

DIOS CHŬ'O KŬAPHŬRO

Nuevo Testamento en koreguaje

El Nuevo Testamento

en el idioma koreguaje de Colombia, S. A.

Segunda edición
©2009, Wycliffe Bible Translators

Primera edición
©1982, La Sociedad Bíblica Internacional

Las ilustraciones de las páginas 27, 70, 100, 103, 110, 128, 149, 156, 169, 172, 197, 257, 262, 272, 296, 306, 309, 327, 334, 340, 349, 352, 368, 383, 391, 399, 407, 429, 487, 521, 616, se usan por cortesía de la Fundación David C. Cook.

Las ilustraciones de las páginas 6, 23, 77, 85, 178, 246, 480, 493, 549, 607, 609, 615, 636, 690, 699 y 708 son de Horace Knowles, © The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972, 1995.

Las ilustraciones de las páginas 141, 361, son de Louise Bass, © The British & Foreign Bible Society, 1994.

Las ilustraciones de las páginas 696, 697, 701 y 711 se usan por cortesía de Chafil Cheucarama.

Las ilustraciones de las páginas 734, 735 son de Wycliffe Bible Translators, Inc.

www.ScriptureEarth.com

Creative Commons

Atribución-No Comercial-No Derivadas 3.0 Unported

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Índice

Los evangelios (Jesús cho'osi'ea'me)

San Mateo Jesús cheja pa'ia cho'osi'ere kuamũ	Mt.....	1
San Marcos Jesús cheja pa'ia cho'osi'ere kuamũ.....	Mc	102
San Lucas Jesús cheja pa'ia cho'osi'ere kuamũ	Lc	161
San Juan Jesús cheja pa'ia cho'osi'ere kuamũ.....	Jn	267

Los hechos de los apóstoles (Jesús saosina cho'osi'ea'me)

Jesús saosina cho'osi'ea'me kuamũ	Hch.....	338

Las epístolas de San Pablo (San Pablo chũ'o tocha saosi'ea'me)

San Pablo Roma vũ'ejoopo pa'inare chũ'o tocha saosi'ea'me	Ro.....	427
San Pablo Corinto vũ'ejoopo pa'inare chũ'o tocha saosi'ea'me	1 Co.....	463
San Pablo Corinto vũ'ejoopo pa'inare jo'e chũ'o tocha saosi'ea'me	2 Co.....	503
San Pablo Galacia vũ'ejoopo pa'inare chũ'o tocha saosi'ea'me	Ga.....	525
San Pablo Efeso vũ'ejoopo pa'inare chũ'o tocha saosi'ea'me.....	Ef.....	538
San Pablo Filipos vũ'ejoopo pa'inare chũ'o tocha saosi'ea'me.....	Fil.....	550
San Pablo Colosas vũ'ejoopo pa'inare chũ'o tocha saosi'ea'me	Col.....	558
San Pablo Tesalónica vũ'ejoopo pa'inare charo chũ'o tocha saosi'ea'me	1 Ts.....	566
San Pablo Tesalónica vũ'ejoopo pa'inare jo'e chũ'o tocha saosi'ea'me	2 Ts.....	574
San Pablo Timoteo'te charo chũ'o tocha saosi'ea'me.....	1 Ti	578
San Pablo Timoteo'te jo'e chũ'o tocha saosi'ea'me	2 Ti	587
San Pablo Titore chũ'o tocha saosi'ea'me	Tit.....	594
San Pablo Filemonre chũ'o tocha saosi'ea'me.....	Flm.....	599

Las otras epístolas (Chekuna Jesús saosina chũ'o tocha saosi'ea'me)

Hebreopāi chũ'o tocha saocojñosi'ea'me	He.....	602
Santiago chũ'o tocha saosi'ea'me.....	Stg	631
San Pedro chara chũ'o tocha saosi'ea'me	1 Pe.....	640
San Pedro jo'e chũ'o tocha saosi'ea'me.....	2 Pe.....	650
San Juan charo chũ'o tocha saosi'ea'me.....	1 Jn.....	656
San Juan jo'e chũ'o tocha saosi'ea'me	2 Jn.....	665
San Juan cuharepacho chũ'o tocha saosi'ea'me	3 Jn.....	667
San Judas chũ'o tocha saosi'ea'me	Jud.....	669

El apocalipsis de San Juan (San Juan ñasi'ea'me)

San Juan cheja cho'ocojñojañere Diopi ñokuna ñakũ tochasi'ea'me	Ap.....	672

Concordancia Temática

Concordancia Temática	717

ABREVIATURAS

Apocalipsis, El	Ap	3 San Juan	3 Jn
Colosenses	Col	San Judas.....	Jud
1 Corintios.....	1 Co	San Lucas.....	Lc
2 Corintios.....	2 Co	San Marcos.....	Mr
Efesios.....	Ef	San Mateo	Mt
Filemón	Flm	1 San Pedro	1 Pe
Filipenses	Fil	2 San Pedro	2 Pe
Gálatas.....	Ga	Santiago.....	Stg
Hebreos	He	1 Tesalonicenses.....	1 Ts
Hechos, Los.....	Hch	2 Tesalonicenses.....	2 Ts
Romanos	Ro	1 Timoteo	1 Ti
San Juan	Jn	2 Timoteo	2 Ti
1 San Juan	1 Jn	Tito	Tit
2 San Juan	2 Jn		

San Mateo Jesús cheja pa'iu cho'osi'ere kɯamɯ

Jesús aipāi pa'isina mamia'me

(Lc 3.23-38)

- 1 ¹Aperɯmɯ pa'isina Jesucristo aipāi paasina mamire kɯajɯ tocha-si'ea'me ie. Davina'me Abraham repaɯ aipāi paniasome.
- ²Abraham mamakɯ Isaac paniasomɯ.
Isaac mamakɯ Jacob paniasomɯ.
Jacob mamachīi Judana'me repaɯ cho'jechīi paniasome.
- ³Judá mamachīi Farena'me Zara paniasome. Repana pɯka'ko Tamar paniasomo.
Fares mamakɯ Esrom paniasomɯ.
Esrom mamakɯ Aram paniasomɯ.
- ⁴Aram mamakɯ Aminadab paniasomɯ.
Aminadab mamakɯ Naasón paniasomɯ.
Naasón mamakɯ Salmón paniasomɯ.
- ⁵Salmón mamakɯ Booz paniasomɯ. Pɯka'ko Rahab paniasomo.
Booz mamakɯ Obed paniasomɯ. Pɯka'ko Rut paniasomo.
Obed mamakɯ Isaí paniasomɯ.
- ⁶Isaí mamakɯ David paniasomɯ, pāi jainɯkore chū'ɯsi'kɯ.
David mamakɯ Salomón paniasomɯ. Repaɯ pɯka'ko chuenisōsi'kɯ
Urías rŭjo paniasomo.
- ⁷Salomón mamakɯ Roboam paniasomɯ.
Roboam mamakɯ Abías paniasomɯ.
Abías mamakɯ Asa paniasomɯ.
- ⁸Asa mamakɯ Josafat paniasomɯ.
Josafat mamakɯ Joram paniasomɯ.
Joram mamakɯ Uzías paniasomɯ.
- ⁹Uzías mamakɯ Jotam paniasomɯ.
Jotam mamakɯ Acaz paniasomɯ.

Acaz mamakũ Ezequías paniasomũ.

¹⁰Ezequías mamakũ Manasés paniasomũ.

Manasés mamakũ Amón paniasomũ.

Amón mamakũ Josías paniasomũ.

¹¹Josías mamachĩi Jeconíasana'me repau cho'jechĩi pa'irumũna Babilonia cheja cana sani Israelpãi chẽa repana pa'ichejana sasõasome.

¹²Repanare sasõsirumũ pa'isina Jesús aipãi mamia'me ie:

Jeconías mamakũ Salatiel paniasomũ.

Salatiel mamakũ Zorobabel paniasomũ.

¹³Zorobabel mamakũ Abiud paniasomũ.

Abiud mamakũ Eliaquim paniasomũ.

Eliaquim mamakũ Azor paniasomũ.

¹⁴Azor mamakũ Sadoc paniasomũ.

Sadoc mamakũ Aquim paniasomũ.

Aquim mamakũ Eliud paniasomũ.

¹⁵Eliud mamakũ Eleazar paniasomũ.

Eleazar mamakũ Matán paniasomũ.

Matán mamakũ Jacob paniasomũ.

¹⁶Jacob mamakũ José paniasomũ, María ñju pa'isi'kũ. Repao

María, Jesús, pãi ñcuanũkore chũ'ña'kũ chini Dios Raosi'kũ
chiicojñokũ pũka'ko paniasomo.

¹⁷Abraham pa'irumũpi David pa'irumũjatũ'ka repau Abraham jojosina catorcerepana paajũ saniasome. Ñcuachi'a David pa'irumũpi Israelpãi Babilonia cheja chẽa sacojñorumũjatũ'ka David jojosina catorcerepana paajũ saniasome. Ñcuachi'a Israelpãi repana Babilonia cheja chẽa sacojñorumũpi Dios Raosi'kũ Cristo'te jñaarumũjatũ'ka repana paasina catorcerepana paajũ saniasome.

Jesucristo'te jñaasi'ere kuamũ

(Lc 2.1-7)

¹⁸Jesucristo'te jñaasi'e ija'cheasomũ: María repau pũka'ko Josere pasa chiikojeko so'opi paniasomo. Jã'ata'ni repana chuta'a veja kueñe pa'imarumũna María te'eo pa'ikoji Dios Rekochoji jo'kaũna chĩi sũnia-somo. ¹⁹Repaoji chĩi sũnisõona José repao'te paara chiikũ re'okũjekũ, “Pãipi repao chĩi sũ'isi'e asa cu'ache i'kajanaa'me repao'te”, chini cuasa chekunare pãi kua jñauma'ñe repao'te rope'e jo'kasõũache cuasaasomũ. ²⁰Jã'aja'ñe cho'ora chini cuasakũta'ni repau uokãisirumũna ángel, Dios raosi'kũ rani ija'che i'kaasomũ repau'te:

—José, David jojosi'kũ, María'te paavajuchuma'ñe veja paajũ'ũ. Repao sũ'ipũ chĩipũ Dios Rekochoji jo'kaũna sũ'imo repao. ²¹Chĩiva'ũre umũ-va'ũni paaja'mo repao. Repao María chĩiva'ũre jñaasirumũ Jesure ve'ojũ'ũ

repava'ure. Pāi cu'ache cho'osi'e jūni ro'ikaijaujeku jā'aja'ñe ve'eja'mu repau —chiniasomu ángel repau'te.

²²Peore jā'a Diopi i'kauna aperumu Repau chu'o kuasi'ku kuaku tocha jo'kasi'epi ũcuarepa ti'jñesi'kua'mu.

²³Ija'che chiimu repau kuaku tocha jo'kasi'e:

Romichĩio umu'terejẽe ja'me kãima'kopi chĩi suni, chĩiva'ure umuva'uni paaja'mo.

Repava'ure pãi, Emanuelre ve'ojanaa'me, chiimu. (“Emanuel” chiiche “Dios maina'me pa'im” chiimu.)

²⁴Ūcuarumu José repau kãni vuisirumu ángel Dios raocojñosi'ku chũ'u jo'kasi'e cho'oku, María'te paara chini vejaasomu. ²⁵Jã'ata'ni repa na vejasirumu, chĩiva'ure jñaañejatu'ka ja'me kãima'ñe paniasome. Repau rũjo chĩiva'ure jñaasirumu José ángel repau'te ra kuasi'ere mami, Jesure ve'oasomu repava'ure.

Ūsuu muikã'ko cana ma'jñoko pa'iche che'chena

Jesure ñañu chini saisi'ere kuamu

2 ¹Herodes chũ'urumuna Judea cheja cajoopona Belén vu'ejoopona jñaasiva'uasomu Jesús. Reparumu vañuuji ũsuu muikã'kore pa'ina umupãi repakã'ko pa'ina ma'jñoko pa'iche che'chenajeju ña masi, Jerusalén vu'ejoopona so'opi rianasome. ²Rani tĩ'a repacheja pa'inare ija'che sēniasaasome repa na:

—Chĩiva'u, chura jñaasiva'u judiopãi chũ'ujava'u, ¿jeechejare pa'iku? Repau'te jñaasi'ere kuaku ũsuu muikã'kore pa'ina vañuu'te ñasinajeju repava'uni ro're puu ñu'ijũ pojoñu chini ku'eme chukuna —chiniasome repa na.

³Herodes repacheja chũ'uku repa na i'kasi'ere chekunapi kuarena asa, rna cuasaasomu. Jerusalén vu'ejoopo cana ũcuaja'che ũcuanuko asa, rna cuasaasome. ⁴Ūcuarumu Herodes jā'aja'ñe asa, cuasaku judío phairipãi chũ'unana'me judiopãi che'chonare repau pa'ivu'ena rani chi'ia'ju chini chũ'uasomu. Rani chi'irena repanare,

—Pãi ũcuanukore chũ'ua'ku chini Dios Raojau, ¿jeechejana repau'te chĩire jñaajanaa'ñe? —chiu sēniasaasomu repa na. ⁵Chikuna i'kaasome repa na repau'te.

—Judea cheja cajoopona Belén vu'ejoopona jñaajauasomu repa na. Ape- rumu Dios chu'o kuasi'ku repau'te jñaajachejare kuaku tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

⁶Musanukona Judea cheja cajoopo Belén vu'ejoopo cana, “Ūjajoopo, pa'ipãi pa'ijoopo pa'imanaa'me mai”, chiimanejũ'u. Musanukona pa'ijoopo cajacojñoja Israelpãi ũcuanukore chũ'uja'mu.

Ūcuauji chu'u neenare Israelpāi musanukonare kuiraku re'oja'che
chũ'uku pa'ija'mu,
chiimu —chiniasome repa.

⁷Chitena asa Herodes, vañu pa'isirumu masira chini ma'jñoko pa'i-
che che'chenare rope'e soni rao,

—Repa vañu, ¿jejarumu paku? —chikuna repa'te kuaasome
repa. ⁸Kuarena asa repa'ne ija'che i'kaku Belén vu'ejoopona saosomu
repa:— Belén vu'ejoopona sani repa chiiva'u pa'iche peore sēniasajaijũ'u.
Repava'ure ku'e jñaani ra kuajũ'u chu'ure. Chu'u ūcuaja'che repava'ure
sani ro're ñu'iu pojora chiimu —chiu joreasomu repa.

⁹Pāi chũ'ukuji jā'aja'ne i'kaku chũ'uuna asa saniasome repa. Saijuna
repa ūsu muikā'ko ñasi'ku vañu jo'e pa'iu repa saima'a sē'sevuji
charo saniasomu. Sai chiiva'u ūhivu'e sē'sevuna canukaasomu repa.
¹⁰Vañu canukache ña ru pojoasome repa. ¹¹Jā'aja'ne canukauna
ña ūcuavu'ena kaka chiiva'una'me puka'ko María'te ñaasome repa.
Repava'ure ña ro're ñu'iju pojoasome repa repa'te. Pojocuha repa
rasi'e cājovua vata pachokurina'me sūkima'ñana'me chekuñuāquee ma'ña
īsiasome repa repava'ure chiiva'ure. ¹²Repava'ure ñacuha pa'iju repa
ukāitona Dios i'kasi'e ija'che chiiche'te asaasome repa, “Herodes pa'i-
cheja saima'ne tiima'api col'ijũ'u musanukona”, chiiche'te. Asa repacheja
saima'ne tiima'api repa pa'ichejana col'isōasome repa.

Egipto chejana kati saisi'ere kuamu

¹³Ma'jñoko pa'iche che'chena sanisōsirumu Dios neeku ángel Josere
repa ukāisirumu rani ija'che i'kaasomu:

—Vñi mu'u jojava'una'me puka'kore Egipto chejana pesa sajũ'u. Hero-
des mu'u jojava'ure vanisō'ne'te chũ'ura chini ku'eja'mu. Jā'ajekuna sani
chu'u mu'ure, “Col'ijũ'u”, chiirumujatu'ka pa'ijũ'u repacheja —chiniaso-
mu ángel repa'te.

¹⁴Jā'aja'ne i'kauna asa José vñi ūcuañamipi repa jojava'una'me
puka'kore saku Egipto chejana sanisōasomu. ¹⁵Sani Herodes jūnisōsir-
umujatu'ka repacheja paniasome repa. Jā'aja'ne cho'orena Dios chu'o
aperumu kuasi'ku tocha jo'kasi'epi ija'che kuacheji ūcuarepa ti'jñecuha-
si'kuam, “Chu'u chiire Egipto cheja pa'ikuni raau chini soimu chu'u”,
chiicheji.

Chiiva'nani vanisō'ja chini Herodes chũ'usi'ere kuamu

¹⁶Ūcuarumu Herodes ma'jñoko pa'iche che'chena repa'te joreju ti-
ma'api col'isōsi'ere asa ru pe'ruk, repa ñasi'e kuasi'ere jo'e cuasa,
“Chura repa chi ka'chausumu panicuhamu ie”, chini cuasa Belén
vu'ejoopona'me ūcuajopo kueñe pa'ichejña cava'nare chiiva'nare umuchii-

va'narechi'a te'eka'chapaũsurumu pa'iva'nana'me na'a cho'je pa'iva'nare ũcuanukore vanisõñe chũ'wasomu. ¹⁷Repauji jã'aja'ñe cho'ouna aperumu Dios chũ'o kuasi'ku Jeremías ija'che chiiche tocha jo'kasi'epi ũcuarepa ti'jñecuhasomu:

¹⁸ Ramá cheja pa'ina ota oiche rua asoasomu.

Raquelpi, repao mamachĩpi chuenisõrena oio paniasomo repa.

Repaoji cuhaa'ko chini pãi, “Oimanejũ'ũ”, chinite'easome repao'te.

Jã'ata'ni ũcua cuhama'ñe oniasomo repao mamachĩpi

chuenisõrena,

chiicheji.

¹⁹ Na'a pa'isirumu Herodes jũnisõsirumuna Josere Egipto cheja pa'ikuni repau uokãisirumuna Dios neeku ángel rani ija'che i'kaasomu repau'te:

²⁰ —Vuni mu'ũ jojava'una'me puka'kore saku Israel chejana jo'e co'ijũ'ũ. Mu'ũ jojava'ure vanisõñu chiisina jũnisõcuhasinaa'me —chiniasomu ángel repau'te.

²¹ Ũcuarumu José jã'aja'ñe i'kauna asa vuni chĩiva'una'me puka'kore Israel chejana saasomu. ²² Jã'ata'ni José Herodes mamakũji Arquelaopi Judea cheja canani chũ'ua'ku chini jo'kacojñosi'ere asa Judea cheja sai-vajuchuasomu. Ũcuaja'che repau uokãisirumu asa masisi'e Diopi, “Judea cheja saimanejũ'ũ”, chiisi'ejekuna Galilea chejana saniasomu repau. ²³ Repacheja sani tĩ'a Nazaret vũ'ejoo'po'te paniasomu repau. Jã'aja'ñe cho'orena aperumu Dios chũ'o kuasina kuaju tocha jo'kasi'epi ija'che chiicheji ũcuarepa ti'jñecuhasomu, “Dios Raosi'kure, ‘Nazaret vũ'ejoo'po cakua'mu iku’, chiijanaa'me pãi”, chiicheji.

Juan Pãi Okoro'vesi'ku pãi peochejare pa'iu pãipi saijuna

Dios chũ'o chũ'vasi'ere kuamu

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-18; Jn 1.19-28)

3 ¹⁻² Reparumu Juan Pãi Okoro'veku Judea cheja cachejare pãi peochejare sani pa'iu pãipi repauni sani chi'irena Dios chũ'ore ija'che chiiu chũ'vaasomu:

—Musanukona cu'ache cho'oche ũhasõ mama cuasajũ'ũ. Dios Raosi'ku pãi ũcuanukore chũ'upi'ramu —chiniasomu repau. ³ Aperumu Dios chũ'o kuasi'ku Isaías repau Juan cho'ojachere kuaku ija'che i'kaku tocha jo'kaasomu:

Pãiu pãi peochejare sani pa'iu pãipi repauni saito ujachu'opi ija'-che i'kaku chũ'vaja'mu:

“Maire Paaku tĩ'api'ramu.

Repauni cha'aju musanukona rekoñoã ma'a rũhiñe pa'ima'a care'vacheja'che

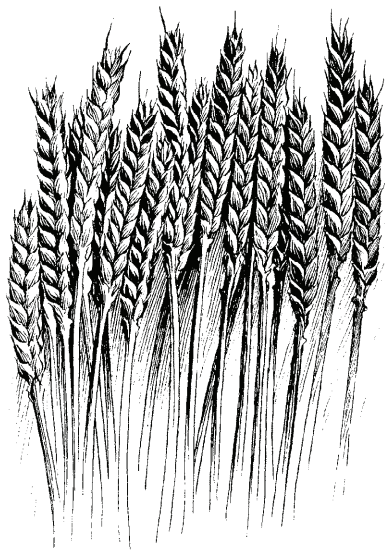
re'ojarekoñoã care'vaju pa'ijũ'ũ”, chiija'mu,

chiiche tocha jo'kaasomũ repaũ.

⁴Repaũ Juan ju'ikãa camello rañapi cho'osikãa paniasomũ. Coreja-kãa va'i ca'ni kãare tũniasomũ repaũ. Aũ, pũ'suva'nana'me airo pũji aĩũ paniasomũ repaũ. ⁵Ūcuarũmũ Jerusalén vũ'ejoopo pa'ina repacheja Judea cheja canana'me Jordán chiacha kueñe cachejña cana jainũko repaũ chũ'vachũ'ore asaũũ chini saniasome. ⁶Sani repaũ chũ'vache'te asa repaũ cu'ache cho'osi'ere Dioni kuarena Juan, Jordán chiachana okoro'veasomũ repanare.

⁷Reparũmũ Juan fariseopãina'me saduceopãĩ repaũni okoro'vecojñõũ chini jainũko satena ña ija'che i'kaasomũ repanare:

—Mũsanũkona te'ena chuta'a cu'ache cho'oche ũhamanajejũ añã pa'i-cheja'che cu'ache pa'ime. “Maipi okoro'vecojñõru Dios maire cu'ache cho'omaneja'mũ”, chini cuasajũ raimẽ mũsanũkona. ¿Neepi che'chorena jã'aja'ñe cuasache mũsanũkona? ⁸Mũsanũkona cu'ache cho'oche'te ũhasõ re'oja'che pa'ijũ Dios chũ'ũñe'te cho'ojũ pa'ijũ'ũ. Mũsanũkonapi re'oja'che pa'ito chekũnapi ñani, “Ina cu'ache cho'oche ũhasõsinajejũ re'oja'che pa'ime”, chiijanaa'me mũsanũkonare. ⁹Ija'che cuasacosome mũsanũkona: “Abraham jojosiinaa'me mai. Jã'ajekũna Dios maire cu'ache cho'omaneja'mũ”, chiijũ cuasacosome mũsanũkona. Jã'aja'ñe cuasamanejũ'ũ. Dios chũ'ũñe cho'oma'me mũsanũkona. Diore Repaũni cho'ouato ira'karũã catara'karũãpi Abraham jojosiinare chekũnare cho'ore'omũ, Repaũ chũ'ũñe cho'ojanare. ¹⁰Sũkiñũã aĩñe kũĩñũãpi sãijapũã kũima'to, “Cu'amũ iñũã”,

Trigoju'a (Mt 3.12)

chini kueni uosõme pãĩ. Dios ũcuaja'che pãĩ cu'ache pa'inare cu'anajejũna vati toana saomũ. ¹¹Chũ'ũ mũsanũkonare cu'ache cho'oche ũhasõsinare re'oja'che cho'okaiũ okopi okoro'vemũ. Na'a pa'isirũmũ chekũ na'a rũa masikũji rani pa'iu na'a rũa re'oja'che cho'okaija'mũ mũsanũkonare. Chũ're na'a rũa masikũjekũna repaũ'te cuasa, vajuchũkũ pa'imũ chũ'ũ. Na'a rũa masikũjekũ repaũ'te cuasanare Dios Rekocho'te ïsija'mũ repaũ. Repaũ'te cuasamanareta'ni ũcuajũ chũ'ũũna na'a pa'isirũmũna cu'ache ti'jñeja'mũ. ¹²Pãĩ trigo cho'oni po'te repacaã rũhikuanupũ chi'i ũhame. Repasũota'ni uosõme. Na'a pa'isirũmũ Raijau pãĩ ũcuaukore chi'i trigo cho'ochēja'che cho'okũ cu'ache cho'oche ũhamanare vati toana chachamatoana

saoja'mu. Cu'ache cho'оче ũhasõ repau'te cuasanareta'ni Puka'ku pa'i-chejana saja'mu repau —chiniasomu Juan repanare pã.

Jesure okorosi'ere kuamu

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Ũcuarumu Jesús Galilea cheja pa'isi'kupi Jordán chiachana Juan pa'i-chejana saniasomu repauni okorocojñora chini. ¹⁴ Sakuna Juan repau'te okore rocuhekũ ija'che i'kaasomu:

—Mu'upi chu'ure okorokairuja'ijũ chu'uni rani, “Okorokaijũ'u chu'ure”, chiimu. Mu'upi chu'uni rokaito na'a re'omu —chiniasomu repau.

¹⁵ Jã'aja'ñe i'kauna asa repau'te ija'che i'kaasomu repau:

—Cho'ocuhemanējũ'u. Dios chũ'u jo'kasi'e cho'oñu mai —chiniasomu repau. Chikuna Juan, “Jau”, chini repau'te Jesure okoroasomu. ¹⁶ Ũcuarumu Jesús okorocojñocuha chiacha nukasi'kupi po'ore mani nukakuna cunaumu teana re'ojauumu care'o Dios Rekocho ũkupoja'iu ũcuauñi caje-kuna ñaasomu. ¹⁷ Dios Rekocho cajesirumu cunaumupi ija'che i'kache asoasomu: “Iku chu'u chĩ chu'u oiũ paaku'mu. Rua pojomu chu'u ikure”, chiiche asoasomu.

Vati ai Jesure cu'ache cho'oa'ku chini chũ'ute'esi'ere kuamu

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

4 ¹ Ũcuarumu Jesús Dios Rekochoji chũ'uuna pã peochejana sanisõasomu. Sani pa'iuna vati ai repauni cacu'ora chini cu'are chũ'uasomu.

² Sani cuarentarepaumucujñana'me cuarentarepañami ãu ãima'ñe pa'iuna ãucuhaasomu repau'te. ³ Ũcuarumu vati ai rani Jesuni cacu'ora chini ija'che i'kaasomu:

—Mu'upi Dios Mamarepaku pani ipuã catapuã mini, pãpuã caruñojũ'u —chiniasomu.

⁴ Chikuna Jesús ija'che sãĩñe i'kaasomu repau'te:

—Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

Pãipi chu'urejẽ'e cuasama'ñe repana ãija'ñe ãuchi'a cuasaju pa'ito cu'amũ.

Jã'achi'a cuasama'ñe chu'u chu'o asa chẽa cho'ojũ pani re'oja'che pa'ijanaa'me pã,

chiimu —chiniasomu Jesús repau'te vature.

⁵⁻⁶ Jã'a i'kacuhasirumu vati ai repau'te Jesure Dios neejoopo Jerusalén vu'ejoopona sa Dios vu'e sẽsevuna mua ija'che i'kaasomu:

—Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

Dios, mu'uni kuiraju mu'u tuã'ito repana jãjñapi chẽaa'ju chini, ãngele'te raoja'mu,

mu'upi tuãni asi cho'omaneakũ chini,

chiimũ. Jã'ajekũna mũ'ũpi Dios Mamarepakũ pani ichejapi chejana chã'ijũ'ũ. Dios i'kasi'epi ũcuarepa pa'ito ichejapi chãni asi cho'omaneja'mũ mũ'ũ —chiniasomũ vati ai.

⁷Chikũna Jesús i'kaasomũ.

—Ũcuachi'a Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e ija'che kũamũ:

Chũ'ũ cho'omasiche'te rupũ ñaũu chini sēemanejũ'ũ mũsanũkona pãi,

chiimũ Dios —chiniasomũ Jesús repaũ'te vati aire.

⁸⁻⁹Jã'a cho'o pi'nisirũmũ vati ai repaũ'te Jesure cuhacho aikũtina rũamũ pa'ikũtina sa mũa teana te'erũmũ peore chejña pãi pa'ichejñana'me repachejña pa'imajñaruã re'oja'chere ñokũ ija'che i'kaasomũ:

—Mũ'ũpi chũ'ũni, “Peore masikũ'mũ mũ'ũ”, chiimũ ro're ñũ'ũ pojoru mũ'ũni peore ñsija'mũ chũ'ũ ichejña —chiniasomũ vati.

¹⁰Chikũna Jesús i'kaasomũ repaũ'te.

—iVati ai, saiijũ'ũ mũ'ũ! Dios chũ'o tocha jo'kasi'e ija'che kũamũ:

Diore Pãi Ũcuauũkore Paakũ'techi'a, “Peore masikũ'mũ mũ'ũ”,

chijjũ cuasajũ pojojũ

Repaũ chũ'ũñechi'a cho'ojũ pa'ijũ'ũ mũsanũkona pãi,

chiimũ —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

¹¹Jã'aja'ñe i'kaũna vati ai Jesure jo'ka sanisōasomũ. Repaũ sanisōisimũ ángelepi rani kuiraasome repaũ'te.

Jesús Galilea cheja apevuamũ pãi chũ'vache

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹²Jã'a cho'ocuha repaũ co'isirũmũ Jesús, Juan Pãi Okoro'vesi'kure pãi chēavũ'e cuaosi'ere asa Galilea chejana saniasomũ. ¹³Repacheja cajoopona Nazaret vũ'ejoopona sani rũa keerũmũ pa'ima'ñe chiara rũ'tũva cajoopona Zabulonna'me Neftalí ve'ochejña cajoopona Capernaum vũ'ejoopo'te pasa chini saniasomũ repaũ. ¹⁴Jã'aja'ñe cho'oũna aperũmũ Dios chũ'o kũasi'kũ Isaías tocha jo'kasi'epi ũcuarepa ti'jñesi'kũa'mũ.

¹⁵Galilea chiara rũ'tũva pa'ichejñare Zabulón chejana'me Neftalí cheja ve'osichejñare judío peona jainũko pa'ime.

Chura Galilea cheja jã'aja'ñe ve'emũ repachejña.

Jordán chiacha chekũkã'ko cacheja ũcuaja'che judío peona jainũko pa'ime.

¹⁶Ũcuachejñare pa'ijũ chijacheja pa'inaja'ñe cu'ache pa'inapi miañe ñañeja'ñe

chũ'o re'oja'chere asaasome repaña,

re'oja'che pa'iche chũ'vachũ'ore.

Ũcuaja'che cu'ache pa'inapi umucuse ñataũna miañe ñoñeja'ñere re'oja'che pa'iche'te asaasome repaña,

chiimũ Isafas tocha jo'kasi'e.

¹⁷Repacheja saisirũmupi vũa Jesús ija'che chiiũ pãire chũ'vakũ paniasomũ:
—Mũsanũkona cu'ache cho'оче ũhasõ mama cuasajũ'ũ. Dios Raosi'kũ
pãĩ ũcuanũkore chũ'upĩ'ramũ —chiiũ chũ'vaasomũ repaũ.

**Va'i chonare ũcuaka'chapanare Repaũ chũ'ũñe'te cho'ojũ
paapũ chini Jesús chẽasi'ere kuamũ**

(Mr 1.16-20)

¹⁸Na'a pa'isirũmũ Jesús Galilea chiara ru'tũva'te ku'ia Simonre cho'jeũ
Andrena'me pa'ikũni ñaasomũ. Repaũ Simón cheke mami Pedro ve'emũ.
Va'i chonajejũ va'i chorũji chiara'te chojũ paniasome repana. ¹⁹Repanare
ña Jesús ija'che i'kaasomũ:

—Chũ'ũni ja'me ku'ijũ chũ'ũ chũ'ũñe'te cho'ojũ pa'ijũ'ũ. Va'i sani va'ire
jũaa ranaa'me mũsanũkona. Chura chũ'upĩ cho'okaiũna sani pãire jũaa
chũ'ũni rakaijũ pa'ijũ'ũ —chiniasomũ Jesús repanare.

²⁰Jã'aja'ñe i'kaũna asa teana va'i chorũã jo'ka ũcuauũna'me saniasome
repana.

²¹Jã'achejapi jo'e jmachenerũ sani Zebedeo chũire Santiagona'me Juanre
ñaasomũ repaũ. Pũka'kũna'me choovũ'te pa'ijũ va'i chorũãre care'vajũ
paniasome repana. Pa'ijũna ña Jesús repanare, repaũna'me saapũ chini
soniasomũ. ²²Soiũna asa, “Jau”, chini choovũna'me pũka'kũre teana
jo'ka ũcuauũna'me saniasome repana Santiagona'me Juan.

Pãĩ jainũkore che'chomũ Jesús

(Lc 6.17-19)

²³Reparũmũ Jesús Galilea cheja si'achejũna ku'ia repacheja pa'ivũ'ña
judíopãĩ ch'i'ivũ'ñana si'arũmũ kaka che'chokũ ku'ia pa'isi'kũa'mũ. Ũcu-
chi'a pãĩ cu'ache cho'оче ũhasõsinare Dios chẽa paache'te chũ'vakũ pãĩ
si'ache ravũ jũ'inare vasokũ ca'nivũã asiche si'ache jũ'inare vasokũ ku'ia
pa'isi'kũa'mũ repaũ. ²⁴Repaũ cho'оче'te ñajũ pãipi si'arũmũ kuajũna asa
Siria cheja si'achejũna pa'ina pãĩ ravũ si'ache jũ'iva'nare, ca'nivũã asiche
si'ache jũ'inare, vati paanare, vẽ've ravũ paanana'me nũka ku'imanare
Jesuni saasome. Sarena Jesús repanare ũcuanũkore vasokaisi'kũa'mũ.

²⁵Reparũmũ pãĩ rua jainũko Jesure ja'me ku'ijũ pa'isinaa'me, Gali-
lea cheja cana Decápolis cheja cajoopoã cana Jerusalén vũ'ejoopo cana
Judea cheja canana'me Jordán chiacha chekũkã'ko cana.

Aikũtire pa'ia Jesús chũ'vasi'ea'me

(Lc 6.20-23)

5 ¹⁻²Ũcuarũmũ Jesús pãipi jairepanũko Repaũ pa'ichejana ch'i'ijũna
ña aikũtina mũni pũsi'kũa'mũ. Mũni ñũ'iaũna chũkũna repaũ

neenana'me repaŋ'te chiinapi repaŋ ñu'ichejana muni chi'irena ũcuachejare ñu'ia Dios chũ'ña cho'ona Repaŋ neena pa'iche'te che'chokũ ija'che chũ'vasi'kua'mu repaŋ chũkũna'te:

3—Pãi Diore masi cuasamanata'ni Repaŋ'te masi cuasañu chiito Diopi paakũ cho'okaija'mu repanare. Ũcuauji cho'okaiũna Repaŋni masi cuasaju jũnisõsirũmu Repaŋ pa'ichejare ai sani pa'ijanaa'me repana.

4'Ũcuachi'a oiju samava'na pa'ina pãi, Diopi repana rekoñoãna chũrona pojoju pa'ijanaa'me.

5'Ũcuachi'a pãi cu'ache cho'ocojñonata'ni sãĩne cu'ache cho'omana Dios, “İsija'mu chũ'u”, chiisichejare chejare İsiũna pojoju pa'ijanaa'me.

6'Ũcuachi'a pãi Dios chũ'ña cho'oneena Ũcuauji cho'okaiũna Repaŋ chũ'ña'te masi cho'ojũ pojoju pa'ijanaa'me.

7'Ũcuachi'a chekũnare ña oiju re'oja'che cho'okaina pãi, Diopi ũcuaja'che repanani oiu re'oja'che cho'okaiũna pojoju pa'ijanaa'me.

8'Ũcuachi'a pãi repana rekoñoã cu'achejẽ'e cuasamana Diore ñajanaa'me. Diore ñajanajeju pojoju pa'ijanaa'me repana.

9'Ũcuachi'a chekũnapi cavajũna ñani, “Cavamairo re'oja'che pa'ijũ'u”, chiinare pãi, “Chũ'u chĩia'me ina”, chiija'mu Dios. Jã'ajekũna pojoju pa'ijanaa'me repana.

10'Ũcuachi'a Dios chũ'ña'te cho'ojũ cu'ache cho'ocojñona pãi, Dios neenajeju Ũcuauji cho'okaiũna pojoju pa'ijanaa'me.

11'Pãi musanũkonare chũ'ũni cuasajũna rua cu'ache i'kaju cu'ache cho'ome. Ũcuachi'a musanũkona pa'iche'te chekũnare kũani, “Cu'ache pa'inaa'me jã'ana”, chiiju jorenaa'me repana, cheke si'ache na'a rua cu'ache i'kaju. Chũ'ũni cuasaju cu'ache cho'ocojñonata'ni pojoju pa'ijanaa'me musanũkona. 12Na'a pa'isirũmu Dios musanũkonare Repaŋ pa'ichejana satena pa'iche re'oja'chere İsija'mu. Jã'ajekũna pojoju pa'ijũ'u musanũkona. Musanũkonare irũmu cu'ache cho'ocheja'che aperũmu pa'isina pãi reparũmu Dios chũ'o kũasinare ũcuaja'che cu'ache cho'oasome —chĩisi'kua'mu Jesús chũkũna'te.

Diore cuasana re'oja'che pa'iche'te chũ'vamu Jesús

(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

13Ũcuarũmu Jesús chũkũna'te jo'e chũ'vasi'kua'mu.

—Ũha sãija'ia rua re'omu. Musanũkona ũcuachi'a chũ'ũre cuasanajeju re'oja'che pa'iju ũhaja'ne pa'ime icheja cheja. Jã'ata'ni ũhapi sãija'neji si'asõru, ¿je'se cho'ojanaa'ne pãi, ũhapi sãijaau chini? Jo'e sãija'ne cho'ocu'amũ repa. Cu'akũna ve'sena sējoru pãi chekũnapi ku'iju cha'came repa ũha.

14'Ũcuachi'a chũ'ũre cuasanajeju musanũkonapi re'oja'che cho'ojũna ñaju, pãi chekũna, “Diopi cho'okaiũna re'oja'che cho'ome ina”, chiiju

masime. Vñ'ejoopo aikūti sē'sevu pa'ijoopo rua so'ña ñoñeja'ñe mʉsanʉ-konapi re'oja'che cho'ojʉ ñojʉna ñajʉ, pāi chekʉna, “Diopi cho'okaiʉna re'oja'che pa'ime ina”, chiiʉ masime. ¹⁵Pāiʉ ʉotʉopʉ chʉoni totoroji jao nʉkoma'mʉ. Jā'aja'ñe cho'oma'ñe ʉotʉopʉ chʉoni, “Chija'ito pāi ivʉ'e pa'ina ñamanejanaa'me”, chini cuasa, ʉmʉna tʉomʉ re'oja'che miakʉna repavʉ'e pa'inapi ũcuauʉko ñaa'jʉ chini. ¹⁶Mʉsanʉkona ũcuaja'che ʉotʉopʉ re'oja'che miañeja'ñe re'oja'che cho'ojʉ pa'ijʉ'ʉ, pāipi ña, “Diopi cho'okaiʉna re'oja'che cho'onaa'me ina”, chiapʉ chini —chiisi'kʉa'mʉ repaʉ.

**Aperʉmʉ pa'isina Moisen'a'me chekʉna chʉ'ʉ
jo'kasi'e cho'och'e'te i'kamʉ Jesús**

¹⁷Ūcuarʉmʉ Jesús chʉkʉna'te jo'e ija'che i'kakʉ chʉ'vasi'kʉa'mʉ:
—Chʉ'ʉre ija'che cuasamanejʉ'ʉ mʉsanʉkona: “ ‘Diopi chʉ'ʉna Moisés tocha jo'kasi'ena'me Repaʉ chʉ'o aperʉmʉ kʉasina tocha jo'kasi'e kʉache'te cho'omanejʉ'ʉ’, chisa chini raisi'kʉcosomʉ ikʉ Jesús”, chiiʉ cuasamanejʉ'ʉ chʉ'ʉre. Jā'aja'ñe cho'oma'ñe repaʉna chʉ'ʉ cho'ojachere kʉajʉ tocha jo'kasi'ere cho'ora chini raisi'kʉa'mʉ chʉ'ʉ, mʉsanʉkonapi ña chēa ũcuaja'che cho'ojʉ paapʉ chini. ¹⁸Cʉnaʉmʉna'me cheja chuta'a si'amarʉmʉna repaʉna tocha jo'kasi'e kʉache te'emakarʉjē'e karama'ñe peore pa'ija'mʉ, repa kʉache peore ti'jñerʉmʉjatʉ'ka. Ūcuarepaa'me jā'a. ¹⁹Jā'ajekʉna pāiʉ ũcuauʉakʉji repaʉna chʉ'ʉ jo'kasi'ere jachakʉ peore cho'omaʉ chekʉnarejē'e, “Repaʉna chʉ'ʉ jo'kasi'e peore cho'oma'tojē'e re'omʉ”, chiiʉ chʉ'vasi'kʉre Dios, “Ikʉ chʉ'ʉ neekuta'ni rua vesʉa'mʉ”, chiija'mʉ. Jā'ata'ni pāiʉ ũcuauʉakʉji repaʉna chʉ'ʉ jo'kasi'ere jachama'ñe cho'okʉ chekʉnare ũcuaja'che, “Jachama'ñe cho'ojʉ'ʉ”, chiiʉ chʉ'vasi'kʉre Dios, “Ikʉ chʉ'ʉ neekʉ rua masiʉ'mʉ”, chiija'mʉ. ²⁰Mʉsanʉkonapi repaʉna chʉ'ʉ jo'kasi'ere judiʉpāi che'chonana'me fariseopāire na'a rua cho'omaneni Dios pa'icheja saimanejanaa'me —chiisi'kʉa'mʉ repaʉ.

**“Chekʉnare pe'ruma'ñe pa'ijʉ'ʉ”, chiiʉ chʉ'vamʉ Jesús
(Lc 12.57-59)**

²¹Ūcuarʉmʉ Jesús chʉkʉna'te jo'e chʉ'vakʉ ija'che che'chosi'kʉa'mʉ:
—Moisés mai aipāire aperʉmʉ chʉ'ʉkʉ tocha jo'kasi'e kʉache asanaa'me mʉsanʉkona. Ija'che kʉamʉ repaʉ:

Chekʉnare vanisʉmanejʉ'ʉ.

Pāiʉ ũcuauʉakʉji chekʉre vanisʉru repaʉ'te ũcuachi'a sāiñe vanisʉjʉ'ʉ,

chiimʉ repaʉ tocha jo'kasi'e. ²²Chʉ'ʉta'ni, “Ija'che cho'ojʉ'ʉ”, chiiʉ chʉ'ʉmʉ mʉsanʉkonare: Pāiʉ ũcuauʉakʉji repaʉ'te ja'me pa'ikʉni pe'rutojē'e pe'rusi'e ro'i cu'ache ti'jñeja'mʉ repaʉ'te. Ūcuachi'a pāiʉ ũcuauʉakʉji

repau'te ja'me pa'ikuni cu'ache i'kato pāi chũ'una repau'te chēajanaa'me, jo'e i'kamanea'ku chini. Ũcuachi'a pāiũ ũcuauakũji repau'te ja'me pa'ikuni, “Cu'akũjekũ vati toana sani uukũ pa'ija'mũ mũ'u”, chiikũ ũcuauji vati toana saocojñoja'mũ.

23-24'Ũcuachi'a mũsanũkonapi ũcuauakũji te'eũ Diore ĩsimajñaruãre Repau'ni ĩsira chini saikũji mũ're chekũ pe'ruche'te cuasani mũ'u ĩsira chini samajñaruã repamajñaruã tuo uoko'a til'ñeñena ũha charo mũ're pe'rukuni, “Jo'e sãĩne pe'ruma'ñe re'oja'che pañu mai”, chiijaijũ'u. Pe'rusi'e care'vajani Diore ĩsimajñaruã tuo uoko'ana co'i, mũ'u rakũ ũhasi'e churata'ni repamajñaruã Diore ĩsijũ'u.

25'Chekũrũmũ pāiũ ũcuauakũji chekũni pōsero'i paamũ. Jã'ata'ni repau'ji jeereparũmũ ro'ima'to pe'rukũ ro'ia'ku chini pāi chēañe chũ'ukũ pa'ivũ'ena saja'mũ repau'te. Jã'aja'ñe cho'opirato pesa chuta'a ma'a sairũmũna, “Pōsero'ire charo care'vañu”, chiijũ'u repau'te. Na'mi care'vama'to repau'te pāi chēañe chũ'ukũni saja'mũ repau. Sa jo'kaũna pāi chēañe chũ'ukũji repau'te pāi chēavũ'ena cuaoa'jũ chini pāi chēanani chũ'uja'mũ. 26Cuao jo'karena pōsero'i peore ro'i pi'niñetũ'ka ũcuavũ'ere pa'ija'mũ repau. Ũcuarepaa'me jã'a —chiisi'kua'mũ repau.

“Mũsanũkona pa'imanare ja'me kãimanejũ'u”, chiiũ chũ'vamu Jesús

27Ũcuarũmũ Jesús chũkũna'te jo'e ija'che chũ'vasi'kua'mũ:

—Ũcuachi'a Moisés aperũmũ chũ'ukũ tocha jo'kasi'e kuache cheke asanaa'me mũsanũkona. Ija'che kuamũ repa:

Ũmũpāi, mũsanũkona pa'imanare romi ja'me kãima'ñe pa'ijũ'u.

Ũcuachi'a romi, mũsanũkona pa'imanare ũmũpāi ja'me kãima'ñe pa'ijũ'u,

chinasomũ. Repana i'kasi'e chekũnapĩ kuajũna asanaa'me mũsanũkona. 28Chũ'ũta'ni ija'che i'kamũ: Pāiũ ũcuauakũji romioni repau paama'koni uache ñani repau rekochoji repau'te paama'kũpi ja'me kãisi'kuja'che cho'omũ.

29'Chekũrũmũ pāiũ ũcuauakũji repau ñakova uajjũtu cakã'ko cañakovaji ñakũ chekũni cu'ache cho'omũ. Jã'aja'ñe cho'oni repañakova ruta so'ona sējōsōa'ku. Ñakovachi'a cho'osōto na'a re'omũ repau'te. Jã'aja'ñe cho'omaneni chekũrũmũ repau ũcuañakovaji ñakũ jo'e na'a rũa cu'ache cho'osi'kũjekũ vati toana saocojñoja'mũ. Repau'ji ñakova te'eñakova peoto cu'amũ. Jã'ata'ni Diopi repau'te vati toana saoru na'a rũa cu'ache pa'imũ repau'te, cu'a cho'osi'kũre. 30Ũcuachi'a pāiũ ũcuauakũji repau uajjũtũpi chekũni cu'ache cho'oni, repajũtu tũso so'ona sējōsōa'ku. Jũtũchi'a cho'osōto na'a re'omũ repau'te. Jã'aja'ñe cho'omaneni chekũrũmũ repau ũcuajũtũpi jo'e na'a rũa cu'ache cho'osi'kũjekũ vati toana saocojñoja'mũ —chiisi'kua'mũ repau.

Rũjoromi sējoma'ñe paache'te chũ'vamũ Jesús

(Mt 19.1-9; Mr 10.1-12; Lc 16.18)

31 Ûcuarũmũ Jesús jo'e ija'che chũ'vasi'kũa'mũ:

— Ûcuachi'a Moisés aperũmũ chũ'ũkũ tocha jo'kasi'e cheke ija'che kũamũ:
Pãiu Ûcuauakũji repaũ rũjore paacuhekũ sējora chiikũ
charo repao'te sējosi'e kũache utija'ovana tocha Ûcuaoi ïsijũ'ũ
repaõ chekũnare ñojaja'ova.

Repaja'ova tocha pi'ni ïsiru sējore'omũ repao'te,
chiimũ repaũ chũ'ũ jo'kasi'e. 32 Chũ'ũta'ni ija'che cho'ojũ'ũ chiiũ chũ'ũmũ
mũsanũkonare: Chekũrũmũ pãiuji repaũ rũjopi chekũni ja'me kãito sē-
jore'omũ repao'te. Jã'ata'ni repaũ rũjoni jã'aja'ñe cu'ache cho'oma'koni
rurepapũ sējoni cu'ache cho'omũ. Sējosõru chekũrũmũ repao jo'e chekũni
veja pa'ija'mo. Repaoji jã'aja'ñe cho'oru ãjũ pa'isi'kũpi sējosi'kũpi chũ'o
paamũ, repao cu'ache cho'osi'e. Repao'te vejasi'kũ Ûcuaja'che cu'ache
cho'omũ —chiisi'kũa'mũ repaũ.

Diore roijũ i'kama'ñere chũ'vamũ Jesús

(Mt 23.16-22)

33 Ûcuarũmũ Jesús chũkũna'te jo'e ija'che i'kakũ chũ'vasi'kũa'mũ:

— Ûcuachi'a Moisés mai aipãire aperũmũ chũ'ũkũ tocha jo'kasi'e kũa-
che cheke asanaa'me mũsanũkona. Ija'che kũamũ repa:

Mũsanũkona Diore roijũ i'kasi'e jorema'ñe Ûcuarepa cho'ojũ
pa'ijũ'ũ,

chiimũ. 34 Jã'ata'ni chũ'ũ mũsanũkonare jã'aja'ñe cho'omaneajũ chini ija'che
chũ'vamũ: Diore jmakarũjẽ'e roijũ i'kamanejũ'ũ mũsanũkona. Repaũ
mamire ve'ocuhejũ cũnaũmũjẽ'e roijũ i'kamanejũ'ũ, Repaũ chũ'ũkũ pa'i-
chejajekũna. 35 Ûcuachi'a chejajẽ'e roijũ i'kamanejũ'ũ, Repaũ chũ'ũcojũõna
pa'ichejajekũna. Ûcuachi'a Jerusalén vũ'ejoopoẽ'e roijũ i'kamanejũ'ũ, Repaũ
Dios peore chũ'ũkũ neejoopojekũna. 36 Ûcuachi'a sījore roijũ i'kamanejũ'ũ,
mũsanũkonare raña te'era'chorũjẽ'e pojaraña jã'apãani chijaraña carũ-
ñocu'asĩjojekũna. 37 Ûcuachi'a mũsanũkonare Diore cuasanare chekũnapi
i'kajũna, “Jaũ, cho'ora”, chiisi'e repare Ûcuarepa cho'ora chini cheke na'a
rũa roijũ i'kato cu'amũ. Mũsanũkona chekũnapi i'kajũna, “Cho'oma'mũ”,
chiisi'e Ûcuaja'che chekere roijũ i'kamanejũ'ũ. Cheke na'a rũa roijũ i'ka-
napi vati chũ'ũñe cu'ache cho'ome repa —chiisi'kũa'mũ repaũ.

“Mũsanũkona cu'ache cho'osinare sãĩñe cu'ache cho'omanejũ'ũ”,

chiiũ chũ'vamũ Jesús

(Lc 6.29-30)

38 Ûcuarũmũ Jesús chũkũna'te jo'e chũ'vasi'kũa'mũ.

—Ūcuachi'a Moisés chũ'ukũ tocha jo'kasi'e cheke ija'che kuamũ:
Chekupi mũ'u ñakova'te tũ'ka feosõru sãĩne tũ'ka feosõkaijũ'u
repaũ'te.

Ūcuachi'a chekupi mũ'u cõjiĩũ'te jẽo juchosõru sãĩne jẽo
juchosõkaijũ'u repaũ'te,

chiimũ repaũ chũ'u jo'kasi'e. ³⁹Chu'uta'ni irumũ ija'che chũ'umũ musanukonare: Chekupi mũ'uni cu'ache cho'oto sãĩne cu'ache cho'omanejũ'u repaũ'te. Ūcuachi'a chekupi pe'rukũ mũ'u vachoturupũna asi charato chekukã'ko ñsemaneju'u jo'e charaa'kũ. ⁴⁰Ūcuachi'a chekũrumũ mũ'upi chekũni põsero'i paakũna repaũji mũ'u sẽ'sevũ ju'ikãare ñsikũ ro'ia'kũ chini pãĩ chẽañe chũ'ukũ vũ'ena saru chekukãa ũcuaja'che rupũ ñsijũ'u repaũ'te. ⁴¹Ūcuachi'a chekupi mũ'uni repaũ põsere te'ekilómetrojatũ'ka kuãa sakaaũ chini chũ'uto dos kilómetrojatũ'ka pojokũ kuãa sakaijũ'u repaũ'te. ⁴²Ūcuachi'a mũ'u paamajñaruãre ũcuauakũji sẽeto rupũ ñsijũ'u repaũ'te. Ūcuachi'a chekupi mũ'uni ũcuauache'te prestara chini sẽeto ñsema'ne prestajũ'u repaũ'te —chiisi'kũa'mũ repaũ.

“Musanukonare cuhenare pãĩ oiju pa'ijũ'u”, chiimũ Jesús

(Lc 6.27-28; 32-36)

⁴³Ūcuarumũ Jesús chũkũna'te jo'e chu'vasi'kũa'mũ.

—Ūcuachi'a Moisés chũ'ukũ tocha jo'kasi'e cheke ija'che kuamũ:
Musanukonare re'onare oiju pa'ijũ'u.

Musanukonare cuhenareta'ni sãĩne cuhejũ'u,
chiimũ repaũ chũ'u jo'kasi'e. ⁴⁴Chu'uta'ni ija'che chũ'umũ musanukonare: Musanukonare cuhenare oiju pa'ijũ'u. Musanukonare cu'ache i'kanare Dioni re'oja'chere sẽekaijũ'u. Ūcuachi'a musanukonare cu'ache cho'onare sãĩne re'oja'che cho'okaijũ pa'ijũ'u. ⁴⁵Musanukonapi chu'u chũ'usi'ere cho'oni mai Ja'kũ Dios Cũnaumũ Pa'ikũ cho'очеja'che re'oja'che cho'o-jũ pa'ijanaa'me. Ūcuauji chũ'ũũna ñsũũ asuche pãĩ cu'anana'me re'ona pa'icheja re'oja'che ñoñe miamũ. Ūcuachi'a Diopi chũ'ũũna oko pãĩ cu'ache pa'inana'me re'oja'che pa'ina pa'ichejũ si'achejũ rakũ pa'imũ. ⁴⁶Pãĩ chũ'ũnare kuri kookaina pãĩ ũcuaukore oima'ne repanare oina-rechi'a sãĩne oiju pa'ime. Musanukona repanare na'a re'oja'che pa'iju pãĩ ũcuaukore oiju pa'ito re'oja'che pa'iche jo'kaja'mũ Dios musanukonare. Jã'ata'ni repaũ pa'icheja'che musanukonare oinarechi'a oiju pa'ito re'oja'che pa'iche jo'kamaneja'mũ Dios. ⁴⁷Ūcuachi'a Diore cuasamana pãĩ ũcuaukore chẽse pojoma'ne repanare re'onarechi'a chẽse pojojũ pa'ime. Musanukonata'ni musanukonare re'onarechi'a chẽse pojojũ pa'ima'ne musanukona ñamanarejẽ'e chẽse pojojũ pa'ijũ'u, Diopi pojoa'kũ. ⁴⁸Mai Ja'kũ Dios, Cũnaumũ Pa'ikũ cho'очеja'che re'oja'chechi'a cho'ojũ pa'i-jũ'u musanukona —chiisi'kũa'mũ Jesús.

Chekunare re'oja'che cho'okaiju pa'iche'te che'chomu Jesús

6 ¹Ūcuarumu Jesús chukuna'te repau neenare ija'che chu'vasi'kua'mu: —Musanukonapi chekunani re'oja'che cho'okañu chini rupu chekunapi pāipi ñaa'ju chini re'oja'che cho'ojū pa'imanejū'u. Musanukonapi jā'aja'ñe cho'ojū pa'ito Dios mai Ja'ku Cunaumu Pa'iku musanukonare re'oja'che cho'osi'e ro'i jmamakarujē'e isimaneja'mu.

²Jā'ajekuna musanukonapi chuova'na pa'iva'nare cho'okani pāi jainuko ñaju'te cho'omanejū'u. Jā'aja'ñe cho'ome pāi sē'sevuchi'a re'oja'cheja'che ñoñe pa'ina. Chuova'na pa'iva'nani kurire isiñu chini, mai judiopāi chi'ivū'ñana kaka pāi ñaju'te kuri isinaa'me repa, pāipi jainuko repa cho'oche'te ña, “Re'onaa'me ina”, chiapu chini. Chekuruumu callejoovuāre eta nuka ku'iju pāi chenevuāna chuova'na pa'iva'nare kuri isinaa'me repa, pāipi jainuko ña, “Re'onaa'me ina”, chiapu chini. Jā'aja'ñe cho'ojū pāire ūcuare re'oja'che i'kacojñosinajeju, re'oja'che cho'osinare Dios ro'ijache re'oja'che pa'iche koomanejanaa'me repa. Ūcuarepaa'me jā'a. ³Musanukonapi te'eu, “Chuova'na pa'iva'nani cho'okasa”, chini mu'u na'a rua ja'me pa'iku'terejē'e kuama'ñe te'eu cuasaku cho'okaijū'u repanare. ⁴Kuama'ñe mu'uchi'a te'eu cuasaku cho'okaiu pa'ijū'u. Jā'aja'ñe cho'oru mai Ja'ku Dios pāi ūcuauko rope'e cho'oche peore Ñakujī mu'u te'eu cuasaku cho'osi'e ña ro'ija'mu —chiisi'kua'mu repau.

Diore sēeñe'te che'chomu Jesús

(Lc 11.1-4)

⁵Ūcuarumu Jesús ija'che che'chosi'kua'mu:

—Musanukonapi Diore sēni sē'sevuchi'a re'oja'cheja'che ñoñe pa'ina cho'ocheja'che cho'omanejū'u. Repa Diore sēni mai judiopāi chi'ivū'ñana kaka pāi chenevuāre nukaju sēenaamē, pāipi ña, “Re'onaa'me ina”, chiapu chini. Chekuruumu callejoovuāre nukaju Diore sēenaamē repa, chekunapi ña, “Re'onaa'me ina”, chiapu chini. Jā'aja'ñe cho'ojū pāire ūcuare re'oja'che i'kacojñosinajeju re'oja'che cho'osinare Dios ro'ijache re'oja'che pa'iche koomanejanaa'me repa. Ūcuarepaa'me jā'a. ⁶Musanukonapi te'eu Diore sēni mu'u pa'iruupuna kaka jeo mai Ja'ku Diore Ñoma'kuni sēejū'u. Jā'aja'ñe cho'oto mai Ja'ku Dios pāi ūcuauko rope'e cho'oche peore Ñakujī mu'u te'eu cho'oche ña re'oja'che cho'osi'e ro'i re'oja'che isija'mu.

⁷Ūcuachi'a musanukonapi Diore sēni Repau'te masi cuasamana cho'ocheja'che ūcuate'ere i'kaju sēemanejū'u. Repa Diore masi cuasamana Repau'te sēni, “Maipi chu'o ūcuate'ere ruarepaño co'chaju sēeto Dios maire asa cho'okaija'mu”, chini cuasaju jā'aja'ñe i'kaju sēeme. ⁸Repa cho'ocheja'che cho'omanejū'u musanukona. Mu'u chuta'a Repau'te sēema-rumuna mu'u chiiche masimu Dios. ⁹Musanukonapi sēni ija'che i'kajū'u:

Ja'kũ, Cũnaũũ Pa'ikũ, pãĩ mũ'ũre vajũchũũ pojoa'jũ.

10 Ũcuachi'a mũ'ũ chũ'ũñe pãĩ ũcuauũko cho'ojaruũũ tĩ'aa'kũ.

Cũnaũũ pa'ina mũ'ũ chũ'ũñe masi cho'ocheja'che cheja pa'ina
ũcuaja'che re'oja'che cho'ojũ paapu.

11 Ũcuachi'a chũkũna chiiche ãũ si'aumucujũ ãsiijũ'ũ, chũkũna
ãijañe.

12 Chũkũna cu'ache cho'oche jo'e cuasamanejũ'ũ, chũkũna'te pãĩ
cu'ache cho'osi'e chũkũna jo'e cuasama'ñeja'ñe.

13 Chũkũna'te vatipi chũ'ũkũna cu'ache cho'oũũ chiito mũ'ũpi
ũsekaijũ'ũ, cho'omaneajũ chini.

Jã'aja'ñe i'kajũ Diore sũejũ pa'ijũ'ũ.

14 'Chekũna cu'ache cho'osi'ere mũsanũkonapi jo'e cuasama'to mai
Ja'kũ Dios ũcuaja'che mũsanũkona Repau'te cu'ache cho'oche jo'e cuasa-
manejajũ. 15 Jã'ata'ni mũsanũkonapi chekũna cu'ache cho'osi'ere ũcu-
uasajũ pa'ito mai Ja'kũ Dios ũcuaja'che mũsanũkona Repau'te cu'ache
cho'oche cavesũma'ñe cuasakũ pa'ija'mũ —chiisi'kũa'mũ repau.

Te'eñoã ãũ ãima'ñe pa'ijũ Diore sũeñe'te che'chomu Jesús

16 Ũcuaruũũ Jesús ija'che che'chosi'kũa'mũ:

—Mũsanũkonapi ãũ ãima'ñe pa'ijũ Dioni sũejũ paũũ chini, sũ'sevũchi'a
re'oja'cheja'che ñoñe pa'ina cho'ocheja'che cho'omanejũ'ũ. Repana pãĩ ãũ
ãima'ñe pa'ijũ Dioni sũni repana chiña, samava'na ñoñe pa'inaa'me, pãipi
ña, “Dioni sũejũ ãũ ãima'ñe pa'inajejũ re'onaa'me ina”, chiapu chini. Pãĩ
repanare re'oja'che i'kasimakarũchi'api ro'isi'ejajũ'ũ chea'me repanare. Ũcu-
repaa'me jã'a. Mũsanũkonapi ãũ ãima'ñe pa'ijũ Dioni sũni chũova'na ñoñe
pa'imanejũ'ũ. ãũ ãisina pa'icheja'che pojoju pa'ijũ'ũ. 17-18 Mũsanũkonapi
ũcuauũakũji ãũ ãima'ñe pa'ijũ Dioni sũeũ pasa chini charo mũsanũkona
chiña si'sisũ cũ'ũ veni care'vajũ'ũ raña, pãipi mũsanũkona Diore sũejũ
ãũ ãima'ñe pa'iche'te ña masimaneajũ. Jã'aja'ñe cho'oto mai Ja'kũ, Dios,
Ñoma'kũpi mũsanũkona kũama'ñe re'oja'che cho'oche ña ro'ija'mũ mũ-
sanũkonare —chiisi'kũa'mũ repau.

Pãĩ Dios pa'icheja saisirũũ re'oja'che pa'iche

koojachere i'kamũ Jesús

(Lc 12.32-34)

19 Ũcuaruũũ Jesús jo'e ija'che chũ'vasi'kũa'mũ:

—Mũsanũkona ruarepa pũse si'ache koo paamanejũ'ũ. Icheja chejaquee
pũse pu'janajũ'e pu'ja si'asũkaijũ chekũrũũ macono phũ'ka cho'osũñe'me.
Chekũrũũ ñaanapi rani peore ñaasũkaiche'me repa. 20 Mũsanũkona paa-
che pũse icheja chejaquee si'asũjañe'me. Jã'ajekũna repa pũse ruarepa
cuasama'ñe pa'ijũ Dioni na'a ruũ cuasajũ pa'ijũ'ũ. Repau pa'icheja sani

re'oja'che koojachere cuasajũ'u. Repau ïsiche pu'jacu'ache'me. Ũcuachi'a Repau ïsiche macono phũ'ka cho'osõma'ñea'me. Ũcuachi'a ñaanajẽ'e peochejaa'me repacheja. ²¹ Dios ïsijache koojanajeju pojoju pa'ijũ'u m̃sanukona. M̃sanukonapi p̃sere na'a r̃ua cuasaju pani Dios ïsijache r̃ua cuasamanejanaa'me —chiisi'kua'mu repau.

Re'oja'che cuasache'te kuamu

(Lc 11.34-36)

²² Ũcuarumu Jesús jo'e ija'che che'chosi'kua'mu:

—M̃sanukona ñakocaã masi ñoto cho'ochẽ cho'ore'omu. Ũcuaja'che m̃sanukonapi cu'ache cuasama'ñe pa'iju Dioni r̃ua cuasaju pa'ito rekoñoã re'oja'che pa'ija'mu m̃sanukonare. ²³ Jã'ata'ni ñakocaãpi masi ñoma'to cho'ochẽ cho'ocu'amu. Ũcuaja'che m̃sanukonapi Dioni cuasama'ñe cu'ache cuasaju pa'ito re'oja'che pa'icu'aja'mu m̃sanukona rekoñoã. M̃sanukonapi re'oja'che cuasani re'oja'chechi'a cho'uju pa'ijanaa'me. Cu'ache cuasani ũcuachi'a cu'achechi'a cho'uju pa'ijanaa'me —chiisi'kua'mu repau.

Kurina'me Diore cuasache'te i'kamũ Jesús

(Lc 16.13)

²⁴ Ũcuarumu Jesús ija'che chu'vasi'kua'mu:

—Pai ka'chanapi ũcuate'eu'te paato repau'te paanare ũcuapa'r̃uvachi'a chiicu'amu repau'te. Chekurumu repau'te paanare te'eu'te na'a r̃ua chiiu chekureta'ni cuhemu repau. Ũcuachi'a kurina'me Diore ũcuapa'r̃uvachi'a cuasama'me pai. Kuri'e na'a r̃ua cuasaju Dioreta'ni cuasama'me —chii-si'kua'mu repau.

Dios Repau neenare Repau chiijejuna re'oja'che kuiramu

(Lc 12.22-31)

²⁵ Ũcuarumu Jesús jo'e ija'che chu'vasi'kua'mu:

—Kurina'me Diore ũcuapa'r̃uvachi'a cuasacu'akuna jo'e m̃sanukonare ija'chere chu'vamu chu'u: M̃sanukona pa'ichena'me au aiñena'me ũkuchena'me kãña ju'iche r̃uarepa cuasaju pa'imanejũ'u. Mai pa'iche auna'me kãñachi'ama'mu. ²⁶ Pĩ'ava'na pa'iche'te cuasa ñajũ'u. Pĩ'ava'na aũjẽ'e tãmava'naa'me. ïsichejẽ'e cho'omava'naa'me. Au care'vavu'ñajẽ'e peova'naa'me repava'na. Jã'aja'ñe pa'iva'nareta'ni mai Ja'ku Cunaumu Pa'ikuji au ïsiku'mu repava'nare. Repau Dios pĩ'ava'nare peore cuasaku r̃ua re'oja'che kuiraku'mu. Jã'ata'ni m̃sanukonare pai na'a r̃ua cuasaku na'a re'oja'che kuiraku pa'imu Repau. ²⁷ Jã'ata'ni pai repa'na umu ñkache r̃ua cuasaju, “Na'a umu ainee ñkajanaa'me mai”, chiiju na'a umu ñkache chiinareta'ni na'a umu ñkacu'aja'mu.

28 '¿Je'se pa'iauna musanukona kãñare ruarepa cuasaju pa'iche? Korosi'e pa'iche'te cuasa ñajũ'u. Korosi'e cho'ochejẽ'e cho'oma'ñea'me. Kãñajẽ'e juhama'ñea'me. 29 Aperũmu pa'iu pãi chũ'usi'ku Salomón ju'isikãña, repaũji rua re'ojakãñare koo ju'iauna rua re'oja'che ñoasomũ, pãipi ñato. Jã'ata'ni Salomón ju'isikãña pa'icheja'che na'a rua re'oja'che ñomũ korosi'e. Dios cho'ochẽ'me jã'a. 30 Diore rua cuasama'me musanukona. U'chara'ñũruã iumucujña pa'ira'ñũruãre pãipi uosõru che'ro peoja'mũ. Rua jeerũmu pa'imara'ñũruãta'ni repara'ñũruã re'oja'che kuirakũ'mũ Dios. Musanukonare pãi na'a rua re'oja'che kuirakũ musanukona ju'iche kãña isikũ'mũ Repaũ. 31 Jã'ajekũna musanukona si'areparũmu, “¿Ûquere maiva'na ãijanaa'ñe?” “¿Ûquere maiva'na ùkujanaa'ñe?” “¿Ûquere maiva'na ju'ijanaa'ñe?”, chiiju ruarepa cuasama'ñe pa'ijũ'u. 32 Pãi Diore cuasamana jã'amajñaruã peore si'arũmu rua cuasaju pa'ime. Musanukona chiimajñaruã mai Ja'ku Dios Cũnaũmu Pa'iku, “Ina chũ're cuasana jã'amajñaruã chiime”, chiiũ masimũ. 33 Jã'ajekũna jã'amajñaruã ruarepa cuasama'ñe pa'iju Repaũ chũ'uñe'te na'a rua cuasaju cho'oju pa'ijũ'u. Ûcuare Repaũ musanukonare ãuna'me ùkuche peore isimũ. 34 Musanukonare che'ro cu'ache ti'jñejañe cuasaju oima'ñe pa'ijũ'u. Che'ro ùcuau mucusepi ñatauna cuasajũ'u repamajñaruã. Repaumucujña pa'iche te'enarechi'a cu'ache ti'jñemũ maire. Dios musanukonare cu'ache ti'jñejañe masakũjekũ cho'okaija'mũ —chiisi'kua'mũ repaũ.

**Chekũna cu'ache cho'ochẽ ñani, “Cu'ache pa'inaa'me musanukona”,
chiiju ke'remanejũ'u**
(Lc 6.37; 41-42)

7 1 Ûcuarũmu Jesús jo'e ija'che chũ'vasi'kua'mũ:
—Chekũna cu'ache cho'ochẽ ñani, “Cu'ache pa'inaa'me musanukona”, chiiju ke'remanejũ'u. Jã'aja'ñe ke'rema'to Dios ùcuaja'che musanukona cu'ache cho'ochẽ ñakũta'ni i'kamaneja'mũ. 2 Musanukonapi chekũna cu'ache cho'ochẽ'te ñaju ke'reto Dios ùcuaja'che musanukona cho'ochẽ cuasa cu'ache cho'osi'e ro'i chũ'uja'mũ. Musanukona chekũnare cho'ochẽja'che cho'ocojñojanaa'me, repanare ñaju i'kasi'e ro'i. 3 Ija'chea'me: Pãiu repaũ ñakova'te chĩ'camaka ujamaka paakũ'teta'ni cuasomaneasomũ. Cuasama'kũta'ni ja'me pa'iku ñakova pa'imakarũ jmamakarũta'ni ñaasomũ repaũ. Rua tĩĩnea'me jã'a. Musanukona ùcuaja'che tĩĩñe cho'ome. Rua cu'ache cho'onata'ni musanukona cu'ache cho'ochẽ cuasama'me. Jã'ata'ni chekũnapi jmamakarũ cu'ache cho'ochẽ ñani rua cuasanaa'me musanukona. 4 Ûcuaja'che pãiu repaũ ñakova'te chĩ'camaka ujamaka paakũta'ni tũnoma'ñe paamũ. Jã'ata'ni chekũpi ñakova'te chĩ'camakarũ jmamakarũ paakũna ñanita'ni, “Raijũ'u. Mũ'u ñakova pa'imakarũ chĩ'camakarũ'te tũnokasa”, chiimũ. Rua tĩĩnea'me jã'a. 5 Musanukona

ũcuaja'che rúa tĩĩne cho'ome. Rúa cu'ache cho'onata'ni mʉsanʉkona cu'ache cho'oche'te ũhasõma'ñe pa'inata'ni chekʉna jmakarʉ cu'ache cho'oche ñani, “Mʉsanʉkona cu'ache cho'oche ũhasõjũ'ʉ”, chiinaa'me mʉsanʉkona. Jã'aja'ñe cho'oto cu'amʉ. Sẽ'sevuchi'a re'oja'cheja'che ñoñe pa'inaa'me. Charo mʉsanʉkonapi cu'ache cho'oche'te ũhasõ re'oja'che pa'ijʉ chekʉnare mʉsanʉkona i'kache'te ũcuarepa cho'oju chekʉnani jã'aja'ñe chʉ'vato re'omʉ. Jã'ata'ni ũcuarepa cho'omanapi chekʉnani chʉ'vato cu'amʉ —chiisi'kua'mʉ repaʉ.

6 Ũcuarʉmʉ Jesús jo'e ija'che chʉ'vasi'kua'mʉ:

—Jamuchai kokaneenare Dios neemajñarʉã ñisimanejũ'ʉ, chekʉrʉmʉ repanapi chʉri kũ'ijʉ. Ũcuachi'a perlara'karʉã rúa ro'ira'karʉã jo'chasẽse pa'ichejñana jo'kamanejũ'ʉ, repara'karʉãna cha'o cha'casõju. Ũcuachi'a pã'i repa'na cu'ache cho'oche ũhacuhenare Dios chʉ'o re'oja'che chʉ'vamanejũ'ʉ. Chekʉrʉmʉ repa'na mʉsanʉkonapi chʉ'vato jo'chasẽse cho'ocheja'che Dios chʉ'o re'oja'chere si'si cho'ocheja'che cu'ache i'kajanaa'me —chiisi'kua'mʉ repaʉ.

Diore cuhama'ñe sēẽne'te chʉ'vamʉ Jesús

(Lc 6.31; 11.9-13)

7 Ũcuarʉmʉ Jesús chʉkʉna'te repaʉ neenare jo'e ija'che chʉ'vasi'kua'mʉ:

—Mʉsanʉkona chiiche cuhama'ñe Dioni rúa sēẽju pa'ijũ'ʉ ñisia'kʉ. Cuhama'ñe sēẽju pa'ito ñisija'mʉ Repaʉ. Ũcuachi'a mʉsanʉkona Repaʉ'te sēesi'e cha'ajũ'ʉ ñisia'kʉ. Cha'ani koojanaa'me mʉsanʉkona. Ũcuachi'a pã'iu repaʉ'te re'okʉ vʉ'ena tĩ'a jatisa'aro'te nʉkakʉ, repaʉ chiiche'te koorepara chini cuhama'ñe rúa jeerʉmʉ sēẽu pa'icheja'che cuhasõma'ñe Diore rúa sēẽju pa'ijũ'ʉ. Jã'aja'ñe cho'oju pani koojanaa'me mʉsanʉkona. 8 Repanare karache'te Diore sēẽna koojanaa'me. Ũcuachi'a Repaʉ'te sēesi'e cha'ana koojanaa'me. Ũcuachi'a pã'iu repaʉ'te re'okʉ vʉ'ena tĩ'a jatisa'aro'te nʉkakʉ, rúa jeerʉmʉ sēẽu pa'iu koosi'ēja'che koojanaa'me pã'i, cuhasõma'ñe Diore rúa sēẽju pa'ina.

9 Asarepajũ'ʉ, mʉsanʉkona ʉmʉpã'i, chĩi paana. Mʉ'ʉ chĩipi mʉ'ʉni pãre sēeto catapʉ'te mini ñisima'me mʉsanʉkona. 10 Jã'apãani, chiacha va'ire sēeto añani mini ñisima'me mʉsanʉkona chĩire. 11 Cu'ache pa'inata'ni mʉsanʉkona chĩiva'nare re'oja'chere ñisinaa'me mʉsanʉkona. Mai Ja'kʉ, Dios, Cʉnaʉmʉ Pa'ikʉ Repaʉ'te sēẽnare na'a rúa re'oja'chere ñisikʉ pa'ikʉ'mʉ.

12 Ũcuachi'a mʉsanʉkona chiiche chekʉnapa cho'okaiche rúa chiime mʉsanʉkona. Jã'ajekʉna chekʉnare ũcuaja'che mʉsanʉkona chiicheja'chere re'oja'chere cho'okaiju pa'ijũ'ʉ. Mʉsanʉkonare re'oja'che cho'okaima'tojẽ'e ũcua re'oja'che cho'okaiju pa'ijũ'ʉ repanare. Moisés chũ'ʉ jo'kasi'ena'me Dios chʉ'o kʉasina chũ'ʉju tocha jo'kasi'e jã'aja'ñe cho'okaiju pa'iche'te kʉamʉ —chiisi'kua'mʉ repaʉ.

Jatisa'aro jmaã'caru pa'isa'aro pa'iche'te kuamu

13 Ûcuarumu Jesús jo'e ija'che chu'vasi'kua'mu:

—Dios pa'icheja sañu chini jatisa'aro jmaã'caru kakajũ'u. Repanare uache cho'ojũ pãi rua jainuko vati toa saicheja jatisa'aro ujaã'capu pa'isa'aroja'chejekuna cu'achejana saime. Ûcuachi'a ma'a ujama'a saire'o-cheja'chejekuna ñcuachejana saime. 14 Jã'ata'ni chu'u chũ'ũne jatisa'aro jmaã'caru pa'isa'aro kakavesacheja'che cho'ovesakuna Dios pa'icheja te'eva'na saime pãi —chiisi'kua'mu repaũ.

Sũki ãu ãire'oche kũĩũãna'me ãicu'ache kũĩũã pa'iche'te kuamu

(Lc 6.43-44)

15 Ûcuarumu Jesús jo'e ija'che chu'vasi'kua'mu:

—Pãi, “Dios chu'o kuakainaa'me chukuna”, chiiju jorena i'kache asa, “Ûcuarepaa'me”, chiimanejũ'u musanukona. Ojevava'na koka-neemapu cu'ache cho'omava'naja'ñe sã'sevuchi'a re'oja'cheja'che cho'onaa'me repaũ. Jã'ata'ni repaũ rekoñoã chai kokaneenaja'ñe cu'ache pa'inaa'me repaũ. 16 Sũkiũã repaũã kũisi'ere ña masire'omu musanukonare. Miusava uche kũima'mu. Ûcuachi'a miusava higopũã kũima'mu. Ûcuaja'che repaũ Dios chu'o joreju kuana pa'iche ña masijanaa'me musanukona, repaũ cu'ache cho'oche'te. 17 Sũkiũã ãĩne kũĩũã koka pa'iũã re'ojaũãjeku sãijaruã kũimu. Koka peora'ñũũãta'ni cu'aũãjeku sãija'imaruã kũimu. 18 Sũkiũã koka pa'iu re'ojaũã sãija'imaruã kũima'mu. Ûcuachi'a koka peoku cu'aũã sãijaruã kũima'mu. 19 Sũkiũã sãijaruã kũimaũã, “Cu'amũ iũã”, chini kueni uosõme pãi. Dios ñcuaja'che pãi cu'ache pa'inare vati toana saoja'mu. 20 Sũkiũã repaũã kũisi'ere ña masime pãi. Ûcuachi'a, “Dios chu'o kuanaa'me chukuna”, chiinapi Repaũ chũ'u jo'kasi'e cho'omanare, repaũ pa'iche'te ña, “Joreme ina”, chini masijanaa'me musanukona —chiisi'kua'mu repaũ.

Pãi ñcuarepanuko Dios pa'icheja saimanejanaa'me

(Lc 13.24-27)

21 Ûcuarumu Jesús jo'e ija'che chu'vasi'kua'mu:

—Pãi te'ena ija'che i'kame chu'ure: “Chukuna'te Paaku'mu mu'u”, chiime. Jã'aja'ñe i'kanata'ni Dios pa'icheja ñcuarepanuko saimanejanaa'me repaũ. Chu'u Ja'ku Cunaumu Pa'iku chiiche cho'onachi'a Repaũ pa'icheja saijanaa'me. 22 Dios ñcuankore pãi chi'i ro'irumu pãi jainuko ija'che i'kajanaa'me chu'ure: “Chukuna'te Paaku'mu mu'u. Mu'upi cho'okaiũna Dios chu'o pãire kuaju pa'isinaa'me chukuna. Ûcuachi'a mu'upi cho'okaiũna pãi sa'navũã pa'isinare vati eto

saosinaa'me chukuna. Ũcuachi'a mû'upi cho'okaiuna Diochi'a cho'omasiche ruarepañoã cho'ojû pa'isinaa'me chukuna", chiijanaa'me repaña. ²³Jã'aja'ñe i'kanareta'ni Ja'kû chiiche cho'omanesinajejuna ija'che i'kaja'mu chû'u repanare: "Mûsanukonare ñama'kua'mu chû'u. Chû'ure ja'me pa'ima'ñe saijû'u. Cu'ache cho'onaa'me mûsanukona", chiijajmu chû'u repanare —chiisi'kua'mu repau.

Vu'ña ka'chavû'ña cho'osi'ere kuamu

(Mr 1.22; Lc 6.47-49)

²⁴Ũcuarumu Jesús jo'e ija'che chû'vasi'kua'mu:

—Pâiu chû'u chû'ñe asa chêa cho'okû pa'iche ija'chea'me: Pâiu masiû vu'ere cho'ora chini cojña cata pa'ichetû'ka repa sa'navûã ûni nû'keasomu vu'ña tuu. ²⁵Repavû'e cho'o pi'nisirumu oko rua ra, vû'ejatû'ka chiacha ko'sa tî'aasomu. Ũcuachi'a tutache rua tutaasomu. Jã'ata'ni repavû'e taimaneasomu, tuu cata pa'ichetû'ka ûni nû'ke cho'osivû'ejekû. ²⁶Ũcuachi'a pâiu chû'u chû'ñe asakûta'ni jachakû cho'oma'kû pa'iche ija'chea'me: Chekû pâiu vesukûjekû masi cuasama'kû vu'ere cho'ora chini vu'ña tuu meja pa'ichejana cojña rua sê'serûã ûni nû'keasomu. ²⁷Vû'e cho'o pi'nisirumuna oko rua ra, vû'ejatû'ka chiacha ko'sa tî'aasomu. Ũcuachi'a tutache rua tutaasomu. Tutakuna masi cho'omanesivû'ejekû tâni peore ñaña measôasomu repavû'e —chiisi'kua'mu repau.

²⁸⁻²⁹Repaña pâi Jesupi rua masikû masi che'chokuna asa jñano,

—Ikû Jesús judíopâi che'chona che'chocheja'che, che'choma'ñe rua masi che'chomu —chiisinaa'me.

Asi ravu paava'ure Jesús vasosi'ere kuamu

(Mr 1.40-44; Lc 5.12-16)

8 ¹Repau Jesús aikûti mûisi'kûpi cajesirumu pâi rua jainuko tuhasinaa'me repau'te. ²Ũcuarumu pâiu asi ravu paava'u Jesús pa'icheja sani repau ti'jñeñe ro're ñu'iu ija'che i'kasi'kua'mu:

—Pâi Ũcuaukore Paakû, mû'ure vasouato vasoju'u chû'uva'ure; vajura —chiisi'kua'mu.

³Chikuna Jesús repauni chêakû i'kasi'kua'mu.

—Jau, vasa. Vajuju'u —chiiû chêakuna asi teana te'erumu peore ja'jusôsi'kua'mu repau ca'nivû pa'isi'e. ⁴Repau'te vasocuha Jesús ija'che chû'usi'kua'mu:

—Ñarepajû'u. Chû'u mû'ure vasosi'e pâi chekunare kuamanejû'u. Kuama'ñe judío phairi'techi'a ñojajû'u mû'u vajusica'nivû. Ũcuaja'che aperumu Moisés chû'u jo'kasi'e cu'amajñaruû sa îsijû'u Diore, pâipi ña mû'u vajusi'ere masia'ju —chiisi'kua'mu repau.

Romapãiu sōtao chũ'uku'te cho'оче cho'okaiku'te

Jesús vasosi'ere kuamu

(Lc 7.1-10)

5-6 Repau Jesús Capernaum vñ'ejoopo sani tĩ'asirumu Romapãiu sōtao cienrepanare chũ'uku repau pa'ichejana rani cho'okaau chini ija'che chiiu sēesi'kuu'mu repau'te:

—Pãi Ūcuanukore Paaku, chu'ure cho'оче cho'okaiva'u jũ'iu repau ca'nivũ ru'tusōsiva'u ũhimũ. Ūcuachi'a repau ca'nivũ peore rua asiche asikuasomũ —chiisi'kuu'mu repau.

7 Chikuna Jesús i'kasi'kuu'mu.

—Chu'upi sani vasa repau'te —chiisi'kuu'mu.

8-9 Chikuna i'kasi'kuu'mu repau.

—Pãi Ūcuanukore Paaku, chu'u rua vesuu vñ'ena mu'upi rua masiũji kakache vajuchumu chu'ure. Ija'che pa'iku'mu chu'u: Chekunapi sōtao ainapi chũ'unaame chu'ure. Chu'u ũcuaja'che chekunare sōtao chũ'uku'mu. Chu'upi sōtaoni te'e'u'te, “Saijũ'u”, chiito saimu repau. Ūcuaja'che chekure, “Raijũ'u”, chiito raimu repau. Ūcuachi'a chu'ure cho'оче cho'okaikuni ũcuauache'te chu'upi chũ'uto cho'okaimu repau. Jã'ajamakaruchi'a chũ'umasiku'mu chu'u. Mu'uta'ni peore chũ'umasiku'mu. Jã'ajekuna mu'upi chu'u vñ'e saima'ñe, ũcuachejapi chu'ure cho'оче cho'okaikuni, “Vajũjũ'u”, chiito vajujamu —chiisi'kuu'mu repau.

10 Jã'aja'ñe i'kauna asa jñano Jesús, repau'te ja'me ku'inare pãi ija'che i'kasi'kuu'mu:

—Israelpãi chu'ure jainuko cuasanareta'ni te'e'u'terejẽ'e iku chu'ure masi cuasacheja'che cuasanare chuta'a tijñama'kuu'mu chu'u. Ūcuarepaa'me jã'a. 11 Na'a pa'isirumu pãi judío peona chu'ure cuasanajeju ũsuu muikã'kona'me ũsuu na'ikã'kopi jainuko rani Dios chũ'uku pa'ichejana sani Abrahamna'me Isaana'me Jacobna'me pojoju pa'ijanaa'me. 12 Judíorepanata'ni, “Dios pa'icheja saijanaa'me chukuna”, chiisina Repau'te masi cuasamanajeju chijachejana vati toana saocojño uuju oiju cōjire asoche ãiju pa'ijanaa'me —chiisi'kuu'mu repau.

13 Jã'aja'ñe i'kacuha sōtao chũ'uku'te ija'che i'kasi'kuu'mu Jesús:

—Mu'u vñ'ena co'ijũ'u. Mu'u chu'ure, “Jesús chu'ure cho'оче cho'okaiku'te so'opi vasoja'mu”, chiiu cuasasi'e ũcuarepa cho'ocojñoja'mu —chiisi'kuu'mu Jesús.

Ūcuate'erumuna jũ'iva'u vñ'e ũhiva'u teana vajuasomũ.

Simón Pedro vao'te Jesús vasosi'ere kuamu

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

14 Ūcuarumu Jesús Simón Pedro vñ'ena saniasomũ. Sani tĩ'a kaka ñato repau vao cha'vo ravuna jũ'io ũhio paniasomo. 15 Ūcuarumu Jesupi repao

Sōtao cienrepanare chũ'ukũ'mũ. (Mt 8:5-13)

jũtũna chẽaũna cha'vosi'e teana chũrusōasomũ repao'te. Ũcuarũmũ repao ũhio pa'isiva'o teana vũni ãure ãuasomo repanare.

Jũ'iva'nare jainũkore Jesús vasosi'ere kuamũ
(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶Na'isōcuhasirũmũna pãĩ vati paava'nare rua jainũkore Jesús pa'i-chejana raasome. Ũcuarũmũ Jesús repanare pãĩ sa'navũã pa'inare vati, chũ'o te'echũ'ochi'api i'ka eto saosōkaniasomũ. Ũcuachi'a chekũnare ravũ jũ'iva'nare ũcuauũkore vasoasomũ repaũ. ¹⁷Jesupi jã'a'ja'ñe cho'oũna

aperum Dios chũ'o kuasi'ku Isaiás tocha jo'kasi'epi ũcuarepa ti'jñe-cuhasi'kua'mu, ija'che chiicheji:

Maipi koka peoto ja'me cho'okaimu repau.

Ũcuaja'che mai jũ'iñe ravu vasomu repau,
chiimu repa tocha jo'kasi'e.

Jesure ja'me kuñu chiisina i'kasi'ere kuamu

(Lc 9.57-62)

18 Ũcuarumu Jesús pãipi jairepanuko si'acakã'jño pa'ijuna ña chukuna'te repau neenare, “Ira chiara chekukã'kona jẽñu”, chiisi'kua'mu. 19 Chuta'a chukuna jẽ'ema'tona judiõpãi che'choku rani Jesure ija'che i'kasi'kua'mu:

—Masiu, mu'una'me ũcuauachejña mu'u ku'ichejña ku'iu mu'u chũ'uñe'te cho'oku pasa chiimu chũ'u —chiisi'kua'mu.

20 Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu repau'te.

—Ã'care'achai kãicojña paame. Pĩ'ava'na ũcuaja'che kãisovũã paame. Chũ'u, pãire ja'me paa chini Dios Raosi'kuta'ni kãichejñajẽ'e peova'u pa'im —chiisi'kua'mu repau.

21 Ũcuarumu cheku Jesure chiiku ija'che i'kasi'kua'mu repau'te:

—Pãi Ũcuaukore Paaku, cha'ajũ'u aperumu. Chũ'u ja'kuva'uni tãjasa. ¿Ësema'ku mu'u? —chiisi'kua'mu.

22 Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu repau'te.

—Chekunapi chũ'ure cuasamanajeju repa rekoñoã jũnisõsinaja'ñe pa'inapi repa majapãi jũ'isinare tãajũ. Mu'uta'ni rani chũ'una'me ku'iu chũ'u chũ'uñe'te cho'oku pa'ijũ'u —chiisi'kua'mu repau repau'te.

Jesupi chũ'uuna tutachena'me fa'ache cuhasi'ere kuamu

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

23 Ũcuarumu Jesús chukuna repau neenana'me choovu ujavuji tuni jẽ'esi'kua'mu. 24 Jẽ'ejuna ruarepa tutakuna chiaraji fa'aku okopi ja'ñu-kuna choovu timupi'rasi'kua'mu. Jã'a cho'oto Jesús jẽ'eu kãnisõsi'kua'mu reparumu. 25 Ũcuarumu chukuna repau neena choovuji runisõcuhakuna ũcuau ũhichejana mua ija'che ujachu'opi i'ka vuosinaa'me repau'te:

—iChukuna'te Paaku, runisõcuame mai! Vuni cho'okaijũ'u —chiisinaa'me.

26 Chitena jñano vuni chukuna'te i'kasi'kua'mu repau.

—¿Je'se pa'iana musanukona ruarepa vajuchuche? Chũ'ure masi cuasama'me musanukona —chiisi'kua'mu repau. Jã'aja'ñe i'ka vuni,

—Tutachena'me fa'ache cuhajũ'u —chiisi'kua'mu repau. Chikuna tutachena'me fa'ache teana ũcuapa'ruva cuhasi'kua'mu. Jo'e re'õja'ira cuhasi'kua'mu chiara. 27 Jã'aja'ñe cho'õna ña jñano sãĩñechi'a sēniasasinaa'me chukuna.

—¿Keeja'ijekũ iku ija'che cho'oku? Tutachena'me fa'ache cuhamũ iku chũ'uñe —chiisinaa'me chukuna.

Gadara cheja cava'nare vati paava'nare Jesús etokaisi'ere kuamu.

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Chiara chekukā'ko cacheja Gadara cheja chukuna jēni tī'asirumu pāi vati paana te'eka'chapana pāi tachejña pa'inapi eta tijñasinaa'me Jesure. Repanapi si'arumu eta ruarepa asivajuchuache cho'ojuna pāi repacheja caraivajuchuasome. ²⁹ Repau'te Jesure eta tijña cuijū ija'che i'kasinaa'me repana:

—Jesús, Dios Mamakū, ¿ñque raikū mū'u? Asi cho'omanejū'u chukuna'te. Chukuna'te cu'ache cho'ojarumu chuta'a tī'ama'mū —chiisinaa'me repana.

³⁰ Ūcuacheja kueñere jo'chasēse kuanupū āure mu'ka āijū pa'isinaa'me. ³¹ Jā'ajekuna vati Jesure rūa i'kajū ija'che sēsinaa'me:

—Chukuna'te etoni jo'chasēse sa'navuā kakache ūsemanejū'u; kakañu chukuna —chiisinaa'me repana.

³² Jā'aja'ñe i'kajū ruarepa sējuna Jesús i'kasi'kua'mū repanare.

—Jau —chiisi'kua'mū.

Chikuna repana vati eta sani jo'chasēseva'nani kakasinaa'me. Vatipi kakarena jo'chasēseva'na teana ūcuanuko vū'vū aikūti űjakūti caripaji chiarana tuā'tua ru'tu jūnisōsinaa'me.

³³ Repava'nare kuirasiva'na pāi jā'aja'ñe cho'orena ña vati paasinare cho'osi'ere peore pāire kuañu chini vū'ejoopona vū'vūsōsinaa'me. ³⁴ Kua-rena asa kukusō pāi ūcuanuko Jesús pa'ichejana rani, repau'te Jesure, —Icheja pa'ima'ñe tīichejana saijū'u —chiijū rūa i'kasinaa'me.

Nuka ku'imava'ure Jesús vasosi'ere kuamu

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

9 ¹ Jā'a cho'ocuhasirumu Jesús jo'e choovū tuni chiara chekukā'-kona ūcuau pa'ijoopona jēni tī'aasomu. ² Repau jēni pa'itona pāi nuka ku'imava'ure ūhikāa ūhiva'uni Jesús pa'ichejana kuāijū raasome, re'oja'che cuasajū. “Iva'ure Jesús vasoja'mū”, chini cuasajū rasi'ere ña jū'iva'ure i'kaasomu Jesús.

—Pojoku pa'ijū'u jmava'u. Mū'u cu'ache cho'osi'e tunosōmū chu'u. Tunosi'e jo'e cuasamaneja'mū chu'u —chiniasomu Jesús repava'ure.

³ Jā'aja'ñe i'kauna asa judíopāi che'chona te'ena cuasaasome. “Dios asacuheche'te i'kamū ikū jā'a”, chiniasome. ⁴ Jā'ata'ni Jesús repana cuasache'te ña masi ija'che i'kaasomu repanare:

—¿Je'se pa'iuna musanukona cu'ache cuasache? ⁵ Chu'u ikure, “Mū'u cu'ache cho'osi'e tunosōmū chu'u. Tunosōsi'e jo'e cuasamaneja'mū chu'u”, chiisi'ere asa, “Joreu'mū ikū. Pāi jā'aja'ñe cho'omasinajē'e peome”, chiijū cuasame. Jā'ata'ni chu'upi ikure, “Vūni nuka ku'ijū'u”, chikuna ikupi vūni nukakuna ñani musanukona, “Jorema'kua'mū Jesús. Repau i'kasi'e

ũcuarepa cho'omasimũ”, chiijacosome. ⁶Chũ'u, păire ja'me paaũ chini Dios Raosi'kũ chejare pa'iu pãi cu'ache cho'оче tũnoñena'me pãi vaso-che cho'omasiu pa'iche'te mũsanũkonapi ña masia'ju chini vasokaija'mũ chũ'u ikũre —chiniasomũ Jesús repanare.

Chini nũka ku'imava'ũre i'kaasomũ repaũ.

—Vũni mũ'u ũhisikãa mini vũ'ena co'ijũ'u —chiniasomũ.

⁷Chikũna repaũ nũka ku'imanesi'kũ vũni vũ'ena co'isõasomũ. ⁸Jã'aja'ñe cho'oũna ña kũkusõ pãi Dioni pojojũ, “Dios peore Masiũji cho'okaiũna ikũ maija'iu rũa cho'omasiku'mũ”, chiiju pojoasome.

Mateo'te Jesús soisi'ere kuamũ

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹Ũcuachejapi rani Jesús chũ'ũre Mateo'te pãi chũ'ũnare kuri sēni koo-kaina pa'ivũ'e ñũ'iu pa'ikũni ña i'kasi'kũa'mũ.

—Rani, chũ'ũni ja'me ku'iu chũ'u chũ'ũñe'te cho'okũ pa'ijũ'u —chii-si'kũa'mũ chũ'ũre.

Chikũna asa, “Jaũ”, chini vũni ũcuaũna'me saisi'kũa'mũ chũ'u.

¹⁰Reparũmũ Jesús repaũ neenana'me chũ'u vũ'ena mũa ãu ãisi'kũa'-mũ. Repaũ ãu ãiu ñũ'itona Roma vũ'ejoopo canare pãi chũ'ũnare kuri kookainana'me chekũna cu'ache pa'ina, mũta kaka chũkũna ñũ'ichejana pũũsinaa'me ãure ja'me ãũu chini. ¹¹Repanapi chũkũnani ja'me ñũ'ijũna ña fariseopãi ija'che sēniasasinaa'me chũkũna'te Jesús neenare:

—¿Je'se pa'iu mũsanũkonare paakũ che'chokũ kuri kookainana'me cu'ache pa'inare ja'me ãu ãikũ? —chiisinaa'me repaũ chũkũna'te.

¹²Chitena asa Jesús ija'che i'kasi'kũa'mũ repanare:

—Pãi vajũna ũko cho'оче chiima'me. Jũ'iva'nata'ni ũko cho'оче chiime. ¹³Chũ'u pãi, “Re'onaa'me chũkũna”, chiinani, “Cu'ache cho'оче ũhasõ re'oja'che pa'ijũ'u”, chisa chini cajesi'kũma'mũ icheja cheja. Pãi, “Cu'ache pa'inaa'me chũkũna”, chiiiva'narechi'a, “Mũsanũkona cu'ache cho'оче ũhasõ re'oja'che pa'ijũ'u”, chisa chini cajesi'kũa'mũ chũ'u. Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'ere che'cheju Repaũ i'kache'te asa masijũ'u, ija'che kũache'te:

Mũsanũkona cu'ache cho'оче ro'iũu chini chũ'ũre ĩsisiva'nani va'iva'nare vani ũsõjũ'u, chiiu chũ'ũmũ chũ'u.

Jã'ata'ni pãi chekũnare ña oiju pa'ijũ'u, chiiu na'a rũa chũ'ũmũ chũ'u mũsanũkonare,
chiimũ repa —chiiisi'kũa'mũ Jesús repanare.

Dioni sēeju ãu ãima'ñe pa'iche'te Jesuni sēniasasi'ere kuamũ

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴Ũcuarũmũ Juan Pãi Okoro'vekũ neena rani ija'che i'kasinaa'me Jesure:

(Mt 9.9)

—Chukuna si'arum te'eñoã ãu ãima'ñe pa'ijũ Diore sêejũ pa'inaa'me, fariseopãi ùcuaja'che. Mũ'ũ neena, ¿je'se pa'iaua jã'aja'ñe cho'ojũ pa'i-ma'ñe? —chiisinaa'me.

¹⁵Chitena Jesús i'kasi'kua'mũ repañare.

—Pãi, romire vejajũ ãure ãapũ chini soicojñosina sumana pa'ima'ñe pojojũ ãu ãime, romi vejakũji pa'iaua. Na'a pa'isirumũna romi vejasi'kũre chekunapi sasōjanaa'me chekũchejana. Jã'arumuta'ni repañũni oijũ ãu ãima'ñe pa'ijanaa'me repaña. (Chũ'ũ neena ùcuaja'che na'a pa'isirumũna Dioni sêejũ te'eñoã ãu ãima'ñe pa'ijanaa'me, chũ'upĩ peokũna) —chiisi'kua'mũ repañ repañare.

¹⁶ Reparumũ pãi te'ena aperumũ che'chosi'ena'me mama che'choche ũcuapa'rũvachi'a cuasañu chini aperumũ che'chosi'e ũhacuhesinaa'me. Chekũnata'ni mama che'choche asacuhesinaa'me. Jã'ajekũna Jesũs repa-nani chũ'vakũ ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Aikãarũji che'resõru mamase'rechoji che're aikãarũna põ juha-manaa'me pãi. Jã'aja'ñe juha pi'ni choaru aikãaru mamase'recho põ juhasikãarũjekũ rueni ji'rosõũna na'a ũjacoje che'remũ. ¹⁷ Ũcuachi'a pĩsi ũche cono mama cho'oni va'iva'na ca'nituru aituruna ro'vema-naa'me pãi. Aituruna ro'veru conopi kosani saũ che'resõ pĩsi ũche conojẽ'e cho'osõkũ turujẽ'e ũcuaja'che che're cho'osõmũ. Jã'ajekũna pãi pĩsi ũche cono mama cho'oni turu mamaturuna ro'veme. Jã'a-ja'ñejekũna turuna'me cono cho'osõma'mũ —chiiũ chũ'vasi'kua'mũ Jesũs repanare Juan neenare.

Jairo mamakona'me chie ravũ jũ'iko'te Jesũs vasosi'ere kuamu

(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Repaũ Jesũs chuta'a i'katona judíopãi chi'ivũ'e chũ'ũkũ rani repaũ ti'ljñeñena ro're pũũ ñu'iu ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Chũ'ũ chĩiva'o jũnisõcuhasi'koa'mo. Jã'ata'ni mũ'ũpi sani repava'oni chẽato vajurajja'mo repava'o —chiisi'kua'mũ.

¹⁹ Chikũna asa Jesũs vũni ũcuauña'me saisi'kua'mũ. Chũkũna repaũ neena ũcuachi'a ja'me saisinaa'me. ²⁰ Saijũna romio docerepaũsũrũmũ chie ravũ jũ'iko rani Jesũs cho'jepi repaũ ju'ikãa pũso juhasirũ'tũvana chẽaasomo. ²¹ Ija'che cuasaasomo repao: “Jesũs ju'ikãa chẽanijẽ'e vajũ-ja'mo chũ'ũ”, chiio cuasako chẽaasomo repao. ²² Jã'ata'ni Jesũs repaoji chẽaona chũri ña ija'che i'kasi'kua'mũ repao'te:

—Mũ'ũva'o, pojoko pa'ijũ'ũ. “Ikũ chũ'ũre vasoja'mũ”, chiio cuasakojeko vajũja'mo mũ'ũ —chiisi'kua'mũ Jesũs repao'te.

Ũcuarũmũpi teana te'erũmũ vajũasomo repao.

²³ Jã'aja'ñe cho'ocuha Jesũs jo'e saiũ judíopãi chi'ivũ'e chũ'ũkũ vũ'ena tĩ'a ñato pãi repava'oni sa tãpi'rajũ phĩ'covũãre juhijũna chekũna otare rũa oijũ paniasome. ²⁴ Jã'aja'ñe cho'ojũna ña Jesũs i'kaasomũ repanare.

—Re'omũ. Etajũ'ũ ichēja mũsanũkona. Jũnisõsiva'oma'mo iko. Rupũ kãisiva'oa'mo —chiniasomũ repaũ repanare.

Jã'aja'ñe i'kakũna asa jachajũ Jesure pãisoasome repa. ²⁵ Pãi-sojũna repanare etosi'kua'mũ repaũ. Etocuha repava'o pa'ĩruupũna kaka repao jũtũna chẽa i'kaũna vajũrani teana vũni nũkaasomo repava'o. ²⁶ Ũcuarũmũ pãipi Jesũs repao'te vasosi'ere asa chekũnani kuarena repacheja si'achejũna pa'ina repaũ cho'osi'e rũa jainũko asa-jũ paniasome.

Na'ava'nare te'eka'chapanare Jesús vasosi'ere kuamu

27 Ūcuachejapi eta chukuna repau neenana'me saiuna Jesure na'ava'na te'eka'chapana cuiju ujachu'opi ija'che i'kaju tuhasinaa'me:

—David aperumu pa'isi'ku jojosi'ku, oijũ'u chukunava'nare —chijũ tuhasinaa'me repa.

28 Repau Jesús vu'e kakasirumu repa na'ava'na ja'me kaka repauni kueñe tĩ'arena repa nare ija'che sēniasasi'kua'mu repa:

—Musanukona chu'ure, ¿“Maiva'nare vasoja'mu iku”, chijũ cuasache? —chiisi'kua'mu.

Chiiuna,

—Jũju, Pãi Ūcuanukore Paaku, “Chukunava'nare vasoja'mu mu'u”, chijũ cuasame chukuna —chiisinaa'me repa.

29 Chitena Jesús repa nare ñakocaãna jũjũapi jaku ija'che i'kasi'kua'mu:

—Musanukonapi chu'uni, “Jesús maire vasoja'mu”, chijũ cuasajuna ñakocaã ñoja'mu musanukonare chura —chiisi'kua'mu Jesús repa nare.

30 Repaũji jã'aja'ñe cho'oku i'kauna repa ñakocaã teana care'osõ-si'kua'mu. Repa nare ñakocaã vasocua Jesús ija'che rua i'kasi'kua'mu repa nare:

—Chu'u musanukonare vasosi'e chekunare kuamairo pa'ijũ'u —chiisi'kua'mu.

31 Chiisi'eta'ni sani repacheja si'achejña ku'iju kuaũ paniasome repa.

Vati pãiu pa'iu chu'o cutuũsesi'kure Jesús eto saosi'ere kuamu

32 Repa na'ava'na pa'isiva'na etatona pãi vatini paaku chu'o cutuma'kure Jesús pa'ivu'ena ra cuaasinaa'me. 33 Cuaarena Jesupi vatini eto saokakuna repa pãiu chu'o cutumanesi'ku teana chu'o cutusi'kua'mu. Repaũji cutukuna asa jñano pãi ija'che i'kasinaa'me:

—Mai Israel cheja cana ija'che cho'оче jmamakarũjẽ'e ñamanaa'me —chiisinaa'me.

34 Fariseopãita'ni cu'ache cuasaju ija'che i'kasinaa'me:

—Vati chu'ukuji cho'okaiuna iku Jesús vati ūcuajanare eto saomasimu —chiisinaa'me.

Pãire ña oiũ re'oja'che cho'okaimu Jesús

35 Ūcuarumu Jesús vu'ñajoo poã si'ajoopoã ku'iu ujajoopoãna'me jmajoorna judiõpãi chi'ivu'ña repajoopoã pa'ivu'ñana kaka che'choku ku'isi'kua'mu. Ūcuachi'a pãi cu'ache cho'uche ūhasinare Dios chẽa paa-che kuachu'ore Repa chu'o re'oja'chere chu'vaku ku'iu, pãiva'nare ravu si'ache jũ'iva'nare ca'nivũ asiche si'ache jũ'iva'nare vasosi'kua'mu repa. 36 Repa ku'ichejña canapi pãipi Dios chu'o chu'vaju cho'okainani peoju ovejava'na kuiraku'te peova'naja'ñe pa'iju vesuju chuova'na pa'ijuna

Jesús ña oisi'kua'mu repañare. ³⁷⁻³⁸ Repañani ña oiñ chukuna'te repañ neenare ija'che i'kasi'kua'mu repañ:

—Dios chu'o chu'vanapi karasōjuna Repañ chu'o chuta'a asamana rua jainuko pa'ime. Jā'ajekuna Dioni sēejū'u musanukona, Repañ chu'o chu'vanani na'a jainukore chēa raoa'ku —chiisi'kua'mu repañ chukuna'te.

**Dios chu'ore chu'vaa'ju chini repañ neenare
docerepanare saomu Jesús**

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

10 ¹ Ūcuarumu Jesús chukuna'te repañ neenare docerepanare soni rao ija'che i'kasi'kua'mu: “Chu'upi cho'okaiuna ija'che cho'omasijanaa'me musanukona: Vati pāi sa'navuā pa'inare eto saomasijanaa'me. Ūcuachi'a pāi ravu si'ache jū'inare vasomasijanaa'me musanukona”, chiisi'kua'mu repañ chukuna'te.

² Chukuna repañ chēa saosina mamia'me ie: Charo Simonni chēasi'kua'mu repañ. Cheke mami Pedro ve'esi'kua'mu repañ. Andrerere repañ Simón Pedro cho'jeu'te ūcuaja'che chēasi'kua'mu. Zebedeo mamachii ūcuachi'a Santiagona'me Juanre chēasi'kua'mu repañ. ³ Ūcuaja'che Felipe'te, Bartolomere, Tomare, chu'ure Mateo'te Romapāi chū'unare kuri kookaisi'kure chēasi'kua'mu repañ. Chekure Santiago'te Alfeo mama'ku'te chēasi'kua'mu. Tadeo'te ūcuachi'a chēasi'kua'mu repañ. ⁴ Chekure Simonre ūcuachi'a, cananistapāi ja'me pa'iku'te chēasi'kua'mu. Ūcuachi'a Judas Iscariote'te chēasi'kua'mu. Na'a pa'isirumu repañ Judas Iscariote Jesuni cu'ache cho'oa'ju chini chekunani isiasomu.

**Dios chu'ore chu'vaa'ju chini repañ neenare docerepanare
Jesús saosi'ere kuamu**

(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Reparumu Jesús chukuna'te repañ chēasinare docerepanare Dios chu'ore chu'vaa'ju chini saopi'raku ija'che chu'vasi'kua'mu:

—Judío peona pa'ichejña saimanejū'u musanukona. Ūcuachi'a Samaria cheja pa'ijoo'poā saimanejū'u. ⁶ Jā'achejña saima'ñe Dios chu'o vesujū ovejava'na kuiraku'te peova'naja'ñe chuova'na pa'inani judiōpāire sani chu'vajū'u. ⁷ Sani, “Dios Raosi'ku pāi ūcuanukore chū'upi'ramu”, chiiju chu'vajū'u repañare. ⁸ Ūcuachi'a ravu jū'iva'nare vasokaiju jūnisōsiva'na-rejē'e vasokaijū'u. Asi ravu paanare vasoju'u. Ūcuachi'a vati pāi sa'navuā pa'inare eto saosōkaijū'u. Jā'aja'ñe cho'omasiche Diopi rupū isimu musanukonare. Jā'ajekuna chekunare kuri sēema'ñe rupū cho'okaiju pa'ijū'u.

⁹ Ūcuachi'a sani kurijē'e samanejū'u. ¹⁰ Turu cu'amajñaruā maña-jaturujē'e samanejū'u. Kāña sa'ñeju ju'ikāñajē'e sama'ñe musanukona ju'ikāñaruāchi'a ju'iju ku'lijū'u. Cū'akorophe'rejē'e sama'ñe musanukona

ju'iphe'reruāchi'a ju'ijũ ku'ijũ'ũ. Vāsoñoā jo'e chekũñoā sama'ñe m̄sa-nũkona ju'veju ku'ĩñoāchi'a sajũ'ũ. Āuta'ni m̄sanũkona chũ'vajanapi āua'ju m̄sanũkonare, repanare chũ'vache ro'i.

11'Sani ku'ijũ vũ'ejoopona tĩ'ani repajoopo cakupi re'okũji, “Chũ'ũ vũ'ere rani pa'ijũ'ũ”, chiikũ vũ'ere m̄ua pa'ijũ'ũ, m̄sanũkona repacheja sairũmũjatũ'ka. 12Repau vũ'e m̄ua kakani, repavũ'e pa'inare, “Re'oja'che pa'ijũ'ũ m̄sanũkona”, chiijũ kakajũ'ũ. 13Repavũ'e pa'inapi re'oja'che pa'ineena pa'ito m̄sanũkona repanare Diore s̄eekaisi'e ũcuarepa re'oja'che cho'okaija'mũ Repau. Jã'ata'ni repanapi re'oja'che pa'ineemana pa'ito p̄āja'mũ. 14Chekũrũmũ m̄sanũkonapi p̄ai vũ'ena jã'ap̄ani vũ'ejoopona sani tĩ'arena repacheja pa'inapi m̄sanũkonani cuaocuheju Dios chũ'ojẽ'e asacuheto m̄sanũkona cũ'akorophe're chũ'isi'ere cha'ore tĩ'to to'jñojũ eta saijũ'ũ, p̄ai pi ña repana cu'ache cho'osi'ere masia'ju. 15Dios p̄ai ũcuanũkore chi'i ro'iumucuse tĩ'aru Sodoma vũ'ejoopona'me Gomorra vũ'ejoopo pa'isinare r̄ua cu'ache ti'jñeja'mũ. Jã'ata'ni m̄sanũkona chũ'vache asacuhesinare na'a r̄ua cu'ache ti'jñeja'mũ reparũmũ. Ŭcuarepaa'me jã'a —chiisi'kua'mũ Jesús chũkũna'te.

Dioni cuasaju cu'ache cho'ocojñona pa'iche'te chũ'vamu Jesús

16Ŭcuarũmũ Jesús chũkũna'te repau neenare jo'e ija'che i'kasi'kua'mũ: —Ñarepaju pa'ijũ'ũ. Chũ'ũ m̄sanũkonare, chai pa'ichejñana ovejava'nare saochēja'che m̄sanũkonare cuhena pa'ichejñana saomũ. Jã'ajekũna añā masicheja'che ñarepaju ku'imasijũ ũkupova'na kokaneema'ñeja'ñe re'oja'che pa'ijũ chekũnare cu'ache cho'oma'ñe chũ'vaju pa'ijũ'ũ. 17Ñarepaju pa'ijũ'ũ. Chekũrũmũ p̄ai m̄sanũkonare chũ'ũni cuasajũna ch̄ea judiõp̄ai chũ'ũna pa'ivũ'ena sa jo'ka, repanapi su'i'sueche'te chũ'ũrena judiõp̄ai chi'ivũ'ñana cuaa su'i'suejanaa'me. 18Chekũrũmũ p̄ai m̄sanũkonare chũ'ũni cuasajũna ch̄ea p̄ai te'eva'nare chũ'ũna pa'ivũ'ñana ũcuachi'a jai-nũkore chũ'ũna pa'ivũ'ñajatũ'ka sa jo'kajanaa'me m̄sanũkonare, cu'ache cho'ochē'te chũ'ũal'ju chini. Jã'aja'ñe cho'ojũna repanare p̄ai chũ'ũnare chũ'ũ pa'iche'te k̄ua asojanaa'me m̄sanũkona judiõ peonare ũcuachi'a. 19Jã'ata'ni p̄ai pi m̄sanũkonani jã'aja'ñe cho'oto, “¿Je'se s̄aiñe i'kaja'che chũ'ũ?” Ŭcuachi'a, “¿Keejachu'opi i'kaja'che chũ'ũ?”, chiijũ cuasamanejũ'ũ. M̄sanũkonare s̄aiñe i'kache tĩ'arũmũ m̄sanũkona i'kajache chũ'o Diopi rekoñoāna k̄ujajamũ. 20M̄sanũkona te'ena cuasaju i'kama'ñe mai Ja'kũ Dios Rekochoji cho'okaiũna masi i'kajanaa'me repanare.

21'Reparũmũ p̄ai repana cho'jechĩ chũ'ũni cuasajũna ch̄ea sa, “Vanisõjũ'ũ inare”, chiijũ jo'kajanaa'me. Chekũna repana majaa'chũp̄ai pi chũ'ũni cuasajũna ũcuaja'che cu'ache cho'ojanaa'me repanare. P̄uka'kũp̄ai ũcuachi'a repana mamachiĩpi chũ'ũni cuasajũna ch̄ea sa, “Inare vanisõjũ'ũ”, chiijũ jo'kajanaa'me. Chekũna ũcuachi'a repana p̄uka'kũp̄ai pi chũ'ũni cuasajũna

ũcuaja'che cu'ache cho'ojanaa'me. ²² Pãi ũcuauko mŕsanũkonare chũ'ũni cuasajũna rŕa cuhejanaa'me. Jã'ata'ni mŕsanũkonapi chũ'ũre cuasache'te ũhama'ñe jũnisõrũmũjatũ'ka masi cuasajũ pani Dios pa'ichejare ai sani pa'ijanaa'me. ²³ Pãipi mŕsanũkona saisijooopo canapi mŕsanũkonani cu'ache cho'oto chekũjooopona vũ'vũsõjũ'ũ. Chũ'ũ pãire ja'me paaũ chini Dios Raosi'kũ mŕsanũkona chuta'a Israel cheja pa'ijooopã peore kuni si'ama'-tona cũnaũmũ mũisi'kũpi jo'e cajeja'mũ icheja cheja. Ũcuarepaa'me jã'a.

²⁴ Utija'o che'chenapi repa'are che'chokũ cu'ache i'kacojñoñe'te, “Mai-ta'ni cu'ache i'kacojño'manejanaa'me”, chiijũ cuasato cu'amũ. Ũcuachi'a cho'oche'te rupũ cho'okaau chini chẽa paacojño'va'ũpi repa'ute paakũ cu'ache i'kacojñoñe'te, “Chũ'ũta'ni cu'ache i'kacojño'maneja'mũ”, chiiũ cuasato cu'amũ. ²⁵ Utija'o che'chena repa'are che'chokũji cu'ache i'kacojño'oto repa'ũ i'kacojño'si'ej'a'che cu'ache i'kacojño'janaa'me. Ũcuachi'a pãũ'te cho'oche cho'okaiva'ũ repa'ute paakũji cu'ache i'kacojño'oto repa'ũ i'kacojño'si'ej'a'che cu'ache i'kacojño'ja'mũ. Mŕsanũkona ũcuaja'che chũ'ũ cu'ache i'kacojño'nej'a'ñe na'a rŕa cu'ache i'kacojño'janaa'me. Pãi chũ'ũre, “Vati chũ'ũkũ'mũ mũ'ũ; Beelzebua'mũ”, chii'sinaa'me. Jã'ajekũna pãi mŕsanũkonare chũ'ũ majapãijanajejũna ũcuare i'kajũ na'a rŕa cu'ache i'kajanaa'me —chiisi'kũa'mũ Jesús.

**“Mŕsanũkonare vanisõũ chiinare vajũchũmanejũ'ũ”,
chiiũ chũ'vamu Jesús repa'ũ neenare
(Lc 12.2-7)**

²⁶ Ũcuarũmũ Jesús chũkũna'te ija'che i'kakũ jo'e chũ'vasi'kũa'mũ:

—Pãi mŕsanũkonare vanisõũ chiinare vajũchũmanejũ'ũ. Repana cu'ache cho'oũ chini rope'e cho'oche peore pãi ũcuauko masijanaa'me. Ũcuachi'a repa'ũ rope'e cutujũ pa'isi'e peore pãi ũcuauko masijanaa'me. ²⁷ Ũcuachi'a chũ'ũ mŕsanũkonare ñamina rope'e i'kasi'e pãi ũcuauko asajũ'te umucusena kũajũ'ũ. Ũcuachi'a chũ'ũ mŕsanũkonare vũ'ena cuaa rope'e kũasi'e pãi ũcuauko pa'ichejana ũjachũ'o i'kajũ kũajũ'ũ ũcuauko asaa'jũ. ²⁸ Mŕsanũkonare vanisõũ chiinare pãi vajũchũmanejũ'ũ. Ca'nivũã vanisõ'ijẽ'e mŕsanũkona rekoñoãta'ni cu'ache cho'omanejanaa'me repa'ũ. Mŕsanũkonare jũ'iñe chũ'ũmasikũ vati toa Saomasikũni Diorechi'a vajũchũju pa'ijũ'ũ.

²⁹ Pĩ'a ka'chava'na jmava'na kuri te'ere'revachi'a ro'ime. Te'ere'revachi'a ro'iva'nare mai Ja'kũ Diopi jũ'iũseto te'eva'ũjẽ'e jũnisõmanera'ame repa'ũ. ³⁰ Ũcuachi'a Repa'ũ Dios mŕsanũkona pa'iche peore masikũjekũ mŕsanũkona sijoquee raña kuẽkuesi'echi'a paakũjekũ masimũ. ³¹ Pĩ'ava'nare peore kuiramũ Dios. Mŕsanũkonare pãi na'a rŕa cuasakũ na'a re'oja'che cho'okaiũ pa'imũ Repa'ũ. Jã'ajekũna chekũnare pãi vajũchũmanejũ'ũ —chiisi'kũa'mũ Jesús chũkũna'te repa'ũ neenare.

**Vajuchuma'ñe pāi asaju'te, “Jesure cuasanaa'me chūkuna”,
chiina pa'iche'me
(Lc 12.8-9)**

32 Ūcuarumu Jesús jo'e ija'che i'kasi'kua'mu:

—Pāi te'ena, chekuna asaju'te vajuchuma'ñe, “Jesure cuasanaa'me chūkuna”, chiime. Na'a pa'isirumu chu'u jā'aja'ñe i'kasinare Ja'ku Cūnaumu Pa'iku asaku'te, “Chu'u neenaa'me ina”, chiija'mu. 33 Jā'ata'ni chekuna pāire vajuchuju repapani asaju chini, “Jesure cuasamanaa'me chūkuna”, chiime. Na'a pa'isirumu jā'aja'ñe i'kasinare chu'u Ja'ku Cūnaumu Pa'iku asaku'te, “Chu'u neenama'me ina”, chiija'mu chu'u repapanare —chiisi'kua'mu repau.

**Jesure cuhena repau'te cuasanare cuhejanaa'me
(Lc 12.51-53; 14.25-27)**

34 Ūcuarumu Jesús jo'e ija'che i'kasi'kua'mu chūkuna'te:

—Ija'che cuasacosome musanukona: “Jesús raisirumuta'ni pāi chekunare cuhema'ñe re'oja'che pa'ijanaa'me”, chiiju cuasacosome. Jā'ata'ni chu'upi rani che'chokuna pāi chu'u che'choche asacuhenapi asaneenani pe'ruju cuheme. 35 Chekurumu puka'kupi chu'uni cuasato mamakuji cuheja'mu. Chekurumu puka'kopi chu'uni cuasato mamakoji cuheja'mo. Ūcuachi'a vaoji chu'uni cuasato mamaku'te pa'ikoji cuheja'mo. 36 Majapāi ūcuate'e-vu'e pa'inapi te'eu chu'uni cuasato chekunapi cuhejanaa'me repava'ure.

37 Maja'kupāi cuasaju pa'ito re'omu. Jā'ata'ni musanukonapi chu'uni na'a rua cuasaju pa'imani chu'u neena pa'imanejanaa'me. Ūcuachi'a musanukona chiiva'nare cuasaju pa'ito re'omu. Jā'ata'ni musanukonapi chu'uni na'a rua cuasaju pa'imani chu'u neena pa'imanejanaa'me. 38 Pāi musanukonare chu'u neenajejuna cuheju vanisōñu chiijanaa'me. Jā'a-ta'ni chu'ure cuasache jmamakarujē'e ūhasōma'ñe cuasaju pa'ijū'u. Pāipi jā'aja'ñe cho'oñu chiijuna vajuchuju musanukonapi chu'ure cuasache'te ūhasōni chu'u neena pa'imanejanaa'me. 39 Ūcuachi'a chuenisōñe'te vajuchuju repapa asa chēasi'e Dios chu'o ūhasōna, jūnisōsirumu vati toana sani cho'osōjanaa'me. Jā'ata'ni chuenisōñejē'e vajuchuma'ñe chu'uni ūcua cuasaju chuenisōsiva'na Dios pa'ichejare jūni sani re'oja'che pa'ijanaa'me —chiisi'kua'mu repau.

**Repau chu'o kuasinare Dios ro'ijache
re'oja'che koojana pa'iche'te kuamu**

40 Ūcuarumu Jesús chūkuna'te repau neenare jo'e i'kasi'kua'mu.

—Pāi musanukonare pojona chu'ure ūcuachi'a pojome. Pāi chu'ure pojona chu'ure Raosi'kure ūcuachi'a pojome. 41 Pāipi Dios chu'o kuajuna,

pāiũ ũcuauakũji, “Diopi raouna Repau chu'o kuame ina”, chini repa-nani pojoto Repau chu'o kuasinare ro'icheja'chere ũcuapa'rũva ro'ija'mũ Dios repau'te. Ũcuachi'a pāiũ chekũnani, “Diopi cho'okaiũna re'oja'che pa'ime ina”, chini repa-nani pojoto Dios ũcuaja'che re'oja'che pa'isinare ro'icheja'chere ũcuapa'rũva ro'ija'mũ repau'te. ⁴² Ũcuachi'a pāiũ ũcuauakũji chu'u neekũre rũa vesukũ'teta'ni ũcua, “Jesucristo neekũa'mũ iku”, chini repaũni oko ũkuato Diopi ro'ija'mũ repau'te —chiisi'kuuamũ Jesús.

Juan Pāi Okoro'veku saosina sēniasajaisi'ere kuamũ

(Lc 7.18-35)

11 ¹ Ũcuarũmũ Jesús chũkũna'te repau neenare docerepanare chu'va pi'ni, ũcuachejapi sani ku'iũ repacheja pa'ijooopoãre Dios chu'ore chu'vaku pa'isi'kuuamũ.

²⁻³ Ũcuarũmũ Juan Pāi Okoro'vesiva'u cu'ache cho'onare chẽa cuao-vũ're pa'iu Jesús cho'ochẽ'te asa, “Dios Raosi'ku Cristocosomũ repau”, chini cuasaasomũ. Jã'aja'ñe cuasa repau neenare te'enare soni rao, “Jesure ija'che chiiju sēniasajaijũ'u musanũkona: ‘¿Dios Raosi'kuu'u mu'u? Mu'ũpi Dios raomanesi'ku pa'ito, ¿Dios Raojaũni ũcua cha'ajanaa'ñe chũkũna?', chiijũ'u repau'te Jesure”, chini saosomũ Juan repanare.

⁴ Saouna sani ũcuare sēejũna asa Jesús ija'che i'kasi'kuuamũ:

—Chura musanũkona Juan pa'ichejana col'i musanũkona ñasi'ena'me asasi'ere ija'che kuajũ'u repau'te: ⁵ “Pāi na'ana pa'isina ñame chura. Cu'a-cũ'a paasina re'oja'che nũka ku'ime chura. Asi ravũ paasina ũcuaja'che vajũme. Cãjo asamanesina ũcuaja'che asame chura. Jũnisõsina ũcuaja'che vajũrani jo'e pa'ime. Chũova'na pa'iva'na chu'u chu'vache'te chu'ũre cuasache kuachũ'ore asaju pa'ime. ⁶ Pāi chu'ũre cuasache ũhasõma'ñe cuasaju pa'ina pojoju pa'ijanaa'me”, chiiju sa kuajũ'u repau'te Juanre —chiisi'kuuamũ Jesús repanare.

⁷ Repana col'isõsirũmũ Jesús Juan pa'iche'te i'kakũ ija'che i'kasi'kuuamũ repanare pāi:

—¿Je'se pa'ikũni ñaũu chini pāi peocheja sate musanũkona? ¿Chu'chu-sava tutakũna ñũ'kuecheja'che repau rekocho na'mi sa'ñekũ cuasakũni ñaũu chini sate musanũkona? Jã'aja'ñe cuasama'kuuamũ Juan. ⁸ Jã'aja'ñe pa'ikũ'te ñaũu chini saimaneni, ¿ũquere ñaũu chini sate? ¿Pa'ipāi ju'ikãña ju'ikũni ñaũu chini sate musanũkona? Pāi, kãña rũa ro'ikãña ju'ina pa'ipāi vũ'ñachi'a pa'ime. ⁹ Jã'aja'ñe pa'ikũni ñaũu chini saimaneni, ¿ũquere ñaũu chini sate musanũkona? ¿Dios chu'o kuakaikũni ñaũu chini sate? Jã'aja'ñe pa'ikũ'te ñaũu chini saisinajeju te'erũhiñe cuasame musanũkona. Repau Juan chekũnare Dios chu'o kuana're na'a rũa masi kuakũ'mũ. ¹⁰ Repau Juan pa'ijachere kuajũna aperũmũ tocha jo'kasi'e Dios chu'o ija'che chiiimũ:

Mu'u cheja cajejache kuaajani charo saoja'mu chu'u,
 paipi mu'u cajejachere asa repana rekoñoäre care'va paapu chini,
 chiimu repana tocha jo'kasi'e. ¹¹ Icheja cheja Dios chu'o kuakaina rua masina
 pa'ime. Jã'ata'ni Juan ũcuanukore na'a cajejaiche masi'u'mu. Na'a pa'isirumu
 pa'ijana ũcuaja'che, rua vesusinata'ni Dios chu'ore asa chëa cuasaju, Juanre
 na'a rua masijanaa'me, chu'u pa'iche peore asasinajeju. Ũcuarepaa'me jã'a.

¹² Juan Pãi Okoro'veku Dios chu'o apechu'varumupi iumucujñajat'u'ka
 Dioni cuasaju Repau chũ'ũñe cho'onare cuheju cu'ache cho'ojũ pa'ime
 pãi. ¹³ Moisés tocha jo'kasi'e Dios Raojau pãi ũcuanukore chũ'ujañere
 kuamu. Dios chu'o kuana ũcuachi'a, irumu Juan pa'irumuñat'u'ka ũcua-
 te'ere kuame. ¹⁴ Musanukonapi iere chu'u i'kache'te jachama'ñe cuasani
 masijanaa'me: “Juan, Dios raoja'mu chiicojñosi'ku aperumu Repau chu'o
 kuasi'ku Elías kuasi'eja'che kuamu”, chiimu chu'u. ¹⁵ Chu'u i'kache asa
 chëaana ũcuanuko asa chëajũ'u.

¹⁶ Pãi irumu cana pa'iche'te kuara. Chu'upi ñato musanukona iru-
 mu cana ija'che pa'ime: Jeerumu chĩi ãu ñichejare ñu'iju ũcuajanani,
 “Apeñu”, chini soniasome. ¹⁷ Chekunapi apecuhejuna ija'che i'kaasome
 repana: “Chukuna juhivũã juhito ujacha'icuheme musanukona. Ũcua-
 chi'a chukuna apeju jũ'isinare tãrumu ujacheja'che suma'ñe ujato ja'me
 ujacuheme musanukona. Chukunani cuheju pojoma'me musanukona”,
 chiniasome repana chĩi. ¹⁸ Repana chĩi ũcuajanare cuhecheja'che cuheme
 musanukona chukuna'te, Juanna'me chu'ure. Repau Juan Pãi Okoro've-
 ku rani pa'iu Dioni cuasaku te'eñoã ãu ãima'ñe pa'iu, conojẽ'e ũkuma'ñe
 pa'iuña ña, “Vatini paaku vë'veu'mu Juan”, chijũ cuhenaa'me musanu-
 kona repau'te. ¹⁹ Chura chu'upi pãire ja'me paau chini Dios Raosi'kupi
 rani pa'iu si'aumucujña ãu ãiu ũkukuna ña, “Ai aia'mu mu'u. Cono ũku
 aia'mu mu'u. Ũcuachi'a pãi cu'ache pa'inana'me pãi chũ'unare kuri koo-
 kainare oiũ pa'iku'mu mu'u”, chijũ cuheme musanukona chu'ure. Pãi
 rũhiñe cuasana, “Dios chũ'ũñe re'oja'chea'me. Peore masiku'mu Repau”,
 chijũ cuasame —chiisi'ku'a'mu Jesús repanare pãi.

Dios chu'o jachana pa'iche'te kuamu

(Lc 10.13-15)

²⁰ Repau Jesús Diochi'a cho'omasiche pãi jainuko ñaju'te si'arumu cho'o
 ñoku pa'isi'ku'a'mu. Ũcuachi'a repana cu'ache cho'oche'te ũhasõa'ju chini
 chu'vasi'ku'a'mu repau. Jã'ata'ni cu'ache cho'oche ũhasõmanesinaa'me
 repana. Ũcuarumu Jesús Diochi'a cho'omasiche repau na'a rua cho'o ño-
 joopoã pa'inapi repana cu'ache cho'oche'te ũhamapuna pe'rukũ ija'che
 i'kasi'ku'a'mu repanare:

²¹ —Dios aperumu Sidón vu'ejoopona'me Tiro vu'ejoopo canare
 Repau masiche cho'o ñomaneasomu. Repanani chu'vakũ cho'o ñoru

ña cu'ache pa'inajeju sumava'na pa'ijü cu'ache cho'оче ũhasõ, vāki-niokāñapi sa'che repaṇa sījona ũhacutapi chu'chura'asinaa'me repaṇa, chekūnapi ña, “Cu'ache cho'оче ũhasõsinaa'me ina”, chiapü chini. Musanukonata'ni chü'upi chü'vakü Diochi'a cho'omasiche cho'o ñokūna ñame, Corazín vü'ejoopo canana'me Betsaida vü'ejoopo cana. Ñanata'ni cu'ache cho'оче ũhasõma'me musanukona. Jā'ajekūna rüa cu'ache ti'jñeja'mü musanukonare. ²²Dios pāi ũcuanükore chi'i ro'iumucuse tī'aru Sidón vü'ejoopo pa'isinana'me Tiro vü'ejoopo pa'isinare rüa cu'ache ti'jñeja'mü. Jā'ata'ni musanukonare Corazín vü'ejoopo canana'me Betsaida vü'ejoopo canare na'a rüa cu'ache ti'jñeja'mü, Repaü cho'omasicheji chü'u cho'оче ñasinata'ni jachasi'e ro'i. ²³Musanukona Capernaum vü'ejoopo cana, “Dios pa'icheja saijanaa'me mai”, chiinaa'me. Jā'ata'ni Dios musanukonare pāi ũcuanükore Repaü chi'i ro'iumucuse tī'aru vati toana saoja'mü. Dios aperümü Sodoma vü'ejoopo canare Repaü masiche cho'o ñomaneasomü. Repanani cho'o ñoru cu'ache cho'оче ũhasõ re'oja'che pa'ijüna, ñañomaneüna irümüjatü'ka pa'ira'aasomü repajoopo. ²⁴Musanukonare Capernaum vü'ejoopo canare ija'che i'kamü chü'u: Na'a pa'isirümü Dios pāi ũcuanükore chi'i ro'iumucuse tī'aru Sodoma vü'ejoopo pa'isinare rüa cu'ache ti'jñeja'mü. Jā'ata'ni musanukonare na'a rüa cu'ache ti'jñeja'mü, chü'u cho'оче ñasinata'ni jachasi'e ro'i —chiisi'küa'mü Jesús repaṇare.

**“Chü'uni rani chü'u che'choche'te asa chēani re'oja'che
pa'ijanaa'me musanukona”, chiimü Jesús
(Lc 10.21-22)**

²⁵Reparümü Jesús, Puka'küni pojoku ija'che i'kasi'küa'mü:

—Ja'kü, mü'u cūnaümü pa'inana'me cheja pa'inare peore chü'ükü'mü. Pāi, “Mü'u chü'o peore masinaa'me chüküna”, chiijü cuasanare chü'u che'choche mü'u chü'o asamasiche ũsemü mü'u, repaṇapi asavesüa'jü chini. Jā'ata'ni pāi chüiva'naja'ñe vesüjü, “Dios chü'ojē'e vesünaa'me chüküna”, chini cuasanarechi'a mü'u chü'o asamasiche jo'kakü'mü mü'u, repaṇapi asamasia'jü chini. ²⁶Jā'aja'ñere chiimü mü'u. Jā'ajekūna mü'ure, “Re'orepaṇü”, chiimü chü'u —chiisi'küa'mü repaü Diore.

²⁷Chini päire ija'che i'kasi'küa'mü repaü:

—Chü'u Ja'kü Repaü pa'iche masiche peore jo'kasi'küa'mü chü'ure. Chü'u Repaü Mamakü pa'iche pāi te'eujē'e vesüme. Chü'u Ja'küta'ni masimü. Ūcuachi'a chü'u Ja'kü pa'iche pāi te'eujē'e vesüme. Chü'u Repaü Mama-küchi'a masimü Ja'kü pa'iche. Ūcuachi'a chü'ure küaṇanarechi'a chü'u Ja'kü pa'iche küamü chü'u. ²⁸Musanukona aipāi chü'u jo'kasi'ere, “Dios chü'usi'ea'me ie”, chini peore cho'oñu chiime musanukona te'ena. Jā'ata'ni

repapi peore cho'ovesakuna cho'ojũ ca'nasõ rekoñoã sumava'na pa'ime m̄sanukona. Jã'aja'ñe pa'inare chũ'uni rajjũ'ũ chiimũ chũ'ũ. Chũ'ũre rainare repana rekoñoãna cho'okaija'mũ chũ'ũ, re'oja'che pa'ijũ pojojũ sumava'na pa'imaneajũ chini. ²⁹Chũ'ũ chũ'ũñe cho'ovesama'ñere asa chẽa cho'ojũ pa'ijũ'ũ. Pãi oikuta'ni meñe, “Masiũ'mũ”, chiima'kua'mũ chũ'ũ. M̄sanukonapi chũ'ũni rani, m̄sanukona cu'a chũ'ũpi tũnosõkakuna rekoñoãpi re'oja'che pa'ijũ jo'e sumava'na pa'imanejanaa'me. ³⁰Chũ'ũ chũ'ũñeji cho'ovesamaũna cho'ojũ re'oja'che pa'ijũ sumava'na pa'imanejanaa'me m̄sanukona —chiisi'kua'mũ repaũ Jesús.

Jesús neena p̄aumucusena trigocha'charũã pura ãisi'ere kũamũ

(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

12 ¹Ūcuarũmũ Jesús p̄aumucusena chũkuna repaũ neenana'me trigo chiopi saiũ pa'isi'kua'mũ. Ūcuarũmũ chũkuna repaũ neena ãucuhakuna trigocha'charũãre pura ãisinaa'me. ²Chũkũnapĩ jã'aja'ñe cho'ojũna ña fariseopãĩ ija'che i'kasinaa'me Jesure:

—Ñajjũ'ũ. Mũ'ũ neena p̄aumucusetani cho'oche cho'ome —chiisinaa'me.

³⁻⁴Chitena Jesús i'kasi'kua'mũ repanare.

—¿Aperũmũ pa'isi'kũ David cho'osi'ere kũajũ mai aipãĩ tocha jo'kasi'e ñamanaa'ñe m̄sanukona? Ija'che kũamũ repa:

David, repaũ'te ja'me pa'inana'me ãucuhakuna Dios vũ'ena kaka

Diopi pojoa'kũ chini judío phairipãĩ tũosi'ere pã mini ãiũ repaũ'te ja'me pa'inare ãukũ ãniasomũ.

Dios, phairipãichi'a ãijjũ'ũ chiisi'ere ãnisõasomũ repaũ David, chiimũ. ⁵Ūcuaja'che cheke, ¿Diopi chũ'ũna Moisés tocha jo'kasi'e ñamanaa'ñe m̄sanukona? Ija'che kũamũ repa:

P̄aumucujñana Dios vũ'e kaka repavũ'e cho'omajñaruã cho'onata'ni phairipãĩ Diopi ñato cu'ache cho'oma'me, chiimũ. ⁶David Dios vũ'ena kaka cho'osi'ena'me phairipãĩ repavũ'e kaka cho'oche, Dios peore chũ'ũkũji ñato cu'ama'mũ. Ūcuachi'a chũ'ũni peore ja'me chũ'ũa'kũ chini jo'kacojñosi'kũni p̄aumucusena cho'oche chũ'ũuato chũ'ũre'omũ. ⁷Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e kũache masi asavesũme m̄sanukona. Ija'che chiimũ repa:

“M̄sanukona cu'ache cho'oche'te ro'iũũ chini chũ'ũre ãsisiva'nare jo'cha va'iva'nare vani uosõjũ'ũ”, chiimũ chũ'ũmũ chũ'ũ.

Jã'ata'ni, “Pãi chekũnare ña oijũ pa'ijjũ'ũ”, chiimũ na'a rua chũ'ũmũ chũ'ũ m̄sanukonare,

chiimũ Dios. Repa tocha jo'kasi'e asa chẽa cho'ona pani chũkuna'te cu'ache cho'omanare, “Cu'ache cho'ome m̄sanukona”, chiimanera'asinaa'me m̄sanukona. ⁸Chũ'ũni Dios Raocojñosi'kũni p̄aumucusena cho'oche'te chũ'ũto chũ'ũre'omũ —chiisi'kua'mũ repaũ.

Cu'ajūturu paaku'te Jesús vasosi'ere kuamu

(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹Jā'aja'ñe i'kacuha Jesús ũcuachejapi sani judíopāi chí'ivũ'ena kaka-si'kua'mũ. ¹⁰Kaka ñato pāiũ ũcuavũ'ere cu'ajūturu paaku pa'isi'kua'mũ. Ũcuarũmu repavũ'e pa'ina Jesuni, “Cu'ache cho'omu mũ'u”, chíũ chini ija'che sēesinaa'me repaũ'te:

—¿Puaumucusena pāi jũ'iva'nani vasoto re'okũ? —chiisinaa'me.

¹¹Chitena Jesús i'kasi'kua'mũ repanare.

—Musanũkona te'eũ mũ'u neeva'ũpi ovejava'ũpi puaumucusena cojena tuāni mañasōsiva'ũni sani ñani miira'amũ mũ'u. ¹²Oveja'nare oiku'mũ Dios. Jā'ata'ni pāire na'a rua oiku'mũ Repaũ. Jā'ajekũna pāi jũ'iva'nani puaumucusena vasoto re'omu. Cu'ama'mũ jā'a —chiisi'kua'mũ Jesús repanare. ¹³Chini cu'ajūturu paaku'te i'kasi'kua'mũ.

—Mũ'u jũtu saũjũ'u —chiisi'kua'mũ.

Chikũna sausi'kua'mũ. Saũna repajũtu teana re'ojajũtu care'osōsi'kua'mũ, chekũjũtu re'oja'icheja'che. ¹⁴Jā'ata'ni fariseopāi Jesupi jā'aja'ñe cho'oũna ña ũcuavũ'epi eta mũa, Jesure vanisōjañere care'vaũu chini chí'i cutuasome.

Dios chũ'o kuasi'ku Jesús pa'ijachere kuaku tocha jo'kasi'ea'me

¹⁵Ũcuarũmu Jesús repana cho'oũ chiiche'te masiku ũcuachejapi eta sanisōsi'kua'mũ. Repaũ sanisōsirũmu pāi rua jainũko tuhasinaa'me repaũ'te. Tuharena repanare ja'me pa'inare jũ'iva'nare ũcuauũkore vasokaisi'kua'mũ repaũ. ¹⁶Jā'aja'ñe vasokũ, “Chũ'u cho'oche chekũ-nare pāi kuamanejũ'u musanũkona”, chiisi'kua'mũ repaũ. ¹⁷Jesupi jā'aja'ñe cho'oũna repaũ cho'ojachere kuaku aperũmu Dios chũ'o kuasi'ku Isaías tocha jo'kasi'epi ũcuarepa ti'jñecuhasi'kua'mũ, ija'che chiicheji:

¹⁸Dios Repaũ Mamakũni ija'che i'kaasomu:

“Iku chũ'ũre cho'oche cho'okaiku'mũ.

Chũ'u chēa paaku'mũ iku.

Rua cuasaku pojokũ'mũ chũ'u ikure.

Chũ'u Rekocho'te ĩsiũna ũcuauũni ja'me pa'iu Reparekochoji
chũ'ũkũna

sani judío peonani chũ'u pāi ũcuauũkore ũcuarepa cho'okaiche'te
kuaja'mũ iku.

¹⁹Ũcuachi'a pe'ruchũ'ojē'e i'kama'ñe cuima'ñe kuaja'mũ repaũ.

Vũ'ñajoopoã kuni chũ'o Ƴjachũ'ojē'e i'kama'ku ku'ija'mũ iku.

²⁰Pāi re'oja'che paũu chíinata'ni re'oja'che pa'ivesũjũna cho'okaija'mũ
iku.

Chəova'na pa'iva'nare ũcuaja'che oiŋ cho'okaija'mu ikə.

Pāi ũcuanuko cu'ache cho'оче peore repau ai ũserumujatu'ka jā'a-
ja'ne pa'iva'nare cho'okaiu pa'ija'mu ikə.

21 Ikupi jā'aja'ne cho'okaiuna judío peona ikure jachama'ne cuasaja-
naa'me”, chiniasomu Dios,
chiimu Isaías tocha jo'kasi'e.

Pāi Jesure, “Vatini paaku si'ache cho'omasimu”, chiisi'ere kuamu

(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)

22 Ũcuarumu pāi Jesús pa'ichejana na'ava'ure vatipi ũsekuna chu'ojē'e
cutumau űakocaājē'e űamava'uni rasinaa'me. Rarena Jesupi vatire eto
saosōkakuna űakocaā űasi'kuu'mu repau. Chu'o ũcuachi'a cutusi'kuu'mu
repau. 23 Jesupi jā'aja'ne cho'ouna űa jñano repa pāi ũcuanuko sāiñechi'a
sēniasasinaa'me, ija'che chiiju:

—¿Aperumu pa'isi'ku David Jojocojñosi'kuu'u ikə? ¿Maire chũ'ua'ku chini
Dios raoja'mu chiicojñosi'kuu'u? —chiisinaa'me.

24 Jā'aja'ne i'kasi'eta'ni asa fariseopāi ija'che cu'ache i'kasinaa'me:

—Vati chũ'ukupi Beelzebuji cho'okaiuna vati ũcuajanare eto saomasimu
ikə Jesús —chiisinaa'me.

25 Ũcuarumu Jesús repa cuasaju cutuche'te masiku ija'che i'kasi'kuu'mu:

—Pāi ũcuate'echeja pa'inapi sāiñechi'a cavani vaiju si'asōjanaa'me.
Ũcuachi'a majapāichi'api ũcuate'evu'e pa'inapi sāiñechi'a cavani majapāi
sējosōjanaa'me. 26 Ũcuachi'a vati aipi repau neenana'me sāiñechi'a cavato
repau chũ'uñe si'asōmu. 27 Jā'ata'ni musanukona chu'ure, “Vati chũ'ukupi
Beelzebuji vati ũcuajanare eto saomasiche jo'kasi'kuu'mu mu'ure”, chiime.
Musanukonapi jā'aja'ne i'karena iere sēemu chu'u: Musanukona neenare,
¿kaupi vati etomasiche jo'kau? ¿Vati aipi jo'kau? Ija'che chiiju sēniasajũ'u
repanare: “¿Vati etomasiche vati aipi jo'kau musanukonare?”, chiijũ'u.
Jā'aja'ne sēeto repa musanukonare, “Rũhiñe cuasama'me musanukona”,
chiijanaa'me. 28 Chu'u vati etomasiche Dios Rekocho jo'kasi'ea'me. Chu'upi
Dios Rekocho jo'kasi'ere cho'okuna űa, “Dios ũcuanukore chũ'ukumu”,
chiiju cuasajanaa'me pāi.

29 Pāiu rua kokauji rua vaiche paakuji repau vu'ere pē'jeto űaacu'amū
repau cu'amajñaruā. Charo repauni chēa quēo suotota'ni repau neemajña-
ruā tutesōre'omu.

30 Pāi chu'ure jovomana cuheme chu'ure. Cuheju chekunapi chu'uni
jovoñu chiito ũseme repa, chu'uni jovomanea'ju chini.

31 Jā'ajekuna iere kuamu chu'u musanukonare: Dios, Repau'te pāi
cu'ache cho'osi'ena'me cu'ache cutuche si'ache tũ'nesōja'mu. Tũ'nesi'e
jo'e cuasamaneja'mu Repau. Repau Rekocho'te cu'ache cutusi'eta'ni
cavesuma'ne cuasaku ro'iche chũ'uja'mu Repau. 32 Chu'ure, Dios Raoco-

jñosi'kure pāi cu'ache cutuche jo'e cuasamaneja'mu Dios. Jā'ata'ni Repau Rekocho'te pāi cu'ache cutucheta'ni irumupi mamacheja pa'itoj'e'ē ūcua cavesuma'ñe cuasaja'mu Repau —chiisi'kua'mu repau.

**Sūkiñuā āiñe kūiñuā re'oja'chena'me āicu'ache kūiñuā
pa'iche'te kuamu
(Lc 6.43-45)**

33 Ūcuarumu Jesús repanare jo'e ija'che i'kasi'kua'mu:

—Sūkiñuā āiñe kūiñuā koka pa'iñuā sāijapuā kūimu. Koka peora'ñu-ruāta'ni sāija'ima'ñe kūimu. Sūkiñuā repañuā kūisi'ere āni ña masime pāi repañu pa'iche. **34** iAña pa'icheja'che cu'ache pa'ime musanukona! Rekoñoā cu'ache cuasanajeju re'oja'che i'kama'me musanukona. Pāi ūcuanuko repa rekoñoā cuasache'te cutunaa'me. **35** Pāi repa rekoñoā re'oja'che cuasana re'oja'chere cutume. Repa rekoñoā cu'ache cuasana ūcuachi'a cu'ache'te cutume. **36** Musanukonare ija'che i'kam chū'u: Dios pāi ūcuanukore chi'i ro'iumucuse pāi repa peoche cutuju pa'isi'e ro'i peore ro'ijanaa'me. **37** Re'oja'che i'kasinareta'ni reparumu, “Cu'ache cho'o-si'e ro'iche peomu inare”, chiija'mu Repau. Cu'ache i'kasinareta'ni repa cu'ache i'kasi'e ro'ial'ju chini chū'uja'mu Repau —chiisi'kua'mu Jesús.

**Jesupi Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñoa'ku chini
fariseopāina'me judiōpāi che'chona sēesi'ere kuamu
(Mr 8.11-12; Lc 11.29-32)**

38 Ūcuarumu fariseopāi te'ena judiōpāi che'chonana'me Jesure ija'che i'kasinaa'me:

—Masu, mu'upi Diochi'a cho'omasiche'te cho'okuna ñañu chiime chukuna —chiisinaa'me.

39 Chitena Jesús i'kasi'kua'mu.

—Pāi irumu cana cu'ache pa'inaa'me. Chū'ure, “Dios raosi'kuma'mu Jesús”, chiime repa. Jā'ata'ni chū'ure, “Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñojū'u chukuna'te”, chiime repa, chū'u pa'iche'te masiñu chini. Jā'ata'ni cho'o ñoma'mu chū'u repa. Dios chū'o aperumu kuasi'ku Jonás cho'ocojñosi'ēja'chechi'a cho'ocojñoja'mu chū'u. **40** Repa Jonás, va'i rua uja cutaro sa'navu choteumucujña ñami choteñami pa'isi'ēja'che, chū'u Dios Raocojñosi'ku ūcuaja'che cheja sa'navu tācojñosi'ku choteumucujña ñami choteñami pa'ija'mu. **41** Aperumu Jonapi rua masiñu Dios chū'ore chū'vakuna asa chēa, Níneve vū'ejoopo pa'isina repa cu'ache cho'oche ūhasōasome. Repa'te Jonare na'a rua masiñu ichejare pa'im chū'u. Jā'ata'ni chū'u chū'vache asacuheme musanukona irumu cana. Jā'ajekuna Dios pāi ūcuanukore chi'i ro'irumu tī'aru Níneve vū'ejoopo pa'isinapi ija'che i'kajanaa'me musanukonare irumu pa'inare: “Cu'ache

cho'оче ũhasōmanesinajeju ro'ijũ pa'ijanaa'me mʉsanʉkona", chiija-naa'me. ⁴²Aperũmu pa'io sʉripũ cakā'ko canare pāi chũ'usi'ko rʉa so'opi Salomón rʉa masiũ chũ'vache'te asara chini raniasomo. Repaũ'te Salomon'te na'a rʉa masiũji ichejare pa'imũ chũ'ũ. Jā'ata'ni chũ'ũ chũ'vache asacuheme mʉsanʉkona irũmu cana. Na'a pa'isirũmu Dios pāi ũcuanũkore chi'i ro'irũmu tĩ'aru aperũmu pa'io pāi chũ'usi'ko ija'che i'kaja'mo mʉsanʉkonare chura pa'inare chũ'ũre cuasamanesinare: "Cu'are cho'oju Diore cuasamanesinajeju ro'ijũ pa'ijanaa'me mʉsanʉkona", chiija'mo —chiisi'kua'mu repaũ.

Vati pāiũ sa'navũ'te pa'iu eto saocojñosi'kupi jo'e

pāiũni co'iche'te kuamũ

(Lc 11.24-26)

⁴³⁻⁴⁴Ūcuarũmu Jesús repaũre pāi jo'e ija'che i'kasi'kua'mu:

—Pāiũ sa'navũ pa'isi'kũni etosōru vati sani oko peochejñare ku'iu pa'imũ pũachejñare ku'ekũ. Jā'ata'ni jñaaamaneni, "Chũ'ũ vũ'ejachejana co'ira pāiũ sa'navũna", chini cuasamũ repaũ. Jā'aja'ñe cuasa repaũ co'i ñato pāiũ sa'navũ vũ'e ju'o care'vasivũ'ēja'che re'oja'imũ. ⁴⁵Jā'ajekũna jo'e sani chekũnare vati repaũ'te na'a rʉa cu'anani sieterepanare ku'e jñaa ra pāiũ sa'navũna pañũ chini ũcuanũko kakame repaũ. Jā'ajekũna pāiũ aperũmu cu'ache pa'isi'e na'a rʉa cu'ache pa'imũ. Irũmu canare pāi cu'ache pa'inare ũcuaja'che rʉa cu'ache ti'jñeja'mu —chiisi'kua'mu Jesús.

Jesús pũka'ko repaũ cho'jechĩina'me repaũni ñañũ

chini saisi'ere kuamũ

(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶Repaũre pāi Jesús chuta'a cututona pũka'ko, repaũ cho'jechĩina'me ũcuam pa'ivũ'ena rani kakañũ chiniasome repaũni cutuñũ chini. Kakañũ chiisinareta'ni kakacu'akũna ve'sere paniasome repaũ. ⁴⁷Repaũni kakacu'akũna chekupi kuakaisi'kua'mu repaũ'te Jesure, ija'che chiĩ:

—Mũja'ko, mũche'ũchĩina'me mũ'ũni cutuñũ chini ve'sere nũkaju cha'ame —chiisi'kua'mu.

⁴⁸Chikũna Jesús repaũ'te kuasi'kũre ija'che i'kasi'kua'mu:

—¿Kaoa'o chũ'ũ ja'ko? ¿Keejanaa'ñe chũ'ũ cho'jechĩi? —chiisi'kua'mu repaũ.

⁴⁹Chini chũkũna'te repaũ neenani ñaku ñũ'oku i'kasi'kua'mu repaũ.

—Inaa'me chũ'ũ ja'koromijana. Ūcuachi'a inaa'me chũ'ũ cho'jechĩijana.

⁵⁰Cũnaamũ Pa'ikũ chũ'ũ Ja'ku chũ'ũñe asa jachama'ñe cho'ona chũ'ũ cho'jechĩijanaa'me. Ūcuaja'che chũ'ũ ja'koromijanaa'me repaũ —chiisi'kua'mu Jesús chũkũna'te.

Trigo chu'chusi'ere cuasakũ kuamũ Jesús

(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

13 ¹Ūcuaumucusepi Jesús repaũ pa'isivũ'e eta sani chiara ru'tuvana pũusi'kua'mũ pãire chu'vara chini. ²Ūcuarũmũ repaũ pãipi jai-repanũko rani chil'irena choovũna caje pũusi'kua'mũ. Pãita'ni chiara ru'tuva'te pa'isinaa'me.

³Ūcuarũmũ Jesús choovũ'te ñu'iu repanani rũa chu'vakũ ija'chere cuasakũ kuasi'kua'mũ:

—Pãiu trigo'te chu'chura chini chiona saniasomũ. ⁴Sani tĩ'a pachu ku'iu chu'chukũna trigocaã te'era'karũã ma'ana tuã'tuaasomũ. Ma'ana tuã'tuaũna pĩ'ava'napĩ rani ãkuesõasome repara'karũã. ⁵Chekũra'karũãta'ni cata pa'ichejana cha'o jmamakarũ pa'ichejana tuã'tuaasomũ. Cha'o sê'serũchi'a pa'ichejata'ni na'mi aineeasomũ repara'karũã. ⁶Na'mi aineesi'eta'ni ãsũũji ruarepa asukũna uu phã'pha jũnisõasomũ repasaña-rũã, chitapi peokũ. ⁷Chekũra'karũã miu pa'ichejana tuã'tua miuna'me aineeũna miupi ju'je vëasõasomũ repara'ñũrũã. ⁸Chekũra'karũãta'ni re'oja'che cha'o pa'ichejũna tuã'tuasira'karũãjekũ re'oja'che ainee ju'a ñaniasomũ. Te'era'karũ aineesi'ñũ te'echa'chava treintarepara'karũã pa'icha'cha ju'a ñaniasomũ. Chekũra'karũã aineesi'ñũã sesentarepara'karũã pa'icha'cha ju'a ñaniasomũ. Chekũra'ñũrũã cienrepara'karũã pa'icha'cha ju'a ñaniasomũ. ⁹Chu'ũ chu'vache asa chëaũana ũcuauũko asa chëajũ'ũ —chiisi'kua'mũ repaũ.

Repaũ cuasakũ kuasi'ere te'erũhiñe kuamũ Jesús

(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰Ūcuarũmũ chũkũna Jesús neena repaũji cuasakũ kuaũna asa repaũ'te kueñe tĩ'a,

—¿Je'se pa'iuũna mũ'ũ pãire chu'vani mũ'ũ cuasachechi'a kũakũ chu'vakũ? —chiisinaa'me.

¹¹Chitena Jesús ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Mũsanũkonare chu'ũ neenajejũna Diopi ãsemaũna Repaũchi'a masiche te'erũhiñe kuamũ chu'ũ, asamasia'jũ chini. Jã'ata'ni chekũnare chu'ũre cuasacuhẽnare Repaũchi'a masiche chu'ũ cuasacheji kuamũ chu'ũ, asanata'ni masi asamaneajũ chini. ¹²Dios chu'o asa jachamana si'arũmũ na'a rũa re'oja'che pa'ijanaa'me. Repaũ chu'ore na'a rũa masia'jũ chini cho'okaija'mũ Dios repanare. Jã'ata'ni chekũna chu'ũ chu'vache asanata'ni masi cuasamapũ chu'ũpi cho'okũna repana jmamakarũ masiche cavesũjanaa'me. ¹³Jã'ajekũna pãire chu'vakũ repana asavesũcheji cuasakũ kuamũ chu'ũ, masi asamaneajũ chini. Ñanata'ni ñamanesina pa'icheja'che pa'ime repana. Ūcuachi'a asanata'ni asama'ñena pa'ime repana.

¹⁴ Repana pa'ijachere kuakũ aperũmũ Dios chũ'o kuasi'kũ Isaías tocha jo'kasi'e ũcuarepa ti'ljñecuhamũ. Ija'che chiimũ repa:

Asajũ pa'inata'ni asavesujanaa'me mũsanũkona.

Ñanata'ni ñamanesina pa'icheja'che pa'ijanaa'me mũsanũkona.

¹⁵ Ina pãi rua cu'ache pa'inaa'me.

Ũcuachi'a cãjo asamanaja'ñe pa'ijũ chũ'u chũ'o asacuheme ina.

Ũcuachi'a ñakocaã chamisinaja'ñe pa'ijũ chũ'ũpi chũ'ũna tocha jo'kasi'e ñacuheme ina.

Chũ'u chũ'ore asa chẽa repana cu'ache cho'оче'te ũhasõru

repana rekoñoã re'ojarekoñoã care'vakaija'mũ chũ'u, repapĩ
re'oja'che paapũ chini,

chiimũ.

¹⁶ Mũsanũkonata'ni chũ'u cho'okũ pa'iche ñajũ chũ'u chũ'vachejẽ'e asamasijũ, “Dios cho'оче'me jã'a”, chiijũ masijũ pojojũ pa'ime. ¹⁷ Ape-
rũmũ pa'isina Dios chũ'o kuasinana'me chekũna pãi re'ona irũmũ
mũsanũkona ñañeja'ñere ñañũ chiisinata'ni ñamaneasome. Ũcuachi'a
irũmũ mũsanũkona asacheja'chere asaũ chiisinata'ni asamaneasome
repana. Ũcuarepaa'me jã'a —chiisi'kũa'mũ repaũ.

**Trigo chu'chusi'ere repaũ cuasakũ kuasi'ere te'erũhiñe
kuamũ Jesús**

(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸ Ũcuarũmũ Jesús chũkũna'te jo'e i'kasi'kũa'mũ.

—Chũ'u cuasakũ kuasi'ere trigo chu'chusi'ere jo'e ũcuare masi kuaja'mũ
chũ'u mũsanũkonapi asamasia'jũ chini. Ija'chea'me jã'a: ¹⁹ Trigora'karũã
te'era'karũã ma'ana tuã'isira'karũã chejapi ruarepa jũjakũna sa'navũ
kakama'mũ. Pãi te'enare repana rekoñoã chejapi ruarepa jũjakũ tri-
gocaã chu'chusicaã sa'navũ kakama'ñeja'ñe Dios chũ'o kakama'mũ,
jachajũna. Asanareta'ni vatipi ũsemũ repanare, Dioni cuasamanea'jũ
chini. ²⁰⁻²¹ Ũcuachi'a cata pa'ichejĩna tuã'tuasicaã na'mi aineesi'eta'ni
chita saimaũ na'mi jũnisõmũ. Pãi ũcuachi'a te'ena Dios chũ'o asa teana
pojojũ cuasame. Jã'ata'ni repapĩ Dioni cuasajũna pãipi cu'ache i'ka-
jũna chekũrũmũ repanani cu'ache ti'ljñekũna masi cuasamanajejũ Dios
chũ'o repana cuasache ũhasõme. ²² Ũcuachi'a miu pa'ichejĩna tuã'tuasi-
ra'karũã miuna'me aineemũ. Jã'ajekũna miu sũkipi ju'jekũna kũima'ñe
jũnisõmũ repara'ñũrũã. Pãi ũcuachi'a te'ena Dios chũ'o asa chẽa Repaũ
chũ'ũñe cho'onata'ni na'mi ũhasõme. Repana cho'оче'te kurina'me
põsere ruarepa cuasajũ Dios chũ'o repana asa chẽa cuasache ũhasõme.
²³ Ũcuachi'a cheja re'ojachejĩna tuã'tuasicaã ainee re'oja'che kũiñeja'ñe
re'oja'che pa'ime pãi, Dios chũ'o asa chẽa Repaũ chũ'u jo'kasi'e cho'o-
jũ pa'ina. Repana Diore cuasana te'ena trigoũã treintarepara'karũã

pa'icha'chava ju'a ña'isi'ñuãja'ñe re'oja'che pa'ime repaña rekoñoã. Chekuna sesentarepara'karuã pa'icha'chava ju'a ña'isi'ñuãja'ñe na'a ruã re'oja'che pa'ime. Chekuna cienrepara'karuã pa'icha'chava ju'a ña'isi'ñuãja'ñe jo'e na'a ruã re'oja'che pa'ime Repaũ chũ'uñe cho'ona —chiisi'kua'mu Jesús chukuna'te.

Trigo tāsichiona cu'ara'karuã tāsì'ere kuamu

24 Ûcuarumu Jesús chukunani jo'e chu'vaku ija'chere cuasaku kuasi'kua'mu: —Dios chũ'uñe cho'ona pa'iche ija'chea'me: Pãiũ repaũ chiona trigo re'oja'chere tāsomũ. 25 Jã'ata'ni repauna'me repaũ paana kãnisõsirumuna repaũ'te cuhekũ ùcuachiona sanĩ cu'ara'ñuruã aineeakũ chini cu'ara'karuãre tã jo'ka sanisõasomũ. 26 Na'a pa'isirumu trigora'ñuruã ainee pi'ni ju'a ñaniasomũ. Cu'ara'ñuruã ùcuaja'che ùcuapa'ruva aineasomũ. 27 Ûcuarumu repaũ'te cho'ochẽ cho'okaina chio ñajani col'i repachio paa-kũni kuaasome, ija'che i'kaju: “Mũ'ũ chio trigora'karuã re'ojara'karuãchi'a tāsì'kua'mu. Jã'ata'ni, ¿je'se pa'iuña repachio cu'ara'ñuruã ja'me ainee?” chinasome repaña. 28 Chitena asa chio paakũ i'kaasomũ. “Chu'ũre cuhekũ cho'osi'ecosomũ jã'a”, chinasomũ. Chikuna repaũ'te cho'ochẽ cho'okaina jo'e ija'che i'kaasome: “¿Repara'ñuruã cu'ara'ñuruã ru'tesõkaijaijũ'ũ chii-kũ mu'ũ chukuna'te?”, chinasome. 29 Chitena i'kaasomũ repaũ. “Pãamũ. Jã'aja'ñe cho'omanejũ'ũ. Cu'ara'ñuruã ru'teni chekurumu musanukona trigora'ñuruã ja'me ru'tesõme. 30 Ija'che cho'oto na'a re'omu: Repara'ñuruã cu'ara'ñuruã chura ru'tesõjaimanejũ'ũ, trigona'me ùcuapa'ruva aineeakũ repa tuarumujatũ'ka. Repa trigo tuache tĩ'asirumu, ‘Ija'che cho'ojũ'ũ’, chiiũ chũ'ũ saojamũ chu'ũ repa tuakaijanare: ‘Chio sanĩ cu'ara'ñuruãre charo ru'te rũhijuu quẽ'ke uosõjũ'ũ. Jã'aja'ñe cho'ocuha trigo tũa pi'ni chu'ũ ãumajñaruã care'vavũ'ena sa ùhakaijũ'ũ’, chiija'mu chu'ũ’, chinasomũ —Jã'aja'ñe kuasi'kua'mu Jesús chukuna'te.

Mostazara'karuã pa'iche'te cuasaku kuamu Jesús

(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

31 Ûcuarumu Jesús pãire jo'e chu'vaku ija'chere cuasaku kuasi'kua'mu: —Dios chũ'uñe cho'ona, ¿je'se pa'iche? Ija'che pa'ime: Pãiũ repaũ chiona mostazara'karu te'era'karu sa tāsomũ. 32 Repa mostazara'karuã chekura'karuã na'a jmara'karuãa'me. Jã'ata'ni pãipi tãru chekura'ñuruã tāsira'ñuruã na'a ujañũ aineemu repara'karuã. Ujañũpi ka ruã pa'iñũ aineeuna pl'ava'na ùcuañũ kana chii suo suhame —chiisi'kua'mu repaũ.

Harinana'me pã sauche cha'písica'repũ pa'iche'te i'kamũ

(Lc 13.20-21)

33 Ûcuarumu Jesús pãire ùcua chu'vaku ija'chere cuasaku kuasi'kua'mu:

—Dios chũ'ũñe cho'ona pa'iche ija'chea'me: Romio pãre cho'ora chini pã kosasica'rerũ'te charo cha'pi harinaro'ro chotero'ro ũcuaca'rerũna ja'measomo. Jã'ata'ni rua ũjaca'repũ saũsõasomũ repaca'repũ —chiisi'kua'mũ repaũ.

**Jesupi pãire chũ'vakũ cuasakũ kuakũna Dios chũ'o kuakaisi'kũ
tocha jo'kasi'epi ũcuarepa ti'jñecuhamũ
(Mr 4.33-34)**

³⁴Reparumũ Jesús pãire chũ'vakũ ũcuajĩ cuasakũ kuachechi'api chũ'vasi'kua'mũ. Cheke i'kamanesi'kua'mũ repaũ. ³⁵Jã'aja'ñe cho'okũna repaũ cho'ojachere kuakũ aperumũ Dios chũ'o kuasi'kũ tocha jo'kasi'epi ũcuarepa ti'jñecuhamũ, ija'che chiicheji:

Chũ'ũ cuasakũ kuachechi'api pãi chũ'vaja'mũ chũ'ũ.

Cheja cho'orũmũpi irũmũjatũ'ka Diopi kuamaũna pãijẽ'e asama'-ñere churana kuaja'mũ chũ'ũ,
chiimũ repaũ.

**Repaũ cuasakũ kuasi'ere cu'ara'ñũruãna'me trigora'ñũruã
ũcuate'echio aineesi'e pa'iche'te te'erũhiñe kuamũ Jesús**

³⁶Ūcuarumũ Jesús repanare pãi saosõ repaũ aperumũ pa'isivũ'ena sani kakasi'kua'mũ. Kakaũna chũkũna repaũ neena repaũ'te kueñe tĩ'a ija'che i'kasinaa'me:

—Mũ'ũ chũkũna'te cuasakũ kuasi'ere cu'ara'ñũruãna'me trigora'-ñũruã ũcuate'echio aineesi'e pa'iche'te te'erũhiñe kuajũ'ũ chũkũna'te —chiisinaa'me.

³⁷Chitena Jesús ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Ija'chea'me jã'a: Chũ'ũ pãire ja'me paau chini Dios Raosi'kũ re'ojara'karũã tãsi'kũja'che pa'imũ. Repaũ pãiu trigora'karũã re'ojara'karũã tãasomũ. Chũ'ũ ũcuaja'che Dios chũ'o re'oja'chere chũ'vamũ. ³⁸Pãi icheja cheja pa'ina chioja'che pa'ime Dios chũ'o chũ'vacojñonajejũ. Ūcuaja'che pãi Dios chũ'o chũ'vajũna asa chẽa Repaũ chũ'ũñe cho'ona Ūcuau neenajejũ re'oja'che pa'ijũ re'ojara'karũãja'ñe pa'ime. Jã'ata'ni Repaũ chũ'o asacuhena vati neenajejũ cu'ara'karũãja'ñe cu'ache pa'ime. ³⁹Repaũ vati pãipi cu'ache cho'oa'jũ chini chũ'ũkũjekũ chio paaku'te cuhekũja'che pa'ikũ'mũ. Ūcuachi'a Dios pãi ũcuaukore chi'i ro'irũmũ trigo tũarũmũja'ñe cho'ocojñoja'mũ. Reparumũ ángelepi pãi ũcuaukore trigo tũa chi'icheja'che chi'ijanaa'me. Ūcuaja'che trigo tũacuha ãu care'vavũ'ena sa jo'kacheja'che Dios Repaũ'te cuasanare Repaũ pa'ichejana saja'mũ. ⁴⁰Ūcuachi'a cu'ara'ñũruã ru'te chi'i rũhijuu quẽ'ke uosõñeja'ñe Dios Repaũ'te cuasamanare vati toana saoja'mũ. ⁴¹Reparumũ chũ'ũpi Dios Raosi'kũpi chũ'ũna ángeles sani chũ'ũ neena pa'ichejĩna ja'me pa'ijũ chekũnani cacũ'oũu chini cu'ache chũ'vanana'me chekũnare cu'ache

cho'onare ũcuanukore ra chi'ijanaa'me. ⁴²Repanare peore chi'i vati toana saojanaa'me repa. Ũcuatoare uuju oiju cōjire asoche āiju pa'ijanaa'me repa. ⁴³Jā'ata'ni Dios chũ'ũñe cho'ojũ re'oja'che pa'ina repa Ja'ku Dios pa'ichejare sani pa'iju ũsuu miañeja'ñe rua ko'sijana pa'ijanaa'me. Chũ'ũ chũ'vache asa chēaũana ũcuanuko asa chēajũ'ũ —chiisi'kua'mũ Jesús.

Kuri ruare chavesi'e jñaasi'ku cho'osi'ere kuamu Jesús

⁴⁴Ũcuarũmũ Jesús chũkũna'te chũ'vakũ jo'e ija'chere cuasakũ kuasi'kua'mũ:
—Dios chũ'ũñe cho'ojũ pañũ chiina pa'iche ija'chea'me: Pāiũ repaũ kuri ruare chavekũ coje ũni ũcuacojena kuri mañaasomũ. Jā'aja'ñe cho'osi'chejare chekũ pāiũ rupũ ku'iũ repacoje jña ũni, repa kuri jñaasomũ. Jñaasi'kũta'ni repa kuri miima'ñe repacoje jo'e ta'pisōasomũ repa. Ta'pi jo'ka kuri jñaasi'kũjekũ pojokũ co'i repaũ nee cu'amajñaruã peore ĩsisō kuri koo repacoje pa'ichejare cheja kooasomũ repa, “Repare kurire ũni paara”, chini cuasakũ —chiisi'kua'mũ repa.

Perlara'karũ rua ro'ira'karũ koosi'ku cho'osi'ere kuamu Jesús

⁴⁵Ũcuarũmũ Jesús chũkũnani chũ'vakũ jo'e ija'chere cuasakũ kuasi'kua'mũ:
—Dios chũ'ũñe cho'ojũ pañũ chiina pa'iche ija'chea'me: Pāiũ perlara'karũã rua ro'ira'karũãre koo paara chini si'achejña ku'ekũ ku'iũ paniasomũ. ⁴⁶Ku'ekũ chekupĩ perlara'karũ rua ro'ira'karũ'te paakũna ña pojokũ koora chiniasomũ. Jā'ata'ni repara'karũji ruarepa ro'ikũ kuripĩ tĩ'amaũna sani repaũ nee cu'amajñaruã peore ĩsisō kuri rua koo jo'e sani kooasomũ repara'karũ —chiisi'kua'mũ repa.

Va'i chorũ chosiva'nare cho'оче'te kuamu Jesús

⁴⁷Ũcuarũmũ Jesús chũkũnani ũcua chũ'vakũ jo'e ija'chere cuasakũ kuasi'kua'mũ:

—Dios chũ'ũñe cho'ojũ pañũ chiina pa'iche ija'chea'me: Va'i chona repa va'i chorũ va'ire chojũ mar chiarana su'a ruorena va'i si'ache kakaasome repa. ⁴⁸Ũcuarũmũ repava'napi jairepanũko kaka timusōrena mejavũna repaũ rueni maasome. Rueni ma ũha pũũ ñul'ijũ repava'nare va'iva'nare re'ojava'narechi'a ju'ñana jña'nujũ mañaasome. Cu'ava'iva'nareta'ni sēsosōasome repa. ⁴⁹⁻⁵⁰Dios pāi ũcuanukore chi'i ro'irũmũ tĩ'aru jā'aja'ñe cho'ocojñoja'mũ. Repa-rũmũ ángeles rani cu'ava'iva'nare jña'nu sēsosi'eja'che pāi cu'ache pa'inapi re'oja'che pa'inani ja'me pa'isinare jña'nu vati toana saojanaa'me. Ũcuatoare pa'ijũ uuju oiju cōjire asoche āiju pa'ijanaa'me repa —chiisi'kua'mũ repa.

Pāiũ cu'amajñaruã mamamajñaruãna'me aimajñaruã paache'te kuamu Jesús

⁵¹Ũcuarũmũ Jesús chũkũna'te ija'che sēsisi'kua'mũ:

—¿Chu'u cuasaku kuasi'e peore asamasiche musanukona? —chiisi'kua'mu. Chikuna,

—Jũju, Chukuna'te Paaku, peore asamasime chukuna —chiisinaa'me chukuna.

⁵² Chitena Jesús i'kasi'kua'mu.

—Pãiu vu'e paaku repau paamajñaruã peore masimu mamana'me ai. Judíopã che'chona ũcuauana chu'u che'choche asa chẽa cho'ona ũcuaja'che ka'chamajña masime, aperumu chũ'u jo'kasi'ena'me chu'u irumu che'choku chũ'ũne —chiisi'kua'mu repau.

Jesús Nazaret vu'ejoopo pa'isi'ere kuamu

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³⁻⁵⁴ Jã'aja'ne cuasaku kuacuha ũcuachejapi eta repau pa'irepajooona sani pa'iu Jesús repajooopo pa'ivu'ena judíopã ch'i'vu'ena kaka che'cho-si'kua'mu. Che'chokuna pãi asa jñano ija'che i'kasinaa'me:

—¿Je'se cho'oku iku repau che'chomasiche che'cheu? Ũcuaja'che, ¿je'se cho'oku iku Diochi'a cho'omasiche cho'oche che'cheu? ⁵⁵ Ijoopo pa'iku chooko'ña si'ache cho'omasiku mamaku'mu iku Jesús. Repau puka'ko Maríaa'mo. Repau cho'jechiia'me jã'ana, Santiagona'me Josena'me Simon-na'me Judas. ⁵⁶ Repau cho'jeromi ũcuaja'che ijoopo'te maina'me pa'ime. ¿Je'se cho'o iku jã'arepa rua masiku? —chiisinaa'me repana. ⁵⁷ Jã'aja'ne cuasanajeju repau i'kache jachasinaa'me repana.

Ũcuarumu Jesús repanare i'kasi'kua'mu.

—Dios chu'o kuakaiku aineesijoopo canana'me repau majapãi asa jachame repau kuache. Musanukona ũcuaja'che ijoopo chu'u aineesijoopo cana chu'u kuache asa jachame —chiisi'kua'mu Jesús repanare.

⁵⁸ Repanapi repauni cuasamaruna Diochi'a cho'omasiche ruarepa cho'o ñomanesi'kua'mu Jesús repajooopo pa'irumu.

Juan Pãi Okoro'veku'te vanisõsi'ere kuamu

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

14 ¹ Ũcuarumuna Herodes Galilea cheja pa'inare chũ'uku Jesús cho'oche asaasomu. ² Jã'aja'ne asa repau'te cho'oche cho'okainare soni rao Jesús pa'iche'te vesuku ija'che i'kaasomu repau: “Juan Pãi Okoro'vesi'ku chu'upi chũ'ũna chuenisõsi'kupi jũni vajarani pa'icosomu jã'u. Jã'aja'-ñejekuna Diochi'a cho'omasiche cho'omasicosomu repau”, chiniasomu.

³⁻⁴ Aperumu repau Herodes repau cho'jeu Felipe rũjoni Herodíani tua paakuna Juan asa, “Dios ñseche'te cu'ache cho'omu mu'u”, chiiu chu'-vaasomu repau'te. Jã'aja'ne chu'vakuna Herodes asa pe'ruku repau'te Juanre chẽa cunameji quẽo cu'ache cho'onare chẽa cuaovu'ena sa cuaoa'-ju chini chũ'uasomu.

⁵ Juanre vanisõñe chũ'ura chiniasomũ repaũ. Jã'ata'ni pãipi ũcuauũko, “Juan Dios chu'o kuakaiku'mũ”, chiijũ cuasajũna chũ'uvajuchuasomũ repaũ, “Pãipi pe'rujũ”, chini. ⁶ Ũcuarũmũ Herodes repaũ'te jñaasiumucusejarũ-mũjekũna fiesta cho'ora chini pãĩ jainũkore soni rao chi'iasomũ. Fiesta'te cho'ojũna Herodías mamako pãĩ jainũko ñajũ'te eta te'eo ujacha'iasomo. Jã'aja'ñe cho'okona ña Herodes rũa pojoasomũ repaũ'te. ⁷ Pojokũ repaũ'te, —Mũ'ure uache sēejũ'ũ chu'ure. Mũ'ũ sēēñe ũcuauache ñsija'mũ chu'ũ mu'ure. Dios ñakũ'te chu'o ũcuarepare i'kamũ chu'ũ, —chiniasomũ repaũ. ⁸ Chikũna eta pũka'koni ija'che sēniasomo repaũ:

—¿Ûquere repaũ'te sēēja'ñe chu'ũ? —chiniasomo. Chikona pũka'kopi chu'vaona asa Herodes pa'irũpũna jo'e kaka ija'chere sēniasomo repaũ:— Juan Pãĩ Okoro'vekũ sījopũ'te tũso cũnare'avana maña ra ñsijũ'ũ chu'ũre —chiniasomo repaũ Herodías mamako.

⁹ Repaũ sēēñe'te asaũna Herode'te rũa sũmaneasomũ. Jã'ata'ni repaũ soicojñosina asajũ'te, “Ũcuarepare i'kamũ chu'ũ”, chiisi'kũjekũ ũcuare ra ñsia'jũ chini chũ'uasomũ repaũ, pãipi, “Joreũ'mũ ikũ”, chiimanea'jũ chini. ¹⁰ Jã'ajekũna,

—Cu'ache cho'onare chēa cuaovũ'ena sani Juan sījopũ tũsojũ'ũ —chiijũ chũ'uasomũ repaũ. ¹¹ Chikũna sani Juan sījopũ tũsocuha cũnare'avana maña ra romichĩioni ñsiasome repaũ. Ñsirena koo pũka'koni jo'e sa ñsiasomo repaũ.

¹² Jã'a cho'o pi'nisirũmũ repaũ Juan neena pa'isina repaũ'te vanisõsi'ere asa pãĩ cu'ache cho'onare chēa cuaovũ'ena sani repava'ũre sa tãasome. Tã pi'ni sani Jesuni kũasome repaũ.

Pãĩ cinco milrepanare Jesús ãu ãusi'ere kuamũ

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Juan chuenisõsi'e asasirũmũ Jesús ũcuachejapi chũkũna repaũ nee-nana'me choovũ tuni pãĩ peochejana chiara chekũkã'kona jē'si'kũa'mũ. Jã'ata'ni pãĩ repaũ saisichejare asa vũ'ñajoopoã pa'isina eta repaũ chekũkã'kona po'opi tuhasinaa'me repaũ'te. ¹⁴ Chiara chekũkã'ko jēni tĩ'a mani Jesús, repaũ'te tuhasinare pãĩ ñasi'kũa'mũ. ũcuauanani ña oiũ repaũ sasiva'nare jũ'iva'nare vasokaisi'kũa'mũ repaũ. ¹⁵ Ũcuarũmũ chũkũna repaũ neena na'isõcuhakũna repaũ'te sani ija'che i'kasinaa'me:

—Icheja vũ'ñajoopoãjē'e peomũ. Inare pãĩ saojũ'ũ vũ'ñajoopoãna sani ãure koo ãapũ. Na'isõcuhamũ ie —chiisinaa'me chũkũna.

¹⁶ Chitena Jesús i'kasi'kũa'mũ.

—Saiche chiima'mũ inare. Mũsanũkonapi ãu ãujũ'ũ inare —chiisi'kũa'mũ.

¹⁷ Chikũna chũkũna i'kasinaa'me.

—Pãpũã, cincorepãũã, va'i te'eka'chapanauchi'a paame chũkũna —chiisinaa'me.

18 Chitena Jesús i'kasi'kua'mu.

—Musanukona paache pāna'me va'iva'nare ichejana chu'uni rajū'u —chiisi'kua'mu repa.

19 Ūcuarumu Jesús repanare pāi tachavuna pūa'ju chini chū'usi'kua'mu. Pūa űu'ijuna pā, cincorepauā va'iva'na te'eka'chapava'nare mini cāji-ku cūnaumure űaku Dioni, “Re'orepamu Ja'ku”, chini chūkunani repa neenani tu'se űisi'kua'mu. űiuna pāire űisinaa'me chūkuna. 20 Pāi űcuauko hajiche āisinaa'me repa. Jā'ata'ni repa āijuna cajejaisi'e āu docerepajū'ña sia maña timusinaa'me chūkuna. 21 Repa āu āisina pāi romijē'e chījē'e kuēkuema'ñe chekurumu cinco milrepana pa'icosome mupāichi'a.

Jesús oko sē'sevūji nuka ku'isi'ere kuamu

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

22 Jā'aja'ñe cho'ocuha Jesús chūkuna'te repa neenare, ija'che i'kasi'kua'mu: “Chu'u inare pāi saochetu'ka musanukona choovu tuni chiara chekukā'kona charo jē'ejū pa'ijū'u”, chiisi'kua'mu. 23 Repanare sao pi'ni-sirumu Jesús aikūtina mūnisōasomu, te'eu Dioni sēsa chini. Mūni pa'iu na'isōuna űami te'eu paniasomu repa. 24 Jā'a cho'oto chūkuna chuta'a chiara joorepapo'te jē'ejū pa'isinaa'me. Chūkuna saichejapi rache tuta-kuna rua fa'asi'kua'mu chiara. 25 Ūcuarumu Jesús űatacuhatona chiara sē'sevūji nuka ku'iu tuhasi'kua'mu chūkuna'te. 26 Jā'aja'ñe raiuna űa kukusō, vajuchūjū ija'che i'kajū rua cuisinaa'me chūkuna:

—iJū'isi'kupi reko raimu iku! —chiisinaa'me.

27 Jā'aja'ñe i'kajuna Jesús ija'che i'kasi'kua'mu:

—Jūjarekoñōa paajū'u. Jesua'mu chu'u. Vajuchumanejū'u —chiisi'kua'mu.

28 Chikuna Pedro i'kasi'kua'mu.

—Chūkuna'te Paaku, mu'upi űcuau pani chū'ujū'u, chu'u űcuaja'che mu'u nukachejana oko sē'sevūji nuka ku'iu saau chini —chiisi'kua'mu.

29 Chikuna Jesús,

—Raijū'u —chiisi'kua'mu repa'te.

Ūcuarumu Pedro choovuji caje oko sē'sevūji nuka ku'iu űcuau nukachejana saisi'kua'mu. 30 Jā'ata'ni ruarepa tutakuna űa kukusō runisōpi'raku ija'che chiū cuisi'kua'mu repa:

—Chūkuna'te Paaku chu'u ru'iche űsekaijū'u —chiisi'kua'mu.

31 Chikuna Jesús teana repa jūtuna chēa ija'che i'kasi'kua'mu repa'te:

—Chu'ure cuasamu mu'u. Jā'ata'ni masi cuasama'mu —chiisi'kua'mu.

32 Repa Jesús Pedrona'me choovuna tutena tutasi'e cuhasōsi'kua'mu.

33 Ūcuarumu chūkuna repa neena űcuauji choovuna tukuna repauni pojoju ija'che i'kasinaa'me:

—Dios Mamarepaku'mu mu'u. Ūcuarepaa'me jā'a —chiisinaa'me.

Genesaret cheja pa'iva'nare jũ'iva'nare Jesús vasosi'ere kuamu

(Mr 6.53-56)

34 Ûcuarumu chukuna Jesuna'me chiaraji jēni Genesaret chejana tĩ'asi-naa'me. 35 Tĩ'a maito repacheja pa'ina pāi Jesure ña masisinaa'me. Ûcuachi'a repau raisi'ere chekunapi kuajuna repacheja pa'ijooruã peore cana ñucuanuko asaasome. Asa ravu jũ'iva'nare Jesús pa'ichejana rasinaa'me repana. 36 Repa-va'nare jũ'iva'nare ra ija'che chijũ sēesinaa'me repana: “Iva'na jũ'iva'na mu'u ju'ikāa pũso juhasiru'tu chēseche jo'kajũ'u, chēse vajua'ju”, chiisinaa'me. Ûcuarumu repana jũ'iva'na repau ju'ikāa chēsesina ñucuanuko vajusinaa'me.

Pāi rekoñoã cu'ache paache'te i'kamũ Jesús

(Mr 7.1-23)

15 1 Ûcuarumu fariseopāina'me judiõpāi che'chona Jerusalén vu'ejoopo raisina Jesús pa'ichejana rani ija'che chu'o sēesinaa'me repau'te: 2 —¿Je'se pa'iuna mu'u neena mai aipāi chũ'u jo'kasi'e cho'oma'ñe? Repa chũ'u jo'kasi'e cho'oche ãu ãipi'rani jũjña masi choamanaa'me —chiisinaa'me repana.

3 Chitena Jesús repanare ija'che i'kasi'kuu'mu:

—Musanukona ñucuchi'a Dios chũ'u jo'kasi'ere jachaju rupũ musanu-kona cuasaju chũ'uñechi'a cho'ojũ pa'inaa'me. 4 Dios aperumu ija'che chiiu chũ'u jo'kasi'kuu'mu:

Muja'kupāi ña, kukuju pa'ijũ'u musanukona.
Ûcuachi'a,

Muja'kupāi cu'ache i'kamanejũ'u.

Jā'aja'ñe i'kanare vanisõñe pa'imũ, cu'ache i'kasi'e ro'i, chiiu chũ'u jo'kasi'kuu'mu. 5-6 Musanukonata'ni chekunare ija'che chũ'una'a'me: “Mai ja'kupāire ija'che i'kato re'omu: ‘Ja'kupāi, musanu-konare kuirama'ñe chu'u paache peore Dioni ñsija'mu chu'u. Jā'ajekuna musanukonare kuiracu'amũ chu'ure’, chiito re'omu. Jā'aja'ñe i'kanare puka'kupāi kuirache peomu”, chiinaa'me musanukona. Dios chũ'u jo'kasi'e jachanajeju pāipi rupũ musanukona cuasaju chũ'uñechi'a cho'ojũ paapu chini jā'aja'ñe i'kanaa'me musanukona. 7 Dios chũ'uñe cho'ona cho'ocheja'che sē'sevuchi'a cho'ojũ pa'inaa'me musanukona. Jā'ata'ni Repau chũ'uñe cuheme. Aperumu Dios chu'o kuasi'ku Isaiás musanukona pa'ijachere masi kuaku tocha jo'kasi'e ija'che i'kamũ:

8 Jā'ana Israel jojosina, “Mu'uni cuasaju vajuchunaa'me chukuna”,
chiime chu'ure.

Jā'ata'ni repana rekoñoã chu'ure cuasamanaa'me repana.

9 Ûcuachi'a chu'ure cuasaju pojojũ cho'ocheja'che sē'sevuchi'a peo-che cho'onaa'me repana.

Rupɯ repana cuasajɯ chũ'ũñechi'a che'chonaɟeɯ chũ'ũni cuasa-
mapɯ joreme jã'ana,
chiimɯ —chiisi'kua'mɯ Jesús.

10 Jã'aja'ñe i'kacuha Jesús, pãi soni rao ija'che i'kasi'kua'mɯ:

—Chũ'ũ i'kache asa chẽa masijũ'ũ musanukona. 11 Pãi ăũ ăĩñeji repana
rekoñoă cu'ache cho'oma'me. Ija'chea'me: Repanapi cu'ache cuasani
rekoñoă cu'ache cho'ome pãi —chiisi'kua'mɯ repaɯ.

12 Ūcuarɯmɯ chukɯna repaɯ neena na'a kueñe sani sêesinaa'me repaɯ'te.

—ĲMũ'ũ i'kasi'ere asa fariseopãi pe'ruche vesukɯ mũ'u? —chiisinaa'me.

13 Chitena Jesús i'kasi'kua'mɯ.

—Pãi repana chiño tãmanesiñuă cu'ara'ñũuă cuheɯ ru'te sêjosôme.
Dios Cũnaɯmɯ Pa'ikũ ũcuaja'che Repaɯ chũ'o masi che'chomana che'cho-
cheji si'asôa'kũ chini cuhekũ chũ'ũja'mɯ. 14 Repana fariseopãi pe'ruche
cuasamanejũ'ũ musanukona. Diore masi cuasamanajeɯ repana rekoñoă
na'ava'naja'ñe pa'inapi chekɯnani che'choɯ, na'ava'napi ũcuaja'che na'a-
va'nani juha sacheja'che cho'ome repana. Na'ava'ũpi chekɯni ũcuaja'che
na'ava'ũni juha sani ũcuaukũ cojena tuă'ijanaa'me repana ñamava'najeɯ.
Fariseopãi ũcuaja'che repana che'chosinana'me Diopi chũ'ũna na'ava'na
ti'jñecojñojeja'ñe ruă cu'ache ti'jñecojñojanaa'me —chiisi'kua'mɯ repaɯ.

15 Jã'aja'ñe i'kaũna asa Pedro repaɯ'te i'kasi'kua'mɯ.

—Mũ'ũ i'kasi'ere na'a masi kuajũ'ũ chukɯna'te —chiisi'kua'mɯ.

16 Chikɯna Jesús ija'che i'kasi'kua'mɯ:

—ĲMusanukona ũcuaja'che chũ'ũ i'kasi'e asavesũche? 17 Ija'chea'me: Pãiu
ăũ ũcuauache'te ăni mevo cutapũna jmakaru paa sêjosômɯ. Rekocho
kakamaɯ repaɯ rekocho'ta'ni meno cho'oma'mɯ. 18 Jã'ata'ni pãi cu'ache
cutuna repana rekoñoă cuasache'te i'kame. Jã'ajekũna repana rekoñoă
cu'ache pa'imɯ. 19 Pãi te'ena repana rekoñoă cu'ache cuasajɯ chekɯnare
vanisôme. Chekɯna repana pa'imanare ja'me kãime. Chekɯna rominee-
jɯ chekɯna ɯmũneeɯ cu'ache cho'ome. Chekɯna pōse ñaame. Chekɯna
joreme. Chekɯna cu'ache cutume chekɯnare. Pãi cu'ache cuasana ruă
si'ache cu'ache cho'ome. 20 Jã'aja'ñe cuasajɯ cho'ona Diopi ñato repana
rekoñoă ruă meno paame. Jã'ata'ni pãi ũcuauanapi rupɯ mai aipãi chũ'ũ
jo'kasi'ere jũjũa masi choache'te cho'omaneni Diopi ñato repana rekoñoă
meno peome —chiisi'kua'mɯ Jesús.

Judío peokoji Jesure cuasasi'ere kuamɯ

(Mr 7.24-30)

21 Ūcuarɯmɯ Jesús Genesaret chejapi eta Tiro vũ'ejoopona'me
Sidón vũ'ejoopo pa'ichejana saisi'kua'mɯ, chukɯna repaɯ neenana'me.
22 Sakɯna repacheja cako cananeapãio judío peokoji rani cuiko i'kasi'-
koa'mo repaɯ'te.

—Pāi Ūcuanukore Paakū, aperumū pa'isi'kū David Jojocojñosi'kū, Dios Raosi'kūjekū, oijū'ū chū'ūva'ore. Chū'ū chiiva'o vatini paako rwarepa jū'imo —chiisi'koa'mo.

23 Jā'aja'ñe chiiko'teta'ni Jesús i'kamanesi'kua'mū. Ūcuarumū chū'ūna repau neena repaoji jā'aja'ñe i'kaona asa repau'te kueñe tī'a rūa i'kasinaa'me.

—Jā'ore saosōjū'ū. Maini tuhako rwarepa cuiko i'kamo jā'o —chiisinaa'me.

24 Chitena Jesús i'kasi'kua'mū.

—Dios chū'ūre, Israel jojosina Repau chū'ore vesujū ovejava'na kuira-kū'te peova'naja'ñe pa'ijū chū'ova'na pa'inani judiōpāichi'a Repau chū'ore kua'kū cho'oka'ū chini raosi'kua'mū —chiisi'kua'mū.

25 Jā'aja'ñe i'kakū'teta'ni Jesure ti'jñeñe ro're rūa űu'io i'kasi'koa'mo repao.

—Pāi Ūcuanukore Paakū, chū'ūva'ore cho'okaijū'ū —chiisi'koa'mo.

26 Chikona Jesús i'kasi'kua'mū repao'te.

—Pāipi chiiva'na āiñe'te āure tūa jamuchaire āuto cu'amū —chiisi'kua'mū.

27 Chikūna repao i'kasi'koa'mo.

—Ūcuarepaa'me jā'a. Jā'ata'ni jamuchai, mesako'a vū'evū'te pa'ijū pāi āu āijū pu'che to'jñomajñarūāre āime —chiisi'koa'mo repao. 28 Chikona Jesús repao'te i'kasi'kua'mū.

—Diore masi cuasamo mū'ū. Mū'ū chiiche cho'okaija'mū chū'ū —chiisi'kua'mū.

Repau jā'aja'ñe i'karumūpi repao mamako teana vajuasomo.

Pāi jū'iva'nare jainukore vasomū Jesús

29 Ūcuarumū Jesús ūcuachejapi eta sani Galilea chiara rū'tūvana tī'a-si'kua'mū. Jā'achejapi aikūtina mūni rū'usi'kua'mū repau. 30 Rūa űu'ūna pāi jainuko repau űu'ichejana rani chi'isinaa'me. Chekūnare cu'acū'a paava'nare, na'ava'nare, nūka ku'imava'nare, chū'o cutumava'nare, chekūnare ravū jū'iva'nare ra chi'i repava'nare ūcu'ū ti'jñeñena jo'karena Jesús vasokaisi'kua'mū repanare. 31 Ūcuarumū repa pāi chū'o cutumanesinapi cutujūna, nūka ku'imanesisinapi nūka ku'ijūna, cu'acū'are paajū ro'osiva'napi re'oja'che ku'ijūna, na'ava'na pa'isinapi űajūna, űa jñano, “Maire Israelpāi Paakū Dios cho'osi'ea'me ie”, chijū Diore pojosinaa'me.

Pāi cuatro milrepanare Jesús āu āusi'ere kuamū

(Mr 8.1-10)

32 Ūcuarumū Jesús chū'ūna'te repau neenare soni rao i'kasi'kua'mū.

—Inare pāi repa rasi'ere āu āni si'asō āiñejē'e peova'napi chū'ūna'me choteumucujñā pa'ijūna oimū chū'ū. Āu āimava'nare repa vū'ñāna saoche cuhemū chū'ū, saijū āucuhana phā'pha ai jū'ijū chini —chiisi'kua'mū repau.

³³Chikuna chukuna repau neena i'kasinaa'me repau'te.

—Icheja pāi peochejajeku āu āiñejē'e peomu. ¿Je'se chukuna jā'arepanukore āu jñaa āujanaa'ñe? —chiisinaa'me.

³⁴Chitena Jesús i'kasi'kua'mu.

—¿Jetopupua pā paache musanukona? —chiisi'kua'mu.

Chikuna chukuna repau neena,

—Pā sieterepauāna'me va'iva'nare te'eva'narechi'a paame chukuna —chiisinaa'me.

³⁵Ūcuarumu Jesús repanare pāi, chejana pua'ju chini chū'usi'kua'mu.

³⁶Puñena pāpua sieterepauāna'me va'iva'nare mini cājikū Dioni, “Re'orepamu”, chini chukunani repau neenani tū'se īsiuna pāire āusinaa'me chukuna. Jmanukoru pa'isi'e āu Ūcuauji Dioni sēkuna teana rua carūhisi'kua'mu. ³⁷Pāi ūcuanuko chajichechi'a āisinaa'me repa. Jā'ata'ni repa āijuna cajejaisi'e sieterepau'ña sia maña timusinaa'me chukuna. ³⁸Repa āu āisina pāi romijē'e chīijē'e kuēkuema'ñe chekuru cuatro milrepana pa'icosome. ³⁹Jā'a cho'o pi'nisirumu Jesús repanare pāi saosō choovuji tuni Magadán chejana jē'si'kua'mu chukunana'me.

**Jesupi Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñoa'ku chini
fariseopāina'me saduceopāi sēesi'ere kuamu**

(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

16 ¹Ūcuarumu fariseopāina'me saduceopāi Jesuni ñañu chini raisinaa'me. Rani repau'te, “Dios Raosi'kuma'mu iku”, chiiju cuasanajeju ūcuani cu'ache cho'oñu chini,

—Diochi'a te'eñ cho'omasiche'te cho'o ñojū'u chukuna'te —chiisinaa'me repa.

²Jā'aja'ñe i'karena Jesús i'kasi'kua'mu repanare.

—Icheja cana na'ito ija'che cuasaju i'kanaa'me musanukona: “Ina'ito cñanumu maajumu pa'iuna che'ro re'o ñataja'mu”, chiinaa'me. ³Apeñataroā ūcuachi'a ija'che cuasaju i'kanaa'me musanukona: “Cñanumu maajumu pa'iu oko pikopi rua pa'iu iumucuse oko raja'mu”, chiinaa'me. Cñanumu ñani umucuse pa'ijache cuasa i'kamasinata'ni irumu chu'are ñanata'ni chu'u pa'iche vesume musanukona. ⁴Musanukona cu'ache pa'iju chu'are masi cuasamanapi, rupū ñañu chini, “Diochi'a te'eñ cho'omasi-che'te cho'o ñojū'u chukuna'te; mu'u pa'iche'te masiñu chukuna”, chiime chu'are. Jā'ata'ni cho'o ñomaneja'mu chu'u musanukonare. Chu'upi Dios chu'o kuasi'ku Jonás cho'ocojñosi'ejachechi'a cho'ocojñokuna ñajanaa'me musanukona —chiisi'kua'mu repau repanare.

Chini repanare jo'ka sanisōsi'kua'mu repau, chukuna repau neenana'me.

Fariseopāi cu'ache che'choche'te kuamu Jesús

(Mr 8.14-21)

⁵ Chukuna Jesús neena chiara chekukā'ko jē'erumu, pā cavesu jēnisō-sinaa'me. ⁶ Ūcuarumu Jesús chukuna'te i'kasi'kua'mu.

—Ñarepajũ'u. Fariseopāina'me saduceopāi pā saucheja'chere ña chēamanejũ'u —chiisi'kua'mu.

⁷ Chikuna chukuna ija'che cuasaju sāiñechi'a i'kasinaa'me:

—Maipi pāre ramanerena jā'aja'ñe i'kacosomu iku —chiisinaa'me chukuna.

⁸ Chukuna cuasaju sāiñechi'a cutuche'te masiku Jesús ija'che i'kasi'kua'mu:

—¿Je'se pa'iuna musanukona pā peoche'te cuasaju cutuche? Chu'ure chuta'a masi cuasama'me musanukona. ⁹ ¿Chu'u i'kache chuta'a asa chēa-ma'ñe musanukona? ¿Chu'u aperumu pā cincorepauāpi umupāi cinco milrepanare āusi'e cuasama'ñe musanukona? Repana āijuna cajejaisi'e, ¿jetopujũ'ña maña timure musanukona? ¹⁰ ¿Ūcuachi'a pā sieterepauāpi umupāi cuatro milrepanare chu'u āusi'e cuasama'ñe musanukona? Repana āijuna cajejaisi'e, ¿jetopujũ'ña maña timure musanukona? ¿Peore jā'a chu'u cho'osi'e cavesusōre musanukona? Chu'u peore cho'omasi-ku musanukonare jā'aja'ñe kuiramasikujekuna, “Mai āijañe pā peome mai”, chiimanejũ'u. ¹¹ Chu'u i'kache masi asavesume musanukona. Pāre i'kama'mu chu'u. Repana fariseopāina'me saduceopāi pā saucheja'chere che'chemanejũ'u —chiisi'kua'mu repau chukuna'te.

¹² Ūcuarumu chukuna Jesús neena repau i'kache'te asamasi ija'che cuasasinaa'me: “Āa, iku Jesús pā cho'orepache'te i'kama'mu. Rupũ maipi repau fariseopāina'me saduceopāi che'choche'te asa chēamaneajũ chini i'kamũ iku”, chiisinaa'me chukuna sāiñechi'a.

Pedro, “Dios Raosi'kua'mu Jesús”, chiisi'ere kuamu

(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Ūcuarumu Jesús Cesarea de Filipo vu'ejoopo pa'ichejana sani tĩ'a chukuna'te repau neenare ija'che sēesi'kua'mu:

—Pāi chu'ure, pāre ja'me paaũ chini Dios Raosi'ku pa'iche cutuni, ¿je'se i'kache? —chiisi'kua'mu.

¹⁴ Chikuna chukuna i'kasinaa'me.

—Pāi te'ena mu'u pa'iche'te cutuni, “Juan Pāi Okoro'veku'mu jā'u”, chiime. Chekuna, “Aperumu pa'isi'kua'mu jā'u; Elíaa'mu”, chiime. Jo'e chekuna, “Jeremíaa'mu jā'u. Jā'apāani chekua'mu jā'u; aperumu Dios chu'o kuasi'kua'mu”, chiime mu'ure —chiisinaa'me chukuna.

¹⁵ Chitena,

—Musanukonajē'e chu'u pa'iche'te cutuni, ¿je'se i'kache? —chiisi'kua'mu.

16 Chikuna Simón Pedro i'kasi'kua'mu.

—Dios, Si'arumu Pa'iku Mamaku'mu mu'u. Pãi ũcuanukore chũ'ua'ku chini Ũcuau Raosi'kua'mu mu'u —chiisi'kua'mu.

17 Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu repau'te.

—Mu'ure Simonre, Jonás mamaku'te pãiu te'eujê'e kuamanesinaa'me jã'a, mu'u cuasaku i'kasi'e. Chu'u Ja'ku Cunaumu Pa'ikupi mu'u rekochona kua jñauuna masiku i'kasi'kua'mu mu'u. 18 Chu'u mu'ure, “Pedro'mu”, chiimu. “Pedro” chini “Catapu” chiimu. Mu'u i'kasi'e ũcuarepajeku catapu jujacheja'che si'ama'ñe pa'ija'mu. Mu'u chu'ure i'kakū masi cuasacheja'che cuasaju chu'u chũ'ñe asa jachama'ñe cho'onare si'arumu na'a rua jainu-kore chēaku pa'ija'mu chu'u, repapani jūnisōsirumu jū'isina pa'ichejare ai pa'ima'ñe Dios pa'ichejare ai sani paapu chini. 19 Chu'u mu'ure, Dios chu'ore chu'vaa'ku chini jo'kamū. Mu'upi chu'vakuna pãipi asa chēa Repau'te cuasaju jovonare repapa cu'ache cho'uche Dios Cunaumu Pa'iku tūnosōkaija'mu, repapani Ũcuau pa'ichejare sani paapu chini. Mu'u chu'vache'te asa jachaju Repau'te cuasacuhenareta'ni Dios Cunaumu Pa'iku repapa cu'ache cho'uche tūnosōkaimaneja'mu. Jã'ajekuna Repau pa'icheja saimanejanaa'me repapa —chiisi'kua'mu Jesús.

20 Ũcuarumu Jesús chukuna'te repau neenare, repau pa'iche'te chu-kunapi kuamanea'ju chini ija'che chũ'usi'kua'mu:

—Chu'u pa'iche pãi chekunare te'eu'terejê'e, “Dios Raosi'kua'mu iku”, chijū kuamanejũ'u —chiisi'kua'mu.

Repau chuenisōjañere kuamu Jesús

(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

21 Jã'arumupi pi'ra Jesús chukuna'te repau neenare repau Jerusalén sani cu'ache cho'ocojñojañere kuasi'kua'mu.

—Chu'u repacheja saisirumu judío ainana'me judío phairipãi chũ'unana'me judiōpãi che'chonapi chũ'ujuna rua cu'ache cho'ojanaa'me chu'ure. Jã'a-ja'ñe cu'ache cho'ojū vanisōjanaa'me repapa chu'ure. Jã'ata'ni chuenisō tãcojñosi'kuta'ni choteumucujña pa'itona jo'e vajurajia'mu chu'u —chiisi'kua'mu repau. 22 Jesupi jã'aja'ñe i'kauna asa Pedro oiu repau'te te'eu'te juha sa ija'che i'kasi'kua'mu:

—iDiopi ũsekaiuna jã'aja'ñe cho'uche ti'jñemanea'ku mu'ure! iMu'uni jã'aja'ñe ti'jñeto cu'amū! —chiisi'kua'mu repau.

23 Jã'ata'ni Jesús churi ña Pedro'te ija'che i'kasi'kua'mu:

—Vati ai cuasacheja'che cuasakujeku chu'ure ja'me pa'ima'ñe saijũ'u mu'u. Dios chu'ure jo'kasi'ere chu'upi cho'oma'to cu'amū. Chekurumu mu'upi ũseku i'kauna chu'upi cho'omaneni cu'ache cho'omū. Pãi, Dios cuasacheja'che cuasamanaa'me. Mu'u ũcuaja'che Dios cuasacheja'che cuasama'mu —chiisi'kua'mu repau.

24 Chini Jesús chukuna'te repau neenare i'kasi'kua'mu.

—Musanukonapi chu'u neena pañu chini musanukonare cho'ouache'te jo'kasō chu'u chū'ũñechi'a cho'ojū pa'ijū'u. Chu'ure cuasanare chu'ure cho'ocheja'che vanisōñu chiijanaa'me pāi. Pāipi musanukonani jā'aja'ñe cho'oñu chiiche'te asanijē'e chu'ure cuasache jo'kasōmanejū'u. 25 Musanukonapi chuenisōñe'te vajuchujū musanukona asa chēasi'ere jo'kasōni jūnisōsirumu vati toana sani uuju pa'ijanaa'me. Jā'ata'ni chuenisōñejē'e vajuchuma'ñe chu'uni ūcua cuasaju chuenisōna, Dios pa'ichejare ai sani re'oja'che pa'ijanaa'me. 26 Pāi cu'amajña-rūa si'ache paanapi chu'ure cuasamaneni, repa jūnisō vati toa saisirumu ūcuana paacheji ro'i eta Dios pa'ichejana saicu'amū. 27 Na'a pa'isirumu chu'u pāire ja'me paau chini Dios Raosi'ku chu'u Ja'kujajū ko'sija'ū chu'u neena ángelena'me jo'e cajeja'mū. Reparumu, pāi ūcuauko re'oja'che cho'osi'ena'me cu'ache cho'osi'e ro'i ro'ija'mū chu'u. 28 Musanukona ichaja chu'ure ja'me pa'ina te'ena chuta'a jūnisōma'ñe pa'ijū chu'u Dios Raosi'ku pāire chū'ura chini raiche ñajanaa'me. Ūcuarepaa'me jā'a —chiisi'kua'mū repau chukuna'te.

Rua ko'sija'ū Jesús carūhisi'ere kuamu

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

17 1 Seirepaumucujña pa'isirumuna Jesús, aikūtina muu Pedro'te, Santiagona'me Juanre, Santiago cho'jeu'te chēa chekunare jo'ka te'enare aikūtina rua umu pa'ikūtina muasi'kua'mū. 2 Muu pa'ū Jesús repa ñaju'te tūija'ū carūniasomū. Repau chia ūsu miañeja'ñe ko'sijanasomū. Repau ju'ikāña rua poko'sijakāña carūniasomū. 3 Ūcuarumu Jesús neena, aperumu pa'isinare Moisen'a'me Elía'te ūcuaua'me nukaju chu'o cutunani ñaasome. 4 Jā'aja'ñe pa'ijūna ña Pedro ija'che i'kaasomū Jesure:

—Chu'ure Paaku, maipi ichejare pa'ijūna rua re'omū. Mu'upi chiito vū'ñarūa chotevū'ñarūa cho'okaija'mū chu'u, mu'u vū'erūna'me Moisés vū'erūna'me Elías vū'erū —chiniasomū.

5 Repau Pedro chuta'a jā'aja'ñe i'katona repa nukachejana piko rua poko'sija'chepi caje ta'pisō piko sa'navūji chu'o i'kache asoasomū repa-nare, ija'che chiicheji: “Iku chu'u chīi chu'u oiū paaku'mū. Rua pojomū chu'u ikure. Repau chu'ore asaju pa'ijū'u musanukona”, chiniasomū.

6 Jā'aja'ñe i'kache'te asa kukucajejanisō Jesús neena vajuchujū tāni meñe ūmeasome. 7 Ūcuarumu Jesús sani repa-nare chēaku ija'che i'kaasomū:

—Vuijū'u. Vajuchumanejū'u musanukona —chiniasomū.

8 Chikuna muñe ñato Jesús te'eu nukaasomū; chekuna te'euñe'e peoasome.

9 Jā'aja'ñe cho'ocuha repa-nare aikūti cajerumu Jesús ija'che chū'uasomū repa-nare:

—Diopi ñokuna musanukona irumu ñasi'e, chu'u Dios Raosi'ku jūnisō vajuraisirumujatū'ka chekunare te'eu'terejē'e kuamanejū'u —chiniasomū. 10 Chikuna repau neena Jesure ija'che i'kaasome:

—Jā'ata'ni, ¿je'se pa'iuna maire judíopāi che'chona, “Dios raoja'mu chiicojñokũ chuta'a raimarumuna Elías charo raija'mu”, chiiju che'choche? —chiniasome.

11 Chitena Jesús i'kaasomu.

—Repana che'choche ũcuarepaa'me. Elíaa'mu charo rani peore si'ache mamare care'vajau. 12 Jā'ata'ni chu'u musanukonare, Elías ranicuhasi'kua'mu, chiimu. Rani pa'iuna repau pa'iche'te vesuju pāi repanare uache peore cu'ache cho'osinaa'me repau'te. Chu'ure Dios Raosi'kure ũcuaja'che repau'te cho'osi'eja'che cu'ache cho'ojanaa'me repana —chiniasomu.

13 Jā'aja'ñe i'kauna repau neena asa masi, “Aperumu pa'isi'ku Elías rani cho'ojachere i'kama'mu iku. Irumu pa'isi'ku Juan Pāi Okoro'vesi'ku rani pa'ia Elías cho'osi'eja'che cho'osi'ku pa'isi'ere i'kamũ iku”, chiniasome repana.

Chīiva'ure vature paava'uni Jesús vasosi'ere kuumu

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

14 Ũcuarumu repana Jesuna'me aikūti muisina chukuna repau neena-na'me pāi repau'te tuhasina cha'aju nukachejana caje tī'asinaa'me. Caje tī'arena pāiu Jesús ti'lñeñena sani ro're puu ñu'iu ija'che i'kasi'kua'mu:

15 —Pāi Ũcuanukore Paaku, chu'u chīiva'ure oijū'u. Vatipi chēa paa-ku chū'ukuna si'arumu vē've curuku chekurumu toana tāiu chekurumu chiachana tāimu repava'u. 16 Mu'u neenani rasi'kua'mu chu'u repava'ure, repanapi vatini eto saosōkaapu chini. Jā'ata'ni eto saovesusinaa'me repana —chiisi'kua'mu repau.

17 Chitena Jesús i'kasi'kua'mu.

—Musanukona pāi irumu cana rua tīñe cuasaju masi cuasama'me chu'ure. ¿Keekerumu musanukona tīñe cuasache ñaku pa'iche chu'u? —Jā'aja'ñe i'ka pi'ni— Ichejana rajū'u repava'ure mu'u chīiva'ure —chiisi'kua'mu.

18 Chini repava'ure rauna Jesupi chū'uuna eta sanisōsi'kua'mu vati. Jā'arumupi repava'u teana vajau pa'isi'kua'mu.

19 Jā'a cho'o pi'nisirumu chukuna Jesús neena ũcuauuna'me te'ena cutuju ija'che sēesinaa'me repau'te:

—¿Je'se pa'iuna chukuna'te vature eto saocu'au? —chiisinaa'me.

20 Chitena i'kasi'kua'mu repau.

—Dioni masi cuasamapuna vature eto saocu'asi'kua'mu musanukonare. Musanukonapi mostazara'karuā rua jmara'karuāja'ñe Diore jmakaru cuasanapi, “Dios peore masiku'mu”, chini cuasaju ikūtire aikūtire, “Chekuchejare kuñũ nukajū'u”, chiito ikūti teana chekuchejana kuñura'amũ. Musanukonapi Dioni masi cuasarepato peore cho'ore'ochechi'a pa'ira'amũ. Ũcuarepaa'me jā'a. 21 Vati, iva'u chīiva'u sa'navu pa'isi'kujanare Dioni cuasaju au āima'ñe paliju Repau'te sēenarechi'a eto saore'omu —chiisi'kua'mu repau chukuna'te.

Repaḡ chuenisōjañere jo'e kuamḡ Jesús

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

22 Ūcuarḡmḡ Jesús chuta'a repaḡ Galilea cheja ku'irḡmḡ ija'che i'ka-si'kua'mḡ chūkuna'te repaḡ neenare:

—Chũ'ure Dios Raocojñosi'kure cuhena pāi cu'ache cho'oa'jũ chini chēa jo'kajanaa'me. 23 Jo'karena chũ'ure vanisōjanaa'me repaḡ. Chuenisō tācojñosi'kata'ni choteumucujñana jo'e vajurajia'mḡ chũ'u —chiisi'kua'mḡ repaḡ.

Jā'aja'ñe i'kache'te asarena rḡa sḡmanesi'kua'mḡ chūkuna'te.

Dios vḡ'e chũ'ḡnare kuri ro'iche'te i'kamḡ Jesús

24 Ūcuarḡmḡ chūkuna Jesús neena Ūcuauḡa'me Capernaum vḡ'ejoopo sani tī'asirḡmḡ Dios vḡ'e chũ'ḡnare kuri kookaina Pedroni ñañu chini rani ija'che sēniasome:

—Jesús, mḡsanḡkonare che'chokḡ, ¿Dios vḡ'e chũ'ḡnare kuri ro'ima'ku? —chiniasome.

25 Chitena Pedro,

—Jũju, ro'iku'mḡ repaḡ —chiniasomḡ.

Jā'aja'ñe i'kacuha ūcuau pa'ivḡ'ena Pedroji kakaḡna ña Jesús ija'che i'kakḡ repaḡni charo sēniasomḡ:

—Simón, ¿je'se cuasakḡ mḡ'u? Pāi chũ'ḡna, ¿neeni pa'iche ro'i kuri sēeñe? ¿Ūcuana mamachiire sēeñe? Jā'apāni, ¿chekḡnani sēeñe? —chiniasomḡ.

26 Chikḡna Pedro,

—Chekḡnani sēeme repaḡ —chiniasomḡ.

Chikḡna Jesús jo'e i'kaasomḡ.

—Jā'a pa'ito repaḡ mamachīi kuri ro'ichejē'e peomḡ. Jā'ajekḡna chũ'ure Dios Mamakujekḡna Ja'ku vḡ'e chũ'ḡnare kuri ro'iche peomḡ. 27 Jā'ata'ni repaḡni maini pe'rumanea'jũ chini ija'che cho'ojũ'u: Chia-rana caje pitome su'a rḡo va'ire chareparo no'isiva'ḡni mini ñato repava'ḡ chũ'opo'te kurire'reva paaja'mḡ. Repare'reva kurire'reva chũ'ḡna'me mḡ'u Dios vḡ'e chũ'ḡnare ro'iche ūcuapa'rḡva ro'ire'reva pa'ija'mḡ. Mini ma ūcuare'revaji Dios vḡ'e chũ'ḡnani ro'ijaijũ'u —chiniasomḡ repaḡ repaḡ'te.

“¿Kaupi na'a rḡa masiku?”, chiime Jesús neena

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

18 1 Reparḡmḡ chūkuna Jesús neena ūcuauḡni sani ija'che i'kajũ sēesinaa'me repaḡ'te:

—Chūkuna Dios neena, ¿kaupi na'a rḡa masiku? —chiisinaa'me.

2-3 Chitena Jesús chīiva'ure soni rao chūkuna chenevḡna nḡko ija'che i'kasi'kua'mḡ:

—Musanukonapi tiiñe cuasache'te jo'kasō iva'u chīiva'u cuasacheja'che cuasanani Dios pa'icheja saimanejanaa'me. ⁴Jā'ajekuna musanukonapi iva'u chīiva'u vesuku, “Cho'okaijū'u chu'ure; vesumu chu'u”, chiiu cuasacheja'che cuasanapi chu'u neena chekunare na'a masina pa'ijanaa'me. ⁵Pāi chu'uni cuasaju chīiva'nare ikujava'nare pojona chu'u neenajejuna chu'ure pojochaja'che cho'ome, Diopi ñato. Ūcuarepaa'me jā'a —chiisi'kua'mu repau.

Pāi rūhiñe cuasamana cu'ache cho'ochete kuamu

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶Ūcuarumu Jesús chukuna'te jo'e ija'che i'kasi'kua'mu:

—Chīiva'na cuasacheja'che chu'ure cuasakuni te'e'u'te cu'ache chu'va-ku'te pāipi ija'che cho'oto na'a re'ora'amu: Repau chuta'a chu'u neeva'ure cu'ache chu'vamarumuna toacunapuji rua ujaruji repau cavuna pāipi jepo vee chiarana tō ruoru na'a re'ora'amu repau'te. Jā'aja'ñe cho'oma'to ūcua pa'iu chu'u neeva'ure cu'ache chu'vauna Diopi repau cu'ache cho'osi'e ro'ire chū'uto na'a rua cu'ache pa'ija'mu repau'te. ⁷Pāi ūcuanuko re'oja'che pañu chiinata'ni re'oja'che pa'ivesakuna si'arumu ūcua cu'ache cho'ojū pa'ime. Jā'ajekuna chu'ure cuasava'napi cu'ache cho'oa'ju chini cu'ache chu'vaku'te rua cu'ache ti'jñeja'mu.

⁸Jā'ajekuna, mu'u jūtupi chekuni cu'ache cho'oni repa jūtu tuso so'ona sējosōjū'u. Chekurumu mu'u cū'apuji chekuni cu'ache cho'oni repa cū'a-pu tuso so'ona sējosōjū'u. Jā'aja'ñe cho'omaneni jājñana'me cū'a peore paakuta'ni vati toana saouna uuku pa'ija'mu mu'u, ūcuapi jo'e cu'ache cho'osi'kujeku. Na'a re'omu mu'upi jūtūre tuso sējosō jā'apāani cū'apū'te tuso sējosō rūhirooru paava'uta'ni Dios pa'ichejana sani re'oja'che pa'ito. ⁹Ūcuaja'che mu'u ñakovaji ñaku chekuni cu'ache cho'oni repa ñakova ruta so'ona sējosōjū'u. Jā'aja'ñe cho'omaneni ñakocaã peore paakuta'ni vati toana saouna uuku pa'ija'mu mu'u, ūcua ñakovaji ñaku jo'e cu'ache cho'osi'kujeku. Na'a re'omu mu'upi ñakova'te ruta sējosō te'eñakova paava'uta'ni Dios pa'ichejana sani re'oja'che pa'ito —chiisi'kua'mu Jesús chukuna'te.

Ovejaja'u cavesusiva'u pa'iche'te kuamu Jesús

(Lc 15.3-7)

¹⁰Ūcuarumu Jesús chukuna'te jo'e ija'che i'kasi'kua'mu:

—Iva'nare chīiva'nare te'e'u'terejē'e cu'ache cuasaju cuhemanejū'u musanukona. Iva'na chīiva'na, chu'u Ja'kure Cunaumu Pa'iku'te Diore si'arumu ja'me pa'ina ángeles kuiracojñova'naa'me. ¹¹Chu'u, pāire ja'me paau chini Dios Raosi'ku, pāire vati toa sani uuche'te ūseku chēa paara chini chejana cajesi'kua'mu.

12 '¿Je'se cuasokũ musanũkonare? Chekũrũmũ musanũkona te'eũji ovejava'nare cienrepava'nare paamũ. Jã'ajanũkore paakũni chekũrũmũ ovejava'ũ te'eva'ũ tĩichejana sani cavesũsõmũ. Ũcuarũmũ mũ'ũ chekũva'nare noventa y nueverepava'nare te'eva'nare aikũti ja'mevana jo'ka, cavesũsiva'ũni ku'era chini sanisõmũ. 13 Sani ku'ekũ pa'iũ jñaani chekũva'nare noventa y nueverepanare cavesũmanesiva'nare na'a rũa pojomũ mũ'ũ repava'ũre. Pojokũ repava'ũre mini kuãa ramũ mũ'ũ. Ũcuarepaa'me jã'a. 14 Mai Ja'kũ Dios Cũnaũmũ Pa'ikũ ũcuaja'che, Repaũ'te cuasanare vesũva'nare iva'nare chĩiva'nare oicheja'che oiũ te'eũ'terejẽ'e vati toana saapũ chiima'mũ —chiisi'kua'mũ repaũ.

Chekũna cu'ache cho'oto jo'e cuasama'ñe pa'iche'te i'kamũ Jesús

15 Ũcuarũmũ Jesús chũkũna'te jo'e ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Chekũrũmũ mũ'ũ majapãĩja'ĩũji Diore cuasakũji mũ'ũni cu'ache cho'oto, sani repaũ'te te'eũ'te i'kajũ'ũ, repaũ cu'ache cho'osi'ere masia'kũ. I'kaũna asa jachama'to ũcua ja'me pa'imũ mũ'ũ repaũ'te. 16 Jã'ata'ni repaũji asa jachato chekũni te'eũ'te jã'apãani ka'chanare soni rao jo'e ũcuare repaña asajũ'te i'kajũ'ũ, repaũni ja'me chũ'vaal'ju. Repaũ cho'osi'e asa kũakainapi chotena jã'apãani te'eka'chapana pa'ito re'omũ. 17 Repaña chũ'vache'te asacuheto Diore cuasakuanupũ'te soni rao kũajũ'ũ repaũ cho'oche, repañapi asa ja'me chũ'vaal'ju. Jã'ana chũ'vache'te ũcua asacuheto, “Diore cuasama'kũja'che pa'iũ Romapãĩ chũ'ũnare kuri kookaina pa'icheja'che cu'ache pa'imũ ikũ”, chini cuasakũ ja'me pa'ĩmanejũ'ũ repaũ'te.

18 Mũsanũkonapi Diore cuasanapi jã'aja'ñe cho'onani chekũre, “Mũ'ũ cu'ache cho'osi'e ro'i cu'ache chũ'ũcojñoja'mũ mũ'ũ”, chiito Dios Cũnaũmũ Pa'ikũ ũcuaja'che i'kaja'mũ. Jã'ata'ni musanũkonapi repaũni, “Mũ'ũ cu'ache cho'osi'e ro'i cu'ache chũ'ũñe peomũ mũ'ũre”, chiito Dios Cũnaũmũ Pa'ikũ ũcuaja'che i'kaja'mũ. Ũcuarepaa'me jã'a.

19 Jo'e ija'chere i'kamũ chũ'ũ musanũkonare: Musanũkonapi ichejare chejare pa'ijũ ka'chana ũcuate'e cuasa, “Dioni sẽnũ maini cho'okaamũ”, chini Repaũni sẽnũ chũ'ũ Ja'kũ Dios Cũnaũmũ Pa'ikũ asa cho'okaija'mũ musanũkonare. 20 Chũ'ũre cuasanapi chotena jã'apãani te'eka'chapana chĩ'i pa'ijũ chũ'ũre pojonare repaña chenevũ'te ja'me pa'ija'mũ chũ'ũ, ñoma'kũta'ni —chiisi'kua'mũ Jesús chũkũna'te.

21 Ũcuarũmũ Pedro na'a kueñe sani Jesure ija'che sēsēi'kua'mũ:

—Chũkũna'te Paakũ, chekũrũmũ chũ'ũ majapãĩja'ĩũji chũ'ũni cuhama'ñe cu'ache cho'oto, ¿jetopũñoã cuasamaneja'ñe chũ'ũ repaũ cho'oche? ¿Sieterepañoãjatu'ka? —chiisi'kua'mũ.

22 Chikũna Jesús repaũ'te ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Sieterepañoãjatu'kama'ñe, sieterepañoãchĩ'api setentarepañoã cho'otojẽ'e jo'e cuasamanejũ'ũ repaũ cu'ache cho'oche —chiisi'kua'mũ repaũ.

Pōsero'i cavesucuhesi'ku cho'osi'ere kuamu Jesús

23 Ūcuarumu Jesús chukuna'te jo'e ija'che i'kasi'kua'mu:

—Dios neena chekunare cu'ache cho'ocojño jo'e cuasama'ne pa'inana'me cavesucuhenare Repau cho'ojache ija'chea'me: Aperumu pa'isi'ku pāi chū'uku repau'te cho'ochē cho'okainapi ūcuau'i pōsero'i paajuna repapani ro'ia'ju chini sēsa chiniasomu. 24 Chini ūcuau'ukore sēepi'raku repau'te na'a rua pōsero'i paakuni te'e'u'te charo soni raoasomu repau. 25 Jā'ata'ni repau'te cho'ochē cho'okaiva'u pōsero'i ro'ijache kurijē'e peoasomu. Jā'ajekuna pāi chū'uku chekunare soni rao, “Ikure repau rājona'me mamachi'ina'me repapa paamajñaruā tua peore isisōjū'u. Chū'upi repau pōsero'i paache'te koora”, chiiu chū'uasomu. 26 Chikuna asa repava'u ūcuau ti'jñe'ena ro're pūu űu'iu ija'che i'kaku rua sēniasomu: “Chū'ure paaku, oijū'u chū'ava'ure. Na'mirepa sēema'ne cha'ajū'u. Jmanukoruāchi'a peore ro'isōra chū'u mū'ure”, chiniasomu. 27 Jā'aja'ne i'kauna asa pāi chū'uku repau'ni oiu, “Pōsero'i sēema'mu chū'u mū'ure”, chini etoasomu repau'te.

28 Jā'ata'ni repau, etou'na saiū repau'te ja'me cho'ochē cho'okaiku'te repau'te jmanukoru pōsero'i paakuni tijñaasomu. Tijña repau'te cavuna chēa rusoku, “Mū'u pōsero'i teana ro'isōjū'u chū'ure”, chiniasomu. 29 Jā'aja'ne cho'ou'na repava'u ūcuau ti'jñe'ena ro're pūu űu'iu ija'che i'kaku rua sēniasomu: “Chū'ava'ure oiu na'mirepa sēema'ne cha'ajū'u. Jmanukoruāchi'a ro'isōra chū'u mū'ure”, chiniasomu repau. 30 Jā'aja'ne i'kava'ureta'ni cha'acuheku repau'ni cu'ache cho'onare chēa cuavū'ena cuao repau pōsero'i ro'i pi'niñetu'ka paaajū chini pāi chēanani chū'uasomu repau. 31 Jā'aja'ne cho'ou'na asa chekuna repau'na'me cho'ochē cho'okaina suma'ne cuasa oijūu sani repapanare paakuni peore kuaasome repau cho'osi'e. 32 Kuarena asa pāi chū'uku repau'ni soijani raa'ju chini chū'uasomu. Rarena repau'te, “Rua cu'aku'mu mū'u. Chū'ure rua pōsero'i paaku'teta'ni mū'ure sēemanesi'kua'mu chū'u, mū'upi rua i'kakū, ‘Oijū'u chū'ava'ure’, chiiu chū'uni sēkuna. 33 Chū'u mū'ure oiu re'oja'che cho'osi'eja'che cho'okairūja'chere chekure rua cu'ache cho'oasomu mū'u. Rua cu'amū jā'a”, chiniasomu repau. 34 Jā'aja'ne i'kaku pāi chū'uku rua pe'ruku repau pōsero'i peore ro'isōñetu'ka repau'te cu'ache cho'ochē chū'uasomu —chiisi'kua'mu Jesús chukuna'te.

35 Chini Jesús jo'e cheke ija'che i'kasi'kua'mu:

—Chū'u Ja'ku Cunaumu Pa'iku ūcuaja'che cho'oja'mu musanukonare, chekuna cu'ache cho'osi'ere musanukonapi cavesuma'ne cuasato —chiisi'kua'mu.

Rūjoromi sējoma'ne paache'te chū'vamu Jesús

(Mr 10.1-12; Lc 16.18)

19 1 Jā'aja'ne i'kacuha Jesús Galilea cheja pa'isi'kupi Judea chejana Jordán chiacha űsūu mūikā'ko pa'ichejana sani ti'asi'kua'mu

repau, chukuna repau neenana'me. ²Pāi rua jainuko ja'me tuhasinaa'me repau'te. Tuharena ūcuachejana jū'iva'nare vasosi'kua'mu repau.

³Ūcuarumu fariseopāi te'ena Jesús pa'ichejana rani ija'che i'kaju sēe-sinaa'me repau'te, tiiñe i'kauna repauni chēa cu'ache cho'oñu chini:

—ĪPāi'u'te repau rājopi ūcuache'te cho'oru cuheku sējore'oku?
—chiisinaa'me.

⁴Chitena Jesús ija'che i'kasi'kua'mu:

—ĪAperumu tocha jo'kasi'e Dios chu'o kuache ñamanaa'ñe musanukona? Ija'che chiimu repa:

Dios apereparumu pāi'u'te cho'osi'ku umuna'me romio'te cho'osi'kua'mu.

⁵Jā'ajekuna umu repau puka'kupāi ja'me pa'isi'e jo'kasō
rājona'me pa'im.

Jā'aja'ñe cho'o ūcuate'eja'che pa'ime repa,
chiimu. ⁶Diopi ñato ūcuate'eja'che pa'iju ka'chanama'me repa. Jā'ajekuna pāiji Dios jā'aja'ñe paapu chini jo'kasi'ere jachaku rājoni sējosōni cu'ache cho'omu —chiisi'kua'mu repa.

⁷Chikuna repau'te ija'che sēesinaa'me repa:

—Moisés aperumu ija'che chiiche chū'u jo'kaasomu:

Pāi ūcuakujī repau rājore paacuheku sējora chiiku charo
repao'te sējojañere kuaku

utija'ovana tocha pi'ni ūcuaoni isia'ku, repao chekunare ñojaja'ova.

Jā'aja'ñe cho'ocuha repau sējore'omu repao'te.

ĪJe'se pa'ina jā'aja'ñe chiiche tocha jo'kau? —chiisinaa'me.

⁸Chitena Jesús repa'ne i'kasi'kua'mu.

—Musanukonapi cu'ache cho'оче'te jo'kacuheju ūcuache cho'oñu chiijuna jā'aja'ñe chū'u jo'kaasomu Moisés. Jā'ata'ni Dios mamarumu jā'aja'ñe chū'u jo'kamanesi'kua'mu. ⁹Chu'u musanukonare ija'che i'ka-mu: Pāi ūcuakujī repau rājore chekure ja'me kāima'koni rurepapu sējosō chekoni vejani Dios ūseche'te cu'ache cho'omu —chiisi'kua'mu.

¹⁰Jā'aja'ñe i'kauna asa chukuna repau neena ija'che i'kasinaa'me repau'te:

—Jā'aja'ñekuna pāipi vejama'ñe pa'ito na'a re'ora'am —chiisinaa'me chukuna.

¹¹Chitena Jesús jo'e i'kasi'kua'mu.

—Jā'ata'ni pāi vejama'ñe te'ena pa'ina ūcuarepanuko pa'imasima'me. Dios cho'okaicojñonachi'a pa'imasime vejama'ñe pa'ina. ¹²Pāi si'ache cho'ojū romi vejamana pa'ime. Te'ena chíirumuna teana romi paacu'ava'na aineesiva'na pa'ime. Te'ena romire cu'a cho'оче'te ūseju chekunapi re'vasōkatena romi peome. Chekunata'ni Dios chū'ñe'te cho'ojū pañu chini romi vejama'me. Pāi te'ena pa'imasini vejamanejū'u. Jā'ata'ni te'ena pa'ivesuni vejajū'u —chiisi'kua'mu.

Chīiva'nare Jesús re'oja'che i'ka jo'kasi'ere kuamu

(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

13 Ūcuarumu pāi repaṇa chīiva'nare Jesús pa'ichejana rasinaa'me, repaṇji chīiva'nani chēsekū Dioni re'oja'chere sēekaaṇ chini. Jā'aja'ñe rajūna ña chūkuna repaṇ neena ūsepi'rasinaa'me repaṇare. 14 Jā'aja'ñe cho'ojuna Jesús chūkuna'te i'kasi'kua'mu.

—Chīiva'nare raiūsemaneju'u musanukona chu'uni raapu. Iva'na chīiva'naja'ñe pa'ijū chu'ure masi cuasanapi Dios chu'o asa chēajanaa'me —chiisi'kua'mu repaṇ.

15 Chini Jesús repava'nare chīiva'nare chēsekū Diore sēekani pi'ni ūcuachejapi jo'e tīichejana sanisōsi'kua'mu chūkunana'me.

Pōsuu kuriu Jesure Dios pa'icheja saiche sēniasasi'ere kuamu

(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

16 Ūcuarumu pōsuu Jesuni ñara chini rani ija'che sēesi'kua'mu repaṇ'te:

—Masiu, ūquere re'oja'che cho'oni'te Dios pa'icheja saija'che chu'u? —chiisi'kua'mu.

17 Chikuna Jesús repaṇ'te i'kasi'kua'mu.

—ŪJe'se pa'una mu'u Dios pa'icheja sasa chiikuta'ni re'oja'che cho'ochete masira chini chu'uni sēeku? Diochi'aa'mu te'eu re'oja'che cho'omasiku. Repaṇ pa'ichejana sasa chini Repaṇ chū'u jo'kasi'ere asa jachama'ñe cho'oku pa'ijū'u —chiisi'kua'mu Jesús repaṇ'te.

18 Chikuna pōsuu i'kasi'kua'mu.

—Maipi cho'ojū paapu chini Dios chū'u jo'kasimajñaruā ruaa'me. Jā'a-ta'ni, ŷjeere Dios na'a ruā chiimajñaruā cho'oja'che chu'u? —chiisi'kua'mu.

Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Ija'chea'me Dios chiirepache, Repaṇ chū'u jo'kasi'e: “Pāi vanisōmanejū'u. Ūmupāi, romi paana chekunare romi ja'me kāimaneju'u. Ūcuaja'che romi umu pa'ina chekunare umupāi ja'me kāimaneju'u. Chekuna nee ñaamaneju'u. Chekuna pa'iche'te kuani joremanejū'u. 19 Muja'kupāi ña, kukujū pa'ijū'u. Chekunare oiju pa'ijū'u musanukona meñe oicheja'che”, chiimu. Jā'are cho'oku pa'ijū'u mu'u —chiisi'kua'mu Jesús repaṇ'te.

20 Chikuna i'kasi'kua'mu repaṇ.

—Peore jā'a jachama'ñe cho'oku pa'iku'mu chu'u. Ūŷquepi chu'ure chuta'a re'oja'che cho'ochē karaku? —chiisi'kua'mu repaṇ pōsuu. 21 Chikuna Jesús repaṇ'te i'kasi'kua'mu.

—Mu'upi karama'ñe re'oja'che cho'ora chini mu'u paache'te cu'amajñaruāre peore ŷsisō, kuri koo chuova'na pa'iva'nani rupū ŷsijū'u. ŷsisōjani rani chu'una'me ku'iu chu'u chū'ũñe'te cho'oku pa'ijū'u. Jā'aja'ñe cho'oni'te Dios pa'ichejana sani re'oja'che pa'ija'mu mu'u —chiisi'kua'mu Jesús repaṇ'te.

22 Jesupi jā'aja'ñe i'kauna asa pōsũũ īsicuhekũ sumava'u sanisōsi'kua'mũ rĩa kuriũjekũ.

23 Ūcuarũmũ Jesús chũkũna'te repaũ neenare ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Kuriũ'te Dios pa'icheja saiaakũ'teta'ni saicu'aja'mũ, repaũji kurire na'a rĩa cuasakũ Dioni cuasama'to. Ūcuarepaa'me jā'a. 24 Jo'e ūcuare i'kamũ chũ'u mũsanũkonare. Camellova'ũre miuñakarũ cojerũ kaka etajaicu'acheja'che kuriũ'te Dios pa'icheja saicu'aja'mũ, repaũji kurire na'a rĩa cuasakũ pa'ito —chiisi'kua'mũ repaũ chũkũna'te.

25 Jesupi jā'aja'ñe i'kauna asa jñano repaũ'te ija'che i'kasinaa'me chũkũna:

—Jā'a pa'ito, ¿je'se cho'onani Dios pa'icheja saire'oja'u? —chiisinaa'me.

26 Chitena Jesús chũkũnani ñakũ ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Maichi'a te'ena cuasajũna Dios pa'icheja saicu'amũ maire pãi. Diopi cho'okaitota'ni Repaũ pa'icheja saiche vesama'mũ —chiisi'kua'mũ.

27 Chikũna Pedro ija'che i'kasi'kua'mũ Jesure:

—Chũkũna mũ'ũna'me paũũ chini chũkũna paasimajñaruã peore jo'kasõ rani mũ'ũna'me ku'ime. Jā'aja'ñe cho'osi'e ro'i, ¿ũquere koojanaa'ñe chũkũna? —chiisi'kua'mũ.

28 Chikũna Jesús chũkũna'te ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Dios si'amajñaruã peore jo'e mama cho'osirũmũ chũ'u pãire ja'me paaũ chini Dios Raosi'kũ pãi chũ'ũna ñũ'isaivũ'te ñũ'iũ chũ'ũja'mũ. Reparũmũ mũsanũkona chũ'ũna'me ku'isina ūcuaja'che pãi chũ'ũna ñũ'isai docerepasaire te'esaichi'a ñũ'ijũ Israelpãi docerepana jojosi'nani chũ'ũjũ pa'ijanaa'me. Ūcuarepaa'me jā'a. 29 Pãi chũ'ũni cuasajũ Dios chũ'ũñe'te cho'oju paũũ chini chekũrũmũ repana vũ'ña jo'kasõme. Chekũrũmũ repana majaa'chupãire jo'kasõme. Chekũrũmũ repana majaa'choromire jo'kasõme. Chekũrũmũ repana cho'jechĩire jo'kasõme. Chekũrũmũ repana pũka'kũpãire jo'kasõme. Chekũrũmũ repana mamachĩire jo'kasõme. Chekũrũmũ chejña repana cho'oche cho'osichejña jo'kasõme. Jā'aja'ñe cho'osina ūcuanũko repana aperũmũ paasinũko na'a rĩa jñaajanaa'me. Ūcuachi'a jũnisōsirũmũ Dios pa'ichejare ai sani re'oja'che pa'ijanaa'me repana. 30 Pãi te'ena pōsũũ kuriũ repaũ nee jo'kacuhesi'eja'che repana neere jo'kacuhejũ karama'ñe paajũ chekũnare, “Re'oja'che pa'inaa'me ina”, chiicojñome. Chũ'u chũ'ũñe'te cho'oju repana paache jo'kasõnareta'ni chekũna ña cu'ache cutume. Jā'ata'ni Dios na'a pa'isirũmũ repana paache'te jo'kacuhejũ karama'ñe paajũ chekũnare, “Re'oja'che pa'ime ina”, chiicojñosinare, “Cu'ache pa'inaa'me ina”, chiija'mũ. Chũ'u chũ'ũñe'te cho'oju repana paache jo'kasõ chekũnare cu'ache cutucojñosinareta'ni, “Re'oja'che pa'inaa'me ina”, chiija'mũ Dios —chiisi'kua'mũ Jesús chũkũna'te.

Cho'oché cho'okaisinare ro'isi'ere kuamũ

20 ¹Ūcuarũmũ Jesús chũkũna'te repaũ neenare jo'e ũcuajĩ cuasa-
kũ ija'chere kuasi'kũa'mũ:

—Repaũ chũ'ũñe cho'onare Dios cho'ojache ija'chea'me: Pãiu cheja cho'oché cho'ochéja paakũ rũa apeñatato vũni etaasomũ, pãire ku'e jũaa repaũ pĩsi ũche chio tuakaiche'te chũ'ũ jo'kara chini. ²Ku'e jũaa repanare, “Cho'oché cho'oché te'eumucuse denario kurire'reva te'ere'reva ro'ija'mũ chũ'ũ mũsanũkonare”, chiniasomũ. Chini, “Jaũ”, chitena repanare chiona chũ'ũ saoasomũ repaũ, pĩsi ũchere tuakaapũ chini. ³Repanare saocuha vũ'ena col'i, nueve pa'itona umucuse jo'e vũ'ejoopona eta ãu ĩsichejana mũa chekũnare pãĩ cho'oché'te peojũ rupũ pa'inani ñaasomũ repaũ. ⁴Ña repanare ija'che i'kaasomũ repaũ: “Mũsanũkona ũcuaja'che, chũ'ũ ũche chiona sani ũchere ja'me tuakaijũ'ũ. Cho'okaisi'e ro'i masi ro'ira”, chiniasomũ. Chikũna asa, “Jaũ”, chini, saniasome repa. ⁵Repa saisirũmũ jo'e vũ'ena col'iasomũ repaũ. Col'i pa'iu nukarepaũ sũ'itona jo'e eta mũa repaũ charo cho'osi'ejache cho'oasomũ repaũ. Tres pa'ito na'ito eta jo'e ũcuaja'che cho'oasomũ repaũ. ⁶Jã'aja'ñe cho'osi'kũpi na'irepa chekũrũmũ cinco pa'itona jo'e eta ãu ĩsichejana mũa chekũnare pãĩ rupũ pa'inani ña ija'che i'kaasomũ repaũ: “¿Je'se pa'iuña mũsanũkona cho'ochéjẽ'e cho'oma'ñe si'aumucuse ichẽjare pa'ijũ pa'iche?”, chiniasomũ. ⁷Chikũna repaũ'te ija'che i'kaasome repa: “Pãĩ te'eujẽ'e, ‘Rani cho'oché cho'okaijũ'ũ chũ'ũre; ro'ira’, chiikujẽ'e peomũ chũkũna'te”, chiniasome. Jã'aja'ñe i'karena asa, “Chũ'ũ ũche chiona sani ũchere tuakaijũ'ũ chũ'ũni”, chiniasomũ repaũ. Chikũna, “Jaũ”, chini sani, na'isõcuhasirũmata'ni tuakaniasome repa.

⁸Ūcuarũmũ chio paakũ, repaũ'te cho'oché cho'okainare chũ'ũkaiũ'te na'iuña ija'che i'kaasomũ: “Chũ'ũre cho'oché cho'okainare ũcuaukore soni rao, cho'jerepa raisinani charo ro'ijũ'ũ. Chareparo raisinare cho'jerepa ro'ijũ'ũ”, chiniasomũ. ⁹Chikũna asa repaũji sokũna na'ito cinco pa'itona kaka cho'oché cho'osina ranciasome. Rani ũcuauko denario kurire're te'ere'rechi'a cho'oché te'eumucuse ro'ichenũko kooasome repa. ¹⁰Jã'anare ro'i pi'nisirũmũ charo saisina ũcuauani ro'ipi'rajũna ija'che cuasaasome: “Maita'ni si'aumucuse cho'oché cho'osinajejũ na'a rũa koojanaa'me”, chiijũ cuasaasome. Jã'aja'ñe cuasanareta'ni repanare ũcuajanũkorũchi'a ro'iasomũ repaũ. ¹¹Ro'iuña koo ña chio paakũni ke'rejũ ¹²ija'che i'kaasome repa: “Inare na'irepa sani te'ehorachi'a cho'oché cho'osinare, chũkũna'te rũa asucheja si'aumucuse cho'oché rũa cho'ojũ na'isinare ro'ichenũko ro'isi'kũa'mũ mũ'ũ”, chiniasome repa. ¹³Chitena chio paakũ repanare te'eũ'te i'kaasomũ. “Ñakũ, mũ'ũre tĩĩñe cho'oma'ñe ũcuarepa cho'omũ chũ'ũ. Aperũmũ chũ'ũ mũ'ũre, ‘Cho'oché cho'oché ro'i te'eumucuse denario kurire'reva te'ere'reva ro'ija'mũ’, chiisi'kũa'mũ.

14 Jā'ajekuna mʉ'ure ro'isinuko sakʉ saijũ'u mʉ'u. Chʉ'upi chio paakʉji inani cho'jerepa saisinareta'ni mʉsanʉkonare ro'ichenuko ro'ira chiito re'omʉ. 15 Chʉ'u neea'me jā'a kuri. Repa kuri chʉ'ure ʉache cho'ore'omʉ. ¿Chʉ'upi inani oiʉ ũcuajanʉkochi'a ro'ikuna pe'ruche mʉsanʉkona?”, chiniasomʉ repaʉ —Jā'aja'ñe i'kakʉ chʉ'vasi'kua'mʉ Jesús chʉkuna'te.

16 Dios ũcuaja'che chio paakʉ repaʉ'te si'aumucuse cho'oche cho'osina-na'me na'irepa sani cho'osinani ũcuajanʉkorʉchi'a ro'isi'eja'che Repaʉni cuasajʉ Repaʉ chũ'ũñe rʉa jeerʉmʉ cho'onare na'a cho'je cuasajʉ Repaʉ chũ'ũñe cho'onare ũcuapa'rʉvachi'a oiʉ repaʉ jũnisōsirʉmʉ pa'iche re'oja'chere ĩsija'mʉ.

Jesús repaʉ chuenisōjañere jo'e kuamʉ

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

17 Ũcuarʉmʉ Jesús Jerusalén vʉ'ejoopona maiʉ pāipi jainuko ja'me maijʉna, chʉkuna'te repaʉ neenare docerepanare te'enare soni ija'che kuasi'kua'mʉ:

18 —Jerusalén vʉ'ejoopona maima mai. Ũcuachejana chʉ'ure Dios Rao-si'kure pāipi chēa judío phairipāi chũ'ʉnana'me judiōpāi che'chonani sa jo'kajanaa'me. Ũcuapani chʉ'ure vanisōjañe chũ'u 19 judío peonani jo'ka-rena, rʉa cu'ache cutujʉ pāisojʉ suĩ'sue pi'ni kurususē'verona jē'jo nuko vēasōjanaa'me repaʉna chʉ'ure. Jā'ata'ni choteumucujʉana vajʉrai'ja'mʉ chʉ'u —chiisi'kua'mʉ Jesús chʉkuna'te repaʉ neenare.

Santiago'ame Juanre pʉka'ko Jesure sēekaisi'ere kuamʉ

(Mr 10.35-45)

20 Ũcuarʉmʉ Zebedeo mamachĩi pʉka'kona'me Jesús pa'ichejana raisinaa'me. Rani repaʉna pʉka'ko Jesús ti'ljñeñena ro're pʉʉsi'koa'mo mamachĩire re'oja'che cho'okaijachere sēsa chini. 21 Jā'aja'ñe cho'okona ña Jesús repao'te ija'che sēesi'kua'mʉ:

—¿Ũquere chiiko mʉ'u? —chiisi'kua'mʉ repao'te.

Chikuna repao ija'che i'kasi'koa'mo:

—Iva'nare chʉ'u chĩiva'nare, mʉ'u chũ'ʉrʉmʉ te'eʉ'te mʉ'u ʉjajũtu cakā'kona, chekʉni kā'kojũtu cakā'kona pʉʉche chũ'ʉjũ'u ñu'ijʉ ja'me chũ'ʉjʉ paapʉ —chiisi'koa'mo repao.

22 Chikona Jesús repao mamachĩire ija'che i'kasi'kua'mʉ:

—Mʉsanʉkona Dios cho'ojachere vesujʉ jā'aja'ñe sēeme. Pāipi mʉsanʉkonani chʉ'ure cho'opi'racheja'che vanisōñu chiito, ¿cuhemanejanaa'ñe mʉsanʉkona? —chiisi'kua'mʉ repaʉ.

Chikuna repaʉna ija'che i'kasinaa'me:

—Cuhema'ñe cho'ocojñojanaa'me chʉkuna —chiisinaa'me repaʉ.

23 Chitena Jesús repaʉna ija'che i'kasi'kua'mʉ:

—Chũ'u cho'ocojñoñeja'ñe cho'ocojño repajanaa'me mʉsanʉkona. Jǎ'a-ta'ni mʉsanʉkonare chũ'una'me ñu'ija'ñe chũ'u jo'kacu'amʉ chũ'ure. Chũ'u Ja'kũ apereparumʉna Repaũ ñsija'mʉ chiicojño sinani jo'kaja'mʉ jǎ'a chũ'una'me ñu'i'ñe —chiisi'kua'mʉ repaũ. ²⁴ Ũcuarumʉ chũkũna Jesús neena dierepana, repao sēesi'ere asa mamachĩire ka'chanare rʉa pe'rusinaa'me. ²⁵ Jǎ'aja'ñe pe'rujũna ña Jesús chũkũna'te soni rao ija'che i'kasi'kua'mʉ:

—Ie masicosome mʉsanʉkona: Icheja cheja pǎi chũ'una repana neenare rʉa cuaja pa'iche'te chũ'ujũ rʉa chũova'nare cho'oju pa'imē. ²⁶ Jǎ'ata'ni mʉsanʉkonapi te'eũ pǎi chũ'ũkũ pasa chini repana cho'ocheja'che cho'omanejũ'u. Jǎ'aja'ñe cho'oma'ñe, cho'oche cho'okaiva'uja'che chekũnare cho'okaiũ pa'ijũ'u. ²⁷ Te'eujũ chekũnare paara chini repana paacojño kũ pa'icheja'che pa'ijũ'u. ²⁸ Jǎ'aja'ñe pa'ikũ'mʉ chũ'u pǎire ja'me paaũ chini Dios Raosi'kũ. Pǎipi cho'okaapũ chini raisi'kũma'mʉ chũ'u. Pǎire ũcuanʉkore re'oja'che cho'okaiũ repana cu'are jũni ro'ikasa chini raisi'kũma'mʉ —chiisi'kũma'mʉ repaũ chũkũna'te.

Na'ava'na ka'chanare Jesús vasosí'ere kũamʉ

(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Ũcuarumʉ chũkũnapí Jericó vʉ'ejoopo pa'isinapi Jesuna'me eta saijũna pǎi rʉa jainũko ja'me saisinaa'me chũkũna'te. ³⁰ Eta saijũ ñato na'ava'na ka'chava'na ma'a rʉ'tuva'te ñu'isinaa'me. Ũcuarumʉ repana Jesús caraiche'te asa ija'che i'kajũ ʉjachũ'opi cuisinaa'me:

—Pǎi ũcuanʉkore Paakũ, David aperumʉ pa'isi'kũ jojosi'kũ, oijũ'u chũkũnava'nare —chiisinaa'me repana.

³¹ Jǎ'aja'ne i'kajũna chũkũna'te tuhana pǎi,

—Re'omʉ. Jo'e i'kamanejũ'u —chiisinaa'me repañare. Jǎ'ata'ni repaña jo'e na'a rʉa cuijũ i'kasinaa'me.

—Pǎi ũcuanʉkore Paakũ, David aperumʉ pa'isi'kũ jojosi'kũ, oijũ'u chũkũnava'nare —chiisinaa'me repaña.

³² Jǎ'aja'ñe i'kajũ cuijũna asa canũka Jesús repañare soni rao ija'che sēesi'kũma'mʉ:

—¿Ũquere cho'okaapũ chini sēe'ñe mʉsanʉkona chũ'ure? —chiisi'kũma'mʉ Jesús repañare.

³³ Chikũna repaña,

—Pǎi ũcuanʉkore Paakũ, chũkũna ñakocaã ñoa'kũ chiime chũkũna —chiisinaa'me repaña.

³⁴ Jǎ'aja'ñe i'karena Jesús repañani oiũ repaña ñakocaãna poũna repaña ñakocaã teana re'oja'ña kocaã care'osōsi'kũma'mʉ. Ũcuarumʉ repaña na'ava'na pa'isina ñakocaã re'oja'che ñajũ ũcuapũni jovo ja'me ku'ijũ pa'isinaa'me.

Jerusalén vü'ejoopo Jesús sani tĩ'asi'ere kuamũ

(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

21 ¹⁻² Ũcuarũmu chũkũna Jesuna'me saijũ Jerusalén kueñe cajoopo Olivo aikũti pa'ijooopona Betfagé vü'ejoopona tĩ'asinaa'me. Ũcuarũmu Jesús chũkũna'te repau neenare te'eka'chapanarechi'a saopi'rakũ ija'che chũ'usi'kua'mũ:

—Jeejoopona kueñe cajoopona saijũ'u musanũkona. Sani ũcuachejana burrava'ore quẽo sũosiva'ore chĩina'me rũiva'oni jĩaa'janaa'me musanũkona. Jĩaa repava'nare jose ichejana rakaijũ'u. ³ Pãia ũcuauakũji musanũkonare, “ĩũque cho'oñũ chini musanũkona jã'ava'nare joseche?”, chiito, “Maire Paakũ iva'nare chiimũ. Na'mi co'choja'mũ repau iva'nare”, chiijũ'u —chiisi'kua'mũ.

⁴ Jesupi jã'aja'ñe i'kaũna, aperũmu Dios chũ'o kuakaisi'ku tocha jo'ka-si'epi ija'che chiicheji ũcuarepa ti'jñesi'kua'mũ:

⁵ Jerusalén vü'ejoopo pa'inare ija'che i'kakaijũ'u:

“Ñajũ'u, musanũkonare chũ'ũku raiche.

Pe'kerũ pa'iu burrava'o põse ve'eva'o mamakũni tuhiũ raimũ”, chiicheji.

⁶ Ũcuarũmu repaña Jesús neena sani repau chũ'usi'e cho'oasome. ⁷ Burrava'ore jĩaa, repaona'me mamakũ'te jose Jesús pa'ichejana ra, kãñapi tuorena Jesús repava'ure tuhisi'kua'mũ. ⁸ Ũcuarũmu pãia jainũko repau tuhiũ saima'ana repaña sẽ'sevũ ju'ikãñapi tĩ'te ja ũhasinaa'me. Chekũna pũti kare veri ũcu ma'ana ũhasinaa'me. ⁹ Repau'te tuhana pãia charo sainana'me cho'je raina ija'che i'kajũ cuisinaa'me:

—i'ku aperũmu pa'isi'ku David Jojocojñoku rũa masiũ'mũ! iDiopi re'o-ja'che cho'okaau ikũre, Repau Raosi'kũre! Cũnaũmu Pa'ikũ Dios peore Masiũ'mũ —chiisinaa'me repaña.

¹⁰ Repau Jesús Jerusalén vü'ejoopo sani tĩ'asirũmu repajoopo pa'ina pãia repaũni ñaũũ chini jainũko chi'i repau'te ja'me tuhasinani ija'che sẽesinaa'me:

—ĩJeeja'iu'u jã'u? —chiisinaa'me.

¹¹ Chitena chekũna ija'che i'kasinaa'me:

—Galilea cheja pa'ijooopo Nazaret vü'ejoopo raisi'kua'mũ jã'u. Jesua'mũ. Dios chũ'o kuakaikũ'mũ —chiisinaa'me.

Dios vü'ena kaka põse ĩsinare Jesús eto saosi'ere kuamũ

(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48)

¹² Ũcuarũmu Jesús Dios vü'ena kaka, repavũ'e põse koosinana'me ĩsinare peore eto saokũ chekũnare kuri sa'ñekaisina mesako'ñana'me

ũkupova'nare ĩsisina ñu'ĩsisaiũa jũjo tajño ũhasi'kũa'mũ. ¹³Jã'aja'ñe cho'okũ ija'che i'kasi'kũa'mũ repaũ:

—Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e ija'che kũamũ:

Chũ'u vũ'e pãi chũ'ũre pojoju sũevũ'ea'me, chiimũ. Jã'ata'ni mũsanũkona pũse ñaana cho'ocheja'che kaka cu'ache cho'ome ivũ'e —chiũ eto saosi'kũa'mũ Jesũs repanare.

¹⁴Ũcuarũmũ na'ava'nana'me cu'acũ'a paava'na Dios vũ'ena kaka-rena Jesũs ña repanare vasosi'kũa'mũ. ¹⁵⁻¹⁶Jesupi Diochi'a masiche'te cho'oũna ña judío phairipãi chũ'ũnana'me judíopãi che'chona rũa pe'rusinaa'me. Ũcuachi'a repavũ'e pa'ĩnapi chĩipi Jesũs cho'osi'ere ña, cuiju ỹjachũ'opi, “ĩkũ aperũmũ pa'isi'kũ David Jojosi'kũ Dios Raocojĩosi'kũ rũa masiũ'mũ!”, chiijũna asa pe'ruju Jesure ija'che i'kasinaa'me repaũ:

—¿Chĩi i'kaju cuiche asama'kũ mũ'ũ? —chiisinaa'me.

Chitena Jesũs i'kasi'kũa'mũ.

—Jũju, asamũ chũ'ũ. Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e, ¿ñamanaa'ñe mũsanũkona? Ija'che chiimũ:

Vĩjachĩina'me na'a aina Diopi cho'okaiũna

Ũcuauĩni pojoju re'oja'che i'kajanaa'me, chiimũ —chiisi'kũa'mũ Jesũs repanare.

¹⁷Ũcuarũmũ chũkũna repanare pãi jo'ka Jesuna'me Betania vũ'ejoo-pona sani kãisinaa'me.

Higoñũji jo'e kũimane'a'kũ chini i'kamũ Jesũs

(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸Jo'e apeñatato Jesũs chũkũnana'me Jerusalén vũ'ejoo-pona jo'e co'ĩ-si'kũa'mũ. Co'ĩkũna Jesure aũcuhaasomũ. ¹⁹Co'ĩkũ higoñũ ma'a rũ'tũva nũkañũ'te ña repañũ kueñe sani ñato repara'pũrũã peoñũji ja'ochi'a pa'isi'kũa'mũ. Jã'ajekũna repañũ ija'che i'kasi'kũa'mũ repaũ:

—Jmamakaruỹẽ'e jo'e ăira'pũrũã kũimaneja'mũ iũũ —chikũna repañũ teana te'erũmũ jũnisĩosi'kũa'mũ. ²⁰Jã'aja'ñe cho'oũna ña cuasaju chũkũna repaũ neena ija'che sũesinaa'me repaũ'te:

—¿Je'se cho'okũna jã'aũũ higoñũ teana jũnisĩũ? —chiisinaa'me.

²¹⁻²²Chitena Jesũs i'kasi'kũa'mũ.

—Mũsanũkonapi Diore jachama'ñe masi cuasani higoñũ chũ'u cho'osi'ejachechi'a cho'oma'ñe, cheke si'ache cho'omasiju ikũtire aikũtire, “Icheja kũũũ chiarana su'a nũkajũ'ũ”, chiito repakũti mũsanũkona chũ'ũñe cho'oja'mũ. Mũsanũkona Repaũ'te sũeñe peore cho'okaija'mũ Repaũ, Ũcuauĩni masi cuasajũna. Ũcuarepaa'me jã'a —chiisi'kũa'mũ repaũ.

(Mt 21.12)

Jesús rua masi i'kasi'ere kuamu

(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

23 Jā'aja'ñe cho'ocuha jo'e rani reparumu Jesús Dios vū'ena kakasi'kuamū. Kaka pa'iu che'chokuna judío phairi chū'unana'me judío aina rani ija'che sēsinaa'me repau'te:

—¿Je'se cuasa pāi chū'una cho'ocheja'che cho'oku mū'u? ¿Neepi chū'urena rani cho'oku mū'u? —chiisinaa'me.

24-25 Chitena i'kasi'kuamū repau.

—Chū'u ūcuaja'che musanukonani chū'o sēniasara. ¿Neepi Juanre Pāi Okoro'vekū'te chēa raore? ¿Diopi raou? Jā'apāani, ĩpāipi chēa raore repau'te? Musanukonapi kuaru chū'u ūcuaja'che iere cho'oa'ku chini chū'ure chēa raosi'ku mami kuaja'mū musanukonare —chiisi'kuamū.

Chikuna sāiñechi'a ija'che cutusinaa'me repa: “¿Je'se mai ikure i'kajanaa'ñe? Maipi, ‘Juanre Dios chēa raosi'kuamū’, chiito iku maire, ‘¿Musanukona je'se pa'iuña jā'aja'ñe cuasanata'ni Juan chū'vasi'e cuasamanere?’, chiija'mū. 26 Ūcuachi'a, ‘Pāipi chēa raosinaa'me’, chiicu'amū maire. Ina pāi jainuko, ‘Juan Dios chū'o kuakaiku pa'isi'kuamū’, chiiju

cuasame. Jã'ajekuna maipi jã'aja'ne i'kato ina asa pe'ruju cu'ache cho'o-janaa'me maire", chiniasome repana. ²⁷Sãinechi'a jã'aja'ne cutu pi'ni Jesure ija'che i'kasinaa'me repana:

—Juanre raosi'ku mami vesume chukuna —chiisinaa'me.

Chitena Jesús i'kasi'kua'mu.

—Chu'u ũcuaja'che musanukonapi jã'aja'ne i'karena chu'ure chũ'u raosi'ku mami kuamaneja'mu —chiisi'kua'mu repau.

Pãiu mamachii te'eka'chapana cho'osi'ere kuamu

²⁸Ũcuarumu Jesús repanani chu'vakũ ija'chere cuasaku kuasi'kua'mu:

—¿Ie je'se cuasoku musanukonare? Pãiu chii ka'chanare umupãichi'a paaasomu. Paakũji repanare te'e'u'te ija'che i'kaasomu repau: “Jmava'u, iumucuse chu'u pisi uche chio cho'оче cho'ojaikajũ'u”, chiniasomu. ²⁹Chikuna mamaku i'kaasomu. “Saiumama'mu chu'ure”, chiniasomu. Jã'ata'ni na'a pa'iu jo'e mama cuasa saniasomu repau, puka'kuni cho'оче'te cho'okasa chini. ³⁰Jã'aja'ne cho'ocuha puka'ku chekure mamaku'te ũcuaja'che i'kaasomu. I'kauna asa, “Jaũ, sasa”, chiniasomu. Jã'ata'ni saimaneasomu repau —Jã'aja'ne chiiu kuasi'kua'mu Jesús repanare. ³¹⁻³²Jã'aja'ne kua pi'ni repanare ija'che sēniasasi'kua'mu repau:

—Musanukona cuasato repau mamachii, ¿kaupi puka'ku chiiche cho'okaku? —chiisi'kua'mu.

Chikuna i'kasinaa'me repana.

—Charo i'kacojñosi'ku —chiisinaa'me.

Chitena Jesús repanare ija'che i'kasi'kua'mu:

—Juan Pãi Okoro'veku rani musanukonare, Dios chũ'ũne cho'ona re'oja'che pa'iche'te chu'vasi'kua'mu. Jã'ata'ni jachasinaa'me musanukona. Jã'a cho'oto Romapãi kuri kookainana'me si'uiromi, Juan chu'vasi'ere asa chẽa repana cu'ache cho'оче ũhasōsinaa'me. Jã'aja'ne cho'osinajeju repana jūnisōsirumu Dios pa'ichejana saijanaa'me. Musanukonata'ni repana cho'оче peore ñasinata'ni mama cuasa cu'ache cho'оче ũhasōmanesinajeju saimanejanaa'me. Ũcuarepaa'me jã'a —chiisi'kua'mu repau.

Cho'оче cho'okaina cu'ache cho'osi'ere kuamu

(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³Ũcuarumu Jesús repanani chu'vakũ jo'e chekere cuasaku kuasi'kua'mu.

—Pãiu cheja paaku pisi uche chio tã pi'ni si'acachio rũhiso'koro jeo tũsasomu. Repaso'koro jeo pi'ni uche cha'ca chachojavu je'naasomu repau ũcuate'evũji conora'ka meajacheja pa'ivũ. Ũcuachi'a repachio kuirakaijanapi si'acachio ñaju kuirakaiju paapu chini vũ'e umu nukavũ'e cho'oasomu repau. Peore cho'o pi'ni repa chio kuirakaijanare jña jol'ka tĩichejana sanisōasomu repau. ³⁴Sani pa'iu uche tuarumu tĩ'aua repau'te

cho'оче cho'okainare ʉche chio kuirakaina pa'ichejana saoasomʉ repaʉ, ʉchere miijani rakaapʉ chini. ³⁵ Jǎ'ata'ni sani tǐ'arena ʉa repaʉ ʉche kuirana repaʉare chǎa te'eʉ'te rʉa asi vaijʉ, chekʉni vanisõjʉ jo'e chekʉni catapi asi su'aasome. Jǎ'aja'ñe cho'o ʉchejǎ'e peonare asichi'a vani co'choasome repaʉ. ³⁶ Co'irena ʉa ʉche chio paakʉ repaʉ'te cho'оче cho'okainare na'a jainʉkore jo'e ʉcuachejana saoasomʉ. Jǎ'ata'ni sani tǐ'arena repaʉ ʉche chio kuirakaina peore ʉcuaja'che repaʉare asi vani co'choasome.

³⁷ Jo'e ʉcuaja'che cho'o co'chorena ʉa ʉche chio paakʉ ija'che cuasakʉ i'kaasomʉ: “Chʉ'ʉ chǐini repaʉ pa'ichejana saora. Jǎ'ʉreta'ni ʉa, kukʉ-jacosome repaʉ”, chǐiʉ cuasaasomʉ repaʉ. ³⁸ Jǎ'aja'ñe cuasa mamakʉni saoasomʉ repaʉ. Jǎ'ata'ni repaʉ mamakʉji sani tǐ'aʉna ʉa ʉche chio kuirakaina sǎiñechi'a ija'che i'kaasome: “Jǎ'ʉ ʉche chio paakʉ mama-kʉ'mʉ. Pʉka'kʉ jʉnisõsirʉmʉ repaʉ paasi'e paajaʉa'mʉ jǎ'ʉ. Vanisõñu jǎ'ʉni. Maipi pʉka'kʉ jʉnisõsirʉmʉ repaʉ paasi'ere paañu”, chiniasome repaʉ. ³⁹ Chini repaʉ'te chǎa chio rʉ'tʉvana juha sa vanisõasome repaʉ —chiisi'kʉa'mʉ Jesús repaʉare.

⁴⁰ Jǎ'aja'ñe kʉacuha repaʉ kʉasi'e asasinare ija'che sǎesi'kʉa'mʉ Jesús: —Repaʉ mamakʉ'te vanisõsi'ere asa ʉche chio paakʉji sani, ʉje'se cho'oja'ʉ repaʉare ʉche kuirakainare? —chiisi'kʉa'mʉ.

⁴¹ Chikʉna repaʉ i'kasinaa'me.

—Sani repaʉ mamakʉ'te vanisõsinare sǎiñe vanisõja'mʉ repaʉ. Repaʉare vanisõ ʉche chio kuirakaijanare chekʉnani jñaa jo'kaja'mʉ repaʉ, cu'ache cho'oma'ñe ʉche tʉa pi'ni repaʉ'te sa isijanani —chiisinaa'me repaʉ.

⁴² Chitena Jesús i'kasi'kʉa'mʉ.

—¿Dios chʉ'o aperʉmʉ tocha jo'kasi'e jmamakarʉjǎ'e ʉamanaa'ñe mʉsanʉkona? Ija'che chiimʉ:

Pǎi vʉ'e cho'ona vʉ'ña tuu re'ojatuure ku'ejʉ paniasome.

Ku'ejʉ te'etuupʉ jñaaʉni cuheasome repaʉ.

Cuhejʉ jo'kaasome repatuupʉ.

Chekʉnata'ni na'a rʉa masinajejʉ rani repatuupʉ mini kuǎa sa repaʉ vʉ'e chakavʉna nʉkoasome,

repaʉ vʉ'epi na'a rʉa jʉjaa'kʉ chini.

Diopi cho'okaiʉna jǎ'aja'ñe cho'ojʉna ʉa cuasa Repaʉni pojojʉ i'kame chʉkʉna,

chiimʉ. ⁴³ Jǎ'ajekʉna mʉsanʉkonare ija'che i'kamʉ chʉ'ʉ: Repaʉ chʉ'ʉ jo'kasi'ere cho'oma'to ʉche paakʉ repaʉ chio kuirakaisinare cho'osi'eja'che cho'oja'mʉ Dios mʉsanʉkonare. Mʉsanʉkonare sǎjosõ chekʉnani chǎa paaja'mʉ, Repaʉ chʉ'ʉñe cho'ojanare. ⁴⁴ Pǎiʉ vʉ'e tuupʉna tǎni rʉa asi tǎimʉ. ʉcuachi'a vʉ'e tuupʉji pǎiʉni tǎito jʉnisõmʉ —chiisi'kʉa'mʉ repaʉ.

⁴⁵Ūcuarum judío phairipāi chū'nnana'me fariseopāi Jesús cuasakū i'kasi'ere asa masi, “Ikū Jesús Ūcuau cuasakū kacheji maini cu'ache i'kamū”, chiijū pe'rusinaa'me. ⁴⁶Jā'aja'ñe i'kauna asa pe'rujū repau'te chēaŋu chiisinata'ni pāipi, “Jesús Dios chū'o kakaikū'mū”, chiijū cuasa-jūna, “Maipi repau'te chēa'ne'te chū'uto pe'rujanaa'me ina maire”, chini vajuchujū chēamanesinaa'me repaana.

**Pāi chū'ukū mamakū romi vejarumū fiesta cho'oa'jū chini
soisina cho'osi'ere kuamū
(Lc 14.15-24)**

22 ¹Ūcuarum Jesús jo'e judío phairipāi chū'nnana'me fariseopāire chū'vakū ija'chere cuasakū kuasi'kua'mū:

²—Repaū chū'ūñe cho'onare Dios cho'ojache ija'chea'me: Pāi chū'ukū repaū mamakūji romioni vejakūna pojokū fiesta cho'oasomū. ³Jā'aja'ñe cho'okū ja'me fiesta cho'ojanare repaū aperumū kuasinani soijani raa'jū chini, repaū'te cho'oche cho'okainare chū'u saomasomū repaū. Jā'ata'ni repaana sani soito raicuhasome. ⁴Raicuherena repaū'te cho'oche cho'okainare jo'e chekunani saomasomū. “Ija'che chū'o sa kuajū'u repanare: Chū'upi chū'ūna vacava'nare āure āujūna juju-siva'nare vani peore care'vacuhasi'ea'me. Rani űaa'jū; chū'u neekū romi vejache'te pojokū āure āñu, chiijū'u repanare”, chiniasomū repaū. ⁵Jā'ata'ni repaana soicojñosina asa jachajū raicuhasome. Cuhekū te'eū repaū chiore űara chini saniasomū. Chekū pōsere ĩsira chini saniasomū. ⁶Chekunata'ni pāi chū'ukū saosinare chēa te'enare asi vaijū chekunani vanisōasome. ⁷Repanare vanisōsi'ere asa pāi chū'ukū raa pe'rukū repaū neenare sōtaopāi chū'u saomasomū, repaū'te cho'oche cho'okainare vanisōsinani sāiñe vanisō repaana pa'isijooopo peore uo-sōa'jū chini. ⁸Jā'aja'ñe cho'ocuhasi'umū repaū pāi chū'ukū repaū'te cho'oche cho'okainare jo'e i'kaasomū. “Chū'u neekū romi vejache űajū pojokū fiesta cho'ojache peore care'vacuhasi'ea'me. Chū'u charo soisinata'ni raicuhesinajejū fiesta ja'me cho'omanejanaa'me repaana raicuhesi'e ro'i. ⁹Jā'ajekūna callejoovūā pāi raa nūka ku'ijooovūāna sani musanukona tijñanare űcuauanare soni rajū'u, fiesta'te ja'me cho'oa'jū”, chiniasomū repaū. ¹⁰Chikūna eta sani ku'ijū repaana tijñaninare pāi, cu'ache pa'inana'me re'oja'che pa'inare űcuauukore soni ra pāi chū'ukū vū'ena cuaoasome repaana. Jā'aja'ñe cho'orena repavū'e timuvū'e kakaasome pāi.

¹¹Ūcuarum pāi chū'ukū repaū soisinani űara chini fiesta cho'oruupūna kaka pāi'ute te'eū'te romi vejakū'te pojona fiesta cho'ojū ju'ikāñā ju'imava'ūni űaasomū. ¹²űa repaū'te ija'che i'kaasomū: “Ĵe'se pa'īna mū'u romi vejakū'te fiesta cho'ona ju'ikāñā ju'i-

ma'kupi ja'me kaka pa'ikũ ichēja?”, chiniasomũ. Jã'ata'ni repaũ i'kamaneasomũ. ¹³ Ūcuarũmũ repaũ pãĩ chũ'ũkũ ãũ ãunare ija'che i'kaasomũ: “Ikũre jãjñana'me cũ'a vëe chijachejana ve'sena etua jo'kajũ'ũ. Ūcuachejare pa'iu oiu cõjire asoche ãiu paau”, chiniasomũ. ¹⁴ Dios ũcuaja'che pãĩ chũ'ũkũ cho'ocheja'che pãĩ ũcuanũkore soimũ Repaũni cuasajũ jovo re'oja'che paapu chini. Jã'ata'ni pãipi repaũni cuhejũ te'eva'na cuasajũna jainũkore chëa paama'mũ Dios —chiisi'kua'mũ Jesús repanare.

Jesús pãĩ chũ'ũnare kuri ro'iche'te i'kasi'ere kuamũ

(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵ Ūcuarũmũ fariseopãĩ Jesupi jã'aja'ñe i'kaũna asa sani sãĩñechi'a cutuasome.

—Chekũnani Jesús pa'ichejana saonũ mai. Repanapi chũ'ore sëejũna repaũji tĩĩne i'kato maire chũ'ũnani kuaũ repaũ i'kasi'e. Maipi kuato chekũrũmũ repaũ'te chëañe chũ'ũjanana'me repana —chiijũ repana cho'ojache care'vaasome repana. ¹⁶ Chini repana neenare te'enare chëa Herode'te chiikuanupu ja'me pa'inare raosinaa'me repana, Jesuni ija'che i'kaa'jũ chini:

—Masiũ, chũ'o ũcuarepare cutukũ'mũ mũ'ũ. Pãipi asa chëa re'oja'che paapu chini Dios chũ'ũñe ũcuarepare che'chokũ'mũ mũ'ũ. Jã'a masime chũkũna. Mũ'ũ che'choche'te chekũnapi asa cu'ache i'katojẽ'e kũkũ cuasoma'ñe ũcua che'chokũ pa'ikũ'mũ mũ'ũ. ¹⁷ Jã'ajekũna mũ'ũni chũ'o sëniasaũ chiime chũkũna, mũ'ũ cuasakũ i'kache'te asa masiũ chini. Romapãĩ chũ'ũkũji Césapi, chũkũna pa'iche ro'ire sëeto, ¿ro'ijanaa'ñe chũkũna repaũ'te? Jã'apãani, ¿ro'ímanejanaa'ñe? ¿Je'se cuasakũ mũ'ũ? —chiisinaa'me repana.

¹⁸ Jã'ata'ni Jesús repana cu'ache cho'oũ chiiche'te masikũ ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Re'oja'che pa'ina cho'ocheja'che së'sevũchi'a re'oja'che cho'ome mũsanũkona. Chũ'upi tĩĩñere i'kaa'kũ chini jã'aja'ñe sëeme mũsanũkona chũ'ũre. ¹⁹ Kurire'reva mũsanũkona pa'iche ro'ĩ ro'ijare'reva'te mini ñojũ'ũ chũ'ũre —chiisi'kua'mũ repaũ.

Chikũna repaũ'te kurire'reva miiyani ra ñosinaa'me repana. ²⁰ Ñojũna Jesús ija'che i'kasi'kua'mũ repanare:

—Ikũ kurire'reva pa'ikũ kuechũsi'kũ, ¿keeja'iu'ũ? Ūcuachi'a, ¿nee mamipi pa'ikũ ire'reva? —chiisi'kua'mũ.

²¹ Chikũna i'kasinaa'me repana.

—Maire chũ'ũkũ César chiana'me repaũ mami pa'imũ jã'are'reva —chiisinaa'me repana.

Chitena Jesús i'kasi'kua'mũ repanare.

—Jā'a pa'ito pa'iche ro'ire repauji kuri ro'iche chũ'uto ro'ijũ'u repau'te. Dios chũ'u jo'kasi'e ũcuachi'a cho'oju pa'ijũ'u —chiisi'kua'mu Jesús repanare.

22 Jā'aja'ñe i'kauna asa kuku repau'te jo'ka sanisösinaa'me repa.

Jũ'isina vajuraiche'te Jesure sēniasasi'ere kuamu

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

23 Ūcuamucusena saduceopāi te'ena Jesuni ñañu chini raisinaa'me. “Pāi jũ'isina jo'e vajuraimanejanaaname”, chiija cuasanajeju Jesure ija'che sēsinaa'me repa:

24—Masíu, Diopi chũ'ũna Moisés aperumu maire tocha jo'kasi'e ija'che chiimu:

Pāiu romio'te vejasi'kupi, chuta'a chĩi peokũji jo'ka jũnisõru repau cho'jeuji veja paaa'ku majaa'chu paasi'kore.

Repaoni veja chĩire paaku ija'che cuasaku paau: “Chũ'u a'chu jũ-nisõsiva'u chiijanaa'me ina chu'u chĩi”, chiau, chiimu repau tocha jo'kasi'e. 25 Jā'ajekuna chu'o kuañu chiime chukuna mu'ure. Icheja chukuna'te ja'me pa'isina majapāichi'a sieterepana pa'isinaa'me umupāi. Pa'iju repa majaa'chu chareparo cakupi te'eu romio'te veja paaku chuta'a chĩi peokũji jo'ka jũnisõsi'kua'mu. 26 Jo'ka jũnisõuna cho'jeu repau majaa'chu rãjo pa'isi'koni veja paaku ũcuaja'che chuta'a chĩi peokũji jo'ka jũnisõsi'kua'mu. Jũnisõuna na'a cho'je cakũ ũcuate'eo'te veja ũcuaja'che chĩi peokũji jũnisõsi'kua'mu. Jā'aja'ñechi'a sieterepana ũcuauko ũcuate'eo'te vejaju chĩi peonachi'a jo'ka jũnisösinaa'me repa. 27 Repa peore jũnisõsirumu romio ũcuaja'che jũnisõsi'koa'mo. 28 Jā'ajekuna pāi jũnisösina ũcuauko jo'e vajuraisirumu, ñkaupi repau'te jo'e paaja'u? —chiisinaa'me repa.

29 Chitena Jesús i'kasi'kua'mu repanare.

—Tĩiñe cuasame musanukona. Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'ejẽ'e vesuju jũ'isinare Dios vasomasichejẽ'e vesume musanukona. 30 Pāi ũcuauko jo'e jũni vajuraisirumu umupāina'me romi jo'e vejamanejanaaname Diore ja'me pa'ina ángeles pa'icheja'che pa'inajeju. 31 Diopi i'kakuna asaju pāi jũ'isina vajurajachere kaju tocha jo'kasi'e, ñamanaa'ñe musanukona? Ija'che chiimu:

32 “Chu'u Dios, pāi jũnisõsinarejẽ'e vajunareja'che ñaku'mu, repa rekoñoopi vajukuna.

Jā'ajekuna musanukona aipāi vajurumu chu'ure cuasasinare paaku'mu chu'u, Abrahamre, Isaare, Jacobre”, chiisi'kua'mu Dios,

chiimu repa tocha jo'kasi'e —chiisi'kua'mu Jesús repanare saduceopāi.

33 Jesupi jā'aja'ñe che'choña asa kukuasome repa.

Dios pãi na'a rua chũ'uñe'te kuamu Jesús

(Mr 12.28-34)

34 Jesupi jã'aja'ñe masi chu'vauna saduceopãi jo'e i'kamanesi'ere asa fariseopãi repau pa'ichejana rani chi'isinaa'me. 35 Chi'i repanare ja'me pa'iku te'eu judíopãi che'chokuji Jesure ija'che sêesi'kuu'mu, repau masi che'te cho'o ñara chini:

36—Dios maire chũ'u jokasi'e, ¿jeea'che Repau maire na'a rua cho'o-jũ'u chiiche? —chiisi'kuu'mu.

37 Chikuna Jesús ija'che i'kasi'kuu'mu:

—Pãi Ūcuanukore Paakuni Dioni musanukona aaji rua cuasaju pa'ijũ'u. Musanukona rekoñoaña'me cuasache peore jã'api Dioni rua cuasaju pa'ijũ'u. Jã'aa'me Repau chũ'urepache. 38 “Jã'are na'a rua cho'ojũ pa'ijũ'u”, chiimu Dios. 39 Cheke ūcuaja'chea'me, repau chũ'urepache. Ija'che chiimu: “Musanukona meñe oicheja'che chekunare oiju pa'ijũ'u”, chiimu. 40 Jã'are ka'chamajña cho'ojũ pani, cheke Repau chũ'usi'e ūcuate'erumu peore cho'ocheja'che cho'ome musanukona Repauji ñato, aperumu Repau chu'o kuakaisina che'chosi'e ūcuachi'a —chiisi'kuu'mu repau.

¿Nee chĩia'u pãire chũ'ua'ku chini Dios Raosi'ku?

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

41-42 Repana fariseopãi chi'isikuanupũ chuta'a pa'ijũna Jesús repau pa'iche'te kuara chini ija'che sêesi'kuu'mu repanare:

—Cristo, Dios raoja'mu chiisi'ku pa'iche'te cuasani, ¿je'se cuasache musanukona? ¿Nee chĩia'u repau? —chiisi'kuu'mu Jesús repanare.

Chikuna i'kasinaa'me repana.

—Aperumu pa'isi'ku David Jojosi'kuu'mu repau —chiisinaa'me repana.

43-44 Chitena Jesús i'kasi'kuu'mu.

—Repau David, aperumu Dios Rekochoji cho'okaiuna ija'che i'kaasomu:

Cristo Dios Raojan chu'ure paaku'mu,

chiniasomu. Ūcuachi'a cheke ija'che chiimu repau i'kakũ tocha jo'kasi'e:

Dios chu'ure Paaku'te ija'che i'kaasomu:

“Chu'ure kueñe ujjajũtu cakã'kona pũujũ'u.

Chu'upi cho'okaiuna mu'ure cuhesina ūcuanuko mu'u chũ'uñe cho'ojanaa'me”, chiniasomu Dios.

Jã'aja'ñe tocha jo'kaasomu David. 45 ¿Je'se pa'iuna, David, “Chu'ure paa-ku'mu Cristo”, chiisi'eta'ni, “David Jojosi'kuu'mu Cristo”, chiiche pãi? —chiisi'kuu'mu Jesús repanare.

46 Jã'aja'ñe i'kauna asa sãĩne i'kavesuju te'echu'opojẽ'e i'kamanesi-naa'me repana. Jã'ajekuna repana fariseopãi jã'arumupi pi'ra repau'te te'eujẽ'e jo'e chu'o sêevajuchusinaa'me.

**Fariseopãina'me judíopãi che'chona cu'ache cho'oche'te
kũamũ Jesús**

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

23 ¹Jã'a i'ka pi'nisirũmũ pãire ija'che i'kasi'kũa'mũ Jesús, chũkũ-
na'te repaũ neenare ũcuachi'a:

²—Maire judíopãi che'chonana'me fariseopãi si'arũmũ Moisés tocha
jo'kasi'e chũ'vaju pa'ime, pãipi asa chẽa cho'ojũ paapũ chini. ³Repana
chũ'vaju chũ'ũñe peore asa jachama'ñe cho'ojũ pa'ijũ'u. Repana pa'icheta'ni
ña chẽa ũcuaja'che pa'imanejũ'u musanũkona. Ũcuana i'kache cho'oma'ñe
chekere cho'onaa'me repana. ⁴Jmamakarũjẽ'e repanare cho'oũama'ñere
chekũnare rũa cuajare si'ache chũ'u jo'kanaa'me repana. ⁵Aperũmũ
pa'isina judío amũpãi Dios chũ'usi'e cho'ojũ va'i ca'nipi rũhira'vũrũã
cho'o ũcuara'vũrũã sa'navũãna Dios chũ'o tochasija'orũã mañaasome,
repana jũjũare quẽo tũñũ chini. Jã'ajekũna repana fariseopãi pãipi ña,
“Re'onajejũ Dios chũ'o rũa chiime ina”, chiapũ chini si'ache cho'ojũ Dios
chũ'o tocha maña tũira'vũrũã na'a ujavũã cho'o repana chiapũãna'me
jũjũa quẽo tũime repana. Ũcuaja'che pãipi ña, “Diore rũa cuasanaa'me
jã'ana”, chiapũ chini kãña re'ojakãñapi ujacueñoãre ju'ijũ nũka ku'ime
repana. ⁶Ũcuaja'che pãipi repanani ãu ãũũ chini soito mũa repanare
soisi'kũre kueñe ñũ'ineeme repana. Ũcuachi'a mai judíopãi chi'ivũ'ena
mũa kakani masina ñũ'isaivũãre ñũ'ineenaa'me repana. ⁷Ũcuachi'a ãu
ĩsichejũare ku'ijũna, pãipi repanani ña chẽa pojojũ, “Peore masinajejũ
pãi che'chonaa'me ina”, chiito rũa pojonaa'me repana.

⁸Mũsanũkonata'ni pãire che'-
choni rupũ repanapi musanũkonani,
“Peore masinajejũ pãi che'chonaa'me
ina”, chiapũ chini che'choto cu'a-
mũ. Musanũkona chũ'ũre cuasajũ
majapãija'ñechi'a pa'inaa'me. Mũ-
sanũkonare che'chokũ peore Masiũ
ũcuate'eũ'mũ chũ'u, Dios Raosi'kũ.
⁹Ũcuachi'a icheja cheja pa'inare
te'eũ'terejẽ'e masinare, “Peore
masiũ'mũ ikũ”, chini repaũ'te, “Ja'kũ”,
chiijũ pa'imanejũ'u, Sũnaamũ Pa'i-
kũ'te Diorechi'a ũcuate'eũ'te peore

*Dios chũ'o tocha maña va'i ca'nipi
rũhira'vũrũã repana chiapũãna'me
ju'ijũ quẽo tũniasome. (Mt 23.6)*

Masiu'te Ja'ku paanajeju. ¹⁰ Ūcuachi'a pāi chũ'uni rupũ repanapi mʊsanʊkonani, “Peore masinajeju pāi chũ'unaa'me ina”, chiapũ chini chũ'uto cu'amũ. Mʊsanʊkonare chũ'ũkũ peore masiũ ūcuat'eũ'mũ chũ'u, Dios Raosi'kũ. ¹¹ Mʊsanʊkonapi te'eũ chekũnare pāi chũ'ũra chini cho'oche cho'okaiva'ũja'che chekũnare re'oja'che cho'okaiũ pa'ijũ'ũ. ¹² Ija'chea'me: Pāi ūcuanapi meñe, “Chekũnare na'a rʊa masime chũkũna”, chiijũ cuasanare, “Rʊa vesũnaa'me ina”, chiija'mũ Dios. Jā'ata'ni repanapi meñe, “Chekũnare na'a rʊa vesũnaa'me chũkũna”, chiijũ cuasanare, “Rʊa masinaa'me ina”, chiija'mũ Dios —chiisi'kũa'mũ Jesús.

¹³ Ūcuarũmũ Jesús fariseopāina'me judíopāi che'chonare ija'che i'kasi'kũa'mũ:

—Sē'sevũchi'a re'oja'che cho'onajejũna rʊa cu'ache ti'jñeja'mũ mʊsanʊkonare judíopāi che'chonana'me fariseopāi. Dios chũ'o masinata'ni chũ'uni cuheju Dios pa'icheja saimanejanaa'me mʊsanʊkona. Jā'ajekũna chekũna ūcuaja'che chũ'ũre cuasaju jovoñũ chiisinata'ni jovoma'me mʊsanʊkona chũ'ũre cuheche'te ñani. ¹⁴ Ūcuachi'a valjeva'na paache joreju tũtesõnaa'me mʊsanʊkona. Jā'aja'ñe cho'onata'ni pāipi ña, “Re'onaa'me ina”, chiapũ chini Diore sēni rʊa jeerũmũ sējeju pa'inaa'me mʊsanʊkona. Jā'aja'ñe cho'onajejũna Diopi chũ'ũũna rʊa cu'ache ti'jñeja'mũ mʊsanʊkonare, sē'sevũchi'a re'oja'che cho'onare.

¹⁵ Sē'sevũchi'a re'oja'che cho'onajejũna rʊa cu'ache ti'jñeja'mũ mʊsanʊkonare judíopāi che'chonana'me fariseopāi. Jā'aja'ñe cu'ache pa'inapi si'achejña ku'ijũ chiaraã chekũkã'jño jēni, pāi jainũkore che'chome mʊsanʊkona, repanapi asa chēaa'jũ chini. Mʊsanʊkonapi che'chojũna asa chēasina mʊsanʊkonare na'a cajejaiche cu'ache pa'inajeju mʊsanʊkona saijatoana vati toana saijanaa'me repa.

¹⁶ Na'ava'napi ūcuaja'che na'ava'nani juha sacheja'che chekũnare cu'ache che'chonajejũna rʊa cu'ache ti'jñeja'mũ mʊsanʊkonare. Ija'che i'kajũ che'chonaa'me mʊsanʊkona: “Dios mamire i'kacuheju Repaũ vũ'ere roijũ, ‘Cho'ojanaa'me’, chiisi'ere cho'omaneni cu'ache cho'oma'me. Jā'ata'ni Dios vũ'e pa'imajñaruã pachokuri cho'osimajñaruãre roijũ, ‘Cho'ojanaa'me’, chiisi'ere cho'omaneni cu'ache cho'ome mʊsanʊkona”, chiinaa'me. ¹⁷ iÑakocaã ñamava'naja'ñe rʊa vesũnaa'me mʊsanʊkona! ¿Keere Dios na'a rʊa chiikũ? ¿Repaũ vũ'e? Jā'apāani, ¿pachokuri repavũ'equeue? Dios rʊa chiimũ Repaũ vũ'e. Repa pachokuri ūcuachi'a repavũ'e pa'ichejekũna chiimũ Repaũ. ¹⁸ Ūcuachi'a ija'che i'kanaa'me mʊsanʊkona: “Mesako'a pāi Diore ĩsimajñaruã tũo uoko'are roijũ, mʊsanʊkona ‘Cho'ojanaa'me’, chiisi'ere cho'omaneni cu'ache cho'oma'me. Jā'ata'ni Diore ĩsimajñaruãre roijũ, ‘Cho'ojanaa'me’, chiisi'ere cho'omaneni cu'ache cho'ome”, chiinaa'me. ¹⁹ iÑakocaã ñamava'naja'ñe rʊa vesũnaa'me mʊsanʊkona! ¿Keere Dios na'a rʊa chiikũ? ¿Repaũ'te ĩsimajñaruã? Jā'apāani, ¿repama-

jñaruã uoko'a? Dios rua chiimu repau'te isimajñaruã. Repako'a ũcuachi'a repau'te isimajñaruã uoko'ajekuna chiimu Repau. ²⁰ Repako'are pãipi roiju i'kani repako'a tuosi'e ũcuachi'a peore roiju i'kame. ²¹ Ũcuaja'che Dios vu'ere roiju i'kani repavu'e Pa'iku'te Diore ũcuachi'a roiju i'kame. ²² Ũcuaja'che cunaumure roiju i'kani repacheja pa'isaivu Dios chũ'uku ñu'isaivu'te roiju ũcuachi'a repasaivu ñu'iku'te Diore roiju i'kame.

²³ 'Dios chũ'u jo'kasi'ere cho'ojũ ja'oruã ãu va'isuche maña kua'ko-ja'oruãre si'arumu isiju pa'inaa'me musanukona, Repau chu'ure isijũ'u chiisi'e. Chekurumu dierepaja'oruã jñaani te'aja'oru isinaa'me. Chekurumu cienrepaja'oruã jñaani dierepaja'oruã isinaa'me. Jã'aja'ñe cho'onata'ni Dioni masi cuasama'ñe pa'ijũ sê'sevuchi'a re'oja'che cho'onajeju Dios chũ'urepache asa jachaju cho'omanaa'me musanukona: re'oja'che cho'oche, chekunare oiju pa'iche, chekunare ũcuarepa cho'oche. Jã'aja'ñe cho'onajejuna rua cu'ache ti'jñeja'mu musanukonare fariseopãina'me judiõpãi che'chonare. Repa cu'amajñaruã ũcua isiju pa'ijũ'u Diore. Repau chũ'usi'ea'me jã'a. Jã'ata'ni, "Chekunare re'oja'che cho'okaiche'te na'a rua cho'ojũ pa'ijũ'u", chiimu Dios. ²⁴ Na'ava'napi chekunani juha sacheja'che cho'ome musanukona. Ñiñena mi'api tuãni mañaru jmava'ureta'ni ña mini sêjo ñiñeja'ñe Dios ruarepa chũ'uma'ñere si'arumu cuasaju rua cho'ome musanukona. Ũcuachi'a camelloji tuãni mañaru uja'u'teta'ni ña mini sêjoma'ñe ũcuau'te cuasoma'ñe teana rñosõñeja'ñe Repau chũ'urepacheta'ni cuasamarũ cho'oma'me musanukona.

²⁵ 'Ũcuachi'a cunaro'rona'me cunare'a sê'sevuãchi'a sosaju sa'navuã sosama'ñeja'ñe musanukona rekoñoã cu'ache cuasache jo'kasõmanajeju sê'sevuchi'a re'onaja'ñe cho'ojũ chekuna nee joreju tute paanaa'me musanukona. Ũcuachi'a musanukonare cho'ouache ũcuauache cho'onaa'me. Jã'aja'ñe pa'ijũna Diopi chũ'uuna rua cu'ache ti'jñeja'mu musanukonare fariseopãina'me judiõpãi che'chonare. ²⁶ Musanukona fariseopãi rekoñoã cu'ache cuasanaa'me. Jã'ajekuna musanukona rekoñoã cu'ache cuasache'te jo'kasõjũ'u. Jo'kasõni re'oja'che cho'ojũ pa'ijanaa'me musanukona.

²⁷⁻²⁸ 'Musanukona judiõpãi che'chonana'me fariseopãi pãiu'te tãsicheja catapu poja'che choasi'pure nukorena re'oja'che ñoñeja'ñe sê'sevuchi'a re'onaja'ñe ñome. Jã'ata'ni musanukona rekoñoã jũ'isi'kure tãsicoje sa'navu jã'jusi'ena'me tara pa'icheja'che cu'ache cuasanata'ni sê'sevuchi'a re'onaja'ñe cho'ojũna pãi ña, "Re'onaa'me ina", chiime musanukonare. Jã'aja'ñe cho'ojũna rua cu'ache ti'jñeja'mu musanukonare.

²⁹ 'Sê'sevuchi'a re'oja'che cho'onajejuna rua cu'ache ti'jñeja'mu musanukonare judiõpãi che'chonana'me fariseopãi. Ũcuachi'a aperumu Dios chu'o kuasiva'nana'me Dioni cuasaju re'oja'che pa'isinare musanukona aipãipi vanisõsiva'nare tãsichejña sê'sevuãchi'a, re'oja'che ñochejña care'vaju pa'ime musanukona, pãipi ña, "Dios chu'o kuaju chuenisõsiva'nare oime

jã'ana", chiapũ chini. ³⁰ Jã'aja'ñe cho'ojũ ija'che i'kanaa'me mʊsanʊkona: "Mai aipã pa'irũmũ chũkũnapi ja'me pani Dios chũ'o kʊasiva'nare vanisõ-manera'asinaa'me", chiinaa'me. ³¹ Jã'aja'ñe i'kajũ, "Dios chũ'o kʊasiva'nare vanisõsina jojocojĩnosinaa'me chũkũna", chiicheja'che kʊa jĩaume mʊsanʊkona. ³² Mʊsanʊkona aipã cho'osi'ejache cu'ache cho'ojũ paũu chiime mʊsanʊkona. Jã'aja'ñe cho'ojũna rʊa cu'ache ti'jĩjeja'mũ mʊsanʊkonare.

³³ Aña pa'icheja'che rʊa cu'ache pa'inaa'me mʊsanʊkona. Jã'ajekũna Dios mʊsanʊkonare vati toana saoja'mũ. ³⁴ Jã'aja'ñe pa'inani chũ'u mʊsanʊkonare Dios chũ'o kʊajanana'me Repaũ chũ'o che'chojanana'me masinare chẽa raoja'mũ. Jã'ata'ni mʊsanʊkona repaũre cuhejũ te'enare vanisõjũ chekũnare kurususẽ'veroãna jẽ'jo vẽasõjũ jo'e chekũnare mai judiõpã chi'ivũ'ñana mʊva asi vaijanaa'me. Ũcuaja'che repaũni cu'ache cho'oũũ chini vũ'ñajoopoã repaũ saisiõjoopoã tuha ku'ejanaa'me mʊsanʊkona. ³⁵ Jã'are cuhasõma'ñe cho'ojũ pani, aperũmũ Dioni cuasajũ re'oja'che pa'inare vanisõsi'e ro'i mʊsanʊkonapi peore ro'ijanaa'me. Chareparo re'oja'che cho'osi'kũre Abelre vanisõsirũmũpi Berequías mamakũ'te Zacarías'te, Diore ĩsimajũarũa ũochejana vanisõsirũmũjatũ'ka re'oja'che pa'isinare mʊsanʊkona aipãipi vanisõrena mʊsanʊkonapi ro'ijanaa'me repaũre vanisõsi'e ro'i. ³⁶ Ũcuarepaa'me jã'a. Irũmũ pa'inapi repaũ cho'osi'e peore ro'ijanaa'me mʊsanʊkona —chiisi'kũa'mũ Jesús repaũre.

Jerusalén vũ'ejoopo pa'inani oimũ Jesús

(Lc 13.34-35)

³⁷ Ũcuarũmũ Jesús jo'e i'kasi'kũa'mũ.

—Mʊsanʊkona Jerusalén vũ'ejoopo pa'ina cu'ache cho'oche'te ñakũ rʊa sũma'kũ pa'imũ chũ'u. Kurao repaũ chĩiva'nare kue'chaka vũ'evũãna soni paacheja'che re'oja'che cho'okasa chiikũ'teta'ni cuheme mʊsanʊkona chũ'ũre. Mʊsanʊkona Jerusalén vũ'ejoopo cana Repaũ chũ'ore mʊsanʊkonani kũaa'jũ chini Dios raosiva'nare cuhejũ vanisõnaa'me. Ũcuachi'a Repaũ chũ'ore chũ'vaa'jũ chini Dios raosiva'nare cuhejũ si'arũmũ catapi su'a vẽasõnaa'me mʊsanʊkona. ³⁸ Asarepajũ'ũ. Ijoopo mʊsanʊkona pa'ijooopo Jerusalén vũ'ejoopo, pãipi cu'ache cho'oũũ chiito ũsemaneja'mũ Dios. ũsemaũna pã rani peore ñañosõjanaa'me ijoopo. ³⁹ Chekere kũara. Saipi'ramũ chũ'u chura. Sanisõũna rʊa jeerũmũ ñamanejanaa'me mʊsanʊkona chũ'ũre. Jã'ata'ni chũ'ũpi jo'e chejana cajekũna ña, "Diopi re'oja'che cho'okaũ ikũre, Repaũ Raokũ'te", chiijanaa'me mʊsanʊkona chũ'ũre —chiisi'kũa'mũ Jesús.

Dios vũ'e ñañosõjañere kũamũ Jesús

(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

24 ¹ Ũcuarũmũ Jesús Dios vũ'e pa'isi'kũpi eta saiũna chũkũna repaũ neena repaũ'te rani,

—Dios vü'e pa'iche'te ñajü cutuñu —chiisinaa'me. ²Chitena Jesús ija'che i'kasi'kua'mu:

—Musanukona ivü'e Dios vü'e pa'iche'te peore ñajü cutume. Jã'ata'ni na'a pa'isirumu, catapuã te'epujê'e chekupuna'me sũ'ima'ñe peore ña-ñosõjanaa'me pãi ivü'e —chiisi'kua'mu Jesús chukuna'te.

Cheja si'api'rarumu cho'ojachere kuamu

(Mr 13.3-23; Lc 17.22-24; 21.7-24)

³Jã'aja'ñe i'kacuha Jesús chukuna repau neenana'me sani Olivo aikũtina muni puu ñu'isi'kua'mu. Ũcuarumu chukuna repauni chu'ore te'ena sēniasañu chini raisinaa'me repau'te. Rani ija'che sēsinaa'me:

—Mu'u chukuna'te kuasi'e, ¿jeerumu cho'ojachea'che? Ũcuachi'a mu'u jo'e raijarumuna'me icheja cheja si'ajarumu ti'añe, ¿je'se masijanaa'ñe chukuna? —chiisinaa'me chukuna.

⁴Chitena Jesús i'kasi'kua'mu.

—Ñarepaju pa'iju jorena i'kache asa chēama'ñe pa'ijũ'u. iCacũ'ocojñoñe! ⁵Pãi jainuko te'enachi'a ku'iju jorejũ chu'uni roiju, “Dios Raosi'kua'mu chu'u. Cristoa'mu”, chijjanaa'me. Jã'aja'ñe i'kaju jorejuna pãi jainuko repanare cuasaju jovojanaa'me repa. ⁶Ũcuachi'a si'achejña pãi vaiche asani kukumanējũ'u musanukona. Jã'aja'ñe pa'ija'mu cheja si'api'rarumu. Jã'ata'ni cheja chuta'a si'amanēja'mu. ⁷Pãi ũcuate'echeja pa'ina chekũchejña pa'inani sani vanisõjanaa'me. Ũcuaja'che ruarepa asuku ãupi aineemauna pã si'achejñaruã ãucuhana jūnisõjanaa'me. Ũcuaja'che cheja si'achejñaruã ruã pi'ruja'mu. ⁸Jã'ata'ni peore jã'a na'a ruã cu'ache cho'orũmupi ti'api'raku chareparo cho'och'e'me.

⁹Reparumu pã musanukonare chu'uni cuasajuna cuheju chēa sa chekunani jo'kajanaa'me, cu'ache cho'oa'ju chini. Jã'aja'ñe cho'oju musanukonare te'enare vanisõjanaa'me repa. Pã si'avãju musanukonare chu'uni cuasajuna cuhejanaa'me. ¹⁰Reparumu pã jainuko chu'ure cuasache jo'kasõ pa'iju, chu'ure ũcua cuasava'nare cuheju chekunapi repanani cu'ache cho'oa'ju chini rope'e chũ'u jo'kajanaa'me. ¹¹Ũcuachi'a pã jainuko te'enachi'a ku'iju, “Dios chu'o kuakaiku'mu chu'u”, chijju jorejũ pã jainukore cacũ'oju pa'ijanaa'me. ¹²Reparumu ruã si'ache cu'ache cho'orũmujekuna pã jainuko chekunare cuasache jo'kasõjanaa'me. ¹³Jã'ata'ni pã repa jūnisõrũmujatu'ka chu'ure masi cuasana Dios pa'ichejare ai sani pa'ijanaa'me. ¹⁴Pã cu'ache cho'och'e ũhasinare Dios chēa paache kuachu'o Repau chu'o re'oja'che chu'ure cuasanapi ku'iju chu'vajanaa'me, pã si'achejña pa'ina asa chēaa'ju chini. Jã'aja'ñe cho'o pi'nisirumuna icheja cheja si'asõja'mu.

¹⁵Dios chu'o aperumu kuasi'ku Daniel tocha jo'kasi'e ija'che chiimu:

Na'a pa'isirumũ pãi Dios cuheche'te rupũ tũosi'kũni Dios vũ'ena sa nũko,

“Dioa'mũ ikũ. Pojojũ'ũ ikũre”, chijjanaa'me, chiimũ. Repa tochasi'ere ña masijanaa'me mũsanũkona. ¹⁶Pãipi jã'aja'ñe cho'ojũna ñani Judea cheja pa'ina aikũjũna vũ'vũ katisõa'jũ. ¹⁷Pãi ũcuauana repa vũ'ña ve'koroãre pani cu'amajũaruãre miũu chini kakama'ñe teana vũ'vũsõa'jũ. ¹⁸Ūcuaja'che pãi chiño saisina pani repa vũ'ña paache'te cu'amajũaruãre miũu chini co'ima'ñe teana ũcuachejapi vũ'vũsõa'jũ. ¹⁹Reparumũ romiva'nare chĩi su'iva'nana'me oje chũsava'nare rũa vesache cu'ache pa'ija'mũ. ²⁰Dioni rũa sēejũ pa'ijũ'ũ, reparumũpi rũaumucusena jã'apãani okorumũna tĩ'amañea'kũ chini. ²¹Reparumũ tĩ'aru mamarumũpi pi'ra irumũjatũ'ka pãi jmamakarũjẽ'e ñama'ñepi cu'a rũa cu'acheji pa'ija'mũ. Ūcuachi'a reparumũ cho'osi'e cu'a jo'e ti'jñemaneja'mũ. ²²Repa cu'ache pa'irumũre Diopi ũsemaũna na'a jeerumũ cu'ache pa'ito pãi te'eũjẽ'e jujama'ñe cho'osõra'ame. Jã'ata'ni Diopi Repaũ chẽa paanani oĩũ ũsekũna cu'a rũa jeerumũ pa'imaneja'mũ.

²³Reparumũ pãi mũsanũkonare ija'che i'kajanaa'me: “Rani ñajũ'ũ. Dios Raosi'kũ Cristo ichejare pa'imũ”. Jã'apãani, “Sani ñajũ'ũ. Dios Raosi'kũ jeechejare pa'imũ”, chijjanaa'me. Pãipi jã'aja'ñe i'kato asa jachajũ'ũ mũsanũkona. ²⁴Reparumũ pãi te'ena ku'ijũ jorejũ, “Dios Raosi'kũa'mũ chũ'ũ. Cristoa'mũ”, chijjanaa'me. Chekũna, “Dios chũ'o kuakainaa'me chũkũna”, chijjanaa'me. Jã'aja'ñe jorejũ i'kajũ Dios cho'очеja'chere cho'o ñojanaa'me repa, Dios chẽa paanapi ña Repaũ'te cuasache'te jo'kasõ ũcuani jovo repa chũ'ũñe'te cho'ojũ paapũ chini. Jã'ata'ni Dios neenapi ñarepajũ pa'imaneni repa jorena i'kachũ'o asa cuasajũ jovojanaa'me. ²⁵Mũsanũkonare chũ'ũ repa cho'ojachere masia'jũ chini irumũna kuamũ. ²⁶Jã'ajekũna pãiu ũcuauakũji mũsanũkonani, “Rani ñajũ'ũ. Dios Raosi'kũ pãi peochejare pa'imũ”, chiito sani ñamanejũ'ũ. Ūcuachi'a chekũnapi, “Rani ñajũ'ũ. Dios Raosi'kũ jeechejare kati pa'imũ”, chiito cuasamanejũ'ũ. ²⁷Cũnaumũpi oko fe'neni ũsũũ mũikã'kopi ũsũũ na'ikã'kojatũ'ka peore miañe fe'ne chũvokũna ñame pãi. Chũ'ũ ũcuaja'che Dios Raosi'kũ icheja cheja jo'e cajerumũ pãi ũcuauũko ñajũ'te cajeja'mũ. ²⁸Cu'ava'nare jũni jã'jusiva'nare jũaa caje chi'ime vacho —chiisi'kũa'mũ Jesús chũkũna'te.

Pãire ja'me paau chini Dios Raosi'kũ jo'e raijachere kuamũ

(Mr 13.24-37; Lc 17.26-30, 34-36; 21.25-36)

²⁹Ūcuarumũ Jesús chũkũna'te jo'e i'kasi'kũa'mũ.

—Repa cu'ache cho'o pi'nisirumũ ũsũũ miamaneja'mũ. Pãimiau ũcuaja'che miamaneja'mũ. Cũnaumũ pa'ina ma'jũoko chejana tuã'tuasõjanaa'me. Ūcuachi'a cũnaumũ pa'imajũaruã ñũ'kueja'mũ. ³⁰Reparumũ pãi si'achejũaruã

pa'ina chũ'ure cuhena cunaumu cho'оче'te ña, “Dios Raosi'ku jo'e caje-pi'racosomu”, chini kukucajejani rua oijanaa'me. Jã'aja'ñe cho'otona chũ'u Dios Raosi'ku peore Masiuji, rua re'oja'che ñon ko'sija'ia cunaumupi pãi ũcuanuko ñaju'te pikona'me cajeja'mu. ³¹ Reparumu trompetavu rua asoche juhitona chũ'u neenare ángeles chũ'u saojamũ chũ'u. Chũ'uuna sani kuliju chũ'u chẽa paanare cheja si'acheja pa'inare ũsuu mũikã'ko suripu cakã'ko, co'covu cakã'ko pa'inana'me ũsuu na'ikã'ko pa'inare ra chi'ijanaa'me repaana.

³² Chura higoñu pa'iche'te cuasajũ'u. Higoñu karuã ã'jikaruã carũni ja'o ma'ma'ñe ñani, “Ŭsurumu ti'api'ramu ie”, chiime musanukona. ³³ Ŭcuaja'che chũ'u chura kuasi'epi ti'akũna ñani, “Jesús Dios Raosi'ku chejana jo'e caje'pi'ramu”, chiijanaa'me musanukona. ³⁴ Musanukona jojosina chuta'a jũnisõmarumuna chũ'u kuasi'e peore ti'jñeja'mu. Ŭcuarepaa'me jã'a. ³⁵ Cunaumuna'me cheja si'asõja'mu. Chũ'u chũ'u jo'kasi'eta'ni si'a-sõma'ñe ũcua pa'ija'mu.

³⁶ Pãi te'eujẽ'e masima'me chũ'u kuasi'e pa'ijarumu. Cunaumu pa'ina ángeles ũcuachi'a vesume. Chũ'u Dios Mamaku ũcuachi'a vesumu. Ja'kuchi'a masimu jã'a.

³⁷ Chũ'u Dios Raosi'ku jo'e cajeumucuse ti'api'rarumu Noé pa'irumu pa'isina pa'isi'ejache cu'ache pa'ijanaa'me pãi. ³⁸ Reparumu pãi chuta'a cheja peore ko'sa mevosõmarumu Dioni cuasamaru ãu ãiju, cono ũkujũ, romi vejaju, repa'are uache cho'ojũ paniasome, Noé choovu ujavu kakau-mucusejatũ'ka. ³⁹ Jã'ata'ni repaana, “Cu'ache ti'jñeja'mu maire”, chiima'ñe pa'irumuna okopi ra ko'sauna peore runisõasome. Ŭcuaja'che pãi chũ'u Dios Raosi'ku rajache cuasamarumuna jo'e rajaja'mu chũ'u. ⁴⁰ Reparumu ángeles caje chekurumu umupãi te'eka'chapana chio ũcuate'echio pa'inare te'e'u'te sajũ chekuni jo'kajanaa'me. ⁴¹ Chekurumu romi te'eka'chapana ũcuate'echaja ãu toanare te'eo'te sajũ chekoni jo'kajanaa'me.

⁴² Chũ'u musanukonare paaku rajarumu vesume. Jã'ajekũna ñarepa-jũ pa'iju chũ'uni cha'aju pa'ijũ'u. ⁴³ Iere asa chẽajũ'u musanukona. Pãiu vu'e paaku ñaaũ rairumu masini pẽ'jemũ, ñaaũ kakache'te ũsera chini. ⁴⁴ Musanukona chũ'u rajache cuasamarumuna icheja cheja jo'e cajeja'mu chũ'u, Dios Raosi'ku. Jã'ajekũna vu'e paaku ñaaũ'te pẽ'jeñeja'ñe chũ'u cajejachere pẽ'jeju musanukona rekoñoã re'ojarekoñoã care'vaju pa'ijũ'u —chiisi'kua'mu Jesús.

**Dios chũ'uñe re'oja'che cho'ona pa'ichena'me re'oja'che
cho'omana pa'iche'te kuamu**

(Lc 12.41-48)

⁴⁵ Ŭcuarumu Jesús chũkunani chũ'vaku ija'chere cuasaku kuasi'kua'mu: —Cho'оче cho'okaiku rũhiñe cuasakujeku repau'te paaku chũ'u jo'ka-si'e re'oja'che cho'okaiaũ paniasomu. Jã'aja'ñe cho'okũna repau'te paaku

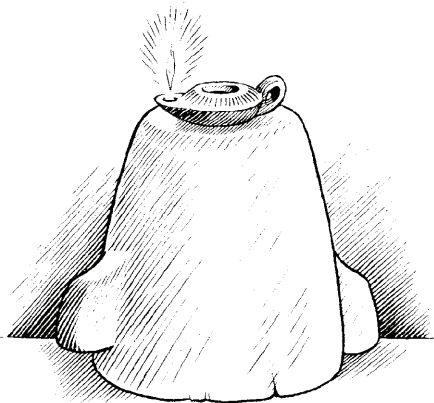
so'ona saipi'rakũ ũcuauñi cheke cho'oche chũ'u jo'kaasomũ, chekũnani repau'te cho'oche cho'okainani repaŋa chiiche'te ãure si'aumucujña ïsikaiũ paau chini. Jã'aja'ñe jo'ka so'ona sanisõasomũ repau. 46-47 Sani pa'isi'kũpi na'a pa'isirũmũna jo'e rani ñato repau'te cho'oche cho'okaiva'u, repau chũ'u jo'kasi'e re'oja'che cho'okaiũ paniasomũ. Jã'aja'ñe re'oja'che cho'okaisi'ere co'i ña repau'te paaku pojoku repau paache peore ũcuauñi jo'kaasomũ, chũ'ũkaiũ paau chini. 48-49 Jã'ata'ni repauji cu'ache cuasaku ija'che cho'oru rua cu'ache ti'jñera'amũ repau'te, “Chũ'ũre paaku, so'o saisi'kũ pesa raimaneja'mũ”, chini repau'te ja'me cho'oche cho'okainare vaiũ, cono jũ'inana'me jovo repau'te paaku nee ãu rua ãiũ conore ũkukũ pa'ito. 50 Ũcuachi'a repau'te paaku raijarũmũjẽ'e cuasama'ñe pa'iu repaujẽ'e vesurũmũna raira'amũ repau. 51 Jã'aja'ñe cho'okũ pa'ikũni rani ña repau'te paaku rua pe'rukũ rua vani pi'ni cu'achejana saora'amũ repau'te, sê'sevũchi'a re'oja'che cho'onare saochejana. Saouña ũcuachejare pa'iu rua oiũ cõjire asoche ãiũ rua chũova'u pa'ira'amũ —chiisi'kua'mũ repau.

Romichĩ dierepana cho'osi'ere kuamũ

25 ¹Ũcuarũmũ Jesús chũkũnani jo'e chũ'vakũ ija'chere cuasaku kuasi'kua'mũ:

—Pãi chũ'u jo'e raijachere cha'aju repaŋa rekoñoã re'ojarekoñoã care'vasinare chũ'u cho'ojache ija'chea'me: Pãiu romi vejajau chekũcheja sani pa'isi'kũpi jo'e raiũna romichĩ dierepana repaũni tijña pojoũ chini uopũã u'chape'epi miapũã mini eta mũasome. (Aperũmũ judío romichĩ, romi vejapi'ranare jã'aja'ñe cho'oasome.) ²Repaŋa romichĩ, cincorepana rũhiñe cuasamasina paniasome. Chekũna cincorepana rũhiñe cuasavesũasome. ³Repaŋa romichĩ rũhiñe cuasavesũna uopũã mini sanata'ni u'chape'e repapũã pa'iche si'aũna jo'e ro'vejache samaneasome. ⁴Chekũnata'ni rũhiñe cuasamasinajeju uopũã mini u'chape'e repapũã pa'iche si'aũna jo'e ro'vejache churura'pũũãna ro've saasome. ⁵Sani repaŋa romichĩ romi vejajau pi pesa raimaũna cha'a ca'na ũcuauũko ũme kãnisõasome. ⁶Ñamirepana pãi i'kache ija'che chiiche'te asaasome repaŋa romichĩ: “Romi vejajau ranicuhamũ. Sani tijña pojojũ'u repau'te”, chiniasome. ⁷Jã'aja'ñe i'kache'te asa repaŋa romichĩ, ũcuauũko vũni uopũã care'vaasome. ⁸Ũcuarũmũ rũhiñe cuasavesũna chekũnani masinani ija'che i'kaasome: “Chũkũna'te uopũã chachapi'ramũ. Mũsanũkona paache u'chape'e jmanũkorũã ïsijũ'u chũkũna'te; ro'veũ”, chiniasome. ⁹Chitena rũhiñe cuasamasina i'kaasome. “Pãame. Chũkũnapi ïsisõru u'chape'e karasõja'mũ maire ũcuauũkore. U'chape'e ïsichejana sani mũsanũkona chiiche koojũ'u. Jã'aja'ñe cho'oto na'a re'omũ”, chiniasome. ¹⁰Chitena repaŋa u'chape'e kooũ chini saisirũmũna romi vejajau ranciasomũ. Ũcuarũmũ romichĩ

rūhiñe cuasamasina repau'te tijña pojoju ũcuauña'me vñ'ena kakaasome repau romi vejache'te ñaju pojoñu chini. Kakarena repavñ'e jatisa'aro jeosōasome. ¹¹ Repana kakasōsirumuna romichĩi chekuna u'chape'e kooñu chini saisina ũcuavñ'ena rani tĩ'a ija'che i'kaasome repau'te: “Jatisa'aro vatakañu chukuna'te; kakañu”, chiniasome. ¹² Jā'aja'ñe i'kanareta'ni ija'che i'kaasomũ repau: “Musanukonare vesukũ'mũ chu'ũ. Ŭcuarepaa'me jā'a”, chiniasomũ.

¹³ Musanukona ũcuaja'che chu'ũ *Thorũ u'chape'epi miapũ'me. (Mt 25.1)* jo'e raijarumũ vesunajeju ñarepaju pa'ijũ, romichĩi cuasamasisina cho'osi'eja'che peore re'oja'che care'va pa'ijũ cha'ajũ'ũ chu'ũre —chiisi'kua'mũ Jesús chukuna'te.

Kurire're koosina pa'iche'te kuamũ

(Lc 19.11-27)

¹⁴ Ŭcuarumũ Jesús chukunani jo'e chu'vakũ ija'chere cuasakũ kuasi'kua'mũ: —Dios chũ'ũ jo'kasi'e masi cho'osinana'me masi cho'omanare Repau cho'ojache ija'chea'me: Pāiũ chekũchejana saipi'rakũ repau'te cho'ochẽ cho'okainare soni rao repanare te'enarechi'a kuri ĩsiasomũ, ũcuapi cho'ochẽ'te cho'oa'jũ chini. ¹⁵ Soni te'eũ'te cinco milrepare're kurire're ĩsiasomũ, chekũni dos milrepare're, jo'e chekũni milrepare're. Na'a rũa paamasikũ'te na'a rũa ĩsi, chekũnare na'a vesunare jmanukorũā ĩsi sanisōasomũ repau. ¹⁶ Repau jo'ka sanisōsirumũ repau'te cho'ochẽ cho'okaikũ kuri cinco milrepare're koosi'kũ pōsere koo ĩsikũ jo'e cinco milrepare're kooasomũ. ¹⁷ Chekũ dos milrepare're koosi'kũ ũcuaja'che pōsere koo ĩsikũ jo'e dos milrepare're kooasomũ. ¹⁸ Jā'ata'ni chekũ milrepare're koosi'kũ sani chejana coje ũni repau'te paakũ nee kurire're ũcuacojena chave paaasomũ.

¹⁹ Rũa jeerumũ sani pa'isi'kupi repanare paakũ co'i ũcuanani soapũ chini chũ'ũ saomasomũ, repau ĩsisi'ere kurire repana paaju cho'osi'ere kuẽkue ña masira chini. ²⁰ Sotena cinco milrepare're koosi'kũ charo rani repau'te paakũ'te ija'che i'kaasomũ: “Chu'ũre paakũ, mũ'ũ chu'ũre ĩsisi're'repi pōsere koo ĩsikũ jo'e cinco milrepare're koosi'kua'mũ chu'ũ”, chini, repau'te kurire're diez milrepare're ĩsiasomũ repau. ²¹ Chikũna repau'te paakũ i'kaasomũ. “Re'omũ jā'a. Cho'ochẽ rũa re'oja'che cho'okaisi'kua'mũ mũ'ũ. Kuri ka'charũ koosi'kũta'ni re'oja'che cho'osi'kũjekũna mũ'ũre jo'e

na'a rua jo'kaja'mu chu'u. Chu'u pa'icheja'che pojoku pa'ijũ'u", chiniasomu repau. ²² Repau cho'ocuasirumu cheku dos milrepare're koosi'ku rani repau'te paaku'te ija'che i'kaasomu: "Chu'ure paaku, mu'u chu'ure isisire'repi pōsere koo isiku jo'e dos milrepare're koosi'kua'mu chu'u", chini repau'te cuatro milrepare're isiasomu repau. ²³ Chikuna repau'te paaku i'kaasomu. "Re'omu jā'a. Cho'оче rua re'oja'che cho'okaisi'kua'mu mu'u. Kuri ka'charu koosi'kuta'ni re'oja'che cho'osi'kujekuna mu'ure jo'e na'a rua jo'kaja'mu chu'u. Chu'u pa'icheja'che pojoku pa'ijũ'u mu'u", chiniasomu repau.

²⁴ Jā'ata'ni cheku kurire're milrepare're koosi'ku rani repau'te paaku'te ija'che i'kaasomu: "Chu'ure paaku, mu'u pa'iche masimu chu'u. Mu'ure cho'оче cho'okainare oima'kua'mu mu'u. Chekuna cho'оче cho'o koosi'e kuri tuasōku'mu mu'u. Ūcuaja'che āu chekuna tāsī'e tuasōku'mu mu'u. ²⁵ Jā'ajekuna jā'are cuasaku vajuchuku mu'u chu'ure isisire're kurire're chejana coje ūni chave paaku ūcuare're co'chamu chu'u mu'ure", chini repau'te kurire're milrepare're isiasomu repau. ²⁶⁻²⁷ Īsiuna repau'te paaku i'kaasomu. "Rua cu'akujī ñameu'mu mu'u. Chu'u pāi oima'ñena'me chekuna cho'оче cho'o koosi'e kuri tuache-na'me chekuna tāsī'e āu chu'u tuasōñe masikuta'ni, ĵe'se pa'ina mu'u chu'u isisi'e kurire're kuri vu'ena sa jo'kamanu? Sa jo'karu rani na'a rua koor'amu chu'u. Jā'aja'ñe cho'omaneuna pe'ruk mu'ure cu'ache cho'oja'mu chu'u", chiniasomu repau. ²⁸⁻²⁹ Chini chekunare repacheja pa'inare i'kaasomu repau. "Pāi ūcuache'te koo masi paaku ūcuare paakuta'ni na'a rua koo karama'ñe paaja'mu. Jā'ata'ni jmanukoru koosi'kupi masi paama'ku repau paache rua jmanukuruta'ni peore tuasōcojñoja'mu. Jā'ajekuna ikure kurire're milrepare're tua chekuni, diez milrepare're paakuni isijũ'u. ³⁰ Repau paasi'e tua chekuni isicuha ve'sena hijachejana saojũ'u repau'te, chu'ure cho'оче re'oja'che cho'okaimanesi'kure. Ūcuachejare pa'iu chuova'u oiu cōjire asoche āiu paau", chiniasomu repau —chiisi'kua'mu Jesús.

**Pāi ūcuanuko repana cu'ache cho'osi'e ro'ī
ro'ia'ju chini chũ'uja'mu Dios**

³¹ Ūcuarumu Jesús jo'e i'kasi'kua'mu.

—Chu'u Dios Raosi'ku re'oja'che ñou ko'sija'iu chu'u neena ángele-na'me ūcuanuko chejana jo'e caje pāi chũ'uku ñu'isaivu'te ñu'iu pāi ūcuanuko re'oja'che cho'osi'ena'me cu'ache cho'osi'e ro'iche chũ'uja'mu chu'u. ³² Ñu'iu chũ'ukuna pāi ūcuanuko rani chu'u ti'jñeñena chi'ijanaa'me. Ūcuanuko rani chi'irena oveja kuiraku ovejava'nana'me cabrava'nare te'ekuanuchi'a jña'nuñeja'ñe chu'u Dios Raosi'ku repanare pāi re'oja'che pa'inana'me cu'ache pa'inare te'ekuanuchi'a jña'nuja'mu.

33 Re'oja'che pa'inare chũ'u ɸajjũtu cakã'kona raiche chũ'ɸja'mũ chũ'u. Cu'ache pa'inareta'ni chũ'u kã'kojũtu cakã'kona raiche chũ'ɸja'mũ chũ'u. 34 Chũ'u pi'ni chũ'u Pãi Ũcuanũkore Chũ'ũku ɸajjũtu cakã'ko pa'inare ija'che i'kaja'mũ: “Raijũ'u mũsanũkona, chũ'u Ja'ku Dios re'oja'che cho'okaicojũona. Mũsanũkonare chũ'u neenani jo'kara chini chuta'a cheja cho'omarũmũna Dios care'vasichejare Repaũ pa'ichejare sani re'oja'che pa'ijũ'u. 35 Chũ'ure āucuhato āu āusinaa'me mũsanũkona. Ũcuachi'a chũ'ure okoũato oko ũkuasinaa'me. Ũcuachi'a chũ'upi ku'iu kãĩne peoto chũ'ure kãĩne jo'kasinaa'me. 36 Ũcuaja'che chũ'upi kãña peoto chũ'ure kãña rupũ ĩsisinaa'me. Ũcuaja'che chũ'u jũ'ito kuirasi-naa'me. Ũcuaja'che pãi cu'ache cho'onare chẽa cuaovũ'e chũ'u pa'ito rani ñasinaa'me mũsanũkona chũ'ure”, chiija'mũ chũ'u. 37 Jã'aja'ñe i'-kaũna asa repaana re'oja'che cho'osina chũ'ure ija'che sēniasajanaa'me: “Chũkũna'te Paakũ, mũ'ure chũkũna, ¿jeerũmũ āucuhakũni āu āure? Ũcuachi'a, ¿jeerũmũ chũkũna mũ'ure okoũakũni oko ũkuare? 38 Ũcuachi'a, ¿jeerũmũ chũkũna mũ'ure kãĩne peokũni kãĩne jo'kare? Ũcuachi'a, ¿jeerũmũ chũkũna mũ'ure kãñare peokũna kãña ĩsire? 39 Ũcuachi'a, ¿jeerũmũ chũkũna mũ'ure jũ'ikũni kuirare? Ũcuachi'a, ¿jeerũmũ chũkũna mũ'ure pãi cu'ache cho'onare chẽa cuaovũ'e pa'ikũni mũa ñare?”, chiijanaa'me. 40 Chitena chũ'u Pãi Ũcuanũkore Chũ'ũku ija'che i'kaja'mũ repanare: “Chũ'u neenare rũa vesũva'narejẽ'e mũsanũkona re'oja'che cho'okaisi'e peore chũ'ure cho'okaisi'eja'chea'me. Ũcuarepaa'me jã'a”, chiija'mũ chũ'u.

41 Repanare i'kacuha chũ'u Pãi Ũcuanũkore Chũ'ũku kã'kojũtu cakã'ko pa'inare ija'che i'kaja'mũ: “Mũsanũkona, Diore cu'ache cho'o-cojñopi'rana chũ'ure ja'me pa'imanejũ'u. Vati toana si'arũmũ uukũ pa'itoana saiijũ'u, vati ai repaũ neenana'me paaũ chini Dios jo'kasi-toana. 42 Chũ'ure āucuhato āu āumanesinaa'me mũsanũkona. Ũcuachi'a chũ'ure okoũato oko ũkuamanesinaa'me. 43 Ũcuachi'a chũ'upi ku'iu kãĩne peoto chũ'ure kãĩne jo'kamanesinaa'me. Ũcuachi'a chũ'upi kãña peoto chũ'ure kãña rupũ ĩsimanesinaa'me. Ũcuachi'a chũ'upi jũ'ito kuiramanesinaa'me. Ũcuachi'a chũ'upi pãi cu'ache cho'onare chẽa cuaovũ'e pa'ito rani ñamanesinaa'me mũsanũkona”, chiija'mũ chũ'u repanare. 44 Chikũna repaana chũ'ure ija'che sēniasajanaa'me: “Pãi Ũcuanũkore Paakũ, ¿jeerũmũ chũkũna mũ'ure āucuhakũni āu āumanere? Ũcuachi'a, ¿jeerũmũ chũkũna mũ'ure okoũakũni oko ũkuamanere? Ũcuachi'a, ¿jeerũmũ chũkũna mũ'ure kãĩne peokũni kãĩne jo'kamanere? Ũcuachi'a, ¿jeerũmũ chũkũna mũ'ure kãña peokũni kãña ĩsimanere? Ũcuachi'a, ¿jeerũmũ chũkũna mũ'ure jũ'ikũni kuiramanere? Ũcuachi'a, ¿jeerũmũ chũkũna mũ'ure pãi cu'ache cho'onare chẽa cuaovũ'e pa'ikũni mũa ñamanere?”, chiijanaa'me. 45 Chitena chũ'u Pãi

Ūcuanukore Chũ'uku ija'che i'kaja'mu repanare: “Chũ'u neenare rua vesuva'narejẽ'e musanukona te'echojẽ'e re'oja'che cho'okaimanesi'e chũ'ure re'oja'che cho'okaimanesi'ēja'chea'me. Ūcuarepaa'me jã'a”, chijja'mu. ⁴⁶Jã'aja'ñe i'kacuha chũ'upi chũ'muna repana re'oja'che pa'imatesi'e ro'i vati toana sani si'arumu uujũ pa'ijanaa'me. Re'oja'che pa'isinata'ni Dios pa'ichejare sani si'arumu re'oja'che pa'ijanaa'me —chiiũ chũ'vasi'kua'mu Jesús chukuna'te.

Jesuni chëañu chini pãi te'ena cutusi'ere kuamu

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

26 ¹Repa peore i'ka pi'nisirumu Jesús chukuna'te repaũ neenare i'kasi'kua'mu.

²—Pã sauma'ñe airumu, pascua tĩ'añe ka'chaumucujña karache masime musanukona. Ūcuarumuna pãi chũ'ure Dios Raosi'kure chëa sa jo'kajanaa'me, kurususẽ'verona jẽ'jo vëasõal'ju chini —chiisi'kua'mu repaũ.

³Reparumu judío phairipãi chũ'unana'me judío aina, judío phairi ai Caifás vũ'ena chĩ'iasome. ⁴Chĩ'i repana, “Jesuni i'kaju cacu'o repaũji cu'ache i'kauna chëa sa vanisõñe'te chũ'ũñu”, chini repana cho'ojache care'vaasome. ⁵Jã'aja'ñe cho'oũu chiinata'ni ija'che i'kaasome:

—Pascuarumuna repaũ'te chëañe chũ'umaneñu. Jã'arumuna cho'oru pãi si'achejña raisina jainuko asa pe'ruju cavajanaa'me —chiniasome repana.

Romio Jesús sĩjopũna okoma'ña ro'vesi'ere kuamu

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶Jã'a cho'oto Jesús Betania vũ'ejoopo'te pa'isi'kua'mu, Simón asi ravũ paaku chiicojñoku vũ'ere. ⁷Reparumu romio, okoma'ñatũopũ alabastroji cho'ositũopũ rua ro'itũopũ cãjiko mũta ũcuavũ'ena kaka, Jesure mesa-ko'a ãu ãiũ ñũ'ikũni repaũ sĩjopũna okoma'ña rosi'koa'mo. ⁸⁻⁹Jã'aja'ñe cho'oona ña chukuna repaũ neena pe'ruju ija'che i'kasinaa'me:

—¿Je'se pa'ĩuna iko jã'ara'ka rurepapũ jañosõ, ĩsisõ kuri rua koo chuova'na pa'iva'nani ĩsirũja'chere? —chiisinaa'me.

¹⁰Jã'aja'ñe i'kajuna asa Jesús chukuna'te ija'che i'kasi'kua'mu:

—Iko cho'оче ñaju ke'remanejũ'u musanukona. Repao chũ'ure okoma'ña rosi'e re'oja'chere cho'osi'koa'mo iko. ¹¹Pãi chuova'na pa'ina musanukonana'me si'arumu pa'ijanaa'me. Jã'ajekuna repanare si'arumu re'oja'che cho'okaiju pa'ire'oja'mu musanukonare. Chũ'uta'ni musanukonare si'arumu ja'me pa'imaneja'mu. Jã'ajekuna chũ'ure si'arumu jã'aja'ñe cho'okaicu'aja'mu musanukonare. ¹²Iko chũ'ure tãcojñopi'rakũni okoma'ñapi ro care'vakaisi'koa'mo. ¹³Cheja ũcuauachejña Dios chũ'o re'oja'che

chũ'vachejña iko chũ'ure cho'osi'e ũcuaja'che kũajanaa'me, pãipi repao re'oja'che cho'osi'ere cavesuma'ñe cuasaajũ chini. Ũcuarepaa'me jã'a —chiisi'kũaa'mũ repau.

**Pãipi cu'ache cho'oa'jũ chini Judas chekũnare Jesure
jo'kajachere kũamũ**

(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

14 Ũcuarũmũ chũkũna Jesús neena docerepana pa'ikũji te'eũ Judas Iscariote, judío phairipãĩ chũ'ũna pa'ivũ'ena mũa 15 ija'che i'kaasomũ repanare: —Chũ'ũpi, mũsanũkonani Jesuni jo'kato, ĩjeenũko ro'iche mũsanũkona chũ'ure? —chiniasomũ.

Chikũna, Jesure jo'kajache ro'i, treintarepare're kurire're kuẽkue ĩsia-some repana. 16 ĩsirena koo repau Judas ũcuarũmũ teana Jesús pa'ichejana sani pẽ'je ñaku paniasomũ, pãĩ jainũko peorũmũna repaũni jo'kara chini.

Judiópãire Dios cho'okaisi'ere cuasajũ ãu ãiñe'te kũamũ

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

17 Ũcuarũmũ chũkũna Jesús neena judiópãĩ pã saũma'ñe ãirũmũ pas-cua charo cho'oumucusepi tĩ'aũna Jesure sani ija'che sēniasasinaa'me: —Ĭjeechejana mai pascuarũmũ ãijañe ãu care'vajaijũ'ũ chiikũ mũ'ũ chũkũna'te? —chiisinaa'me.

18 Chitena Jesús i'kasi'kũaa'mũ.

—Vũ'ejoopona sani pãĩ'ũ'te repajoopo cakũre tijña ija'che kũajũ'ũ: “Masĩũ mũ'ũre ija'che chiĩũ chũ'o raomũ: ‘Chũ'ũre cu'ache cho'ojarũ-mũ tĩ'acuhaja'mũ. Pascua ãiñe ãu chũ'ũ neenana'me mũ'ũ vũ'ena sani ãija'mũ chũ'ũ', chiisi'kũaa'mũ Jesús”, chiijũ'ũ repau'te —chiisi'kũaa'mũ Jesús chũkũna'te.

19 Ũcuarũmũ te'eka'chapana repau neena sani Jesús i'kasi'e pãĩ'ũ'te kũa pi'ni ũcuau vũ'ena kaka pascuarũmũ ãijañe ãu care'vaasome.

20 Na'icuhasiĩrũmũ Jesús chũkũna repau neena docerepanana'me sani ãũre ãĩũ ñũ'isi'kũaa'mũ. 21 ãu ãĩũ ñũ'ikũji Jesús chũkũna'te i'kasi'kũaa'mũ. —Mũsanũkonare ja'me pa'ikũ te'eũ chũ'ũre cuhenani jo'kaja'mũ, repa-napi chũ'ũni cu'ache cho'oa'jũ chini. Ũcuarepaa'me jã'a —chiisi'kũaa'mũ.

22 Jã'aja'ñe i'kaũna asa chũkũna repau neena suma'ñe cuasajũ te'ena-chi'a ija'che sēniasasinaa'me repau'te:

—Chũkũna'te Paaku, ĩchũ'ũa'che mũ'ũre jã'aja'ñe jo'kajau? —chiisi-naa'me chũkũna ũcuauũko.

23 Chitena Jesús i'kasi'kũaa'mũ.

—Chũ'ũre cu'ache cho'ojau, chũ'ũna'me ũcuate'ere'ava cũnare'ava pãpũ chũ'seku pa'imũ. 24 Chũ'ũre Dios Raosi'kũre, Repau chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e kũache ũcuarepa cu'ache ti'jñeja'mũ. Jã'ata'ni chũ'ũni vanisõa'jũ

chini jo'kasi'kure na'a rwa cu'ache ti'ljēja'mu. Repauji aineemaneru na'a re'ora'amū repau'te —chiisi'kua'mū repau.

25 Ūcuarūmu Judas cu'ache cho'ojanare Jesure jo'kajau ija'che sēesi'kua'mū repau'te:

—Masiu, mu'u i'kasi'ku, ¿chu'ua'che? —chiisi'kua'mū.

Chikuna Jesús,

—Jūju, ūcuau'mū mu'u —chiisi'kua'mū repau'te.

26 Chuta'a āu āiu űu'ikūji Jesús pāpu mini Diore, “Re'orepamū”, chini chūkūnani repau neenani tū'se īsiku ija'che i'kasi'kua'mū:

—Ie pā chu'u ca'nivū'me. Āijū'u —chiisi'kua'mū repau chūkūna'te.

27-28 Chini conoro'rova mini Dioni, “Re'orepamū”, chini chūkūnani repau neenani īsiku ija'che i'kasi'kua'mū:

—Ie ūche cono chu'u chiea'me. Mūsanukona ūcuanuko ūkujū'u iro'rova. Pāi ūcuanuko cu'ache cho'ochē'te jūni ro'ikasa chini chuenisōja'mū chu'u. Jā'aja'ne cho'ochē chu'u chiepi menisōuna Dios mamare, “Ija'che cho'oñu”, chiisi'ere cho'oku mūsanukona cu'ache cho'ochē tūnosō jo'e cuasama'ñere cuasaju chi'i iere ūche conore ūkujū pa'ijū'u. 29 Jā'ata'ni mūsanukonare ija'che i'kamū chu'u: Chu'u pāi ūcuanukore chū'urūmujatu'ka ūche cono jo'e ūkumaneja'mū chu'u —chiisi'kua'mū repau chūkūna'te.

Pedro, “Repau'te űama'kua'mū chu'u”, chiijachere kuamu Jesús

(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Ūcuarūmu chūkūna Jesuna'me Dioni pojoju uja pi'ni Olivo aikū-tina saisinaa'me. 31 Repacheja sani tī'asirūmu Jesús ija'che i'kasi'kua'mū chūkūna'te:

—Iñami mūsanukona ūcuanuko chu'uni masi cuasamaru chu'uni cu'ache cho'ojuna vajuchūju jo'ka sanisōjanaa'me. Dios chu'o aperūmu tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

Ovejawa'na repanare kuirakūni vanisōrena vajuchūju te'enachi'a vū'vūsojanaa'me,

chiimū. 32 Jā'ata'ni chu'u jūni vajurani Galilea chejana mūsanukonare charo saija'mū —chiisi'kua'mū Jesús chūkūna'te.

33 Chikuna Pedro i'kasi'kua'mū repau'te.

—Chekuna ūcuanuko mū'ure jo'kasōto chu'uta'ni mū'ure jmamakaru-jē'e jo'kamaneja'mū —chiisi'kua'mū.

34 Chikuna Jesús i'kasi'kua'mū repau'te.

—Iñami chuta'a kura chu'ima'tona pāipi sēejuna choteñoā, “Jesure űama'kua'mū chu'u”, chiija'mū mu'u. Ūcuarepaa'me jā'a —chiisi'kua'mū.

35 Chikuna Pedro jo'e i'kasi'kua'mū.

—Pāipi chu'uni vanisōñu chiitojē'e, “Jesure űama'kua'mū chu'u”, chii-ma'ñe mū'una'me chuenisōja'mū chu'u —chiisi'kua'mū.

Chikuna asa chukuna ucuanuko Jesús neena ucua'ja'che i'kasinaa'me.

Getsemaní chiichejare pa'iu Jesús Dioni sēesi'ere kuamu

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

36 Jā'aja'ñe i'ka pi'ni Jesús, chukuna repau neenana'me Getsemaní chiichejana sani tī'a ija'che i'kasi'kua'mu chukuna'te:

—Ichejare ñu'ijū cha'ajū'u musanukona, chu'u na'a jā'achejaruna sani Ja'kure sēni pi'niñetu'ka —chiisi'kua'mu.

37 Chini repanare jo'ka Pedro'mu Zebedeo mamachīi ka'chanare sa, suma'ñe cuasaku oniasomu repau. 38 Jā'aja'ñe oiū repanare ija'che i'kaasomu repau:

—Chu'u rekocho jū'iuache rua suma'mu chu'ure. Musanukona ichejana canuka kāima'ñe chu'una'me pa'ijū'u —chiniasomu.

39 Chini te'eu jmacheneru sani ro're ñu'iu meñe sime chejana chia tī'iu Dioni ija'che sēniasomu repau:

—Ja'ku, mu'ure ũseuato pāi chu'ure cu'ache cho'opi'rache ũsekaijū'u. Jā'ata'ni chu'u chiicheta'ni cho'omanejū'u. Ũseuama'to mu'ure uache cho'ojū'u —chiniasomu.

40 Jā'aja'ñe i'kacuha vūni, repau neena pa'ichejana col'i ñato kāni ũhijū paniasome repa. Kānisōrena Pedroni i'kaasomu repau.

—¿Musanukonare te'ehorajē'e kāima'ñe chu'una'me pē'jecu'au? 41 Rekoñō re'oja'che cho'oñu chiime musanukona; jā'ata'ni re'oja'che cho'ovesame. Jā'ajekuna kāima'ñe Dioni sēejū pa'ijū'u, Ũcuauji cho'okaiuna cu'ache cho'omaneñu chini —chiniasomu Jesús repanare.

42 Chini Jesús jo'e sani Puka'kuni ija'che sēniasomu:

—Ja'ku, chu'ure cu'ache cho'ojache ũsekaiuama'to mu'ure uache cho'ojū'u —chiniasomu.

43 Sēnicuha col'i repau neenare jo'e kāni ũhijū pa'inani ñaasomu repau. Repanare uokucacajepa repa ñakocaā ñañejē'e cu'ache ta'piasomu.

44 Puka'kuni sēsa chini repanare jo'ka jo'e sani, repau aperumu i'kasi'ere ũcuate'ere i'kaku sēniasomu repau. 45 I'ka pi'ni col'i repau neenare ija'che i'kaasomu repau:

—¿Chuta'a vūima'ñe kāiñe ina? Chu'ure Dios Raosi'kure, pāi chēa cu'a'che cho'onare jo'karumu tī'acuhamu. 46 ¡Juna, vūijū'u; sañu! Chu'uni cu'ache cho'oa'jū chini chekunare jo'kajau ranicuhamu —chiniasomu Jesús repanare.

Jesure pāi chēasi'ere kuamu

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.1-11)

47 Jesús chuta'a i'katona Judas chukuna docerepana Jesús neenare ja'me pa'ikūji, pāi rua jainukore valjñana'me vāsoñō cājinani raku

charo raisi'kua'mu. Judío phairipāi chũ'unana'me judío aina chũ'urena rianasome repa. ⁴⁸ Jesure jo'kajau Judas aperumu, repaare pāi ija'che i'kaasomu: “Musanukonapi Jesuni masia'ju chini, repa pa'ichejana sani tĩ'ani chũsu pojoja'mu chu'u repa'te. Chu'u jā'aja'ñe cho'otona chēa sajũ'u repa'te”, chiniasomu. ⁴⁹ Jā'aja'ñe i'kasi'kujeku Judas, Jesús pa'ichejana rani tĩ'a,

—¿Pa'iku, Masiu? —chini repa'te chũsu pojosi'kua'mu.

⁵⁰ Jā'aja'ñe i'kakũ chũsuuna Jesús i'kasi'kua'mu repa'te.

—Chu'ure ja'me pa'isi'ku, mu'u cho'ora chini raisi'e teana cho'ojũ'u —chiisi'kua'mu.

Chikũna chekũna rani Jesure chēasinaa'me.

⁵¹ Jā'aja'ñe cho'ojuna ña Jesure ja'me pa'iku te'eu va'ti ruta judío phairi aire cho'оче cho'okaiku'te cājoro tēo vatosōsi'kua'mu. ⁵² Tēoũna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Mu'u va'ti mañajũ'u. Pāi ũcuanũko va'jñapi cavaju chekũnare vani-sōna, va'jñana chuenisōjanana'me. ⁵³ Chu'upi Ja'kũni sēeto teana ángeles rua jainũko pāi vaimasinani raora'amũ, chu'ure ũsekaijanare. “Ikũre jā'aja'ñe cho'ocu'amũ”, chiũ cuasacosomu mu'u. ⁵⁴ Jā'ata'ni chu'upi jā'aja'ñe cho'oto, Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'e kuache, “Ija'che cho'ocojñoja'mu”, chiiche ũcuarepa ti'jñema'mu —chiisi'kua'mu.

⁵⁵ Chini Jesús repaare pāi ija'che i'kasi'kua'mu:

—¿Je'se pa'iuuna musanukona chu'ure ñaa'u'te cho'очеja'che va'jñana'me vāsoñoā cājiũ chēaũu chini raiche? Si'aumucujña Dios vu'e mua musanukonana'me pa'iu pāire che'choku pa'isi'kua'mu chu'u. Jā'ata'ni musanukona chu'ure chēamanesinaa'me. Irũmũta'ni chu'ũni Diopi ũsemaũna chēame musanukona. ⁵⁶ Jā'ata'ni peore ie irũmu cho'оче Dios chu'o aperumu kuakaisina kuaju tocha jo'kasi'epi ũcuarepa ti'jñe-cuhamũ —chiisi'kua'mu repa.

Ūcuarumu chũkũna Jesús neena ũcuanũko vajuchũu repa'te te'eu'te jo'ka vu'vusōsinaa'me.

Pāi chũ'una Jesure chu'o sēniasasi'ere kuamu

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Repana Jesure chēasina judío phairi ai Caifás pa'ivũ'ena saasome repa'te, judíopāi che'chonana'me judío aina chil'i pa'ivũ'ena. ⁵⁸ Jā'a cho'oto Pedro so'opi ñaku cho'jepi phairi ai vu'e sa'navũ pa'iraripuja-tũ'ka tuhaasomu. Tuha ja'me kaka repavũ'e pē'jekaina pāi chēanana'me ruuasomu repa, Jesure cho'оче'te ñara chini.

⁵⁹ Repavũ'e chil'i pa'ina judío phairipāi chũ'unana'me judíopāi chũ'una ũcuanũko jorenani ku'e raa'ju chini chekũnani chũ'uasome, “Jesús cu'a-che cho'osi'kua'mu”, chiijũ jorerena repaũni vanisōñe'te chũ'ũũu chini.

60-61 Ku'e jñaa rarena jorena jainuko raisinata'ni ũcuanuko ũcuat'e i-kamapuna, Jesure vanisōñe chuta'a chũ'ucu'aasomu repañare.

Jã'ata'ni repaña i'kacuhasirumu chekuna ka'chana ũcuavũ'ena rani kaka ija'che i'kaasome:

—Iku Jesús ija'che i'kasi'kua'mu: “Chũ'upi ivũ'ere Dios vũ'ere ñañosōñi choteumucujñana jo'e cho'o pi'nija'mu”, chiisi'kua'mu —chiniasome repaña.

62 Jã'aja'ñe kũarena asa phairi ai vuni Jesure ija'che sēniasomu:

—¿Je'se chiiku mu'u? Ina mu'ure i'kache, ¿ũcuarepaa'che mu'u i'ka-si'e? —chiniasomu.

63 Jã'ata'ni Jesús i'kamaneasomu. I'kamauna phairi ai jo'e i'kaasomu.

—iDios Si'arumu Pa'ikuni roiu chũ'o ũcuarepare i'kaa'ku chini chũ'umu chũ'u mu'ure! Mu'upi pã ũcuanukore chũ'ua'ku chini Dios Mamaku Cristo pani kũajũ'u chukuna'te —chiniasomu.

64 Chikuna Jesús i'kaasomu.

—Ūcuau'mu chũ'u. Ūcuachi'a ija'che i'kamũ chũ'u mũsanukonare: Na'a pa'isirumu mũsanukona chũ'ure Dios Raosi'kure Ja'ku peore Cho'omasiaũ uajũtu cakã'kore kueñe ñu'ikuji pikona'me cũnaumupi cajekuna ñajanaa'me —chiniasomu.

65 Jã'aja'ñe i'kauna asa pe'rukũ phairi ai repau ju'ikãña meñe rueni che'rekũ chekunani ija'che i'kaasomu:

—Dios rua cuheche'te i'kasi'kua'mu iku. Iku cu'ache cho'osi'e kuanare chekunare chiima'me mai. Mũsanukonare iku i'kasi'e asasinare, 66 ¿je'se cuasoku? —chiniasomu.

Chikuna i'kaasome repaña.

—Cu'ache cho'oku'te vanisōñe pa'imũ —chiniasome.

67-68 Ūcuarumu pã Jesús ñakocaã kãase'rechoji quẽo tũsu repau chiana coo tutujũ jẽsoasome. Chekuna ija'che i'kajũ repau chiana charaasome:

—Mu'upi, Dios Raosi'ku pani cuasa i'kajũ'u. ¿Neepi mu'ure charare? —chiniasome.

Pedro, “Jesure ñama'kua'mu chũ'u”, chiisi'ere kuamũ

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

69 Jã'a cho'oto Pedro repavũ'e sa'navũ cararipu'te ñu'iu paniasomu. Ūcuarumu romichĩio repavũ'e cho'оче cho'okaiko repau'te rani ija'che i'kaasomo:

—Mu'u ũcuaja'che Jesús Galilea cheja cakuna'me ku'isi'kucosomu —chiniasomo.

70 Jã'ata'ni Pedro chekuna ũcuanuko asaju'te ija'che i'kakũ jachaasomu:

—Mu'u i'kache vesumu chũ'u —chiniasomu.

71 Jã'aja'ñe i'kacuha repavũ'e kakasa'aro'te sani pa'iuña cheko romichĩio repau'te ña chekunani ija'che i'kaasomo:

—Ikũ ũcuaja'che Jesús Nazaret vũ'ejoopo cakũna'me pa'isi'kũcosomũ —chiniasomo.

⁷²Chikona Pedro Dioni roiũ jo'e jachakũ ija'che i'kaasomũ:

—Jǎ'ũre ñama'kũa'mũ chũ'ũ —chiniasomũ.

⁷³Jmamakarũ pa'isirũmũna repacheja pa'ina Pedro'te sani ija'che i'kaasome:

—Mũ'ũ ũcuaja'che chekũrũmũ Jesús neenare ja'me pa'isi'kũcosomũ. Mũ'ũ cutuchũ'opi asa masime chũkũna, Galilea cheja cana cutuche chũ'o i'kakũna —chiniasome repaña.

⁷⁴Chitena Pedro Dioni roiũ,

—Chũ'ũpi chũ'o ũcuarepare i'kama'to Diopi cu'ache cho'oa'kũ chũ'ũre —chiiũ jachakũ,— Jǎ'ũre ñama'kũa'mũ chũ'ũ —chiniasomũ. Repañ jǎ'aja'ñe i'katona kura chuniasomũ. ⁷⁵Chu'iũna Pedro, repañ'te Jesús i'kasi'ere cuasaasomũ, “Chuta'a kura chu'ima'tona choteñoǎ jachakũ, ‘Jesure ñama'kũa'mũ chũ'ũ’, chiija'mũ mũ'ũ”, chiisi'ere. Jǎ'are cuasa Pedro repacheja pa'isi'kũ eta rũa oiche oniasomũ.

Pilatoji vanisõñe'te chũ'ũa'kũ chini Judío phairipǎi chũ'ũnana'me judío aina Jesure sa jo'kasi'ere kũamũ

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

27 ¹Ñatasirũmũ repaña judío phairipǎi chũ'ũnana'me judío aina ũcuañko, “Pilatoji jǎ'ũre Jesure vanisõñe chũ'ũa'kũ chini ũcuañni sa jo'kañũ”, chiniasome. ²Cutu pi'ni Jesure võe Romapǎi chũ'ũkũni Pilatoni sa jo'kaasome repaña.

Judas jũ'isi'ere kũamũ

³Ũcuarũmũ Judas, Jesure cu'ache cho'ojanare jo'kasi'kũ repañapi, Jesuni vanisõñe'te Pilatoji chũ'ũa'kũ chini sajũna ña repañ cu'ache cho'osi'e sũma'ñe cuasaasomũ. Jǎ'aja'ñe cuasa repañ Jesure ñsikũ koosi'e kurire're treintarepare're repare're ro'isinani judío phairipǎi chũ'ũnana'me judío ainani jo'e co'choasomũ repañ. ⁴Jo'e co'chokũ ija'che i'kaasomũ repañ:

—Jesure, cu'ache cho'omanesi'kũni vanisõǎ'jũ chini jo'kakũ cu'ache cho'osi'kũa'mũ chũ'ũ —chiniasomũ repañ repañare.

Chikũna i'kaasome repaña.

—Chũkũna'te chũ'ojẽ'e peomũ jǎ'a. Mũ'ũ cho'osi'ea'me jǎ'a —chiniasome repaña.

⁵Chini koocuhejũna Judas, kurire're Dios vũ'ena kaka su'a ũha sani sõasomũ. Sani sũkiñũ mũmũ cakapũna mũni pĩsime quẽo sũo ũcuañji meñe cavũna pĩsimeji quẽo chǎni rueeũ jũnisõasomũ repañ.

⁶Repañ jũnisõsirũmũ phairipǎi chũ'ũna repare're kurire're sia sǎiñe-chi'a ija'che i'kaasome:

—Ire're kurire're vanisōjaure sa jo'kasi'e ro'i, ro'isire'rejekuna cājovn Dios vū'e pa'ivn mañacu'amn. Mai aipāi chū'v jo'kasi'e jā'aja'ñe cho'oche ũsemu —chiniasome repa.

⁷Chini repare're cho'ojache cutu pi'ni toto miicheja chiichejare kooa-some repa, tīpāi rani pa'ijv jūnisōrena tājachejare cho'o care'va paañu chini. ⁸Jā'ajekuna repacheja vanisōjaure sa jo'kasi'e ro'i ro'isire're koosi-chejajeku irumujatu'ka Chiecheja ve'emv. ⁹Jā'aja'ñe cho'orena aperumv Dios chū'o kuasi'kv Jeremías kuakv tocha jo'kasi'epi ũcuarepa ti'jñesi'-kua'mv. Ija'che chiimv repa tocha jo'kasi'e:

Diopi chū'vuna chū'v cho'osi'eja'che cho'ojv Israelpāi chejare kooñu chini pāiv'te jo'kasi'e ro'i ro'isinuko kurire're treintare-pare're mini saasome.

¹⁰Repare're mini sa toto miicheja chiichejare kooasome repa, chiimv.

Pilato Jesure chū'o sēniasasi'ere kuamv

(Mr 15.2-5; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹¹Reparumv pāi chū'vkv Pilato ũcuav ti'jñeñena Jesuni sa nukorena ija'che sēniasomv:

—¿Judíopāi ũcuanukore chū'vkv'v mū'v? —chiniasomv.

Chikuna Jesús,

—Ūcuav'mv chū'v —chiniasomv.

¹²Judío phairipāi chū'vnana'me judío aina,

—Si'ache cu'ache cho'okv'mv ikv —chiniasome repav'te. Jā'ata'ni Jesús repanare sāiñe i'kamaneasomv. ¹³Jā'ajekuna Pilato repav'te sēniasomv.

—¿Ina mū'v'e cu'ache i'kache asama'kv mū'v? —chiniasomv.

¹⁴Jā'ata'ni Jesús jmamakarujē'e i'kamaneasomv. Repav sēeñe'te i'ka-mauna Pilato, “¿Jeeja'iv'v ikv?”, chiiu cuasaasomv.

Pāi Jesure vanisōñe chū'vsi'ere kuamv

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

¹⁵Repav Pilato ũsurumv pa'iche pascuarumv tī'ato chēacojñosi'kure te'e'u'te etoasomv, pāi, “Jā'vni etojū'v”, chiicojñokvni. ¹⁶Reparumv pāiv rva cu'ache cho'osi'kv Barrabás pāi chēavv'ere paniasomv, repav cho'o-si'e pāi ũcuanuko asa masicojñokv. ¹⁷⁻¹⁸Ūcuarumv Pilato ija'che cuasa, “Ikure Jesure pāipi jainuko jovojuña ña pe'rujv chū'vni ra jo'kacosome”, chini pāi jainuko chi'i pa'ichejana ija'che sēniasomv:

—¿Neeni etojū'v chiiche musanukona chū'v'e? ¿Barrabani? Jā'apāani, ¿Dios Raosi'kv chiicojñokvni Jesuni etoja'che chū'v? —chiniasomv.

¹⁹Jā'aja'ñe sēniasa repav pāi chū'vkv ñulisaivv ñul'itona repav rūjo chū'o raoasomo repav'te. “Jā'v'e re'okv'te pāiv'te cu'ache cho'omanejū'v.

Mu'api repauni chëa paakuna ñami rua vajuchuache ñoñe'te cu'ache kãni ñasi'koa'mo chu'u", chiniasomo.

20 Jã'ata'ni judío phairipai chũ'unana'me judío aina pãire rua i'kaasome, repaapi Barraba'te etochena'me Jesure vanisõñe'te sëapũ chini. 21 Ūcuarũmu Pilato repanare pã jo'e sëniasaasomũ.

—Inare ka'chanare, ¿jauni etojũ'u chiiche musanukona chu'ure? —chiniasomũ.

Chikuna repa,

—Barrabani etojũ'u —chiniasome.

22 Chitena Pilato ija'che sëniasomũ:

—Jã'aja'ñe cho'oni, Jesure, Dios Raosi'ku chiicojñokũ'te, ¿je'se cho'o-ja'che chu'u? —chiniasomũ.

Chikuna repa ũcuanũko,

—Kurususẽ'verona jẽ'jo nukũ vëasõjũ'u jã'ure —chiniasome.

23 Chitena Pilato i'kaasomũ.

—¿Ûquere ikũ Jesús cu'ache cho'oũ? —chiniasomũ.

Jã'ata'ni repa jo'e ujachũ'o cuijũ,

—Kurususẽ'verona jẽ'jo nukojũ'u jã'ure —chiniasome.

24 Jã'aja'ñe i'kajũ repaapi na'a rua pe'rujũ i'kajũna asa Pilato, "I'ka-te'ecuhamũ chu'u inare", chiiũ cuasaasomũ. Jã'ajekũna repa cho'oũ chiiche'te chũ'ucuhẽkũ repaũ chu'o peoche'te cho'o ñokũ jũjñare choara chini okore raa'jũ chini chũ'uasomũ repaũ. Oko rarena repa ñaju'te jũjñare choakũ repanare ija'che i'kaasomũ repaũ:

—Chu'u ikũre vanisõñe chũ'ucuhẽkũjekũ chu'o peomũ. Musanukona cho'oche'me jã'a —chiniasomũ Pilato repanare.

25 Chikuna pã ũcuanũko ija'che i'kaasome:

—Jã'ure vanisõsi'e ro'i chũkũnana'me chũkũna jojocojñosina ro'ijanaa'me —chiniasome.

26 Jã'aja'ñe i'karena asa Pilato repa chiiche cho'okũ Barrabani etoasomũ. Jesureta'ni suĩ'sueche'te chũ'uasomũ repaũ. Suĩ'sue pi'nirena repaũ neenani sõtaopãire Jesure jo'kaasomũ repaũ, sa kurususẽ'verona jẽ'jo nukoa'jũ chini.

27 Ūcuarũmu sõtaopãipi Pilato neena repaũ vũ'ena sa nukoasome Jesure. Repaũ'te sa nukũ chekũnare sõtaopãĩ soni rao chi'i Jesure rũhiso'koro nukoasome repa. 28 Chi'i nukajũ repaũ'te, kãña tĩ'tesõ chimaajakãare sachaasome repa. 29 Ūcuachi'a miu tuhivũ cho'o repaũ sĩjorũna tuo vãsocho pã chũ'ũna cãjiño repaũ ujajũtũna ĩsiasome repa, cãjia'ku chini. Jã'aja'ñe cho'o repaũni pãisojũ ũcuau ti'jñeñena ro're pũũ ñu'ijũ, ija'che i'kaasome repa: "Ikũpi judiõpãire si'arũmu chũ'ũku paau", chiniasome.

30 Ūcuachi'a repaũni coo tutujũ vãsocho repaũ cãjiñoji tua repaũ sĩjorũna rua vaniasome repa. 31 Jã'aja'ñe cho'ojũ repaũ'te pãiso pi'ni,

repana sachasikāa tīto repau ju'isikāare jo'e sachasome repa. Sacha pi'ni kurususē'verona jē'jo nukōnu chini repau'te sasōasome repa.

Jesure kurususē'vero jē'josi'ere kuamu

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Repacheja etua Jesure saju Simonre Cirene cheja cakure chēa repau tāta-vana kurususē'vero tuo, “Mu'upi isē'vero kuāa sakaijū'u”, chinasome repa.

³³ Saiju Gólgota aikūtina tī'asinaa'me repa. (“Gólgota” chini “Pāi sījopujakūti” chiimu.) ³⁴ Repacheja tī'asirumu Jesure uche cono rāara'ka ja'mesi'ere ūkuasinaa'me repa. Jā'ata'ni Jesús jmamakarū ūku űa jo'e ūkucuhesi'kuā'mu.

³⁵ Repa Jesure kurususē'vero jē'jo nukosirumu sōtaopāi repau ju'isikā-ñare paañu chini catara'karuā mami tochasira'karuāpi chejana su'asinaa'me Jesús ju'isikāña paajañi jñañu chini. ³⁶ Jā'aja'ñe cho'o pi'ni Jesuni pē'jeñu chini ūcuachejana pūasinaa'me repa. ³⁷ Ūcuachi'a repauni cho'ojū soju repau'te cu'ache i'kasi'ere kuaju, JESUA'Mu IKu. JUDIOPĀI CHĀ'ukū'Mu, chiiche chooko'ana tocha kurususē'vero chā'tirona jē'jo suosinaa'me repa.

³⁸ Ūcuachi'a pōse űaasinare ka'chanare kurususē'veroāna jē'jo Jesús uajajūtu cakā'kona chekure nukosinaa'me repa. Chekuni kā'kojūtu cakā'kona nukosinaa'me. ³⁹⁻⁴⁰ Repanare jē'jo nukosirumu repacheja caraina Jesure tea űaju repa sījo sū'cuiju cu'ache i'kaju caraisinaa'me.

—“Dios vū'e űañosōni choteumucujñana jo'e cho'o pi'ni'ja'mu chu'u”, chiisi'kuā'mu mu'u. Jā'aja'ñe i'kasi'ku chura mu'upi meñe jū'iñe űsejū'u, masini. Dios Mamaku pani cajejū'u jā'acheja kurususē'vero —chiisinaa'me repa.

⁴¹ Judío phairipāi chū'ūnana'me judiōpāi che'chonana'me judío aina ūcuaja'che pāisoju repau'te cu'ache i'kasinaa'me.

⁴² —Chekunare jū'iñe űsesi'kuasomu jā'u. Jā'ata'ni repau'te chura ūcuajji meñe jū'iñe űsecu'amū. “Israelpāi chū'ukū'mu iku”, chiicojñosi'kuā'mu repa. Jā'ajekuna ūcuachejapi cajea'ku. Repajji cajeuna űani, “Dios Mamaku'mu iku”, chiiju cuasajanaa'me mai. ⁴³ “Dios chu'ure Ūcuāni cuasakuna cho'okaija'mu”, chiisi'kuā'mu repa. Ūcuachi'a, “Dios Mama-ku'mu chu'u”, chiisi'kuā'mu. Jā'ajekuna chura Puka'ku Diopi cho'okaau repau'te, Repajji űsera chini —chiisinaa'me repa.

⁴⁴ Repauna'me kurususē'veroā jē'jo nukocojñosina ūcuachi'a ja'me cu'ache i'kasinaa'me Jesure.

Jesús jū'isi'ere kuamu

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Reparumu nukarepa su'itona űsuu miañe ta'pisōna cheja si'acheja trejatu'ka chija'isi'kuā'mu. ⁴⁶ Jā'aja'ñe cho'otona Jesús ujachu'opi ija'che i'kaku cuisi'kuā'mu:

—*Elí, Elí, ílema sabactani?* —chiisi'kua'mu. (Ija'che chiimu já'a, “Dios, chu'ure Paaku, Dios, chu'ure Paaku, ¿je'se pa'íuna mu'u chu'ure jo'ka-sōku?” chiimu.)

47 Jā'aja'ñe i'kauna asa repacheja pa'ina te'ena ija'che i'kasinaa'me:

—Aperumu pa'isi'kuni Elíani soicosomu já'u —chiisinaa'me.

48 Ūcuarumu repañare ja'me pa'iku te'eu vu'vu sani chu'isovu mini uche cono ruara'kana chūu vāsochona quēo suo Jesuni muosi'kua'mu chu'chu ūkua'ku chini. 49 Jā'ata'ni chekuna ija'che i'kasinaa'me:

—Cho'omanejū'u. Elíapi rani repañ'te jū'iñe ūseche'te ñañu. Raimane-jacosomu repañ —chiisinaa'me repaña.

50 Jā'aja'ñe i'katona Jesús jo'e rua cuicuha jūnisōsi'kua'mu. 51 Repañ Jesús jū'itona Dios vu'e sa'navu carupu kakasa'aro rueekā ūcuatē'ekāapi joorepapoji umupi vu'evuna che're cajeasomu. Ūcuachi'a cheja si'acheja pi'rukuna catapūa jonisōasomu. 52 Ūcuachi'a jū'isinare tāsicojña ta'pi-sipūa cata ūcuatē'epūa vataasomu. Jā'aja'ñe cho'ona vajurumu Diore cuasasiva'na jainuko Ūcuaji vasōna vajurani repañare tāsichejñapi etaasome. 53 Jesús jūnisō tācojñosi'ku vajuraisirumuna Jerusalén vu'e-joopona satena pāi rua jainuko ñaasome repañare.

54 Ūcuarumu sōtaopāi cienrepañare chū'uku sōtao Jesure pē'jekainana'me cheja pi'ruche'te ñaju reparumu cho'uche peore ña, kukusō ija'che i'kasinaa'me:

—Dios Mamarepakū pa'icosomu já'u —chiisinaa'me.

55 Jā'a cho'oto Galilea chejapi ja'me raiju Jesure kuirasiva'na romiva'na so'opi nukaju ñaju pa'isinaa'me repañ'te cho'uche. 56 María Magdale-naa'mo, María Santiagona'me José puka'koa'mo, Zebedeo mamachīi puka'koa'mo, chekuna romina'me pa'isinaa'me.

Jesure tāsī'ere kuamu

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

57-58 Na'isōsirumuna José kuriu Arimatea vu'ejoopo cakupi rani pa'iu Jesure cuasaku jovosi'ku rani tī'a, Jesuni jū'isi'kuni sa tāra chini sani Pilatoni sēniasomu. Sēkuna Pilato repauni īsia'ju chini chū'uasomu. 59-60 Repañ'te sēni īsiuna sábanakāa menoje'e peokāapi rea aikūti caripana repañ mamarepa cho'osicojena sa cuaa ūhaasomu. Repacoje kakacheja catapu rua ujaruji ūha ta'pisō sanisōasomu repañ. 61 Jā'ata'ni María Magdalenana'me cheko María repacoje ti'lñeñe'te ñu'iju ñaju paniasome.

Jesure tāsicoje pē'jekaijanare jo'kasi'ere kuamu

62 Jo'e apeñatato puaumucusena judío phairipāi chū'unana'me fari-seopāi Pilato pa'iv'ena sani chí'i ija'che i'kaasome repañ'te:

63 —Chukuna'te paaku, repañ joreu chuta'a vajurumu i'kasi'e churana cuasame chukuna. Ija'che i'kasi'kua'mu repañ: “Chu'upi chuenisōni

choteumucujña pa'isirumuna jo'e vajurajia'mu", chiisi'kua'mu. ⁶⁴Jā'ajekuna mu'upi repau'te tāsicoje pē'jejanare choteumucujña chū'u jo'kato na'a re'omu. Jā'aja'ñe cho'oma'to chekurumu repau neena nāmīna rani repau'te nāa sa jorejū, “Vajuranicuhasi'kua'mu repau”, chiijū pāire kua-janaa'me. Aperumu ūcuanapi jorejūna pāi jainuko jachama'ñe, “Jesús Dios Raosi'kua'mu”, chiijū cuasasinaa'me. Jā'ajekuna irumuna repanapi jā'aja'ñe cho'o jorejū i'kajūna pāipi na'a jainuko jachama'ñe cuasato na'a rua cu'aja'mu —chiniasome repana.

⁶⁵Chitena Pilato i'kaasomu.

—Jau. Repau paasina repau'te nāamanea'jū chini peore cho'ore'ochet-t'ka cho'ojū inare sōtaopāi repacoje pē'jejanare sa repana cho'ojache masi i'ka jo'kajū'u pē'jea'jū —chiniasomu.

⁶⁶Chikuna sani Jesure tāsicoje ta'pisi'pū catapū cha'opi je'na sūoasome, pāipi vataru nā masiñu chini. Jā'aja'ñe cho'o pi'ni repacoje pē'jekaijanare sōtaopāi ūcuachejana jo'kaasome repana.

Jesús vajuraisi'ere kuamu

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

28 ¹Repana judiōpāi pūaumucuse carakuna María Magdalenana'me cheko María romicorummu apeñatatonā Jesure ūhasicojere nāñu chini saniasome. ²Repana sani tī'asirumu teana cheja rua pi'ruasomu cūnaumu Diore ja'me pa'ikūji ángelpi ūcuachejana cajekuna. Cajē Jesure tāsicoje sani tī'a repacoje ta'pisi'pū catapū kuño ūha ūcuapū sē'sevu'te pū nūniasomu repau. ³Repau ángel oko fe'neñeja'ñe ko'sija'iu nōasomu. Repau ju'ikāña pojakāña paniasomu. ⁴Jā'aja'ñe ju'ikūni nā repacoje pē'-jesina sōtaopāi kūkūcajejani kurukurujū jūnisōñena ūniasome. ⁵Jā'ata'ni ángel repānare romi ija'che i'kaasomu:

—Vajuchūmanejū'u. Mūsanukona Jesure ku'eche masimū chū'u. Kuru-susē'verona jē'jo nūko vēasōsi'kūni ku'eme mūsanukona. ⁶Icheja peomu repau. Vajuranicuhasi'kua'mu, repau chuta'a jū'imarumu cho'ora chiisi'e. Repau'te ūhasicheja rani nājū'u. ⁷Kaka nā pi'ni teana sani repau neenare ija'che kūajū'u: “Jesús vajuranicuhasi'kua'mu. Mūsanukonare na'a charo Galilea chejana saija'mu repau. Ūcuachejana sani repau'te nājanaa'me mūsanukona”, chiijū'u repānare. Mūsanukona jā'are kūara chini raisi'kua'mu chū'u —chiniasomu ángel repānare.

⁸Ūcuarumu romiva'na jā'aja'ñe i'kauna asa kūkūśōsiva'nata'ni ūcuacojepi cu'arepa eta pojojū vū'vūasome, Jesús neenani chū'ore kuañu chini. ⁹Vū'vūjūna peosichejapi Jesús repānare tī'jñeñe rani nūkakū ija'che i'kaasomu:

—Re'oja'che pa'ijū'u mūsanukona —chiniasomu. Chikuna repau cū'ana sū'ka pojoasome repana. ¹⁰Jā'aja'ñe cho'ojūna Jesús repānare

(Mt 27.66)

ija'che i'kaasomũ:— Vajuchũmanejũ'ũ musanũkona. Sani chũ'ũ nee-nare ija'che kũajũ'ũ: “Jesús musanũkonare, ‘Galilea chejana saijũ'ũ; ũcuachejana chũ'ũre ñajanaa'me’, chiisi'kũa'mũ”, chijũ'ũ repañare —chiniasomũ repañ.

Sõtaopãĩ kuasi'ere kuamu

¹¹ Repana asasi'ere kũañũ chini romiva'na chuta'a saitona sõtaopãĩ Jesure tãsicoje pẽ'jesina chekũna te'ena vũ'ejoopona charo sani tĩ'a repacheja cho'osi'e peore judío phairipãĩ chũ'ũnani kũasome. ¹²⁻¹³ Kũarena asa repana judío phairipãĩ chũ'ũna judío ainana'me chi'i repana cho'ojache cutu pi'ni sõtaopãire ija'che i'kajũ kuri rũa ĩsiasome:

—Pãĩ ũcuaukore ija'che kũajũ'ũ: “Chũkũna kãnisõsirũmũna Jesure repañ neena ñamina rani ñaa sasõsinaa'me”, chijũ'ũ. ¹⁴ Musanũkonapi jã'aja'ñe kũarena asani chekũrũmũ maire chũ'ũkũ pe'ruja'mũ musanũkonare. Jã'ata'ni chũkũnapĩ i'kajũna cu'ache cho'оче chũ'ũmanejamũ repañ musanũkonare —chiniasome.

¹⁵ Chitena sõtaopãĩ kuri koo sani repana chũ'ũsi'e cho'oasome. Jã'aja'ñe cho'osi'ejekũna judiõpãĩ irũmũjatũ'ka repana kũasi'e, “Ūcuarepaa'me jã'a”, chini cuasajũ chekũnare ũcuare kũame.

Jesús repaꝯ neenare chũ'u jo'kasi'ere kuamu

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶ Ũcuarumu chukuna Jesús neena oncerepana Galilea chejana sani aikūtina muisinaa'me, Jesús chukuna'te saijũ'u chiisikūtina. ¹⁷ Sani muni Jesure ña pojojũ ro're pũsinaa'me chukuna. Chekuna te'ena jachajũ, “Jesuma'mu ikũ”, chijũ cuasasinaa'me. ¹⁸ Jã'aja'ñe cuasajũna Jesús repa-nare kueñe sani ija'che i'kasi'kuu'mu:

—Dios chu'ure cunaumu pa'inana'me cheja pa'inare peore chũ'uñe jo'ka-si'kuu'mu. ¹⁹ Jã'ajekuna sani ku'ijũ päire si'achejña pa'inani Dios chu'ore chu'vaju pa'ijũ'u, repapani asa chẽa chu'uni cuasaju chu'u neena paapu chini. Musanukona chu'vachu'o asa chẽa chu'ure cuasanare okoro'veju pa'ijũ'u, Ja'kuna'me chu'u Repaꝯ Mamakuna'me Repaꝯ Rekocho repa-nare paacheji ñoa'ku. ²⁰ Ũcuachi'a chu'u musanukonare chũ'usi'e peore che'-chojũ'u repa-nare, jachama'ñe cho'ojũ paapu. Chu'u musanukonare cheja si'asõñetũ'ka si'arumu ja'me pa'ija'mu —chiisi'kuu'mu repaꝯ. Re'omu.

San Marcos Jesús cheja pa'iu cho'osi'ere kuamu

Juan Pãi Okoro'vesi'ku pãi peochejare pa'iu pãipi saijuna Dios
chu'o chu'vasi'ere kuamu

(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9; Jn 1.19-28)

1 ¹ Jesucristo Dios Mamaku pa'iche'te chu'o re'oja'chere kuapi'ramu ie chu'o:

² Aperumu Dios chu'o kuasi'ku Isaías ija'che tocha jo'kaasomu:
Mu'u cheja cajejache kuajauni charo saoja'mu chu'u,
pãipi mu'u cajejachere asa repa rekoñoãre care'va paapu chini.

³ Kuaku pãi peochejare sani pa'iu pãipi repauni saito ujachu'opi
ija'che i'kakú chu'vaja'mu:

“Maire Paaku tĩ'api'ramu.

Repauni cha'aju musanukona rekoñoã ma'a rũhiñe pa'ima'a
care'vacheja'che

re'ojarekoñoã care'vaju pa'ijũ'u”, chiija'mu,
chiiche tocha jo'kaasomu repa.

⁴ Ũcuarumu Juan pãi peochejare sani pa'iu pãi okoro'veku paniasomu.
Ũcuachi'a repa re'ojarekoñoã care'vaku paniasomu repa:

—Musanukona cu'ache cho'uche ũhaso re'oja'chere mama cuasajũ'u,
Diopi musanukona cu'ache cho'osi'ere tunoso jo'e cuasamanea'ku. Cu'a-
che cho'uche'te ũhaso Dioni cuasaju okoro'vecojñojũ'u —chiia chu'vaku
paniasomu repa Juan.

⁵ Ũcuarumu jainuko pãi Judea cheja pa'inana'me Jerusalén vũ'ejoopo
pa'ina Juan chu'vachu'ore asaũ chini saniasome. Sani repa cu'a-
che cho'osi'ere Dioni kuarena Juan, Jordán chiachana okoro'veasomu
repa. ⁶ Repa Juan ju'ikãa camello rañapi cho'osikãa paniasomu.
Corejakãa va'i ca'ni kãare tũniasomu repa. Au, pũ'suva'nana'me airo
pũji aia paniasomu repa. ⁷ Juan repa re'ojarekoñoã care'vaku ija'che i'kaasomu:

—Na'a pa'isirumu cheku na'a rua masikuji rani pa'iu na'a rua re'o-
ja'che cho'okaija'mu musanukonare. Chu'ure na'a rua masikujekuna

repau'te cuasaku, vajuchuku pa'imu chu'a. ⁸Chu'a musanukonare okopi okoro'vecuhamu. Repau'ta'ni na'a rua masijeku rua masicheji cho'oku Dios Rekocho'te isija'mu repau musanukonare —chiniasomu repau.

Jesure okorosi'ere kamu

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹Ūcuarumu Jesús Nazaret va'ejoopo Galilea cheja cajoopo pa'isi'kupi Jordán chiachana sani ti'auna Juan repau'te okoroasomu ūcuachiachana.

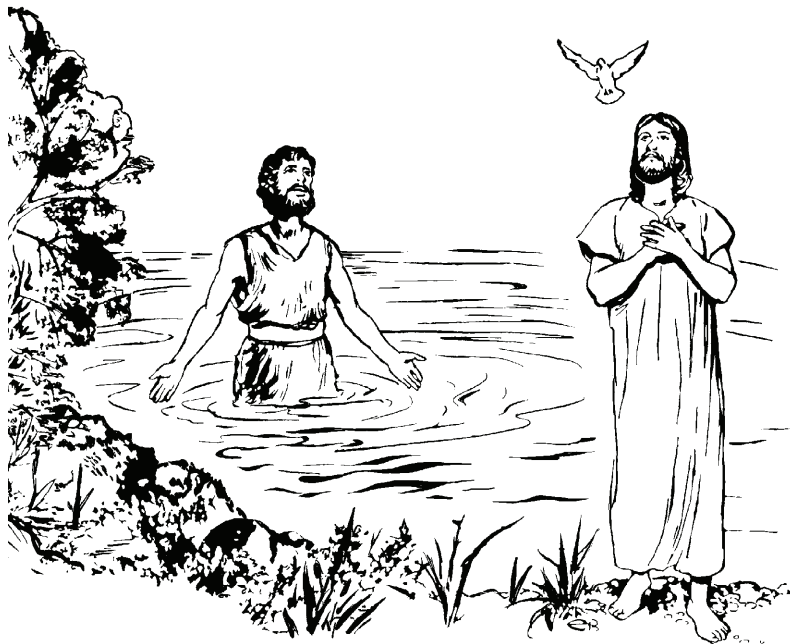
¹⁰Okoroona Jesús chiacha nukasi'kupi po'ore mani nukakuna sunamu teana re'ojamu care'o Dios Rekocho ūkupoja'iu ūcuani cajekuna ñaasomu. ¹¹Dios Rekocho cajesirumu sunamupi ija'che i'kache asoasomu:

—Mu'a chu'a chii chu'a oia paaku'mu. Mu'are rua pojomu chu'a —chiiche asoasomu.

Vati ai Jesure cu'ache cho'oa'ku chini chũ'ute'esi'ere kamu

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹²Jã'a cho'ocuhasirumu Dios Rekochoji Jesure pãi peochejana saasomu. ¹³Sauna ūcuachejare cuarentarepau mucujña paniasomu repau cu'ava'nana'me.

(Mr 1.10)

Pa'iuna vati ai repauni cacu'ora chini rani rua chũ'ute'easomu. Reparu-mu ángeles rani repau'te kuiraasome.

Jesús Galilea cheja apevuamu pãi chu'vache

(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

14 Juan Pãi Okoro'vesi'ku pãi chēavu'e cuaosirumu Jesús Galilea chejana saniasomu Dios chu'o re'oja'chere chu'vara chini. 15 Chu'vakũ ija'che i'kaasomu repau:

—Dios chiisirumu Repau Raosi'ku pãi ũcuanukore chũ'urumu tĩ'api'ramu. Jã'ajekũna musanukona cu'ache cho'ochete ũhasõ mama cuasa, “Dios chu'o ũcuarepaa'me”, chiiju asa chēa cuasajũ'u —chiiu paniasomu Jesús.

Va'i chonare ũcuaka'chapanare Repau chũ'ũñe'te cho'oju paapu chini Jesús chēasi'ere kuamu

(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

16 Ũcuarumu Jesús Galilea chiara ru'tuva'te ku'iu Simonre repau cho'jeu Andrena'me ñaasomu. Va'i chonajeju va'i chorũji chiara'te choju paniasome repa. 17 Repanare Jesús ija'che i'kaasomu:

—Rani chu'uni ja'me ku'iju chu'u chũ'ũñe'te cho'oju pa'ijũ'u. Va'i sani va'ire jña ranaa'me musanukona. Chura chu'upi cho'okaiuna sani pãire jña chu'uni rakaiju pa'ijũ'u —chiniasomu Jesús repanare. 18 Jã'aja'ñe i'kauna asa teana va'i chorũa jo'ka ũcuawna'me saniasome repa.

19 Jã'achejapi jo'e jmacheneru sani Zebedeo chĩire Santiagona'me Juanre ñaasomu repau. Choovu'te pa'iju va'i chorũare care'vaju paniasome repa. 20 Ũcuarumu repauni Jesupi sokuna, “Jaũ”, chini, choovu pa'iku'te puka'kure repau'te cho'ochete cho'okainare jo'ka Jesuna'me saniasome repa.

Pãiu'te pa'isi'kure vature etosi'ere kuamu

(Lc 4.31-37)

21 Ũcuarumu Jesús repau neenana'me sani Capernaum vu'ejoopona tĩ'aasome. Tĩ'a pa'iu pũaumucuse Jesús judiõpãi chi'ivũ'ena kaka che'choasomu repavũ'e chi'i pa'inare. 22 Repa pãi Jesupi rua masiku masi che'chokuna asa jñano, “Iku Jesús judiõpãi che'chona che'chocheja'che che'choma'ñe rua masi che'chomu”, chiniasome.

23 Reparumu ũcuavũ'ere pãiu vature paaku paniasomu. Vature paaku-jeku Jesús i'kache'te asa cuiku i'kaasomu repau.

24 —Jesús, Nazaret raisi'ku chukuna'te cho'omanejũ'u. Mu'u pa'iche masimu chu'u. Dios Raosi'kuu'mu mu'u. Re'oku'mu. ¿Chukunani cu'achejana saora chini raku mu'u? —chiniasomu repau.

25 Jã'aja'ñe i'kauna Jesús repau'te vature jo'e i'kache ũseku ija'che i'kaasomu:

—Re'omũ. Ũcuamakarũ i'kajũ'u. Etajũ'u mu'u jã'ure pãiu'te —chiniasomũ Jesús.

²⁶Jesupi, “Etajũ'u”, chikũna vatipi cho'okũna repau pãiu rua kuruku-ruasomũ. Ũcuarũmu vati rua ɯjachũ'opi cuiku eta sanisoasomũ. ²⁷Jesupi vatini eto saouna ña kũkũso pãĩ ũcuauũko sãĩñechi'a sēniasome.

—¿Je'se pa'ikũjekũ iku vati chũ'umasiku? ¿Ëyquea'che iku mama che'-choche? Iku Jesupi rua masikũjekũ chũ'uto vatijatũ'ka repau chũ'ũñe jachama'ñe cho'ome —chiniasome repa. ²⁸Jesús cho'osi'e ñasinapi kueñe pa'inare kũarena asa Jesús pa'iche'te Galilea cheja pa'ina ũcuauũko rua na'mi asaasome.

Simón Pedro vao'te Jesús vasosi'ere kũamu

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹Ũcuarũmu Jesús judiõpãĩ chi'ivũ'e eta Simonna'me Andrés vu'ena mũa kakaasomũ Santiagona'me Juan. ³⁰Kaka ñato Simón vao cha'vo ravũna jũ'io ũniasomo. Jã'ajekũna, repaoni vaso'a'kũ chini Jesuni i'kaasome repa. ³¹I'kajũna jũ'iko ũhiko'a kueñe sani repao jũtũna chẽa vuouna cha'vosi'e teana chũrusoasomũ repao'te. Chũruũna repao vajũo ãure ãuasomo repanare.

Jũ'iva'nare jainũkore Jesús vasosi'ere kũamu

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³²Na'irepa chijajũvana Jesús pa'ivũ'ena pãĩ jũ'iva'nare peore sajũ vati paanare saasome. ³³Repajoopo pa'ina rua jainũko Jesús pa'ivũ'e jatisa'arona chi'iasome. ³⁴Chi'irena Jesús jũ'inare si'ache ravũ paanare jainũkore vasosoasomũ. Ũcuachi'a vati jainũkore pãĩ sa'navũã pa'isinare peore eto saosokaniasomũ repau. Eto saokũ repanare vati repau pa'iche'te masi-jũna kũajũ chini ãseasomũ repau.

Galilea chejare pa'iu Jesús Dios chũ'o chũ'vasi'ere kũamu

(Lc 4.42-44)

³⁵Apeñatato ñami vuũni Jesús vu'ejoopo pa'isi'kũpi eta pãĩ peochejana saniasomũ, Dioni sēsa chini. ³⁶Sani te'eũ pa'iuũna Simón repau'te ja'me pa'inana'me Jesuni ku'eũũ chini saniasome. ³⁷Ku'eju jũaa ija'che i'kaa-some repa repau'te:

—Pãĩ ũcuauũko mu'ure ku'eme —chiniasome.

³⁸Chitena Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—Chekũjoopoãna saũ mai kueñe pa'ijoopoãna. Jeejoopoã pa'inare ũcuaja'che Dios chũ'ore chũ'vara chiimũ chũ'u. Jã'aja'ñe cho'ora chini raisi'kũa'mũ chũ'u —chiniasomũ repau repanare.

³⁹Jã'aja'ñe cho'ora chiikũjekũ Galilea cheja si'achejũna ku'iu repacheja pa'ivũ'ña judiõpãĩ chi'ivũ'ñana si'arũmu kaka Dios chũ'ore chũ'vakũ

paniasomũ repaũ. Ũcuachi'a vati pã sa'navuã pa'isinare eto saosokaiũ paniasomũ repaũ.

Asi ravũ paaku'te Jesús vasosi'ere kuamu

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

40 Ũcuarũmũ pãiu asi ravũ paaku Jesús pa'ichejana sani repaũ ti'ljñeñe ro're pũũ ñu'iu ija'che i'kaasomũ:

—Mu'ure vasouato vasoju'ũ chu'ũva'ure; vajura —chiniasomũ. 41 Chikũna Jesús repaũ'te oiũ repaũni chẽakũ i'kaasomũ.

—Jaũ, vadora. Vajuju'ũ —chiniasomũ repaũ'te.

42 Jã'aja'ñe cho'ouna asi teana peore ja'jusoasomũ repaũ ca'nivũ pa'i-si'e. 43-44 Vaso pi'ni repaũ'te ija'che chũ'uasomũ repaũ:

—Ñarepaju'ũ. Chu'ũ mu'ure vasosi'e pã chekunare kuamaneju'ũ. Kuama'ñe judío phairi'techi'a ñojaiju'ũ mu'ũ vaju'sica'nivũ. Aperũmũ Moisés chũ'ũ jo'kasi'e cu'amajñaruã sa ñisijũ'ũ Diore, pãipi ña mu'ũ vaju'si'ere masia'ju —chini saoasomũ repaũ repaũ'te.

45 Kuamaneju'ũ chiisi'eta'ni eta sani repaũ'te cho'osi'e pã ũcuanukore kuaasomũ repaũ. Kuauna pã ũcuanuko masijũna vu'ñajooopã ti'acu'aa-somũ Jesure, jainuko pã repaũ'te ñaũ chini chi'ijũna. Jã'ajekũna Jesús pã peochejare sani paniasomũ. Jã'ata'ni pã si'ajooopã raisina jainuko repaũ'te ñaũ chini tuhaasome.

Nuka ku'imava'ure Jesús vasosi'ere kuamu

(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

2 1 Te'eumucujña pa'isirũmũna Jesús Capernaum vu'ejoopo co'i pa'ũna pã asaasome repaũ vu'e co'i pa'iche. 2 Co'isi'ere asa pã jainuko repaũ pa'ivũ'ena sani chi'iasome. Pãipi jairepanuko chi'irena Jesús pa'ivũ'e timusoasomũ. Ũcuaja'che jatisa'aro cacheja pãipi jairepanuko rani timusoũna kueñe pa'icu'aasomũ repanare. Jã'aja'ñe pa'inani Jesús Dios chu'ore che'choasomũ.

3 Che'chotona umupã ũcuaka'chapana nuka ku'imava'ure ũhikã ũhikũni Jesús pa'ivũ'ena kuãiju raasome.

4 Rani ti'ato pãipi jairepanuko pa'ijũna repauna Jesús nukacheja kueñe ti'acu'aasomũ repanare. Jã'ajekũna repavũ'e sê'sevũna mũa ũcuachejapi coje racho ũcuacojepi repaũ ũhikãapi Jesús ti'ljñeñena caso ũhaasome repauna repava'ure jũ'iva'ure. 5 “Iva'ure Jesús vasoja'mũ”, chini cuasaju caso ũharena Jesús repauna cuasasi'e ña i'kaasomũ repava'ure.

—Jmava'ũ, mu'ũ cu'ache cho'osi'e tũnosõmũ chu'ũ. Tũnosõsi'e jo'e cuasamaneja'mũ chu'ũ —chiniasomũ Jesús repava'ure.

6-7 Jã'aja'ñe i'kaũna asa judiõpã che'chona te'ena, “¿Je'se pa'ũna ikũ jã'aja'ñe i'kakũ? Dios asacuheche'te i'kamũ ikũ jã'a. Diochi'a pã cu'ache cho'osi'e tũnosõñe masiku'mũ”, chiiju cuasaasome repauna.

⁸ Jā'ata'ni Jesús repana cuasache'te ña masi ija'che i'kaasomũ repanare: —¿Je'se pa'iũna mʉsanʉkona jā'aja'ñe cuasache? ⁹ Chũ'u ikũre, “Mũ'u cu'ache cho'osi'e tʉnosõmũ chũ'u. Tʉnosõsi'e jo'e cuasamaneja'mũ chũ'u”, chiisi'ere asa, “Joreũ'mũ ikũ. Pãi jā'aja'ñe cho'omasinajẽ'e peome”, chiijũ cuasame. Jā'ata'ni chũ'upi ikũre, “Vũni mũ'u ũhikāa mini sajũ'u”, chikũna ikũpi vũni nʉkakũna ñani mʉsanʉkona, “Jorema'kua'mũ Jesús. Repaũ i'kasi'e ũcuarepa cho'omasimũ”, chiijacosome. ¹⁰ Chũ'u, pãire ja'me paau chini Dios Raosi'kũ chejare pa'iũ pãi cu'ache cho'oche tʉnoñena'me pãi vasoche cho'omasimũ pa'iche'te mʉsanʉkonapi ña masia'jũ chini vaso-kaija'mũ chũ'u ikũre —chiniasomũ repaũ repanare. Chini Jesús nũka ku'imava'ũre ija'che i'kaasomũ:

11 —Vũni mũ'u ũhisikāa mini vũ'ena co'ijũ'u —chiniasomũ.

¹² Chikũna nũka ku'imatesi'kũ vũni repaũ ũhisikāa mini repana pãi ũcuauko ñaju'te etaasomũ. Jā'aja'ñe cho'oũna ña jñano Dios cho'osi'ere cutujũ ija'che i'kaasome repana:

—Jmamarũjẽ'e ija'che cho'oche ñamanapi irũmũna ñame mai —chiniasome repana pãi.

Levire Jesús soisi'ere kuamũ

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ ũcuarũmũ Jesús jo'e Galilea chiara rũ'tũvana saniasomũ. ũcuachejare sani pa'iũna pãi jainũko repaũni chi'ijũna repanare che'chokũ paniasomũ repaũ. ¹⁴ Che'cho pi'ni Jesús ũcuachejapi sani Alfeo mamakũ'te Levire pãi chũ'ũnare kuri kookaina pa'ivũ'e ñũ'ikũni ña i'kaasomũ.

—Rani, chũ'ũni ja'me ku'iu chũ'u chũ'ũñe'te cho'okũ pa'ijũ'u —chiniasomũ.

Chikũna asa, “Jaũ”, chini vũni ũcuauũna'me saniasomũ repaũ.

¹⁵ Na'a pa'isirũmũ Jesús repaũ neenana'me Leví vũ'ere pa'iu aũre aũ paniasomũ. ũcuachi'a Roma vũ'ejoopo chũ'ũnare kuri kookainana'me chekũna pãi cu'ache cho'ona ja'me ñũ'ijũ aũre aũjũ paniasome. Reparũmũ Jesure ja'me ku'ina rũa jainũko paniasome.

¹⁶ Repanapi Jesuni ja'me ñũ'ijũna ña judiõpãi che'chonana'me fariseo-pãi ija'che sẽniasaasome Jesús neenare:

—¿Je'se pa'iũna mʉsanʉkonare paakũ kuri kookainana'me cu'ache pa'inare ja'me aũ aũkũ? —chiniasome.

¹⁷ Chitena asa Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—Pãi vajũna ũko cho'oche chiima'me. Jũ'iva'nata'ni ũko cho'oche chiime. Chũ'u ũcuaja'che pãi, “Re'onaa'me chũkũna”, chiinani, “Cu'ache cho'oche ũhasõ re'oja'che pa'ijũ'u”, chisa chini cajesi'kũma'mũ icheja cheja. Pãi, “Cu'ache pa'inaa'me chũkũna”, chiiva'narechi'a, “Mʉsanʉkona cu'ache cho'oche ũhasõ re'oja'che pa'ijũ'u”, chisa chini cajesi'kũa'mũ chũ'u —chiniasomũ repaũ.

Dioni sêejũ ãu ãima'ñe pa'iche'te Jesuni sêniasasi'ere kuamũ

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸Ūcuarũmũ Juan neena Dioni sêejũ te'eñoã ãu ãima'ñe paniasome, fariseopãi neena ũcuaja'che. Jã'aja'ñe cho'ojũna pãi chekũna Jesús pa'i-chejana sani ija'che sêniasaasome repau'te:

—Juan neena Dioni sêejũ te'eñoã ãu ãima'ñe pa'ijũasome, fariseopãi neena ũcuaja'che. Mũ'u neena, ¿je'se pa'iũna jã'aja'ñe cho'ojũ pa'ima'ñe? —chiniasome.

¹⁹Chitena Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—Pãi romi vejani majapãina'me repanare kueñe pa'inare peore soni chi'i ãu ãime. Romi vejakũ pa'iũna ãu ũsecu'amũ. ²⁰Na'a pa'isirũmũ repau'te chekũnapi sasōjanaa'me chekũchejana. Jã'arũmata'ni repaũni oijũ ãu ãimairo pa'ijanaa'me repaana —chiniasomũ Jesús repanare.

²¹Reparũmũ pãi te'ena aperũmũ che'chosi'ena'me mama che'choche ũcuapa'rũva cuasañũ chini aperũmũ che'chosi'e ũhacuheasome. Chekũnata'ni mama che'choche asacuheasome. Jã'ajekũna Jesús repanani che'vakũ ija'che i'kaasomũ:

—Aikãarũji che'resõru mamase'rechoji che're aikãana pō juhamanaa'me pãi. Jã'aja'ñe juha pi'ni choaru aikãaru mamase'recho pō juhasikãarũjekũ rueni ji'rosõũna na'a ũjacoje che'remũ. ²²Ūcuachi'a pĩsi ũche cono mama cho'oni va'iva'na ca'nituru aituruna ro'vemana'a'me pãi. Aituruna ro'veru conopi kosani sau che'resõ turujẽ'e cho'osõkũ pĩsi ũche cono ũcuaja'che cho'osõmũ. Jã'ajekũna pãi pĩsi ũche cono mama cho'oni turu mamaturuna ro'veme. Mamaturuta'ni che'rema'ñe rupũ saumũ. Jã'ajekũna cono kosa ñu'ĩũ ja'ñũsõma'mũ —chiniasomũ Jesús repanare.

Jesús neena pũaumucusena trigocha'charuã pura ãisi'ere kuamũ

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³Ūcuarũmũ Jesús pũaumucusena repau neenana'me trigo chiopi saiũ paniasome. Saiũ repau neena trigocha'charuã pura ãniasome. ²⁴Jã'aja'ñe cho'ojũna ña fariseopãi i'kaasome repau'te.

—Ñajũ'u. ¿Je'se pa'iũna mũ'u neena pũaumucuseta'ni cho'оче cho'оче? —chiniasome.

²⁵Chitena,

—¿Aperũmũ pa'isi'kũ David cho'osi'ere kuajũ mai aipãi tocha jo'kasi'e ñamanaa'ñe mũsanũkona? Ija'che kuamũ repa:

²⁶Abiatar judío phairipãi ũcuauko chũ'arũmũ David repau'te ja'me pa'inana'me ãucuhakũna

Dios vũ'ena kaka Diopi pojoa'kũ chini judío phairipãi tũosi'ere pã mini ãiũ

repau'te ja'me pa'inare āukū āniasomū.

Dios phairipāichi'a āijū'ch chiisi'ere ānisōasomū repau David, chiimū —chiniasomū Jesús repanare.

²⁷Ūcuarūmū Jesús jo'e ija'che i'kaasomū repanare:

—Aperūmū Dios pāi ūcuanukore pūaumucujña jo'kaasomū. Chareparo Dios pāire cho'oasomū. Repanare cho'o pi'ni pūaumucujña jo'kaasomū, pūaa'ju chini. Pa'ivesache'te jo'kamaū pa'ire'oumucujñachi'a jo'kaasomū Repau. ²⁸Jā'ata'ni chū'uni Dios Raosi'kūni pūaumucusena cho'ochē'te chū'uto re'omū —chiniasomū repau.

Cu'ajūturu paaku'te Jesús vasosi'ere kuamū

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

3 ¹Ūcuarūmū Jesús judiōpāi chi'ivū'e jo'e kakaasomū. Kaka ñato pāiū ūcuavū'ere cu'ajūturu paaku paniasomū. ²Repavū'e chi'isina pāi Jesure rūa pāiñasome. “¿Jesús iumucuse pūaumucusena cu'ajūturu paaku'te vasoja'u?” chini ñasome repa. Repauji cho'oūna ña repauni cu'ache i'kañu chini cha'aasome repa. ³Ūcuarūmū Jesús cu'ajūturu paaku'te ija'che i'kaasomū:

—Vūni rani pāi chenevū'te nukajū'ch —chiniasomū. ⁴Chini chekūnare pāi ija'che i'kaasomū repau:— Pūaumucujñana chekūnani re'oja'che cho'okaito, ¿re'okū? Jā'apāani, ¿cu'ache cho'ore'okū? Ūcuachi'a, ¿che-kūnare vasore'okū? Jā'apāani, ¿vanisōre'okū repanare? —chiniasomū Jesús. Chiito i'kamaneasome repa.

⁵Jā'ajekūna Jesús repanare pe'rukū ñasomū. Pāi oimanajejūna rūa suma-neasomū repau'te. Ūcuarūmū Jesús cu'ajūturu paaku'te jo'e ija'che i'kaasomū:

—Mū'ch jūtū saujū'ch —chiniasomū. Chikūna saūna repajūtū teana re'ojajūtū care'osoasomū. ⁶Ūcuarūmū fariseopāi Jesupi jā'aja'ñe cho'oūna ña ūcuavū'epi eta mūa, Jesure vanisojachere care'vañu chini Herode'te pāi chū'uku'te chiinana'me chi'i cutuasome.

Pāi rūa jainuko Jesure tuhaju chiara rū'tuva chi'isi'ere kuamū

⁷Ūcuarūmū Jesús repau neenana'me vū'ejoopo eta chiara rū'tuvana saniasomū. Repau sanisosirūmū pāi rūa jainuko Galilea cheja cana tuhaasome repau'te. ⁸Chekūna pāi ūcuaja'che repau cho'osi'ere asa rūa jainuko tuhaasome repau'te, Judea cheja cana, chekūna Jerusalén vū'ejoopo cana, chekūna Idumea cheja cana, Jordán chiacha chekūkā'ko cana, Tiro vū'ejoopo cana, Sidón vū'ejoopo cana. ⁹Ūcuarūmū Jesús pāipi jairepanuko pa'ijū repauni rūa tī'tijana, “Choovū care'vakaijū'ch chū'ure”, chiniasomū repau neenare.

¹⁰Repau pāi jainuko jū'inare vasosi'kūjekūna chekūna jū'iva'na repau'te tī'a kueñe rianasome chēse vajūñu chini. ¹¹Ūcuachi'a vati paana Jesuni ña repau ti'jñeñena ro're pūū ñu'ijū ūjachū'opi cuijū ija'che i'kaasome:

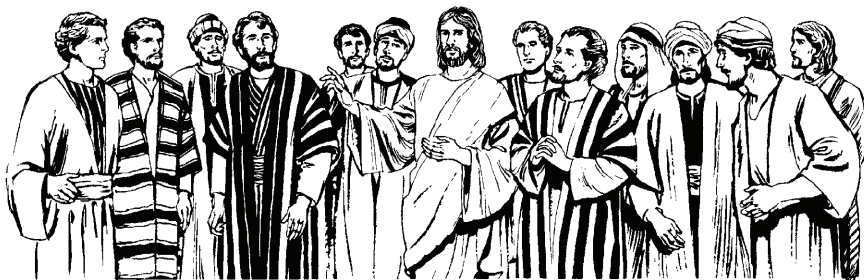
—Dios Mamakũ'mũ mũ'ũ —chiniasome.

¹² Jã'aja'ñe i'kato, jo'e i'kache ñseasomũ Jesús repanare, repaũ pa'i-che'te kũamanea'jũ chini.

**Jesús Dios chũ'o chũ'vajanani saora chini docerepanare
chẽasi'ere kũamũ**

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Ûcuarũmũ Jesús aikũtina mani pa'iu mũmpãire repaũ'te ñanarechi'a soniasomũ. Sokũna saniasome repana. ¹⁴ Satena Jesús docerepanare chẽaasomũ, repaũ'te ja'me pa'ijanare, Dios chũ'ore chũ'vaa'jũ chini repaũ saojanare. ¹⁵ Chẽa jũ'iva'nare vasomasichena'me, vati eto saomasiche chũ'ũ jo'kaasomũ Jesús repanare, sani cho'o'jũ paapũ chini. ¹⁶ Repaũ chẽa jo'-kasina docerepana mamia'me ie: Charo Simonni chẽaasomũ repaũ. Chẽa Jesús repaũ'te jo'e mami cheke Pedro'te ve'oasomũ. ¹⁷ Zebedeo mamachĩi ùcuachi'a Santiagona'me Juanre chẽaasomũ repaũ. Chẽa repanare cheke mami Boanerge'te ve'oasomũ repaũ. “Boanerges” chini “Oko curu chiĩva'na” chiimũ. ¹⁸ Ûcuaja'che Andrere, Felipe'te, Bartolomere, Mateo'te, Tomare, chekũre Santiago'te Alfeo mamakũ'te chẽaasomũ. Tadeo'te ùcuachi'a chẽaasomũ repaũ. Chekũre Simonre ùcuachi'a cananistapãi ja'me pa'ikũ'te chẽaasomũ repaũ. ¹⁹ Ûcuachi'a Judas Iscariote'te chẽaasomũ repaũ. Na'a pa'isirũmũ repaũ Judas Iscariote Jesuni cu'ache cho'oa'jũ chini chekũnani ñiasomũ.

(Mr 3.19)

Pãi Jesure, “Vatini paakũ si'ache cho'omasimũ”, chiisi'ere kũamũ

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Ûcuarũmũ Jesús repaũ neenana'me vũ'ena kakaasomũ. Kaka pa'iu'na, jainũko pãi jo'e chi'iasome repaũ'te. Jainũko chi'irena ãu ãicu'aasomũ repaũ'te repaũ neenare ùcuachi'a. ²¹ Ûcuarũmũ Jesús majapãi repaũ cho'okũ pa'iche'te asa, “Vẽ'veũ cho'osõcosomũ repaũ”, chini cuasa saniasome repaũni chẽa tĩichejana saũu chini.

22 Ûcuarũmũ judíopãi che'chona Jerusalén vũ'ejoopo raisina Jesure cu'ache cutuasome.

—Vati chũ'ũkũ'te Beelzebu'te, ca'nivũ'te paamũ Jesús. Ûcuauji cho'o-kaiũna vati Ûcuajanare eto saomasimũ repaũ —chiniasome repana.

23 Jã'aja'ñe i'karena asa Jesús repanare soni ija'che i'kaasomũ chũ'vara chini:

—Vati ai Ûcuaja'ũ'te, ¿je'se eto saokũ? 24 Pãi Ûcuate'echēja pa'inapi sãĩnechi'a cavani vaijũ si'asõjanaa'me. 25 Ûcuachi'a majapãichi'api Ûcuate'evũ'e pa'inapi sãĩnechi'a cavani majapãĩ sējosõjanaa'me. 26 Ûcuachi'a vati aipi repaũ neenana'me sãĩnechi'a cavato repaũ chũ'ũñe si'asõmũ.

27 Pãĩũ rũa kokaũji repaũ vũ'ere pẽ'jeto ñaacu'amũ repaũ cu'amajñarũã. Charo repaũni chẽa quẽo suotota'ni repaũ neemajñarũã tutesõre'omũ —chiniasomũ Jesús repanare.

28 Ûcuarũmũ Jesús judíopãĩ che'chonare jo'e ija'che i'kaasomũ:

—Ie chũ'o Ûcuarepare i'kamũ chũ'ũ mũsanũkonare: Dios, pãi cu'a-che cho'osi'ena'me cu'ache cutuche si'ache tũ'nesõja'mũ. Tũ'nesi'e jo'e cuasamaneja'mũ Repaũ. 29 Repaũ Rekocho'te cu'ache cutusi'eta'ni jma-makarũjẽ'e cavesũma'ñe cuasakũ ro'iche chũ'ũja'mũ Repaũ. Jã'are ai cuasakũ pa'ija'mũ Repaũ —chiniasomũ repaũ.

30 Repana judíopãĩ che'chona, “Jesús vatire paamũ”, chiiũna jã'aja'ñe i'kaasomũ repaũ Jesús repanare.

Jesús pũka'ko repaũ cho'jechĩĩna'me repaũni ñaũũ chini saisi'ere kuamũ

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

31 Ûcuarũmũ Jesús pũka'ko repaũ cho'jechĩĩna'me Ûcuau pa'ivũ'ena rani tĩ'a ve'sena canũkaasome. Ve'sere pa'ijũ chekũnapĩ kaka repaũ'te soikaapũ chini i'kaasome repana. 32 Ûcuarũmũ pãi Jesuna'me rũa jai-nũko chi'i rũhiso'koro ñũ'inapi ija'che i'kaasome repaũ'te:

—Mũja'ko, mũche'ũchĩĩna'me mũ'ũre ku'eju raisina ve'sere pa'ime —chiniasome repana.

33 Chitena Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—¿Kaoa'o chũ'ũ ja'ko? ¿Keejanaa'ñe chũ'ũ cho'jechĩĩ? —chiniasomũ.

34 Chini pãi repaũ'te chi'i ñũ'inani ñakũ i'kaasomũ repaũ.

—Inaa'me chũ'ũ ja'koromijana. Ûcuachi'a inaa'me chũ'ũ cho'jechĩĩjana.

35 Dios chũ'ũñe asa jachama'ñe cho'ona chũ'ũ cho'jechĩĩjanaa'me. Ûcuaja'che chũ'ũ ja'koromijanaa'me repana —chiniasomũ Jesús repanare.

Trigo chu'chusi'ere cuasakũ kuamũ Jesús

(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

4 1 Ûcuarũmũ Jesús chiara rũ'tũva'te pa'ũ jo'e chũ'vakũna rũa jainũko pãi repaũ pa'ichejana chi'iasome. Pãipi jairepanũko rani chi'irena

choovuna tuni pñasom repa. Pāita'ni chiara ru'tava'te paniasome. 2 Ūcuarum Jesús choovute ñu'ia repa'ni chu'vakū ija'chere cuasaku rña kñaasom:

3—Asarepajū'u, mñsanukona. Pāiu trigo'te chu'chura chini chiona saniasom. 4 Sani tī'a pachu ku'ia chu'chukuna trigocaā te'era'karuā ma'ana tuā'tuaasom. Ma'ana tuā'tuauna pī'ava'napi rani ākuesōasome repara'karuā. 5 Chekura'karuāta'ni cata pa'ichejana cha'o jmamakarū pa'ichejana tuā'tuaasom. Cha'o sē'seruchi'a pa'ichejata'ni na'mi aineasom repara'karuā. 6 Na'mi aineesi'eta'ni ūsūji ruarepa asukuna uu phā'pha jūnisōasom repasañaruā, chitapi peokū. 7 Chekura'karuā miu pa'ichejana tuā'tua miuna'me ainee miupi ju'je vāsōuna trigo kñimaneasom. 8 Chekura'karuāta'ni re'oja'che cha'o pa'ichejñana tuā'tuasira'karuājekū re'oja'che ainee ju'a ñaniasom. Te'era'karū aineesi'ñu te'echa'chava treintarepara'karuā pa'icha'cha ju'a ñaniasom. Chekura'karuā aineesiñu sesentarepara'karuā pa'icha'cha ju'a ñaniasom. Chekura'ññuā cienrepara'karuā pa'icha'cha ju'a ñaniasom —chiniasom Jesús. 9 Ūcuarum Jesús repa'ni pāi ija'che i'kaasom:

—Chu'u chu'vache asa chēa cho'ouana ūcuanuko asa chēajū'u —chiniasom repa.

Repa cuasaku kuasi'ere te'erūhiñe kuam Jesús

(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

10 Repa pāi sanisoirum Jesús te'eu pa'ia repa neenana'me chekuna repa'te chiina repa cuasaku kuasi'e asavesujū te'erūhiñe kñaakū chini sēniasasome repa'te. 11 Sētena Jesús ija'che i'kaasom repa'ni:

—Mñsanukonani chu'u neenajejuna Diopi ūsemauna Repauchi'a masiche te'erūhiñe kuam chu'u, asamasia'jū chini. Jā'ata'ni chekunare chu'are cuasacuhenare Repauchi'a masiche chu'u cuasacheji kuam chu'u, asanata'ni asavesuajū chini. 12 Ñanata'ni ñamanesina pa'icheja'che pa'ijanaa'me repa. Ūcuaja'che asanata'ni asavesujanaa'me repa. Pāi chu'u chu'o asa chēa repa cu'ache cho'oche'te ūhasōru Dios repa rekoñōa cu'ache pa'iche tñnosō jo'e cuasamaneja'mu —chiniasom Jesús repa'ni.

Trigo chu'chusi'ere repa cuasaku kuasi'ere te'erūhiñe kuam Jesús

(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

13 Ūcuarum Jesús jo'e ija'che i'kaasom repa'ni:

—¿Chu'u cuasaku kuasi'e asavesuche mñsanukona? Jā'a pa'ito chu'upi jo'e cuasaku kuato, ¿je'se asamasijanaa'ñe mñsanukona? 14 Ija'chea'me jā'a chu'u cuasaku kuasi'e: Trigo chu'chuna chio si'acachio ku'ijū chu'chume. Dios chu'o chu'vana ūcuaja'che chejña si'achejña ku'ijū Dios

chũ'o pãi ũcuaukore chũ'vame. Trigo chu'chucheja'chea'me Dios chũ'o chũ'vache. ¹⁵Trigora'karuã te'era'karuã ma'ana tuãni chejapi ruarepa jujakũna kakama'mũ. Trigocaã chu'chusicaã chejapi ruarepa jujakũna kakama'ñeja'ñe pãi te'enare repa rekoñoã Dios chũ'o kakama'mũ. Asanareta'ni vati aipi ũsemũ repa re, Dios chũ'o asa chẽamaneajũ chini. ¹⁶Ūcuachi'a cata pa'ichejña tuã'isicaã na'mi aineesi'eta'ni chita saimaũ na'mi jũnisõmũ. Pãi ũcuachi'a te'ena Dios chũ'o asa teana pojojũ cuasame. ¹⁷Jã'ata'ni repa napi Dioni cuasajũna pãipi cu'ache i'kajũna chekũrũmũ repa nani cu'ache ti'jñekũna masi cuasamanajejũ Dios chũ'o repa cuasache na'mi jo'kasõme. ¹⁸⁻¹⁹Ūcuachi'a miu pa'ichejña tuã'tuasira'karuã miuna'me aineemũ. Jã'ajekũna miu sũkipi ju'jekũna kũima'ñe jũnisõmũ repa re'ñũruã. Pãi ũcuachi'a te'ena Dios chũ'o asa chẽa Repaũ chũ'uñe cho'onata'ni ũhasõme. Repa cho'ochete kurina'me pösere cheke si'ache ruarepa cuasajũ Dios chũ'o repa asa chẽa cuasache cavesũ ũhasõme. ²⁰Ūcuachi'a cheja re'ojachejana tuã'tuasicaã re'oja'che ainee re'oja'che kũĩñeja'ñe re'oja'che pa'ime pãi. Dios chũ'o asa chẽa Repaũ chũ'u jo'kasi'e cho'ojũ pa'ime. Repa te'ena trigoñũ treintarepara'karuã pa'icha'chava ju'a ña'isi'ñũãja'ñe re'oja'che pa'ime repa rekoñoã. Chekũna sesentarepara'karuã pa'icha'chava ju'a ña'isi'ñũãja'ñe na'a rua re'oja'che pa'ime. Chekũna cienrepara'karuã pa'icha'chava ju'a ña'isi'ñũãja'ñe jo'e na'a rua re'oja'che pa'ime Repaũ chũ'uñe cho'ona —chiniasomũ Jesús repa re.

Pãiu uotupũ chũo tuoche'te kuamũ

(Lc 8.16-18)

²¹Ūcuarũmũ Jesús jo'e i'kaasomũ repa re.

—Pãiu uotupũ ra chũoni totoroji jao nukoma'mũ. Ūcuaja'che kãiko'a vũ'evũna nukoma'mũ. Jã'aja'ñe cho'oma'ñe uotupũ chũoni amũna tuomũ re'oja'che miañe ñoa'kũ chini. ²²Diopi ũsekũna pãi Repaũ chũ'o asavesũsi'e na'a pa'isirũmũ peore rũhiñe kuaja'mũ Repaũ, asamasial'jũ chini. Ūcuachi'a Repaũchi'a masiche na'a pa'isirũmũna peore kuaja'mũ Repaũ. ²³Chũ'u i'kache asa chẽa cho'ouana ũcuauko asa chẽajũ'u —chiniasomũ Jesús repa re.

²⁴Ūcuarũmũ Jesús jo'e i'kaasomũ repa re.

—Chũ'u chũ'vache cuasarepajũ pa'ijũ'u. Musaukõna chũ'u chũ'vache asa chẽa jachama'ñe cho'ojũ pani chũ'upi cho'okaiũna si'arũmũ na'a rua masina pa'ijanaa'me. Asa jachani vesujanaa'me. ²⁵Pãi, chũ'u chũ'vache asa jachamana si'arũmũ na'a rua re'oja'che pa'ijanaa'me. Cho'okaija'mũ chũ'u repa re, chũ'u chũ'vache'te na'a rua masial'jũ chini. Jã'ata'ni chekũna chũ'u chũ'vache asanata'ni masi cuasamapũ chũ'upi cho'okũna repa re jmamakarũ masiche cavesũsõjanaa'me —chiniasomũ Jesús repa re.

Otera'karuã tãuna aineesi'ere cuasaku kuamu Jesús

26 Ûcuarumu Jesús repanare pãi jo'e chu'vaku ija'chere cuasaku kuaasomu:

—Dios chũ'ũne cho'ona pa'iche ija'chea'me: Pãiu otera'karuã tãasomu. 27 Tã pi'ni ñami kãimu repau. Kãni vuni jo'e cho'оче cho'omu. Jo'e na'iuna jo'e kãimu repau. Jã'aja'ne cho'oto si'arumu ñami umucujña repau tãsi'e aineeku pa'imũ. Tãsi'e ñoma'ne aineeñe vesumu repau. 28 Charo repara'ñuruã aineemu. Cho'je repara'ñuruã ju'a ña'imũ. Ju'a ñani repara'karuã pa'imũ. 29 Pa'iuna tãsi'ku va'tipi repara'ñuruã verisõ-mũ —chiniasomu Jesús repanare.

Mostazara'karuã pa'iche'te cuasaku kuamu Jesús

(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

30 Ûcuarumu Jesús repanare pãi jo'e ija'che chu'vaasomu:

—Dios chũ'ũne cho'ona, ¿keeja'cheja'che pa'iche? Repana pa'iche'te kuara chini, ¿keeja'chere cuasaku kuaja'che chu'ũ? 31 Ija'chere kuara: Mostazara'karuã rua jmara'karuãa'me. 32 Jã'ata'ni pãipi tãru sũkiñuã ujañuãpi ka uja'ka pa'iñuã aineeuna pĩ'ava'na ũcuaka vu'evuãre chu'ru-jachejñare tuhiju pa'ime —chiniasomu Jesús.

Jesús pãire chu'vaku cuasaku kuasi'ere kuamu

(Mt 13.34-35)

33 Jesús repanare pãi chu'vaku repa'na asamasichetu'ka cuasaku kuaasomu. 34 Repanare chu'vaku cheke i'kama'ne ũcuau cuasachechi'a kuaasomu repau. Jã'ata'ni chekuna pãi peorumu repau neenare repau kuasi'e te'erũhiñe kuaasomu, asamasia'ju chini.

Jesupi chũ'ũna tutachena'me fa'ache cuhasi'ere kuamu

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

35 Ûcuau mucuse na'icuhatona Jesús repau neenare ija'che i'kaasomu: —Ira chiara chekukã'kona jẽñu mai —chiniasomu.

36 Chikuna repanare pãi jo'ka repau neenapi Jesure choovu pa'iku'te jẽaasome. Jẽajuna pãi chekuna chekuvuãpi ja'me jẽniasome.

37 Jẽ'ejuna chiara tutaku fa'aku ja'ñuku choovu oko timusopi'raasomu. 38 Jã'aja'ne cho'oku pa'ito Jesús choovu tutipu kãiu paniasomu kãipuji ũhiũ. Choovu'ji runisocuhakuna ũcuau ũhichejana mña ija'che i'ka vuoa-some repau'te:

—iMasu, runisõcuame mai! ¿Chukuna'te oima'ku mu'ũ? —chiniasome.

39 Chitena jñano vuni tutachena'me chiara fa'ache'te ija'che i'kaaso-mũ repau:

—iTutachena'me fa'ache cuhajũ'u! —chiniasomũ repaũ.

Chikũna tutachena'me fa'ache teana ũcuapa'rũva cuhaasomũ. Jo'e re'oja'ira cuhaasomũ chiara. ⁴⁰Jã'aja'ñe cho'ocuha Jesús repaũ neenare i'kaasomũ.

—¿Je'se pa'iũna mũsanũkonare rũarepa vajũchũakũ? Chũ'ũre masi cuasama'me mũsanũkona —chiniasomũ repaũ.

⁴¹Chikũna vajũchũju rũa cuasaju sãĩñechi'a sãniasaasome repaũ.

—¿Keeja'iujekũ ikũ jã'aja'ñe cho'okũ? Ikũpi chũ'ũũna tutasi'e cuhasõmũ, fa'asi'ejẽ'e ũcuaja'che —chiniasome repaũ Jesús neena.

Gadara cheja cava'ũre vati paava'ũre Jesús etokaisi'ere kũamũ

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

5 ¹Ũcuarũmũ Jesús repaũ neenana'me chiara chekũkã'ko cacheja Gadara chejana jẽni tĩ'a matena pãiu vatire paakũ eta tijĩñasomũ Jesure. ²⁻³Repaũ si'arũmũ pa'ichejapi pãĩ tãchejĩnapi etaasomũ. Repaũ'te pãĩ chẽañu chiito chẽacu'aasomũ. Cũnamejẽ'e repaũ'te vēcũcu'aasomũ. ⁴Pãĩ repaũ'te rũarepañoã cũnameãpi vėesi'eta'ni si'arũmũ cũ'a jũjĩna vėesi'e tũteso repaũ'te vėesimeã jmarĩũũ tũtesoasomũ repaũ. Jmamakaruĩjẽ'e chẽacojĩnomaneasomũ repaũ. Chẽacu'aasomũ. ⁵Si'aumucujĩna si'añami aikũjĩnana'me pãĩ tãchejĩnare peore ku'iu cuikũ catapuãpi meñe asi vaiũ paniasomũ repaũ. ⁶Jesupi Gadara chejana repaũ pa'ichejana tĩ'aũna so'opi ña vatire paakũ Jesús nũkachejana rãiasomũ. Vũ'vũ rani Jesús ti'ljñeñena ro're pũũ ñuniasomũ repaũ. ⁷⁻⁸Ro're pũũ ñũ'iũna Jesús ija'che i'kaasomũ repaũ'te:

—Vati, ikũre eta jo'ka saiĩũ'u —chiniasomũ repaũ.

Jã'aja'ñe chikũna vatire paakũ cuikũ i'kaasomũ repaũ'te:

—Jesús, Cũnaũmũ Pa'ikũ Dios Mamakũ, ¿ũque raikũ mũ'u? Dios ñakũ'te ie sėemũ chũ'u mũ'ũre: Asi cho'omanejũ'u chũ'ũre —chiniasomũ repaũ.

⁹Chikũna Jesús vatire ija'che i'kaasomũ:

—¿Ũquemamiũ'u mũ'u? —chiniasomũ repaũ'te.

—Chũkũna jainũko pa'inajẽju, Vati Kuanupũ ve'eme —chiniasome vati.

¹⁰Ũcuarũmũ vati rũarepañoã i'kaasome Jesure— Chũkũna'te chekũcheja saomanejũ'u —chiniasome. ¹¹Ũcuacheja kueñere aikũti caripa'te jo'cha-sėse kuanupũ ãure mu'kajũ ãijũ paniasome. ¹²Ũcuarũmũ vati Jesure rũa i'kaasome— Chũkũna'te etoni jo'chasėse sa'navũã kakache ũsemanejũ'u; kakañũ chũkũna —chiniasome. ¹³Jã'aja'ñe i'kajũ rũarepa sėejũna Jesupi, “Jau”, chikũna repaũna vati eta sani jo'chasėseva'nani kakaasome. Vati pi kakarena jo'chasėseva'na teana ũcuanũko vũ'vũ aikũti ɰjakũti caripaji chiarana tuã'tua ru'tu jũnisoasome. Chekurũmũ jo'chasėseva'na dos milrepana pa'icosome.

¹⁴Jã'aja'ñe cho'orena ña repava'nare kuirasiva'na kũañũ chini vũ'vũ-soasome vũ'ejoopo canana'me repachejĩna po'ñũ canare. Kũarena asa

cho'osil'ere ñañu chini eta saniasome pãi. ¹⁵Sani Jesús pa'ichejana tĩ'a, vati paasi'kure ñaasome repa. Kãa peosi'ku churata'ni kãa ju'iu ñuniasomu repa. Ūcuaja'che vë've cho'osi'kupi rũhiñe cuasakuna ña kũkũsoasome repa. ¹⁶Ūcuarumu vati paasi'kure cho'osi'ena'me jo'chasëse ru'isi'e ñasina chekũnani kũaasome. ¹⁷Kũarena asa pãi Jesure rua i'kaasome,

—Icheja pa'ima'ñe saiñũ'u mu'u —chiiju.

¹⁸Ūcuarumu Jesús co'ira chini choovuna jo'e tuniasomu. Co'ipi'rakuna vati paasi'ku repa'te ja'me sasa chini rua sëniasomu. ¹⁹Jã'ata'ni Jesús repa'te saiche ñseku ija'che i'kaasomu:

—Mu'u majapãi pa'ichejana sani mu'ure Dios cho'okaisi'ere kũajũ'u. Dios mu'ure oiu cho'okaisi'ere kũajajũ'u repanare —chiniasomu Jesús repa'te.

²⁰Jã'aja'ñe i'kauna repa vati paasi'ku vu'ñajooopã Decápolis cheja cajoopã dierepajooopã ku'iu Jesús repa'te cho'okaisi'ere peore ūcuajoopã canare kũaasomu repa. Kũauna pãi asa rua jñanoasome.

Jairo mamakona'me chie ravu jũ'iko'te Jesús vasosi'ere kũamu

(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

²¹Jã'aja'ñe cho'ocuha Jesús choovũji chiara chekũkã'kona jo'e jëni co'iasomu. Jëni tĩ'a chiara ru'tuva'te pa'iuña pãi jainuko chil'iasome repa'te. ²²Reparumu Jairo judiõpãi chil'ivu'e chũ'ũku Jesús pa'ichejana ranciasomu. Rani tĩ'a Jesure ña repa ti'jñeñe ro're puu ñuniasomu repa.

²³Ro're puu ñu'iu Jesure rua sëniasomu, ija'che i'kakũ:

—Chũ'u chĩiva'o jũnisõpi'ramo. Sani repa'te chëa vasokaijũ'u vajua'ko —chiniasomu repa.

²⁴Chikuna asa Jesús ūcuauña'me saniasomu. Ūcuaja'che pãi jainuko Jesuna'me saiju jujo jã'keju saniasome repa'te. ²⁵Ūcuaja'che romio, docerepaũsurumu chie ravu jũ'iko ja'me paniasomo. ²⁶Ëkochaipãi rua ñko cho'ote'leasome repa'te. Rua ñko si'ache cho'ojuna na'a rua jũniasomo repa. Ëkore kooko kuri peore repa paasi'e ro'isoasomo repa vajura chini. ²⁷Aperumu Jesús cho'oche pãi vasoche asasi'kojeko pãi kuanupu joopoji rani Jesús cho'jepi repa ju'ikãana chëaasomo repa. ²⁸Ija'che cuasaasomo repa: “Jesús ju'ikãa chëanijë'e vajuja'mo chũ'u”, chiio cuasako chëaasomo repa. ²⁹Chëaona chie raisi'e churata'ni teana cuhasoasomu repa'te. Cuhasoña repa vajusi'ere cuasaasomo repa. ³⁰Vajuna Jesús repa repa'te vasosi'e repa rekocho masiku churi peore repakã'jño ña sëniasomu repa.

—¿Neepi chũ'u ju'ikãa chëare? —chiniasomu repa. ³¹Chikuna repa neena ija'che i'kaasome repa'te:

—Pãiva'na si'acakã'jño tĩ'time mu'ure. Jã'ata'ni, “¿Neepi chũ'ure chëare?”, sëniasamu mu'u —chiniasome repa.

³² Chiisi'eta'ni Jesús repau'te chēasi'kore ñara chini si'acakājño ñaku paniasomũ.

³³ Ñakũna repao jũ'isi'ko vajuchuko kurukuruo repao'te vasosi'e masiko rani repau'te ti'jñeñe ro're ñu'io peore kuaasomo repau'te. ³⁴ Kuaona asa Jesús i'kaasomũ repao'te.

—Mu'va'o, “Iku chu'ure vasoja'mũ”, chiio cuasasi'kojeko vajucuhasi'koa'mo mu'ũ. Sani re'oja'che pa'ijũ'ũ chura —chiniasomũ Jesús repao'te.

³⁵ Repau Jesús chuta'a i'katona, pãi Jairo vu'e pa'isina rani i'kaasome Jairo'te.

—Mu'ũ chi'iva'o jũnisõcuhasi'koa'mo. Masiu'te jo'e i'kamanejũ'ũ —chiniasome repaana Jairo'te. ³⁶ Repana i'kasi'e Jesús asa jachaku Jairo'te ija'che i'kaasomũ:

—Vajuchumanejũ'ũ. Mu'upi, “Chu'ũ chi'iva'ore vasokaija'mũ Jesús”, chiiũ cuasato mu'ũ chi'iva'o vajuja'mo —chiniasomũ repau repau'te.

³⁷ I'ka pi'ni Jairo vu'ena saniasomũ repau Pedrona'me Santiagona'me Santiago cho'jeu Juan. Pãi chekũnare saiche ñseasomũ Jesús. ³⁸ Sani judiõpãi chi'ivu'e chũ'ũku vu'ena ti'a ñato pãi jainuko pa'ijũ rua asojũ otapi oijũ cuijũ cho'oasome. ³⁹ Ña kaka i'kaasomũ repau repaana.

—¿Je'se pa'iu'na musanukona rua ota oijũ rua asojũ cho'oche? Jũni-sõsiva'oma'mo iko. Rupũ kãisiva'oa'mo —chiniasomũ repau repaana.

⁴⁰ Jã'aja'ñe i'kakũna asa jachaju Jesure pãisoasome repaana. Pãisojũna repaana ñcuanukore etoasomũ repau. Etocuha repava'o pa'iruupũna jũ-nisosiva'o pũka'kupãina'me repau'te ja'me pa'inare cuaaku kakaasomũ repau. ⁴¹ Kaka Jesús jũ'isiva'o jũtũna chēaku i'kaasomũ.

—*Talita, cumi* —chiniasomũ Jesús repava'ore. (“*Talita, cumi*” chini “Romichi'iva'o, vuni nukajũ'ũ” chiimũ tiichu'o.)

⁴² Jã'aja'ñe i'kaũna repava'o docerepaũsurũmu pa'iko vajurani teana vuni nuka kuniasomo. Vuni nuka ku'iona repaana pãi ña kukũsoasome.

⁴³ Ūcuarũmu Jesús repaana pãi rua chũ'ũasomũ,

—Iva'ore chu'ũ vasosi'e chekũnare pãi kuamanejũ'ũ —chiiũ. Ūcuachi'a repaoni ãure ãua'jũ chini chũ'ũasomũ repaana.

Jesús Nazaret vu'ejoopo pa'isi'ere kuamũ

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

6 ¹ Jã'aja'ñe cho'ocuha ũcuachejapi eta repau pa'irepajooopona co'iasomũ Jesús, repau neenana'me. ² Co'i pa'iu pũaumucuse judiõpãi chi'i-vũ'ena kaka che'choasomũ repau. Che'chokũna pãi asa jñano i'kaasome.

—¿Je'se cho'oku iku repau che'chomasiche che'cheu? ¿Neepi ikũre che'chore? ¿Je'se cho'oku iku Diochi'a cho'omasiche cho'oche che'cheu?

³ Ijoopo pa'iku chooko'ña cho'oku'mũ iku Jesús. María mamaku'mũ. Jã'ana Santiagona'me Josena'me Judana'me Simón majaa'chu'a'mũ iku. Repau cho'jeromi ũcuaja'che ijoopo'te maina'me pa'ime —chiniasome repaana.

Jā'aja'ñe cuasanajeju repau i'kache jachaasome repana.

⁴Ūcuarumu Jesús repanare i'kaasomu.

—Dios chu'o kuakaiuku aineesijooopo pa'inana'me repau majapāichi'a repau kuache Dios chu'o asa jachame. Musanukona ūcuaja'che ijooopo chu'u aineesijooopo pa'ina chu'u kuache Dios chu'o asa jachame —chiniasomu Jesús repanare.

⁵Repanapi repauni cuasamapuna Diochi'a cho'omasiche ruarepa cho'o ñomaneasomu Jesús repajooopo pa'irumu. Pāi jū'iva'nare te'eva'nare jūjñapi chēa vasoasomu. ⁶Repana pāi repau'te masi cuasamañere cuasaku jñanoasomu Jesús. Reparumu Jesús vu'ñajooopoā kueñe pa'ijooopoā ku'i'u che'choku paniasomu.

**Dios chu'ore chu'vaa'ju chini repau neenare docerepanare Jesús
saosi'ere kumu**

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷Ūcuarumu Jesús repau neenare docerepanare soni chi'i,

—Musanukona ūcuanuko te'eka'chapanachi'a ūcuate'echaja sani chu'upi cho'okaiuna pāi sa'navuā pa'inare vati peore eto saojanaa'me. ⁸Musanukonapi sani cu'amakarujē'e samanejū'u. Jā'ata'ni musanukona ju'veju ku'iñoachi'a sajū'u. Āujē'e samanejū'u. Turu cu'amajñaruā mañajaturujē'e samanejū'u. Kurijē'e samanejū'u. ⁹Cū'akorophe're ju'iju saijū'u. Kāñajē'e samanejū'u. Kāña sa'ñeju ju'ikāñajē'e sama'ñe musanukona ju'ikāñaruāchi'a ju'iju ku'ijū'u —chiniasomu Jesús repau neenare. ¹⁰Ūcuarumu Jesús jo'e i'kaasomu repau neenare.

—Sani ku'iju vu'ejoopo tī'ani musanukonare chiina vu'ere canuka pa'ijū'u, tīcheja saichetu'ka. ¹¹Chekurumu musanukona saicheja pa'inapi musanukonani cuaocuheju Dios chu'ojē'e asacuheto musanukona cū'akorophe're chū'isi'ere cha'ore tī'to to'jñojū eta saijū'u, pāipi ña repana cu'ache cho'osi'ere masia'ju. Dios pāi ūcuanukore chi'i ro'iumucuse tī'aru Sodomā vu'ejoopona'me Gomorra vu'ejoopo pa'isinare ruā cu'ache ti'jñeja'mu. Jā'ata'ni musanukona chu'vache asacuhesinare na'a ruā cu'ache ti'jñeja'mu reparumu. Ūcuarepaa'me jā'a —chiniasomu Jesús repanare.

¹²Jā'aja'ñe chū'uuna Jesús neena sani ku'iju pāipi repana cu'ache cho'oche'te ūhasoa'ju chini chu'vaasome. ¹³Ūcuachi'a vatire pāi sa'navuā pa'inare eto saosokaniasome repana. Ūcuachi'a ravu jū'inare u'chape'e-ra'kapi jmarā'karuji ro've vasoasome repana repanare pāi.

Juan Pāi Okoro'veku'te vanisosi'ere kumu

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴Ūcuarumu Herodes pāi chū'uku Jesús cho'oche asaasomu, Jesús cho'oche'te pāi jainuko masiju kuajuna. Jā'aja'ñere asa ija'che i'kaasomu repau:

—Juan Pái Okoro'vesi'ku chu'upi chũ'uuna chuenisōsi'kupi jūni vajurani pa'icosomu jā'u. Jā'aja'ñejekuna Diochi'a cho'omasiche cho'omasicosomu repau —chiniasomu.

15 Chekunata'ni ija'che i'kaasome:

—Aperumu Dios chu'o kuasi'kupi Elíapi jo'e vajurani pa'imū jā'u —chiniasome repau.

Jo'e chekunata'ni ija'che i'kaasome:

—Aperumu Dios chu'o kuasina kuasi'eja'che Dios chu'o kuaku'mū jā'u —chiniasome repau.

16 Repana i'kasi'e asa Herodes ija'che i'kaasomu:

—Juancosomu repau. Aperumu chu'upi repau sijopu tusosōne chũ'uuna jūnisōsi'kuta'ni jo'e vajurani pa'icosomu jā'u —chiniasomu repau.

17-18 Aperumu repau Herodes repau cho'jeu Felipe rūjoni Herodíani tua veja paakuna Juan asa, “Muche'u paako'te tua paaku Dios ũseche'te cu'ache cho'omu mū'u”, chiiu chu'vaasomu repau'te. Jā'aja'ñe chu'vakuna Herodes asa pe'rukū repau'te Juanre chēa curnameji quēo pāi chēavū'ena sa cuaoa'ju chini chũ'uasomu.

19-20 Jā'ajekuna Herodías Juan i'kasi'ere asacuheasomo repau'te. Cuheko Juanre vanisochē chũ'ura chiniasomo repau. Jā'ata'ni Herodes ũseasomu. Repau Herodes Juanni vajuchuku ija'che cuasaasomu: “Repau Juan rua re'oku'mū. Cu'ache cho'oma'mū repau”, chiiu cuasaasomu. Ũcuachi'a Juan chu'vache'te asa, “¿Cho'oja'che chu'u? ¿Pāaja'ñe?”, chiiu cuasaasomu repau. Jā'ata'ni rua asara chiniasomu repau. 21 Ũcuarumu Juanre vanisorumu churata'ni tī'aasomu Herodía'te. Herodes repau'te jīaasiumucusejarumjekuna āure āura chini repau'te ja'me chũ'unana'me sōtaopāi chũ'unana'me pa'ipāi Galilea cheja canare soniasomu. 22 Reparumu fiesta'te cho'ojuna Herodías mamako repau āu āiruupuna kaka pāi jainuko űajū'te eta te'eo ujacha'iasomo. Jā'aja'ñe cho'okona űa Herodes rua pojasomu repau'te, repauna'me āu āina ũcuaja'che. Repaoni pojoku repau'te i'kaasomu repau.

—Mū'ure uache sēejū'u chu'ure. Mū'u sēēne ũcuuache īsija'mū chu'u mū'ure —chiniasomu. 23 Ũcuachi'a repau'te ija'che i'kaasomu repau:—Chu'u neechejña chu'u chũ'uku pa'ichejña joopojatu'ka īsija'mū chu'u mū'ure. Diopi űakuna ũcuarepa chu'o i'kamū chu'u mū'ure —chiniasomu repau. 24 Chikuna eta puka'koni sēniasomo repau.

—¿Ũquere repau'te sēēja'ñe chu'u? —chiniasomo.

Chikona puka'ko ija'che i'kaasomo:

—Juan Pái Okoro'veku sijopu tusochē'te sēejū'u repau'te —chiniasomo puka'ko.

25 Chikona asa na'mi sani Herodes pa'iruupuna jo'e kaka ija'che i'kaasomo repau repau'te:

—Juan Pāi Okoro'vekũ sījopũ'te tũso cũnare'avana maña teana ra īsi-jũ'ũ chũ'ũre —chiniasomo repao.

²⁶ Repao sēēñe'te asaũna Herode'te rũa sũmaneasomũ. Jã'ata'ni repaũ soicojñosina asajũ'te, “Ũcuarepare i'kamũ chũ'ũ”, chiisi'kũjekũ ũcuare ra īsia'jũ chini chũ'ũasomũ repaũ. Pāipi, “Joreũ'mũ iku”, chiimanea'jũ chini, repao sēesi'e ũsecuheasomũ repaũ. ²⁷ Jã'aja'ñe'jekũna sōtao'te repavũ'e pē'jekaikũ'te, “Sani Juan sījopũ tũsojũ'ũ”, chiĩũ chũ'ũasomũ repaũ. ²⁸ Chũ'ũũna pāi chēavũ'ena sani Juan sījopũ tũsocuha cũnare'avana maña ra romichĩioni īsiasomũ. Īsiũna koo pũka'koni jo'e sa īsiasomo repao.

²⁹ Ũcuarũmũ repaũ Juan neena pa'isina repaũ'te vanisosi'ere asa pāi chēavũ'ena sani repava'ũre sa tãasome.

Pāi cinco milrepanare Jesús ãu ãusi'ere kũamũ

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Jã'a cho'o pi'nisirũmũ Jesús neena, repaũ saosina rani repana cho'o-si'ena'me repana che'chosile peore kũaasome repaũ'te. ³¹ Reparũmũ pāipi jairepanũko repana pa'ichejana rajũna ãu ãicu'aasomũ repaũ'te Jesure, repaũ neenare ũcuachi'a. Jã'aja'ñe cho'ojũna Jesús repaũ neenare ija'che i'kaasomũ:

—Jũna, saũu mai. Pāi peochejana sani jmamakarũ pũañũ —chiniasomũ repaũ. ³² Ũcuarũmũ Jesús ũcuachejapi repaũ neenana'me choovũ tuni pāi peochejana chiara chekũkã'kona jēniasomũ. ³³ Jã'ata'ni pāi jainũko vũ'ñajoopoã chekũjoopoã pa'ina Jesuni ña masijũ repara chekũkã'kona po'opi vũ'vũ pachu repana jē'ejachejana charo tĩ'aasome. ³⁴ Chiara chekũkã'ko jēni tĩ'a manĩ Jesús, repaũ'te tuhasinare pāi ñaasomũ. Repana pāipi Dios chũ'o chũ'vaju cho'okainani peojũ ovejava'na kuirakũ'te peova'naja'ñe chũova'na pa'ijũna repanare Jesús ña oniasomũ. Repanani oiũ Dios chũ'o chũ'vaasomũ repaũ. ³⁵ Ũcuarũmũ repaũ neena na'isocuhakũna repaũ'te sani ija'che i'kaasome:

—Na'isōcuhamũ ie. Icheja vũ'ñajoopoãjē'e peomũ. ³⁶ Jã'ajekũna inare pāi saojũ'ũ kueñe pa'ivũ'ñana ũcuachi'a vũ'ñajoopoãna sani ãure koo ãapũ —chiniasome repana.

³⁷ Jã'aja'ñe i'kanareta'ni Jesús i'kaasomũ repanare.

—Mũsanũkonapi ãu ãujũ'ũ inare —chiniasomũ repaũ.

Chikũna i'kaasome repana repaũ'te.

—¿Mai kurire're denariore're doscientorepare're sa pã koojani ra ãujanaa'ñe chũkũna inare? —chiniasome repana.

³⁸ Chitena Jesús i'kaasomũ repanare.

—¿Ketopũpũã pãpũã paache mũsanũkona? Ñajaijũ'ũ —chiniasomũ repaũ repanare.

Chikũna ñajani rani repaũ'te ija'che i'kaasome repana:

—Pāpuā, cincorepapuā, va'iva'na te'eka'chapava'narechi'a paame chukuna —chiniasome. ³⁹Ūcuarumu Jesús repañare pāi tachavuna te'ekuanuchi'a pūna'ju chini chū'wasomu. ⁴⁰Chū'wuna pāi ūcuauko te'ekuanuchi'a pūnasome. Chekukuanupūā cienrepana, chekukuanupūā cincuentarepana pūnasome repaña. ⁴¹Pūñ ñu'ijuna pā, cincorepapuāre va'iva'nare te'eka'chapava'nare mini cājiku cūnawure ñaku Dioni, “Re'orepamu Ja'ku”, chini repau neenani repa pāre tū'se ĩsiasomu repau, ūcuaukore āua'ju chini. Va'iva'nare ūcuaja'che ĩsiasomu repau, repañani āua'ju chini.

⁴²Pāi ūcuauko chajiche āniasome repa. ⁴³Jā'ata'ni repaña āijuna cajejaisi'e pāna'me va'i docerepajū'ña sia maña timuasome repaña Jesús neena. ⁴⁴Repa āu āisina pāi chekūrumu cinco milrepana na'a jainuko pa'icosome ūmupāichi'a kuēkueto.

Jesús oko sē'sevūji nuka ku'isi'ere kuamu

(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵Jā'aja'ñe cho'ocuha Jesús repau neenare ija'che i'kaasomu: “Chū'ū inare pāi saochetū'ka mūsanukona choovu tuni chiara chekukā'ko cajoopo Betsaida vū'ejoopona charo jē'ejū pa'ijū'ū”, chiniasomu. ⁴⁶Repañare pāi sao pi'nisirumu Jesús aikūtina mūnisoasomu, te'eu Dioni sēsa chini. ⁴⁷⁻⁴⁸Jā'a cho'oto ñami repau neena chuta'a chiara joorepapo'te jē'ejū paniasome. Repaña saichejapi tutapi rache tutakuna ro'acu'aasomu repañare. Ūcuarumu Jesús po'o te'eu pa'ikūji ñatacuhatona repañare ña chiara sē'sevūji nuka ku'iu tuha caraipi'raasomu.

⁴⁹⁻⁵⁰Jā'aja'ñe raiuna repaña ūcuauko ña, kukuso vajuchūjū ija'che i'kajū rua cuiasome, “iJū'isi'kūpi reko raimu iku’!”, chiijū. Jā'aja'ñe i'ka-juna Jesús teana ija'che i'kaasomu:

—Jūjarekoñō paajū'ū. Jesua'mu chū'ū. Vajuchūmanejū'ū —chiniasomu.

⁵¹Repañ Jesús choovu tukuna tutasi'e cuhasoasomu. Jā'aja'ñe cho'oñna rua jñanoasome repaña. ⁵²Jesús pāpuā cho'osi'e ñasinata'ni repau pa'iche veswasome repaña, repau'te chuta'a masi cuasamanajējū.

Genesaret cheja pa'iva'nare jū'iva'nare Jesús vasosi'ere kuamu

(Mt 14.34-36)

⁵³Ūcuarumu Jesús repau neenana'me chiaraji jēni Genesaret chejana tī'aasome. Tī'a choovu jūoasome repaña. ⁵⁴Jūo maito repacheja pa'ina pāi Jesure teana ña masiasome. ⁵⁵Jā'ajekuna repaña ūcuacheja pa'ivū'ñā ūhinare jū'iva'nare vū'vū miiyani raasome. Repava'nare ra kākāñā ūhinare Jesús ku'ichejñana ūhaasome. ⁵⁶Repañ Jesús vū'ñajoopoā chekūrumu jmajooruā chekūrumu ūjajoopoā chekūrumu po'ñare ku'ina pāi jū'iva'nare repau pa'ichejana ra ma'a ru'tūvaāna ūhaasome. Ra ija'che chiijū sēniasome repaña: “Iva'na jū'iva'na mū'ū ju'ikāa pūso juhasirū'tū

chêseche jo'kajũ'u, chêse vajua'ju", chiniasome. Ûcuarũmu repaña jũ'i-va'na repaũ ju'ikãa chêsesina ùcuauũko vajuasome.

Pãi rekoñoã cu'ache paache'te i'kamũ Jesús

(Mt 15.1-20)

7 ¹ Ûcuarũmu fariseopãina'me judíopãi che'chona Jerusalén raisinapi Jesús pa'ichejana saniasome repaña. ² Sani tĩ'a ñato Jesús neena te'ena judío aipãi chũ'u jo'kasi'e cho'omaru masi choamajũjñapi ãu añiasome. Jã'aja'ñe cho'ojuna fariseopãina'me judíopãi che'chona ña cu'ache i'kaasome repañare.

³ Repaña fariseopãina'me judíopãi ùcuauũko cu'are cuheju repaña aipãi chũ'u jo'kasi'e cho'onaa'me. Charo jũjña masi choamaneni ãu ãimanaa'me repaña. ⁴ Ûcuachi'a ãu ísicheja sani rani cuchamaneni ãu ãimanaa'me repaña judíopãi. Cu'are cuheju aperũmu repaña aipãi chũ'usi'e chuta'a cho'ojũ pa'inaa'me repaña. Cũnaro'ro, cũnaroã, cũnare'a peore masi sosaju pa'inaa'me repaña. Kãiko'ñajatũ'ka masi choanaa'me repaña, aipãi chũ'usi'ere cho'ojũ.

⁵ Ûcuarũmu repaña fariseopãina'me judíopãi che'chona Jesure ija'che sēniasome:

—¿Je'se pa'inaa mu'u neena mai aipãi chũ'u jo'kasi'e cho'oma'ñe? Masi choamajũjñapi ãu ãime repaña —chiniasome repaña.

⁶ Chitena Jesús ija'che i'kaasomu repañare:

—Aperũmu Dios chũ'o kuasi'ku Isafas musanukona sē'sevuchi'a re'o-ja'che pa'ijachere kuaku tocha jo'kasi'e ija'che chiimu:

Jã'ana Israel jojosina, “Mu'ure cuasaju vajuchume chukuna”,
chiime chũ'ure.

Jã'ata'ni repaña rekoñoã chũ'ure cuasamanaa'me repaña.

⁷ Ûcuachi'a chũ'ure cuasaju pojojũ cho'очеja'che sē'sevuchi'a peo-che cho'onaa'me repaña.

Rupũ repaña cuasaju chũ'uñechi'a che'chonajeju chũ'uni cuasa-mapũ jorenaa'me repaña,

chiiũ tocha jo'kaasomu Isafas. ⁸ Dios chũ'u jo'kasi'ere jachaju cho'omaru rupũ pãi cuasaju chũ'uñechi'a cho'ojũ pa'inaa'me musanukona.

⁹ Musanukona aipãi cuasaju chũ'u jo'kasi'ere cho'oũu chiiju Dios chũ'u jo'kasi'e cho'omanaa'me musanukona. ¹⁰ Aperũmu Moisés ija'che chũ'u jo'kaasomu:

Mũja'kupãi ña kukũju pa'ijũ'u musanukona,
Ûcuachi'a,

Mũja'kupãi cu'ache i'kamanejũ'u.

Jã'aja'ñe i'kanare vanisõñe pa'imũ, cu'ache i'kasi'e ro'i,
chiiũ chũ'u jo'kaasomu. ¹¹⁻¹² Musanukonata'ni chekũnare ija'che chũ'unaa'me:
“Mai ja'kupãire ija'che i'kato re'omu: ‘Ja'kupãi, musanukonare ísira'asi'e

chũ'u paache corban'me. Jã'ajekũna musanũkonare kuiracu'amũ', chiito re'omũ. Jã'aja'ñe i'kanare pũka'kupãi kuirache peomũ", chiinaa'me musanũkona. ("Corbán" chini "Diore ĩsijachea'me" chiimũ.) ¹³ Musanũkona Dios chũ'u jo'kasi'e jachanajeju jã'aja'ñe chũ'ume, pãipi rupũ musanũkona cuasaju chũ'ũñe'te cho'ojũ paapũ chini. Cheke ũcuajamajñaruã cu'ache cho'ojũ pa'inaa'me musanũkona —chiniasomũ Jesús repañare.

¹⁴ Chini Jesús pãi jo'e soni rao ija'che i'kaasomũ repañare:

—Chũ'u i'kache asa chẽa masijũ'u musanũkona ũcuanũko. ¹⁵ Pãi ãũ ãĩñeji repaña rekoñoã cu'ache cho'omanaa'me. Repaña cu'ache cuasani'ta'ni cu'ache cho'ome rekoñoã. ¹⁶ Chũ'u i'kache asa chẽaana ũcuanũko asa chẽajũ'u —chiniasomũ Jesús repañare.

¹⁷ I'kacuha pãi jo'ka mua vũ'ena kakaasomũ Jesús. Kaka pa'ĩña repañ neena repañ chũ'vasi'ere asavesũju sēniasome repañ'te, masi kũaa'kũ chini. ¹⁸⁻¹⁹ Sētena ija'che i'kaasomũ repañ:

—ĭMusanũkona ũcuaja'che chũ'u i'kasi'e asavesũche? Pãin ãũ ũcuauache'te ãni cũtapũna mevo jmamakarũ paa sējosomũ. Rekocho kakamaũna repañ rekochota'ni cu'ache cho'oma'mũ —chiniasomũ Jesús.

Jã'aja'ñe i'kakũ, "Ãũ ũcuauache ãire'omũ pãi", chiniasomũ Jesús. ²⁰ ũCuuarũmũ Jesús jo'e ija'che i'kaasomũ:

—Pãi cu'ache cho'ona repaña rekoñoã cuasache cu'ache cho'ome. Cu'ache cuasanajeju repaña rekoñoã cu'ache paame. ²¹ Pãi te'ena repaña rekoñoã cu'ache cuasaju cu'ache cho'ome. Chekũna romineeju chekũna mũneeju cu'ache cho'ome. Chekũna pōse ñaasōme. Chekũna pãi vanisōme. ²² Chekũna repaña pa'imanare ja'me kãime. Chekũna, pãi neemajñaruãre tua paauache ñame. Chekũna ũcuauache cu'ache cho'ome. Chekũna joreme. Chekũna ũcuauache cu'ache cho'ojũ jũvoma'ñe si'ache vajuchũache cho'onaa'me. Chekũnare pãi re'oja'che ti'jñeto pe'rume. Chekũna cu'ache i'kame chekũnare. Chekũna pãi chekũnare cuheju, "Chũ'uchi'a re'okũ'mũ", chiime. Chekũna tĩĩne cuasame. ²³ Pãi jã'aja'ñe cuasaju cho'onapi cu'ache paame rekoñoã, Diopi ñato —chiniasomũ Jesús.

Judío peokoji Jesure cuasasi'ere kũamũ

(Mt 15.21-28)

²⁴ ũCuuarũmũ Jesús ũcuachejapi eta Tiro vũ'ejoopona'me Sidón vũ'ejoopo pa'ichejana saniasomũ. Sani tĩ'a repacheja pa'ivũ'ena kakaasomũ repañ, kati te'eũ pasa chini. Jã'ata'ni katicu'aasomũ repañ'te. ²⁵⁻²⁶ Sani tĩ'aũna repacheja pa'iko Sirofeniciapãio asa repañ pa'ivũ'ena mua kaka repañ'te ti'jñeñe ro're pũũ ñuniasomo. Ñũ'io repañ'te rua i'kaasomo repao, mamako'te pa'ikũni vatini eto saokaau chini. ²⁷ Sēeona Jesús i'kaasomũ.

—Pãipi chĩiva'na ãĩñe'te ãure tua jamuchaire ãuto cu'amũ. Pãi repaña chĩiva'nani charo ãũ ãume —chiniasomũ.

²⁸Chikuna repao i'kaasomo.

—Ūcuarepaa'me jā'a, Pāi Ūcuanukore Paaku. Jā'ata'ni pāi chīiva'na āijū pu'che to'jñosimajñarūāre āime jamuchai —chiniasomo repao.

²⁹Chikona Jesús jo'e i'kaasomu repao'te.

—Rua masi i'kamo mu'u. Jā'aja'ñe cuasako i'kaona mu'ure re'oja'che cho'okaija'mu chu'u. Mu'u vu'ena co'ijū'u. Mu'u chīiva'o sa'navu palisi'ku vati eta sanisōcuhasi'kua'mu —chiniasomu Jesús repao'te.

³⁰Jā'aja'ñe i'kauna vu'e co'i ñato chīiva'o kāiko'are ūhio paniasomo, vatipi aperumu repao'te palisi'ku eta sanisouna.

Cājo asamau chu'ojē'e cutuma'ñe pa'ikū'te Jesús vasosi'ere kuamu

³¹Ūcuarumu Jesús Tiro vu'ejoopo pa'ichejapi sani Sidón vu'ejoopo carani jo'e Decápolis cheja pa'ijooopā carani Galilea chiarana sani tī'aasomu.

³²Sani pa'iuna repau pa'ichejana pāi chekunapi cājo asamau chu'ojē'e cutuma'ñe pa'ikū'te ra, “Ikure chēa vasojū'u”, chiniasome. ³³Chitena Jesús repau'te jū'ikū'te pāi peochejana juha sa repau mūoñoāpi jū'ikū'te repacājo pa'iche suānicuha repau coopi tutu jū'ikū chemeñona noasomu.

³⁴Jā'aja'ñe cho'ocuha umure ñaku rua chu'e mūo jū'ikū'te i'kaasomu repau. “¡Efata!”, chiniasomu. (“Efata” chini “Vatajū'u” chiimu hebreo chu'o.)

³⁵Jā'aja'ñe i'kauna jū'ikū cājo ta'pisi'e ūcuate'erumu repau chemeño asoma'ñe i'kasi'chopi care'o'una asoche cutuasomu repau. ³⁶Repau'te vasocuha reparare i'kaasomu Jesús. “Chu'u ikure vasosi'e chekunare kuamanejū'u”, chiim ūseasomu repau. Jā'ata'ni Repauji na'a rua, “Kuamanejū'u”, chiito na'a rua chekunare kuaasome repa. ³⁷Jesupi jā'aja'ñe cho'o'una repa pāi ña jñano ija'che i'kaasome:

—Jesús rua si'ache re'oja'che cho'okū'mu. Repauji cho'o'una cājo asamanesina chura asame. Ūcuachi'a repauji cho'o'una chu'o cutumanesina chu'o cutume chura —chiniasome repa.

Pāi cuatro milrepanare Jesús āu āusi'ere kuamu

(Mt 15.32-39)

8 ¹Ūcuarumu pāi jainuko Jesús pa'ichejana sani chili pa'ijūna āu si'asoasomu repa. Jā'ajekuna Jesús repau neenare soni rao ija'che i'kaasomu:

²—Inare pāi repa rasi'e āu āni si'asō āiñejē'e peova'napi chu'ūna'me choteumucujña pa'ijūna oimu chu'u. ³Āu āimava'nani repa vu'ñana saoto repa saijū āucuhana phā'phasō ai jūnisōjanāa'me. Te'ena rua so'ñapi rianasome —chiniasomu repa.

⁴Chikuna repa neena i'kaasome.

—Icheja pāi peochejajeku āu āiñejē'e peomu. ¿Je'se chukuna āu jñaa āujanaa'ñe inare pāi? —chiniasome. ⁵Chitena Jesús ija'che sēniasomu repa:

—¿Jetopɾɾɿã pã paache mʉsanʉkona? —chiniasomʉ repaɯ.

Chikʉna i'kaasome repana.

—Pãɾɿã sieterepaɾɿã paame chʉkʉna —chiniasome.

⁶Ũcuarʉmʉ Jesʉs asa pãipi chejana pʉa'a'jʉ chini chʉ'ʉasomʉ. Pʉa-rena Jesʉs repa pãɾɿã sieterepaɾɿã mini cãjikʉ Dioni, “Re'orepamʉ”, chini repaɯ neenare tʉ'se iʉiʉna repaɯ pãi ũcuʉnʉkore ăuasome repaɯ. ⁷Ũcuachi'a repaɯ neena chiacha va'i te'eva'nare paajʉna Jesʉs repava'nare mini cãjikʉ Dioni, “Re'orepamʉ”, chiniasomʉ. Chini chʉ'ʉasomʉ, repaɯ neenapɿ pãire ũcuʉnʉkore ăua'jʉ chini.

⁸Pãi ũcuʉnʉko chajichechi'a ăniasome repa. Repaɯ ăijʉna cajejaisi'e sieterepaɾɿã sia maña timuasome repaɯ Jesʉs neena. ⁹Repa ău ăisina pãi chekʉɾʉmʉ cuatro milrepana pa'licosome, ɿmʉpãichi'a kuêkueto. Jã'a cho'o pi'nisirʉmʉ Jesʉs repanare pãi saosoasomʉ. ¹⁰Saocuha repaɯ neenana'me choovʉji tuni Dalmanuta chejana jēniasomʉ repaɯ.

Jesupi Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñoa'kʉ chini

fariseopãi sēesi'ere kuamʉ

(Mt 12.38-39; Mt 16.1-4; Lc 11.16, 29)

¹¹Ũcuarʉmʉ fariseopãi Jesʉs pa'ichejana rani ke'reasome repaɯ'te. “Dios raomanesi'kʉa'mʉ i'kʉ”, chini cuasanajejʉ, repaɯni cu'ache cho'oŋu chini,

—Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñojũ'ʉ chʉkʉna'te —chiniasome repaɯ. ¹²Jã'aja'ñe chitena Jesʉs repaɯ rekocho rʉa sʉma'ñe pa'ia ija'che i'kaasomʉ repanare:

—Ina pãi chʉ'ʉre, “Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñojũ'ʉ chʉkʉna'te”, chiime, chʉ'ʉ pa'iche'te masiñu chini. Jã'ata'ni cho'o ñomaneja'mʉ chʉ'ʉ repanare. ũcuarepaa'me jã'a —chiniasomʉ Jesʉs.

¹³Chini repanare jo'ka jo'e choovʉji tuni chiara chekʉkã'kona jēnia-somʉ Jesʉs repaɯ neenana'me.

Fariseopãi cu'ache che'choche'te kuamʉ Jesʉs

(Mt 16.5-12)

¹⁴Ũcuarʉmʉ Jesʉs neena chiara jē'ejʉ, “Pã cavesʉ ranisōsinaa'me mai”, chiniasome sãiñechi'a. Pãɾɿ te'epʉ paaasome repaɯ choovʉ. ¹⁵Jã'aja'ñe cuasajʉ i'kajʉna Jesʉs repanare ija'che chʉ'vaasomʉ:

—Ñarepajũ'ʉ. Fariseopãina'me Herodes pã saucheja'chere ñajʉ che'chemanejũ'ʉ —chiniasomʉ. ¹⁶Chikʉna repaɯ neena sãiñechi'a i'kaasome.

—Maipi pãre ramanerena jã'aja'ñe i'kacosomʉ i'kʉ maire —chiniasome repaɯ. ¹⁷Jesʉs repaɯ sãiñechi'a cutuche'te masikʉ ija'che i'kaasomʉ:

—¿Je'se pa'ia'na mʉsanʉkona pã peoche'te cuasajʉ cutuche? Mʉsanʉkona chuta'a masi cuasamapʉ asavesʉme. Chʉ'ʉ che'chosi'e mʉsanʉkona

rekoñoã chuta'a tĩ'ama'mũ. ¹⁸Mũsanũkona ñakocaã paanata'ni ñama'me. Ûcuachi'a cãjo paanata'ni asama'me. ¿Chũ'ũ cho'osi'e cuasama'ñe mũsanũkona? ¹⁹Aperũmũ pã cincoreparũãchi'a umũpãi cinco milrepanare ãukũna cajejaisi'e, ¿jetorũjũ'ña sia maña timure mũsanũkona? —chiniasomũ Jesús repanare.

Chikũna,

—Docerepajũ'ña sia maña timusinaa'me chũkũna —chiniasome repana. ²⁰Chitena Jesús jo'e i'kaasomũ repanare.

—Ûcuachi'a pã sietereparũã pãi cuatro milrepanare chũ'ũ ãukũna cajejaisi'e, ¿jetorũjũ'ña sia maña timure mũsanũkona? —chiniasomũ repaũ repanare.

Chikũna,

—Sieterepajũ'ña sia maña timusinaa'me chũkũna —chiniasome repana. ²¹Chitena Jesús jo'e i'kaasomũ.

—¿Chuta'a asavesũche mũsanũkona? —chiniasomũ repaũ repanare.

Na'ava'ũni Betsaida cheja cakũni Jesús vasosi'ere kuamũ

²²Ûcuarũmũ Jesús repaũ neenana'me Betsaida vũ'ejoopona mani tĩ'aasomũ. Tĩ'aũna pãi na'ava'ũni Jesús pa'ichejana ra rua i'kaasome, repava'ũni vasaokũ chini. ²³Sẽtena Jesús repava'ũre vũ'ejoopo ru'ũtũvana jũtũna chẽa juha saasomũ. Sa repaũ ñakocaãna coo tutucuha repaũ ca'nivũna jũjũapi jakũ, “¿Ûquere ñakũ mũ'ũ?”, chiniasomũ repaũ. ²⁴Chikũna ñakũ ija'che i'kaasomũ:

—Pãire ñamũ chũ'ũ. Ñakũ'teta'ni sũkiũũja'ñe ñoñe pãi ku'ime —chiniasomũ repaũ.

²⁵Chikũna Jesupi jo'e repaũ ñakocaãna jaũna repaũ jo'e ñato churata'ni peore re'oja'che ñoasomũ. Re'ojañakocaã care'oaasomũ repaũ'te. ²⁶Care'oaũna Jesús repaũ'te vũ'ena saokũ ija'che i'kaasomũ:

—Vũ'ejoopo saima'ñe mũ'ũ vũ'ena rũhiñe saijũ'ũ. Chũ'ũ mũ'ũre vasosi'e chekũnare kuamanejũ'ũ —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

Pedro, “Dios Raosi'kuu'a'mũ Jesús”, chiisi'ere kuamũ

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷Jã'a cho'ocuhasirũmũ Jesús repaũ neenana'me Cesarea de Filipino vũ'ejoopo kueñe cajoopoãna sani tĩ'a ku'iũ Jesús repaũ neenare ija'che sẽniasomũ:

—Pãi chũ'ũ pa'iche'te cutuni, ¿je'se chiiche? —chiniasomũ. ²⁸Sẽkũna ija'che kũaasome repaũ:

—“Juan, Pãi Okoro'vesi'kũcosomũ jã'ũ”, chiime pãi chekũna mũ'ũre i'kani. Chekũna, “Aperũmũ pa'isi'kũ Elíaa'mũ jã'ũ”, chiime mũ'ũre. Jo'e chekũna, “Aperũmũ Dios chũ'o kũasi'kũpi jũnisõsi'kũpi jo'e vajũrani

pa'imũ jã'ũ", chiime mũ'ũre —chiniasome repa. ²⁹Chitena Jesús jo'e ija'che sēniasomũ repanare:

—Mũsanũkonajē'e chũ'ũ pa'iche'te cutuni, ¿je'se chiiche? —chiniasomũ. Chikũna asa Pedroji ija'che i'kaasomũ repaũ'te:

—Pãi ũcuanũkore chũ'ũa'kũ chini Dios Raosi'kũa'mũ mũ'ũ —chiniasomũ.

³⁰Ũcuarũmũ Jesús repaũ neenare chũ'ũasomũ, repaũ pa'iche'te chekũnani kuamanea'jũ chini.

Repaũ chuenisojachere kuamũ Jesús

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹Ũcuarũmũ Jesús repaũ neenare ija'che i'kaasomũ:

—Chũ'ũ Dios Raocojĩnosi'kũ rũa asi cho'ocojĩnoja'mũ. Ũcuachi'a judío ainana'me judío phairipãi chũ'ũnana'me judíopãi che'chona chũ'ũni cuhejũ vanisõĩne chũ'ũjanaa'me. Vanisõ tãcojĩnosi'kũta'ni choteumucujĩnana jo'e vajũraija'mũ chũ'ũ —chiniasomũ repaũ repanare. ³²Jã'a Jesús repaũ neenare te'erũhiĩne kũasomũ. Jesupi jã'aja'ĩne kũaũna asa Pedro repaũ i'kache'te asacuhekũ repaũ'te chekũna pãi peochejana juha sa ija'che i'kaasomũ:

—Jã'aja'ĩne i'kamanejũ'ũ mũ'ũ —chiniasomũ. ³³Jã'aja'ĩne i'kaũna asa Jesús Pedro i'kache'te asacuhekũ repaũ neenani chũri ñakũ ija'che i'kaasomũ repaũ'te:

—Vati ai cuasacheja'che cuasakũjekũ chũ'ũre ja'me pa'ima'ĩne saijũ'ũ mũ'ũ. Pãi Dios cuasacheja'che cuasamanaa'me. Mũ'ũ ũcuaja'che Dios cuasacheja'che cuasama'kũa'mũ —chiniasomũ repaũ.

³⁴Ũcuarũmũ Jesús repaũ neenare pãi chekũnana'me soni rao i'kaasomũ.

—Mũsanũkonapi chũ'ũ neena paũũ chini mũsanũkonare cho'ũache ũhasõ chũ'ũ chũ'ũĩne'te si'aumucujĩna cho'oju pa'ijũ'ũ. Chũ'ũre cuasana-jejũna chũ'ũre cho'ũcheja'che vanisõũ chiijanaa'me pãi mũsanũkonare. Pãi mũsanũkonare jã'aja'ĩne cho'oũũ chiiche asanjĩē'e chũ'ũre cuasache ũhasõmanejũ'ũ. ³⁵Chuenisõĩne'te vajũchũjũ repaũna asa chēasi'ere Dios chũ'ore ũhasõni repaũna jũnisõsirũmũ vati toana sani uujanaa'me. Jã'ata'ni, “Pãi chũkũna'te vanisõũ chiitojē'e Jesure ũcua cuasajũ Dios chũ'o chũ'vajanaa'me chũkũna”, chiisina repaũna jũnisõsirũmũ Dios pa'ichejare ai sani re'oja'che pa'ijanaa'me. ³⁶⁻³⁷Pãi cu'amajñarũ si'ache paanapi chũ'ũre cuasamaneni, repaũna jũnisõsirũmũ vati toana sani ũcuana paacheji ro'i eta Dios pa'ichejana saicu'amũ. ³⁸Pãi chũ'ũre cuasanata'ni chekũnani irũmũ pa'ijũ cu'ache cho'onani vajũchũjũ, “Jesure cuasamanaa'me chũkũna. Ũcuachi'a Repaũ chũ'ojē'e vesũnaa'me chũkũna”, chiime masinata'ni. Jã'aja'ĩne i'kasinare rũa cu'ache ti'jĩneja'mũ, na'a pa'isirũmũ chũ'ũ, Dios Raosi'kũ, cũnaũmũ mũisi'kũpi chejana jo'e cajerũmũ. Reparũmũ chũ'ũ Ja'kũ Dios ko'sija'icheja'che ko'sija'ũ

cajeja'mu ch'u Ja'ku neena ángelena'me. Caje jā'aja'ñe i'kasinare ch'u ũcuaja'che, “Inare pāi vesumu ch'u”, chiija'mu —chiniasomu.

9 ¹ Ūcuarumu Jesús repanare pāi jo'e i'kaasomu.

—Musanukona icheja ch'ure ja'me pa'ina chuta'a jūnisōma'ñe pa'irumuna ch'u Dios Raosi'kupi pāire masi ch'ukuna ñajanaa'me. Ūcuarepaa'me jā'a —chiniasomu.

Rua ko'sija'iu Jesús carūhisi'ere kuamu

(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Seirepaumucujña pa'isirumuna Jesús aikūti rua umu nukakūtina mui Pedro'te Santiago'te Juanre jā'anarechi'a mūasomu. Muni pa'ijū Jesús tūija'iu carūnisoasomu. ³ Repa ju'ikāña ũcuaja'che rua poko'sijakāña carūnisoasomu. Pāi kāña choanare te'eu'terejē'e rua choatojē'e repa kāñaja'ñe pojakāña choacu'amu. ⁴ Ūcuarumu Jesús neena ñato aperumu pa'isina Moisen'a'me Elías Jesuna'me pa'ijū ch'ore cutujū paniasome. ⁵ Jā'aja'ñe pa'ijūna ña Pedroji Jesure i'kaasomu.

—Masiu, maipi ichejare pa'ijūna rua re'omu. Vū'ñarua chotevū'ñarua cho'okañu chiime chukuna, m'u vū'eruna'me Moisés vū'eruna'me Elías vū'eru —chiniasomu Pedro repa'te.

(Mr 9.5)

⁶ Repana Jesús neena kúkusoju masi cuasavesuku Pedroji jā'aja'ñe i'kaasomu Jesure.

⁷ Ūcuarumu repana nukachejana pikopi caje ta'pisonna piko sa'navuji chu'o i'kache asoasomu repanare.

— Iku chu'u chi chu'u oi paaku'mu. Repau chu'ore asaju pa'ijū'u musanukona —chiiche'te asaasome.

⁸ Ūcuarumu repana teana si'acakā'jño ñato Jesús te'eu nukaasomu; chekuna te'eujē'e peoasome.

⁹ Repana aikūti cajerumu Jesús ija'che i'kaasomu repanare: “Diopi ñokuna musanukona irumu ñasi'e chu'u Dios Raosi'ku jūnisō vajuraisirumujatu'ka chekunare te'eu'terejē'e kuamanejū'u”, chiniasomu repau.

¹⁰ “Kuamanejū'u”, chiisi'ejekuna kuama'ñe pa'iju repanachi'a masiju paniasome. Jā'ata'ni repau, “Jūnisō jo'e vajurajia'mu”, chiisi'ere masi asavesuju, “¿Je'se chiiku jā'a?”, chiiju sāiñechi'a cutuju paniasome repana.

¹¹ Reparumu Jesure ija'che sēniasome repana:

—¿Je'se pa'iuna maire judiopāi che'chona, “Dios raoja'mu chiicojñoku chuta'a raimarumu Elíapi charo raija'mu”, chiiju che'choche? —chiniasome. ¹² Chitena Jesús i'kaasomu.

—Repana che'choche ūcuarepaa'me. Elíaa'mu charo rani peore si'ache mamare care'vajau. Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'e chu'u Repau Rao-si'ku pa'ijachere kuaku ija'che chiimu:

Dios Raojaure pāi cuheju cu'ache cho'ojanaa'me, chiimu. ¹³ Jā'ata'ni chu'u musanukonare Elías ranicuhasi'ku'a'mu chiimu. Rani pa'iuna pāi repanare uache cu'ache cho'osinaa'me repau'te. Jā'aja'-ñe kuamu Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'e. Repau'te cho'osi'ēja'che cu'ache cho'ojanaa'me pāi chu'ure Dios Raosi'kure —chiniasomu Jesús.

Chiiva'ure vature paava'uni Jesús vasosi'ere kuamu

(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴ Ūcuarumu repana Jesuna'me aikūti muisina repau neena muímanesina nukachejana caje tī'aasome. Caje tī'a ñato pāi jainuko paniasome. Ūcuachi'a judiopāi che'chona te'ena paniasome. Pa'iju Jesús neenani ke'reju paniasome repana. ¹⁵ Ūcuarumu repana pāi ūcuanuko Jesure ña kuku vū'vūasome repauni pojoñu chini. ¹⁶ Ūcuarumu Jesús repanare pāi ija'che sēniasomu:

—Chu'u neenare, ¿iquere cutuche musanukona? —chiniasomu.

¹⁷ Chikuna repanare pāi ja'me pa'ikūji Jesure i'kaasomu.

—Masiu, chu'u chiiva'ure mu'uni ramu chu'u. Vature chu'o cutuche ūsekuni paamu iva'u. ¹⁸ Vatipi si'arumu chēa paakuna iva'u chejana tāni vē've curuku coo rāa raoku cōjire asoche āiu ca'nivu jūjau quēkemu. Iva'ure ra mu'u neenani i'kasi'ku'a'mu chu'u, vatini eto saokaapu chini. Jā'ata'ni eto saovesusinaa'me repana —chiniasomu.

19 Chikuna Jesús i'kaasomu repau'te.

—Musanukona pāi irumu cana chu'ure masi cuasama'me. ¿Keekerumu musanukona tiiñe cuasache ñaku pa'iche chu'u? —Jā'aja'ñe i'ka pi'ni— Ichejana rajū'u mu'u chīiva'ure —chiniasomu repau.

20 Chikuna Jesuni chīiva'ure raasome repa. Rarena vati Jesuni ña cho'okuna chīiva'u raa kurukuruku chejana jūni tāni po'nuu ku'iu chu'opo raa coo raoasomu repava'u.

21 Jā'aja'ñe cho'okuna ña Jesús chīiva'u puka'kure ija'che sēniasomu: —¿Keekerumu iku vature paaku? —chiniasomu.

Chikuna puka'ku i'kaasomu repau'te.

—Chīirumuna paava'ua'mu. 22 Vati pi'iva'ni vanisōra chini chēa paaku chū'ukuna chekurumu toana tāiu chekurumu chiachana tāiku'mu iva'u. Mu'upi cho'omasini chukuna'te oia cho'okaijū'u —chiniasomu. 23 Chikuna Jesús i'kaasomu repau'te.

—Mu'u chu'ure cuasato vasokaija'mu chu'u ikure. Pāi chu'ure cuasana peore cho'okaimu Dios repanare —chiniasomu. 24 Jā'aja'ñe chikuna vature paaku puka'ku ujachu'opi cuiku i'kaasomu.

—Mu'ure cuasamu chu'u. Jā'ata'ni chuta'a cuasache karamu. Cho'okaijū'u chu'ure. Chu'u rekocho mu'ure na'a raa cuasara chiimu chu'u —chiniasomu repau. 25 Ūcuarumu Jesús repau nukachejana pāipi jainuko chi'ijuna vature cho'оче ūseku ija'che i'kaasomu:

—Vati, mu'ure chū'umu chu'u, chu'o cutuūseku cājo asache ūseku'te. Chīiva'ure jo'ka eta saijū'u. Ai sani jo'e rani kakamanejū'u mu'u repava'ure —chiniasomu Jesús repau'te vature.

26 Jesupi jā'aja'ñe chū'umuna vati raa cuiku repauni cho'okuna raa kurukuruasomu. Vati pi'iva'ñe cho'ocuha repau'te eta sanisomuna jūnisosiva'uja'iu ñokuna ña repa pāi jainuko, “Jūnisōcuhasiva'ua'mu iva'u”, chiniasome. 27 Chiisi'eta'ni Jesús repau jūtuna chēa vao nukoasomu repau'te vature paasi'ikure.

28 Jā'aja'ñe cho'ocuha Jesús vu'ena kaka pa'iuna repau neena repau'te te'e'te sēniasaasome.

—¿Je'se pa'iuna chukuna'te vature eto saocu'au? —chiniasome.

29 Chitena i'kaasomu repau.

—Vati ikure chīiva'ure pa'isi'kujanare Diore cuasaju āu āima'ñe Repau'te raa sēnarechi'a eto saore'omu —chiniasomu Jesús repanare.

Repa chuenisojachere jo'e kuamu Jesús

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30-31 Ūcuarumu Jesús repau neenana'me jā'achejapi sani Galilea cheja canukama'ñe ku'iju paniasome. Repau neenare che'chora chini Jesús repa saijacheja chekunare kuama'ñe saia ija'che che'choasomu repa-

nare: “Chũ'ure Dios Raosi'kũre cuhena pãĩ cu'ache cho'oa'jũ chini chẽa chekũnani jo'kajanaa'me. Jo'karena chũ'ure vanisõjanaa'me repaña pãĩ. Vanisõ tãcojĩosi'kũta'ni choteumucujĩana jo'e vajũraija'mũ chũ'ũ”, chiĩũ che'choasomũ repaũ repañare. ³²Jã'ata'ni repaũ i'kache asavesũasome repaña. Asavesũnata'ni repaũ'te Jesure s̃evajũchũasome repaña.

Jesús neena, “¿Neepe mai na'a rũa masiche?”, chiisi'ere kũamũ

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³Ũcuarũmũ Jesús repaũ neenana'me sani Capernaum vũ'ejoopo tĩ'a vũ'ena kakaasome repaña. Kakasirũmũ Jesús ija'che s̃eniasomũ repañare: —Mai icheja rairũmũ, ¿ũquere cuture mũsanũkona? —chiniasomũ repaũ repañare.

³⁴Chiitota'ni kũavajũchũjũ i'kamaneasome repaña repaũ'te. Repaña rairũmũ ija'che s̃aĩñechi'a cutuasome repaña: “Mai icheja pa'ina, ¿neepi na'a rũa masiche?”, chiijũ paniasome. ³⁵Ũcuarũmũ Jesús pũũ ñũ'iũ repaũ neenare docerepañare soni rao ija'che i'kaasomũ repañare:

—Pãĩũ chekũnare chũ'ũra chini aperũmũ chũ'ũma'kũ pa'icheja'che pa'iũ chekũnare cho'okaiũ paaw. Jã'aja'ñe cho'oni, “Rũa vesũmũ chũ'ũ”, chini chekũnani cho'okaiũ che'chesõũna chekũnare chũ'ũre'oja'mũ repaũ'te —chiniasomũ repaũ. ³⁶Ũcuarũmũ Jesús chĩĩva'ũre juha ra, repaña pãĩ chenevũna nũko repava'ũre mini cajokũ ija'che i'kaasomũ repaũ neenare:

³⁷—Pãĩ chũ'ũre masi cuasana chĩĩva'nare ikũjava'nare pojona chũ'ũre ũcuaja'che pojome. Pãĩ chũ'ũre pojona chũ'ũrechĩ'a pojoma'me. Chũ'ũre Raosi'kũre ũcuaja'che pojome repaña —chiniasomũ repaũ.

Maire cu'ache cho'omana pojojũ re'oja'che cho'okaiime maire

(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

³⁸Ũcuarũmũ Juan Jesure ija'che i'kaasomũ:

—Masiũ, chekũre pãĩũ'te pãĩ sa'navũã pa'inare vati eto saokũ'te ñasi-naa'me chũkũna. “Jesupi chũ'ũkũna cho'omũ chũ'ũ”, chiniasomũ repaũ vatire eto saoni. Jã'aja'ñe cho'õũna ña, ũsejũ repaũ'te i'kasinaa'me chũkũna, maire ja'me cho'okaima'kũjekũna —chiniasomũ repaũ.

³⁹Chikũna asa Jesús i'kaasomũ repaũ'te.

—Jã'aja'ñe cho'onare ũsemanejũ'ũ. Pãĩ Diochi'a cho'omasiche cho'oni, “Jesupi chũ'ũkũna cho'omũ chũ'ũ”, chiime. Jã'aja'ñe cho'ojũ i'kana chũ'ũre cu'ache i'kama'me. ⁴⁰Pãĩ maire cuhemana maire ja'me cho'okainaa'me. ⁴¹Ũcuachi'a pãĩ ũcuauakũji mũsanũkonare chũ'ũ neenare, “Inare Cristo neenajejũna re'oja'che cho'okaimũ chũ'ũ”, chini re'oja'che cho'okaiũ oko te'ero'rorũchi'a ũkuatojẽ'e Diopi ro'ija'mũ repaũ'te. Ũcuarepaa'me jã'a —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

Pāi rūhiñe cuasamana cu'ache cho'оче'te kuamu*(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)*

42 Ūcuarumu Jesús Juanre jo'e i'kaasomu.

—Chīiva'na cuasacheja'che chu'ure cuasakuni te'e'u'te cu'ache chu'va-ku'te pāipi ija'che cho'oto na'a re'ora'amu: Repau chuta'a chu'u neeva'ure cu'ache chu'vamarumuna toacunapuji rua ujaruji pāipi repau cavuna jepo vee chiarana tō ruru na'a re'ora'amu repau'te. Jā'aja'ñe cho'oma'to ūcu pa'iu chu'u neeva'ure cu'ache chu'vauna Diopi repau cu'ache cho'osi'e ro'ire chū'uto na'a rua cu'ache pa'ija'mu repau'te. 43 Mu'u jūtupi chekuni cu'ache cho'oni tusosōjū'u repajūtu. Na'a re'omu te'ejūtu paakūji Dios pa'ichejana sani re'oja'che pa'ito. Jūtūre jā'aja'ñe cho'omaneni peore paakūta'ni ūcu jūtupi jo'e cu'ache cho'osi'kūjeku vati toana chachocu'atoana sani uuku pa'ija'mu mu'u. Na'a cu'amu jā'a. 44 Repacheja saisinare ca'nivūā āina peko jūnisōma'ñe āiju pa'inaa'me. Ūcuachi'a repa toa chachama'ñe uuku pa'itoaa'me. 45 Ūcuaja'che mu'u cū'apuji chekuni cu'ache cho'oni tusosōjū'u repacū'apu. Na'a re'omu te'ecū'apu paakūji Dios pa'ichejana sani re'oja'che pa'ito. Jā'aja'ñe cho'omaneni peore paakūta'ni ūcu cū'a-puji jo'e cu'ache cho'osi'kūjeku vati toana chachocu'atoana sani uuku pa'ija'mu mu'u. Na'a cu'amu jā'a. 46 Repacheja saisinare ca'nivūā āina peko jūnisōma'ñe āiju pa'inaa'me. Ūcuachi'a repa toa chachama'ñe uuku pa'iku'mu. 47 Ūcuaja'che mu'u űakovaji űaku cu'ache cho'oni űakova'te rutasōjū'u. Na'a re'omu te'eñakova paakūji Dios pa'ichejana sani re'oja'che pa'ito. Jā'aja'ñe cho'omaneni űakocaā peore paakūta'ni ūcuañakovaji űaku cu'ache cho'osi'kūjeku vati toana sani uuku pa'ija'mu mu'u. Na'a cu'amu jā'a. 48 Repacheja saisinare ca'nivūā āina peko jūnisōma'ñe āiju pa'inaa'me. Ūcuachi'a repa toa chachama'ñe ai uuku pa'iku'mu.

49 Aperumu Dioni pojoju pāi va'iva'nare vani űiasome. Repava'nare vani űhapi chu'chuasome. Ūha chu'churu na'a re'omu jā'a. Dios ūcuaja'che űha chu'chucheja'che Repau'te cuasanani pa'ivesache ti'jñeto te'eñoā űsema'mu. Jā'ajekuna na'a rua re'oja'che pa'imasijanaa'me repa. 50 Ūha sāija'iu rua re'omu. Jā'ata'ni űhapi sāija'ñepi si'ašoru, űje'se cho'ojanaa'ñe pāi, űhapi sāijaau chini? Jo'e sāija'ñe cho'ocu'amu repa. Ūcuaja'che musanukona re'oja'che pa'iju chekunare pojoto re'omu. Re'oja'che cho'ochete jo'kasōni űha sāija'imau cu'acheja'che cu'ame —chiniasomu repau.

Rūjoromi sējoma'ñe paache'te chu'vamu Jesús*(Mt 19.1-12; Lc 16.18)*

10 1 Ūcuarumu Jesús Capernaum vu'ejoopo pa'isi'kupi Judea chejana sai Jordán chiacha űsu muikā'kona jēni tī'aasomu. Tī'auna pāi repau'te jo'e chī'irena si'arumu pāi che'chokūjeku jo'e che'choasomu repanare.

²Ūcuarum fariseopāi te'ena Jesús pa'ichejana sani ija'che i'kaju sē-niasome repau'te, tīiñe i'kauna repauni chēa cu'ache cho'oñu chini:

—ĈPāiuni repau rŭjore sējowato sējore'oku? —chiniasome repa. ³Chitena Jesús ija'che i'kaasomu:

—Aperumu pa'isi'ku Moisés, ĉŭquere musanukonare chŭ'uku tocha jo'kau? —chiniasomu. ⁴Chikuna i'kaasome repa.

—Aperumu Moisés ija'che chŭ'u jo'kaasomu:

Pāiu repau rŭjore paacuheku sējora chiiku

charo repao'te sējojañere kuaku utija'ovana tocha pi'ni ūcuaoni ĩsia'ku,

repao chekunare ñojaja'ova.

Jā'ajañe cho'ocuha sējore'omu repao'te, chiiu chŭ'u jo'kaasomu —chiniasome repa. ⁵Chitena Jesús i'kaasomu repanare.

—Musanukonapi cu'ache cho'оче'te jo'kacuheju ūcuauache cho'oñu chiiuna jā'ajañe chŭ'u jo'kaasomu Moisés. ⁶Aperumu Dios peore cho'orumu pāi cho'oku umuuna'me romio'te cho'oasomu. ⁷Jā'ajekuna umu repau puka'kupāi ja'me pa'isi'e jo'kasō rŭjona'me pa'im. ⁸Jā'ajañe cho'o ūcuate'euja'che pa'ime repa. Umu rŭjona'me te'eka'chapana pa'ime. Jā'ata'ni ūcuate'euja'che pa'ime repa. ⁹Jā'ajekuna pāiui Dios jā'ajañe paapu chini jo'kasi'ere jachaku rŭjoni sējosōni cu'ache cho'omu —chiniasomu repa.

¹⁰Na' pani Jesús neena vū'ere pa'iju jo'e rŭjoromi sējōñe'te sēniasome repau'te. ¹¹Sētena Jesús jo'e i'kaasomu repanare.

—Pāiu repau rŭjore paacuheku sējo, chekoni vejani Dios ūseche'te cho'oku charo paasi'kore cu'ache cho'omu. ¹²Ūcuaja'che romio repao ūjūre sējo chekuni vejani Dios ūseche'te cho'oko charo pa'isi'kure cu'ache cho'omo —chiniasomu Jesús repanare.

Chīiva'nare Jesús re'oja'che i'ka jo'kasi'ere kuamu

(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³Ūcuarumu pāi Jesús pa'ichejana repa chīiva'nare raasome, repaui chēse pojoa'ku chini. Jā'ajañe rajuna ña repa neena ūsepi'raasome repanare.

¹⁴Ūsepi'rajuna ña Jesús pe'rukū i'kaasomu repanare.

—Chīiva'nare chū'ure raiūsemanejū'u musanukona, chū'uni raapu. Iva'na chīiva'najañe pa'iju chū'ure masi cuasanapi Dios chū'o asa chēa-janaa'me. ¹⁵Jā'ata'ni iva'na chīiva'na chū'ure masi cuasacheja'che masi cuasamana Dios chū'o asa chēamanejanaa'me. Ūcuarepaa'me jā'a —chiniasomu Jesús repa neenare.

¹⁶Chini Jesús repanare chīiva'nare sū'kakū jŭjñapi chēseku Dioni re'oja'chere sēekanasomu.

Põsũũ kuriũ Jesure Dios pa'icheja saiche sēniasasi'ere kũamũ

(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

17 Ûcuarũmũ Jesús jo'e ku'ĩũna pãĩũ kuriũ repaũ'te vũ'vũ rani ro're ñũ'ĩũ ija'che sēniasomũ:

—Masiũ, re'okũ'mũ mũ'ũ. Dios pa'ichejana sasa chiimũ chũ'ũ. ¿Je'se cho'oja'che chũ'ũ? —chiniasomũ.

18 Chikũna Jesús i'kaasomũ repaũ'te.

—¿Je'se cuasa, “Re'okũ'mũ mũ'ũ”, chiikũ mũ'ũ chũ'ũre? Diochi'aa'mũ Re'okũ. Chekũ pãĩũ re'okũ peomũ. 19 Aperiũmũ Dios chũ'ũ jo'kasi'e masi-cosomũ mũ'ũ. Ija'che kũamũ:

Mũsanũkona ũmupãĩ romi paana chekũnare romi ja'me
kãĩmanejũ'ũ.

Ûcuaja'che romi ũmũ pa'ĩna chekũnare ũmupãĩ ja'me
kãĩmanejũ'ũ.

Ûcuachi'a pãĩ vanisõmanejũ'ũ.

Chekũna nee ñaamanejũ'ũ.

Chekũna pa'iche'te ña kũani joremanejũ'ũ.

Repana neere tua paara chini chekũnare joremanejũ'ũ.

Ûcuaja'che mũja'kũpãĩ ña, kũkũjũ'ũ,
chiimũ Dios chũ'ũ jo'kasi'e —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

20 Chikũna repaũ kuriũ jo'e i'kaasomũ.

—Masiũ, chĩĩrũmũpi irũmũjatũ'ka Dios chũ'ũ jo'kasi'e peore cho'okũ pa'ikũ'mũ chũ'ũ —chiniasomũ repaũ.

21 Jã'aja'ñe i'kaũna Jesús ña repaũ'te rũa oiũ i'kaasomũ.

—Ûcuarepa cho'okũ'teta'ni karamũ mũ'ũre. Mũ'ũ paache cu'amajña-rũãre peore ĩsisõ, kuri koo chũova'na pa'ĩva'nani rupũ ĩsijũ'ũ. ĩsisõjani rani chũ'ũna'me ku'ĩũ chũ'ũ chũ'ũñe'te cho'okũ pa'ijũ'ũ. Jã'aja'ñe cho'o-ni'te Dios pa'ichejana sani re'oja'che pa'ija'mũ mũ'ũ —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

22 Jesupi jã'aja'ñe i'kaũna asa kurineekũjekũ ĩsiũamaũna rũa sũmava'ũ sanisoasomũ repaũ.

23 Jo'ka sakũna Jesús si'ache repakã'jũño ña repaũ neenare ija'che i'kaasomũ:

—Pãĩ kurinare Dios pa'icheja saineenareta'ni saivesamũ —chiniasomũ Jesús repanare.

24 Repaũ i'kache asa jũanoasome repaũ neena. Jũanorena Jesús jo'e i'kaasomũ repanare.

—Pãĩ kurinare Dios pa'icheja saineenareta'ni saivesamũ, “Rũa kuri paakũ cheke chiima'mũ chũ'ũ. Diore chiima'mũ chũ'ũ”, chiijũ cuasana-jejũna —chiniasomũ repaũ.— 25 Camellova'ũre miũñakarũ cojerũ kaka

etajaicu'acheja'che kuriu'te Dios pa'icheja saicu'aja'mu, repauji kurire na'a rua cuasaku pa'ito —chiniasomu Jesús repanare.

26 Jã'aja'ñe i'kauna asa jñano Jesús neena sãñechi'a ija'che i'kaasome: “Jã'a pa'ito, ¿je'se pa'inani Dios pa'icheja saire'oja'ñ?” chiniasome repana.

27 Chitena Jesús repanare ñaku ija'che i'kaasomu:

—Maichi'a te'ena cuasajuna Dios pa'icheja saicu'ammu maire pãi. Diopi cho'okaitota'ni Repau pa'icheja saiche vesama'mmu —chiniasomu.

28 Chikuna Pedro i'kaasomu.

—Chukuna mu'una'me pañu chini chukuna paasimajñaruã peore jo'kasõ rani mu'una'me ku'ime —chiniasomu.

29-30 Chikuna Jesús i'kaasomu repanare.

—Pãiu ùcuauaku chu'ure cuasaku Dios chu'ore sani chu'vakmu pasa chiiku chekurumu repau vu'ere jo'kasõmu. Chekurumu repau majaa'chu-pãire jo'kasõmu. Chekurumu majaa'choromire jo'kasõmu. Chekurumu repau cho'jechiire jo'kasõmu. Chekurumu repau puka'kupãire jo'kasõmu. Chekurumu rãjoni jo'kasõmu. Chekurumu repau chiire jo'kasõmu. Chekurumu chejña repau paachejñare jo'kasõni repau aperumu paasimajñaruã vu'ña, a'chupãi, a'choromi, cho'jechi, ja'koromi, mamachi, chejña jo'e na'a rua jñaaja'mu repau. Ûcuachi'a Dioni cuasaku cu'ache cho'ocojñokuta'ni ùhasõmaneni jñisõsirumu Dios pa'ichejare ai sani pa'ija'mu. 31 Pãi te'ena kuriu repau nee jo'kacuhesi'ejache repana neere jo'kacuheju karama'ñe paaju chekunare, “Re'oja'che pa'inaa'me ina”, chiicojñome. Chu'u chũ'ñe'te cho'ojũ repana paache jo'kasõnareta'ni chekuna ña cu'ache i'kame. Jã'ata'ni Dios na'a pa'isirumu repana paache'te jo'kacuheju karama'ñe paaju chekunare, “Re'oja'che pa'ime ina”, chiicojñosinare, “Cu'ache pa'inaa'me ina”, chiija'mu. Chu'u chũ'ñe'te cho'ojũ repana paache jo'kasõ chekunare cu'ache i'kacojñosinareta'ni, “Re'oja'che pa'inaa'me ina”, chiija'mu Dios. Ûcuarepaa'me jã'a —chiniasomu Jesús.

Jesús repau chuenisojachere jo'e kuumu

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

32 Ûcuarumu Jesús repau neenana'me Jerusalén vu'ejoopona maiu charoji maniasomu. Repau neena vajuchuju cho'jepi maniasome. Reparumu Jesús repau neenare docerepanare soni repau'te cho'ojache kuaasomu.

33 Kuaku ija'che i'kaasomu repau:

—Mai Jerusalén vu'ejoopo maiñe masime musanukona. Ûcuachejana chu'ure Dios Raosi'kure pãipi chëa judío phairipã chũ'unana'me judío-pã che'chonani sa jo'kajanaa'me. Ûcuanapi chu'ure vanisõjañe chũ'u judío peonani jo'kajanaa'me, repanapi chu'uni cu'ache cho'oa'ju chini.

34 Jo'karena repana chu'ure pãisojanaa'me. Ûcuachi'a chu'uni coo tutuju

suĩ'sue pi'ni kurususẽ'verona jẽ'jo vëasõjanaa'me repana chu'ure. Jã'aja'ñe cho'ocojñosi'kuta'ni choteumucujñana vajurajja'mu chu'u —chiniasomu Jesús repaũ neenare.

Santiagona'me Juan re'oja'che cho'okaaũ chini

Jesure sëesi'ere kuamu

(Mt 20.20-28)

³⁵ Ûcuarumu Zebedeo mamachĩi Santiagona'me Juan Jesure kueñe tĩ'a i'kaasome.

—Masiũ, chukuna'te mu'upi re'oja'che cho'okaaũ chini sëñu chiime chukuna —chiniasome repana. ³⁶ Chitena i'kaasomu repaũ.

—¿Ûquere chu'u musanukonare cho'okaija'che? —chiniasomu. ³⁷ Chikuna i'kaasome repana.

—Mu'upi ija'che jo'kaa'ku chiime chukuna: Maja'kuna'me mu'u chũ'urumu chukuna te'eũ mu'u uja'jũtũ cakã'kona pũũ, chekupi mu'u kã'kojũtũ cakã'kona pũũ ñũ'ijũ ja'me chũ'uju pañu chiime chukuna —chiniasome repana. ³⁸ Chitena Jesús i'kaasomu repañare.

—Musanukona vesuju jã'aja'ñe sëeme. Pãi chu'ure cho'ojacheja'che musanukonare vanisõñu chiito, ¿cuhemanejanaa'ñe musanukona? —chiniasomu repaũ. ³⁹ Chikuna repana Zebedeo mamachĩi i'kaasome repaũ'te.

—Jũju, cuhemanejanaa'me chukuna —chiniasome.

Chitena Jesús jo'e i'kaasomu repañare.

—Chu'ure cho'oceja'che cu'ache cho'ocojñorepajanaa'me musanukona. ⁴⁰ Jã'ata'ni chu'ure repakã'jño pa'iche pũujanare chũ'ucu'amũ chu'ure. Chu'u Ja'ku apereparumu isija'mũ chu'u chiicojñosinarechi'a jo'kaja'mũ Repaũ repa —chiniasomu.

⁴¹ Zebedeo mamachĩipi jã'aja'ñe sëtena asa Jesús neena chekuna pe'ruasome repañare. ⁴² Pe'rujuna Jesús repañare soni rao i'kaasomu.

—Iere masicosome musanukona: Icheja cheja pãi chũ'una repana neenare rua cuaja pa'iche'te chũ'uju rua chuova'nare cho'uju pa'ime. ⁴³ Jã'ata'ni musanukonapi te'eũ pãi chũ'uku pasa chini repana cho'oceja'che cho'omanejũ'u. Jã'aja'ñe cho'oma'ñe cho'oche cho'okaikuja'che chekunare cho'okaiũ pa'ijũ'u. ⁴⁴ Te'eũji chekunare paara chini paacojñoku pa'icheja'che pa'ijũ'u. ⁴⁵ Jã'aja'ñe pa'iku'mũ chu'u pãire ja'me paaũ chini Dios Raosi'ku. Pãire cho'okaicojñora chini raisi'kuma'mũ. Pãire ñucuanukore re'oja'che cho'okaiũ repana cu'are jũni ro'ikasa chini raisi'kua'mũ —chiniasomu Jesús repañare.

Na'ava'uni Bartimeoni Jesús vasosi'ere kuamu

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Ûcuarumu Jesús repaũ neenana'me Jericó vũ'ejoopo tĩ'a jmamakarũ pani Jerusalén vũ'ejoopona sañu chini Jesús repaũ neena chekuna pãi

rúa jainuko ja'me repajoopoji etaju ñato ma'a ru'tuva'te Timeo mamaku Bartimeo na'ava'jeku ñu'ia kurire sêe paniasomu. ⁴⁷Ñu'ia Jesús Nazaret vu'ejoopo caku repau ñu'ichejapi caraiche'te asa repau Bartimeo rúa cuiku ija'che i'kaasomu:

—Jesús, David aperumu pa'isi'ku Jojosi'ku, oijũ'u chu'ava'ure —chiniasomu repau.

⁴⁸I'kauna asa repana pã jainuko,

—Re'omu. Jo'e i'kamanejũ'u —chiniasome repau'te. Jo'e i'kamanejũ'u chiisi'eta'ni na'a rúa cuiku i'kaasomu repau.

—Jesús, David aperumu pa'isi'ku Jojosi'ku, oijũ'u chu'ava'ure —chiniasomu repau.

⁴⁹Jã'aja'ñe i'kakú cuikuna asa canuka,

—Repau'te soijũ'u —chiniasomu Jesús.

Chikuna repana pã na'ava'uni soiju i'kaasome.

—Koka paaku vuni rajjũ'u. Jesús mu'ure soimu —chiniasome repana repau'te.

⁵⁰Chitena asa repau sê'sevu ju'ikãa tito na'mi vuni Jesuni saniasomu.

⁵¹Sakuna Jesús ija'che sêniasomu repau'te:

—¿Ëquere cho'okaa chini sêeku mu'u chu'ure? —chiniasomu Jesús repau'te.

Chikuna repau na'ava'u i'kaasomu.

—Masiu, chu'u ñakocaã ñoa'ku chiimu chu'u —chiniasomu repau.

⁵²Chikuna Jesús jo'e i'kaasomu.

—“Jesús chu'ure vasoja'mu”, chini cuasasi'kujekuna mu'u ñakocaã ñoja'mu mu'ure. Chura mu'u vaju saijũ'u —chiniasomu Jesús repau'te.

Jesupi jã'aja'ñe i'kauna repau ñakocaã teana care'osoasomu. Care'ouna Jesure jovo ja'me saniasomu repau na'ava'u pa'isi'ku.

Jerusalén vu'ejoopo Jesús sani tĩ'asi'ere kuamu

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

11 ¹Ûcuarumu Jesús repau neenana'me saiju Jerusalén vu'ejoopo kueñe cajoopõa Olivo aikũti pa'ijoopõa Betfagé vu'ejoopona'me Betania vu'ejoopo cachejñana tĩ'aasome. Tĩ'a Jesús repau neenare te'eka'chapanarechi'a soniasomu. ²Soni repanare saora chini ija'che i'kaasomu repau:

—Jeejoopona kueñe cajoopona saijũ'u musanukona. Sani tĩ'a burrova'ure quẽo suosiva'ure, pã chuta'a tuhimava'uni ñajanaa'me musanukona. Na repava'ure jose ichejana rakaijũ'u. ³Pã ñcuauakũji musanukonare, “¿Ëque cho'oũu chini musanukona jã'ava'ure joseche?”, chiito, “Maire Paaku iva'ure chiimu. Na'mi co'choja'mu repau iva'ure”, chijũ'u —chiniasomu repau.

⁴Chikuna repana sani ñato burrova'u pāi vū'e kakasa'aro kueñere, ma'a rūtūva'te quēo sūosiva'u rūniasomū. Ūcuarūmū repana repava'ure sani joseasome.

⁵Josejuna ūcuacheja pa'ina ija'che i'kaasome repanare:

—¿Ūquere mūsanūkona cho'ochē? ¿Je'se pa'iuna jā'ava'ure joseche? —chiniasome repana.

⁶Chitena repanare Jesús i'kakū chū'u raosi'ere kūaasome repana. Kua-rena repava'ure ūsemanēasome repana. ⁷Ūsemapūna repava'ure Jesús pa'ichejana sa repava'u sōkūñūna kāñapi tūorena Jesús mūni tuniasomū repava'ure. ⁸Tuni saīuna repaū saima'ana pāi jainūko kāña jaasome. Chekūna ūcuaja'che sūki ka ja'o pa'ikare veri ūcuama'ana ūhaasome.

⁹Charo Jesure ja'me sainana'me repaū cho'je saina pojoju cuiju ija'che i'kaasome:

—iDios peore masikū'mū! iDiopi ikure pāire chū'ua'kū chini Repaū Raosi'kure re'oja'che cho'okaau! ¹⁰iAperūmū pa'isi'kū mai majapāiū David chū'usi'eja'che iku Jesús re'oja'che chū'uja'mū! iDios peore masikū'mū! —chiniasome repana.

¹¹Jā'aja'ñe cho'ojuna Jesús Jerusalén vū'ejoopo tī'a Dios vū'ena kaka pa'iū na'isokūna peore si'ache repakā'jño ña pi'ni eta Betania vū'ejoopona co'iasomū, repaū neena docerepanana'me.

Higoñūji jo'e kūimane'a'kū chini i'kamū Jesús

(Mt 21.18-22)

¹²Jo'e ñatato Jesús repaū neenana'me Betania vū'ejoopoji raijuna Jesure āucuhaasomū. ¹³Āucuhakūna so'opi ñato sūkiñū higoñū ja'o sāsasi'ñū paniasomū. Jā'aja'ñe pa'iuna Jesús na'a kueñe sani ñato higo-pūā kūima'ñū ja'ochi'a paniasomū. Kūirūmū chuta'a tī'amaauna repapūā peoasomū repañū. ¹⁴Jā'aja'ñe pa'iuna repañū ija'che i'kaasomū repaū:

—Iñū sūkiñū jo'e kūimairo paaū —chiniasomū repaū. Jā'aja'ñe i'kakūna repaū neena asaasome.

Dios vū'ena kaka pōse īsinare Jesús eto saosi'ere kūamū

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48)

¹⁵Jā'aja'ñe cho'ocuha Jesús repaū neenana'me sani Jerusalenna tī'aasome. Tī'a Jesús Dios vū'ena kaka repavū'e pōse koosinana'me īsi-sinare peore eto saoasomū. Eto saokū kuri sa'ñekaina mesako'ñana'me ūkupova'na īsina ñū'isaivūāre jujo tajño ūhaasomū repaū. ¹⁶Ūcuaja'che chekūna repana pōsemajñaruā ve'ejū repavū'epi kaka etajani sañū chiinare ūseasomū repaū repanare. ¹⁷Jā'aja'ñe cho'okū repanare che'chokū ija'che i'kaasomū:

—Dios chū'o aperūmū tocha jo'kasi'e ija'che kūamū:

Chũ'u vũ'e pāi ũcuanũko chũ'ure pojoju sēevũ'ea'me, chiimũ. Jā'ata'ni mũsanũkona pōse ñaana cho'ocheja'che kaka cu'ache cho'ome —chiiũ eto saomasomũ Jesús repañare.

18 Jā'aja'ñe cho'ouna asa judío phairipāi chũ'unana'me judíopāi che'chona pe'ruju repañ'te vanisochē chũ'uñũ chiisinata'ni pāipi ũcuanũko repañ che'choche'te asa jñanojuna repañ'te vajuchũasome repaña. 19 Jā'a-ja'ñe cho'ocuha Jesús na'ito repañ neenana'me repajoopoji saniasome.

Higoñũ jūnisosi'ere kuamũ

(Mt 21.18-22)

20 Jo'e ñatato Jesús repañ neenana'me higoñũ pa'icheja caraiũ ñato repañũ saivũājatu'ka jūnisosi'ñũ paniasomũ. 21 Repañũji jā'aja'ñe pa'iuna Jesús i'kasi'e Pedro jo'e cuasakũ i'kaasomũ.

—iÑakũ, Masiũ! Mũ'upi repañũ'te cu'ache i'kaũna peore jūnisōsi'ñũa'me —chiniasomũ repañ'te.

22 Chikũna Jesús repañ neenare i'kaasomũ.

—Diore cuasaju pa'ijũ'u mũsanũkona. 23 Mũsanũkona ũcuauakũji, “Diopi cho'okaiũna chũ'u i'kache peore cho'ore'oja'mũ”, chiiũ cuasakũ ikũtire, “Icheja kũñũ chiarana sũ'a nukajũ'u”, chiito repakũti mũsanũkona chũ'uñe cho'oja'mũ. Ũcuarepaa'me jā'a. 24 Jā'ajekũna ija'che i'kamũ chũ'u mũsanũkonare: Mũsanũkona, “Diopi chũ'u ũcuauache sēeto cho'okaija'mũ chũ'ure”, chiiũ cuasaju pa'ito mũsanũkona sēeñe cho'okaija'mũ Dios. 25 Mũsanũkona Diore sēñũ chini chekũna mũsanũkonare cu'ache cho'osi'e cavesũō jo'e cuasamanejũ'u. Jo'e cuasama'to Dios ũcuaja'che mũsanũkona cu'ache cho'osi'e jo'e cuasamaneja'mũ. 26 Jā'ata'ni mũsanũkonapi chekũna cu'ache cho'osi'ere cavesũma'ñe ũcua cuasato Dios ũcuaja'che mũsanũkona cu'ache cho'osi'e cavesũma'ñe ũcua rũa cuasakũ pa'ija'mũ —chiniasomũ Jesús repañare.

Jesús rũa masi i'kasi'ere kuamũ

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

27 Ũcuarũmũ Jesús repañ neenana'me Jerusalenna jo'e sani tĩ'aasome. Tĩ'a Jesús Dios vũ'e kaka nũka ku'iu ñakũna judío phairipāi chũ'unana'me judíopāi che'chonana'me judío aina ranciasome. 28 Rani repañ'te ija'che sēniasome repaña:

—¿Je'se cuasa pāi chũ'una cho'ocheja'che cho'okũ mũ'u? ¿Neepe chũ'urena rani cho'okũ mũ'u? —chiniasome. 29 Chitena repañare sãñe i'kaasomũ repañ.

—Chũ'u ũcuaja'che mũsanũkonani chũ'o sēniasara. Sēeũna kuajũ'u chũ'ure. Kuaru chũ'u ũcuaja'che iere cho'oa'kũ chini chũ'ure chēa raosi'kũ mami kuaja'mũ mũsanũkonare. 30 ¿Neepe Juanre Pāi Okoro'vekũ'te chēa raore?

¿Diopi chëa raon? Jã'apãani, ¿pãipi chëa raore repau'te? Kuajũ'u chu'ure —chiniasomũ Jesús repanare.

³¹ Sêkũna sãĩnechi'a ija'che cutuasome repana:

—¿Je'se mai ikũre i'kajanaa'ñe? Maipi, “Juanre Dios chëa raosi'kua'mũ”, chiito ikũ maire, “¿Je'se pa'ũna musanũkona jã'aja'ñe cuasanata'ni Juan chu'vasi'e cuasamanere?”, chijja'mũ. ³² Ũcuaja'che, “Pãipi Juanre chëa raosinaa'me”, chiicu'amũ maire —chiniasome repana. Reparũmũ pãĩ rĩa jainũko, “Juan Dios chu'o kũakaikũ pa'isi'kua'mũ”, chijju cuasajũna i'kava-juchuasome repana, chekũnapi asa pe'ruju chini. ³³ Vajuchũju Jesure ija'che i'kaasome repana:

—Juanre raosi'kũ mami vesũme chũkũna —chiniasome.

Chitena Jesús i'kaasomũ repanare.

—Chu'u ũcuaja'che musanũkonapi jã'aja'ñe i'karena chu'ure chũ'u raosi'kũ mami kuamaneja'mũ —chiniasomũ Jesús repanare.

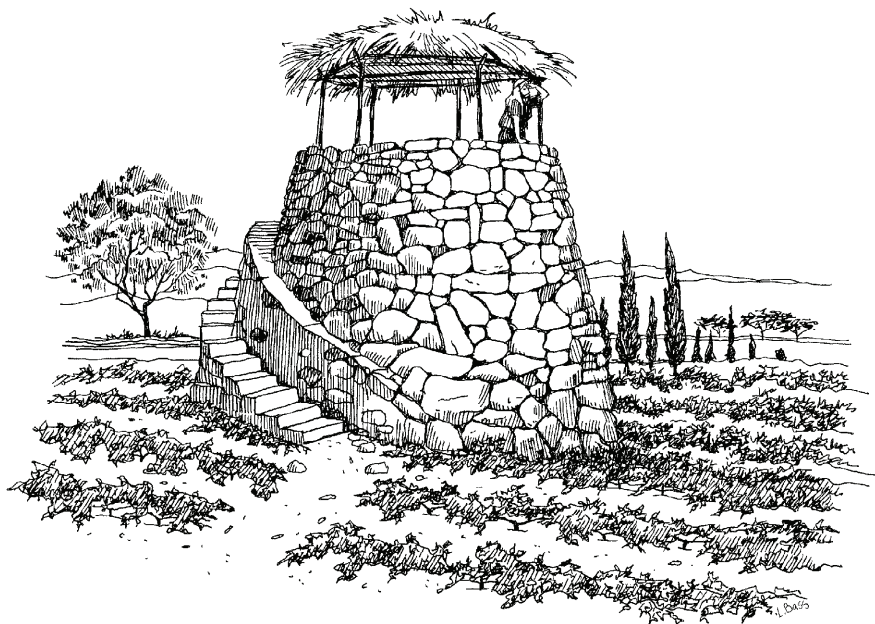
Cho'ochẽ cho'okaina cu'ache cho'osi'ere kuamũ

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

12 ¹ Ũcuarũmũ Jesús repanare chu'vakũ ija'chere cuasakũ kũasomũ: —Pãiu pĩsi uche chio tã pi'ni si'acachio rũhiso'koro jeo tusuasomũ. Repaso'koro jeo pi'ni uche cha'ca chachojavũ je'naasomũ repau ũcuate'evũji conora'ka meajacheja pa'ivũ. Ũcuachi'a repachio kuirakaijanapi si'acachio ñaju kuirakaiju paaru chini vũ'e umũ nukavũ'e cho'oasomũ repau.

² Peore cho'o pi'ni repa chio kuirakaijanare jĩnaa jo'ka tĩichejana sani-sõasomũ repau. ³ Sani pa'iu uche tũarũmũ tĩ'aũna repau'te cho'ochẽ cho'okaikũ'te uche chio kuirakaina pa'ichejana saoasomũ repau, uhere miiyani rakaau chini. ⁴ Jã'ata'ni sani tĩ'aũna ña repana uche kuirana repau'te chëa vani, uchejẽ'e peou'te uche paakũ pa'ichejana co'choasome repana. ⁵ Co'chorena ña uche paakũ repau'te cho'ochẽ cho'okaikũ'te chekũni jo'e ũcuachejana saouna sani tĩ'aũna ña repana uche kuirana repau'te catapuãpi repau sũjorũna asi su'a repau'te rĩa cu'ache cutu pi'ni uchejẽ'e peou'te co'choasome. ⁶ Co'chorena chekũre jo'e saoasomũ repau. Saouna repau'te vanisõasome repana. Chekũnani asi vaniasome repana. Chekũnare vanisõasome repana.

⁷ Jã'aja'ñe cho'ojũna churata'ni repau mamakũ'te rĩa oiũ paakũ'te, “Chu'u chĩireta'ni ña kũkũjacosome repana”, chiiũ cuasa cho'jerepana mamakũ'te saoasomũ repau. ⁸ Jã'ata'ni repau mamakũji sani tĩ'aũna ña repachio kuirakaina sãĩnechi'a ija'che i'kaasome: “Jã'u uche paakũ mama-kũ'mũ. Pũka'kũ jũnisõsirũmũ repau paasi'e paajaua'mũ jã'u. Vanisõũ jã'ũni. Maipi pũka'kũ jũnisõsirũmũ repau paasi'ere paaũ”, chiniasome repana. ⁹ Chini repau'te chëa vanisõ chio ru'tuvana sa ũhaasome repana repau'te —chiniasomũ Jesús repanare pãĩ.

*Uche chio kuirakaijanapi si'acachio ñajukuirakaijũ paarũ
chini ɯtũ nukavũ'e cho'oasomũ repaũ. (Mr 12.1)*

9 Jã'aja'ñe kũacuha repaũ kũasi'e asasinare ija'che sēniasomũ repaũ:
—Repaũ mamakũ'te vanisōsi'ere asa uche chio paakũji sani, ¿je'se cho'o-
ja'ũ repanare uche kuirakainare? Sani repaũ mamakũ'te vanisōsinare sãĩñe
vanisōja'mũ repaũ. Repanare vanisō uche chio kuirakaijanare chekũnani
jĩaa jo'kaja'mũ repaũ, cu'ache cho'oma'ñe uche tũa pi'ni repaũ'te sa iſijanani.

10 '¿Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e ñamanaa'ñe mũsanũkona?
Ija'che kũamũ:

Pãĩ vũ'e cho'ona vũ'ña tuu re'ojatuure ku'eju paniasome.

Ku'eju te'etuupũ jĩaani cuheasome repana.

Cuheju jo'kaasome repatuupũ.

Chekũnata'ni na'a rũa masinajeju rani repatuupũ mini kuãa sa
repana vũ'e chakavũna nukoasome,
repana vũ'epi na'a rũa jujaakũ chini.

11 Diopi cho'okaiũna jã'aja'ñe cho'orena ña cuasa Repaũni pojoju i'-
kame chũkũna,
chiimũ Dios chũ'o tocha jo'kasi'e —chiniasomũ repaũ.

12 Jesupi jã'aja'ñe i'kaũna asa judío phairipãĩ chũ'ũnana'me judíopãĩ
che'chonana'me judío aina asamasi, “Ikũ Jesús ũcuau cuasakũ kũacheji

maini cu'ache cutumũ”, chiiɟu pe'ruasome. Pe'ruɟu repau'te chēaũu chii-nata'ni pāire chekũnani vajuchũɟu repau'te jo'ka sanisoasome repana.

Jesús pāi chũ'unare kuri ro'iche'te i'kasi'ere kuamũ

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

13 Ūcuarũmũ judiopāi chũ'unapi fariseopāina'me Herode'te chiinare te'enare soni ija'che i'kaasome:

—Jesús pa'ichejana sani repau'te chu'o rua sēniasajũ'u. Jā'aja'ñe sēe-ɟuna repau tĩñe i'kato asa repau i'kasi'e maire chũ'unani kuaũu. Maipi kũato chekũrũmũ repau'te chēañe chũ'ujanaa'me repana —chiniasome.

14 Chini saonũa sani Jesure ija'che i'kaasome repana:

—Masĩu, chu'o ūcuarepare cutukũ'mũ mũ'u. Pāipi asa chēa re'oja'che paapu chini Dios chũ'ũñe ūcuarepare che'chokũ'mũ mũ'u. Jā'a masime chũkũna. Mũ'u che'choche'te chekũnapi asa cu'ache i'katoɟē'e kũkũ cuasoma'ñe ūcua che'chokũ pa'ikũ'mũ mũ'u. Jā'ajekũna mũ'uni chu'o sēniasaũu chiime chũkũna, mũ'u cuasakũ i'kache'te asa masiũu chini. Romapāi chũ'ukũɟi Cēsapi chũkũna pa'iche ro'ire sēeto, ɛro'ijanaa'ñe chũkũna repau'te? ɛRo'imanejanaa'ñe? —chiniasome repana.

15 Jā'ata'ni Jesús repana cu'ache cho'oũu chiiche'te masikũ ija'che i'kaasomũ repanare:

—Chu'uni cacũ'oũu chini jā'aja'ñe sēeme mũsanũkona. Kurire'reva chu'ure rajũ'u; ñara —chiniasomũ repau. 16 Chikũna repau'te kurire'reva miiɟani ra ñoasome repana. Ñojuna Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—Ikũ kurire'reva pa'ikũ kuechũsi'kũ, ɛkeeja'iu'u? Ūcuachi'a, ɛnee mamipi pa'ikũ ire'reva? —chiniasomũ.

Chikũna i'kaasome repana.

—Maire chũ'ukũ César chiana'me repau mami pa'imũ jā'are'reva —chiniasome repana.

17 Chitena Jesús i'kaasomũ repanare.

—Jā'a pa'lito pa'iche ro'ire repauɟi kuri ro'iche chũ'uto ro'ijũ'u repau'te. Dios chũ'u jo'kasi'e ūcuachi'a cho'oɟu pa'ijũ'u —chiniasomũ repau. Jā'a-ja'ñe i'kaũna asa kũkuasome repana.

Jũ'isina vajuraiche'te Jesure sēniasasi'ere kuamũ

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

18 Ūcuarũmũ saduceopāi Jesuni ñañu chini saniasome. “Pāi jũ'isina jo'e vajuraimejanaa'me”, chiiɟu cuasanajeɟu Jesure ija'che sēniasome repana:

19 —Masĩu, Diopi chũ'ũũna Moisés aperũmũ tocha jo'kasi'e ija'che chiimũ:

Pāiũ romio'te vejasi'kũpi, chuta'a chĩi peokũɟi jo'ka jũnisōru repau cho'jeɟi veja paaa'kũ majaa'chu paasi'kore.

Repaoni veja chĩire paakũ ija'che cuasakũ paan:

“Chũ'u a'chũ jūnisōsiva'u chĩijanaa'me ina chũ'u chĩi”, chiaũ, chiimũ repaũ tocha jo'kasi'e. ²⁰ Jã'ajekũna chũ'o kuañũ chiime chũkũna mũ'ure. Pãĩũ charo cakũ cho'jechĩi mũmpāichi'a seirepanare paaasomũ. Repaũ charo cakũ romio'te veja paakũ chuta'a chĩi peokũji jo'ka jūni-soasomũ. ²¹ Jo'ka jūnisouũna cho'jeũ repaũ majaa'chũ rũjo pa'isi'koni veja paakũ ũcuaja'che chuta'a chĩi peokũji jo'ka jūnisoasomũ. Jūnisouũna na'a cho'je cakũ ũcuate'eo'te veja ũcuaja'che chĩi peokũji jūnisoasomũ. ²² Jã'aja'ñechi'a sieterepana ũcuanũko ũcuate'eo'te vejajũ chĩi peonachi'a jo'ka jūnisoasome repaũ. Repaũ peore jūnisosirũmũ romio ũcuaja'che jūnisoasomo. ²³ Jã'ajekũna pãĩ jūnisosina ũcuanũko jo'e vajũraisirũmũ, ĩkaũpi repao'te jo'e paaja'ũ, sieterepana veja paacojñosi'kore? —chiniasome repaũ.

²⁴ Chitena Jesús i'kaasomũ repanare.

—Tĩĩne cuasame mũsanũkona. Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'ejě'e vesũjũ jũ'isinare Dios vasomasichejě'e vesũme mũsanũkona. ²⁵ Pãĩ ũcuauũko jo'e vajũraisirũmũ mũmpāina'me romi jo'e vejamanejanaa'me, Diore ja'me pa'ina ángeles pa'icheja'che pa'inajejũ. ²⁶⁻²⁷ ĩDiopi chũ'ũũna Moisés tocha jo'kasi'e jũ'isina vajũraiche kũache ñamanaa'ñe mũsanũkona? Aperũmũ Moisés sũkira'ñũũ uutoa toa kueñe nũkakũ ñakũ paniasomũ. Ñakũ nũkakũna ũcuatoa sa'navũji Diopi i'kakũna asakũ tocha jo'kaasomũ repaũ Moisés.

“Chũ'u Dios, mũsanũkona aipãĩ icheja pa'irũmũ chũ'ure cuasasinare paakũ'mũ chũ'u Abrahamre, Isaare, Jacobre”, chii-si'kua'mũ Dios,

chiimũ repaũ tocha jo'kasi'e. Diopi ñato pãĩ jūnisōsinajě'e vajũme, repaũ rekoñoũpi vajũkũna. Jã'a jachajũ cuasama'ñe rũa tĩĩne cuasame mũsanũkona —chiniasomũ Jesús repanare saduceopãĩ.

Dios pãĩ na'a rũa chũ'ũñe'te kũamũ Jesús

(Mt 22.34-40)

²⁸ ũCuuarũmũ judiópãĩ che'chokũ rani Jesure saduceopãĩ ke'resi'e asaa-somũ. Jesupi rũa masi i'kakũna asa ija'che sēniasaasomũ repaũ:

—Dios maire chũ'u jo'kasi'e, ĩjeea'che Repaũ maire na'a rũa cho'ojũ'u chĩiche? —chiniasomũ. ²⁹ Chikũna Jesús ija'che i'kaasomũ:

—Dios maire ija'chere i'kakũ na'a rũa chũ'ũmũ:

Asarepajũ'ũ, Israelpãĩ.

Chũ'u mũsanũkonare Paakũ ũcuate'eu'mũ.

³⁰ Jã'ajekũna pãĩ mũsanũkonare ũcuanũkore Paakũ'te chũ'ure mũsanũkona aũna'me rekoñoũna'me kokana'me cuasache peore jã'api rũa cuasajũ pa'ijũ'ũ.

Musanukona meñe oicheja'che chekúnare oiju pa'ijũ'u, chiiu chũ'umu Repau. Dios jã'aja'ñe chũ'u jo'kakũ maire, “Jã'are cho'o-ju pa'ijũ'u”, chiiu na'a rúa chũ'umu. ³¹Cheke ũcuaja'chea'me, Repau chũ'urepache. Ija'che chiimu:

Musanukona meñe oicheja'che chekúnare oiju pa'ijũ'u, chiimu Dios. Jã'aja'ñe, “Cho'oju pa'ijũ'u”, chiiu na'a rúa chũ'umu Dios maire. Chekejẽ'e na'a rúa chũ'uma'mu Repau —chiniasomu Jesús repau'te.

³²Chikũna judiõpãi che'chokũ i'kaasomu repau'te.

—Masiu, ũcuarepaa'me jã'a, mũ'u i'kache. Dios ũcuate'eu'mu. Chekũ maire paakũjẽ'e peomu. ³³Mai judiõpãi Diore pojoju cu'amajñaruã Repau ni ñisijũ uosome. Jã'aja'ñe cho'oju na pojocosomu Repau maire. Jã'ata'ni maipi Repau ni rekoñoãpi rúa masi cuasaju mai meñe oicheja'che chekúnare oiju pa'ito na'a rúa pojocosomu Dios maire —chiniasomu repau.

³⁴Jã'aja'ñe i'kaũna asa Jesús, “Ikũ masi i'kasi'kũa'mu”, chiiu cuasa ija'che i'kaasomu repau'te:

—Jã'aja'ñe cuasakũjekũ Dios chũ'uñe asa chẽapi'ramu mũ'u —chiniasomu repau repau'te.

Reparumu pãi Jesure chu'o jo'e sẽevajũchũasome.

¿Nee chĩia'u pãi ũcuauukore chũ'ua'ku chini Dios Raosi'ku?

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵Ũcuarumu Jesús Dios vu'ere pa'iu pãire che'chokũ ija'che i'kaasomu:

—Mai judiõpãi che'chona ija'che i'kame: “Aperumu pa'isi'ku David Jojosi'kũa'mu Cristo”, chiime. ³⁶Repau David, aperumu Dios Rekochoji kũakũna tocha jo'kasi'e ija'che chiimu:

Dios chu'ure Paaku'te ija'che i'kaasomu:

“Chu'ure kueñe uajajũtũ cakã'kona puujũ'u.

Chu'upi cho'okaiũna mu'ure cuhesina ũcuauuko mũ'u chũ'uñe cho'ojanaa'me”, chiniasomu.

Jã'aja'ñe tocha jo'kaasomu David.

³⁷¿Je'se pa'iu na David, “Chu'ure Paaku'mu Cristo”, chiisi'eta'ni, “David Jojosi'kũa'mu Cristo”, chiiche mai judiõpãi che'chona? —chiniasomu Jesús repaure.

Reparumu pãi jainuko Jesús i'kache asa pojoasome.

Judiõpãi che'chona cu'ache cho'оче'te kuamu Jesús

(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸Ũcuarumu Jesús pãire jo'e che'chokũ ija'che i'kaasomu:

—Judiõpãi che'chona pa'iche ña chẽamanejũ'u musanukona. Kãña re'ojakãñapi ujacueñoã ju'iju nũka ku'ime repa, pãipi ña, “Diore rúa cuasanaa'me jã'ana”, chiapu chini. Æu ñsichejñare ku'iju na pãipi repa ni

ña chëa pojoju, “Peore masinajeju che'chonaa'me ina”, chiito rua pojo-naa'me repaña. ³⁹Ūcuaja'che judíopāi chi'ivü'ena müa kakani masina ñu'isaivüäre ñu'ineenaa'me repaña. Ūcuaja'che pāipi repañani āu āuñu chini soito müa repañare soisi'küre kueñe ñu'ineenaa'me repaña. ⁴⁰Ūcuachi'a va'jeva'na paache joreju tutesōnaa'me repaña. Jā'aja'ñe cho'onata'ni pāipi ña, “Re'onaa'me jā'ana”, chiapu chini Diore sēni rua jeerumu sējeju pa'inaa'me repaña. Jā'aja'ñe cho'onajejuna Diopi chü'üuna rua cu'ache ti'lñeja'mu repañare —chiniasomu Jesús.

Va'jeva'o chüova'o pa'iva'o Diore kuri ĩsisi'ere kuamu

(Lc 21.1-4)

⁴¹Ūcuarumu Jesús Dios vü'ena kaka cājovü kuri mañavü nukacheja kueñe püu ñu'iu ñato Dioni ĩsiju pāi jainuko kuri mañaju paniasome. Ūcuachi'a kurina jainuko kuri rua mañaasome. ⁴²Ūcuarumu va'jeva'o chüova'o pa'iva'o ūcuaja'che te'eka'chapare'rerüächi'a ka'charu pa'ire'rerüäre mañaasomo. ⁴³⁻⁴⁴Mañaona ña Jesús repañ neenare soni rao i'kaasomu.

—Ina kurinata'ni repaña koojuna cajejaisi'ere ĩsisinaa'me. Iva'ota'ni repao āu koo āio pasa chiisire'rerüäre Dioni pojoko peore ĩsisōsi'koa'mo. Kurina ĩsisi'e ña pojomu Dios. Jā'ata'ni iva'o ĩsisi'e ña na'a rua pojomu Dios. Ūcuarepaa'me jā'a —chiniasomu Jesús.

Dios vü'e ñañosojachere kuamu Jesús

(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

13 ¹Ūcuarumu Jesús Dios vü'e pa'isi'küpi etauna repañ neena te'eü repañ'te i'kaasomu.

—İñakü, Masiü! Catapüā rua re'ojapüāpi cho'osivü'ñaa'me ivü'ña —chiniasomu.

²Chikuna Jesús i'kaasomu.

—Musanukona ivü'ña peore ñaju pa'ime, “Re'oja'imü”, chini. Jā'ata'ni na'a pa'isirumu, catapüā te'epüjē'e chekupuna'me sü'ima'ñe peore ñañosōjanaa'me pāi ivü'ña —chiniasomu Jesús repañ'te.

Cheja si'api'rarumu cho'ojachere kuamu

(Mt 24.3-28; Lc 17.22-24; Lc 21.7-24)

³Jā'aja'ñe i'kacuha Jesús repañ neenana'me Olivo aiküti Dios vü'e ti'lñeñe cakütina müni püu ñuniasome. Püu ñu'iju Pedro, Santiago, Juan, Andrena'me repañ'te Jesure te'eü'te chü'ore sēniasome.

⁴—Mü'ü kuasi'e, ivü'ña ñañosōjañe, ¿jeerumu cho'ojachea'che? Reparumu ti'lañe, ¿je'se masijanaa'ñe chükuna? —chiniasome repaña.

⁵Chitena Jesús i'kaasomu.

—Ñarepajũ pa'ijũ jorena i'kache asa cuasama'ñe pa'ijũ'ũ musanũkona. ⁶Pãi jainũko te'enachi'a ku'ijũ jorejũ chũ'ũni roijũ, “Dios Raosi'kua'mũ chũ'ũ. Cristoa'mũ”, chijjanaa'me. Jã'aja'ñe i'kajũ jorejũ pãi jainũkore cacũ'ojanaa'me repaña.

⁷Ūcuachi'a si'achejña pãi vaiche asani kũkũmanejũ'ũ musanũkona. Jã'aja'ñe pa'ija'mũ cheja si'api'rarũmũ. Jã'ata'ni cheja chuta'a si'amanaja'mũ. ⁸Pãi ũcuate'echeja pa'ina chekũchejña pa'inani sani vanisõjanaa'me. Ūcuaja'che cheja si'achejñarũã rũa pi'ruja'mũ. Ūcuaja'che rũarepa asukũ ãupi aineemaũna si'achejñarũã ãucuhana jũnisõjanaa'me pãi. Jã'ata'ni peore jã'a na'a rũa cu'ache cho'orũmũpi tĩ'api'rakũ cho'оче'me.

⁹Ñarepajũ pa'ijũ'ũ. Reparũmũ pãi musanũkonare chũ'ũni cuasajũna chẽa judiõpãi chũ'ũna pa'ivũ'ena sa jo'ka, repaña su'isueche'te chũ'ũrena judiõpãi chi'ivũ'e cuaa su'isuejanaa'me. Chekũrũmũ pãi musanũkonare chũ'ũni cuasajũna chẽa pãi chũ'ũna pa'ivũ'ñana sa jo'kajanaa'me, musanũkonare cu'ache cho'оче'te chũ'ũal'jũ chini. Jã'aja'ñe cho'ojũna repañare pãi chũ'ũnare chũ'ũ pa'iche'te kũa asojanaa'me musanũkona. ¹⁰Dios chũ'o re'oja'che chũ'ũre cuasanapi ku'ijũ chũ'vajanaa'me, pãipi si'achejña pa'ina asa chẽaal'jũ chini. Jã'aja'ñe cho'o pi'nisirũmũna icheja cheja si'asõja'mũ. ¹¹Ūcuachi'a reparũmũ pãipi musanũkonani chẽa pãi chũ'ũna pa'ivũ'ena sa jo'karu, “¿Je'se sãĩñe i'kaja'che chũ'ũ?”, chijjũ cuasamanejũ'ũ. Musanũkonare sãĩñe i'kache tĩ'arũmũ musanũkona i'kajache chũ'o Diopi rekoñoãna kũaja'mũ. Musanũkona te'ena cuasajũ i'kama'ñe mai Ja'kũ Dios Rekochoji cho'okaiũna masi i'kajanaa'me musanũkona. ¹²Reparũmũ pãi repaña cho'jechĩi chũ'ũni cuasajũna chẽa sa, “Vanisõjũ'ũ inare”, chijjũ jo'kajanaa'me. Ūcuaja'che chekũna repaña majaa'chũpãipi chũ'ũni cuasajũna cu'ache cho'ojanaa'me. Pũka'kũpãipi ũcuachi'a repaña mamachĩipi chũ'ũni cuasajũna chẽa sa, “Inare vanisõjũ'ũ”, chijjũ jo'kajanaa'me. Ūcuaja'che chekũna repaña pũka'kũpãipi chũ'ũni cuasajũna ũcuaja'che cu'ache cho'ojanaa'me. ¹³Pãi jainũko musanũkonare chũ'ũni cuasajũna rũa cuhejanaa'me. Jã'ata'ni musanũkonapi chũ'ũre cuasache'te ũhasõma'ñe jũnisõrũmũjatũ'ka masi cuasajũ pani Dios pa'ichejare ai sani pa'ijanaa'me.

¹⁴'Dios chũ'o aperũmũ kũasi'kũ Daniel tocha jo'kasi'e ija'che chiimũ:

Na'a pa'isirũmũ pãi Dios cuheche'te rupũ tũosi'kũni Dios vũ'ena sa nũko,

“Dioa'mũ ikũ. Pojojũ'ũ ikũre”, chijjanaa'me,

chiimũ. Repa tochas'ere ñani masijanaa'me musanũkona. Pãipi jã'aja'ñe cho'ojũna ñani Judea cheja pa'ina aikũjñana vũ'vũ katisõal'jũ. ¹⁵Pãi ũcuahana repaña vũ'ña ve'koroãre pani cu'amajñarũãre miũu chini kakama'ñe teana vũ'vũsõal'jũ. ¹⁶Ūcuaja'che pãi chiño saisina pani repaña vũ'ña paache'te cu'amajñarũãre miũu chini co'ima'ñe teana vũ'vũsõal'jũ. ¹⁷Reparũmũ

romiva'nare chīi sū'iva'nana'me oje chūsava'nare rúa vesache cu'ache pa'ija'mu. ¹⁸Dioni rúa sēeju pa'ijū'u, reparumupi okorumuna tī'amanea'-ku. ¹⁹Reparumu tī'aru mamarumupi irumujatu'ka pāi jmakarujē'e ñama'ñepi cu'a rúa cu'acheji pa'ija'mu. Ūcuachi'a reparumu cho'osi'e cu'a jo'e ti'ñemaneja'mu. ²⁰Repa cu'ache pa'irumure Diopi ūsemauna na'a jeerumu cu'ache pa'ito pāi te'eujē'e jujama'ñe cho'osōra'ame. Jā'ata'ni Diopi Repau chēa paanani oiu ūsekuna cu'a rúa jeerumu pa'imaneja'mu.

²¹'Reparumu pāi musanukonare ija'che i'kajanaa'me: “Rani ñajū'u. Pāi ūcuanukore chū'ua'ku chini Dios Raosi'ku ichejare pa'imu.” Jā'apāni, “Sani ñajū'u. Dios Raosi'ku jeechejare pa'imu”, chijanaa'me. Pāipi jā'aja'ñe i'kato asa jachajū'u musanukona. ²²Reparumu pāi te'enachi'a ku'iju joreju, “Dios Raosi'ku'a'mu chu'u. Cristoa'mu”, chijanaa'me. Chekunapi, “Dios chu'o kuanaa'me chukuna”, chijanaa'me. Jā'aja'ñe joreju i'kaju Diochi'a cho'omasicheja'chere cho'o ñojanaa'me repa, Dios chēa paa-napi ña Repau'te cuasache'te jo'kasō ūcuanani jovo repa chū'ñe'te cho'oju paapu chini. ²³Musanukonare repa cho'ojachere masia'ju chini irumuna kuamu chu'u. Jā'ajekuna ñarepaju pa'ijū'u musanukona —chiniasomu Jesús repanare.

Pāire ja'me paa chini Dios Raosi'ku jo'e rajachere kuamu

(Mt 24.29-36, 42-44; Lc 21.25-36)

²⁴Ūcuarumu Jesús jo'e i'kaasomu.

—Repa cu'ache cho'o pi'nisirumu ūsuu miamaneja'mu. Pāimiau ūcuaja'che miamaneja'mu. ²⁵Cūnaumu pa'ina ma'jñoko chejana tuā'tuasōjanaa'me. Ūcuachi'a cūnaumu pa'imajñaruā ñu'kueja'mu. ²⁶Reparumu chu'u Dios Raosi'ku peore Masiuji rúa re'oja'che ñou ko'sija'iu cūnaumupi pāi ūcuanuko ñaju'te pikona'me cajeja'mu. ²⁷Caje chu'u neenare ángeleva'nare chū'u saouna sani chu'u chēa paanare cheja si'achejñaruā pa'inare rúa so'ñapi ra chi'ijanaa'me repa.

²⁸'Chura higoñu pa'iche'te cuasajū'u. Higoñu karuā ā'jikaruā carūni ja'o ma'ma'ñe ñani, “Ūsurumu tī'api'ramu ie”, chiime musanukona. ²⁹Ūcuaja'che chu'u chura kuasi'epi tī'akuna ñani, “Jesús, Dios Raosi'ku chejana jo'e cajepi'ramu”, chijanaa'me musanukona. ³⁰Musanukona jojosina chuta'a jūnisōmarumuna chu'u kuasi'e peore ti'jñeja'mu. Ūcuarepaa'me jā'a. ³¹Cūnaumuna'me cheja si'asōja'mu. Chu'u chū'u jo'kasi'eta'ni si'a-sōma'ñe ūcu pa'ija'mu.

³²'Pāi te'eujē'e masima'me chu'u kuasi'e ti'jñejarumu. Cūnaumu pa'ina ángeles ūcuachi'a vesume. Chu'u Dios Mamaku ūcuachi'a vesumu. Ja'-kuchi'a masimu jā'a.

³³'Chu'u musanukonare kuasi'e ti'jñejarumu vesunajeju ñarepaju pa'iju chu'uni cha'aju Dioni sēeju pa'ijū'u. ³⁴Ija'chea'me: Chekurumu pāiu chekuchejana

saipi'rakũ repau'te cho'оче cho'okainare soni rao vu'e kuirakaiche'te jo'kaasomũ. Ūcuanũkore si'acairo repa na cho'ojache chũ'u jo'kaasomũ repau. Repa vu'e kakasa'aro pẽ'jekau'ute ija'che i'kaasomũ: “Chũ'u jo'e raijachere pẽ'jekũ cha'akũ pa'ijũ'u”, chiniasomũ. Chini jo'ka saniasomũ repau. ³⁵ Repau vu'e paakũ raijarũmũ repau neena vesũcheja'che chũ'u musanũkonare Paakũ jo'e raijarũmũ vesũme musanũkona. Vesũnajeju ñarepaju pa'iju chũ'uni cha'aju pa'ijũ'u. Chekũrũmũ na'itona chekũrũmũ ñamirepana chekũrũmũ kura chu'i-rũmũna chekũrũmũ ñatacuhatona raija'mũ chũ'u. ³⁶ Musanũkonapi chũ'u jo'e raijachere ña jñanomanenũ chini cha'aju pa'ijũ'u. Chekũrũmũ peosi'kupi teana raija'mũ chũ'u. ³⁷ Chura chũ'u musanũkonare chũ'vasi'e pãi ūcuanũkore chũ'-vamũ chũ'u. Chũ'u jo'e raijache cha'aju pa'ijũ'u —chiniasomũ Jesús repanare.

Jesuni chẽañũ chini pãi te'ena cutusi'ere kũamũ

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

14 ¹ Ūcuarũmũ judiõpãi pã saũmanesi'e ãirũmũ, pascua tĩ'añe ka'-chaumucujña karatona judiõ phairipãi chũ'ũnana'me judiõpãi che'chona Jesuni vanisoche'te chũ'ũñũ chini te'ena cutuasome. ² Jã'aja'ñe cho'oñũ chiinata'ni ija'che i'kaasome repa na:

—Pascuarũmũna repau'te chẽañe chũ'ũmanenũ mai. Jã'arũmũna cho'oru pãi si'achejña raisina jainũko asa pe'ruju cavajanaa'me —chiniasome repa na.

Romio Jesús sũjopũna okoma'ña ro'vesi'ere kũamũ

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Ūcuarũmũ Jesús Betania vu'ejoopo'te paniasomũ, Simón asi ravũ paakũ chiicojñoku vu'ere. Pa'iu mesako'a ñũ'iu ãũ ãitona romio ma'ña-tũopũ alabastroji cho'ositũopũ okoma'ña nardoma'ña rũa ro'isitũopũ ra ūcuavũ'ena kakaasomo. Kaka repatũopũ jaopa'parũ cachejapi chau Jesús sũjopũna roasomo repao. ⁴ Jã'aja'ñe cho'oona ña ūcuavũ'e pa'ina chekũna pe'ruju sãĩnechi'a cutuasome.

—¿Je'se pa'iu na iko jã'ara'ka rurepau jañoso? ⁵ Repara'kare ñisisoni kuri trescientorepare're denariore're kooramo repao. Jã'ajanũko koo chũova'na pa'iva'nare ñisũja'chere cho'osomo repao —chiniasome repa na.

Pe'ruju repao'te rũa i'kaasome repa na. ⁶ Pe'ruju i'kajũna asa Jesús i'kaasomũ.

—Iko cho'оче ñaju ke'remanejũ'u musanũkona. Repao chũ'ũre okoma'ña rosi'e re'oja'chere cho'osi'koa'mo iko. ⁷ Pãi chũova'na pa'iva'na musanũkonana'me si'arũmũ pa'ijanaa'me. Jã'ajekũna repanare si'arũmũ re'oja'che cho'okaiju pa'ire'oja'mũ musanũkonare. Chũ'uta'ni musanũkonare si'arũmũ ja'me pa'imaneja'mũ. Jã'ajekũna chũ'ũre si'arũmũ jã'aja'ñe cho'okaicu'aja'mũ musanũkonare. ⁸ Iko repao'te cho'ore'оче cho'oko

(Mr 14.3)

chũ'ũre okoma'ña rosi'koa'mo. Iko chũ'ũre jũnisõ tãcojñopi'rakũni irũmũ okoma'ña rosi'koa'mo, jũ'isinare cho'ocheja'che. ⁹Cheja ũcuũachejña Dios chũ'o chũ'vachejña iko chũ'ũre cho'osi'e ũcuaja'che kũajanaa'me, pãipi repao re'oja'che cho'osi'ere cavesũma'ñe cuasajũ paarpũ chini. ũcuarepaa'me jã'a —chiniasomũ Jesús.

Pãipi cu'ache cho'oa'jũ chini Judas chekũnare

Jesure jo'kajachere kũamũ

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰Ūcuarũmũ Jesús neenare, docerepanare ja'me pa'ikũji Judas Iscariote judío phairipã chũ'ũna pa'ivũ'ena mũa i'kaasomũ.

—¿Je'se cho'oni'te mũsanũkonare Jesure jo'kaja'che chũ'ũ? —chiniasomũ. ¹¹Jã'aja'ñe i'kakũna asa pojojũ,

—Mũ'api jā'aja'ñe cho'oto kuri ro'ijanaa'me chũkũna —chiniasome repaña. Jā'aja'ñe i'karena, “Jaũ”, chini Jesús pa'ichejana sani pē'je ñakũ paniasomũ repañ, Jesuni jo'kara chini.

Judiópãire Dios cho'okaisi'ere cuasajũ ãu ãiñe'te kuamũ

(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

12 Ũcuarũmũ judiópãĩ pã saũmanesi'e ãirũmũ pascua charo cho'oumucusera Dios aperũmũ cho'okaisi'e cuasajũ ovejachĩiva'ũni vaniso Diore ĩsiumucusera Jesús neena ija'che sēniasaasome repañ'te:

—¿Jeechejana mai pascuarũmũ ãijañe ãu care'vajaijũ'ũ chiikũ mũ'ũ? —chiniasome.

13 Chitena Jesús repañ neenare te'eka'chapanare saopi'rakũ ija'che i'kaasomũ repañare:

—Chura vũ'ejoopona sani tĩ'a pãiu'te churupũ oko pa'ipũ sakũni tijñajanaa'me mũsanũkona. Tijña ũcuauña'me saijũ'ũ. 14 Sani repañ kakavũ'ena kakajũ'ũ. Kaka vũ'e paakũ'te sēniasajũ'ũ. “Masĩ mũ'ũni sani sēniasaa'jũ chini raomũ chũkũna'te. ‘¿Jeeruupũna chũ'ũ neenana'me pascuarũmũ kaka ãu ãija'ñe chũ'ũ?’, chiisi'kuu'mũ Jesús”, chiiijũ'ũ repañ'te vũ'e paa'kũ'te. 15 Mũsanũkonapi sēeto umũ caruupũ'te ujaruupũ'te ñoja'mũ repañ, masi care'vasiruupũ'te. Ñouña ũcuaruupũna kaka mai pascuarũmũ ãijañe ãu care'vajũ'ũ —chiniasomũ Jesús repañare.

16 Chikũna vũ'ejoopo sani tĩ'ato Jesús i'kasi'e ũcuarepa paniasomũ. Jā'ajekũna pascuarũmũ ãijañe ãu care'vaasome repaña.

17 Care'vasirũmũ na'icuhatona Jesús repañ neena docerepanana'me repavũ'ena sani kakaasome. 18 Kaka mesako'are ñu'ijũ ãu ãirũmũna Jesús repañ neenare ija'che i'kaasomũ:

—Maina'me ãu ãikũ te'eũ chũ'ũni cu'ache cho'oa'jũ chini chũ'ũre cuhe-nani jo'kaja'mũ. ũcuarepaa'me jā'a —chiniasomũ repañ.

19 Jā'aja'ñe i'kaũna asa sũma'ñe cuasajũ repañ neena te'enachi'a repañ'te ija'che sēniasome:

—¿Chũ'ua'che mũ'ũre jā'aja'ñe jo'kajau? —chiniasome repaña ũcuauko.

20 Chitena Jesús i'kaasomũ.

—Chũ'ũre cu'ache cho'ojau, mũsanũkonare chũ'ũ neena docerepanare ja'me pa'ikũ'mũ. ũcuauji chũ'ũna'me ũcuate'ere'ava cũnare'ava pãpũ chũ'semũ. 21 Chũ'ũre Dios Raosi'kũre, Repañ chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e kuache ũcuarepa cu'ache ti'jñeja'mũ. Jā'ata'ni chũ'ũni vanisõa'jũ chini jo'kasi'kũre na'a rũa cu'ache ti'jñeja'mũ. Repañ aineemaneru na'a re'ora'amũ repañ'te —chiniasomũ repañ. 22 Chuta'a ãu ãiũ ñu'ikũji Jesús pãpũ mini Dioni, “Re'orepamũ”, chini repañ neenani tũ'se ĩsikũ ija'che i'kaasomũ:

—Ipũ pãpũ chũ'ũ ca'nivũ'me. Āijũ'ũ —chiniasomũ repañ.

²³Chini conoro'rova mini Dioni, “Re'orepamũ”, chini ĩsikũna koo ũkuasome repaña ũcuanũko. ²⁴Ūcuarũmũ Jesús repañare jo'e i'kaasomũ.

—Ie ũche cono chũ'ũ chiea'me. Mũsanũkona ũcuanũko ũkujũ'ũ iro'rova. Pãi ũcuanũkore cu'ache cho'ochete jũni ro'íkasa chini chuenisõja'mũ chũ'ũ. Jã'aja'ñe cho'ochete chũ'ũ chiepi menisõũna Dios mamare, “Ija'che cho'oñũ”, chiisi'ere cho'ojachea'me. Jã'are cuasajũ chi'i ie ũche cono ũkujũ pa'ijũ'ũ. ²⁵Jã'ata'ni mũsanũkonare ija'che i'kamũ chũ'ũ: Chũ'ũ pãi ũcuanũkore chũ'ũrũmũjatũ'ka ũche cono jo'e ũkumaneja'mũ chũ'ũ. Ūcuarepaa'me jã'a —chiniasomũ repañ repañare.

Pedro, “Repañ'te ñama'kua'mũ chũ'ũ”, chiijachere kuamũ Jesús

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶Ūcuarũmũ Jesús repañ neenana'me Dioni pojojũ uja pi'ni Olivo aikũtina saniasome. ²⁷Repacheja sani tĩ'a Jesús ija'che i'kaasomũ repañare:

—Iñami mũsanũkona ũcuanũko chũ'ũni masi cuasamarũ chũ'ũni cu'ache cho'ojũna vajũchũjũ jo'ka sanisõjanaa'me. Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e ija'che kuamũ:

Ovejawa'na repañare kuirakũni vanisõrena

vajũchũjũ te'enachi'a vũ'vũsõjanaa'me,

chiimũ. ²⁸Jã'ata'ni chũ'ũ jũni vajũrani Galilea chejana mũsanũkonare charo saija'mũ —chiniasomũ repañ repañare.

²⁹Chikũna Pedro i'kaasomũ repañ'te.

—Chekũna ũcuanũko mũ'ũre jo'kasõto chũ'uta'ni mũ'ũre jmamakaru-jẽ'e jo'kamaneja'mũ —chiniasomũ.

³⁰Chikũna Jesús i'kaasomũ repañ'te.

—Iñami chuta'a kura ka'chañoã chu'ima'tona choteñoã, “Jesure ñama'kua'mũ chũ'ũ”, chiija'mũ mũ'ũ. Ūcuarepaa'me jã'a —chiniasomũ.

³¹Chikũna Pedro jo'e ija'che rũa i'kaasomũ:

—Pãipi chũ'ũni vanisõñũ chiitojẽ'e, “Jesure ñama'kua'mũ chũ'ũ”, chiima'ñe mũ'ũna'me chuenisõja'mũ chũ'ũ —chiniasomũ repañ.

Chikũna asa chekũna Jesús neena ũcuanũko ũcuaja'che i'kaasome.

Getsemaní chiichejare pa'ĩũ Jesús Dioni sēesi'ere kuamũ

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³²Ūcuarũmũ Jesús repañ neenana'me Getsemaní chiichejana sani tĩ'a ija'che i'kaasomũ repañare:

—Ichejare ñũ'ijũ cha'ajũ'ũ mũsanũkona, chũ'ũ sani Ja'kũre sēni pi'ni-ñetũ'ka —chiniasomũ repañ.

³³Chini repañare jo'ka Pedro'mũ Juan'mũ Santiago'mũ sa, sũma'ñe cuasa oniasomũ repañ. ³⁴Jã'aja'ñe oĩũ repañ neenare ija'che i'kaasomũ repañ:

—Chura rekocho jũ'iaache rũa sũa'mũ chũ'ure. Mũsanũkona ichejana canũka kãima'ñe chũ'ũna'me pa'ijũ'ũ —chiniasomũ.

³⁵Chini te'eũ jmachenerũ sani ro're ñũ'ia meñe sime chejana chia tĩ'ia Dioni sēniasomũ repaũ, cu'ache ũseuato ũsekaaũ chini. ³⁶Ija'che Diore sēniasomũ repaũ:

—Ja'kũ, mũ'ũ si'ache cho'omasikũ'mũ. Mũ'ure ũseuato pãĩ chũ'ure cu'a-che cho'opi'rache ũsekaijũ'ũ. Jã'ata'ni chũ'ũ chiicheta'ni cho'omanejũ'ũ. Ũseuama'to mũ'ure uache cho'ojũ'ũ —chiniasomũ.

³⁷Jã'aja'ñe i'kacuha vũni, repaũ neena pa'ichejana co'i ñato kãni ũhijũ paniasome repana. Kãnisorena Pedroni i'kaasomũ repaũ.

—Simón, ¿kãikũ mũ'ũ? ¿Te'ehorajẽ'e kãima'ñe pa'icu'aũ mũ'ure? ³⁸Rekoñoã re'oja'che cho'oñũ chiime mũsanũkona; jã'ata'ni re'oja'che cho'ovesũme. Jã'ajekũna kãima'ñe Dioni sēeju pa'ijũ'ũ, Ũcuajĩ cho'o-kaiũna cu'ache cho'omaneñũ chini —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

³⁹Chini Jesús jo'e sani Pũka'kũre repaũ aperũmũ i'kasi'ere ũcuate'ere sēniasomũ.

⁴⁰Sēnicuha repaũ neenare jo'e kãni ũhijũ pa'inani rani ñaasomũ repaũ. Repanare uokũacajejani repana ñakocaã ñañejẽ'e cu'ache ta'piasomũ repanare. Repaũ vũo i'kato vajuchũju repaũ'te sãĩñe i'kavesũasome. ⁴¹Repanare jo'ka Pũka'kũre sēsa chini saisi'kũpi jo'e co'i repanare i'kaasomũ repaũ.

—¿Chuta'a vũima'ñe kãĩñe ina? Re'omũ. Chũ'ure Dios Raosi'kũre, pãĩ chẽa cu'ache cho'onare jo'karũmũ tĩ'acuhamũ. ⁴²iJũna, vũijũ'ũ; sañũ! Chũ'ũni cu'ache cho'oa'jũ chini chekũnare jo'kajau ranicuhamũ —chiniasomũ Jesús repanare.

Jesure pãĩ chẽasi'ere kũamũ

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.1-11)

⁴³Jesús chuta'a i'katona Judas Jesús neenare docerepanare ja'me pa'ikũji, pãĩ jainũkore pãĩ vaiva'jñana'me vãsoñoã cãjinani rakũ charo ranciasomũ. Judío phairipãĩ chũ'ũnana'me judíopãĩ che'chonana'me judío ainapi chũ'ũrena ranciasome repana. ⁴⁴Jesure jo'kajau Judas aperũmũ repanare pãĩ ija'che i'kaasomũ: “Mũsanũkonapi Jesuni masia'jũ chini, repaũ pa'ichejana sani tĩ'a chũsu pojoja'mũ chũ'ũ repaũ'te. Chũ'ũ jã'a-ja'ñe cho'okũni chẽa sajũ'ũ”, chiniasomũ. ⁴⁵Jã'aja'ñe i'kasi'kũjekũ Judas, Jesús pa'ichejana sani tĩ'a,

—¿Pa'ikũ, Masiũ? —chiniasomũ. Chini repaũ'te chũsu pojoasomũ. ⁴⁶Jã'aja'ñe chũsukũ i'kakũna chekũna Jesure chẽaasome.

⁴⁷Jã'aja'ñe cho'ojũna ña Jesure kueñe nukakũji va'ti ruta phairi aire cho'oche cho'okaikũ'te cãjoro tẽo vatoasomũ. ⁴⁸Tẽoũna Jesús i'kaasomũ.

—¿Je'se pa'ũna mũsanũkona chũ'ure ñaaũ'te cho'ocheja'che va'jñana'me vãsoñoã cãjijũ chẽañũ chini raiche? ⁴⁹Si'aumucujña Dios vũ'e mũa

m̄sanukonana'me pa'i'u pāire che'chok̄u pa'isi'kua'm̄u ch̄u'u. Jā'ata'ni m̄sanukona ch̄u'ure chēamanesinaa'me. Diopi kua'na pāi ch̄u'ure m̄sanukona chēajañe aperum̄u tocha jo'kaasome. Repana tocha jo'kasi'e kua'che ūcuare cho'ome m̄sanukona ch̄u'ure —chiniasom̄u Jesús repanare.

⁵⁰Chik̄una repa'u neena ūcuanuko vajuchuj̄u repa'u'te te'eu'te jo'ka v̄u'v̄usoasome.

Pōs̄u vajuchuk̄u v̄u'v̄usosi'ere kuam̄u

⁵¹Ūcuarum̄u Jesuni sajuna pōs̄u repana cho'jepi saniasom̄u sábanakāa ca'nesi'k̄u. Ja'me sai'na Jesure chēasinapi repa'u'te pōs̄u'te ūcuaja'che chēasome. ⁵²Chēarena repa'u ca'nesi'k̄aare jose ūha, k̄a peova'u v̄u'v̄usoasom̄u repa'u.

Pāi ch̄u'una Jesure ch̄u'o sēniasasi'ere kuam̄u

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³Repana Jesure chēasina phairi ai pa'iv̄u'ena saasome repa'u'te, judío phairipāi ch̄u'ūnana'me judiōpāi ainana'me judiōpāi che'chona chi'i pa'iv̄u'ena. ⁵⁴Jā'a cho'oto Pedro so'opi ñak̄u cho'jepi phairi ai v̄u'e sa'nav̄u pa'iriripujat̄u'ka tuhaasom̄u. Tuha s̄usuk̄una repav̄u'e pē'ljena sōtaopāi ñu'ichejana p̄u, toare ja'me kūniasom̄u repa'u.

⁵⁵Repav̄u'e chi'i pa'ina judío phairipāi ch̄u'ūnana'me judío pāi ch̄u'una ūcuanuko jorenani ku'e raa'ju chini chek̄unani ch̄u'ūasome, “Jesús cu'a'che cho'osi'kua'm̄u”, chiij̄u jorerena repa'ni vanisoche'te ch̄u'ūñu chini. Ku'e j̄naa rarena jorena jainuko raisinata'ni Jesure vanisoche chuta'a ch̄u'ūcu'aasom̄u. ⁵⁶Pāi jainuko repa'u pa'iche'te k̄uaj̄u joreasome. Jā'a-ta'ni ūcuate'e kuamaneasome repana. ⁵⁷Reparum̄u repana te'ena v̄u'ni Jesús pa'iche'te jorej̄u ija'che k̄uasome:

⁵⁸—Ik̄u Jesús ija'che i'kasi'kua'm̄u: “Ch̄u'upi iv̄u'ere Dios v̄u'e pāi cho'osiv̄u'ere ñañosōja'm̄u. Ñañosō choteumucuj̄na chek̄uv̄u'e pāi cho'o-mav̄u'ere jo'e cho'o pi'nija'm̄u ch̄u'u”, chiisi'kua'm̄u —chiniasome repana.

⁵⁹Jā'aja'ñe kuanata'ni ūcuate'e kuamaneasome repana. ⁶⁰Jā'aja'ñe kuarena asa phairi ai v̄u'ni repana pāi chenev̄u'te nukak̄u Jesure ija'che sēniasaasom̄u:

—¿Je'se chiik̄u m̄u'u? Ina m̄u'ure i'kasi'e, ¿jā'aja'ñe i'kau m̄u'u? —chiniasom̄u.

⁶¹Jā'ata'ni Jesús i'kama'ñe juvoasom̄u. I'kama'na phairi ai jo'e sēniasom̄u.

—¿Pāi ūcuanukore ch̄u'ūa'k̄u chini Dios Raosi'kua'u m̄u'u? ¿Dios mai Cuasak̄u Mamak̄u'u m̄u'u? —chiniasom̄u.

⁶²Chik̄una Jesús i'kaasom̄u repa'u'te.

—Ūcuam̄u ch̄u'u. M̄sanukona ch̄u'ure Dios Raosi'kure Ja'ku peore Cho'omas̄u ūjaj̄ut̄u cakā'kore kueñe ñu'ik̄uji c̄naam̄upi pikona'me caje-k̄na ñajanaa'me —chiniasom̄u.

⁶³ Jā'aja'ñe i'kauna asa pe'rukū phairi ai repau ju'ikāña meñe rueni che'rekū chekūnani ija'che i'kaasomū:

—Ikū cu'ache cho'osi'e kūanare chekūnare chiima'me mai. ⁶⁴ Dios rūa cuheche'te i'kasi'kua'mū ikū. Mūsanukona ikū cu'ache i'kasi'e asasina, ĵe'se cuasache? —chiniasomū.

Chikūna repaana ūcuauko ūcuate'e cuasaju,

—Cu'ache cho'oku'te vanisoche pa'imū —chiniasome.

⁶⁵ Chitena chekūna repauni coore tutuasome. Ūcuachi'a repau ñakocaā kāase'rechoji quēo ta'pi repau'te vaijū i'kaasome repaana.

—iCuasa i'kajū'u! ĵNeepi mū'ure vate? —chiniasome.

Ūcuachi'a repavū'e pē'jekaina sōtaopāi repau'te chiana charaasome.

Pedro, “Jesure ñama'kua'mū chu'u”, chiisi'ere kuamū

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-29)

⁶⁶⁻⁶⁷ Jā'a cho'oto Pedro repavū'e ve'se cararipu'te pa'iū toa kūhitona romichīio judío phairipāi chū'ukū'te cho'oche cho'okaiko repau'te ñako i'kaasomo.

—Mū'u ūcuaja'che Nazaret vū'ejoopo cakure Jesure ja'me ku'isi'kua'mū —chiniasomo. ⁶⁸ Jā'ata'ni Pedro ija'che i'kakū jachaasomū:

—Jesure ñama'kua'mū chu'u. Mū'u i'kache vesumū chu'u —chiniasomū.

Jā'aja'ñe i'kacuha repavū'e kakasa'arojatu'ka etauna kura chuniasomū. ⁶⁹ Ūcuarūmū romichīio aperūmū repau'te i'kasi'ko jo'e ña chekūnare ija'che i'kaasomo:

—Jesús neenare ja'me pa'isi'kua'mū ikū —chiniasomo.

⁷⁰ Chikona Pedro jo'e jachaasomū. Na'a pa'iūna ūcuacheja pa'ina Pedro'te jo'e i'kaasome.

—Mū'u ūcuaja'che Galilea cheja pa'ikūjekū chekūrūmū Jesús neenare ja'me pa'isi'kūcosomū —chiniasome repaana.

⁷¹ Chitena Pedro Dioni roiū,

—Chu'upi chu'o ūcuarepare i'kama'to Diopi cu'ache cho'oa'kū chu'ure —chini ija'che i'kaasomū:— Mūsanukona i'kakū'te Jesure ñama'kua'mū chu'u —chiniasomū.

⁷² Repau jā'aja'ñe i'katona kura jo'e chuniasomū. Chu'iūna Pedro, repau'te Jesús i'kasi'ere cuasaasomū, “Chuta'a kura ka'chañoā chu'ima'tona choteñoā, ‘Jesure ñama'kua'mū chu'u’, chiija'mū mū'u”, chiisi'ere. Jā'are cuasa Pedro rūa oiche oniasomū.

Pilato ti'jñeñe Jesure nukō chu'o sēesi'ere kuamū

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

15

¹ Ūcuarūmū apeñatato judío phairipāi chū'ūnana'me judío aina, pāi chū'ūna, judiopāi che'chona, chekūna pāi chū'ūna ūcu-

nũko chi'i Jesure cho'ojachere cutuasome. Cutu pi'ni repau'te v̄ee p̄ai chũ'ũku Pilatoni sa jo'kaasome repaana. ² Sa jo'karena Pilato Jesure ija'che s̄eniasaasomũ:

—¿Judíop̄ai ũcuanũkore chũ'ũku'ũ mu'ũ? —chiniasomũ.

Chikũna,

—Jũju, ũcuau'mũ chu'ũ —chiniasomũ Jesús repau'te.

³ Reparũmu judío phairip̄ai chũ'ũna,

—Rũa si'ache cu'ache cho'okũ'mũ ikũ —chiniasome. ⁴ Jã'aja'ñe i'kajũna asa Pilato jo'e Jesure s̄eniasomũ.

—Ina mu'ũre, “Rũa si'ache cu'ache cho'okũ'mũ ikũ”, chiime. Asakũta'ni, ¿i'kama'ku mu'ũ? —chiniasomũ repau.

⁵ Jã'ata'ni Jesús jmamakarũjẽ'e i'kamaneasomũ. I'kamaũna Pilato, “¿Keeja'iu'ũ ikũ?”, chiiũ cuasaasomũ.

P̄ai Jesure vanisoche chũ'ũsi'ere kuamũ

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Pilato ũsurũmu pa'iche pascuarũmu tĩ'ato ch̄eacojñosi'kũre te'eũ'te etoasomũ, p̄ai etojũ'ũ chiikũni. ⁷ Ũcuarũmu Barrabás p̄ai ch̄eavu'ere paniasomũ, repaũna'me cu'ache cho'osina ũcuachi'a. Aperũmu repau Barrabás ũcuanana'me repanare chũ'ũnani cuheju etoũu chini cavaju chekũni vanisoasome. ⁸ Ũcuarũmu p̄ai Pilato vu'ena sani repau'te ija'che i'kaasome:

—Mu'ũ ũsurũmu pa'iche ch̄eacojñosi'kũre etokũjekũ te'eũ'te etojũ'ũ —chiniasome.

⁹⁻¹⁰ Chitena Pilato, “Ikũre Jesure p̄ai'pi jovoju'na ña pe'ruju judío phairip̄ai ikũre chu'ũni ra jo'kacosome”, chiiũ cuasaku repanare p̄ai ija'che i'kaasomũ:

—¿Jesús judíop̄ai chũ'ũku chiicojñokũni etoja'che chu'ũ? —chiniasomũ. ¹¹ Chikũna judío phairip̄ai chũ'ũna repanare p̄ai rũa i'kaasome, Barrabani etoche'te s̄eapu chini. ¹² Jã'aja'ñe cho'ojũna Pilato repanare jo'e ija'che s̄eniasaasomũ:

—Judíop̄ai chũ'ũku chiikũ'te, ¿je'se cho'oja'che chu'ũ? —chiniasomũ.

¹³ Chikũna repaana p̄ai rũa cuiju i'kaasome.

—iKurususẽ'verona jẽ'jo nũko v̄easõjũ'ũ jã'ũre! —chiniasome.

¹⁴ Chitena Pilato i'kaasomũ.

—¿Ûquere repau cu'ache cho'ou? —chiniasomũ.

Chiicheta'ni repaana jo'e ujachũ'o cuiju,

—iKurususẽ'verona jẽ'jo nũkojũ'ũ jã'ũre! —chiniasome.

¹⁵ Jã'aja'ñe i'kajũna asa Pilato repaana chiiche'te cho'ora chini Barrabani etoasomũ. Jesureta'ni suĩ'sueche'te chũ'ũasomũ repau. Suĩ'sue pi'nirena repau neenani s̄otaop̄aire Jesure jo'kaasomũ, sa kurususẽ'verona jẽ'jo nũkoa'ju chini.

16 Ūcuarum sōtaopāi Jesure Pilato vū'e sa'navu cararipuna juha cuaa chekunare sōtaopāi soni ch'iliasome. 17 Repana ch'ilisirumu Jesure pāi chū'una ju'ikāa chimaajakāare sachaasome repana. Ūcuachi'a repaū sījopu miu tuhivu cho'o tūoasome. 18 Tūo pāisoju cuiju ija'che i'kaasome repana: —ikupi judiōpāire si'arumu chū'uku paau! —chiniasome.

19 Chini vāsochoji repaū sījopuna vaiju ūcuauṇi coo tutuju pāisoju pāi chū'unare pojoju cho'ocheja'che repaūni ti'ljñeñe ro're puu ṇuniasome repana. 20 Jā'aja'ñe cho'oju repaū'te pāiso pi'ni, repana sachasikāa tīto repaū ju'isikāare jo'e sachaasome repana. Sacha pi'ni repaū'te kurusu-sē'verona jē'jo nukoṇu chini saasome repana.

(Mr 15.18)

Jesure kurususê'vero jê'josi'ere kuamu

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Repana sôtaopâi Jesure satona Simón Cirene cheja cakû Alejandro-na'me Rufo pûka'kû po'o raikûji caraiuna chêa, Jesure jê'jojasê'vero'te kuâikaau chini chû'ûasome.

²² Simonpi kuâiu saiuna Jesure Gólgota aikûtina sa tî'aasome repa. ("Gólgota" chini "Pâi sîjorûjakûti" chiimu.) ²³ Repacheja tî'asirumu Jesure uche cono ruara'ka ja'mesi'ere ukuañu chiijuna ukucuheasomu repa. ²⁴ Ūcuarumu repa'te kurususê'verona jê'jo nukoasome repa. Jê'jo nuko pi'ni sôtaopâi repa ju'isikâñare paañu chini catara'karuâ mami tochasira'karuâpi chejana su'aasome, Jesús ju'isikâña paajanani jñañu chini.

²⁵ Apeñatato nueve pa'itona Jesure kurususê'verona jê'jo nukoasome repa. ²⁶ Ūcuachi'a repa cu'ache cho'osi'ere kujû, JUDIOPÂI CHÛ'ûKû'Mû IKû, chiiche chooko'ana tocha kurususê'vero châtirona jê'jo suosome repa. ²⁷ Ūcuarumu ñaanare ūcuachi'a ka'chanare kurususê'veroña jê'jo Jesús ûjajûtu cakâ'kona te'e'u'te nukoasome repa. Chekuni kâl'kojûtu cakâ'kona nukoasome. ²⁸ Jâ'aja'ñe cho'orena Dios chû'o aperumu tocha jo'kasi'epi ūcuarepa ti'jñesi'kua'mu:

Chekunare cu'ache cho'osinare cho'ocheja'che repa'te cho'ome pâi, chiicheji.

²⁹ Repanare nukosirumu repacheja caraina pâi Jesure cuhena repa sîjo sû'cuijû ija'che cu'ache i'kajû caraniasome:

—"Dios vû'e ñañosô choteumucujña jo'e cho'o pi'nija'mu chû'u", chiisi'kua'mu mu'u. ³⁰ Jâ'aja'ñe i'kasi'kû chura mu'ûpi meñe jû'iñe ūseku cajejû'u jâ'acheja kurususê'vero —chiniasome repa.

³¹ Ūcuarumu judío phairipâi chû'ûnana'me judiopâi che'chona ūcuaja'che pâisojû sâiñechi'a ija'che cutuasome:

—Chekunare jû'iñe ūsesi'khasomu jâ'u. Jâ'ata'ni chura ūcuajû meñe jû'iñe ūsecu'amû repa'te. ³² Jâ'u, "Dios Raosi'kua'mu jâ'u. Ūcuachi'a judiopâi chû'ûku'mu", chiicojñosi'kua'mu. Jâ'ajekuna ūcuachejapi cajea'kû. Repajû cajeuna ñani, "Dios Mamakû'mu jâ'u", chiijû cuasajanaa'me mai —chiijû pâisoasome repa.

Repauna'me kurususê'veroã jê'jo nukocojñosina ūcuachi'a cu'ache i'kaasome Jesure.

Jesús jû'isi'ere kuamu

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Reparumu nukarepa su'itona ūsuu miañe ta'pisuñna cheja si'acheja trejatû'ka chijianasomu. ³⁴ Tres pa'itona Jesús ûjachu'o ija'che i'kakû

cuiasomx: “*Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?*”, chiniasomx. (Ija'che chiimx jã'a: “Dios, chũ're Paakx, Dios chũ're Paakx, ¿je'se pa'ixna mũ'x chũ're jo'kasõkũ?” chiimx.)

35 Jã'aja'ñe i'kauna asa repacheja pa'ina chekuna ija'che i'kaasome: —Asajũ'x. Aperumx pa'isi'kuní Elíani soicosomx jã'x —chiniasome.

36 Ũcuarumx repañare ja'me pa'ikũ vũ'vũ sani chũisovũji ruara'kana chũũ vãsochona quẽo sũo Jesupi ũkua'kũ chini mũo ija'che i'kaasomx:

—Cha'a ñaũ. Elíapi rani repaũ'te casoche'te ñaũ. Raimanejacosomx —chiniasomx repaũ.

37 Jã'aja'ñe i'katona Jesús jo'e rũa cuicua jũnisoasomx. 38 Repaũ Jesús jũ'itona Dios vũ'e sa'navũ caruupũ kakasa'aro rueekãa ũcuatẽ'ekãa joo-repapoji mũmũpi vũ'evũna che're cajeasomx. 39 Jesupi jũnisoũna sõtaopãĩ chũ'ũkũ Jesure ti'jũẽñe nukakũ ñakũ i'kaasomx.

—Dios Mamarepakũ pa'icosomx jã'x —chiniasomx.

40 Jã'a cho'oto romiva'na so'opi nukajũ ñajũ paniasome repaũ'te cho'oche. María Magdalenaa'mo, Santiago jmava'ũna'me José pũka'ko Maríaa'mo, Salomea'mo paniasome. 41 Aperumx repaña romi Jesús Galilea cheja pa'irumx repaũ'te ja'me kul'ijũ kuirajũ paniasome. Ũcuachi'a chekuna romi repaũna'me Jerusalén maisina ñajũ nukajũ paniasome.

Jesure tãsi'ere kuamũ

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

42-43 Pũaumucuse ãijañe care'vaumucuse na'icuhakũna José Arimatea vũ'ejoopo cakũ judíopãĩ chũ'ũnare ja'me chũ'ũkũji Dios Raosi'kũ chũ'ũrumx cha'akũji Jesure jũ'isi'kuní sa tãra chini vajuchũma'ñe sani Pilatoni sãniasomx, ñsia'kũ chini. 44 Sẽeũna Pilato asa kũkũ, “¿Jũnisocuhũ repaũ Jesús?”, chiiũ cuasaasomx. Jã'aja'ñe cuasakũ sõtaopãĩ chũ'ũkũ'te soni rao, “¿Jesús jũnisocuhũ?”, chiniasomx repaũ. 45 Sẽniasa kũaũna Pilato chũ'ũasomx, repaũ'te Joseni ñsia'jũ chini. 46 Ñsirena José sábanakãare koo Jesure caso ũcuakãapi repava'ũre reaasomx. Rea pi'ni sa aikũti caripana tẽtoche ũhisicojena cuaa ũha eta, repacoje kakasa'aro catapũ rũa mũjapũji ũha ta'pisoasomx repaũ. 47 Jã'aja'ñe cho'okũna María Magdalenana'me María José pũka'ko Jesure ũhasicheja ñaasome.

Jesús vajuraisi'ere kuamũ

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

16 1 Ũcuarumx judíopãĩ pũaumucuse carakũna María Magdalenana'me cheko María Santiago pũka'kona'me Salomé Jesure jũnisisi'kuní sa ro'veũũ chini okoma'ñare kooasome. 2 Ũcuarumx repaña romicorumx aperepañatato Jesure tãsicojena saniasome repaña. 3 Saijũ sãĩñechi'a cutujũ saniasome repaña.

—¿Neepi maiva'nare catapu repacoje ta'pisi'pu kũñokaijanaa'ñe? —chiniasome.

⁴ Jã'aja'ñe i'kaju sani ñato repapu catapu rua ujapu repacoje ta'pisi'pu kũñososi'pu paniasomu. ⁵ Kũñosi'pujekuna repacoje kaka ñato pōsu poja-kãa ujacuecho ju'ikaji uajajtu cakã'kore ñuniasomu. Ñu'iuna ña repana romi rua kũkasome. ⁶ Kũkurena repanare i'kaasomu repau.

—Vajuchũmanejũ'u. Mũsanukona Jesure Nazaret vu'ejoopo raisi'kure ku'eche masimu chu'u. Kurususẽ'verona jẽ'jo nũko vėasocojĩnosi'kuni ku'eme mũsanukona. Icheja peomu repau; vajũranicuhasi'kua'mũ. Ñajũ'u repau'te uhasicheja. ⁷ Ña pi'ni sani repau neenana'me Pedro'te ija'che sa kũajũ'u: “Jesús vajũranicuhasi'kua'mũ. Mũsanukonare na'a charo Galilea chejana saija'mũ repau. Ucuachejana sani repau'te ñajanaa'me mũsanukona, repau chuta'a jũ'imarũ i'kasi'e”, chiijũ'u repanare —chiniasomu repau pōsu.

⁸ Jã'aja'ñe i'kauna asa kũku kurukuruju repana romi ucuacojepi eta vu'vũsoasome. Kũkũcajejani chekũnare kũamaneasome repana.

María Magdalenani Jesús peosichejapi ñosi'ere kũamu

(Jn 20.11-18)

⁹ Ucuarũmu Jesús romicorũmu ñami mama vajũraisi'kupi María Magdalenate aperũmu sieterepanare vati etocojĩnosi'koni charo peosichejapi ñoasomu. ¹⁰ Ñoũna ña sani repau'te ja'me ku'isinare suma'ñe pa'iju ota oinani kũasasomo repao. ¹¹ Repao Jesure ñasi'ere kũakona asa jachaa-some repana.

Jesús repau neenare te'eka'chapanare peosichejapi ñosi'ere kũamu

(Lc 24.13-35)

¹² Jã'a cho'ocuhasiũmu repau neena te'eka'chapanachi'a po'o sainani Jesús tiũja'ia peosichejapi ñoasomu. ¹³ Ñoũna ña repana sani repau neenare chekũnani kũasasome. Ucuaja'che kũajũna asa jachaasome repana.

Dios chu'ore chu'vaa'ju chini repau saojanare

Jesús chũ'u jo'kasi'ere kũamu

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ Jã'a cho'ocuhasiũmu repau neena oncerepana au aĩtona Jesús peosichejapi rani ñoasomu repanare. Repau chekũnare vajũrani ñosi'ere ucuapani kũajũna asa jachasinajejũna repanare rua i'kaasomu repau.

—¿Je'se pa'iuna repana kũasi'e cuasamanere mũsanukona? —chiniasomu. ¹⁵ Ucuarũmu Jesús repanare ija'che chũ'u jo'kaasomu:— Mũsanukona cheja si'achejũaruũ sani pãĩ ucuankore Dios Repau neenare vati toa sani uuche u'seche'te ku'iju chu'vaju pa'ijũ'u. ¹⁶ Mũsanukonapi chu'vajũna

pāi asa chēa okoro'vecojñosinare Dios chēa paaja'mu. Chēa paakuna jūnisōsirumu vati toa saima'ñe Repa pa'ichejana saijanaa'me repa. Jā'ata'ni asa jachaju cuasamanesina repa cuasamanesi'e ro'i ro'ijanaa'me. ¹⁷Musanukona chu'vasi'e asa chēa cuasasinapi Diochi'a cho'omasiche ija'che cho'ojanaa'me: Chu'u neenajeju chu'upi cho'okaiuna pāi sa'navuā pa'inare vati eto saojanaa'me. Ũcuachi'a chu'u neenajeju chu'upi cho'okaiuna repanjē'e che'chemanesi'ere tīipāi chu'o i'kajanaa'me repa. ¹⁸Ũcuachi'a repanapi añani chēato asi kū'imanejanaa'me. Eo ũkuni jūni-sōmanejanaa'me repa. Ũcuachi'a repanapi chekunare jū'inare jūjñapi jaju Dioni sēeto vajujanaa'me repa jū'iva'na. Jā'aja'ñe cho'oa'ju chini chū'u jo'kamū chu'u musanukonare —chiniasomū Jesús repanare.

Jesús cunaumu muisi'ere kumu

(Lc 24.50-53; Hch 1.9-11)

¹⁹Jā'aja'ñe i'kacuha Jesús Diopi mukuna cunaumuna muni Dios ujjajutu cakā'kona kueñe puu ñu'iasomū. ²⁰Repa cunaumu muisirumu repa neena sani Dios chu'o si'achejñaruā ku'iju chu'vaju paniasome. Jā'aja'ñe chu'vajuna Jesucristo Maire Paakujī repanare cho'okaniasomū, Diochi'a cho'omasiche'te cho'ojuna pāipi ña, “Ina Dios chu'o ũcuarepare chu'vame”, chijū cuasaa'ju chini.

San Lucas Jesús cheja pa'iu cho'osi'ere kuamu

Charo tochasi'ea'me

1 ¹⁻³ Chũ'u Lucapi mũ'ure Teófiloni rúa masikũni Jesucristo cheja pa'i-rũmũ cho'osi'ere kuara chini ie chũ'o tocha saomũ chũ'u mũ'ure:

Aperũmũ pãi Jesucristo cho'oche ñaasome. Repaũ apeche'chorũmũpi vũa si'arũmũ ñajũ paniasome repaña repaũ cho'oche peore. Ñasinajejũ chũkũna'te kuasinaa'me repaña. Ũcuaja'che Dios chũ'o chũ'vasinaa'me repaña. Ñasina kuasi'ere asa jainũko pãi cuasajũ tocha jo'kaasome, maipi ñaa'jũ chini.

Tocha jo'karena ũcuare ñakũ masi che'chekũ pa'ikũ'mũ chũ'u. Jesucristo cho'osi'e pãipi kuajũna peore asakũ pa'ikũ'mũ chũ'u. Jã'ajekũna mũ'ũpi masia'kũ chini ũcuare tocha saomũ chũ'u mũ'ure, “Jã'aja'ñe cho'oto re'ocosomũ”, chini.

⁴ Chũ'ũpi tocha saomũ ña, “Āja, jã'aja'ñe Jesucristo cho'oasomũ”, chini, “Chekũna kuasi'e, ũcuarepaa'che jã'a, jã'a pa'ito?”, chiija'mũ mũ'u. Mũ'ũpi peore masia'kũ chini ie chũ'o tocha saomũ chũ'u mũ'ure.

Angel Juan Pãi Okoro'vekũ pa'ijaure cajajachere kuamu

⁵ Judea cheja canare Herodes chũ'ũrũmũ Zacarías judío phairipãiu paniasomũ reparũmũ. Dios vũ'e cho'oche cho'orũmũ tĩ'ato Abías paasinana'me si'arũmũ cho'okũ paniasomũ repaũ Zacarías ũcuate'epãiujekũ. Zacarías rũjo Elisabet ve'easomo. Ũcuaja'che aipãiu Aarón, judío phairi pa'isi'kũ jojosi'koasomo Elisabet. ⁶ Diopi ñato rúa re'opãiu paniasome repaña Zacaríana'me Elisabet. Dios chũ'u jo'kasi'e jachama'ñe cho'oju paniasome repaña. Chekũna pãi ñajũ i'kacu'aasomũ repanare, ũcuare re'oja'che pa'ijũna. ⁷ Elisabeni chĩi paacu'akũna chĩi peova'na paniasome repaña. Ũcua chĩi peova'na pa'ijũ airekosoasome repava'na.

⁸ Reparũmũ Abíapãiu cho'oche cho'orũmũ tĩ'aasomũ. Tĩ'aũna Zacarías Dios vũ'e kaka ja'me paniasomũ. Kaka pa'iu phairipãiu cho'oche ja'me

cho'okũ paniasomũ repaũ ùcuaja'che phairijekũ. Dios chũ'ũ jo'kasi'e cho'okũ paniasomũ repaũ, Diopi pojoa'kũ chini. ⁹Abíapái Dios vũere chĩ'i pa'ijũ Zacaríani chēasome ma'ñasũche uojaũre. Si'arũmũ jā'aja'ñe cho'ojũ paniasome repaũ. Chēarena ruupũna kakaasomũ repaũ ma'ñasũche'te uora chini. ¹⁰Kaka ma'ñasũche uokũna rua jainũko pãi ve'sere pa'ijũ Dioni sēejũ paniasome. ¹¹Zacaríaji ma'ñasũche'te uokũna Diore ja'me pa'ikũ, ángel peosichejapi rani ma'ñasũche uoko'a rũ'ũñe nukaa-somũ. ¹²Angelpi rani nukakũna ña rua kukusoomũ repaũ.

¹³Kukusokũna ángel i'kaasomũ repaũ'te.

—Zacarías, vajuchumanejũ'ũ. Mũ'ũ sēeñe Dios cho'okaia'mũ mũ'ure. Jā'ajekũna mũ'ũjo mũ'ũ chĩini jñaaja'mo. Repaũ'te chĩiva'ure cajaona Juanre ve'ojũ'ũ. ¹⁴Mũ'ũjo chĩiva'ure jñaasirũmũ rua pojoja'mũ mũ'ũ. Chekũna pãi ùcuaja'che jainũko asa pojojanaa'me repava'ure jñaasi'e.

¹⁵Mũ'ũ chĩire, “Rua masimũ ikũ”, chiija'mũ Dios.

Cono vēañejē'e ũkuma'kũ pa'ija'mũ repaũ.

Repaũ'te chuta'a jñaamarũmũpi Dios Rekocho ja'me pa'ija'mũ repaũ'te.

¹⁶Ũcuachi'a ainee pa'iu Dios chũ'o rua chũ'vaja'mũ repaũ.

Repaũji chũ'vakũna asa Israelpãi jainũko Dios chũ'ũñe aperũmũ cho'ojũ ũhasosina jo'e cho'ojũ re'oja'che pa'ijanaa'me.

¹⁷Na'a pa'isirũmũ Dios Repaũ Mamakũni chejana casoja'mũ.

Jā'ata'ni mũ'ũ chĩipi cheja charo pa'ija'mũ.

Pa'iu aperũmũ pa'isi'kũ Elías Dios chũ'o rua masi chũ'vacheja'che mũ'ũ chĩi masi chũ'vaja'mũ.

Pãi repaũna chĩiva'nare cuasache jo'kasosina mũ'ũ chĩipi Dios chũ'ore chũ'vakũna asa

repaũna chĩiva'nare jo'e cuasajanaa'me.

Chekũna pãi, Dios chũ'ũñe jachana mũ'ũ chĩipi Dios chũ'ore chũ'vakũna asa jachama'ñe cuasajũ re'oja'che pa'ijanaa'me.

Mũ'ũ chĩi pãipi asa chēa cu'ache cho'oche'te ũhasoaljũ chini Dios chũ'o chũ'vaja'mũ.

Chũ'vakũna asa chēa cu'ache cho'oche ũhasosinajejũ Dios Mama-kũ'te rakũna cuasajanaa'me pãi,

—chiniasomũ ángel Zacaríate.

¹⁸Chikũna,

—Mũ'ũpi chũ'o ũcuarepare i'kani, ¿ñquere mũ'ũ chũ'ure cho'o ñoja'ũ, chũ'ũpi mũ'ũ i'kache'te cuasaa'kũ chini? Aiva'ua'mũ chũ'ũ. Chũ'ũ romiojē'e ũcuachi'a aiva'oa'mo —chiniasomũ Zacarías repaũ'te ángel'te.

¹⁹Chikũna ángel ija'che i'kaasomũ:

—Gabriela'mũ chũ'ũ. Dios chũ'ũñe cho'okaikũ'mũ chũ'ũ. Diopi caso-si'kua'mũ chũ'ure, mũ'ũni chũ'ore re'oja'chere kuaa'kũ chini. ²⁰Chũ'ũ

kwasile na'a pa'isirumu ti'jñeja'mu mu'ure. Jã'ata'ni mu'u chu'u kuache jachasi'kujeku murũjo mu'u chiire jñaasirimujatu'ka chu'o i'kama'ku pa'ija'mu, jachasi'e ro'i —chiniasomu ángel repau'te.

21 Jã'a cho'oto pãi chuta'a ve'sere pa'iju Zacaríani cha'aju paniasome. Cha'aju, “¿Je'se pa'iuna jã'arepa jeerumu etama'ne pa'iku jã'u?”, chiiju cuasaasome repaana.

22 Cha'atona etaasomu repau. Etasirumu chekunare chu'o cutucu'aasomu repau'te. Cutumauna, “iDios ñosi'ere ña jñanoso chu'o cutuma'ku jã'u!”, chini cuasaasome repaana. Cutucu'akuna repanare rupũ jũjñapi vevoasomu repau. Ũcua chu'o cutucu'aasomu repau'te. 23 Repau cho'ochu cho'o si'asirumu va'ena co'iasomu repau Zacarías.

24-25 Co'i pa'iuna repau rũjo chiĩ saniasomo. Suni cincorepapaĩmia vu'ere pa'io paniasomo repao. Vu'ere pa'io ija'che cuasako paniasomo repao: “Chura chu'ure Dios rua oiu re'oja'che cho'okaimu. Chiĩ peova'ojekona rua vajuchyasi'ku'a'mu chu'ure aperumu. Jã'ata'ni Diopi cho'okaiuna chiĩ su'iona vajuchama'mu chu'ure chura”, chini cuasako pojoasomo repao.

Jesure jñaajañere kuamu ángel

26 Repao Elisabet seirepapaĩmia chiipu su'irumuna Dios ángel Gabrielre jo'e casoasomu, Galilea cheja cajoopo, Nazaret vu'ejoopona. 27 Repajoopo cako romichĩio umu peoko paniasomo. Repao mamia'me María. José vejao paniasomo repao. Aperumu pãi jainukore chu'usi'ku David jojosina mamakuasomu José.

28 Diopi casuuna ángel María'te repao pa'ichejana kaka i'kaasomu.

—Dios oicojñoko'mo mu'u. Dios mu'ure ja'me pa'iku'mu. Chekunare romi na'a cajejaiche re'oja'che cho'okaija'mu Dios mu'ure —chiniasomu ángel repau'te.

29 Angelpi jã'aja'ne i'kauna asa jñano, “¿Je'se pa'iuna iku chu'ure jã'a-ja'ne i'kakũ?”, chini cuasaasomo repao.

30 Rua kukusi'kore jo'e i'kaasomu repau.

—María, vajuchumanejũ'u. Dios mu'ure oiku'mu. 31 Asarepajũ'u chu'u i'kache. Chiĩ su'ija'mo mu'u. Suni chiiva'ure umuva'uni jñaaja'mo mu'u. Jña repava'ure, mu'u chiiva'ure Jesure ve'ojũ'u.

32 Rua masiu aineeja'mu mu'u chiĩ.

Dios Cunaumu Pa'iku repau'te, “Iku chu'u chiia'mu”, chiija'mu.

Aipãu'te Davire judíopãire chu'ua'ku chini jo'kasi'ēja'che jo'e

Jesuni judíopãi chu'uku'te jo'kaja'mu Dios.

33 Mu'u chiipi Israelpãi si'arumu chu'uku pa'ija'mu.

Jmamakarujẽ'e cuhama'ne chu'uku pa'ija'mu repau,
—chiniasomu ángel repao'te María'te.

34 Jã'aja'ne kuaua asa,

—¿Je'se chũ'u umu peoko chĩire paaja'che? —chiniasomo repao.

35 Chikona ángel jo'e i'kaasomu repao'te.

—Dios Rekocho mũ'ani cajeja'mũ. Dios peore Masikũjekũ chĩire jo'kaja'-mũ mũ'ure. “Chũ'u chĩi cu'achejẽ'e peokũ'mũ ikũ”, chiija'mũ Dios repau'te.

36 Mũ'u majapãio Elisabet aiva'ota'ni chĩipũ sũ'imo. Umuva'ani chĩire sũ'imo repao. “Chĩi paacu'amũ jã'ore”, chiicojñosiva'ota'ni chĩi sũ'imo repao. Seirepapãimia sũ'imo repao chura. 37 Diore cho'ovesachejẽ'e peokũ'mũ —chiniasomu repau.

38 Chikũna,

—Dios chẽa paacojñokojeko Repau chũ'uñe cho'okaiko'mo chũ'u. Mũ'u chũ'ure kuache Diopi chũ'ure cho'okaito re'omu —chiniasomo repao.

Chikona ángel jo'ka sanisoasomu.

María Elisabeni ñara chini saisi'ere kuamu

39 Angel sanisosirumu repao María Judea cheja aikũti pa'ijooopona cu'arepa maniasomo. 40 Mani Zacarías vũ'ena kaka, “¿Pa'iko?”, chiniasomo repao Elisabere. 41 María i'kache'te asakona Elisabere repao sũ'iva'u chĩiva'u cho'oasomu. Ũcuarumu Elisabere Dios Rekochoji rani chũ'o i'kache chũ'uasomu.

42 Chũ'ukũna María'te ujachũ'opi ija'che i'kaasomo repao Elisabet:

—Chekũnare romi na'a cajejaiche re'oja'che cho'okaikũ'mũ Dios mũ'ure. Ũcuaja'che mũ'u chĩiva'ure, chura sũ'iva'ure re'oja'che cho'okaija'mũ Dios. 43 Chũ'ure chũova'o pa'iva'oni mũ'upi Maire Paaku pũka'kopi rakona vajuchukota'ni pojosome chũ'u. 44 Mũ'u i'kache'te asakona chũ'u chĩi, chura sũ'iva'u pojoku cho'osi'kuu'mũ chũ'ure. 45 Dios mũ'ure aperumu kuasi'ere asa, “Ũcuarepa ti'jñeja'mũ chũ'ure”, chini cuasako rũa pojomo mũ'u —chiniasomo María'te.

46 Chikona María asa i'kaasomo.

“Dios peore masikũ'mũ”, chini cuasako'mo chũ'u, chũ'u rekocho.

47 “Dios chũ'u rekocho vati toa saiche ñseja'mũ”, chini repauni cuasako pojoko'mo chũ'u.

48-49 Dios rũa re'okũ'mũ.

Chũ'ure Repau chẽa paacojñoko'te chũova'o pa'iva'oreta'ni cuasaku re'oja'che cho'okaimũ Dios.

Peore Masikũjekũ chũ'ũva'ore rũa re'oja'che cho'okaimũ Repau.

Jã'ajekũna irumu pa'inana'me cho'je pa'ijana ũcuanũko chũ'u pa'iche'te cuasani,

“Marĩani re'orepaja'che cho'okaniasomu Dios”,

chijjanaa'me pãi ũcuanũko chũ'ure cuasani.

50 Dios Repau'te vajuchũnare rũa oikũ'mũ. Irumu pa'inarechi'a oima'mũ repau.

Charo pa'inarejê'e oiũ cho'je rajjanare peore rũa oikũ'mũ Dios,
Repau'te vajuchũnare.

51 Pãi, “Peore masinaa'me chũkũna”, chini cuasanare cuheasomũ
Dios.

Dios peore Masikũjekũ repaña cho'oũũ chiisi'e ãseasomũ.

52 Ñseku chekũnare, masijũ pãi chũ'ũnare cuheku chũova'na pa'iva'-
nani saño pãi chũ'ũñe jo'kaasomũ Dios.

53 Chũova'na pa'iva'nare karama'ñe paapu chini rũa re'oja'chere
ĩsiasomũ Dios.

Kuri paanare tũasõasomũ Dios.

Tũasõũna kuri peova'na paniasome repaña.

54 Mai aipãire oiũ ija'che i'kaasomũ Dios:

“Mũsanũkonare Israelpãi re'oja'che cho'okaija'mũ chũ'ũ”,
chiisi'e cavesũma'ñe cho'okaniasomũ Repau.

55 Abrahamre, mai aipãĩũ pa'isi'kũre,

“Re'oja'che cho'okaija'mũ chũ'ũ mũ'ũre”,
chiisi'e cavesũma'ñe cho'okaniasomũ Dios.

Ñcuaja'che repau Abraham jojosiñare ñcuare Repau i'kasi'ere
re'oja'che cho'okaniasomũ Repau Dios,

chiniasomo María.

56 I'ka pi'ni Elisabet vũ'ena canũka ñcuaoñame paniasomo repao.
Chotepãimĩa pa'licosomo repao repacheja. Jã'api repao vũ'ena co'iasomo
repao María.

Juan Pãi Okoro'vejaũre jñaasi'ere kuamũ

57 Na'a pa'isirũmũna repao Elisabet chũire jñaaumucuse tĩ'aũna chũi-
va'ũre jñaasomo. 58 Jñaũ pa'iona pãi repao'te kueñe pa'inana'me repao
majapãi asaasome repao chũire jñaasi'e. Diopi repaoni oiũ re'oja'che
cho'okakũna asa saniasome repaña repaoni ja'me pojokañũ chini.

59 Chũiva'ũ ochorepaumucujña jñaasi'e pa'itona jo'e saniasome repaña
repavũ'e. Pũka'kũpãipi chũiva'ũ jĩkora'murũ chã'tirũ pa'ica'nirũ chũto
tũache'te chũ'ũrena ñañũ chini saniasome repaña, judiõpãi cho'oche.
Ñcuachi'a reparũmũna chũiva'ũre mami ve'oũũ chiniasome repaña. Pũ-
ka'kũ mamire Zacarĩa'te ve'oũũ chiniasome repaña repava'ũre. Jã'ata'ni
pũka'ko,

60 —Pãame. Jã'aja'ñe ve'omanejanaa'me chũkũna. Juanre ve'ojanaa'me
chũkũna ikũre —chiniasomo repañare.

61 Chikona,

—Mũ'ũ majapãi Juan ve'enajẽ'e peome —chiniasome repaña.

62 Chini chũiva'ũ pũka'kũre cãjo asama'kũjekũna rupũ vevoasome
repaña, repau chũiva'ũre ve'ojachere mamire masiñũ chini.

⁶³Vevojuna sãĩne vevoasomu repau tochajako'aru'te rakatena tocha kũara chini. Rarena, “Chu'u chĩi mamia'me ie Juan”, chiiche tocha ñoa-somu repau. Tocha ñoũna ña jãnoasome repana. ⁶⁴Tocha ñoũna teana i'kare'оче care'osoasomu repau chemeño. Chu'o cutumanesi'ku chura-ta'ni jo'e chu'o cutuasomu repau.

—Dios rua re'oku'mu —chiniasomu repau Zacarías.

⁶⁵Zacaríaji jã'aja'ne cho'ouna pãi chekuna kueñe pa'ina asa jãnoa-some ũcuanuko. Ŭcuachi'a Judea cheja aikũjña pa'ina ũcuare asa cutujũ paniasome. ⁶⁶Repana asasi'ere cuasaju,

—¿Je'se jã'ava'u chĩiva'u pa'ija'u? —chini cuasaju sãĩnechi'a ũcuanuko sēniasaju paniasome repana.

Diopi chĩiva'uni rua re'oja'che cho'okakuna asa rua cuasaju pania-some pãi.

Zacarías pojoku i'kasi'ere kuamu

⁶⁷Ŭcuarumu repau Zacarías, chĩiva'u puka'ku, Dios Rekochoji repauni chũ'uuna ija'che kũasomu Dios chu'o:

⁶⁸Pãi chekunapi maini Israelpãire chẽa paajuna tuakaniasomu Dios. Jã'ajekuna Maire Paaku'te, “Rua re'oku'mu mu'u”, chini cuasaju paũ mai.

⁶⁹Ŭcuachi'a maini oiũ mai jũnisosirumu vati toa sani uuche Ŭsejauni rua Masikuni raoja'mu Dios maire.

Aipãiu David Dios chũ'uñe cho'okaniasomu aperumu.

Ŭcuau David jojosinani te'eu'te chẽa raoja'mu Dios.

⁷⁰Aperumu Diopi kuakuna Repau chu'o kuana ija'che kũasome chekunare:

⁷¹“Chekunapi maini Israelpãire cuheju cu'ache cho'oũ chiito Diopi ũsekaija'mu.”

Jã'aja'ne cho'okasa chiniasomu Dios maire Israelpãi.

⁷²Repau Dios mai aipãire ija'che i'kaasomu:

“Musanukonani oiũ re'oja'che cho'okaija'mu chu'u”, chiisi'e cavesuma'ne cho'okaija'mu Repau Dios.

⁷³Ŭcuachi'a Abrahamre mai aipãiu pa'isi'kure,

“Ija'che cho'okasa chu'u musanukonare Israelpãi”, chiniasomu Dios.

⁷⁴⁻⁷⁵“Musanukonare cuhenapi chẽa paaju cu'ache cho'ocojñonare chu'upi tua paaja'mu musanukonare.

Tua paakuna chu'u neenajeju musanukonare cuhenare vajuchuma'ne

chu'u chũ'uñe'te cho'ojũ re'oja'che pa'ijanaa'me musanukona jũni-sõñejatu'ka”, chiniasomu Dios Abrahamre.

Jā'aja'ñe kuaasomũ Zacarías Dios chũ'o.

⁷⁶ Chini mamakũ'te i'kaasomũ repaũ Zacarías.

Jmava'ũ, mũ'ũ pa'iche'te pāipi ñajũ i'kani,

“Dios Cũnaũũ Pa'ikũ chũ'o kũakũ'mũ ikũ”, chijjanaa'me mũ'ũre.

Dios Raojaũ rajachere kũaja'mũ mũ'ũ, pāipi asa care'va paapũ chini.

⁷⁷ Dios neenare masia'jũ chini ija'che i'kaja'mũ mũ'ũ:

“Mũsanũkona cu'ache cho'osi'e tũ'nesokani jo'e cuasamaneja'mũ Dios.

Tũ'nesokakũna vati toa sani uuche peoja'mũ mũsanũkonare.”

⁷⁸ Jā'aja'ñe cho'okaija'mũ Dios pāi rũa Oikũjekũ.

Jā'ajekũna Dios Repaũ Mamakũni raopi'ramũ maire.

⁷⁹ Pa'ivesũjũ cu'ache cho'ojũ chijacheja pa'icheja'che pa'inare jũniso-chejẽ'e vajuchũnare

Repaũ Mamakũni raopi'ramũ Dios maire,

maipi repaũni cuasaajũ chini.

Rani pa'iũ re'oja'che pa'imasiche'te che'choja'mũ repaũ maire, chiniasomũ Zacarías repaũ mamakũ'te.

⁸⁰ Repava'ũ chĩiva'ũ Diore rũa cuasakũ aineekũ paniasomũ. Israelpāi chũ'vamarũmũ pāi peochejñare te'eva'ũ pa'iũ paniasomũ repaũ Juan.

Jesure jñaaasi'ere kũamũ

(Mt 1.18-25)

2 ¹⁻³ Jā'arũmũ Augusto pāi ũcuanũkore chũ'ũkũ paniasomũ. Chekũ Cirenio ũcuaja'che Siria cheja canani chũ'ũasomũ repaũmũ. Augusto repaũ paanare ũcuanũkore chũ'ũasomũ repana mamire toharena kuẽkuera chini. Pāi kuẽkueche'te chũ'ũũna repana aipāi pa'isijooona saiche paniasomũ repanare, mamire tochañũ chini.

⁴ Pāipi saiũna José ja'me saniasomũ. Galilea cheja cajoopo Nazaret vũ'ejoopo pa'isi'ĩkũpi Judea cheja cajoopona Belén vũ'ejoopona saniasomũ repaũ, aipāiũ David pa'isijooopona. ⁵⁻⁷ Maríana'me saniasomũ repaũ, ja'me kuẽkuecojñora chini. María repaũ rũjo pa'ijao chĩĩpũ sũ'ikoji sani, tĩ'a pa'io repao chĩire jñaaarũmũpi tĩ'aũna pi'raso chĩĩva'ũre mũmũva'ũni jñaaasomo charo cava'ũre. Jñaa repava'ũre kãñase'repi rea, cu'ava'na ãũ ãira'vũrũna ũhaasomo repao. Pāi kãivũ'ñapi timusomũna cu'ava'na kãivũ'erũna kãniasome repana.

Angeles oveja kuiranani Jesure jñaaasi'ere kũame

⁸ Repaũmũ Belén vũ'ejoopo kueñere ovejava'nare kuirana paniasome. Ovejava'napi patu pa'ichejare pa'ijũna ñamipi kuirajũ paniasome repana.

⁹ Ũcuarũmũ Diore ja'me pa'ikũji ángelpi rani pa'iũna repana pa'iche-jachi'a rũhiso'koro rũa miañe miaasomũ, Diopi cho'okũna. Miakũna ña rũa kũkũsoasome repana oveja kuirana.

¹⁰ Rúa kúkúsinare ija'che i'kaasomú ángel:

—Vajuchumanejũ'u. Músanukonare chũ'o re'oja'chere kúara chini raimu chũ'u Israelpáipi úcuanuko asa pojoa'ju chini. ¹¹ Asarepajũ'u. Ija'chea'me chũ'o chũ'u rasi'e: Chura iumucuse páio chíiva'ure jñaacuhasi'koa'mo, aperumú pa'isi'ku David pa'isijooona. Repava'u chíiva'u repau'te cuasana vati toa uuche Ësejava'upi ranicuhasi'kua'mu. Cristoa'mu repau. Pái úcuanukore chũ'ua'ku chini Dios Raosi'kua'mu. Pái Úcuanukore Paaku'mu repau. ¹² Músanukonapi sani ku'eni jñaa ñajanaa'me repava'ure. Ku'ejũ jñaa ñato cu'ava'na ãu áira'vuru'te reasiva'u ùhija'mu chíiva'u. Repava'ure ñani, “Dios chíia'mu ikũ”, chijanaa'me músanukona —chiniasomú ángel repanare.

¹³ Ángel te'eu kuacuhauna chekuna ángeles rúa jainuko rani paniasome. Pa'ijũ Dioni pojoju ija'che i'kaasome repana:

¹⁴ “iCunaumu Pa'iku Dios peore masiku'mu”, chiapũ pái úcuanuko!

Úcuaja'che, “Músanukona Repau oicojñona sãĩne pojoju pa'ijũ'u”,
chiime chukuna músanukonare,
chiniasome ángeles.

¹⁵ I'ka pi'ni cunaumuna jo'e munisorena sãĩnechi'a ija'che i'kaasome repana oveja kuirana:

—Belenna saũu mai. Repacheja cho'osi'ere Diopi raouna ra kuumu ángel maire. Ñajaũu chura cho'osi'ere —chiniasome repana.

¹⁶ Chini cu'arepa sani tĩ'a Josena'me María'te ñaasome repana. Úcuaja'che chíiva'ure cu'ava'na ãu áira'vuru ùhiva'uni ñaasome repana.

¹⁷ Ña pi'ni chíiva'u pa'iche'te ángel repanare kuasi'ere kuaasome repana.

¹⁸ Kuarena úcuanuko asa jñanoasome repana kuache asasina. ¹⁹ María'ta'ni repana kuache asa i'kama'ko peore cuasako paniasomo. ²⁰ Ña pi'ni co'iasome repana oveja kuirana. Co'ijũ repana asasi'ena'me ñasi'e cuasa,

“Peore masiku'mu Dios”, chijũ ángel kuasi'e, “Úcuarepaa'me”, chini Dioni pojoju co'isoasome repana.

Jesure puka'kupái Dios vu'e sa ñosi'ere kuumu

²¹ Chíiva'u ochorepaumucujña jñasi'e pa'itona jĩkora'muru chã'tiru pa'ica'niru chuto tua pi'ni mami ve'oasome repana. Jesure ve'oasome repana repava'ure chíiva'ure. Aperumu chuta'a repau'te su'imarumu ángel kuasi'ere mami ve'oasome repana.

²² Dios aperumu Moisepi páire kuakaau chini chíire jñasi'e cu'a pani pi'nirumu cho'ojache kuaasomu. Jã'ajekuna Dios chũ'u jo'kasi'ere cho'ofũ chini Jesús puka'kupái Jerusalén vu'ejoopona maniasome. Úcuachi'a chíiva'uni Dioni ñoju, “Ikũ mu'u neekua'mu”, chiũu chini maniasome repana. ²³⁻²⁴ Aperumu Diopi i'kakuna Moisés tocha jo'kasi'e ija'che kuumu:

Músanukona chíiva'nare charo cava'nare umupáiva'narechi'a
chũ'uni ñsijũ'u.

(Lc 2.16)

Chũ'ũ neenaa'me repana.

Ũcuaja'che romi cu'a pa'ina cu'a pa'iche'te tanoñũ chini jo'cha
va'iva'nani ïsijũ'ũ chũ'ũre.

Airo jureva'nare ka'chava'nare peoni jo'cha ũkupo chĩiva'nani
ũcuajanũkorũ'te ïsijũ'ũ chũ'ũre,

chinasomũ Dios. Jã'ajekũna Jesús pũka'kũpãĩ Dios chũ'u jo'kasi'ere cho'oũu chini Jerusalén vũ'ejoopona maniasome.

25 Reparũmũ Jesús pũka'kũpãĩ Jerusalén vũ'ejoopo mani ñato ũcuajoopo'te pãĩũ rũa re'okũ paniasomũ Simeón, Diore cuasakũ. Pa'ĩũ Dios Raojaũni cha'akũ paniasomũ repaũ, pãĩ chekũnapĩ Israelpãire cu'ache cho'oũu chiito Ësejaũni. Dios Rekocho repaũ'te Simeonre ja'me paniasomũ. 26 ũcuarekochoji ja'me pa'ĩũ ija'che kũasomũ repaũ'te: “Chuta'a jũnisomaneja'mũ mũ'u. Pãĩ ũcuankũkore chũ'ũa'kũ chini Dios Raosi'kũre ñãnetũ'ka vajũũ pa'ija'mũ mũ'u”, chinasomũ. 27-28 ũcuarũmũ Simeón Dios Rekochoji chũ'ũkũna Dios vũ'ena mũa kakaasomũ. Kaka pa'ĩũna Jesús pũka'kũpãĩ repaũ'te cajajũ ũcuavũ'ena kakaasome. Dios chũ'u jo'kasi'ere cho'oũu chini kakarena repaũ Simeón repava'ũre chĩĩva'ũre cajo Dioni pojokũ ija'che i'kaasomũ:

29 Chũ'ũre Paakũ, mũ'u i'kasi'epi ũcuarepa til'jũeũna ñacuhamũ chũ'u.

Jã'ajekũna chura chũ'ũre jũ'iĩne ãsemanejũ'u.

Pojokũ jũnisoja'mũ chũ'u churata'ni, ũcuare iva'ũre ñacuhasi'kũjekũ.

30 Mũ'u Raosi'kũre ñacuhamũ chũ'u pãĩ chẽa paakũ vati toa uuche Ësejaũre.

31 Pãĩ ũcuankũko ña masia'jũ chini raosi'kũa'mũ mũ'u ikũre.

32 Churata'ni ikũpi chũ'vakũna mũ'u chũ'o asa chẽajanaa'me judío peona.

Ŭcuaja'che chura chũkũna'te judíopãĩ, mũ'u neenare re'oja'che cutujanaa'me pãĩ,

chinasomũ.

33 Chĩĩva'ũni jã'aja'ñe i'kaũna asa jũanoasome repaña Jesús pũka'kũpãĩ.

34-35 ũcuarũmũ repaũ,

—Diopi mũsanũkonare re'oja'che cho'okaũũ —chini pũka'kore María'techi'a i'kaasomũ.

Asarepajũ'u: Ikũre Diopi raouũna mai Israelpãĩ te'enachi'a ikũni cuasajũ re'oja'che pa'ijanaa'me.

Chekũnata'ni ikũni cuasamarũ cu'ache pa'ijanaa'me.

Ikũre pãĩ jainũko cuhejanaa'me.

Jã'ajekũna iva'ũre mũ'u chĩĩva'ũre rũa oija'mo mũ'u.

Pãĩ jainũkore repaña rekoñoã cuasache ña kũaja'mũ ikũ,

chinasomũ repaũ Simeón.

36 Ŭcuachi'a ũcuavũ'ere Ana Dios chũ'o kũako, Fanuel, Aser pãĩũ mamako paniasomo. Rũa aiva'o paniasomo repao. Rũa romichĩĩva'opi mũmũ'te veja sieterepaũsurũmũchi'a paniasomo repao. 37 Sieterepaũsurũmũ vejasi'e pa'ĩkoni ãjũva'ũpi jo'ka jũnisouũna rũa jeerũmũ te'eva'o pa'io paniasomo repao.

Ochenta y cuatro repaũsũrũmũ te'eva'o paniasomo repao. Te'eo pa'io Dios vũ'ere umucujĩana'me ñami Dioni pojoko paniasomo repao, te'eñoachi'a etako. Te'eumucujĩna ãu ãimairo pa'io Dioni s̃eo paniasomo repao. ³⁸ Ũcuarũmũ Jesús pũka'kũpãĩ pa'iruupũna kakaasomo repao. Kaka chĩiva'ũre ña Dioni, “Re'orepamũ”, chini chĩiva'ũ pa'iche'te Israelpãire Jerusalén pa'ianani repanare cu'ache cho'onare Ũsekaijaũre cha'anani kũaasomo repao.

Nazaret vũ'ejoopo co'isi'ere kũamũ

³⁹ Ũcuarũmũ Jesús pũka'kũpãĩ Dios chũ'ũ jo'kasi'e peore cho'o pi'ni chĩiva'ũre co'chajũ repana pa'ijooona, Galilea cheja cajoopo Nazaret vũ'ejoopona co'iasome. ⁴⁰ Co'i pa'ijũna aineekũ chĩiva'ũ na'a rũa kokaũ paniasomũ. Dios chũ'ũ jo'kasi'e rũa che'chekũ aineekũ paniasomũ repa-va'ũ chĩiva'ũ. Dios repaũ'te pojokũ re'oja'che cho'okaniasomũ.

Jesús Dios vũ'e pa'isi'ere kũamũ

⁴¹ Jesús pũka'kũpãĩ Jerusalén vũ'ejoopo si'aũsũrũmũ maniasome. Ape-rũmũ Dios repana aipãĩ Egipto cheja pa'inare etua rasi'ere cuasajũ pojojũ fiesta'te ja'me cho'oũu chini maniasome. Repa fiesta mami pascuaa'me. ⁴² Chĩiva'ũ docerepaũsũrũmũ pa'itona fiestarũmũ tĩ'aũna pũka'kũpãĩ Jesure majũ maniasome Jerusalén vũ'ejoopona. ⁴³ Fiesta cho'o pi'ni Jesús pũka'kũpãĩ co'ijũna pãĩ jainũko ja'me co'iasome. Ũcuanaũko co'ito te'e-va'ũ chĩiva'ũ co'imaneasomũ. Repaũ co'ima'ñe pũka'kũpãĩ vesũasome. ⁴⁴ Vesũjũ, “Chekũnana'me co'icosomũ mai chĩi”, chini te'eumucuse co'ina-pi mamakũ'te ku'easome repana. Ku'ejũ peore repana majapãina'me repaũ ñanare s̃eniasaasome repana chĩiva'ũni jĩaaũu chini. ⁴⁵ Jã'ata'ni repaũ'te jĩaamaneasome repana. Ku'ete'e Jerusalenna jo'e co'iasome repana repaũni ku'e jĩaaũu chini. ⁴⁶ Choteumucujĩna ku'enapi Dios vũ'e kaka ñato ũcuavũ'ere pa'iu judiõpãĩ che'chona chenevũ'te ñũ'iu repana i'kache'te asa s̃eniasakũ paniasomũ repaũ chĩi. ⁴⁷ S̃eniasakũna repanapi sãĩne chũ'o s̃eto rũa masi kũaasomũ repaũ. Repaũji masi kũakũna asa rũa jĩanoasome repana, “Rũa masimũ ikũ”, chini. ⁴⁸ Pũka'kũpãĩ repaũ i'kache'te asa jĩano pũka'kochi'a ija'che i'kaasomo repaũ'te:

—Jmava'ũ, ¿je'se pa'iuana mu'ũ chũkũna'te kũamairo canũkaũ? Mu-jal'kũna'me chũ'ũ mu'ũni oijũ rũa ku'ejũ pa'ime —chiniasomo pũka'ko.

⁴⁹ Chikona,

—¿Je'se pa'iuana ku'ere chũ'ũre? Chũ'ũ Ja'kũ chũ'ũ jo'kasi'e cho'оче pa'imũ chũ'ũre ivũ'e. ¿Jã'a musanũkona vesũche? —chiniasomũ repaũ.

⁵⁰ Jã'ata'ni repaũ i'kasi'e asavesũasome repana.

⁵¹ Ũcuarũmũ Jesús pũka'kũpãina'me Nazaret vũ'ejoopona co'iasomũ. Co'i pa'iu pũka'kũpãĩ chũ'ũne cho'okũ paniasomũ repaũ. Repaũ pũka'ko Dios vũ'e repaũ cho'osi'ere rũa cuasako paniasomo.

(Lc 2.48)

⁵² Repau Jesús aineekũ na'a rũa masi cuasaasomũ. Dios repau'te rũa pojoasomũ, pãi ũcuaja'che.

Juan Pãi Okoro'vesi'kũ pãi peochejare pa'iu pãipi saiũna

Dios chũ'o chũ'vasi'ere kuamũ

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

3 ¹ Reparũmũ Tiberiopĩ pãi ũcuanũkore chũ'ñasomũ. Repau Tiberio quincerepaũsurũmũ chũ'urũmũna Poncio Pilato ũcuaja'che Judea cheja pa'inani chũ'ñasomũ. Herodes ũcuaja'che Galilea cheja pa'inani chũ'ñasomũ. Felipe ũcuaja'che Herodes cho'jeũ Iturea cheja pa'inana'me Traconite cheja pa'inare chũ'ñasomũ. Lisancias ũcuaja'che Abilinia cheja pa'inani chũ'ñasomũ. ² Repana chũ'urũmũ Anana'me Caifás judío phairipãire ũcuanũkore chũ'ñasome. Reparũmũ Dios Zacarías mamakũ'te Juanre pãi peochejare pa'iu pãire chũ'vaa'kũ chini chũ'ñasomũ. ³ Chũ'uũna asa sani Jordán chiacha rũ'tũva pa'inani pãire chũ'vakũ paniasomũ repau peore repakãl'jũo ku'iu. Ija'che chũ'vaasomũ repau:

—Musanukona cu'ache cho'оче ũhaso re'oja'chere mama cuasajũ'ч, Diopi musanukona cu'ache cho'osi'ere tũnoso jo'e cuasamanea'кч. Cu'a-che cho'оче'te ũhaso Dioni cuasajч okoro'vecojñojũ'ч —chiiч чч'vakч paniasomч repaч Juan.

⁴Aperumч Isaiás, Dios чч'o куasi'кч ija'che tocha jo'kaasomч maire, Juan cho'ojachere куaku:

Pãiч pãi peochejare sani pa'ич pãipi repaчni saito чjachч'opi ija'-che i'kakч чч'vaja'mч:

“Maire Paakч raipi'ramч.

Repaчni cha'ajч musanukona rekoñoã ma'a rũhiñe pa'ima'a care'-vacheja'che re'ojarekoñoã care'vajч pa'ijũ'ч.

⁵Aikũjña chenevũã peore cha'opi ta'pisõja'mч.

Aikũjña rчч чjakũjña pa'isikũjña jmakũjñarũã ñañasõja'mч.

Ma'ña jч'чч pa'ima'ña rũhima'ña carũhija'mч.

Ma'ña cojñana'me чĩ'ca pa'isima'ña сч'kajama'ña care'oja'mч.

Musanukona aperumч pa'isi'e peore rũhiñe care'vajũ'ч.

⁶Dios Raojau pãi oiч vati toa uuche Ёsejau raija'mч maire.

Rakчna pãi ũcuanuko ñajanaa'me repaч'te”, чhiija'mч repaч, чhiimч Isaiás tocha jo'kasi'e.

⁷Ёcuarumч pãi jainкч Juanre okoro'vecojñoңu chini saniasome. Satena ija'che i'kaasomч repaч:

—Musanukona te'ena chuta'a cu'ache cho'оче ũhamanajejч añã pa'i-cheja'che cu'ache pa'ime. “Maipi okoro'vecojñoru Dios maire cu'ache cho'omaneja'mч”, chini cuasajч raime musanukona. Jã'ata'ni musanukona cu'ache cho'оче ũhasoma'to Diopi ччũ'ччна cu'ache ti'jñeja'mч musanukonare. ⁸Musanukona cu'ache cho'оче'te ũhaso re'oja'che pa'ijч Dios ччũ'чñe'te cho'ojч pa'ijũ'ч. Musanukonapi re'oja'che pa'ito chekчnapi ñani, “Ina cu'ache cho'оче ũhasosinajejч re'oja'che pa'ime”, чhiijanaa'me musanukonare. Ija'che cuasacosome musanukona: “Abraham jojosinaa'me mai. Jã'ajekчna Dios maire cu'ache cho'omaneja'mч”, чhiijч cuasacosome musanukona. Jã'aja'ñe cuasamanejũ'ч musanukona. Diore Repaчni cho'ouato ira'karũã catara'karũãpi Abraham jojosinare chekчnare cho'ore'omч, Repaч ччũ'чñe cho'ojanare. ⁹Sũkiñũã ãiñe кũiñũãpi sãijapũã кũima'to, “Cu'amч iñũã”, chini kueni чosome pãi. Dios ũcuaja'che pãi cu'ache pa'inare cu'anajejчna vati toana saoja'mч —chiniasomч Juan repanare.

¹⁰Chikчna,

—Jã'a pa'ito, ¿ũquere cho'ojanaa'ñe ччкчna? —chiniasome repana.

¹¹Chitena,

—Ija'che cho'ojũ'ч. Musanukona ũcuachakũji kãña ka'chakãña paani chekчre kãña peova'чre te'ekãã iñijũ'ч. Ёcuachi'a musanukona ũcuachakũji ãu paani chekчnare ãu peova'nare iñijũ'ч —chiniasomч repaч repanare.

12 I'katona pāi chũ'unare kuri kookaina Juanni rianasome, okoro've-cojñoŋu chini. Rani repau'te ija'che sēniasome repana:

—Masiu, chũkuna, ¿ũquere cho'ojanaa'ñe? —chiniasome.

13 Chitena i'kaasomu repau.

—Pāi chũ'una musanukonare chũ'usinukoruchi'a kuri sēni kooju pa'i-jũ'u. Na'a cajejaiche sēni koomanejũ'u —chiniasomu repau.

14 Sōtaopāi ũcuaja'che sēniasome repau'te.

—¿ũquere chũkuna cho'ojanaa'ñe? —chiniasome.

Chitena i'kaasomu repau.

—Kuri ukuna pāi paache'te cho'o kuko tũamanejũ'u. Ũcuachi'a kurire kuko tũasoŋu chini cu'ache cho'omanani, “Cu'ache cho'osinaa'me musanukona”, chiimanejũ'u. Cho'оче ro'ichi'a kooju pojoju pa'ijũ'u. Na'a rua kooche chiimanejũ'u —chiniasomu Juan repanare sōtaopāi.

15 Jā'aja'ñe i'kauna asa jñanoasome repana pāi. Pāi ũcuaukore chũ'ua'ku chini Dios Raojaure Cristo'te cha'anajeju ija'che cuasaasome repana: “¿Dios Raosi'kua'u iku? ¿Cristoa'u?”, chini cuasaasome repana. Juan pa'iche'te vesuju sãĩnechi'a sēniasaasome repana.

16 Repanapi sãĩnechi'a sēniasajuna asa Juan ũcuaukore i'kaasomu.

—Chũ'u musanukonare re'oja'che cho'okaiu okoro'vemu. Na'a pa'isiru-mu cheku na'a rua masikũji rani pa'iu na'a rua re'oja'che cho'okaija'mu musanukonare. Chũ'ure na'a rua masikũjekuna repau'te cuasaku vajuchuku pa'imu chũ'u. Na'a rua masikũjeku repau'te cuasanare Dios Rekocho'te ĩsija'mu repau. Repau'te cuasamanareta'ni Ũcuauji chũ'uuna na'a pa'isirumu na cu'ache ti'jñeja'mu. 17 Pāi trigo cho'oni po'te repacaã rũhikuanupũ chi'i ũhame. Repasũota'ni ũosome. Na'a pa'isirumu Rai-jau pāi ũcuaukore chi'i trigo cho'очеja'che cho'oku cu'ache cho'оче ũhamanare vati toana chachamatoana saoja'mu. Cu'ache cho'оче ũhaso Repau'te cuasanareta'ni pũka'ku pa'ichejana saja'mu repau —chiniasomu Juan repanare pāi. 18 Dios chũ'o re'oja'chere rua chũ'vache chũ'vasomu Juan repanare.

19 Na'a pa'isirumu Herodes, pāi chũ'ukũji cho'jeu Felipe rũjoni Herodiani tũa paaasomu. Tũa paakuna Juan asa chũ'vate'easomu repau'te, ũcuachi'a cheke cu'ache cho'osi'ere asani. 20 Chũ'vakut'teta'ni asa jacha-soku jo'e na'a rua cu'ache cho'oasomu repau. Repau'te chũ'vasiva'ure Juanre pāi chẽavu'ena cuaasomu repau Herodes.

Jesure okorosi'ere kuamu

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

21 Aperumu Juan pāi jainukore okoro'veku paniasomu. Ũcuaja'che Jesure okoroasomu repau. Okorocojñosirumu Jesús pũka'kũni sēniasomu. Pũka'kũni sēẽna sũnaumu teana re'ojau care'o 22 Dios Rekocho

ũkupoja'iu ũcuauñi cajeasomũ. Dios Rekocho cajesirũmũ sũnaũmũpi ija'che i'kache asoasomũ:

—Mũ'u chũ'u chĩia'mũ. Mũ'ũre rũa chiimũ chũ'u. Mũ'ũre rũa pojomũ chũ'u —chiiche asoasomũ.

Jesús aipãi pa'isina mamia'me

(Mt 1.1-17)

²³ Jesús treintarepaũsurũmũ pa'icosomũ chekurũmũ, repau pãi ape-chũ'varũmũ. “Jã'u Jesús, José chĩia'mũ”, chiijũ cuasaasome pãi repau'te.

José pũka'kũ pa'isi'kũ Elí paniasomũ.

²⁴ Elí pũka'kũ pa'isi'kũ Matat paniasomũ.

Matat pũka'kũ pa'isi'kũ Leví paniasomũ.

Leví pũka'kũ pa'isi'kũ Melqui paniasomũ.

Melqui pũka'kũ pa'isi'kũ Jana paniasomũ.

Jana pũka'kũ pa'isi'kũ José paniasomũ.

²⁵ José pũka'kũ pa'isi'kũ Matatías paniasomũ.

Matatías pũka'kũ pa'isi'kũ Amós paniasomũ.

Amós pũka'kũ pa'isi'kũ Nahum paniasomũ.

Nahum pũka'kũ pa'isi'kũ Esli paniasomũ.

Esli pũka'kũ pa'isi'kũ Nagai paniasomũ.

²⁶ Nagai pũka'kũ pa'isi'kũ Maat paniasomũ.

Maat pũka'kũ pa'isi'kũ Matatías paniasomũ.

Matatías pũka'kũ pa'isi'kũ Semei paniasomũ.

Semei pũka'kũ pa'isi'kũ José paniasomũ.

José pũka'kũ pa'isi'kũ Judá paniasomũ.

²⁷ Judá pũka'kũ pa'isi'kũ Joanán paniasomũ.

Joanán pũka'kũ pa'isi'kũ Resa paniasomũ.

Resa pũka'kũ pa'isi'kũ Zorobabel paniasomũ.

Zorobabel pũka'kũ pa'isi'kũ Salatiel paniasomũ.

Salatiel pũka'kũ pa'isi'kũ Neri paniasomũ.

²⁸ Neri pũka'kũ pa'isi'kũ Melqui paniasomũ.

Melqui pũka'kũ pa'isi'kũ Adi paniasomũ.

Adi pũka'kũ pa'isi'kũ Cosam paniasomũ.

Cosam pũka'kũ pa'isi'kũ Elmodam paniasomũ.

Elmodam pũka'kũ pa'isi'kũ Er paniasomũ.

²⁹ Er pũka'kũ pa'isi'kũ Josué paniasomũ.

Josué pũka'kũ pa'isi'kũ Eliezer paniasomũ.

Eliezer pũka'kũ pa'isi'kũ Jorim paniasomũ.

Jorim pũka'kũ pa'isi'kũ Matat paniasomũ.

³⁰ Matat pũka'kũ pa'isi'kũ Leví paniasomũ.

Leví pũka'kũ pa'isi'kũ Simeón paniasomũ.

Simeón puka'ku pa'isi'ku Judá paniasomũ.
 Judá puka'ku pa'isi'ku José paniasomũ.
 José puka'ku pa'isi'ku Jonam paniasomũ.
 Jonam puka'ku pa'isi'ku Eliaquim paniasomũ.
 31 Eliaquim puka'ku pa'isi'ku Melea paniasomũ.
 Melea puka'ku pa'isi'ku Mainán paniasomũ.
 Mainán puka'ku pa'isi'ku Matata paniasomũ.
 Matata puka'ku pa'isi'ku Natán paniasomũ.
 32 Natán puka'ku pa'isi'ku David paniasomũ.
 David puka'ku pa'isi'ku Isaí paniasomũ.
 Isaí puka'ku pa'isi'ku Obed paniasomũ.
 Obed puka'ku pa'isi'ku Booz paniasomũ.
 Booz puka'ku pa'isi'ku Salmón paniasomũ.
 Salmón puka'ku pa'isi'ku Naasón paniasomũ.
 33 Naasón puka'ku pa'isi'ku Aminadab paniasomũ.
 Aminadab puka'ku pa'isi'ku Aram paniasomũ.
 Aram puka'ku pa'isi'ku Arni paniasomũ.
 Arni puka'ku pa'isi'ku Esrom paniasomũ.
 Esrom puka'ku pa'isi'ku Fares paniasomũ.
 Fares puka'ku pa'isi'ku Judá paniasomũ.
 34 Judá puka'ku pa'isi'ku Jacob paniasomũ.
 Jacob puka'ku pa'isi'ku Isaac paniasomũ.
 Isaac puka'ku pa'isi'ku Abraham paniasomũ.
 Abraham puka'ku pa'isi'ku Taré paniasomũ.
 Taré puka'ku pa'isi'ku Nacor paniasomũ.
 35 Nacor puka'ku pa'isi'ku Serug paniasomũ.
 Serug puka'ku pa'isi'ku Ragau paniasomũ.
 Ragau puka'ku pa'isi'ku Peleg paniasomũ.
 Peleg puka'ku pa'isi'ku Heber paniasomũ.
 Heber puka'ku pa'isi'ku Sala paniasomũ.
 36 Sala puka'ku pa'isi'ku Cainán paniasomũ.
 Cainán puka'ku pa'isi'ku Arfaxad paniasomũ.
 Arfaxad puka'ku pa'isi'ku Sem paniasomũ.
 Sem puka'ku pa'isi'ku Noé paniasomũ.
 Noé puka'ku pa'isi'ku Lamec paniasomũ.
 37 Lamec puka'ku pa'isi'ku Matusalén paniasomũ.
 Matusalén puka'ku pa'isi'ku Enoc paniasomũ.
 Enoc puka'ku pa'isi'ku Jared paniasomũ.
 Jared puka'ku pa'isi'ku Mahalaleel paniasomũ.
 Mahalaleel puka'ku pa'isi'ku Cainán paniasomũ.
 38 Cainán puka'ku pa'isi'ku Enós paniasomũ.

Enós puka'kũ pa'isi'kũ Set paniasomũ.
 Set puka'kũ pa'isi'kũ Adán paniasomũ.
 Adán aperumũ mamarumũ Dios cho'ocojñosi'kua'mũ.

Vati ai Jesure cu'ache cho'oa'kũ chini chũ'ute'esi'ere kuamũ

(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

4 ¹Ūcuarumũ Jesús Jordán chiacha saisi'kũ rani Dios Rekocho chũ'ũñe peore si'arumũ cho'okũ paniasomũ. Dios Rekochoji chũ'ũña pãi peochejare sani pa'iu paniasomũ repau. ²Cuarentarepaumucujña pãi peochejare pa'iu ãu ãima'ñe pa'iuña ãucuhaasomũ repau'te. Pãi peochejare pa'iuña vati ai sani Jesuni cacũ'ora chini ija'che i'kaasomũ:

³—Mũ'upi Dios Mamarepakũ pani ipũ catapũ mini, pãpũ carũñojũ'ũ —chiniasomũ.

⁴Chikũna Jesús ija'che i'kaasomũ repau'te:

—Dios chũ'o aperumũ tocha jo'kasi'e ija'che kuamũ:

Pãipi chũ'urejẽ'e cuasama'ñe repaña ãijañere ãuchi'a cuasajũ pa'ito cu'amũ.

Jã'achi'a cuasama'ñe chũ'ũ chũ'ũñe'te cuasajũ cho'oju pani re'oja'-che pa'ijanaa'me pãi,
 chiimũ —chiniasomũ Jesús vatre.

⁵Jã'aja'ñe i'kacahasirumũ vati ai repau'te Jesure aikũtina sa mũa teana te'erumũ peore chejña pãi pa'ichejña ñoasomũ.

⁶⁻⁷Ñokũ ija'che i'kaasomũ repau repau'te:

—Cheja pa'iche peore rũa re'oja'chea'me. Aperumũna chũ'ure ãsisichejña'me ichejña, chũ'upi peore chũ'ũa'kũ chini. Chura chũ'ure uakũni ãsija'mũ chũ'ũ. Jã'ajekũna mũ'upi chũ'ũni, “Peore masikũ'mũ mũ'ũ”, chiimũ, ro're ñũ'iu pojoru mũ'ũni peore ichejña ãsija'mũ chũ'ũ, mũ'upi chũ'ũkũ paaũ chini. Cheja pa'imajñarũũ cu'amajñarũũ peore ãsija'mũ chũ'ũ mũ'ure —chiniasomũ vati.

⁸Chikũna Jesús i'kaasomũ repau'te.

—Dios chũ'o tocha jo'kasi'e ija'che kuamũ:

Diore Pãi Ūcuaukore Paakũ'techi'a, “Peore masikũ'mũ mũ'ũ”,
 chiijũ pojoju

Repau chũ'ũñechi'a cho'oju pa'ijũ'ũ mũsanukona pãi,
 chiimũ —chiniasomũ Jesús repau'te.

⁹⁻¹¹Jã'a i'kacahasirumũ vati ai repau'te Jerusalén vũ'ejoopona sa Dios vũ'e sẽsevũna mũa ija'che i'kaasomũ:

—Dios chũ'o aperumũ tocha jo'kasi'e ija'che kuamũ:

Dios ángeleva'nare, mũ'ũni kuirajũ mũ'ũ tuã'ito repaña jũjñapi
 chẽaa'jũ chini raoja'mũ,

mũ'upi tuãni asi cho'omane'a'kũ chini,

chiimũ. Jã'ajekũna mũ'ũpi Dios Mamarepakũ pani ichejapi chejana chã'ijũ'ũ. Dios i'kasi'epi ũcuarepa pa'ito ichejapi chãni asi cho'omaneja'mũ mũ'ũ —chiniasomũ vati ai.

¹²Chikũna Jesús i'kaasomũ.

—Ũcuachi'a Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e ija'che kuamũ:

Chũ'ũ cho'omasiche'te rupũ ñaũu chini sēemanejũ'ũ musanũkona pãi,

chiimũ Dios —chiniasomũ Jesús repaũ'te vati aire.

¹³Chikũna Jesure si'ache cu'ache cho'oa'kũ chini chũ'ũte'e jo'ka sani-soasomũ repaũ vati ai, jo'e na'a pani rasa chini.

Jesús Galilea cheja apevuamũ pã chũ'vache

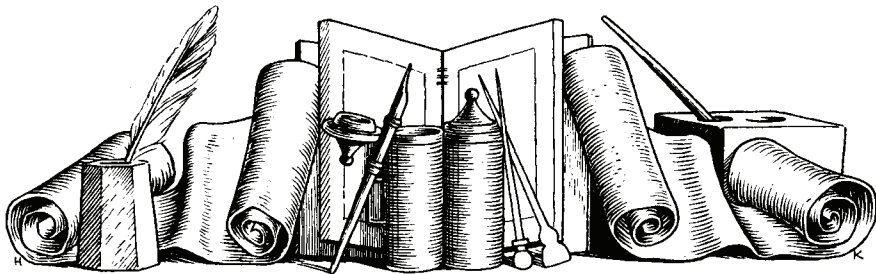
(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴Jã'a cho'o pi'nisirũmũ Galilea chejana co'iasomũ Jesús. Dios Rekocho chũ'ũñechi'a peore re'oja'chechi'a cho'okũji co'iasomũ repaũ. Peore cho'okũji co'iũna Galilea cheja pa'inana'me ũcuacheja kueñe pa'ina jainũko repaũ pa'iche'te asa cutujũ paniasome pãi. ¹⁵Ũcuachejare pa'iu judiõpãi chi'ivũ'ñana si'arũmũ mũa che'chokũ paniasomũ repaũ. Che'chokũna asa, “Ruã masiũ'ũ ikũ”, chini pãi ũcuanũko re'oja'che cutuasome repaũ'te.

Jesús Nazaret vu'ejoopo pa'isi'ere kuamũ

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶Ũcuarũmũ Jesús Nazaret vu'ejoopona co'iasomũ, repaũ aineesijoo-pona. Co'i pa'iu pũaumucusepi tĩ'aũna judiõpãi chi'ivũ'ena mũa kaka ñu'isi'kupi Dios chũ'o tocha jo'kasi'ere ñakũ i'kara chini vũni nũkaasomũ repaũ. Pũaumucujña tĩ'ato judiõpãi chi'ivũ'e si'arũmũ mũaasomũ repaũ. ¹⁷Vũni nũkakũna Dios chũ'o aperũmũ kuasi'kũ Isaiás tocha jo'kasi'e pa'ikorovũ'te mini ĩsiasome repaũ'te, ñakũ i'kaa'kũ chini. ĩsirena rūhi-korovũ ca'nesija'ovajekũna repaũ ñakũ i'kajachere ku'ekũ koraasomũ repaũ. Ku'e jñaã ija'chere ñakũ i'kaasomũ repaũ:

Utija'okoronũ'ũme. (Lc 4.17)

18-19 Dios Rekochoji chũ'mu chũ'ure, chũ'upi pãire Dios chũ'ore re'o-
ja'chere chũ'vaa'ku chini.

“Pãire ija'che chũ'vajũ'ũ”, chiimu chũ'ure Dios Rekocho:

“Chũova'na pa'iva'nani Dios chũ'ore chũ'vajũ'ũ, Repaũni cuasaju
pojoju paapu.

ũcuaja'che Dios chũ'o vesuva'nare chũ'vajũ'ũ masia'ju.

Cu'ache cho'ocojñonare ũcuaja'che cu'ache cho'oche ãsekaijũ'ũ.”

Ija'che kuajũ'ũ repanare pã:

“Dios re'oja'che paapu chini vati ai paasinare pã tua paaja'mu,
vati chũ'ũñe'te cho'omaneajũ chini.

Pã ũcuanũkore Dios re'oja'che cho'okairũmu tĩ'acuhamu”,
chiiche'te ñaku i'kaasomu Jesús, Isaías tocha jo'kasi'e.

20 I'ka pi'ni repaja'ova ca'ne repavũ'e kuirakũni co'cho puu ñu'iauna
repavũ'e chi'isina pã ũcuanũko rua pãĩñaasome repau'te.

21 Ñajũna repanare jo'e i'kaasomu repau.

—Chura chũ'ũ ñaku i'kasi'e aperũmu Dios i'kasi'ea'me. Dios aperũmu
kuasi'e musanũkona ñaju'te cho'o ñocuhamu iumucuse —chiniasomu
Jesús repanare pã.

22 Jã'aja'ñe i'kaũna asa jñano pã ũcuanũko re'oja'che cutuasome
repau'te, “Chũ'o re'oja'chere i'kamũ iku”, chiiju. Asa jñano sãĩñechi'a
sẽniasaasome repaana.

—¿Iku José mamakũma'ku? —chiniasome repaana.

23 Jã'aja'ñe i'kajũna asa i'kaasomu repau.

—Chũ'ũ i'kasi'ere jachaju ija'che i'kaũ chiime musanũkona chũ'ure:
“Mu'ũ Capernaum vũ'ejoopo pa'iu cho'osi'e asasinaa'me chũkũna. Chura
ichejana mu'ũ pa'ichejana ũcuare chũkũnani cho'o ñoto jachamaneja-
naa'me chũkũna mu'ure. Mai aipã ija'che i'kaasome: ‘ũko chaipi jũni
ũcuauji meñe ũko cho'o vajũre'omu’, chiniasome.” Jã'aja'ñe musanũkona
i'kaũ chiime chũ'ure —chiniasomu Jesús repanare.

24 Chini jo'e i'kaasomu repau.

—Musanũkonare ũcuarepare chũ'o i'kamũ chũ'ũ. Dios chũ'o kuakaina
aíneesijoopoã cana pã repaana kuache Dios chũ'o asa jachame. Musanũ-
kona ũcuaja'che ijoopo chũ'ũ aíneesijoopo cana chũ'ũ kuache Dios
chũ'o asa jachame. 25-26 Aperũmu cho'osi'ere kuara. Aperũmu ũcuaja'che
Elíapi Dios chũ'ore kuakũna judío aipã asa jachaasome ũcuate'epãĩũ-
teta'ni. Reparũmu Israel cheja va'jeromiva'na rua jainũko pa'irũmũna
choteũsurũmu jo'e chekuũsurũmu joopo okojẽ'e ramaũna ãujẽ'e peoaso-
mu. Āure peojũ si'achejña āucuhava'na paniasome pã. Repacheja canapi
repau chũ'vache'te asa jachajũna cho'okaimaneasomu Elías repanare.
Diopi saonũna judío peona pa'ichejare Sarepta vũ'ejoopo'te sani repajoopo
cava'oni te'eva'ore va'jeva'ore re'oja'che cho'okaniasomu repau Elías.

Sarepta vü'ejoopo kueñea'me Sidón. ²⁷Aperumü Eliseo Israel chejare pa'ia Dios chü'ore kuaku paniasomü. Mai aipäi, asi ravü jü'ina rua jai-nüko paniasome reparumü. Eliseo repau kuache'te Dios chü'ore repanapi asa jachajuna te'eü'terejê'e asi ravü jü'iku'te vasokaimaneasomü, Diopi üsekuna. Judío peoku'techi'a te'eü'te vasoasomü repau, Naamán, Siria cheja cakurechi'a —chiniasomü Jesús repanare.

²⁸Jesupi judío peonare Dios cho'okaiche'te kuauna asa repavü'e pa'ina ücuauko rua pe'ruasome repau'te. ²⁹Asa pe'ruju vüni Jesure chëa vü'ejoopo ru'tuvana juha saasome repa. Juha sa aiküti sê'sevü pa'ijoopejekuna repaküti chu'chuvana na'a umuna müasome repa repau'te, ücuachejapi jüjo töñu chini. ³⁰Jüjo töñu chiisinareta'ni repa chenevüji eta sanisoasomü Jesús.

Päiu'te pa'isi'küre vati'e etosi'ere kuamü

(Mr 1.21-28)

³¹Eta sani Galilea cheja cajoopona Capernaum vü'ejoopona tî'aasomü repau Jesús. Tî'a pa'ia puaumucusepi tî'auna judiöpäi chi'ivü'ena müa che'choasomü repau. ³²Rua masikujekü masi che'chokuna asa jñano, “Ruarepa masiku iku”, chiniasome päi.

³³Reparumü ücuavü'ere päiu vati'e paaku paniasomü. Vati'e paaku-jekü Jesús i'kache'te asa rua cuiku ija'che i'kaasomü repau:

³⁴—Jesús, Nazaret raisi'kü chükuna'te cho'omanejü'u. Mü'u pa'iche masimü chü'u. Dios Raocojñosi'küa'mü mü'u. Re'okü'mü. ¿Chükunani cu'achejana saora chini rakü mü'u? —chiniasomü repau.

³⁵Jä'aja'ñe i'kauna Jesús repau'te vati'e jo'e i'kache üsekü ija'che i'kaasomü:

—Re'omü. Ücuamakarü i'kajü'u. Etajü'u mü'u jä'ure päiu'te —chiniasomü Jesús.

Jesupi, “Etajü'u”, chikuna vati päiva'ure pa'isi'kü repava'ure cho'o täukü eta sanisoasomü. Päiu'te asi cho'oma'ñe eta sanisoasomü vati.

³⁶Jesupi vatini eto sauna ña, kükuso päi ücuauko säiñechi'a cutuasome. —¿Je'se pa'ikujekü iku vati chü'umasiku? Jesupi rua masikujekü chü'uto eta sanisõnaa'me vati —chiniasome päi.

³⁷Jesús cho'osi'e ñasinapi kueñe pa'inani kuarena asa Jesús pa'iche'te cutuju paniasome päi.

Simón Pedro vao'te Jesús vasosi'ere kuamü

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸Ücuarumü Jesús judiöpäi chi'ivü'e eta Simón vü'ena müa kakaasomü. Kaka ñato Simón vao cha'vo ravuna jüniasomo. Jü'iona, repaoni vasoa'kü chini Jesure rua sēniasome repa. ³⁹Ruarepa sēejuna jü'iko

ũhiko'a kueñere nukakũ, “Cha'voche chũrũjũ'ũ ikore”, chiniasomũ Jesús. Chikũna teana vajũasomo repao. Vajũ vũni repanare ãure ãuasomo repao.

Jũ'iva'nare jainũkore Jesús vasosi'ere kuamũ

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰Na'icuhatona chekũnare jũ'inare saasome pãi, Jesupi vasa'kũ chini. Ravũ rũa si'ache jũ'inani saasome repana. Sarena repanare ũcuanũkore rupũ chẽse vasoasomũ Jesús. ⁴¹Ũcuachi'a vati jainũkore pãi pa'isinare peore eto saosokaniasomũ repaũ. Eto saokũna cuijũ ija'che i'kaasome vati:

—Dios Mamakũ'mũ mũ'ũ —chiniasome.

Jã'aja'ñe i'kajũna, “Jo'e i'kamanejũ'ũ”, chini i'kaũseasomũ Jesús repanare vati. “Pãi ũcuanũkore chũ'ũa'kũ chini Dios Raosi'kua'mũ ikũ. Cristoa'mũ”, chijũ chini ũseasomũ Jesús repanare vati.

Galilea chejare pa'iu Jesús Dios chũ'o chũ'vasi'ere kuamũ

(Mr 1.35-39)

⁴²Jo'e apeñatato vũ'ejoopo pa'isi'kũpi eta pãi peochejana saniasomũ Jesús. Sani te'eu pa'iuuna repaũ pa'isijooopo pa'ina ku'e jñaa tĩichejñã saiũseasome repaũ'te.

⁴³Ũsejũna,

—Dios chũ'ũre Repaũ chũ'ore kuaa'kũ chini raosi'kua'mũ. Jã'ajekũna chekũchejñare sani ku'ũ repachejñã cajoopoã canani cu'ache cho'оче ũhasõsinare pãi Dios chẽa paache'te kũache pa'imũ chũ'ũre —chiniasomũ Jesús repanare.

⁴⁴Galilea cheja pa'irũmũ judiõpãi chi'ivũ'ñã si'arũmũ mũa Dios chũ'ore chũ'vakũ paniasomũ repaũ.

Va'i jainũkore jñãasi'ea'me

(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

5 ¹Na'a pa'isirũmũ Jesupi Genesaret chiara rũ'tũva'te sani nukakũna pãi jainũko rani chi'iasome. Repaũ i'kache'te Dios chũ'ore kueñe nukajũ asañũ chini, jairepanũkojejũ repaũ'te rũ'ũñe ji'risoasome repana. ²Chi'irena nukakũ chiara rũ'tũva ju'ivũãre choovũã te'leka'chapavũã pãi peovũã ju'ivũãre ñaasomũ repaũ, va'i chonapi jũo mani va'i chorũãre choajũna. ³Ñã sani Simón choovũna tũni, “Chũ'ũre na'a joopona etuajũ'ũ”, chiniasomũ repaũ Simonre, choovũ paakũ'te. Chikũna, “Jau”, chini na'a joopona etuaũna choovũ'te ñũ'ũ pãire che'choasomũ repaũ. ⁴Che'cho pi'ni Simonre jo'e i'kaasomũ repaũ.

—Jeechejana rũichejana sañũ. Sani va'ire chojũ'ũ —chiniasomũ Jesús.

⁵Chikũna,

—Masiũ, ñami chũkũna si'añami chojũ pa'isinaa'me. Jã'ata'ni va'irejẽ'e chomanesinaa'me chũkũna. Jã'ata'ni mũ'ũpi chũ'ũkũna jo'e choja'mũ chũ'ũ —chiniasomũ repaũ.

⁶Jesupi chũ'ũna cho churata'ni va'ire jairepanũkore chorena va'i chorũa che'reasomũ. ⁷Che'resokũna repañare ja'me pa'inare chekũvũ pa'inare vevojũ soniasome repaña, rani ja'me cho'okaapũ chini. Sotena rani repaña choovũna'me chekũna choovũ peore va'ire jairepanũkore tujña timuso runisora'aasome repaña. ⁸Jã'aja'ñe cho'ouña ña Simón Pedro Jesure ti'jñeñe ro're ñu'iu ija'che i'kaasomũ:

—Pãi Ũcuanũkore Paakũ, cu'ache pa'ikũ'mũ chũ'u. Jã'ajekũna jo'ka saijũ'u chũ'ure —chiniasomũ. ⁹Simón Pedro va'ire jairepanũkore cho repañ'te ja'me pa'inana'me kũkũsoasomũ. ¹⁰Va'i ja'me chosina, Zebedeo chíi, repañare ja'me pa'ina Santiagona'me Juan ũcuaja'che kũkũasome. Kũkũjũna Jesús Simonni i'kaasomũ.

—Vajuchũmanejũ'u mũsanũkona. Irũmũpi vĩa sani ku'iu pãire chũ'va-kũ pa'ijũ'u mũ'u, chũ'uni cuasajũ jovaajũ —chiniasomũ Jesús repañ'te Simonre. ¹¹Jã'aja'ñe i'kaũna asa, “Jaũ”, chini choovũã jñajũu mau ũha cu'amajñarũã peore ũcuachejana jo'ka Jesuna'me saniasome repaña.

Asi ravũ paava'ure Jesús vasosi'ere kũamũ

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹²Na'a pa'isirũmũ Jesupi vũ'ejoopo'te sani pa'iuña pãiu ca'nivũ si'a-caca'nivũ asi ravũ paava'ũpi rani tijñaasomũ Jesure. Tijña repañ chia meñe sime ro're ñu'iu Jesure rĩa sãniasomũ repañ.

—Pãi Ũcuanũkore Paakũ, mũ'ure vasouato vasojũ'u chũ'ũva'ure; vajũra —chiniasomũ repañ.

¹³Chikũna Jesús repañni chẽakũ i'kaasomũ.

—Jaũ, vatoria. Vajũjũ'u —chiiũ chẽakũna asi teana te'erũmũ peore ja'jusoa-somũ repañ ca'nivũ pa'isi'e. ¹⁴Repañ'te vasocuha Jesús ija'che chũ'ũasomũ:

—Chũ'u mũ'ure vasosi'e pãi chekũnare kũamanejũ'u. Kũama'ñe judío phairi'techi'a ñojaijũ'u mũ'u vajũsica'nivũ. Ũcuaja'che aperũmũ Moisés chũ'u jo'kasie cu'amajñarũã sa i'isijũ'u Diore, mũ'u cu'are tũnokakũna mũ'u vajũsi'ere masia'jũ pãi —chiniasomũ Jesús.

¹⁵Jã'ata'ni chekũnapi repaña asasi'ere jo'e chekũnani kũajũna na'a rĩa jainũko pãi Jesús pa'iche asaasome. Asa repañ pa'ichejana si'arũmũ na'a jainũko chi'ijũ paniasome pãi, repañ i'kache'te asaũu chini. Jũ'i-va'na ũcuaja'che vasocojñoũu chini ja'me chi'iasome. ¹⁶Pãipi si'arũmũ repañ pa'ichejana na'a jainũko rajũna si'arũmũ pãi peochejana Dioni sĩa chini saiũ paniasomũ repañ.

Nũka ku'imava'ure Jesús vasosi'ere kũamũ

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷Na'a pa'isirũmũ Jesupi che'chokũna fariseopãina'me judiopãi che'-chona ñu'ijũ asajũ paniasome. Galilea cheja cajoopoãna'me Judea cheja

cajoopoã si'ajooopoã raisinana'me, Jerusalén vü'ejoopo raisina paniasome repaña. Diopi peore Cho'omasikũji cho'okaiũna jũ'iva'nare vasoasomũ Jesús. ¹⁸Jesús repavũ'e pa'itona pãĩ nũka ku'imava'ũre ũhikãa ũhiva'ũni kuãijũ raniiasome. Jesús pa'ivũ'ena cuaa repaũ nukacheja ti'jñeñena ũhañũ chiniasome repaña. ¹⁹Cuaa ũhañũ chiinareta'ni repavũ'ere pãipi timusorena cuaacu'aasomũ repañare. Cuaacu'akũna repavũ'e sê'sevũna mũa ũcuachejapi coje racho ũcuacojepi repaũ ũhikãapi pãĩ ũcuanũko nukacheja chenevũna Jesús ti'jñeñena caso ũhaasome repaña jũ'iva'ũre. ²⁰“Iva'ũre Jesús vasoja'mũ”, chini cuasajũ caso ũharena Jesús repaña cuasasi'e ña i'kaasomũ repava'ũre.

—Asarepajũ'ũ mũ'ũ. Mũ'ũ cu'ache cho'osi'e tunosõmũ chũ'ũ. Tunosõsi'e jo'e cuasamaneja'mũ chũ'ũ —chiniasomũ Jesús repava'ũre.

²¹Jã'aja'ñe i'kaũna asa judfopãĩ che'chonana'me fariseopãĩ ija'che cuasaasome: “¿Je'se pa'iũna ikũ jã'aja'ñe i'kakũ? Dios asacuheche'te i'kamũ ikũ jã'a. Diochi'aa'mũ pãĩ cu'ache cho'oche tunokaikũ”, chiijũ cuasaasome. ²²Jã'aja'ñe cuasajũna Jesús repaña cuasache'te ña masi ija'che i'kaasomũ repañare:

—¿Je'se pa'iũna mũsanũkona jã'aja'ñe cuasache? ²³Chũ'ũ ikũre, “Mũ'ũ cu'ache cho'osi'e tunosõmũ chũ'ũ. Tunosõsi'e jo'e cuasamaneja'mũ chũ'ũ”, chiisi'ere asa, “Joreũ'mũ ikũ. Pãĩ jã'aja'ñe cho'omasinajẽ'e peomũ”, chiijũ cuasame. Jã'ata'ni chũ'ũpi ikũre, “Vũni, nũka ku'ijũ'ũ”, chikũna vũni nukakũna ñani, “Jorema'kũa'mũ Jesús. Repaũ i'kasi'e ũcuarepa cho'omasimũ”, chiijacosome mũsanũkona. ²⁴Chũ'ũ, pãire ja'me paau chini Dios Raosi'kũ chejare pa'iũ pãĩ cu'ache cho'oche tunoñena'me pãĩ vasoche cho'omasimũ pa'iche'te mũsanũkonapi ña masia'jũ chini vasokaija'mũ chũ'ũ ikũre —chiniasomũ Jesús repañare.

Chini nũka ku'imava'ũre i'kaasomũ repañ.

—Vũni mũ'ũ ũhisikãa mini vũ'ena co'ijũ'ũ —chiniasomũ.

²⁵Chikũna pãĩ ũcuanũko ñajũ'te vũni repaũ ũhisikãa mini vũ'ena co'isoasomũ repaũ. Dios repaũ'te cho'okaisi'ere cuasakũ pojokũ, “Peore masikũ'mũ Dios”, chiij co'iasomũ repaũ. ²⁶Jã'aja'ñe cho'oũna pãĩ ũcuanũko ña jãanoasome. Ũcuaja'che, “Dios peore masikũ'mũ”, chiijũ pojoasome repaña. Pojonata'ni vajũchũjũ ija'che i'kaasome repaña:

—Iramũ mai ñama'ñere re'oja'che cho'oche'te ñame mai —chiniasome repaña.

Levire Jesús soisi'ere kuamũ

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷Jã'aja'ñe cho'o pi'ni eta pãĩ chũ'ũnare kuri kookaikũ'te, Levire ñaasomũ Jesús. Kuri kookaina pa'ivũ'e ñũ'ikũni ña ija'che i'kaasomũ Jesús repaũ'te Levire:

—Rani chũ'uni ja'me ku'ia chũ'u chũ'ũñe'te cho'okũ pa'ijũ'u —chiniasomũ Jesús repaũ'te. ²⁸Chikũna asa, “Jaũ”, chini vũni repaũ paasi'e cu'amajĩarũã peore jo'kaso Jesuna'me saniasomũ repaũ.

²⁹Ūcuarũmũ Leví Jesuni pojokũ pãire soniasomũ ãure ãura chini. Sokũna kuri kookainana'me chekũna pãĩ rũa jainũko mũa kaka pũuasome repa-vũ'e. ³⁰Ū'u'ijũ fariseopãina'me judiõpãĩ che'chona Jesús neenani ke'rejũ,

—¿Je'se pa'iaũna mũsanũkona kuri kookainana'me cu'ache pa'inare ja'me ãũ ãĩne? —chiniasome repana.

³¹Chitena asa Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—Pãĩ vajũna ũko cho'ochẽ chiima'me. Jũ'iva'nata'ni ũko cho'ochẽ chiime. ³²Chũ'u ũcuaja'che pãĩ, “Re'onaa'me chũkũna”, chiinani, “Cu'ache cho'ochẽ ũhasõ re'oja'che pa'ijũ'u”, chisa chini cajesi'kũma'mũ icheja cheja. Pãĩ, “Cu'ache pa'inaa'me chũkũna”, chiiva'narechi'a, “Mũsanũkona cu'ache cho'ochẽ ũhasõ re'oja'che pa'ijũ'u”, chisa chini cajesi'kũa'mũ chũ'u —chiniasomũ repaũ.

Dioni s̃ejeũ ãũ ãima'ñe pa'iche'te Jesuni s̃eniasasi'ere kũamũ

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³Ūcuarũmũ repana fariseopãĩ ija'che i'kaasome Jesure:

—Juan neena si'arũmũ te'leñoã ãũ ãima'ñe pa'ijũ Dioni s̃eme. Chũkũna neena ũcuaja'che cho'onaa'me. Mũ'u neenata'ni jã'aja'ñe cho'oma'me —chiniasome.

³⁴Chitena Jesús i'kaasomũ repanare.

—Pãĩ, romi vejani majapãina'me repanare kueñe pa'inare peore soni chi'i ãũ ãime. Romi vejakũ pa'iaũna ãũ ũsecu'amũ. ³⁵Na'a pa'isirũmũna repaũ'te chekũnapi sasõjanaa'me chekũchejana. Jã'arũmũta'ni repaũni oijũ te'leñoã ãũ ãimairo pa'ijanaa'me repana. Chũ'u neena ũcuaja'che na'a pa'isirũmũ Dioni s̃ejeũ te'leñoã ãũ ãimairo pa'ijanaa'me chũ'u peorũmũ —chiniasomũ Jesús repanare.

³⁶Reparũmũ pãĩ te'ena aperũmũ che'chosi'ena'me mama che'choche ũcuapa'rũva cuasañũ chini aperũmũ che'chosi'e ũhacuheasome. Chekũnata'ni mama che'choche asacuheasome. Jã'ajekũna Jesús repanani chũ'vakũ ija'che i'kaasomũ:

—Aikãarũji che'resõru mamase'rechoji che're aikãana põ juhamanaa'me pãĩ. Jã'aja'ñe juha pi'ni choaru aikãaru mamase'recho põ juhasikãarũjekũ rueni ji'rosõũna na'a ũjacoje che'remũ. Ūcuachi'a mamase'rechoji aikãana põ juharu re'oja'che ñoma'mũ. ³⁷Ūcuachi'a pĩsi ũche cono mama cho'oni va'iva'na ca'nituru aituruna ro'vemana'a'me pãĩ. Aituruna ro'veru conopi kosani saũ che'resõ turujẽ'e cho'osõkũ pĩsi ũche conojẽ'e ũcuaja'che cho'o-sõmũ. ³⁸Jã'ajekũna pãĩ pĩsi ũche cono mama cho'oni turu mamaturuna ro'veme. Mamaturuta'ni che'remairo rupũ saũmũ. Jã'ajekũna cono kosa

ñu'ia ja'ñusōma'mu. ³⁹Ūcuaja'che pāi aperumu cho'osi'ere cono ūku ñani mama cho'osi'e ūkucuheme, “Aperumu cho'osi'epi na'a sāija'imū”, chini cuasaju —Jā'aja'ñe chū'vaasomu Jesús repanare fariseopāi.

Jesús neena pñaumucusena trigocha'charuā pura āisi'ere kuamu

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

6 ¹Ūcuarumu Jesús pñaumucusena repau neenana'me trigo chiopi saiju paniasome. Saiju repau neena trigocha'charuā pura āniasome.

²Jā'aja'ñe cho'ojuna ña fariseopāi i'kaasome repanare.

—¿Je'se pa'iaña musanukona pñaumucuseta'ni cho'oche cho'oche? —chiniasome repa.

³⁻⁴Chitena Jesús i'kaasomu repanare.

—¿Aperumu pa'isi'ku David cho'osi'ere kuaju mai aipāi tocha jo'kasi'e ñamanaa'ñe musanukona? Ija'che kuamu repa:

David, repau'te ja'me pa'inana'me āucuhakuna Dios vū'ena kaka

Diopi pojoa'ku chini

judío phairipāi tuosi'ere pā mini āiu repau'te ja'me pa'inare āukū āniasomu.

Dios, phairipāichi'a āijū'u chiisi'ere ānisōasomu repau David, chiimu —chiniasomu Jesús repanare.

⁵Chini,

—Chū'uni Dios Raosi'kuni pñaumucusena cho'oche'te chū'uto chū'ure'omu —chiniasomu repau.

Cu'ajūturu paaku'te Jesús vasosi'ere kuamu

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶Na'a pa'isirumu Jesús pñaumucusena judiopāi chi'ivū'ena kaka che'choasomu. Che'choto ūcuavū'ere pāiu ūjajūtūre cu'ajūturu paaku paniasomu.

⁷Repavū'e chi'isina judiopāi che'chonana'me fariseopāi Jesure rua pāi-ñasome. “¿Jesús iumucuse pñaumucusena cu'ajūturu paaku'te vasoja'ū?”, chini ñu'ijū ñasome repa. Repauji cho'ouna ña repauni cu'ache i'kañu chini cha'aasome repa.

⁸Repana cuasache masikuta'ni cu'ajūturu paaku'te ija'che i'kaasomu Jesús:

—Vūni rani pāi chenevū'te nukajū'u —chiniasomu.

Chikuna vūni sani nukaasomu repa.

⁹Ūcuarumu Jesús i'kaasomu repanare.

—Musanukonani chū'o sēniasara. Pñaumucujñana chekunani re'oja'che cho'okaito, ¿re'oku? Jā'apāni, ¿cu'ache cho'ore'oku? Ūcuachi'a, ¿che-kunare vasore'oku? Jā'apāni, ¿vanisōre'oku repanare? —chiniasomu Jesús repanare pāi.

¹⁰Chini ũcuanũkore chũri ña, cu'ajũtura paaku'te ija'che i'kaasomu: —Mu'u jũtu saujũ'u —chinasomu.

Chikũna sauasomu. Saũna repajũtu teana re'ojajũtu care'osoasomu.

¹¹Jã'aja'ñe cho'ũana ña Jesure rua pe'ruche pe'ruasome repana. Pe'rujũ, “¿Je'se mai jã'ũre cho'ojanaa'ñe?”, chini sãĩñechi'a cutuasome repana.

Jesús Dios chu'o chu'vajanani saora chini docerepanare chẽamu

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹²Na'a pa'isirumu Jesús aikũtina mũniasomu, Dioni sẽsa chini. Mũni te'eñami sẽẽ ñataasomu repau.

¹³Ñataũna repau'te chiinare soni rao docerepanarechi'a chẽa ija'che i'kaasomu repau: “Dios chu'ore sani chu'vaju paapu chini saoja'mũ chu'u musanũkonare”, chinasomu repau. ¹⁴Iea'me repau chẽasina mami: Simonre chẽa chekere mami ve'oasomu repau. Pedro'te ve'oasomu. Jã'ajekũna Simón Pedro ve'easomu repau. Andrerere repau Simón Pedro cho'jeu'te ũcuaja'che chẽasomu repau. ũcuaja'che Santiago'te Juanre, Felipe'te, Bartolomere chẽasomu repau.

¹⁵ũcuaja'che Mateo'te, Tomare chẽasomu. Chekũre Santiago'te Alfeo mamaku'te ũcuaja'che chẽasomu. Chekũre ũcuaja'che Simonre, cananistapãi ja'me cho'оче cho'okaiku'te chẽasomu.

¹⁶ũcuaja'che Judare, chekũ, Santiago mamaku'te chẽasomu. ũcuaja'che Judas Iscariote'te chẽasomu. Na'a pa'isirumu repau Judas Iscariote Jesuni cu'ache cho'oa'jũ chini chekũnani jo'kaasomu.

Pãi jainũkore che'chomu Jesús

(Mt 4.23-25)

¹⁷ũcuarumu Jesús aikũti pa'isil'kupi repau neenana'me caje re'ojajaevana canũkato repau'te chiina, rua jainũko paniasome. Pãi chekũna ũcuaja'che rua jainũko paniasome. Jerusalén vu'ejoopo cana, Judea cheja cajoopoã cana, ũcuachejña po'ña canana'me Tiro vu'ejoopo canana'me Sidón vu'ejoopo chiara ru'tũva cajoopoã cana paniasome repana. Jã'achejña pa'lnapi Jesús i'kache'te asaũ chini ranciasome repana. Jũ'iva'na repaũni vasocojĩnoũ chini ratena vasoasomu Jesús repava'nare. ¹⁸ũcuaja'che vatire paaju jũ'iva'na vasocojĩnoasome. ¹⁹Jesure rua masiũjekũna jũ'iva'na ruvu repaũni chẽse vajuasome. Jã'ajekũna pãi jũ'iva'na ũcuanũko chẽse vajuũ chinasome repau'te.

Pojojũ pa'ichena'me pojomairo pa'iche kuamu Jesús

(Mt 5.1-12)

²⁰ũcuarumu Jesús repau neenani ñaku i'kaasomu.

—Chũova'na pa'lnaa'me musanũkona. Jã'ata'ni musanũkonani Diopi paakũna pojojũ pa'ijũ'u.

21 'Ŭcuachi'a chura ãucuhava'na pa'ime mŭsanukona. Jã'ata'ni pojoju pa'ijũ'u. Na'a pa'isirumu ãu karama'ne paajanaa'me mŭsanukona.

'Ŭcuachi'a chura oiju sumava'na pa'ime mŭsanukona. Jã'ata'ni pojoju pa'ijũ'u. Na'a pa'isirumu pojoju soju pa'ijanaa'me mŭsanukona.

22 'Chura pãi mŭsanukonare cuheme, chu'uni Dios Raosi'kuni cuasa-juna. Cuheju kueñe pa'ima'me. Ŭcuachi'a mŭsanukonare cu'ache i'kame repana. Ŭcuachi'a mŭsanukona pa'iche'te chekunani kŭani joreme repana, “Cu'ache pa'inaa'me jã'ana”, chiiju. Jã'ata'ni pojoju pa'ijũ'u mŭsanukona.

23 Pãi cu'ache cho'ojanaa'me mŭsanukonare. Jã'ata'ni cha'iju pojojũ'u. Na'a pa'isirumu Dios pa'ichejare sani pa'ijuna rŭa re'oja'chere isi'jamu Dios mŭsanukonare. Aperumu ũcuaja'che mŭsanukonare cuhena aipãipi cu'ache cho'oasome Dios chu'o kŭakaisinare —chiniasomu Jesús repaũ neenare.

24 Chini pãi ũcuaukore jo'e i'kaasomu repaũ.

—Chura mŭsanukona kurire rŭa paaju, “Diore chiima'me chukuna”, chini cuasaju pojoju pa'ime. Icheja cheja pa'irumuchi'a pojoju pa'ime mŭsanukona. Jã'ata'ni mŭsanukona jũnisõsirumu cu'ache cuasasi'e ro'i cu'ache ti'jñeuna oiju pojomanejanaa'me.

25 'Mŭsanukona te'ena ãu karama'ne si'arumu chajiche ãiju pojoju pa'ime. Jã'ata'ni na'a pa'isirumu ãucuhava'na pa'ijanaa'me mŭsanukona, Diore cuasamanesi'e ro'i.

'Ŭcuachi'a mŭsanukona te'ena si'arumu soju pa'ime. Jã'ata'ni na'a pa'isirumu sumana oiju pa'ijanaa'me mŭsanukona, Diore cuasamanesi'e ro'i.

26 'Mŭsanukonapi chu'u chu'ore rũhiñe kuato re'oja'chere ñseju cu'ache i'kajanaa'me pãi mŭsanukonare. Rũhiñe kŭama'tota'ni re'oja'che i'kajanaa'me. Jã'ajekuna pãipi mŭsanukonani si'areparumu re'oja'che cututo Dios chu'o rũhiñe kŭamanajejuna cu'ache ti'jñeja'mu mŭsanukonare. Mŭsanukonare re'oja'che cutuna aipãipi aperumu joreju, “Dios chu'o kŭakainaa'me chukuna”, chiisinare re'oja'che cutuju paniasome —chiniasomu Jesús repanare.

“Mŭsanukonare cuhenare pãi oiju pa'ijũ'u”, chiimu Jesús

(Mt 5.38-48; 7.12)

27 Chini Jesús jo'e i'kaasomu repanare.

—Mŭsanukonare chu'u i'kache asa jachamanare ija'che chu'vamu chu'u: Mŭsanukonare cuhenare oiju pa'ijũ'u. Re'oja'che cho'okaiju pa'ijũ'u repanare.

28 'Ŭcuachi'a, “Mŭsanukonare cu'ache ti'jñea'kũ”, chiinare sãiñe cu'ache i'kama'ne, “Re'oja'che ti'jñea'kũ mŭsanukonare”, chiijũ'u repanare. Ŭcuachi'a, mŭsanukonare cu'ache cho'onare Dioni re'oja'chere sêekaiju pa'ijũ'u. 29 Chekupi pe'rukũ mu'u vachoturupũna asi charato jo'e chekũkã'ko ñsemanejũ'u jo'e charaa'kũ. Ŭcuachi'a chekupi mu'u sê'sevũ

ju'ikāare tʰasōru chekukāare rupɯ ʔisijũ'u repau'te. ³⁰ Ūcuachi'a mɯ'u paamajñarũare ūcuauakujɨ sēeto rupɯ ʔisijũ'u repau'te. Ūcuachi'a chekɯpi mɯ'u paamajñarũare tʰasōru, “Co'chojũ'u chũ're”, chiimanejũ'u repau'te. ³¹ Mʰsanukona chiiche chekɯnapɨ cho'okaiche rɯa chiime mʰsanukona. Jā'ajekuna chekɯnare ūcuaja'che mʰsanukona chiiche'te re'oja'chere cho'okaiju pa'ijũ'u. Mʰsanukonare re'oja'che cho'oma'tojē'e ūcua re'oja'che cho'okaiju pa'ijũ'u repanare.

³² Pāi cu'ana repanare oinarechi'a oiju pa'inaa'me. Jā'ajekuna mʰsanukonapi mʰsanukonare oinarechi'a sāiñe oito pojomaneja'mɯ Dios. ³³ Pāi cu'ana repanare re'oja'che cho'okainarechi'a sāiñe re'oja'che cho'okaiju pa'ime. Jā'ajekuna mʰsanukonapi mʰsanukonare re'oja'che cho'okainarechi'a sāiñe re'oja'che cho'okaito pojomaneja'mɯ Dios. ³⁴ Pāi cu'ana ūcuajanare kuri prestani, “Co'chojanaa'me ina”, chini prestame kuri. Jā'ajekuna mʰsanukonapi co'choche cuasonarechi'a kurire prestato pojomaneja'mɯ Dios. ³⁵ Jā'ajekuna mʰsanukonare cuhenare oiju pa'ijũ'u. Ūcuaja'che re'oja'che cho'okaiju pa'ijũ'u repanare. Mʰsanukonani ūcuauache'te prestañu chiito co'chochejē'e cuasama'ñe prestajũ'u repanare. Jā'aja'ñe cho'oju pa'ito Dios re'oja'chere ʔisija'mɯ mʰsanukonare re'oja'che cho'osi'e ro'i. Mʰsanukonare cuhenani re'oja'che cho'oju pani Dios Cɯnaɯmɯ Pa'ikɯ cho'ocheja'che re'oja'che cho'ojanaa'me mʰsanukona. Dios Repau cho'okaiche, “Re'orepamɯ”, chiimanarejē'e re'oja'che cho'okaiju pa'ikɯ'mɯ. Cu'ache cho'onare ūcuachi'a re'oja'che cho'okaikɯ'mɯ Repau. ³⁶ Mai Ja'kɯ Dios pāi ūcuauakore oicheja'che chekɯnare pāi oiju pa'ijũ'u mʰsanukona —chiniasomɯ Jesús repanare.

**Chekuna cu'ache cho'oche ñani, “Cu'ache pa'inaa'me mʰsanukona”,
chiiju ke'remanejũ'u**

(Mt 7.1-5)

³⁷ Ūcuarɯmɯ Jesús jo'e ija'che i'kaasomɯ repanare:

—Chekuna cu'ache cho'oche ñani, “Cu'ache pa'inaa'me mʰsanukona”, chiiju ke'remanejũ'u. Jā'aja'ñe ke'rema'to Dios ūcuaja'che mʰsanukona cu'ache cho'oche ñakɯta'ni i'kamaneja'mɯ. Ūcuachi'a mʰsanukonapi chekuna cu'ache cho'oche'te ñani, “Cu'ache cho'osi'e ro'i, ro'iche pa'imɯ mʰsanukonare”, chiiju ke'remanejũ'u repanare. Jā'aja'ñe i'kama'to Dios ūcuaja'che mʰsanukona cu'ache cho'oche ñakɯta'ni, “Cu'ache cho'osi'e ro'i, ro'iche pa'imɯ mʰsanukonare”, chiimaneja'mɯ. Ūcuachi'a chekuna cu'ache cho'oche ñani jo'e cuasamanejũ'u repa cho'osi'e. Jo'e cuasama'to Dios ūcuaja'che mʰsanukona cu'ache cho'oche ñakɯta'ni jo'e cuasamaneja'mɯ mʰsanukona cho'osi'e. ³⁸ Mʰsanukonapi ūcuauamajñarũ paani, chekɯnare rupɯ ʔisijũ pa'ijũ'u. Jā'aja'ñe cho'oto Dios ūcuaja'che mʰsanukonare re'oja'chere ʔisija'mɯ. Mʰsanukona chekɯnare cu'amajñarũ

turu ɰjaturuna timuñe maña ĩsisi'eja'che ĩsija'mu Dios musanukonare. Musanukona, chekɰnani pɔsere ĩsiñu chini kuẽkue ĩsisi'eja'che kuẽkue ĩsija'mu Dios musanukonare. Musanukonapi chekɰnani jmamajñarũa kuẽkue ĩsito Dios ũcuaja'che jmamajñarũa ĩsija'mu musanukonare. Jã'ata'ni musanukonapi chekɰnani cajejaiche ĩsito Dios ũcuaja'che cajejaiche ĩsija'mu musanukonare —chiniasomu Jesús repanare.

³⁹I'ka pi'ni repanani chu'vakũ ija'chere cuasaku kũaasomu repau:

—Na'ava'u chekũre ũcuaja'che na'ava'ũni juha sacu'amũ. Sani ñama-va'najeju ũcuatũrupũ cojena tuã'ijanaa'me repana. ⁴⁰Utija'o che'chena repanare che'chonare na'a rũa masima'me. Jã'ata'ni utija'o peore che'che pi'nini repanare che'chona masicheja'che masijanaa'me repana.

⁴¹Pãiu repau ñakova'te chĩ'camaka ɰjamaka paakũ'teta'ni cuasomanea-somu. Cuasama'kũta'ni ja'me pa'ikũ ñakova pa'imakarũ jmamakarũta'ni ñaasomu repau. Rũa tĩĩnea'me jã'a. Musanukona ũcuaja'che tĩĩne cho'ome. Rũa cu'ache cho'onata'ni musanukona cu'ache cho'oche cuasama'me. Jã'ata'ni chekɰnapi jmamakarũ cu'ache cho'oche ñani rũa cuasanaa'me musanukona. ⁴²Ūcuaja'che pãiu repau ñakova'te chĩ'camaka ɰjamaka paakũta'ni tũnoma'ñe paamũ. Jã'ata'ni chekɰpi ñakova'te chĩ'camakarũ jmamakarũ paache ñanita'ni, “Raijũ'u. Mu'u ñakova pa'imakarũ chĩ'camakarũ'te tũnokasa”, chiimũ. Rũa tĩĩnea'me jã'a. Musanukona ũcuaja'che rũa tĩĩne cho'ome. Rũa cu'ache cho'onata'ni musanukona cu'ache cho'oche ũhasõma'ñe pa'inata'ni, chekũna jmamakarũ cu'ache cho'oche ñani, “Musanukona cu'ache cho'oche ũhasõjũ'u”, chiinaa'me. Jã'aja'ñe cho'oto cu'amũ. Sẽ'sevũchi'a re'oja'cheja'che ñoñe pa'inaa'me. Pãiu ñakova chĩ'camaka ɰjamaka paaku repamaka tũnosirũmu na'a masi ñokũna chekũ chĩ'camakarũ tũnokaire'omũ. Ūcuaja'che charo musanukonapi cu'ache cho'oche'te ũhasõ re'oja'che pa'ijũ chekɰnare musanukona i'kache'te ũcuarepa cho'ojũ chekɰnani jã'aja'ñe chu'vato re'omũ. Jã'ata'ni ũcuarepa cho'omanapi chekɰnani chu'vato cu'amũ —chiniasomu Jesús repanare.

Sũki ãu ãire'oche kũĩñũana'me ãicu'ache kũĩñũ pa'iche'te kũamũ

(Mt 7.16-20; 12.33-35)

⁴³Ūcuarũmu Jesús pãire jo'e chu'vaasomu.

—Sũkiñũ ãiñe kũĩñũ koka pa'iñũ sãija'imaruã kũima'mũ. Ūcuachi'a koka peora'ñũũ sãijaruã kũima'mũ. ⁴⁴Sũkiñũ repañũ kũisi'ere ãni ña masime pãi repañũ pa'iche. Miusava higorũã kũima'mũ. Ūcuachi'a miusava uche kũima'mũ. Ucheñũapi uche kũimũ. ⁴⁵Pãĩ ũcuaja'che re'oja'che cuasana re'oja'chere cutume. Ūcuaja'che pãĩ cu'ache cuasana cu'ache'te cutume. Pãĩ ũcuankũ repana rekoñoã cuasache cutunaa'me —chiiũ chu'vaasomu Jesús repanare.

Vu'ña ka'chavu'ña cho'osi'ere kuamu

(Mt 7.24-27)

46 Ûcuarumu Jesús jo'e ija'che chu'vaasomu repanare pãi:

—“Chukuna'te Paaku'mu mu'u”, chiime musanukona chu'ure. Jã'aja'ñe i'kanata'ni, ¿je'se pa'iuna chu'u chũ'uñe cho'oma'ñe musanukona? 47 Pãiu chu'uni rani chu'u chũ'uñe asa chëa cho'oku pa'iche ija'cheja'chea'me: 48 Pãiu vu'ere cho'ora chini cojña cata pa'ichetu'ka repa sa'navuã üni nu'keasomu vu'ña tuu. Repavu'e cho'o pi'nisirumu oko rua ra, vu'ejatu'ka chiacha ko'sa tĩ'aasomu. Ko'sa tĩ'asi'eta'ni rua masi cho'osivu'ejeku tãimaneasomu repavu'e. 49 Ûcuachi'a pãiu chu'u chũ'uñe jachaku cho'oma'ku pa'iche ija'cheja'chea'me: Cheku pãiu vu'ere cho'ora chini cojña rua sê'seruã üni vu'ña tuu nu'keasomu. Vu'e cho'o pi'nisirumuna oko rua ra, vu'ejatu'ka chiacha ko'sa tĩ'aasomu. Ko'sa tĩ'auna masi cho'omanesivu'ejeku tãnisôasomu repavu'e —chiniasomu Jesús repanare pãi.

Romapãiu sôtao chũ'uku'te cho'оче cho'okaiku'te

Jesús vasosi'ere kuamu

(Mt 8.5-13)

7 1 Ûcuarumu Jesús repanare pãi chu'va pi'ni Capernaum vu'ejoopona saniasomu. 2 Repajoopo sani tĩ'ato Romapãiu sôtao cienrepanare chũ'uku paniasomu. Repau'te cho'оче cho'okaiku repau rua chiicojño-kuji jünisopi'raasomu.

3 Repau sôtao chũ'uku jũ'iva'nare Jesús vasoche asasi'kujeku judiöpai ainare Jesús pa'ichejana saoasomu, Jesuni kua raorena repau'te cho'оче cho'okaikuni rani vasoa'ku chini. 4-5 Jã'aja'ñe i'ka saouna Jesús pa'ichejana sani tĩ'a repau'te rua i'kaasome repana.

—Sôtao chũ'uku mu'ure soimu, sani repau'te cho'оче cho'okaikuni vasokaa chini. Mai judiöpai chi'ivu'ere chukunapi cho'oa'ju chini kookaisi'kua'mu repau. Rua re'opãiu'mu repau sôtao chũ'uku. Maire judiöpai oiku'mu repau. Jã'ajekuna repau sêeñe cho'okaijũ'u —chiniasome repana.

6 Chitena Jesús Ûcuana'na'me saniasomu. Saiju repau vu'e kueñe tĩ'a-juna repau sôtao chũ'uku jo'e chekunani saoasomu repau'te chiinare,

—Jesure tijña ija'che i'kakaijũ'u chu'ure —chiiu.— “Chu'u mu'ure Pãi Ûcuanakore Paaku'te soimu. Jã'ata'ni raiuama'to raimanejũ'u. Chu'u rua vesuu vu'ena mu'upi rua masiiji kakache vajachuamu chu'ure. 7-8 Chu'u rua vesukujeku saivajachusi'kua'mu mu'u pa'icheja. Ija'che pa'iku'mu chu'u: Chekunapi sôtao ainapi chũ'unaa'me chu'ure. Chu'u Ûcuaja'che chekunare sôtao chũ'uku'mu. Chu'upi sôtaoni te'eu'te, ‘Saijũ'u’, chiito saimu repau. Ûcuaja'che chekure, ‘Raijũ'u’, chiito raimu repau. Ûcuachi'a chu'ure

cho'оче cho'okaikuni ũcuache'te chũ'upi chũ'uto cho'okaimu repau. Jã'ajamaruchi'a chũ'umasiku'mu chũ'u. Mũ'uta'ni peore chũ'umasiku'mu. Jã'ajekuna mũ'upi chũ'u vũ'e saima'ñe, ũcua ichejapi chũ'ure cho'оче cho'okaikuni, 'Vajũ'ũ'u', chiito vajũ'ajamu", chii'ũ'u repau'te —chini saosomu repau repaare. Chini saouna sani Jesure jã'aja'ñe kuaasome repaana.

9 Jã'aja'ñe kũajuna asa jñano, Jesús repau'te tuhasinani pãire chũri ña ija'che i'kaasomu:

—Israelpã chũ'ure jainuko cuasanareta'ni te'eũ'terejẽ'e iku chũ'ure masi cuasacheja'che cuasanare chuta'a tijñama'kua'mu chũ'u. Ũcuarepaa'me jã'a —chiniasomu Jesús repaare.

10 I'kauna asa sũtao chũ'uku saosina repau vũ'ena co'iasome. Co'i tĩ'a ñato repau'te cho'оче cho'okaiku jũ'iva'u vajũsosi'ku paniasomu.

Valjeo mamaku'te jũnisosi'kure Jesús vasosi'ere kuamu

11 Jã'a cho'o pi'nisirũmuna Jesupi Naín vũ'ejoopona saiuna repau neenana'me pã jainuko ja'me saniasome. 12 Saiju repajoopo kueñe tĩ'ato pã'ũ'te jũ'isiva'ũni tãñu chini saasome pã. Valjeo mamaku ũcuate'eũ pa'isiva'u paniasomu repau. Jũ'isiva'u pũka'kona'me repajoopo cana rua jainuko saniasome. 13 Saijuna jũ'isiva'u pũka'koni ña oiũ ija'che i'kaasomu Jesús:

—Oimanejũ'u mũ'u —chiniasomu repau.

14 Chini jũ'isiva'u ũhikãa kueñe tĩ'a ũcuakãana chẽauna repava'ure sana canũkaasome. Canũkarena Jesús jũ'isiva'ure ija'che i'kaasomu:

—Pũsũ, vajũraijũ'u chiimu chũ'u mũ'ure —chiniasomu.

15 Jesupi jã'aja'ñe i'kauna pũsũ jũnisosiva'u pa'isi'ku vajũrani vũni ñũ'ũ chũ'ore cutuasomu. Repava'ure vaso pũka'koni ñiasomu Jesús. 16 Jã'aja'ñe cho'ouna ña pã ũcuauko kũkũsoasome. “Dios rua re'oku'mu”, chini cuasaju ija'che i'kaasome repaana:

—Iku Dios chũ'o kũakũ, rua masiũji rani maire ja'me pa'imũ. Maini Israelpãire, Dios neenani re'oja'che cho'okasa chini raisi'kua'mu iku —chiniasome repaana pã.

17 Ũcuarũmu pãipi Jesús cho'osi'ere asa chekũnani kũarena Judea cheja pa'ina peore repau cho'osi'e asaasome. Judea cheja kueñe pa'ina ũcuaja'che pãipi kũajuna repau cho'osi'e asaasome.

Juan Pã Okoro'veku saosina sēniasajaisi'ere kuamu

(Mt 11.2-19)

18 Ũcuarũmu Juan repau neenapi Jesús cho'osi'ere repaũni peore kũarena te'eka'chapanare soniasomu. 19 Soni rao, “Jesús pa'ichejana sani ija'che sēniasajũ'u repau'te: ‘¿Dios Raosi'kua'u mũ'u? Mũ'upi Dios Raomanesi'ku pa'ito, ¿Dios Raojaũni ũcua cha'ajanaa'ñe chũkũna?’, chii'ũ'u repau'te Jesure”, chini saosomu Juan repau neenare. 20 Saoũna sani Jesure i'kaasome repaana.

—Juan Pāi Okoro'vekujī raosi'kua'mu chukuna'te, mu'uni chu'ore sē-niasaa'jū chini. ¿Dios Raosi'kua'u mu'u? Dios Raomanesi'ku pa'ito, ¿Dios Raojauni ūcua cha'ajanaa'ñe chukuna? —chiniasome repa repa'u'te.

²¹ Ūcuarumuna Jesús pāi ravu jū'iva'nana'me na'ava'nare jainukore vasoasomu. Ūcuaja'che vati pāi sa'navu pa'isinare eto saosokaniasomu repa. ²² Jā'aja'ñe cho'ocuha Jesús Juan raosina sēsi'e chu'o i'kaasomu.

—Chura musanukona Juan pa'ichejana co'i musanukona ñasi'ena'me asasi'ere ija'che kuajū'u repa'u'te Juanre: “Pāi na'ana pa'isina ñame chura. Cu'acū'a paasina re'oja'che nuka ku'ime chura. Asi ravu paasina ūcuaja'che vajume. Cājo asamanesina ūcuaja'che asame chura. Jūnisōsina ūcuaja'che vajurani jo'e pa'ime. Chuova'na pa'iva'na chu'u chu'vache'te Dios Repa'u'te cuasanare chēa paaku vati toa uuche ūseche'te asaju pa'ime. ²³ Pāi chu'ure cuasache jo'kasōma'ñe cuasaju pa'ina pojoju pa'ijanaa'me”, chijju sa kuajū'u repa'u'te Juanre —chiniasomu Jesús repanare.

²⁴ Juan raosina co'isosirumu Jesús Juan pa'iche'te i'kakū ija'che i'kaasomu chekunare pāi:

—¿Je'se pa'ikūni ñaṇu chini pāi peocheja sate musanukona? ¿Chu'chu-sava tutakuna ñu'kuecheja'che repa rekochō na'mi sa'ñeku cuasakūni ñaṇu chini sate musanukona? Jā'aja'ñe cuasama'kua'mu Juan. ²⁵ Jā'aja'ñe pa'ikū'te ñaṇu chini saimaneni, ¿ūquere ñaṇu chini sate? ¿Pa'ipāi ju'ikāña ju'ikūni ñaṇu chini sate musanukona? Pāi, kāña rua ro'ikāña ju'ina pa'ipāi vu'ñachi'a pa'ime. ²⁶ Jā'aja'ñe pa'ikūni ñaṇu chini saimaneni, ¿ūquere ñaṇu chini sate musanukona? ¿Dios chu'o kuakūni ñaṇu chini sate? Jā'aja'ñe pa'ikū'te ñaṇu chini saisinajeju te'erūhiñe cuasame musanukona. Repa Juan chekunare Dios chu'o kuanare na'a rua masi kuaku'mu. ²⁷ Repa Juan pa'ijachere kuajuna aperumu tocha jo'kasi'e Dios chu'o ija'che chiimu:

Mu'u cheja cajejache kuajauni charo saojamu chu'u,

pāipi mu'u cajejachere asa repa rekoñoāre care'va paapu chini, chiimu. ²⁸ Asarepajū'u. Musanukonani chu'ore jo'e kuara. Icheja cheja Dios chu'o kuana rua masina pa'ime. Jā'ata'ni Juan ūcuanukore na'a rua masi'mu. Na'a pa'isirumu pa'ijana ūcuachi'a, rua vesusinata'ni Dios chu'ore asa chēa cuasaju Juanre na'a rua masijanaa'me, chu'u pa'iche peore asasinajeju —chiniasomu Jesús repanare.

²⁹ Jā'aja'ñe i'kakuna kuri kookainana'me chekuna pāi ūcuanuko asaa-some. Aperumu repa, “Dios chū'usi'e re'oja'chea'me”, chini cuasaju Juanre okoro'vecojñoasome. ³⁰ Jā'ata'ni fariseopāina'me jud'opāi che'chona, Dios, “Musanukona cu'ache cho'оче ūhasōjū'u”, chiisi'e jachaasome. Dios chū'uñe'te jachaju Juanre okoro'vecojñocuheasome repa.

³¹ Ūcuarumu Jesús jo'e i'kaasomu.

—Pāi irumu cana, ¿keeja'cheja'chea'che? ¿Repa pa'iche'te kuara chini je'se kuaja'che chu'u? ³² Chu'upi ñato musanukona irumu cana ija'-

che pa'ime: Jeerum chii ãu ïsichejare ñu'ijũ ùcuajanani, “Apeñu”, chini soniasome. Chekũnapĩ apecuhejũna ija'che i'kaasome repaña: “Chũkũna juhivũã juhito ujacha'icuheme mũsanũkona. Ûcuachi'a chũkũna apejũ jũ'isinare tãrũmũ ujacheja'che sũma'ñe ujato ja'me ujacuheme mũsanũkona. Chũkũnani cuhejũ pojoma'me mũsanũkona”, chiniasome repaña chii. ³³ Repaña chii ùcuajanare cuhecheja'che cuheme mũsanũkona chũkũna'te, Juanna'me chũ'ũre. Repañ Juan Pãi Okoro'vekũ rani pa'ĩũ Dioni sũekũ te'eñoã ãu ãima'ñe pa'ĩũ, conojẽ'e ùkuma'ñe pa'ĩũna ña, “Vatini paakũ vẽ'veu'mũ Juan”, chijũ cuhenaamẽ mũsanũkona repañ'te. ³⁴ Chura chũ'ũpi Dios Raocojñosi'kũpi rani pa'ĩũ si'aumucujña ãu ãiũ ùkukũna ña, “Ãi aia'mũ mũ'ũ. Cono ùku aia'mũ mũ'ũ. Ûcuachi'a pãi cu'ache pa'inana'me pãi chũ'ũnare kuri kookainare oiũ pa'ikũ'mũ mũ'ũ”, chijũ cuheme mũsanũkona chũ'ũre. ³⁵ Pãi rũhiñe cuasana, “Dios chũ'ũñe re'oja'chea'me. Peore masikũ'mũ Repañ”, chijũ cuasame —chiniasomũ Jesús repañare pãi.

Simón fariseopãĩũ vũ'e Jesús pa'isi'ere kũamũ

³⁶ Ûcuarũmũ fariseopãĩũ Simón Jesuni ãure ãura chini soniasomũ. Sokũna repañ vũ'ena mũa kaka ãure ãsa chini pũũ ñuniasomũ repañ. ³⁷ Reparũmũ romio, cu'ache pa'iko ùcuajoo'po'te paniasomo. Jesús fariseopãĩũ vũ'ena ãu ãsa chini mũasi'ere asa, okoma'ñatũopũ alabastroji cho'ositũopũ mini ùcuavũ'ena mũaasomo repao. ³⁸ Mũa kaka Jesure kueñe nũkako oiona Jesús cũ'ana meniasomũ repao oni meoñe. Mekũna repao rañapaji repao oni meosi'e tũ'neso chũsu pojo, okoma'ñapi ro'veasomo repao repacũ'a. ³⁹ Jã'aja'ñe cho'okona ña fariseopãĩũ Jesure soisi'kũ ija'che cuasaasomũ: “Ikũ Jesús, Dios chũ'o kũakaikũ pani repañ'te chẽako pa'iche masira'amũ, ‘Cu'ache pa'iko'mo jã'o’, chini. Masini cuhera'amũ repao cho'oche”, chiiũ cuasaasomũ repañ. ⁴⁰ Jã'aja'ñe cuasakũna Jesús i'kaasomũ repañ'te.

—Simón, chũ'o i'kara chiimũ chũ'ũ mũ'ũre —chiniasomũ.

Chikũna,

—Jaũ, i'kajũ'ũ. Asara, Masiũ —chiniasomũ Simón repañ'te.

⁴¹ Chikũna Jesús ija'che i'kaasomũ:

—Pãi te'eka'chapana ùcuate'eũ'te pũsero'i paaasome. Te'eũ quinientos denario kuri pũsero'i paaasomũ. Chekũ cincuenta denario pũsero'i paaasomũ. ⁴² Pũsero'i paava'nata'ni kurire peojũ ro'imaneasome repava'na. Ro'imana'reta'ni repañare kuri prestasi'kũ, “Pũsero'i peome mũsanũkona chũ'ũre”, chiniasomũ repañare. Repañ jã'aja'ñe i'kasirũmũ, mũ'ũ cua-sato, ¿kãũpi repañare kuri prestasi'kũre na'a rũa chiikũ? —chiniasomũ Jesús repañ'te.

⁴³ Chikũna i'kaasomũ repañ.

—Na'a rũa pũsero'i paasi'kũpi na'a rũa chiicosomũ repañ'te —chiniasomũ repañ.

Chikuna,

—Ũcuarepaa'me jā'a. Rūhiñe i'kamũ mu'u —chiniasomũ Jesús repau'te Simonre.

⁴⁴Chini repau cū'a choasi'koni romioni churi ñakũ Simonre jo'e ija'che i'kaasomũ repau:

—Īlko chũ're re'oja'che cho'okaisi'e ñamanen mu'u? Mu'u vñ'e mũta kakasi'kureta'ni chũ'u cū'a choajache oko ĩsimanesi'kua'mũ mu'u. Ikota'ni repao oni meoñeji chũ'u cū'a choa pi'ni repao rañapaji tũ'nesōkaisi'koa'mo chũ're. ⁴⁵Ũcuachi'a mu'u chũ're chũsu pojomanesi'kua'mũ. Ikota'ni chũ'u cū'are chuta'a cuhama'ñe chũsuko pa'imo. ⁴⁶Ũcuachi'a chũ'u sĭjorũ u'chape'era'ka rokaimanesi'kua'mũ mu'u. Ikota'ni chũ'u cū'ana okoma'ña rokaisi'koa'mo. ⁴⁷Ikore rũa cu'ache cho'osi'koreta'ni repao cu'ache cho'osi'e tũnosōmũ chũ'u. Tũnosōsi'e jo'e cuasamaneja'mũ chũ'u. Chũ'upi jā'aja'ñe cho'okaiũna chũ're rũa cuasamo iko. Jā'ata'ni chekũna pāi, repana cu'ache cho'osi'e jmamajña-rũare chũ'upi tũnosōkatu jmamakarũ cuasame chũ're —chiniasomũ Jesús repau'te.

⁴⁸Chini repao'te i'kaasomũ.

—Mu'u cu'ache cho'osi'e tũnosōmũ chũ'u. Tũnosōsi'e jo'e cuasamaneja'mũ chũ'u —chiniasomũ Jesús repao'te.

⁴⁹Jā'aja'ñe i'kaũna asa ãu ãi soicojñosina sãĩnechi'a ija'che i'kaasome:

—Īkeeja'iu'u iku? Rũa si'ache cho'omũ. Pāi cu'ache cho'ochejẽ'e tũ'nesōkaimũ —chiniasome repana.

⁵⁰Chitena repao'te jo'e i'kaasomũ repau.

—Chũ'uni cuasakona mu'u cu'ache cho'oche tũnosōkaisi'kujekũ vati toa uuche ũseja'mũ chũ'u mu're. Sani re'oja'che pa'ijũ'u mu'u —chiniasomũ Jesús repao'te.

Romiva'na Jesure cho'okaisi'ea'me

8 ¹Jā'a cho'o pi'nisirũmũ Jesús vñ'ñajooopã si'ajooopã ku'iu Dios chũ'o re'oja'chere pāi cu'ache cho'oche ũhasinare Dios chẽa paache'te chũ'vakũ paniasomũ, repau neena docerepanana'me ku'iu. ²Romiva'na ũcuachi'a ja'me kuniasome. Aperũmũ Jesús repanare romiva'nare si'a-che jũ'inani vasoasomũ. Chekũnare vati paajũna eto saosokaniasomũ repau. Repana mamia'me ie: María ja'me kuniasomo. María mami cheke Magdalena'mo, aperũmũ sieterepanare vati etocojñosi'ko. ³Cuza rãjo Juana ũcuaja'che ja'me kuniasomo. Repau Cuza Herode'te cho'oche cho'okainare chũ'ukũ paniasomũ. Susana ũcuaja'che ja'me kuniasomo. Chekũna romi ũcuaja'che rũa jainũko ja'me kuniasome, Jesús chũ'va-che'te asaju. Repau'te Jesure repana paamajñaruãpi kuiraju kuniasome repana romi, repau neenare ũcuachi'a.

Trigo chu'chusi'ere cuasaku kuamũ Jesús

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

4 Ûcuarũmũ Jesupi ku'iu chũ'vakũna pãĩ jainũko si'achejña pa'ijooopã pa'inapi ñaũu chini eta chi'iasome. Chi'irena repanani chũ'vakũ ija'chere cuasaku kũasomũ Jesús:

5—Pãiu trigo'te chu'chura chini chiona saniasomũ. Sani tĩ'a pachu ku'iu chu'chukũna trigocaã te'era'karuã ma'ana tuã'tuaasomũ. Ma'ana tuã'tuaũna repara'karuã pãipi cha'caasome. Jã'ajekũna pĩ'ava'napi rani ãkuesõasome repara'karuã. 6 Chekũra'karuãta'ni cata pa'ichejana tuã'tua na'mi aineesi'eta'ni okopi peokũna phã'pha jũnisõasomũ. 7 Chekũra'karuã miu pa'ichejana tuã'tua miuna'me aineeũna miupi ju'je vëasõasomũ repara'ñũruã. 8 Chekũra'karuãta'ni re'oja'che cha'o pa'ichejña tuã'tuasira'karuãjekũ re'oja'che ainee ju'a ñaniasomũ. Te'era'karũ aineesi'ñũ te'echa'chava cienrepara'karuã pa'icha'cha ju'a ñaniasomũ —chiniasomũ Jesús.

Chini ẽjachu'opi jo'e i'kaasomũ repaũ.

—Chũ'u chũ'vache asa chëaũana ùcuanũko asa chëajũ'u —chiniasomũ Jesús repanare.

Repaũ cuasaku kuasi'ere te'erũhiñe kuamũ Jesús

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

9 Jã'aja'ñe cuasaku kũa pi'niũna asa,

—¿Ûquere chũ'vakũ jã'aja'ñe cuasaku kuakũ mũ'u? —chiniasome repaũ neena. 10 Chitena repanare ija'che i'kaasomũ repaũ:

—Musanũkonare chũ'u neenajejũna Diopi ùsemaũna Repauchi'a masiche te'erũhiñe kuamũ chũ'u, masi asaa'jũ chini. Jã'ata'ni chekũnare chũ'ure cuasacuhenare Diopi ùsekũna Repauchi'a masiche cuasaku kuamũ chũ'u, masi asamanea'jũ chini.

Ñanata'ni ñamanesina pa'icheja'che pa'ijanaa'me repaũ.

Ûcuaja'che asanata'ni asavesũjanaa'me repaũ

—chiniasomũ Jesús repanare.

Trigo chu'chusi'ere repaũ cuasaku kuasi'ere

te'erũhiñe kuamũ Jesús

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

11 Ûcuarũmũ Jesús jo'e i'kaasomũ repanare.

—Chũ'u cuasaku kuasi'e jo'e ùcuare te'erũhiñe kuaja'mũ chũ'u musanũkonare. Ija'chea'me jã'a: Trigo chu'chuna chio si'acachio ku'ijũ chu'chume. Dios chũ'o chũ'vana ùcuaja'che chejña si'achejña ku'ijũ Dios chũ'o pãĩ ùcuanũkore chũ'vame. Trigo chu'chucheja'chea'me Dios chũ'o chũ'vache.

¹²Trigora'karuã te'era'karuã ma'ana tuãni chejapi ruarepa jujakuna kakama'mu. Trigocaã chu'chusicaã chejapi ruarepa jujakuna kakama'ñeja'ñe pãi te'enare repa rekoñoã Dios chu'o kakama'mu. Jachame repa. Asanareta'ni vati aipi ñsemu repa, Dioni cuasamaneaj'u chini. Ûcuaja'che, “Repa'te cuasanapi jünisõru vati toa uuche ñseja'mu Dios repa”, chini cuasaku ñsemu repa vati ai. ¹³Ûcuachi'a cata pa'ichejña tuã'isicaã na'mi aineesi'eta'ni chita saima na'mi jünisõmu. Pã ñcuachi'a te'ena Dios chu'o asa teana pojoj cuasame. Teana cuasanareta'ni vati aipi cu'ache chũ'ukuna Dios chu'o repa cuasache jo'kasõme. ¹⁴Ûcuachi'a miu pa'ichejña tuã'tuasira'karuã miuna'me aineemu. Jã'ajekuna miu sũkipi ju'je vëasõmu repa'ñruã. Pã ñcuaja'che te'ena Dios chu'o asa chëa Repa chũ'ũne cho'onata'ni na'mi ñhasõme. Repa cho'ochena'me kurina'me pöse ruarepa cuasaju Dios chu'o repa asa chëasi'e ñhasõme. ¹⁵Ûcuachi'a cheja re'ojachejña tuã'tuasicaã re'oja'che ainee re'oja'che kũimu. Pã ñcuaja'che te'ena Dios chu'o asa chëa repa rekoñoã re'oja'che cuasaju Dios chũ'u jo'kasi'e cho'oj pa'ime. Repa asa chëasi'e ñhasõmapu si'arumu na'a ru re'oja'che pa'ime repa —chiniasomu Jesús repa.

Pãiu ñoturopu chũo tuoche'te kuamu

(Mr 4.21-25)

¹⁶Jã'aja'ñe i'ka pi'ni Jesús jo'e i'kaasomu repa.

—Pãiu ñoturopu chũo nukoni totoroji jaoma'mu. Ûcuaja'che kãiko'a vñ'evuna nukoma'mu. Jã'ata'ni, “Pãipi ivñ'ena kakani chija'ñna ñamanejanaa'me”, chini cuasa, ñoturopu chũo, umuna tuomu repa, re'oja'che miañe ñoa'ku chini. ¹⁷Pã rope'e cu'ache cho'ome. Jã'ata'ni repa cho'och peore ñasi'kujeku pã ñcuauko asaju'te kuaja'mu Dios. Chave cho'osi'e peore masicojñoja'mu. ¹⁸Jã'ajekuna Dios chu'o asaju pa'ijũ'u masanukona. Pã, Dios chu'o asa jachamana si'arumu na'a ru re'oja'che pa'ijanaa'me. Cho'okaija'mu Dios repa, Repa chu'ore na'a ru masia'ju chini. Jã'ata'ni chekuna chu'u chu'vache asanata'ni masi cuasamapu chu'upi cho'okuna repa jmakaru masiche'te cavesujanaa'me —chiniasomu Jesús repa.

Jesús puka'ko repa cho'jechiina'me repa ni

ñañu chini saisi'ere kuamu

(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹Ûcuarumu Jesús puka'ko, repa cho'jechiina'me repa pa'ivñ'ena sani kakañu chiniasome. Kakañu chiisinareta'ni kakacu'aasomu repa, pãipi jairepanukojeju. ²⁰Kakacu'akuna ve'sere pa'ijuna chekupi kuasomu Jesure.

—Muja'ko, mũche'uchĩina'me mũ'uni ñañu chini ve'sere nukaju cha'ame —chiniasomu repa.

²¹ Chikuna Jesús i'kaasomɔ.

—Dios chɔ'o asa chɛa jachama'ñe cho'ona chɔ'u ja'koromijanaa'me. Ũcuaja'che chɔ'u cho'jechiijanaa'me repaṇa —chiniasomɔ Jesús repaṇ'te.

Jesupi chɔ'una tutachena'me fa'ache cuhasi'ere kuamɔ

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

²² Na'a pa'isirumuna Jesús repaṇ neenana'me choovɔ ɔjavuna tuni, —Ira chiara chekukā'kona jěñu mai —chiniasomɔ.

Chikuna jɛasome repaṇ. ²³ Jɛajuna Jesús kănisoasomɔ. Repaṇ kănisosirumuna ruarepa tutaku choovuna fa'a ja'ñuku okopi timusokuna ru'ipi'raasome repaṇ. ²⁴ Choovɔji runisocuhakuna Jesuni vɔojɔ i'kaasome repaṇ.

—iMasɔ, Masɔ, runisocuhame mai! —chiniasome repaṇ repaṇ'te.

Chitena vɔni,

—Tutachena'me fa'ache cuhajɔ'u —chiniasomɔ repaṇ. Chikuna tutachena'me fa'ache teana ũcuapa'rɔva cuhaasomɔ. Jo'e re'oja'ira cuhaasomɔ chiara.

²⁵ Jā'aja'ñe cho'ocuha Jesús repaṇ neenare i'kaasomɔ.

—¿Je'se pa'iuna musanukona chɔ'ure masi cuasama'ñe? —chiniasomɔ repaṇ.

Chikuna vajuchujɔ ruu cuasajɔ sāiñechi'a sɛniasaasome repaṇ.

—¿Keeja'ɔjeku iku jā'aja'ñe cho'oku? Ikɔpi chɔ'una tutasi'e cuhasomɔ, fa'asi'ejɛ'e ũcuaja'che —chiniasome repaṇ Jesús neena.

(Lc 8.23)

Gadara cheja cava'ure vati paava'ure Jesús etokaisi'ere kuamu

(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶ Ūcuarumu Gadara chejana Galilea cheja ti'jñeñe pa'ichejana tĩ'aa-some repaña. ²⁷ Tĩ'a matena repacheja cajoopo cakũ pãiu vatire paakũji ti'jñaasomu Jesure. Rua jeerumu kãa peova'u pa'iu, vũ'ejẽ'e pa'imau pãĩ tãchejñachi'a pa'iu paniasomu repava'u. ²⁸⁻²⁹ Ūcuarumu Jesús repava'ure pa'inare vati, “Etajũ'u”, chiniasomu. Chikũna vati paava'u Jesure ña, cuikũ repau'te ti'jñeñe ro're ñu'iu ɰjachu'opi ija'che i'kaasomu:

—Jesús, Cũnaumu Pa'iku Dios Mamaku, ɰũque raikũ mu'u? Asi cho'omanejũ'u chu'ure —chiniasomu repau.

Aperumu repauni vatipi kaka chũ'ukũna vẽ've cho'okũna pãĩ repau'te chẽa repau jũjñana'me cũ'a cũnameãpi vẽeasome. Vẽesi'eta'ni rueni tũteso, vatipi chũ'ukũna pãĩ peochejñare sani pa'iu paniasomu repava'u.

³⁰ Reparumu Jesús,

—ɰũquemamiu'u mu'u? —chiniasomu vatire.

Jesupi mamire sẽeuna,

—Chũkũna jainũko pa'inajeju, Vati Kuanupu ve'eme —chiniasomu vati. Aperumu vati jainũko kakaasome repava'ure.

³¹ Ūcuarumu vati i'kaasome Jesure.

—Chũkũna'te vati chẽacojñosina pa'icoje ruicoje casomanejũ'u —chiniasome repaña. ³² Ūcuacheja kueñere aikũti caripa'te jo'chasẽe kuanupu ăure mu'kaju ăiju paniasome.— Jo'chasẽe sa'navuăna saojũ'u chũkũna'te —chiniasome vati. Ruarepa sẽejũna Jesús ɰsemaneasomu repanare. ³³ Jesupi ɰsemauna eta jo'chasẽseva'na sa'navuăna sani kakaasome repaña vati. Kakarena jo'chasẽseva'na teana vũ'vu aikũti ɰjakũti caripaji chiarana tuă'tua ru'tu jũnisoasome.

³⁴ Jă'aja'ñe cho'orena ña repava'nare kuirasina kuaũu chini vũ'vũsoasome vũ'ejoopo pa'inana'me repachejña po'ña pa'inare. ³⁵ Kuarena asa cho'osi'ere ñaũu chini eta saniasome pãĩ. Sani Jesús pa'ichejana tĩ'a, vati paasi'kure ñaasome repaña. Kãa peosi'kũ churata'ni kãa ju'iu, Jesure ti'jñeñe ñuniasomu repau. Ūcuaja'che vẽ've cho'osi'kũpi rũhiñe cuasakũna ña kũkũsoasome repaña. ³⁶ Ūcuachi'a repa cho'osi'e ñasinapi kuaasome repanare ñaũu chini raisinare. ³⁷ Kuarena Gadara cheja cana ɰcuauũko asa kũkũcajejaniso,

—Pa'imanejũ'u mu'u icheja. Saijũ'u —chiniasome Jesure. Chitena co'ira chini choovũna tuniasomu repau. ³⁸ Co'ipi'rakũna vati paasi'kũ Jesuni ja'me sasa chini rua sẽniasomu. Sẽeuna,

³⁹ —Mu'u vũ'ena co'ijũ'u. Co'i Dios mu'ure cho'okaisi'ere peore kũajũ'u —chiniasomu Jesús repau'te.

Jă'aja'ñe i'kauna co'i Jesús repau'te cho'okaisi'ere peore vũ'ejoopo pa'inani ɰcuauũkore kuaasomu repau vati paasi'kũ.

Jairo mamakona'me chie ravu jũ'iko'te Jesús vasosi'ere kuamu
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Repau Jesús chiara jēni jo'e col'una pāi jainuko cha'aju pa'isinaje-ju ña rua pojosoasome repau'te. ⁴¹ Reparumu Jairo judiōpāi chī'ivũ'e chũ'uku rani Jesure ti'jñeñe ro're puu ñul'io,

—Chu'ure vu'ena ja'me saijũ'u —chiniasomu. ⁴² Repau mamako, ũcuate'eva'opi jūnisopi'raasomo, chekurumu docerepaũsurumu pa'ikoji. Jũ'iona Jesuni soniasomu repau. Sokuna ja'me saiuna repau'te tuhana pāi si'acakā'jño tĩ'tiasome repau'te Jesure.

⁴³ Ũcuaja'che romio, docerepaũsurumu chie ravu jũ'iko ja'me paniasomo. Ũkopāipi cho'o vasoajũ chini repava'o paasi'e kuri peore ro'isoasomo repava'o. Jā'ata'ni repao'te ũko cho'ote'easome repa. ⁴⁴ Jā'aja'ñe pa'ikoji rani Jesús cho'jepi repau ju'ikāa puo juhasirũ'tuvana chēasomo repao. Chēaona chie raisi'e churata'ni teana cuhasoasomu repao'te.

⁴⁵ Repaoji chēaona,

—¿Neepi chu'ure chēare? —chiniasomu Jesús.

Chikuna ũcuanuko,

—Chēama'me chukuna —chiniasome repau'te.

Chitena Pedro i'kaasomu.

—Masiu, pāiva'na si'acakā'jño tĩ'time mu'ure —chiniasomu.

⁴⁶ Chikuna,

—Jā'ata'ni pāi chu'ure chēasinaa'me. Chu'u masicheji pāi vasosi'kua'-mu chu'u —chiniasomu repau.

⁴⁷ Jā'aja'ñe i'kauna, “Chu'u chēasi'e masimu iku”, chiio cuasa kukuso, kurukuruo rani repau'te ti'jñeñe ro're ñul'io,

—Chu'upi mu'u kaa chēasi'koa'mo vajura chini. Chēa teana te'erumu vajušosi'koa'mo chu'u —chiniasomo repao, pāi ũcuanuko asaju'te.

⁴⁸ Kuaona asa Jesús i'kaasomu repao'te.

—Jmava'o, “Iku chu'ure vasoja'mu”, chiio cuasasi'kojeko vajucuhasi'koa'mo mu'u. Sani re'oja'che pa'ijũ'u chura —chiniasomu Jesús repao'te.

⁴⁹ Repau Jesús chuta'a i'katona, cheku pāiu rani i'kaasomu Jairo'te.

—Mu'u chīiva'o jūnisōcuhasi'koa'mo. Masiu'te jo'e i'kamanejũ'u —chiniasomu repau Jairo'te.

⁵⁰ Jā'aja'ñe kuauna asa Jesús i'kaasomu.

—Vajuchumanejũ'u. Mu'upi, “Chu'u chīiva'ore vasokaija'mu Jesús”, chiiu cuasato mu'u chīiva'o vajaja'mo —chiniasomu.

⁵¹ I'ka pi'ni Jairo vu'e sani tĩ'a Pedro'te, Santiago'te, Juanna'me jũ'isi-va'o puka'kupāi cuaasomu repau repavũ'e. Chekunareta'ni vu'e kakache ũseasomu repau. ⁵² Kaka ñato Jesús chuta'a raimarumu kakasina ũcuanuko otare oiju paniasome.

Oijuna Jesús i'kaasomũ repanare.

—Re'omũ. Ũcuamakarũ oijũ'ũ mʉsanʉkona. Jũnisõsiva'oma'mo iko. Rupũ kãisiva'oa'mo —chiniasomũ repaũ repanare.

⁵³ Jã'aja'ñe i'kaũna asa jachajũ Jesure pãisoasome repa, repao jũ'i-si'ere masijũ.

⁵⁴ Ũcuarũmũ Jesús jũ'isiva'o jũtũna chẽa ʉjachũ'opi i'kaasomũ.

—Romichĩio, vʉijũ'ũ —chiniasomũ repaũ repava'ore.

⁵⁵ Chikũna vajurani teana vʉniasomo repava'o. Vʉkona Jesús repaoni ăure ăua'jũ chini chũ'uasomũ repanare. ⁵⁶ Jã'aja'ñe cho'oũna ña repava'o pũka'kũpãĩ kũkũsoasome. Ña kũkũsorena,

—Iva'ore chũ'ũ vasosi'e chekũnare pãĩ kũamanejũ'ũ —chiniasomũ Jesús repanare.

Dios chũ'ore chũ'vaa'jũ chini repaũ neenare docerepanare

Jesús saosi'ere kũamũ

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

9 ¹ Ũcuarũmũ Jesús repaũ neenare docerepanare soni chi'i, —Chũ'ũpi cho'okaiũna pãĩ sa'navũã pal'inare vati peore eto saojanaa'me mʉsanʉkona. Ũcuachi'a pãĩ jũ'iva'nare vasojanaa'me mʉsanʉkona. Jã'aja'ñe cho'oa'jũ chini jo'kamũ chũ'ũ mʉsanʉkonare —chiniasomũ Jesús repanare. ² Chini repanare ija'che chũ'uasomũ repaũ:

—Pãĩ cu'ache cho'оче ũhasinare Dios chẽa paache'te chekũnare pãĩ kũajũ pa'ijũ'ũ mʉsanʉkona. Ũcuachi'a ravũ jũ'iva'nare vasojũ'ũ —chiniasomũ repaũ.

³ Jã'aja'ñe i'ka pi'ni Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—Mʉsanʉkonapi sani cu'amakarũjẽ'e samanejũ'ũ. Vãsoũoã mʉsanʉkona ju'vejũ kul'ĩnoãjẽ'e samanejũ'ũ. Turu cu'amajũnarũã maũajaturujẽ'e samanejũ'ũ. ăujẽ'e samanejũ'ũ. Kurijẽ'e samanejũ'ũ. Kãñajẽ'e samanejũ'ũ. Kãña sa'ñejũ ju'ikãñajẽ'e sama'ñe mʉsanʉkona ju'ikãñarũãchi'a ju'ijũ kul'ijũ'ũ. ⁴ Sani kul'ijũ vʉ'ejooopo tĩ'ani mʉsanʉkonare chiina vʉ'ere canũka pa'ijũ'ũ, tĩicheja sai-chetũ'ka. ⁵ Jã'ata'ni pãĩ mʉsanʉkonare cuhena pa'ijooopoã canũkamanejũ'ũ. Mʉsanʉkonare cuhena pa'ijooopoã etani mʉsanʉkona cũ'akorophe're chũ'isi'e cha'ore tĩ'to to'ljũojũ eta saijũ'ũ. Jã'aja'ñe cho'oru mʉsanʉkonare repa, cuhesi'e masijanaa'me repa —chiniasomũ Jesús repaũ neenare.

⁶ Jã'aja'ñe chũ'ũũna sani kul'ijũ vʉ'ũajooopoã si'ajooopoã Dios chũ'ore chũ'vaasome repa. Ũcuachi'a pãĩ jũ'iva'nare vasoasome repa.

Jesús pa'iche'te Herodes cuasasi'ere kũamũ

(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷⁻⁸ Ũcuarũmũ chekũna pãĩ Jesús pa'iche'te cutujũ, “Diopi vasoũna Juan jũnisooũna tãcojũñosi'kũpi jo'e vajurani pa'imũ”, chiniasome. Chekũnata'ni, “Aperũmũ Dios chũ'o kũasi'kũpi Elĩapi jo'e vajurani pa'imũ

jā'ŭ", chiniasome. Chekúnata'ni, "Aperum Dios chŭ'o kuasinapi te'eŭ vajurani pa'imŭ jā'ŭ", chiniasome. Reparum Herodes, pāi jainukore chŭ'ukŭ Jesús cho'ochē'te pāipi kuajuna asaasomŭ, pāi Jesure cutusi'e ũcuaja'che. Asa, "¿Je'se paakŭ ie?", chini rŭa cuasaasomŭ repaŭ.

9 Rŭa cuasakŭ i'kaasomŭ repaŭ.

—Aperum Juanre sĭjopŭ'te tusoal'ju chini chŭ'usi'kua'mŭ chŭ'u. Jā'a-ta'ni, ¿jeeja'iu'ŭ jā'ŭ? Pāipi kuajuna repaŭ pa'iche rŭa si'ache asakŭ pa'imŭ chŭ'u —chiniasomŭ repaŭ.

Jā'ajekuna repaŭ Herodes Jesuni ñauakuna si'ache cho'oasomŭ.

Pāi cinco milrepanare Jesús āu āusi'ere kuamŭ

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

10 Na'a pa'isirumŭ Jesús neena, repaŭ saosina rani repaŭ cho'osi'e peore kuaasome repaŭ'te. Kuarena repanarechi'a Betsaida vŭ'ejoopo kueñena pāi peochejana saasomŭ repaŭ. 11 Sauna repaŭ saischejana pāipi asa tuhajuna ña pojoasomŭ Jesús repanare. Tuharena pāi cu'ache cho'ochē ũhasosinare Dios chēa paache'te kuaasomŭ repaŭ repanare. Ūcuachi'a jŭ'iva'nare vasoasomŭ repaŭ.

12 Na'isocuhakuna repaŭ neena, docerepana repaŭ'te rani ija'che i'kaasome:

—Icheja vŭ'ñajooopōājē'e peomŭ. Inare pāi saojŭ'ŭ, vŭ'ñajooopōa kueñe pa'ĭjooopōa, ũjajooopōāna'me jmajooruāna sani āuna'me kāivŭ'ña ku'ea'ju —chiniasome repaŭ.

13 Jā'aja'ñe i'kanareta'ni Jesús i'kaasomŭ repanare.

—Musanukonapi āu āujŭ'ŭ inare —chiniasomŭ.

Chikuna,

—Pāpuā, cincorepapuā, va'i te'eka'chapava'narechi'a paame chukuna. ¿Chukunapi āu koojani ra inare pāi ũcuanukore āua'ju chiikŭ mŭ'ŭ? —chiniasome repaŭ repaŭ'te.

14 Chekurumŭ repaŭ pāi cinco milrepana na'a jainuko pa'icosome, mŭpāichi'a kuēkueto.

Pa'ijuna,

—Te'ekuanupŭ cincuentarepanachi'a pāi puua'ju. Ūcuanuko ũcuajanukochi'a puua'ju. Jā'aja'ñe i'kajŭ'ŭ inare pāi —chiniasomŭ Jesús repaŭ neenare.

15 Chikuna Jesús neenapi chŭ'urena pāi ũcuanuko te'ekuanuchi'a puuasome. 16 Puu ñu'ijuna pā, cincorepapuā va'i te'eka'chapava'nare mini cājikŭ sunamŭre ñakŭ Dioni, "Re'orepamŭ, Ja'ku", chini repaŭ neenani tŭ'se ĩsiasomŭ repaŭ, ũcuanukore āua'ju chini. (Jmanukoru pa'isi'e āu Dioni sēkuna teana rŭa paniasomŭ.) 17 Pāi ũcuanuko chajiche āniasome repa. Jā'ata'ni repaŭ āijuna cajejaisi'e sia docerepajŭ'ña maña timuasome repaŭ Jesús neena.

Pedro, “Dios Raosi'kua'mu Jesús”, chiisi'ere kuamu

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

18 Na'a pa'isirumu Jesupi Dioni te'eu sêeuna repau neena ja'me paniasome. Pa'ijuna repanare chu'o sêniasomu repau.

—Pâi chu'u pa'iche cutuni, ¿je'se chiiche? —chiniasomu repau.

19 Chikuna i'kaasome repana.

—“Juan, Pâi Okoro'veku'mu jâ'u”, chiime pâi chekuna mu'ure i'kani. Chekuna, “Aperumu pa'isi'ku Elíaa'mu jâ'u”, chiime mu'ure. Jo'e chekuna, “Aperumu Dios chu'o kuasi'kupi jûnisôsi'kupi jo'e vajurani pa'imû jâ'u”, chiime mu'ure —chiniasome repana repau'te.

20 Chitena asa repanare sêniasomu repau.

—Musanukonajê'e chu'u pa'iche cutuni, ¿je'se chiiche? —chiniasomu repau repanare.

Chikuna,

—Pâi ûcuanukore chû'ua'ku chini Dios Raosi'kua'mu mu'u. Cristoa'mu —chiniasomu Pedro repau'te.

21 Pedroji, “Dios Raosi'kua'mu mu'u; Cristoa'mu”, chikuna, “Chekunare pâi kuamanejû'u”, chiniasomu Jesús repanare.

Repau chuenisojachere kuamu Jesús

(Mt 16.21-28; Mr 8.31-9.1)

22 Chini jo'e i'kaasomu repau.

—Chu'u Dios Raosi'ku rua asi cho'ocojñoja'mu. Judío ainana'me judío phairipâi chû'unana'me judfopâi che'chona chu'uni cuheja vanisôñe chû'ujanaa'me. Chuenisô tâcojñosi'kuta'ni choteumucujñana jo'e vajurajja'mu chu'u —chiniasomu Jesús repau neenare.

23 Repau neenare i'ka pi'ni pâi ûcuanukore i'kaasomu repau.

—Musanukonapi chu'u neena pañu chini musanukonare cho'ouache ûhasô chu'u chû'ûñe'te si'aumucujña cho'ojû pa'ijû'u. Chu'ure cuasanajejuna chu'ure cho'ocheja'che vanisôñu chiijanaa'me pâi musanukonare. Pâi musanukonare jâ'aja'ñe cho'oñu chiiche asanijê'e chu'ure cuasache ûhasômanejû'u.

24 Chuenisôñe'te vajuchujû musanukona asa chêasi'ere Dios chu'ore ûhasôni jûnisôsirumu vati toana sani uujanaa'me. Jâ'ata'ni, “Pâi chukuna'te vanisôñu chiitojê'e Jesure ûcua cuasajanaa'me chukuna”, chiisina repana jûnisôsirumu Dios pa'ichejare ai sani re'oja'che pa'ijanaa'me. 25 Pâi rua si'ache paanapi chu'ure cuasamaneni repana jûnisôsirumu vati toana sani uujanaa'me. Ūcuachi'a repana paasi'e peore cho'osôja'mu. 26 Pâi chu'ure cuasanata'ni chekunani vajuchujû, “Jesure cuasamanaa'me chukuna. Ūcuachi'a Repau chu'ojê'e vesunaa'me chukuna”, chiime masinata'ni. Jâ'aja'ñe i'kasinare rua cu'ache ti'jñeja'mu. Na'a pa'isirumu chu'u, Dios Raosi'ku, cunaumu muisi'kupi

chejana jo'e cajeja'mu. Chu'u Ja'ku Dios ángelena'me ko'sija'icheja'che ko'sija'iu cajeja'mu chu'u. Caje jā'aja'ñe i'kasinare ũcuaja'che, “Inare pāi vesumu chu'u”, chiija'mu chu'u reparumu. ²⁷Musanukona icheja chu'ure ja'me pa'ina chuta'a jūnisōmarumuna chu'u Dios Raosi'kupi pāire masi chū'ukuna naja-naa'me musanukona. Ūcuarepaa'me jā'a —chiniasomu Jesús repanare pāi.

Rua ko'sija'iu Jesús carūhisi'ere kuamu

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸Repanare cutusirumu, ochorepaumucujña pa'isirumuna Dioni sēsa chini aikūtina mūniasomu Jesús. Pedro'te, Santiago'te Juanre jā'anare-chi'a ja'me mūaasomu repa. ²⁹Dioni sēe tīi'ija'iu carūniasomu repa. Repa ju'ikāña ũcuaja'che rua poko'sijakāña carūniasomu. ³⁰⁻³¹Carūni nukakuna umupāi rua ko'sijanapi te'eka'chapana peosichejapi teana rani nukaju Jesús Jerusalén vu'ejoopo jū'ijañere cutuasome. Aperumu pa'isina paniasome repa Moisen'a'me Elías. ³²Cutujuna Pedro chekuna-na'me rua uokuanata'ni kāima'ñe Jesuni rua ko'sija'iu'ni naja paniasome, repa'te ja'me pa'inare ka'chanare ũcuachi'a.

³³Repanapi Jesuni cutu pi'ni saipi'rajuna masi cuasavesuku Pedro ija'che i'kaasomu Jesure:

—Masiu, maipi ichejare pa'ijuna rua re'omu. Vu'ñaruā chotevu'ñaruā cho'okañu chiime chukuna, mu'u vu'eruna'me Moisés vu'eruna'me Elías vu'eru —chiniasomu Pedro.

³⁴Chuta'a i'katona Moisen'a'me Elíana'me Jesús nukachejana pikopi caje ta'pisomuna repanapi piko sa'navu'te nukaju Jesús neena rua kukusoasome.

³⁵Ūcuarumu piko sa'navuji chu'o i'kache ija'chere asaasome repa: “Iku chu'u chīi chu'u oi paaku'mu. Repa chu'ore asaju pa'ijū'u musanukona”, chiiche'te asaasome repa.

³⁶Jā'aja'ñe chiiche asa jo'e ñato Jesús te'eu nukaasomu. I'kama'ñe ña repa ñasi'e reparumu chekunarejē'e kuamaneasome repa Pedro-na'me Santiagona'me Juan.

Chīiva'ure vati'e paava'uni Jesús vasosi'ere kuamu

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷Jo'e apeñatato aikūti mūisi'kupi Jesupi cajeuna pāi jainuko repa'ni ñañu chini rianasome. ³⁸Ratena repanare pāi ja'me pa'ikūji cuiku Jesuni re'oja'chere sēniasomu.

—Masiu, chu'u chīiva'ure ñajū'u. Ūcuate'eva'ua'mu iku. ³⁹Vatipi si'aru-mu chēa paaku chū'ukuna rua cuiku vē've curuku repa chu'opo'ji coo rua raoku pa'imū iva'u. Iva'ure rua asi cho'o etakuta'ni vati, ai etama'mu iva'ure. ⁴⁰Mu'u neenare sēesi'ku'a'mu chu'u, vatini eto saokaapu chini. Jā'ata'ni etovesusinaa'me repa —chiniasomu repa.

⁴¹Chikuna Jesús i'kaasomu repau'te.

—Musanukona pāi irumu cana chu'ure masi cuasama'me. Rua tīiñe cuasame musanukona. ¿Keekerumu musanukona tīiñe cuasache ñaku pa'iche chu'u? —Jā'aja'ñe i'ka pi'ni— Ichejana rajū'u mu'u chīiva'ure —chiniasomu Jesús.

⁴²Chikuna rianasomu repava'u. Raiuna vatipi cho'o tāuuna ūhiu vē've curuasomu repau. Jā'aja'ñe cho'okuna ña Jesupi vatini, “Etañū'u”, chikuna etaasomu vati. Repava'ure vaso pi'ni, puka'kuni co'choasomu repau. ⁴³Jesupi jā'aja'ñe cho'ouna ña kukuso pāi ūcuanuko, “Dios peore masiku'mu”, chiniasome.

Repau chuenisojachere jo'e kuamu Jesús

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Jā'ajekuna Jesús repau neenare ija'che i'kaasomu:

⁴⁴—Chu'u i'kache asa cavesumanejū'u. Chu'ure Dios Raosi'kure kuhena pāi cu'ache cho'oa'ju chini chēa jo'kajanaa'me —chiniasomu repau repanare.

⁴⁵Jā'ata'ni repau i'kache asavesuasome repa. Reparumu Dios repa-napi masi asamaneal'ju chini asavesache cho'oasomu repanare. Masi asamanata'ni repau'te Jesure sēevajuchuasome repa.

Jesús neena, “¿Neepi na'a rua masiche?”, chiisi'ere kuamu

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶Ūcuarumu Jesús neena ija'che sāiñechi'a cutuasome: “Mai icheja pa'ina, ¿neepi na'a rua masiche?”, chiniasome. ⁴⁷⁻⁴⁸Jā'aja'ñe cutujuna repa cuasajū cutuche ñaasomu Jesús.

Ña chīiva'ure juha ra, repau'te kueñe nuko ija'che i'kaasomu repau:

—Pāi chu'ure masi cuasana chīiva'nare ikujava'nare pojona chu'ure ūcua-ja'che pojome. Pāi chu'ure pojona chu'ure Raosi'kure ūcua'che pojome. Pāi rua vesuva'napi chu'una'me Ja'kure pojoni Diopi ñato rua masinaa'me —chiniasomu Jesús repanare.

Maire cu'ache cho'omana pojoju re'oja'che cho'okaime maire

(Mr 9.38-40)

⁴⁹Ūcuarumu Juan ija'che i'kaasomu Jesure:

—Masu, chekure pāi'u'te vati pāi sa'navuā pa'inare eto saoku'te ñasinaa'me chukuna. “Jesupi chū'ukuna cho'omu chu'u”, chiisi'kuamū repau vati eto saoni. Jā'aja'ñe cho'ouna ña ūseju i'kasinaa'me chukuna repau'te, maire ja'me cho'okaima'kujekuna —chiniasome repa repau'te.

⁵⁰Chitena asa,

—Jā'aja'ñe cho'onare ūsemaneju'u. Pāi maire cuhemana maire ja'me cho'okaina'a'me —chiniasomu Jesús repau'te Juanre.

Juanna'me Santiago cho'oñu chiiche'te ñsemu Jesús

51 Ûcuarumu Jesús repau cñanumu mñirumu tĩ'acuhakuna saivajuchuma'ñe Jerusalenna saipi'raasomu. 52 Saipi'raku chekunani charo saonña Samaria cheja cajoopona sani, repau kãijavũ'ere sêekaniasome repana. 53 Sêejatena Jesupi ùcuajoopona sakuna repajoopo cana pojomaneasome repau'te, Jerusalenna saiuna.

54 Repauni pojomapunã ña repau neena Santiagona'me Juan i'kaasome. —Chukuna'te Paaku, ñinapi mu'ure cuhenapi uusôa'jũ chini, “Cñanumupi toa cajeche chũ'ujũ'ũ”, chiiku mu'ũ chukuna'te? —chiniasome repana.

55 Jã'aja'ñe i'karena churi ña, —Jã'aja'ñe cho'omanejũ'ũ. Musanukonapi cu'ache cho'oñu chiiche cuhemu Dios Rekocho. 56 Chu'ũ, Dios Raosi'ku pãire cu'ache cho'ora chini cajesi'kuma'mu. Pãire oiũ vati toa sani uuche'te ñsera chini cajesi'kua'mu chu'ũ —chiniasomu Jesús repau neenare. Ûcuarumu Jesús repau neenana'me chekũjoopona saniasomu.

Jesure ja'me kuñu chiisina i'kasi'ere kuamu

(Mt 8.19-22)

57 Ma'api saijũna cheku pãiu i'kaasomu Jesure. —Mu'ũna'me ùcuauachejña mu'ũ ku'ichejña ku'iu mu'ũ chũ'ũñe'te cho'oku pasa chiimu chu'ũ —chiniasomu repau.

58 Chikuna Jesús i'kaasomu repau'te. —Ã'care'achai kãicojña paame. Pĩ'ava'na ùcuaja'che kãisuvũã paame. Chu'ũ, Dios Raosi'kuta'ni, kãichejñajẽ'e peova'ũ pa'imũ —chiniasomu repau.

59 Chini Jesús chekuni i'kaasomu. —Chu'ũni ja'me ku'iu chu'ũ chũ'ũñe'te cho'oku pa'ijũ'ũ —chiniasomu Jesús repau'te.

Chikuna, —Pãĩ Ûcuaukore Paaku, cha'ajũ'ũ aperumu. Chu'ũ ja'kũva'ũni tãjasa. ñÛsema'ku mu'ũ? —chiniasomu repau repau'te.

60 Jã'aja'ñe i'kauna asa Jesús i'kaasomu repau'te. —Chekunapi chu'ure cuasamanajeju repana rekoñoã jũnisôsinaja'ñe pa'ínapi repana majapãĩ jũ'isinare tãa'jũ. Mu'ũta'ni pãĩ cu'ache cho'oche ùhasinare Dios chẽa paache'te rani kuaku pa'ijũ'ũ —chiniasomu repau.

61 Jã'aja'ñe i'kauna cheku i'kaasomu repau'te. —Pãĩ Ûcuaukore Paaku, mu'ũna'me kusa chiimu chu'ũ. Jã'ata'ni charo chu'ũ majapãire, “Saimu chu'ũ”, chiijasa chiimu chu'ũ. ñÛsema'ku mu'ũ? —chiniasomu repau.

62 Chikuna asa i'kaasomu repau.

—Pāi Dios chũ'ũñe cho'oñu chiinapi repaña aperũmũ pa'isi'ere jo'e pa'iuakũna Repañ chũ'ũñe'te cho'oma'to Dios neena pa'icu'amũ —chiniasomũ Jesús repañ'te.

Repañ neenare setentarepañare saomũ Jesús

10 ¹Na'a pa'isirimũ Jesús chekũnare setentarepañare ku'e chẽa i'kaasomũ.

—Mũsanũkona ũcuauũko te'eka'chapanachi'a vũñajooopõña saijũ'ũ. Chũ'ũ saijajooopõña'me chũ'ũ saijachejñana charo sanĩ Dios chũ'ore chũ'vaju pa'ijũ'ũ —chiniasomũ Jesús repañare.

²Repañani saopi'rakũ i'kaasomũ repañ.

—Asarepajũ'ũ. Trigo tuarũmũ trigo chio paakũji cho'oche cho'onare ku'e saomasomũ, repañni trigo'te tuakaapũ chini. Repañ repañare saosirũmũ cho'ocheji ruarepajekũna cho'oche cho'onapi karasõasome. Cho'onapi karasõkũna chio paakũni chũ'o raoasome repaña, chekũnani raoa'kũ chini. Dios chũ'o chũ'vache ũcuaja'che jã'aja'ñea'me. Dios chũ'o chũ'vanapi karasõjũna Dios chũ'o asamana ruu jainũkoa'me. Jã'ajekũna Dioni s̃ejejũ'ũ mũsanũkona, Repañ chũ'o chũ'vanani na'a jainũkore ku'e raoa'kũ. ³Mũsanũkonare, “Saijũ'ũ”, chiimũ chũ'ũ. Ovejachĩiva'nare chai pa'ichejñana saojekũ'ũ che mũsanũkonare cuhena pa'ichejñana saomũ chũ'ũ. ⁴Mũsanũkonapi sani turu cu'amajñaruũ mañajaturujẽ'e samanejũ'ũ. Kurijẽ'e samanejũ'ũ. Cũ'akorophe'rejẽ'e samanejũ'ũ. ũcuaja'che ma'a saijũ ti'jñenare canũkama'ñe s̃ejejũ saijũ'ũ. ⁵ũcuaja'che mũsanũkonapi ku'ijũ pāi vũñana kakani, “Diopi mũsanũkonare re'oja'che cho'okaau”, chijijũ'ũ repavũ'e pa'inare. ⁶Repavũ'e pa'ikũji re'oja'che pa'ineekũ pa'ito mũsanũkona s̃eekaisi'e Diopi re'oja'che cho'okaija'mũ repañare. Jã'ata'ni re'oja'che pa'icuhekũ pa'ito mũsanũkona s̃eekaisi'e re'oja'che cho'okai-manaja'mũ Dios repañare. Mũsanũkona Diore s̃eekaisi'e s̃ema'ñeja'ñe pa'ija'mũ repañare. ⁷ũcuate'evũ'e pa'ijũ pa'ijũ'ũ mũsanũkona. Chekũ vũñã pa'imanejũ'ũ. ũcuavũ'ere pa'ijũ repavũ'e pa'ina ãũñe'te ãũ ãijũ pa'ijũ'ũ. Mũsanũkona ãijañe ãũ pāi chũ'vache ro'ia'me. ⁸ũcuaja'che mũsanũkonapi vũ'ejoopona sani tĩ'arena repajooopo canapi mũsanũkonani cuhema'to repaña ãũñe ãũ ãijũ'ũ. ⁹ũcuaja'che repajooopo pa'iva'nare jũ'iva'nare vasa'jũ'ũ. ũcuachi'a ija'che kuajũ'ũ repañare: “Dios Raosi'kũ pāire chũ'ũpi'ramũ”, chijijũ'ũ. ¹⁰ũcuaja'che mũsanũkonapi vũ'ejoopona sani tĩ'arena repajooopo canapi mũsanũkonani cuheto ija'che i'kajũ callejoovũna etajũ'ũ. ¹¹“Ijoopoquee cha'o chũkũna cũ'akorophe're chũ'isi'ere tĩ'to to'jñome chũkũna, pāipi mũsanũkona cu'ache cho'osi'ere ña masia'jũ chini. Asarepajũ'ũ; Dios Raosi'kũ pāire chũ'ũpi'ramũ”, chijijũ'ũ mũsanũkonare cuhenare. ¹²Iere mũsanũkonani kuara: Pāi cho'oche Dios ña ro'iche chũ'ũrũmũ tĩ'aru ruu cu'ache ti'jñeja'mũ Sodoma vũ'ejoopo pa'i-

sinare. Jã'ata'ni mŕsanŕkona chŭ'vache asacuhesinare na'a rŕa cu'ache ti'ljŕeja'mŕ —chiniasomŕ Jesŭs repaŭ neenare.

Dios chŭ'o jachana pa'iche'te kuamŭ

(Mt 11.20-24)

13 Ūcuarŭmŭ Jesŭs jo'e ija'che i'kaasomŭ:

—Dios aperŭmŭ Sidŕn vŭ'ejoopona'me Tiro vŭ'ejoopo pa'inare Repaŭ masiche cho'o ñomaneasomŭ. Repanani chŭ'vakŭ cho'o ñoru cu'ache cho'oche ũhasŕ, vŕkiniokŕñapi sa'che repana sŕjona ũhacŭtapi chu'chura'asinaa'me repana, chekŭnapi ña, “Cu'ache cho'oche ũhasŕsinaa'me ina”, chiapŭ chini. Mŕsanŕkonata'ni chŭ'ŭpi chŭ'vakŭ Diochi'a cho'omasiche cho'okŭna ñasinaa'me, Corazŕn vŭ'ejoopo pa'inana'me Betsaida vŭ'ejoopo pa'ina. Jã'ata'ni ũcua cu'ache cho'oche ũhasŕmanesinaa'me mŕsanŕkona. Jã'ajekŭna rŕa cu'ache ti'ljŕeja'mŭ mŕsanŕkonare Corazŕn vŭ'ejoopo pa'inana'me Betsaida vŭ'ejoopo pa'inare. 14 Na'a pa'isirŭmŭ Dios pŕi ũcuanŭko cho'oche ña ro'iche chŭ'ŭmucuse tŕ'aru Sidŕn vŭ'ejoopo pa'isinana'me Tiro vŭ'ejoopo pa'isinare rŕa cu'ache ti'ljŕeja'mŭ. Jã'ata'ni mŕsanŕkonare Corazŕn vŭ'ejoopo pa'inana'me Betsaida vŭ'ejoopo pa'inare na'a rŕa cu'ache ti'ljŕeja'mŭ, chŭ'ŭ cho'oche ñasinata'ni jachasi'e ro'i.

15 'Mŕsanŕkona Capernaum vŭ'ejoopo pa'ina, “Dios pa'ichejana saijanaa'me mai”, chiime. Jã'ata'ni Dios mŕsanŕkonare Repaŭ pŕi ũcuanŭko cho'oche ña ro'iche chŭ'ŭmucuse tŕ'aru vati toana saoja'mŭ —chiniasomŭ Jesŭs repanare.

16 Chini repaŭ neenare jo'e i'kaasomŭ repaŭ.

—Pŕi mŕsanŕkona i'kache asa jachamana chŭ'ŭ i'kache ũcuaja'che asa jachama'me. Pŕi mŕsanŕkonare cuhena chŭ'ŭre ũcuaja'che cuheme. Pŕi chŭ'ŭre cuhena chŭ'ŭre Raosi'kŭre Diore ũcuaja'che cuheme —chiniasomŭ Jesŭs repanare.

Dios chŭ'o chŭ'vañu chini saisina setentarepana co'isi'ere kuamŭ

17 Jesupi saonŭna chŭ'vajani pojojŭ co'i repaŭni kŭaasome repana setentarepana.

—Chŭkŭna'te Paakŭ, chŭkŭna mŭ'ŭ ku'e chŕa saosinapi chŭ'ŭjuna pŕi sa'navŭŕ pa'isina vati eta saisinaa'me —chiniasome repana repaŭ'te.

18 Jã'aja'ñe kŭarena asa repanare ija'che i'kaasomŭ repaŭ:

—Vati aire cŭnaŭmŭpi oko fe'neñeja'ñe na'mi tuŕi'kŭni ñasi'kŭa'mŭ chŭ'ŭ.

19 Jã'ata'ni chŭ'ŭ mŕsanŕkonare Diochi'a cho'omasiche'te cho'oa'jŭ chini masire jo'kasi'kŭa'mŭ. Masinajejŭ mŕsanŕkonapi añana'me puni tumuni-jŕ'e asi cho'omanejanaa'me. Ūcuaja'che vati cho'oche peore ũsejanaa'me mŕsanŕkona. Jã'are cho'oju jmakarŭjŕ'e cu'ache cho'ocojñomanejanaa'me mŕsanŕkona. 20 Pŕi sa'navŭŕ pa'inare vati etoni pojomanejŭ'ŭ

musanukona. Utija'ophuro cunaumu pa'iphurona Dios musanukona mami tochasi'ere cuasaju pojokũ —chiniasomu Jesús repau neenare.

Jesús pojokũ i'kasi'ere kuamu

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Reparumu Jesús, Dios Rekochoji repauni ja'me pa'iana rua pojokũ i'kaasomu.

—Ja'ku, mu'u cunaumu pa'inana'me cheja pa'inare peore chũ'uku'mu. Mu'ure rua pojokũ i'kamũ chũ'u. Pãi, “Mu'u chũ'o peore masinaa'me chukuna”, chijũ cuasanare mu'u chũ'o asamasiche ũsemũ mu'u, repanapi asavesua'ju chini. Jã'ata'ni pãi chiĩva'naja'ñe vesu'ju, “Dios chũ'ojẽ'e vesu-naa'me chukuna”, chini cuasanarechi'a mu'u chũ'o asamasiche jo'kakũ'mu mu'u, repanapi asamasia'ju chini. Jã'aja'ñere chiimũ mu'u. Jã'ajekuna, “Re'orepamu”, chiimũ chũ'u mu'ure —chiniasomu Jesús Puka'kure.

²² Diore i'ka pi'ni pãire i'kaasomu repau.

—Chũ'u Ja'ku Repau pa'iche masiche peore jo'kasi'kuamũ chũ'ure. Chũ'u pa'iche vesume pãi. Chũ'u Ja'kuta'ni masimũ. Ũcuaja'che chũ'u Ja'ku pa'iche vesume pãi. Chũ'uta'ni Repau pa'iche masimũ, Repau Mamakujeku. Chũ'ure kuauanarechi'a chũ'u Ja'ku pa'iche kuamu chũ'u —chiniasomu Jesús repanare.

²³ Jã'aja'ñe i'kakũ repau neenarechi'a i'kaasomu repau.

—Chura chũ'uni ja'me pa'ijũna rua re'omu musanukonare, chũ'upi si'ache cho'o ñokuna. ²⁴ Aperumu pa'isina Dios chũ'o kuasinana'me pãi chũ'usina irumu musanukona ña'ñeja'ñere ña'ũ chiisinata'ni ñamanea-some. Ũcuachi'a irumu musanukona asacheja'chere asa'ũ chiisinata'ni asamanesinaa'me repauna —chiniasomu Jesús repau neenare.

Samariapãiu re'oku cho'osi'ere Jesús cuasaku kuasi'ere kuamu

²⁵ Ũcuarumu judiopãi che'chokũ Jesuni cutura chini mũaasomu, repau masiche'te cho'o ñara chini. Mũa repau'te ija'che sēniasomu repau:

—Masĩ, chũ'upi Dios pa'ichejana ai sani pasa chini, ¿je'se cho'oja'che? —chiniasomu repau.

²⁶ Chikuna Jesús i'kaasomu repau'te.

—Dios chũ'o tocha jo'kasi'e, ¿ũquere kuaku? Mu'upi ñato, ¿je'se kuaku? —chiniasomu repau.

²⁷ Chikuna i'kaasomu repau.

—Dios chũ'o tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

Pãi musanukonare ũcuanukore Paaku'te Diore

musanukona auna'me rekoñoãna'me kokana'me cuasache peore

jã'api rua cuasaju pa'ijũ'u.

Musanukona meñe oicheja'che kueñe pa'inare oiju pa'ijũ'u.

Jā'aja'ñe kuamũ Dios chũ'o, aperumũ tocha jo'kasi'e —chiniasomũ repau pāi che'chokũ.

²⁸ Jā'aja'ñe i'kaũna asa Jesús i'kaasomũ repau'te.

—Rũhiñe i'kamũ mũ'u. Mũ'upi jā'aja'ñe cho'oni Dios pa'ichejare ai sani pa'ija'mũ —chiniasomũ Jesús.

²⁹ Jā'aja'ñe i'kaũna asa, pāipi repauni ña, “Ũcuarepa cho'okũ'mũ iku”, chiiũ cuasaa'jũ chini Jesure jo'e sēniasomũ repau.

—¿Neea'ñe chũ're kueñe pa'ina? —chiniasomũ repau.

³⁰ Chikũna Jesús ija'chere cuasakũ kuaasomũ repau'te:

—Pāiũ Jerusalén vũ'ejoopoji Jericó vũ'ejoopona cajeasomũ. Cajekũna pāi cu'ana ma'ana tijña chēasome repau'te. Chēa repau cu'amajñaruã tutesõ, repau ju'ikãñaruã tĩ'te, repau'te ai jũ'iñetu'ka rua vani jo'ka sanisõasome repaana. ³¹ Vani jo'ka satena judío phairipāiũ ũcuama'api rani chueesiva'ũni ña ma'a chekũkã'kona jēni pachu carani saniasomũ. ³² Carani sakũna chekũ, Leví jojosi'kũ Dios vũ'e cho'oche cho'okaikũ ũcuama'api rani ũcuaja'che chueesiva'ũ ũhicheja tĩ'a ma'a chekũkã'kona jēni pachu carani saniasomũ. ³³ Chekũ, Samariapāiũta'ni ũcuama'api raiũ chueesiva'ũ ũhicheja tĩ'a ña oniasomũ repava'ure. ³⁴ Ña oiũ repava'ũ asimajñana pĩsi ũche conona'me u'chape'e ro'vecuha, kãñase'repi vee-kaniasomũ repava'ure. Vee pi'ni repau burrova'upi tuo sa, pāi kãivũ'ere paakũ kuiraasomũ repau. ³⁵ Jo'e apeñatato repau Samariapāiũ saipi'ra-kũ, repavũ'e paakũ'te denario kurire're ka'chare're mini ĩsiku ija'che i'kaasomũ: “Iva'ure chueesiva'ure kuirakaijũ'ũ chũ'ure. Chũ'ũ ro'isinũko tĩ'ama'to mũ'upi ro'ikaijũ'ũ. Chũ'ũ jo'e raisirumũna mũ'ũ ro'ikaisinũko ro'ira mũ'ure”, chiniasomũ Samariapāiũ —Jā'aja'ñe kuaasomũ Jesús repau'te judiõpāi che'chokũ'te.

³⁶ Jā'aja'ñe kua pi'ni Jesús repau'te chũ'o sēniasomũ.

—Chueesiva'ũ ũhisima'a ũmupāi chotena te'enachi'a saiũ ñaasome repau'te. Jā'ata'ni te'eũ re'oja'che cho'okaniasomũ repau'te, pāi kueñe pa'inare re'oja'che cho'okaicheja'che. ¿Kaupi repau'te jā'aja'ñe cho'oka-kũ? —chiniasomũ Jesús repau'te.

³⁷ Chikũna,

—Chueesiva'ure ña oisi'kupi re'oja'che cho'okaisi'kua'mũ repau'te —chiniasomũ judiõpāi che'chokũ.

Chikũna,

—Ũcuarepaa'me jā'a. Mũ'ũjẽ'e ũcuaja'che sani chekũnani ña oiũ re'o-ja'che cho'okaĩũ pa'ijũ'ũ —chiniasomũ Jesús judiõpāi che'chokũ'te.

Martana'me María vũ'ere pa'imũ Jesús

³⁸ Ũcuarumũ Jesús repau neenana'me jo'e saiũ chekũjooopona tĩ'aũna romichĩio Marta repao vũ'ena Jesure soni mutuaasomo. ³⁹ Repao Marta

cho'jeo María ve'easomo. Jesupi kaka pũũũna repau che'choche'te asara chini repau'te kueñe pũũasomo repao María. ⁴⁰ Jã'ata'ni Marta, vũ'e cho'omajñaruãre te'eo cho'o ca'naso, Jesure kueñe rani ija'che i'kaasomo:

—Pãi Ūcuanũkore Paaku, chũ'u cho'jeo cho'omajñaruã ja'me cho'oma'mo chũ'ure. Chũ'uchi'a te'eva'o cho'oko pa'imo. ¿Chũ'ure ña oima'ku mu'u? I'kajũ'u repao'te chũ'ure ja'me cho'oa'ko —chiniasomo repao repau'te.

⁴¹ Chikona Jesús i'kaasomu repao'te.

—Asarepajũ'u, Marta. Mu'u pa'iche'te ruarepa peore cuasako oimo mu'u. ⁴² Re'oja'che pa'iche chuta'a chẽama'mo mu'u. Mũche'ota'ni chũ'u che'choche'te asaneeko re'oja'che pa'iche'te chẽacuhamo. Jã'aja'ñe cho'oko'te ũsema'mu chũ'u —chiniasomu Jesús repao'te Martare.

Diore s̃eñe'te che'chomu Jesús

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

11 ¹ Ūcuarumu Jesús repau saisichejare pa'iu Dioni s̃eniasomu. S̃eni pi'niũna repau neeku te'eu ija'che i'kaasomu repau'te:

—Chũkũna'te Paaku, Diore s̃eñe'te che'chojũ'u chũkũna'te, Juan repau neenare che'chosieja'che —chiniasomu repau.

² Chikũna Jesús repau neenare i'kaasomu.

—Mũsanũkonapi Diore s̃eni ija'che i'kajũ'u:

Ja'ku, Cũnaumu Pa'iku, pãi mu'ure vajũchũu pojoa'ju.

Ūcuachi'a mu'u chũ'uñe pãi ūcuanũko cho'ojarumu tĩ'aa'ku.

Cũnaumu pa'ina mu'u chũ'uñe masi cho'ocheja'che cheja pa'ina ūcuaja'che re'oja'che cho'ojũ paaru.

³ Ūcuachi'a chũkũna chiiche ãu si'aumucujũ ãisijũ'u, chũkũna ãijañe.

⁴ Chũkũna cu'ache cho'oche jo'e cuasamanejũ'u, chũkũna'te pãi cu'ache cho'osi'e chũkũna jo'e cuasama'ñeja'ñe.

Chũkũna'te vatipi chũ'ũkũna cu'ache cho'oũu chiito mu'upi ãsekaijũ'u, cho'omaneajũu chini.

Jã'aja'ñe i'kaju Diore s̃eeju pa'ijũ'u —chiniasomu Jesús repanare.

⁵⁻⁶ Chini repanare jo'e i'kaasomu repau.

—Chekũrumu mũsanũkona te'eu mu'ure kueñe pa'iku mu'u vũ'ena ñami-repana muamu. Mũa jatisa'aro tĩ'a ve'sere nukaku ija'che i'kamũ: “Chũ'ure re'oku, vũni pãra'pũruã chotera'pũruã ãisijũ'u chũ'ure. Jo'e co'chora chũ'u mu'ure. Cheku chũ'ure re'oja'che cho'oku so'opi raiũ churepara chũ'u vũ'ena tĩ'amũ ãiñejẽ'e peokũni”, chiimũ repau chekũrumu mu'ure. ⁷ Jã'a-ja'ñe s̃eto mu'u chekũrumu ija'che i'kamũ: “Cho'ouama'ñe cho'omanejũ'u chũ'ure. Jatisa'aro jeosõcuhasi'kuamũ chũ'u. Kãsa chini chũ'u chĩiva'na-na'me mũesõcuhasi'kuamũ chũ'u. Mu'u s̃eñe vũni ãsima'mu chũ'u”, chiimũ mu'u repau'te.

8'Asarepajũ'u, musanukona. "Chũ'ure re'okũ'mũ", chiikuta'ni repau sēēñe vñni ñsima'mũ mũ'u. Jã'ata'ni, "Chũ'uni jeereparũmũ sēeto asa ca'nasō, vñni ñsija'mũ chũ'u", chini cuasa, vñni repau chiiche peore ñsija'mũ mũ'u repau'te.

9'Ija'che kuamũ chũ'u musanukonare: Ũcuaja'che musanukona chiiche cuhama'ñe Dioni rua sēēju pa'ijũ'u ñsia'kũ. Cuhama'ñe sēēju pa'ito ñsija'mũ Repau. Ũcuachi'a musanukona Repau'te sēesi'e cha'ajũ'u ñsia'kũ. Cha'ani koojanaa'me musanukona. Ũcuachi'a pãiu repau'te re'okũ vñ'ena mũa tĩ'a jatisa'aro'te nukakũ, repau chiiche'te koorepara chini cuhama'ñe rua jeerũmũ sēēũ pa'icheja'che Diore rua jeerũmũ sēēju pa'ijũ'u. Jã'aja'ñe cho'ojũ pani koojanaa'me musanukona. 10Repanare karache'te Diore sēena koojanaa'me. Ũcuachi'a Repau'te sēesi'e cha'ana koojanaa'me. Ũcuachi'a pãiu repau'te re'okũ vñ'ena mũa tĩ'a jatisa'aro'te nukakũ, rua jeerũmũ sēēũ pa'iu koocheja'che koojanaa'me pãi, Diore rua jeerũmũ sēēju pa'ina.

11'Musanukona umupãi chĩi paana, asarepajũ'u. Mũ'u chĩipi mũ'uni pãre sēeto catapu'te mini ñsima'me musanukona. Jã'apãani chiacha va'ire sēeto añani mini ñsima'me musanukona. 12Kura chiapũ sēeto punioni mini ñsima'mũ mũ'u repau'te. Jã'aja'ñe cho'omanaa'me musanukona. 13Cu'ache pa'inata'ni musanukona chĩiva'nare re'oja'chere ñsinaa'me musanukona. Mai Ja'kũ, Dios, Cũnaumũ Pa'ikũ na'a re'oja'chere ñsikũ'mũ maire. Pãipi Repau'te sēeto Repau Rekochu'te ñsikũ'mũ Repau repañare —chiniasomũ Jesús repañare.

Pãi Jesure, "Vatini paakũ si'ache cho'omasimũ", chiisi'ere kuamũ

(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)

14Ũcuarũmũ Jesús vatire pãiu'te chũ'o cutuche ñsekũni eto saokaniasomũ. Eto saouña vatire paasi'kupi, chũ'o cutumanesi'kupi chũ'ore cutukũna ña kukuasome pãi. 15Pãi te'ena ija'che i'kaasome:

—Vati chũ'ukũji Beelzebuji cho'okaiũna vati ũcuajanare eto saokũ'mũ ikũ Jesús —chiniasome repaña.

16Jã'aja'ñe i'karena chekũna Jesús masiche'te masiñũ chini ija'che i'kaasome:

—Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñojũ'u chũkũna'te —chiniasome repaña.

17Jã'aja'ñe i'kajũna Jesús repaña cuasajũ cutuche'te masikũ ija'che i'kaasomũ repañare:

—Pãi ũcuate'echeja pa'inapi sãĩñechi'a cavani vaijũ si'asōjanaa'me. Ũcuachi'a majapãichi'api ũcuate'evũ'e pa'inapi sãĩñechi'a cavani majapã sējosōjanaa'me. 18Ũcuachi'a vati aipi repau neenana'me sãĩñechi'a cavato repau chũ'uñe si'asōmũ. Jã'ata'ni musanukona chũ'ure, "Vati chũ'ukũji Beelzebuji vati ũcuajanare eto saomasiche jo'kasi'kũa'mũ mũ'ure", chiime. 19Jã'aja'ñe musanukonapi i'karena iere sēmũ chũ'u: Musanukona neenare, ¿japũ vati eto saomasiche jo'kau? ¿Vati aipi jo'kau? Ija'che chiijũ

sēejū'u repanare: “¿Vati eto saomasiche vati aipi jo'kaṁ mṁsanṁkonare?”, chiiṁjū'u. Jā'aja'ñe sēeto repana mṁsanṁkonare, “Rūhiñe cuasama'me mṁsanṁkona”, chiijanaa'me. ²⁰Chū'u vati eto saomasiche Dios jo'kasi'ea'me. Chū'upi Dios jo'kasi'ere cho'okuna ña, “Dios pāi ūcuanṁkore chū'ukū'mu”, chiiṁ masijanaa'me pāi.

²¹Pāiṁ rṁa kokauji rṁa vaiche paakūji repau vū'ere pē'jeto repau cu'amajñaruā ñaacu'amṁ. ²²“Vaiche'te paakuna chū'u neemajñaruā ñaamanejanaa'me pāi chū'ure”, chini cuasaku pojomu repau. Jā'ata'ni repau'te na'a rṁa koka paakūji rani, repau'te vani kukosō, repau paaku pojosi'e vaichena'me cu'amajñaruā tutesōja'mu repau'te. Tutesō repau neenani īsija'mu —chiniasomu Jesús repanare.

²³Chini ija'che i'kaasomu repau:

—Pāi chū'ure jovomana cuheme chū'ure. Cuheju chekṁnapi chū'uni jovoṁ chiito ūseme repana, chū'uni jovomaneajṁ chini —chiniasomu Jesús repanare pāi.

**Vati pāiṁ sa'navu'te pa'iṁ eto saocojñosi'kupi jo'e
pāiṁni co'iche'te kṁamṁ
(Mt 12.43-45)**

²⁴Ūcuarṁmu Jesús repanare pāi jo'e ija'che i'kaasomu:

—Pāiṁ sa'navu pa'isi'kṁni etosōru vati sani oko peochejñare ku'iṁ pa'imṁ pṁachejñare ku'ekṁ. Jā'ata'ni jñamaneni, “Chū'u vū'ēja'chena co'ira pāiṁ sa'navṁna”, chini cuasamu repau. ²⁵Jā'aja'ñe cuasa repau co'i ñato pāiṁ sa'navu vū'e ju'o care'vasivū'ēja'che re'oja'imṁ. ²⁶Jā'aja'ñere rani ña jo'e sani chekṁnare vati repau'te na'a rṁa cu'anani sieterepanare ku'e jñaa ra pāiṁ sa'navṁna paṁu chini ūcuanṁko kakame repana. Jā'ajekuna pāiṁ aperiṁmu cu'ache pa'isi'e na'a rṁa cu'ache pa'imṁ —chiniasomu Jesús repanare.

Ūcuarepa pojoju pa'iche'te i'kamṁ Jesús

²⁷Jā'aja'ñe i'katona pāina'me pa'ikoji romio ūjachū'opi i'kaasomo Jesure.

—Mū'ure jñaa jojasi'ko rṁa pojoko pa'icosomo —chiniasomo.

²⁸Chikona i'kaasomu repau.

—Ūcuarepaa'me jā'a. Pojoko pa'imo repao. Jā'ata'ni Dios chū'o asa jachama'ñe cho'ona repao'te na'a rṁa pojoju pa'ime —chiniasomu Jesús repao'te.

**Pāi cu'ache pa'ina Jesure, “Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñojū'u”,
chiisi'ere kṁamṁ**

(Mt 12.38-42; Mr 8.11-12)

²⁹Ūcuarṁmu Jesús pāipi repau pa'ichejana chī'rena ija'che i'kaasomu repanare:

—Pāi irumũ cana cu'ache pa'inaa'me. Chũ're, “Dios Raosi'kuma'mũ Jesús”, chiime repaña. Jã'ata'ni, “Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñojũ'u chũkuna'te”, chiime repaña, chũ'u pa'iche'te masiũu chini. Jã'ata'ni cho'o ñoma'mũ chũ'u repañare. Jonás cho'ocojñosi'ēja'chechi'a cho'ocojñoja'mũ chũ'u. ³⁰ Aperumũ Níneve vũ'ejoopo pa'isina Jonás cho'ocojñosi'ere asa, “Dios raosi'kucosomũ jã'u”, chiniasome. Chũ'u Dios Raosi'ku Jonás cho'ocojñosi'ēja'che cho'ocojñoja'mũ, pãipi asa, “Jesús Dios Mamakũ'mũ”, chiiju cuasaa'ju chini. ³¹ Aperumũ pa'isi'ko suripũ cakã'ko canare pãi chũ'usi'ko rũa so'opi Salomón rũa masiũ chũ'vache'te asara chini ranciasomo. Repañ'te Salomon'te na'a rũa masiũji ichejare pa'imũ chũ'u. Jã'ata'ni chũ'u chũ'vache asacuheme mũsanũkona irumũ cana. Jã'ajekũna Dios pãi ũcuanũko cho'oche ña ro'iche chũ'ũumucuse tĩ'aru aperumũ pa'io pãi chũ'usi'kopi ija'che i'ka-ja'mo mũsanũkonare, irumũ pa'iju chũ're cuasamanesinare: “Cu'are cho'oju Diore cuasamanesinajeju ro'iju pa'ijanaa'me mũsanũkona”, chiija'mo. ³² Aperumũ Jonapi rũa masiũji Dios chũ'ore chũ'vakũna asa chẽa, Níneve vũ'ejoopo pa'isina repaña cu'ache cho'oche ũhasõasome. Repañ'te Jonare na'a rũa masiũji ichejare pa'imũ chũ'u. Jã'ata'ni chũ'u chũ'vache asacuheme mũsanũkona irumũ cana. Níneve vũ'ejoopo pa'isina cu'ache cho'oche ũhasõsi'ēja'che cu'ache ũhasõmanaa'me mũsanũkona irumũ cana. Jã'ajekũna Dios pãi ũcuanũko cho'osi'e ña ro'iche chũ'ũumucuse tĩ'aru Níneve vũ'ejoopo pa'isinapi ija'che i'kajanaa'me mũsanũkonare irumũ pa'inare: “Cu'ache cho'oche ũhasõmanesinajeju ro'iju pa'ijanaa'me mũsanũkona”, chiijanaa'me —chiniasomũ Jesús repañare.

ᲙᲟᲗᲟᲣᲠ ᲙᲉᲟᲗᲁᲘᲉ ᲙᲓᲗᲉᲗᲁᲗ᲏Ᲊ ᲙᲉᲟᲗᲁᲘᲉ ᲙᲓᲗᲉᲗᲉᲗᲉ ᲙᲓᲗᲟᲣᲠ

(Mt 5.15-16; 6.22-23)

³³ ᲚᲙᲟᲗᲟᲣᲠ Jesús repañare pãi jo'e i'kaasomũ.

—Pãi te'ewjẽ'e ᲙᲟᲗᲟᲣᲠ chũoni chave nũkoma'me. ᲚᲙᲟᲗᲁᲗᲉ totoroji jao nũkoma'me. Jã'ata'ni, “Pãi ivũ'ena kakani chija'iũna ñamanejanaa'me”, chini ᲙᲟᲗᲟᲣᲠ chũo, ũmũna tũomũ re'oja'che miakũna ñaa'ju chini. ³⁴ Mũsanũkona ñakocaã masi ñoto cho'oche cho'ore'omũ. Jã'ata'ni ñakocaãpi masi ñoma'to cho'oche cho'ocua'mũ. ᲚᲙᲟᲗᲁᲗᲉ mũsanũkonapi re'oja'che cuasani re'oja'chechi'a cho'oju pa'ijanaa'me. Cu'ache cuasani cu'achechi'a cho'oju pa'ijanaa'me. ³⁵ Pãi Dios chũ'o masinapi Repañ'te cuasamaneni chijacheja pa'inaja'ñe cu'ache pa'ime repaña rekoñoã. Jã'ajekũna ñare-paju pa'ijũ'u mũsanũkona, jã'aja'ñe pa'imaneñu chini. ³⁶ Mũsanũkonapi Dios chũ'o asa cuasato rũa re'oja'che pa'ija'mũ mũsanũkona rekoñoã. ᲙᲟᲗᲟᲣᲠ re'oja'che ᲙᲓᲗᲉᲗᲁᲗ᲏Ᲊ ᲙᲉᲟᲗᲁᲘᲉ ᲙᲓᲗᲉᲗᲉ ᲙᲓᲗᲉᲗᲉ mũsanũkona rekoñoã —chiniasomũ Jesús repañare.

Fariseopãina'me judíopãi che'chona cu'ache cho'оче'te khamu Jesús

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

37 Jã'aja'ñe i'ka pi'niuna fariseopãiu, “Chũ'u vñ'ena mua ãu ãijũ'u”, chiniasomu Jesure. Chikuna mua kaka ãure ãsa chini mesako'are pũ ñuniasomu repau. 38 Æu ãipi'rakuta'ni charo Jesupi repau jũjñare choa-mauna ña, “Aipãi chũ'u jo'kasi'e cho'oma'mu ikũ”, chini cuasa, kũkasomu fariseopãiu. 39 Kũkusokuna ña Jesús ija'che i'kaasomu repau'te:

—Musanukona fariseopãi rekoñoã cu'ache cuasache jo'kasõmanajeju cunaro'rona'me cunare'a sê'sevũachi'a sosaju sa'navuã sosama'ñeja'ñe sê'sevũchi'a re'onaja'ñe cho'ojũ chekuna nee joreju tute paanaa'me. 40 Rua vesunaa'me musanukona. Sê'sevũ pa'ichechi'a cho'oma'ñe sa'navũquee ũcuachi'a cho'osi'kua'mu Dios. 41 Ija'che cho'ojũ pa'ijũ'u musanukona: Pãi chuova'na pa'iva'nare ña oiju cu'amajñaruã ũcuamajñaruãre re'ojamajñaruãre ãsijũ'u repanare. Musanukonapi jã'aja'ñe pãire oiju pani rekoñoã re'oja'che cuasani sê'sevũ ũcuaja'che re'oja'che pa'ijanaa'me.

42 'Musanukona, fariseopãi, Dios chũ'u jo'kasi'ere cho'ojũ ja'oruã ãu va'isũche maña kua'koja'oruãre si'arumu ãsiju pa'inaa'me, Repau, “Chũ'ure ãsijũ'u”, chiisinukoru. Chekũrumu dierepaja'oruã paani te'ēja'oru ãsime. Chekũrumu cienrepaja'oruã paani dierepaja'oruã ãsime. Jã'achi'a ãsinaa'me musanukona. Jã'ata'ni chekũnare ũcuarepa cho'omanaa'me musanukona. Diore ũcuaja'che masi cuasamanaa'me musanukona. Cu'amajñaruã ũcuã ãsiju pa'ijũ'u Diore. Re'omu jã'a. Jã'ata'ni musanukonapi chekũnani ũcuarepa cho'omaruãna cu'amũ. ũcuachi'a Dioni masi cuasamarũna cu'amũ. Jã'ajekuna rua cu'ache ti'jñeja'mu musanukonare fariseopãi.

43 'Ŭcuaja'che mai judíopãi chi'ivũ'ña mua kakani pa'ipãi ñu'isaivũãre ñu'ineeme musanukona. Ŭcuaja'che ãu ãsichejñare musanukonapi kulijũna pãipi ña kũkũ sêejũna rua pojonaa'me musanukona. Jã'aja'ñe pa'ijũna rua cu'ache ti'jñeja'mu musanukonare.

44 'Pãiu'te jũ'isi'kũre tãsichejare catapu tochasi'pure nukoma'to ñomauna vesũju ũcuachejapi cha'caju kul'ime pãi. Musanukona fariseopãi ũcuaja'che cu'ache pa'inata'ni pãipi ñato re'oja'che pa'inaja'ñe ñome. Chekuna pãi musanukona cu'ache cuasache vesũme. Jã'aja'ñe pa'ijũna rua cu'ache ti'jñeja'mu musanukonare judíopãi che'chonana'me fariseopãi —chiniasomu Jesús fariseopãiu'te.

45 Jã'aja'ñe i'kauna asa Dios chũ'usi'e che'chokũ i'kaasomu Jesure.

—Masiũ, mũ'upi jã'aja'ñe i'kakũ chũkuna'te ũcuaja'che Dios chũ'usi'e che'chonani cu'ache i'kamũ mũ'u —chiniasomu.

46 Chikuna asa Jesús jo'e i'kaasomu repau'te.

—Musanukona Dios chũ'usi'e che'chona cho'okaimanata'ni chekũnare rua si'ache cho'ovesache'te chũ'ũnaa'me. Jã'aja'ñe cho'ojũna rua cu'ache ti'jñeja'mu musanukonare.

47'Aperumũ Dios chũ'o kũasinare mũsanũkona aipãipi vanisõrena repañare tãsichejña sê'sevũare re'ojachejña care'vajũ pa'ime mũsanũkona, pãipi ña, "Dios chũ'o kũajũ chuenisõsinare oime ina", chiapũ chini. 48Jã'ata'ni repaña kũajũ chũ'ũsi'e re'oja'che cho'omanaa'me mũsanũkona. Mũsanũkona aipãipi repañare vanisõrena repañare tãsichejñare re'ojachejña care'vajũ mũsanũkona aipãĩ cu'ache cho'osi'eja'che cho'ome mũsanũkona. Jã'aja'ñe cho'ojũna rũa cu'ache ti'jñeja'mũ mũsanũkonare. 49'Dios peore Masikũjekũ aperumũ ija'che i'kaasomũ mũsanũkona cho'ojache:

Chũ'ũ chũ'o kũajanana'me che'chojanare chẽa saoja'mũ chũ'ũ pãire chũ'vaa'jũ chini.

Saouña repañani cuhejũ cu'ache cho'oũu chini tuhajanaa'me pãĩ.

Tuha te'enare vanisõjanaa'me repaña, chiniasomũ Repañ. 50Cheja mamacheja pa'irumũpi irumũjatũ'ka Dios chũ'o kũanani mũsanũkona majapãipi vanisõjũna mũsanũkona irumũ canapi repaña cho'osi'eja'che cu'ache cho'onajejũ ro'ijanaa'me, repañare vanisõsi'e ro'i. 51Aperumũ mũsanũkona majapãĩ Dios vũ'ere pa'ijũ Diore ñisimajñarũa uochejana Zacarí'a'te vanisõasome. Abelre vanisõsirumũpi Zacarí'a'te vanisõrumũjatũ'ka Dios chũ'o kũanare mai aipãipi vanisõrena mũsanũkona irumũ canapi ro'ijanaa'me, repañare vanisõsi'e ro'i. Ũcua-repaa'me jã'a.

52'Mũsanũkona Dios chũ'ũñe che'chona Dios chũ'o masinata'ni masi cho'oma'me. Ũcuaja'che chekũnapi asa chẽapi'ranapi cho'ovesũa'jũ chini masi che'chomanaa'me mũsanũkona. Jã'aja'ñe cho'ojũna rũa cu'ache ti'jñeja'mũ mũsanũkonare Dios chũ'ũñe che'chonare —chiniasomũ Jesús repañare.

53-54I'ka pi'ni fariseopãĩ vũ'e pa'isi'kũpi etaasomũ Jesús. Etaũna judíopãĩ che'chonana'me fariseopãĩ pe'rujũ cu'ache i'kaasome repañ'te Jesure. Repañji tĩĩñe i'kaũna chẽañũ chini chũ'o rũa vesache'te si'ache sēniasome repaña.

**“Chũ'ochi'a re'oja'che cho'omanejũ'ũ”, chiiũ
chũ'vamũ Jesús repañ neenare**

12 1Ũcuarumũ pãĩ kuẽkuecu'anũko rũa jainũko chi'iasome. Jaire-panũkojejũ ũcuajana cũ'ana cha'caasome repaña. Chi'irena Jesús repañ neenani charo chũ'vaasomũ.

—Asarepajũ'ũ, mũsanũkona. Fariseopãĩ pã saũcheja'che pa'iche'te ña chẽamanejũ'ũ mũsanũkona. Repaña cu'ache pa'iche'te i'kamũ chũ'ũ. Repaña fariseopãĩ pãipi ñato re'oja'che pa'ina cho'oeja'che sê'sevũchi'a re'oja'che cho'ojũ pa'inaa'me. Jã'ata'ni repaña rekoñõã rũa cu'ache pa'inaa'me.

2'Na'a pa'isirumũ pãĩ rope'e cu'ache cho'osi'e peore kũajachea'me. Ũcuaja'che pãĩ cu'ache cuasasi'e peore kũajachea'me. 3Pãĩ ñamina rope'e

khasi'e umucusena peore kɔajachea'me, pāi ũcuanũko asaju'te. Ũcuaja'che pāi repana vɛ'ena kaka rope'e khasi'e pāi ũcuanũko pa'ichejana ɔjachu'opi peore kɔajachea'me —chiniasomu Jesús repanare pāi.

**“Musanũkonare vanisõũ chiinare vajuchũmanejũ”
chiim chũ'vamu Jesús
(Mt 10.26-31)**

4 Ũcuarũmu Jesús repanare pāi jo'e i'kaasomu.

—Musanũkonare, chũ'ure ja'me pa'inare ija'chere chũ'vamu chũ'u: Musanũkonare vanisõũ chiinare vajuchũmanejũ'u. Musanũkona ca'nivũã vanisõni rekoñoãta'ni cu'ache cho'oma'me repana. ⁵ “Diore vajuchũju pa'ijũ'u”, chiimu chũ'u musanũkonare. Repau Dios musanũkona jũ'iĩe chũ'ũku'mu. Ũcuaja'che jũ'iĩe chũ'ũna jũnisõsirũmu Repau'te cuasamare vati toana saoku'mu Repau. Jã'ajekũna Dioni vajuchũjũ'u musanũkona.

⁶ 'Dios Repau neenare kuirache'te kũara chiimu chũ'u musanũkonare. Pĩ'a cincorepava'na jmava'na kurire're te'eka'chapare'rerũãchi'a ro'ime. Ka'charu ro'iva'nareta'ni Dios te'eu'terejẽ'e cavesũma'kua'mu repava'nare. ⁷ Peore repava'nare pĩ'ava'nare cuasaku kuiraku'mu Dios. Musanũkonare pāi na'a rua cuasaku na'a re'oja'che kuiraku'mu Repau. Musanũkona sĩjoquee raña kuẽkuesi'echi'a paakũjeku masimu Repau Dios. Musanũkona pa'iche peore masimu Repau. Jã'ajekũna musanũkona chekũnare pāi vajuchũmanejũ'u —chiniasomu Jesús repanare.

**Vajuchũma'ĩe pāi asaju'te, “Jesure cuasanaa'me chũkũna”,
chiina pa'iche'te kũamu
(Mt 10.19-20; 10.32-33; 12.32)**

8 Ũcuarũmu Jesús jo'e ija'che i'kaasomu repanare:

—Chũ'o chekere kũara chiimu chũ'u musanũkonare: Pāi te'ena, chekũna asaju'te vajuchũma'ĩe, “Jesure cuasanaa'me chũkũna”, chiime. Na'a pa'isirũmu jã'aja'ĩe i'kasinare Diore ja'me pa'ina ángeles asaju'te, “Chũ'u neenaa'me ina”, chiija'mu chũ'u Dios Raosi'ku. ⁹ Jã'ata'ni chekũna pāi ija'che cho'ome: Chekũnapi asaju chini, chũ'ure cuasanata'ni pãire vajuchũju, “Jesure cuasamanaa'me chũkũna”, chiime. Na'a pa'isirũmu jã'aja'ĩe i'kasinare, Diore ja'me pa'ina ángeles asaju'te, “Chũ'u neenama'me ina”, chiija'mu chũ'u.

¹⁰ 'Chũ'ure, Dios Raosi'kũre pāi cu'ache cutuche jo'e cuasamaneja'mu Dios. Jã'ata'ni Repau Rekocho'te pāi cu'ache cutucheta'ni cavesũma'ĩe cuasamu Repau.

¹¹ 'Chekũrũmu pāi musanũkonare chũ'ũni cuasajũna chẽa mai judiõpāi chĩ'ivũ'ena juha cuaa nũkojanaa'me, chekũnapi cu'ache cho'oa'ju chini. Chekũrũmu pāi musanũkonare chẽa pāi chũ'ũna pa'ivũ'ena juha cuaa

nũkojanaa'me, repanapi cu'ache cho'oa'jũ chini. Repanapi, “Chũkũnani cu'ache i'kato, ¿je'se chũkũna i'ka tũijanaa'ñe?”, chiiũ cuasamanejũ'ũ. Mũsanũkona i'kajache cuasamanejũ'ũ. ¹²Mũsanũkona i'karũmũ tĩ'aru Dios Rekochoji kũaja'mũ mũsanũkonare, masi i'kaa'jũ chini —chiniasomũ Jesús repaũ neenare.

Kurineena pa'iche'te kũamũ

¹³Ūcuarũmũ repanare pãĩ ja'me pa'ikũji i'kaasomũ Jesure.

—Masiũ, cho'okaijũ'ũ chũ'ure. Chũkũna ja'kũ chuta'a jũ'imarũmũ ija'che i'kasi'kũa'mũ chũkũna'te, chũ'ũna'me a'chũre: “Chũ'ũ jũniso-sirũmũ chũ'ũ paasi'e chejana'me pũse mũsanũkona ka'chana paajũ'ũ”, chiisi'kũa'mũ ja'kũ. Chura ja'kũva'ũ jũnisocuhasi'kũa'mũ. Jã'ajekũna chũ'ũ a'chũre i'kakaijũ'ũ, ja'kũ i'kasi'e cho'oa'kũ, joopo ïsia'kũ chũ'ure —chiniasomũ repaũ repaũ'te.

¹⁴Chikũna Jesús i'kaasomũ repaũ'te.

—Tĩĩne i'kamũ mũ'ũ. Pãĩ mũsanũkona ke'reche'te care'vaa'kũ chini raomanesinaa'me chũ'ure. Ūcuaja'che mũja'kũ jo'ka jũnisũsimajñarũãre joopoãchi'a paache'te chũ'ũa'kũ chini raomanesinaa'me chũ'ure —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

¹⁵Chini Jesús jo'e i'kaasomũ repanare pãĩ.

—Asarepajũ'ũ, mũsanũkona. Kurina'me si'ache paaneemanajũ'ũ mũsanũkona. Pãĩ, “Kurina'me pũse si'ache paajũ rũa re'oja'che pa'ijanaa'me chũkũna”, chiime te'ena. Jã'ata'ni re'oja'che pa'iche kuripi kooma'ñea'me —chiniasomũ Jesús repanare.

¹⁶Chini repanani chũ'vakũ ija'chere cuasakũ kũaasomũ repaũ:

—Pãĩũ kuriũ cheja re'ojacheja paaasomũ. Repaũ tãsi'epi ãupi rũa aineẽũna ãu rũa paaasomũ repaũ. ¹⁷Åure rũa paaku te'eũji ija'che cuasakũ i'kaasomũ repaũ: “Chũ'ũ ãumajñarũã care'vavũ'ñapi timusũũna jo'e ãu care'vavũ'ña peomũ chũ'ũ. ¿Je'se cho'oja'che chũ'ũ?”, chiiũ cuasaasomũ. ¹⁸Jã'aja'ñe cuasakũ, “Åa, ija'che cho'ora chũ'ũ: Chũ'ũ ãumajñarũã care'vavũ'ñare peore ñañosũ, jo'e na'a ɸjavũ'ña cho'ora. Cho'o pi'ni ãuna'me pũse peore ũcuavũ'ñana care'vara chũ'ũ. ¹⁹Peore care'va pi'ni te'eũji ija'che i'kaja'mũ chũ'ũ: Rũa pũse paamũ chũ'ũ. Rũa jeerũmũ si'amaneja'mũ ie. Jã'ajekũna rupũ pa'ija'mũ chũ'ũ chura. Åu ãĩũ, cono ũkukũ pojokũ pa'ija'mũ chũ'ũ chura”, chiiũ cuasaasomũ. ²⁰Jã'aja'ñe cho'ora chiisi'kũre ija'che i'kaasomũ Dios: “Tĩĩne cuasamũ mũ'ũ. Iñami jũnisũja'mũ mũ'ũ. Mũ'ũ te'eũ paaku pojora chini care'vasimajñarũã peore cho'osũja'mũ. Chekũnapi mũ'ũ paasi'e paajanaa'me”, chiniasomũ Dios repaũ'te. ²¹Pãĩ te'ena Dioni cuasamapũ repanapi te'ena pojoũũ chini pũsena'me kuri si'ache rũa care'vame. Diore cuasamanesinajejũ peore cho'osũjanaa'me repaũ —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

Dios Repau neenare Repau chīijejuna re'oja'che kuiramū
(Mt 6.25-34)

22 Ūcuarumū Jesús repau neenani chu'vaasomū.

—Musanukona pa'ichena'me āu āiñena'me kāña ju'iche ruarepa cuasaju pa'imanejū'u. 23 Dios, musanukonare kuirakū āuna'me kāña musanukona ju'ijache īsikū'mū. 24 Pī'ava'na pa'iche'te cuasa ñajū'u. Pī'ava'na āujē'e tāmava'naa'me. Īsichejē'e cho'omava'naa'me. Āu care'vavu'ñajē'e peova'naa'me repava'na. Jā'aja'ñe pa'iva'nareta'ni Diopi āu īsikū'mū repava'nare. Repau Dios pī'ava'nare peore cuasakū rua re'oja'che kuirakū'mū. Jā'ata'ni musanukonare pāi na'a rua cuasakū na'a re'oja'che kuirakū pa'imū Repau. 25 Ija'chea'me: Chekurumū pāi repa na umū nukache rua cuasaju, “Na'a umū ainee nukajanaa'me mai”, chijū na'a umū nukache chiinareta'ni na'a umū nukacu'aja'mū. 26 Musanukonare pa'iche īsimū Dios. Cho'ovesama'mū Repau'te. Jā'ata'ni musanukonare jā'aja'ñe cho'ocu'amū. Repau Dios musanukonare pa'iche īsisi'kua'mū. Pa'iche īsisi'kujekū musanukonare kuirakū'mū Repau. Jā'ajekuna musanukona āu āiñena'me kāña ju'iche ruarepa cuasama'ñe pa'ijū'u.

27 Chura korosi'e pa'iche'te cuasa ñajū'u. Korosi'e cho'ochējē'e cho'oma'ñea'me. Kāñajē'e juhama'ñea'me. Aperumū pa'iu pāi chū'usi'ku Salomón ju'isikāña kāña repa'ji rua re'ojakāñare koo ju'ina rua re'oja'che ñoasomū, pāipi ñato. Jā'ata'ni Salomón ju'isikāña pa'icheja'che na'a rua re'oja'che ñomū korosi'e. Dios cho'ochē'me jā'a. 28 Diore rua cuasama'me musanukona. U'chara'ñuruā iumucujña pa'ira'ñuruāre pāipi hosōru che'ro peoja'mū. Rua jeerumū pa'imara'ñuruāta'ni repara'ñuruā re'oja'che kuirakū'mū Dios. Musanukonare pāi na'a rua re'oja'che kuiramū Repau. 29 Jā'ajekuna musanukona āu āijañena'me ūkujache si'areparumū cuasama'ñe pa'ijū, “Chukuna chiiche peore īsikū'mū Dios”, chijū cuasaju pa'ijū'u. 30 Pāi Diore cuasamana jā'amajñaruāchi'a si'arumū rua cuasaju pa'ime. Jā'ata'ni musanukona chiimajñaruā, “Ina chu're cuasana jā'amajñaruāre chiime”, chiiu masimū mai Ja'ku Dios. 31 Jā'ajekuna jā'amajñaruā ruarepa cuasama'ñe pa'iju Repau chū'ñe'te na'a rua cuasaju cho'ojū pa'ijū'u. Ūcuare Repau musanukonare āuna'me ūkuche peore īsimū —chiniasomū Jesús repau neenare.

Pāi Dios pa'icheja saisirumū re'oja'che pa'iche
koojachere kuamū Jesús
(Mt 6.19-21)

32 Ūcuarumū Jesús repau neenare jo'e chu'vaasomū.

—Te'eva'naa'me musanukona. Jā'ata'ni pāi ovejava'nare re'oja'che kuiracheja'che re'oja'che kuiramū chu'u musanukonare. Jā'ajekuna

vajuchumanejũ'u. Mai Ja'ku Dios re'oja'chere ïsija'mu musanukonare, Repau pa'ichejana satena. Jã'aja'ne cho'ora chiimu Dios musanukonare. 33 Ija'che cho'ojũ'u: Musanukona paamajñaruã te'emajñaruã ïsisõ, kuri koo, chuova'na pa'iva'nani rupũ ïsijũ'u. Musanukona ichēja cheja paamajñaruã cu'amajñaruã si'asõjañea'me. Jã'ajekũna repamajñaruã ruarepa cuasamairo pa'iju Dioni na'a ruu cuasaju, Repau pa'icheja sani re'oja'che koojachere na'a ruu cuasaju pa'ijũ'u. Repau ïsicheta'ni si'ama'ñea'me. Jeecheja põse ñaanajẽ'e peome. Ũcuachi'a pã paache pu'java'najẽ'e peome. 34 Dios ïsijache koojanajeju pojoju pa'ijũ'u musanukona. Musanukonapi põsechi'a na'a ruu cuasaju pani Dios ïsijache ruu cuasamanejanaa'me —chiniasomu Jesús repau neenare.

**Ichēja cheja chu'u cajejachere cuasaju
musanukona rekoñoã care'vaju pa'ijũ'u**

35-36 Ũcuarumu Jesús repau neenani chu'vakũ ija'chere cuasaku kuaasomu:

—Pãiu cho'oche cho'okainare paakũji pã romi vejache'te ñara chini saniasomu. Sakũna repau'te cho'oche cho'okaina, “Maire paaku jo'e raija'mu”, chini cha'aju cho'oche cho'okãña sa'che, uopũ chũo, peore care'vakaiju paniasome repau'te. Ũcuarumu repau repauni cha'aju care'vasinajeju repauji rakũna vajuchuma'ne jatisa'aro teana vataasome. 37 Cho'oche cho'okainapi kãima'ne repanare paakũni cha'aju peore re'oja'che care'varu rani ña ruu pojoja'mu repau. Cho'oche cho'okainare kãima'ne care'vakaisinajeju ña pojoku re'oja'che cho'okaija'mu repanare paaku. Charo cho'oche cho'okãña sa'che, repanare soni rao, ruurena ãu ãuja'mu repau. 38 Cho'oche cho'okaina masi care'varu repau'te uarumu, chekurumu ñamirepana, chekurumu ñatacuhatona rani ña pojoku re'oja'che cho'okaija'mu repau repanare. 39 Iere asa chẽajũ'u musanukona: Pãiu vu'e paaku ñaau rairumu masini pẽjemũ, ñaau kakache'te ãsera chini. 40 Chu'u raiche musanukona cuasamarumuna ichēja cheja jo'e cajeja'mu chu'u, Dios Raosi'ku. Jã'ajekũna vu'e paaku pẽjeñeja'ne chu'u cajejachere pẽjeju musanukona rekoñoã re'ojarekoñoã care'vaju pa'ijũ'u —chiniasomu Jesús repanare.

**Dios chũ'ũne re'oja'che cho'ona pa'ichena'me re'oja'che
cho'omana pa'iche'te kuamu
(Mt 24.45-51)**

41 Jesupi cuasaku kuauna asa Pedro ija'che sãniasomu repau'te:
—Chukũna'te Paaku, ÷chukũna'te mu'u neenarechi'a chu'vakũ cuasaku kuaa mu'u? Jã'apãani, ÷pã ùcuaukore chu'vakũ kuaa mu'u? —chiniasomu.
42 Chikũna Jesús i'kaasomu repau'te.

—Cho'оче cho'okaikũ cho'osi'ere kũara chiimũ chũ'ũ. Cho'оче cho'okaikũ rūhiñe cuasakũjekũ repaũ'te paakũ chũ'ũ jo'kasi'e ũcuarepa cho'oasomũ. Jã'aja'ñe cho'oũna repaũ'te paakũ so'ona saipi'rakũ ũcuauñi cho'оче jo'kaasomũ, chekũnani cho'оче cho'okainani kuirakũ repana ãijañere ãure ïsiku paaũ chini. Repanare jo'ka so'ona sanisõasomũ repaũ. 43-44 So'o saisi'kũpi jo'e na'a pani rani ñato repaũ'te cho'оче cho'okaikũ, repaũ chũ'ũ jo'kasi'e re'oja'che cho'okaniasomũ. Re'oja'che cho'okakũna repaũ'te paakũ rani ña pojokũ repaũ paakũ chũ'usi'e cho'оче peore ũcuauñi jo'kaasomũ. Jã'aja'ñe jo'kaũna rũa pojoasomũ repaũ'te cho'оче cho'okaikũ. 45-46 Jã'ata'ni cho'оче cho'okaikũji ija'che cho'oto cu'ache ti'jñera'amũ repaũ'te: “Chũ'ũre paakũ, so'o saisi'kũ chuta'a raima'mũ”, chini repaũ'te ja'me cho'оче cho'okainare umũpãina'me romi vaiũ ũcuaja'che repaũ'te paakũ neere ãu rũa ãiũ rũa cono jũ'iũ repaũ'te paakũ raichejẽ'e cuasama'ñe pa'ikũni raija'mũ repaũ. Rani ña rũa pe'rukũ repaũ'te cu'ache cho'o pi'ni jachanare saochejana saoja'mũ repaũ.

47 Ija'chea'me: Cho'оче cho'okaina ũcuauũana repanare paakũ chũ'ũ jo'kasi'e masinata'ni cho'omaneni rũa suĩ'suecojñojanaa'me. 48 Chekũna repanare paakũ chũ'ũ jo'kasi'ere vesũjũ tiĩñe cho'oni jmanũkorũ suĩ'suecojñojanaa'me. Pãiũ repaũ'te cho'оче cho'okainare rũa masinare, “Chũ'ũ chũ'usi'e masi cho'ojũ'ũ mũsanũkona”, chiija'mũ. Chekũnareta'ni ija'che i'kaja'mũ: “Mũsanũkona na'a rũa masinaa'me. Na'a rũa masinajejũ chũ'ũ chũ'usi'e na'a rũa masi cho'ojũ'ũ mũsanũkona”, chiija'mũ repanare paakũ —chiniasomũ Jesús repaũ'te Pedro'te.

Jesure cuhena repaũ'te cuasanare cuhejanaa'me

(Mt 10.34-36)

49 Ūcuarũmũ Jesús jo'e i'kaasomũ.

—Pãiũ chĩ'care cuhekũ toapi peore uosõñeja'ñe pãi rekoñõã cu'ache cho'оче'te cuhekũ jũni ro'ikasa chini cajesi'kũa'mũ chũ'ũ. Irũmũna jã'aja'ñe cho'o pi'nisi'e pa'itota'ni pojora'amũ chũ'ũ. 50 Rũa cu'ache ti'jñeja'mũ chũ'ũre. Jã'ajekũna rũa sumava'ũ chũova'ũ pa'iũ pa'ija'mũ chũ'ũ, chũ'ũre cu'ache ti'jñe caraisirũmũjatũ'ka. 51 Ija'che cuasacosome mũsanũkona: “Jesupi rakũna churata'ni pãi cavama'ñe re'oja'che pa'i-janaa'me”, chiijũ cuasacosome. Jã'ata'ni chũ'ũpi rani che'chokũna pãi chũ'ũ che'choche asacuchenapi asaneenani pe'rujũ cuheme. 52 Chekũrũmũ majapãi cincorepana ũcuate'evũ'e pa'ĩnapi te'ena chũ'ũni cuasato chekũna cuhejanaa'me repanare. Chekũrũmũ te'eka'chapana chũ'ũni cuasato chotena cuhejanaa'me. Chekũrũmũ chotena chũ'ũni cuasato te'eka'chapana cuhejanaa'me. 53 Chekũrũmũ mamakũji chũ'ũni cuasato pũka'kũpi cuheja'mũ. Ūcuaja'che pũka'kũpi chũ'ũni cuasato mamakũji cuheja'mũ. Ūcuaja'che mamakoji chũ'ũni cuasato pũka'kopi cuheja'mo.

Ŭcuaja'che puka'kopi chũ'ũni cuasato mamakoji cuheja'mo. Ŭcuaja'che mamaku'te pa'ikoji chũ'ũni cuasato vaoji cuheja'mo. Ŭcuaja'che vaoji chũ'ũni cuasato mamaku'te pa'ikoji cuheja'mo. Chũ'ũre cuasamana pãĩ jã'aja'ñe cho'ojanaa'me chũ'ũre cuasanare —chiniasomu Jesús repanare.

Irũmu pa'iche vesuche'te kuamu

(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

54 Ŭcuarũmu Jesús jo'e i'kaasomu repanare pãĩ.

—Ŭsũu na'ichejapi oko ka'nikũna ñani, “Oko raja'mũ iumucuse”, chini cuasa i'kame mũsanũkona icheja cana. Mũsanũkona i'kasi'e ti'jñemũ. 55 Ŭcuaja'che sũripũ cakã'kopi tutache ñani, “Rũa asuja'mũ iumucuse”, chini cuasa i'kame mũsanũkona icheja cana. Mũsanũkona i'kasi'e ti'jñemũ. 56 Cũnaũmu ñani umucuse pa'ijache cuasa i'kamasime mũsanũkona. Jã'ata'ni irũmu pa'iche ñanata'ni mũsanũkonare ti'jñeja'ñe vesũme. “Icheja pa'iche peore masime chũkũna”, chiime mũsanũkona. Jã'ata'ni joreme —chiniasomu Jesús repanare.

Põsero'i paaku'te re'oja'che care'vasi'ere kuamu

(Mt 5.25-26)

57 Ŭcuarũmu jo'e i'kaasomu repaũ.

—¿Je'se pa'ĩũna cu'ache pa'iche mũsanũkonachi'a ña care'vavesũche? 58 Chekũrũmu pãĩ ũcuauakũji chekũni pũsero'i paamu. Jã'ata'ni repaũji ro'ima'to pe'rukũ ro'ia'kũ chini pãĩ chẽa'ñe chũ'ũkũ pa'ivũ'ena saja'mũ repaũ. Jã'aja'ñe cho'oto chuta'a ma'a saĩrũmũna pũsero'i care'vaa'kũ repaũ'te. Care'vama'to repaũ'te pãĩ chẽa'ñe chũ'ũkũni saja'mũ repaũ. Sa jo'kaũna repaũ pãĩ chẽa'ñe chũ'ũkũji repaũ'te pãĩ chẽavũ'ena cuaoa'jũ chini pãĩ chẽanare chũ'ũja'mũ. 59 Cuao jo'karena pũsero'i peore ro'i pi'niñejatu'ka pãĩ chẽavũ'ere pa'ija'mũ repaũ. Ŭcuarepaa'me jã'a —chiniasomu Jesús repanare pãĩ.

Pãipi cu'ache cho'оче'te ũhasoma'to cu'amu

13 1 Ŭcuarũmu pãĩ Jesuni ñañũ chini saniasome. Sani Pilato cho'o-si'ere repaũ'te ija'che kũasome repana:

—Repaũ Pilato Galilea cheja pa'ĩnapi Dioni pojoju ovejava'nare vanisojũna repanani vanisoo'jũ chini chũ'ũasomu repaũ neenare. Chũ'ũũna vanisorena pãiva'na chie rani meni cu'ava'na chiena'me ja'mesoasomu —chiniasome repana repaũ'te.

2 Jã'aja'ñe kuarena asa Jesús repanare i'kaasomu.

—Ija'che cuasacosome mũsanũkona: “Repana Galilea cheja cana chekũna repacheja canare na'a rũa cu'ache pa'isinacosome. Jã'ajekũna cu'ache ti'jñesi'kũa'mũ repanare”, chiijũ cuasacosome mũsanũkona. 3 Jã'ata'ni repana

chekunare na'a rua cu'ache pa'imatesinaa'me chiimu chu'u. Jã'ata'ni musanukonapi cu'ache cho'ochete ucuanuko ũhasõ, mama cuasama'to musanukonare ucujaja'che rua cu'ache ti'jñeja'mu jũ'isirumu. ⁴Chekere chu'o kuara chiimu chu'u musanukonare: Aperumu Siloé chiara kueñe pa'isiv'e emu pa'ivũ'epi dieciochorepanare pãĩ tãni vëasõasomu. Jã'a asa ija'che cuasacosome musanukona: “Repana chekuna Jerusalén pa'isinare ucuanukore na'a rua cu'ache pa'isinacosome. Jã'ajekuna cu'ache ti'jñesi'kuu'mu repañare”, chijũ cuasacosome musanukona. ⁵Jã'ata'ni repaña chekunare na'a rua cu'ache pa'imatesinaa'me, chiimu chu'u. Jã'ata'ni musanukonapi cu'ache cho'ochete ucuanuko ũhasõ, mama cuasama'to musanukonare ucujaja'che rua cu'ache ti'jñeja'mu jũ'isirumu —chiniasomu Jesús repañare.

Sũkiñũ kũima'ñũ pa'iche'te kuamu

⁶Ūcuarumu Jesús repañani chu'vaku ucuaũĩ cuasaku ija'chere kuaasomu: —Pãĩũ repañ chiona higoñũ tãñe chũ'uasomu. Na'a pa'iu sani ñaasomu repañ, “Higopũ kũicosomu”, chini. Sani ñato repañũ repañajẽ'e peoasomu. ⁷Peokuna repañ'te cho'ochete cho'okaiku'te ija'che i'kaasomu repañ: “Ñaku; chura chu'u choteũsurumu kunicuhamu icheja, iñũre ñara chini, ‘Kũicosomu’, chini. Jã'ata'ni iñũ jmamakarujẽ'e te'epujẽ'e kũima'mu. Kuenisõjũ'u iñũ. Re'ojachejare iñũ sũkiñũ kũima'ñũpi nukamu. Jã'ajekuna iñũ kuenisõ, chekuñũ'te ichejana tãto re'ocosomu”, chiniasomu repañ. ⁸Chikuna repañ'te cho'ochete cho'okaiku ija'che i'kaasomu: “Chu'ũre paaku, chuta'a kueemaneñũ iñũ. Iũsurumu chu'u iñũjipũqueere cha'ore mu'kasõ, abonopi chu'chura chiimu. Cho'o ñara chiimu chu'u. ⁹Jo'e chekuũsurumuna kũito re'omu iñũ. Jã'aja'ñe cho'osi'ñũpi kũima'tota'ni chekuũsurumu kueeche pa'imũ iñũ”, chiniasomu repañ —Jã'aja'ñe kuaasomu Jesús repañ'te ñaũũ chini saisinare.

Pũaumucuse meñe cu'curũ pa'iva'oni Jesús vasosi'ere kuamu

¹⁰Pũaumucusejekuna Jesús judíopãĩ chilivũ'ere pa'iu che'choasomu. ¹¹Ūcuavũ'ere romio vatipi pa'iu cho'okuna dieciochorepañũsurumu meñe cu'curũ pa'iva'o paniasomo. Rũhiñe nukacu'aasomu repava'ore. ¹²Pa'iona ña Jesús soni i'kaasomu repava'ore.

—Ñako; mu'ũni vasora chu'u —chiniasomu Jesús repava'ore.

¹³Chini repava'oni jũjñapi jaũna teana rũhiñe vũni nukako, “Dios peore masakũ'mu”, chiio pojoasomo repava'o. ¹⁴Jesupi repava'oni pũaumucusena vasõna ña repavũ'e chũ'uku pe'ruasomu. Pe'rukũ repañare pãĩ ija'che i'kaasomu repañ:

—Seirepaumucujña cho'ochete cho'oumucujña pa'imũ te'esemana. Musanukona jũ'ina vasocojñoũ chini cho'ochete cho'oumucujñachi'a rani vasocojñojũ'u. Pũaumucujñata'ni vasocojñoũ chini raimanejũ'u —chiniasomu repañ repañare pãĩ.

15 Jǎ'aja'ñe i'kauna Jesús ija'che i'kaasomu repau'te:

—Re'oja'che pa'ina cho'ochaja'che sē'sevuchi'a re'oja'che cho'onaa'me musanukona. Jǎ'ata'ni rekoñoa cu'ache cuasanaa'me. Chekuru mu musanukona bueyva'ure paani, chekuru mu burrova'uni paani, puaumucusena repava'nare jose same okore ukuañu chini. 16 Puaumucujñana jǎ'aja'ñe cho'ocheta'ni ũsemanaa'me musanukona. Iko Abraham aperu mu pa'isi'ku jojocojñosi'koa'mo. Vati aipi dieciochorepañsuru mu chēa paamu ikore. ¿Je'se cuasa musanukona puaumucusena vasoche ũseche ikore? Cu'ava'narechi'a oinaa'me musanukona. Pǎita'ni oimanaa'me —chiniasomu Jesús repau'te.

17 Jǎ'aja'ñe i'kauna asa repau'te Jesure cuhena kukusoasome. Jǎ'ata'ni pǎi chekuna ũcuanuko Jesús rua masiujeku vasoña ña pojosoasome.

Mostazara'karuã pa'iche'te cuasaku kuamu Jesús

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

18 Ūcuarumu Jesús repanare pǎi jo'e che'choasomu.

—Dios chũ'ũne cho'ona, ¿keeja'cheja'che pa'iche? Repana pa'iche'te kuara chini, ¿keeja'chere cuasaku kuaja'che chu'ũ? 19 Ija'che kuara: Mostazara'karu rua jmara'karu'me. Jǎ'ata'ni pǎipi mostazara'karu'te tǎru sũkiñu ujañuji rua ka pa'iñu aineeuna ũcuañuna pĩ'ava'na chĩisuo suhame. Ūcuaja'che Dios chũ'ũne cho'ona te'eva'na pa'ime chura. Jǎ'ata'ni pǎipi Dios chu'ore chu'vajuna jainuko asa chēa jovojuna, Repau'te cuasakuanu si'arumu na'a rua jainuko jovome —chiniasomu Jesús repanare.

Harinana'me pǎ sauche cha'pisica'repu pa'iche'te kuamu

(Mt 13.33)

20 Ūcuarumu Jesús jo'e che'choasomu.

—Dios chũ'ũne cho'ona pa'iche, ¿keeja'cheja'che pa'imũ chiija'che chu'ũ? 21 Ija'chea'me: Romio pǎre cho'ora chini kosasica'reru'te charo cha'pi harinaro'ro chotero'ro ũcuaca'reruna ja'measomo. Pǎ sauca'repu jmaca'reru ja'mesi'eta'ni ujaca'repu sauasomu. Dios chũ'ũne cho'ona ũcuachi'a jǎ'aja'ñe pa'ijanaa'me. Pǎipi Repau chu'ore chu'vajuna asa chēa, te'ena chu'uni cuasaju chekunani chu'vajanaa'me. Jǎ'aja'ñe chu'vajuna pǎi si'achejñaruã pa'ina asa chu'uni cuasaju jovo na'a pa'isirumu na'a jainuko pa'ijanaa'me Dios chũ'ũne cho'ona —chiniasomu Jesús repanare.

Dios pa'icheja saiche'te kuamu

(Mt 7.13-14, 21-23)

22 Repanare pǎi che'cho pi'ni Jerusalén vu'ejoopona saiũ vu'ñajoo-poã ujajoopoãna'me jmajooruã canuka che'choku saniasomu Jesús. 23 Saiũ canuka che'chokuna repajoopo caku pǎiũ te'eũ ija'che sēnia-somu repau'te:

—Pāi Ūcuanukore Paakū, asarepajū'u. ¿Cunaumu, Dios pa'icheja pāi te'ena sani pa'ijanaa'ñe? —chiniasomu.

Chikuna Jesús ija'che i'kaasomu:

24—Pāi jainuko Dios pa'ichejare sani pañu chiime. Jā'ata'ni repacheja te'ena saijanaa'me saicu'akuna. Musanukonani Dios pa'icheja saiatato jatisa'aro jmaā'caru pa'isa'aro kakana cho'ocheja'che musanukona cu'ache cho'oche'te ūhasō chu'uni cuasaju jovojū'u. 25 Ija'chea'me jā'a: Pāiu vū'e paakū paniasomu. Vū'e paakūji jatisa'aro'te jeosōuna chekuna pāi ve'sere rani nukaju, “Jatisa'aro vatajū'u chukuna'te; kakañu”, chiniasome. Jā'aja'ñe i'kajuna i'kaasomu vū'e paakū. “¿Jeecheja canaa'ñe musanukona? Musanukonare vesuku'mu chu'u”, chiniasomu repau. 26 Jā'aja'ñe i'kauna ija'che i'kaasome repa: “Aperumu mu'una'me āu āiju ūkusinaa'me chukuna. Chukuna pa'ijooopā vū'ñajooopā callejoovūā ku'iu che'chosi'kua'mu mu'u”, chiniasome repa repa'te vū'e paakū'te. 27 Jā'aja'ñe i'kanareta'ni ija'che i'kaasomu repa: “Musanukonare vesuku'mu chu'u. Musanukona cu'ache cho'ona ūcuanuko kueñe pa'imanejū'u chu'ure”, chiniasomu repa. 28 Na'a pa'isirumu Abrahamre, Isaare, Jacobre, chekuna Dios chu'o kuakaisinana'me Dios pa'ichejare pa'ijuna ñajanaa'me musanukona. Jā'ata'ni musanukona cu'ache cho'oche ūhamanesinapi jūnisōru Dios Repa pa'icheja saiche ūseja'mu musanukonare. Ūseuna oiju cōjire asoche āijanaa'me musanukona. 29 Reparumu pāi si'achejña raisina Dios pa'ichejana tī'a āure ānu chini pū-janaa'me. 30 Ūcuachi'a reparumu ina, pāi Dios pa'icheja saimanejanaa'me chiicojñosinata'ni te'ena saijanaa'me Dios pa'icheja. Ūcuaja'che chekuna Dios pa'icheja saijanaa'me ina chiicojñosinata'ni te'ena saimanejanaa'me Dios pa'icheja —chiniasomu Jesús repa'te.

Jerusalén vū'ejoopo pa'inani oimu Jesús

(Mt 23.37-39)

31 Ūcuarumu fariseopāi Jesure ija'che kuaasome:

—Herodes mu'ure vanisora chiimu. Icheja pa'imanejū'u mu'u. Tīichejana saijū'u —chiniasome.

32 Kuarena Jesús i'kaasomu repanare.

—Repa Herodes chai cho'ocheja'che rope'e cu'ache cho'oku pa'iku'mu. Herode'te ija'che sa kuajū'u: “Iumucusena'me che'ro pāi sa'navūā pa'inani vatre eto saoku pa'ija'mu chu'u. Ūcuachi'a pāi jū'iva'nare vasoja'mu chu'u. Che'ro pāsirumu chu'u Ja'ku chu'ure chū'u jo'kasi'e peore cho'o pi'nija'mu chu'u.” 33 Jā'aja'ñe sa kuajū'u repa'te Herode'te. Iumucosepi che'roji che'ro pāsirumujatu'ka saiu pa'ija'mu chu'u, Jerusalén vū'ejoopona tī'ara chini. Jerusalén vū'ejoopochi'a Dios chu'o kuava'nare si'arumu vanisōnaa'me pāi. Chekūjoopā vū'ñajooopā jā'aja'ñe cho'oma'me —chiniasomu Jesús repanare.

³⁴Ūcuarum Jesús ija'che i'kaasom:

—Musanukona Jerusalén vñ'ejoopo cana cu'ache cho'ochete ñaku rña sumava'u pal'im chũ'u. Kurava'o repao chĩiva'nare kue'chaka vñ'evñāna soni paacheja'che re'oja'che cho'okasa chiiku'teta'ni cuheme musanukona chũ'ure. Musanukona Jerusalén vñ'ejoopo cana Repau chũ'ore musanukonani kuaa'ju chini Dios raosiva'nare cuheju vanisōnaa'me. Ūcuachi'a Repau chũ'ore chũ'vaa'ju chini Dios raosiva'nare cuheju si'arum catapi su'a vñāsōnaa'me musanukona. ³⁵Asarepajũ'u. Jerusalén vñ'ejoopo musanukona pa'ijoopo pāipi cu'ache cho'oñu chiito ūsemanejam Dios. Jā'ajekuna musanukona chũ'ure rña jeerum ñamanejanaa'me. Jā'ata'ni chũ'upi jo'e chejana cajekuna ña, “Diopi re'oja'che cho'okaan ikure, Repau Raoku'te”, chijjanaa'me musanukona —chiniasom Jesús repanare.

O'ro ravu jũ'iku'te Jesús vasosi'ere kuam

14 ¹Ūcuarum Jesupi pñaumucusena fariseopāi chũ'uku vñ'ena āu āsa chini mña chekuna fariseopāi, “¿Je'se cho'oja'u ikũ?”, chini ñaju cha'aasome, cho'oñna ña repauni cu'ache cho'oñu chini. ²Ūcuavñ'ere pāiu o'ro ravu jũ'iva'u paniasom. ³Ūcuarum Jesús repanare ija'che sñiasom judíopāi che'chonana'me fariseopāi:

—Diopi chũ'una tocha jo'kasi'e, ¿pñaumucujñana jũ'iva'nare vasoche ūseku? —chiniasom Jesús repanare.

⁴Sēeku'te i'kamaneasome repana. I'kamapñna jũ'iva'ure chēa vasoasom repau. Vasocuha,

—Re'om. Saijũ'u —chiniasom repau.

⁵Chini fariseopāire i'kaasom repau.

—Musanukona ūcuauaku te'eu chĩipi chekurum bueyva'upi pñaumucusena cojena tuānisōñna ñani, ¿rutama'ñe? —chiniasom Jesús repanare.

⁶Chikuna i'kavesnasome repana.

Pāiu romi vejaku fiesta cho'ochete ñaa'ju chini soicojñosina cho'osi'ere kuam

⁷Jesús chuta'a fariseo vñ'e pal'itona fiesta'te ja'me cho'oa'ju chini soicojñosina rani kakaasome. Kaka repanare soisi'kuni kueñe pñuñu chini ku'easome repana.

Jā'aja'ñe cho'ojana ña Jesús ija'che chũ'vaasom repanare:

⁸⁻⁹—Musanukonani pāi romi vejache'te ñaa'ju chini soito sani tĩ'a, soisi'kuni kueñe pñuñu chini ku'emanējũ'u. Chekurum musanukonare na'a rña masinapi ratu musanukonare soisi'ku, “Tĩichejana kuñu pñujũ'u musanukona, inapi ichejana pñaa'ju”, chijjam. Chikuna asa kuku vñni sani, mesako'a chekuchā'tiro casaivñāna pñujanaa'me musanukona. ¹⁰Jā'ajekuna ija'che cho'ojũ'u: Musanukonare pāipi soito sani kaka, soisi'kure so'o pñujũ'u,

mesako'a chekuchã'tiro casaivũãna. Jã'aja'ñe cho'oto musanũkonare soisi'kũ rani ña, “Chũ'ũre re'oja'che cho'ona, vũni rani chũ'ũre na'a kueñe pũũjũ'ũ”, chiija'mũ. Jã'aja'ñe i'kato chekũna pãĩ repavũ'e kaka pũũsina musanũkonare ña, “Rũa masinacosome jã'ana”, chiijanaa'me. ¹¹ “Chekũnare pãĩ na'a rũa masime chũkũna”, chiijũ cuasame pãĩ te'ena. Jã'aja'ñe cuasanare, “Rũa vesũnaa'me ina”, chiija'mũ Dios, asa kukũa'jũ chini. Jã'ata'ni pãĩ chekũna, “Chekũnare pãĩ na'a rũa vesũnaa'me chũkũna”, chiijũ cuasame. Jã'aja'ñe cuasanare, “Rũa masinaa'me ina”, chiija'mũ Dios, asa pojoa'jũ chini —chiniasomũ Jesús repanare.

¹² Chini repaũ'te soisi'kũre Jesús ija'che i'kaasomũ:

—Mũ'ũpi pãire ãure ãura chini, soni ija'che cuasamanejũ'ũ: “Chũ'ũre re'oja'che cho'onana'me chũ'ũ a'chũpãina'me chũ'ũ majapãina'me kueñe pa'inare kurinarechi'a soni ãũ ãuja'mũ chũ'ũ. Jã'aja'ñe chũ'ũpi cho'oto chekũrumũ repanapi fiesta cho'oni chũ'ũ repanare soisi'ej'a'che sãĩñe soijanaa'me chũ'ũre”, chiijũ cuasamanejũ'ũ. ¹³ Jã'ata'ni mũ'ũpi fiesta cho'oni chũova'na pa'iva'nana'me nũka ku'imava'nana'me ro'ocũ'ava'nana'me na'ava'nare soijũ'ũ. ¹⁴ Repava'na'ta'ni mũ'ũre sãĩñe soima'me. Jã'ajekũna mũ'ũpi jã'aja'ñe pa'iva'nani ãure soni ãũto rũa re'oja'che cho'okaija'mũ Dios mũ'ũre. Na'a pa'isirũmũna pãĩ re'onapi jũ'isina jo'e vajũraiumucuse tĩ'aru Dios mũ'ũre ro'ija'mũ, chũova'na pa'iva'nare re'oja'che cho'okaisi'e ro'i —chiniasomũ Jesús repaũ'te fariseopãĩ'ũte.

Pãire ãũ ãũñũ chini fiesta cho'оче'te kũamũ

(Mt 22.1-10)

¹⁵ Jesupi jã'aja'ñe i'kaũna asa, chekũ ãũ ãsa chini ũcuavũ'e ñũ'ikũ ija'che i'kaasomũ:

—Pãĩ, Dios pa'icheja sani ãũ ãijana rũa pojoju pa'ijanaa'me —chiniasomũ.

¹⁶⁻¹⁷ Chikũna Jesús ija'che i'kaasomũ repaũ'te:

—Pãĩũ repaũ chiinarechi'a pãĩ jainũkore repaũ ãũ ãujañere kũa, ãũ ãũrumũ tĩ'aũna repaũ'te cho'оче cho'okaikũ'te saomasomũ, repaũ chiinani ija'che sa kũaa'kũ chini: “Rani ãijũ'ũ. Musanũkona ãijañe ãũ peore care'vacuhasi'ea'me.” ¹⁸ Chini saomũna sa kũaũna asa, “Saima'me chũkũna”, chiniasome repana. Charo soicojñosi'kũ ija'che i'kaasomũ: “Cheja koocuhasi'kũa'mũ chũ'ũ. Chũ'ũ koosichejare ñajasa chiimũ chũ'ũ. ãũ ãura chini soisi'kũreta'ni saimaneja'mũ chũ'ũ. Pe'rumanejũ'ũ chũ'ũre”, chiniasomũ repaũ. ¹⁹ ũcuaja'che chekũ soicojñosi'kũ ija'che i'kaasomũ: “Bueyva'nare dierepanare koocuhasi'kũa'mũ chũ'ũ. Chũ'ũ koosiva'nani bueyva'nani cho'оче'te cho'o ñara chiimũ chũ'ũ. Saima'mũ chũ'ũ. Pe'rumanejũ'ũ chũ'ũre”, chiniasomũ repaũ. ²⁰ ũcuaja'che jo'e chekũ ija'che i'kaasomũ: “Chũ'ũ churepara romi vejasi'kũa'mũ. Chura chũ'ũre ãũ ãĩ saicu'amũ”, chiniasomũ repaũ. ²¹ ũcuanũko jã'aja'ñe i'karena co'i, repaũ'te paakũni kũaũna asa pe'rukũ ija'che chũ'ũasomũ repaũ: “Ivũ'epi eta mũa ijoopo

callejoovũ pa'inani, chũova'na pa'iva'nana'me nũka ku'imava'nana'me na'ava'nana'me ro'ocũ'ava'nare ku'e jũaa chũ'u vũ'ena soni rajũ'u", chiniasomũ repau. ²²Chikũna soijani rani, "Chũ'ure paaku, mũ'u chũ'usi'e cho'ocuhasi'kua'mũ chũ'u. Jã'ata'ni mũ'u vũ'e chuta'a pã timuma'me", chiniasomũ repau. ²³Chikũna ija'che i'kaasomũ repau'te paaku: "Vũ'e-joopo rũ'tuva pa'ima'ña ku'inani kũajaijũ'u chũ'u vũ'e timuku'te raapu. ²⁴Chũ'u charo soisi'e raicuhesinare te'eũ'terejẽ'e ãumanaja'mũ chũ'u", chiniasomũ repau, repau'te cho'оче cho'okaiku'te —Jã'aja'ñe kũasomũ Jesús repau'te i'kasi'kure.

Cristo'te cuasana repanare cho'ouache ũhasoche'te kũamũ

(Mt 10.37-38)

²⁵Ūcuarũmũ Jesús pãipi jainũko sũni ku'ijũna chũri ña i'kaasomũ.

²⁶—Mũsanũkonapi chũ'ũni jovouato ija'che cho'ojũ'u chiimũ chũ'u mũsanũkonare: Mũja'kũpã pa'ichena'me mũrũjoromi pa'iche, mũchĩi-va'na pa'iche, mũa'chũpã pa'iche, mũa'choromi pa'iche, mũche'uchĩi pa'ichena'me mũsanũkona pa'iche rũarepa cuasama'ñe pa'ijũ chũ'ũni na'a rũa cuasajũ pa'ijũ'u. Mũsanũkonapi jã'aja'ñe cho'omaneni chũ'u neena pa'imanejanaa'me. ²⁷Mũsanũkonare chũ'u neenajejũna chekũna vanisõũ chijjanaa'me, chũ'ure cho'oũ chiicheja'che. Jã'aja'ñe cho'oũ chiitojẽ'e chũ'ure cuasache jmakarũjẽ'e ũhasõmanejũ'u. Mũsanũkonapi chũ'ure cuasache'te ũhasõni chũ'u neena pa'imanejanaa'me. ²⁸Chekũrũmũ mũsanũkona te'eũji vũ'e umũ nukavũ'e cho'ora chiimũ. Cho'ora chini charo repavũ'e cho'ojamajñarũ ro'inũkore cuasa masi kuẽkue ñamũ, "Kuri karato cho'omanera", chini. ²⁹Charo jã'aja'ñe cuasama'ñe cho'oni repaũni kuri karasõũna cho'o pi'nicu'amũ repau'te repavũ'e. Cho'o pi'nimaneeũna chekũnapi ñani pãisojanaa'me repau'te. ³⁰"Vũ'e cho'okũta'ni cho'o pi'nimanee ikũ", chijjanaa'me repa repau'te. ³¹⁻³²Chekũrũmũ pãiu jainũkore paaku chũ'ũkũji chekũnani cavapi'rakũ te'eũji charo ija'che cuasamũ: "Sõtaopã diez milrepanare paaku'mũ chũ'u. Chekũta'ni na'a jainũkore paamũ, veinte milrepanare. ¿Jã'anani maipi cavani cajejaijanaa'ñe?", chiimũ. "Chekũrũmũ repanapi maire cajejaijanaa'me", chiiũ cuasani ija'che cho'omũ repau: Chekũpi repau neenana'me chuta'a so'ore pa'ijũna repau'te cho'оче cho'okainare saomũ, "Cavamaneeũ mai. Re'oja'che paũ", chiapũ chini. Jã'ata'ni chekũrũmũ, "Maipi cajejaijacosome", chini cuasani, repau neenare, "Cavaũ mai", chiimũ repau. ³³Mũsanũkona ũcuaja'che chũ'u neena pa'iuato pã chũ'ũkũ cuasasi'ēja'che charo ija'che cuasajũ'u: "¿Diore cuasaja'che chũ'u? Cuasato chũ'ure cho'ouache cu'a peore ũhasõ, Repau chũ'ũñechi'a cuasaku cho'оче pa'ija'mũ chũ'u. Jã'aja'ñe cho'oma'to Dios neekũ pa'icu'aja'mũ" —chiniasomũ Jesús repanare.

Ŭhapi sâija'ima'to sējome pāi*(Mt 5.13; Mr 9.50)*

34 Ŭcuarum̃ Jesús jo'e i'kaasom̃ repanare pāi.

—Ŭha sâijani r̃ua re'om̃. Jā'ata'ni ŭhapi sâija'ñepi si'asōru, ¿je'se cho'ojanaa'ñe pāi, ŭhapi sâijaã chini? Jo'e sâija'ñe cho'ocu'am̃. 35 Sâi-ja'ima'to cu'am̃. Ŭcuaja'che chio tāsimañ̃arũāre ŭha, sâija'ima'ñepi chu'chuto aineema'm̃. Ŭcuachi'a abonona ŭha, sâija'ima'ñepi ja'meto na'a re'oja'ima'm̃. Jā'ajek̃na ŭhapi sâija'ima'to sējome pāi. Ŭcuaja'che pāipi repaana asa chēasi'ere Dios chu'ore ŭhasōni ŭha sâija'imã cu'ache-ja'che cu'ame. Jo'e re'oja'che pa'iche peom̃ repanare. Chu'ũ i'kache asa chēaana ŭcuañko asa chēajũ'ũ —chiniasom̃ Jesús repanare.

Ovejawa'ũ cavesusiva'ũ pa'iche'te kuam̃ Jesús*(Mt 18.10-14)*

15 1 Ŭcuarum̃ pāi chũ'ũnare kuri kookainana'me cu'ache pa'ina Jesús i'kache'te asaũ chini chi'iasome. 2 Jā'anapi chi'irena ña fariseopāina'me judiōpāi che'chona pe'rujũ cu'ache i'kaasome Jesure.

—Cu'ache pa'inare pojokũ'm̃ ikũ. Ŭcuanana'me si'arum̃ āũ āikũ'm̃ ikũ —chiniasome repaana.

3 Jā'aja'ñe i'karena asa Jesús repanani chu'vakũ ŭcuaw̃ji cuasakũ ija'-chere k̃aasom̃:

4 —Chekurum̃ musañkona ovejava'nare te'eũji cienrepava'nare paa-m̃. Paak̃na chekurum̃ ovejava'ũ te'eva'ũ t̃iichejana sani cavesusōru chek̃va'nare noventa y nueverepanare te'eva'nare pāi peochejana jo'ka, cavesusiva'ũni ku'era chini sanisōm̃ m̃ũ. 5 Sani ku'ekũ pa'iu j̃ñaani repava'ũre r̃ua pojokũ mini kuāa ram̃ m̃ũ. 6 Rani t̃i'a m̃ũ're re'onana'me m̃ũ're kueñe pa'inare soni, “Ovejawa'ũre cavesusiva'ũre ku'e j̃ñaacuhasi'k̃ua'm̃ chu'ũ. J̃ña pojosōm̃ chu'ũ. Ja'me pojokaijũ'ũ chu'ũre”, chiim̃ m̃ũ. 7 Asarepajũ'ũ, musañkona. Chekurum̃ pāi re'ona noventa y nueverepana pa'ime. Re'onajej̃na cu'ache cho'ochē ŭhañe chiima'm̃ repanare. Jā'aja'ñe pa'ij̃na c̃naam̃ pa'ina r̃ua pojome repanare. Jā'a-ta'ni pāi te'eũji repaũ cu'ache cho'ochē'te ŭhasōru c̃naam̃ pa'ina na'a r̃ua pojome repaũ'te —chiniasom̃ Jesús repanare.

Kurire'reva cho'ososi'ere kuam̃

8 Chini Jesús jo'e chu'vaasom̃ repanare.

—Chekurum̃ romio kurire're dierepare're paakoji te'ere'reva cho'o-sōmo. Cho'osō, repare'reva'te ku'e j̃ñaara chini ũopũ chũo, r̃ua masi ku'eko peore ṽũ'e ju'omo repare'reva j̃ñaañetu'ka. 9 Ku'e j̃ña, repao'te re'onana'me repao'te kueñe pa'inare soni, “Kurire'reva cho'osōsire'reva

ku'e jñaacuhasi'koa'mo chũ'u. Kurire'reva chũ'u jñaasi'e ja'me pojokaijũ'u chũ'ure", chiimo repao repanare. ¹⁰ Ūcuaja'che pāiu te'eŋji repau cu'ache cho'оче'te ūhasōru ángeles Diore ja'me pa'ina rua pojome —chiniasomũ Jesús repanare.

Pōsũũ sani cu'ache cho'osi'kũ oisi'ere kũamũ

¹¹ Ūcuarũmũ Jesús jo'e chũ'vaasomũ repanare.

—Pāiu mamachĩi mũmũpāi te'eka'chapanare paaasomũ. ¹² Paakũna cho'je cakũpi ija'che i'kaasomũ pũka'kũre: “Ja'kũ, mũ'u jñisōrũmũ chũ'ure jo'kajachere churana teana ĩsijũ'u chũ'ure, chejana'me pōse”, chiniasomũ. Sēkũna pũka'kũ repanare mamachĩi chejana'me pōse teana ĩsiasomũ. ¹³ ĩsiũna cho'je cakũ pũka'kũ repau'te ĩsisi'e peore na'mi ĩsi-sōasomũ. ĩsisō, kuri koo, so'ona sani ūcuauache cu'ache cho'okũ ku'iu kuri rua na'mi si'asōasomũ repau. ¹⁴ Repau kuri si'asōsirũmũna repau saisichejapi jeereparũmũ okopi ramauũna au si'asōasomũ. Āupi si'asōũna si'ache repaujẽ'e kurijẽ'e si'asōsi'kũjekũ āujẽ'e peokũ kurijẽ'e peoasomũ repau. ¹⁵ Repauĩ peore karakũna ūcuacheja pa'ikũ'te pāiu'te sani cho'оче'te sēniasomũ repau cho'оче'te cho'okũ āure āsa chini. Cho'оче'te sēkũna repau'te jo'chasēse kuirache'te jo'ka cu'ava'na pa'ichejana saoa-somũ repau. ¹⁶ Saouũna sani pa'iu jo'chasēsere kuirakũna repauĩ ruarepa āucuhakũna jo'chasēse āure āni chajiuakũ'teta'ni repacheja pa'ina pāi te'eŋjẽ'e āumaneasome repau'te. ¹⁷ Na'a pa'iu rūhiĩne cuasa, te'eŋji ija'che i'kaasomũ repau: “Chũ'u ja'kũre cho'оче cho'okaina au karama'ñe paaju āijũna cajejaisi'e pa'ito chũ'ũva'uta'ni ichejare rani pa'iu āucuhare jũ'iu pa'imũ. ¹⁸ Jā'ajekũna ja'kũni col'i ija'che i'kara: ‘Ja'kũ, mũ'urejẽ'e cu'ache cho'okũ Diorejẽ'e cu'ache cho'osi'kũa'mũ chũ'u. ¹⁹ Mũ'ure cu'ache cho'osi'kũjekũna, Chũ'u chĩia'mũ mũ'u, chiimanejũ'u chũ'ure. Rupũ mũ'ure cho'оче cho'okaikũ'te paacheja'che paajũ'u chũ'ure chura', chisa ja'kũni col'ini”, chiniasomũ repau.

²⁰ Jā'aja'ñe chini cuasa col'iasomũ repau churata'ni. Col'ikũna repau pũka'kũ chuta'a ma'a so'o pa'ikũni ñaasomũ repau'te. Nāsi'epi repauĩ oiu vũ'vũ tijña sũ'ka chũsu pojoasomũ repau. ²¹ Sũ'ka chũsu pojokũ'teta'ni repau cuasa col'isi'ere i'kaasomũ repau. “Ja'kũ, mũ'urejẽ'e cu'ache cho'okũ Diorejẽ'e cu'ache cho'osi'kũa'mũ chũ'u. Mũ'ure cu'ache cho'osi'kũjekũna, Chũ'u chĩia'mũ mũ'u, chiimanejũ'u chũ'ure”, chiniasomũ repau pũka'kũre. ²² Jā'ata'ni pũka'kũ mamakũji col'ũna pojokũ repau'te cho'оче cho'okainare soni rao ija'che chũ'ũasomũ: “Kāña, rua re'ojakāñare mini ra sa'chekaijũ'u iva'ure chũ'u chĩiva'ure. Kāña sa'che pi'ni aniñocava mini ra, mũoñona cuachajũ'u iva'ure. Ūcuaja'che cũ'akorophe're mini ra sa'chejũ'u iva'ure. ²³ Ūcuaja'che torochĩiva'ure jujusiva'ũni chēa vajjũ'u. Āiju pojoju fiesta cho'oũu mai. ²⁴ Chũ'u chĩiva'u jñisōsiva'uja'che peo-

cheja pa'iva'upi co'icuhasi'kua'mu. Ūcuachi'a sani cavesusōsiva'uja'che peocheja pa'isiva'upi co'icuhasi'kua'mu jo'e", chikuna asa pojoku fiesta cho'oasome repa.

25 Jā'aja'ñe cho'otona cheku, repa majaa'chu charo caku chio sai-si'kupi maniasomu. Mai vū'e tī'api'rakūji kueñejekuna repa fiesta cho'ochē asaasomu repa. 26 Asaku mani tī'a, repa puka'kure cho'ochē cho'okaiku'te te'e'u'te soni sēniasomu. “¿Ëquere jā'ana cho'ochē?”, chiniasomu repa. 27 Chikuna i'kaasomu repa. “Muche'upi vajūva'u co'ina, “Torochiiva'ure āure āu jujasiva'uni vaijū'u. Āiju fiesta cho'oñu mai", chiisi'kua'mu mūja'ku", chiniasomu repa repa'te. 28 Jā'aja'ñe kuauna asa pe'rukū vū'e kakacuhasomu repa. Kakacuhekuna repa puka'ku eta, “Jmava'u, kakajū'u", chiu rā chū'uasomu repa'te. 29 Jā'aja'ñe chū'ukuna puka'kure ija'che i'kaasomu repa: “Mū'u chū'ūñe jmamakarujē'e jachama'ñe rā jeerumu cho'oku pa'iku'mu chū'u. Jā'ata'ni mū'u chū'ure jmamakarujē'e chivochiiva'urejē'e īsima'kua'mu. ‘Mū'u ja'me pa'inana'me pojoku fiesta cho'ojū'u', chiima'kua'mu. 30 Aperumu jā'u chū'u cho'jeu mū'u īsisi'e koo jo'e chekunani īsisō kuri koo sani ku'iu sī'uromire ja'me kāiu ro'isōsi'kua'mu. Jā'aja'ñe cho'osi'kureta'ni pojoku fiesta cho'ora chini torochiiva'ure āure āu jujasiva'ure vaisi'kua'mu mū'u", chiniasomu repa puka'kure. 31 Chikuna puka'ku i'kaasomu repa'te. “Jmava'u, chū'ure si'arumu ja'me pa'iku'mu mū'u. Chū'u paache cu'amajñarūā peore mū'u paajachechi'aa'me jā'a. 32 Muche'ūva'uta'ni jūnisōsiva'uja'che peocheja pa'isiva'upi co'icuhasi'kua'mu. Ūcuaja'che sani cavesusōsiva'uja'che peocheja pa'isiva'upi co'icuhasi'kua'mu jo'e. Jā'ajekuna pojoku fiesta cho'omu chū'u", chiniasomu repa —Jā'aja'ñe chū'vaasomu Jesús repa repana pāi.

Cho'ochē cho'okainare chū'uku cu'ache cho'osi'ku pa'isi'ere Jesús ūcuauji cuasaku kuamu

16 1 Ūcuarumu Jesús repa neenani chū'vakū ūcuauji cuasaku ija'chere kuaasomu:

—Pāiu kuriu paniasomu. Cho'ochē cho'okainare chū'uku'te paaasomu repa kuriu. Paakuna chekunapi ija'che kuaasome repa'te kuriu'te: “Mū'ure cho'ochē cho'okainare chū'ukūji mū'u neere masi kuirakaimauna rupū cho'osōmu”, chiniasome repa. 2 Kuarena asa cho'ochē cho'okainare chū'uku'te soni i'kaasomu repa. “Mū'u cho'ochē asasi'kua'mu chū'u. ¿Je'se cuasa jā'aja'ñe cho'oku mū'u? Chū'u nee mū'u cho'osi'ere tocha ra ñojū'u chū'ure. Ūcuamakarū chū'u nee kuirajū'u mū'u. Etorā chiimu chū'u mū'ure”, chiniasomu repa. 3 Chikuna asa repa'te cho'ochē chū'ukaiku ija'che cuasaasomu: “Chū'ure paaku etorā chiimu chū'ure. ¿Je'se cho'oja'che chū'u, repa chū'ure etosirumu? Cho'ochē cho'omava'u pa'ija'mu chū'u. Chio āu tāñejē'e koka peoku'mu chū'u. Chekunare kuri rupū sēni

koovajuchukum chum”, chiiu cuasaasom repa. ⁴Cuasak, “Áa, chum cho'ojache cuasacuhum chum. Ija'che cho'ora chum, pāipi repa na vñāna cuaa paaju kuiraa'ju chum'va'ure, cho'оче peova'ure”, chiiu cuasaasom repa. ⁵Ūcuarum repa cuasasi'e ija'che cho'oasom repa: Repa'te paaku'te pōsero'i paanare te'lenarechi'a soni raoasom repa. Soni rao, charo raisi'kure i'kaasom repa. “Chum'ure paaku'te, ĩkeenuko pōsero'i paaku m'm?”, chiniasom repa. ⁶Chikuna, “U'chape'e cienrepatuo pōsero'i paam chum”, chiniasom repa. Chikuna repa'te i'kaasom repa. “Ija'ova m'm pōsero'i tochasija'ova sējo, pesa pum, chekuj'a'ovana cincuentarepatuochi'a tochajū'm”, chiniasom repa. ⁷Tocha pi'niuna chekure pōsero'i paaku'te soni rao i'kaasom repa. “Mum'jē'e, ĩkeenuko pōsero'i paaku?”, chiniasom. Chikuna, “Trigopuā cienrepapuā pōsero'i paam chum”, chiniasom repa. Chikuna i'kaasom repa. “Ija'ova m'm pōsero'i tochasija'ova sējo, chekuj'a'ovana ochentarepauāchi'a tochajū'm”, chiniasom repa repa'te. Jā'aja'ñechi'a ūcuanukore pōsero'i paanare cho'oasom repa. Repa na ro'ijache casokaniasom. ⁸Jā'aja'ñe cho'onna repa'te paaku repaja'ova'te ña i'kaasom. “Chum m'm'ure etosirum pa'ijachere cuasa, chum'va' pa'iuamauna cu'ache cho'osi'kuta'ni m'm masiche'te cho'o ñosi'kua'm m'm, chum'ure pōsero'i paanare casosi'e”, chiniasom repa. Repa cho'osi'aja'che Diore cuasamanapi Diore cuasanare na'a rua cho'omasime icheja cheja cho'omajñaruā.

⁹Iere chum'vam chum musanukonare: Pāi kurina te'ena cu'ache cho'ome chekunare. Jā'ata'ni musanukonapi kuri paani chekunare oiju re'oja'che cho'okaiju pa'ijū'm, re'oja'che cho'onare paawato. Jā'aja'ñe cho'oto kuri peore si'asōsirum musanukona re'oja'che cho'okaisi'ejekuna repa'ni Dioni jovo pa'iju charo jūnisōni Repa pa'icheja ai sani re'oja'che pa'ina'nejum musanukonapi cho'jepi jūni saito ña pojojanaa'me musanukonare.

¹⁰Pāi te'ena kuri ka'charu paanata'ni repa na kuripi chekunare re'oja'che cho'okaime. Jā'aja'ñe cho'onapi na'a rua kuri paani chekunare ūcua re'oja'che cho'okaira'ame repa. Pāi chekuna ka'charu kuri paanata'ni joreju chekunare cu'ache cho'ome. Jā'aja'ñe cho'onapi na'a rua kuri paani joreju ūcua cu'ache cho'ora'ame repa na chekunare. ¹¹Musanukona icheja cheja pa'irum kuri rua paanata'ni chekunare re'oja'che cho'okaima'to Dios Repa paache, rua re'oja'che ĩsimaneja'm musanukonare, “Paa-vesume ina”, chini. ¹²Ūcuachi'a musanukonapi chekuna paamajñaruāre masi kuirakaima'to Dios Repa ĩsira chiisi'e cunaum paache re'oja'che ĩsimaneja'm musanukonare.

¹³Pāi ka'chanapi ūcuate'eu'te paato repa'te paanare ūcuapa'ruvachi'a chii'cu'am. Chekurum repa'te paanare te'eu'te na'a rua chiiu chekureta'ni cuhem repa. Ūcuachi'a kurina'me Diore ūcuapa'ruvachi'a cuasama'me pāi. Kurire na'a rua cuasaju Dioreta'ni cuasama'me —chiniasom Jesús repanare.

14 Jesupi jā'aja'ñe i'kauna asa, fariseopāi kurineenajeju pāisoasome repaŋ'te. 15 Sojuna Jesús ija'che i'kaasomu repanare:

—Pāi re'ona cho'ocheja'che sē'sevuchi'a re'oja'che cho'onaa'me mṁsanukona, chekunapi ña, “Re'onaa'me ina”, chiapu chini. Jā'ata'ni Dios mṁsanukona rekoñoa cu'ache cuasache ñaku'mṁ. Jā'aja'ñe pa'inare ñani pojoma'ku'a'mṁ Dios. Jā'aja'ñe pa'iche ruu cuhemu Repaŋ. Pāita'ni jā'a-ja'ñe pa'inare ñani pojome —chiniasomu Jesús repanare.

**Dios chũ'u jo'kasi'ena'me pāi cu'ache cho'oche
ūhasinare Dios chēa paache'te kuamu**

16 Ūcuarumu Jesús jo'e chu'vaasomu.

—Dios chũ'ñe Moisés Repaŋi i'kakuna asaku tocha jo'kaasomu. Chekuna, ūcuaja'che Dios chu'o kuasina Repaŋ chu'o tocha jo'kaasome. Repana tocha jo'kasi'ere ñaju chu'vaasome pāi, Juan Pāi Okoro'veku aineesirumujatu'ka. Juan pa'irumupi vna pāi cu'ache cho'oche ūhasinare Dios chēa paache'te, chu'o re'oja'chere chu'vaju pa'ime pāi. Chu'vaju pāi Dios pa'icheja saineenajeju asa jachama'ñe cuasaju, jainuko Repaŋ chũ'ñe'te cho'ojū pañu chiime.

17'Aperumu Dios chũ'u jo'kasi'e irumujatu'ka chũ'umu. Chekurumu Diopi chũ'uuna cunaumuna'me cheja si'asōja'mṁ. Repaŋ chũ'u jo'kasi'e-ta'ni jmamakarujē'e si'amaneja'mṁ —chiniasomu Jesús repanare.

**Rūjoromi sējoma'ñe paache'te chu'vamu Jesús
(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)**

18 Chini Jesús jo'e chu'vaasomu.

—Pāi ūcuauakujī repaŋ rūjore paacuheku sējosō, chekoni vejani Dios cuheche'te cu'ache cho'omu. Ūcuaja'che pāi sējosi'koni vejani Dios cuheche'te cu'ache cho'omu —chiniasomu Jesús.

Kuriu pa'ichena'me chuova'u Lázaro pa'iche kuamu

19 Ūcuarumu Jesús pāire chu'vaku ūcuauji cuasaku ija'chere kuasomu:

—Pāi kuriu paniasomu. Si'aumucujña kãña ruu re'ojakãñare ju'iu, āu ruu re'oja'chere karama'ñe āiū pojoku paniasomu repaŋ. 20 Jā'a cho'oto Lázaro, chuova'u pa'iva'u ca'niv si'acaca'niv asi ravu paava'upi repaŋ kuriu vu'e kakasa'aro'te si'aumucujña rani ñu'iu paniasomu. 21 Kuriu āiū to'lñomajñaruāre sia āni chajiñache ñasomu repava'u. Ñu'iuña jamuchai rani repava'u asire vetoasome. 22 Repaŋ chuova'u pa'iva'u jūnisōsirumu Diore ja'me pa'inapi ángeleji cunaumuna Dios pa'ichejana mṁasome repava'ure, Abrahamni ja'me paau chini. Kuriu ūcuaja'che jūnisōasomu. Jūnisōña pāi repaŋ'te tāasome.

23 'Kuriu pa'isi'kuta'ni vati toana sani chuova'u uuku pa'iu Abrahamre so'opi mṁñe ñasomu. Lázaro'te ūcuaja'che Abrahamna'me ñu'ikuni

ñaasomũ repaũ. ²⁴ Ña cuiķũ Abrahamre ija'che i'kaasomũ repaũ: “Ja'ķũ Abraham, chũ'ũva'ũre oijũ'ũ. Lázaro'te chũ'ũre raojũ'ũ, repaũ mũoño chã'tirona okopi chũũ ra chũ'ũ chemeñona nouna asucheji chũũa'ķũ. Toare chũova'ũ uukũ pa'imũ chũ'ũ”, chiniasomũ repaũ kuriũ pa'isi'ķũ Abrahamre. ²⁵ Jã'aja'ñe i'kakũ'teta'ni Abraham ija'che i'kaasomũ repaũ'te: “Jmava'ũ, mũ'ũ cheja pa'irũmũ pa'isi'ere cuasajũ'ũ. Mũ'ũ chiiche peore paasi'ķua'mũ mũ'ũ. Iķũ Lázarota'ni chũova'ũ pa'isi'ķua'mũ. Chura repaũni re'oja'che ti'jñeũna pojokũ pa'imũ. Mũ'ũta'ni mũ'ũni cu'ache ti'jñeũna chũova'ũ uukũ pa'imũ chura. ²⁶ Ichejapi mũ'ũ pa'ichejajatu'ķa rūhichenevũ'me. Jã'ajekũna icheja pa'inare mũsanũkona pa'icheja saũũ chiinaretani saicu'amũ. Ũcuaja'che mũ'ũ pa'icheja pa'inare raũũ chiinaretani te'eũ'terejẽ'e raicu'amũ icheja chũkũna pa'icheja”, chiniasomũ Abraham repaũ'te.

²⁷⁻²⁸ 'Chikũna kuriũ pa'isi'ķũ i'kaasomũ Abrahamre. “Jã'a pa'ito, ja'ķũ Abraham, chũ'ũ mũ'ũre iere rũa sēẽne sēemũ: Chũ'ũ cho'jechĩĩ ũmũpãĩ, cincorepanare paakũ'mũ chũ'ũ. Chũ'ũ ja'ķũ vũ'ena Lázaro'te saojũ'ũ, chũ'ũ cho'jechĩĩre Dios chũ'ore chũ'vakũna asa chẽa repaũna cu'ache cho'oche'te ũhasõrena icheja vati toa raomanea'ķũ Dios”, chiniasomũ repaũ'te. ²⁹ Jã'a-ja'ñe sēẽũna Abraham i'kaasomũ repaũ'te. “Moisés tocha jo'kasi'ena'me Dios chũ'o kũasina tocha jo'kasi'e paame repaũna mũche'ũchĩĩ. Dios chũ'o tochana tocha jo'kasi'ere ñaju che'chejũ jachamairo paapu”, chiniasomũ Abraham repaũ'te. ³⁰ Chikũna kuriũ pa'isi'ķũ i'kaasomũ repaũ'te. “Dios chũ'o tocha jo'kasi'e ñanata'ni jachanaa'me repaũna. Jã'ata'ni jũni vajũraisi-va'ũpi sani repaũni chũ'vatota'ni asa chẽa repaũna cu'ache cho'oche ũhasõ, mama cuasajanaa'me repaũna”, chiniasomũ repaũ. ³¹ Chikũna Abraham i'kaasomũ repaũ'te. “Dios chũ'o, Moisés tocha jo'kasi'ena'me Dios chũ'o kũasina tocha jo'kasi'e ña jachanaa'me repaũna. Ña jachanafejũ jũni vajũraisi-va'ũpi Dios chũ'ore chũ'vato ũcua jachara'ame repaũna”, chiniasomũ Abraham kuriũ pa'isi'ķũre —Jã'aja'ñe kũasomũ Jesús repaũnare fariseopãĩ.

Pãĩ rūhiñe cuasamana cu'ache cho'oche'te kũamũ

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

17 ¹ Ũcuarũmũ Jesús repaũ neenare i'kaasomũ.

—Chekũnare cu'a chũ'vana pãĩ si'arũmũ pa'inaa'me. Jã'ata'ni chũ'ũre cuasava'napi cu'ache cho'oa'jũ chini cu'ache chũ'vaku'te na'a rũa cu'ache ti'jñeja'mũ. ² Pãĩũ'te Diore cuasakũni te'eũ'te cu'ache chũ'vaku'te pãĩpi ija'che cho'oto re'ora'amũ: Repaũ chuta'a repaũ'te cu'a chũ'vamarũmũna toacũnapũji rũa ẽjapũji repaũ cavũna pãĩpi jepo vẽe chiarana tũ rũsõru cu'ache pa'ira'amũ repaũ'te. Jã'aja'ñe cho'oma'to pa'ĩũ chekũrũmũ pãĩre cu'ache chũ'vamũ repaũ. Pãĩre repaũ cu'ache chũ'va pi'nisirũmũ Diopi repaũ cu'ache cho'osi'e ro'ĩ chũ'ũto na'a rũa cu'ache ti'jñeja'mũ repaũ'te. ³ Narepajũ pa'ijũ'ũ, mũsanũ-

kona. Mũ'ure kueñe pa'ikũji mũ'u majapãijajia pa'ia mũ'uni cu'ache cho'oto chũ'vajũ'u repau'te, jo'e cho'omanea'kũ. Chũ'vakũna, “Cu'ache cho'osi'kua'mũ chũ'u. Jo'e jã'aja'ñe cho'ocuhemu chũ'u”, chiito repau cu'ache cho'osi'e jo'e cuasamanejũ'u. ⁴Chekũrumũ repau mũ'ure te'eumucuse sieterepañoã cu'ache cho'omu. Cu'ache cho'oñoã pa'iche sieterepañoã rani kũamu repau mũ'ure. “Cu'ache cho'osi'kua'mũ chũ'u. Jo'e cuasamanejũ'u chũ'u cho'osi'e”, chiimu. Jã'aja'ñe chiito repau cu'ache cho'osi'e jo'e cuasamanejũ'u musanũ-kona —chiĩ chũ'vaasomu Jesús repau neenare.

Diore masi cuasana Repauchi'a cho'omasiche'te cho'ome

⁵Ũcuarũmũ Jesús neena jo'e i'kaasome repau'te.

—Diore na'a rũa cuasañũ chiime chũkũna. Repau, “Mũsanũkonare si'arũmũ cho'okajja'mũ chũ'u”, chiisi'ere cavesũmairo na'a rũa cuasañũ chiime chũkũna. Chũkũna'te cho'okajjũ'u —chiniasome repana.

⁶Jã'aja'ñe i'karena Jesús i'kaasomu.

—Mostazara'karũ rũa jmara'karũ'me. Jã'ata'ni repara'karũ'te tãru sũkiũũ ujañũ aineemu. Mũsanũkona ũcuaja'che jmamakarũ Diore cuasanata'ni Repauchi'a cho'omasiche'te cho'ojanaa'me. Mũsanũkonapi, “Dios peore masikũ'mũ”, chini cuasajũ iñũre sicómoroñũ'te, “Rũni sani chiara joo-pona nukajjũ'u”, chiito mũ'u chũ'ũñe cho'omu iñũ —chiniasomu Jesús.

Chekũnare cho'оче cho'okaina pa'iche'te kũamu

⁷Ũcuarũmũ Jesús jo'e i'kaasomu repanare.

—Chekũrumũ musanũkona te'eũji cho'оче cho'okaikũ'te paamu. Paa-kũna mũ'ure cho'оче cho'okaikũ mũ'u chiona sani chejare mu'kakũ pa'imũ aure tãra chini. Chekũrumũ ovejava'nani kuirakaimũ. Cho'оче cho'okasa chini saisiva'ure vũ'ena makũna, “Kaka pũũ, ãu ãijũ'u”, chiima'mũ mũ'u. ⁸“Ãu chũ'ure cho'okajjũ'u; ãsa. Chũ'upi ãu ãiũ ũkukũna chũ'u chiiche ũcuũache mijani rakaiũ pa'ijũ'u, chũ'u ãu ãni pi'niñetũ'ka. Jã'acho'je mũ'upi ãijũ'u.” Jã'aja'ñe i'kamũ mũ'u, mũ'ure cho'оче cho'okaikũ'te. ⁹Ũcuachi'a mũ'ure cho'оче cho'okaikũji mũ'u chũ'usi'ere masi cho'o pi'niru, “Re'orepamu. Rũa re'oja'che cho'okaikũmũ mũ'u chũ'ure”, chiima'mũ mũ'u repau'te. ¹⁰Ũcuaja'che musanũkonapi Dios chũ'usi'ere peore cho'o pi'nini ija'che i'kajjũ'u Repau'te: “Rũa vesũnaa'me chũkũna. Jã'ata'ni mũ'u chũ'ũñe cho'okainajeju mũ'u chũ'usimakarũchi'a cho'osinaa'me chũkũna”, chijjũ'u Repau'te —chiniasomu Jesús repau neenare.

Ũmũpãĩ dierepanare asi ravũ jũ'inani Jesús vasosi'ere kũamu

¹¹Ũcuarũmũ Jesús Jerusalén vũ'ejoopo sasa chiikũjekũ jo'e saiũ Samaria chejana'me Galilea cheja tũsũsima'api saniasomu. ¹²⁻¹³Vũ'ejoorũ sani tĩ'atona ũmũpãĩ asi ravũ jũ'ina dierepana ranciasome repau'te.

Rani so'opi nukajũ ñajũ ɰjachu'opi cuijũ ija'che i'kaasome repaũ'te:

—iJesús, Masiũ, chũkũnava'nare oijũ'ũ! —chiniasome repaũ.

14 Chitena ña i'kaasomũ repaũ.

—Musanũkona ca'nivũã phairipãire ñojaijũ'ũ —chiniasomũ Jesús repanare.

Jã'aja'ñe i'kaũna, “Jau”, chini saijũna repaũ asi te'erũmũ ja'jusoaomũ repaũ ca'nivũã re'ojaca'nivũã. 15 Vajũ te'eu repaũ ja'jusica'nivũ'te meñe sime ña pojokũ chũri co'iasomũ Jesuni. Co'ikũ Dioni pojokũ ɰjachu'opi, “Rũa re'okũ'mũ mũ'ũ”, chiniasomũ repaũ. 16 Jã'aja'ñe i'kakũ co'i, Jesús pa'ichejana tĩ'a, repaũni pojokũ repaũ ti'jñeñe meñe sime ñũ'ũ, “Re'o-repamũ”, chiniasomũ repaũ. Samaria cheja cakũ paniasomũ repaũ asi ravũ jũ'isi'kũ. 17 Jã'aja'ñe pojokũ i'kaũna Jesús i'kaasomũ.

—Asi ravũ jũ'inare, dierepanare vasosi'kua'mũ chũ'ũ. Chekũna nue-verepanata'ni co'i, “Re'orepamũ”, chiima'me chũ'ũre. 18 Iku tĩipãĩchĩ'a judío peokũji te'eu co'i Dioni pojokũ, “Dios rũa re'okũ'mũ”, chiimũ. Chekũnata'ni Diore pojoma'me —chiniasomũ Jesús.

19 Chini Jesús repaũ'te co'isi'kũre i'kaasomũ.

—Chura vũni saijũ'ũ. “Iku Jesús chũ'ũre vasoja'mũ”, chini cuasasi'kũ-jekũ vajũcuhasi'kua'mũ mũ'ũ —chiniasomũ Jesús.

Dios Raosi'kũ chũ'ũrũmũ tĩ'ajañere kuamũ

(Mt 24.23-28, 36-41)

20 Ũcuarũmũ fariseopãĩ Jesure ija'che sẽniasome:

—¿Jeerũmũ Dios Raojau rani pãĩ ũcuaukore chũ'ũja'ũ? —chiniasome. Chitena Jesús i'kaasomũ repanare.

—Repa chũ'ũrũmũ tĩ'ajañe vesũme pãĩ. 21 Dios Raosi'kũ repaũ'te cuasana-rechĩ'a rekoñoãna chũ'ũku pa'imũ. Jã'ajekũna pãĩ ija'che i'kamanejanaa'me: “Dios Raosi'kũ ichejare chũ'ũmũ.” Ũcuachĩ'a, “Jã'achejare Dios Raosi'kũ chũ'ũmũ”, chiimanejanaa'me pãĩ —chiniasomũ Jesús repanare fariseopãĩ.

22 Chini Jesús repaũ neenare i'kaasomũ.

—Na'a pa'isirũmũ musanũkona chũ'ũ jo'e cajejachere cha'ajũ, “Dios Rao-si'kũpi jo'e caje, maire te'eumucusechĩ'a ja'me pa'ito re'ora'amũ”, chijũ cuasajanaa'me musanũkona. Jã'ata'ni chũ'ũ cajerũmũ chuta'a tĩ'amaũna jmamakarũjẽ'e ñamanejanaa'me musanũkona chũ'ũre. 23 Pãĩ musanũko-nare ija'che kuajanaa'me: “Rani ñajũ'ũ. Dios Raosi'kũ ichejare pa'imũ.” Chekũna, “Sani ñajũ'ũ. Dios Raosi'kũ jeechejare pa'imũ”, chijjanaa'me. Pãipi jã'aja'ñe kuajũna ja'me ñaũũ chini saimanejũ'ũ musanũkona. 24 Cũ-naũmũpi te'ekã'ko oko fe'neni chekũkã'kojatũ'ka rũa na'mi peore miañe fe'ne chũvokũna ñame pãĩ. Ũcuaja'che chũ'ũ Dios Raosi'kũ icheja cheja jo'e cajerũmũ pãĩ ũcuaukũ ñajanaa'me chũ'ũre. 25 Jã'ata'ni charo rũa asi cho'ocojñoja'mũ chũ'ũ. Ũcuachĩ'a irũmũ pa'ina pãĩ, “Dios Raosi'kũ-

ma'mu mu'u", chijü cuheme chu'ure. ²⁶Chu'u Dios Raosi'ku chejana jo'e cajeumucuse ti'api'raramu Noé pa'iramu pa'isina pa'isi'ēja'che cu'ache pa'ijanaa'me pāi. ²⁷Noé pa'iramu pa'isina pāi āu āijü, cono ũkujü, romi vejajü, umu vejajü, repanare uache cho'ojü paniasome, Dioni cuasama-pu, repau Noé choovü ujavü kakaumucusejatü'ka. Kakasirumuna okopi ra ko'sauna ũcuauko cho'osōasome repana pāi. ²⁸Ūcuaja'che chu'u cajeumucuse ti'api'raramu, Lot pa'iramu pa'isina cu'ache pa'isi'ēja'che cu'ache pa'ijanaa'me pāi. Reparumu pāi āu āijü, cono ũkujü, pōse koo īsijü, repana chiño āu tājü, vu'ña cho'ojü paniasome, Dioni cuasamairo pa'ijü. ²⁹Jā'aja'ñe pa'inani repau Lot, Sodoma vu'ejoopo pa'isi'kupi eta sanisōasomu. Repau Lot eta sanisōsirumuna Diopi chũ'una cunaumupi toana'me toacatapi repajoopona tuā'tuakuna pāi peore cho'osōasome. ³⁰Lot pa'iramu cho'osi'ēja'che chu'u Dios Raosi'ku jo'e cajerumuna cu'a-che cho'ojü pa'ijanaa'me pāi.

³¹'Chu'u jo'e cajerumu pāi ũcuauana repana vu'ña ve'koroāre pani cu'amajñaruā mini sañu chini repana vu'ña kakama'ñe teana vu'vusōa'-jü. Ūcuaja'che pāi chiño pa'ina repana vu'ña pa'iche'te cu'amajñaruāre mini sañu chini co'ima'ñe teana vu'vusōa'jü. ³²Lot rñjo cho'ocojñosi'ere cuasa, repao jachasi'ēja'che Diore jachamanejũ'u musanukona. ³³Pāi Dios chũ'uñe'te cho'ocuhejü repanare uachechi'a cho'ojü pa'ito cu'amü. Jā'aja'ñe cho'onare chu'upi rani vati toana saoja'mu repanare. Chekuna-retā'ni repanare cho'ouache ũhasō, Dios chũ'uñe'te cho'ojü pa'inareta'ni Dios pa'ichejana saja'mu chu'u.

³⁴'Ija'chere kuara chiimu chu'u musanukonare: Chekurumu ángeles ñamipi caje umupāi te'eka'chapana ũcuate'eko'a káinare te'e'u'te sajü chekuni jo'kajanaa'me. ³⁵Chekurumu romi te'eka'chapana ũcuate'echēja āu toanare te'eo'te sajü chekoni jo'kajanaa'me. ³⁶Chekurumu umupāi te'eka'chapana chio ũcuate'echio pa'inare ũcuaja'che te'e'u'te sajü chekuni jo'kajanaa'me —chiniasomu Jesús repanare.

³⁷Jā'aja'ñe i'kauna chu'o sēniasome repana.

—Chukuna'te Paaku, ¿jeechejana jā'aja'ñe cho'oja'u? —chiniasome repana.

Chitena i'kaasomu repau.

—Cu'ava'nare jūni jā'jusiva'nare jña caje chi'ime vacho —chiniasomu Jesús repau neenare.

**Va'jeo pa'ichena'me pāi chēañe chũ'uku
pa'iche cuasaku kuamu Jesús**

18

¹Ūcuarumu Jesús repau neenani chu'vaasomu.

—Musanukona Diore sēñe ũhamanejũ'u. Musanukona chii-che cuhama'ñe Dioni sējü pa'ijũ'u —chiniasomu Jesús repau neenare.

² Jā'aja'ñe chũ'vacuha ija'chere cuasakũ kũaasomũ repaũ, repanapi si'arumũ Dioni sêejũ paapũ chini:

—Diore cuasama'kũ, pãi chêañe chũ'ukũ vũ'ejoopo'te paniasomũ. Ũcuaja'che pãijj'e oima'kũ paniasomũ repaũ. ³ Ũcuarumũ valjeva'o ũcuajoopo pa'iva'o repaũ'te pãi chêañe chũ'ukũ'te si'arumũ mũa ija'chere kũako paniasomo: “Pãiu chũ'uni pe'rukũ cu'ache cho'omũ. Ũsekaijũ'ũ chũ'ũre repaũ cu'ache cho'oche jo'e cho'omane'a'kũ”, chiniasomo repao repaũ'te. ⁴ Si'arumũ sêeko'teta'ni rupũ asakũ paniasomũ repaũ. Jā'ata'ni repaoji rũarepa sêeona ija'che cuasaasomũ repaũ: “Chũ'ũ Diore cuasama'kũa'mũ. Ũcuaja'che pãijj'e oima'kũa'mũ chũ'ũ. ⁵ Jā'ata'ni repaoji chũ'ũni si'areparumũ mũa sêeona asa ca'nasõ cho'okaija'mũ chũ'ũ. Repao'te cho'okatu jo'e mutamaneja'mo repao”, chini repao sêesi'e cho'okaniasomũ repaũ —Jā'aja'ñe kũaasomũ Jesús repaũ neenare.

⁶ Kũa pi'ni repanare ija'che i'kaasomũ repaũ:

—Pãi chêañe chũ'ukũ cu'akũ cho'osi'ere cuasa ñajũ'ũ mũsanũkona. ⁷ Repaũ pãi chêañe chũ'ukũ pãi oima'kũ paniasomũ. Jā'ata'ni valjeoji si'areparumũ repaũji cho'okaũ chini sêeona cho'okaniasomũ repaũ. Dio'ta'ni pãi chêañe chũ'ukũ pa'icheja'che pa'ima'kũa'mũ. Jā'ajekũna Repaũ chêa paanapi umucujñana'me ñami Repaũji cho'okaũ chini si'arumũ sêeto, “Cha'ajũ'ũ. Na'a pani cho'okaija'mũ chũ'ũ”, chiima'kũa'mũ Dios. Repana sêeñe asa teana cho'okaikũ'mũ Dios. ⁸ Repana chiiche na'mi cho'okaikũ'mũ Dios. Chũ'ũ Dios Raosi'kũ ichejana jo'e cajeni, ¿Diore cuasajũ si'arumũ sêenare ñaja'ñe chũ'ũ? —chiniasomũ Jesús repaũ neenare.

Fariseopãiu'na'me pãi chũ'ũnare kuri kookaikũ pa'iche'te kũamũ

⁹ Reparumũ pãi, “Rũa re'onaa'me chũkũna. Chekũnata'ni cu'anaa'me”, chiijũ cuasanapi Jesure ja'me paniasome. Jā'aja'ñe cuasajũna repanani chũ'vakũ ija'chere cuasakũ kũaasomũ Jesús:

¹⁰ —Ũmupãi te'eka'chapana fariseopãiu'na'me pãi chũ'ũnare kuri kookaikũ Dios vũ'ena mũa kakaasome Dioni sêeñũ chini. ¹¹ Ũcuarumũ fariseopãiu' nũkakũ ija'che sêniasomũ: “Āa, Ja'kũ Dios, chekũna pãi cu'ache cho'ome. Põse ñaame. Ũcuaja'che chekũnare ũcuarepa cho'oma'me. Ũcuaja'che rũjoromi peonare ja'me kãijũ pa'ime. Chũ'ũta'ni chekũna cho'ocheja'che cu'ache cho'oma'kũa'mũ. Iku kuri kookaikũ ũcuaja'che kuri cajejaiche sêni koo kũamairo paakũ'mũ. Chũ'ũta'ni jā'aja'ñe cho'oma'kũa'mũ. Re'okũ'mũ chũ'ũ. Re'okũjekũ mũ'ũni pojokũ mũ'ũre re'orepamũ chiiũ pa'ikũ'mũ chũ'ũ. ¹² Te'esemana te'eka'chapañoã ãũ ãimairo pa'ikũ'mũ chũ'ũ, mũ'ũni pojokũ. Chũ'ũ cho'oche cho'osi'ere pãipi chũ'ũni ro'ito aperumũ mũ'ũ isijũ'ũ chiisinũkorũ kuẽkue ña karama'ñe isikũ'mũ chũ'ũ mũ'ũre. Chekũrumũ kurire're dierepare're kooni te'ere'rerũ isikũ'mũ chũ'ũ. Chekũrumũ cienrepare'rerũã kooni diere-

pare're ísiku'mu chu'u mu'ure. Jã'aja'ñechi'a ísiku'mu chu'u mu'ure", chiiu sēniasomu repau fariseopāiu. Cu'ache cho'okuta'ni re'oja'che cho'ochechi'a kuaasomu repau. ¹³Cheku kuri kookaikuta'ni repau cu'ache cho'osi'ere cuasa cunaumu Dios pa'ichejajekuna ñavajuchuku so'ore sumava'u meñe sime nukaku paniasomu. Sumava'u nukasi'kupi ã'capuna vaiu Diore ija'che sēniasomu repau: "Åa, Ja'ku Dios, cu'ache pa'iku'mu chu'u. Jã'ata'ni oijũ'u chu'uva'ure", chiniasomu repau —Jã'a-ja'ñe kuaasomu Jesús repanare.

¹⁴Kuacuha jo'e i'kaasomu repau.

—Asarepajũ'u musanukona. Sēni pi'ni eta repana vu'ñana coliasome repana. Kuri kookaikuji ũcuauji meñe, "Cu'ache pa'iku'mu chu'u", chiiu Dioni sēkuna repau cu'ache cho'osi'e tunosōkani, "Cu'ache cho'osi'e ro'iche peomu ikure", chiniasomu Dios. Chekureta'ni repauji, "Re'oja'chechi'a cho'oku'mu chu'u", chikuna repau cu'ache cho'osi'e tunokaimaneasomu Dios. "Repau cu'ache cho'ochē kumanesi'e ro'iche pa'imū ikure", chiniasomu Dios. Pãi te'ena, cu'ache cho'onata'ni, "Re'onaa'me chukuna", chiime, chekunapi asa, "Re'onaa'me jã'ana", chiapu chini. Repana cu'ache cho'ochē'te Dioni kumapuna repana cu'ache cho'ochē tunokaima'mu Dios. Diopi ñato cu'anaa'me repana. Jã'ata'ni chekuna pãi, "Cu'ache cho'oku'mu chu'u", chini cuasa Dioni kujuna repana cu'ache cho'ochē tunokaimu Dios, repanani oi. Diopi ñato re'onaa'me repana, cu'ache cho'ochē tunosōcojñosinajeju —chiniasomu Jesús repanare.

Chii'va'nare Jesús re'oja'che i'ka jo'kasi'ere kuumu

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵Ūcuarumu pãi Jesús pa'ichejana repana chii'va'nare raasome, Repauji chēseku Dioni re'oja'chere sēekaau chini. Jã'aja'ñe rajuna ña repau neena ũseasome repanare. ¹⁶Ūsejuna Jesús repau neenare soni i'kaasomu.

—Chii'va'nare raiũsemanejũ'u musanukona chu'uni raapu. Iva'na chii'va'naja'ñe pa'iju chu'ure masi cuasanapi Dios chu'o asa chēajanaa'me. ¹⁷Jã'ata'ni iva'na chii'va'na chu'ure masi cuasacheja'che masi cuasamana Dios chu'o asa chēamanejanaa'me. Ūcuarepaa'me jã'a —chiniasomu Jesús repau neenare.

Pāiu kuriu Jesure Dios pa'icheja saiche sēniasasi'ere kuumu

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸Ūcuarumu judiōpāi chũ'uku kuriu Jesuni chu'o sēniasomu.

—Masiu, re'oku'mu mu'u. ¿Je'se cho'oni'te Dios pa'icheja saija'che chu'u? —chiniasomu repau repau'te.

¹⁹Chikuna Jesús i'kaasomu repau'te.

—¿Je'se cuasa, “Re'oku'mu mu'u”, chiiku mu'u chu'ure? Diochi'aa'mu Re'oku. Cheku pāiu re'oku peomu. ²⁰Aperumu Dios chũ'u jo'kasi'e masi-cosomu mu'u. Ija'che kuamu repa:

Musanukona umupāi romi paana chekunare romi ja'me

kāimanejũ'u.

Ũcuaja'che romi umu pa'ina chekunare umupāi ja'me

kāimanejũ'u.

Ũcuachi'a pāi vanisōmanejũ'u.

Chekuna nee ñaamanejũ'u.

Chekuna pa'iche'te kuani joremanejũ'u.

Ũcuaja'che mija'kupāi ña kukujũ'u.

Jā'aja'ñe chũ'usi'kuu'mu Dios —chiniasomu Jesús repau'te kuriu'te.

²¹Chikuna i'kaasomu repau.

—Chĩrũmupi irũmujatu'ka Dios chũ'u jo'kasi'e peore jā'a jachama'ñe cho'oku pa'iku'mu chu'u —chiniasomu repau.

²²Jā'aja'ñe i'kauna Jesús ija'che i'kaasomu repau'te:

—Ũcuarepa cho'oku'teta'ni karamu mu'ure. Mu'u paache cu'amajña-rũäre peore ĩsisō, kuri koo chuova'na pa'iva'nani rupũ ĩsijũ'u. ĩsisōjani rani chu'una'me ku'iu chu'u chũ'uñe'te cho'oku pa'ijũ'u. Jā'aja'ñe cho'o-ni'te Dios pa'ichejana sani re'oja'che pa'ija'mu mu'u —chiniasomu Jesús repau'te kuriu'te.

²³Jesupi jā'aja'ñe i'kauna asa, ĩsicuheku sumava'u paniasomu repau, rua kuriujeku. ²⁴Sumava'u pa'ina ña Jesús ija'che i'kaasomu repau'te:

—Pāi kurinare Dios pa'icheja saineenareta'ni saicu'aja'mu, repapani kurire na'a rua cuasaju Dioni cuasama'to. ²⁵Camellova'ure miuñakarũ cojerũ kaka etajaicu'acheja'che kuriu'te Dios pa'icheja saicu'aja'mu, repaji kurire na'a rua cuasaku pa'ito —chiniasomu Jesús repau'te kuriu'te.

²⁶Jesús i'kache asasina ija'che sēniasome repau'te:

—Jā'a pa'ito, ¿je'se cho'onani Dios pa'icheja saire'oja'u? —chiniasome.

²⁷Chitena Jesús i'kaasomu.

—Maichi'a te'ena cuasajuna Dios pa'icheja saicu'amũ maire pāi. Diopi cho'okaitota'ni Repau pa'icheja saiche vesama'mu —chiniasomu repau.

²⁸Chikuna Pedro i'kaasomu.

—Chukuna mu'una'me pañu chini chukuna paasimajñarũ peore jo'-kasō rani mu'una'me ku'ime —chiniasomu.

²⁹⁻³⁰Chikuna Jesús i'kaasomu repau'te.

—Pāiu ũcuauaku Dios chũ'uñe'te cho'oku pasa chiiku chekurumu repau vu'ere jo'kasōmu. Chekurumu repau rũjoni jo'kasōmu. Chekurumu repau majaa'chupāire jo'kasōmu. Chekurumu repau cho'jechĩire jo'kasōmu. Chekurumu repau pũka'kupāire jo'kasōmu. Chekurumu repau chĩire jo'kasōni repau aperumu paasinuko na'a rua jñaaja'mu repau, icheja

cheja pa'irumũ. Ũcuaja'che jünisösirumũ Dios pa'ichejare ai sani pa'ija'-mũ repaũ. Ũcuarepaa'me jã'a —chiniasomũ Jesús repañare.

Jesús repaũ chuenisojachere jo'e kuamũ

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹Ũcuarumũ Jesús repaũ neenare docerepañare soni ija'che kuaasomũ: —Jerusalén vũ'ejoopona maijanaa'me mai chura. Aperumũ Dios chũ'o kuana tocha jo'kasi'e chũ'u Dios Raosi'kũ cho'ocojñojañere kuame. Repana kuajũ tocha jo'kasi'e Jerusalenna ti'jñeja'mũ chũ'ure. ³²Judíopãipi judío peonani jo'kajanaa'me chũ'ure, repañapi cu'ache cho'oa'jũ chini. Rũa cu'ache cutujũ päisojũ coo tutujanaa'me repaña chũ'ure. ³³Ũcuachi'a suĩ'sue pi'ni vanisõjanaa'me repaña chũ'ure. Jã'ata'ni choteumucujñana vajurajia'mũ chũ'u —chiniasomũ Jesús repaũ neenare.

³⁴Repaũ kuache asanata'ni jmakarũjẽ'e asa chẽamaneasome repaña. Diopi repañani asa chẽañe'te ñsekũna asavesuasome repaña.

Na'ava'ure Jesús vasosi'ere kuamũ

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵Repaũ Jesús Jericó vũ'ejoopo ti'acuhato na'ava'u ma'a ru'tava'te ñu'iu kurire s̃eeũ paniasomũ. ³⁶Ñu'iuña pãipi jainũko ũcuachejapi caraijũna asa,

—¿Je'se cho'оче ina? —chiniasomũ repaũ. ³⁷Chikũna,

—Jesús, Nazaret vũ'ejoopo raisi'kũpi caraimũ —chiniasome pã repaũ'te ja'me saina. ³⁸Chitena asa ñjachũ'opi ija'che cuikũ i'kaasomũ repaũ:

—Jesús, David aperumũ pa'isi'kũ Jojosi'kũ, oijũ'u chũ'ava'ure —chiniasomũ.

³⁹I'kaũna asa charo saina,

—Re'omũ. Jo'e i'kamanejũ'u —chiniasome repaũ'te. Jo'e i'kamanejũ'u chiinaretani na'a r̃a cuikũ i'kaasomũ repaũ.

—Jesús, David aperumũ pa'isi'kũ Jojosi'kũ, oijũ'u chũ'ava'ure —chiniasomũ repaũ.

⁴⁰Jã'aja'ñe i'kakũ cuikũna asa canũka,

—Chũ'uni rajũ'u repaũ'te —chiniasomũ Jesús repañare. Chikũna repaũni kueñe rarena Jesús ija'che s̃eniasomũ repaũ'te:

⁴¹—¿Ëquere cho'okaaũ chini s̃eeũ mũ'u chũ'ure? —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

Chikũna,

—Pã Ũcuanyũkore Paakũ, chũ'u ñakocaã ñoa'kũ chiimũ chũ'u —chiniasomũ repaũ.

⁴²Chikũna Jesús i'kaasomũ.

—Mũ'u ñakocaã ñoa'kũ mũ'ure. “Jesús chũ'ure vasoja'mũ”, chini cuasasi'kũjekũ vajũcuhamũ mũ'u chura —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

⁴³ Jesupi jā'aja'ñe i'kakuna repau ñakocaã teana care'osoasomu. Care'ona Jesuna'me saiũ Dioni pojokũ, “Rũa re'okũ'mũ mũ'ũ”, chiniasomu repau. Chekuna ũcuaja'che repau'te cho'osi'ere ña, “Dios peore masikũ'mũ”, chiniasome.

Zaqueona'me Jesús cho'osi'ere kuamu

19 ¹⁻² Ũcuarumu Jesús Jericó vũ'ejoopo tĩ'a mũato ũcuajoopo'te pãiu kuriu paniasomu. Repau mamia'me Zaqueo. Pãi chũ'ũnare kuri kookainare chũ'ũku paniasomu repau. ³ Repau Zaqueo Jesure ñara chiikũta'ni chejaru nukakũjekũ pãipi jairepanũkojẽjũna ñamaneasomu. ⁴ Ñamanesi'kũjekũ Jesuni ñara chini charona vũ'vũ sũkiñũ sicómoro-ñũna mũni tuhiũ cha'aasomu repau, “Jesús ichejapi caraija'mũ”, chini. ⁵ Tuhĩũ cha'akuna repau Jesús ũcuachejana sani tĩ'a caraipi'rakũji mũñe ña sũkiñũ tuhiũ'te Zaqueo'te ija'che i'kaasomu:

—Zaqueo, pesa cajejũ'ũ. Chura iumucuse mũ'ũ vũ'ena canũkache paa-mũ chũ'ũ —chiniasomu repau repau'te.

⁶ Jesupi jā'aja'ñe i'kauna asa pojokũ na'mi caje repau vũ'ena mũvaa-somu repau. ⁷ Mũvakuna ña pãi ũcuanũko pe'rujũ cu'ache i'kaasome Jesure. “Pãiu cu'akũ vũ'ena canũkara chini mũamu jā'ũ Jesús”, chiniasome repaana ũcuanũko.

⁸ Ũcuarumu repau Zaqueo repau vũ'ere pa'ũ vũni nukakũ i'kaasomu Jesure.

—Ñakũ, Pãi ũcuanũkore Paakũ. Chura chũ'ũ paache cu'amajñarũã chũova'na pa'iva'nani joopo rupũ ñsija'mũ chũ'ũ. ũcuaja'che chũ'ũ jorekũ chekũnare na'a cajejaiche sēni koosinũko kuri ũcuaka'chapañoã jo'e ũcuajanũko jovo co'choja'mũ chũ'ũ repanare —chiniasomu repau.

⁹ Chikuna Jesús i'kaasomu repau'te.

—Mai aipãiu Abraham jojosi'kũa'mũ mũ'ũ. Iumucuse ivũ'e pa'inare mũsanũkonani oiũ chẽamu Dios, jũnisõsirũmu vati toana saimaneajũ chini. ¹⁰ Chũ'ũ, Dios Raosi'kũ, pãipi jũnisõ vati toana saimaneajũ chini chejana cajes'i'kũa'mũ. Repanare chẽa paakũ repaana cu'ache cho'ocojño-ra'asi'e ũsekani paaja'mũ chũ'ũ —chiniasomu Jesús repau'te Zaqueo'te.

Kurire're koosina pa'iche'te kuamu

(Mt 25.14-30)

¹¹ Jesupi jā'aja'ñe i'kauna asa, repauji Jerusalén vũ'ejoopona tĩ'api'rakuna ija'che cuasaasome repaana pãi: “Ikũ Jerusalén vũ'ejoopona tĩ'a teana pãi ũcuanũkore chũ'ũja'mũ”, chini cuasajũna repanani chũ'vakũ ija'chere cuasakũ kũasomu repau, jā'aja'ñe cuasamaneajũ chini:

¹² —Pãiu pa'ipãiu paniasomu. Repauñi pãi chũ'ũku'te jo'kañũ chini chekũcheja cana soniasome repau'te. Sotena chekũchejana so'ona saniasomu

repaṁ, repaṁapi repaṁni pāi chū'ukū'te jo'karena repaṁ pa'icheja canani co'i chū'ura chini. ¹³ Saipi'rakū repaṁ'te cho'оче cho'okainare dierepanare soniasomū repaṁ. Soni rao pachokurire're te'ere'rechi'a īsi pi'ni ija'che i'kaasomū repaṁ repanare: “Chura chū'ū īsisire're kurire'repi pōsere koo īsijū na'a rūa kurire koojū pa'ijū'ū. Chū'ū rairūmujatū'ka jā'aja'ñe cho'ojū pa'ijū'ū mūsanūkona”, chiniasomū repaṁ. ¹⁴ Chini jo'ka sanisōṁna repaṁ pa'icheja cana pāi, repaṁni cuhejū, te'enare pāi jñaa saosome, repaṁ saisiijoopona tuha chū'ūñe jo'kajanani, “Ikū chū'ūñe cuheme chūkūna”, chiapū chini.

¹⁵ Cuhecheta'ni ūcua pāi chū'ukū'te jo'kaasome repaṁ repaṁ'te. Pāi chū'ukū'te jo'karena repaṁ pa'ichejana co'i, repaṁ'te cho'оче cho'okainare repaṁ kuri īsinani soapū chini chū'ūasomū repaṁ, repaṁ koosinūkore kurire masira chini. ¹⁶ Sotena charo te'eū rani ija'che kūasomū: “Chū'ūre paakū, mū'ū chū'ūre īsisire'reva kurire'revaji pōsere koo īsikū dierepare're koosi'kūa'mū chū'ū”, chiniasomū. ¹⁷ Chikūna i'kaasomū repaṁ. “Mū'ū rūa masi cho'osi'kūa'mū. Kuri ka'charū koosi'kūta'ni na'a rūa jñaaasi'kūa'mū mū'ū. Masi cho'osi'kūjekūna vū'ñajoopoā dierepajoopoā pa'inani pāire chū'ūa'kū chini jo'kamū chū'ū mū'ūre”, chiniasomū repaṁ. ¹⁸ Kūacuhaṁna chekū ūcuaja'che kurire'reva koosi'kū rani kūasomū. “Chū'ūre paakū, kurire'reva mū'ū chū'ūre īsisire'revaji pōsere koo īsikū cincorepare're koosi'kūa'mū chū'ū”, chiniasomū. ¹⁹ Jā'aja'ñe kūaṁna repaṁ'te paakū ija'che i'kaasomū: “Re'orepamū. Vū'ñajoopoā cincorepajoopoā pa'inani pāire chū'ūa'kū chini jo'kamū chū'ū mū'ūre”, chiniasomū repaṁ.

²⁰ Kūacuhaṁna chekū kurire'reva koosi'kū rani kūasomū. “Chū'ūre paakū, mū'ū chū'ūre īsisire'reva kurire'reva ūcuare'reva co'chamū chū'ū mū'ūre. Mū'ūpi īsiṁna koo kāase'rechoji rea care'va paakū pa'isi'kūa'mū chū'ū repare'reva. ²¹ Mū'ūre cho'оче cho'okainare oima'kūa'mū mū'ū. Chekūna cho'оче cho'o koosi'e kuri tūasōkū'mū mū'ū. Ūcuaja'che āu chekūna tāsi'e tūasōkū'mū mū'ū. Jā'ajekūna jā'are vajuchukū mū'ū chū'ūre īsisire'reva kurire'reva rūpū paasi'kūa'mū chū'ū”, chiniasomū repaṁ. ²²⁻²³ Repaṁ kurire'reva care'va paasi'ere kūaṁna asa repaṁ'te paakū ija'che i'kaasomū repaṁ'te: “Rūa cu'akū'mū mū'ū. Mū'ūpi jā'aja'ñe cuasakū cho'omaneṁna asa pe'rūkū cu'ache cho'oja'mū chū'ū mū'ūre. Chū'ū pāi oima'ñena'me chekūna cho'оче cho'o koosi'e kuri tūachena'me chū'ū chekūna tāsi'e āu chū'ū tūache masikūta'ni, ċje'se pa'iṁna mū'ū chū'ū īsisire'reva kurire'reva kuri vū'ena sa jo'kamanē? Sa jo'karu rani na'a rūa koorā'asi'kūa'mū chū'ū”, chiniasomū. ²⁴ Chini chekūnare ūcuacheja nūkanare i'kaasomū repaṁ. “Repaṁ koosire'reva kurire'reva tūa, chekūni īsijū'ū dierepare're kurire're koosi'kūni”, chiniasomū repaṁ. ²⁵ Chikūna i'kaasome repaṁ. “Jā'ata'ni jā'ū ūcuare kurire're dierepare're paamū”, chiniasome. ²⁶ Chitena repanare i'kaasomū repaṁ. “Asarepajū'ū, mūsanūkona. Ija'chea'me: Pāiū ūcuauache'te koo masi paakū ūcuare paakūta'ni na'a rūa kooja'mū. Jā'ata'ni jmanūkora

koosi'kupi masi paama'ku repa paache rua jmanukoruta'ni peore tua-sōcojñoja'mu", chiniasomu repa. ²⁷Chini, "Chura chu'uni cuheju, chu'u chũ'uñe cuhenare chēa ichejana ra chu'u ñaku'te vanisōjũ'u", chiniasomu pāi chũ'uku repanare —Jā'aja'ñe kuaasomu Jesús repanare pāi.

Jerusalén vu'ejoopo Jesús sani tĩ'asi'ere kuamu

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸Jā'aja'ñe kua pi'ni Jerusalenna tĩ'ara chini jo'e saiũ aikūtina mu-niasomu repa Jesús. ²⁹Mũia Betfagé vu'ejoopona'me Betania vu'ejoopo Olivo aikūti pa'ijoopoña kueñe tĩ'aasomu repa. Repajoopoã kueñe tĩ'a repa neenare te'eka'chapanare soniasomu repa. ³⁰Repanare soni ija'che chũ'uasomu repa:

—Jeejoopona kueñe cajoopona saijũ'u musanukona. Sani tĩ'a burrova'ure quēo suosiva'ure, pāi chuta'a tuhimava'uni jñaajanaa'me musanukona. Jña repava'ure jose ichejana rakaijũ'u. ³¹Pāiũ ũcuauakujĩ musanukonare, "¿Ëque cho'oñu chini musanukona jā'ava'ure joseche?", chiito, "Maire Paaku iva'ure chiimu", chijũ'u repanare —chiniasomu repa.

³²Chikuna repa sani ñato Jesús i'kasi'e ũcu paniasomu. ³³Burrova'ure quēo suosiva'ujekuna josejuna repava'ure paana i'kaasome.

—¿Ëque cho'oñu chini musanukona jā'ava'ure joseche? —chiniasome.

³⁴Chitena i'kaasome repa.

—Maire Paaku iva'ure chiimu —chiniasome repa repanare.

³⁵Chini repava'ure burrova'ure Jesús pa'ichejana sa repa sōkũñuna kãñapi tujñacuha Jesure tuoasome repa. ³⁶Tuorena tuhiũ saiũna repa saima'ana kãña jaasome pāi, repa'ni pojoju. ³⁷Jarena ũcuama'api saiũ Olivo aikūtipi Jerusalén cajechejana kueñe tĩ'aasomu repa. Tĩ'akuna Diochi'a te'eu cho'omasiche'te repa'ji cho'okuna ñasi'ere cuasaju repa'te chiina ũcuauko Dioni pojoju, "Rua re'okũ'mu mu'u", chijũ cuijũ uja-chu'opi i'kaasome. ³⁸Ūcuachi'a ija'che i'kaasome:

—iDiopi ikũre pāire chũ'ua'ku chini Repa Raosi'kũre re'oja'che cho'o-kaa! iCũnaumu pa'ina pojoju paaru! iPāi ũcuauko, "Cũnaumu Pa'iku Dios peore masiku'mu", chiaru! —chiniasome repa Jesure chiina ũcuauko.

³⁹Jā'aja'ñe i'kajuna ũcuana'ame pa'ina fariseopāi asa pe'ruju ija'che i'kaasome repa'te Jesure:

—Masiũ, mũ'ure chiinare jā'aja'ñe i'kache ũsejũ'u —chiniasome.

⁴⁰Chitena Jesús i'kaasomu repanare.

—Ësema'mu chu'u. Inapi jā'aja'ñe cuijũ i'kama'to catapi ũcuare i'kaku cuira'amũ —chiniasomu Jesús repanare fariseopāi.

⁴¹Chini na'a kueñe tĩ'a Jerusalén vu'ejoopo'te ña oniasomu repa.

⁴²Oiũ ija'che i'kaasomu:

—Dios mʉsanʉkonare Jerusalén pa'inare pa'iche rʉa re'oja'chere jo'kara chiimʉ, Repaʉni cuasaja pojoju paapʉ chini. Jā'ata'ni cuheme mʉsanʉkona. Cuheju re'oja'che pa'iche vesʉme mʉsanʉkona, Diopi ʉsekʉna. 43-44 Mʉsanʉkonare cu'ache ti'jñerʉmʉ ti'acuhaja'mʉ. Mʉsanʉkonare cuhena ijoopona rani si'acajoopo rʉ'tʉna pachu cha'opi rūhiso'koro ñekua timu ʉcuachejñapi pachu mʉni kakajanaa'me. Mʉsanʉkonapi vajuchʉju eta vʉ'vʉsōñu chiito ʉseju ijoopo ñañosōjanaa'me repaʉ. Ñañosōsirʉmʉ vʉ'ña je'nasi'pʉā catapʉā te'epʉjē'e chekʉpʉna'me sʉ'imaneja'mʉ. Mʉsanʉkonare ainana'me chīiva'nare vanisōjanaa'me repaʉ. Chʉ'ʉni Dios Raosi'kʉni cuhejʉna cu'ache ti'jñeja'mʉ mʉsanʉkonare. Chʉ'ʉre cuheche ro'ia'me jā'a —chiniasomʉ Jesús repaʉ.

Dios vʉ'ena kaka pōse ʉsinare Jesús eto saosi'ere kʉamʉ

(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

45 ʉcuarʉmʉ Jesús Dios vʉ'ena kaka repavʉ'e pōse ʉsinare eto saoa-somʉ. 46 Repanani eto saokʉ ija'che i'kaasomʉ repaʉ:

—Dios chʉ'o aperʉmʉ tocha jo'kasi'e ija'che kʉamʉ:

Chʉ'u vʉ'e pāi chʉ'ʉre pojoju sēevʉ'ea'me, chiimʉ. Jā'ata'ni mʉsanʉkona pōse ñaana cho'ocheja'che kaka cu'ache cho'ome ivʉ'e —chiu eto saoa-somʉ Jesús repaʉ.

47 Reparʉmʉ Jesús Dios vʉ'e si'aumucujña kaka che'choasomʉ. Jā'ata'ni phairipāi chʉ'ʉnana'me judíopāi che'chonana'me pāi chʉ'ʉna, “¿Je'sepi vanisore'okʉ ikʉre?”, chiniasome repaʉ'te. 48 Jā'ata'ni pāipi ʉcuʉnʉko repaʉ che'choche'te asaneejʉna cho'ocu'aasomʉ repaʉ.

Jesús rʉa masi i'kasi'ere kʉamʉ

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

20 1 Reparʉmʉ Jesús Dios vʉ'ere pa'ia Dios chʉ'o re'oja'chere chʉ'vakʉ paniasomʉ repaʉre pāi. Chʉ'vakʉna judío phairipāi chʉ'ʉnana'me judíopāi che'chonana'me judío aina rianasome. 2 Rani repaʉ'te chʉ'o sēniasome repaʉ.

—¿Je'se cuasa pāi chʉ'ʉna cho'ocheja'che rani cho'okʉ mʉ'u? ¿Neepi chʉ'ʉrena cho'okʉ mʉ'u? —chiniasome repaʉ.

3 Sēejʉna repaʉre i'kaasomʉ repaʉ.

—Chʉ'u ʉcuaja'che mʉsanʉkonani chʉ'o sēniasara. Sēeʉna kʉajũ'u chʉ'ʉre. 4 ¿Neepi Juanre Pāi Okoro'vekʉ'te chēa raore? ¿Diopi raonʉ? Jā'apāani, ¿pāipi chēa raore repaʉ'te? —chiniasomʉ Jesús repaʉ.

5 Sēkʉna sāiñechi'a ija'che cutuasome repaʉ:

—¿Je'se mai ikʉre i'kajanaa'ñe? Maipi, “Juanre Diopi chēa raosi'kʉa'mʉ”, chiito ikʉ maire, “¿Mʉsanʉkona je'se pa'ia na jā'aja'ñe cuasanata'ni Juan chʉ'vasi'e cuasamanere?”, chiija'mʉ. 6 ʉcuaja'che, “Pāipi chēa rao-

sinaa'me", chiicu'amũ maire. Ina pãĩ jainũko, "Juan Dios chũ'o kũakaikũ pa'isi'ikua'mũ", chiijũ cuasame. Jã'ajekũna maipi jã'aja'ñe i'kato ina pãĩ asa pe'rujũ ũcuauũko catapi su'a vēasojanaa'me maire —chiniasome repaña.

7Sãĩñechi'a jã'aja'ñe cutu pi'ni Jesure ija'che i'kaasome repaña:

—Juanre okoro'vea'kũ chini raosi'kũre vesũme chũkũna —chiniasome repaña.

8Chitena Jesús i'kaasomũ.

—Chũ'ũ ũcuaja'che mũsanũkonapi jã'aja'ñe i'karena chũ'ũre chũ'ũ rao-si'kũ mami kũamaneja'mũ —chiniasomũ.

Cho'ochẽ cho'okaina cu'ache cho'osi'ere cuasakũ kũamũ Jesús

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

9Ūcuarũmũ Jesús pãire jo'e chũ'vakũ ija'chere cuasakũ kũasomũ:

—Pãĩũ pĩsi ũche chio tã pi'ni repachio kuirakaijanare jĩaa jo'ka, "Ichio ũche tũarũmũ tĩ'aũna tũajũ'ũ. Reparũmũ chũ'ũre cho'ochẽ cho'okaikũ'te ichejana raoja'mũ chũ'ũ, chũ'ũni ũchere miiraikaau chini", chiniasomũ repaũ. Chini jo'ka tĩichejana sanisõasomũ repaũ rũa jeerũmũ pasa chini.

10Ūche tũarũmũ tĩ'aũna repaũ'te cho'ochẽ cho'okaikũ'te ũche chio kuirakaina pa'ichejana saomasomũ repaũ, ũchere miiyani rakaau chini. Jã'ata'ni repaña ũche kuirana sani tĩ'aũna ña repaũ'te chẽa vani ũchejẽ'e peou'te co'choasome repaũ'te, ũche paakũ pa'ichejana. 11Co'chorena ũche paakũ repaũ'te cho'ochẽ cho'okaikũ'te chekũni jo'e ũcuachejana saouña sani tĩ'aũna ũche kuirakaina repaũ'te ũcuaja'che vaniasome. Vani repaũ'te rũa cu'ache cutu pi'ni ũchejẽ'e peou'te co'choasome repaña. 12Co'chorena jo'e chekũni saouña ũcuaja'che asi vani kũko co'chosõasome repaña.

13Jã'aja'ñe cho'orena ũche paakũ cuasakũ te'eũji ija'che i'kaasomũ: "¿Je'se cho'oja'che chũ'ũ? Chũ'ũ chĩĩni chũ'ũ rũa oiũ paava'ũni repaña pa'ichejana saora. Jã'ũreta'ni ña kũkũjacosome repaña", chiũũ cuasaasomũ repaũ. 14Jã'aja'ñe cuasa repaũ mamakũni saouña ũche chiona sani tĩ'aũna ña repachio kuirana ija'che i'kaasome: "Jã'ũ ũche paakũ mamakũ'mũ. Pũka'kũ jũnisõsirũmũ pũka'kũ paasi'e paajaua'mũ jã'ũ. Vanisõũũ jã'ũni. Maipi jã'ũni vanisõni pũka'kũ jũnisõsirũmũ repaũ paasi'e maipi paajanaa'me", chiniasome repaña sãĩñechi'a. 15Chini repaũ'te chẽa chio rũ'tũvana juha sa vanisõasome repaña —chiniasomũ Jesús repañare pãĩ.

Jã'aja'ñe kũa pi'ni repaũ kũasi'e asasinare ija'che sẽniasomũ repaũ:

—Repaũ mamakũ'te vanisõsi'ere asa ũche chio paakũji sani, ¿je'se cho'oja'ũ repañare ũche kuirakainare? 16Ija'che cho'oja'mũ repaũ ũche paakũ: Ūche chiona sani repaũ mamakũ'te vanisõsinare sãĩñe vanisõja'mũ repaũ. Repañare vanisõ ũche chio kuirakaijanare chekũnani jĩaa jo'kaja'mũ repaũ, ũche chiore kuiraa'jũ chini —chiniasomũ Jesús repañare pãĩ.

Jã'aja'ñe i'kaũna asa,

—iDios chũkũna'te jã'aja'ñe cho'omane'a'kũ! —chiniasome repaña.

¹⁷Chitena Jesús repanani ñakũ i'kaasomũ.

—Aperumũ tocha jo'kasi'ere, Dios chũ'ore asa chẽajũ'ũ musanũkona, ija'che chiiche'te:

Pãi vũ'e cho'ona vũ'ña tuu re'ojatuure ku'eju paniasome.

Ku'eju te'etuupũ jñaani cuheasome repaña.

Cuheju jo'kaasome repatuupũ.

Chekũnata'ni na'a rũa masinajeju rani repatuupũ mini kuãa sa repaña vũ'e chakavũna nũkoasome,

repaña vũ'epi na'a rũa jũjaa'kũ chini,

chiimũ repa. ¹⁸Pãiu vũ'e tuupũna tãni rũa asi tãimũ. Ũcuachi'a vũ'e tuupũji pãiu ni tãito jũnisomũ. Ũcuaja'che pãi chũ'ũre cuhenare rũa cu'ache ti'jñeja'mũ. Jũnisõsirumũ vati toana sani uujanaa'me repaña —chiniasomũ Jesús repanare pãi.

¹⁹Jesupi jã'aja'ñe i'kaũna judío phairipãi chũ'ũnana'me judíopãi che'chona ija'che cuasaasome: “Ikũ Jesús jã'aja'ñe i'kacheji maini cu'ache i'kamũ. Churana teana chẽañũ ikũre”, chiniasome repaña. Chiisinata'ni pãire vajuchũju repaũ'te chẽamaneasome repaña.

Pãi chũ'ũnare kuri ro'iche'te i'kamũ Jesús

(Mt 22.15-22; Mr 12.13-17)

²⁰Repaũni chẽañũ chini repanare ja'me pa'inare ũcuauanare soni i'kaasome repaña.

—Jesús pa'ichejana sani repaũ cho'oche'te ñaju repaũ chũ'o asaneena cho'ocheja'che cho'oju chũ'o sãniasajũ'ũ repaũ'te. Chekũrumũ repaũji tĩĩne i'kato chẽa sa, pãi chũ'ũkũ vũ'ena jo'kare'omũ repaũ'te churata'ni —chiniasome repaña. ²¹Chini saorena Jesús pa'ichejana sani tĩ'a repaũ chũ'o asaneena i'kacheja'che i'kaasome repaña repaũ'te.

—Masiũ, rūhiñe che'chokũ'mũ mũ'ũ. Jã'a masime chũkũna. Mũ'ũ che'choche'te chekũnapi asa cu'ache i'katojẽ'e kũkũ cuasoma'ñe ũcu che'chokũ pa'ikũ'mũ mũ'ũ, Dios chũ'ũ jo'kasi'e ũcuarepa. ²²Jã'ajekũna mũ'ũni chũ'o sãniasañũ chiime chũkũna. Romapãi chũ'ũkũji Césapi chũkũna pa'iche ro'ire sẽeto, ¿ro'ijanaa'ñe chũkũna repaũ'te? ¿Ro'ima-nejanaa'ñe? —chiniasome repaũ'te.

Denariore'rea'me. (Lc 20.24)

²³Jã'ata'ni Jesús repaña cu'ache cho'oñũ chiiche'te masikũ ija'che i'kaasomũ repanare:

²⁴—Kurire'reva'te mini ñojũ'ũ chũ'ũre. Kurire'reva pa'ikũ kuechũsi'kũ, ¿kee-ja'ĩũ'ũ? Ũcuachi'a, ¿nee mamipi pa'ikũ ire'reva? —chiniasomũ repaũ.

Chikũna i'kaasome repaña.

—Maire chũ'ukũ César chiana'me repau mami pa'imũ jã'are'reva —chiniasome repana.

²⁵ Chitena repanare i'kaasomũ repau.

—Jã'a pa'ito pa'iche ro'ire repauji kuri ro'iche chũ'uto ro'ijũ'u repau'te. Dios chũ'u jo'kasi'e ũcuachi'a cho'ojũ pa'ijũ'u —chiniasomũ Jesús repanare.

²⁶ Repauji rua masikũ sãĩne i'kaũna asa kũkũ jo'e i'kamaneasome repana, fariseopãĩ raocojñosina.

Jũ'isina vajuraiche'te Jesure sēniasasi'ere kuamũ

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷ Ũcuarũmũ saduceopãĩ te'ena Jesuni ñaũu chini saniasome. “Pãĩ jũ'isina jo'e vajuraimanejanaaname”, chiijũ cuasanajejũ Jesure ija'che sēniasome repana:

²⁸ —Masĩa, Diopi chũ'ũũna Moisés aperũmũ maire tocha jo'kasi'e ija'che chiimũ:

Pãĩũ romio'te vejasi'kũpi, chuta'a chĩĩ peokũji jo'ka jũnisõru repau cho'jeũji veja paaa'kũ majaa'chũ paasi'kore.

Repaoni veja chĩire paakũ ija'che cuasakũ paau:

“Chũ'u a'chũ jũnisõsiva'u chĩijanaaname ina chũ'u chĩĩ”, chiaũ, chiimũ repau tocha jo'kasi'e. ²⁹ Jã'ajekũna chũ'o kuaũu chiime chũkũna mũ'ure. Pãĩũ charo cakũ cho'jechĩĩ mũmũpãichi'a seirepanare paaasomũ. Repau chareparo cakũ romio'te veja paakũ chuta'a chĩĩ peokũji jo'ka jũnisoasomũ. ³⁰ Jũnisoũna cho'jeũ repau majaa'chũ rũjo pa'isi'koni veja paakũ ũcuaja'che chuta'a chĩĩ peokũji jo'ka jũnisoasomũ. ³¹ Jũnisoũna na'a cho'je cakũ ũcuate'eo'te veja ũcuaja'che chĩĩ peokũji jũnisoasomũ. Jã'aja'ñechi'a sieterepana ũcuauko ũcuate'eo'te vejajũ chĩĩ peonachi'a jo'ka jũnisoasome repana. ³² Repana jũnisosirũmũna romio ũcuaja'che jũnisoasomo. ³³ Jã'ajekũna pãĩ jũnisosina ũcuauko jo'e vajũraisirũmũ, ĩkũpi repao'te jo'e paaja'u vajũrũmũ sieterepana repao'te paasina? ĩJe'se chiikũ mũ'u? —chiniasome repana.

³⁴ Chitena Jesús i'kaasomũ repanare.

—Icheja cheja pa'ina mũmũpãĩ romi vejame. Romi ũcuachi'a mũmũ vejame. ³⁵ Pãĩ Diore cuasana, mũmũpãina'me romi jũnisõ vajũrani Dios pa'icheja saisirũmũ jo'e vejamanejanaaname. ³⁶ ũcuaja'che jo'e jũnisõmanejanaaname repana, ũcuare vajũraisinajejũ. Angeles, Diore ja'me pa'ina pa'icheja'che jũnisõma'ñe pa'ijanaaname repana. ũcuaja'che Dios chĩia'me repana jũni vajũrani repau pa'icheja saisina. ³⁷⁻³⁸ Aperũmũ Moisés sũkira'ñũũũ uutoa toa kueñe nukakũ ñakũ paniasomũ. Ñakũ nukakũna ũcuatoa sa'navũji Diopi i'kakũna asakũ pãĩ jũnisõsina jo'e vajũraijachere kuara chini ija'che tocha jo'kaasomũ repau Moisés:

Mũsanũkona aipãĩ icheja pa'irũmũ chũ'ure cuasasinare paakũ'mũ chũ'u, Abrahamre, Isaare, Jacobre,

chiisi'kua'mu Dios. Pãi jũnisõsinarejẽ'e vajunareja'che ñakũjeku paa-mu Dios repanare, rekoñoõpi vajukuna —chiniasomu Jesús repanare saduceopãi.

39 Jã'aja'ñe i'kauna judíopãi che'chona i'kaasome repau'te.

—Masiu, rua masi i'kamũ mu'u —chiniasome repa Jesure.

40 Jesupi masi i'kauna repau'te jo'e chu'o sēniasavajuchuasome repa saduceopãina'me judíopãi che'chona.

¿Nee chĩia'u pãire chũ'ua'ku chini Dios Raosi'ku?

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

41 Ũcuarũmu Jesús repanare pãi repau pa'iche'te kuaasomu.

—“Aperũmu pa'isi'ku David Jojosi'kua'mu Cristo”, chiime musanukona pãi ũcuanukore chũ'ua'ku chini Dios Raosi'kure. ¿Je'se pa'iana musanukona jã'aja'ñe i'kache? 42 Repau David Salmophurona ija'che tocha jo'kaasomu:

Dios chu'ure Paaku'te ija'che i'kaasomu:

“Chu'ure kueñe ujajũtu cakã'kona puujũ'u.

43 Chu'upi cho'okuna mu'ure kuhena ũcuanuko mu'u chũ'uñe cho'o-janaa'me”, chiniasomu Dios, chiimu repa tocha jo'kasi'e. 44 ¿Je'se pa'iana David, “Chu'ure Paaku'mu Cristo”, chiisi'eta'ni, “David Jojosi'kua'mu Cristo”, chiiche pãi? —chiniasomu Jesús repanare.

Judíopãi che'chona cu'ache cho'ochẽ'te kuamu Jesús

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

45 Repa pãi ũcuanuko asaju'te Jesús repau neenani chu'vaasomu.

46 —Judíopãi che'chona pa'iche ña chēamanejũ'u musanukona. Kãña re'ojakãñapi ujacueñoũ ju'ijũ nuka ku'ime repa, pãipi ña, “Diore rua cuasanaa'me jã'ana”, chiapu chini. Âu ísichejñare ku'ijũna pãipi repaani ña kũkũjũ chēa pojoto rua pojonaa'me repa. Ũcuaja'che judíopãi chi'ivũ'ña mua kakani masina ñu'isaivũãre ñu'ineenaa'me repa. Ũcuaja'che pãipi repaani âu ãũũ chini soito mua repanare soisi'kure kueñe ñu'ineenaa'me repa. 47 Ũcuaja'che va'jeva'na paache jorejũ tutesõnaa'me repa. Jã'a-ja'ñe cho'onata'ni pãipi ña, “Re'onaa'me jã'ana”, chiapu chini Diore rua jeerũmu sēejũ pa'inaa'me repa. Jã'aja'ñe cho'onajejũna Diopi chũ'uuna rua cu'ache ti'jñeja'mu repanare —chiniasomu Jesús repau neenare.

Va'jeva'o chuova'o pa'iva'o Diore kuri ísisi'ere kuamu

(Mr 12.41-44)

21 1 Ũcuarũmu Jesús Dios vũere chuta'a pa'iu ñato pãi kurina kurire Dioni ísijũ cãjovũna rua mañaasome. 2 Va'jeva'o chuova'o pa'iva'o

ũcuaja'che te'eka'chapare'reruãchil'a ka'charu pa'ire'reruãre mañaasomo.
3-4 Mañaona ña Jesús ija'che i'kaasomu:

—Ina kurinata'ni repaña koojuna cajejaisi'ere ñisisinaa'me. Iva'ota'ni repao ãu koo ãio pasa chiisire'reruãre Dioni pojoko peore ñisisõsi'koa'mo. Kurina ñisi'e ña pojomu Dios. Jã'ata'ni iva'o ñisi'e ña na'a rua pojomu Dios. Ũcuarepaa'me jã'a —chiniasomu Jesús.

Dios vu'e ñañosojachere kuamu Jesús

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

5 Reparumu chekuna ũcuavũ'e pa'ina Dios vu'e pa'iche'te cutuasome.

—Catapuã rua re'ojapuãpi cho'osivũ'ea'me ivũ'e. Ũcuaja'che pãipi Dioni pojoru jo'kasimajñaruãpi rua re'ojamajñaruãpi pa'iu rua re'oja'imũ ivũ'e —chiniasome repaña.

Jã'aja'ñe cutujuna asa Jesús i'kaasomu repañare.

6 —Musanukona ivũ'e Dios vu'ere ñaju, “Re'oja'imũ”, chiime. Jã'ata'ni na'a pa'isirumu, catapuã te'epũjẽ'e chekupuna'me sũ'ima'ñe peore ña-ñosõjanaa'me pãi ivũ'e —chiniasomu Jesús repañare.

Cheja si'api'rarumu cho'ojachere kuamu

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

7 Chikuna asa repaũ'te chu'o sãniasaasome repaña.

—Masiu, mu'u kuasi'e, ¿jeerumu cho'ojachea'che? Reparumu tĩ'añe, ¿je'se masijanaa'ñe chukuna? —chiniasome repaña.

8 Sẽejuna Jesús i'kaasomu repañare.

—Ñarepaju pa'iju jorena i'kache asa chẽama'ñe pa'ijũ'u musanukona. iCacu'ocojñoñe! Pã jainuko te'enachi'a ku'iju joreju chu'ũni roiju, “Pã ũcuaukore chũ'ua'ku chini Dios Raosi'kua'mu chu'u”, chiijanaa'me. Jã'aja'ñe i'kaju, “Churata'ni cheja si'api'ramũ”, chiijanaa'me repaña. Jã'a-ja'ñe i'kanare jovomanejũ'u musanukona. 9 Ũcuaja'che pã vaichena'me pã repañare chũ'ũnare cuheju etoche asani kukũmanejũ'u musanukona. Jã'aja'ñe pa'ija'mu cheja si'api'rarumu. Jã'ata'ni cheja chuta'a si'amanaja'mu —chiniasomu Jesús repañare.

10 Chini Jesús jo'e i'kaasomu repañare.

—Pã ũcuate'echaja pa'ina chekũchejña pa'inani sani vanisõjanaa'me.

11 Ũcuaja'che cheja si'achejñaruã rua pi'ruja'mu. Ũcuaja'che ruarepa asuku ãupi aineemauna pã si'achejñaruã ãucuhana jũnisõjanaa'me. Ũcuaja'che si'achejñaruã ravu pa'iu pã jainuko jũ'ijanaa'me. Ũcuaja'che pã cũpũmure ñani repaña ñamanesi'ere ñaju ñavajũchũache ñokuna kukũsõjanaa'me.

12 Jã'aja'ñe chuta'a cho'omarumu musanukonapi chu'ũni cuasajuna cuheju chẽa rua cu'ache cho'ojanaa'me pã musanukonare. Chẽa judiopã

chi'ivũñana sa cu'ache i'ka pi'ni pãi chěavũñana cuaojanaa'me repa
 m̃sanukonare. Chẽkũrũmũ m̃sanukonare chěa sa pãi chũ'ũna vũñana
 jo'kajanaa'me, repavũñã pa'inapi cu'ache cho'oa'jũ chini. ¹³Pãipi jã'a-
 ja'ñe cho'ojũna chũ'u pa'iche'te kũa asojanaa'me m̃sanukona repanare.
¹⁴Pãipi maini jã'aja'ñe cho'oto, “¿Je'se sãĩñe i'kajanaa'ñe mai cu'ache
 cho'omaneajũ chini?”, chiijũ cuasamanejũ'u m̃sanukona. ¹⁵Chũ'ũpi
 cho'okaiũna m̃sanukonare pe'runare sãĩñe i'kani rũa masi i'kajanaa'me
 m̃sanukona. Masi i'karena, “Joreme ina”, chiimanejanaa'me repa
 m̃sanukonare pe'runa. Jo'e i'kamanejanaa'me repa. ¹⁶Chẽkũrũmũ
 mũja'kũpãipi m̃sanukonare cuhejũ chěa sa pãi chũ'ũna vũñana jo'ka-
 janaa'me, repanapi cu'ache cho'oa'jũ chini. Chẽkũrũmũ mũa'chũpãipi
 chẽkũrũmũ mũche'uchĩpi chẽkũrũmũ m̃sanukona majapãipi chẽkũrũmũ
 m̃sanukonare re'osinapi cuhejũ chěa sa jo'kajanaa'me m̃sanukonare.
 Ũcuachi'a pãi m̃sanukonare ũcuauanare vanisõjanaa'me. ¹⁷Pãi jai-
 nũko m̃sanukonare chũ'ũni cuasajũna cuhejanaa'me. ¹⁸Jã'ata'ni Diopi
 ũsekũna m̃sanukona rekoñoõta'ni cu'ache cho'omanejanaa'me repa.
¹⁹M̃sanukonapi chũ'ũre cuasache ũhasõmanapi jũnisõni Dios pa'iche-
 jare ai sani pa'ijanaa'me.

²⁰Ũcuachi'a cheja si'api'rarũmũ ija'che cho'ojanaa'me pãi: Pãire vaũ
 chini Jerusalén vũ'ejoopona rani rũhiso'koro nũkajanaa'me sõtaopãi. Sõ-
 taopãipi jã'aja'ñe cho'ojũna ñani, “Ijoopo vũ'ejoopo ñañosõcuhaja'mũ”,
 chini masijanaa'me m̃sanukona. ²¹Reparũmũ tĩ'ato Judea cheja pa'ina
 aikũjñana vũ'vũ katisõa'jũ. Ũcuaja'che Jerusalén vũ'ejoopo pa'ina eta
 sanisõa'jũ. Ũcuaja'che chiño saisina Jerusalén vũ'ejoopo maimaneajũ.
²²Reparũmũ repa cu'ache cho'osi'e ro'i Jerusalén vũ'ejoopo pa'inare
 rũa cu'ache ti'lñeja'mũ Diopi chũ'ũna. Aperũmũ Dios chũ'o tohana
 kũajũ tocha jo'kasi'epi ti'lñeja'mũ repanare Jerusalén pa'inare. ²³Repa-
 rũmũ romiva'nare chiĩ sũ'iva'nana'me oje chũsava'nare rũa vesache
 cu'ache pa'ija'mũ. Reparũmũ Jerusalén pa'inare ũcuauukore rũa cu'a-
 che ti'lñeja'mũ, Diopi pe'rukũ chũ'ũna. ²⁴Reparũmũ sõtaopãi tĩchejñã
 raisinapi Jerusalén pa'inare ũcuauanare val'jñapi vanisõjanaa'me. Chẽ-
 kũnare chěa tĩchejñana sasõjanaa'me repa. Ũcuaja'che judío peonapi
 Jerusalén vũ'ejoopo ñañosõ tũa pa'ijanaa'me, Dios repanare repacheja
 pa'iũserũmũjatũ'ka —chiniasomũ Jesús repanare.

Pãire ja'me paaũ chini Dios Raosi'kũ jo'e raijachere kũamũ

(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵Chini Jesús jo'e i'kaasomũ repanare.

—Ũcuaja'che reparũmũ Diopi chũ'ũna ũsũũna'me pãimiaũna'me
 mal'jũko, vajũchũache ñojũna ña kũkũsõjanaa'me pãi. Ũcuaja'che chia-
 raãpi rũa asoche fa'akũna ña rũa kũkũsõjanaa'me pãi si'achejñã pa'ina.

²⁶Reparum cho'ochete ña, “¿Je'se maire ti'ñjeja'?” chini ruarepa kũ-
kũcajejanisõ ai jũnisõjanaa'me pãi, cunaumu pa'imajñarũãjatũ'ka peore
ñũ'kuekũna ñani. ²⁷Reparum chũ'u Dios Raosi'ku peore Masiũji ru
re'oja'che ñou ko'sija'ũ cunaumupi pãi ũcuanũko ñaju'te pikona'me caje-
ja'mũ. ²⁸Chũ'u chura kuasi'e apecho'ochete ñani ru pojojũ'u musanũkona.
“Dios maire Repau neenajejũna Repau pa'ichejana sara chini raipi'ramũ”,
chini cuasaju cha'ajũ'u —chiniasomũ Jesús repanare.

²⁹Ūcuarumũ Jesús pãire chũ'vakũ ija'che i'kaasomũ:

—Chura sũkiñũ higoñũ pa'ichena'me sũkiñũã si'ara'ñũrũã pa'iche'te
cuasa ñajũ'u. ³⁰Sũkiñũã ja'o ma'mañe ñani, “Ūsurumũ tĩ'api'ramũ ie”,
chiime musanũkona. ³¹Ūcuaja'che chũ'u chura kuasi'epi tĩ'akũna ñani,
“Jesús Dios Raosi'ku pãi ũcuanũkore chũ'ũra chini chejana jo'e cajepi'-
ramũ”, chiijanaa'me musanũkona.

³²'Musanũkona jojosina chuta'a jũ'imarumũna chũ'u kuasi'e peore ti'-
jñeja'mũ. Ūcuarepaa'me jã'a. ³³Cunaumũna'me cheja si'asõja'mũ. Chũ'u
chũ'u jo'kas'i'eta'ni si'ama'ñe ũcua pa'ija'mũ.

³⁴⁻³⁵Ñarepaju pa'ijũ cu'achejẽ'e cho'omairo pa'ijũ'u musanũkona.
Cu'achejẽ'e cho'oma'ñe, conojẽ'e jũ'ima'ñe, musanũkona pa'ichejẽ'e
ruarepa cuasama'ñe pa'ijũ'u. Jã'are cho'oju musanũkonapi chũ'u rai-
jachejẽ'e cuasama'ñe vesu pani chũ'upi tãupa tãĩñeja'ñe teana na'mi
rakũna ña kũkũsõjanaa'me musanũkona. Jã'ajekũna chũ'uni cha'aju
re'oja'che pa'ijũ'u musanũkona. Chũ'upi cuasoma'ñe rakũna pãi cu'ache
pa'ina ũcuanũko ña kũkũsõjanaa'me. ³⁶Ñarepaju pa'ijũ chũ'uni cha'aju
Dioni ija'che sõeju pa'ijũ'u: “Ja'ku, chũkũna'te cho'okaijũ'u. Mũ'u neeku
chũ'ũñe'te cho'oju pañũ chiime chũkũna. Chekũna cho'ochēja'che cu'a-
che cho'omaneñũ chiime chũkũna. Mũ'u neeku mũ'u Raosi'kũpi raito
vajuchũmanejanaa'me chũkũna mũ'upi cho'okaiũna re'oja'che pa'inajeju.”
Jã'aja'ñe sõeju —chiniasomũ Jesús repanare.

³⁷Reparumũ Jesús si'aumucujña Dios vũ'e kaka che'choasomũ. Si'a-
na'iroã Olivo aikũtina mũni si'añami paniasomũ repau. ³⁸Si'aapeñataroã
caje che'chokũna pãi peore Dios vũ'ena mũaasome, repau i'kache'te
asañũ chini.

Jesuni chẽañũ chini pãi te'ena cutusi'ere kuamũ

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

22 ¹Reparumũ judiõpãi pã saũmanesi'e ãĩrumũ pascua tĩ'api'-
raasomũ. ²Ūcuarumũ judiõ phairipãi chũ'ũnana'me judiõpãi
che'chona Jesuni vanisochete chũ'ũñũ chini te'ena cutuasome. Cutuna-
ta'ni chũ'ũmaneasome repana, “Pãipi pe'ruju cavaju”, chini.

³Ūcuarumũ vati ai cu'ache chũ'ũra chini Judas Iscarioteni kakaasomũ.
Jesús neena docerepanare ja'me pa'ikũ paniasomũ Judas. ⁴⁻⁵Vati aipi

kakauna judío phairipāi chũ'unana'me Dios vñ'e pē'jekainare chũ'una pa'ivñ'ena mña i'kaasomñ repañ Judas. “Musanukonare Jesure, ¿je'se jo'kaja'che chũ'u?” chikuna ũcuauna'me cutujñ Judas cho'ora chiiche'te asa pojoasome repaña. Pojoñ, “Mñ'upi jā'aja'ñe cho'oto mñ'ure kuri ro'i-janaa'me chukuna”, chiniasome repaña. 6 Jā'aja'ñe i'karena, “Jañ, jā'aja'ñe cho'ora, jā'a pa'ito”, chini Jesús pa'ichejana sani pē'je ñakñ paniasomñ repañ, pāi jainuko peorñmña rope'e repañni jo'kara chini.

Judíopāire Dios cho'okaisi'ere cuasajñ ãu ãiñe'te kuamñ

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

7 Na'a pa'isirumñ judíopāi pñ sañmanesi'e ãirumñ pascuarumñ oveja-chĩiva'ure vanisochē paniasomñ repañare, Diopi pojoa'kñ chini. 8 Jā'aja'ñe cho'opi'rajñna Jesús Pedrona'me Juanre soni i'kaasomñ.

—Mai pascuarumñ ãijañe ãu care'vajaijũ'u —chiniasomñ Jesús repañare.

9 Chikuna repañ'te sēniasome repaña.

—¿Jeechejana sani ãu care'vajanaa'ñe chukuna? —chiniasome repaña.

10 Chitena i'kaasomñ repañ.

—Chura vñ'ejoopona sani tĩ'a pāiñ'te churupñ oko pa'ipñ sakñ'te tijña-janaa'me musanukona. Tijña ja'me mña repañ kakavñ'ena ja'me kakajũ'u.

11 Kaka vñ'e paakñ'te sēniasajũ'u. “Masñ mñ'uni sani ija'che sēniasaa'jñ chini raomñ chukuna'te: ‘¿Jeeruupñna chũ'u neenana'me pascuarumñ kaka ãu ãija'ñe chũ'u?’, chiisi'kuamñ Jesús”, chiijũ'u repañ'te vñ'e paa-kñ'te. 12 Musanukonapi sēeto repañ umucaruupñ'te ujaruupñ'te ñoja'mñ, masi care'vasiruupñ'te. Ñoñna ũcuaruupñna kaka mai pascuarumñ ãijañe ãu care'vajũ'u —chiniasomñ Jesús repañare.

13 Chikuna vñ'ejoopo sani tĩ'ato Jesús i'kasi'e ũcuarepa paniasomñ. Jā'ajekñna pascuarumñ ãijañe ãu care'vaasome repaña Pedrona'me Juan.

14 ũcuarumñ Jesús pascuarumñ tĩ'añna ãu ãsa chini mesako'are pññ ñuniasomñ, repañ neenana'me. 15 Pññ ñu'iñ repañare i'kaasomñ repañ.

—“Chũ'u chuta'a jũ'imarumñ chũ'u neenana'me pascuarumñ ãu ãiñe'te ãineemñ chũ'u”, chiisi'kujekñ chura musanukonana'me ãipi'ramñ chũ'u. 16 Iere pascuarumñ ãiñe ãu rña jeerumñ jo'e ãimaneja'mñ chũ'u. Na'a pa'isirumñna chũ'u pāi ũcuanukore chũ'urumñna jo'e ãija'mñ chũ'u —chiniasomñ repañ.

17 Chini conoro'rova mini Dioni, “Re'orepamñ”, chini ũku repañ neenani ñisikñ i'kaasomñ repañ.

—Musanukona ũcuanuko iro'rova ũcuate'ero'rova ũkujũ'u. 18 Chũ'u pāi ũcuanukore chũ'urumñjatñ'ka ũche cono jo'e ũkumaneja'mñ chũ'u —chiniasomñ repañ.

19 Chini pāpñ mini Dioni, “Re'orepamñ”, chini repañ neenani tñ'se ñisikñ i'kaasomñ repañ.

—Ipu pāpu chũ'u ca'nivũ'me. Chũ'uni vanisōal'ju chini chũ'u ca'nivũ ũsema'mu chũ'u, vatena musanukona cu'ache cho'ochete jũni ro'ikasa chini. Chũ'uni cuasaju si'arumu ija'che cho'ojũ au āiju pa'ijũ'u musanukona —chiniasomu Jesús repañare.

²⁰ Au āni pi'nisirumu conoro'rova mini jo'e i'kaasomu repañ.

—Pāi ũcuanukore cu'ache cho'ochete jũni ro'ikasa chini chuenisōja'mu chũ'u. Jā'aja'ñe cho'ochete chũ'u chiepi menisōuna Dios mamare, “Ija'che cho'oñu”, chiisi'ere cho'ojachea'me. Jā'are cuasaju chi'i ie ũche cono ũkujũ pa'ijũ'u. ²¹ Jā'ata'ni pāipi cu'ache cho'oa'ju chini chũ'ure jo'kajau ichejare maina'me ñu'imũ. ²² Chũ'u Dios Raosi'ku jūnisōja'mu. Jā'aja'ñe chũ'umu Dios. Jā'ata'ni chũ'uni vanisōal'ju chini jo'kasi'kure na'a rua cu'ache ti'jñeja'mu —chiniasomu repañ repañare.

²³ Jā'aja'ñe i'kauna asa ũcuanachi'a sāiñe sēniasaasome repaña. “¿Kaupi ikure jo'kaja'u?”, chiniasome repaña.

¿Neepe chũ'uñe na'a rua masiche?

²⁴ ũcuarumu Jesús neena sāiñechi'a ke'reju ija'che cutuasome:

—Ikupi inare na'a rua chũ'umasiku'mu —chiniasome te'ena. Chekunata'ni,

—Iku pāaku'mu. Ikupi na'a rua chũ'umasiku'mu —chiniasome. ²⁵ Jā'a-ja'ñe i'kajuna asa Jesús i'kaasomu repañare.

—Icheja cheja pāi chũ'una rua cuajare chũ'ujuna rua chũ'ova'na pa'lime pāi. Cuajare chũ'unata'ni, “Chukuna neenare rua re'oja'che kuiranaa'me chukuna”, chiime repaña pāi chũ'una. ²⁶ Repaña pa'icheja'che pa'imanejũ'u musanukona. Musanukona te'eji na'a masini vesuva'u cuasacheja'che cuasaku, “Rua vesuku'mu chũ'u”, chiiu cuasaku pa'ijũ'u. ũcuaja'che musanukona te'eji pāi chũ'uku pani cho'ochete cho'okaiku cho'ocheta'che chekunare cho'okaiku pa'ijũ'u. ²⁷ Pāi chũ'ukujũ au āsa chini puuto cho'ochete cho'okaikujũ au ramũ repañ'te. Ñu'iu au āikujũ na'a rua masiũ'mu. Icheja cheja pāi chũ'una pa'iche'me jā'a. Chũ'uta'ni cho'ochete cho'okaiku cho'ocheta'che cho'okaiku'mu musanukonare. ²⁸ Pāi chũ'ure rua cu'ache cho'ome. Jā'ata'ni musanukona chũ'uni oiju ja'me pa'inaa'me. ²⁹ Ja'ku chũ'ure pāire chũ'ua'ku chini jo'kasi'kua'mu. Chũ'u ũcuaja'che musanukonare chũ'u neenare pāire chũ'ua'ju chini jo'kaja'mu. ³⁰ Pāi chũ'unare jo'kauna chũ'u pāi ũcuanukore chũ'urumu chũ'una'me au āiju ũkujũ ñu'ijanaa'me musanukona. ũcuaja'che pāi chũ'una ñu'isaire ñu'iju Israel-pāi, docerepavāju jojosinani chũ'ujanaa'me musanukona —chiniasomu Jesús repañ neenare.

Pedro, “Repañ'te ñama'kua'mu chũ'u”, chiijachere kuamu Jesús

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Chini Jesús Simón Pedro'te i'kaasomu.

—Asarepajũ'u, Simón. Vati ai mʉsanʉkonare cu'ache chũ'ura chii-mʉ, mʉsanʉkonapi chũ'ure cuasache'te ũhasõa'jʉ chini. Jã'are cho'ora chini Dioni sêemʉ repaʉ, Diopi ũsemanea'kʉ chini. ³²Jã'ata'ni mʉ'ure Dioni rʉa sêekaimʉ chũ'u, mʉ'upi chũ'ure cuasache'te ũhasõmanea'kʉ chini. “Jesure ñama'kʉa'mʉ chũ'u”, chiija'mʉ mʉ'u. Jã'ata'ni chũ'ure jachasi'kʉjekʉ cuasa oiʉ, “Cu'ache cho'osi'kʉa'mʉ chũ'u. Jo'e jã'aja'ñe cho'omaneja'mʉ chũ'u”, chini cuasaja'mʉ mʉ'u. Jã'aja'ñe cuasasirumʉ chũ'u neenare chekʉnare chũ'vajũ'u, repa'api chũ'uni na'a rʉa cuasajʉ paapʉ —chiniasomʉ Jesús repa'ute.

³³Chikʉna Simón i'kaasomʉ.

—Chũ'ure Paakʉ, mʉ'ure cuhena pãi chẽavʉ'ena chẽa cuaoto ja'me kakaja'mʉ chũ'u. Ũcuaja'che pãipi mʉ'ure vanisõto ja'me jũ'ija'mʉ chũ'u —chiniasomʉ Simón repa'ute.

³⁴Chikʉna Jesús sãĩne i'kaasomʉ.

—Pedro, asarepajũ'u. Chũ'o kʉara chiimʉ chũ'u mʉ'ure. Iñami chuta'a kura chu'ima'tona pãipi sêejʉna choteñoã, “Jesure ñama'kʉa'mʉ chũ'u”, chiija'mʉ mʉ'u —chiniasomʉ Jesús repa'ute.

Repa'ute cu'ache cho'orʉmʉ tĩ'api'rakʉna Jesús chũ'vasi'ere kʉamʉ

³⁵Chini Jesús repaʉ neenare ũcuanʉkore i'kaasomʉ.

—Aperʉmʉ chũ'u mʉsanʉkonare Dios chũ'ore chũ'vaa'jʉ chini chũ'u saosi'ere cuasajũ'u. Chũ'upi chũ'ʉna põse mañaturujẽ'e, kurijẽ'e, cũ'a-korophe'rejẽ'e samairo saisinaa'me mʉsanʉkona. Jã'aja'ñe peova'na saisinare, ʉcu'amajñaruã karamaneʉ mʉsanʉkonare? —chiniasomʉ Jesús repa'ute.

Chikʉna,

—Pãasi'kʉa'mʉ. Cu'amajñaruãjẽ'e karamanesi'kʉa'mʉ chʉkʉna'te —chiniasome repa'ute.

³⁶Chitena Jesús i'kaasomʉ.

—Aperʉmʉ peona saisinaa'me mʉsanʉkona. Churata'ni cheke cho'o-jũ'u. Chura jo'e sani põse mañaturu paani, kuri paani sajũ'u. Ũcuaja'che te'eʉ va'ti peoni sê'sevʉ ju'ikãare ʉsisõ, va'tire koo sajũ'u. ³⁷Dios chũ'o aperʉmʉ tocha jo'kasi'ere ñani chũ'ure cho'ojache masijanaa'me mʉsanʉkona. Ija'che kʉamʉ:

Na'a pa'isirumʉ pa'ijʉ cu'ache cho'osinana'me chuenisõja'mʉ, chiimʉ. Chũ'ure cho'ojachere kʉajʉ tocha jo'kasi'epi apeti'jñemʉ chũ'ure —chiniasomʉ Jesús repa'ute.

³⁸Jã'aja'ñe kʉaʉna asa i'kaasome repa'ute.

—Ñakʉ, Chʉkʉna'te Paakʉ. Ichejare va'jña ka'chava'jña paame chʉkʉna —chiniasome repa'ute.

Chitena,

—iRe'omũ! —chiniasomũ repaũ.

Getsemaní chiichejare pa'iu Jesús Dioni sēesi'ere kuamũ

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹I'ka pi'ni Jesús eta Olivo aikūtina repaũ si'arumũ sani pa'ikūtina saniasomũ. Saiũna repaũ neena ja'me saniasome. ⁴⁰Sani tĩ'a repaũ neenani chũ'vaasomũ repaũ.

—Dioni sēejũ pa'ijũ'ũ, Ũcuauji cho'okaiũna cu'ache cho'omaneñũ chini —chiniasomũ repaũ.

⁴¹Chini te'eũ jmachenerũ sani ro're ñu'iu Dioni sēniasomũ repaũ. ⁴²Ija'che sēniasomũ repaũ: “Ja'kũ, mũ'ũre ũseuato pãi chũ'ũre cu'ache cho'ojache ũsekaijũ'ũ. Chũ'ũre uacheta'ni cho'omanejũ'ũ. ũseuama'to mũ'ũre uache cho'ojũ'ũ”, chiniasomũ repaũ Diore.

⁴³Ũcuarumũ cunaumũ pa'ikuji ángel peosichejapi teana rani pa'iu cho'okaniasomũ repaũ'te Jesure, koka paaa'kũ chini. ⁴⁴Jesús repaũ'te cho'ojachere rũa cuasakũna sũmaũna Dioni na'a rũa sēniasomũ. Sēeũna repaũ ũsũca'nañe chejana rũa meeñe meniasomũ, chie raiũ meeñeja'ñe.

⁴⁵Sēni pi'ni vũni, repaũ neena pa'ichejana col'i ñato sũmava'na pa'ijũ kãni ũhiũ paniasome repaũ. ⁴⁶Kãnisorena repanare i'kaasomũ repaũ.

—¿Je'se pa'iuana mũsanũkona kãñe? Dioni sēejũ'ũ, Ũcuauji cho'okaiũna cu'ache cho'omaneñũ chini —chiniasomũ Jesús repaũ neenare.

Jesure pãi chēasi'ere kuamũ

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.1-11)

⁴⁷Repaũ Jesús chuta'a i'katona pãi jainũko ranciasome. Jesús neenare docerepanare ja'me pa'ikuji Judas charo ranciasomũ Jesuni chũsu pojora chini. ⁴⁸Rani tĩ'a chũsu pojorũna Jesús i'kaasomũ repaũ'te.

—Judas, ¿mũ'ũ chũ'ũre cuhenani chũ'ũni Dios Raosi'kũni jo'kakũ chũsu pojokũ mũ'ũ? —chiniasomũ repaũ.

⁴⁹Chikũna Jesure ja'me pa'ina repaũ'te chēajañere masijũ ija'che i'kaasome repaũ'te:

—Chũkũna'te Paakũ, ¿inare va'jñapi ruta vaijanaa'ñe chũkũna? —chiniasome.

⁵⁰I'kajũ Jesús neekũ te'eũ judío phairi aire cho'oche cho'okaikũ cãjorona tẽo vatoasomũ uajjũtũ cakã'ko cacãjorona.

⁵¹Tẽoũna,

—Re'omũ. Jo'e cho'omanejũ'ũ —chiniasomũ Jesús repaũ'te. Chini Jesús cãjoro tẽocojñosi'kũre ũcuacãjorona chēa vasoasomũ. ⁵²Vaso repaũ'te chēaũ chini raisinare judío phairipãi chũ'ũnana'me Dios vũ'e pẽ'jekainare chũ'ũnana'me judío ainare ija'che i'kaasomũ Jesús:

—Musanukona chu'uni chëañu chini vāsoñoāna'me val'ña cājijū raime. Ñaa'u'te cho'ocheja'che cho'ome musanukona chu'ure. ⁵³Aperumū chu'u musanukonana'me si'aumucujña Dios vū'e mūa ja'me pa'isi'kua'mū. Jā'ata'ni musanukona chu'ure chëamanesinaa'me. Irumuta'ni Diopi ūsema'na chëame musanukona chu'ure, vati chū'ũñe'te cho'oju —chiniasomū Jesús repañare.

Pedro, “Jesure ñama'kua'mū chu'u”, chiisi'ere kuamū
(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴Ūcuarumū repaña pāi repañ'te chëa judío phairi ai vū'ena sajūna Pedro so'opi ñaku tuhaasomū ūcuavū'ena. ⁵⁵Repanapi sani kaka vū'e sa'navū cararipū joorepaponā toa suha rūhiso'koro pūū ñu'ijū kūhijūna Pedro ja'me pūū ñuniasomū, cho'je tuhasi'ku. ⁵⁶Ñu'ijūna romichīio phairi aire cho'oche cho'okaiko toa ñu'iu kūhiku'te Pedro'te rorepa ñako i'kaasomo. —Iku Jesure ja'me pa'isi'kua'mū —chiniasomo repao.

⁵⁷Chikona asa Pedro i'kaasomū.

—Jesure ñama'kua'mū chu'u —chiiū jachaasomū repañ.

⁵⁸Na'a pani chekū ña i'kaasomū Pedro'te.

—Jesús neenare ja'me pa'iku'mū mū'u —chiniasomū repañ.

Chikūna Pedro i'kaasomū.

—Pāaku'mū. Jā'anare ja'me pa'ima'kua'mū chu'u —chiniasomū repañ.

⁵⁹Jmamakarū pa'isirumūna chekū repañni ña rūa i'kaasomū.

—Iku Galilea cheja pa'ikujekū Jesure ja'me pa'ikucosomū —chiniasomū.

⁶⁰Chikūna Pedro jachakū i'kaasomū repañ'te.

—Mū'u i'kache vesumū chu'u —chiniasomū repañ. Pedro jā'aja'ñe i'katona kura chuniasomū. ⁶¹Chu'iūna Jesús chūri ñaasomū Pedro'te. Ñakūna repañ Pedro Jesús i'kasi'ere cuasaasomū, “Iñami kura chuta'a chu'ima'tona choteñoā, ‘Jesure ñama'kua'mū chu'u’, chiija'mū mū'u”, chiisi'ere. ⁶²Jā'are cuasa Pedro eta rūa oiche oniasomū.

Jesure pāisosi'ere kuamū
(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³Ūcuarumū Jesure chëasina repañni pāisoju vaniasome. ⁶⁴Vaiju repañ ñakocaā kāase'rechoji quëo ta'pi jo'e vani sēniasome repaña.

—Cuasa i'kajū'u. ¿Neepi mū'ure vate? —chiniasome repaña repañ'te.

⁶⁵Jā'aja'ñe i'kajū repañ'te Jesure cheke rūa cu'ache i'kaasome repaña.

Pāi chū'ūna Jesure chu'o sēniasasi'ere kuamū
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶Ñatasirumū judío ainana'me judío phairipāi chū'ūnana'me judiopāi che'chona chi'iasome. Chi'i chū'ūrena repaña vū'ena chekūnapi Jesure raasome. Rarena repañ'te chu'o sēniasome repaña.

(Lc 22.66)

67—Pāi ūcuanukore chũ'ua'ku chini Dios Raosi'ku Cristo pani kuajũ'u mu'u chukuna'te —chiniasome repaña repa'u'te.

Chitena Jesús i'kaasomu repañare.

—Chũ'upi kũato jachajanaa'me mʼsanukona. 68 Ūcuaja'che chũ'upi sãĩne sēto i'kamanejanaa'me mʼsanukona chũ'ure. Ūcuachi'a chũ'ure eto saomanejanaa'me. 69 Chũ'u Dios Raosi'ku sunaʼmuna jo'e mʼni, Dios peore Cho'omasiku ʼjajũtu cakã'kona pũ si'arumu ñu'ija'mu —chiniasomu repaña repañare.

70 Chikuna ūcuanuko sēniasome repaña.

—Jã'a pa'ito, ¿Dios chĩia'u mu'u? —chiniasome repaña.

Chitena,

—Ūcuau'mu chũ'u —chiniasomu Jesús repañare.

71 Chikuna i'kaasome repaña.

—Iku cu'ache cho'osi'e kuanare chiima'me mai. Re'omu. Dios asacuheche'te, “Dios chĩia'mu chũ'u”, chiimu iku —chiniasome repaña judío ainana'me phairipã chũ'unana'me judíopã che'chona.

Pilato ti'jñeñena nũko Jesure chũ'o sēsi'ere kuamu

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

23 1 Jã'aja'ñe i'ka pi'ni ñu'isina vuni repa'u'te Jesure jo'e chēa, Pilato ti'jñeñena sa nũkoasome repaña. 2 Sa nũko repa'u'te cu'ache cho'oche roijũ ija'che i'kaasome:

—Mai pa'icheja canare iku cu'ache chu'vache asasinaa'me chukuna. Pãi repanare chũ'una chũ'ñhe jachaju cho'omaneaj'u chini chu'vaku'mu iku. “Mũsanukonare chũ'uku Césapi pa'iche ro'ire kuri sêeto ro'imanējũ'u mũsanukona”, chiisi'ku'a'mu iku. Ũcuaja'che, “Cristoa'mu chu'u. Pãi ũcuanukore chũ'ua'ku chini Dios Raosi'ku'a'mu”, chiiku'mu iku —chiniasome repa repa'te Pilato'te.

³ Chitena Pilato repa'te Jesure sēniasomu.

—¿Judíopãi ũcuanukore chũ'uku'u mu'u? —chiniasomu.

Sēeuna,

—Jũju, ũcuau'mu chu'u —chiniasomu Jesús.

⁴ Chikuna Pilato i'kaasomu repanare judío phairipãi chũ'unana'me chekunare pãi ũcuavũ'e pa'inare.

—Cu'ache cho'osi'e peomu iku —chiniasomu.

⁵ Chiisi'eta'ni jo'e na'a rua i'kaasome repa.

—Iku Judea cheja pa'inare ũcuanukore rua cu'ache chu'vaku'mu, repa'nare chũ'unani pe'ruju cu'ache i'kaju cavaa'ju chini. Galilea chejapi ichejajatu'ka rua cu'ache chu'vaku'mu iku —chiniasome repa Pilato'te.

Herodes Jesure chu'o sēesi'ere kuamu

⁶ I'karena asa,

—¿Galilea cheja caku'a'u iku? —chiniasomu Pilato repanare pãi. ⁷ Chikuna,

—Jũju, ũcuacheja caku'a'mu iku —chiniasome repa.

Kuarena, “Áa, Herodes chũ'ucheja caku'a'u iku”, chini cuasaasomu Pilato. Reparumu Herodepi Jerusalén vũ'ejoopo'te rani pa'ina repa pa'ivũ'ena Jesure mũvoasomu Pilato. ⁸ Mũvoana repa cho'оче chekunapi kuajuna asaku pa'ikujeku Jesure ña rua pojoasomu Herodes, rua jeerumu Jesús cho'оче ñauache cuasakujeku. Diochi'a cho'omasiche'te Jesupi cho'okuna ñara chiniasomu repa. ⁹ Repa'te ñara chiikujeku Jesure rua si'ache chu'o sēniasomu repa. Sēeku'teta'ni Jesús jmamakarujẽ'e i'kamaneasomu. ¹⁰ Ũcuachi'a judío phairipãi chũ'unana'me judíopãi che'chona rua i'kaju, “Cu'ache cho'okũ'mu iku”, chiniasome repa'te. ¹¹ Jã'aja'ñhe i'kajuna Herodes Jesuni cuhekũ rua pãisoasomu sôtaopãina'me. Repauni pãisoju rua re'ojakãñare, pãi chũ'una ju'ikãñare sa'cheasome repa'te. Pãiso pi'ni repa'te jo'e Pilato vũ'ena co'choasomu repa. ¹² Jã'aja'ñhe cho'osiumucusepi sãĩñechi'a re'oja'che cho'oasome repa Herodena'me Pilato, aperumu sãĩñechi'a cuhesina.

Pãi Jesure vanisoche chũ'usi'ere kuamu

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³ Ũcuarumu Pilato judío phairipãi chũ'unana'me pãi chũ'unana'me chekunare pãi soni i'kaasomu.

¹⁴ —Chu'uni mũsanukona ikure rasinaa'me. Ra, “Iku rua cu'ache chu'vaku'mu, pãipi repanare chũ'unani pe'ruju cavaa'ju chini”, chiisinaa'me.

Musanukona ñaju'te ikure chu'o sēesi'kua'mu chu'u, iku cho'osi'ere asara chini. Jā'ata'ni chu'u cuasato, musanukona, “Cu'ache cho'oku'mu iku”, chiiche cho'oma'kucosomu iku. ¹⁵Herodes ūcuachi'a, “Cu'ache cho'oma'kua'mu iku”, chiniasomu ikure. Jā'ajekuna ikure ichejana jo'e co'chosi'kua'mu repau. Ikure vanisoche chū'ucu'amū cu'ache cho'oma'kū-jekuna. ¹⁶Jā'ajekuna ikure rupū suī'sueche'te chū'uja'mu chu'u. Suī'sue pi'ni etoja'mu chu'u ikure —chiniasomu Pilato repanare.

¹⁷Pilato te'eūsūrumū pa'iche pascuarumū tī'ato chēacojñosi'kure te'e'u'te etoasomu, pāi etojū'chū chiisi'kūni. Reparumū tī'auna jā'aja'ñe cho'oche paniasomu Pilato'te. ¹⁸Jā'ajekuna Pilato, “Jesuni etoja'mu chu'u”, chikuna pāi asa ūcuanuko rua cuijū ija'che i'kaasome:

—iJesuni vanisojū'u! iChukuna'te Barrabani etokaijū'u! —chiniasome repa na ūcuanuko.

¹⁹Aperumū repau Barrabás chekunana'me repajoopo pa'inare chū'unani cuhekū etora chini cavakū chekūni vanisoasomu. Vanisoona pāi repau'te chēa pāi chēavū'ena cuaoasome. ²⁰Pāipi jā'aja'ñe i'kajū cuirena repau Pilato Jesuni etora chini jo'e i'kaasomu. “iIkure Jesure etomaneja'ñe chu'u? Cu'ache cho'omanesi'kua'mu iku”, chiniasomu. ²¹Jā'aja'ñe i'kauna asa na'a rua cuijū i'kaasome repa na.

—iKurususē'verona jē'jo nukojū'u jā'ure! iKurususē'verona jē'jo nukojū'u jā'ure! —Jā'aja'ñe i'kajū cuiasome repa na.

²²Cuijū jā'aja'ñe i'karena repau Pilato ka'chañoā i'kasi'kuta'ni jo'e i'kaasomu repanare pāi.

—iŪquere iku Jesús cu'ache cho'oñ? Repau cu'ache cho'osi'ere asa masira chini sēnite'si'kua'mu chu'u. Jā'ajekuna ikure vanisoche chū'ucu'amū. Ikure rupū suī'sueche'te chū'uja'mu chu'u. Suī'sue pi'nirena etoja'mu chu'u ikure —chiniasomu Pilato repanare.

²³Jā'aja'ñe i'kauna asa na'a rua cuijū, “Kurususē'verona jē'jo nukojū'u repau'te”, chiniasome repa na. Ruarepa cuijū i'kajūna repa na chiiche chū'uasomu repau. ²⁴Repa na sēēñe cho'ora chiniasomu Pilato. ²⁵Repa na sēēñe cho'ora chini chekure pāi chū'unani cuhekū cu'ache cho'oku pāi'u'te vanisosi'kūni etoasomu repau Pilato, pāi chēavū'e pa'isi'kure. Jesureta'ni sōtaopāire jo'kaasomu, repa na pāi sēesi'e cho'oa'jū chini.

Jesure kurususē'vero jē'josi'ere kuamu

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶Jo'kauna repa na sōtaopāi Jesure chēa saasome. Sajū Simonre Cirene cheja cakure po'o raikūni chēa repau tātavana kurususē'vero tuo, “Mu'upi isē'vero kuāiñ Jesús cho'jepi rajjū'u”, chiniasome sōtaopāi repau'te.

27 Simonre chëa jo'e saijuna chekuna pãĩ jainuko Jesús cho'jepi tuhaa-some umupaina'me romi. Tuhaju romi Jesure cho'ojachere cuasaju ota oniasome. 28 Oijuna Jesús repanare churi ña i'kaasomu.

—Jerusalén pa'ina romi, chu'ure oima'ñe meñe oijũ'u. Musanukonare ti'ñejañena'me musanukona chiiva'nare ti'ñejañere cuasaju oijũ'u. 29 Na'a pa'isirumuna musanukona chiire cu'ache ti'ñnekuna ña ija'che i'kajanaa'me pãĩ: “Romi, chiĩ paava'na sumava'na pa'ime. Romi, chiĩ peonata'ni pojome”, chijjanaa'me pãĩ. 30 Cu'ache ti'ñnerumu katiñu chini aikũjñare ija'che i'kajanaa'me pãĩ: “Ñaña ta'pisõjũ'u chukuna'te”, chijjanaa'me. 31 Chu'ure cu'ache cho'omanesi'kureta'ni pãĩ, “Cu'ache cho'osi'kua'mu mu'u”, chini cu'ache cho'ome chu'ure. Jã'ata'ni pãĩ cu'ache cho'onare Diopi chũ'una na'a rua cu'ache ti'ñneja'mu repanare —chiniasomu Jesús.

32 Chekunare te'eka'chapanare cu'ache cho'osinare vanisõñu chini ja'me saasome repa. 33 Saiju aikũti Sijopujakũti chiikũtina ti'aasome repa. Ti'a repau'te Jesure ũcuakũtina kurususẽ'verona jẽ'jo nukoasome repa. Chekunare cu'ache cho'osinare ũcuaja'che kurususẽ'veroaña jẽ'jo nukoasome repa. Te'eu'te Jesús uajajũtu cakã'kona nukoasome. Chekuni Jesús kã'kojũtu cakã'kona nukoasome. 34 Jẽ'jo nukorena Jesús i'kaasomu.

—Ja'ku, ina chu'ure cu'ache cho'oche jo'e cuasamanejũ'u. Repana cho'oche vesume ina —chiniasomu repa.

Jã'a cho'oto repa sõtaopãĩ repa ju'isikãñare paañu chini catara'karuã mami tochasira'karuãpi chejana su'aasome, Jesús ju'isikãña paajañni jñañu chini. 35 Ŭcuacheja pa'ina pãĩ Jesuni ñaju nukaju paniasome. Pãĩ chũ'unata'ni repañni ñaju pãisoju cu'ache i'kaasome.

—Chekunare jũ'iñe ũsesi'kuasomu iku. Repa Cristo, pãĩ ũcuanukore chũ'ua'ku chini Dios chëa Raosi'ku pani ũcuajji meñe jũ'iñe ũsea'ku —chiniasome repa.

36 Sõtaopãĩ ũcuaja'che repañni pãisoju uche cono ruara'kare, “Ŭkujũ'u”, chijju ija'che i'kaasome:

37 —Mu'upi judiõpãĩ ũcuanukore chũ'uku pani jũ'iñe meñe ũsejũ'u —chiniasome repa.

38 Kurususẽ'vero chã'tiro'te tochasiko'a suniasomu, IKu JUDIOPÃI CHũ'uku'Mu, chiiko'a.

39 Cheku ũcuaja'che, cu'ache cho'osi'kupĩ ja'me jẽ'jocojñosi'ku Jesure cu'ache i'kaasomu.

—¿Dios Raosi'kua'u mu'u? Ŭcuau pani jũ'iñe meñe ũseku chukuna jũ'iñe ũcuaja'che ũsekaijũ'u —chiniasomu repa.

40 Chikuna cheku ũcuaja'che jẽ'jocojñosi'ku jã'aja'ñe i'kamanea'ku chini ija'che i'kaasomu:

—¿Diore vajuchuma'ku mu'u? Chotena cu'ache cho'ocojñome mai. 41 Maita'ni cu'ache cho'osinajeyu cu'ache cho'ocojñome. Mai cu'ache cho'o-

si'e ro'ia'me ie. Ikũta'ni cu'ache cho'omanesi'ikũpi cu'ache cho'ocojĩomũ —chiniasomũ repaũ. ⁴²Chini Jesure ija'che i'kaasomũ:— Jesús, mũ'ũ pãĩ ũcuaukore chũ'ũrũmũ cuasajũ'ũ chũ'ũva'ũre —chiniasomũ repaũ'te.

⁴³Chikũna Jesús i'kaasomũ repaũ'te.

—Iumucuse Dios pa'ichejana pãĩ rũa pojojũ pa'ichejana sani chũ'ũ-na'me pa'ija'mũ mũ'ũ. Ũcuarepaa'me jã'a —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

Jesús jũ'isi'ere kuamũ

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴Reparũmũ nukarepaũ su'itona ũsũũ miañe ta'pisomũ cheja si'acheja trejatũ'ka chijianasomũ. ⁴⁵Ũsũũ miamaneasomũ. Ũcuachi'a Dios vũ'e sa'navũ caruupũ kakasa'aro rueekãa ũcuate'ekãapi joorepapoji che're-soasomũ.

⁴⁶Ũcuarũmũ Jesús rũa cuikũ ija'che i'kaasomũ:

—Ja'kũ, chũ'ũ rekocho mũ'ũni ĩsimũ chũ'ũ —chiniasomũ repaũ. Chini Jesús jũnisoasomũ.

⁴⁷Ũcuarũmũ sũtaopãĩ cienrepanare chũ'ũkũ ũcuachejare kueñe nukakũ repa cho'osi'ere ña Dioni pojokũ ija'che i'kaasomũ:

—Rũa re'okũ pa'isi'kũa'mũ jã'ũ. Ũcuarepaa'me —chiniasomũ repaũ.

⁴⁸Jesure cho'оче'te ñaũũ chini raisina pãĩ ũcuaukũ repaũ jũ'isi'ere ña repaũ ã'capũãna vaijũ oijũ repaũ vũ'ñana co'iasome. ⁴⁹Jesure ja'me pa'isina so'ore nukajũ repaũ'te cho'оче peore ñaasome. Romi ũcuaja'che Galilea chejapi Jesure jovo ja'me raisina repaũ'te cho'оче so'ore nukajũ peore ñaasome.

Jesure tãsi'ere kuamũ

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Ũcuarũmũ pãĩũ rũa re'okũ, Judea cheja cajoopo Arimatea cakũ paniasomũ. Repaũ mami Josea'mũ. Dios Raosi'kũ chũ'ũjarũmũ tĩ'añe'te cha'akũ paniasomũ repaũ. Judĩopãĩ chũ'ũnare ja'me chũ'ũasomũ repaũ. Jã'ata'ni repaũ'te ja'me chũ'ũnapĩ Jesure vanisochẽ'te chũ'ũto ja'me chũ'ũcuheasomũ repaũ. ⁵²Jesuni jũ'isi'kũni sa tãra chini sani Pilatoni sēniasomũ repaũ. ⁵³Sēejani rani Jesure caso sábanakãapi reaasomũ repaũ. Rea pi'ni sa aikũti caripana tẽtoche ũhisicojena cuaa ũhaasomũ repaũ, chuta'a te'ẽũterejẽ'e jũ'isi'kũre cuaa ũhamacojena. ⁵⁴Pũaumucuse tĩ'api'rakũna peore care'vache paniasomũ repanare.

⁵⁵Romi Galilea cheja Jesure ja'me raisina Jesure cojena cuaa ũhañe ja'me tuha ñaasome. ⁵⁶Ũhañe ñasinajejũ repaũ vũ'ñana co'i okoma'ña cheke ma'ña suiriche care'vaasome repaũ sa Jesuni jũ'isi'kũni ro'vejũ suiriũũ chini. Care'va pi'ni pũaumucuse tĩ'aũna pũaasome repaũ romi, aperiũũna Diopi pũaumucuse jo'kasi'ejekũna.

(Lc 23.45)

Jesús vajuraisi'ere kuamu

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

24 ¹Romicorumu apeñatatona repaña care'vasi'e ma'ña saju saniasome repaña romi Jesure ũhasicojena. ²Sani ñato catapu rúa ujapu repacoje ta'pisi'pu kuñososi'pu paniasomu. ³Kuñosi'pujekuna coje kaka ñato Pãi Ũcuanukore Paaku vaniso tãcojñosi'ku Jesús peasomu. ⁴Peokuna ña kuku, “¿Je'se paaku ie?”, chini cuasatona peosichejapi teana ɲmupãi te'eka'chapana, rúa ko'sijakãña ju'napa repanare romi kueñe nukaasome. ⁵Peosichejapi pa'ijuna ña kukuso, meñe sime nuka-juna ija'che i'kaasome:

—¿Je'se pa'ijuna musanukona vajuraisi'kuni pãi jũ'isina pa'ichejare ku'e-che? ⁶Ichaja peomu repa. Vajuranicuhasi'kua'mu. Repa Galilea cheja pa'irumu kuasi'ere cuasajũ'u. Ija'che kuasi'kua'mu repa: ⁷“Chũ're Dios

Raosi'kure chēa cu'ache cho'onani jo'kajanaa'me pāi, cu'ache cho'oa'jū chini. Jo'karena kurususē'verona jē'jo vēasōjanaa'me repaṇa chū'ure. Vanisōcojñosi'kūta'ni choteumucujñana vajurajja'mū chū'u", chiisi'kua'mū Jesús —Jā'aja'ñe kuaasome repaṇa.

8-9 Kuaarena asa Jesús kuasi'ere cuasa repacojepi eta Jesús neenare oncerepanani kuañu chini saniasome. Sani tī'a peore kuaasome repaṇa romi. Ūcuachi'a chekūnare Jesure chiinare ūcuanukore kuaasome repaṇa. 10 María Magdalenaamo, Juanaamo, Santiago puka'ko Maríaamo chekūna romi repanare ja'me saisina ūcuanuko kuaasome Jesús neenare, repaṇ saosinare. 11 Kūajūna, "Rūa tīiñe kuame ina", chiijū jachaasome repaṇa.

12 Pedrota'ni asa Jesure tāsichejana vū'vūasomū ñara chini. Vū'vū tī'a sime ñato coje sa'navū Jesure reasikāñachi'a ūniasomū. Kāñachi'a ūhiūna ña vū'ena co'ikū, "¿Je'se paaku ie?", chiiū cuasaasomū Pedro.

Emaús vū'ejoopo saima'a Jesús peosichejapi ñosi'ere kuamu

(Mr 16.12-13)

13 Ūcuamucusena Jesure chiina, te'eka'chapana Emaús vū'ejoopona saniasome. Jerusalén vū'ejoopoji Emaús vū'ejoopojatū'ka once kilómetros pa'iuasomū. 14 Emaús vū'ejoopona saijū reparamū cho'osi'ere cutuasome repaṇa. 15 Sāiñechi'a cutujū chū'o rūa sēniasajū saijūna repanare Jesús rani tī'a ja'me saniasomū. 16 Ja'me saikū'teta'ni ña vesuasome repaṇa. 17 Ña vesujūna repanare chū'o sēniasomū repaṇ.

—¿Ūquere musanukona cutujū saiche? —chiniasomū Jesús repanare. Jā'aja'ñe i'kaūna sumava'na canukaasome repaṇa.

18 Canukasirumū te'eū Cleofaji i'kaasomū repaū'te.

—Irumū Jerusalén vū'ejoopo pāi jainuko raisina pa'ime. Repaṇa rani pa'ijū repajoopo iumucujñ cho'osi'e ūcuanuko masime. ¿Mū'u vesukū? —chiniasomū repaū'te.

19 Chikūna Jesús i'kaasomū.

—¿Je'se cho'ore? —chiniasomū.

Sēeūna i'kaasome repaṇa.

—Jesús, Nazaret cakure cho'osi'ere i'kame chūkūna. Dios chū'o kuakai-kū pa'isi'kua'mū repaṇ. Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñokū Dios chū'o rūa masi kuasi'kua'mū repaṇ. Jā'aja'ñe cho'okūna Dios rūa pojoasomū repaū'te. Pāi ūcuaja'che rūa pojosiṇaa'me repaū'te. 20 Jā'aja'ñe pa'ikūni judío phairipāi chū'ūnana'me maire chū'ūna, repaū'te chēa sa chekūnani jo'kasinaa'me, vanisōñe'te chū'ua'jū chini. Sa jo'karena repaū'te kurususē'verona jē'jo nukū vēasōsinaa'me repaṇa. 21 Ija'che cuasasiṇaa'me chūkūna: "Ikū Jesús maire Israelpāi Romapāi chēa paacojñonare tūa paaja'mū", chini cuasajū pa'isinaa'me chūkūna. Jā'ata'ni irumū repaū'ji chuenisōūna tāsī'e choteumucujñaa'me. 22-23 Chūkūna'te ja'me pa'ina romi

iapeñatato repau'te tāsicheja sani ñaasome. Sani kaka ñato tācojñosi'kũ Jesús peoasomũ. Peokũna rani ija'che kuasinaa'me repaña chũkũna'te: “Ángeles peosichejapi rani pa'ijũna ñasinaa'me chũkũna. Rani, ‘Jesús vajuranicuhasi'kũa'mũ’, chiisinaa'me ángeles chũkũna'te”, chiisinaa'me repaña romi. Romipi jā'aja'ñe ra kuajũna asa kũkusinaa'me chũkũna. 24 Kuarena asa chũkũna'te ja'me pa'ina repacoje sani ñato romi kuasi'e ũcuarepa paniasomũ. Tācojñosi'kũ Jesús peoasomũ —chiniasome repaña Jesure Emaús vũ'ejoopo saina.

25 Jā'aja'ñe kuarena asa i'kaasomũ repau.

—Dios chũ'o kuasina tocha jo'kasi'e masime mũsanũkona. Jā'ata'ni rūhiñe cuasamanajeyũ repaña tocha jo'kasi'e masi cuasama'me mũsanũkona. 26 Aperũmũ Dios chũ'o kuasina Cristo'te ti'jñejañere kuajũ ija'che tocha jo'kaasome:

Pāi ũcuanũkore chũ'ũa'kũ chini Dios Raosi'kũ pāi cu'anani
cu'ache cho'ocojñosi'kũta'ni na'a pa'isirũmũ pāi ũcuanũkore
chũ'ũja'mũ,

chiimũ repaña tocha jo'kasi'e —chiniasomũ Jesús repañare.

27 Repanapi repau pa'iche'te na'a rũa masia'jũ chini, repau pa'ijachere kuara chini Moisés tocha jo'kasi'ena'me aperũmũ Dios chũ'o kuasina repau pa'ijachere kũaũ chini tocha jo'kasi'e peore masi kũaasomũ repau. 28 Kuakũ saiũ repaña saijooona ti'ajũna Jesús canũkama'kũ ñoñe saniasomũ. 29 Canũkama'ñe ñoñe saiũna saimanea'kũ chini repau'te rũa i'kaasome repaña.

—Na'isõsi'ea'me ie. Saimairo chũkũnana'me canũkajũ'ũ —chiniasome repaña repau'te.

Chiijũna ũcuana vũ'ena kaka canũkaasomũ repau.

30 Canũka pa'ũ ũcuanana'me mesako'are ñũ'iũ pāpũ mini Dioni, “Re'o-repamũ”, chini tũ'se ĩsiasomũ repau. 31 Tũ'se ĩsiũna repau'te ñavesũsina ña masiasome repaña. Ña masirena ũcuachejapi teana peoasomũ repau. 32 Peokũna sãĩñechi'a i'kaasome repaña.

—Ma'a rairũmũ repauji Dios chũ'o tocha jo'kasi'ere masi kuakũna asa pojojũ raisinaa'me mai —chiniasome repaña.

33 ũcuarũmũ ñũ'isinapi vũni Jerusalenna co'i repau neenare oncerepanana'me repañare ja'me chi'i pa'inani ñaasome repaña. 34 Co'irena ija'che i'kaasome chi'isina:

—Maire Paakũ vajũraisie ũcuarepaasomũ. Simonni peosichejapi rani ñoasomũ —chiniasome repaña.

35 Chitena Emaús ma'a saisina ũcuaja'che Jesure ñasi'ere kũaasome. “Chũkũna'te ũcuaja'che peosichejapi rani pa'isi'kũa'mũ repau. Jā'ata'ni repau'te ñavesũsina repauji chũkũnani pāpũ'te mini tũ'se ĩsiũna ña masisinaa'me chũkũna”, chiniasome repaña.

Jesús repau neenare peosichejapi ñosi'ere kuamu

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

³⁶Repanare chuta'a ũcuare cutunani Jesús repana chenevuna peosichejapi rani nukaku ija'che i'kaasomu:

—Re'oja'che pa'ijũ'u musanukona —chiniasomu Jesús repanare.

³⁷Nukakuna ña, “Jũ'isi'kupi iku reko raimu”, chini cuasaju raa kukua-some repana. ³⁸Kukujuna i'kaasomu repau.

—¿Je'se pa'iuna musanukona kukuche? ¿Je'se pa'iuna musanukona chu'u vajuraishi'e jachache? ³⁹Chu'ua'mu. Ñajũ'u chu'u jãjñana'me cũ'a. Chẽse ña masijũ'u chu'ure. Jũ'isi'ku rekocho ca'nivujẽ'e peomu. Chu'uta'ni ca'nivuna'me tara paamu. Ñame musanukona chu'u paache —chiniasomu Jesús repanare.

⁴⁰Chini repanare jãjñana'me cũ'a ñoasomu repau. ⁴¹Ñokuna ña pojo-nata'ni repau'te jachaasome repana. “¿Iku chu'o ũcuarepare i'kaku?”, chini cuasaasome repana. Jã'aja'ñe cuasajuna i'kaasomu repau.

—¿Musanukona icheja ãiñe peoche? —chiniasomu repau.

⁴²Chikuna repau'te chiacha va'imaka posimakare ñiasome repana. ⁴³Ñisirena koo, repana ñajũ'te ñiasomu repau. ⁴⁴Ñi pi'ni ija'che i'kaasomu repau:

—Aperumu musanukonare ja'me pa'irumu ija'che kuasi'kua'mu chu'u: “Moisés tocha jo'kasi'ena'me Dios chu'o kuasina tocha jo'kasi'ena'me Sal-mophuro tocha jo'kasi'e chu'u cho'ocojñojañere kuamu. Repana tocha jo'kasi'epi ti'jñeja'mu chu'ure”, chiisi'kua'mu chu'u musanukonare. Ũcuapi ti'jñecuhasi'kua'mu chu'ure —chiniasomu Jesús repanare.

⁴⁵Dios chu'o tocha jo'kasi'ere repanapi asavesujuna repana rekoñoña asamasiche cho'oasomu Jesús repanare, asamasia'ju chini. ⁴⁶Asamasiche cho'o ija'che i'kaasomu repau:

—Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

Cristo'te, Dios Raosi'kure jũ'iñe pa'ija'mu.

Jũnisõuna tãcojñosi'kuta'ni choteumucujñana vajurajja'mu repau.

⁴⁷Repau vajuraisirumu repau neena,

“Cristoji maire cho'okaija'mu”, chini cuasaju

Dios chu'o pãire ija'che chu'vajanaa'me:

“Musanukona cu'ache cho'оче ũhasõ re'oja'che pa'ijũ'u.

Jã'aja'ñe cho'oto Dios musanukona cu'ache cho'osi'e tũnosõja'mu.

Tũnosõsi'e jo'e cuasamaneja'mu Repau”, chijanaa'me.

Charo Jerusalén vu'ejoopo canani chu'vajanaa'me repana.

Jã'achejapi si'achejñaruã sani ku'iju chu'vajanaa'me repana, chiimu repana tocha jo'kasi'e. ⁴⁸Jã'ajekuna musanukona ñasi'ere che-kunani kuaju pa'ijũ'u. ⁴⁹Dios Rekocho chu'u Ja'ku aperumu saojam

chiisirekocho'te raoja'mu chu'u musanukonare. Saima'ne Jerusalén vulejoopo'te pa'iju cha'ajũ'u musanukona, Dios Repau Rekocho peore Masirekocho raochetu'ka. Repau Rekochoji cho'okaiuna na'a rua masi-janaa'me musanukona —chiniasomu Jesús repau neenare.

Jesús cunaumu muisi'ere kuamu

(Mr 16.19-20)

⁵⁰I'ka pi'ni Jesús repau neenare Betania vulejoopona saasomu. Sa tĩ'a repau jũjña muñe ruhika'java pe'che nukaku, “Diopi musanukonare re'oja'che cho'okaaũ”, chiniasomu repau. ⁵¹Jã'aja'ne i'ka repanare jo'ka Diopi muakuna cunaumuna munisoasomu repau. ⁵²Munisouna ro're ñu'iju, “Rua re'oku'mu repau”, chiiju cuasaju pojoasome repana repau'te. Ro're ñu'isinapi vuni rua pojoju Jerusalén vulejoopona co'iasome repana. ⁵³Co'i pa'iju Dios vule si'arumu mua Dioni pojoju paniasome repana, “Rua re'oku'mu mu'u”, chiiju.

San Juan Jesús cheja pa'ia cho'osi'ere kuaamu

Dios pa'iche kuaakui Jesucristo sunamupi cajemu

1 ¹ Chuta'a sunamuna'me cheja cho'omarumu Jesucristo Dios pa'iche kuaaju paniasomu. Diona'me paniasomu repa. Dioa'mu repa. ² Reparumu Diona'me paniasomu repa. ³ Diopi repaui ja'me cho'oa'ku chini chũ'una peore cho'oasomu repa ũcuana'me. Repaui ja'me cho'omaneru peora'amũ jã'a. ⁴ Repa Jesucristo mai rekoñoã pa'iche re'oja'chere isiku'mu. Jã'ajekuna Miañeja'ñe Pa'iku rani mai rekoñoã Dios pa'iche masire'oche cho'okaiuna Repa pa'iche'te masiju re'oja'che pa'ire'omu maire. ⁵ Repa Miañeja'ñe Pa'iku icheja mai pa'icheja chijachejaja'che cu'ache pa'ina pa'ichejana rani re'oja'che cho'osi'kua'mu. Jã'aja'ñe pa'ikuni pã repauni cuheju repa re'oja'che cho'oche ñseñu chiime. Jã'ata'ni ñsecu'amũ.

⁶ Pãia'te chẽa raoasomu Dios. Repa mamia'me Juan. ⁷ Miañeja'ñe Pa'iku Jesucristo pa'iche'te kuaa'ku chini chẽa raoasomu Dios repa'te, pãipi ũcuauko repa kua'che'te asa chẽa Jesucristoni cuasaa'ju chini. ⁸ Miañeja'ñe Pa'ikuma'mu Juan. Repa Miañeja'ñe Pa'iku pa'iche'te kuaaka chini raocojñosi'kuaasomu repa Juan. ⁹ Na'a pa'isirumuna Miañeja'ñe Pa'iku rianasomu, pãipi Dios pa'iche'te masiju re'oja'che pa'imasia'ju chini.

¹⁰ Repa Jesucristo chejare pãina'me pa'isi'kua'mu. Diopi chũ'una peore cho'oku'teta'ni repa pa'iche vesusinaa'me repa. ¹¹ Repa cho'osichejana raisi'kureta'ni repa majapã Israelpã pojomanesinaa'me repa'te. ¹² Chekunare repa'te cuasaju pojonareta'ni, “Dios chĩia'me ina”, chiniasomu repa. ¹³ Repa'te cuasana pa'iche'te maipi ija'che cuasato cu'amũ: “Pã ũcuauko Dios chĩichi'aa'me”, chini cuasato cu'amũ. Ũcuachi'a, “Ũmuna'me romiochi'a chiju chĩiva'nare paa Dios chĩia'me ina”, chini cuasato cu'amũ. Ũcuachi'a, “Pãia chĩi paaneeku chĩiva'nare paa Dios chĩia'me ina”, chini cuasato cu'amũ. Peore jã'aja'ñe cuasache cu'amũ. Jã'ata'ni, “Repanapi Dioni cuasajuna Repaui chẽa paatota'ni Repa chĩia'me jã'ana”, chini cuasato re'omu. Jã'aja'ñeta'ni ũcuarepaa'me.

¹⁴Jesús Dios pa'iche Kujau pãioji jñaona maija'iu pãiu ainee jmama-karu maina'me pa'isi'kua'mu repau. Pãire oiü re'oja'che cho'okaisi'kua'mu repau. Ûcuachi'a Dios pa'iche ùcuarepare kuasi'kua'mu. Puka'kupi, repau'te ùcuate'eu'te rua Masiu'te jo'kauna rua Masiu pa'iuña ñasinaa'me chukuna.

¹⁵Repau Juan Pãi Okoro'vesi'ku Jesure ña ujachu'opi ija'che i'kaasomu: “Aperumu iku pa'ijache ija'che kuasi'kua'mu chu'u: ‘Pãiu, cho'je Raijau chu'ure na'a rua masiu'mu, chu'u chuta'a peorumu pa'ikujeku', chiisi'kua'mu chu'u”, chiniasomu repau Juan Pãi Okoro'vesi'ku.

¹⁶Repau Jesús maire rua oikujeku si'arumu rua re'oja'che cho'okaiü pa'imü. ¹⁷Dios Repau chũ'ũñe'te tocha jo'kaa'ku chini Moiseni chũ'uasomu. Jesucristo'teta'ni pãire oiü re'oja'che cho'okaiü Repau pa'iche'te ùcuarepare kuaa'ku chini chũ'u raoasomu Repau Dios. ¹⁸Diore ñoma'kujekuna ñamanaa'me pãi. Mamakuta'ni ùcuate'euji Puka'kure si'arumu kueñe ja'me pa'ikujü Puka'ku pa'iche kuasi'kua'mu maire.

Juan Pãi Okoro'veku Jesucristo pa'iche'te kuamu

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹Ûcuarumu Jerusalén vu'ejoopo cana judíopãi chũ'una Juan pa'ichejana sani, “¿Keeja'iu'u mu'u?”, chiapu chini phairipãina'me Leví jojosinare Dios vu'e cho'оче cho'okainani saosome. ²⁰Saorena sani repau pa'iche'te sējuna rũhiñe kuaasomu Juan repanare.

—Pãi ùcuaukore chũ'ua'ku chini Dios Raoja'mu chiisi'kuma'mu chu'u —chiniasomu repau.

²¹Chikuna jo'e sēniasome repa.

—Jã'a pa'ito, ¿keeja'iu'u mu'u? ¿Aperumu pa'isi'ku, Elíaa'u? ¿Dios chu'o kuaku'u? —chiniasome repa.

Chitena i'kaasomu repau.

—Elíama'mu chu'u —chiniasomu repau.

Chikuna jo'e sēniasome repa.

—Jã'a pa'ito, ¿chukuna cha'acojñoku'u mu'u? ¿Dios chu'o kuakaijana'u? —chiniasome repa.

Chitena i'kaasomu repau.

—Musanukona cha'acojñokuma'mu chu'u —chiniasomu repau.

²²Chikuna jo'e i'kaasome repa.

—Jã'a pa'ito, ¿keeja'iu'u mu'u? Kujũ'u chukuna'te. Mu'u kuasi'ere chukuna'te raosinare sa kuache pa'imü. Mu'u cho'оче, ¿ñquea'che? —chiniasome repa repau'te.

²³Chitena i'kaasomu repau.

—Pãi peochejare rani pa'iu pãipi raito ujachu'opi ija'che i'kaku chu'-vamu chu'u: “Maire Paakuni cha'aju musanukona rekoñoã ma'a rũhiñe pa'ima'a care'vacheja'che, re'ojarekoñoã care'vaju pa'ijũ'u.” “Jã'aja'ñe

i'kaja'mu repau", chiiu aperumu Isafas, Dios chu'o kuasi'ku tocha jo'kaa-somu, chu'u i'kajachere kuara chini —chiniasomu repau Juan.

24-25 Ūcuarumu Juanre sēniasaa'ju chini fariseopāi saosina repau'te jo'e i'kaasome.

—“Pāi ūcuanukore chū'ua'ku chini Dios Raoja'mu chiisi'kuma'mu chu'u. Elíama'mu chu'u. Dios chu'o kuakaikuma'mu chu'u. Musanukona cha'a-cojñokuma'mu chu'u”, chiikuta'ni, ĩje'se pa'iuna pāi okoro'veku mu'u? —chiniasome repana.

26 Chitena i'kaasomu repau.

—Pāi okoro'veku'mu chu'u. Cheku musanukonani ja'me pa'imū. Jā'ata'ni repau'te pojoma'me musanukona. 27“Chu'ure cho'je raija'mu”, chiisi'kure musanukonare ja'me pa'iku'te na'a rua masikujekuna repau'te cuasa, vajuchuku pa'imū chu'u —chiniasomu repau Juan Pāi Okoro'veku.

28 Jordán chiacha chekukā'ko ūsuu muikā'ko cacheja Betania chejana Juan Pāi Okoro'veku pa'ichejana jā'aja'ñe cho'oasome repana.

Jesús pāi ūcuanuko cu'ache cho'ochete ro'ikasa chini chuenisōja'mu

29 Jo'e apeñatato Jesupi repau pa'ichejana saiuna ña i'kaasomu Juan.

—Ñajū'u jā'ure Dios Raosi'kure. Pāi ūcuanuko cu'ache cho'ochete ro'ikasa chini chuenisōja'mu repau. 30Aperumu repau pa'ijache ija'che kuasi'kua'mu chu'u: “Chu'u cho'je Raijauta'ni chu'u chuta'a peorumu pa'ikujeku chu'ure na'a rua masiku'mu”, chiisi'kua'mu chu'u. 31Aperumuna repau pa'iche vesukuta'ni rani pāire okoro'vemu chu'u, Israelpāipi ūcuanuko repau pa'iche'te masia'ju chini —chiniasomu repau Juan.

32 Ūcuarumu Juan ija'che kuaasomu:

—Dios Rekocho ūkupoja'iu cnaumupi ñon caje ikuni canukauna ñasi'kua'mu chu'u. 33Jā'aja'ñe repau pa'iche chuta'a ñamarumu vesusi'kua'mu chu'u. Chu'upi pāire okoro'vea'ku chini chu'ure Raosi'ku Dios aperumu ija'che i'kasi'kua'mu chu'ure: “Na'a pa'isirumu chu'u Rekochoji caje pāiuni canukache ñaja'mu mu'u. Ūquarekocho'te pāire ĩsija'mu repau, repau'te cuasanani ja'me paa chini”, chiisi'kua'mu Dios chu'ure. 34Dios kuasi'e Repau Rekocho cajeche ñasi'kua'mu chu'u. Ñasi'kujeku, “Dios Mama'ku'mu iku”, chiiu kuamu chu'u —chiniasomu repau Juan.

Jesús chareparo jñaasinani kuamu

35-36 Jo'e chekumucuse Juan repau neena te'eka'chapanana'me ūcuachejare paniasome. Jesupi ūcuachejapi caraiuna ña i'kaasomu repau.

—Ñajū'u jā'ure, Dios Raosi'kure. Pāi ūcuanuko repana cu'ache cho'ochete ro'ikasa chini chuenisōja'mu jā'u —chiniasomu repau.

37Chikuna asa repau neena te'eka'chapana Jesure tuhaasome. 38Tuha-juna Jesús churi ña i'kaasomu repanare.

—¿Ëque tuhache musanukona chũ'ure? —chiniasomu repau.

Chikuna i'kaasome repana.

—Masiu, ¿keecheja cavũ'ere pa'iu ku'iku mu'u? —chiniasome repana.

³⁹Chitena Jesús i'kaasomu.

—Raijũ'u. Sani ñañu —chiniasomu repau. (Reparumu na'ito chekuru-mu cuatro pa'icosomu.)

Chikuna repau pa'ivu'e tuha ña ũcuavũ'ere pa'ijũ na'iasome repana.

⁴⁰Repana te'eka'chapana Juanpi i'kauna asa tuhasina te'eũ Andrea'mu, Simón Pedro cho'jeu.

⁴¹Ūcuarumu Andrés na'mi sani repau majaa'chũni Simonre ku'e jña i'kaasomu.

—Cristo'te tijñasinaa'me chukuna —chiniasomu repau. (“Cristo” chini “Pai ũcuanukore chũ'ua'ku chini Dios Raosi'kua'mu” chiimu griego chũ'o.)

⁴²I'ka pi'ni majaa'chũre Simonre Jesús pa'ichejana saasomu repau. Sauna ña Jesús repau'te Simonre ija'che i'kaasomu:

—Mu'u mamia'me Simón. Juan mamaku'mu mu'u. Jo'e chekere mami ve'oja'mu chũ'u mu'ure Cefa'te —chiniasomu repau Jesús. (“Cefas” chini “Pedro” chiimu griego chũ'o.)

Felipena'me Natanaelre soimu Jesús

⁴³Jo'e apeñatato repau Jesús Galilea chejana sasa chiniasomu. Chuta'a saima'ne pa'iu Felipe'te tijña i'kaasomu.

—Chũ'uni ja'me ku'iu chũ'u chũ'ũ'ne'te cho'oku pa'ijũ'u —chiniasomu.

⁴⁴Repaũ Felipe Betsaida vũ'ejoopo cakuasomu. Andrena'me Pedro ũcuachi'a ũcuate'ejoopo canaasome. ⁴⁵Ūcuarumu Felipe Natanaelre ku'e jña i'kaasomu.

—Dios Raoja'mu chiisi'kũni tijñacuhasinaa'me chukuna. Moisés aperu-mu Dios chũ'usi'e tocha jo'kasiphũro repau pa'ijachere kuamu, Dios chũ'o kuasina ũcuachi'a. Churata'ni ũcuarepaũni ñame mai. Jesua'mu repau. Nazaret vũ'ejoopo cakua'mu. José mamakuasomu —chiniasomu repau.

⁴⁶Chikuna Natanael i'kaasomu.

—Nazaret vũ'ejoopo cana te'eujẽ'e re'okujẽ'e peocosome —chiniasomu.

Chikuna Felipe i'kaasomu.

—Rani ña masijũ'u repau'te —chiniasomu repau.

⁴⁷“Jau”, chini Jesús pa'ichejana Natanaelpi tĩ'akuna ña i'kaasomu Jesús.

—Ñajũ'u. Israelrepaũji jmamakarujẽ'e jorema'kupi raimu jã'u —chiniasomu repau.

⁴⁸Chikuna Natanael ija'che sēniasaasomu repau'te:

—¿Je'se pa'iu na chũ'u pa'iche masiku mu'u? —chiniasomu.

Chikuna Jesús i'kaasomu.

—Felipe mu'ure chuta'a soimarumu higoñ vũ'evũ pa'ikũni ñasi'kua'-mu chũ'u mu'ure —chiniasomu repau.

⁴⁹Chikuna Natanael i'kaasomu repau'te.

—Masiu, Dios Mamaku'mu mu'u. Israelpai chũ'uku'mu —chiniasomu repau.

⁵⁰Chikuna Jesús i'kaasomu repau'te.

—Chu'upi repacheja pa'imatesi'kupi mu'uni, “Higoñu vu'evu pa'ikuni ñasi'kua'mu chu'u mu'ure”, chikuna asa, “Dios Mamaku'mu mu'u”, chini cuasamu mu'u chu'ure. Jã'ajekuna chu'upi chekere na'a vesache'te cho'okuna ñaja'mu mu'u —chiniasomu repau.

⁵¹Chini jo'e i'kaasomu Jesús.

—Chu'ure päire ja'me paa chini Dios Raosi'kure cunaumapi vatauna chu'u nukachejana ángeles Diore ja'me pa'inapi muni caje jo'e muni cajeju cho'onani ñajanaa'me musanukona. Ũcuarepaa'me jã'a —chiniasomu Jesús repanare.

Galilea cheja Caná vu'ejoopo caku romio'te vejarumu cho'osi'ere kuamu

2 ¹Ka'chaumucujña pa'isirumuna Galilea cheja cajoopo Caná vu'ejoopona päijji romioni vejakuna fiesta cho'osinaa'me päi. Jesús puka'ko repanare ja'me pa'isi'koa'mo. ²Sotena chukuna Jesús neena repauna'me saisinaa'me. ³Fiesta cho'orumuna pisi uche conopi si'asõuna Jesús puka'ko repau'te ija'che i'kasi'koa'mo:

—Pisi uche cono si'asõmu —chiisi'koa'mo repao.

⁴Chikona Jesús i'kasi'kua'mu.

—Ja'ko, ¿je'se pa'iuna chu'uni kuako mu'u? Chu'u masiche cho'o ñorumu chuta'a tĩ'ama'mu —chiisi'kua'mu repau.

⁵Chikuna pisi uche cono ukuanare i'kasi'koa'mo repao.

—Chu'u neeku chũ'ũñe peore cho'ojũ'u —chiisi'koa'mo repao.

⁶Repana nukacheja kueñere churupñã catapi cho'osipñã seirepapunã pa'isi'kua'mu. (Judíopai cu'a tunorumu ũcuapñãqueepi oko jũjña masi choasinaa'me. Te'epu cincuenta litros chekurumu setenta litrojatũ'ka oko ro've paaasome repana.) ⁷Reparumu Jesús pisi uche cono ukuanare ija'che i'kasi'kua'mu:

—Ipñã oko ro've timujũ'u —chiisi'kua'mu repau. Chikuna repapunã oko ro've timusinaa'me repana. ⁸Reparumu Jesús repanare jo'e i'kasi'kua'mu.

—Chura jmara'karu ea sa fiesta chũ'ukuni ũkuajũ'u —chiisi'kua'mu repau repanare.

Chikuna repau chũ'usi'e cho'osinaa'me repana. ⁹⁻¹⁰Sa ñsirena fiesta chũ'ukujji charo ũku ñasi'kua'mu okopi pisi uche cono carũhisi'e. Jã'ata'ni repau repana ea rasicheja vesusi'kua'mu. Repau'te cho'оче cho'okaina'ta'ni masisinaa'me easinajeju. Ũku pi'ni fiesta chũ'uku romi vejasi'kure soni i'kasi'kua'mu.

(Jn 2.6)

—Pāi chekuna fiesta cho'oni pīsi ũche cono na'a rúa re'oja'chere charo ũkuanaa'me. Repana soicojñosina rúa ũkusirumuna pīsi ũche cono na'a jmakarũ re'oja'chere ũkuame. Mũ'ata'ni cho'jepi pīsi ũche cono rúa re'oja'chere ũkuamũ mũ'u soisinare —chiisi'kua'mũ repaũ.

¹¹Charo Galilea cheja cajoopo Caná vũ'ejoopona Diochi'a cho'omasiche'te cho'osi'kua'mũ Jesús, repaũ aperumũ cho'omanesi'e. Repaũ masiche'te pãire cho'o ñoũna chũkuna repaũ neena na'a rúa cuasasinaa'me repaũ'te.

¹²Jã'a cho'o pi'nisirumũ Capernaum vũ'ejoopona saisi'kua'mũ repaũ Jesús, pũka'kona'me cho'jechĩina'me chũkuna repaũ neena. Sani tĩ'a jmakarũ pa'isinaa'me chũkuna.

Dios vũ'ena kaka pōse ĩsinare Jesús eto saosi'ere kuamũ

(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

¹³Pascua, judiõpãi fiestarumũ tĩ'api'rakuna Jesús Jerusalén vũ'ejoopona maisi'kua'mũ. ¹⁴Mani Dios vũ'e kaka ñato pãĩ jo'chava'nare vacana'me

ovejana'me ũkupova'nare ĩsijũ pa'isinaa'me. Ũcuachi'a chekũna so'ña raisinani kuri tĩikurire sa'ñekaijũ ñũ'isinaa'me na'a rũa jĩñaanu chini.

¹⁵ Jã'aja'ñe cho'ojũna ña Jesús pĩsipi ẽjame vãto pi'ni peochejĩana suĩ'suekũ etosi'kua'mũ repañare pãina'me ovejana'me vaca. Ũcuachi'a kuri sa'ñena nee kurire're kũni to'jĩnosõ mesako'ña sia po'ne ũhasi'kua'mũ repañ.

¹⁶ Jã'aja'ñe cho'o pi'ni ũkupova'nare ĩsinare ija'che i'kasi'kua'mũ repañ:

—Mũsanũkona neemajĩnarũ etuajũ'ũ. Põse ĩsivũ'e cho'ocheja'che cho'omanejũ'ũ chũ'ũ Ja'kũ vũ'e —chiisi'kua'mũ repañ.

¹⁷ Jã'aja'ñe i'kaũna asa chũkũna repañ neena Dios chũ'o tocha jo'ka-si'ere cuasasinaa'me. Ija'che kũamũ repa:

Mũ'ũ vũ'e kuiraneekũjekũna cu'ache ti'jĩneja'mũ chũ'ũre, chiimũ repa tocha jo'kasi'e.

¹⁸ Ũcuarũmũ Jesús cho'osi'ere ña judĩopãĩ chũ'ũna ija'che sēesinaa'me repañ'te:

—ĩNeepe chũ'ũ raorena Dios vũ'e pa'isinare etou mũ'ũ? Dios Raosi'kũ pani Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñojũ'ũ chũkũna'te —chiisinaa'me repaña repañ'te.

¹⁹ Chitena Jesús i'kasi'kua'mũ.

—Ivũ'ere mũsanũkonapi ñañosõru choteumucujĩna jo'e cho'o pi'nija'mũ chũ'ũ —chiisi'kua'mũ repañ.

²⁰ Chikũna judĩopãĩ i'kasinaa'me repañ'te.

—Cuarenta y seirepaũsurũmũ cho'ojũ paniasome pãĩ ivũ'e pi'niñetu'ka. Jã'arepakeerũmũ cho'osivũ'e, ẽje'se cho'okũ choteumucujĩnachi'a cho'o-ja'ũ mũ'ũ? —chiisinaa'me repaña repañ'te.

²¹ Jã'ata'ni Dios vũ'e cho'oche'te i'kamanesi'kua'mũ Jesús. Repañ ca'nivũ'te i'kasi'kua'mũ repañ. ²² Na'a pa'isirũmũ repañ Jesús jũni vajũ-raisirũmũ repañ i'kasi'ere jo'e cuasasinaa'me chũkũna repañ neena. Cuasajũ, “Dios chũ'o tocha jo'kasi'ena'me Jesús i'kasi'e ũcuarepaa'me”, chiisinaa'me chũkũna.

Pãĩ ũcuauũko cuasache masimũ Jesús

²³ Pascuarũmũjekũna Jesús Jerusalén vũ'ejoopo'te pa'iu Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñokũna ña pãĩ jainũko cuasaasome repañ'te, “Dios Raosi'kua'mũ ikũ”, chini. ²⁴ Jã'ata'ni pãĩ ũcuauũko cuasache masikũjekũ sē'sevũchi'a cuasana i'kache jachaasomũ repañ. ²⁵ Pãĩ cuasache kũanare ku'ema'kua'mũ repañ, pãĩ ũcuauũko cuasache masikũjekũ.

Jesuna'me Nicodemo cutuche'me

3 ¹ Reparũmũ Nicodemo paniasomũ fariseopãĩũ. Judĩopãĩ te'enare chũ'ũkũ paniasomũ repañ. ² Jesuni ñara chini ñamipi mũa i'kaa-somũ repañ Nicodemo.

—Masiu, Diopi mu'ure raocosomu pãire che'choa'ku chini. Diopi mu'ure cho'okaima'to Repauchi'a cho'omasiche cho'omanera'am mu'ch. Masime chukuna jã'a —chiniasomu repau.

³Chikuna Jesús i'kaasomu.

—Pãipi chiiva'ch jñaacojñoñeja'ñe jo'e mama jñaacojñomaneni Dios neena pa'icu'am repanare. Ūcuarepaa'me jã'a —chiniasomu repau.

⁴Chikuna Nicodemo i'kaasomu repau'te.

—Pãiu ai, ¿je'se jo'e mama jñaacojñoja'ch? Puka'ko cutaro kaka jo'e mama etacu'am maire ainare —chiniasomu.

⁵Chikuna Jesús i'kaasomu.

—Pãi ūcuanukore romipi jñaame. Jã'ata'ni Dios Rekochoji pãi rekoñoãre care'vakaima'to Repau neena pa'icu'am repanare. Ūcuarepaa'me jã'a. ⁶Pãi romi jñaasinajeju pãia'me mai. Dios Rekochoji pãi rekoñoã care'vacojñosina Repau Rekochoji repanani ja'me pa'iuna pa'iche re'oja'chere mama pa'ime repa. ⁷Chu'ch musanukonare, “Chiiva'ch jñaacojñoñeja'ñe jo'e mama jñaacojñojũ'ch”, chiisi'e asa tĩñe cuasamanejũ'ch. ⁸Musanukona tutache asanata'ni tutu raichejajẽ'e vesuju tutu saichejajẽ'e vesume. Ūcuaja'che Dios Rekocho cho'oche vesume pãi. Pãi rekoñoã care'vakani ja'me pa'im Reparekocho, re'oja'che paapu chini —chiniasomu repau.

⁹Chikuna Nicodemo i'kaasomu.

—Mu'ch i'kache asavesumu chu'ch —chiniasomu repau.

¹⁰Chikuna Jesús i'kaasomu repau'te.

—Mu'ch judiõpãi che'chokuta'ni, ¿je'se pa'iuna rua masiuta'ni chu'ch i'kache asavesuku? ¹¹Mu'ure chu'o ūcuarepare ija'che i'kam chu'ch: Chu'ch masiche'te i'kaku'mu chu'ch. Ūcuachi'a chu'ch ñasi'ere kuaku'mu chu'ch. Jã'ata'ni asa jachame musanukona. ¹²Chu'ure icheja cheja pa'iche kuaku'teta'ni asa jachame musanukona. Jã'ajekuna chu'upi Dios pa'iche-jaqueere kuato na'a rua jachajanaa'me musanukona.

¹³Dios pa'icheja muni cajesinajẽ'e peome. Jã'ajekuna repacheja pa'iche masina peome. Pãire ja'me paau chini Dios Raosi'kujeku te'eu masimu chu'ch, ūcuacheja cajesi'kujeku. Jã'ajekuna repacheja pa'iche kuamu chu'ch. ¹⁴Ūcuachi'a iere kuara: Aperumu Moisés repau pãi peocheja pa'irumu cunapi añajava'ure cho'o vāsochona quẽo suo nukochaja'che kurususẽ-verona jẽ'jo nukojanaa'me pãi chu'ure Dios Raosi'kure. Chu'ure jã'aja'ñe vanisõjañe ñsemanejam Dios, ¹⁵pãipi chu'ure cuasanapi Repau pa'ichejare sani paapu chini —chiniasomu repau Jesús.

Pãi ūcuanukore oiku'mu Dios

¹⁶Ūcuarumu Jesús repau'te jo'e ija'che i'kaasomu:

—Dios pãi ūcuanukore rua oikujeku chu'ure Repau Mamaku'te ūcuate'euni chejana raosi'kuam, pãipi chu'uni cuasaju vati toa uuma'ñe Repau

pa'ichejare ai sani paapu chini. ¹⁷Pāire, “Musanukona cu'ache cho'osi'e ro'ijũ'u”, chiau chini raomanesi'kua'mu Dios chu'ure Repau Mamaku'te. Pāire vati toa uuche'te ũsea'ku chini raosi'kua'mu Dios chu'ure.

¹⁸Pāi chu'ure Dios Mamaku'te cuasana repa na cu'ache cho'osi'e ro'imanejanaa'me. Jā'ata'ni chu'ure cuasamana repa na cu'ache cho'osi'e ro'ijanaa'me, Dios Mamaku'te ũcuate'euni cuasamanajeju. ¹⁹Chu'u miañeja'ñe re'oja'che pa'iku pāipi Dios pa'iche masia'ju chini chejana raisi'kua'mu chu'u. Jā'ata'ni pāi chijachejaja'che pa'iche'te cu'are na'a rua chiju miañeja'ñe re'oja'che pa'iche cuheju cuasama'me chu'ure. Jā'a-jekuna chu'ure cuasama'ñe ro'i ro'ijanaa'me repa na. ²⁰Cu'ache pa'ina ũcuanuko chu'ure Miañeja'ñe Pa'iku'te raima'me repa na cu'ache cho'ojũ pa'iche'te kuaku chini. ²¹Dios chu'o jachamanata'ni cuhema'ñe jovome chu'ure Miañeja'ñe Pa'iku'te, re'oja'che pa'ijũna pāipi ña, “Diopi cho'o-kaiũna Repau chũ'ũñe cho'onaa'me ina”, chiapu chini —chiniasomu repa na.

Juan Pāi Okoro'veku Jesús pa'iche'te jo'e i'kamũ

²²I'ka pi'nisirumu chũkuna repa na neena Jesuna'me Judea chejare sani jmamakarũ pa'isinaa'me. Ũcuachejare pa'ijũ pāire okoro'vesinaa'me chu-kuna. ²³Reparumu Juan Salim cheja kueñe cachejare Enón chejare pa'iu pāire okore ro'veku paniasomu, chĩichiañaã rua pa'ichejajekuna. Pāi si'arumu sani okoro'vecojñoasome repa'u'te. ²⁴Jā'aja'ñe cho'oku paniasomu Juan pāi chẽavu'e repa'u'te chuta'a cuaomarumu.

²⁵Reparumu Juan neenapi judíopāiũni cu'a tunoñe'te cutuju ke'reasome. ²⁶Jā'aja'ñe cho'ocuha repa nare paakuni Juanni i'kaũu chini saniasome repa na. —Masũ, mu'u Jordán chiacha ũsuu muikā'ko pa'irumu mu'ure ja'me pa'isi'ku, mu'u ña i'kasi'ku Jesupi pāire okoro'vekuna pāi jainuko jovo-juasome repa'u'te —chiniasome repa na.

²⁷Chitena Juan i'kaasomu.

—Pāi ũcuanuko repa na cho'omasiche Dios jo'kasi'ea'me. Jo'kama'to cho'ovesura'ame repa na. ²⁸Ija'che i'kasi'kua'mu chu'u aperumu: “Dios chu'ure pāire ũcuanukore chũ'ua'ku chini raomanesi'kua'mu. Repa na Raojaũ rajachere kuaa'ku chini raosi'kua'mu Dios chu'ure”, chiiche asasinaa'me musanukona. ²⁹Ija'chea'me: Pāiũ romio'te vejani paamu. Paaku repaoni pojoku i'kato repa'u'te ja'me pa'iku repa na vejarumu cho'o-kaisi'kupi kueñere nukaku asani rua pojosõmu. Ũcuaja'che pāipi Jesuni cuhema'ñe asa jovoju na rua pojosõmu chu'u. ³⁰Jesuni pāi na'a jainuko jovoa'ju chiimu chu'u. Chu'ureta'ni na'a te'eva'na jovoa'ju chiimu chu'u —chiniasomu repa na Juan Pāi Okoro'veku.

Cũnaumu cajesi'ku pa'iche'te kuamu

³¹⁻³²Ũcuarumu Juan jo'e i'kaasomu.

—Сынаымы cajesi'kы Dios Mamakы пай ўсуанукоре на'а рға масикы'м. Пай icheja cheja jñaacojñosinajeу cheja pa'ichechi'a masiyы i'kame. Сынаымы cajesi'kыта'ни пай ўсуанукоре на'а рға масиыкеу сынаымы репай па'иу ñasi'ena'ме asasi'e кыамы. Jă'ata'ни пай jainuko jachame репай кыаче. ³³Репай кыаче jachamanata'ни, “Репай па'иче'te Dios кыаси'e ўсуарепаа'ме”, чийыу куасаме. ³⁴Репай Jesús Dios Raosi'kыкеу Dios чы'оре кыамы. Dios Repay Mamakы'te Jesure Repay Rekocho'te ўsema'ñe їsisi'kыа'мы, ўсуаыни si'арымы ja'ме па'иу peore re'oja'che cho'okaау chini. ³⁵Mai Ja'kы Dios Repay Mamakы'te chiимы. Peore paakы чы'а'кы chini ўсуаыни jo'kaasomы Repay. ³⁶Dios Mamakы'te куасана репана jўnisōsirымы Dios па'ичеjare ai sani па'ijanaa'ме. Dios Mamakы'te куасаманата'ни Repay па'ичеja saima'ñe Diopi чы'ына si'арымы ууы па'ijanaa'ме репана —chiniasomы Juan Pай Okoro'veкы.

Samaria cakona'ме Jesús cutusi'ere кыамы

4 ¹⁻³Ўсуарымы ija'che cutuasome пай: “Пай jainuko репай neena паиу chini Juanre jovo okoro'vecojñome. Jă'ata'ни Jesuni на'а jainuko пай jovo okoro'vecojñome, репай neena паиу chini”, chiniasome. Пай okoro'vemane-si'kыа'мы Jesús. Чыкына репай neenata'ни пай okoro'vesinaa'ме. Ўсуарымы репай Jesús, “Pайпи рға cutujына asa fariseopай чы'у cho'оче masime”, chini Judea cheja па'ikыji, “Galilea chejana co'iћу”, chiisi'kыа'мы чыкына'te.

⁴Samaria chejapi caraiche па'isi'kыа'мы чыкына'te. ⁵Saiы Samaria cheja cajoopo Sicar vе'ejoopona ti'asinaa'ме чыкына. Aперымы Jacob репай mamakы'te Josere repajoopo кыеñe cachejare cheja jo'kaasomы. ⁶Ўсуачеjare oko eacoje па'имы, “Jacob ўhisicojea'ме”, chiicojñocoje. Ўсуарымы Jesús ку'иу ca'nasō repacoje рутывана рыysi'kыа'мы. Нука-репай па'icosomы репарымы. ⁷⁻⁸Чыкына репай neena ауре кооћу chini vе'ejoopona saisinaa'ме. Чыкына saisirымы Samariapайo okore eara chini oko eacojena rani ti'aona Jesús ija'che i'kaasomы repao'te:

—Око ўкуајы'у чы'уре —chiniasomы repay.

⁹Chikына i'kaasomo repao.

—ЇJe'se па'иына мы'у чы'уре Samariapайioni judiopайији okore sēekы? Tiћe cho'omы мы'у —chiniasomo repao. (Judiopайпи Samariapайre cutuheme. Jă'ajekына репай i'kache'te asa jћano jă'aja'ñe i'kaasomo repao.)

¹⁰Chikына i'kaasomы repay.

—Dios їsira chiichena'ме чы'у мы'уре oko sēesi'kы па'иче masini sēera'amo мы'у чы'уре. Sēeto мы'у rekocho ўку vajuche'te oko ўкуа-ра'амы чы'у мы'уре —chiniasomы repay.

¹¹Chikына i'kaasomo repao.

—Рға ргимы icoje. Їўquepi eaja'у мы'у? ЇJeechejare чы'у rekocho ўку vajuche oko eaja'у мы'у? ¹²Mai aipай Jacobpi jo'kaasomы icoje

maire oko ũkure'оче pa'icoje. Repa'na'me repa' mamachĩina'me repa' jo'chava'na ũkuasome icoje pa'iche oko. ¿Icoje pa'iche oko na'a raa re'oja'chere ũkuaja'u mu'u chu'ure? ¿Repa'u'te na'a raa masiku mu'u? —chiniasomo repao.

13 Chikona i'kaasomu repa'.

—Icoje pa'iche oko ũkusinare jo'e okouaja'mu repanare. 14 Jã'ata'ni chu'u ũkuache'te oko ũkunare jo'e okouamaneja'mu. Chu'u ũkuache'te oko ũkuna oko puniu si'ama'ñe oko raicheja'che repana rekoñoã si'aru-mu re'oja'che pa'ijanaa'me —chiniasomu repa'.

15 Chikona i'kaasomo repao.

—Mu'u i'kache'te oko ũkuajũ'u chu'ure, jo'e chu'uni okouamanea'ku, icoje rani jo'e oko eache peoa'ku chu'ure —chiniasomo repao.

16 Chikona i'kaasomu repa'.

—Muũjũre soijani ichejana rajũ'u —chiniasomu repa' repao'te.

17-18 Chikona i'kaasomo repao.

—Umu peoko'mo chu'u —chiniasomo.

Chikona i'kaasomu repa'.

—Cincorepanare umupãi veja panicuhasi'koa'mo mu'u. Chura chekure muũjuma'kuni pa'imo mu'u. Jã'ajekuna, “Umu peoko'mo chu'u”, chini chu'o ũcuarepare i'kasi'koa'mo mu'u —chiniasomu repa'.

19-20 I'kauna asa i'kaasomo repao.

—Dios chu'o kuakucosomu mu'u. Chukuna aipãi pa'isina ikũtina muni Dioni pojoñu chini ro're ñuniasome. Musanukona judiõpãita'ni ija'che i'kanaa'me: “Jerusalén vũ'ejoopona sani Diore pojoche pa'imũ maire”, chiinaa'me musanukona —chiniasomo repao.

21 Chikona i'kaasomu repa'.

—Chu'u i'kache jachama'ñe cuasajũ'u mu'u. Na'a pa'isirumu pãi ũcuana'ko Puka'kure Diore pojoñu chiina ikũti muimanejanaa'me. Ŭcuachi'a Jerusalén vũ'ejoopo saimanejanaa'me repana. 22 Musanukona Samariapãi musanukona pojoku pa'iche vesume. Chukuna judiõpãita'ni chukuna pojoku pa'iche masime, vati toa uuche Ŭsekaikũji Dios Raosi'kupi judiõpãijekuna. 23 Pãi Dios chu'o jachama'ñe repana rekoñoã Repa'u'te masirepa pojorumu tĩ'aja'mu. Chura reparumu tĩ'acuhumu. Jã'aja'ñe cho'ojũ paaru pãi chiimu Repa' Dios. 24 Dios ca'nivũjẽ'e peokũjeku ñoma'kuu'mu. Pãipi Repa' chu'ore jachama'ñe rekoñoãpi Repa'ni masi cuasaju pojoa'ju chiimu Dios —chiniasomu Jesús.

25 Chikona i'kaasomo repao.

—Iere masiko'mo chu'u: Mesías, pãi ũcuana'kore chũ'ua'ku chini Dios Raoja' raija'mu. Rani maire peore che'choja'mu —chiniasomo repao. (“Mesías” chini “Cristo” chiimu griego chu'o.)

26 Chikona i'kaasomu repa'.

—Chũ'u mũ'ure i'kakũ ùcuau'mũ —chiniasomũ repau repao'te.

²⁷ Ûcuarũmũ chũkũna repau neena tĩ'a Jesupi romiona'me cutukũna ña ñãanosinaa'me. Jã'ata'ni, “¿Je'se pa'iaña ikore i'kakũ mũ'u? ¿Ûquere mũsanũkona cutuche?”, chiimanesinaa'me chũkũna. ²⁸ Ûcuarũmũ repao oko eapu ùcuachejana jo'ka vũ'ejoopona sani pãire ija'che i'kaasomo:

²⁹ —Chũ'u pa'io cho'osi'e ñamanesi'kũta'ni peore masikũ kuasi'kũre ñajañu. Dios Raosi'kũcosomũ repau —chiniasomo repao repanare.

³⁰ Chikona asa vũ'ejoopo eta chũkũna pa'ichejana raisinaa'me repana. ³¹ Repana chuta'a tĩ'amarũmũ chũkũna Jesús neena rũa i'kasinaa'me repau'te.

—Masũ, ãu ãijũ'u —chiisinaa'me chũkũna. ³² Chitena i'kasi'kũa'mũ repau.

—Ãu paamũ chũ'u, mũsanũkona vesũche'te —chiisi'kũa'mũ.

³³ Chikũna sãĩñechi'a cutusinaa'me chũkũna repau neena.

—¿Chekũnapi ãu ra ãure ikũre? —chiisinaa'me chũkũna.

³⁴ Chũkũna cutuche masikũ i'kasi'kũa'mũ repau.

—Ãu chũ'u paache'me ie: Chũ'u ãu ãĩñe chiicheja'che chũ'ure Raosi'kũ chũ'u jo'kasi'e cho'o pi'nira chiimũ chũ'u. ³⁵ Mũsanũkona ija'che i'kanaa'me: “Ûcuaka'chapapãimia pani tũare'omũ trigo”, chiinaa'me. Ija'che kuamũ chũ'u mũsanũkonare: Jã'anare pãĩ, chũ'ure rainare ñajũ'u. Trigo re'ochēja'che pa'imũ repana rekoñõã. Irũmũ chũ'u chũ'o asa chẽare'omũ repanare. ³⁶ Chekũrũmũ pãĩuji Dios chũ'o chũ'vakũna asanata'ni jachame pãĩ. Na'a pa'isirũmũ chekũpi ùcuau'ni chũ'vakũna Dioni cuasajũ jũnisõsi-rũmũ Dios pa'ichejare sani pa'ijanaa'me. Jã'aja'ñe cho'oru pojosõjanaa'me repanare chũ'vasina charo chũ'vasi'kũna'me cho'je chũ'vasi'kũ. ³⁷ Ape-rũmũ pãĩ ija'che i'kaasome: “Pãĩũ trigo tãũna ainee rũa pa'iaña chekũpi tũakaimũ”, chiniasome repana. Ûcuarepaa'me jã'a. ³⁸ Jã'aja'ñe pa'imũ Dios chũ'o chũ'vache. Ija'chea'me: Mũsanũkonare saomũ chũ'u, Dios chũ'ore chũ'vajũna pãĩpi asa chẽa Repaũni cuasaa'jũ chini. Dios chũ'o asa chẽa manesinani chũ'vajanaa'me mũsanũkona. Repanare aperũmũ chũ'vasina chũ'vasi'eja'chere ùcuare jo'e mũsanũkonapi chũ'vajũna asa chẽa Diore cuasajanaa'me repana churata'ni, chiimũ chũ'u —chiisi'kũa'mũ Jesús.

³⁹ Ûcuarũmũ repajoopo cana rũa jainũko, repaoji, “Chũ'u pa'io cho'o-si'e ñamanesi'kũta'ni peore masikũ kuasi'kũa'mũ”, chikona asa Jesure cuasajũ jovosinaa'me, “Dios Raosi'kũa'mũ repau”, chini. ⁴⁰ Jã'ajekũna Samariapãĩ Jesuni tĩ'a i'kasinaa'me, repauji saima'ñe repanana'me paau chini. I'karena ka'chaumucujũ repanare ja'me pa'isi'kũa'mũ repau, chũkũnana'me. ⁴¹ Ûcuauji Jesupi i'kaũna asa na'a jainũko pãĩ cuasajũ jovosinaa'me repau'te. ⁴² Ûcuarũmũ romio'te i'kasinaa'me repana.

—Chura mũ'u kuasi'echi'a asa cuasama'me chũkũna. Ûcuau i'kache asasinajejũ cuasame chũkũna repau'te. “Dios Raosi'kũa'mũ ikũ. Maire

si'achejña pa'inare vati toa uuche Ësekũ'mũ", chini masijũ cuasame chũ-kũna repau'te —chiisinaa'me repaña.

**Pãi chũ'ũku'te cho'оче cho'okaikũ
mamakũ'te Jesús vasosi'ere kuamũ**

43 Ka'chaumucujña pa'isirũmũna Jesús Samaria cheja pa'isi'kũpi eta jo'e kuniasomũ Galilea chejana sasa chini. 44 Repau Jesús si'arũmũ ija'che i'kasi'kũa'mũ: “Dios chũ'o kũana aineesijooopõ cana pãi repaña kũache Dios chũ'o asa jachame”, chiisi'kũa'mũ. 45 Jã'ata'ni Galilea cheja sani apeti'asirũmũ repacheja cana ña pojoasome repau'te, pascuarũmũna Jerusálén vũ'ejoopona sani repau rũa masi cho'оче peore ñasinajeju.

46 Ûcuarũmũ Jesús repau okopi pĩsi uche cono caruñosijooopõ jo'e co'iasomũ, Galilea cheja cajoopõ Caná vũ'ejoopona. Ûcuarũmũ chekũjooopõ Capernaum vũ'ejoopõ cakũ, pãi chũ'ũku'te cho'оче cho'okaikũ mamakũ ravũ jũ'iva'ũ paniasomũ. 47 Judea chejapi Galilea chejana Jesús raisi'e asaasomũ repau. Asa, repau mamakũji jũnisõpi'rakũna Jesús pa'ichejana sani rũa i'kaasomũ repau, Jesupi repau vũ'ena sani mamakũni vasokaan chini. 48 Sēeũna Jesús i'kaasomũ.

—Diochi'a cho'omasiche'te chũ'ũ cho'o ñoma'to cuasamanera'ame mũ-sanũkona chũ'ũre —chiniasomũ repau.

49 Chikũna i'kaasomũ repau.

—Chũ'ũre paakũ, pesa saũu. Chũ'ũ chĩi jũnisõcuhaja'mũ —chiniasomũ repau.

50 Chikũna i'kaasomũ repau.

—Mũ'ũ vũ'ena co'ijũ'ũ. Mũ'ũ chĩi vajũcuhasi'kũa'mũ —chiniasomũ repau.

Jesús i'kasi'e jachama'ñe cuasa repau vũ'ena co'iasomũ repau. 51 Co'ĩũna repau'te cho'оче cho'okaina eta tijña kũasome repau'te.

—Mũ'ũ chĩi vajũcuhasi'kũa'mũ —chiniasome repaña.

52 Jã'aja'ñe kũarena, “¿Keerũmũna repava'ũ vajũũ?”, chiniasomũ repau. Chikũna i'kaasome repaña.

—Neato una pa'ito cha'voche chũrusi'kũa'mũ repau —chiniasome repaña.

53 Chitena asa ùcuajarũmũna Jesús, “Mũ'ũ chĩi vajũcuhasi'kũa'mũ”, chiisi'ere cuasaasomũ repau. Ûcuarũmũ Jesuni cuasakũ jovoasomũ repau majapãina'me repau'te cho'оче cho'okaina.

54 Jã'ana'me te'eka'chapañoã cho'o ñocuhamũ Jesús Diochi'a cho'omasiche, repau Judea chejapi Galilea cheja saisirũmũ.

Betzata cakũre cu'acũ'a paakũ'te Jesús vasosi'ere kuamũ

5 1 Na'a pa'isirũmũ judiõpãipi Jerusálén vũ'ejoopona fiesta cho'ojũna ùcuajooopona jo'e maniasomũ Jesús. 2 Repajoopõ kakasa'aro “Ove-jasa'aro” chiicojñosa'aro kueñere okoruruvũ pa'isi'kũa'mũ. Reparuruvũ

mami hebreo chũ'o "Betzata" chiimũ. Reparuruvũ rũ'tuva'te vũ'ñarũã cincorepavũ'ñarũã jeomavũ'ñarũã pa'imũ. ³⁻⁴Angel cũnaumũ pa'ikũji te'eñoã ũcuaruruvũna caje chũ'ukũna fa'aasomũ oko reparuruvũ pa'iche. Fa'akũna ravũ jũ'ikũ charo vani kakasi'kũpi vajuasomũ. Jã'ajekũna pãĩ jũ'ina jainũko ũcuavũ'ñarũãre cha'aju ũhisinaa'me, na'ava'na ro'ova'nana'me nũka ku'imava'na. ⁵Te'eũ repañare ja'me ũhikũ treinta y ochorepaũsũrũmũ jũ'iva'ũ paniasomũ. ⁶Ūcuarũmũ Jesús repañ'te ña, repañ jeerũmũ jũ'ĩne'te masikũ ija'che i'kaasomũ repañ'te:

—¿Vajũra chiikũ mũ'ũ? —chiniasomũ.

⁷Chikũna i'kaasomũ jũ'ikũ.

—Repa oko fa'arũmũ casokũjẽ'e peomũ chũ'ũre. Jã'ajekũna repa oko fa'akũna vani kaka vajũra chiikũ'teta'ni chekũnapĩ si'arũmũ charo vani kakame —chiniasomũ repañ.

⁸Chikũna Jesús i'kaasomũ repañ'te.

—Vũni mũ'ũ kãikãa mini saijũ'ũ —chiniasomũ repañ.

⁹Jesupĩ i'kaũna teana vajũ vũni repañ kãikãa mini saniasomũ repañ. Pũaumucuse paniasomũ repañ vajũsiumucuse. ¹⁰Repañ kãikãa mini kuãa saiũna ña judiópãĩ chũ'ũna i'kaasome.

—Pũaumucusea'me iumucuse. Mũ'ũ kãikãare mini saiũ cu'ache cho'o-mũ mũ'ũ. Mai aipãĩ chũ'ũ jo'kasi'e pũaumucuse jã'aja'ñe cho'oche ũsemũ —chiniasome repaña.

¹¹Chitena i'kaasomũ repañ.

—Chũ'ũre vasosi'kũ, “Mũ'ũ kãikãa mini saijũ'ũ”, chiisi'kũa'mũ chũ'ũre —chiniasomũ repañ.

¹²Chikũna i'kaasome repaña.

—Mũ'ũre, “Mũ'ũ kãikãa mini saijũ'ũ”, chiisi'kũ, ¿kaũa'ũ? —chiniasome repaña.

¹³Sẽeto repañ'te vasosi'kũre vesũasomũ repañ, pãipi jairepanũko pa'ijũna Jesupĩ ñoma'ñe sanisõũna. ¹⁴Na'a pa'isirũmũ Jesús Dios vũ'ere pa'ia repañ vasosi'kũre jo'e tijũna i'kaasomũ.

—Chura vajũmũ mũ'ũ. Cu'ache cho'oche ũhasõjũ'ũ, mũ'ũni na'a rũa cu'ache til'jñemanea'kũ —chiniasomũ repañ.

¹⁵Chikũna sani judiópãĩ chũ'ũnare kũasomũ repañ, “Jesupĩ chũ'ũre vasosi'kũa'mũ”, chiimũ. ¹⁶Jesupĩ pũaumucusena jũ'ikũni vasõũna judiópãĩ chũ'ũna repañ'te cu'ache i'kajũ vanisõũni chiniasome. ¹⁷Repañ'te cu'ache i'kajũna ija'che i'kaasomũ repañ:

—Chũ'ũ Ja'kũ si'arũmũ pãĩ re'oja'che cho'okaiaũ pa'ikũ'mũ. Jã'ajekũna chũ'ũ ũcuaja'che pãĩ re'oja'che cho'okaikũ'mũ —chiniasomũ.

¹⁸Jesupĩ pũaumucusena pãũ'te vasosi'kũpi, “Dios chũ'ũ Ja'kũa'mũ”, chikũna asa, “ ‘Dios pa'icheja'che pa'ikũ'mũ chũ'ũ’, chini cuasacosomũ ikũ’, chini pe'rujũ repañ'te na'a rũa vanisõũni chiniasome repaña.

Dios Repau Mamaku'te Repau masiche'te jo'kamũ cho'oa'kũ chini

19 Reparũmũ Jesús i'kaasomũ repanare.

—Chũ'u Dios Mamaku chũ'uchi'a te'eũ cuasakũ cho'oma'mũ. Chũ'u Ja'kũ cho'ochē'te ñakũ ũcuare cho'okũ'mũ chũ'u. Chũ'u Ja'kũ cho'ochē'ja'che cho'okũ'mũ chũ'u Repau Mamaku. Ũcuarepaa'me jã'a. 20 Ja'kũ chũ'ũre rũa chiimũ. Repau cho'ochē peore ñomũ chũ'ũre. Na'a rũa masiche ñoja'mũ Repau chũ'ũre. Ñoũna chũ'ũpi ũcuare cho'okũna ña jñanojanaa'me mũsanũkona. 21 Ja'kũ jũnisõsinare vasokũ'mũ vajua'jũ chini. Chũ'u Repau Mamaku ũcuaja'che chũ'ũre ñanare vasokũ'mũ. 22-23 Chũ'u Ja'kũ, “Mũsanũkonare pãĩ cu'ache cho'osi'e ro'iche pa'imũ”, chiimaneja'mũ. Chũ'ũpi jã'aja'ñe cho'oa'kũ chini jo'kasi'kua'mũ Ja'kũ chũ'ũre, pãĩpi Repau'te cuasa, vajũchũcheja'che chũ'ũni ña, vajũchũa'jũ chini. Chũ'ũre Dios Mamaku'te ña, vajũchũmana chũ'ũre Raosi'kũre Ja'kũre ũcuaja'che cuasa, vajũchũma'me.

24 Pãĩ ũcuauana chũ'u i'kache asa jachama'ñe Dios chũ'ũre Raosi'kũre cuasani, pa'iche re'oja'chere pa'ijũ repana jũnisõsirũmũ Dios pa'ichejana ai sani si'arũmũ pa'ijanaa'me. Cu'ache cho'osi'e ro'iche peomũ repanare. Vati toa saira'asinaa'me repana Diore cuasamana pani. Diore cuasanajejũ re'ojachejana saijanaa'me repana Dios pa'ichejana. Ũcuarepaa'me jã'a. 25 Pãĩ Diore cuasamana jũnisõsinaja'ñe pa'ime. Jã'ata'ni chũ'ũpi Dios Mamaku'ji chũ'vakũna asa pãĩ ũcuauana cuasani jũni vajũraisina pa'icheja'che, pa'iche re'oja'chere pa'ijanaa'me. Na'a pa'isirũmũ ti'jñeja'mũ chũ'u i'kasi'e. Chura tijñacuhamũ repa. Ũcuarepaa'me jã'a. 26 Ja'kũchi'a pa'iche re'oja'chere ñisikũ'mũ. Jã'aja'ñe cho'ochē Ja'kũ chũ'ũni Repau Mamaku'ni jo'kasi'kua'mũ ũcuaja'che ñsia'kũ chini. 27 Chũ'ũre Dios Raosi'kũjekũna cu'ache cho'onare pãĩ, “Mũsanũkona cu'ache cho'osi'e ro'i ro'iche pa'imũ”, chiichena'me cu'ache cho'ochē ũhasinare, “Ro'iche peomũ mũsanũkonare”, chiiche jo'kasi'kua'mũ Ja'kũ chũ'ũre. 28-29 Chũ'u i'kache asa, kũkũmanejũ mũsanũkona. Na'a pa'isirũmũ pãĩ jũ'isina ũcuauũko chũ'ũpi soito asa vajũraijanaa'me. Re'oja'che pa'isina vajũrani Diona'me si'arũmũ pa'ijũ pa'ijanaa'me. Cu'ache pa'isinata'ni vajũrani uujũ pa'ijanaa'me —chiniasomũ repau.

“Chũ'u pa'iche'te kũame”, chiimũ Jesús

30 Ũcuarũmũ Jesús jo'e ija'chere i'kaasomũ:

—Chũ'uchi'a te'eũ cuasakũ cho'oma'mũ chũ'u. Pãĩ cho'ochē ñani chũ'u cuasache i'kama'kua'mũ. Chũ'u Ja'kũpi chũ'ũkũna asakũ ũcuare i'kakũ'mũ. Chũ'u chiichechi'a i'kama'kũjekũ ũcuarepa i'kakũ'mũ chũ'u. Pãĩ repana cu'ache cho'osi'e ro'ichi'a ro'iche chũ'ũmũ chũ'u. Chũ'ũre Raosi'kũ Ja'kũ chiichechi'a i'kakũ'mũ chũ'u. 31 Chũ'u pa'iche'te chũ'ũpi meñe kũato pãĩpi

asa, “Joreu'mu mu'u”, chiira'acosome. ³² Jā'ata'ni chekupi chu'u pa'iche'te kuamu. Repau kuache ũcuarepaa'me. Jā'are masimu chu'u. ³³ Musanukonapi chekunare Juan pa'ichejana saosome, chu'u pa'iche'te sēniasaa'ju chini. Sēeto chu'o ũcuarepare kuasi'kua'mu Juan. ³⁴ “Dios Raosi'kua'mu mu'u”, chiinare ku'ema'mu chu'u. Jā'ata'ni, chu'u pa'iche'te Juan kuasi'ere cuasaju'u musanukona, chiimu chu'u, musanukonapi asa chēa chu'uni cuasaju vati toana sani uumanea'ju chini. ³⁵ Ũopu rua miañeja'ñe re'oja'che che'chosi'kua'mu Juan. Repau apeche'chorumuchi'a asa pojosinaa'me musanukona. ³⁶ Juanpi kuauna chu'u pa'iche masime pāi. Rua re'oja'imū jā'a. Jā'ata'ni pāipi chu'ure Ja'ku raosi'ere masia'ju chini na'a ña masire'ochē cho'omu chu'u ie: Chu'upi cho'o pi'nia'ku chini Ja'ku chū'u jo'kasi'ere cho'okuna ña chu'ure Ja'ku raosi'e masijanaa'me pāi. ³⁷ Pāipi chu'u pa'iche'te tocha jo'kaa'ju chini chā'usi'kua'mu Ja'ku, chu'ure Raosi'ku. Repau i'kachejē'e asamanaa'me musanukona. Ũcuachi'a Repau'terejē'e ñamanaa'me. ³⁸ Chu'u Repau Raosi'ku kuache asa jachanafejū Dios chu'o asa chēama'me musanukona. ³⁹ Ija'che cuasame musanukona: “Dios chu'o tocha jo'kasi'ere che'cheni Dios pa'icheja saiche masijanaa'me mai”, chini cuasaju rua che'cheme musanukona. Repa tocha jo'kasi'e chu'u pa'iche'te kuamu. ⁴⁰ Jā'ata'ni musanukona chu'ure cuheme. Chu'uni cuasaju jovoni pa'iche re'oja'chere pa'iju jūnisōsirumu Dios pa'ichejana saira'ame musanukona.

⁴¹ Pāi chu'u cho'ochē cuasa ña, “Peore masiku'mu Jesús”, chiina peoto karama'mu chu'ure. ⁴² Musanukona pa'iche masimu chu'u. Diore chiima'me musanukona. ⁴³ Ja'kupi raouna chejare caje pa'ia che'chokuteta'ni jachame musanukona chu'ure. Chekupi Dios raocojñomanesi'kupi rani repau cuasache'te che'chotota'ni asa jachamanera'ame musanukona. ⁴⁴ “Dios Ũcuate'eñi ña pojoa'ku, re'oja'che cho'oñu mai”, chiima'me musanukona. Pāichi'a ña pojoa'ju chini, “Re'oja'che cho'oñu”, chiinaa'me musanukona. Jā'aja'ñe cuasanafejū musanukona chu'ure cuasamanaa'me. ⁴⁵ Ija'che cuasame musanukona: “Mai Moisés chū'u jo'kasi'ere cho'oni jūnisōsirumu Dios pa'ichejana ai sani pa'ijanaa'me”, chiime musanukona. Jā'ata'ni repau Moisés musanukonare, “Cu'ache pa'isinaa'me ina”, chiija'mu chu'u Ja'kure. Jā'ajekuna chu'u jā'aja'ñe i'kamaneja'mu. ⁴⁶ Chu'u pa'ijache Moisés aperumu tocha jo'kasi'kua'mu. Repau tocha jo'kasi'e jachama'ñe cuasani chu'u i'kache ũcuaja'che jachama'ñe cuasara'ame musanukona. ⁴⁷ Repau tocha jo'kasi'e jachanafejū chu'u i'kache jachame musanukona —chiniasomu Jesús repanare.

Pāi cinco milrepanare Jesús āu āusi'ere kuamu

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

6

¹ Na'a pa'isirumu Jesús Galilea chiara chekukā'kona jē'esi'kua'mu. ² Jesupi Diochi'a cho'oma-

siche'te jũ'inani vasokuna pãĩ jainuko tuhasinaa'me repau'te. ³Ūcuarumu chukuna Jesús neena ūcuana'me aikūtina muni pũsinaa'me. ⁴Repaurumu judiõpãĩ fiesta pascuarumu tĩ'api'rasi'kua'mu. ⁵Pãipi jairepanuko repauni rajuna ña Felipe ija'che i'kasi'kua'mu repau Jesús:

—¿Jeechejana ãu koojanaa'ñe mai inare ūcuaukore ãujañe? —chiisi'kua'mu repau.

⁶Jesús repau cho'ojache masakuta'ni Felipe i'kache'te asara chini sēsi'kua'mu. ⁷Sēkuna Felipe i'kasi'kua'mu.

—Maipi kurire're denariore're doscientorepare'repi pãre koo ãuto ūcuaukore tĩ'amanera'amu ãu inare —chiisi'kua'mu.

⁸Ūcuarumu cheku Jesús neeku, Simón Pedro cho'jeu Andrés ija'che i'kasi'kua'mu:

⁹—Icheja chiiva'u pãpuã cebadaji cho'osipuã cincorepauã chiacha va'i ka'chava'nare paava'u palimu. Jã'ata'ni inani pãire ãuñu chini chiiva'u paache'te maipi kotoo tĩ'ama'mu. Jairepanukoa'me ina —chiisi'kua'mu repau.

¹⁰Chikuna i'kasi'kua'mu Jesús.

—Inare pãĩ ūcuaukore chũ'ujũ'u pũuaju —chiisi'kua'mu chukuna'te repau neenare.

Chikuna chũ'rena pũsinaa'me repana pãĩ. Pãĩ cinco milrepana na'a jainuko pa'icosome, mũpãichi'a kuẽkueto. Repacheja rua patu pa'isi'kua'mu. ¹¹Pũsirumu repau Jesús chiiva'u paache pã sēni koo cãjiku Diore, “Re'orepamu”, chiisi'kua'mu. Chini chukunani repau neenani isiuna repanare pãĩ ūcuaukore ãusinaa'me chukuna. Va'iva'nare sēni koo ūcuaja'che cho'osi'kua'mu repau. Repanare ãuachetu'ka ãisinaa'me repana. ¹²Pãĩ ūcuauko ãni chajirena i'kasi'kua'mu Jesús chukuna'te.

—Cajejaisimajñaruã siajũ'u, jmakaruujẽ'e cho'osõmanea'ku —chiisi'kua'mu repau.

¹³Chikuna cebada pã pãĩ ãijuna cajejaisi'e docerepaju'ña sia timusi-naa'me chukuna. ¹⁴Diochi'a cho'omasiche'te Jesupi cho'õuna ña ija'che i'kasinaa'me repana pãĩ:

—“Diopi Repau chu'o Kuajau're raoja'mu”, chiiju cha'anaa'me mai. Ūcuaucosomu iku —chiisinaa'me repana.

¹⁵Repanani chũ'ua'ku chini repau'te chēa sañu chiijuna masakũ cuhekũ aikūtina jo'e te'eũ mũisi'kua'mu repau Jesús.

Jesús oko sē'sevuji nuka ku'isi'ere kuamu

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶⁻¹⁷Na'isõsirumu chukuna Jesús neena chiarana caje choovuna tuhisi-naa'me, Capernaum vũ'ejoopona jēñu chini. Chijanisõcuhasi'eta'ni repau Jesús aikūti mũisi'ku chuta'a cajemanesi'kua'mu. ¹⁸Ūcuarumu jē'ejuna

churata'ni rúa tutakú rúa fa'asi'kua'mu chiara. ¹⁹Cinco kilómetros chekurumu seis kilómetros jê'enapi Jesure chiara sê'sevúji nuka ku'ia choovú kueñe tî'akuni ña rúa kúkú'sôsinaa'me chukuna. ²⁰Vajuchujuna i'kasi'kua'mu repau.

—Vajuchumanejû'ú chû'ure. Jesua'mu chû'ú —chiisi'kua'mu repau chukuna'te.

²¹Chikuna asa, “Ûcuau'mu”, chini masijú pojojú choovú tuhiche ñsemanesinaa'me chukuna repau'te. Repau tuhisirumu chukuna saiche-jana teana tî'asinaa'me.

Pái Jesuni ku'eme

²²Jo'e apeñatato repana pái chiara jê'ema'ñe canúkasina ija'che cua-saasome: “Neato icheja ju'isi'vú choovú ñcuate'evú'te Jesús neena chiara chekúká'kona jênisôsinaa'me. Jesuta'ni ja'me tuni jê'emanesi'kua'mu”, chini cuasaasome repana. ²³Ûcuarumu pái choovúápi Tiberias vú'ejoopo raisina rani tî'a júoasome. Jesús pá cájikú Diore, “Re'orepamu”, chini áukuna áisicheja kueñe paniasomu. ²⁴Repacheja Jesupi peokuna chukuna repau neenajê'le peojuna choovúápi jo'e tuni Capernaum vú'ejoopona jêñasome repana repauni ku'eñu chini.

Pa'iche re'oja'chere ísiku'mu Jesús páipi re'oja'che paapu chini

²⁵Repana pái chiara chekúká'ko jêni tî'a Jesure ku'e jñaa sêesinaa'me.

—Masíu, mu'ú, ¿jeerumu icheja jêkú? —chiisinaa'me repana.

²⁶Chitena i'kasi'kua'mu repau.

—Chû'upi Diochi'a te'eú cho'omasiche'te cho'okuna ña, “Dios Raosi'kua'mu mu'ú”, chiima'me musanúkona chû'ure. Rupú chû'ú áuñe pá chajiche áisinajejú ku'eme musanúkona chû'ure. Ûcuarepaa'me já'a. ²⁷Musanú-kona áu koochechi'a cuasamanejû'ú. Repa áu si'asôja'mu. Chû'ú Dios Raosi'kú ísicheta'ni si'ama'ñea'me. Já'are cuasajû'ú. Chû'ú ísiche'te kooni Dios pa'ichejare ai sani pa'ijanaa'me musanúkona. Já'are chû'upi ísia'kú chini chû'ú Ja'kú Dios chû'uni chiú jo'kasi'kua'mu —chiisi'kua'mu repau.

²⁸Chikuna sêesinaa'me repana.

—¿Je'se cho'ojanaa'ñe chukuna, Dios chû'úñe'te cho'oñu chini? —chiisinaa'me repana.

²⁹Chitena i'kasi'kua'mu repau.

—Iea'me Dios chû'úñe: Repau Raosi'kuni cuasajû'ú —chiisi'kua'mu repau.

³⁰Chikuna i'kasinaa'me repana.

—Mu'upi Diochi'a te'eú cho'omasiche'te cho'o ñoru, “Dios Raosi'kua'mu mu'ú”, chijanaa'me chukuna. ¿Ûquere cho'o ñoja'ú mu'ú? ³¹Mai aipái pái peocheja pa'irumu manacaã áñasome. Dios chû'o tocha jo'kasi'e ija'che kúamu:

Dios repanapi ãapũ chini ãu cũnaũmũpi ïsisi'kua'mũ, chiimũ repa tocha jo'kasi'e —chiisinaa'me repana.

³² Chitena Jesús ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Moisema'mũ cũnaũmũpi ãu ïsisi'kũ. Chũ'u Ja'kua'mũ cũnaũmũpi ãurepa ïsiku. Ũcuarepaa'me jã'a. ³³ Ñu Dios ïsisi'e cũnaũmũ casosi'ea'me. Pãipi repa ãu ãni pa'iche re'oja'chere pa'ijanaa'me. Ũcuaja'che cũnaũmũpi Dios Raosi'kũre chũ'ũni cuasa vajũju pa'iche re'oja'chere pa'ijanaa'me pãi —chiisi'kua'mũ repaũ.

³⁴ Chikũna i'kasinaa'me repana.

—Chũkũna'te Paakũ, ũcuare ãu si'arũmũ ïsiku pa'ijũ'u chũkũna'te —chiisinaa'me repana.

³⁵ Chitena i'kasi'kua'mũ repaũ.

—Ñu ãni re'oja'che pa'icheja'che chũ'ũpi jo'kaũna chũ'ũre cuasana jũnisõsirũmũ Dios pa'ichejana ai sani re'oja'che pa'ijũ pa'ijanaa'me. Pãi ãu ãisinare jo'e ãucuhaja'mũ repanare. Ũcuachi'a pãi oko ũkusinare jo'e okũaja'mũ. Na'a pa'isirũmũ jo'e ãuna'me oko chiijanaa'me repana. Jã'ata'ni chũ'u ïsiche koosina chũ'ũre cuasana karamaũna jo'e chiima'ñe si'arũmũ re'oja'che pa'ijanaa'me. ³⁶ Mũsanũkonare ija'che i'kasi'kua'mũ chũ'u: “Chũ'u cho'oche ñanata'ni cuasama'me mũsanũkona chũ'ũre”, chiisi'kua'mũ chũ'u. ³⁷⁻³⁸ Cũnaũmũpi chũ'u chiichechi'a cho'ora chini cajemanesi'kua'mũ chũ'u. Chũ'ũre Raosi'kũ Dios chũ'ũñe'te cho'ora chini cajesi'kua'mũ. Jã'ajekũna chũ'u Ja'kũpi cho'okaiũna pãi chũ'ũre jovojanaa'me. Chũ'ũre jovonare te'eũ'terejẽ'e cuhemanaja'mũ chũ'u. ³⁹ Chũ'ũre Raosi'kũ Ja'kũ ija'che chũ'ũmũ chũ'ũre: “Mũ'ũre cuasajũ jovosinapi jũnisõsinare na'a pa'isirũmũ pãi ũcuanũko cho'osi'e chũ'u ro'iche chũ'ũmucusena vasojuũ'u repanare, te'eujẽ'e cho'osõmãnea'jũ”, chiimũ Dios chũ'ũre. Jã'aja'ñere chiimũ Repaũ. ⁴⁰ Ũcuachi'a chũ'u Ja'kũ ija'chere chiimũ: Chũ'ũre Repaũ Mamakũni cuasajũ chũ'u pa'iche'te ña chẽa pa'i'che re'oja'chere pa'ijũ Repaũ pa'icheja ai sani paapũ chiimũ. Chũ'ũpi pãi ũcuanũko cho'oche Dios ro'iche chũ'ũmucusena chũ'ũna chũ'ũre cuasasinapi jũ'isina jo'e vajũraijanaa'me —chiisi'kua'mũ repaũ Jesús.

⁴¹⁻⁴² “Ñu cũnaũmũ casosi'ej'a'che pa'ikũ'mũ chũ'u cũnaũmũ cajesi'kũ-jekũ”, chikũna judiõpãi asa pe'rujũ ija'che sãĩñechi'a i'kaasome:

—¿Iku José mamakũma'kũ? ¿Jesuma'kũ? Iku pũka'kũpãi masime mai. Jã'ata'ni, ¿je'se iku cuasakũ, “Cũnaũmũpi cajesi'kua'mũ chũ'u”, chiikũ? —chinasome repana.

⁴³ Jã'aja'ñe i'karena i'kasi'kua'mũ repaũ.

—Chũ'ũni pe'rujũ sãĩñechi'a cu'ache cutumairo pa'ijũ'u chũ'ũre.

⁴⁴ Chũ'ũre Raosi'kũ Ja'kũ cho'okaima'to pãi te'eujẽ'e jovomanera'ame chũ'ũre. Chũ'ũpi chejana jo'e caje chũ'ũre jovosina jũ'isinare vasoja'mũ chũ'u. ⁴⁵ Dios chũ'o kũasina tocha jo'kasi'e ija'che kũamũ:

Pāi ũcuanũkore che'choja'mũ Dios, chiimũ. Chũ'u Ja'kũ chũ'o asa chẽana chũ'ũni cuasajũ jovome.

46 'Pāi te'eujẽ'e chũ'u Ja'kũre ñama'me. Chũ'ũchi'a Repaũ pa'icheja cajesi'kũjekũ ñakũ'mũ Repaũ'te. 47 Chũ'ũre cuasana pa'iche re'oja'chere pa'ijũ jũnisõsirũmũ Dios pa'ichejana ai sani pa'ijanaa'me. Ũcuarepaa'me jã'a. 48 Āu āni re'oja'che pa'icheja'che chũ'ũpi re'oja'chere jo'kaũna chũ'ũre cuasana re'oja'che pa'ijanaa'me. 49 Mai aipāi pāi peocheja pa'irũmũ manacaã āisinata'ni jũnisõasome. 50 Jã'ata'ni iere āu cũnaũmũ casosi'ere āina rekoñoã jũnisõmanejanaa'me. Ija'chea'me: 51 Āu cũnaũmũ casosi'ēja'che pa'ikũ'mũ chũ'u cũnaũmũ cajesi'kũjekũ. Chũ'u ca'nivũ vanisõñe ũsema'mũ chũ'u, mũsanũkona cu'ache cho'oche'te jũni ro'ikasa chini. Chũ'u ĩsiche āu chũ'u ca'nivũ'me. Repa āu āina jũnisõma'ñe si'arũmũ pa'ijanaa'me —chiisi'kũa'mũ repaũ Jesús.

52 Jã'aja'ñe i'kaũna asa judíopāi sãĩñechi'a ija'che i'kasinaa'me:

—¿Je'se ikũ maire repaũ ca'nivũ āuja'ũ? —chiisinaa'me.

53 Chitena i'kasi'kũa'mũ repaũ.

—Mũsanũkonapi chũ'u Dios Raosi'kũ ca'nivũ'te āimaneni chũ'u chiejẽ'e ũkumaneni re'oja'che pa'imanejanaa'me. Ũcuarepaa'me jã'a. 54 Pāi chũ'u ca'nivũ āijũ chũ'u chiejẽ'e ũkuna re'oja'che pa'ijanaa'me. Jã'aja'ñe pa'ijũ jũ'isina pāi ũcuanũko cho'osi'e Ja'kũ ro'iche chũ'ũmucusenana chũ'ũpi chũ'ũna repaũ ca'nivũã vajũrani Repaũ pa'ichejana sani pa'ijanaa'me repaũ. 55 Chũ'u ca'nivũ āu rũa āire'ocheja'che pa'imũ. Ũcuachi'a chũ'u chie oko rũa ũkure'ocheja'che pa'imũ. 56 Pāi chũ'u ca'nivũ āijũ chũ'u chiejẽ'e ũkuna chũ'ũna'me si'arũmũ pa'inaa'me. Chũ'u ũcuachi'a repaũ rekoñoãre si'arũmũ ja'me pa'ikũ'mũ. 57 Chũ'ũre Raosi'kũ Ja'kũ jũnisõma'ñe Si'arũmũ Pa'ikũji cho'okaiũna ai pa'ikũ'mũ chũ'u. Ũcuaja'che chũ'ũpi cho'okaiũna chũ'u ca'nivũ āina ai pa'ijanaa'me. 58 Mai aipāi āisicaãre manacaãre i'ka-ma'mũ chũ'u. Repacaã āisina ũcuanũko ai pa'ima'ñe jũnisõasome. Āu chura cũnaũmũ casosi'ere i'kamũ chũ'u. Repa āu chura cũnaũmũ casosi'e āina Dios pa'ichejana sani jo'e jũnisõma'ñe pa'ijanaa'me —chiisi'kũa'mũ repaũ.

59 Jã'aja'ñe che'chosi'kũa'mũ Jesús, Capernaum vũ'ejoopo pa'ivũ'e judíopāi ch'i'ivũ'e pa'irũmũ.

Diore si'arũmũ ja'me pa'ijachere kũamũ

60 Repaũ che'choche'te asa repaũ'te chiijũ ja'me ku'ina jainũko ija'che i'kasinaa'me:

—Repaũ che'choche rũa asavesamũ. Te'eujẽ'e asa chẽamanejacosome mai —chiisinaa'me repaũ.

61 Repaũ jachajũ ke'reche'te masikũ i'kasi'kũa'mũ Jesús.

—¿Chũ'u che'chosi'ere asa pe'ruche mũsanũkona? 62 Chekũrũmũ chũ'ũpi Dios Raosi'kũ chũ'u pa'isichejana jo'e mũnisõũna ñani, ¿je'se

cuasajanaa'ñe mʉsanʉkona? ⁶³Dios Rekochochi'a mama pa'iche isiku'mʉ. Repaʉ Rekochoji cho'okaima'to asa chēa re'oja'che pa'ivesʉme pāi. Mʉsanʉkonapi asa chēa chʉ'ʉni cuasajʉ jovo pa'iche mamare paapʉ chini, “Chʉ'ʉ ca'nivʉ āijjʉʉ”, chiisi'kʉa'mʉ chʉ'ʉ. ⁶⁴Jā'ata'ni mʉsanʉkona chuta'a te'ena chʉ'ʉre cuasama'me —chiisi'kʉa'mʉ Jesús. Apereparʉmʉpi repaʉ'te cuasamanejanana'me repaʉ'te cu'ache cho'ojanare jo'kajare masiasomʉ Jesús.

⁶⁵Ūcuarʉmʉ Jesús jo'e i'kasi'kʉa'mʉ.

—Mʉsanʉkona te'ena chʉ'ʉre cuasamarʉna, ija'che che'chosi'kʉa'mʉ chʉ'ʉ: “Ja'kʉ cho'okaima'to pāi te'eʉjē'e cuasajʉ jovomanera'ame chʉ'ʉre”, chiisi'kʉa'mʉ chʉ'ʉ mʉsanʉkonare —chiisi'kʉa'mʉ repaʉ.

⁶⁶Jā'aja'ñe i'kasirʉmʉpi repaʉ'te ja'me ku'isina jainʉko jokasō jo'e ja'me ku'imatesinaa'me repaʉ'te. ⁶⁷Jo'kasōrena Jesús chʉkʉna'te repaʉ neena docerepanare ija'che sēesi'kʉa'mʉ:

—¿Mʉsanʉkona ūcuaja'che chʉ'ʉre jo'kasōñu chiiche? —chiisi'kʉa'mʉ.

⁶⁸Chikʉna Simón Pedro i'kasi'kʉa'mʉ.

—Chʉkʉna'te Paakʉ, mʉ'ʉ che'chocheja'che che'chokʉ'te chekʉre ku'eni jñaamanera'ame chʉkʉna. Mʉ'ʉchi'aa'mʉ pa'iche re'oja'chena'me Diore si'arʉmʉ ja'me pa'ijache che'chokʉ. ⁶⁹Mʉ'ʉ che'choche jachama'me chʉkʉna. Mʉ'ʉ pa'iche masime chʉkʉna. Dios Si'arʉmʉ Pa'ikʉ Mamakʉ'mʉ mʉ'ʉ; Repaʉ Raosi'kʉa'mʉ —chiisi'kʉa'mʉ repaʉ.

⁷⁰Chikʉna Jesús chʉkʉna'te i'kasi'kʉa'mʉ.

—Mʉsanʉkonare docerepanare chēasi'kʉa'mʉ chʉ'ʉ. Jā'ata'ni te'eʉ vati ai chʉ'ʉñe cho'okʉ'mʉ —chiisi'kʉa'mʉ repaʉ.

⁷¹Jā'aja'ñe i'kakʉ repaʉ'te cu'ache cho'ojanare jo'kajʉ Judas pa'iche'te kuasi'kʉa'mʉ repaʉ Jesús. Jesús neena docerepanare ja'me pa'isi'kʉa'mʉ repaʉ Judas, Simón Iscariote mamakʉ.

Jesús cho'jechʉi repaʉ'te cuasasi'ere kuamʉ

7 ¹Jā'a cho'o pi'nisirʉmʉ repaʉ Jesús Galilea chejare pa'ia vʉ'ñajoopoā peore ku'isi'kʉa'mʉ. Judea chejata'ni saicuheasomʉ repaʉ, judiópāi chʉ'ʉnapi repaʉni vanisōñu chiijʉna. ²⁻³Ūcuarʉmʉ judiópāi vʉ'ñarʉā cho'o pa'irʉmʉpi fiesta tʉ'api'rakʉna Jesús cho'jechʉi i'kasinaa'me repaʉ'te.

—Icheja pa'imanejʉ'ʉ mʉ'ʉ. Judea chejana sani mʉ'ʉ cho'oche'te cho'o-jʉ'ʉ, repacheja pa'inapi mʉ'ʉre chiinapi ñaa'jʉ. ⁴Chekʉna pāi repaʉna pa'iche pāi jainʉko masia'jʉ china repaʉna cho'oche rope'e cho'oma'me. Pāi chenevʉāna cho'ome repaʉna, pāipi ñaa'jʉ chini. Jā'ajekʉna mʉ'ʉ masiche pāi ūcuʉnʉkore cho'o ñojʉ'ʉ, ña masia'jʉ —chiisinaa'me repaʉna. ⁵Repaʉ cho'jechʉi'jē'e, “Dios raosi'kʉa'mʉ ikuʉ”, chiijʉ jachajʉ cuasamane sinaa'me repaʉ'te.

⁶⁻⁷Ūcuarʉmʉ Jesús ija'che i'kasi'kʉa'mʉ repaʉnare:

—Pāi mʉsanʉkonare cuhema'me. Jā'ajekʉna ũcuʉʉarʉmʉjē'e saire'o-mʉ mʉsanʉkonare. Chʉ'ʉreta'ni pāi cuheme, repa cho'ochē'te űakʉ, “Cu'ache cho'ome mʉsanʉkona”, chiiʉ chʉ'vakʉjekʉna. Jā'ajekʉna chʉ'ʉre fiesta saicu'amʉ chura. ⁸ Chʉ'ʉre saire'orʉmʉ chuta'a tī'amaʉna saima'mʉ chʉ'ʉ. Mʉsanʉkonachi'a saijjʉ'ʉ —chiisi'kʉa'mʉ repaʉ.

⁹ Jā'aja'ñe i'ka pi'nisirʉmʉ saima'ñe canʉka Galilea chejare pa'isi'kʉa'mʉ repaʉ Jesús.

Fiestarʉmʉna Jesús sani cho'osi'ere kʉamʉ

¹⁰ Repaʉ cho'jechii sanisʉsirʉmʉna Jesús chekʉnare kʉama'ñe rope'e te'eʉ fiesta saniasomʉ. ¹¹ Ŭcuarʉmʉ judiʉpāi chʉ'ʉna fiesta cho'ochēja Jesuni ku'eja pāi ũcuʉʉkore sēniasome.

—¿Jeechejare Jesús pa'ikʉ? —chiniasome repaʉ.

¹² Reparʉmʉ pāi jainʉko Jesús pa'iche sāiñechi'a cutuasome. Te'ena, “Re'okʉ'mʉ repaʉ”, chiniasome. Chekʉnata'ni, “Re'oma'mʉ repaʉ. Jorekʉ pāi cu'ache che'chokʉ'mʉ”, chiniasome.

¹³ Jā'ata'ni judiʉpāi chʉ'ʉnani vajuchʉjʉ repaʉ pa'iche rope'e cutuasome repaʉ pāi, “Chekʉnapī asajʉ”, chini.

¹⁴ Repa fiesta joorepapo cho'ocuharʉmʉna Dios vʉ'ena Jesús kaka che'chosi'kʉa'mʉ. ¹⁵ Che'chokʉna judiʉpāi chʉ'ʉna asa jñano i'kasinaa'me.

—Ikʉ utija'o che'chemanesi'kʉta'ni, ¿je'se pa'iaʉna jā'arepa rʉa masikʉ? —chiisinaa'me.

¹⁶ Chitena Jesús i'kasi'kʉa'mʉ.

—Chʉ'ʉ cuasache'te che'choma'mʉ chʉ'ʉ. Chʉ'ʉre Raosi'kʉ kʉache'te che'chomʉ. ¹⁷ Dios chʉ'ʉñe cho'oñu chiina chʉ'ʉ che'choche asa chējanaa'me. Asa chēa, “Repaʉ cuasache che'chomʉ ikʉ”, chiimanejanaa'me repaʉ. “Diopi kʉakʉna che'chomʉ ikʉ”, chini masijanaa'me. ¹⁸ Pāiʉ ũcuʉʉakʉ repaʉ cuasachechi'a che'choni, pāipi, “Rʉa masikʉ'mʉ mʉ'ʉ”, chiapʉ chini che'chomʉ. Jā'ata'ni pāiʉ repaʉ'te raosi'kʉ kʉachechi'a che'choni, chekʉnapī, “Mʉ'ʉre raosi'kʉ rʉa masikʉ'mʉ”, chiapʉ chini che'chomʉ. Jā'aja'ñe pa'ikʉ jorema'ñe chʉ'o ũcuarepare che'chomʉ.

¹⁹ Dios chʉ'ʉñe Moisés tocha jo'kaasomʉ mʉsanʉkonare. Jā'ata'ni repa te'eʉjē'e cho'omanaa'me mʉsanʉkona. ¿Je'se pa'iaʉna mʉsanʉkona, Diopi chʉ'ʉna Moisés tocha jo'kasi'e cho'omanata'ni chʉ'ʉre, “Ŭcuare cho'oma'mʉ”, chini vanisʉñu chiiche? —chiisi'kʉa'mʉ repaʉ.

²⁰ Chikʉna i'kasinaa'me repaʉ.

—Vatire paakʉjekʉ jā'aja'ñe i'kacosomʉ mʉ'ʉ. Mʉ'ʉre vanisʉñu chiina peome —chiisinaa'me repaʉ.

²¹ Chitena Jesús i'kasi'kʉa'mʉ.

—Pʉaʉmucusena chʉ'ʉpi pāiʉni vasomʉna ũcuʉʉko ña jñanosinaa'me mʉsanʉkona. ²² Moisés chuta'a peorʉmʉ mʉsanʉkona aipāi cho'osi'e

jĩkochã'tirũ chũto tũache Moisepi chũ'u jo'kaũna cho'oũu chini chekũrũmũ mũsanũkona pũaumucuseta'ni chĩiva'u jĩkochã'tirũ caca'nirũ chũto tũame. ²³Moisés chũ'u jo'kasi'ere jachacuhejũ chekũrũmũ mũsanũkona pũaumucuseta'ni chĩiva'u jĩkochã'tirũ chũto tũame. Jã'aja'ñe cho'onata'ni chũ'ũre pe'rume mũsanũkona, chũ'ũpi pũaumucusena pãĩũni vasouũna. ²⁴Mũsanũkona chũ'u cho'oche'te ña masi cuasama'ñe teana, “Cu'ache cho'omũ ikũ”, chiime. Jã'aja'ñe cho'omanejũ'u mũsanũkona. Chũ'u cho'oche ña peore masi cuasa pi'ni rũhiñe cuasajũ i'kajũ'u chũ'ũre —chiisi'kua'mũ repaũ Jesús.

Jesús repaũ raisichejare kuamu

²⁵Reparũmũ Jerusalén vũ'ejoopo cana te'ena ija'che sãĩñechi'a sēniasome: —¿Pãĩ vanisoũu chini ku'ecojñokũ'u ikũ? ²⁶Pãĩ ũcuanũko asajũ'te i'kamũ ikũ. Jã'ata'ni maire chũ'ũna te'eujẽ'e ũsema'me ikũre. ¿“Dios Raosi'kua'mũ ikũ”, chijũ cuasache repaña? ²⁷Dios Raojaũ ratu repaũ raisichejata'ni te'eujẽ'e masimanejanaa'me. Ikũ Jesús raisicheja masime mai. Jã'ajekũna tĩũcosomũ ikũ —chiniasome repaña.

²⁸Repaña i'kache'te asa Jesús Dios vũ'ere pa'ũ che'chokũ ỹjachũ'opi ija'che i'kasi'kua'mũ:

—¿Mũsanũkona chũ'u pa'iche masiche? ¿Chũ'u raisicheja ũcuachi'a masiche? Chũ'u te'ũ cuasaku raisi'kuma'mũ. Chekũpi Jorema'kũpi raouũna raisi'kua'mũ chũ'u. Repaũ pa'iche vesũme mũsanũkona. ²⁹Chũ'ũta'ni Repaũ pa'icheja raisi'kũjekũ Repaũ pa'iche masimũ. ũcuajũ raosi'kua'mũ chũ'ũre —chiisi'kua'mũ Jesús.

³⁰Jã'aja'ñe i'kakũna asanata'ni repaũ'te chẽañũ chiina te'eujẽ'e chẽamañesinaa'me repaũ'te, Dios chiisirũmũpi chuta'a tĩ'amaũna. ³¹Chekũnata'ni jainũko repaũni cuasajũ ija'che i'kasinaa'me:

—Ikũ cho'omasicheja'che cho'omasina peome. Chekũrũmũ ikũ Dios Raosi'kũcosomũ —chiisinaa'me repaña.

Fariseopãipi Jesuni chẽaa'jũ chini pãĩ chẽanare saosi'ere kuamu

³²Pãipi Jesús pa'iche'te cutujũna asa judío phairipãĩ chũ'ũnana'me fariseopãĩ Jesuni chẽaa'jũ chini Dios vũ'e pẽ'jekainani pãĩ chẽanani saosome. ³³Saorena sani i'kajũna Jesús ija'che i'kasi'kua'mũ repañare:

—Jmamakaru mũsanũkonare ja'me pa'ija'mũ chũ'u. Pani pi'ni chũ'ũre Raosi'kũ pa'ichejana co'ija'mũ chũ'u. ³⁴Chũ'ũre mũsanũkona ku'ejanaa'me. Jã'ata'ni chũ'u saisichejare mũsanũkonani saicu'akũna chũ'ũre jñaañejanaa'me mũsanũkona —chiisi'kua'mũ repaũ.

³⁵Chikũna repaña judiópãĩ sãĩñechi'a i'kasinaa'me.

—¿Keechejana sakũna ikũre mai jñaañejanaa'ñe? ¿Aperũmũ judiópãĩ jainũko saisichejñana griegopãĩ pa'ichejñana sani griegopãire che'choja'u

ikü? ³⁶Ikü maire, “Chü'u saisicheja musanukonani saicu'aküna ku'e-nata'ni chü'ure jñaamanejanaa'me musanukona”, chiisi'küa'mü. ¿Je'se chiikü jä'a? —chiisinaa'me repaña.

**Chiañaã mevoñeja'ñe Jesure cuasana rekoñoã
si'arümü re'oja'che pa'iche'te küamü**

³⁷Repa fiesta cuhacho cho'oumucusena na'a rua fiesta cho'orümüna Jesús vüni nukakü üjachu'opi i'kasi'küa'mü.

—Päi ücuauana okuato chü'üni rani ükujü'u. ³⁸Dios chü'o tocha jo'kasi'e chü'ure cuasana pa'iche ija'che küamü:

Chiañaã si'arümü mevoñeja'ñe repaña rekoñoã si'arümü re'oja'che pa'ijanaa'me,
chiimü repa tocha jo'kasi'e —chiisi'küa'mü Jesús.

³⁹Repaü Jesús jä'aja'ñe i'kakü repaü'te cuasanare Dios Rekocho raija-chere i'kaasomü. Reparümü Jesupi chuta'a cünaümüna müimaña Dios Rekocho päi ja'me Pa'ijarekocho chuta'a raimaneasomü.

Päi Jesús pa'iche i'kanata'ni ücuat'e i'kamanesi'ere küamü

⁴⁰Jesús i'kasi'ere asa päi te'ena ija'che i'kasinaa'me:

—“Chü'u chü'o küajauere raoja'mü chü'u”, chiniasomü Dios. Ücuauco-somü ikü —chiisinaa'me repaña.

⁴¹Cheküna ija'che i'kasinaa'me:

—Dios Raosi'küa'mü ikü. Cristoa'mü —chiisinaa'me.

Chekünata'ni ija'che i'kasinaa'me:

—Dios Raojaü Galilea chejapi raimauasomü. ⁴²Dios chü'o tocha jo'ka-si'e ija'che küamü:

Aperümü pa'isi'kü David aineesijooopo Belén vü'ejoopoü raija'mü
Dios Raojaü.

Mai aipäü David Jojocojñosi'kü pa'ija'mü repaü Dios Raojaü,
chiimü repa tocha jo'kasi'e —chiisinaa'me repaña.

⁴³Jesús pa'iche rua cutusinaa'me repaña päi. Jä'ata'ni ücuat'e cutu-manesinaa'me repaña. ⁴⁴Repaña te'ena repaü'te chëañu chiisinaa'me. Jä'ata'ni te'ëjê'e chëamanesinaa'me repaü'te.

Judíopäi chü'una Jesús i'kasi'e jachasi'ere küamü

⁴⁵Ücuarümü judío phairipäi chü'unana'me fariseopäi repaña pa'iche-jana päi chëanapi co'irena i'kaasome repañare.

—¿Je'se pa'üna musanukona Jesure chëa ramanere? —chiniasome repaña.

⁴⁶Chitena repaña päi chëana i'kaasome.

—Repaü masi i'kacheja'che i'kanare te'ë'terejê'e asamanaa'me chü-küna —chiniasome repaña.

47 Chitena repaña fariseopāi i'kaasome.

—ĪMusanukona ūcuachi'a repaũ jorechũ'o asa chēare? 48 Maire chũ'una te'ejē'e cuasama'me repaũ'te. Ūcuachi'a chũkuna fariseopāi te'ejē'e cuasama'me repaũ'te. 49 Diopi chũ'ukuna Moisés tocha jo'kasi'e vesunachi'a Jesús i'kache asa chēame. Jā'ajekuna Dios repañare cu'ache cho'oja'mũ —chiniasome repaña.

50 Reparũmũ Nicodemo fariseopāiũ Jesuni ñara chini aperũmũ ñamipi saisi'kũ i'kaasomũ chekũnare fariseopāi.

51 —Mai aipāi tocha jo'kasi'e Dios chũ'o ija'che kuamũ:

Chekũnapi, “Cu'ache cho'osi'kua'mũ ikũ”, chiijũna asani teana,
 “Jā'a pa'ito cu'ache cho'ocojñoja'mũ mũ'ũ”, chiimanejũ'ũ musanukona.
 Charo repaũni sēniasajũ'ũ, repaũ cho'osi'ere masirepa asaũu chini.
 Sēejũna repaña i'kasi'e ūcuarepa pa'ito, “Cu'ache cho'ocojñoja'mũ mũ'ũ”, chiito re'omũ.

Jā'aja'ñe chiimũ repa tocha jo'kasi'e —chiniasomũ repaũ.

52 Chikuna i'kaasome repaña.

—ĪMũ'ũ ūcuaja'che Galilea cheja raisi'kua'ũ? Dios chũ'o tocha jo'kasi'ere ña masijũ'ũ. Jmamakarũjē'e, “Dios chũ'o kuajau Galilea chejapi raija'mũ”, chiima'mũ repa —chiniasome repaña.

53 Ūcuarũmũ repaña pāi fiesta cho'o pi'nisirũmũ te'enachi'a repaña vu'ñana col'isinaa'me.

Romio cu'ache pa'iko cho'osi'ere kuamũ

8 1 Jesuta'ni Olivo aikũtina muisi'kua'mũ. 2 Jo'e apeñatatona caje Dios vu'ena kakasi'kua'mũ repaũ. Kakauna pāipi repaũni jainuko ch'i'rena pũũ ñu'iu che'chosikua'mũ repaũ repañare.

3 Ūcuarũmũ judíopāi che'chona fariseopāina'me romio'te ūjuma'kũre kāisi'koni chēa rasinaa'me. Ra repao'te pāi chenevũna nũko 4 Jesuni i'kasinaa'me repaña.

—Masiũ, ikore chekũna'me kãiona ñaasome pāi. 5 Diopi chũ'ukuna Moisés tocha jo'kasiphũro ija'che kuamũ:

Romio'te umũ pa'ikoji chekũna'me kãito catapi su'a vāsōjũ'ũ, chiimũ. Mũ'ujē'e, ĵje'se chiikũ? —chiisinaa'me repaña.

6 Repaũji tĩĩñere i'kauna chēaũu chini jā'aja'ñe i'kasinaa'me repaña repaũ'te. Repaña i'kache sãĩñe i'kama'ñe pũũ ñu'iu mũoñoji chejana tochakũ pa'isi'kua'mũ repaũ Jesús. 7 Repañapi cuharepama'ñe sēejũna vũni nukakũ i'kasi'kua'mũ repaũ.

—Musanukonapi te'eu cu'achejē'e peoku pani catapũ mini charo su'a-jũ'ũ ikore —chiisi'kua'mũ repaũ.

8 Chini jo'e pũũ ñu'iu chejana tochasi'kua'mũ repaũ. 9 Repaũji jā'aja'ñe i'kauna asa ūcuankũ te'enachi'a sanisōsinaa'me repaña. Ainapi charo

saisinaa'me. Sanisõrena repau Jesús repaona'me te'eka'chapana canu-kasinaa'me. ¹⁰ Ũcuarumu Jesús vuni i'kasi'kua'mu repau'te.

—Mu'ure i'kasina, ¿keechejare pa'iche? ¿Te'eujẽ'e, “Mu'u cu'ache cho'osi'e ro'ijũ'u”, chiimanere repana mu'ure? —chiisi'kua'mu repau.

¹¹ Chikuna repau i'kasi'koa'mo.

—Te'eujẽ'e jã'aja'ne i'kamanesinaa'me chu'ure —chiisi'koa'mo.

Chikona i'kasi'kua'mu repau.

—Chu'u ũcuaja'che, “Mu'u cu'ache cho'osi'e ro'ijũ'u”, chiima'mu mu'ure. Chura sani mu'u cu'ache cho'ochẽ ũhasõ jo'e cho'omanejũ'u —chiisi'kua'mu Jesús repau'te.

Pãire Miañeja'ne Pa'iku'mu Jesús

¹² Ũcuarumu Jesús jo'e i'kasi'kua'mu repanare Dios vu'e pa'inare.

—Pãi chu'ure cuasaju jovosina chu'upi pa'iche re'oja'chere ñisuna cu'ache pa'ima'ne miacheja pa'inaja'ne repana rekoñoã re'oja'che pa'ijanaa'me —chiisi'kua'mu repau.

¹³ Chikuna fariseopãi i'kasinaa'me repau'te.

—Mu'u pa'iche'te meñe kuaku joremu mu'u —chiisinaa'me repana.

¹⁴ Chitena i'kasi'kua'mu repau.

—Chu'u raisichejajẽ'e vesuju chu'u saijachejajẽ'e vesume musanukona. Chu'uta'ni masimu. Jã'ajekuna chu'u pa'iche'te chu'u meñe kuasi'e ũcuarepaa'me. ¹⁵ Musanukonata'ni chekuna i'kacheja'che chu'u pa'iche'te vesuju, “Cu'ache cho'omu iku”, chiime. Chu'uta'ni pãire jã'aja'ne i'kara chini raisi'kuma'mu. ¹⁶ Chekurumu chu'upi musanukona pa'iche'te ña i'kani ũcuarepa i'kara'amu. Chu'u te'eu cuasache'te i'kama'mu chu'u. Ja'ku chu'ure Raosi'ku kuachena'me chu'u cuasache i'kakummu chu'u. ¹⁷ Mai aipãi tocha jo'kasi'e ija'che kuamũ:

Pãi te'eka'chapanapi cheku pa'iche'te ña ũcuate'e kuato

jachamanejũ'u repana kuache,

chiimu. ¹⁸ Chu'u pa'iche'te meñe kuamu chu'u. Chu'ure Raosi'ku Ja'ku ũcuaja'che chu'u pa'iche kuamu —chiisi'kua'mu repau.

¹⁹ Chikuna sēsinaa'me repana repau'te.

—Mujaku, ¿keechejare pa'iku? —chiisinaa'me repana.

Chitena i'kasi'kua'mu repau.

—Chu'u pa'iche vesume musanukona. Chu'u Ja'ku pa'iche ũcuaja'che vesume. Chu'u pa'iche masini Ja'ku pa'iche ũcuaja'che masira'ame musanukona —chiisi'kua'mu repau repanare.

²⁰ Dios vu'ere pa'iu che'choku jã'aja'ne i'kasi'kua'mu Jesús, Dioni ñisiju kuri mañavũ cachejare nukaku. Repau'te chẽare'orumu Dios chiisiru-mupi chuta'a tĩ'amauna te'eujẽ'e chẽamanesinaa'me repau'te.

“Chu'u saicheja saicu'amü musanukonare”, chiimü Jesús

21 Ûcuarümü Jesús jo'e i'kasi'kua'mü repanare.

—Sanisõja'mü chu'u. Chu'u saisirümü ku'ejanaa'me musanukona chu'ure. Jã'ata'ni jñaamapü rekoñoã cu'ache tûnocojñomanapi jûnisõjanaa'me musanukona. Chu'u saicheja saicu'amü musanukonare —chiisi'kua'mü repau.

22 Chikuna i'kasinaa'me repaña judiõpãi chu'una.

—¿Je'se pa'iuna, “Chu'u saicheja saicu'amü musanukonare”, chiiku iku? ¿Repauji meñe vanisõja'u? —chiisinaa'me repaña.

23 Chitena i'kasi'kua'mü repau.

—Cheja canaa'me musanukona. Chu'uta'ni cûnaümü cakua'mü. Pãi cuasachechi'a cuasanaa'me musanukona. Chu'uta'ni Dios cuasacheja'che cuasaku'mü. 24 Jã'ajekuna pãi cuasachechi'a cuasanajejuna, “Rekoñoã cu'ache tûnocojñomanapi jûnisõjanaa'me musanukona”, chiisi'kua'mü. Chu'u pa'iche'te musanukonare chu'u kuasi'ere asa chëamaneni cu'ache tûnocojñomanapi jûnisõjanaa'me musanukona —chiisi'kua'mü repau repanare.

25 Chikuna repau'te sëesinaa'me repaña.

—¿Jeeja'iu'u mü'u? —chiisinaa'me repaña.

Chitena i'kasi'kua'mü repau.

—Chu'u apeche'chorümüpi vûa chu'u pa'iche kuaku pa'imü chu'u musanukonare. 26 Chuta'a chu'o rûa i'kache paamü chu'u. Musanukona cho'ojü pa'iche'te ñaku i'kani, “Cu'ache cho'ome ina”, chiira'amü chu'u. Ñakuta'ni i'kama'mü chu'u. Chu'ure Raosi'küpi chu'o ñcuarepare si'arümü i'kakuna asaku ñcuare pãire kuamü chu'u —chiisi'kua'mü repau.

27 Repau Jesús Puka'kü Dios pa'iche'te kuasi'kua'mü. Jã'ata'ni asavesusinaa'me repaña. 28 Asavesujuna ija'che i'kasi'kua'mü repau:

—Musanukonapi chu'uni Dios Raosi'küni kurususë'verona jë'jo nukoni chu'u pa'iche masijü ija'che i'kajanaa'me: “Dios Raosi'kua'mü iku. Repau cuasachechi'a i'kamanesi'kua'mü. Repau Puka'kü che'chochechi'a i'kasi'kua'mü iku”, chiijü masijanaa'me musanukona. 29 Chu'ure Raosi'kü chu'una'me pa'imü. Repau chiiche'te chu'upi si'arümü cho'okuna jma-makarujë'e jo'kama'kua'mü Repau chu'ure —chiisi'kua'mü Jesús.

30 Repauji jã'aja'ñe i'kauna reparümü pãi jainuko, “Dios Raosi'kua'mü iku”, chiijü cuasaju jivosinaa'me repau'te.

Diore cuasana pa'ichena'me cu'ache pa'ina pa'iche'te kuamü

31 Ûcuarümü Jesús repau'te cuasanare judiõpãi ija'che i'kasi'kua'mü:

—Musanukonapi chu'u chü'ñañe'te jo'kasõma'ñe si'arümü cho'ojü pani chu'u neerepana pa'ijanaa'me. 32 Chu'u kuache'te chu'o ñcuarepare asa chëa masijuna pãi chëa paacojñonaja'ñe cu'ache pa'isinare etocheja'che re'oja'che cho'okaija'mü chu'u musanukonare —chiisi'kua'mü repau.

³³Chikuna i'kasinaa'me repaña.

—Aperumu pa'isi'ku Abraham jojosinaa'me chukuna. Jã'ajekuna jmakarujẽ'e chekuna chẽa paacojñomanaa'me chukuna. Jã'ata'ni ija'che i'kasi'kua'mu mu'u chukuna'te: “Musanukonare pãi chẽa paacojñonaja'ñe pa'isinare etocheja'che re'oja'che cho'okaija'mu chu'u”, chiisi'kua'mu mu'u. ¿Je'se pa'iuna jã'aja'ñe i'kau? —chiisinaa'me repaña repaña'te.

³⁴Chitena i'kasi'kua'mu repaña.

—Cu'ache cho'ona ucuanuko cu'api chẽa paakuna cho'оче'te rupu cho'okaapu chini chẽa paacojñonaja'ñe pa'ime. Ucuarepaa'me jã'a. ³⁵Pãiu repaña chẽa paaku'te majapãiuma'kujekuna ai paama'mu. Repaña mamaku'teta'ni majapãiujekuna ai paamu. ³⁶Chu'upi Dios Mamakuj i musanukonare pãi chẽa paacojñonaja'ñe pa'inani etocheja'che re'oja'che cho'okatu chẽacojño etasina pa'icheja'che ucuarepa re'oja'che pa'ijanaa'me musanukona. ³⁷Abraham jojocojñosinaa'me musanukona. Masimu chu'u jã'a. Repaña jojocojñosinata'ni chu'u che'choche'te jachaju vanisõñu chiime musanukona chu'ure. ³⁸Chu'u Ja'kuna'me pa'iu ñasi'ere kuamu chu'u. Musanukonata'ni muja'kurepau i'kache'te cho'ome —chiisi'kua'mu repaña.

³⁹Chikuna i'kasinaa'me repaña.

—Abraham jojocojñosinaa'me chukuna —chiisinaa'me repaña.

Chitena i'kasi'kua'mu repaña.

—Musanukonapi Abraham cho'osi'ejache re'oja'che cho'oni repaña jojorepasina pa'ira'ame. ⁴⁰Diopi chu'o ucuarepare kuakuna asa kuaku'te vanisõñu chiime musanukona chu'ure. Jmakarujẽ'e musanukona cho'очеja'che cu'ache cho'omanesi'kua'mu Abraham. ⁴¹Muja'kurepau cho'очеja'che cho'ome musanukona —chiisi'kua'mu repaña.

Chikuna i'kasinaa'me repaña.

—Cheku chiima'me chukuna. Chukuna Ja'kurepau te'e'u'mu Diochi'a —chiisinaa'me repaña.

⁴²Chitena i'kasi'kua'mu repaña.

—Diopi raouna ichejare rani pa'imu chu'u. Dios musanukona Ja'kurepau pa'ito chu'ure Repaña raosi'kure chiira'ame musanukona. Chu'uchi'a te'e'u cuasa cajesi'kuma'mu chu'u. Diopi raosi'kua'mu chu'ure. ⁴³¿Je'se pa'iuna chu'u i'kache asavesuche musanukona? Chu'u i'kache'te asacuhejuna asoma'mu musanukonare. ⁴⁴Muja'kua'mu jã'u vati ai. Repaña neenajeju repaña chiichechi'a cho'oñu chiime musanukona. Mamarumupi vna pãi vaiku'mu repaña. Chu'o ucuarepa cuhekujeku si'aramu joreku'mu repaña. Jore aia'mu repaña. Jore aijeku joreni repaña cho'оче'te cho'omu. Repaña pa'iche'me jã'a. Jã'ajekuna pãi ucuanuko jorena puka'kua'mu repaña. ⁴⁵Chu'ureta'ni chu'o ucuarepare i'kakuna jachame musanukona. ⁴⁶Musanukonapi te'e'u chu'u cu'ache cho'оче ñasi'ku pani kuajũ'u. Chu'o ucuarepare i'kakummu chu'u. ¿Je'se pa'iuna musanukona chu'u i'kache

cuasamañe? ⁴⁷Dios neena Repaũ chu'o asa chẽame. Mũsanũkonata'ni Dios neemanajeju Repaũ chu'o asacuheme —chiisi'kua'mũ repaũ.

Abraham chuta'a peorũmũ pa'ikũ'mũ Cristo

⁴⁸Ūcuarũmũ judío aina i'kasinaa'me repaũ'te Jesure.

—“Samariapãijekũ vature paamũ mũ'ũ”, chiiju chu'o ūcuarepare i'kame chũkũna —chiisinaa'me repaũ.

⁴⁹Chitena Jesús i'kasi'kua'mũ.

—Vatijẽ'e peomũ chu'ũ. Chu'ũ Ja'kũre cuasakũjekũ Repaũ'te re'oja'-che i'kakũ'mũ chu'ũ. Mũsanũkonata'ni chu'ũni ña kũkũmapũ cu'ache i'kame. ⁵⁰“Pãi, ña kũkũjũ'ũ chu'ũre”, chiima'mũ chu'ũ. Ja'kũta'ni, “Pãi ña kũkũajũ mũ'ũre”, chini raosi'kua'mũ chu'ũre. Chu'ũre ña kũkũmana Ūcuajũ ro'iche chũ'ũna cu'ache cho'ocojũojanaa'me repaũ. ⁵¹Chu'ũ i'kache jachamañe cho'ona cho'osõmanejanaa'me. Ūcuarepaa'me jã'a —chiisi'kua'mũ repaũ.

⁵²Chikũna i'kasinaa'me repaũ.

—Aperũmũ pa'isi'kũ Abraham jũnisõasomũ, Dios chu'o kũasina ūcuaja'-che. Mũ'ũta'ni, “Chu'ũ i'kache jachamañe cho'ona cho'osõmanejanaa'me”, chiimũ. Vature paakũjekũ jã'aja'ñe i'kamũ mũ'ũ. Chura masime chũkũna. ⁵³“¿Mai aipãiu'te Abrahamre na'a rũa masimũ chu'ũ”, chiikũ mũ'ũ? Repaũ Abraham jũnisõasomũ, Dios chu'o kũasina ūcuaja'che. “Repanare na'a rũa masikũ'mũ chu'ũ”, chiimũ cuasacosomũ mũ'ũ —chiisinaa'me repaũ.

⁵⁴Chitena i'kasi'kua'mũ repaũ.

—Chu'ũpi meñe, “Rũa masiũ'mũ chu'ũ”, chiito jachara'ame pãi chu'ũre. Chu'ũ Ja'kũta'ni, “Chu'ũ chiĩ rũa masiũ'mũ”, chiikũ'mũ chu'ũre. Repaũ i'kache asacuhenata'ni, “Dios chũkũna'te paakũ'mũ”, chiime mũsanũkona. ⁵⁵“Dios chũkũna'te paakũ'mũ”, chiinata'ni Repaũ pa'iche vesũnaa'me mũsanũkona. Chu'ũta'ni Repaũ pa'iche masikũ'mũ. Chu'ũpi, “Dios pa'iche vesũkũ'mũ chu'ũ”, chini jorera'amũ mũsanũkona jorecheja'che. Repaũ pa'iche masikũjekũ Repaũ chũ'ũñe cho'okũ'mũ chu'ũ. ⁵⁶Mai aipãiu Abraham chu'ũ icheja cheja rajachere masikũ pojosi'kua'mũ —chiisi'kua'mũ repaũ.

⁵⁷Chikũna i'kasinaa'me repaũ.

—¿Je'se pa'ũna chuta'a cincuentarepaũsurũmũjẽ'e peokũta'ni, “Abrahamre ñasi'kua'mũ chu'ũ”, chiikũ mũ'ũ? —chiisinaa'me repaũ.

⁵⁸Chitena i'kasi'kua'mũ repaũ.

—Repaũ Abraham chuta'a peorũmũ pa'ikũ'mũ chu'ũ. Ūcuarepaa'me jã'a —chiisi'kua'mũ.

⁵⁹Jã'aja'ñe i'kaũna asa pe'ruju catare siasinaa'me repaũ, Jesuni su'a vẽasõũ chini. Jã'aja'ñe cho'ojũna Dios vũ'e pa'isi'kũ kati eta pãi kuanupũ chenevũji ñomañe sanisõsi'kua'mũ repaũ Jesús.

(Jn 9.6)

Na'ava'u aineesi'kure Jesús vasosi'ere kuamu

9 ¹Ūcuarumu repau Jesús ku'iu pāiu'te na'ava'u aineesi'kuni ñasi'kua'mu. ²Ñauna chūkuna repau neena i'kasinaa'me repau'te.

—Masiu, ¿je'se pa'iuuna iva'u na'ava'u jñaacojñou? ¿Repau rekocho cu'ache paache ro'ire na'ava'u jñaacojñou? Jā'apāani, ¿puka'kupāi cu'ache pa'iche ro'ire na'ava'u jñaacojñou? —chiisinaa'me chūkuna.

³Chitena Jesús i'kasi'kua'mu.

—Repau cu'ache paache ro'ima'mu jā'a. Ūcuachi'a puka'kupāi cu'ache cho'oche ro'ima'mu. Rupū Diopi vasouna pāipi ña, “Dios peore masiku'mu”, chijū masia'ju chini na'ava'u aineesi'kua'mu iku. ⁴Pāi repa cho'oche umucusena cho'ore'omu. Ñamita'ni cho'ocu'amū. Ūcuaja'che chu'are Raosi'ku Dios chu'u jo'kasi'ere maipi churana cho'oma'to cu'amū. Na'a pa'isirumu cho'ocu'aja'mu. ⁵Chejare chuta'a pa'iu pāire Miañeja'ñe Pa'iku'mu chu'u —chiisi'kua'mu repau.

⁶Jā'aja'ñe i'ka pi'ni chejana coo tutu cha'o chacho mini na'ava'u ña-kocaña suirisi'kua'mu repau. ⁷Cho'o pi'ni repau'te i'kasi'kua'mu repau.

—Okoruruvu Siloé chiicojñoruruvuna sani mu'u chia choasōjũ'u cha'o —chiisi'kua'mu repau. (“Siloé” chini “Saosi'e” chiimu.)

I'kauna sani choasō rakuna ñakocaã ñosi'kua'mu repau'te. ⁸Ñakocaãre ñakuna repau'te kueñe pa'inana'me repauji kuri si'arumu sēeu ñu'iauna ñasina i'kasinaa'me.

—¿Na'ava'ujeku aperumu ichejare ñu'ia kuri sēesi'kuma'ku repa iku? —chiisinaa'me repana.

⁹Chitena chekuna i'kasinaa'me.

—Ūcuau'mu iku —chiisinaa'me.

Chekuna ija'che i'kasinaa'me:

—Tĩtata'ni rupe ūcuauja'ia'mu iku —chiisinaa'me.

Ūcuarumu ūcuauji i'kasi'kua'mu.

—Ūcuau'mu chu'u —chiisi'kua'mu repau.

¹⁰Chikuna sēsinaa'me repana.

—¿Je'se pa'iauna na'ava'u pa'isi'kuta'ni chura ñaku mu'u? —chiisinaa'me repana.

¹¹Chitena i'kasi'kua'mu repau.

—Pāiu Jesús ve'ekuji coo tutu cha'o chacho mini chu'u ñakocaãna suiri ija'che i'kasi'kua'mu chu'ure: “Okoruruvu Siloé chiiruruvuna sani mu'u chia cha'ore choasōjũ'u”, chiisi'kua'mu. Chikuna sani choa pi'niuna ñakocaã ñosi'kua'mu chu'ure —chiisi'kua'mu repau.

¹²Chikuna sēsinaa'me repana.

—¿Jeechejare pa'iku repau, mu'u i'kaku? —chiisinaa'me.

Chitena i'kasi'kua'mu repau.

—Vesumu chu'u —chiisi'kua'mu repau na'ava'u pa'isi'ku.

Fariseopāi na'ava'u pa'isi'kure repau'te vasosi'ere sēesi'ere kuamu

¹³⁻¹⁴Jesús cha'opi chacho mini na'ava'ure vasoumucuse pñaumucuse pa'isi'kua'mu. Jā'ajekuna pāi na'ava'u pa'isi'kure fariseopāi pa'iv'uena muvasome. ¹⁵Muvarena repana fariseopāi na'ava'u pa'isi'kure chekuna sēesi'aja'che sēniasome.

—¿Je'se cho'o ñakocaã ñaku mu'u? —chiniasome.

Chitena i'kaasomu repau.

—Chu'u ñakocaãna cha'opi chacho suiriuna okopi choasōjani ñamu chu'u chura —chiniasomu repau.

¹⁶Chikuna fariseopāi te'ena ija'che i'kaasome:

—Mu'ure pñaumucusena vasosi'ku Dios raomanesi'kucosomu. Dios Rao-si'ku pani pñaumucuse jā'aja'ñe cho'omanera'amū repau —chiniasome.

Chekunata'ni ija'che i'kaasome:

—Ikure vasosi'ku cu'ache pa'iku pani Diochi'a te'eu cho'omasiche cho'omanera'amū —chiniasome. Ūcuate'e cuasamaneasome repana.

17 Jā'ajekuna na'ava'u pa'isi'kure jo'e sēniasome repaṇa.

—Mũ'ure vasosi'ku pa'iche, ¿je'se chiiku mũ'u? —chiniasome repaṇa. Chitena i'kaasomũ repaṇ.

—“Dios chũ'o kũakũ'mũ”, chiimũ chũ'u —chiniasomũ repaṇ.

18 Ūcuarũmũ judío aina repaũ'te vasosi'ere jachajũ, “Na'ava'u pa'isi'kũma'mũ iku”, chiijũ jachaasome. Jachajũ repaṇ pũka'kupāi soni rao 19 sēniasome repaṇa.

—¿Iku mũsanũkona chīia'u? Iva'u mũsanũkona, “¿Chīirũmũna teana na'ava'u aineesi'ku”, chiicojñova'ua'u? Jā'a pa'ito, ¿je'se cho'o chura ña-kocaã ñaku iku? —chiniasome repaṇa.

20 Chitena pũka'kupāi i'kaasome repaṇare.

—Chũkũna chīia'mũ iku. Teana na'ava'u aineesi'kũa'mũ iku. 21 Jā'a-ta'ni repaṇ ñakocaã cho'o ñaṇe vesũme chũkũna. Repaũ'te vasosi'kure ũcuaja'che vesũme chũkũna. Sēniasajũ'u repaũni kũaa'ku. Aia'mũ repaṇ —chiniasome repaṇa.

22 Fariseopāire vajuchũjũ jā'aja'ñe i'kaasome repaṇa pũka'kupāi. Ape-rũmũ judíopāi chũ'ũna, “ ‘Jesús Dios Raocojñosi'kũa'mũ’, chiinare mai judíopāi chi'ivũ'e kakache ãseñũ”, chiniasome. 23 Jā'aja'ñe chiisi'ejekũna, “Aia'mũ repaṇ. Repaũni sēniasajũ'u”, chiniasome repaṇa.

24 Ūcuarũmũ repaṇa judío aina na'ava'u pa'isi'kure jo'e soni i'kaasome.

—Dios ñaku'te chũ'o ũcuarepare i'kajũ'u. “Mũ'ure vasomũ chũ'u”, chiisi'ku cu'akũ'mũ —chiniasome repaṇa.

25 Chitena i'kaasomũ repaṇ.

—Chekũrũmũ cu'ache cho'okũ'mũ repaṇ. Chekũrũmũ pãakũ'mũ. Vesũmũ chũ'u. Ieta'ni masimũ: Ape-rũmũ na'ava'u pa'isi'ku chura ñamũ chũ'u —chiniasomũ repaṇ.

26 Chikũna jo'e sēniasome repaṇa repaũ'te.

—¿Je'se cho'ou repaũ? ¿Je'se cho'ouña ñakocaã ñou mũ'ure? —chiniasome repaṇa.

27 Chitena i'kaasomũ repaṇ.

—Repaṇ cho'osi'e kũacuhasi'kũa'mũ chũ'u. Jā'ata'ni jachame mũsanũkona. ¿Je'se pa'ũna jo'e, “Kũajũ'u”, chiiche mũsanũkona chũ'ure? ¿Mũsanũkona ũcuachi'a repaũni jovoñũ chiiche? —chiniasomũ repaṇ repaṇare.

28 Chikũna asa pe'rujũ repaũ'te ija'che i'kaasome repaṇa:

—Mũ'u repaṇ chũ'ũñe cho'okũ'mũ. Chũkũnata'ni Moisés chũ'u jo'ka-si'e cho'onaa'me. 29 Dios Moiserẽ i'kasi'e masinaa'me chũkũna. Mũ'ure vasosi'kure raosi'kureta'ni vesũme chũkũna —chiniasome repaṇa.

30 Chitena i'kaasomũ repaṇ.

—¿Repaũ'te raosi'kure vesũche mũsanũkona? iJeerũa tĩĩnea'ñe jā'a! Chũ'ure vasosi'kũa'mũ repaṇ. 31 Cu'ache pa'ina sēñe cho'okaima'mũ

Dios. Jā'are masime mai. Repau'te Diore pojoju Repau chū'ũñe cho'ona sēēñeta'ni cho'okaiku'mu Repau. ³²Te'eũ'terejē'e na'ava'u aineesi'kure vasoasomu chiicojñoku'te asamanaa'me mai. ³³Repauji Dios raomanesi'ku pani Diochi'a te'eũ cho'omasiche cho'omanera'amũ —chiniasomu repau.

³⁴Chikũna i'kaasome repana.

—¿Chīirumũna teana cu'ache aineesiva'upi che'chora chiiku mu'u chũkũna'te? Rũa tīĩñea'me jā'a —chiniasome repana. Chini repau'te ve'sena etoasome repana.

Diore cuasamana na'ava'na pa'icheja'che pa'iche'te kuamũ

³⁵Ūcuarũmu Jesús na'ava'u pa'isi'kure etosi'e asasi'kua'mũ. Asasi'ku-jeku repau'te ku'e jñaa ija'che i'kasi'kua'mũ repau:

—¿Dios Raosi'kure cuasaku mu'u? —chiisi'kua'mũ repau ūcuauji.

³⁶Chikũna i'kasi'kua'mũ repau.

—¿Kaa'u repau? Kuajũ'u chũ'ure; repauni cuasara —chiisi'kua'mũ repau.

³⁷Chikũna Jesús i'kasi'kua'mũ repau'te.

—Ñacuhamu mu'u repau'te. Ūcuau'mũ chũ'u, mu'ure i'kakũ —chiisi'kua'mũ repau.

³⁸Chikũna asa Jesure ti'jñeñe ro're puũ ñu'iu i'kasi'kua'mũ repau.

—Pāi Ūcuanukore Paaku, cuasamu chũ'u mu'ure —chiũ repau'te pojosi'kua'mũ repau.

³⁹Ūcuarũmu Jesús i'kasi'kua'mũ.

—Ichejare chejare caje pa'iu che'chomu chũ'u, cu'ache pa'inajeju, “Na'ava'na pa'icheja'che pa'inaa'me chũkũna”, chiinapi asa chēa chũ'uni cuasaju ñakocaã ñana pa'icheja'che re'oja'che paapu chini. Jā'ata'ni chekũnare, “Dios chũ'o masinajeju re'oja'che pa'inaa'me chũkũna”, chiinani, “Dios chũ'o masinata'ni chũ'uni cuheju na'ava'na pa'icheja'che pa'ime mũsanũkona”, chisa chini cajesi'kua'mũ chũ'u —chiisi'kua'mũ.

⁴⁰Repau i'kasi'ere asa fariseopāi te'ena repau'te ja'me pa'ina sēesinaa'me.

—¿Mu'u cuasato chũkũna na'ava'na pa'icheja'che pa'inaa'ñe? —chiisinaa'me repana.

⁴¹Chitena i'kasi'kua'mũ repau.

—Mũsanũkonapi Dios chũ'ore vesuju na'ava'na pa'icheja'che pani chũ'ure cuheche ro'iche peora'amũ mũsanũkonare. Jā'ata'ni, “Dios chũ'o masime chũkũna”, chiinapi chũ'uni cuhejuna ro'iche pa'imũ mũsanũkonare —chiisi'kua'mũ repau Jesús.

Oveja kuiraku pa'iche'te kuamũ

10

¹Ūcuarũmu Jesús repaunani chũ'vaku ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Pāiu ñaaui ovejava'na pa'iso'korona rani jatisa'aro kakama'ñe tiichejapi kakamu. ²Repava'nare kuirakũta'ni jatisa'aroji kakamu.

³Repava'nare kuirakũji ũcuaso'korona kakara chiito repasa'aro pẽ'je-kaikũji jatisa'aro vatakaimũ. Vataũna kaka repava'na mamire ve'okũ soito ũcuankũko repava'na mami asamasime repana. Soiũna tuha ja'me etame repaũ'te. ⁴Repava'nare ũcuankũkore etua charo saiũ soiũna asamasijũ tuha repaũ kulichejĩna ja'me kulime repava'na. ⁵Tĩĩpi repanare soito asavesũjũ tuhama'ñe vũ'vũsõme tĩĩjekũna. Ũcuarepaa'me jã'a —chiisi'kua'mũ repaũ.

⁶Repanani chũ'vakũ jã'aja'ñe i'kasi'kua'mũ Jesús. Jã'ata'ni repaũ i'ka-che asavesusinaa'me repana.

Ovejawa'nare re'oja'che paakũ pa'icheja'che pa'ikũ'mũ Jesús

⁷Ũcuarũmũ Jesús jo'e i'kasi'kua'mũ.

—Repana pa'iso'korona ovejava'na kakasa'aroja'che pa'ikũ'mũ chũ'ũ. Ũcuarepaa'me jã'a. ⁸Chũ'ũ chuta'a raimarũmũ pãĩ jainũko te'enachi'a rani, “Dios raosi'kua'mũ chũ'ũ”, chiijũ jorejũ che'chosinaa'me. Ñaana cho'ocheja'che cho'osinaa'me repana. Repana che'choche chũ'ũ neena jachasinaa'me. ⁹Ovejawa'na pa'iso'koro kakasa'aroja'che pa'ikũ'mũ chũ'ũ. Jã'ajekũna ovejava'napi repana pa'iso'korona kakacheja'che pãĩpi chũ'ũni cuasani chũ'ũpi chẽa paakũ kuirakũna rũa pojojũ re'oja'che pa'ijanaa'me.

¹⁰Ñaaũji rani ovejava'nare ñaasõmũ. Chekũrũmũ repava'nare vani si'asõmũ. Jã'aja'ñe cho'ora chini'te raimũ ñaaũ. Repaũ cho'ocheja'che cho'ome jorejũ che'chona. Chũ'ũta'ni pa'iche re'oja'chere ñsira chini raisi'kua'mũ, pãĩpi karama'ñe re'oja'che paapũ chini. ¹¹Ovejawa'nare re'oja'che paakũ pa'icheja'che pa'ikũ'mũ chũ'ũ. Chekũrũmũ ovejava'nare paakũ re'okũjekũ, chaipi ovejava'nani ñnisõra chini raiũna ñani, “Chũ'ũpi iva'nare cu'ache cho'oche'te ũseto chai chũ'ũni ñnisõja'mũ”, chiikũta'ni ũcua ũsemũ repaũ. ¹²Chekũrũmũ kurire koora chini tĩĩpi kuirakaimũ repava'nare. Kuirakũna chekũrũmũ chaipi repava'nani ñnisõra chini raiũna ñani repava'nare jo'ka vũ'vũsõmũ repaũ, repanare paakũma'kũjekũ. Jo'ka vũ'vũsõũna chaipi rani te'eva'ũre chẽaũna chekũna te'enachi'a vũ'vũsõme. ¹³Kurire koora chini kuirakũjekũ repava'nare oima'ñe jo'ka vũ'vũsõmũ repaũ, chaipi rakũna.

¹⁴Ovejawa'nare re'oja'che paakũ pa'icheja'che pa'ikũ'mũ chũ'ũ. Chũ'ũ neenare masimũ chũ'ũ. Chũ'ũre ũcuaja'che masime repana. ¹⁵Chũ'ũ Ja'kũ masimũ chũ'ũre. Chũ'ũ ũcuaja'che Repaũ'te masimũ. Chũ'ũ neenani cu'ache cho'oche'te ũsera chini chuenisõñe cuhema'ñe jũ'ija'mũ chũ'ũ. ¹⁶Chekũnare ũcuachi'a judío peonare paamũ chũ'ũ. Repanani soiũna asa jachama'ñe rani chũ'ũni jovo judío pãina'me ũcuate'ekuanupũja'che pa'ijũna te'eu paakũ kuiraja'mũ chũ'ũ repanare ũcuankũkore.

¹⁷Pãĩ cu'ache cho'oche'te ro'íkasa chini chuenisõñe'te cuhemaũna Ja'kũ chũ'ũre rũa chiimũ. Jo'e vajũrasa chini cuhema'ñe chuenisõja'mũ

chũ'u. ¹⁸ Chũ'upi cuheto te'eujẽ'e vanisõmanejanaa'me chũ'ure. Jã'ata'ni chũ'u ca'nivũ ãsema'ñe ïsija'mũ chũ'u, pãipi vanisõa'jũ chini. Chũ'u ca'nivũ ïsire'omũ. Ûcuachi'a chũ'upi jũnisõ vajũrasa chiito vajũraire'omũ chũ'ure. Jã'aja'ñe cho'oa'kũ chini chũ'u jo'kasi'kũa'mũ Ja'kũ chũ'ure —chiisi'kũa'mũ repaũ.

¹⁹ Jã'aja'ñe i'kaũna asa ãcuate'e cuasamapũ sãĩñechi'a ke'resinaa'me repana judío aina. ²⁰ Jainũko ija'che i'kasinaa'me:

—Vatire paakũjekũ vẽ'veũmũ ikũ. Ikũ i'kache asamaneũ mai —chiisinaa'me.

²¹ Chekũnata'ni ija'che i'kasinaa'me:

—Vati paana jã'aja'ñe i'kamanaa'me. Ûcuachi'a vati na'ava'nare vaso-manaa'me —chiisinaa'me repana.

Judío aina Jesure cuheche'te kũamu

²² Ûcuarũmũ judiõpãĩ Jerusalén vũ'ejoopona Dios vũ'e aperũmũ judío peonani tũa care'vasi'ere cuasajũ fiesta cho'osinaa'me. Okorũmũ pa'isi'kũa'mũ reparũmũ. ²³⁻²⁴ Ûcuarũmũ Jesupi Dios vũ'e ve'se cakachapa'te Portal de Salomón chiikachapa'te nũka kul'ũna ña judío ainapi rani rũhiso'koro nũkajũ ija'che i'kasinaa'me repaũ'te:

—Mũ'upi asavesache kũakũna vesũme chũkũna mũ'u pa'iche. Dios Rao-si'kũ Cristo pani teana rũhiñe kũajũ'u chũkũna'te —chiisinaa'me repana.

²⁵ Chitena i'kasi'kũa'mũ repaũ.

—Ûcuare kũasi'kũa'mũ chũ'u. Jã'ata'ni jachame mũsanũkona. Ja'kũpi chũ'u raoũna rani Repaũchi'a te'eũ cho'omasiche cho'o ñomũ chũ'u, pãipi chũ'u pa'iche'te masia'jũ chini. ²⁶ Mũsanũkona chũ'u neenamanajejũ jachajũ cuasama'me chũ'ure. ²⁷ Chũ'u neena chũ'u i'kache asamasijũ jovo ja'me kul'ijũ chũ'u chũ'ũñe cho'ome. Repanare masimũ chũ'u. ²⁸ Chũ'upi repanani cho'okaĩũna re'oja'che pa'ijũ jũnisõsirũmũ vati toa saima'ñe Dios pa'ichejare ai sani pa'ijanaa'me repana. Te'eujẽ'e tũamanejanaa'me repanare chũ'u neenare. ²⁹ Ja'kũpi pãĩ ãcuaukore na'a rũa Masikũji chũ'ũni jo'kaũna te'eũ'terejẽ'e tũacu'amũ repanare. ³⁰ Chũ'ũna'me Ja'kũ ãcuate'eujã'che pa'inaa'me chũkũna —chiisi'kũa'mũ repaũ Jesús.

³¹ Jã'aja'ñe i'kaũna asa pe'rujũ jo'e cata siasinaa'me repana judío aina repaũni su'a vẽasõũũ chini. ³² Jã'aja'ñe cho'oũũ chiijũna Jesús i'kasi'kũa'mũ repanare.

—Ja'kũpi chũ'ũni cho'okaĩũna Repaũchi'a cho'omasiche mũsanũkona ñajũ'te cho'оче re'oja'chere rũa cho'osi'kũa'mũ chũ'u. Chũ'u cho'osi'e, ¿jeere mũsanũkona cuhejũ chũ'ure catapi su'a vẽasõũũ chiiche? —chiisi'kũa'mũ repaũ.

³³ Chikũna jo'e i'kasinaa'me repana.

—Mũ'u re'oja'che cho'osi'ere cuhejũ catapi su'a vẽasõũũ chiima'me chũkũna. Mũ'upi, “Chũ'ũna'me Ja'kũ ãcuate'eujã'che pa'inaa'me chũkũna”,

chikuna cuheju catapi su'a vēasōñu chiime chukuna mu'ure, Dios cuhe-che'te i'kauna. Dioma'mu mu'u. Rupu pāi'u'mu —chiisinaa'me repaṇa.

³⁴ Chitena i'kasi'kua'mu repaṇa.

—Mai aipāi tocha jo'kasi'e Dios chu'o ija'che kuamū:

Diova'naa'me musanukona,

chiiche tocha jo'kaasome repaṇa. ³⁵ Repaṇa tocha jo'kasi'e, “Diova'naa'me musanukona”, chini Dios chu'o asa chēana pa'iche'te i'kamū. “Dios chu'o jorechu'oa'me”, chiicu'amū. ³⁶ Jā'ata'ni chu'upi, “Dios chīia'mu chu'u”, chiiuna asa, “Dios asacuheche'te i'kamū mu'u”, chiime musanukona chu'ure, Repaṇ Chēa Raosi'kunī. ĩJe'se pa'iuna musanukona jā'aja'ñe i'kache? ³⁷ Chu'u Ja'ku chiiche'te cho'oma'to jachare'omu chu'ure. ³⁸ Chu'u i'kache jachanata'ni chu'u Ja'ku chiiche Repauchi'a cho'omasiche'te chu'upi cho'o ñokuna jachamanejū'u musanukona. Jachama'ñe ija'che cuasajū'u: “Diona'me ũcuate'euja'che pa'iku'mu iku”, chini cuasa masi-jū'u —chiisi'kua'mu repaṇa.

³⁹ Chikuna jo'e chēañu chiinaretani jo'ka sanisōsi'kua'mu repaṇa.

⁴⁰ Eta Jordán chiacha chekukā'kona aperumu Juan pāi okoro'vesiche-jana ũsuu muikā'kona jēni canuka pa'isi'kua'mu repaṇ, chukuna repaṇ neenana'me. ⁴¹ Ūcuachejare pa'ijuna pāi jainuko repaṇi ñañu chini rani te'ena ija'che i'kasinaa'me:

—Juan Diochi'a te'eu cho'omasiche cho'omanesi'kua'mu. Jā'ata'ni iku Jesús pa'iche repaṇ kuasi'e peore ũcuarepaa'me —chiisinaa'me repaṇa.

⁴² Ūcuachejana pāi jainuko repaṇ'te Jesure cuasaju jovosinaa'me.

Lázaro jūnisōsi'ere kuamū

11 ¹ Ūcuarumu Betania vu'ejoopo caku Lázaro ravuna jūniasomu. Repaṇ cho'jeromi ũcuajoopo'te paniasome Mariana'me Marta. ² Repao María Jesús cū'ana okoma'ña ro repao rañapi tū'nesi'koa'mo. ³ Majaa'chu Lázaroji jū'iuna cho'jeromi chekunani raoasome Jesuni, “Mu'u chiicojñoku jū'imū”, chiapu chini.

⁴ Sa kuarena asa i'kasi'kua'mu repaṇ.

—Jūnisōa'ku chini ravu jū'iñe cho'omaneasomu Dios Lázaro'te. Rupu Repaṇ cho'omasiche'te pāire cho'o ñora chini cho'oasomu. Jā'ajekuna jūnisōsi'kuta'ni vajurakuna ña, “Dios peore masiku'mu”, chijanaa'me pāi. Ūcuachi'a, “Dios Mamaku rua masimū”, chijanaa'me repaṇa —chiisi'kua'mu repaṇ.

⁵⁻⁶ Repaṇ Jesús repanare Martana'me cho'jeona'me Lázaro'te rua chii-kuta'ni, “Lázaro jū'imū”, chiito asa teana saimanesi'kua'mu. Saima'ñe te'eka'chapaumucujña ũcuachejare canuka pa'isi'kua'mu repaṇ. ⁷ Ūcuarumu repaṇ chukuna'te repaṇ neenare i'kasi'kua'mu.

—Judea chejana jo'e sañu mai —chiisi'kua'mu.

⁸Chikuna i'kasinaa'me chukuna.

—Masiu, aperumu repacheja pa'ina judío aina catapi su'a véasõnu chiniasome mu'ure. ¿Ûcuachejana jo'e sasa chiiku mu'u? —chiisinaa'me chukuna.

⁹Chitena i'kasi'kua'mu repau.

—Te'eumucuse doce horas pa'im. Pãijji umucusena kuni tota tãima'ne ku'im miakuna. ¹⁰Pãijji ñamipi kuni tota tãiu ku'im miañeji karakuna —chiisi'kua'mu repau.

¹¹Ûcuarumu Jesús jo'e i'kasi'kua'mu.

—Mai cuasacojñoku Lázaro kãnisõcuhasi'kua'mu. Jã'ajekuna saimu chu'u repauni vuora chini —chiisi'kua'mu.

¹²Chikuna jo'e i'kasinaa'me chukuna.

—Chukuna'te Paaku, Lázaroji jũ'i kãnisõsi'ku pani vajuja'mu —chiisinaa'me chukuna.

¹³Repa Jesús, “Lázaro kãnisõsi'kua'mu”, chiu repa jũnisõsi'ere i'kasi'kua'mu. Repa i'kache'te asavesuju, “Lázaro rupe kãisi'ere i'kam ik”, chini cuasasinaa'me chukuna. ¹⁴Jã'aja'ne cuasajuna Jesús rũiñe kuasi'kua'mu chukuna'te.

—Repa Lázaro jũnisõsi'kua'mu. ¹⁵Repana chu'ure soito teana saimane-si'kua'mu chu'u, musanukonapi chu'uni masi cuasaajũ chini. Musanukona chu'ure masi cuasajachere cuasaku pojomu chu'u. Chura sani ñaũ mai —chiisi'kua'mu repau.

¹⁶Ûcuarumu Tomás Gemelo chiicojñokũji i'kasi'kua'mu chukuna'te.

—Ikuni ja'me saũ mai. Sani pãipi repauni vaito Ûcuawna'me chueni-sõnu mai —chiisi'kua'mu chukuna'te.

Jesús Lázaro'te jũnisõsiva'uni vasora chini saimu

¹⁷Chukuna sani ti'a ñato Ûcuaka'chapaumucujña tãcojñosi'ku pa'isi'kua'mu repa Lázaro. ¹⁸Betania vu'ejoopo Jerusalén vu'ejoopo kueñere pa'im. Chekurumu tres kilómetrocosomu. ¹⁹Maríana'me Marta majaa'chupi jũnisõuna otare oijuna chũroũ chini saisina judío aina jainuko pa'isinaa'me reparumu. ²⁰Ûcuarumu Jesupi raiuna asa etasi'koa'mo Marta repauni tijña pojora chini. Maríata'ni etama'ne vu'ere pa'isi'koa'mo. ²¹Eta tijña pojo pi'ni i'kasi'koa'mo repao.

—Pã Ûcuankore Paaku, mu'upi ichejare pa'ito chu'u a'chu jũnisõmanera'asi'kua'mu. ²²Jã'ata'ni mu'u sõeñe peore ïsija'mu Dios mu'ure. Masimo chu'u jã'a —chiisi'koa'mo repao.

²³Chikona Jesús i'kasi'kua'mu.

—Maa'chu vajurajja'mu —chiisi'kua'mu repau.

Chikuna Marta i'kasi'koa'mo.

²⁴—Masimo chu'u jã'a. Pã Ûcuanku cho'osi'e Dios cuasa ro'iche chũ'umucusena vajurajja'mu repa —chiisi'koa'mo repao.

25 Chikona i'kasi'kua'mu repau.

—Chu'ua'mu pāi jūnisōsinare vasoku. Ūcuachi'a pāi rekoñoāna re'oja'-chere pa'iche jo'kak'u'mu chu'u. Pāi chu'ure cuasanapi jūnisōsina chu'upi jo'e rani vasoūna vajurani re'oja'che pa'ijanaa'me. 26 Chu'ure cuasana reparamu chuta'a vajuna ūcuachi'a Dios pa'ichejare ai sani pa'ijanaa'me. ¿Chu'u i'kache jachama'ne cuasako mu'u? —chiisi'kua'mu repau.

27 Chikuna i'kasi'koa'mo repao.

—Jūju, Cristo, Dios Raocojñosi'kua'mu mu'u. Dios aperumu, “Chejana chu'u neekure saoja'mu chu'u”, chiniasomu. Ūcuau'mu mu'u. Jā'aja'ne cuasamo chu'u —chiisi'koa'mo repao.

Lázaro'te tāsichejare Jesús ña oisi'ere kuamu

28 Jā'aja'ne i'ka pi'ni repao Marta vu'ena co'i cho'jeo'te María'te soni te'eo'te kuaasomo.

—Pāi che'choku ranicuhasi'kua'mu. Mu'uni soimu repau —chiniasomo repao.

29 Chikona repao María asa teana vuni etaasomo repauni tijñara chini. 30 Chukuna chuta'a repajoopo vu'ejoopo tī'amanesinaa'me. Marta chu'kuna'te tijñasichejare chuta'a ma'are pa'isinaa'me chukuna. 31 Maríapi vuni eta raiona ña judío aina repanapi otare oijuna churoñu chini raisina repavu'e ja'me chi'i pa'ina ja'me tuhasinaa'me repao'te, “Majaa'chure tāsichejare osa chini saicosomo”, chini.

32 Eta rani chukuna pa'icheja tī'a Jesús ti'jñeñena meñe sime ñu'io ija'che i'kasi'koa'mo repao:

—Pāi Ūcuau'kore Paaku, mu'upi ichejare pa'ito chu'u a'chuva'u jūni-sōmanera'asi'kua'mu —chiisi'koa'mo repao.

33 Judío ainapi repaona'me oiju raiche'te ña sumava'u pa'isi'kua'mu Jesús. 34 Repauni sumauna repaonare sēesi'kua'mu repau.

—¿Jeechejana musau'kuna repava'ure tāre? —chiisi'kua'mu.

Chikuna i'kasinaa'me repa.

—Pāi Ūcuau'kore Paaku, rani ñajū'u —chiisinaa'me repa.

35 Jesús reparamu oisi'kua'mu. 36 Oijuna repa judío aina i'kasinaa'me.

—Ñajū'u; Lázaro'te rua chiicosomu iku —chiisinaa'me.

37 Chekuna te'ena ija'che i'kasinaa'me repau'te:

—Na'ava'ure vasoasomu iku. ¿Je'se pa'iuna Lázaro'te jū'iñe ūsekaimaneu? —chiisinaa'me repa.

Lázaro vajuraishi'ere kuamu

38 Reparamu Jesús jo'e cuasa oia na'a rua sumava'u Lázaro'te tāsicojena saisi'kua'mu. Aikūti caripana tētoche ūhisicoje pa'isi'kua'mu repacoje. Ūcuachi'a catapu ūjapūji ta'pisicoje pa'isi'kua'mu repacoje. 39 Sani tī'a i'kasi'kua'mu repau.

—Catapu'te kuñojũ'u —chiisi'kua'mu.

Jã'aja'ne i'kauna jünisõsiva'u cho'jeo Marta i'kasi'koa'mo.

—Pãi Ûcuanukore Paaku, repava'ure tãsi'e Ûcuaka'chapaumucujñaame ie chura. Jã'ajekuna icoje vataru rua ãtosujacosomu —chiisi'koa'mo.

⁴⁰Chikona i'kasi'kua'mu repau.

—Mu'ure ija'che i'kasi'kua'mu chu'u: “Chu'ure cuasani Dios peore Masiu cho'оче ñaja'mo mu'u”, chiisi'kua'mu chu'u mu'ure —chiisi'kua'mu repau.

⁴¹Chikuna repau kuñosinaa'me repa. Kuñorena repau Jesús umure ñaku ija'che i'kasi'kua'mu:

—Ja'ku, mu'upi chu'u sêe'ne'te asakuna, “Re'orepamu”, chiimu chu'u mu'ure. ⁴²Chu'u sêe'ne si'arumu asaku'mu mu'u. Masimu chu'u jã'a. Jã'ata'ni chura ujachu'opi i'kakũ sêemu chu'u mu'ure, inapi asa, “Dios Raosi'kua'mu iku”, chini cuasaja' chini —chiisi'kua'mu repau.

⁴³Jã'aja'ne i'ka pi'ni ujachu'opi ija'che i'kasi'kua'mu repau:

—Lázaro, etajũ'u —chiisi'kua'mu.

⁴⁴Chikuna repau jünisõsiva'u vajurani etasi'kua'mu jũjñana'me cũ'a-na'me chia reasõsi'ku. Etauna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Repau'te reasikãña vanakajũ'u saau —chiisi'kua'mu repau.

Jesuni chëañu chini pãi te'ena cutusi'ere kuamu

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵Jesupi jã'aja'ne cho'ouna judío aina jainuko María'te ñañu chini saisina repau vasosi'ere ña cuasa jovoasome Jesure. ⁴⁶Chekunata'ni saní Jesús cho'osi'ere fariseopãire kuaasome. ⁴⁷Kuarena asa repa fariseopãina'me phairipãi chũ'una judíopãi Ûcuanukore chũ'unare soni chi'i i'kaasome.

—Repau Jesús Diochi'a cho'omasiche rua cho'okuasomu. ¿Je'se cho'o-janaa'ne mai? ⁴⁸Maipi ãsema'to pãipi Ûcuanuko repa'ni cuasaja repau chũ'ũne'te chijũ jovorena Romapãi chũ'unapi asani pe'ruju rani Dios vũ'e ñañosõ maire Ûcuaja'che jainukore vanisõjanaa'me —chiniasome repa.

⁴⁹Chitena Caifás repa'ũsurumu judío phairi ai i'kaasomu repanare ja'me pa'ikũji.

—Rua vesume musanukona. ⁵⁰Maipi repau cho'оче'te ãsemapũ jainuko chuenisõto cu'amu. “Cho'okuchi'a Ûuate'eũ pãi Ûcuanuko chuenisõma-neal'ju chini chuenisõkaito na'a re'omu maire”, chiimacosome musanukona —chiniasomu repau.

⁵¹Repauchi'a cuasache'te jã'aja'ne i'kamaneasomu repau. Repa'ũsurumu phairi aijekuna Diopi repau rekochoa kuauna judíopãi cu'ache cho'оче'te ro'íkasa chini Jesús chuenisõjañere i'kaasomu repau. ⁵²Judíopãichi'a jũni ro'i-kajachere i'kamaneasomu repau. Ûcuachi'a Dios Repau neenare si'achejñaruã pa'inare Ûuate'ekuanupu jovojachere i'kaasomu repau. ⁵³Ûcuaumucusepi vna repa judíopãi chũ'una Jesure vanisõjañere rua cutuju paniasome.

(Jn 11.44)

⁵⁴ Jā'ajekuna repau Jesús reparumupi vua judiōpāi chū'una pa'ichejña ku'ima'ñe pa'iu Judea cheja pa'isi'kupi eta pāi peocheja kueñe cajoopo Efraín vū'ejoopona sani canuka pa'isi'kua'mu, chūkuna repau neenana'me.

⁵⁵ Reparum Jerusalén vulejoopo judiopāi repa na fiestapi pascuarumupi tī'apirakuna repajoopo kueñe cana pāi jainuko ūcuajoopona maniasome, aperum chũ'u jo'kasi'ere cho'oju cu'are tũ'neñu chini. ⁵⁶ Mani Dios vule kaka pa'iju Jesure ku'enajeju ija'che cutuasome repa na sãĩñechi'a: —¿Je'se cuasache musanukona? ¿Icheja fiesta cho'ochejana raija'u repau? ¿Pãaja'u? —chiniasome repa na pã.

⁵⁷ Phairipāi chũ'una fariseopāina'me ija'che i'kaasome: —Pãiu ūcuauakujī repau Jesús pa'ichejare masini rani kuajũ'u chukuna'te. Repauni chẽañu chiime chukuna —chiniasome repa na.

Romio Jesús cū'ana okoma'ña ro'vesi'ere kuamũ

(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

12 ¹ Repa Jesús seirepaumucujña pascuarum tī'añe karatona Betania vulejoopona saisi'kuamũ, repaui vasouna Lázaro vajuraishi'ku pa'ijoopona. ² Sakuna repajoopo cana, pãipi chil'i Jesuni pojoajũ chini ãure cho'osinaa'me. Chil'irena Martapi ãure ãukona Jesuna'me ñu'ijũ ãisinaa'me repa na. Lázaro ūcuaja'che ūcuauña'me ñu'iu ãisi'kuamũ. ³ Ūcuarum repa María trescientos gramos pa'ira'ka okoma'ñara'ka nardochi'a cho'osira'kajeku rua ro'isira'kapi Jesús cū'ana ro've pi'ni repa rañapapi tũ'nesõkaisi'koa'mo. Ro'veona vule peore ma'ñasusi'kuamũ. ⁴ Ūcuarum Jesús neeku Judas Iscariote Jesuni cu'ache cho'oa'ju chini jo'kajau i'kasi'kuamũ.

⁵ —¿Je'se pa'iu repa trescientorepare're ñisõju kuri denariore're koorura'kare rupũ jañosõo? Ira'kare ñisõ kuri koo chũova'na pa'iva'nani ñisuraja'chere rurepapũ cho'osõmũ —chiisi'kuamũ repa na.

⁶ Chũova'na pa'iva'nare oiche'te i'kamanesi'kuamũ repa na. Rupũ ñaaujeku jã'aja'ñe i'kasi'kuamũ. Chukuna Jesús neena chil'iche kuri paakaiũ si'arumũ te'ere'rechil'a siasõkaiũ pa'isi'kuamũ repa na Judas. ⁷ Jã'aja'ñe i'kauna Jesús i'kasi'kuamũ.

—Iko cho'oche ñsemanejũ'u. Chũupi jũnisõña chũ'ure tãumucuse chũ'u ca'nivũ'te ro'vejara'kare care'va paamo repa na. ⁸ Chũova'na pa'iva'na musanukonare si'arumũ ja'me pa'ijava'naa'me. Jã'ajekuna repanare si'arumũ re'oja'che cho'okaiju pa'ire'oja'mũ musanukonare. Chũ'uta'ni musanukonare si'arumũ ja'me pa'imaneja'mũ. Jã'ajekuna chũ'ure si'arumũ jã'aja'ñe cho'okaicu'aja'mũ musanukonare —chiisi'kuamũ repa na.

Phairipāi Lázaro'te vanisõñu chiiche'te kuamũ

⁹ Ūcuarum judiopāi jainuko Jesús Betania vulejoopo pa'iche'te asa saniasome repauni ñañu chini. Ūcuachi'a jũnisõña Jesús vasosi'kunī Lázaroni ñañu chiniasome repa na. ¹⁰⁻¹¹ Jesús repa'ute vasosi'ere asa judiopāi jainuko Jesure cuasaju jovoasome. Jã'ajekuna phairipāi chũ'una,

“Mai che'choche pāi jainuko ũhasō Jesuni cuasajū jovome”, chini pe'rujū Lázaroni vanisōñu chiniasome, Jesure vanisōñu chiicheja'che.

Jerusalén vñ'ejoopo Jesús sani tĩ'asi'ere kuamũ

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

12 Ũcuarũmũ judiõpāi repaña fiestaji pascuarũmũpi tĩ'api'rakũna Jerusalén vñ'ejoopona jainuko maniasome. Mani pa'ijũ jo'e apeñatatonã Jesús rajache asaasome repaña. 13 Asa pũti kare veri eta repaũni tijña vñachũ'opi ija'che i'kasinaa'me repaña:

—Dios peore masikũ'mũ. Ikũre Israelpāire chũ'ua'kũ chini repaũ Rao-si'kũre re'oja'che cho'okaau —chiisinaa'me repaña.

14 Ũcuarũmũ repaũ Jesús burrova'ũre jñaã tuhisi'kua'mũ. Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e kuache cho'osi'kua'mũ. Ija'che kuamũ repa:

15 Ũcuauũko vajũchũma'ñe pa'ijũ'ũ musanũkona Jerusalén vñ'e-joopo cana.

Musanũkonare chũ'ũkũ'te burrochĩiva'ũni tuhiũ raiũna ñajũ'ũ, chiimũ repa tocha jo'kasi'e.

16 Reparũmũ chũkũna Jesús neena, “Dios chũ'o kuache'te cho'ome ina ikũre”, chiimanesinaa'me. Repaũ Jesús jũni vajũrani cũnaũmũ mũi-sirũmũta'ni repa tocha jo'kasi'ere asamasijũ, “Repa tochasi'e kuache cho'osinaa'me pāi Jesure”, chiisinaa'me chũkũna.

17 Pāi Jesuni ja'me pa'ijũ repaũji Lázaroni jũnisō tãcojñosi'kũni soiũna vajũrani etaũna ñasina chekũnare kuajũ pa'isinaa'me. 18 Diochi'a cho'o-masiche Jesús cho'oche kuajũna asanajeũ etasinaa'me repaña pāi repaũni tijñaũ chini. 19 Jã'aja'ñe cho'ojũna ña sãĩñechi'a i'kasinaa'me fariseopāi.

—Rũa cu'amũ ija'che pa'ito. Ñajũ'ũ. Pāi ũcuauũko repaũ'te jovome. Ũsecu'amũ jã'aja'ñe cho'oto —chiisinaa'me repaña.

Griegopāi Jesure ku'esi'ere kuamũ

20 Fiestarũmũjekũna Dios cho'okaisi'ere cuasajũ pojoñu chini Jerusa-lén vñ'ejoopona sani pa'inare griegopāi sani ja'me pa'isinaa'me. 21 Pa'ijũ Galilea cheja cajoopo Betsaida vñ'ejoopo cakũre Felipe'te mũa rũa i'kaa-some repaña griegopāi.

—Jesuni ñañu chiime chũkũna —chiniasome repaña.

22 Chitena asa mũa Andreni kũaasomũ repaũ. Kũa ũcuauũna'me Jesuni kũañu chini mũaasomũ repaũ. 23 Kũarena asa Jesús i'kaasomũ.

—Chũ'ũ Dios Raosi'kũ pa'iche'te pāi jainuko masirũmũ tĩ'acuhaja'mũ. “Rũa masiũ'mũ ikũ”, chiijanaa'me pāi chũ'ũre. 24 Ija'chea'me: Āura'karũã tãru charo joimũ. Repacaãpi jonisōmaneni aineema'mũ. Jonisōni ainee pi'ni repañũ rũa kũija'mũ. Ũcuarepaa'me jã'a. 25 Ũcuaja'che pāiũ ũcuauũakũji repaũ chiichechi'a cho'ora chiikũ cu'ache pa'iu Dios pa'icheja saimaneja'mũ.

(Jn 12.15)

Pāiŋ Dios chũ'uñe cho'ora chiikuta'ni re'oja'che pa'iŋ repaŋ jūnisōsirumaŋ Dios pa'ichejana ai sani re'oja'che pa'ija'mu. ²⁶ Chũ'u chũ'uñe cho'oñu chiinare, “Chũ'uni jovojuũ'u”, chiimũ chũ'u. Chũ'ure jovoni Dios pa'ichejare sani chũ'una'me pa'ijanaa'me repaŋ. Chũ'u chũ'uñe cho'onare re'oja'che cho'okaija'mu Dios, “Re'onaa'me ina”, chini —chiniasomũ repaŋ.

Jesús repaŋ chuenisōjañere kuamũ

²⁷ Ũcuarumaŋ Jesús ija'che i'kaasomũ:

—Chura ruu suma'mu chũ'ure. Ja'kure, ¿je'se chiija'che chũ'u? “¿Chũ'ure ti'lñejañe cu'ache ũsekañiũ'u”, chiija'che chũ'u? Pāara. Jā'are cho'ocojñora chini cajesi'kuu'mu chũ'u —chiniasomũ. ²⁸ Ũcuarumaŋ Puka'kure ija'che i'kasi'kuu'mu repaŋ:

—Ja'ku, mu'u si'ache cho'omasiche'te cho'o ñora chini mu'ure uache cho'ojũ'u chũ'ure —chiisi'kuu'mu repaŋ.

Chikuna cunaumupi chũ'o i'kache asosi'kuu'mu.

—Chũ'u masiche si'ache cho'o ñocuhasi'kuu'mu chũ'u. Jo'e cho'o ñora —chiisi'kuu'mu Dios.

²⁹ I'kauna asa pāi te'ena ija'che i'kasinaa'me:

—Okocurucosomũ jā'a —chiisinaa'me.

Chekunata'ni,

—Angelpi ikuni i'kacosomũ jā'a —chiisinaa'me.

³⁰ Chitena Jesús jo'e i'kasi'kuu'mu.

—Chũ'upi asaa'ku chini i'kasi'ema'mu jā'a. Musanukonapi asaa'ju chini i'kasi'ea'me. ³¹ Chũ'ure cuasamanajeju cu'ache pa'inare cu'ache ti'lñerumaŋ ti'acuhamũ. Ũcuachi'a cu'ache pa'iju chũ'ure cuasamanare chũ'uku'te vati aire ũserumaŋ ti'acuhamũ. ³² Chũ'ure jē'jo nukosirumaŋ chũ'upi soiuna pāi si'achejña pa'ina chũ'uni cuasaju jovojanaa'me —chiisi'kuu'mu repaŋ.

³³ Repaŋ'te kurususē'verona jē'jo nuko vēasōjañere repaŋ jā'aja'ñe i'kakũ kuasi'kuu'mu. ³⁴ Jā'aja'ñe i'kauna asa i'kasinaa'me pāi.

—Mai aipāi tocha jo'kasi'e Dios chũ'o ija'che kuamũ:

Cristo Dios Raosi'ku jūnisōma'ñe ai pa'ija'mu, chiimũ. Jā'ata'ni mu'u, ¿je'se pa'iuna, “Pāire ja'me paau chini Dios Rao-si'kure jē'jo nukojanaa'me pāi”, chiiku? Jā'a pa'ito, Cristo chiicojñokũ, ¿tīi'u? —chiisinaa'me repaŋ.

³⁵ Chitena Jesús i'kasi'kuu'mu.

—Chũ'u icheja cheja pa'inare pāi Miañeja'ñe Pa'iku musanukonare jma-makarũ ja'me pani sanisōja'mu. Jā'ajekuna chuta'a miarumuna churana ku'ijũ'u musanukona, ru'ru na'isōmaneñu chini. Ru'ru na'isōni ñamipi ku'iju ma'api ñomauna cavesusōjanaa'me musanukona. ³⁶ Chũ'ure Miañe-ja'ñe Pa'iku'te chuta'a musanukonare ja'me pa'irumuna cuasajũ'u chũ'u pa'icheja'che re'oja'che pañu chini —chiisi'kuu'mu repaŋ.

Jā'aja'ñe i'ka pi'ni sani katisōsi'kua'mu repau Jesús.

Judíopāi Jesure cuasama'ñere kuamu

³⁷Repana ñaju'te Diochi'a cho'omasiche si'arumu cho'oku'teta'ni repau'te Jesure cuasamanesinaa'me repana pāi. ³⁸Dios chu'o kuakaisi'ku Isaías tocha jo'kasi'e kuache cho'osinaa'me repana. Repau tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

Chu'ure Paaku, mai kuache jachaju cuasama'me pāi.

Mu'u masiche si'ache cho'o ñoku'teta'ni jachame pāi, chiimu. ³⁹Pāipi cuasavesujuna repau Isaías cheke ija'che tocha jo'kaasomu:

⁴⁰Ñakocaā ñamava'naja'ñe paapu chini jo'kaasomu Dios.

Ūcuachi'a Repau chu'o asavesache cho'oasomu repanare.

Diopi jā'aja'ñe cho'ona, “Iku maire vasoja'mu”, chiimapu chu'ure raima'me repana,

chiu tocha jo'kaasomu. ⁴¹Diopi ñokuna Jesús Masiu pa'iche ñasi'kujeku repau pa'iche'te kuaku jā'aja'ñe tocha jo'kaasomu Isaías maire.

⁴²Reparumu judíopāi jainuko Jesuni cuheju cuasamanesinaa'me. Chekunata'ni jachama'ñe cuasasinaa'me repau'te. Ūcuachi'a repanare chu'una te'ena cuasasinaa'me. Cuasanata'ni fariseopāire vajuchuju kuamanesinaa'me, “Kuarena fariseopāipi asa mai judíopāi chi'ivu'e kakache'te ūseju”, chini. ⁴³Ūcuachi'a repanare pāi pojochete na'a rua chiju kuamaneasome repana, “Kuato pojoja'mu Dios maire”, chiimapu.

Jesús i'kache jachasi'e ro'i ro'ijachere kuamu

⁴⁴Ūcuarumu Jesús ujachu'opi ija'che i'kasi'kua'mu:

—Pāi chu'ure cuasana chu'urechi'a cuasama'me. Chu'ure Raosi'kure Diore ūcuachi'a cuasame repana. ⁴⁵Chu'u pa'iche masina ūcuaja'che chu'ure Raosi'ku pa'iche masime. ⁴⁶Chu'u Miañeja'ñe Pa'iku chejana raisi'kua'mu, pāi chu'ure cuasanapi chijacheja pa'ina pa'icheja'che cu'ache pa'imanea'ju chini. ⁴⁷Chu'u i'kache asanata'ni jachaju cho'omanare, “Jachasi'e ro'iche pa'imu”, chisa chini cajesi'kuma'mu chu'u. Chu'ure cuasanani chēa paa-ku vati toa saiche'te ūsekasa chini cajesi'kua'mu chu'u. ⁴⁸Jā'ata'ni pāi chu'uni cuheju chu'u i'kache asana jachaju cho'omanesi'e ro'ijanaa'me Dios pāi ūcuanuko cho'osi'e ro'iche chu'umucuse. ⁴⁹Chu'u'chi'a cuasache'te i'kama'mu chu'u. Ja'ku, chu'ure Raosi'ku kuache'te i'kamū chu'u. ⁵⁰Iere masimu chu'u: Ja'ku kuache'te chu'upi i'kakuna pāipi asa chēa cho'ona Repau pa'ichejana ai sani pa'ijanaa'me. Jā'ajekuna Ja'ku chu'ure kuache'techi'a i'kaku'mu chu'u —chiisi'kua'mu repau.

Jesús repau neena cū'are choamu

13 ¹Reparumu pascuarumu tī'aumucuse pa'isi'kua'mu. Reparumu Jesús repau saijarumu tī'akuna masiasomu icheja cheja pa'iche

jo'ka Puka'ku pa'icheja saijachere. Chukuna'te repau neenare cheja pa'inare cuhama'ñe si'arumu rua cuasaku pa'isi'kua'mu repau.

2-4 Simón Iscariote mamakuni Judare aperumu vati aipi repau reko-chona cu'ache chũ'hasomu, Jesure cu'ache cho'ojanani jo'kaa'ku chini. Repau Jesús Puka'ku Dios repau'te raosi'ena'me repau pa'icheja repau jo'e saijachena'me pãi ũcuanukore chũ'ua'ku chini Puka'ku repau'te jo'kasi'e masiasomu. Jã'aja'ñe masikũji chukuna repau neenana'me ãu ãiu ñu'isi'kupi vuni repau sê'sevu ju'ikãa tito repau jiisaivuna toalla kãapi quẽosi'kua'mu repau. 5 Quẽo pi'ni totore'avana oko ro chukuna repau neena cũ'are choa pi'ni ũcuakãapi jose tu'nesõkaisi'kua'mu repau.

6 Choaku saiũ Simón Pedro cũ'a choapi'rakuna ija'che i'kasi'kua'mu repau:

—Chu'ure Paaku, ¿chu'u cũ'are choaja'u mu'u? —chiisi'kua'mu.

7 Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Chu'u chura cho'оче vesumu mu'u. Na'a pa'isirumu masija'mu mu'u —chiisi'kua'mu repau.

8 Chikuna Pedro jo'e i'kasi'kua'mu repau'te.

—Chu'u cũ'a choache ñsemu chu'u —chiisi'kua'mu.

Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Mu'u cũ'a choache ñseni chu'u neeku pa'imaneja'mu mu'u —chiisi'kua'mu.

9 Jã'aja'ñe i'kauna i'kasi'kua'mu repau.

—Jã'a pa'ito, Chu'ure Paaku, chu'ure cũ'ana'me jũjña sïjopu peore choajũ'u —chiisi'kua'mu.

10 Chikuna i'kasi'kua'mu repau.

—Pãiu cucha pi'nisi'ku jo'e cuchache chiima'mu ũcuare meno peoca'nivũ cuchasi'kujeku. Cũ'achi'a choache chiimu cha'o cha'casicũ'ajekuna. Ũcuaja'che musanukona rekoñoã cuchasinaja'ñe cu'achejẽ'e peonaa'me. Jã'ata'ni musanukonare ja'me pa'iku te'eu repau rekocho ũcua cu'ache cuasaku pa'imũ —chiisi'kua'mu repau.

11 Repau'te cu'ache cho'ojanare jo'kajauni masiku, “Musanukonare ja'me pa'iku te'eu repau rekocho ũcua cu'ache cuasaku pa'imũ”, chiisi'kua'mu repau.

12 Chukuna cũ'a choa pi'ni repau sê'sevu ju'ikãa sacha jo'e puu ñu'iu i'kasi'kua'mu repau.

—¿Chu'u musanukonare cho'osi'e masiche? 13 Chu'ure musanukona, “Masiu, Chukuna'te Paaku”, chiinaa'me. Jã'aja'ñe i'kaju ũcuarepa i'kanaa'me musanukona. Musanukonare che'choku paaku'mu chu'u. 14 Musanukonare paakuta'ni cũ'a choakaisi'kua'mu chu'u. Jã'ajekuna musanukona ũcuaja'che chu'u cho'osi'ejache sãĩñechi'a cho'okaiju pa'ijũ'u. 15 Musanukonapi ña chẽa cho'ojũ paapu chini cho'o ñocuhasi'kua'mu chu'u musanukonare. 16 Cho'оче'te rupũ cho'okaau chini chẽa paacojñoku repau paaku'te na'a

cajejaiche pa'ikuma'mu. Saocojñosi'ku ũcuachi'a repau'te saosi'kure na'a cajejaiche pa'ikuma'mu. Ūcuarepaa'me jã'a. Mũsanukona ũcuaja'che chu'ure na'a cajejaiche pa'inama'me. Jã'ajekuna mũsanukonare chu'u cho'ocheja'che sãĩnechi'a re'oja'che cho'okaiju pa'ijũ'u. ¹⁷Mũsanukonapi chu'u i'kasi'ere asa chẽa cho'oju pani pojoju pa'ijanaa'me.

¹⁸Jã'ata'ni mũsanukona ũcuanukore i'kama'mu chu'u. Chu'u chẽasina pa'iche masimu chu'u. Dios chu'o tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

Chu'ure ja'me ãu ãikũji cu'ache cho'oja'mu chu'ure, chiimu. Repa tocha jo'kasi'e ũcuarepa ti'jñeja'mu. ¹⁹Chuta'a repa tocha jo'kasi'e ti'jñemaramuna kuamu chu'u mũsanukonare, asa repapi ti'jñeuna, “Jesús Dios Raosi'kua'mu”, chiju cuasaa'ju chini. ²⁰Pãi chu'u saosinare pojona chu'ure ũcuaja'che pojome. Pãi chu'ure pojona chu'u Ja'kure ũcuaja'che pojome. Ūcuarepaa'me jã'a —chiisi'kua'mu repau Jesús.

Repa'u'te cu'ache cho'ojanare Judas jo'kajachere kuamu Jesús

(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹Jã'aja'ñe i'ka pi'ni Jesús rua sumava'u pa'iu ija'che i'kasi'kua'mu: —Mũsanukonare ja'me pa'iku chu'uni cu'ache cho'oa'ju chini chu'ure cuhenani jo'kaja'mu. Ūcuarepaa'me jã'a —chiisi'kua'mu repau.

²²I'kakuna asa repauni vesuju sãĩnechi'a ñasinaa'me chukuna repau neena. ²³Chu'u repau neeku rua chiicojñoku repau'te rũ'uñe ñu'isi'kua'mu. ²⁴Ūcuarumu Simón Pedro chu'ure Jesure rũ'uñe ñu'ikujekuna repau'te jo'kajauni sēniasa kuaa'ku chini rupu vevosi'kua'mu. ²⁵Vevuuna sēesi'kua'mu chu'u Jesure. —Chukuna'te Paaku, ĩkauni i'kaku mu'u, mu'ure cu'ache cho'ojanare jo'kajaure? —chiisi'kua'mu chu'u.

²⁶Chikuna i'kasi'kua'mu repau.

—Pamakaru'te chũsa ĩsija'mu chu'u repau'te chu'ure jo'kajaure —chiisi'kua'mu.

Chini pāmaka chũsa Simón Iscariote mamakuni Judani ĩsisi'kua'mu repau. ²⁷Pāmakare ĩsiuna koosirumu repau'te vati ai teana kakaasomu. Kakauna Jesús repau'te i'kasi'kua'mu.

—Mu'u cho'ojache pesa cho'ojaijũ'u —chiisi'kua'mu.

²⁸Jesús repau'te i'kasi'e ãu ãiju ñu'ina ũcuanuko asavesusinaa'me. ²⁹Asavesuju ija'che cuasaasome te'ena: “Chukuna chi'isi'e kuri paakaiku-jekuna Judare pascua cho'ojamajñaruã koojaa chini saocosomu Jesús”, chiisinaa'me. Chekuna ija'che cuasaasome: “Judapi chuova'na pa'iva'nare kurire ĩsia'ku chini saocosomu Jesús”, chiisinaa'me.

³⁰Repa Judas pāmaka koo ãni pi'ni vuni eta sanisōsi'kua'mu. Reparumu ñami pa'isi'kua'mu.

Mama chũ'uñe jo'kasi'ere kuamu

³¹Repa Judas etasirumu Jesús ija'che i'kasi'kua'mu:

—Chura chũ'u Dios Raosi'ku peore Masiu pa'iche ñoja'mu Dios. Ũcuachi'a Repau chiiche'te chũ'upi jachama'ñe cho'o ñoña Repau peore masiche'te masijanaa'me pãi. ³²Chũ'upi Repau peore Masiu pa'iche'te cho'o ñoña Repau ũcuaja'che chũ'u peore Masiu pa'iche cho'o ñoja'mu. Chura ñoja'mu Repau. ³³Asarepajũ'u, chũ'u chĩiva'na. Musanukonare rua jeerumu ja'me pa'ima'ñe jo'ka sanisõja'mu chũ'u. Chũ'upi sanisõña ku'ejanaa'me musanukona chũ'ure. Jã'ajekuna chura musanukonani judiõpãi chũ'unare i'kasi'aja'che i'kamũ chũ'u: “Musanukonare chũ'u saicheja saicu'amũ.” ³⁴Ie mamare chũ'u jo'kamũ chũ'u musanukonare: Sãinechi'a oiju pa'ijũ'u. Chũ'u musanukonare oicheja'che musanukona ũcuaja'che sãinechi'a oiju pa'ijũ'u. ³⁵Musanukonapi sãinechi'a oiju pa'ito pãipi ñani ũcuanuko, “Jesús neenaa'me ina”, chijanaa'me —chiisi'kua'mu repau Jesús chukuna'te.

Pedro, “Repau'te ñama'kua'mu chũ'u”, chijachere kuamu Jesús

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶Ũcuarumu Simón Pedro Jesure sēesi'kua'mu.

—Chukuna'te Paaku, ¿jeechejana saija'u mu'u? —chiisi'kua'mu.

Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Chũ'u saicheja saicu'amũ mu'ure chura. Na'a pa'isirumuta'ni saire'o-ja'mu mu'ure —chiisi'kua'mu repau.

³⁷Chikuna Pedro i'kasi'kua'mu.

—Chukuna'te Paaku, ¿je'se pa'ina mu'una'me churana saicu'aku chũ'ure? Pãipi mu'uni vanisõñu chiito chuenisõñejẽ'e vajachuma'ñe mu'uni ũsechiu chuenisõra chiimu chũ'u, mu'upi chuenisõmanea'ku chini —chiisi'kua'mu repau.

³⁸Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—¿Chuenisõkairepaja'u mu'u chũ'ure? Jã'aja'ñe i'kasi'kuta'ni chuta'a kura chu'ima'tona pãipi sēejuna choteñoã, “Jesure ñama'kua'mu chũ'u”, chijaja'mu mu'u. Ũcuarepaa'me jã'a —chiisi'kua'mu Jesús.

Jesure cuasanachi'a Dios pa'icheja saijachere kuamu

14 ¹Ũcuarumu Jesús chukuna'te repau neenare i'kasi'kua'mu.

—Sumava'na pa'imanejũ'u musanukona. “Diopi cho'okaiuna vajachuma'ñe pañu”, chini Repauni masi cuasajũ'u. Ũcuaja'che, “Iku Jesupi cho'okaiuna vajachuma'ñe pañu”, chini chũ'uni masi cuasajũ'u. ²Chũ'u Ja'ku pa'ichejare cunaumure vu'ña rua pa'imũ. Jã'aja'ñe peoto kuara'a-si'kua'mu chũ'u musanukonare. Ũcuachejana saimu chũ'u musanukona pa'ijavũñare care'vakasa chini. ³Care'va pi'ni jo'e ichejana rani ũcuachejana saja'mu chũ'u musanukonare, chũ'u pa'ichejare ja'me sani paapu chini. ⁴Chũ'u saicheja saima'a masime musanukona —chiisi'kua'mu repau.

⁵Chikuna Tomás i'kasi'kua'mu.

—Chukuna'te Paaku, mu'u saichejare vesuju repacheja saima'ajê'e vesume chukuna —chiisi'kua'mu.

⁶Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Chu'u Ja'ku pa'icheja saima'aja'ne pa'iku'mu chu'u. Jâ'ajekuna chu'ure cuasanachi'a Repau pa'icheja saijanaa'me. Ja'ku pa'iche ũcuarepare kua'ku'mu chu'u. Chu'ure cuasanapi jûnisôsirumu Dios pa'icheja ai sani paapu chini chu'upi jo'kauna repanachi'a Repau pa'icheja ai sani pa'ijanaa'me. Chu'ure cuasamanata'ni Dios pa'icheja saimanejanaa'me. ⁷Musanukonapi chu'u pa'iche masini Ja'ku pa'iche ũcuaja'che masira'ame. Churana Ja'ku pa'iche masime musanukona chu'ure ñanajeju —chiisi'kua'mu repau.

⁸Chikuna Felipe jo'e i'kasi'kua'mu.

—Chukuna'te Paaku, mûja'kuni ñojû'u chukuna'te. Ñoru pojôsôjanaa'me chukuna —chiisi'kua'mu.

⁹Chikuna i'kasi'kua'mu repau.

—Felipe, asarepajû'u. ¿Chu'ure musanukonare rua jeerumu ja'me pa'iku'te chu'u pa'iche chuta'a vesuku mu'u? Pâi chu'u pa'iche ñana Ja'ku pa'iche ũcuaja'che ñame. Jâ'ata'ni, ¿je'sekekuna mu'u chu'ure, “Mûja'kuni ñojû'u chukuna'te”, chiiku? ¹⁰Chu'una'me Ja'ku ũcuate'euja'che pa'inaa'me chukuna. ¿Jâ'a musanukona cuasama'ne? Chu'u i'kache chu'o chu'u'chi'a cuasaku i'kache'mu. Ja'ku kuachechi'a i'kakumu chu'u. Ũcuachi'a Repauji ja'me pa'iu cho'okaiuna Repau'chi'a cho'omasiche'te cho'okumu chu'u. ¹¹Chu'u i'kasi'e jachamanejû'u musanukona, “Chu'una'me Ja'ku ũcuate'euja'che pa'inaa'me chukuna”, chiisi'e. Musanukonapi chu'u i'kasi'ere asa jachanijê'e chu'upi Diochi'a cho'omasiche'te cho'okuna ñani jachama'ne cuasajû'u musanukona. ¹²Chu'ure cuasana chu'u Diochi'a cho'omasiche cho'ocheja'che cho'ojanaa'me. Ũcuaja'che chu'u sanisôsirumu chu'u cho'osi'eja'che na'a rua vesache'te cho'ojanaa'me repa, chu'u Ja'ku pa'ichejana sakuna. Ũcuarepaa'me jâ'a. ¹³Musanukonapi chu'u Ja'kuni sêeju, “Chukuna'te Jesús neenajeju cho'okaijû'u chukuna sêe'ne”, chijû sêeto cho'okaija'mu chu'u, Repau peore Cho'omasikujeku musanukonare oiu cho'okaiche'te pâipi masia'ju chini. ¹⁴Musanukonapi chu'uni ũcuuache'te sêeju, “Chukuna'te mu'u neenajeju cho'okaijû'u chukuna sêe'ne”, chijû sêeto cho'okaija'mu chu'u musanukonare —chiisi'kua'mu repau Jesús.

“Dios Rekocho'te raoja'mu chu'u”, chiimu Jesús

¹⁵Ũcuarumu Jesús jo'e i'kasi'kua'mu.

—Musanukonapi chu'ure chini chu'u chû'u'ne cho'oju pa'ijanaa'me. ¹⁶⁻¹⁷Ja'kuni sêekaimu chu'u musanukonare chu'u cho'okaicheja'che Cho'okajarekocho'te Repau Rekocho'te chu'o ũcuarepa kuarekocho'te

raoa'ku chini, raouna musanukonani si'arumu ja'me pa'iu cho'okaiu paau chini. Diore cuasamana Repau Rekocho cho'ochejê'e vesuju Reparekocho pa'ichejê'e vesume. Vesujuna Repau Rekocho paacu'amû repanare. Dios Rekochoji musanukonare ja'me pa'iu musanukona rekoñoâre si'arumu ja'me Pa'ijarekocho pa'iche masijanaa'me musanukona.

18' Musanukonare chûviva'nareja'che jo'kamaneja'mû chû'u. Jo'kaja'mû chû'u musanukonare. Jâ'ata'ni jmamakarû pani jo'e rani ja'me pa'ija'mû chû'u musanukonare. 19 Jmamakarû pa'isirumu Diore cuasamana jo'e ñamanejanaa'me chû'ure. Musanukona chû'upi jûnisôsî'kûta'ni jo'e vajurakûna ñajanaa'me. Chû'u jûni vajuraisi'ejja'che musanukona ûcuaja'che chû'ure cuasana jûnisôsî'nata'ni vajurani Dios pa'icheja ai sani pa'ijanaa'me. 20 Dios Rekocho musanukonare raïumucuse chû'ûna'me Ja'ku ûcuatê'ejja'che pa'iche masiju musanukonare chû'u ja'me pa'iche-na'me chû'ure musanukona ja'me pa'iche masijanaa'me musanukona repaumucuse. 21 Chû'u chû'ûnê asa jachama'nê cho'ona chiime chû'ure. Chû'ure chiinare Ja'ku ûcuaja'che chiimû. Chû'u ûcuaja'che repanare chiimû chû'u pa'iche ñoja'mû masia'ju chini —chiisi'kûa'mû repau Jesús.

22 Ûcuarumu cheku Judas, Iscariotema'kûpi, ija'che i'kasi'kûa'mû:
—Chûkûna'te Paaku, mû'u pa'iche chûkûna'techi'a ñoja'mû chiisi'kûa'mû. ¿Je'se pa'ûna chekûnare pâi ñomaneja'u? —chiisi'kûa'mû repau.

23 Chikûna Jesús i'kasi'kûa'mû.

—Pâi chû'ure chiina chû'u chû'ûsi'e asa jachama'nê cho'ojanaa'me. Chû'u Ja'ku repanare chiimû. Chû'u Ja'kûna'me rani ja'me pa'ijanaa'me chûkûna repanare. 24 Chû'ure cuhenata'ni chû'u chû'ûnê asa jachaju cho'oma'me. Chû'ûchi'a te'eu cuasache'te i'kama'mû musanukonare. Chû'ure Raosi'ku Ja'ku kûachechi'a i'kakû'mû chû'u.

25' Irumu musanukonare ja'me pa'irumûna teana iere peore i'kamû chû'u. 26 Chû'u musanukonare cho'okaisi'ejja'che Cho'okaijarekocho'te Repau Rekocho'te raoja'mû Dios. Raouna musanukonare Dios chû'o peore che'choja'mû Reparekocho, musanukonapi chû'u i'kasi'ere cavesuma'nê cuasaju paapu chini.

27' Saipi'rakû musanukona rekoñoâre pojoju pa'iche'te jo'kamû chû'u. Chû'ure cuasamana pojoju pa'icheja'chema'mû chû'u jo'kache. Vajû-chûma'nê pa'iju sumava'na pa'imanejû'u musanukona. 28 Chû'u i'kasi'e asasinaa'me musanukona, “Saimû chû'u. Jâ'ata'ni jo'e rani musanukonare ja'me pa'ija'mû chû'u”, chiisi'e. Musanukonapi chû'ure chiirepana pani chû'ure na'a rua Masiku Ja'ku pa'icheja chû'u saijache asa pojokai-ra'ame musanukona. 29 Chuta'a chû'u saimarumûna jâ'are kûamû chû'u musanukonare, reparumûpi tî'auna chû'ûni jachama'nê cuasaa'ju chini.

30' Chura jmanukoru kûache paamû chû'u musanukonare. Chura chû'ure cuasamanare paakûji vati aipi chû'ûna pâi raipi'rame, chû'ûni chêa sa

cu'ache cho'oñu chini. Chu'ureta'ni paama'kua'mu repau vati ai. ³¹Ja'ku chũ'si'e peore cho'oku'mu chu'u, pāipi ña Ja'kure chu'u chiiche'te masia'ju chini. Re'omu. Juna, muañu —chiisi'kua'mu repau chukuna'te repau neenare.

Ucheñna'me repañu ka pa'icheja'che pa'iche'te kuamu

15 ¹Ūcuarumu Jesús chukuna'te repau neenani chu'vaku ija'che i'kasi'kua'mu:

—Ucherepañu pa'icheja'che pa'iku'mu chu'u. Chu'u Ja'kuta'ni ucheñu paakujache pa'iku'mu. ²Jā'ajekuna repañu kapi ūcuauakapi uche kūima'to tũ'sesōmu Repau repaka. Kūitota'ni repañu care'vakujeku repakapi na'a rua kūau chini repaka pa'ikaruāre cu'akaruāre verisōmu. ³Repañu kapi na'a rua kūau chini care'vaku cho'ocheja'che Dios musanukona chu'u che'choche Dios chu'o asa chēana rekoñoāre ūcuaja'che care'vamu Dios, si'arumu na'a re'oja'che paapu chini. ⁴Chu'uni si'arumu cuasaju musanukona rekoñoā chu'una'me pa'ijũ'u. Chu'u musanukonare si'arumu cuasaku musanukonana'me pa'ija'mu. Uche kapi repañu'te su'imaneni uchecha'cha kūima'mu. Ūcuaja'che musanukonapi chu'uni si'arumu cuasaju pa'imaneni re'oja'che pa'imanejanaa'me.

⁵Ucheñu pa'icheja'che pa'iku'mu chu'u. Musanukona chu'ure cuasana repañu ka re'oja'che kūiñeja'ñe pa'inaa'me. Musanukona rekoñoā chu'una'me pani chu'upi musanukonani ja'me pa'iu cho'okaiuna si'arumu na'a re'oja'che pa'ijanaa'me. Chu'upi cho'okaiuma'to re'oja'che pa'imanejanaa'me musanukona. ⁶Musanukona rekoñoā chu'una'me pa'imaneni uche ka kūimanesika cho'ocojñoñeja'ñe cho'ocojñojanaa'me, pāi veri sējo jũkuna uosōñeja'ñe.

⁷Musanukona chu'ure cuasache'te ūhama'ñe chu'una'me pa'iju chu'u che'choche'te cho'ojũ musanukonare uache ūcuauache'te sēejũ'u chu'ure. Sēeto ĩsija'mu chu'u. ⁸Musanukonapi re'oja'che pa'ijũna chekunapi ñani, “Ina Jesús neena, Diopi cho'okaiuna, re'oja'che pa'inaa'me”, chini Diore pojोजनाa'me repa. ⁹Chu'ure Ja'ku oicheja'che musanukonare oimu chu'u. Chu'u oiche cuhema'ñe musanukona rekoñoā chu'una'me pa'ijũ'u. ¹⁰Ja'ku chũ'ñe jachama'ñe cho'okujeku Repau oicojño'oku'mu chu'u. Musanukona ūcuaja'che chu'u chũ'ñe'te asa jachama'ñe cho'oni chu'u oicojño'ona pa'ijanaa'me.

¹¹Musanukonapi chu'u pojoku pa'icheja'che si'arumu pojoku paapu chini jā'are peore i'kamũ chu'u musanukonare. ¹²Ija'che paapu chini chũ'umu chu'u musanukonare: Chu'u musanukonare oicheja'che sāiñechi'a oiju pa'ijũ'u. ¹³Pāiu repau'te ja'me pa'ikujũ repau'te cu'ache cho'oche'te ūseku jũnisōñejē'e cuhema'ñe chuenisōku repau'te ja'me pa'iku'te oirepamu repau. Oiu repau cho'okaisi'ejache cheke jo'e na'a rua oiu cho'okaichejē'e

peom̃. ¹⁴Musanukonapi chũ'u chũ'ũñe'te cho'oni chũ'ũna'me pa'ijanaa'me musanukona. ¹⁵“Chũ'ũre cho'oche cho'okaina'me ina”, chiima'mũ chũ'u chura musanukonare. Cho'oche cho'okaina repañare paakũ cho'oche vesũme, kuamaũna. Chũ'ũta'ni, “Chũ'ũre ja'me pa'inaa'me ina”, chiimũ chũ'u musanukonare. Jã'ajekũna chũ'ũre Ja'ku i'kasi'e peore kuasi'kua'mũ chũ'u musanukonare. ¹⁶Musanukonapi chẽamanesinaa'me chũ'ũre. Chũ'ũa'mũ musanukonare chẽasi'ku. Chẽa paakũ iere chũ'u jo'kamũ chũ'u: Si'arũmũ cuhama'ñe re'oja'che cho'oju pa'ijũ'ũ, chekunapi ña chẽa chũ'ũni cuasaa'ju chini. Jã'aja'ñe cho'oju musanukonare uache'te Dioni s̃eto cho'okaija'mũ Repañ. ¹⁷Ija'che paapũ chini chũ'ũmũ chũ'u musanukonare: Sãĩñechi'a oiju pa'ijũ'ũ —chiisi'kua'mũ repañ.

Pãi Diore cuasamana Jesurejẽ'e cuheju repañ neenare cuheme

¹⁸Ūcuarũmũ Jesús jo'e i'kasi'kua'mũ.

—Diore cuasamanapi musanukonare cuhejũna repaña chũ'ũre charo cuhesi'ere cuasajũ'ũ. ¹⁹Musanukonapi Diore cuasamana pa'ito chiira'ame repaña musanukonare repaña pa'icheja'che pa'inajejũna. Aperũmũ repaña cuasacheja'che cuasasinaa'me musanukona. Chura chũ'ũpi musanukonare chẽa paakũna repaña cuasacheja'che cuasama'me musanukona. Jã'ajekũna repaña musanukonare cuheme. ²⁰Chũ'u musanukonare ija'che i'kasi'e cavesũmanejũ'ũ, “Cho'oche cho'okaikũ repañ paakũ'te na'a r̃ua pa'ikũma'mũ”, chiisi'ere. Chũ'ũre cuheju cu'ache cho'ona musanukonare ũcuaja'che cuheju cu'ache cho'ojanaa'me. Chũ'u chũ'vache asa jachama'ñe cho'onapi musanukona chũ'vache ũcuaja'che asa jachama'ñe cho'ojanaa'me. ²¹Chũ'u neenajejũna musanukonare jã'aja'ñe cho'ojanaa'me repaña chũ'ũre Raosi'ku pa'iche vesũnajejũ.

²²Chũ'u repañare rani chũ'vama'to repaña cu'ache cho'oche vesũra'ame repaña. Jã'ata'ni chura chũ'ũpi rani chũ'vakũna asasinajejũna, “Vesũju cho'osinaa'me chũkũna”, chiicu'amũ repañare. ²³Pãi chũ'ũre cuhena chũ'u Ja'kũre ũcuachi'a cuheme. ²⁴Chũ'ũpi chekũna pãi cho'omanesi'e Diochi'a cho'omasiche'te rani cho'o ñoma'to ro'iche peora'asi'kua'mũ repañare. Jã'ata'ni chũ'u cho'oche ñasinata'ni chũ'ũre cuheme repaña, chũ'u Ja'kũre ũcuachi'a. Jã'ajekũna ro'iche pa'imũ repañare jachasinajejũna. ²⁵Aperũmũ tocha jo'kasi'e Dios chũ'o repaña cho'ojachere ija'che kuamũ:

Chũ'ũre rupũ peoche cuheme repaña,
chiimũ. Repa tocha jo'kasi'e ũcuare cho'ocuhame repaña chũ'ũre cuhena.

²⁶Chũ'ũpi s̃ekũna Ja'ku musanukonare Repañ Rekocho'te raoja'mũ, musanukonare cho'okaiũ chũ'o ũcuarepa Kuajarekocho'te. Raoũna rani musanukonare chũ'u pa'iche'te kuaja'mũ Reparekocho. ²⁷Musanukona ũcuaja'che chũ'u apeche'chorũmũpi irũmũjatũ'ka chũ'ũre ja'me pa'ijũ ñana-jeju chekunani kuaju pa'ijũ'ũ chũ'u pa'iche'te —chiisi'kua'mũ repañ Jesús.

16 ¹Ūcuarum Jesús jo'e i'kasi'kua'mu. —Chu'ure cuasache'te ūhasōmanea'ju chini mūsanukonare jā'are peore kuamu chu'u. ²Pāi mūsanukonare chu'ure cuasanajejuna mai judiōpāi ch'i'ivū'ña kakache ūsejanaa'me. Na'a pa'isirumu pāiū ūcuana-kujī pāiū'te chu'ure cuasakuni vanisōni, “Diore cho'oche cho'okaiku'mu chu'u”, chiiu cuasaja'mu. ³Reparumu mūsanukonare jā'aja'ñe cho'ojana chu'urejē'e Ja'kurejē'e vesunajeju jā'aja'ñe cho'ojanaa'me repaana mūsanukonare. ⁴Jā'ajekuna mūsanukonare churana teana peore kuamu chu'u jā'a, jā'aja'ñe cho'orumu tī'aru, “Maire Paaku kuasi'epi ti'jñecuhamu maire”, chiiju cuasaa'ju chini —chiisi'kua'mu repaū.

Dios Rekocho cho'okaijachere kuamu

Ūcuarumu Jesús jo'e i'kasi'kua'mu.

—Chu'u apeche'chorumu mūsanukonani ja'me pa'iū chuta'a saimau mūsanukonare ti'jñejañe kuamanesi'kua'mu chu'u. ⁵Chura chu'ure Raosi'kuni ja'me pasa chini co'imū chu'u. Te'eu'jē'e mūsanukona chu'ure, “¿Jeechejana saiku mū'u?”, chiima'me. ⁶Chu'upi mūsanukonani chu'u saijachena'me mūsanukonare ti'jñejañe kuaua suma'mu mūsanukonare. ⁷Chu'u saima'to Dios Rekocho mūsanukonare ja'me pa'iū Cho'okaijarekocho raimaneja'mu mūsanukona rekoñoā. Chu'upi sanita'ni Dios Rekocho raoja'mu. Jā'ajekuna chu'upi mūsanukonani jo'ka sanisōru, na'a re'oja'mu mūsanukonare. Ūcuarepaa'me jā'a. ⁸Dios Rekochoji rani pāi rekoñoāna kuakuna repaana rekoñoā cu'ache pa'iche cuasa masijanaa'me repaana. Ūcuachi'a Dios chiiche rūhiñe pa'iche Repaū Rekochoji kuakuna masijanaa'me repaana. Ūcuachi'a cu'ache cho'oche ūhamana ro'ijache Dios Rekochoji kuakuna masijanaa'me repaana. ⁹Dios Rekochoji kuaua, “Jesucristoni cuasamaru cu'ache cho'ojū pa'ime mai”, chiiju masijanaa'me pāi. ¹⁰Chu'u Ja'ku pa'ichejana co'isōña pāi chu'ure jo'e űamanejanaa'me. Jā'ata'ni Dios Rekochoji kuaua chu'u rūhiñe pa'iche masijanaa'me repaana. ¹¹Chu'upi icheja cheja pa'inare chū'ukuni vati aini cajejanisōña repaū cu'ache cho'oku pa'iche peore ro'ija'mu repaū. Jā'a peore masijanaa'me pāi, Dios Rekochoji kuaua.

¹²Chu'o na'a rua i'kache paamu chu'u. Jā'ata'ni chura kuama'mu chu'u. Churana teana kuatojē'e asa chēamanera'ame mūsanukona. ¹³Dios Rekochoji chu'o ūcuarepa Kuarekochoji rani Dios chu'o ūcuarepare peore karama'ñe kuaua asa masijanaa'me mūsanukona. Jā'ata'ni Reparekocho Te'erekocho cuasaku kuamaneja'mu. Asasi'echi'a kuaja'mu na'a pa'isirumu ti'jñejañere. ¹⁴Dios Rekochoji chu'u i'kachena'me chu'u cho'oche kuaua asa chu'u Masiū pa'iche masijanaa'me mūsanukona. ¹⁵Ja'kupi i'kauna asa jo'e ūcuare i'kamū chu'u. Jā'ajekuna, “Chu'u i'kachena'me chu'u cho'oche Dios Rekochoji kuaua asa chu'u Masiū pa'iche masijanaa'me mūsanukona”, chiisi'kua'mu chu'u mūsanukonare.

16 'Jmamakarũ pa'isirũmũ musanũkona chũ'ũre ñamanejanaa'me. Jã'ata'ni jmamakarũ pani jo'e ñajanaa'me musanũkona chũ'ũre. Ja'kũ pa'ichejana co'imũ chũ'ũ —chiisi'kũa'mũ repaũ.

**Chura sumava'na pa'ina na'a pa'isirũmũ
pojoju pa'ijanaa'me musanũkona**

17 Jã'aja'ñe i'kaũna asa chũkũna repaũ neena te'ena sãĩñechi'a ija'che sēesinaa'me:

—¿Je'sere i'kakũ jã'ũ maire? “Jmamakarũ pa'isirũmũ musanũkona chũ'ũre ñamanejanaa'me. Jã'ata'ni musanũkona chũ'ũre jmamakarũ pani jo'e ñajanaa'me. Ja'kũ pa'ichejana co'imũ chũ'ũ”, chiisi'kũa'mũ. 18 Repaũ, “Jmamakarũ”, chiisi'e, ¿je'se chiikũ jã'a? Repaũ i'kache asavesũme mai —chiisinaa'me repaũ. Asavesũju repaũni sēniasaũ chiinata'ni sēemanesinaa'me.

19 Repaũ'te sēni asaũ chiiche'te masikũ i'kasi'kũa'mũ repaũ.

—Chũ'ũ musanũkonare, “Jmamakarũ pa'isirũmũ musanũkona chũ'ũre ñamanejanaa'me. Jã'ata'ni musanũkona chũ'ũre jmamakarũ pani jo'e ñajanaa'me”, chiisi'ere asavesũju, ¿sãĩñechi'a sēniasaju pa'iche musanũkona? 20 Ũcuachi'a chũ'ũre cu'ache ti'jñeũna ña otare oiju sumava'na pa'ijanaa'me musanũkona. Chũ'ũre cuasamanata'ni pojoju pa'ijanaa'me. Musanũkona sumava'na pa'isinata'ni na'a pa'isirũmũ pojoju pa'ijanaa'me. Ũcuarepaa'me jã'a. 21 Romio chĩipi'rani ruarepa asikũna oimo, reparũmũpi tĩ'aũna. Jã'ata'ni repao jñaasirũmũ chĩiva'ũni pojoko repao'te asisi'ejẽ'e cuasama'mo. 22 Jã'aja'ñe pa'ime musanũkona. Chura sumava'na pa'ime. Jã'ata'ni musanũkonani jo'e ñara chini raija'mũ chũ'ũ. Reparũmũ repao romio pojocheja'che rua pojojanaa'me musanũkona. Pãi te'eu'terejẽ'e ùsecu'aja'mũ musanũkona pojoche.

23 'Reparũmũta'ni musanũkona chũ'ũre jmamakarũjẽ'e chũ'o sēnia-samanejanaa'me. Reparũmũ musanũkonapi chũ'ũ Ja'kũni, “Chũkũna Jesús neenaa'me. Chũkũna sēẽñe cho'okaijũ'ũ”, chiiju ũcuauache'te sēeto cho'okaija'mũ Repaũ. Ũcuarepaa'me jã'a. 24 Irũmũjatũ'ka musanũkona, “Chũkũna Jesús neenajeju chũkũna sēẽñe cho'okaijũ'ũ”, chiiju Diore jmamakarũjẽ'e sēemanaa'me. Churata'ni Ja'kũni jã'aja'ñe sēejũ'ũ. Sēeto cho'okaija'mũ Repaũ, musanũkonapi pojoju paapu chini. Ũcuarepaa'me jã'a —chiisi'kũa'mũ repaũ.

Diore cuhenare Jesucristo na'a rua masikũ pa'iche'te kuamu

25 Ũcuarũmũ Jesús jo'e i'kasi'kũa'mũ.

—Musanũkonare Ja'kũ pa'iche'te kuakũ vesache chũ'ũ cuasacheji kũa-si'kũa'mũ chũ'ũ. Na'a pa'isirũmũta'ni Ja'kũ pa'iche jã'aja'ñe kuama'ñe te'erũhiñe kuaja'mũ chũ'ũ. 26-27 Reparũmũ musanũkonare uache'te Dioni

sēni, “Jesús neenaa'me chūkuna. Jā'ajekuna chūkuna sēēne cho'okaijū'u”, chijianaa'me musanukona. Reparumu musanukonani Ja'kupi oiū ūcuare cho'okasa chiiuna, “Repana sēēne cho'okaijū'u”, chiimaneja'mu chū'u Ja'kure. Musanukonapi chū'uni chiiju, “Dios Raosi'kua'mu iku”, chini cuasanajejuna musanukonare oiū cho'okaija'mu Ja'ku. ²⁸Ja'ku pa'icheja pa'isi'kupi icheja chejana cajesi'kua'mu chū'u. Chura icheja cheja pa'isi'kupi jo'ka Ja'ku pa'ichejana col'ipi'ramu chū'u —chiisi'kua'mu repau.

²⁹Chikuna chūkuna repau neena i'kasinaa'me.

—Churata'ni mu'u aperumu i'kasi'ejache i'kama'ne te'erūhi'ne i'kamū mu'u, asamasire'оче. ³⁰Peore masiku'mu mu'u. Masime chūkuna chura jā'a. Pāi ūcuanuko cuasache masiku'mu mu'u. Jā'ajekuna pāi, “¿Ūquere musanukona chū'ure sēñu chiiche?”, chiima'kua'mu mu'u. Mu'upi jā'a-ja'ne pa'iuna, “Dios Raosi'kua'mu iku”, chiinaa'me chūkuna mu'ure —chiisinaa'me chūkuna.

³¹Chitena Jesús i'kasi'kua'mu.

—Chura musanukona chū'ure cuasarepame. ³²Jā'ata'ni musanukona jmamakarū pa'isirumu vajuchuju te'enachi'a chū'ure te'eu'te jo'ka musanukona vūñana col'isōjanaa'me. Te'eva'ure jo'ka col'isōcojñosiva'uta'ni chū'uni Ja'kupi ja'me pa'iuna te'eva'u pa'imaneja'mu chū'u. ³³Musanukonare chū'ure cuasanajejuna jā'are i'kamū chū'u, asa re'oja'che pojoju paapu chini. Diore cuasamana musanukonare cu'ache cho'ojanaa'me. Cu'ache cho'ocojñojanata'ni vajuchuma'ne pojoju re'oja'che pa'ijū'u musanukona. Diore cuhenare na'a cajejaiche pa'ikujeku musanukonare cho'okaija'mu chū'u —chiisi'kua'mu repau Jesús.

Jesús repau neenare Diore sēekaiche'te kuamu

17 ¹Jā'aja'ne i'kacuha Jesús cunaumure mu'ne ñaku jja'che i'kasi'kua'mu: —Ja'ku, mu'u chiisirumu tī'acuhamu. Mu'upi chū'u peore Masiu pa'iche pāire cho'o ñojū'u. Chū'u ūcuaja'che mu'u peore Masiu pa'iche cho'o ñora. ²Chū'ure mu'u chiire pāire ūcuanukore chū'ua'ku chini jo'kasi'kua'mu mu'u. Chū'upi paaku chū'ua'ku chini mu'u chēa jo'kasinare mu'u pa'icheja sani pa'iche'te jo'kamū chū'u. ³Mu'ure Diorepau'te Ūcuate'eu'te cuasaju chū'ure mu'u Raosi'kure Jesucristo'te cuasana mu'u pa'ichejare ai sani pa'ijanaa'me.

⁴Mu'u, “Chejana sani cho'ojū'u”, chiisi'ere chū'upi ichejare chejare rani pa'iu cho'o pi'niuna ña mu'u peore Masiu pa'iche masime pāi. ⁵Ja'ku, chura chū'ure chuta'a cheja cho'omarumupi vna mu'una'me pa'iu chū'u aperumu chū'usi'ejache're jo'e jo'kajū'u chū'ure, ūcuaja'che chū'upi jo'e chū'uku paau chini.

⁶Pāi mu'ure cuasamanesinapi chura mu'uni cuasajuna chū'uni chēa jo'kasi'kua'mu mu'u, chū'upi paaa'ku chini. Mu'u pa'iche'te kuasi'kua'mu

chũ'u repanare, asa masia'jũ chini. Mũ'u neenaa'me repana. Chũ'upi paaa'kũ chini chũ'uni jo'kasi'kua'mũ mũ'u repanare. Mũ'u chũ'ũñe asa jachama'ñe cho'ome repana. 7 Chũ'u che'chochena'me chũ'u pa'iche peore mũ'u jo'kasi'ea'me. Chura masime repana jā'a. 8 Mũ'u chũ'ũre kuasi'e chũ'upi kuaũna asa chēasinaa'me repana. Jā'ajekũna chũ'ũre, “Dios pa'i-cheja raisi'kua'mũ iku. Dios Raorepasi'kua'mũ”, chii'jũ masime repana.

9 Mũ'ũni sēekaimũ chũ'u repanare. Mũ'ũre cuasamanareta'ni sēekaima'mũ chũ'u. Chũ'upi paaa'kũ chini mũ'u chēa jo'kasinarechi'a sēekaimũ chũ'u, mũ'u neenajejũna. 10 Chũ'u neenare ũcuanũkore ja'me paakũ'mũ mũ'u. Chũ'u ũcuaja'che mũ'u neenare ũcuanũkore ja'me paakũ'mũ. Repanapi re'oja'che pa'ijũna ñani, “Inare Paakũ Jesucristo peore masikũ'mũ”, chii'janaa'me pāi.

11 Icheja cheja na'a jeerũmũ pa'imaneja'mũ chũ'u. Mũ'u pa'ichejana co'ipiracuhamũ chũ'u. Repanata'ni saimairo icheware chejare pa'ijũ pa'ijanaa'me. Ja'kũ, re'okũ'mũ mũ'u. Repanare mũ'u chũ'ũre jo'kasinare mũ'upi peore Masikũji kuirajũ'u, mai ũcuate'eũ pa'icheja'che repapani ũcuate'eũja'che paapũ chini. 12 Mũ'upi cho'okaiũna chũ'u neenani ja'me pa'iu kuirakũ pa'ikũ'mũ chũ'u, mũ'ũre cuasache'te ũhasõ cho'osõmanea'jũ chini. Jā'ata'ni cho'osõjau te'eũ pa'imũ. Repau cho'oku cho'osõjañere kuañũ chini Dios chũ'o kuana tocha jo'kasi'epi ũcuarepa ti'jñeja'mũ repau'te. Chekunareta'ni te'eũ'terejẽ'e cho'osõmanesi'kua'mũ chũ'u.

13 Chura mũ'u pa'ichejana saipiramu chũ'u. Jā'ata'ni chuta'a icheware chejare pa'iu chũ'u neenani iere peore i'kamũ chũ'u, repapani chũ'u pojo'kũ pa'icheja'che cuhama'ñe pojo'jũ paapũ chini. 14 Mũ'u chũ'ũre kuasi'e chũ'o kuasi'kua'mũ chũ'u repanare. Mũ'ũre cuasamana cuasacheja'che cuasama'kua'mũ chũ'u. Chũ'u neena ũcuaja'che repana cuasacheja'che cuasamanaa'me. Jā'ajekũna mũ'ũre cuasamana cuheme repanare. 15 Mũ'upi repapani tiichejana saa'kũ chini sēema'mũ chũ'u. Rupũ mũ'upi vati repanare cu'ache cho'ora chiiche'te ũsea'kũ chini sēekaimũ chũ'u repanare. 16 Mũ'ũre cuasamana cuasacheja'che cuasama'kua'mũ chũ'u. Chũ'u neena ũcuaja'che repana cuasacheja'che cuasamanaa'me. 17 Mũ'u chũ'o ũcuarepaa'me. Repanare che'chojũ'u repachũ'o, asa chēa mũ'u chũ'ũñe'te cho'ojũ re'oja'che paapũ chini. 18 Mũ'u chũ'ũre ichewa raosi'e-ja'che chũ'u repanare mũ'u chũ'ore si'achejña ku'ijũ chũ'vajũ paapũ chini saojamũ. 19 Chũ'u neenapi ña chēa chũ'u cho'ocheja'che mũ'u chũ'ũñe'te cho'ojũ paapũ chini mũ'u chũ'ũñechi'a cho'okũ'mũ chũ'u.

20 Repanarechi'a sēekaima'mũ chũ'u. Repapani chũ'vajũna asa chēa chũ'ũre cuasajanare ũcuachi'a sēekaimũ chũ'u. 21 Mũ'ũna'me chũ'u ũcuate'eũja'che pa'inaa'me mai. Ja'kũ, mũ'ũni sēmũ chũ'u, chũ'u neenapi mai ũcuate'eũ pa'icheja'che ũcuate'eũja'che paapũ chini, ũcuachi'a mai-na'me si'arũmũ ũcuate'eũja'che paapũ chini. Jā'aja'ñe pa'ijũna repana

re'oja'che pa'iche'te ñani mʉ'ure cuasamana, “Jesús inare paaku Dios Raosi'kua'mʉ”, chiijanaa'me. Jā'aja'ñere chiimʉ chʉ'ʉ. ²²Mʉ'ʉ chʉ'ʉre īsisi'eja'che chʉ'ʉ neenare jo'kamʉ chʉ'ʉ, repapani mai ūcuate'eʉ pa'i-cheja'che ūcuate'eʉja'che paapʉ chini. ²³Repanare ja'me pa'ikʉ'mʉ chʉ'ʉ. Mʉ'ʉ ūcuaja'che chʉ'ʉre ja'me pa'ikʉ'mʉ. Pāipi mʉ'ʉre cuasamanapi repapani ūcuate'eʉja'che pa'ijʉna ña, “Jesús Dios Raosi'kua'mʉ; Repaʉ Mamakʉ'te oicheja'che oimʉ Dios inare”, chiiʉ masia'jʉ chini.

²⁴Ja'kʉ, mʉ'ʉ chʉ'ʉre paaa'kʉ chini jo'kasinare chʉ'ʉ sani pa'ija-chejare mʉ'ʉ pa'ichejare sani ja'me paapʉ chiimʉ chʉ'ʉ, chʉ'ʉ Masiʉ pa'iche'te ñajʉ paapʉ chini. Mʉ'ʉ chʉ'ʉre chuta'a cheja cho'omarʉmʉpi vʉa oikʉjekʉ chʉ'ʉni Masiʉ pa'iche jo'kasi'kua'mʉ. ²⁵Ja'kʉ, re'okʉ'mʉ mʉ'ʉ. Mʉ'ʉre cuasamana mʉ'ʉ pa'iche vesʉme. Chʉ'ʉta'ni masimʉ. Chʉ'ʉ neena ūcuaja'che mʉ'ʉ chʉ'ʉre raosi'e masime. ²⁶Mʉ'ʉ pa'iche kuasi'kua'mʉ chʉ'ʉ repapanare. Ūcua cuhama'ñe kuakʉ pa'ija'mʉ chʉ'ʉ, repapani mʉ'ʉ chʉ'ʉre oicheja'che sāiñechi'a oijʉ paapʉ chini. Repana rekoñoāre ja'me pa'ija'mʉ chʉ'ʉ —chiisi'kua'mʉ repaʉ.

Jesure chēasi'ere kuamʉ

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

18 ¹Jesús Diore sēni pi'nisirʉmʉ chʉkʉna repaʉ neena ūcuauʉna'me eta sani Cedrón chiara'charʉ chekʉkā'kona jē'esinaa'me. Jēni sani olivo sūkiñʉā pa'ichejana tī'asinaa'me chʉkʉna. ²Aperʉmʉ chʉkʉna Jesuna'me si'arʉmʉ chi'isichejajekʉna Judas masisi'kua'mʉ repacheja, pāipi cu'ache cho'oa'jʉ chini Jesure jo'kajaʉ. ³Jā'ajekʉna Judapi saʉna Jesuni chēajaapʉ chini phairipāi chʉ'ʉna fariseopāina'me Dios vʉ'e pē'jekainani chʉ'ʉasome. Chʉ'ʉrena Jesús pa'ichejana Dios vʉ'e pē'jekainana'me sōtaopāi Judapi rakʉna vaichena'me ʉoñoāna'me ʉopʉā rajʉ raisinaa'me. ⁴Ūcuarʉmʉ Jesús repaʉ'te ti'jñejañe peore masikʉjekʉ repapanare eta tijña sēesi'kua'mʉ.

—¿Neeni ku'eche mʉsanʉkʉna? —chiisi'kua'mʉ repaʉ.

⁵Chikʉna i'kasinaa'me repana.

—Nazaret vʉ'ejoopo cakʉni Jesuni ku'eme chʉkʉna —chiisinaa'me.

Chitena i'kasi'kua'mʉ repaʉ.

—Ūcuau'mʉ chʉ'ʉ —chiisi'kua'mʉ.

Repaʉ Judas Jesure cu'ache cho'oa'jʉ chini rasi'kʉ ūcuanaana'me pa'i-si'kua'mʉ. ⁶Jesupi, “Ūcuau'mʉ chʉ'ʉ”, chikʉna asa teana cho'je co'iche tāisinaa'me repana. ⁷Cho'je co'iche tāijʉna repapanare jo'e i'kasi'kua'mʉ repaʉ.

—¿Neeni ku'eche mʉsanʉkʉna? —chiisi'kua'mʉ.

Chikʉna jo'e i'kasinaa'me repana.

—Nazaret vʉ'ejoopo cakʉni Jesuni ku'eme chʉkʉna —chiisinaa'me repana.

⁸Chitena Jesús jo'e i'kasi'kua'mu.

—“Ūcuau'mu”, chinicuhasi'kua'mu chu'u musanukonare. Chu'ure ku'eni inare chu'u neenareta'ni chēamanejũ'u, sani paapu —chiisi'kua'mu repau.

⁹Aperumu Jesús Puka'kuni sēeu ija'che i'kasi'kua'mu: “Ja'ku, chu'upi paaku chũ'ua'ku chini mu'u chu'ure jo'kasinare te'eu'terejē'e cho'osōma-nesi'kua'mu chu'u”, chiisi'kua'mu. Jā'ajekuna aperumu repau i'kasi'epi ūcuarepa ti'jñea'ku chini, “Inare chekunareta'ni chēamanejũ'u sani paapu”, chiisi'kua'mu repau. ¹⁰Ūcuarumu Simón Pedro va'ti paakujeku ruta judío phairi aire cho'оче cho'okaiku Malco'te cājoro uajjũtu cakã'ko pa'icājoro'te tēo vatosi'kua'mu. ¹¹Tēouna Jesús repau'te Pedro'te i'kasi'kua'mu.

—Repava'ti jo'e juojũ'u. Ina chu'ure cu'ache cho'ojache Ja'ku jo'kasi'ea'me. Ja'ku jo'kasi'e cuhema'mu chu'u —chiisi'kua'mu repau.

Jesure v̄ee Anás vu'ena sasi'ere kuamu

¹²Ūcuarumu repaana sōtaopāi repanare chũ'ukuna'me judiōpāi chũ'una chēa v̄eesinaa'me repau'te Jesure. ¹³Chēa v̄ee repau'te charo Anás vu'ena sasinaa'me repaana. Reparumu Caifás Anás mamakoni paasi'kua'mu. Repau Caifás repaũsurumu judío phairi ai pa'isi'kua'mu. ¹⁴Aperumu repau Caifás judiōpāi chũ'unare ija'che chu'vaasomu: “Maipi Jesús cho'оче'te ũsemapu jainuko chuenisōto cu'amu. Pāi ūcuanuko chuenisōmanea'ju chini cho'okuchi'a ūcuate'eu chuenisōto na'a re'omu”, chiniasomu.

Pedro, “Jesús neekuma'mu chu'u”, chiisi'ere kuamu

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵Jesuni sasōjuna chukuna repau neena Simón Pedrona'me chu'u cho'jepi tuhasinaa'me repanare. Tuha judío phairi ai vu'e sa'navu cararipuna cuaajuna ja'me kakasi'kua'mu chu'u phairi ai masicojñokujeku. ¹⁶Pedrota'ni kakama'ñe jatisa'aro kueñena canukasi'kua'mu. Ūcuarumu chu'u Jesús neeku jo'e eta repav̄e cho'omajñaruã cho'okaio jatisa'aro ñakaikoni sēeuna vataona Pedro'te cuaosi'kua'mu chu'u. ¹⁷Jā'aja'ñe vata cuaoko ña i'kasi'koa'mo repao Pedro'te. —¿Jesús neekuma'ku mu'u? —chiisi'koa'mo repao.

Chiiona i'kasi'kua'mu repau.

—Pāamu. Jā'u neekuma'mu chu'u —chiiu joresi'kua'mu repau.

¹⁸Reparumu rua sasukuna toa suha rūhiso'koro nukaju kūhisinaa'me repav̄e cho'оче cho'okainana'me Dios vu'e p̄jēkaina. Ūcuaja'che Pedro repanare ja'me nukaku kūhisi'kua'mu.

Phairi ai Jesure chu'o sēesi'ere kuamu

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹Ūcuarumu judío phairi ai Jesure repau che'chochena'me repau neena pa'iche sēesi'kua'mu. ²⁰Sēeuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Pāi ūcuanuko asaju'te judiōpāi chi'ivũñana kaka che'chosi'kua'mu chu'u. Chekurumu Dios vu'ena kaka che'chosi'kua'mu, repa judiōpāi si'arumu chi'ivũñana. Rope'e che'chomanesi'kua'mu chu'u. ²¹ Chu'ure sēemanejũ'u. Chu'u i'kache asasinani sēniasajũ'u. Chu'u i'kasi'e masime repa —chiisi'kua'mu repa.

²² Jesupi jā'ajañe i'kauna Dios vu'e pē'jekaiku pāi chēaku kueñere nukaku Jesure chiana vaiu ija'che i'kasi'kua'mu:

—¿Je'se pa'iuna mu'u ikure phairi aire jā'ajañe i'kakū? —chiisi'kua'mu.

²³ Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—¿Ūquere chu'u cu'ache i'kare? Chu'u cu'ache i'kasi'e pa'ito kuajũ'u. Jā'ata'ni, ¿je'se cuasaku mu'u chu'ure cu'ache i'kamanesi'kure vaiku? —chiisi'kua'mu repa.

²⁴ Chikuna Anás repa'te Jesure vēesi'e chuta'a josema'kuni judiō phairi ai Caifás vu'ena muvaal'ju chini chũ'usi'kua'mu.

Pedro jo'e, “Jesús neekuma'mu chu'u”, chiisi'ere kuamu

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Ūcuarumu Pedro'te nukaku kūhikuni ija'che sēesinaa'me repa:

—¿Jesús neekuma'ku mu'u? —chiisinaa'me.

Chijuna Pedro jachaku,

—Pāamu. Jā'u neekuma'mu chu'u —chiisi'kua'mu.

²⁶ Jā'api phairi aire cho'oche cho'okaikuji cājoro tēo vatocojñosi'ku majapāi'ji i'kasi'kua'mu Pedro'te.

—Mu'ure olivo sūkiñuā pa'ichejana Jesuna'me pa'ikuni ñasi'kua'mu chu'u —chiisi'kua'mu.

²⁷ Chikuna Pedro jo'e jachasi'kua'mu. Jachatona kura chu'isi'kua'mu.

Pilato ti'jñeñe Jesure nuko chu'o sēesi'ere kuamu

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Ūcuarumu judiōpāi chũ'una ñatapi'ratona Jesure Caifás vu'e pa'i-si'kure Romapāi chũ'uku Pilato vu'ena muvasinaa'me. Muva tī'a judiō peona vu'ejekuna cu'are cuheju kakamanesinaa'me repa pascua āijañere āure āñu chini. Aperumu repa aipāipi pascua tī'api'rarumu judiō peona vu'ña kakache ūseasome. Jā'ajekuna repa'api ūcuavũ'ena kakaru pascua āiñe āu āicu'ara'amū, repa'api cu'are paajuna. ²⁹ Jā'ajekuna Pilato repa'are ve'sena eta i'kasi'kua'mu.

—¿Ūquere cu'ache cho'oña musanukona ikure rare? —chiisi'kua'mu repa.

³⁰ Chikuna i'kasinaa'me repa.

—Chukuna ikure cu'ache cho'omanesi'ku pa'ito ramanera'asinaa'me —chiisinaa'me repa.

³¹ Chitena Pilato i'kasi'kua'mu.

—Ikure musanukonapi sa musanukona aipai chũ'u jo'kasi'epi cu'ache cho'ojũ'u —chiisi'kua'mu.

Chikuna i'kasinaa'me repa.

—Chukuna judiõpãi pãiu'te te'eu'terejẽ'e vanisõñe jo'kacojñomanesina-jejuna cu'ache cho'onare vanisõñu chiitojẽ'e vaicu'aku'mu —chiisinaa'me.

³² Jã'aja'ñe cho'ojuna Jesús i'kasi'e repa, “Kurususẽ'vero jẽ'jo vëasõ-janaa'me chũ'ure”, chiisi'e ti'jñepi'rasi'kua'mu. ³³ Pilato jo'e kaka Jesure soni rao i'kaasomu.

—¿Mu'u judiõpãi ñcuanukore chũ'uku'u? —chiniasomu.

³⁴ Chikuna Jesús i'kaasomu.

—¿Mu'u te'eu cuasache'te sêeku mu'u chũ'ure? Rupa chekunapi kua-juna asasi'ere, ¿jã'aja'ñe sêeku mu'u chũ'ure? —chiniasomu repa.

³⁵ Chikuna Pilato i'kaasomu.

—Judiõpãiuma'mu chũ'u. Mu'u majapãi judiõpãipi judío phairipãi chũ'unana'me rasinaa'me mu'ure. ¿Ëquere mu'u cho'ou? —chiniasomu repa.

³⁶ Chikuna Jesús i'kaasomu.

—Pãi chũ'ukuta'ni icheja canare chũ'uma'kua'mu chũ'u. Chu'upi icheja canare chũ'uku pa'ito chũ'u neenapi chũ'ure sa judiõpãi chũ'unani jo'ka-manea'ju chini ñseju cavaju vaira'asinaa'me. Icheja canare chũ'ukuma'mu chũ'u —chiniasomu repa.

³⁷ Chikuna Pilato sëniasomu repa'te.

—¿Jã'a pa'ito mu'u pãi chũ'uku'u? —chiniasomu.

Chikuna Jesús i'kaasomu.

—Jũju, mu'u i'kache ñcuarepaa'me. Pãi chũ'uku'mu chũ'u. Cunaumu pa'isi'kupi icheja chejana pãio jñaacojñosi'kua'mu chũ'u Dios pa'iche'te chũ'o ñcuarepare kũara chini. Dios pa'iche masiñu chiinachi'a chũ'u kũache ñcuarepa jachama'ñe asa chẽame —chiniasomu repa.

³⁸ Chikuna Pilato jo'e i'kaasomu.

—¿Ëquea'che jã'a, chũ'o ñcuarepa kũache? —chiniasomu repa.

Pãi Jesure vanisõñe chũ'usi'ere kuamu

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Repa'te sēni pi'ni Pilato jo'e eta i'kasi'kua'mu repanare judiõpãi chũ'unare.

—Ikure repa cu'ache cho'osi'ere kũakuna asara chini chũ'o sëniasa-si'kua'mu chũ'u. Jã'ata'ni chũ'u cuasato jmamakarujẽ'e repa cu'ache cho'osi'e peomu. Musanukona, “Cu'ache cho'oku'mu iku”, chiiche cho'o-ma'kua'mu. ³⁹ Pascuarumu ti'ato ñsurumu pa'iche chẽacojñosi'kure te'eu'te etoku'mu chũ'u, musanukona etojũ'u chiikuni. ¿Ikuni judiõpãi chũ'ukuni etojũ'u chiiche musanukona? —chiisi'kua'mu repa.

⁴⁰Chikuna asa ũcuanuko cuiju i'kasinaa'me repa.

—Etomanejũ'u jã'ure. Barrabani etokaijũ'u chukuna'te —chiiju cuisi-naa'me repa.

Repa Barrabás ñaau paniasomu.

19 ¹Repanapi jã'aja'ñe i'kaju cuirena Pilato Jesuni sa sui'suea'ju chini chũ'uasomu. Chũ'una sōtaopāipi sa sui'sueasome repa'te.

²Ūcuachi'a miu tuhivu cho'o Jesús sījopuna tuo kãa pāi chũ'una ju'ikāare chimaajakāare sachaasome repa'te. ³Sacha pi'ni repa'te ruarepañōa kueñe raiju ija'che i'kaasome repa:

—iKupi judiōpāire si'arumu chũ'uku paa! —chiiju repa chiana vaniasome repa.

⁴Jã'aja'ñe cho'orena Pilato repa'are pāi jo'e eta i'kasi'kua'mu.

—Asarepajũ'u, musanukona. Eto ñoja'mu chu'u repa'te. Chu'u cuasato cu'ache cho'oma'kua'mu repa —chiisi'kua'mu repa.

⁵Ūcuarumu Jesupi sījopu'te miu tuhivu tuhiu kãa chimaajakāare ju'iu etauna ija'che i'kasi'kua'mu Pilato:

—iÑajũ'u! Ikuu'mu repa —chiisi'kua'mu.

⁶Chikuna phairipāi chũ'unana'me Dios vu'e pē'jekaina repa'te Jesure ña cuiju i'kasinaa'me.

—Kurususē'verona jē'jo nukojũ'u jã'ure. Kurususē'verona jē'jo nukojũ'u —chiisinaa'me repa.

(Jn 19.5)

Chitena Pilato i'kasi'kua'mu.

—Chu'u cuasato cu'ache cho'omanesi'kua'mu iku. Jā'ajekuna ikure vanisōñe chū'ucuhemu chu'u. Musanukonapi sa kurususē'verona jē'jo nukojū'u ikure —chiisi'kua'mu repau.

7Chikuna judiōpāi chū'una i'kasinaa'me.

—“Dios Mamaku'mu chu'u”, chiiu joreku'mu iku. Chukuna aipāi jā'a-ja'ñe i'kaju jorenare, “Vanisōjū'u”, chiiu chū'u jo'kaasome. Jā'ajekuna repa chū'u jo'kasi'e vanisōñe pa'imū ikure —chiisinaa'me repa.

8Jā'aja'ñe i'kache'te asa Pilato na'a rua vajuchuasomu. 9Ūcuarumu repau jo'e vū'ena Jesure cuaa sēniasomu.

—¿Jeecheja caku'a'u mu'u? —chiniasomu repau.

Sēeku'teta'ni Jesús i'kamaneasomu.

10I'kamauna Pilato jo'e i'kaasomu.

—¿Chu'u sēeñe kuamaneja'u mu'u? Pāi chū'ukujekuna chu'ure uache chū'ure'omu chu'ure, mu'ure kurususē'verona jē'jo nukochena'me jose etoche. ¿Jā'a vesuku mu'u? —chiniasomu repau.

11Chikuna Jesús i'kaasomu.

—Mu'uni Diopi pāi chū'ūñe jo'kamaneru chu'ure jā'aja'ñe cho'ojache chū'ucu'ara'amū mu'ure. Chu'ure chēaal'ju chini sa jo'kasi'ku mu'ure na'a rua cu'ache cho'osi'kua'mu —chiniasomu repau.

12Jā'aja'ñe i'kauna asa Pilato repauni jose etora chini jo'e eta rua i'kasi'kua'mu repanare pāi. I'kakū'teta'ni repa judiōpāi cuiju i'kasinaa'me.

—“Pāi chū'uku'mu chu'u”, chiinapi maire ūcuanukore chū'uku'te Césa'te cuheme. Jā'ajekuna mu'upi jā'uni ūcuare jā'aja'ñe i'kasi'kuni jose etoni repau'te maire ūcuanukore chū'uku'te ja'me pa'ikuma'mu mu'u —chiisinaa'me.

13Repa i'kache asa pi'ni Pilato Jesure ve'sena etojū'u chini pāi cu'ache cho'osi'e kuajuna asaku űu'isaivuna pūsi'kua'mu. (Repasaivu rūiraripu “Gabata” chiimu hebreo chu'o. “Gabata” chini “Cata je'nasiraripu” chiimu.) 14Pascuarumu tī'añe te'eumucuse karatona nukarepaū sū'itona judiōpāi chū'unare i'kasi'kua'mu Pilato.

—iÑajū'u ikure, musanukonare ūcuanukore chū'uku'te! —chiisi'kua'mu repau.

15Chikuna cuiju i'kasinaa'me repa.

—Sa vanisōjū'u jā'ure. Sa vanisōjū'u jā'ure. Kurususē'verona jē'jo nukojū'u jā'ure —chiisinaa'me repa.

Chitena i'kasi'kua'mu repa.

—¿Musanukonare chū'uku'te kurususē'verona jē'jo nuko vēasōjū'u chiiche musanukona? —chiisi'kua'mu.

Chikuna judiō phairipāi chū'una i'kasinaa'me.

—Césachi'aa'mu pāi ūcuanukore chū'uku —chiisinaa'me.

¹⁶Chitena Pilato Jesure sôtaopãire jo'kasi'kua'mu, sa kurususê'verona jê'jo nukoa'ju chini. Jo'kauna repau'te sasôsinaa'me repana.

Jesure kurususê'verona jê'josi'ere kamu

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷Sajuna Jesús repau'te jê'jo nukojasê'vero kurususê'vero kuãiu Calavera aikûtina Pãi sîjopujakûti chiikûtina saisi'kua'mu. “Calavera” chini “Gólgota” chiimu hebreo chu'o. ¹⁸Ûcuachejana repana Jesure kurususê'verona jê'jo nukosinaa'me. Chekunare ûcuaja'che ka'chanare kurususê'veroãna jê'jo nukosinaa'me repana. Te'eu'te Jesús ûjajûtu cakã'kona nukosinaa'me repana. Chekuni kã'kojûtu cakã'kona nukosinaa'me. Jesure repana chenevuna nukosinaa'me. ¹⁹Ûcuarumu Pilatoji chû'una tochasiko'a kurususê'vero chã'tirona jê'jo suosinaa'me repana, Iku JESUS, NAZARET Vu'EJOPO CAKUA'MU. JUDIOPAI CHÛ'UKU'MU, chiiche tochasiko'are. ²⁰Pilatoji chû'una hebreo chu'o, griego chu'o, latín chu'o tochasinaa'me repako'a. Repacheja Jesure kurususê'vero jê'jo nukosicheja Jerusalén vu'ejoopo kueñe pa'isi'kua'mu. Jã'ajekuna judiopai jainuko rani repako'a tochasi'e ñasinaa'me. ²¹Judío phairipai chû'una repako'a tochasi'ere ña i'kasinaa'me Pilato'te.

—Jã'a, “Judíopai chû'uku'mu iku”, chiiju tochasi'e tunosó, “ ‘Judíopai chû'uku'mu chu'u’, chiisi'kua'mu iku”, chiiche tocha suojû'u —chiisi-naa'me repana.

²²Chitena Pilato i'kasi'kua'mu.

—Chu'upi chû'una tochasi'ea'me jã'a. iÛcua jã'aja'ñe paau! —chiisi'kua'mu repau.

²³Repana sôtaopai Jesure kurususê'verona jê'jo nuko pi'ni repau ju'isikãa mini ûcuaka'chapana te'ese'rechi'a che're paasinaa'me. Chekukãa tûosikãa repakãapi juhasi'epi peokuna te'eujakãajekuna sãinechi'a ija'che i'kasinaa'me repana:

²⁴—Ikãa che'resômaneu mai. Rupû ikãa paajauni catara'karuã tochasira'karuãpi chejana su'a jñaanu —chiisinaa'me repana.

Jã'aja'ñe cho'ojû Dios chu'o kuakaisina tocha jo'kasi'e kuache'te ûcuarepa cho'osinaa'me repana sôtaopai, ija'che kuache'te:

Chu'u ju'isikãa te'ese'rechi'a che're paasinaa'me repana.

Chekukãa tûosikãa paajauni jñaanu chini catara'karuã mami

tochasira'karuãpi chejana su'asinaa'me repana,

chiimu repa tocha jo'kasi'e.

²⁵Jesús jê'jo suocojñosi'ku nukasê'vero kueñere romi ûcuaka'chapana nukasinaa'me, repau puka'kona'me repao cho'jeo, cheko María Cleofas rûjona'me María Magdalena. ²⁶Nukajuna chu'u Jesús neeku repau rua chiicojñoku repau puka'kore kueñe nukasi'kua'mu. Nukakuna ña Jesús repau puka'kore i'kasi'kua'mu.

—Ja'ko, mɛ'u chĩja'ia pa'ija'mu iku —chiisi'kua'mu repaɯ chu'ure.
 27 Chini chu'ure ũcuaja'che i'kasi'kua'mu repaɯ— Mɛja'koja'io pa'ija'mo iko —chiisi'kua'mu repaɯ.

Jã'aja'ñe i'kaɯna asa jã'arumapi teana repao'te chu'u vu'ena sa kui-rasi'kua'mu chu'u.

Jesús jũ'isi'ere kuamu

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

28 Jã'aja'ñe i'ka pi'ni, “Ja'ku chũ'u jo'kasi'e peore cho'o pi'nicuhasi'ea'me”, chini cuasaku ija'che i'kasi'kua'mu:

—Okouamu chu'ure —chiisi'kua'mu repaɯ.

Jã'aja'ñe i'kaku Dios chu'o aperumu kuasina tocha jo'kasi'e kuache'te ũcuarepa cho'osi'kua'mu repaɯ.

29 Ũcuachejare churura'puru uche cono ruara'ka timusira'puru ñu'i-si'kua'mu. Repana sôtaopã ũcuara'kana chu'isuvu'ji chũsa chũu hisopo vâsocho chã'tirona repasuru quẽo sũo mũo repaɯ chu'opona nosinaa'me chu'chua'ku chini. 30 Mũorena chu'chu ũku pi'ni ija'che i'kasi'kua'mu repaɯ:

—Peore cho'o pi'nicuhasi'ea'me —chini meñe sime jũnisõsi'kua'mu repaɯ.

Cunarũji Jesús me'jupona sôtao totasi'ere kuamu

31 Pũaumucuse chuta'a ti'amarumjekuna repana judiõpã, “Maipi kususẽ'veroã jẽ'jocõjnosinani casoma'to cu'amũ. Che'ro pascuarumu na'a ruu fiesta cho'oumucusea'me. Jã'ajekuna maipi repana cũ'are tũ'ka jũ'chesõũu na'a na'mi jũnisõrena na'mi caso re'oa'ku”, chini repana Pilatoni sani i'kaasome jã'aja'ñe cho'оче'te chũ'ua'ku chini. 32 Ũcuarumu repana sôtaopã Pilatoji chũ'uuna rani Jesure ja'me jẽ'jo nukocõjnosikũre charo nukakũni repaɯ cũ'a tũ'ka jũ'chesinaa'me. Chekũre ũcuaja'che cho'osinaa'me repana. 33 Cho'o pi'ni Jesure ñasinaa'me. “Ikũta'ni jũni-sõsi'kua'mu”, chini repaɯ cũ'a tũ'ka jũ'chemanesinaa'me.

34 Jã'ata'ni sôtao te'eũ cunarũji Jesús me'jupona totasi'kua'mu. Totauna chiena'me oko raisi'kua'mu repaɯ totasicoje. 35 Jã'aja'ñe cho'оче ña-si'kũjeku jorema'ñe ũcuarepare chu'o kuamu chu'u, musanũkonapi ña, “Jesús Dios Mamakũmu”, chini repaɯni cuasaajũ chini. 36 Repaɯ cũ'are tũ'ka jũ'chemanerena Dios chu'o aperumu kuakaisina tocha jo'kasi'e ũcuarepa ti'jñesi'kua'mu.

Repaɯ tara te'etapũjẽ'e juchũmanejamũ, chiimũ repa tocha jo'kasi'e. 37 Dios chu'o tochasiphũro chekũcheja ija'che kuamu:

Repana totasikũre ñajanaa'me pã, chiimũ.

Jesure tãsi'ere kuamu

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

38 Jã'a cho'o pi'nisirumu José Arimatea vø'ejoopo cakø Jesure jũ'isi'kure Pilatoni sēniasomu sa tãra chini. (Repau José judiõpãire vajuchukø Jesure ñoma'ñe chiiku paniasomu.) Sēeuna Pilatoji, “Jau”, chikuna sani Jesure caso saasomu repau. 39 Sauna Nicodemo Jesure ñamipi mua cutusi'ku ja'me saiø ma'ña jũ'isiva'nare ro'veche mirrana'me áloe ja'me-si'e treinta kilos saasomu. 40 Sa kãana reajakãana ma'ñapi chũ Jesure reasome repana Josena'me Nicodemo. Jũ'isinare judiõpã cho'оче'me jã'a. 41 Jesure kurususē'vero jē'jo nukosichejare otera'ñuruã pa'icheja pa'isi'kuamø. Ũcuachejare mamacoje chuta'a jũ'isi'kure te'eũ'terejē'e tãmacoje pa'isi'kuamø, aikũti caripana tētoche ũhisicoje. 42 Reparumu judiõpã pøaumucuse ti'acuhakuna repacojepi kueñe pa'ina ũcuacojena cuaa ũhaasome repau'te Jesure. Ũha eta repacoje kakasa'aro catarũji røa ujarũji ta'pi vø'ena co'iasome repana.

Jesús vajuraisi'ere kuamu

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

20 1 Romicomu apeñatato røa ñami chuta'a chijajũvana María Magdalena Jesure ũhasicojena saniasomo. Sani ñato catarø repacoje ta'pisi'pø kuñosõsi'pø paniasomu. 2 Ña vø'vøso Simonna'me chu'ũ Jesús neeku repau røa chiicojñokø pa'ichejana rani kuasi'koa'mo repao. —Maire Paaku'te pã mini etua sasõsinaa'me. Repau'te sa ũhasicheja vesøme mai —chiisi'koa'mo repao.

3 Chikona asa chu'ũ Pedrona'me eta ũcuacojena saisinaa'me. 4 Vø'vøjũ saisinaa'me chukuna Jesús neena. Jã'ata'ni chu'ũ Pedro'te na'a charo vø'vø ti'asi'kuamø repacoje. 5 Vø'vø ti'a repacoje sa'navø røa ñato Jesure reasikãachi'a ũhisi'kuamø. Røa ñakuta'ni chu'ũ kakamanesi'kuamø. 6 Na'a cho'jepi vø'vø ti'asi'kuamø Simón Pedro repacoje. Ũcuaja'che repakãa kaka ñasi'kuamø repau. 7 Ũcuachi'a Jesús sjiopø reasikãa tii-chejana pø'se ũhasikãare ñaasomu repau. 8 Ũcuarumu chu'ũ charo vø'vø ti'asi'ku repacoje ũcuaja'che kaka ña, “iVajuranicuhacosomu repau!”, chini cuasasi'kuamø. 9 Reparumu Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'e repau vajurajache kuache asanata'ni chuta'a asavesusinaa'me chukuna. 10 Ña pi'ni vø'ena co'isinaa'me chukuna.

María Magdalenani Jesús peosichejapi rani ñosi'ere kuamu

(Mr 16.9-11)

11-12 María Magdalenata'ni chukuna'te tuhasi'ko co'imanesi'koa'mo. Co'ima'ñe pa'io repacoje kueñere nukako oniasomo repao. Oio repacoje

sa'navu rûa ñato Jesús ũhisichejare ángeles te'eka'chapana pojakãña ju'linapi ñuniasome. Jesús sîjorũ caru'ru pa'isichejare chekũ ñuniasomũ. Chekũta'ni Jesús cû'a caru'ru pa'isichejare ñuniasomũ. ¹³Ūcuarũmũ ángeles repao'te sēniasome.

—¿Je'se pa'iũna oiko mũ'u? —chiniasome repaña.

Chitena i'kaasomo.

—Chũkũna'te Paakũ'te pãipi sasõsinaa'me. Repau'te sa ũhasichejajê'le vesũmo chũ'u —chiniasomo repao.

¹⁴Jã'aja'ñe i'kacuha chũriko Jesure ũcuacheja nukakũni ñaasomo repao. Ñakota'ni ñavesũasomo repao repau'te. ¹⁵Vesũkona i'kaasomũ Jesús repao'te.

—¿Je'se pa'iũna oiko mũ'u? ¿Neeni ku'eko mũ'u? —chiniasomũ repañ.

Chikũna, “Otera'ñũruã kuirakũcosomũ iku”, chini cuasako i'kaasomo repao.

—Mũ'upi sasi'ku pani kuajũ'u chũ're repau'te sa ũhasicheja. Miiyani rara chiimo chũ'u —chiniasomo repao.

¹⁶Chikona Jesús i'kaasomũ.

—iMaría! —chiniasomũ.

Chikũna asa chũri hebreo chũ'opi i'kaasomo repao.

—iRabuni! —chiniasomo. (“Rabuni” chini “Masiu” chiimũ hebreo chũ'o.)

¹⁷Jã'aja'ñe i'kaona i'kaasomũ Jesús.

—Chẽamanejũ'u chũ're. Ja'ku pa'icheja chuta'a co'ima'kua'mũ chũ'u. Jã'ajekũna chẽamanejũ'u chũ're. Jã'ata'ni chũ'u neenare chũ'u cho'jechiija'ñe pa'inare co'i ija'che kuakaijũ'u: “Jesús, ‘Chũ'u Ja'ku Dios pa'ichejana co'imũ chũ'u. Repañ chũ'u Ja'ku ũcuachi'a Mũja'kua'mũ. Chũ're paakũ'mũ Repañ. Ūcuachi'a mũsanũkonare Paakũ'mũ Repañ’, chiisi'kua'mũ”, chijijũ'u repañare —chiniasomũ repañ.

¹⁸Chikũna repao María Magdalena rani chũkũna'te repañ neenare repau'te ñasi'ena'me repañ i'kasi'e kuasi'koa'mo.

Jesús repañ neenare peosichejapi rani ñosi'ere kuamũ

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹Ūcuaumucuse romicorũmũ na'itona chũkũna Jesús neena judiõpãi chũ'unani vajuchũju jatisa'ñaroã peore masi jeo ta'chesõ chi'i pa'isinaa'me. Jã'aja'ñe chi'i pa'inani Jesús chũkũna chenevũ'te peosichejapi rani nukakũ ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Re'oja'che pa'ijũ'u mũsanũkona —chiisi'kua'mũ.

²⁰Chini repañ jũjñana'me me'jupo toatasicoje ñosi'kua'mũ repañ chũkũna'te. Ñokũna ña, “Maire Paakũ'mũ iku”, chini pojõsinaa'me chũkũna. ²¹Ūcuarũmũ repañ jo'e ũcuare i'kasi'kua'mũ.

—Re'oja'che pa'ijũ'u mũsanũkona. Repañ chũ'ũne cho'oa'ku chini Ja'ku chũ're raosi'eja'che mũsanũkonare saomũ chũ'u —chiisi'kua'mũ repañ.

22 Chini chukunani jujuk i'kasi'kua'mu:

—iDios Rekochoji musanukona rekoñoäre ja'me paau! 23 Cu'ache cho'o-che ũhasösinare pãi, “Musanukona cu'ache cho'osi'e tunosösi'ea'me”, chiire'omu musanukonare. Chiito tñorepasi'ea'me repa. Jã'ata'ni cu'ache cho'oche ũhamanareta'ni, “Musanukona cu'ache cho'oche tñoma'ñea'me”, chiire'omu musanukonare, tñoma'ñejekuna —chiisi'kua'mu repa.

Jesure vajuraisi'kure Tomás ñasi'ere kuamu

24 Reparumu chukuna'te Jesús neenare docerepanare ja'me pa'iku, “Gemelo”, chiicojñoku Tomás peosi'kua'mu, Jesús chukuna'te peosichejapi rani ñorum. 25 Peosi'kujekuna repa'te ija'che kuasinaa'me chukuna:

—Maire Paaku'te ñasinaa'me chukuna —chiisinaa'me chukuna repa'te.

Chitena Tomás jachaku ija'che i'kasi'kua'mu:

—Repa jũjña jẽ'josicojña ña chu'u mñoñoji cuacha ñani'te ũcuachi'a repa mel'jupo totasicoje chu'u jũtupi suãni ñani'te musanukona i'kache cuasaja'mu chu'u —chiisi'kua'mu repa.

26 Te'esemana pa'isirumuna jo'e ũcuavu'ena chi'isinaa'me chukuna. Reparumuta'ni Tomás ja'me pa'isi'kua'mu. Chi'i pa'iju jatisa'ñaroã masi jeo ta'chesösisa'ñaroãta'ni Jesús chukuna chenevu'te peosichejapi rani nukaku ija'che i'kasi'kua'mu:

—Re'oja'che pa'ijũ'u musanukona —chiisi'kua'mu.

27 Chini repa'te Tomare i'kasi'kua'mu.

—Chu'u jũjña jẽ'josicojñana mu'u mñoñoji cuacha ñajũ'u. ũcuachi'a chu'u mel'jupo totacojñosicoje mu'u jũtupi suãni ña jachama'ñe cuasajũ'u chu'ure. ũcuau'mu chu'u —chiisi'kua'mu repa.

28 Chikuna i'kasi'kua'mu repa.

—Dioa'mu mu'u. Chu'ure Paaku'mu —chiisi'kua'mu repa.

29 Chikuna i'kasi'kua'mu repa.

—Chura chu'ure ñasi'kujeku jachama'ñe cuasamu mu'u. Jã'ata'ni chu'ure ñamanapi cuasana mu'ure na'a rua pojoju pa'ijanaa'me —chiisi'kua'mu repa.

Pãipi ña, “Jesús Dios Mamaku'mu”, chijju cuasaa'ju chini Juan iphuro tocha jo'kasi'ere kuamu

30 Repa Jesús cheja pa'irumu chukuna repa neena ñaju'te Diochi'a cho'omasiche rua cho'o ñosi'kua'mu. Jã'ata'ni repa chukuna ñasi'e peore kuaku tocha jo'kama'mu chu'u iphuro. 31 Ie iphuro tochasi'e peore musanukonapi ña, “Jesucristo Dios Raosi'kua'mu. ũcuau Mamaku'mu repa”, chini cuasa, repa'ni cuasaju re'oja'che pa'iju jũnisösirumu Dios pa'iche-jare ai sani paapu chini tocha jo'kam mu chu'u.

(Jn 20.27)

Repañ neenare sieterepanare Jesús peosichejapi rani ñosi'ere kuamũ

21 ¹Jā'aja'ñe cho'osirũmũ chũkũna Jesús neena na'a pa'ijũ Tiberias chiara rũtũva'te pa'ijũna Jesús jo'e peosichejapi ñosi'kuamũ chũkũna'te aperũmũ cho'osi'eja'che. Ija'che cho'osi'kuamũ repañ: ²Repa-cheja Simón Pedro'mũ, “Gemelo” chiikũ Tomaa'mũ, Galilea cheja cajoopo Caná vũ'ejoopo cakũ Natanaela'mũ, chũkũna Zebedeo chĩi te'eka'chapana a'chũna'me pa'isi'kuamũ chũ'ũ. Ũcuachi'a chekũna te'eka'chapana chũkũna'te ja'me pa'isinaa'me Jesús neena. ³Ũcuarũmũ Simón Pedro chũkũna'te i'kasi'kuamũ.

—Va'i saimũ chũ'ũ —chiisi'kuamũ.

Chiiũna chũkũna,

—Ja'me sañũ —chiisinaa'me.

Chini choovũ caje tuni ja'me va'i saisinaa'me chũkũna. Sani si'añami chonata'ni te'eva'urejẽ'e va'ire chomanesinaa'me chũkũna. ⁴Ñatapi'ratona

repau Jesús chiara rú'tuva'te peosichejapi rani nukasi'kua'mu. Jǎ'ata'ni chukuna repau neena repau'te ñavesusinaa'me. ⁵ Ũcuarumu Jesús chu-kuna'te i'kasi'kua'mu.

—Pösüpǎi, ¿va'i chomanere? —chiisi'kua'mu.

Chikuna chukuna i'kasinaa'me.

—Pāsinaa'me chukuna —chiisinaa'me.

⁶ Chitena i'kasi'kua'mu repau.

—Va'i choru choovu ɰajǎtu cakǎ'kona su'a ruoru va'i kakajanaa'me —chiisi'kua'mu repau.

Chikuna repau chǎ'ũne cho'ɔju jairepanukore va'ire chorena va'i choru miicu'asi'kua'mu chukuna'te. ⁷ Ũcuarumu chu'u Jesús rua chiicojñokɰi i'kasi'kua'mu Pedro'te.

—Maire Paaku'mu jǎ'u —chiisi'kua'mu chu'u.

Jǎ'aja'ñe i'kauna asa Simón Pedro Jesuni ñara chini sē'sevu jul'ikǎa repau tĩtosikǎa mini sacha chiarana su'a tuǎni runi chu'asi'kua'mu. ⁸ Chukuna-ta'ni repau neena canuka choovɰi va'i chorɰi va'ipi timusōrena chiachaji vavo rajɰ pa'isinaa'me. Chukuna raisicheja cien metros pa'isi'kua'mu chiara joopo. ⁹ Rani rú'tuvana juo mani toa ñasinaa'me chukuna. Ũcuatoare chia-cha va'ina'me pǎ pa'isi'kua'mu. ¹⁰ Ũcuarumu Jesús chukuna'te i'kasi'kua'mu.

—Va'i musanukona chosiva'nare te'eva'nare rajǎ'u —chiisi'kua'mu.

¹¹ Chikuna jo'e Simón Pedro choovuna caje tuni va'i choru ciento cin-cuenta y trerepana va'i ɰjanachi'a timusi'rure jñajñu ma ũhasi'kua'mu. Va'i jainuko pa'iruta'ni che'remanesi'kua'mu repau. ¹² Jǎ'aja'ñe cho'o pi'niuna Jesús i'kasi'kua'mu chukuna'te.

—Rani āijǎ'u āu —chiisi'kua'mu.

Chukuna repau neena te'eujē'e, “¿Jeeja'iu'u mu'u?”, chiimanesinaa'me, repauni ña masiju. “Chukuna'te Paaku'mu iku”, chini cuasasinaa'me. ¹³ Ũcuarumu Jesús chukuna'te pǎna'me va'i mini āusi'kua'mu.

¹⁴ Repau Jesús vajurani pa'iu chukuna'te repau neenare peosichejapi rani ñosi'e chura choteñoǎa'me.

Simón Pedrona'me Jesús cutusi'ere kuamu

¹⁵ Āu āni pi'nisirumu Jesús Simón Pedro'te sēesi'kua'mu.

—Simón, Juan mamaku, ina chiime chu'ure. Jǎ'ata'ni, ¿mu'u chu'ure na'a rua chiima'ku? —chiisi'kua'mu.

Chiiuna Pedro i'kasi'kua'mu.

—Jǎju, Chu'ure Paaku, mu'ure rua chiimu chu'u. Masimu mu'u jǎ'a —chiisi'kua'mu repau.

Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Jǎ'aja'ñe pa'ito ovejachiiva'nare kuiracheja'che kuirakajǎ'u mu'u chu'u neenare —chiisi'kua'mu repau.

- 16 Chini repau'te jo'e sēesi'kua'mu repau.
 —Simón, Juan mamaku, ¿chu'ure chiiku mu'u? —chiisi'kua'mu.
 Chiiuna i'kasi'kua'mu repau.
 —Jũju, Chu'ure Paaku, mu'ure chiimu chu'u. Masimu mu'u jā'a —chiisi'kua'mu repau.
 Chiiuna Jesús i'kasi'kua'mu.
 —Ovejawa'nare kuiracheja'che kuirakaijũ'u chu'u neenare —chiisi'kua'mu.
 17 Jo'e ũcuate'ere sēesi'kua'mu Jesús repau'te.
 —Simón, Juan mamaku, ¿chu'ure chiiku mu'u? —chiisi'kua'mu.
 Jesupi ũcuate'ere choteñoã, “¿Chu'ure chiiku mu'u?”, chiiuna Simón Pedro sumauna i'kasi'kua'mu.
 —Chu'ure Paaku, peore masiku'mu mu'u. Chu'u mu'ure chiiche masimu mu'u —chiisi'kua'mu.
 Chikuna i'kasi'kua'mu repau.
 —Jā'aja'ne pal'ito mu'upi ovejava'nare kuiracheja'che kuirakaijũ'u chu'u neenare. 18 Ija'chere i'kamũ chu'u mu'ure: Mu'u aperumu pōsuu pal'irumu kãña sa'che mu'ure uachejña ku'isi'kua'mu mu'u. Jā'ata'ni na'a pal'isirumu mu'u aiva'u pal'itona chekupi mu'u jũjña sauna vee mu'ure saiamachejñana saja'mu mu'ure. Ũcuarepaa'me jā'a —chiisi'kua'mu repau.
 19 Jā'aja'ne i'kacheji Jesús Simón Pedro Dios chu'ore chu'vaku chueni-sõuna pã Diore cuasajachere kuasi'kua'mu, ũcuauji asa masia'ku chini. Jā'aja'ne chiimu Dios.
 Ũcuarumu Jesús Simón Pedro'te jo'e i'kasi'kua'mu.
 —iChu'u chũ'uñe'te cho'oku pa'ijũ'u! —chiisi'kua'mu.

Jesús repau neeku rua chiicojñoku pa'iche'te kuamu

- 20 Ũcuarumu chu'u, Jesús neeku repau rua chiicojñokuji repanani cho'jepi tuhakuna Pedro churi ñasi'kua'mu chu'ure, aperumu pascua ãu ãirumu Jesuni kueñe ñu'u repau'te jo'kajauni, sēesi'kuni. 21 Ũcuarumu Pedro chu'uni ña Jesure sēesi'kua'mu.
 —Chukuna'te Paaku, ikurejẽ'e, ¿je'se ti'ñeja'u? —chiisi'kua'mu.
 22 Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu.
 —Chu'u cheja jo'e cajerumujatu'ka jũnisõma'ne pa'iche'te chũ'u jo'-kauato jo'kare'omu chu'ure ikure. Mu'uta'ni iku pa'ijache cuasama'ne chu'u chũ'uñe'te cho'oku pa'ijũ'u —chiisi'kua'mu repau.
 23 Jesupi jā'aja'ne i'kauna asa chekuna repau neena asavesu'u sãi-ñechi'a ija'che cutuasome: “Repau Juan jũnisõma'ne ai pa'ijauasomu”, chiniasome. Jā'ata'ni repau Jesús, “Jũnisõma'ne ai pa'ijamu iku”, chii-manesi'kua'mu chu'ure Juanre. Rupũ, “Chu'u cheja jo'e cajerumujatu'ka jũnisõma'ne pa'iche'te ikure chu'uni jo'kauato jo'kare'omu”, chiisi'kua'mu Jesús chu'ure Juanre.

²⁴Chũ'u Jesús neekũ pa'iche'te i'kasinaa'me repana. Chũ'u ũcuauji ie chũ'o reparũmũ cho'osi'ere iphũrona tochamũ. Chũ'u kũache chũ'o ũcuarepaa'me. Masime mai jã'a. ²⁵Chekũmajñaruã Jesús ruu si'ache cho'osi'kua'mũ. Iphũro tochama'mũ chũ'u repa. Repaũ cho'osi'ere peore tocharu chekũrũmũ repaũ cho'osi'e kũaphũroã timusõra'acosomũ cheja. Jã'aja'ñe cuasamũ chũ'u. Ũcuamakarũ tochamũ chũ'u Juan.

Jesús saosina cho'osi'ere kuamu

Jesús Dios Rekocho raojachere kuamu

1 ¹ Chũ'u Lucas mũ'ure Teófiloni ie chũ'o tocha saomu, Jesús pa'iche'te masia'ku chini. Aperumu chũ'u mũ'ure chekũphũro utija'ophũro tocha saosi'kũa'mũ, Jesucristo cho'osi'ena'me che'chosi'e kũara chini. ² Repau Jesús cheja pa'isi'ena'me cũnaumu mũisi'e kũara chini tocha saosi'kũa'mũ chũ'u mũ'ure. Dios Rekochoji cho'okaiũna Repau mũipi'rarumu Jesús Repau neenare soni chũ'u jo'kaasomu, repana cho'ojache.

³ Repau Jesús jũniso tãcojñosi'kũta'ni jo'e vajũrani pa'iuũna Repau neena ñaasome Repau'te. Jũni vajũrani jo'e cuarentarepaumucujña cheja pa'iu te'eñoã ñoku paniasomu Repau, repapani Repau jũni vajũraisi'ere masia'ju chini. Ñokũna, “Jesua'mũ iku”, chini Repau'te ña masiasome repana. Ũcuachi'a cu'ache cho'оче ũhasinare Dios chẽa paache'te kũakũ che'choasomu Jesús Repau neenare.

⁴ Vajũrani Repau neenana'me pa'iu ija'che chũ'ũasomu:

—Icheja Jerusalén vũ'ejoopo saima'ñe pa'iju cha'ajũ'u. Saimu chũ'u. Jã'ata'ni chũ'u Ja'ku Dios mũsanũkonare Repau Rekocho'te raopi'ramũ, mũsanũkona rekoñoãre ja'me paau chini. Repau aperumu cho'ora chiisi'e cho'opi'ramu Dios. Aperumu chũ'u mũsanũkonare Repau Dios Rekocho raojache kuasi'kũa'mũ. Chura Dios Rekocho'te cha'ajũ'u mũsanũkona. ⁵ Aperumu Juan pãi jainũkore re'oja'che okoro'veasomu. Chura Diopi mũsanũkonare na'a re'oja'che cho'okaija'mũ. Jeerumu pa'ima'tona mũsanũkona rekoñoãna Dios Rekocho raocojñojanaa'me mũsanũkonani ja'me paau chini —chiniasomu Jesús repanare.

Jesús cũnaumu mũisi'ere kuamu

⁶ Repau Jesús neena Ũcuauũni ja'me pa'iju ija'che sãniasaasome Repau'te: —Asarepajũ'u, Chũkũna'te Paaku. Maijana judío pãi chũ'ũñechi'a chiime chũkũna. Jã'ata'ni maire chura tiĩnapi chũ'ũme, judío peonapi.

Jã'aja'ñe cuheme chukuna. ¿Chura mu'u chukuna'te judío peona chũ'uñe ñsekaija'u? —chiniasome repaña.

⁷Chitena,

—Chũ'u Ja'ku masiche'me jã'a. Repa'u'te ñseuarumu judío peona chũ'uñe ñsekaija'mu Repa'u. Chuta'a reparumu kuama'mu Repa'u. ⁸Ie chũ'u i'kache asa chëajũ'u: Musanukonare Dios Rekocho raipi'ramu. Rani ja'me pa'iu ũcuarekochoji cho'okaija'mu musanukonare, chũ'u pa'iche'te chekunani masi kuaa'ju chini. ũcuauji cho'okaiuna chũ'u pa'iche masi kuajanaa'me musanukona ijoopo Jerusalén vu'ejoopo pa'inare peore, icheja Judea cheja pa'inare, ũcuachi'a Samaria cheja pa'inare. Musanukonapi kuajuna si'achejñaruã ruã so'ña pa'ina pã peore asajanaa'me chũ'u pa'iche —chiniasomu Repa'u.

⁹I'ka pi'ni Repa'u neena ñaju'te cunaumuna munisoasomu Repa'u. Muina ñañu chiinaretani pikopi ñañejẽ'e peoche ta'pisouna ñama'ñe mñosoasome repaña.

¹⁰Chuta'a muñe ñaju pa'ijuna peosichejapi rani umupã'i te'eka'chapana pojakña ju'inapi rani repaña chenevu'te nukasome. ¹¹Nukaju repanare Jesús neenare ija'che i'kaasome repaña:

—Musanukona Galilea cheja raisina, ¿je'se pa'iu chuta'a muñe ñaju pa'iche? Repa'u Jesús cunaumuna munisocuhasi'kuu'mu. Na'a pa'isirumu ũcuau muisi'ēja'che jo'e cajeja'mu Repa'u —chiniasome repaña ángeles cunaumu pa'ina.

Judas aperumu pa'isi'ēja'che pa'ijauni Matía'te jñaasi'ere kuamu

¹²Ŭcuarumu repaña te'ekilómetro Olivo aikũti caje Jerusalén vu'ejoopona col'i tĩ'aasome. ¹³Vu'ejoopo tĩ'a vu'e muni repaña pa'iruupuna kakaasome oncerepaña, Pedro'mu, Santiago'mu, Juan'mu, Andre'mu, Felipe'mu, Toma'a'mu, Bartolome'mu, Mateo'mu, Santiago Alfeo mamaku'mu, Simón cananistapã cho'okaisi'kuna'me Judas Santiago cho'jeu. ¹⁴Repaña oncerepaña si'aumucu-jña chekunana'me chi'iju paniasome Repa'u Jesús cho'jechiina'me, pũka'ko Maríana'me chekuna romi. Chi'i si'arumu Dioni sëeju paniasome repaña.

¹⁵Reparumu repaña Jesucristo'te cuasanachi'a chi'iasome. Ciento veinterepaña chi'isina pa'icosome. Chi'irena Pedro repaña chenevuji vuni nukaku ija'che i'kakũ chũ'vaasomu repanare:

¹⁶—Asarepajũ'u, chũ'u majapãi. Aperumu Dios Rekochoji kuakuna David Judas cho'ojachere kuaku tocha jo'kasi'e ũcuarepa ti'jñesi'kuu'mu. Dios Rekocho peoche i'kama'kuu'mu. Jã'ajekuna aperumu Dios Rekocho i'ka jo'kasi'e pa'iku'mu Judas. Repa'u Judas Jesuni chëa sa vanisõa'ju chini chekunani Repa'u sani pa'ichejana sasi'kuu'mu. ¹⁷Chuta'a jã'aja'ñe cho'omarumu Repa'u Jesús Judare soni chëa paasi'kuu'mu. Chëa paakuna chukunana'me pa'iu Diore re'oja'che ja'me cho'okaiũ pa'isi'kuu'mu repa'u.

(Hch 1.9)

18'Repaŋ Judas aperiŋmũ re'oja'che pa'isi'kũpi Jesuni cu'ache cho'oŋna repaŋ'te ro'iasome pãi. Ro'isinareta'ni repa kuri sũma'ŋe cuasa co'choasomũ repaŋ. Co'choŋna repa kuri chejare kooasome repaŋa. Repaŋ Judas cũtarũ'te tuãni che're cũtatũorũji etaŋna jũnisõasomũ. 19'Repaŋ tuãni

jūnisōsi'e Jerusalén pa'ina ūcuanuko asaasome. Jā'aja'ñe asa repaṇa chū'o Acéldama ve'oasome repacheja. Repaṇa chū'o “Acéldama” chini “Chiecheja” chiiuasomū.

20 David mai aipāi pa'isi'ku tocha jo'kasi'e ija'che kuamū:

Repaṇ vū'e pāi peovū'e jo'kasōsivū'e paan.

Repaṇ cho'оче chekūni jo'kajū'ū,

chiimū. 21-22 Jā'ajekūna Judas aperūmū cho'osi'eja'che re'oja'che cho'okūni chekūni jñaa jo'kañu chiime mai. Jo'e te'eu'te jñaañu Jesús pa'iche'te maina'me kuajaure, “Jesús jūnisō tācojñosi'ku jo'e vajurani pa'ikū'mū”, jā'aja'ñe chiiū kuaa'ku. Jesús maina'me ku'irūmū, ūcuaja'che Juan Repaṇ'te okorosī'e ñasi'kūni si'ache maina'me ku'iu Repaṇ cūnaṇmū mūnisōñe ñasi'kūni jñaañu chiime mai —chiniasomū repaṇ Pedro repanare.

23 Chikūna, repaṇa te'eka'chapanare ve'oasome, repaṇa chiinani. José Barsabana'me Matía'te ve'oasome repaṇa. José Barsabás jo'e ūcuate'euji Justo ve'easomū. 24-25 Repanani chini ūcuanuko Jesuni sēniasome repaṇa, Repaṇ chiikūni masiñu chini. Ija'che i'kaju sēniasome repaṇa:

—Mū'ū, Chukūna'te Paaku, pāi ūcuanuko rekoñoā cuasache masikū'mū. Chekūni te'eu'te jñaañu chiime chukūna Judas re'oja'che pa'irūmū cho'osi'eja'che cho'oa'ku chini. Mū'ū chiikūni kuajū'ū chukūna'te. ¿Jauni jñaajanaa'ñe chukūna? Repaṇ Judas re'oja'che cho'osi'e jo'kasō, cu'ache cho'osi'kujeku jūnisō vati toare sani pa'iuasomū, cu'ache cho'osi'e ro'i. Chura chukūna'te ja'me pa'ikūji karamū. ¿Jauni jñaajanaa'ñe chukūna ja'me chū'vajaure? —Jā'aja'ñe i'kaju sēniasome repaṇa.

26 Sēni pi'ni repaṇa chiinani te'eka'chapanare repaṇa mami catapūāna tochaasome repaṇa. Tocha pi'ni su'aasome Jesús chiikūni masiñu chini. Su'a ña Matíani chēaasome repaṇa ūcuanani ja'me pa'iu cho'okaan chini. Chēarena ūcuanani Jesús saosinani oncerepanani jovoasomū Matías, ja'me chū'vara chini.

Dios Rekocho cajesi'ere kuamū

2 1 Ūcuarūmū fiesta Pentecostés pa'irūmū ūcuate'evū'e Jesucristo'te cuasanachi'a ūcuanuko chi'iasome. 2 Repavū'ere chil'i pa'ijūna cūnaṇmūpi rua asoche tutacheja'che asoasomū. Repavū'e pa'ina ūcuanuko asaasome. 3 Asouna ñato repanare ūcuanukore sījo sē'sevuā toñaruāja'ñe ñoasomū.

4 Dios Rekochoji rañi ūcuanukore jā'aja'ñe cho'oasomū. Repanare Repaṇ Rekochoji rani ja'me pa'iu cho'okaiūna repanjē'e che'chemanesi'ere tīi-pāi chū'o i'kaasome repaṇa ūcuanuko.

5 Reparūmū repacheja Jerusalén vū'ejoo po judíopāi jainuko si'achejñarūā raisina paniasome Diore cuasana. 6-7 Ūmūpi rua asoche cho'okūna asa repaṇa Jerusalén pa'ina jainuko vū'vū mūa chi'iasome asañu chini.

Vu'vu mña asato Jesucristo'te cuasanapi repanajê'e che'chemanesi'ere tîipâi chû'ore i'kaasome. Jâ'aja'ñe i'kajuna asa rña cuasaju paniasome repana. Rña si'achejñaruã raisina i'kachû'ore i'kajuna asa sâiñechi'a ija'che i'kaasome repana:

—¿Je'se paaku ie? Ina tîipâi chû'o i'kana ñcuanuko Galilea cheja raisinaa'me. ⁸¿Je'se pa'ina ina mai so'ña pa'ina i'kache peore i'kamasiche? ⁹Mai rña si'achejñaruã raisinaa'me. Partia cheja, Media cheja, Elam cheja, Mesopotamia cheja, Judea cheja, Capadocia cheja, Ponto cheja pa'ina-na'me Asia cheja raisina pa'ime mai. ¹⁰Ûcuachi'a Frigia cheja, Panfilia cheja, Egipto cheja, Africa cheja Cirene chekukã'ko pa'inana'me pa'ime mai. Ûcuachi'a Roma vu'ejoopo raisina judiôpâina'me judiô peonapi judiô pa'iche che'chesinana'me pa'ime mai icheja. ¹¹Ûcuachi'a Creta cheja pa'ina Arabia cheja pa'inana'me pa'ime mai icheja. Si'achejñaruã raisinaa'me mai. Jâ'ata'ni mai ñcuanuko Dios re'oja'che cho'оче'te kua-juna asaju pa'ime. Peore mai chû'opi i'kajuna asame mai —chiniasome repana sâiñechi'a.

¹²Jâ'aja'ñe i'kache'te asarena rña cuasoasomu repanare. Jâ'ajekuna sâiñechi'a ija'che i'kaju sêniasome repana: “¿Je'se pa'ina ina ija'che i'kache?”, chiiju. ¹³Chekuna vu'vu mñasinata'ni asa pâisoju cu'ache cutuasome repanare Jesure cuasanare. “Cono jû'ime ina”, chiniasome repana sâiñechi'a.

Pedro chu'vasi'ere kuamu

¹⁴Chitena Pedro oncerepanare ja'me pa'ikujî vuni nukaku pâi kuanupû vu'vu raisikuanupû'te ija'che chu'vaasomu:

—Asarepajû'u, musanukona judiôpâi, Jerusalén pa'ina. ¹⁵“Ina cono jû'ime”, chiime musanukona te'ena. Jâ'ata'ni cono jû'ima'me chukuna. Chuta'a apeñatamu ie. Nueve'me. Mai judiôpâi umucujña cono ñkumanaa'me. ¹⁶Ija'che pa'imû: Apereparumu Dios chu'o kuasi'kû, Joel, irumu cho'ojachere kuaku tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

¹⁷Cheja si'apî'rarumu pâi ñcuanukore Repau Rekochote raoja'mu Dios.

Raouna Ûcuarekochoji cho'okaiuna mai chiîpi Repau chu'ore chu'vajanaa'me.

Cho'okaija'mu pûsupâipi Dios ñoñe'te tohare ñaa'ju chini.

Cho'okaija'mu ainapi uokâni ñaa'ju chini.

¹⁸Ûcuachi'a reparumu Repau'te cho'оче cho'okainare umupâina'me romi

Repau Rekochote raoja'mu Dios

repanapi Ûcuau chu'ore chu'vaa'ju chini.

¹⁹Repau Dios sunaumuna'me cheja Ûcuauchi'a cho'omasiche'te pâi rña cuasaju'te cho'o ñoja'mu.

Chiena'me toana'me piko cho'o ñoja'mu Dios.

20 Ûsuu miañe ñseja'mu.

Ûcuaja'che pãimiau chieja'che ñoja'mu.

Repau jo'e cajepi'rarumu jã'aja'ñe cho'oja'mu Maire Paaku.

Reparumu Dios pãi Ûcuanuko pa'iju cho'osi'e ro'iche chũ'uja'mu.

21 Ûcuachi'a reparumu pãipi Maire Paakuni sêje,

“Chu'ure oijũ'u; mu'ure cuasaku'mu chu'u”, chiito

repanare Chẽa Paaku re'oja'che cho'okaija'mu,

chiimu Joel tocha jo'kasi'e.

22 'Israelpãi, asa chẽajũ'u. Diopi raouna pa'isi'kua'mu Jesús. Ûcuauji cho'okaiuna rua re'oja'chere, Diochi'a cho'omasiche'te, pãi rua cuasaju'te cho'osi'kua'mu Repau. Icheja jã'aja'ñe cho'osi'kua'mu. Masime musanukona jã'a. 23 Jã'ata'ni musanukonapi Repauni vanisõa'ju chini cu'apãire chũ'urena vanisõsinaa'me Repau'te. Musanukonapi chũ'urena kurususẽ'vero cho'o Ûcuasẽ'verona jẽ'jo nukorena jũnisõsi'kua'mu Repau. Jã'ata'ni Dios maini re'oja'che cho'okasa chini ñsemanesi'kua'mu jã'a. Chuta'a cheja cho'omarumu masiasomu Dios musanukona cho'ojache. Masikuta'ni ñsemanesi'kua'mu Repau, maini re'oja'che cho'okasa chini. “Jã'aja'ñe cho'oja'mu chu'u”, chiniasomu Dios aperumu. 24 Jã'ajekuna Repau Jesucristo chuenisõ tãcojñosi'kua'mu. Jã'ata'ni jmamakarũ pani Diopi vasouna jo'e vajurani etasi'kua'mu Jesús. Jũnisõsina pa'icheja pa'ikuni etosi'kua'mu Dios. Jũnisõsiva'na pa'icheja ai pa'icu'aasomu Repau'te. Chuenisõsi'ku vajurani jo'e chejare pa'isi'kua'mu Repau. 25 Aperumu pa'isi'ku David Repau Jesús pa'ijachere kuaku tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

Chu'ure Paakuji chu'ure ja'me pa'iku'mu.

Ñato si'arumu pa'iku'mu Repau.

Chu'ure cho'okaiku'mu Repau, vajuchumanea'ku chini.

26 Jã'ajekuna chu'u rekocho rua pojomu.

Pojoku ija'che i'kamũ chu'u:

Chu'u jũnisõsirumu re'oja'che pa'ija'mu chu'ure.

Jã'are masimu chu'u.

27 Ja'ku, mu'u chu'ure jũnisõsina pa'icheja ai saomaneja'mu.

Chu'ure saoja'mu mu'u.

Jã'ata'ni rua jeerumu jo'kamaneja'mu mu'u chu'ure repacheja.

Mu'upi ñsekuna chu'u ca'nivũ jã'jumanaja'mu chu'ure.

28 Mu'upi chu'ure re'oja'che pa'iche che'chouna re'oja'che pa'imasi-ku'mu chu'u.

Mu'upi chu'uni ja'me pa'iuuna rua pojoku'mu chu'u, chiimu repau David tocha jo'kasi'e.

29 'Asarepajũ'u, chu'u majapãi, chu'u Ûcuarepa i'kache. Mai aipãiu pa'isi'kure Davire jũnisõuna tãsõasome pãi. Repau'te tãsicheja chuta'a

pa'imũ. Kueñea'me repacheja. Jã'ajekũna ie masime mai: “Chũ'u ca'nivũ jã'jumaneja'mũ”, chiisi'e David ca'nivũ pa'iche kuama'ñe chekũ ca'nivũ pa'iche'te kuamũ jã'a. ³⁰ Repaũ David cheja pa'irũmũ Dios chũ'o asa kuakaiũ paniasomũ. Repaũ'te ija'che i'kaasomũ Dios:

Mũ'u jojosinare na'a pa'isirũmũ jainũkore paaja'mũ mũ'u.

Ũcuana Mamakũji Israelpãire re'oja'che chũ'ũja'mũ.

Mũ'u chũ'ũñeja'ñe re'oja'che chũ'ũkũ pa'ija'mũ Repaũ.

Chũ'o ũcuarepare i'kamũ chũ'u,

chinasomũ Dios repaũ'te Davire. ³¹ Repaũ Dios cho'ojache asaasomũ David. Asasi'kũjekũ Dios Raojaũ Cristo jũnisõ jo'e vajurajache tocha jo'kaasomũ repaũ. Ija'che chiimũ repa:

Repaũji jũnisõru jũnisõsina pa'icheja ai jo'kamaneja'mũ Dios.

Repaũ ca'nivũjẽ'e jã'jumaneja'mũ,

chiimũ. ³² Repaũ cho'oja'mũ chiisi'e cho'ocuhasi'kua'mũ Dios. Jesús chuenisõ tãcojñosi'kũ Diopi vasomũ vajurani jo'e ku'isi'kua'mũ cheja. Ku'ĩũna Repaũ'te peore ũcuauũko ñasinaa'me chũkũna. ³³ Vajurakũna Dios Repaũ'te cunaũmũna mũa, “Chũ'ũre kueñe ẽjajũtu cakã'kore pũũ ñũ'ũ chũ'ũna'me chũ'ũjũ'ũ”, chinasomũ. Aperũmũ Repaũ Pũka'kũ, Dios, “Chũ'u Rekocho'te ñsija'mũ chũ'u mũ'ũre”, chinasomũ Mamakũ'te. Churata'ni ñsicuhasi'kua'mũ Repaũ. Pũka'kũpi ñsiũna Repaũ Rekocho Jesús ũcuarekocho'te jo'e chũkũnani ñsicuhasi'kua'mũ ja'me paau chini. ũcuarekochoji re'oja'che cho'okaimũ chũkũna'te. Mũsanũkona ñasi'ena'me asasi'e cho'okaimũ Dios Rekocho chũkũna'te. ³⁴⁻³⁵ Repaũ David cunaũmũ mũimaneasomũ. Cheke repaũ tocha jo'kasi'e ija'che chiimũ:

Chũ'ũre Paakũ'te Dios ija'che i'kaasomũ:

“Chũ'ũni kueñe pũũjũ'ũ ẽjajũtu cakã'kona.

Chũ'ũpi cho'okaiũna mũ'ũre cuhena ũcuauũko mũ'u chũ'ũñe

cho'ojanaa'me”, chinasomũ Dios Repaũ'te,

chiimũ repaũ tocha jo'kasi'e. ³⁶ Israelpãi ũcuauũko, asa chẽajũ'ũ ie chũ'o: Mũsanũkonapi vanisõñe'te chũ'ũrena Jesure kurususẽ'verona jẽ'josi-naa'me pãi. Jã'ata'ni Dios Jesure pãi chũ'ũñe jo'kasi'kua'mũ. Maire Chẽa Paajaũre Jesuni jãaasi'kua'mũ Dios. Repaũ'te pãi ũcuauũkore chũ'ũa'kũ chini raosi'kua'mũ —chinasomũ repaũ Pedro.

³⁷ Repaũ i'kasi'ere asarena rũa sũmaneasomũ repanare. Sũma'ñe asa repaũ'te ija'che i'kajũ sãniasaasome repana chekũnare oncerepanare ũcuachi'a:

—Chũkũna majapãi, jã'a pa'ito, ẽje'se cho'ojanaa'ñe chũkũna? —chinasome repana.

³⁸ Chitena, repaũ Pedro jo'e i'kaasomũ.

—Mũsanũkona cu'ache cho'uche'te ũcuauũko jo'kasõ Dios chũ'ũñe'te cho'ojũ pa'ijũ'ũ. Cu'are jo'kasõ re'oja'che pa'ijũ okoro'vecojñojũ'ũ, “Jesucris-

to'te cuasanaa'me chūkuna", chiiɲ. Jā'aja'ñe cho'oru Dios mʊsanʊkonare cu'ache cho'osi'e tʊ'nesōkaija'mʊ. Tʊ'nesō Ūcuau Rekocho'te īsija'mʊ Repau mʊsanʊkonare, ai ja'me paau chini. ³⁹Jā'aja'ñe cho'okasa chiimʊ Dios mʊsanʊkonare, mʊsanʊkona chīina'me so'ña pa'inare peore. Maire Paaku Jesucristo chēa paajanarechi'a cho'okasa chiimʊ Dios —chiniasomʊ Pedro.

⁴⁰Chini repanare rua chʊ'vaasomʊ repau, ija'che chiiɲ:

—Ina pāi i'cheja pa'ina Jesucristo'te cuhena peore cho'osōjanaa'me. Rua cu'ache pa'ija'mʊ repanare. Mʊsanʊkonata'ni cho'osōmanejʊ —chiniasomʊ repau.

⁴¹I'ka pi'niɲna repau chʊ'vache asa chēasinachi'a Jesucristoni cuasajʊ jovo okoro'vecojñoasome. Repaumucuse pāi chekurumʊ tres milrepana chekʊnani Jesucristo'te cuasanani jovoasome. ⁴²Repana Jesucristo'te cuasana ūcuauko si'arumʊ chi'ijʊ paniasome. Jesucristo'te ja'me ku'isinapi Dios chʊ'ore che'chojʊna chi'i che'chejʊ paniasome repa. Jainʊko chi'i āu āijʊ ūcuachi'a chi'i Diore sēejʊ paniasome. Jā'aja'ñe cho'oju ūcuauko sāiñechi'a pojojʊ paniasome repa.

Jesucristo'te cuasana pa'iche'te kuamʊ

⁴³Ūcuarumʊ pāi ūcuauko Jesús saosina docerepanapi Ūcuauji cho'okaiɲna rua re'oja'chere Diochi'a cho'omasiche'te cho'ojʊna ñajʊ rua cuasaasome. Ña jña'nejʊ paniasome repa. ⁴⁴⁻⁴⁵Repana Jesucristo'te cuasana sāiñechi'a pojojʊ si'arumʊ chi'ijʊ paniasome. Re'oja'chechi'a pa'ijʊ sāiñechi'a kuirajʊ paniasome repa. Chekʊnare pōsena'me āu karato chekʊnapi pōse paanapi pōsere īsiso, kuri koo, īsiasome repa-nare kuri peova'nare. Ūcuaja'che chejña paanapi chejñare īsiso, kuri koo, īsiasome chʊova'na pa'iva'nare. Na'a rua chʊova'na pa'iva'nare kuri na'a rua īsiasome repa.

⁴⁶Dios vʊ'ena repaumucujña pa'iche chi'ijʊ paniasome repa. Ūcuachi'a repa vʊ'ñana chi'i pojojʊ āu āijʊ paniasome. Sāiñechi'a soni āu āujʊ pojorepache pojojʊ paniasome repa. ⁴⁷Si'arumʊ chi'i, “Dios rua re'oku'mʊ”, chiiɲ paniasome repa. Chekʊna pāi tijñani re'oja'che cutuasome repanare. Repau Jesucristoji cho'okaiɲna Dios chʊ'ore asa chēa repaumucujña pa'iche na'a rua jainʊko cuasajʊ jovoju paniasome pāi Repau'te Jesure.

Nʊka ku'ima'kure vasosi'ere kuamʊ

3 ¹Ūcuarumʊ Juanna'me Pedro Dios vʊ'ena mʊajʊ paniasome. Judío pāi Diore sēerumʊna tres pa'itona na'ito mʊaasome repa.

²Repana mʊajʊ ñato ūcuavʊ'ere pāi nʊka ku'imava'ɲ ñuniasomʊ. Vĩ-jachīirumʊna cu'acū'a paava'ɲ paniasomʊ repa. Nʊka ku'imava'ɲjekʊ

ñu'iũ Dios vũ'e kakanani kurire sēen paniasomũ repaũ. Kurire sēaũ chini si'aumucujña cajo ra ñoocojñokũjekũ Dios vũ'e kakasa'aro'te, pãi “Re'ojasa'aro” chiisa'aro'te ñu'iũ paniasomũ repaũ.

³ Ūcuarũmũ repana, Pedrona'me Juan, Dios vũ'ena mũa tĩ'a kakapi'ra-jũna ña kurire sēniasomũ repaũ. ⁴ Sēēũna repaũ'te rũa rorepa ñaasome repana. Rorepa ñajũ repaũ'te Pedroji i'kaasomũ.

—Chũkũnani ñajũ'ũ —chiniasomũ repaũ.

⁵ Chiũna ūcuanani pojokũ ñaasomũ. Pojokũ cha'aasomũ repaũ, “Chũ'ũni ina kuri ĩsipi'rame”, chini. ⁶ Cha'akũna Pedro jo'e i'kaasomũ repaũ'te.

—Kurijē'e peomũ chũ'ũ. Jã'ata'ni chekere na'a re'oja'chere cho'okai-ja'mũ chũ'ũ mũ'ũre. Jesucristo Nazaret raisi'kũpi chũ'ũkũna, vũni nũka ku'ijũ'ũ mũ'ũ. Vajajũ'ũ chiimũ chũ'ũ mũ'ũre —chiniasomũ Pedro repaũ'te, nũka ku'imava'ũre.

⁷ Chini repaũ'te Ƴajajũtũna chēa juha vũoasomũ repaũ. Juha vũokũna ku'icu'asicũ'a teana care'oso nũka ku'ire'oasomũ repaũ'te. Koka paniasomũ repaũ cũ'a. ⁸ Teana vũni sũ'a nũka kuniasomũ repaũ. Pojokũ nũka ku'iũ, chã'sakũ, Dios vũ'ena ja'me kakaasomũ repaũ, “Dios rũa re'okũ'mũ”, chiimũ.

⁹ Ūcuauji nũka ku'iũ, “Dios rũa re'okũ'mũ”, chiũna, pãi kuanupũ repa-vũ'e pa'ina rorepa ñaasome repaũ'te. ¹⁰ Repaũ'te ña masiasome repana ija'che chiijũ:

—Āa, iikũ Re'ojasa'aro ñu'iũ kuri sēesi'kũa'ũ! Ūcuau'mũ ikũ —chiniasome repana. Repaũ cho'ocojñosi'ere rũa ña jñanoasome pãi.

Dios vũ'e ve'koro pa'ikachapa'te pa'iũ Pedro chũ'vasi'ere kũamũ

¹¹ Diore sēni pi'ni ve'sena etaasome repana nũka ku'imatesi'kũna'me Juanna'me Pedro. Dios vũ'e eta ve'se pa'ikachapa'te paniasome repana. Repakachapa mami Portal de Salomón ve'easomũ. Nũka ku'imatesi'kũni vasorena vajũ pa'iũ pojokũ repanare jñũ'ima'ñe chēa sũ'iũ paniasomũ repaũ. Jñũ'ima'ñe ve'sere ja'me pa'iũna pãi kuanupũ ña jñano ūcuache-jana vũ'vũ sani chi'iasome. ¹² Chi'irena, ña Pedro ija'che chũ'vaasomũ repanare:

—Chũkũna majapãi, ĳje'se pa'iũna ña jñanoñe mũsanũkona? Chũkũna'te rũa pãĩname mũsanũkona. Chekũrũmũ ija'che cuasacosome mũsanũkona: “Āa, ina rũa re'onajejũ, masijũ ikũre vasome”, chini cuasajũ ñacosome. Ikũ nũka ku'imũ chura. Jã'ata'ni chũkũna cho'osi'ema'mũ ie. ¹³ Dios cho'o-si'ea'me. Mai aipãi, aperũmũ pa'isina, Abraham, Isaac, Jacob Repaũ'te Diore cuasajũ Ūcuate'eũni Diore pojoasome. Ija'che chiimũ Dios maire: “Jesús chũ'ũ chiĩa'mũ. Chũ'ũre cho'oche cho'okaikũ'mũ Repaũ, pãi chũ'-vachena'me pãi vasoche. Rũa Masiũji rũa re'okũ'mũ Repaũ”, chiimũ Dios maire. Jã'ata'ni mũsanũkona Repaũ'te Jesure jachasinaa'me. Repaũ'te

chêa pâi chũ'nnani jo'kasinaa'me mʊsanʊkɔna, Repaʊni cu'ache cho'oa'-ju chini. Pâi chũ'ukʊ'te Pilato'te, “Ikure etora chũ'u”, chiikʊ'teta'ni, “Vanisõjũ'u jã'ure Jesure”, chiisinaa'me mʊsanʊkɔna. ¹⁴Dios chũ'ũñe re'oja'chechi'a cho'okʊ'te Jesure cuhesinaa'me mʊsanʊkɔna. Repaʊni cuheju, chekʊni pâi vanisõsi'kʊni, “Barrabani etojũ'u”, chiisinaa'me mʊsanʊkɔna. ¹⁵Jã'ata'ni Jesure pâi re'oja'che pa'iche ïsikʊ'te vanisõñe'te chũ'usinaa'me mʊsanʊkɔna. Vanisõ tãcojñosi'kureta'ni Diopi vaso etosi'kua'mu repaʊ'te. Vajurani pa'iaa repaʊ'te ñasinaa'me chukuna. ¹⁶Ũcuauji vasoua nuka ku'imʊ iku chura, mʊsanʊkɔna si'arumu ñava'u. Repaʊ vasosi'e ñasinaa'me mʊsanʊkɔna. Jesús ikure vasocuhasi'kua'mu chukunapi Repaʊni cuasajuna.

¹⁷Jã'ata'ni, mʊsanʊkɔna, chukuna majapâi, repaʊ pa'iche'te vesuju cu'ache cho'osinaa'me Jesure. Masimu chũ'u jã'a. Mʊsanʊkonare chũ'una ũcuaja'che repaʊ pa'iche'te vesuju vanisõñe chũ'usinaa'me repaʊ'te. ¹⁸Jã'ata'ni Dios repaʊ'te cu'ache cho'ojache peore masisi'kua'mu. Masi-kuta'ni Repaʊ'te Jesure cu'ache cho'oche ñsekaimanesi'kua'mu Repaʊ. Ũsemauna Repaʊ apereparumu kuasi'e cho'ocuhasinaa'me Repaʊ'te. Aperumu Repaʊ chũ'o kuasina tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

Na'a pa'isirumu Dios Repaʊ Neekure pâi ũcuanukore Chũ'ujaure chejana raoja'mu.

Raoua pâi cu'ache cho'ojanaa'me Repaʊ'te, chiimu Repaʊ chũ'o kuasina ũcuanuko tocha jo'kasi'e. ¹⁹Jã'ajekuna mʊsanʊkɔna cu'ache cho'oche'te ũhasõ re'oja'che pa'iju Dioni cuasaju jovoju'u, Repaʊji mʊsanʊkɔna cu'ache cho'oche'te cuasamanea'ku. Mʊsanʊkonapi jã'ajañe cho'oto rekoñoana re'oja'che pa'iche ïsija'mu Dios. ²⁰Dios aperumu, “Ikure chũ'u Neekure pâi ũcuanukore chũ'ua'ku chini chejana saoja'mu chũ'u”, chiniasomu. Jã'ajekuna mʊsanʊkonapi Dioni jovoto Ũcuau ni raoja'mu Repaʊ, mʊsanʊkɔna rekoñoare ja'me paau chini. ²¹Repaʊ Jesús cunaumure pa'imʊ chura. Diopi chũ'umauna chuta'a cajemañe pa'imʊ Repaʊ. Na'a pa'isirumuna chũ'una jo'e cajeja'mu Repaʊ. Reparumu, Dios peore re'oja'che care'vaja'mu. Aperumu Diopi chũ'ukuna Repaʊ chũ'o kuasina Repaʊ Jesucristo jo'e rajachere kuaju tocha jo'kaasome. Repana kuasi'e cho'oja'mu Dios reparumu, Jesucristo jo'e cajerumu. ²²Te'eu, aperumu Dios chũ'o kuasi'ku Moisés, chekunare mai aipâi pa'isinare ija'che i'kaasomu:

Na'a pa'isirumu Maire Paaku Dios chekure Repaʊ chũ'o Kuajaure chejana raoja'mu,

chũ'u kuacheja'che Kuajaure.

Mai majapâi pa'ija'mu repaʊ.

Repaʊ rani chũ'vato ũcuanuko asa jachamañe cho'ojũ'u mʊsanʊkɔna.

23 Pãi repau'te jachana cho'osōjanaa'me.

Dios pa'icheja saimanejanaa'me.

Jā'ajekuna Repau neenare ja'me pa'imanejanaa'me repaana, chiniasomu Moisés.

24'Aperumu Dios chu'o kuasina ũcuanuko, irumu cho'ojachere kuasome, ũcuachi'a Samuel, cho'je pa'isina. 25 Repana Dios chu'o kuasina mai aipãi paniasome. Maipi ñajũ che'chea'jũ chini Dios chu'o tocha jo'kaasome repaana. Chekũ, Abraham, mai aipãiu na'a charo paniasomu. Repau'te ija'che i'kaasomu Dios:

Na'a pa'isirumu mu'u Jojosi'kure chejana raoja'mu chu'u,

pãi ũcuanukore re'oja'che cho'okaaũ chini,

chiniasomu Dios. Repau i'kasi'e cho'okanicuhasi'kuu'mu Dios maire.

26 Chareparo maini judiõpãire re'oja'che cho'okasa chini, Repau Mama'ku'te, Jesure, vaso raocuhasi'kuu'mu Dios maipi peore cu'are ũhasõa'jũ chini —chiniasomu Pedro repaana pãi.

Pedrona'me Juan Jesús pa'iche'te chu'vajuna judío aina ũsesi'ere kuamu

4 1 Repau Pedro chuta'a Juanna'me pãire cututona judío phairipãi Dios vu'e pẽjekainare chũ'ukuna'me saduceopãi rani tĩ'aasome. 2 Tĩ'a Pedrona'me Juanre rua pe'ruasome repaana pãire ija'che chu'vajuna: “Jesús jũnisõ tãcojñosi'ku jo'e vajurani pa'iku'mu. Jā'ajekuna na'a pa'isirumuna pãi jũnisõsina jo'e vajurajanaa'me ũcuachi'a”, chiniasome repaana. Jā'aja'ñe che'chojuna pãi jo'e vajuraiche jachanafejũ pe'ruasome repaana saduceopãi. 3 Pe'rujũ Pedrona'me Juanre chẽa sa na'itojekuna pãi chẽavu'ena cuaoasome repaana, chekũmucusejatũ'ka paapu chini.

4 Jā'ata'ni pãi jainuko repaana chu'vasi'e asa chẽasina Jesucristoni cuasajũ jovoasome. Jā'aja'ñe jovorena chura Jesucristo'te cuasana mũmpãichi'a kuẽkue ñato peore chekũrumũ cinco milrepana pa'icosome.

5 Jo'e apeñatato judío phairipãi chũ'una, judío ainana'me judiõpãi che'chona chu'ore cutuũu chini Jerusalén vu'ejoopona chi'iasome. 6 Reparumu judío phairi ai, Anás, repau majapãina'me rani paniasomu. Repau majapãi mamia'me ie: Caifaa'mu, Juan'mu, Alejandro'mu jo'e chekuna. 7 Chi'i repaana pãi chẽavu'e pa'isinare Pedrona'me Juanre etua raa'jũ chini chũ'uasome repaana. Rarena ũcuana chenevuna nuko repaana sēniasaasome repaana judío phairipãi.

—¿Neepi chũ'ujuna musanukona jā'aja'ñe si'ache cho'ojũ pãi vasomasiche? —chiniasome.

8 Chitena Pedro Dios Rekochoji ja'me pa'iu cho'okaiuna ija'che i'kaasomu repaana:

—Chukuna'te paana, aina asarepajũ'u. 9 Musanukona chukuna'te jũ'iva'ure re'oja'che cho'okaisi'ere sēeme, “¿Je'se cho'ojũ vasoche ina?”, chini.

(Hch 4.7)

¹⁰ Asarepajũ'ũ. Chũ'ũpi kuara mũsanũkonare, icheja pa'inapi Israelpãipi ũcuanũko asamasia'jũ. Ñajũ'ũ; iva'ũ, mũsanũkonare ti'jñeñe nukava'ũ aperũmũ nũka ku'ima'ñe pa'isiva'ũ chura nũka ku'imũ, Jesucristo Nazaret raisi'kũpi vasoũna. Repau Jesucristo re'oja'chechi'a cho'okũ'mũ. Jã'ata'ni mũsanũkona Repau'te kurususẽ'verona jẽ'jo nũko vanisõsinaa'me. Vanisõ tãcojñosi'kũreta'ni Diopi vaso etosi'kua'mũ Repau'te tãsichejapi. ¹¹ Ape-reparũmũ Dios chũ'o kuasina mũsanũkona Repau'te cu'ache cho'ojache kuaju tocha jo'kasi'e ija'che chiimũ:

Pãi vũ'e cho'ona vũ'ña tuu re'ojatuure ku'ejũ, te'etuupũ jñaani cuheasome.

Cuhejũ samaneasome repatuupũ.

Chekũnata'ni, na'a rũa masinajejũ, rani repatuupũ mini kuãa sa repana vũ'echakavũna nũkoasome repana vũ'epi na'a rũa jũjaa'kũ chini,

chiimũ. Repana vesũna cho'очеja'che cho'osinaa'me mũsanũkona. Re'okũni Dios Raosi'kũre Jesure cuhesinaa'me mũsanũkona. ¹² Chekũ pãiu te'ejẽ'e cho'okaikũ peomũ maire. Jesucristochi'aa'mũ maire vati toa saiche Ûsekaimasikũ. Ûcuajũ cho'okaiũna Dios pa'icheja saire'omũ maire. Jesucristo'te masi cuasanachi'a Dios pa'icheja saijanaa'me —chi-niasomũ repau Pedro.

¹³ Chikũna judío aina Pedrona'me Juan vajũchũma'ñe jã'aja'ñe i'ka-si'ere asa rũa cuasaasome. “Ina utija'ovũ'ejẽ'e che'chemanesinaa'me.

Masinama'me ina. Jā'ata'ni re'oja'che i'kame ina.” Jā'aja'ñe i'kajũ cuasa, “Åa, ina Jesuna'me ku'ijũ pa'isinaa'me”, chiniasome repaña. ¹⁴Re'oja'che cho'osi'e jachacu'aasomũ repañare, nũka ku'ima'ñe pa'isiva'ũpi ũcuana-na'me nũkakũna. ¹⁵Jā'ajekũna i'kavesũjũ repaña chi'i pa'irũupũ nũkanare etoche'te chũ'uasome repaña aina. Etoso ainachi'a cutuasome repaña.

16—¿Je'se cho'ojanaa'ñe mai jā'anare Pedrona'me Juanre? Diochi'a cho'omasiche'te cho'ome repaña, pãi vasoche. Repaña cho'osi'e ijoopo Jerusalén pa'ina jainũko masime. Jachacu'amũ maire jā'a. ¹⁷Jā'ata'ni chura repañare Jesús pa'iche'te che'choche'te ũseñũ mai, pãipi chekũnapi na'a jainũko asajũ pa'imanea'jũ. Jesús pa'iche pãire te'eũ'terejẽ'e jo'e kũamanejũ'ũ chiñũ repañare —chiniasome repaña aina. ¹⁸Chini repañare jo'e soni rao ija'che i'kajũ jo'e che'choche'te rũa ũseasome repaña: —Jesús pa'iche che'chomanejũ'ũ mũsanũkona. Jmamakarũjẽ'e repaũ pa'iche jo'e i'kamanejũ'ũ —Jā'aja'ñe i'kajũ ũseasome repaña.

19 Jā'ata'ni Pedrona'me Juan ija'che i'kaasome repañare:

—Cuasa ñajũ'ũ aperũmũ mũsanũkonachi'a. ¿Jeepi na'a re'okũ chũkũnapi re'oja'chere cho'ojũna ñakũ Diopi na'a rũa pojoa'kũ chini? ¿Mũsanũkona chũ'ũñe'te jachama'ñe cho'ojũ Dios chũ'ũñe'te cho'omanejanaa'ñe chũkũna, Repaũ chũ'ũñe'te jachama'ñe cho'orũja'chere? Re'oja'ima'mũ jā'a. ²⁰Chũkũna asasi'ena'me ñasi'e kũache jo'kacu'amũ chũkũna'te. Jo'ka-sõma'ñe ũcua Jesucristo pa'iche'te kũajũ pa'ijanaa'me chũkũna. Cheke peomũ —chiniasome repaña.

21 Chitena repañare,

—Mũsanũkonapi Jesús pa'iche jo'e kũato cu'ache cho'ojanaa'me chũkũna mũsanũkonare —chijũ aina jo'e i'kaasome repañare. Jā'ata'ni Pedrona'me Juanre cu'ache cho'omanesinajejũna pãi chẽavũ'e jo'e cuo-ma'ñe eto saasome repañare. Vũ'ejoopo pa'ina pãi ũcuankũ jũ'ikũ'te vasosi'ere asa, “Rũa re'okũ'mũ Dios”, chijũ paniasome. Jā'ajekũna aina repañare Pedrona'me Juanre cu'ache cho'ovajũchũasome. ²²Diochi'a cho'omasiche'te cho'ocojñõasomũ repaũ nũka ku'imairo pa'isi'kũ. Repaũ vasocojñõsi'kũ aiva'ũ paniasomũ. Cuarentarepaũsũrũmũ na'a cajejaiche paaasomũ. Aiva'ũpi vũni nũka kuniasomũ repaũ.

Jesucristo'te cuasana Dioni sẽeme vajũchũma'ñe Jesús pa'iche'te chũ'vañũ chini

²³Etorena sani Pedrona'me Juan vũ'ena co'i chekũnani Jesucristo'te cuasanani repañare judío ainana'me judío phairipãi chũ'ũna i'kasi'ere peore kũaasome repaña. ²⁴Kũarena asa pi'ni ũcuankũ ija'che i'kajũ Dioni ja'me sẽniasome repaña:

“Dios, Chũkũna'te Paakũ, Peore Cho'osi'kũ, sũnaũmũ, cheja, chiañaã, cu'amajñarũã, pãi, cu'ava'nare, peore cho'osi'kũna'mũ mũ'ũ. ²⁵Aperũmũ

chukuna aipaiute Davire mupi mu Rekocho'te isiuna Ucuarekochoji cho'okaiuna mu neeku David ie chu'o tocha jo'kaasomu:

Judio peona ruarepa pe'rume.

Diore cu'ache cho'oiu chini cho'ote'eme repa.

Je'se paiuna peoche cho'ochere repa?

26 Pai chu'una Dioni jachaju Repa'te cavajachere cutume.

Diopi Repa Neekuni rauna repa cho'ochere'te useu chini chi'te'eme repa.

Jaja'ne chiimu repa David tocha jo'kasi'e. 27 Ja'ku, ijoopo v'ejoopo pa'ina pai chu'una Herodena'me Poncio Pilato, iramu jaja'ne cho'ocuhasinaa'me. Ichejana judio peonana'me judiopai chi'i cutusinaa'me repa mu Ch'a Raosi'kuni, Jesuni, Re'okuni cu'ache cho'oiu chini. 28 Jaja'ne cho'oj mu aparamu i'kasi'e, 'Jaja'ne cho'ojanaa'me', chiisi'e cho'ocuhasinaa'me repa. Mu peore Masikuta'ni, repa'ni usemauna jaja'ne cho'ocuhasinaa'me repa. 29 Ja'ku, repa judio aina ru cu'ache i'kasinaa'me chukuna'te, mu chu'ore chu'vamanea'ju chini. Jata'ni chukuna'te mu neenare cho'okaiju, mu chu'ore re'oja'chere vajuchuma'ne chu'va'u. 30 Ucuachi'a mu masiche chekunare pai cho'o noku julinare vasoju' naalju. Muuchi'a cho'omasiche'te re'oja'chere cho'o noto Mu Neeku Jesus pa'iche'te na masijanaa'me repa pai", chiju seniasome repa Diore.

31 Repa seni pi'nisiramu Dios repa chi'i pa'ivu'e pi'ruche cho'oasomu. Jaja'ne pi'ruk Dios Rekocho ucuanukore rani ja'me pa'ia re'oja'che cho'okaiuna vajuchuma'ne Dios chu'ore kaju paniasome repa.

Cu'amajnarua peonani cu'amajnarua're isisi'ere kumu

32 Ucuaramu pai ucuanuko Jesucristo'te cuasana jainuko ucuate'e cuasaasome. Cavama'ne ke'rema'ne sai'nechi'a poju paniasome repa. Repa paache cu'amajnarua, peova'nani rup isi paniasome repa Jesucristo'te cuasanarechi'a. Te'eje'e repa paache, "Chu' neechi'aa'me ie", chiima'ne, "Chu' paache mai ucuanuko neea'me", chiju, te'e'te cu'amajnarua karato, "Iere paaju", chiju paniasome repa. 33 Repa Jesus saosinapi Jesus Maire Paaku jini vajuraishi'ere masi kaju pa pai jainuko asa cheaasome repa chu'vache. Dios repa'ne Jesucristo'te cuasanare ucuanukore ru re'oja'che cho'okaniasomu. 34-35 Diopi re'oja'che cho'okaiuna sai'nechi'a kuirajuna, karamaneasomu repa'ne. Chekunapi chejna na'a ru paani te'echejna isiso, ucuachi'a v'na na'a ru paana isiso kuri koo Jesus saosinani isiasome repa, kuri peova'nani isia'ju chini.

36 Jaja'ne cho'oasomu José, Dios v'e cho'ochere cho'okaiku, Chipre raisi'ku. Jesus saosina jo'e cheke mami, Bernabere, ve'oasome repa'te Josere. (Repa chu'o Bernabé "Re'oja'che chu'vaku" chiimu.) 37 Repa

Bernabé cheja ĩsiso kuri koo Jesús saosinani peore jo'kaasomũ, chũo-va'na pa'iva'nani ĩsia'jũ chini.

Ananĭana'me Safira cu'ache cho'osi'ere kuamũ

5 ¹Ūcuarũmu te'eu Ananĭas rua tĩĩne cho'oasomũ. Repau rũjo Safirana'me cheja te'echeja ĩsisoasome. ²Ĭsiso, kuri koo, joopo mini care'vaasomũ repau. Jã'aja'ne cho'okũ'te ñakota'ni rũjo, Safira, i'kamaneasomo repau'te. Repakuri care'va jo'ka joopo miisi'ere sa ĩsiasomũ repau Jesús saosinani. Sa ĩsiku, “Chũu

(Hch 5.2)

chejare ĩsiso inũkorũ-chi'a kuri koosi'kuu'mũ', chiiũ joreasomũ repau repanare.

³Jã'aja'ne chiiũ ĩsiũna Pedro repau'te ĩja'che i'kaasomũ:

—Ananĭas, ĩje'se pa'ĩũna mũ'u vati ai chũ'ũñe'te cu'ache cho'okũ? Mũ'u cheja ĩsĩsĩ koosi'e kuri joopo miisi'ere jo'kasi'kuu'-mũ mũ'u chũkũna'te, “Ūcuauũkorũ'me ie”, chiiũ. Jã'aja'ne cho'o-

ku, Dios Rekocho'te joresi'kuu'mũ mũ'u. ⁴ĬJe'se pa'ĩũna jã'aja'ne joreũ mũ'u? Cheja mũ'u cheja pa'isi'kuu'mũ. Mũ'ũre uache cho'ore'osi'kuu'mũ repacheja. Ĭsĩsĩ kuri koosi'kuu'mũ mũ'u. Mũ'ũre uache cho'ore'osi'kuu'-mũ repakuri. Jã'ata'ni repakuri Dioni joopo ĩsiku, “Ūcuauũkorũ'me ie”, chiiũ Dioni joresi'kuu'mũ mũ'u. Pãĩjẽ'e joreku, Diorejẽ'e ũcuachi'a joresi'kuu'mũ mũ'u —chiniasomũ Pedro.

⁵Repau i'kache'te asa repau Ananĭas teana jũnisosi'kũpi tãniasomũ. Repau jũnisosi'ere asa pãĩ ũcuauũko rua kũkũsoasome. ⁶Jũnisomũna pũ-sũpãipi kaka repau'te kãapi rea etua tãasome.

⁷Chotehora pa'isĩrũmũna repau rũjo ũcuavũ'ena kakaasomo. Ĭjũ cho'oco-ñĩsĩ'e chuta'a asamaneasomo repao. ⁸Kakaona Pedro repao'te sũniasaasomũ.

—Mũ'u, mũũjũna'me cheja te'echeja ĩsiasomo. Ie kuri mũsanũkona koosi'e, ĩũcuauũkorũ'che? —chiniasomũ Pedro repao'te.

Chikũna,

—Jũjũ. Ūcuauũkorũ'me jã'a —chiniasomo repao. Joreasomo. ⁹Chikona Pedro repao'te i'kaasomũ.

—¿Je'se cuasa mʉsanʉkona Dios Rekocho'te joreñu chini jǎ'aja'ñe cho'ore? “¿Dios Rekocho mai cho'oche ñamanesi'kʉjekʉ cu'ache cho'o-manaja'mʉ maire”, chiijʉ cuasare mʉsanʉkona? Jǎ'aja'ñe cho'osi'kojekona mʉʉjʉ pa'isi'kʉre tāsina jatisa'aro'te mʉ'ʉni cha'ajʉ nʉkame, ũcuaja'che tǎñu chini —chiniasomʉ Pedro repao'te.

¹⁰Chikʉna Pedro ti'jñeñena teana jʉnisosi'kopi tǎniasomo repao. Tǎ-kona pōsʉpǎi kaka ñato jʉnisosiva'o ũniasomo repao. Ũcuarʉmʉ repao'te mini etua sa ʉjʉre tāsicheja rʉ'ʉñe tāsosome repana.

¹¹Jǎ'aja'ñe cho'osi'ere asa pǎi Jesucristo'te cuasakuanupʉ ũcuankʉ rʉa kʉkʉsoasome. Chekʉna ũcuachi'a peore asa kʉkʉsoasome.

Jesús saosina jʉ'iva'nare jainʉkore vasosi'ere kʉamʉ

¹²Reparʉmʉ repana Jesús saosina pǎi ñaju'te rʉa re'oja'chere, Dio-chi'a cho'omasiche'te cho'o ñojʉ paniasome. Jesure cuasana ũcuankʉ si'arʉmʉ chi'ijʉ paniasome, Dios vʉ'e ve'se pa'ikachapa, Portal de Salomón chiikachapana. ¹³Repanare chi'i pa'inare chekʉna pǎi ja'me nʉkavajʉchʉnata'ni rʉa re'oja'che cutuasome repanare. ¹⁴Jǎ'ata'ni chekʉna Jesucristo'te cuasanani jovo na'a jainʉko Jesucristo'te cuasaasome, romina'me ʉmʉpǎi.

¹⁵Jesús saosinapi rʉa re'oja'che vasojauna Pedro caraijachejana calle-joovʉna jʉ'iva'nare ũhikǎñapi kuǎa ra ũhaasome pǎi. Pedro chʉvosi'epi repalani chʉvo vasa'kʉ chini jʉ'iva'nare ve'sena ũhaasome pǎi. ¹⁶Ũcuachi'a chekʉna pǎi Jerusalén vʉ'ejoopona si'arʉmʉ raijʉ paniasome repajoopo kueñe pa'ijoopoǎ pa'ina. Ravʉ jʉ'inana'me vatire paajʉ jʉ'inare rajʉ ranciasome repana. Rarena repana ũcuankʉ vajuasome.

Jesús saosinare jo'e chēasi'ere kʉamʉ

¹⁷Jesús saosinapi jǎ'aja'ñe cho'ojʉna judío phairi aina'me repaʉ neena, saduceopǎi pe'ruasome. Pe'rujʉ repanare cu'ache cho'oñu chiniasome repana. ¹⁸Repanani cu'ache cho'oñu chini chʉ'ʉrena, repana neena pǎi chēavʉ'ena chēa cuaaasome repanare.

¹⁹Pǎi chēavʉ'ere pa'ijʉna, ángel, Dios raosi'kʉ, ñamina rani, jatisa'aro vatakani repanare eto ija'che i'kaasomʉ repaʉ:

²⁰—Dios vʉ'ena mʉa, Dios chʉ'ore pǎire che'chojʉ'ʉ asa re'oja'che paapʉ. Mama cuasajʉ pa'iche'te re'oja'che kʉajʉ'ʉ repanare, re'oja'che paapʉ —chiniasomʉ ángel repanare.

²¹Chikʉna repana Jesús saosina asa rʉa apeñatatona Dios vʉ'ena mʉa tǐ'aasome. Tǐ'a kaka pǎire che'choasome repana.

Na'a umucuse repaʉ judío phairi ai repaʉ neenana'me judío ainare ũcuankʉ soniasomʉ. Sokʉna chi'i, Jesús saosinare pǎi chēavʉ'epi etua rache'te chʉ'ʉasome repana. ²²Chʉ'ʉrena sōtaopǎi pǎi chēavʉ'ena

muaasome. Mua tĩ'a kaka ñato Jesús neena peoasome. Peojuna sōtaopāi co'i kuaasome repanare.

23—Chukuna pāi chēavũ'e mua tĩ'ato masi tachosivũ'e pa'isi'kua'-mũ repavũ'e. Repanare pēljena kakasa'aro cachejare ve'sere nukaju pa'isinaa'me. Jā'ata'ni vata ñato repana Jesure cuasana peosinaa'me —chiniasome sōtaopāi.

24Chitena repanare chũ'uku judío phairipāi chũ'unana'me asa rua kukuasome repana. Repanani rua cuasokuna,

—¿Je'se paaku ie? —chini cuasaasome repana.

25Jā'aja'ñe i'katona cheku tĩ'a ija'che kuaasomũ:

—Asarepajũ'u. Musanukona pāi chēavũ'e cuaosina Dios vũ'ere pāire che'choju pa'ime —chiniasomũ.

26Chikuna repau sōtao chũ'uku repau neenana'me eta, Dios vũ'ena mua Jesús saosinare chēa jo'e mutuaasome. Jā'ata'ni repanare asi cho'o-ma'ñe mutuaasome repa, pāire vajuchuju, “Cata su'aju”, chini repanani. 27Repanare chēajani ra judío aina ti'jñeñena nukoasome repa. Nuko-rena judío phairi ai Jesús saosinare ija'che i'kaasomũ:

28—Chukuna musanukonare rua āseju, “Jesús pa'iche jo'e che'chomanejũ'u”, chiisinaa'me. Jā'ata'ni ũcua che'choju pa'ime musanukona. Ũcuachi'a chukuna'te, “Jesure vanisōsinaa'me jā'ana”, chiiju pa'ime musanukona —chiniasomũ judío phairi ai repanare.

29Chikuna Pedro chekuna Jesús saosinana'me ija'che i'kaasomũ:

—Musanukona pāi rua chũ'ume chukuna'te. Jā'ata'ni chukunapi Dios chũ'ũñe'te jachama'ñe cho'oto na'a re'omũ. Musanukona chũ'ũñe cho'oni Dios chũ'ũñe'te cho'omanejanaa'me chukuna. 30Musanukona Jesure kurususē'verona jē'jo vēasōsinaa'me. Jūnisō tācojñosi'kureta'ni Diopi, mai aipāi Paakujī, vasosi'kua'mũ Repau'te, jo'e vajurani paau chini. 31Repau'te Jesure vaso Dios Repau uajajũtu cakā'kore kueñe ñu'iu chũ'ua'ku chini jo'kaasomũ. Ũcuachi'a pāi rekoñoāre care'vakaau chini, jo'kaasomũ Dios Repau'te. Jā'aja'ñe cho'oasomũ Dios maipi Israelpāipi cu'ache cho'oche'te ũhasōrena mai cu'ache cho'osi'ere tũ'nesōkasa chini. 32Repa Jesús cho'ocojñosi'e peore ñasinajeju ũcuare kuaju pa'ime chukuna. Dios Rekocho ũcuachi'a jā'are kuamũ. Repau chũ'ũñe asa jachama'ñe cho'onare Dios Ũcuau Rekocho'te ĩsimũ —chiniasomũ Pedro repanare.

33Chikuna repa judío aina asa rua pe'ruasome. Pe'ruju Jesús saosinare vanisoñu chiniasome repa. 34Jā'ata'ni te'eũ repanare ja'me pa'iku judío ai fariseopāi i'kara chini vuni nukaasomũ. Repau mami Gamalielasomũ. Rua masikujeku, Dios chũ'ũñe che'choku paniasomũ repau. Pāi ũcuauko rua chiniasome Repau'te. Vuni nukaku, Jesús saosinare ve'sena etuaa'ju chini chũ'uasomũ repau. 35Etuasorena repau Gamaliel judío ainare ija'che i'kaasomũ:

—Chũ'u majapāi, Israelpāi, asarepajũ'u. Inare, Jesure cuasanare, vani-soñu chiime musanukona. Jã'ata'ni pe'ruma'ñe masi cuasajũ'u aperumũ, chiimũ chũ'u musanukonare. ³⁶Aperumũ Teudas rani pa'iu cho'osi'ere cuasajũ'u. Rani pa'iu, ija'che i'kasi'kua'mũ repau: “Rũa masiujekũ pãire chũ'ura chiimũ chũ'u”, chiisi'kua'mũ repau. Chikũna pãi jainũko, repau'te jovosinaa'me, chekurumũ cuatrocientorepana. Jã'ata'ni chuenisosi'kua'mũ repau. Repauji chuenisouna repau'te ja'me pa'isina ũcuauachejña te'ena-chi'a vũ'vũsosinaa'me. Jã'ajekũna repau cho'osi'e si'asosi'kua'mũ. ³⁷Na'a pa'isirumũ pãi kuẽkuerumũ chekũ, Judas, Galilea cakũ ũcuaja'che rani pa'isi'kua'mũ. Rani pa'iu repauji pãi chũ'unani etosora chiiũna pãi jainũko jovosinaa'me repau'te. Jã'ata'ni chuenisosi'kua'mũ repau. Chuenisouna repau'te ja'me pa'isina te'enachi'a vũ'vũsosinaa'me. ³⁸Jã'ajekũna chura ija'che chũ'vamũ chũ'u musanukonare: Jã'anare Jesús neenare asi cho'oma'ñe eto saojũ'u. Repana cho'oche rupũ pãipi cuasajũ chũ'uñe pa'ito si'asoja'mũ. ³⁹Jã'ata'ni Dios chũ'uñe pa'ito ũsecu'amũ musanukonare. Si'asomaneja'mũ. Cuasajũ'u aperumũ. Dios chũ'uñe ũsena pa'imanejũ'u musanukona —chiiũ chũ'vaasomũ repau Gamaliel.

⁴⁰Repauji chũ'vaũna asa chẽa repana judío aina Jesús saosinare soni rao suĩ'sueche'te chũ'uasome Jesús neenare. Suĩ'sue pi'nirena Jesús saosinare jo'e ũseasome repana aina. “Jesús pa'iche jo'e che'choma'ñe pa'ijũ'u”, chiniasome. I'ka pi'ni Jesús saosinare eto saosome repana.

⁴¹Etojũna Jesús saosina judío aina chi'ivũ'epi pojojũ etaasome. “Dios chũkũna'te pojokũ Jesús pa'iche'te kuaa'jũ chini jo'kasi'e rũa re'omũ. Jã'ajekũna suĩ'suecojñosinata'ni rũa pojojũ eta saime chũkũna”, chini cuasaasome. ⁴²Eta saisirumũ suĩ'suecojñosinata'ni jo'kasoma'ñe Jesucristo Dios Raosi'kũ pa'iche'te che'chojũ paniasome repana. Si'aumucujña Dios vũ'ena mũa chũ'vajũ paniasome repana, pãi vũ'ña ũcuachi'a.

Ja'me cho'okaijanani sieterepanare ve'osi'ere kuamũ

6 ¹Reparumũ si'arumũ na'a rũa jainũko pãi Jesucristo'te cuasana jovoju paniasome. Ũcuarumũ repana Jesucristo'te cuasana griego chũ'o i'kanapi judíopãi chũ'o i'kanani ke'rejũ ija'che i'kaasome:

—Umucujña pa'iche musanukona mai ũcuauũko koosi'epi ãu va'jeva'nare kuirajũ pa'ime. Jã'ata'ni chũkũna majapãi va'jeva'na na'a ka'charũ koojũ pa'ime ãu rupũ ñsiche —chiniasome repana.

²Chitena repana Jesús saosina docerepana Repau'te cuasanani ũcuauũkore soniasome. Soni rao repanare ija'che i'kaasome repana:

—Chũkunapi Dios chũ'o chũ'vanapi si'arumũ ãure ñsijũ pa'ito Dios chũ'o chũ'vana peome. ³Jã'ajekũna musanukonapi icheja pa'inani rũa masinani sieterepanare jña chẽajũ'u ãu ãuñe'te chũ'ua'jũ. “Jã'anaa'me rũa re'ona”, chiicojñonani, Dios Rekocho chũ'uñe cho'onani jñaajũ'u.

⁴Jā'aja'ñe cho'oru chūkunapi Diore sēejū Repau chū'ojē'e chū'vaju pa'i-janaa'me —chiniasome repana.

⁵Chitena repana chi'isina asa,

—Jā'aja'ñe cho'oto re'omū —chiniasome ūcuanuko.

Chini, umupāi sieterepanare jñaa chēasome repana. Esteban'te chēasome repana. Repau Esteban Jesucristo'te raa cuasaku pa'iu, Dios Rekocho chū'ñe re'oja'che cho'oku paniasomū. Ūcuachi'a chekuna repana chēasina mamia'me ie: Felipe'mū, Prócoro'mū, Nicano'mū, Timon'mū, Parmenaa'mū, Nicolaa'mū. Repau Nicolás Antioquía vū'ejoopo raisi'kupi judíopāi pa'iche'te che'cheasomū tīipāiūji.

⁶Repanare jñaa Jesús saosinani raasome repana. Rarena Jesús saosina repnani āu āuñe'te jo'kañu chini Dioni sēejū jūñapi jajū ija'che i'kaasome: “Diopi re'oja'che cho'okaaū musanukonare cho'ochē'te re'oja'che masi cho'oa'jū chini”, chiniasome repana.

⁷Reparumū pāi na'a jainuko Dios chū'o asaneena paniasome. Si'arumū na'a raa jainuko Jerusalén pa'ina pāi Jesucristoni cuasajū jovoju paniasome. Ūcuachi'a judío phairipāi jainuko Jesucristoni cuasajū jovoasome.

Esteban'te chēasi'ere kuamū

⁸Reparumū Esteban, Jesucristoni raa cuasaku, Diopi cho'okaiūna pāi ñajū'te Diochi'a cho'omasiche'te cho'oku paniasomū.

⁹Repau i'kache'te jachajū, repau'te cu'ache i'kajū paniasome pāi, “Joremū mū'ū”, chiijū. Repana cu'ache i'kana Cirene cheja, Alejandría cheja, Cilicia cheja, Asia cheja raisinapi cu'ache i'kaasome repau'te. Chekuna ūcuachi'a repau'te ke'reasome judíopāi chi'ivū'e Libertados neevū'e chi'ina.

¹⁰Repana cu'ache i'kato Dios Rekochoji cho'okaiūna raa masi i'kaasomū repau. Jā'aja'ñe i'kakuna asa jachanata'ni sāiñe i'kavesuasome repana.

¹¹I'kavesūjū chekunani soni rao ro'iasome repana jorea'jū chini. “Ikū Esteban Diore cu'ache i'kasi'kuamū. Ūcuachi'a Moiserē cu'ache i'kasi'kuamū ikū”, chiijū jorea'jū chini soni rao ro'iasome repana.

¹²Jā'aja'ñe cutujūna asa vū'ejoopo pa'ina pāi raa pe'ruasome repau'te Esteban'te, judío ainana'me judíopāi che'chona ūcuachi'a. Jā'ajekuna repau'te chēa sa judío phairi aina'me chekuna judío ainana'me chi'i repana ti'jñēna nukasome repau'te. ¹³Nuko jorejū repauni cu'ache i'kaal'jū chini jorenare raasome repana. Rarena ija'che i'kaasome jorena:

—Ikū Esteban si'arumū cuhama'ñe cu'ache i'kakū'mū. “Dios vū'e cu'amū. Moisés chū'usi'e ūcuachi'a cu'amū”, chiiku'mū ikū. ¹⁴Ija'che i'kakuna asasinaa'me chūkuna: “Jesús Nazaret raisi'ku Dios vū'e ñañojoja'mū.” Ūcuachi'a, “ ‘Moisés chū'ū jo'kasi'e judíopāi pa'iche'te ūcuanuko peore ūhasōjū'ū’, chiimū Jesús”, chiiku'mū ikū Esteban —chiniasome repana jorena.

¹⁵Chitena repaña repacheja ñu'ina ñucanũko rña pãĩñaasome repau'te. Ñajũna Esteban chia ángel chiaja'che ñoasomũ repañare.

Phairi ai sēēñe'te kuamũ Esteban

7 ¹Jã'aja'ñe i'karena asa judío phairi ai Esteban'te ija'che sēñiasomũ: —¿Ina mu'ure ñucarepare chu'o i'kache? —chiniasomũ.

²Chikũna Esteban i'kaasomũ.

—Chu'u majapãi, asarepajũ'u. Apereparumũ mai aipãiu'te Abrahamre repau chuta'a Mesopotamia cheja pa'iu, Harán vu'ejoopo sani pa'ima-rumũna, Maire Paaku, Dios, Peore Masiu rani pa'iu ija'che i'kaasomũ repau'te: ³“Ícheja mu'u pa'icheja eta majapãi jo'ka tĩchejana sanisójũ'u mu'u. Chu'u kuajachejare sani pa'ijũ'u”, chiniasomũ Dios repau'te. ⁴Chikũna repau Abraham puka'ku aiva'ũna'me Caldea chejapi eta Harán vu'ejoopo'te sani paniasomũ. Puka'ku aireko jūnisosirumũ repau Abraham Diopi chũ'ũna repajoopo eta ichejare mai pa'ichejare rani paniasomũ. ⁵Ícheja pa'ikũ'teta'ni Dios icheja ai ĩsimaneasomũ repau'te. Jã'ata'ni Dios ija'che i'kaasomũ repau'te mai aipãiu'te: “Na'a pa'isirumũ ichejare ĩsija'mu chu'u mu'ure, mu'u jojosinapi paapu chini”, chiniasomũ chuta'a chĩirejẽ'e peokũ'teta'ni. ⁶Cheke ija'che chiimu repau'te Dios i'kasi'e: “Mu'u jojosina tĩpãi pa'ichejare sani pa'iju chẽa paacojñoju kuri kooma'ñe cho'ochẽ rupũ cho'okaiju pa'ijanaa'me repacheja chũ'ũnare. Pãi rña cu'ache cho'ojanaa'me repañare. Repacheja cuatrociento repaũsũrumũ pa'ijanaa'me repaña. ⁷Jã'ata'ni repacheja canare cu'ache cho'oja'mu chu'u, mu'u jojosinani cu'ache cho'ojũna. Chu'upi jã'aja'ñe cho'oũna mu'u jojosina eta rani jo'e ichejare Canaán chejare pa'iju chu'ũni pojoju pa'ijanaa'me”, chiniasomũ Dios repau'te. ⁸Repaũ i'kache'te Abrahampi jachama'ñe cuasaku, “Jau”, chikũna, jĩkora'muru chã'tiru pa'ica'niru chũto tũache'te jo'kaasomũ Dios. Jã'aja'ñe circuncisión cho'ochẽ chĩiva'nare umũpãiva'narechĩ'a chũ'u jo'kaasomũ Dios repau'te, repau chĩi pa'ijanani cho'o paaa'ku chini. Jã'ajekũna Abraham mamaku'te Isaare jĩnaa repau ochorepaumucujĩna pa'itona jĩkora'muru chã'tiru pa'ica'niru chũto tũasomũ, Dios i'kasi'ere jachama'ñe cho'oku. Repau Isaac ainee-sirumũ chĩi paa mamaku'te Jacobre vījachĩirumũ ñucaja'che jĩkochã'tiru chũto tũasomũ. Jacob ñucaja'che repau aineesirumũ chĩi paa machĩi umũpãi docerepañare ñucaja'che cho'oasomũ, repaña vījachĩiva'na pa'irumũ. Repaña Jacob chĩi docerepañana ainee pi'nisirumũ maire Israelpãire jojoasome.

⁹Repañana mai aipãiu Jacob chĩi repaña cho'jeu'te Josere puka'ku rña oiu paaku'te rña cuheasome. Cuheju repau'te chẽa Egipto cheja sainani kuripi ĩsisoasome repaña, repaũni sasoa'ju chini. Jã'ata'ni Dios Josere kuiraku paniasomũ. ¹⁰Josere cu'ache ti'jñeto Diopi re'oja'che cho'okaniasomũ.

Diopi cho'okaiuna Josepi rua masikuna ña Faraón, Egipto cheja chũ'uku rua pojoasomu repau'te. Jã'ajekuna Josere pãire chũ'ua'ku chini chũ'u jo'kaasomu Faraón. Chũ'u jo'kauna José Egipto cheja pa'inare, Faraón neenare peore chũ'uku paniasomu.

11'Repau José chũ'urumu chiño peore ãu kũimaneasomu, Egipto cheja, ũcuachi'a icheja Canaán cheja peore. Rua cu'aasomu pã ũcuaukore. Reparumu mai aipã ũu koochejñajẽ'e peoasome. 12Icheja Canaán cheja ãu ĩsiche peoasomu. Egipto chejata'ni ãu care'vasi'e ĩsiche paniasomu. Jã'are asa Jacob repau mamachĩire, mai aipãire, ũcuachejana saoasomu, ãure koojaaru chini. Aperumu charo saisi'easomu jã'a. 13Repana sani co'i, jo'e saisirumuna Josepi kua jñauuna majaa'chupã ĩamasiasome repau'te. Repanare majaa'chupã kua jñau repana raisi'e Faraonni kuaasomu repau. Kuauna asa repau Faraón José majapã masiasomu. 14Repau'te chũ'uku'te Faraonre kua jñausirumu José repau puka'kuna'me majapã ũcuaukore soni raoasomu. Setenta y cincorepana paniasome repana José majapã. 15Mamaku Josepi sokuna Jacob repau mamachĩina'me Egipto chejare sani pa'iu ũcuachejana aireko jũnisoasomu. Repau mamachĩ ũcuaja'che mai aipã pa'isina ũcuachejana aireko jũnisoasome. 16Repana jũnisisirumu repana majapã Siquem vu'ejoopona sa tãasome repanare. Aperumu Abraham Hamor mamachĩire repacheja jmachejaru kuripi kooasomu repau majapãire tãra chini.

17'Na'a pa'isirumu Abrahamre aperumu Dios cho'okasa chiisi'ere ũcuarepa cho'opi'rarumu Jacob jojosina mai aipã rua jainuko paniasome Egipto cheja, churata'ni. 18Reparumu Egipto cheja chekupi pã chũ'uku paniasomu. Repau pã chũ'uku Josere vesuasomu. 19Jã'ajekuna mai aipãiva'nare rua cu'ache cho'oasomu repau. Repanare mai aipã mama-chĩiva'nani umupãiva'narechi'a vĩjachĩire sējosoaljũ chini chũ'uasomu repau. 20Ūcuarumuna Moisés jñaacojñoasomu. Rua re'ojava'u paniasomu repau. Reparumu puka'kupã chotepãimia vu'ere chave paaasome repava'ure. 21Chotepãimia pa'isirumuna ju'ena maña chiachana vavorena pã chũ'uku mamakoji ña mini repao vu'ena sa paaasomo repava'ure. Sa repao chĩire jojacheja'che jojaasomo repao repau'te. 22Pã chũ'uku mamako vu'ere pa'iu peore Egiptopã pa'iche che'cheku aineeasomu repau. Utija'o pa'iche ũcuachi'a peore che'cheku ainee rua i'kamasikujĩ rua cho'omasiasomu repau.

23'Ūcuarumu Moisés cuarentarepaũsurumu paakujĩ repau majapãire cuasa, Israel jojosinare, eta ñaasomu. 24Eta ñato Egiptopã Israel jojosil-kuni vaiu paniasomu. Vaiuna ña Moisés Israelpãiu ĩseku, Egiptopãiu'te vanisoasomu. 25Jã'aja'ñe cho'o ija'che cuasaasomu Moisés: “Churata'ni ina chũ'u majapã chũ'u pa'iche masijanaa'me. Chũ'uni Diopi chũ'ukuna re'oja'che cho'okaija'mu chũ'u inare. Dios inare etoja'mu icheja”, chiũ

cuasaasomũ repaũ. Jã'ata'ni repaũ pa'iche'te vesũjũ ña chẽamaneasome repaũ. ²⁶Jo'e apeñatato repaũ ñato Israel jojosinachi'a te'eka'chapana cavajũ paniasome. Jã'aja'ñe cho'ojũna ña vũ'vũ rani ija'che i'kaasomũ Moisés repanapi cavamanea'jũ chini: “iÑañe! ¿Je'se pa'iũna mũsanũkona majapãichi'ata'ni sãĩñechi'a cu'ache cho'oche?”, chiniasomũ repanare. ²⁷Chikũna te'eũ chekũre vaikũji Moiserẽ jũjo saokũ ija'che i'kaasomũ: “¿Neepe chũ'u jo'karena chũ'ũkũ mũ'u chũkũna'te? ¿Neepe chũ'ũrena chũkũna cu'ache cho'oche ñakũ ke'rekũ mũ'u?” ²⁸Neato Egiptopãiu'te vanisoasomũ mũ'u. ¿Irumũ ũcuaja'che chũ'ũni vanisora chiikũ mũ'u?”, chiniasomũ. ²⁹Chikũna Moisés, “Chũ'u cho'osi'e pãĩ masime”, chini vajũchũkũ so'ona vũ'vũso sani tiĩpãĩ pa'ichejare Madián chejare tĩ'a paniasomũ. Pa'iũ romi veja chiĩ te'eka'chapana ỹmũpãichi'a paaasomũ repaũ.

³⁰'Repaũ cuarentarepãũsurũmũ pãĩ peochejare Sinaĩ aikũti kueñe pa'isirũmũ Moisés miu sũkiĩũ uukũ pa'iĩũ'te ñaasomũ. Uukũna toa joopo ñato ángelpi ñoasomũ repaũ'te. ³¹Angelpi ñokũna ña rũa cuasoasomũ repaũ'te. Na'a kueñepi ñara chini na'a saiũ Dios i'kache'te asaasomũ repaũ, ija'che chiiche'te: ³²“Dioa'mũ chũ'u. Mũ'u aipãĩ chũ'ũre cuasanare paa'kũ'mũ chũ'u. Abrahamre, Isaare, Jacobre paakũ'mũ chũ'u”, chiniasomũ Dios repaũ'te. Chikũna kurukuruũ asa kũkũsoasomũ repaũ. Vajũchũkũ jo'e repacheja ñamaneasomũ repaũ. ³³Vajũchũkũ'teta'ni Dios jo'e ija'che i'kaasomũ repaũ'te: “Chũ'ũni vajũchũkũ, kũkũ, mũ'u cũ'akorophe're tĩ'tejũ'u, chũ'u mũ'ũre i'kachejajekũna. ³⁴Irumũ Egipto cheja pa'inare chũ'u neenare rũa cu'ache ti'jñemũ. Repana cu'ache cho'ocojũojũ oiche peore ñakũ pa'imũ chũ'u. Jã'ajekũna repanani oiũ re'oja'che cho'okasa chini cajecuhamũ chũ'u. Ũcuachejapi etoja'mũ chũ'u repanare. Asarepajũ'u mũ'u. Mũ'ũni jo'e Egiptona saora chiimũ chũ'u”, chiniasomũ Dios Moiserẽ.

³⁵'Chini Dios Moiserẽ, ángel miu sũkiĩũ ñosi'kũna'me, saoasomũ repaũ'te, repanani etua ra re'oja'che chũ'ũkũ paaũ chini. Aperũmũ repana cu'ache i'kaasome repaũ'te, ija'che chiijũ: “¿Neepe chũ'ũjũ'u chitena chũ'ũkũ mũ'u chũkũna'te?”, chiniasome repana. Jã'aja'ñe repana cuhesi'kũni Moiserẽ repanani cho'okaaũ chini saoasomũ Dios. ³⁶Diopi chũ'u saonũna sani Egipto cheja pa'inare Israelpãĩ ũcuachejapi etua raasomũ repaũ Moisés. Repanare etua ra pãĩ peochejare cuarentarepãũsurũmũ kuhakũ paniasomũ repaũ. Diopi cho'okaiũna repaũ Moisés Diochi'a cho'omasiche'te rũa cho'o ñoasomũ Egipto cheja sani pa'irũmũ, Mar Rojo chiara rani pa'irũmũ ũcuaja'che, pãĩ peocheja rani pa'irũmũ peore. ³⁷Reparũmũ ũcuajũji Moisés ija'che i'kaasomũ chekũnare Israel jojosinare: “Na'a pa'isirũmũ Dios chekũre Repaũ chũ'o kũajaurẽ chejana raoja'mũ. Mai majapãiu pa'ija'mũ repaũ. Chũ'u kũacheja'che Dios chũ'o kũaja'mũ repaũ. Repaũ rani chũ'vache peore asa chẽajũ'u mũsanũkona”, chiniasomũ repaũ. ³⁸Moisés Israelpãina'me pãĩ peochejana chi'iasomũ. Repaũ Sinaĩ aikũti mũisirũmũ

ángel ja'me paniasomũ repau'te. Ũcuachi'a ũcuakũtire mũni pa'iu Dios chu'o, "Ija'che pa'ijũ'u", chiichũ'o asa tocha jo'kaasomũ Moisés maire.

39'Jã'ata'ni repau'te mai aipãĩ repanare re'oja'che cho'okaikũni rũa cuhejũ jachajũ Egiptona jo'e col'ĩnu chiniasome. 40Chini, repauji aikũtire pa'ĩuna, repau majaa'chũni, Aaronni, ija'che i'kaasome repa: "Maire Egipto cheja rasi'kũ Moiserere ti'jĩne vesume mai. Cho'osõcuhasi'kua'mũ repau. Jã'ajekũna chekũva'nani diojava'nani tũojũ'u, repava'napi ñajũ col'chaa'jũ maire", chiniasome. 41Chitena repanare vacachĩija'iu'te tũokaniasomũ repau. Tũokakũna pojojũ jo'cha va'iva'nare vani ũsoasome repa tũosiva'ũni pojojũ. 42Jã'ajekũna Dios repanare cuhekũ jo'kaso cu'ache cho'оче ũsemaneamomũ repanare. Repanapi cũnaomũ pa'inani, ũsũni, pãimiamũni, ma'jĩoko'te pojoĩnu chiito ũsemaneamomũ repau. Na'a pa'isirũmũ Dios chu'o kuakũ Amós repa pa'isi'ere kuakũ ija'che tocha jo'kaasomũ:

Mũsanũkona, Israelpãĩ cuarentarepaũsũrũmũ pãĩ peocheja pa'irũmũ,

chu'ure Diore jo'cha va'iva'nare vani ũokaimanesinaa'me.

Chekũnare diomanareta'ni, "Dioa'me ina", chini pojojũ jo'cha va'iva'nare vani ũosinaa'me mũsanũkona.

43Reparũmũ mũsanũkona Molo'te, "Dioa'mũ iku", chini repau vũ'e va'i ca'ni cho'osivũ'ere kuãijũ kuhajũ pa'isinaa'me.

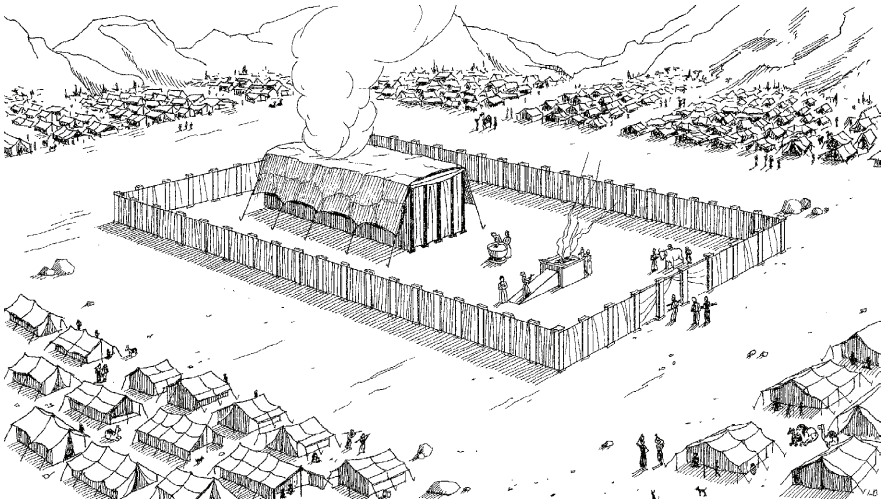
Ũcuaja'che rupũ tũosiva'ũni Renfán ma'jĩokova'ũni kuãijũ kuhajũ pa'isinaa'me mũsanũkona.

Rupũ tũosiva'nani pojojũ pa'isinaa'me mũsanũkona.

Jã'ajekũna chu'u, Dios, mũsanũkonare tiichejana chẽa sache chũ'ujamũ,

Babilonia na'a jeecho'jena, chiimũ Amós tocha jo'kasi'e.

44'Mai aipãĩ pa'isina repa pãĩ peocheja pa'irũmũ, Dios vũ'e ũjavũ'e rupũ va'i ca'ni cho'osivũ'ere paaasome. Repavũ'e cho'ojache Moiseni, "Chu'u vũ'e ijavũ'e cho'ojũ'u", chiiũ chũ'ũasomũ Dios. Jã'ajekũna Moisepi kuakũna Dios ñosivũ'ejavũ'e cho'oasome repa. 45Repa aireko jũnisosirũmũ mamachĩipi repavũ'e paajũ, mai aipãĩ ichejana raasome repavũ'e. Repa icheja rani ti'arũmũ tiipãĩ, cu'ana paniasome. Jã'ata'ni Dios mai aipãĩ paapũ chini repanare cu'anare eto saosokaniasomũ. Eto saosomũna mai aipãĩ, Josuena'me kakajũ, Dios vũ'e ichejana raasome. Rasivũ'e David chũ'ũrũmũjatũ'ka paniasomũ repavũ'e. 46Repau'te Davire, re'oja'che pa'ĩuna rũa pojoasomũ Dios. Jã'ajekũna David Diore ija'che sẽniasomũ: "Ja'kũ, mũ'ure, Jacobre Paaku'te, vũ'erepare cho'okasa chii-mũ chu'u", chiniasomũ. 47Jã'ata'ni repau David mamakũji, Salomonpi, cho'oasomũ repavũ'e. 48Jã'ata'ni Dios, Cũnaomũ Pa'ikũ si'achejũna pa'i-

Dios vü'e va'i ca'nipi cho'osivü'ea/me. (Hch 7.45)

ku'mu. Pãi cho'osivü'ñachi'a pa'ima'kua'mu Repau. Aperumu Dios chu'o kuasi'ku Isaías ija'che tocha jo'kaasomu:

49 Diojeku cunaumure pa'iu peore chü'uku'mu chu'u.

Ücuachi'a cheja si'achejña pa'iku'mu chu'u.

Jã'aja'ñe pa'iu peore masiku'mu chu'u.

Chu'u vü'e, ¿jeejavu'e cho'okaijanaa'ñe musanukona chu'ure, si'achejña pa'iku'te?

50 Cunaumuna'me cheja peore cho'osi'kua'mu chu'u,
Diopi i'kakuna asaku jã'aja'ñe tocha jo'kaasomu repau Isaías.

51 'Chu'u, Esteban, musanukonare ainare, iere i'kamu: Musanukona pãi Dioni rua jachaju rekoñoã Diore vesuna rekoñoãja'ñe paame. Jã'ajekuna Dios chu'o asacuheme. Musanukona aipãi pa'isina pa'icheja'che pa'iju Dios Rekocho cho'okaiche cuhenaa'me musanukona. 52 Musanukona aipãi pa'isina Dios chu'o kuanare ücuanukore cu'ache cho'oasome. Pãiü Re'oja'chechi'a Cho'oku rajache kuava'nare vanisoasome repa. Chura musanukona ücuaja'che Repau Re'oja'che Cho'oku raisirumu pãi chü'unare, “Jã'ure vanisoche chü'ujü'u”, chiiju jo'kasinaa'me. 53 Dios chü'usi'e ángelepi kuaasome musanukonare. Jã'ata'ni musanukona rua repa jachaju cho'omanaa'me repa —chiniasomu Esteban repanare.

Esteban'te vanisosi'ere kuamu

54 Jã'aja'ñe i'kauna asa judío aina rua pe'ruche pe'ruju tea ñaasome repau'te. 55 Repaüta'ni, Dios Rekochoji ja'me pa'iu cho'okaiuna Dios

miañe'te re'oja'chere ʔmʔre ñaasomʔ. Ñato Jesús Diore kueñe, ʔjajʔtʔ cakā'kore nʔkaasomʔ. ⁵⁶Jā'aja'ñere ñakʔ repaʔ Esteban ija'che i'kaasomʔ:

—iÑañe! Cʔnaʔmʔ pa'iche rʔa re'oja'che ñomʔ. Jesús, Dios Raosi'kʔpi ñomʔ. Diore kueñe Repaʔ ʔjajʔtʔ cakā'kore nʔkamʔ Repaʔ —chiniasomʔ Esteban.

⁵⁷Chikʔna asacuhejʔ jʔjñapi cājo ta'pi rʔa cuiche cuiasome repaʔa. Cuijʔ, ʔcuanʔko repaʔ nʔkachejana vʔ'vʔ saniasome repaʔa. ⁵⁸Vʔ'vʔ sani repaʔ'te chēa vʔ'ejoopoji etua saasome repaʔa catapi su'a vēasoñu chini. Repaʔ'te jorejʔ cu'ache i'kasina repaʔa sē'sevʔ ju'ikāña t'i'te pōsʔ nʔkacheja rʔi'ñena ũhaasome, ʔcuauji repaʔa kāñare kuirakaʔ chini. Repaʔ pōsʔ Saulo'mʔ repaʔ mami. ⁵⁹Ūcuarʔmʔ repaʔa catapi sia rʔa su'ache su'aasome repaʔ'te. Su'ajʔna chueeʔ ija'che sēniasomʔ Esteban:

—Jesús, Chʔ're Paakʔ, chʔ'u rekocho mʔ'ʔni t'i'api'ramʔ —chiniasomʔ. ⁶⁰Chini tāni ro're ñu'iʔ, ʔjachʔ'opi cuikʔ, Dioni jo'e ija'che sēniasomʔ repaʔ.— Ja'kʔ, ina chʔ're cu'ache cho'oche cuasamanejʔ'u —chini jūnisoasomʔ repaʔ.

Jesucristo'te cuasanare Saulo cu'ache cho'osi'ere kuamʔ

8 ¹Repaʔ Saulo Esteban'te vanisoche rʔa chiniasomʔ. Reparʔmʔ Jesucristo'te cuasana Jerusalén vʔ'ejoopo pa'ikuanʔpʔ rʔa cu'ache cho'ocojñoasome. Jā'ajekʔna repajoopo pa'isina eta vʔ'vʔso Judea cheja-na'me Samaria cheja po'ore sani paniasome repaʔa. Jā'ata'ni repajoopo Jesucristo saosinachi'a canʔka paniasome. ²Repaʔ Esteban chuenisosi'kʔre chekʔnapi Diore cuasanapi ota oijʔ tāasome. ³Reparʔmʔ repaʔ Saulo Jesucristo'te cuasanare si'asoa'jʔ chini rʔa cu'ache cho'okʔ paniasomʔ. Vʔ'ña kaka ʔmʔpāina'me romi chēa jñajñu sa pāi chēavʔ'ena cuaokʔ paniasomʔ repaʔ.

Dios chʔ'ore Samaria cheja pa'inani chʔ'vasi'ere kuamʔ

⁴Ūcuarʔmʔ Jerusalén vʔ'ejoopo eta vʔ'vʔsosina ku'ijʔ Dios chʔ'ore chʔ'vajʔ paniasome. ⁵Eta vʔ'vʔsosi'kʔ Felipe ku'iʔ Samaria vʔ'ejoopona sani repajoopo pa'inare Jesucristo pa'iche'te kuakʔ paniasomʔ. ⁶Dios chʔ'ore chʔ'vakʔ Diochi'a cho'omasiche'te pāi vasoche'te cho'o ñokʔ paniasomʔ repaʔ. Jā'aja'ñe cho'o ñokʔ chʔ'vakʔna pāi jainʔko repaʔ chʔ'vache asa chēaasome. ⁷Pāi jainʔkore vasoasomʔ repaʔ, vʔicu'akʔna rupʔ ũhiva'nare, ro'o ku'iva'nare, vati paanare. Repaʔji vati paanare vasoto vati rʔa cuijʔ eta saniasome. ⁸Pāire vasokaiʔna repajoopo pa'ina rʔa pojoasome repaʔ'te.

⁹Reparʔmʔ ʔcuachejare chai paniasomʔ. Repaʔ mamiasomʔ Simón. Chaina cho'oche rʔa jeerʔmʔ cho'okʔ paniasomʔ repaʔ, “Rʔa masikʔ'mʔ chʔ'u”, chiiʔ. Jā'aja'ñe jorekʔ cho'okʔni Samaria cana ña rʔa cuasaa-

some repau cho'оче. ¹⁰Repacheja pa'ina ũcuanuko masinana'me vesuna jachama'ne asaasome repau i'kache, “Dios peore Cho'omasikupi chũ'ukuna cho'omu iku”, chini. ¹¹Rua jeerumu chai cho'oku chekunajẽ'e cho'ovesu-che'te joreku cho'o ñokuna ña cuasaju repau'te ja'me paniasome repana.

¹²Jã'ata'ni Felipeji rani Dios chu'ore chu'vaku pã cu'ache cho'оче ũhasosinare Dios chẽa paachena'me Jesucristo pa'iche'te kuakuna asa chẽaasome repana. Asa chẽa Jesucristoni cuasaju umupaina'me romi peore okoro'vecojñoasome. ¹³Repau Simón chai pa'isi'ku ũcuachi'a asa chẽa Dioni cuasaku okorocojñoasomu. Okorocojñosirumu Felipe'na'me ku'iu repau cho'оче'te, pã vasoche'te, Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñokuna ña rua cuasaku ku'iu paniasomu repau Simón.

¹⁴Ūcuarumu Jerusalén pa'ina Jesús saosina Samaria cheja cana Dios chu'ore asa chẽa Jesure cuasaju jovosi'e asaasome. Asasinajeju Pedrona'me Juanre Samariana saasome repana. ¹⁵Saorena repana Samaria cheja sani tĩ'a repanare pã Dios Rekochoji rani repanani ja'me paau chini Dioni sēkaniasome. ¹⁶“Maire Paaku'te Jesucristo'te cuasanaa'me chukuna”, chiiju okoro'vecojñosinare repanani chuta'a Dios Rekochoji raimauna Repauni sēkaniasome repana. ¹⁷Sēni pi'niyu repana Pedrona'me Juan repanani jũjũpi jajuna Dios Repau Rekocho'te raoasomu repanare, ja'me paau chini.

¹⁸Repau'te Simonre jã'are ñakuna ũcuaja'che cho'ouaasomu. Jã'aja'ne cho'ouakuna masiche kuripi koora chiniasomu repau. ¹⁹Repanare Jesús saosinare ija'che i'kaasomu repau:

—Jã'aja'ne cho'omasira chiimu chu'u. Cho'omasiche iſijũ'u chu'ure; ro'ira. Isirena koo chu'upi pãire jakuna Dios Rekochoji repanani rani ja'me paau —chiniasomu Simón.

²⁰Chikuna Pedro i'kaasomu repau'te.

—Mu'upi jã'aja'ne cuasani kurina'me mu'u rekocho cho'osõne pa'i-ja'mu mu'ure. Dios iſiche kuripi kooma'nea'me. ²¹Diopi ñato mu'u rekocho rũhiñe cuasama'mu mu'u. Jã'ajekuna chukuna cho'очеja'che cho'ocu'amu mu'ure. ²²Jã'ajekuna mu'u cu'ache cuasache'te oiũ ũhasõ Dioni sēeu pa'ijũ'u, Repauji mu'u cu'ache cho'osi'ere jo'e cuasamanea'-ku chini. ²³Mu'u pa'iche masimu chu'u. Chekuna pã na'a re'oja'chere cho'ojũ pojoju pa'ito pojoma'ne cu'ache'te cuasaku'mu mu'u. Cu'ache'te cuasaku cu'are cho'oku cho'osõja'mu mu'u —chiniasomu Pedro repau'te.

²⁴Chikuna Simón jo'e i'kaasomu.

—Musanukonapi Maire Paakuni Dioni sēekaijũ'u chu'vua'ure musanukona i'kasi'epi cu'acheji ti'jñemanea'ku chu'ure —chiniasomu repau.

²⁵Ūcuarumu Pedrona'me Juan ũcuachejare pa'ijũ, Dios chu'ore chu'-vaju Jesucristo pa'iche kua pi'ni, Jerusalén vu'ejoopona co'iasome. Co'ijũ chekũjoopõ Samaria cheja cajoopõ Jesucristo'te cuasache kuachũ'ore chu'vaasome repana.

Felipe Dios chu'ore Etiopía cakure chu'vasi'ere kuamu

26 Ūcuarumu ángel Dios raosi'ku Felipe'te ija'che i'kaasomu:
—Vuni suripu cakā'kona saijū'u mu'u. Jerusalén vu'ejoopoji Gaza vu'e-
joopo saima'ana saijū'u, pāi peocheja saima'ana —chiniasomu.

27 Chikuna Felipe vuni saiū nāto Etiopía caku, pāi chū'uko'te cho'oche
cho'okaiku Diore pojora chini Jerusalén saisi'kupi, repau pa'ichejana
co'iku paniasomu. Etiopiapāi chū'uko'te, Candace'te, kuri care'vakaiku
paniasomu repau. 28 Kavacho jñajñu kuhasaivūji ñu'iu, co'iku utija'ore
ñaku paniasomu repau. Aperumu Dios chu'o kuasi'ku, Isaías, tocha jo'-
kasi'ere ñaku i'kaku paniasomu repau Etiopiapāi. 29 Ūcuarumuna Dios
Rekocho Felipe'te ija'che i'kaasomu:

—Tuha ja'me ku'ijū'u jā'asaivū —chiniasomu.

30 Chikuna Felipe vu'vu tuhaasomu repasaivū. Tuha aperumu Dios
chu'o kuasi'ku Isaías tochasi'ere Etiopía caku ñaku i'kache'te asaasomu
repau. I'kauna asa Felipe ija'che sēniasomu repau'te:

—¿Mu'u ñaku i'kache asamasiku mu'u? —chiniasomu.

31 Chikuna,

—Pāamu chu'u. Che'chokūji karamu chu'ure. Tuni chu'una'me ñu'iu
ku'ijū'u —chiniasomu Etiopía caku Felipe'te.

32 Repau ñaku i'kasi'e Dios chu'o aperumu pa'isi'ku Isaías tocha jo'-
kasi'e ija'che chiimu:

Oveja'va'u vanisōñu chini sava'uta'ni oima'ñe saimu.

Ovejachīi raña tū'kato oimanaa'me.

Chu'u Neeku ūcuaja'che repau'te cu'ache cho'otojē'e
i'kama'kuamū.

33 Re'oja'chechi'a cho'okuni pāi cu'ache cho'osinaa'me repau'te.

I'kakainajē'e peosinaa'me repau'te.

Ūcuachi'a chīijē'e peokuni vanisōsinaa'me repau'te.

Jā'ajekuna repau jososina peome,
chiimu.

34 Ūcuarumu Etiopía caku ija'che sēniasomu Felipe'te:

—Ija'ova Dios chu'o kuasi'ku Isaías tochasi'e, ¿icheja ñaku'u mu'u?
¿Neeni i'kaku repau? ¿Repau pa'iche'te kuaku? Jā'apāani, ¿cheku pa'i-
che'te kuaku? —chiniasomu repau.

35 Chikuna Felipe Etiopía cakure repau ñaku i'kasi'ere charo kuaa-
somu Jesús re'oja'che pa'iche'te. Cho'je jo'e chekuna Dios chu'o kuana
tochasi'ere ñoku kuaasomu repau. 36 Cutuju saiju chiara'charu pa'icheja
tī'aasome repa. Tī'a Etiopía caku i'kaasomu Felipe'te.

—Ñaku. Chiara'charu palimu icheja. ¿Chu'ure okorore'oku? —chinia-
somu repau. 37 Chikuna Felipe,

—Re'omũ mũ'ũre, mũ'ũ rekochoji Jesucristoni masi cuasato —chiniasomũ. Chikũna,

—Jesucristo Dios Mamakũ'mũ chiiũ cuasamũ chũ'ũ —chiniasomũ Etiopía cakũ. ³⁸Chini, kavacho kuhasaivũ tachokũ'te,— Ichejana jũvojũ'ũ —chiniasomũ repaũ. Jũvũna repaũ Etiopía cakũ Felipe'ũme repasaivũji cajeasome. Jã'achejapi chiara'charũna casa Felipe repaũ'te okoroasomũ.

³⁹Okoro pi'ni makũna Dios Rekocho Felipe'te tĩchejana sasoasomũ. Sasomũ Etiopía cakũ jo'e ñamaneasomũ repaũ'te. Ñama'kũta'ni rũa pojokũ Etiopía saima'a jo'e saniasomũ repaũ. ⁴⁰Dios Rekochoji sasomũ Felipe Azoto vũ'ejoopo tĩ'a carani saiũ chekũjoopoã rũa vũ'ñajoopoã sani, Jesucristo'te cuasache kũachũ'ore chũ'vakũ paniasomũ, Cesarea vũ'ejoopo tĩ'añetũ'ka.

Jesús i'kache'te Saulo asa jovosi'ere kũamũ

9 ¹Ūcuarũmũ Saulo Jesucristo neenani vani si'asora chini ũcua cu'a'che cho'okũ paniasomũ. Jã'are na'a rũa cho'ora chini, judío phairi aire sani ñaasomũ repaũ. ²Sani repaũ'te utija'ore sēniasomũ repaũ.

—Chũ'ũ Damasco vũ'ejoopona saipi'ramũ, Jesús chũ'ũñe cho'onani mũmpĩina'me romi ku'e chēa ra pãĩ chēavũ'ena cuaora chini. Mũ'ũ chũ'ũre utija'ore tochakaijũ'ũ. Damasco mai judíopãĩ chi'ivũ'ña chũ'ũnani sa ñora chiimũ chũ'ũ, mũ'ũ tochasija'o —chiniasomũ Saulo phairi aire.

³Damasco vũ'ejoopona saiũna repajoopo tĩ'api'ra chejana te'erũmũ repaũ nukachejachi'a rũhiso'koro cũnaũmũpi rũa miañe chũniasomũ repaũ'te. ⁴Miañe chũkũna ña chejana tãniasomũ Saulo. Tãni ũhiũ chũ'o ija'che i'kache'te asaasomũ repaũ:

—Saulo, Saulo, ¿je'se pa'ũna mũ'ũ chũ'ũre si'arũmũ cu'ache cho'okũ pa'ikũ? —chiniasomũ Jesucristo repaũ'te. ⁵Jã'aja'ñe i'kaũna asa,

—¿Jeeja'ũ'ũ mũ'ũ, Chũ'ũre Paakũ? —chiniasomũ repaũ.

Chikũna,

—Jesua'mũ chũ'ũ. Chũ'ũ neenare cu'ache cho'okũ chũ'ũni rũa cu'ache cho'okũ pa'imũ mũ'ũ. Jã'aja'ñe cho'okũ meñe cu'ache cho'okũ pa'imũ mũ'ũ —chiniasomũ Jesús.

⁶Chikũna Saulo kũkũcajejani kurukurukũ ija'che i'kaasomũ:

—Chũ'ũre Paakũ, ¿ũquere cho'oa'kũ chiikũ mũ'ũ chũ'ũre? —chiniasomũ. Chikũna,

—Vũni vũ'ejoopona kakajũ'ũ. Jã'achejana kaka mũ'ũ cho'ojache asaja'mũ mũ'ũ —chiniasomũ Jesucristo Saulo'te. ⁷Repaũ'te ja'me saisina rũa kũkũasome. Repaũ Jesús i'kachũ'o asanata'ni Repaũ'te ñamaneasome repaũ. ⁸Repaũ Saulo vũni nukakũ ñakocaã sũka ñara chiito ñacu'aasomũ repaũ'te. Jesuni rũarepa Miakũni ña na'asoasomũ. Na'asoũna repaũ'te jũtũna chēa Damasco vũ'ejoopona juha saasome repaũ. ⁹Choteumucujña

na'au paniasomu repau. Pa'iu au aima'ñe, okoje'e ukuma'ñe paniasomu repau.

¹⁰ Ūcuarumu cheku, Jesure cuasaku ūcuachejare Damasco'te paniasomu. Ananías repau mamiasomu. Reparumu Ananías Dios ñoñe'te ñaku Maire Paakuni Jesucristoni ñaasomu. Ñakuna repau'te ija'che sēniasomu Jesús: —Ananías, ¿pa'iku? —chiniasomu.

Chikuna,

—Jūju. Pa'imū chu'u, Chu'ure Paaku —chiniasomu repau.

¹¹ Chikuna Jesús i'kaasomu repau'te.

—Ma'a rūhima'a chiicojñoma'ana eta mūajū'u mū'u, Judas vū'ena. Mūa tī'a, “¿Tarso vū'ejoopo raisi'ku Saulo pa'iku ivū'e?”, chijū'u. Repau Saulo chu'uni sēu pa'imū. ¹² Chu'uni sēuna chu'u cho'opirache'te ñocuhamū chu'u repau'te. Chu'u ñoñeji mū'uni ñaku repau'te mū'u cho'okaijache ñamū repau. Mūa jūjñapi jaja'mū repau'te ñakocaāre jo'e ñaa'ku —chiniasomu Jesús Ananía'te.

¹³ Chikuna, Ananías ija'che i'kaasomu:

—Chu'ure Paaku, repau mū'ure cuasanare Jerusalén pa'inare cu'ache cho'оче pāi jainuko chu'ure kuame. Mū'u neenare rūa cu'ache cho'oku pa'iasomu repau. ¹⁴ Chura ichejana ranciasomu repau mū'ure cuasanani chēara chini. Judío phairipāi chū'unani sēni ranciasomu, chukunani pāi chēavū'ena sa cuaora chini —chiniasomu Ananías.

¹⁵ Chikuna Jesús repau'te i'kaasomu.

—Mūa ñajū'u. Chu'u chū'ūñe'te cho'oku paa chini chēacuhamū chu'u repau'te. Chu'u pa'iche'te judíopāire ūcuaja'che tīipāina'me repanare chū'unani peore kuaa'ku chini soisi'kua'mū chu'u repau'te. ¹⁶ Repau cu'ache cho'ocojñojañe peore kaja'mū chu'u repau'te. Chu'u pa'iche'te che'choku rūa cu'ache cho'ocojñoja'mū repau —chiniasomu Jesús.

¹⁷ Jā'aja'ñe i'kauna repau Ananías eta mūa Saulo pa'ivū'ena kakaasomu. Kaka Saulo'te jūjñapi jaku ija'che i'kaasomu repau:

—Saulo, churata'ni mū'ure chu'u majapāiūja'ie'te paamu chu'u. Maire Paaku Jesús mū'u raisima'ana ñosi'kua'mū mū'ure. Ūcuauji chu'ure vū'ena mūtosikua'mū mū'upi jo'e ñakocaāre ñaa'ku chini, ūcuachi'a mū'uni Dios Rekochoji rani ja'me paa chini —chiniasomu Ananías repau'te Pablo'te.

¹⁸ Chikuna va'ire'rerūjā'ñepi tuā'tuaasomu Saulo ñakocaā ta'pisi'e. Tuā'tuauna repau ñakocaā teana care'oso jo'e ñoasomu repau'te. Ūcuarumu ñakocaā re'oja'che ñakūji vūni okorocojñoasomu repau. ¹⁹ Jā'a cho'o pi'ni au āni vajnasomu repau. Repacheja Damasco vū'ejoopo jo'e te'eumu-cujñarūā chekuna Jesure cuasanana'me canuka paniasomu repau Saulo.

Damasco vū'ejoopo canare Saulo chu'vasi'ere kuamu

²⁰ Damasco vū'ejoopo'te pa'iu repau Saulo teana judíopāi ch'ivū'ñana mūa, “Jesús Dios Raosi'kua'mū”, chiiu Jesús pa'iche'te kuaasomu. ²¹ Jā'a-

ja'ñe i'kakuna pãi ũcuanuko asa rũa cuasaasome repau i'kache. Asa rũa cuasaju ija'che i'kaasome repana:

—Iku Jerusalén pa'irumu Jesucristo'te cuasanare rũa cu'ache cho'o-si'kuasomu. Ũcuau'mu iku. Jerusalén pa'ikuj i'chejana raisi'kuu'mu iku, i'cheja pa'inani Jerusalén cho'ocheja'che Jesús neenani chẽa sa judío phairipã chũ'unani jo'kara chini —chiniasome repana pãi.

²² Repau Saulo si'arumu na'a rũa re'oja'che chu'vaku paniasomu, “Jesús Dios Raosi'ku Cristoa'mu”, chiiu. Masi chu'vakuna judiopãi Damasco pa'ina, jachanata'ni sãĩne i'kavesuasome repau'te.

Saulo Damasco judiopãire kati sanisosi'ere kuamu

²³ Na'a pa'isirumu judiopãi chi'i cutu, “Sauloni chẽa vanisoñu”, chiniasome. ²⁴ Jã'ata'ni Saulo repana cho'oñu chiiche asaasomu. Repau'ni chẽa vanisoñu chini umucujñana'me ñami vulejoopo kakasa'ñaroãre pẽ'jeju paniasome repana. ²⁵ Jã'aja'ñe pẽ'jeju'na chekuna Jesure cuasana Saulo'te ju'ena maña vulejoopo jeotususi'pa sẽ'sevuji muni vulejoopo jã'achojena casoasome repana repau'te.

Saulo Jerusalén vulejoopona co'i cho'osi'ere kuamu

²⁶ Jã'aja'ñe cho'o casorena Jerusalén vulejoopona co'i chekunare Jesure cuasanare jovora chiniasomu repau. Jã'ata'ni repana vajuchuasome repau'te. “Joremu iku”, chini jachaasome repana. ²⁷ Te'e'u Bernabechi'a repau'te re'o-ja'che cho'okaniasomu. Jesús saosinare sa repau Saulo Damasco ma'a saiũ ñasi'ena'me Jesús repau'te i'kasi'e peore kuakaniasomu repau Bernabé. “Iku Saulo, Jesús pa'iche vajuchuma'ñe re'oja'che chu'vaasomu Damasco vulejoopo pa'inare”, chiniasomu Bernabé. ²⁸ Bernabepi kuau'na asa Saulo'te pojoasome repana Jesús saosina. Pojojuna repañare jovoasomu repau. Jovo Jesucristo'te cuasanana'me Jerusalén vulejoopo'te ku'iu vajuchuma'ñe Jesús pa'iche'te re'oja'che chu'vaku paniasomu. ²⁹ Judiopã griego chu'o i'kanare rũa chu'vaasomu repau. Jã'ata'ni repana asacuheju pe'ruju, “Vanisoñu ikure”, chiniasome repau'te. ³⁰ Ũcuarumu Jesure cuasana Saulo'te vanisoñu chiiche'te asa, “Repau'ni vanisoju”, chini repau'te Cesarea vulejoopona casa, jã'achejapi Tarso vulejoopona saasome.

³¹ Saulo'te saoso pãipi cu'ache cho'omapuna Jesucristo'te cuasana re'o-ja'che pa'iju paniasome, Judea cheja pa'ina, Galilea cheja pa'inana'me Samaria pa'ina. Dios Rekochoji cho'okaiuna Dios chu'o na'a rũa asa chẽaju na'a rũa masi cuasaju Dion i'cuasaju vajuchuju paniasome repana. Ũcuachi'a pã na'a jainuko Dios chu'ore asa chẽa jovoju paniasome repañare.

Enea'te vasosi'ere kuamu

³² Ũcuarumu Pedro vuleñajoopoã si'ajoopoã ku'iu paniasomu Jesús neenani repajoopoã pa'inani ñara chini. Jã'aja'ñe Jesús neenani ku'iu

ñara chini Lida vø'ejooopona saniasomø repaø. ³³ Repajooopo sani pa'i-rumø Pedro pãiu'te ñaasomø, Eneas ve'ekø'te. Repaø Eneas vøni nuka ku'icu'akøna, ochorepaøsurumø øhiø paniasomø. ³⁴ Øcuarumø Pedro ija'che i'kaasomø repaø'te:

—Eneas, Jesucristoji mø'øni vasomøna vøni nuka ku'iu mø'ø kãiko'a pa'iche kãña care'vajø'u —chiniasomø. Chikøna teana vøni nuka kuniasomø repaø.

³⁵ Vajø pa'iu nuka ku'ikøni pãi Lida vø'ejooopo cana ñaasome repaø'te, øcuachi'a Sarøn cana. Repaø vajøsi'ere ña pãi jainøko Jesucristoni cua-sajø jovoasome.

Dorcas jøni vajøraisi'ere kumø

³⁶ Øcuarumø romio Jesucristo'te cuasako, Tabita ve'eko Jope vø'ejooopo'te paniasomo. Griego chø'o repao mami Dorcas ve'easomo. Øcuachejare pa'io chekømare si'arumø re'oja'che cho'okaio paniasomo repao. Chøova'na pa'iva'nare røa re'oja'che cho'okaniasomo repao. ³⁷ Jã'aja'ñe cho'okoji ravø tñi jønisooma pãi ota oijø repao'te choa ømøcaruupøna møa øhaasome.

³⁸ Reparumø Pedro Lida vø'ejooopo chuta'a paniasomø. (Lida vø'ejooopo kueñeasomø Jope vø'ejooopo.) Pedroji kueñere pa'iuøna Jesús neena Tabita'te

(Hch 9.39)

jø'isi'kore ømøna møa øha ømøpãi ka'chanare Lida vø'ejooopona saasome, Pedroni soijaapø chini. Sao-rena sani Lida vø'ejooopo t'i'a Pedro'te, “Raijø'u; Jopena pesa sañu”, chiniasome. ³⁹ Chitena Pedro ja'me raniasomø repanare. Rani t'i'aøna repaø'te repao øhiruupøna møasasome repana. Møarena repaø kaka ñato val'jeva'na jai-nøko repava'ore otare oijø paniasome. Ota oijø repana ju'ikãña Dorcas vajørumø juha rupø øsisikãñare ra ñoasome repaø'te.

⁴⁰ Ñøjøna ña pi'ni Pedro reparuupø pa'inare øcu-a-nøkore etoasomø. Eto ro're ñu'iu Dioni søniasomø

repau. Sēni pi'ni jūnisosi'koni ñaku ija'che i'kaasomū: “Tabita, vūjū'ū”, chiniasomū. Chikūna ñakocaā sūka repaūni ñako vūni ñuniasomo repao. ⁴¹Jā'aja'ñe cho'o repao'te jūtūna chēa juha vūo nūko, repau etosinare Jesucristo'te cuasanana'me valjeva'nare soniasomū repau, repanapi repao jūni vajūrais'i'ere ñaal'ju chini.

⁴²Repao jūni vajūrais'i'e Jope vū'ejoopo pa'ina ūcuauko asa Jesucristo'te jainūko cuasaju jovoasome. ⁴³Reparumū Pedro repajoopo jeerumū canūka paniasomū chekū Simón va'i ca'ni kuenakū vū'ere.

Dios chū'ore chū'vaa'ku chini Cornelio Pedro'te soisi'ere kuamū

10 ¹Reparumū chekū Cornelio ve'ekū Cesarea vū'ejoopo'te paniasomū. Cornelio Batallón Italiano sōtaopāi cienrepanare chū'ukū paniasomū. ²Repau Cornelio Diore cuasakūjekū repau majapāina'me Diore pojokū paniasomū. Jā'ajekūna judíopāi chūova'na pa'iva'nare re'ojal'che cho'okaū paniasomū repau. Ūcuachi'a Diore si'arumū rūa sēen paniasomū repau.

³Jā'aja'ñe cho'okū na'itona tres pa'itona Diore sēen Repau ñoñe'te ñakū ángel'te Dios raosi'kūre repau vū'ere kaka pa'īna ñaasomū repau. Masi ñoasomū repau ángel. Vū'e kaka ja'me pa'īu repau'te soniasomū ángel.
—iCornelio! —chiniasomū.

⁴Chikūna, kūkūssosi'kūpi ūcuauñi ñakū,

—¿Ūque? —chiniasomū Cornelio.

Chikūna,

—Mū'ū Repau'te sēēne asamū Dios. Ūcuaja'che chūova'na pa'iva'nare mū'ū re'oja'che cho'okaiche ñakūjekū mū'ūre cavesuma'mū Repau. ⁵Jā'ajekūna Jope vū'ejoopona pāire saojū'ū, Simonni soijaarū. Repau Simón cheke mami Pedro'mū. ⁶Ūcuauji mū'ūre chū'vakū ūcuaja'che mū'ū cho'ojache kūaja'mū. Chekū Simón va'i ca'ni kuenakū vū'ere pa'imū Simón Pedro, chiara rūtūva pa'ivū'ere —chiniasomū ángel repau'te.

⁷Ūcuarumū Cornelio ángelpi i'ka pi'ni sanisouna ūmūpāi te'eka'chapana repau'te cho'оче cho'okainare soniasomū. Ūcuachi'a sōtao'te Diore cuasakū'te te'eū'te soni raoasomū repau. ⁸Soni rao ángel repau'te i'ka-si'e peore kūasomū repau. Repanare kūa pi'ni Jopena saoasomū repau.

⁹Saouna jo'e apeñatato chotena ūcu saijū paniasome repa. Repana Jope vū'ejoopo tī'api'rarumūna nukarepau sū'itona Pedro repau pa'ivū'e sē'sevana mūniasomū Dioni sēsa chini. ¹⁰Mūni pa'īu Dioni sēēna āucuhaasomū repau'te. Jā'ata'ni chuta'a āure cho'ojūna cajema'ñe cha'akū Dios ñoñe'te ñaasomū repau. ¹¹Ñato sábanakāa ūjakāa cūnaumūpi ūcuaka'chapachā'tiroā quē'kesikāapi rūhiturupūji chejana cajeasomū. ¹²Jā'ajekūna ūcuaturupū sa'navū'te cu'ava'na ūcuauava'na jainūko paniasome, rūni ku'iva'naa'me añava'naa'me pī'ava'na peore.

13 Ûcuarũmũ Pedro Dios i'kache ija'che chiiche'te asaasomũ:

—Pedro, vũni iva'nani vani ãijũ'ũ.

14 Chikũna Pedro i'kaasomũ:

—Ja'kũ, va'ima'me jã'ana. Cu'anaa'me. Jã'anare ãima'kũa'mũ chũ'ũ, mũ'ũ aperũmũna ãsesi'ejekũna.

15 Jã'aja'ñe i'kaũna Dios ija'che i'kaasomũ repaũ'te:

—Ñakũ, mũ'ũ. Chũ'ũpi Diopi, “Re'omũ ie”, chiito, ãmũ'ũpi, “Cu'amũ”, chijja'ũ? —chiniasomũ Dios.

16 Ûcuatelerũmũ choteñoã jã'aja'ñe cho'o ñoasomũ repa repaũ'te. Choteñoã ño pi'ni cũnaũmũna jo'e mũnisoasomũ repakãa. 17 Jã'aja'ñe cho'oũna ña, “¿Je'se pa'ijachere ñare chũ'ũ jã'a?”, chini rũa cuasaasomũ repaũ. Chuta'a rũa cuasakũ pa'ikũni Cornelio saosina Simón vũ'e ku'e jãaa kakasa'aro ti'jñe'ũte nukajũ paniasome. 18 Nukajũ sēniasome repana.

—¿Simón Pedro ivũ'ere pa'ikũ? —chiniasome.

19 Jã'a cho'oto Pedro chuta'a Dios ñosi'ere rũa cuasakũ paniasomũ. Cuasakũna Dios Rekocho i'kaasomũ repaũ'te.

—Asajũ'ũ. Æmũpã chotena mũ'ũni ku'eme. 20 Vũni caje ùcuanaana'me saijũ'ũ. Vajũchũmanejũ'ũ. Chũ'ũpi repanare raosi'kũa'mũ —chiniasomũ Dios Rekocho.

21 Chikũna Pedro caje ñakũ ija'che i'kaasomũ repanare:

—¿Ëque rate mũsanakona? ¿Chũ'ũni ku'eche? —chiniasomũ repaũ. Chikũna repana i'kaasome.

22 —Capitán Corneliopi raosi'kũa'mũ chũkũna'te. Re'okũ'mũ repaũ. Diore cuasakũna judiõpã ùcuanaũko re'õja'che cutunaa'me repaũ'te. Dios raosi'kũ ángelpi mũ'ũni soaũ chini chũ'ũasomũ repaũ'te, mũ'ũ chũ'va-chũ'ore asaa'kũ chini —chiniasome repana. 23 Chitena asa,

—Jaa —chini— Kakajũ'ũ. Iñami ivũ'ena kãijũ'ũ. Che'ro saũũ —chiniasomũ repaũ.

Jo'e apeñatato kãni vũni Pedro ùcuanaana'me saniasomũ. Chekũna Jesucristo'te cuasana Jope vũ'ejoopo cana te'ena ja'me saniasome repanare. 24 Saijũ jo'e chekũumucusena Cesarea vũ'ejoopo tĩ'aasome repana. Tĩ'ato Cornelio chekũna repaũ soisinana'me, repaũ majapãina'me repaũ'te kueñe pa'ina jovo cha'akũ paniasomũ repanare.

25 Repaũ Cornelio ùcuau vũ'ena Pedroji sani tĩ'akũna repaũni tijña pojora chini etaasomũ. Eta repaũ'te tijña Diore cho'õcheja'che Pedro'te ti'jñe'ũ ro're ñuniasomũ Cornelio, repaũni pojokũ. 26 Jã'aja'ñe cho'okũna Pedro repaũ'te chẽa vũoasomũ.

—Vũijũ'ũ. Mũ'ũ pa'icheja'che pa'ikũ'mũ chũ'ũ. Pãĩũ'mũ —chiniasomũ repaũ. 27 Chikũna vũni cutujũ vũ'ena kakaasome repana, Pedrona'me Cornelio. Kaka ñato pãĩ jainũko chi'isina paniasome. 28 Pedro repanare ija'che i'kaasomũ:

—Musanukona chukuna judiopāi pa'iche masime. Tiipāina'me chilicu'amū chukuna'te. Chukuna judiopāi cu'are cuhejū tiipāi vū'ña kakamanaa'me. Jā'ata'ni Dios chū'ure ija'che i'kasi'kua'mū: “Tiipāi cu'ame', chiimanejū'mū”, chiisi'kua'mū. ²⁹Jā'ajekuna chū'ure soñu chini sainare cuhemairo raisi'kua'mū chū'u. Chura, ¿iquere cho'oa'ku chini soni raore musanukona chū'ure? chiimū chū'u.

³⁰Chikuna Cornelio ija'che i'kaasomū repau'te:

—Ijarumū na'ito chū'u vū'e pa'isi'e chura ūcuaka'chapaumucujñaa'me ie. Repa na'ito chū'u judiopāi pa'icheja'che āu āima'ñe Dioni sēe pa'isi'kua'mū. Sēe nāto pāi ko'sijakāña ju'iu chū'uni ti'jñeñe nukasi'kua'mū. ³¹Jā'aja'ñe ti'jñeñe nukakūji ija'che i'kasi'kua'mū repau chū'ure: “Mū Repau'te sēeñe asamū Dios. Chuova'na pa'iva'nare mū'u re'oja'che cho'okaiche ñaku mū'ure cavesuma'mū Repau. ³²Jā'ajekuna Jope vū'ejoopona chū'o saojū'mū. Simón Pedroni soni raojū'u, rani chū'vaa'ku mū'ure. Repau Simón Pedro cheku Simón vū'ere pa'imū. Va'i ca'ni kuenaku vū'ere chiara rūtava'te pa'imū repau”, chiisi'kua'mū. ³³Jā'aja'ñe i'kauna asa teana mū'uni soisi'kua'mū chū'u. Sokuna cuhema'ñe re'oja'che raisi'kua'mū mū'u. Re'orepamū. Chura, Diopi ja'me pa'iuna chi'i cha'ame chukuna mū'ure. Chukunani chū'vaa'ku chini Dios mū'ure jo'kasi'ere chū'o asañu chiime chukuna —chiniasomū Cornelio.

Pedro Cornelio vū'ena Dios chū'o chū'vasi'ere kuamū

³⁴Ūcuarumū Pedro repanare pāi ija'che chū'vaasomū:

—Churana Diopi cho'okaiuna ie masimū chū'u: Dios pāi ūcuankore ūcuapa'ruvachi'a oiku'mū. Ūcuarepaa'me jā'a. ³⁵Pāi ūcuankore si'a-vājupāi pojomū Dios, Repauni cuasajū re'oja'che pa'ito. ³⁶Repaū Dios Jesucristo'te cuasache kuachu'ore raosi'kua'mū chukuna'te Israel jojosinare. Ija'chea'me repa: Pāi Ūcuankore Paaku Jesucristo cho'okaisi'ejekuna Dios mai cu'ache cho'osi'e jo'e cuasamaneja'mū, Repauni cuasajū sēeto. ³⁷Musanukona chukuna judiopāi pa'icheja cho'osi'e peore asasinaa'me, Galilea cheja Juan chū'vakū okoro'vesi'ena'me cho'je cho'osi'e peore. ³⁸Diopi Jesure Nazaret vū'ejoopo cakure Repau Rekocho'te raosi'kua'mū, Ūcuarekochoji ja'me pa'iuna pāire re'oja'che cho'okaa chini. Dios Rekochoji chū'ukuna Repau Jesús si'achejña ku'iu pāire re'oja'che cho'okai pa'isi'kua'mū. Vaire paaju jū'inare vasokaisi'kua'mū Repau. Jā'aja'ñe cho'oku pa'isi'kua'mū Jesús, Diopi Repauni ja'me pa'iuna. Jā'a asasinaa'me musanukona. ³⁹Chukuna Repau Jesús Jerusalén vū'ejoopo cho'osi'ena'me Judea cheja cho'osi'e peore ñasinaa'me. Jā'aja'ñe cho'okuna pāi kurususē'vona jē'jo vēasōsinaa'me Repau'te. ⁴⁰Jē'jo vēasōsi'kureta'ni Diopi vasoña choteumucujñana Repau'te tāsichejapi vajurani eta ñosi'kua'mū Repau chukuna'te. ⁴¹Vajuraishi'kuta'ni judiopāi ūcuankore

ñomanesi'kua'mu Repau. Chukuna'te Dios chēasinarechi'a ñosi'kua'mu Jesús chekunanani kaju paapu chini. Chukuna Ūcuana'me au āisinaa'me Repau jūni vajuraisirumu. ⁴² Jā'aja'ñe pa'iu chukuna'te pāire Dios chu'ore, “Jja'che chu'vaju pa'ijū'u”, chiū chū'si'kua'mu Repau chukuna'te: “ ‘Chu'u icheja jo'e cajesirumu pāi ūcuanuko cu'ache cho'osi'e Diopi chū'uuna ro'iche chū'uja'mu. Jūnisōsiva'na repava'na vajurumu cho'osi'ena'me, Repau rairumu chuta'a vajuna cho'osi'e ro'iche chū'uja'mu chu'u.’ Jā'aja'ñe chu'vajū'u”, chiisi'kua'mu Repau chukuna'te. ⁴³ Jesús chuta'a raimarumu Dios chu'o aperumu kuasina ūcuanuko Repau pa'ijachere kaju tocha jo'kasi'e ija'che chiimū:

Pāi ūcuanukore jūni ro'ikaisi'ejekuna

Repa Mamakū'te cuasanare repa cu'ache cho'osi'e jo'e cuasa-
manaja'mu Dios,
chiimū repa tocha jo'kasi'e —chiniasomū Pedro.

Judío peonani Dios Rekocho raisi'ere kuamu

⁴⁴ Repau chuta'a chu'vatona repau chu'vache Dios chu'o asanare ūcuanukore Dios Rekocho cajeasomū. ⁴⁵ Cajeuna ña Pedrona'me raisina judiōpāi Jesucristo'te cuasana rua cuasaju ija'che i'kaasome:

—iDios inare judío peonareta'ni Repau Rekocho raomū! —chiniasome repa. ⁴⁶ Judío peonapi tīpāi chu'o che'chemanesinapi tīpāi chu'ore i'-kaju, “Dios peore masiku'mu”, chiijuna jā'aja'ñe i'kaasome repa judiōpāi.

⁴⁷ Jā'aja'ñe i'kajuna Pedro ija'che i'kaasomū:

—Churata'ni ina mai paacheja'che Dios Rekocho paame. Jā'ajekuna repa okoro'veche ūsecu'amū —chiniasomū. ⁴⁸ Chini, repa judío peonare i'kaasomū repa. — “Jesucristo'te cuasanaa'me chukuna”, chiijū, okoro'vecojñojū'u musanukona —chiniasomū Pedro repa.

Jā'aja'ñe i'kauna ūcuani okoro'vecojñoasome repa. Okoro'vecojñocuha, —Jo'e te'eumucujñaruā canuka ja'me pa'ijū'u chukuna'te —chiniasome repa repa'te.

Simón Pedro Cesarea vu'ejoopo cho'osi'ere Jerusalenna co'i kuasi'ere kuamu

11 ¹ Repa Cesarea vu'ejoopo cho'osi'e judío peonapi Dios chu'ore asa chēasi'e Jesús saosinana'me chekuna Jesucristo'te cuasana Judea cheja pa'ina asaasome. ² Jā'aja'ñe cho'osi'ere asa repa Pedroji Jerusalén vu'ejoopona col'iuna Jesure cuasana judiōpāi te'ena ke'reasome repa'te. ³ Ke'reju ija'che sēniasome repa'te:

—¿Je'se pa'iuna mu'u judío peonani sani ñaku ja'me au āku? Mai judiōpāi jā'aja'ñe cho'omanaa'me —chiniasome repa.

⁴ Chitena Pedro repa cho'osi'e peore ija'che kuasomū repa:

5—Jope vü'ejoopo'te pa'ia Dioni sêe pa'isi'kua'mu chu'u. Sêeña Dios ñoñeji ñosi'kua'mu chu'ure. Ñato sábanakâa ñjakâa cunaumupi chu'u ñu'i chejana cajesi'kua'mu, ñcuaka'chapachã'tiroã quê'kesikâapi. 6Ñato, cu'ava'na ñcuauava'na rûhiturupûjekuna sa'navu'te rua jainuko pa'isinaa'me. Rûni ku'iva'nana'me añana'me pî'ava'na pa'isinaa'me. Airocava'na peore pa'isinaa'me repakâa sa'navu. 7Jã'aja'ñe ñaku Dios chu'ure i'kache ija'che chiiche'te asasi'kua'mu chu'u: “Vüijü'u, Pedro. Vûni iva'nare vani äijü'u”, chiisi'kua'mu Dios chu'ure. 8Chikuna i'kasi'kua'mu chu'u. “Ja'ku, va'ima'me jã'ana. Cu'anaa'me. Jã'anare äima'kua'mu chu'u, mu'u aperumuna üsesi'ejekuna”, chiisi'kua'mu chu'u. 9Chikuna Dios chu'ure cunaumupi jo'e ija'che i'kasi'kua'mu: “Chu'upi Diopi, ‘Re'omu ie’, chiito, ñmu'upi, ‘Cu'amü’, chiija'u?”, chiisi'kua'mu. 10Choteñoã jã'aja'ñe Diona'me i'kasi'kua'mu chu'u. Choteñoã i'ka pi'niña cunaumuna jo'e munisösi'kua'mu repakâa. 11Ûcuarumu umupâi chotena Cornelio raosina Cesarea vü'ejoopoji rani tî'asinaa'me, chukuna pa'ivü'ena. 12Tî'arena Dios Rekocho chu'ure ija'che i'kasi'kua'mu: “Jã'anare pâi cuhema'ñe ja'me saijü'u”, chiisi'kua'mu. Chikuna repanare ja'me saisi'kua'mu chu'u. Ina Jesure cuasana, seirepana, ja'me saisinaa'me chu'ure. Sani tî'a repau Cornelio vü'ena kakasinaa'me chukuna. 13Kakarena Cornelio repau ñasi'ere kuasi'kua'mu chukuna'te, ángel repau vü'e kaka nukaku i'kasi'ere. Ija'che i'kaasomu ángel repau'te: “Jope vü'ejoopona saojü'u pâi, Simón Pedroni soijaapu. 14Soijani rarena ñcuauji mu'ure chu'vaja'mu. Chu'vauna asa chëarena mu'una'me mu'u vü'e pa'inare peore Dios musanukonare chëa paaku vati toa sani uuche üsekaija'mu”, chiniasomu ángel repau'te. 15Jã'ajekuna chu'u sani repanare jmamakaru chu'vatona Dios Rekocho maire aperumu cajesi'ja'che cajesi'kua'mu repanare ja'me pasa chini. 16Repanani jã'aja'ñe cho'onna Maire Paaku ija'che i'kasi'ere cuasasi'kua'mu chu'u: “Aperumu Juan pâi jainukore re'oja'che okoro'vesi'kua'mu. Churata'ni Diopi musanukonare na'a re'oja'che cho'okaija'mu. Dios musanukonare rekoñoña Repau Rekocho'te raoja'mu ja'me paau chini”, chiisi'kua'mu Jesús aperumu maire. 17Jã'ajekuna Dios repanare judío peonare repanapi Maire Paakuni Jesucristoni cuasajuna Repau Rekocho'te raosi'kua'mu, maire aperumu raosi'ja'che. Dios cho'оче, ñüseja'che chu'u? —chiniasomu Pedro repanare.

18Jã'aja'ñe i'kauna asa ke'reche cuhaso churata'ni Diore ñcuauko re'oja'che i'kaasome repana.

—Rua re'oku'mu Dios. Judío peonarejatü'ka repanapi cu'ache cho'оче'te ühasorena Repau pa'icheja saiche jo'kamü Dios, Repauna'me si'arumu ja'me pa'iju paapu chini —chiniasome repana.

Antioquía vü'ejoopo pa'ina Jesure cuasache'te kuamu

19Aperumu Esteban chuenisorumu chekunare Jesús neenare ñcuaja'che cu'ache cho'oasome pâi. Ûcuanani cu'ache cho'ojuna ña Jesús

neena eta sanisoasome. Chekuna Fenicia chejana saniasome. Chekuna Chipre juupona saniasome. Chekuna Antioquía vñ'ejoopona saniasome. Jã'achejñare sani pa'ijũ Jesús pa'iche'te chekũnani judíopãichi'a kũajũ paniasome repaña.

²⁰ Chekũnata'ni Jesure cuasana te'eva'na, Chipre raisinana'me Cirene raisina ũcuajoopona Antioquía vñ'ejoopona sani tĩ'a judíopãire chũ'vaju judío peonare ũcuachi'a chũ'vaasome. Pãi ũcuankore Jesús re'oja'che cho'okaisi'ere kũasome repaña. ²¹ Jã'ajekũna Diopi repanani rũa re'o-ja'che cho'okaiũna pãi rũa jainũko Jesucristoni cuasajũ jovoasome.

²² Repacheja pa'ina Jesure jovosi'e Jerusalén vñ'ejoopo pa'ina Jesucristo'te cuasakuanupũ asaasome. Asasinajejũ Bernabeni Antioquía vñ'ejoopona saoasome repaña. ²³ Ũcuarũmũ repaũ Bernabé sani tĩ'a repanare Dios re'oja'che cho'okaisi'ere ña pojoasomũ. Jã'ajekũna repa-napi jo'kasoma'ñe Jesuni masi cuasajũ paapũ chini chũ'vaasomũ repaũ. ²⁴ Repaũ Bernabé re'oja'che pa'ikũjekũ Jesucristo'te rũa masi cuasakũ Dios Rekocho chũ'ũñe re'oja'che cho'okũ paniasomũ. Jã'aja'ñe pa'ikũji repachejare pa'iũna na'a rũa jainũko pãi Jesure cuasajũ jovoasome.

²⁵ Na'a pa'isirũmũ repaũ Bernabé Tarso vñ'ejoopona saniasomũ Sauloni ku'era chini. Repaũ'te ku'e jñaa Antioquíana saasomũ repaũ. ²⁶ Ũcuajoo-po'te sani te'eũsurũmũ pa'ijũ Jesure cuasakuanupũna'me chi'ijũ pãi jainũkore ka'chana che'chojũ paniasome repaña. Repajoo-po Antioquía vñ'ejoopo pa'ina Jesure cuasanare, “Cristo neena”, chiniasome. Aperũmũ repanare jã'aja'ñe ve'omaneasome pãi.

²⁷ Ũcuarũmũ chekũna Dios chũ'o kũana Jerusalenpi Antioquía vñ'ejoopona rani tĩ'aasome. ²⁸ Repanare ja'me raisi'kũ Agabo Jesure cuasanare chũ'o raasomũ kũara chini. Repanapi chi'irena vũni nukakũ Dios Rekochoji cho'okaiũna ija'che i'kaasomũ repaũ: “Na'a pa'isirũmũ pãiva'nare si'acheja aũ karaja'mũ”, chiniasomũ. (Repaũ kũasi'e na'a pa'isirũmũna Claudio chũ'ũrũmũna ti'ljñesi'kũa'mũ.) ²⁹ Agabo i'kasi'ere asa Jesure cuasana Antioquía pa'ina ũcuankũ kuri jovo Judea cheja pa'inani, Jesure cuasanani saonũ aũre koo āapũ chiniasome. Repanare ĩsire'onũkorũ kuri jovo saonũ chiniasome repaña. ³⁰ Repaña cho'oũni chiisi'ere cho'oju Judea pa'inare, Jesure cuasanare chũ'ũnani kuri saoasome repaña. Bernabena'me Saulo sakaniasome repakuri.

Santiago'te vanisosi'ena'me Pedro'te chẽasi'ere kũamũ

12 ¹ Ũcuarũmũ Herodes, Galilea cheja pa'inare chũ'ũkũ, Jesure cuasakuanupũ pa'inani cu'ache cho'ora chini te'enare chẽañe chũ'ũasomũ. ² Jã'aja'ñe chũ'ũna chẽarena Juan majaa'chũre, Santiago'te, va'tipi vanisoche chũ'ũasomũ repaũ Herodes. ³ Repaũ'te vanisosi'e judío aina asa rũa pojoasome. Ũcuarũmũ Herodes repaña pojosi'ere asa Pedroni

ũcuaja'che chēaa'ju chini chũ'wasomũ. Reparũmũ pascuarũmũ paniasomũ, judíopāi pã saũmanesi'e āirũmũ. ⁴ Ũcuarũmũna Pedroni chēarena pāi chēavũ'ena cuao sōtaopāire chũ'u jo'kaasomũ Herodes, repaũni pēljea'ju chini. Chũ'u jo'kaũna sōtaopāi ũcuaka'chapakuanupũ sa'ñeju pēljeasome repaũ'te. Te'ekuanupũ ũcuaka'chapanachi'a paniasome. Pascuarũmũ caraisirũmũna Herodes pāi ñaju'te Pedro'te cu'ache i'kakũ vanisoche'te chũ'ura chiniasomũ. ⁵ Jã'aja'ñe cho'ora chini Herodes Pedro'te pāi chēavũ'ere cuao paaasomũ. Jã'ajekũna Jesure cuasakuanupũ pa'ina Pedroji pāi chēavũ'ere pa'iũna si'arũmũ Dioni rũa sēekaiju paniasome.

⁶ Ũcuarũmũ Pedro repaũ'te Herodes pāi ñaju'te cu'a i'kajaumucuse ñami kãĩũna repaũ kãiruupũ sōtaopāi te'eka'chapana pēljeju repaũ jũjũana cũnameã ta'chesina paniasome. Chekũna sōtao jatisa'aro'te pa'ijũ pēljeasome. ⁷ Repaũ Pedro kãnisorũmũna Dios raosi'kũ ángel peosichejapi teana rani pa'iũna rũa miaasomũ repaũ pa'iruupũ. Ũcuarũmũ ángel Pedro'te meakorichona jũtũpi tũ'ka vũo,

—Pesa vũijũ'u —chiniasomũ.

Angelpi i'kakũna Pedro jũjũna ta'chesimeã cũnameã teana tũsũ tuã'tuaasomũ. ⁸ Jã'aja'ñe cho'o ángel jo'e i'kaasomũ repaũ'te.

—Mũ'u kãĩana'me cũ'akorophe're sa'chejũ'u —chiniasomũ. Chikũna sa'cheasomũ repaũ.— Ũcuaja'che sē'sevũ mũ'u jul'ikãa mini sachã ja'me raijũ'u chũ'ure —chiniasomũ.

⁹ Chikũna Pedro pāi chēavũ'e rũa ujavũ'e ángel cho'jepi etakũ paniasomũ. Jã'aja'ñe cho'okũ'teta'ni ángel repaũ'te cho'okaichejẽ'e cuasomaneasomũ Pedro'te. “Rupũ Dios ñoñeji ñomũ chũ'ure”, chiiũ cuasaasomũ Pedro. ¹⁰ Etaju pēljekũ'te, charo nukakũ'te carani, na'a cho'je nukakũ'te carani, jatisa'aro cũnasa'arona tĩ'aasome repana. Tĩ'arena repasa'aro ũcuate'esa'aroji vataũna eta vũ'ejoopo'te pa'ijũ te'ejoovũ mũaasome repana. Te'ejoovũ mũa ñato ángel teana peoasomũ. ¹¹ Angel jo'ka sanisosirũmũ churata'ni cuasoasomũ repaũ'te. “iDios raosi'kũ ángel chũ'ure etosi'e ũcuarepaa'me! Herodes chũ'ure pāi chēavũ'e paache ũsemũ Dios. Ũcuachi'a judío aina chũ'ure cu'ache cho'oũũ chiiche peore ũsemũ Repaũ”, chini cuasaasomũ Pedro.

¹² Chini masi cuasakũ, churata'ni María vũ'ena mũaasomũ Pedro. (María Juan pũka'koa'mo. Repaũ Juan mami cheke Marcos.) Repavũ'e pāi jainũko Dioni sēũũ chini chi'isina paniasome. ¹³ Ũcuarũmũ Pedro mũa tĩ'a jatisa'aro tijñapacasa'aroji sēniasomũ repanare. Sēeũna asa repavũ'e cho'оче cho'okaiko, Rode, ũcuasa'arona ranciasomo. ¹⁴ Rani Pedro chũ'ore asa masi pojokota'ni vata ñama'ñe chũri vũ'vũso chekũnani kũaasomo repao.

—iPedro ve'sere nukamũ! —chiniasomo repao.

¹⁵ Chikona,

—Vê'veo'mo mû'u —chiniasome repao'te. Jã'ata'ni repao,
—iJorema'mo chû'u! —chiio rua i'kaasomo. Ruarepa i'kakona, ija'che i'kaasome repana:

—Āa, repauni vanisorena reko raicosomu —chiniasome repana.

16 Jã'a cho'oto repau Pedro chuta'a ve'sere nukaku soiũ paniasomu. Soiũna asa vata ña jñanosoasome repana. 17 Ña jñano repanapi rua-repa i'kajũna repau i'kache'te asaa'ju chini vevoasomu Pedro. I'kasi'e cuharena repau'te Dios pãĩ chẽavũ'e etosi'ere peore kuaasomu repau repanare. Kua pi'ni,

—Peore chû'u kuasi'e Santiagona'me chekunare Jesure cuasanare kuakajjũ'u chũ'ure, asa masia'ju —chiniasomu repau. I'ka pi'ni eta tĩi-chejana saniasomu repau.

18 Jã'a cho'oto sōtaopãĩ ñataũna ña Pedroji peokũna ũcuanũko kukuso rua cutuju paniasome.

—¿Jeechejare Pedro pa'iku? ¿Je'se jã'u etau? —chiiju sãĩnechi'a sēnia-saju paniasome. 19 Repana sōtaopãĩ vajuchuju cutuju pa'ijũna Herodes Pedroni ku'e raa'ju chini chũ'uasomu. Chũ'ũna repau'te ku'ete'easome repana. Ku'ete'ere Herodes repanare soni rua sēniasomu. Sēni pi'ni chekunani sōtaopãire chũ'uasomu repau, Pedro'te masi pēljemanasinani ũcuanũkore vanisoa'ju chini. Chũ'u chueoso Judea cheja eta Cesarea vu'ejoopo'te sani paniasomu repau Herodes.

Herodes jũ'isi'ere kuamu

20 Reparumu Herodes Tiro vu'ejoopo pa'inana'me Sidón vu'ejoopo pa'inare pe'ruasomu. Repajoopoã pa'ina si'arumu ãu kooju paniasome Herodes cheja pa'inare. Jã'aja'ñe ãu koonani Herodeji pe'rukũna rua cu'aasomu repanare. Chekuchejña ãu koochejñajẽ'e peokũna Herodeni re'oja'che ja'me paũ chini repajoopoã pa'ina ũcuanũko repauni i'kaũ chiniasome. Chini repau'te cho'oche cho'okaikũni, Blastoni, i'kaasome repana, repana i'kajaumucusere Blastoji Herodeni sēekaaũ chini. 21 Repau sēekaisiumucuse tĩ'aũna repau Herodes pãĩ chũ'ũna ju'ikãña re'ojakã-ñare sa'che repau pãĩ chũ'ũku ñũ'isaivũ'te ñũ'iu i'kaasomu repanare pãĩ. 22 I'ka pi'niũna pojoju rua cuiju ija'che i'kaasome repana:

—Rua masiũ'mu jã'u. Pãĩ i'kacheja'che i'kama'mu iku. ¿Dioa'u iku? —chiniasome repana, rupũ repau cuasaku i'kasi'ere. 23 Repauchi'a cuasaku i'kasi'kũta'ni, “Dioma'mu chũ'u”, chiima'ñe repana i'kache'te asa pojoasomu repau. Asa pojosi'kũreta'ni ángel Dios raosi'kũpi ravũ cho'oasomu repau'te. Ravũ cho'oũna repau ca'nivũ sa'navũji añapi ãi-jũna jũnisoasomu repau.

24 Herodes jũnisosirumu pãĩ Dios chũ'ore asa chẽa Jesucristoni si'arumu na'a jainũko jovoju paniasome.

²⁵ Ûcuarum Bernabena'me Saulo Antioquía vñ'ejoopo pa'ina jovosi'e kuri Jerusalén pa'inani jo'kajani jo'e Antioquía vñ'ejoopona co'iasome. Co'ijñ Juan Marco'te saasome repaña.

**Dios chñ'ore chñ'vaa'jñ chini Bernabena'me
Saulo'te tñichejñana saosi'ere kuamñ**

13 ¹ Reparum Antioquía vñ'ejoopo Jesucristo'te cuasakuanupñ Dios chñ'o kuanaana'me Jesure cuasanare che'chona paniasome. Iea'me repaña mami: Bernabe'mñ, chija'iñ Simeon'mñ, Cirene raisi'kñ Lucio'mñ, Saulo'mñ, Menaén chíirumñ Herode'te ja'me pa'isi'kñana'me. (Repañ Herodes Galilea canare chñ'ukñ paniasomñ.) ² Reparum Jesucristo'te cuasana chi'i Dioni sēejñ ãu ãima'ñe paniasome Dioni pojojñ. Jā'aja'ñe cho'ojñna Dios Rekocho ija'che i'kaasomñ repañare: “Bernabena'me Saulo'te che-kñchejñana saojñ'ñ musanukona, chñ'ñ repañare jo'kasi'ere sani cho'ojñ paarpñ”, chiniasomñ. ³ Jā'aja'ñe i'kañna asa jo'e ãu ãima'ñe pa'ijñ Dioni sēejñ paniasome repaña. Sēni pi'ni repañare Bernabena'me Saulo'te ija'che i'kajñ jñjñapi jaasome repaña: “Diopi musanukonare re'oja'che cho'okaanñ, sani Repañ chñ'ore masi chñ'vaa'jñ chini”, chiniasome. Jā'aja'ñe i'ka pi'ni repañare Dios chñ'ore chñ'vajaarpñ chini tñichejana saosoasome repaña.

Chipre juupo pa'inare sani chñ'vasi'ere kuamñ

⁴ Ûcuarum Bernabena'me Saulo Dios Rekochoji repañani chñ'ñ saonña Seleucia vñ'ejoopona caje tñ'a choovñ ñjavñji tuni Chipre juupona jēnia-some. ⁵ Jē'ejñ Chipre juupo cajoopona Salamina vñ'ejoopona tñ'aasome repaña. Ûcuajooopo'te tñ'a pa'ijñ judíopāi chi'ivñ'ñña kaka Dios chñ'ore chñ'vajñ paniasome repaña. Juan Marcos repañani ja'me cho'okasa chini ja'me saniasomñ.

⁶ Peore repajuupo ku'ijñ chekñru'ru pa'ijooopo Pafos vñ'ejoopo tñ'aa-some repaña. Tñ'a judíopāi'ñte chaire tñjñasome repaña. Chai mamia'me Barjesús. Repañ Barjesús, “Dios chñ'o kuakñ'mñ chñ'ñ”, chiñ joreasomñ. ⁷ Jā'aja'ñe pa'ikñji repacheja pa'inare chñ'ukñ'te Sergio Paulo'te rñ masikñ'te ja'me paniasomñ repañ. Reparum Sergio Paulo Bernabena'me Saulo'te soniasomñ, repañapi Dios chñ'ore kuajñna asara chini. ⁸ Jā'a-ta'ni repañ chai repañapi Sergio Pauloni Dios chñ'ore chñ'vaññu chiijñna ñsera chiniasomñ. (Repañ chai mami cheke Elimas, griegopāi repañ'te ve'ochē.) “Pāi chñ'ukñji Dios chñ'ore asa chēa cuasakñ”, chini ñsera chiniasomñ repañ Elimas. ⁹ Jā'ata'ni Dios Rekocho Saulo'te ja'me paniasomñ. (Saulo mami griego chñ'o Pablo'mñ.) Repañ Pablo rorepa ñaasomñ chaire. ¹⁰ Repañni rorepa ñakñ, ija'che i'kaasomñ Pablo:

—Mñ'ñ vati chñ'ññechi'a cho'okñ'mñ. Re'oja'che cho'ochē peore cuhekñ'mñ mñ'ñ. Joreñ'mñ mñ'ñ. Pāipi Maire Paakñ'te cuasaññu chiito ñsekñ'mñ

mũ'u. Rũa cu'aku'mũ mũ'u. ¹¹ Jã'ajekũna Dios mũ'ũre cu'ache cho'oja'mũ. Mũ'u ñakocaã na'añe cho'oja'mũ Dios. Irũmũpi miañejẽ'e ñamaneja'mũ mũ'u na'a pa'isirũmũjatu'ka —chiniasomũ Pablo repau'te chaire.

Chikũna repau Elimas teana na'asoasomũ. Na'aso repau jũtũna chẽa kuhajanani pãĩ ku'easomũ. ¹² Elimas na'asosi'ere ña jñanoasomũ pãĩ chũ'ũku. Jã'are ña jñanoũna Pablo Maire Paaku Jesucristo pa'iche che'chosichũ'opi repau'te rũa cuasoasomũ. Cuasokũna Dios chũ'o asa chẽa Diore cuasaasomũ repau pãĩ chũ'ũku.

**Pablona'me Bernabé Antioquía de Pisidiare
sani chũ'vasi'ere kuamũ**

¹³ Pablona'me Bernabé Pafos vũ'ejoopo eta caje choovũ tuni jo'e tĩi-chejana chiaraji jẽniasome, Panfilia chejana. Jẽni tĩ'a chiacha co'covũna sani Perge vũ'ejoopona tĩ'aasome repana. Juan Marcota'ni repanare jo'ka Jerusalenna co'isoasomũ. ¹⁴ Perge vũ'ejoopoji sani Pablona'me Bernabé Antioquĩana Pisidia cheja cajoopona tĩ'aasome. Sani tĩ'a pa'ijũ judiõpãĩ pũaumucusena ũcuana chĩ'ivũ'ena mũa kaka pũuasome repana. ¹⁵ Ũcuarũmũ repavũ'e chũ'ũna Dios chũ'o aperũmũ tochasiphũroã pa'iche'te, Moisés tocha jo'kasi'ena'me chekũna Dios chũ'o kuasina tochasi'e ñaju i'kaasome. Ñaju i'ka pi'ni Pablona'me Bernabere ija'che i'kaasome repana: —Chũkũna majapãĩ, mũsanũkonapi chũ'vaũu chini i'kajũ'u inare pãĩ chĩ'isinare —chiniasome.

¹⁶ Chitena Pablo vũni nũkakũ vevoasomũ repanare, asaa'jũ chini. Repanare ti'jñeñe nũkakũ ija'che i'kaasomũ repau:

—Mũsanũkona Israelpãĩ, asarepajũ'u. Ũcuachi'a mũsanũkona tĩipãĩ Diore vajũchũna, asarepajũ'u. ¹⁷ Mai ũcuauũko judiõpãĩ Cuasakũji, Dios, mai aipãire chẽaasomũ re'oja'che cho'okasa chini. Ũcuauji re'oja'che cho'okaiũna pãĩ rũa jainũko jojoasome repana Egipto cheja pa'irũmũ. Repanare Dios, peore Cho'omasikũjekũ, repacheja pa'isinare peore etoasomũ. ¹⁸ Eto pãĩ peochejana rao rũa cu'ache cho'onareta'ni cuarentarepaũsũrũmũ kuirakũ paniasomũ Dios repanare repacheja pa'irũmũ. ¹⁹ Cuarentarepaũsũrũmũ pani pi'nisirũmũna Canaán cheja pa'inare tĩipãire sieterepakuanupũãre vanisoa'jũ chini chũ'ũasomũ Dios repanare, vanisorena repana pa'isichejare ĩsira chini. ²⁰ Peore cuatrocientos cincuentarepaũsũrũmũ jã'aja'ñe cho'okaiũ paniasomũ Dios repanare Israelpãĩ.

'Repanapi Canaán chejare kaka pa'ijũna repanare pãĩ chũ'ũnare jo'kaasomũ Dios, repanare cuhena cu'ache cho'oũu chini rairũmũchi'a, chũ'ũjũ paarpũ chini. Rũa jeerũmũ jã'aja'ñe cho'ojũ paniasome repana, Dios chũ'o kuajau Samuel chuta'a peorũmũ. ²¹ Samuel pa'irũmũna repana Israelpãĩ Dioni rũa sẽejũ paniasome, repanare chũ'ũjaũni masikũni, ĩsiũna repa-nani si'arũmũ chũ'ũku paapũ chini. Sẽejũ pa'ijũna repanare chũ'ũjaũre

Cis mamakuni, Saulni jo'kaasomu Dios. Repau Saúl Benjamín jojosi'ku paniasomu. Dios pāi chũ'uñe jo'kasirumu Saúl cuarentarepaũsurumu chũ'uasomu repanare. ²² Repau jā'ajanukorepaũsurumu chũ'usirumuna Dios pāi chũ'uñe tũasomu Saulre. Jā'ata'ni Dios Israelpāi ũcuaukore chũ'ujauere jo'e chekuni Davini pāi chũ'uku'te jo'kaasomu. Repau'te Davire ija'che i'kaasomu Dios: "Isaí mamaku'te, Davire, chu'ure rua cuasaku'te rua pojomu chu'u. Chu'u chũ'uñe peore cho'oja'mu repau", chiniasomu Dios. ²³ Chura Dios David Jojosi'kure Jesure raocuhasi'kua'mu maire Israelpāi vati toa sani uuche'te ũsekaa chini. Apereparumuna cho'okasa chiisi'kujeku maire re'oja'che cho'okanicuhasi'kua'mu Dios. ²⁴ Jesús chuta'a che'chomarumu Juan Pāi Okoro'vesi'ku Israelpāi ũcuaukore Dios chu'ore chu'vaasomu repanapi asa chēa cu'ache cho'ochē'te ũhaso okoro'vecojñoa'ju chini. ²⁵ Repau Juan pāi chu'vache cuhapi'rarumu ija'che i'kaasomu: "Musanukona chu'ure masi cuasama'me. Diopi raosi'kua'mu chu'ure. Jā'ata'ni Dios Mamakuma'mu chu'u. Cheku pāiu na'a rua Masiu cho'jepi raija'mu; jā'ua'mu Dios Raoku. Ichejana raipi'ramu Repau, pāire che'chora chini. Repau'te ña, kukujanaa'me pāi. Chu'u Repau'te, 'Peore Masiu'mu', chiiu cuasaku, 'Rua vesuku'mu chu'u', chiimu na'a jmamakarū masikujeku", chiniasomu Juan.

²⁶ Chu'u majapāi, ie chu'o musanukonare Abraham jojosingana'me tīipāi Repau'te vajuchunare raomu Dios, musanukonapi asa chēa Jesu cristoni jovorena musanukona rekoñoäre care'vaka chini. ²⁷ Jā'ata'ni Jerusalén pa'ina Jesús pa'iche vesusinaa'me, repanare chũ'una ũcuachi'a. Dios chu'o aperumu kuasina Jesús rani pa'ijachere kuaju tocha jo'kasi'e masi asamanaa'me repa. Puaumucujña pa'iche si'arumu repa tochasi'e ñaju i'kanata'ni asavesunaa'me repa. Repauni cuheju vanisoa'ju chini chũ'uju tocha jo'kasi'e kuache ñanata'ni ũcuare cho'osinaa'me repa. ²⁸ Repau'te Jesure cu'ache cho'omanesi'kureta'ni, vanisoche'te chũ'ua'ku chini pāi chũ'uku'te, Pilato'te rua i'kaasome repa. ²⁹ Dios chu'o kuasina Repau'te cho'ojachere kuaju tocha jo'kasi'ere peore cho'o pi'nirena kurususē'vero jē'josi'kure caso, tāsosome pāi. ³⁰ Jā'ata'ni Repau'te Diopi tāsichejapi vaso etoasomu. ³¹ Aperumu Repau Jesús Galilea chejare paniasomu. Jā'achejapi Repau neenana'me Jerusalén vū'ejoopona saniasomu Repau. Ūcuajoopo'te sani pa'iuna pāi vanisoasome Repau'te. Jā'ata'ni Repau'te tāsichejapi vajurani eta ku'iuna Repau neena ñasome Repau'te, aperumu Ūcuauña'me ku'isina. Repau vajuraisirumu cuarentarepaumu-cujña pa'iu Repau neenare ñoku paniasomu Jesús. Jā'aja'ñe cho'okuna ñasinajeju irumu mai majapāi jainukore pāi kuaju pa'ime repa ñasi'ere.

³² Chu'o rua re'oja'chere ra kuame chukuna musanukonare. Dios apermumu mai aipāi ija'che i'kaasomu:

Musanukona jojosinganare rua re'oja'che cho'okaija'mu chu'u,

chinasomũ. ³³ Irũmũ Dios maire repaña jojosinare Repaũ i'kasi'e cho'okanicuhasi'kua'mũ. Jã'are chini Jesure vaniso tãcojñosi'kũre vaso etocuhasi'kua'mũ Dios. Repaũ chũ'o aperũmũ tochasiphũro, Salmos capitulo dos, ija'che kũamũ:

“Mũ'ũ chũ'ũ chĩia'mũ.

Churata'ni mũ'ũ chũ'ũ chũ'ũñeja'ñe peore chũ'ũkũ pa'ija'mũ”,
chinasomũ Dios, Mamakũ'te,

chiimũ. ³⁴ Repaũ'te Jesure vaniso tãcojñosi'kũre Diopi cho'okaiũna repaũ ca'nivũ jã'jumanesi'kua'mũ. Jo'e jũ'ĩmanejãñere vajũraisi'kua'mũ Repaũ. Ũcuare ija'che kũamũ Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e:

“Chũ'ũ, Dios, aperũmũ, ‘Mũ'ũ Jojosi'kũre re'oja'che cho'okaija'mũ’,
chiisi'kua'mũ Davire.

‘Cho'okaija'mũ’, chiisi'kũjekũ jorema'ñe ũcuarepa cho'okaija'mũ
chũ'ũ mũ'ũre”,

chinasomũ Dios, Mamakũ'te,

chiimũ. ³⁵ Cheke na'a charo David tocha jo'kasi'e ija'che kũamũ:

Dios, Mũ'ũ Neekũre re'oja'chechi'a cho'okũ'te jũnisõsirũmũ

Repaũ ca'nivũ jã'juñe ãseja'mũ mũ'ũ,

chiimũ. ³⁶ Diopi chũ'ũkũna aperũmũ pa'isinare David re'oja'che cho'o-kaniasomũ. Dios repaũ'te chũ'ũsi'e peore cho'o pi'ni aireko jũnisoasomũ repaũ. Jũnisõũna pãipi repaũ aipãĩ tãcojñosichejana tãrena repaũ ca'nivũ jã'jusoasomũ. ³⁷ Jã'ata'ni Jesús jũnisosirũmũ tãcojñosi'kũta'ni Diopi vaso-kũna repaũ ca'nivũ jã'jumanasomũ. ³⁸⁻³⁹ Jã'ajekũna chũ'ũ mũsanũkonare iere chũ'vamũ, masia'jũ chini: Jesús maire jũni ro'ikaisi'ejekũna mai cu'ache cho'оче tũ'nesokaiche pa'imũ maire chura. Dios chũ'ũsi'e rũa pa'imũ. Jã'ata'ni mai cuhejũ cho'oma'me repa. Dios chiiche re'oja'chere cho'omapũ si'arũmũ cu'ache cho'ojũ pa'inaa'me mai. Jã'aja'ñe cho'o-najejũ Dioni pojoũ chini jo'cha va'iva'nare si'arũmũ vani ãojũ pa'ime mai, cu'are tũnoũ chini. Jã'ata'ni tĩ'ama'mũ jã'a. Jã'ata'ni Jesucristoji mai cu'a peore ro'isokaisi'ejekũna Dios mai cu'ache cho'osi'e jo'e cuasa-manaja'mũ, maipi Jesucristo'te cuasato. ⁴⁰ Asarepajũ'ũ chũ'ũ i'kache. Ie chũ'o asa jachama'ñe pa'ijũ'ũ. Mũsanũkonapi jachato chekũrũmũ Dios chũ'o aperũmũ kũasina tocha jo'kasi'e kũacheji cu'ache ti'jñeja'mũ mũsanũkonare. ⁴¹ Ija'che chiimũ repaña tocha jo'kasi'e:

“Asarepajũ'ũ, mũsanũkona, chũ'ũre Diore cuasacuhena.

Asa kũkũjũ'ũ.

Cho'osõjanaaname mũsanũkona.

Chũ'ũ cho'оче mũsanũkona chuta'a ñama'ñere cho'oja'mũ chũ'ũ.

Jã'are chũ'ũ cho'ojachere pãipi kũato jachara'ame mũsanũkona”,

chiisi'kua'mũ Dios,

chiimũ —chinasomũ Pablo repañare pãĩ.

⁴² Chũ'va pi'ni Pablona'me Bernabé judíopāi chí'ivũ'epi etaasome. Eta-jũna Pablo chũ'vasi'e asasina rua i'kaasome repau'te, chekusemana jo'e rani pũaumucusena ũcuare chũ'vaa'kũ chini. ⁴³ Repavũ'e etasirũmũ chí'i-sina jainũko judíopāina'me tĩpāi Diore vajuchũna ja'me tuha saniasome Pablona'me Bernabere. Ũcuanani ja'me saijũna Pablona'me Bernabé jo'e chũ'vaasome repanare Dios chũ'o asa chẽasi'ere jo'kasomaneajũ chini.

⁴⁴ Ũcuarũmũ pāi jo'e chekusemana pũaumucusepi tĩ'aũna Dios chũ'ore asaũu chini rua jainũko rani chí'iasome. Vũ'ejoopo pa'ina pāi peore chí'i-ra'aasome, Pablo chũ'vache'te asaũu chini. ⁴⁵ Jā'ata'ni chekũna judíopāi Pablo'te pe'rujũ ke'rejũ, “Joremũ ikũ”, chiniasome, “Repaũ chũ'ore jairepanũko asaũu chini chí'ime”, chini cuasajũ. ⁴⁶ Ke'renareta'ni Pablona'me Bernabé vajuchũma'ñe ija'che i'kaasome repanare:

—Diopi chũ'ũkũna mũsanũkonare judíopāire charo Dios chũ'o chũ'-vasinaa'me chũkũna. Jā'ata'ni mũsanũkonapi Dios chũ'ore asacuhejũ jachajũna judío peonani chũ'vajanaa'me chũkũna chura. Dios pa'icheja saicuheme mũsanũkona. ⁴⁷ Ija'che chũ'ũsi'kũa'mũ Dios chũkũna'te:

Mũ'ure chũ'ũ chũ'ore chũ'vaa'kũ chini jo'kamũ chũ'ũ,
judío peonare so'ña pa'inani chũ'ũ pa'iche'te kũaa'kũ chini,
kũaũna asa chẽa chũ'ũni jovoajũ chini.

Repanani rua re'oja'che cho'okasa chini cho'omũ chũ'ũ ie, chiimũ Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e —chiniasome repana Pablo-na'me Bernabé.

⁴⁸ Chitena repana judío peona asa pojojũ, “Dios chũ'o rua re'oja'imũ”, chiniasome. Jā'aja'ñe i'kajũ Jesure ja'me sani pa'ijana ũcuanũko teana cuasa jovoasome Dios chũ'ore asa chẽani.

⁴⁹ Jā'aja'ñe chũ'vajũna reparũmũ repacheja pa'ina jainũko Dios chũ'o asaasome. ⁵⁰ Jā'ata'ni repana judíopāi Pablona'me Bernabere rua cu'ache cutuasome. Jā'aja'ñe cutujũna asa masiromi Diore vajuchũnana'me mũm-pāi repajoopo pa'inare chũ'ũna cuhejũ na'a rua cu'ache cutujũ repanare ũcuachejapi etoasome. ⁵¹ Repanani etojũna Pablona'me Bernabé repana cũ'akorophe're chũ'isi'e cha'o tĩ'to to'jĩojũ eta saniasome, pāipi repajoopo pa'ina cu'ache cho'osi'ena'me Dios chũ'o asacuhesi'ere masia'jũ chini. Eto saorena Iconio vũ'ejoopona saniasome repana. ⁵² Jā'ata'ni repana etasijoopo pa'ina Jesucristo'te mama cuasana Dios Rekochoji ũcuanani ja'me pa'iũna rua pojoasome.

**Pablona'me Bernabé Iconio vũ'ejoopo
pa'inare sani chũ'vasi'ere kũamũ**

14 ¹ Ũcuarũmũ Pablona'me Bernabé Iconio vũ'ejoopo sani tĩ'a pa'ijũ judío-pāi chí'ivũ'ena kaka Dios chũ'ore chũ'vaasome. Repanapi rua re'oja'che chũ'vajũna judíopāina'me judío peona jainũko asa chẽa cuasajũ Jesucristoni

jovoasome. ²Jā'ata'ni chekuna judiöpāi te'ena Jesure cuasacuhena rua cu'ache cutuasome repanare. Judío peonare ũcuachi'a rua jorechũ'o i'kaasome repana, asa Jesure cuasanani pe'rua'l'ju chini. ³Jā'ajekuna repanapi Jesure cuasache'te jo'kamaneal'ju chini, Pablona'me Bernabé pesa saimaneasome, repanani na'a che'choñu chini. Vajuchuma'ñe chũ'vaju, Jesucristo pāi ũcuanukore re'oja'-che cho'okaiche'te kuaju paniasome repana. Jā'aja'ñe cho'ojuna, Maire Paaku, Jesús, Diochi'a masiche'te cho'omasiche jo'kaasomũ repanare, pāipi ña, “Chũ'o ũcuarepare chũ'vanaa'me ina”, chiiju masia'l'ju chini. ⁴Jā'ata'ni repajoopo pa'ina ũcuanuko ũcuate'e chiimaneasome. Chekuna judiöpāire chiniasome. Chekuna Jesús saosinani chiniasome. ⁵Reparumũ pāi Pablona'me Bernabere cu'ache cho'oñu chini, jainuko judiöpāina'me judío peonana'me repanare chũ'una chi'i cutuasome. “Repanani catapi su'a vēasoñu”, chiniasome repana. ⁶Jā'ata'ni repanare cu'ache cho'oñu chiiche asaasome Pablona'me Bernabé. Asa tiiche-jana, Licaonia chejana saniasome repana. Sani Listra vũ'ejoopona'me Derbe vũ'ejoopo repacheja po'ña ũcuachi'a kuniasome repana. ⁷Jā'achejñare sani ku'ijũ Jesure cuasache kuachũ'ore chũ'vaju paniasome repana.

**Listra vũ'ejoopo pa'inana'me Derbe vũ'ejoopo
pa'inare sani chũ'vasi'ere kuamũ**

⁸Reparumũ Listra vũ'ejoopo sani tĩ'a pa'ijũ Dios chũ'o chũ'vato pāiũ nuka ku'imava'u ñu'iu paniasomũ. Chĩirumuna teana cu'acũ'a paava'ũre jñaacojñosiva'ujekũ nuka ku'imava'u paniasomũ repaũ. ⁹Jā'aja'ñe pa'i-va'ũpi Pablo chũ'vachũ'ore ñu'iu asakũ paniasomũ repaũ. Ñu'iu asakuna Pablo repaũ'te rorepā ñakũ, repaũ rekocho cuasache ñaasomũ. Ija'che cuasaasomũ repaũ nuka ku'imava'u: “Chekurumũ Dios chũ'ũre vasoja'mũ.” Jā'aja'ñe cuasakuna Pablo masikujekũ, “Ikũre vasore'omũ”, chini cuasaasomũ. ¹⁰Chini cuasa repaũ'te ujachũ'opi ija'che i'kaasomũ repaũ: —iVũni nuka ku'ijũ'u mũ'u! —chiniasomũ Pablo.

Chikuna teana vũni sũ'a nuka kuniasomũ repaũ. ¹¹Pabloji jā'aja'ñe cho'oñna ña repacheja Licaonia cheja pa'ina repana chũ'opi ija'che i'ka-ju ujachũ'o cuiasome:

—Iva'na diova'na cunaumũ pa'inapi pāijana caje ñome maire —chiniasome repana.

¹²Bernabere, “Ikũ Zeua'mũ”, chiniasome repana. Pablo'te, “Ikũ Hermea'mũ”, chiniasome, i'kasi'kujekuna.

¹³Ũcuajoopo kueñere pāi chi'i Zeure pojovũ'e paniasomũ. Repavũ'e kuirakai-kũ phairi, vacava'nare korosipa'pa ju'iva'nani vũ'ejoopo kakasa'arona raasomũ. Phairina'me repacheja pa'ina Jesús saosinani pojoju, vacava'nani vanisoñu chiniasome. ¹⁴Jā'ata'ni Bernabena'me Pablo repana cho'oñu chiiche'te asa, cuheju repana ju'ikāña rueni che'reju pāi kuanupũ joopona vũ'vũ saniasome, repana cho'oñu chiiche'te ũseñu chini. Ũseju ija'che i'kaju cuiasome repaũ:

(Hch 14.13)

15—¿Je'se cuasa ija'che cho'оче ina? Chukuna rupu pāia'me. Musanukona pa'icheja'che pa'inaa'me chukuna. Dioma'me. Rupu musanukonani Jesure cuasache kuachu'ore chu'vañu chini raisinaa'me chukuna ichaja, musanukonapi iere rupu tūsiva'nare pojochete ūhasoa'ju chini. Jā'ajekuna musanukonare chukuna Diorepauni Si'arumu Pa'ikuni chejana'me chiañaaña'me cunaumu-na'me peore jā'achejña pa'iche cu'amajñaruā Cho'osi'kuni cuasaa'ju chini chu'vame. 16 Apereparumupi irumujatu'ka pāi si'achejña pa'inare repa chiiju cho'оче ūsemaneamu Dios. 17 Jā'ata'ni Repa pa'iche'te masia'ju chini cheja pa'inare pāi si'arumu cho'okaimu Repa. Pāi oia re'oja'che kuiraku'mu Dios. Oko ramu. Au kūirumu au chiño kūimu. Au pa'imū rua. Pajome pāi rekoñoā. Peore jā'a Dios cho'okaichechi'aa'me —chiniasome repa Pablona'me Bernabé.

18 Jā'aja'ñe i'kanareta'ni vacava'nare ūcua vanisokañu chiniasome repa. Pablona'me Bernabé ūsema'to vanisokaira'aasome repa.

19 Na'a pa'isirumuna judiōpāi te'ena Antioquía vū'ejoopo pa'inana'me Iconio vū'ejoopo pa'ina Listra vū'ejoopona raniasome. Ūcuajoopo'te rani pa'iju Pablona'me Bernabere cu'ache cutuasome repa, repajoopo pa'napa asa repa'ni pe'rua'ju chini. Jā'aja'ñe cuturena asa pe'ruja Pablo'te catapi rua su'aasome repa, repa'ni vanisoñu chini. Repa'te su'a vā vū'ejoopo ru'tavana jñajñu sa ūhaasome repa, “Jūnisocuhasi'kua'mu iku”, chini cuasaju. 20 Jā'ata'ni Jesucristo'te cuasanapi sani repa'ni rūhiso'koro chi'i nukaju ñatona cuasarani vūni jo'e vū'ejoopona kakaasomu repa.

Jo'e apeñatato Pablona'me Bernabé Derbe vñ'ejoopona saniasome. ²¹Repajoopo tî'a pa'ijũ Jesure cuasache kũachũ'ore chũ'vaasome repa na repajoopo pa'inare. Chũ'vajũna pãĩ jainũko asa chẽa Jesucristoni cuasajũ jovoasome. Chũ'va pi'ni jo'e Listra vñ'ejoopona co'iasome repa na. Jã'a-joopoji Iconio vñ'ejoopona co'iasome repa na. Jo'e jã'ajoopoji Antioquía vñ'ejoopo co'iasome repa na Pablona'me Bernabé. ²²Ūcuajoopoãna jo'e co'i repajoopoã pa'inare Jesucristo'te cuasanare jo'e che'chojũ paniasome repa na. Jã'aja'ñe che'chojũ repa nare ija'che i'kajũ rũa chũ'vaasome repa na Dios chũ'o cuasache'te ũhasomaneajũ chini:

—Jmamakarũjẽ'e Dios chũ'o cuasache ũhasomanejũ'ũ rũa pa'icu'ache pa'itojẽ'e. Pãĩ si'arũmũ pa'icu'ache cho'ome maire Jesucristo'te cuasanare. Jã'aja'ñe pa'imũ maire Dios pa'icheja chuta'a saimarũmũ —chiniasome repa na Pablona'me Bernabé. ²³Ūcuachi'a repajoopoã pa'irũmũ Jesucristo'te cuasanare kuirajũ chũ'ũjanani jñaa jo'kaasome repa na, ũcuapani chũ'ũjũna si'arũmũ chi'ijũ Jesucristoni jo'kama'ñe cuasaa'jũ chini. Repa nare jñaa te'eumucuse ãũ ãima'ñe pa'ijũ Jesuni sêekaniasome, repa na Cuasakũji Jesupi repa nani kuirakũ re'oja'che cho'okaaũ chini.

Pablona'me Bernabé Antioquía de Siriana co'isi'ere kũamũ

²⁴Jã'aja'ñe cho'o pi'ni Pisidia chejapi Panfilia chejana ma'api co'i tî'aa-some repa na. ²⁵Panfilia cheja pa'ijoopona Perge vñ'ejoopona sani Dios chũ'ore chũ'vaasome repa na. Chũ'va pi'ni Atalia vñ'ejoopona cajeasome repa na. ²⁶Atalia caje tî'a choovũ tuni Antioquía vñ'ejoopona aperũmũ repa na pa'isijoopona jẽniasome repa na. Aperũmũ Antioquía pa'inapi Dios chũ'ore chũ'vaa'jũ chini ija'che i'kajũ saoasome repa nare: “Diopi mũsa-nũkonare kuirakũ re'oja'che cho'okaaũ, mũsanũkonapi Repaũ chũ'ore chũ'vakaijũna”, chiniasome repa na. Repa na chũ'vajaijũ'ũ chiisi'e sani chũ'va pi'ni co'iasome repa na. ²⁷Antioquía vñ'ejoopo co'i tî'a Jesucristo'te cuasanare soni chi'i repa na ku'isi'ena'me Dios repa nare cho'okaisi'e peore kũaasome repa na. Ūcuachi'a judío peonapi Jesucristoni cuasaa'jũ chini Dios cho'okaisi'e peore kũaasome repa na. ²⁸Kũa pi'ni Pablona'me Bernabé rũa jeerũmũ paniasome repacheja Jesucristo'te cuasanana'me.

Jerusalén vñ'ejoopona chi'i cutusi'ere kũamũ

15 ¹Ūcuarũmũ umũpãĩ te'ena Judea cheja pa'ina Antioquía vñ'ejoopona sani Jesucristo'te cuasanani ija'che chiijũ che'choasome: “Mũsanũkonapi judío peonapi Moisés chũ'ũ jo'kasi'ere jĩkomu chã'tiro pa'ica'nirũ chũto tũacojñoma'to Dios pa'icheja saicu'aja'mũ.” Jã'aja'ñe chiijũ che'chojũ paniasome repa na Judea cheja raisina. ²Pablona'me Bernabé repa na che'choche'te ũsejũ rũa i'kaasome repa nare. Rũarepa i'kajũna chekũna, Jesure cuasana Antioquía vñ'ejoopo pa'ina ija'che

i'kaasome repanare: “Jerusalén vʉ'ejoopona sani Jesús saosinana'me ainani sēniasajũ'u”, chiniasome. Jã'aja'ñe i'ka Pablona'me Bernabere saosome repana, chekũnare Jesure cuasanare ũcuachi'a. ³Antioquía vʉ'ejoopo pa'ina Jesure cuasakuanupũji saojũna saijũ Fenicia chejana charo tĩ'aasome repana. Jã'achejapi Samaria chejana tĩ'a repachejĩa pa'inare Jesure cuasanare peore kũasome repana, judío peonapi Jesure jovosi'e. Kũajũna asa rũa pojoasome repana. ⁴Repacheja carani saijũ Jerusalén vʉ'ejoopona tĩ'aasome repana Antioquía pa'inana'me Pablona'me Bernabé. Tĩ'arena Jerusalén pa'ina Jesucristo'te cuasana peore pojoasome repanare, Repaũ saosinana'me Jesure cuasanare chũ'ũna peore. Pojojũna Pablona'me Bernabé aperũmũ repana Dios chũ'o chũ'varũmũ repanare Dios cho'okaisi'ere peore kũasome.

⁵Jã'ata'ni fariseopãi Jesucristo'te cuasana vũni nukajũ ija'che i'kaasome repanare:

—Ija'che chũ'ũjũ'u repanare judío peonare: “Mũsanũkonapi Jesucristo'te cuasani jĩkomu chã'tiro pa'ica'nirũ chũto tũacojño cheke Moisés chũ'u jo'kasi'e peore cho'oju pa'ijũ'u”, chiijũ'u —chiniasome.

⁶Chitena Jesucristo saosina Repaũ'te cuasanare chũ'ũnana'me chi'iasome ũcuare cutuũu chini. ⁷Chi'i repanapi jeereparũmũ cutujũna Pedro vũni nukakũ ija'che i'kaasomũ repanare:

—Asarepajũ'u, chũ'u majapãi. Aperũmũ chũ'ũre Diopi chẽasi'kũa'mũ chũ'ũpi judío peonani Jesure cuasache kũachũ'ore chũ'vakũna asa chẽa cuasajũ repanapi Jesucristoni jovoal'jũ chini. Masime mũsanũkona jã'a. ⁸Chũ'ũpi Dios chũ'ore chũ'vakũna asa chẽa Jesucristo'te jovosinaa'me repana. Jã'ajekũna Dios pãi rekoñoã pa'iche Masikũjekũ repanare teana Repaũ Rekocho'te raosi'kũa'mũ, judío peonareta'ni, maire aperũmũ ĩsi'si'ejache. Jã'aja'ñe cho'o repanare Repaũ pojoche ñosi'kũa'mũ chũkũna'te. ⁹Dios ũcuauũkore pãi ũcuapa'rũvachi'a oikũ'mũ, mai judiõpãina'me judío peonare. Judío peonapi Jesuni cuasajũ jovorena repana rekoñoã care'vakaisi'kũa'mũ Dios, mai rekoñoã care'vakaisi'ejache. ¹⁰¿Je'se cuasa mũsanũkona Dios cho'oche jachache? Rũa cuajare chũ'ũme mũsanũkona judío peonare. Moisés chũ'usi'e peore masi cho'ovesũnaa'me mai. Mai aipãi ũcuachi'a vesuasome. Jã'ajekũna judío peonare, “Moisés chũ'usi'e cho'oju'ũ”, chiimanejũ'u. ¹¹Maipi Jesucristoni cuasajũ jovoto re'omũ. Judío peonare ũcuachi'a re'omũ. Peore re'oja'che cho'omana-retã'ni Maire Paakũ Jesucristo mai rekoñoã re'oja'che care'vakaikũ'mũ, maipi Repaũ'te cuasato. Rekoñoã care'vacojñosinare Dios pa'icheja sai-re'omũ. Jã'a masime mai —chiniasomũ Pedro repanare.

¹²Pedroji i'ka pi'niũna Pablona'me Bernabé repana ku'ijũ judío peonare chũ'varũmũ cho'osi'ere kũasome. Reparũmũ Diopi repanani cho'o-kaiũna rũa re'oja'chere Diochi'a cho'omasiche'te cho'oasome repana.

Jā'are kɯajuna chilisina i'kama'ñe asaasome. ¹³Repanapi i'ka pi'nirena Santiago ija'che i'kaasomɯ:

—Chɯ'u majapāi, asarepajũ'u. ¹⁴Charo Simón Pedro maire i'kasi'kɯa'mɯ, judío peonare Dios oiche'te kɯakɯ. Repan Pedro chɯ'varumɯna Dios judío peonare te'eva'nare oiɯ paara chini chēaasomɯ repanare. ¹⁵Ūcuachi'a aperumɯ Dios chɯ'o kɯasina ūcuare kɯaju tocha jo'kasi'e ija'che chiimɯ:

¹⁶ “Chɯ'u, Dios, na'a pa'isirumɯ jo'e rani David jojosi'kɯni jñaa, pāire chũ'ua'kɯ chini jo'kaja'mɯ.

David jojosina rɯa jeerumɯ chũ'uma'me.

Jā'ata'ni jo'e peore care'vaja'mɯ chɯ'u David jojosi'kɯpi chũ'ua'kɯ chini.

¹⁷⁻¹⁸ Jā'aja'ñe cho'oja'mɯ chɯ'u judío peonajẽ'e chɯ'uni pojoju paapɯ chini. Chɯ'upi jā'aja'ñe cho'oto chɯ'u chēa paana si'achejña pa'ina ūcuauko pojojanaa'me chɯ'ure.”

Jā'aja'ñe i'kamɯ Dios apereparumɯpi, pāipi asa masia'ju chini.

Chɯ'o ūcuarepare i'kakɯ'mɯ Dios, chiimɯ.

¹⁹ Jā'aja'ñejekuna chɯ'vamɯ chɯ'u ie Jesucristo'te mama jовosinani judío peonani cuaja pa'iche'te chũ'umaneñu chini: ²⁰ Cuaja peochechi'a chũ'uanu repanare. Rupɯ tñosiva'nare jo'kasi'e ãu ãimanejũ'u. Ūcuachi'a mɯsanɯkona umɯpāi, romi mɯsanɯkonare pa'imanare romineemanejũ'u. Mɯsanɯkona romi ūcuachi'a mɯsanɯkonare paamanare umɯpāi umuneemanejũ'u. Ūcuachi'a chie ūkumanejũ'u. Va'i rupɯ rɯso vēasiva'nare ãimanejũ'u; chie paame jā'ana. Peore jā'are cho'oma'to re'omɯ. ²¹ Ūcuachi'a repanapi judío peonapi jā'are cho'oma'to judiɔpāi pojojanaa'me repanare. Mai judiɔpāi pɯaumucujña si'arumɯ Moisés tocha jo'kasi'ere ñaju i'kaju che'chonaa'me. Ūcuachi'a mai judiɔpāi chi'ivɯ'ña si'ajooɔpā pa'imɯ. Ūcuavɯ'ñana chɯ'vanaa'me mai. Aperumɯpi iumucujñatɯ'ka jā'aja'ñe cho'ojɯ pa'inaa'me mai —chiniasomɯ Santiago repanare.

Jerusalén pa'inapi judío peonani chɯ'ore tocha saosi'ere kɯamɯ

²² Jā'aja'ñe chi'i cutu pi'ni te'eka'chapanare pāi Jerusalén pa'inare Antioquía vɯ'ejoopona saapɯ chini ūcuauko chũ'uasome repana, Pablo-na'me Bernabé repana pa'icheja co'irumɯna ja'me saapɯ chini. Repana chi'i cutusina Jesucristo saosinana'me Repan'te cuasanare chũ'unana'me Jesure cuasakuanupɯ Jerusalén vɯ'ejoopo chi'ina paniasome. Jā'anapi Judas Barsabana'me Silare chēaasome, rɯa masinani. Jesure cuasana ūcuauko repanare rɯa cuasaasome. ²³ Ūcuachi'a chɯ'o ija'che chiiche tochaasome repana Jerusalén pa'ina, Judana'me Silas sakaapɯ chini:

Chɯ'kuna Jesucristo saosinana'me Repan'te cuasanare chũ'una, mɯsanɯkona majapāijana, ie chɯ'o tocha saome mɯsanɯkonare

judío peonare. Músanukona, Jesure cuasana, Antioquía vù'ejoopo pa'inana'me Siria cheja pa'inana'me Cilicia cheja pa'ina, ¿pa'iche?

²⁴Ija'che asasinaa'me chukuna: Chekuna pāi icheja pa'ina musanukona pa'ichejñana sani chekere ija'che chijũ che'choasome: “Moisés chũ'usi'ere, jĩkomu chã'tiro pa'ica'nirũ chũto tũachena'me cheke peore cho'ojũ pa'ijũ'ũ”, chitena asa sumava'na pa'ijũ ũcuauache cuasa cavesusoasome musanukona. Repana musanukonare che'chosi'e chukuna chũ'usi'ema'mũ. ²⁵Jã'are cuhejũ chi'i cutusinaa'me chukuna. Cutu pi'ni pāi te'enare chẽasinaa'me chukuna, musanukona pa'ichejñana saojũ chini. Chukuna cuasanapi Pablona'me Bernabé ũcuachejana saijũna ja'me saapũ chini saome chukuna. ²⁶Repana Pablona'me Bernabé chueniso vajuchũnata'ni vajuchũma'ñe ũcua Maire Paakũ Jesucristo pa'iche kũajũ pa'ime. ²⁷Ūcuanana'me sani chukuna tochasi'ere musanukonani masi kũaa'jũ chini Judana'me Silare saome chukuna. ²⁸Musanukonare rũa cuaja pa'iche chũ'ũma'me chukuna, Dios Rekocho ũcuachi'a. Jã'ajekuna iechi'a chũ'ũme chukuna musanukonare: ²⁹Rupũ tũosiva'nare jo'kasi'e ãũ ãimanejũ'ũ. Ūcuachi'a chie ũkumanejũ'ũ. Va'i rupũ rũso vẽasiva'nare ãimanejũ'ũ; chie paame jã'ana. Ūcuachi'a mũmupāi, romi musanukonare pa'imanare romineemanejũ'ũ. Ūcuachi'a romi, musanukonare paamanare mũmupāi mũmũneemanejũ'ũ. Peore jã'are cho'oma'to rũa re'omũ. Re'oja'che pa'ijũ'ũ.

Jã'aja'ñe chiiche tocha saosome repaña.

³⁰Tocha pi'ni saojũna Antioquía vù'ejoopona saniasome repaña ũcuaka'chapana. Sani tĩ'a Jesucristo'te cuasanare soni chi'i repañare saosina tochasi'ja'ova ĩsiasome repaña. ³¹Ĭsirena Antioquía pa'ina repaña tochasi'e ña pojoasome. ³²Ña pojojũna Judana'me Silas Dios chũ'o kũanajejũ Dios chũ'ore che'choasome repañare, repañapi na'a rũa re'oja'che paapũ chini. ³³Judana'me Silas repacheja pani pi'ni co'ijũna repacheja pa'ina, “Re'oja'che saijũ'ũ. Chũ'o sa kũajũ'ũ musanukonare raosinare”, chiniasome repañare. ³⁴(Jã'ata'ni co'ipi'rasi'kũpi Silas ũcuachejare na'a pasa chini co'imaneasomũ.) ³⁵Pablona'me Bernabé Antioquía vù'ejoopo'te saima'ñe pa'ijũ paniasome. Pa'ijũ chekũnana'me jainũko Jesure cuasache'te kũajũ Dios chũ'ore che'chojũ paniasome repaña Pablona'me Bernabé.

Pablo Dios chũ'ore chũ'vara chini jo'e saisi'ere kũamũ

³⁶Na'a pa'isirũmũna Pablo Bernabere ija'che i'kaasomũ:

—Aperũmũ mai Dios chũ'o chũ'vaju ku'isichejñare co'i, Jesucristo'te jovosinani ñañũ. Sani repaña pa'iche'te ña masiũ mai —chiniasomũ.

³⁷Chikũna Bernabé,

—Jaũ, saũ. Sani, Juan Marco'te saũ mai —chiniasomũ.

³⁸Chikuna Pablo i'kaasom.

—Pāañu. Juan Marco'te samaneñu. Aperumu Panfilia cheja pa'irumu maire jo'ka co'isosi'kua'mu jā'u. Jo'ka co'iso maire ja'me chu'va pi'nimanesi'kua'mu repau. Jā'ajekuna jo'e sacuhemu chu'u repau'te —chiniasomu Pablo.

³⁹Rua cutuasome repana. Jā'ata'ni ũcuate'e cho'oñu chiimaneasome repana Pablona'me Bernabé. Jā'ajekuna jo'e jovo ku'imaneasome repana. Bernabé Juan Marcona'me ku'iu Chipre juupona jēniasomu. ⁴⁰Pablota'ni Silani chēaasomu, ja'me ku'ijaure. Silani chēauna chekuna Jesure cuasana saojū ija'che i'kaasome Pablo'te: “Mū'upi sani chu'vakuna, Maire Paaku, Jesucristoji, re'oja'che cho'okaau mū'ure”, chiniasome. ⁴¹Jā'aja'ñe i'ka saorena sani Siria chejana'me Cilicia cheja ku'iu Dios chu'ore che'choku paniasomu repau Jesucristo'te cuasanapi na'a rua re'oja'che paapu chini.

Pablona'me Silas Timoteoni ja'me sajū saisi'ere kuamu

16 ¹Ku'iju Derbe vū'ejoopona tī'aasome repana Pablona'me Silas. Jā'achejapi Listra vū'ejoopona sani tī'a chekure Jesucristo'te cuasaku'te, Timoteo'te, tijñasome repana. Repau Timoteo puka'ko ũcuachi'a Jesucristo'te cuasaasomo. Judíopāio paniasomo repao. Repau puka'ku griegopāiu paniasomu. ²Jesucristo'te cuasana Listra vū'ejoopo pa'inana'me Iconio vū'ejoopo pa'ina Timoteo'te rua re'oja'che cutuasome.

³Pablo, ũcuauñi ja'me kuhau chini, Timoteo'te tijña ja'me sara chiniasomu. Timoteoni sara chini charo jīkomu chā'tiro pa'ica'niru chuto tūaasomu Pablo repachejña pa'inani judíopāire pojora chini. Timoteo puka'ku griegopāiujeku mamaku'te chīirumu jīkochā'tiru chuto tūamaneasomu. Repachejña pa'ina judíopāi ũcuauñko masiasome repa, griegopāiujeku mamaku'te ca'niru chuto tūamanesi'e.

⁴Jā'aja'ñe cho'o pi'ni sani jo'e kuniasome repana. Vū'ñajoopoāre ku'ijū repajoopoā pa'inare Jerusalén pa'ina Jesús saosinana'me Repau'te cuasanare chū'una chū'usi'ere Jesucristo'te cuasanani kuaju paniasome repana, asa cho'ojū paapu chini.

⁵Kuajuna asaju Jesucristoni na'a masi cuasaasome repana. Ũcuachi'a si'aumucujña na'a rua jainuko jovoju paniasome repana, Jesucristo'te cuasakuanupuna.

Troas vū'ejoopo pa'irumu Dios ñoñe'te Pablo ñasi'ere kuamu

⁶Ũcuarumu Pablo repau'te ja'me ku'inana'me Asia cheja pa'inani sani chu'vañu chiniasome. Jā'ata'ni Dios Rekochoji ũseasomu repanare. Ũseuna Frigia chejana'me Galacia chejapi saiju paniasome repana. ⁷Repachejña jēni Misia cheja tūsusima'ana tī'aasome repana. Jā'ama'api saiju Bitinia cheja sañu chiito Jesús Rekocho jo'e ũseasomu. ⁸Jā'ajekuna Misia chejapi jēni chu'u pa'ljoopona Troas vū'ejoopona cajesinaa'me repana.

⁹Caje tĩ'a ũcuajooopona canukasinaa'me repana. Ũcuajooopo'te pa'ia Pablo Dios ñoñe'te ñamina ñaasomũ. Ñato pãiu, Macedonia cheja cakupi nukaku Pabloni soniasomũ. “Ichejana Macedonia chejana jëni re'oja'chere cho'okaijũ'ũ chũkũna'te”, chiniasomũ repau repau'te.

¹⁰Pablo Dios ñoñe'te ñaana teana care'vasinaa'me chũkũna, Macedonia chejana jëñu chini. “Dios maire soimũ Macedonia cheja canani jëni Jesús pa'iche'te kuaa'ju chini”, chiisinaa'me chũkũna sãĩnechi'a.

Pablona'me Silas Filipos vũ'ejoopo canare jëni chũ'vasi'ere kuamũ

¹¹Ũcuarũmũ chũkũna Troas vũ'ejoopoji caje choovũ tuni Samotracia juupona rūhiñe jë'esinaa'me. Kãni vuni jo'e jë'eju Neápolis vũ'ejoopona tĩ'asinaa'me chũkũna. ¹²Jã'achejapi Macedonia cheja pa'ijooopona Filipos vũ'ejoopona saisinaa'me chũkũna. Aperũmũ Roma vũ'ejoopo pa'ina Filipos vũ'ejoopo pa'inani jainũko rani jovoasome. Filipos vũ'ejoopo sani te'eumucujña pa'isinaa'me chũkũna. Rũa ũajajoopo'me repajoopo.

¹³Ũcuajooopo'te pa'ijũ judiõpãĩ pũaumucuse tĩ'aũna vũ'ejoopo kakasa'a-roji eta chiachana cajesinaa'me chũkũna, judiõpãĩ chi'i Diore sêechejana. Caje ñato romichi'a chi'i pa'isinaa'me chiacha rũ'tũva'te. Pa'ijũna chũkũna ũcuanana'me ñũ'ijũ Dios chũ'ore chũ'vasinaa'me repanare romi.

¹⁴Chũkũnapi chũ'vajũna repacheja ñũ'iko, Lidia, asako pa'isi'koa'mo. Repao Lidia, Tiatira vũ'ejoopo pa'isi'kopi rani pa'io pa'ipãĩ kãñare chimaa-jakãñare ñisiko paniasomo. Diore rũa cuasasi'koa'mo repao. Jã'ajekũna Dios cho'okaisi'kua'mũ repao'te Pablo chũ'vachũ'ore asa chẽaa'ko chini. Asa chẽa rũa pojosi'koa'mo repao Lidia. ¹⁵Asa chẽa pojoko okorocojñosi'koa'mo repao, majapãina'me peore. Majapãina'me repao okoro'vecojñosirũmũ soisi'koa'mo repao chũkũna'te, repao vũ'ere sani paapũ chini.

—Mũsanũkonapi chũ'ũre, “Jesure cuasarepako'mo mũ'ũ”, chiina pani chũ'ũ vũ'ere rani pa'ijũ'ũ —chiisi'koa'mo repao chũkũna'te. Jã'aja'ñe i'kaona repao vũ'ere sani pa'isinaa'me chũkũna.

¹⁶Repao vũ'e sani pa'irũmũ repana Diore sêecheja chiacha rũ'tũva si'arũmũ cajeju pa'isinaa'me chũkũna. Cajeju romichĩio'te vatire paa-ko'te tijñasinaa'me chũkũna. Vatipi kuakũna pãĩ repanare ti'jñejañere kuako pa'isi'koa'mo repao. Repao'te paanani rupũ cho'oche cho'okaio pa'isi'koa'mo repao. Repaoji pãire repanare ti'jñejañere kuakona repao'te paanani kuri ro'isinaa'me pãĩ. Jã'are kuakona rũa kuri koosinaa'me repana, repao'te paana.

¹⁷Chũkũna'te tijña cho'jepi tuhasi'koa'mo repao. Cho'jepi tuhako ija'-che i'kako cui'si'koa'mo repao, vatini paako:

—Ina pãĩ Cũnaũmũ Pa'iku'te, Peore Chũ'ũku'te, Diore cho'oche cho'okai-naa'me. Dios chũ'o chũ'vanaa'me ina, repana chũ'vachũ'o asa chẽasinare Diopi vati toa saiche ãsea'ku chini —chiio cuiko tuhasi'koa'mo repao.

¹⁸ Si'aumucujña jã'aja'ñe i'kako cuiko pa'isi'koa'mo repao. Jeereparumũ cuikona asa ca'naso Pablo chũri ña i'kasi'kua'mũ vati.

—Jesucristoji chũ'ukũna, i'kamũ chũ'u mũ'ure. Ikore eta saijũ'u, mũ'u, vati —chiisi'kua'mũ Pablo repao'te pa'iku'te vati.

Chikũna repao'te pa'isi'ku vati teana eta saisi'kua'mũ. ¹⁹ Eta sanisouña chura repao'te paanare kuri koocu'asi'kua'mũ. Jã'aja'ñe cho'orena repao'te paana pe'ruju Pablona'me Silare chẽa jñajñusinaa'me vũ'ejoopo plaza-jatũ'ka, pã chũ'una asajũ'te repanani cu'ache i'kañu chini. ²⁰ Repanare jñajñũ tĩ'a pã chũ'una ti'jñeñena nũko cu'ache i'kasinaa'me repana.

—Ina judiõpã mai pa'ijooopo pa'inare cu'ache cho'ome. ²¹ Mai Roma-pã cho'ovesũche'te che'chome ina maire. Ina che'chochũ'ore maipi asa chẽaru cu'amũ —chiisinaa'me repana.

²² Chitena asa chi'isina ũcuaja'che ũcuanũko cu'ache i'kasinaa'me repanare Pablona'me Silare. Repanapi cu'ache i'kajũna asa repajoopo pa'inare chũ'unapi cu'ache cho'oa'ju chini s̃esinaa'me pã repanare. Jã'aja'ñe s̃ejũna pã chũ'una ija'che chũ'usinaa'me repanare:

—Inare kãñare tĩ'te suĩ'suejũ'u —chiisinaa'me.

²³ Repanare rua suĩ'sue pi'ni pã chẽavũ'ena cuaosinaa'me repana. Cua repavũ'e p̃j'ekũ'te, “Masi ñajũ'u inare”, chiisinaa'me repana. ²⁴ Chitena asa pã chẽavũ'e p̃j'ekũ na'a sa'navũna repana cũ'ana sepovũji tacho ñoõasomũ.

²⁵ Tacho ñoõũna ñũ'ijũ ñamirepa Dioni s̃ejũ paniasome Pablona'me Silas. Ũcuachi'a Dios ujare ujaasome repana. Repanapi ujaũna chekũna repavũ'e pã chẽavũ'e pa'ina asaju paniasome. ²⁶ Repanapi ujaũna cheja te'erumũ rua pi'ruche pi'ruasomũ. Pi'rukũna repavũ'e kachapa rua ñũ'kueche ñũ'kueasomũ. Jã'aja'ñe ñũ'kuekũna jatisa'ñaroã ũcuate'esa'ñaroãpi teana peore vataasomũ. Ũcuachi'a chẽacojñosiva'nare tachosimeã cũna-meã ũcuate'emeãpi peore tũ'suasomũ. ²⁷ Pi'rukũna repavũ'e p̃j'ekũ jñano vũniasomũ kãisi'ku. Jñano vũni jatisa'ñaroã peore vatasosisa'ñaroãjekũna ña, “Chẽacojñosina peore sanisocosome ie”, chini cuasa kũkũcajejaniso, va'ti mini meñe tota jũnisora chiniasomũ repaũ.

²⁸ Jã'aja'ñe cho'ora chiũna Pablo cuiku i'kaasomũ repaũ'te.

—iMeñe asi cho'omanejũ'u! Pa'ime chũkũna, ũcuanũko —chiniasomũ.

²⁹ Chikũna, asa chekũnare,

—iMiañe'te rajũ'u! —chiniasomũ repaũ. Miañe rarena vũ'vũ kaka kũkũcajejaniso kurukuru Pablona'me Silas ti'jñeñena ro're ñuniasomũ repaũ.

³⁰ Ũcuarumũ repanare etua s̃eniasaasomũ repaũ.

—¿Je'se cho'oja'che chũ'u Diopi chũ'uni vati toa saomanea'ku chini? Kũajũ'u chũ'ure —chiniasomũ repaũ.

³¹ Chikũna i'kaasome repana.

—Maire Paakuni, Jesucristoni masi cuasakũ jovoju'ũ. Mũ'upi jã'aja'ñe cho'oto Dios mũ'ũ rekocho vati toa saomaneja'mũ, mũ'ũ majapãĩ ũcua-chi'a —chiniasome repaña.

³² Repaũni Dios chũ'ore chũ'vaju repaũ vũ'e pa'inare ũcuanũkore chũ'vaasome repaña. ³³ Dios chũ'ore chũ'varena asa teana ũcuañamina, repañare juha sa repaña asimajña choakaniasomũ repaũ. Choa pi'ni repaũ majapãina'me peore okorocojñoasomũ repaũ. ³⁴ Okoro'vecojñosi-rũmũ pãĩ chẽavũ'e pẽ'jekaisi'kũ repaũ vũ'ena mũva cuaa ãure ãuasomũ Pablona'me Silare. Peore Diore cuasanachi'ajeju repaũ majapãina'me pojosoasomũ repaũ churata'ni.

³⁵ Jo'e apeñatato pãĩ chũ'ũna pãĩ chẽanare chũ'o saosome pãĩ chẽavũ'e pẽ'jekũni, sa kũaa'ju chini. Saorena sani ija'che kũaasome repaña: “Pãĩ chẽavũ'e pa'inare Pablona'me Silare eto saojũ'ũ”, chiniasome repaña pãĩ chẽana repaũ'te. ³⁶ Sa kũarena asa pãĩ chẽavũ'e pẽ'jekũ Pabloni kũaasomũ.

—Pãĩ chũ'ũna chũ'o raosinaa'me chũ'ũre mũsanũkonani etoa'kũ chini. Eta saire'omũ mũ'ũre Silana'me. Re'oja'che saijũ'ũ —chiniasomũ repaũ. ³⁷ “Saijũ'ũ”, chiitota'ni saima'ñe pa'iu pãĩ chẽanare ija'che i'kaasomũ Pablo:

(Hch 16.34)

—Chukuna cu'ache cho'omanesinaa'me. Jā'ata'ni repaṇa pāi ṇaju'te suĩ'sueche chũ'usinaa'me chukuna'te. Chukuna Romapāia'me. Chukuna'te Romapāire jā'aja'ñe cho'oto cu'amũ. Suĩ'sue pi'ni pāi chēavũ'ena cuaosinaa'me repaṇa chukuna'te. Chura chekūnarejē'e jñauma'ñe rope'e saosoñu chiime repaṇa chukuna'te. Cu'amũ jā'a. Ūcuanapi chukuna'te chēa cuaosinapi rani etoa'jũ, chiime chukuna —chiniasomũ Pablo repanare.

³⁸ Jā'aja'ñe i'kauna repaṇa pāi chēana co'i pāi chũ'unare kuaasome. Kuarena repaṇa pāi chũ'una asa kukuasoasome Pablona'me Silas Romapāijejuna. ³⁹ Asa kukuaso Pablona'me Silas pa'ivũ'ena pāi chēavũ'ena mũa pe'kerũ i'kaasome repaṇa, repanapi pe'rumanea'jũ chini. I'kajũ repanare pāi chēavũ'epi etuaasome repaṇa. Etua,

—Musanukonapi ijoopo vũ'ejoopo eta sanisoto re'omũ —chiniasome repaṇa.

⁴⁰ Chitena Pablona'me Silas pāi chēavũ'e eta Lidia vũ'ena mũaasome. Mũa Jesure cuasanare chi'i jo'e chũ'vaasome repaṇa. Chũ'va pi'ni sani soasome repaṇa.

Pablona'me Silas Tesalónica vũ'ejoopo pa'inare sani chũ'vasi'ere kuamũ

17 ¹ Ūcuarũmũ Pablona'me Silas saiũ Anfípolis vũ'ejoopoji carania-some. Jā'achejapi Apolonia vũ'ejoopoji caraniasome. Jā'achejapi Tesalónica vũ'ejoopona tĩ'aasome repaṇa. Tesalónica vũ'ejoopo judíopāi chi'ivũ'e paniasomũ. ² Pa'ina Pablo ūcuavũ'ena mũaasomũ, pāire chũ'vara chini. Vũ'ñajoopoã kakani si'arũmũ jā'aja'ñe cho'oasomũ repaũ. Veinterepaumucujña ūcuajoopo'te pa'iu choteñoã pũaumucujñachi'a repavũ'ena mũa repavũ'e chi'isinare pāi ja'me cutuasomũ repaũ. Dios chũ'ore aperũmũ tocha jo'kasi'ere ñakũ kuaasomũ repaũ. ³ Ūcuare ñakũ i'kakũ Dios Neekũre raojachere kuache'te che'choasomũ repaũ repanare. Repaũ Dios Raosi'kũ rani cu'ache cho'ocojñosi'ena'me chueniso tãcojño-si'ena'me jo'e vajuraisi'ere kuache peore che'choasomũ repaũ.

—Jesús pa'iche'te kuamũ chũ'u musanukonare. Aperũmũ tocha jo'kasi'e Dios chũ'o Repaũ pa'iche'te kuamũ. Dios Repaũ Mamakũ'te, Jesure, chejana raouna rani pa'isi'kua'mũ Repaũ —chiniasomũ repaũ.

⁴ Pabloji jā'aja'ñe i'kakũ chũ'vauna asa chēa cuasajũ jovoasome judío-pāi te'ena Pablona'me Silare. Chekuna ūcuachi'a jainũko Pablo chũ'ore cuasajũ jovoasome, griegopāi Diore cuasanana'me pāi chũ'una rñjoromĩ.

⁵ Repanani pāipi jairepanũko jovojuna chekuna judíopāi Pablo chũ'va-chũ'ore jachajũ pe'rujũ chekūnare cu'anare ñamejũ rupũ pa'inani soni chi'iasome. Na'a jainũko soni chi'i jovo cuijũ vũ'ejoopoji Jasón vũ'ena vũ'vũasome repaṇa. Vũ'vũ kaka Pablona'me Silare ku'easome repaṇa, chēa etua pāi chenevũna sa nukoñu chini. ⁶ Repanare ku'ete'e chekūnani

Jasonna'me Jesure cuasanare chëa jñajñu etua sa repajoopo chũ'ñnare ti'ljñëena nuko cuijũ ija'che i'kaasome repana:

—Pablona'me Silas si'achejña ku'ijũ cu'ache cho'ome. Repanapi i'kajũna pãĩ rua cavame. Chura ichejana mai pa'ljoopona rani ũcuaja'che cu'a-che cho'ome repana. 7Repanapi ichejana ratena ikũ Jasón repaũ vũere cuaa paamũ repanare. Ina ũcuanũko cu'ache cho'onaa'me. Maire ũcuaukore chũ'ũkũ'te Claudio Césa'te jachajũ chekũni Jesuni cuasanaa'me ina, “Chũkũna'te paakũ'mũ Jesús”, chiijũ —Jã'aja'ñe i'kaasome repana.

8I'kajũna pãĩ chi'isina repanare chũ'ñnana'me asa pe'rujũ si'acairo i'kajũ cuiasome. 9Repana pãĩ chũ'ũna Jasonre kuri sēñiasome, repaũ'te ja'me pa'inare ũcuachi'a. Repanani kuri sētena ro'iasome repana. Ro'i-rena jñuni saosome repanare.

Berea vũ'ejoopo pa'inare sani chũ'vasi'ere kuamũ

10Na'isosirũmũna Jesucristo'te cuasana Pablona'me Silare Berea vũ'ejoopona saosome. Saorena sani pa'ijũ judíopãĩ chi'ivũ'ena mũa kakaasome repana. 11Kaka Dios chũ'ore chũ'vajũna asa chëa repajoopo pa'ina Tsalónica pa'inare na'a re'oja'che paniasome. Pabloji chũ'vakũna asa pojojũ si'aumucujña Dios chũ'ore aperũmũ tocha jo'kasi'ere ñajũ paniasome repana, “¿Pablo i'kachũ'o ũcuarepaa'che?”, chiijũ, ku'e jña masiñu chini. 12Reparũmũ judíopãĩ jainũko Jesucristoni cuasajũ jovoasome. ũcuachi'a griego masiromi jainũko Jesure cuasajũ jovoasome, griego umũpãijatu'ka.

13Ūcuarũmũ Tsalónica vũ'ejoopo pa'ina judíopãĩ Pabloji Berea vũ'ejoopo pa'inani chũ'vakũna asa pe'rujũ ũcuajoopona sani rua cu'ache cutuasome. Repanapi cu'ache cutujũna chekũna repajoopo pa'ina ũcuachi'a Pablo'te pe'ruasome. 14Pe'rujũna Jesucristo'te cuasana teana chiarana casoasome Pablo'te, choovũji tuni sanisoa'kũ chini. Jã'ata'ni ja'me pa'isina Silana'me Timoteo saima'ñe ũcuajoopo'te paniasome. 15Pablo'te ja'me saisina Atenas vũ'ejoopojatu'ka sani ũcuajoopoji co'iasome. Co'i Pablo i'kasi'ere chũ'o Silana'me Timoteo'te sa kuasome repana ija'che chiijũ: “Raire'oto pesa rani ja'me pa'ijũ'ũ chũ'ũre”, chiiũ chũ'o saosomũ Pablo repanare.

16Pablo chũ'o saosi'kũjekũ Atenas vũ'ejoopo'te pa'iu cha'akũ paniasomũ repanare. Cha'akũ pa'iu ñato pãijanare tũosi'e rua paniasomũ repajoopo. Cu'ava'najanare tũosi'e ũcuachi'a paniasomũ. Repajoopo pa'ina rupũ tũosiva'nani ñajũ pojoasome, “Dioa'me ina”, chini. Jã'are ñaũna Pablo'te rua sumaneasomũ. 17Jã'ajekũna repanani oiu Dios chũ'ore rua chũ'vaasomũ repaũ. Judíopãĩ chi'ivũ'ena kaka judíopãire chũ'vaasomũ repaũ, griegopãĩ Diore cuasanare ũcuachi'a. ũcuachi'a umucujña pa'iche plazana mũa repacheja pa'inare Dios chũ'ore chũ'vaasomũ repaũ. 18Chũ'vakũna chekũna epicúreopãĩ kuasi'e che'chenana'me estoicopãĩ

kwasile che'chena, pāi cuasachechi'a cuasajū pa'inapi ke'reasome repau'te. Ke'rejū ūcuanachi'a sāiñechi'a ija'che sēniasome repana:

—¿Ūquere i'kakū ikū? ¿Curukū? —chiniasome repana. Chekūnata'ni,

—Tīdiova'na pa'iche'te kuacosomū ikū —chiniasome repau'te. Pabloji Jesús pa'ichena'me repau jūni vajūraisi'ere kuakūna jā'aja'ñe i'kaasome repana.

¹⁹Jā'aja'ñe i'kajū Areópago aikūtina pāi chí'i cutukūtina sa, repau'te pāi jainūko asajū'te ija'che sēniasome repana:

—Mū'u mamachū'ore che'chokū pa'imū. Repachū'ore asañu chiime chūkūna. ²⁰Mū'u che'choche rūa tīñea'me. Jā'ajekūna asa masiñu chiime chūkūna —chiniasome repana. ²¹Si'arūmū ūcuauache'te chū'o repa asamanesi'ere asani sāiñechi'a cutujū paniasome repa. Jā'aja'ñe paniasome Atenas vū'ejoopo cana, so'ña rani pa'ina tīipāi ūcuachi'a.

²²Jā'aja'ñe sēejūna Pablo repa chenevūji vūni nukakū ija'che i'kaasomū repa, Areópago aikūti chí'isinare:

—Atenas vū'ejoopo cana, asarepajū'u. Chū'upi ñato diova'nare rūa cuasanaa'me musanūkona. ²³Ijoopo vū'ejoopo ku'iū musanūkona diova'nare pojochejña rūa ñasi'kua'mū chū'u. Telecheja, “Diova'ure mai vesuva'ure pojochejaa'me icheja”, chiijū tocha suosi'e pa'imū. Ūcuau pa'iche'te kuara chiimū chū'u musanūkonare. ²⁴Repa Dios, musanūkona vesukū, chejana'me cheja pa'iche cu'amajñaruā peore Cho'osi'kū diova'ña pāi cho'osivū'ñachi'a pa'ima'kua'mū. Si'achejña pa'iku'mū. Peore chū'ukū'mū Repa, cūnaumū pa'inana'me cheja pa'inare. ²⁵Pāi ūcuaukore kuirakū cuasache īsiku pāi vasokū'mū. Pāi paache peore Dios īsiche'me jā'a. Jā'ajekūna Repa'te kuiranare pāi chiima'mū Repa. Pāipi Repa'te kuirama'tojē'e karama'mū Repa'te. Peore paakū'mū Repa. ²⁶Repa Dios charo te'e'u'te pāi'u'te cho'oasomū. Diopi cho'oūna charo pa'isi'kū pāiū jainūkore jojoasomū cheja pa'inare ūcuaukore. Si'achejña sani paapu chini, pāi jainūkore jojoche chū'uasomū Dios. Chuta'a pāi peorūmū pāi jñaacojñojaumucujñana'me repa pa'ijachejña jo'kaasomū Dios. ²⁷Jā'aja'ñe cho'oasomū Dios, pāipi Repa'ni cuasaa'jū chini. Maipi Repa'ni cuasajū i'kato asamū Repa, maire si'arūmū ja'me Pa'ikūjekū. Sēeto cho'okaimū Repa. ²⁸“Diopi cho'okaiūna pa'inaa'me mai pāi. Diopi cho'okaiūna vajūnaa'me mai.” Musanūkona majapāi ija'che tochaasome aperūmū: “Dios neenaa'me mai”, chiijū tochaasome. Ūcuarepaa'me jā'a.

²⁹Jā'ajekūna rūhiñe cuasañu chura; Dios neenaa'me mai. Mai Ja'kū Dios kuripi, oropi tūosiva'uma'mū. Cata tē'tosiva'uma'mū. Ūcuachi'a pāi tūomasina cuasa tūosi'kuma'mū Dios. ³⁰Aperūmū Dios tūosiva'nare cuasanare pāi ruarepa pe'rumaneasomū, vesujūna. Irūmū canareta'ni pāi ūcuaukore, ūcuauachejña pa'inare, “Cu'ache cho'oche ūhasōjū'u”, chiimū Dios. ³¹Ūcuachi'a Repa pāi ūcuauko cu'ache cho'osi'e ro'iche

chũ'ujau mucuse care'vaasomũ Dios. Ũcuau mucusena Dios Repau Chẽa Paaku'te pãĩ cu'ache cho'onare cu'achejana saoa'kũ chini chũ'ujamũ. Repau Dios Chẽa Paakũ Jesupi jũniso tãcojñosi'kũpi vajurakũna masime mai Repau pa'iche —chiniasomũ Pablo repanare.

³² Jesucristo jũniso tãcojñosi'kũ vajuraisi'ere kũaũna asa te'ena jachajũ pãisojũ cu'ache i'kaasome repau'te. Chekũnata'ni re'oja'che i'kaasome.

—Mũ'u i'kasi'ere jo'e ũcuare na'a rũa asaũ chiime chũkũna. Chekũrũmũ rani jo'e ũcuare chũ'vajũ'u chũkũna'te —chiniasome.

³³ Chitena Pablo repanare jo'ka sanisoasomũ. ³⁴ Jã'ata'ni repau chũ'va-chũ'o asasina te'ena Jesucristoni cuasajũ Pabluni jovoasome. Areópago aikũti chi'i chũ'ũnare ja'me pa'ikũ, Dionisio Jesure cuasakũ jovoasomũ. Cheko, Dámaris, ũcuachi'a chekũnana'me cuasaasomo.

Corinto vũ'ejoopo pa'inare sani chũ'vasi'ere kũamũ

18 ¹ Atenas vũ'ejoopo chũ'va pi'ni eta Corinto vũ'ejoopona saniasomũ Pablo. ² Aperũmũ Aquila, Ponto cheja raisi'kũpi, Italia chejare sani paniasomũ. ũcuachejare pa'ũna pãĩ chũ'ũkũ, Claudio, Roma vũ'ejoopo pa'inare judíopãĩ ũcuaukore eto saomasomũ. Jã'ajekũna Aquila repau rũjo Priscilana'me Corinto vũ'ejoopona saniasome. ũcuajooopo'te pa'ijũna Pablo sani tijñasomũ repanare. ³ Repana Aquilana'me Priscila chivo raña cho'osikãñapi vũ'ñare juhana paniasome. Pablo ũcuaja'che cho'okũjekũ repa vũ'ena canũkaasomũ, repa nani ja'me pa'ũ cho'ochẽ cho'ora chini. ⁴ Repajooopo pa'irũmũ Pablo, judíopãina'me judío peonare Jesucristoni cuasaaljũ chini, pũaumucujña pa'iche judíopãĩ chi'ivũ'ena mũa chũ'vaasomũ.

⁵ Reparũmũ Silana'me Timoteo Macedonia chejapi ratena cho'ochẽ cho'oma'ñe si'arũmũ Dios chũ'ore chũ'vakũ paniasomũ Pablo. Judíopãire rũa chũ'vaasomũ repau repanapi asa, “Dios mai cu'are ro'ikaau chini Jesure raosi'kũamũ. Cristoa'mũ Repau”, chijũ cuasaaljũ chini. ⁶ Jã'ata'ni repa Jesus pa'iche'te chũ'vakũna asacuhejũ cu'ache i'kaasome repau'te. Repaũni cu'ache i'kajũna asacuhekũ cuhacho i'kakũ repau ju'ikãare ña'uñaukũ i'kaasomũ Pablo.

—Mũsanũkona cu'ache cho'ochẽ ro'i toana sani cho'osojanaa'me mũsanũkona. Chũ'u chũ'o peomũ. Churata'ni judío peonani chũ'vaja'mũ chũ'u —chiniasomũ repau.

⁷ Chini judíopãĩ chi'ivũ'epi eta repavũ'e kueñe pa'ivũ'ena mũaasomũ repau, Ticio Justo vũ'ena. Repau Ticio Justo Diore rũa cuasakũ paniasomũ. ⁸ Judíopãĩ chi'ivũ'e chũ'ũkũ Crispo repau majapãina'me peore Jesure cuasaasomũ. Chekũna, Corinto vũ'ejoopo pa'ina ũcuachi'a jainũko Dios chũ'ore asa chẽa Jesuni cuasajũ okoro'vecojñasome.

⁹ ũcuarũmũ ñami Dios ñoñe'te ñaasomũ Pablo. Ñakũna Maire Paakũ ija'che i'kaasomũ repau'te: “Vajuchũma'ñe chũ'u pa'iche chũ'vakũ pa'ijũ'u.

Ũhasōmanejũ'u. ¹⁰Mũ'ure ja'me pa'iũ pãi mũ'ure cu'ache cho'оче ũsemũ chũ'u. Ijoopo vũ'ejoopo chũ'u paajana jainũkoa'me", chiniasomũ Jesús repau'te. ¹¹Chikũna Pablo saima'ñe te'eũsurũmũ jo'e chekũũsurũmũ joopo ũcuachejare pa'iũ Dios chũ'ore chũ'vakũ paniasomũ repajoopo pa'inare.

¹²Ũcuarũmũ Acaya cheja pa'inare Galión chũ'ũrũmũ judiópãi rua jai-nũko chi'iasome Pablo chũ'vache'te ũseñu chini. Chi'i repau'te chẽa pãi chũ'ũna pa'ichejana sa ija'che i'kaasome:

¹³—Ikũ cu'ache che'chokũ'mũ. Mũsanũkona ũseche'te che'chomũ ikũ, Diore tĩĩne cuasache'te —chiniasome repana judiópãi.

¹⁴Chitena Pablo i'kapi'raasomũ. I'kapi'ratona pãi chũ'ũkũ Galión charo i'kaasomũ repanare.

—Mũsanũkona judiópãi chura kũasi'e asacuhemũ chũ'u. Pãipi cu'arepa-che cho'ojũna ũcuarepare ra kũatota'ni asara'amũ chũ'u. ¹⁵Mũsanũkona aipãi chũ'vacheja'che chũ'vamaũna asacuhejũ pe'rume mũsanũkona ikũ chũ'vache. Mũsanũkonachi'a care'vajũ'u jã'a chũ'o. Chũ'ũta'ni care'va-ma'mũ —chiniasomũ Galión.

¹⁶Chini repanare ũcuavũ'epi etoasomũ repau. ¹⁷Etokũna pe'rujũ repana chi'ivũ'e chũ'ũkũ'te, Sóstenere, chẽa repavũ'e ti'jñeñena repana judiópãi suĩ'sueasome. Jã'ata'ni Galión repana cho'оче pe'ruma'ñe rupũ asaasomũ.

Antioquía de Siria jo'e co'isi'ere kũamũ

¹⁸Jã'aja'ñe cho'osi'eta'ni ũcuachejare na'a jeerũmũ paniasomũ Pablo. Jeerũmũ pa'isi'kũpi, Siria chejana co'ira chini Corinto vũ'ejoopo pa'inare Jesure cuasanare jo'ka sanisoasomũ repau. Saiũ Cencrea choo juosa'arona caje repau sũjorũ pa'iche raña peore ko'ũsoasomũ repau, Dioni pojora chini. Aperũmũna repau, “Jã'aja'ñe cho'oja'mũ chũ'u”, chiisi'eje-kũna cho'oasomũ repau. Cho'o pi'ni repau Pablo Priscilana'me Aquila choovũji tuni chiaraji jẽniasome. ¹⁹Jẽni ti'a Efeso vũ'ejoopona mani ñaasome repana. Ũcuarũmũ Pablo repanare Priscilana'me Aquila'te jo'ka judiópãi chi'ivũ'ena mũa kaka repavũ'e chi'isinare judiópãi Dios chũ'ore chũ'vaasomũ. ²⁰Repanani chũ'vaũna asa, “Na'a pa'ijũ'u icheja”, chiniasome repana Pablo'te. Jã'ata'ni na'a jeerũmũ pa'icuheasomũ repau. ²¹Saipi'rakũ repanare ija'che i'kaasomũ repau:

—Saimũ chũ'u. Jã'ata'ni Diopi ũsema'to jo'e rani ñaja'mũ chũ'u mũsanũkonare —chiniasomũ Pablo repanare. Chini choo juosa'arona caje choovũ tuni Efeso vũ'ejoopo pa'isi'kũpi sanisoasomũ repau.

²²Saiũ Cesarea vũ'ejoopona jẽni ti'aasomũ. Jã'achejapi Jerusalén vũ'ejoopona maniasomũ repau. Mani ti'a repajoopo pa'inare Jesure cuasakuanupũ'te mũa ña Antioquía vũ'ejoopona jo'e co'iasomũ repau. ²³Co'i pa'iũ na'a pa'isirũmũ jo'e sani ku'iũ Jesucristo'te cuasajũ jovosinare peore ku'iũ ñaasomũ repau, Galacia cheja pa'inana'me Frigia cheja

pa'inare. Sani ku'iũ repanare jo'e che'choasomũ repau na'a rũa re'oja'che cuasaa'jũ chini.

**Efeso vũ'ejoopona'me Corinto vũ'ejoopo
Apolos sani chũ'vasi'ere kuamũ**

²⁴ Ũcuarũmũ judiõpãĩũ, Apolos, Alejandría vũ'ejoopo raisi'ku, Efeso vũ'ejoopona saniasomũ. Dios chũ'o aperũmũ tochasi'e rũa masiku rũa chũ'vamasiasomũ repau. ²⁵ Maire Paaku pa'iche rũa che'chesi'kũjekũ, chũ'vaneekũ, rũhiĩne chũ'vakũ paniasomũ repau. Repau masichechi'a peore chũ'vaasomũ repau. Jesús pa'icheta'ni peore masimaneasomũ. Juan okoro'vesi'ena'me che'chosi'e masiasomũ repau. ²⁶ Judiõpãĩ chi'ivũ'e kakani vajachũma'ñe chũ'vakũna Priscilana'me Aquila repau chũ'vache asaasome. Chũ'vaũna asa pi'ni repana vũ'ena mũa repau'te karache'te Dios pa'iche'te che'choasome repana.

²⁷ Na'a pa'isirũmũ Apoloji Acaya chejana sasa chiiũna Jesucristo'te cuasana, “Jaũ, saiĩũ'ũ”, chiniasome repau'te. “Saiĩũ'ũ”, chini utija'ore tochakaniasome repana Apolo'te, Acaya cheja pa'inani Jesure cuasanani sa ñoa'ku chini. Ija'che chiiche tochaasome repana: “Ikũre Apolo'te re'oja'che cho'okaiĩũ'ũ”, chiiũ tocha saoasome repana Efeso pa'ina. Saorena sani tĩ'a aperũmũ Diopi cho'okaiũna Jesure cuasajũ jovosinare rũa re'oja'che che'choasomũ repau. ²⁸ Repacheja sani pa'irũmũ pãĩ jainũko asajũ'te Jesure jachanare judiõpãĩ rũa i'kaasomũ repau. Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'ere ñaku Dios Jesure raosi'ere kũaasomũ repau. Repana judiõpãĩ cuasama'ñere rũa masi kũaũna repau'te sãĩĩne i'kavesũasome repana.

Pablo Efeso vũ'ejoopo canare chũ'vasi'ere kuamũ

19 ¹ Repau Apolos Corinto vũ'ejoopo pa'irũmũ Pablo po'opi saiũ Efeso vũ'ejoopona tĩ'aasomũ. Tĩ'a ũcuachejana Diore cuasanare tijĩnaasomũ Pablo. ² Tijĩna repanare ija'che sẽniasaasomũ repau:

—Mũsanũkona Cristo'te apecuasarũmũ, ¿Dios Rekocho mũsanũkonare rakũ? —chiniasomũ Pablo.

Chikũna,

—Pãasi'kuamũ. Dios Rekocho pa'iche vesũnaa'me chũkũna. Jã'a asamanaa'me —chiniasome repana.

³ Chitena,

—Jã'a pa'ito, ¿ũquere cuasajũ okoro'vecojĩore mũsanũkona? —chiniasomũ Pablo repanare.

Chikũna,

—Juan che'chosi'ere cuasajũ okoro'vecojĩosinaa'me chũkũna —chiniasome repana.

⁴ Jã'aja'ñe chitena Pablo jo'e i'kaasomũ.

—Juan ija'che chũ'vaasomũ: “Mũsanũkona cu'ache cho'оче ũhaso okoro'vecojñojũ'ũ”, chiiũ chũ'vaasomũ. Ũcuachi'a Cho'je Raijau pa'iche'te kũaasomũ Juan, Repauji rakũna pãipi Repauĩ cuasaa'jũ chini. Repau Cho'je Raija'mũ chiicojñosi'kũ ranicuhasi'kũa'mũ. Jesua'mũ Repau —chiniasomũ Pablo repanare.

5 Jã'aja'ñe i'kaũna asa chẽa, “Jesure Maire Paakũ'te cuasanaa'me chũ-kũna”, chiiũ okoro'vecojñoasome repana. 6 Repana okoro'vecojñosirũmũ Pabloji repanani jãjĩnapi jakũna Dios Rekocho ja'me pasa chini ranciasomũ repanare. Dios Rekochoji rani pa'ũ cho'okaiũna repana che'chemanesi'ere tĩipã chũ'ore cutuasome repana. Ũcuachi'a Dios Rekochoji cho'okaiũna Dios chũ'ore kũaasome repana. 7 Repana pãi okorocojñosina docerepana pa'icosome chekũrũmũ.

8 Jã'aja'ñe cho'o pi'ni judiõpãi chĩ'ivũ'ena mũa kaka Dios chũ'ore chũ'-vaasomũ Pablo. Chotepãimia ũcuachejare pa'ũ vajuchũma'ñe repavũ'e chĩ'inare pãi si'arũmũ mũa kaka chũ'vakũ paniasomũ repau, repanapi Dios chũ'ũñe'te asa chẽa re'oja'che paapũ chini. 9 Jã'ata'ni chekũna Pablo chũ'vachũ'ore asacuhejũ jachajũ pãĩ jainũko asajũ'te, “Jesure cuasache cu'amũ”, chiiũ cu'ache i'kaasome. Jã'aja'ñe i'kajũna Pablo Jesure cuasanare soni etua tĩivũ'ena mũvaasomũ, Tirano utija'ovũ'ena. Ũcuavũ'ere pa'ũ umucujũna pa'iche Dios chũ'ore chũ'vaasomũ Pablo. 10 Te'eka'chapaũsũrũmũ ũcuachejare pa'ũ chũ'vakũna Asia cheja pa'ina judiõpãina'me griegopãĩ ũcuauũko asaasome Dios chũ'o.

11 Reparũmũ Pablo Diopi cho'okaiũna Diochi'a cho'omasiche'te rũa re'oja'chere cho'oasomũ. 12 Repau Pablo chẽasikãñare pañuelokãñana'me jũ'ikãñare pãipi jũ'iva'nani sa ïsito jũ'iva'na vajũasome. Vati paanani ïsito vati eta sanisoasomũ repanare.

13 Reparũmũ chekũna judiõpãĩ vati paanani pãire vatire etokaũu chini kulijũ paniasome. “Vati pãĩ sa'navũã pa'inare Jesucristo mamipi i'kajũ eto saõũ”, chiniasome repana. Ija'che i'kaasome repana vatire: “Vati, asarepajũ'ũ. Pablo Jesucristo pa'iche'te kũamũ. Chũkũnapi Jesucristo mamire i'kajũna ikũre pãĩũ'te eta saijũ'ũ mũ'ũ, vati”, chiniasome. 14 Judiõ phairipãĩ chũ'ũkũ, Esceva mamachĩi sieterepana jã'aja'ñe cho'oju paniasome. 15 Repanapi jã'aja'ñe i'kato vati ija'che i'kaasomũ repanare: “Jesucristo'te masikũ'mũ chũ'ũ. Ũcuachi'a Pablo'te masikũ'mũ chũ'ũ. Jã'a-ta'ni mũsanũkona, ¿jeejanaa'ñe?”, chiniasomũ. 16 Chini, vatire paakũ rũa koka paakũjekũ vũ'vũ kulĩũ ũcuauũkore chẽse rũa vaniasomũ. Vakũna kãñajẽ'e peova'na, chiechi'acana eta vũ'vũsoasome repana.

17 Jã'aja'ñe cho'osi'e Efeso pa'ina Jesure cuasamana judiõpãina'me judiõ peona asa kũkũso, “Jesucristo rũa masimũ”, chiiũ paniasome. 18 Jã'a cho'oto chekũna Jesure cuasana jainũko rani ũcuana cu'ache cho'osi'ere meñe sũma'ñe cuasa pãĩ asajũ'te kũaasome. 19 Chaina pa'isina utija'okoro-

vũã chai cho'oche kuakorovũã ra pãi ñaju'te uosoasome. Na'a pa'isirũmũ cuasa ñato repaña uosikorovũã cincuenta milrepaumucujña cho'oche cho'oche ro'ichenũko ro'icosomũ. ²⁰ Dios chũ'ore asa chẽa jã'aja'ñe cho'oasome pãi. Jã'ajekũna pãi Dios chũ'o asa chẽasina na'a jainũko si'arũmũ jovoju paniasome.

²¹ Jã'aja'ñe cho'o pi'nisirũmũ Pablo repaũ ku'ijachere cuasaasomũ. “Macedonia chejana'me Acaya cheja ñajani jo'e Jerusalén vũ'ejoopona co'ija'mũ chũ'ũ. Jã'achejapi Roma vũ'ejoopona sasa”, chiniasomũ Pablo. ²² Chini repaũ'te cho'oche cho'okainare Timoteona'me Erasto'te te'eka'chapanare Macedonia chejana charo saasomũ repaũ. Repanare saosirũmũ Asia chejare na'a jeerũmũ paniasomũ repaũ.

(Hch 19.19)

Efeso vũ'ejoopo pa'ina rua pe'rusi'ere kuamũ

²³ Reparũmũ Efeso vũ'ejoopo pa'ina pãipi Jesús pa'iche'te kuajũna rua pe'ruasome. ²⁴ Repajoopo cakũ, Demetrio, pokuripi tũokũ paniasomũ diova'ore Artemisare pojovũ'ñaruãre. Repaũna'me cho'oche cho'ona, tẽ'tonana'me tũona, rua kuri kooasome. ²⁵ Reparũmũ Demetrio ũcuaukore chi'iasomũ, diova'nare tũonana'me diova'nare tẽ'tonare chekũnare ũcuajamajñaruã cho'okainare ũcuachi'a peore. Repanare chi'i ija'che i'kaasomũ repaũ:

—Asarepajũ'ũ musanũkona, Artemisare pojomajñaruã cho'ona. Repao'te pojomajñaruãre cho'oju rua kuri koonaa'me mai. ²⁶ Jã'ata'ni Pablo rua cu'ache cho'omũ maire. Ija'che i'kamũ repaũ: “Pãi tũosiva'na jã'ana dioma'mũ. Rupũ cho'osi'ea'me jã'a”, chiimũ. Musanũkona repaũ jorekũ i'kache asame. Jã'ajekũna pãi jainũko repaũ i'kache'te asa chẽa tũosiva'nare pojoche ũhasome, ijoopo Efeso vũ'ejoopo pa'inana'me Asia

cheja pa'ina peore. ²⁷Jā'aja'ñe cho'oto rua cu'amũ. Mai cho'оче si'a-soja'mũ, tũosiva'nare pojoche'te pāipi peore cuhasoru. Ūcuachi'a rua masiko'te Artemisare cuasache ūhaso repao vũ'e cavesũsojanaa'me pāi. Chura pāi jainũko repao'te pojome Asia cheja pa'inana'me chekũchejña pa'ina peore. Jā'ata'ni Pabloji cu'ache i'kakũna pāi cuhejanaa'me repao'te —chiniasomũ Demetrio repanare.

²⁸Jā'aja'ñe i'kache'te asajũna rua teache teaasomũ repanare. Teakũna ija'che i'kajũ rua cuiasome repana: “Artemisare Efeso cakore rua masikoni chiime chũkũna”, chiijũ cuiasome repana. ²⁹Cuijũna asa chekũna na'a rua jainũko chi'i cuiasome. Repajoopo pa'ina ūcuauũko cuira'aasome. Repakuanupũ pāi kuanupũ pa'inapi mũmũpāi te'eka'chapannare chēaasome, Gayona'me Aristarco'te, Macedonia chejapi rani Pablona'me ku'inare. Repanare chēa pāi chi'ivũ'ena mũjavũ'ena jñajñũ mũvaasome repana. ³⁰Jā'aja'ñe cho'ojũna Pablo pāi kuanupũ sa'navũji kaka cutura chiniasomũ. Jā'ata'ni chekũna Jesure cuasana ūseasome repau'te. ³¹Pāi chũ'ũna ūcuachi'a Pablo'te cuasana chũ'o raoasome, pāi chi'ivũ'e kakamanea'kũ chini. ³²Repanare chēa jñajñũ cuua pāi chi'ivũ'e sa'navũji rua jainũko si'acairo i'kajũ cuijũ paniasome repana. Chekũna jainũko repana pe'ru-jũ cuiche'te vesũjũ rupũ cuijũ paniasome. ³³Repakuanupũ ja'me pa'ina judiõpāiũ'te Alejandro'te pāi chenevũna jũjo sao nũkoasome. Ruarepa cuijũna repa'ni i'kara chini vevoasomũ repau. ³⁴Jā'ata'ni repau'te judiõpāiũjekũna ñamasi jo'e ūcuare i'kajũ rua cuiche cuiasome repana. “Artemisare Efeso cakore rua masikoni chiime chũkũna”, chiijũ, ūcuauũko te'eka'chapahora jā'aja'ñe cuiasome repana.

³⁵Jā'aja'ñe cuijũna repajoopo pa'ikũ utija'o tochakaikũ ūcuamakaru cuijũ'ũ chiniasomũ repanare. Cuharena repanare ija'che i'kaasomũ utija'o tochakaikũ:

—Efeso pa'ina, asarepajũ'ũ. Maire ijoopo vũ'ejoopo pa'inare Artemisare pojovũ'e kuirache pa'imũ, repao'te ūcuachi'a. Pāi ūcuauũko masime jā'a. Mai cuasava'o tũosiva'o rua masio cũnaũmũpi cajeasomo. ³⁶Jachacu'amũ jā'a. Jā'ajekũna mũsanũkona pe'ruche chũrũso cu'ache cho'omanejũ'ũ; masi cuasajũ'ũ aperũmũ. ³⁷Ina pāi mũsanũkona rasina Artemisare cu'ache i'ka-manaa'me. Ūcuachi'a repao vũ'e pa'iche ñaasomanaa'me ina. ³⁸Jā'ajekũna Demetriona'me chekũna diova'nare pojomajñaruã cho'ona pāi cho'оче'te ñajũ ke'reũato ūcuauapi utija'o tochaajũ, ke'reche kuaja'o. Pāi chēa'ñe chũ'ũna pa'ime chura. Repana pa'ivũ'ña vatasivũ'ñaamẽ. Ūcuauani mũa kuajũ. ³⁹Mũsanũkonare jo'e i'kaũato pāi chũ'ũnani pe'kerũji rũhiñe kuajũ'ũ. ⁴⁰Mũsanũkona cu'ache cho'osi'e chũ'ũre chũ'ũna chekũrũmũ asa pe'rujanaa'me. Repanapi pe'ruto sãĩñe i'kavesũja'mũ chũ'ũ. Rupũ peoche cu'ache cho'osinaa'me mũsanũkona —Jā'aja'ñe chiniasomũ utija'o tochakaikũ repa-nare pāi. ⁴¹I'ka pi'ni chi'isinare pāi, “Re'omũ”, chini eto saomasomũ repau.

Pablo Macedonia chejana'me Grecia cheja jo'e saisi'ere kuamũ

20 ¹Reparũmũ Pablo chekũchejana saipi'rakũ pãĩ kuanupũ pe'ru chũrũ sanisosirũmũna Jesure cuasanare soniasomũ repañani chũ'vara chini. Chũ'va pi'ni, “Saimũ chũ'ũ”, chini repañare jo'ka Macedonia chejana sanisoasomũ repañ. ²Macedonia chejare kul'ũ vũ'ñajooopõã tĩ'a repajooopõã pa'inare Jesure cuasanare re'oja'che i'kaasomũ repañ, repañapi pojojũ paapũ chini. Jã'achejapi Grecia chejana sani tĩ'aasomũ repañ. ³Repacheja saisirũmũ chotepãimia paniasomũ repañ. Pani pi'ni Siria chejana co'ira chini choovũ tuhipi'rakũji judiõpãĩ repacheja pa'ina repañ'te cu'ache cho'oũũ chiiche'te asa, “Choovũ tusa”, chiisi'kũpi tuhi-ma'ñe, “Jo'e Macedonia chejapi jẽni po'opi co'ira”, chiniasomũ repañ. ⁴Repajũ po'opi saiũna chekũna ja'me saniasome repañ'te: Pirro mama-kũ Sópater Berea vũ'ejoopo raisi'kũna'me Tesalónica vũ'ejoopo raisina Aristarcona'me Segundo, Derbe vũ'ejoopo raisi'kũ Gayona'me Timoteo, Asia cheja raisina Tíquiconas'me Trófimo. ⁵Charo sani Troas vũ'ejoopona cha'asinaa'me repaña chũkũna'te. ⁶Pã saũmanesi'e ãni caraisirũmũna, Filipos vũ'ejoopo eta choo jũosa'arona cajesinaa'me chũkũna. Ũcuachejapi choovũ tuni cincorepaumucujña jẽ'eju charo saisina pa'ijooopo Troas vũ'ejoopona tĩ'asinaa'me chũkũna. Repajooopo tĩ'asirũmũ sieterepaumucujña pa'isinaa'me chũkũna.

Pablo Troas vũ'ejoopo cho'osi'ere kuamũ

⁷Ũcuarũmũ chũkũna Jesucristo'te cuasana romicorũmũ Dioni pojojũ chini repajooopo pa'inana'me chi'isinaa'me. Chi'irena Pablo Dios chũ'ore chũ'vasi'kũa'mũ repañare. Jo'e apeñatato saijaujekũ ñamirepajatu'ka chũ'vasi'kũa'mũ repañ. ⁸Chũkũna chi'i pa'iruupũ amũ pa'iruupũ uopũã rũa miasi'kũa'mũ. ⁹Pablo chũ'vachũ'ore Eutico põsũ ventanasa'aro'te ñũ'ũ asakũ pa'isi'kũa'mũ. Jã'ata'ni jeereparũmũ ñũ'ũ uokũakũna kãnisõ ũcuasa'aroji ve'sena ponũ tuãni jũnisosi'kũa'mũ repañ, rũa amũ pa'isa'a-rojekũna. Tuãkũna chũkũna vũ'vũ caje eta miito jũnisosiva'ũ ũhisi'kũa'mũ repañ. ¹⁰Pablo caje ña repañni sũ'kakũ ija'che i'kasi'kũa'mũ chũkũna'te: —Vajuchũmanejũ'ũ. Vajũmũ ikũ —chini vasosi'kũa'mũ. ¹¹Jã'aja'ñe cho'o Pablo ũcuaruupũna jo'e mũni ãũ ãni pi'ni ñatachetũ'ka jo'e chũ'vasi'kũa'mũ chũkũna'te. Chũ'vakũ ñata sanisosi'kũa'mũ repañ. ¹²Repaña pãĩ chi'isina jũni vajũraisi'kũre põsũ'te repañ vũ'ena pojojũ sasosinaa'me pãĩ.

Troas vũ'ejoopoji Mileto vũ'ejoopona saisi'ere kuamũ

¹³Jã'aja'ñe cho'osirũmũ Pablo choovũji saicuhekũ Aso vũ'ejoopona po'opi saisi'kũa'mũ. Saipi'rakũ chũkũna'te ija'che i'kasi'kũa'mũ repañ: “Aso vũ'ejoopona choovũji saijũ tuoju saijũ'ũ chũ'ũre”, chiisi'kũa'mũ.

Chikuna, “Jau”, chiisinaa'me chukuna. Choo juosa'arona caje choovun tuni Aso vulejoopona saisinaa'me, Pablóni miiyu sañu chini. ¹⁴Chukuna repajoopo t'asirumu chukuna'te tijña choovuna tuhisi'kua'mu repau. Tukuna Pablóna'me Mitilene vulejoopona jēni canukasinaa'me chukuna. ¹⁵⁻¹⁶Jā'achejapi jo'e apeñatato saiyu Quío juupo carani jo'e te'eumucuse saiyu Samos juupo choo juosa'arona t'asinaa'me. Pabloji Asia chejare pa'icuhekuna Efeso vulejoopo canukama'ñe carani saiyu jo'e te'eumucuse jē'eyu Mileto vulejoopona t'asinaa'me chukuna. Jerusalén vulejoopona na'mi t'ara chiisi'kua'mu repau Pablo, Pentecostés fiesta cho'orumu ũcuachejare pasa chini.

**Efeso pa'inare Jesure cuasanare chũ'unare
Pablo chu'vasi'ere kuamu**

¹⁷Reparumu Pablo Mileto vulejoopo'te pa'iu Efeso vulejoopo pa'inani chu'o saosi'kua'mu, Jesure cuasanare chũ'unani, rani ñaa'ju chini. ¹⁸Chu'o saouna ratena repanare ija'che i'kasi'kua'mu repau:

—Musanukona chu'u pa'iche masime. Chu'u Asia cheja t'iaumucusepi vua chu'u musanukonare ja'me pa'iu cho'osi'e peore masime musanukona. ¹⁹Reparumu judiöpai rua cu'ache cho'osinaa'me chu'ure. Jā'ata'ni musanukonani oiu, “Peore masiu'mu chu'u”, chiima'ñe Dios chũ'ũñechi'a cho'oku pa'isi'kua'mu chu'u. ²⁰Jā'ajekuna vajuchuma'ñe chu'vasi'kua'mu chu'u musanukonare. Peore musanukona chiiche che'chosi'kua'mu chu'u musanukonapi na'a re'oja'che paapu chini. Pāi chi'ivũ'ena'me pāi vñña che'chosi'kua'mu chu'u Dios chu'o. ²¹Musanukona pa'icheja pa'inare judiöpaina'me griegopai peore ija'che i'kakũ chu'vasi'kua'mu chu'u: “Cu'ache cho'uche ũhaso Maire Paakuni, Jesucristoni cuasaju Dioni jovo-jũ'u”, chiisi'kua'mu chu'u repanare. ²²Chura Dios Rekochoji chũ'ukuna Jerusalén vulejoopona saimũ chu'u. Repacheja sakuna chu'ure ti'ñejañe vesumu chu'u. ²³Iechi'a masimũ: Ku'iu vññajoopoã t'ato Dios Rekocho si'arumu ija'che i'kamũ chu'ure: “Jerusalén vulejoopo'te sani pa'iuña cu'ache ti'ñeja'mu mũ'ure. Pāi chēavũ'ena cuaojanaa'me pāi mũ'ure”, chiimũ Dios Rekocho chu'ure. ²⁴Jā'ajē'e vajuchuma'mu chu'u. Diopi chu'ure jũ'iñe isito re'omu. Jā'ata'ni Repau chu'ure cho'oa'ku chini jo'kasi'ere peore cho'o pi'nikasa chiimũ chu'u. Jā'achi'a chiimũ chu'u. Dios chu'ure Repau chu'ore chu'vaa'ku chini jo'kasi'kua'mu, pāi ũcuanukore Repau re'oja'che cho'okaiche'te kuaa'ku chini.

²⁵Asarepajũ'u, musanukona. Chura ie masimũ chu'u: Chu'u icheja cheja pa'irumu Dios chũ'ũñe chu'u che'choche asasina musanukona ũcuanuko jo'e ñamanejanaa'me chu'ure. ²⁶Chu'u musanukonare Dios chũ'ũñe masi che'chosi'kua'mu. Jā'ajekuna musanukona pa'icheja pa'inapi jūniso vati toana saito chu'o peomu chu'ure. ²⁷Chu'u musanukonare vajuchuku cuhe-

ma'ñe Dios chiiche peore kuasi'kua'mu. ²⁸ Asarepajũ'u, musanukona pãi chũ'una. Ñarepaju pa'iju re'oja'che pa'ijũ'u. Dios Rekocho musanukonare Jesure cuasanare kuirache'te jo'kasi'kua'mu, musanukonapi repapani re'oja'chere chũ'vaju paapu chini. Masi kuirajũ'u repapare Jesure cuasakuanupu Repau jũni Ūcuau chiepi ro'ikani chẽa paakuanupu. ²⁹ Chũ'u sanisoserũmu chai ovejava'nani anisoñu chini raicheja'che pãi rani rua cu'ache cho'ojanaa'me repapare. ³⁰ Jo'e na'a pa'iserũmu chekũna musanukonare ja'me chil'ina joreju, "Re'oja'chere che'chome chũkũna", chiiju cu'ache'te che'chojanaa'me, Jesure cuasanani tua paañu chini. ³¹ Jã'a-jekũna ñarepaju pa'iju chũ'u musanukonare ja'me pa'isi'e cavesũmairo pa'ijũ'u. Choteũsurũmu musanukonare ja'me pa'iu si'arũmu umucujña-na'me ñami cuhama'ñe chũ'vaku pa'isi'kua'mu chũ'u, musanukonani oiu.

³² Jo'ka saimu chũ'u musanukonare chura. Saiu musanukonani kuiraa'ku chini Dioni jo'kamũ chũ'u. Ūcuaja'che musanukonapi Dios chũ'ore na'a rua che'cheju paapu chini Dioni jo'kamũ chũ'u musanukonare, na'a rua re'oja'che pa'imasia'ju chini. Re'oja'che pa'ijũna Dios musanukonare rua re'oja'che cho'okaija'mu, chekunare ũcuachi'a Repau chẽa paanare ũcuaukore. ³³ Musanukonare ja'me pa'irũmu musanukona paamajña-ruã sēemanesi'kua'mu chũ'u. Musanukona paache kãña kuri paauache ñamanesi'kua'mu chũ'u. ³⁴ Chũ'u pa'iche masime musanukona. Chũ'ure karachena'me chũ'ure ja'me ku'inare karache'te koora chini rua cho'oche cho'oku pa'isi'kua'mu chũ'u musanukona pa'icheja pa'irũmu. ³⁵ Cho'oche rua paakũji si'arũmu che'choku pa'isi'kua'mu chũ'u musanukonare, chũ'u pa'iche'te ña chẽa ũcuaja'che paapu chini. Maipi cho'oche'te rua cho'ojũ chũ'ova'na pa'iva'nani kuirañu. Maire Paaku Jesús ija'che i'kaasomu: "Musanukonani chekunapi re'oja'che cho'okaito pojojanaa'me musanukona. Jã'ata'ni musanukonapi chekunani re'oja'che cho'okani na'a rua pojojanaa'me", chiniasomu Jesús —chiisi'kua'mu Pablo repapare.

³⁶ Repau Pablo i'ka pi'niũna ũcuauko ro're ñu'iju Dioni sēesinaa'me. ³⁷ Diore sēni pi'ni repaũni oiju sũ'ka pojosinaa'me repapa. ³⁸ Repau Pabloji, "Chũ'ure jo'e ñamanejanaa'me musanukona", chiisi'ere cuasaju rua sumava'na pa'isinaa'me repapa. Chũkunana'me cajesinaa'me repapa choovu ju'ichejatũ'ka.

Pablo Jerusalén vu'ejoopo saisi'ere kuamu

21 ¹ Churata'ni repapare, "Saime chũkũna", chini choovu tuni saisinaa'me chũkũna. Charo Cos vu'ejoopo pa'ijuupona rũhiñe jēni canukasinaa'me chũkũna. Jo'e apeñatato vuni caje tuni Rodas juupona sani ti'asinaa'me. Jã'achejapi Pátara vu'ejoopona sani ti'asinaa'me chũkũna. ² Ūcuachejana chekũvu choovu ku'e jña Fenicia chejana jē'esinaa'me chũkũna. ³ Jē'ejũ Chipre juupo suripu cakã'kopi carani saiju Siria cheja cajoopo

Tiro vʉ'ejoopona tĩ'a canʉkasinaa'me chʉkʉna. Choovʉ paanapi ũcuajoo-pona pōsere majʉna chʉkʉna ũcuachi'a ja'me maisinaa'me. ⁴Mani Jesure cuasanare ku'e j̄naa ũcuanana'me sieterepaumucuj̄na pa'isinaa'me chʉkʉna. Pa'ij̄na Dios Rekochoji kʉaʉna asa Pablo'te ija'che chʉ'vasinaa'me repaana: “Mu'ʉpi Jerusalén vʉ'ejoopona saito cu'ache ti'l̄j̄nej̄a'mʉ mʉ'ʉre. Saimanej̄ũ'ʉ”, chiisinaa'me repaana. ⁵Jā'aja'ñe i'kanareta'ni repanare ja'me pani pi'ni ũcua saisinaa'me chʉkʉna. Saij̄na repaana Jesure cuasana ũcuanʉko r̄j̄joromina'me mamach̄i vʉ'ejoopoji eta choo j̄uosa'arona chʉkʉnana'me cajesinaa'me. Caje mejavʉna ro're ñu'j̄jʉ Dioni ũcuanʉko sēsinaa'me chʉkʉna. ⁶Sēni pi'ni, “Saimē chʉkʉna”, chini choovʉna tutena ña repaana vʉ'ñana maisinaa'me.

⁷Ūcuachejapi Tolemaida vʉ'ejoopona sani tĩ'a choovʉ j̄uō mani Jesure cuasanare mʉa ñasinaa'me chʉkʉna. Repanare te'eñami ja'me pa'isinaa'me chʉkʉna. ⁸Jo'e apeñatato jo'e saīj̄ Cesarea vʉ'ejoopona tĩ'a mani Felipe Dios chʉ'o chʉ'vakʉ vʉ'ena canʉkasinaa'me chʉkʉna. Jesure cuasakua-nʉpʉ Jerusalén pa'ina aperʉmʉ p̄i sieterepanare j̄naasome va'jeva'nani āʉre āua'j̄u chini. Felipena'me chekʉnare j̄naasome repaana. ⁹Repaʉ Felipe ch̄i ũcuaka'chapanare paasi'kʉa'mʉ, romich̄iichi'a. Repana romi-ch̄i Dios Rekochoji jo'kaʉna Dios chʉ'o kʉana pa'isinaa'me. ¹⁰Repacheja te'eumucuj̄narʉā pa'itona chekʉ, Agabo, Dios chʉ'o kʉakʉ Judea chejapi raisi'kʉa'mʉ. ¹¹Rani chʉkʉna'te kueñe tĩ'a Pablo corejakāa mini repaʉ cū'ana'me j̄j̄j̄na meñe v̄ee pi'ni ija'che i'kasi'kʉa'mʉ:

—Ija'che kʉamʉ Dios Rekocho: “Jerusalén pa'ina judíop̄i ikāa corejakāa paakʉ'te ija'che ch̄ea v̄ee judío peonani jo'kajanaa'me” —chiisi'kʉa'mʉ Agabo.

¹²Jā'aja'ñe i'kaʉna asa chʉkʉna repacheja pa'inana'me rʉa i'kasinaa'me Pablo'te, “Jerusalén saimanej̄ũ'ʉ”, chij̄j̄. ¹³Jā'aja'ñe i'kanareta'ni ija'che chʉkʉna'te i'kasi'kʉa'mʉ repaʉ:

—Jā'aja'ñe i'kamanej̄ũ'ʉ. Musanʉkonapi ruarepa oij̄na rʉa s̄ma'mʉ chʉ'ʉre. Jerusalén vʉ'ejoopo saivaj̄chʉma'mʉ chʉ'ʉ. V̄eecojoñ̄oj̄e'ē, ũcuajoo-pona j̄ũ'iñej̄e'ē vaj̄chʉma'mʉ chʉ'ʉ, Jesupi Chʉ'ʉre Paakʉji chʉ'ʉni pojoa'kʉ chini —chiisi'kʉa'mʉ repaʉ Pablo.

¹⁴Repaʉ'te i'kate'e jo'e i'kamanesinaa'me chʉkʉna.

—Re'omʉ. Ikʉre Dios chiiche ti'l̄j̄nea'kʉ —chiisinaa'me chʉkʉna.

¹⁵Chʉkʉna nee pōse care'va pi'ni Jerusalén vʉ'ejoopona saisinaa'me chʉkʉna. ¹⁶Cesarea vʉ'ejoopo pa'ina Jesure cuasana te'ena ja'me saisinaa'me chʉkʉna'te. Sani tĩ'a chʉkʉna k̄aijavʉ'e Mnasón vʉ'ena mʉvasinaa'me repaana chʉkʉna'te. Repaʉ Mnasón, Chipre raisi'kʉ, Jesure rʉa jeerʉmʉ cuasakʉ paniasomʉ.

Pablo Santiago'te sani ñasi'ere kʉamʉ

¹⁷Chʉkʉnapi Jerusalén vʉ'ejoopona tĩ'arena Jesure cuasana tij̄na rʉa pojo-sinaa'me chʉkʉna'te. ¹⁸Jo'e apeñatato Pabloji, “Santiagoni ñajañu”, chikʉna

ñañu chini ja'me mñasinaa'me chūkuna. Mña tĩ'ato Jesure cuasanare chũ'una ũcuanuko Santiagona'me pa'isinaa'me. ¹⁹Repanare sēni pi'ni Dios cho'okaisi'ere kuasi'kua'mu Pablo repañare ija'che chiiu: “Chũ'upi judío peonani Dios chũ'ore chũ'vakuna Dios repañare re'oja'che cho'okaisi'kua'mu, repañapi Jesuni cuasaju jovoajũ chini”, chiisi'kua'mu Pablo. Dios re'oja'che cho'okaisi'e peore kuasi'kua'mu repañ. ²⁰Kuana asa Diore, “Ja'ku, rua re'oku'mu mũ'u”, chiiju pojosiinaa'me repaña. Jã'aja'ñe i'ka pi'ni Pablo'te ija'che i'kasinaa'me repaña:

—Chūkuna majapãiu, asarepajũ'u. Judíopã ũcuaja'che Jesure cuasana jainukoa'me. Diopi chũ'una Moisés aperumu tocha jo'kasi'ere ũcuanuko rua chiiju cho'ome repaña. ²¹Jã'ata'ni judíopã Jesure cuasana chekuna pã mũ'ure cutuche'te asajuasome. Ija'che cutujuasome pã mũ'ure: “Pablo tiipã pa'ichejña sani pa'inare judíopã, ‘Moisés chũ'uku tocha jo'kasi'e mñsanukona cho'oche ũhasojũ'u. Mñsanukona mamachii jĩkora'muru chã'tiru pa'ica'niru chũto tñamanejũ'u. Judíopã pa'iche peore jo'kasojũ'u, chiiu chũ'vakuasomu”, chiijuasome pã mũ'u i'kache jorena. ²²Repaña judíopã Jesure cuasana mũ'u raisi'e asajanaa'me. ¿Je'se cho'ojanaa'ñe mai repañapi mũ'uni cuasaa'ju chini? ²³Ija'che cho'ojũ'u chiime chūkuna mũ'ure: Icheja cana umupã ũcuaka'chapana chūkuna'te ja'me pa'ina, Dioni poju, “Ija'che cho'ojanaa'me chūkuna”, chiiisajaju cho'opi'rame. ²⁴Ūcuanana'me Dios vũ'ena mñajũ'u mũ'u. Mña judío phairi cho'okaiche ja'me cho'ocojñojũ'u, cu'are tñnora chini. Ūcuachi'a repañare raña ko'ukaichena'me phairi'te repaña isimajñarua ro'ikajũ'u. Mũ'upi jã'aja'ñe cho'oru pã mũ'ure cu'ache cutusi'e cuasamanejanaa'me. Dios chũ'ñe mũ'u masi cho'ochechi'a masijanaa'me repaña. ²⁵Jã'aja'ñe cho'oa'ku chini chũ'vame chūkuna mũ'ure judíopãijekuna. Jã'ata'ni judío peonapi Jesure cuasanare jã'aja'ñe chũ'manaa'me chūkuna. Aperumu jã'are cutu pi'ni chũ'o tocha saosinaa'me chūkuna repañare judío peonare. Ija'che chiiche tocha saosinaa'me chūkuna: “Tñosiva'nare jo'kasi'e ãu ãimanejũ'u. Chie ũkumanejũ'u. Vali rupũ ruso vėasiva'nare ãimanejũ'u; chie paame jã'ana. Umupã, mñsanukona paamanare romi romineemanejũ'u. Romi, mñsanukonare paamanare umupã umuneemanejũ'u.” Jã'achi'a chũ'una'a'me chūkuna judío peonare —chiiisinaa'me repaña.

Dios vũ'e pa'irumu Pablo'te chėasi'ere kuamu

²⁶Jã'aja'ñe i'karena Pablo, “Jaũ”, chini jo'e apeñatato repañare umupã ũcuaka'chapanare mñvaku Dios vũ'ena mñasi'kua'mu. Mña judío phairi cho'oche cu'are tñnoñu chini cho'ocojñoasome repaña. Dios vũ'ena kaka repavũ'e chũ'unare repañare cu'ache tñni si'ajaumucusere kũasomu Pablo jo'cha va'iva'nare vani isijaumucusere.

²⁷Te'esemana si'api'ratona judíopã Asia cheja raisina Pablo'te Dios vũ'e pa'ikuni ñaasome. Repañni ña cu'ache i'kaju cuijũna repavũ'e chi'i-sina pã pe'ruju chėasome repañ'te. ²⁸Ija'che i'kaju cuiasome repaña:

—IIsraelpāi, chūkuna'te rani cho'okaijũ'u! Ikũni chēañu. Rũa cu'ache che'chokũ'mũ ikũ. Si'achejñarũa ku'iu maire cu'ache cutukũ'mũ ikũ. “Moisés tocha jo'kasi'e cu'amũ”, chiiũ che'chokũ'mũ ikũ. Ũcuachi'a, “Dios vũ'e cu'amũ”, chiikũ'mũ ikũ, ivũ'e. Ũcuachi'a cu'ache cho'osi'kũa'mũ ikũ. Judíopāichi'a chi'ivũ'ea'me ivũ'e. Jã'ajekũa judío peonare kakacu'amũ ivũ'e. Jã'ata'ni ikũ griegopāire ivũ'ena Dios vũ'ena cuaasi'kũa'mũ ivũ'epi cu'ache paau chini —chiniasome repaña Pablo'te.

²⁹(Aperũmũ repaña Efeso raisi'kũre Trófimore Pablona'me pa'ikũni ñaasome Jerusalén vũ'ejoopona. Ñasinajejũ, “Repau Pablo Trófimore Dios vũ'ena cuaacosomũ”, chini cuasaasome repaña, cuaamanesi'kũni.)

³⁰Ũcuarũmũ repajoopo pa'ina repanapi cuijũna asa pe'rujũ vũ'vũ mũa Dios vũ'ena kaka chēaasome Pablo'te. Repau'te chēa ve'sena jñajũ etuaasome repaña. Etuarena Dios vũ'e jatisa'ñaroã peore jeosoasome pãi. ³¹Sõtaopāi chũ'ũkũ repau'te etua vaiche pāipi kũarena asaasomũ, Jerusalén pa'ina ũcuauũko tĩĩne cho'оче. ³²Ũcuarũmũ sõtao ai teana repau'te ja'me chũ'ũnana'me sõtao, Dios vũ'ena vũ'vũ mũaasome Pablo'te vaichejana. Repanapi mũajũna ña Pablo'te vaina cuhaasome. ³³Mũa tĩ'a Pablo'te chēa, “Ikũre cũnameã te'e-ka'chapameã tachojũ'ũ”, chiniasomũ sõtao ai. Chini pāire ija'che sēniasomũ repau: “¿Ikũ keeja'iu'ũ? ¿Ëquere cho'ou'?” chiniasomũ. ³⁴Chikũa ũcuauũko rũa asoche si'acairo i'kajũ cuijũna Pablo cho'osi'e masi asamaneasomũ sõtao ai. Masi asamaũ sõtaopāire chũ'ũasomũ repau, batallón vũ'ena Pabloni mũava'jũ chini. ³⁵Sõtaopāipi repavũ'e mũaivana repaũni mũa tĩ'arena pãi Pabloni cuhejũ rũa cuijũ rũa cavaasome. Ruarepa cavajũna sõtaopāi ve'o mũaasome Pablo'te. ³⁶Ve'o mũavajũna pãi kuanupũ chuta'a rũa cuijũ tuhaasome. —Vanisojũ'ũ jã'ũre —chiijũ cuiasome repaña.

Pablo repau pa'iche'te pãi kuanupũna kuasi'ere kũamu

³⁷Sõtaopāi batallón vũ'e repau'te cuaapi'ratona Pablo ija'che i'kaasomũ sõtao aire:

—Mũ'ũre jmamakarũ i'kara chiimũ chũ'ũ. ¿Re'okũ? —chiniasomũ Pablo, griego chũ'opi.

Chikũa,

—¿Mũ'ũ griego chũ'o i'kamasiku? ³⁸Åa, ¿mũ'ũ Egiptopāiũma'kũ? ¿Airopāi chũ'ũkũma'kũ? Aperũmũ Egiptopāiũ pãi chũ'ũnani cuhekũ chekũnare pãi cuatro milrepanare soni chi'i paaasomũ, pãi chũ'ũnani etora chini. Soni chi'i repanare etua sa pãi peochejñare paaasomũ repau. ¿Mũ'ũ tĩĩũ'ũ? —chiniasomũ sõtao ai.

³⁹Chikũa Pablo i'kaasomũ.

—Jũjũ, tĩĩũ'mũ chũ'ũ. Judíopāiũ'mũ chũ'ũ. Tarso vũ'ejoopo Cilicia cheja cajoopoji raisi'kũa'mũ chũ'ũ. Rũa ɰajajoopo'me repajoopo. Chũ'ũpi inani pāire i'kato, ¿ũsema'kũ mũ'ũ? —chiniasomũ Pablo repau'te sõtao aire.

(Hch 21.33)

⁴⁰Chikuna sōtao ai, “Jaɸ, i'kajũ'ɸ”, chiniasomɸ. Chikuna Pablo repa-napi cuiche'te cuhaa'jɸ chini mɸivɸ'te nukaku vevoasomɸ repanare pãi. Cuharena judiõpãi i'kacheji, hebreo chɸ'opi ija'che i'kaasomɸ repau:

22 ¹—Musanukona, chɸ'ɸ majapãi, põsupãina'me aina asarepajũ'ɸ. Chɸ'ɸ pa'iche'te masi kɸara —chiniasomɸ Pablo.

²Chini hebreo chɸ'opi i'kakuna i'kama'ñe asaasome repana. Repanapi asajuna Pablo jo'e ija'che i'kaasomɸ:

³—Chɸ'ɸ judiõpãimɸ. Cilicia cheja pa'ijooopona Tarso vɸ'ejoopona jñaacojñosi'kua'mɸ chɸ'ɸ. Repajooopoji rani ichejana Jerusalén vɸ'ejoopo'te pa'ɸ aineesi'kua'mɸ chɸ'ɸ. Ichejare pa'ɸna Gamaliel mai aipã chũ'usi'e peore che'chosi'kua'mɸ chɸ'ɸre. Che'chokuna repa asa chēasi'kua'mɸ chɸ'ɸ. Chĩrɸmɸpi irɸmɸjatɸ'ka Dios chũ'ɸñe cho'oneekɸ'mɸ chɸ'ɸ, Dioni pojokɸ.

Musanukona irum cho'oneeñejañe Dios chũ'ñañe cho'oneeku'ma chũ'u. ⁴Dioni pojora chini aperum rua cu'ache cho'osi'kua'ma chũ'u Jesure cuasanare. Repanapi si'asoa'ju chini ku'e jña chẽa pãi chẽav'ena cuaosi'kua'ma chũ'u repanare umupaina'me romi. ⁵Phairi aina'me judío aina ucuanuko masime jã'a. Repanani sêeto kuame repa. Repana chũ'ure utija'o tocha-kaisinaa'me. Tochakatena Damasco vulejoopo pa'inani mai majapãire sa ñora chiisi'kua'ma chũ'u repaja'o. Jesure cuasanani chẽa ichejana Jerusalén vulejoopona ra cu'ache cho'ora chiisi'kua'ma chũ'u.

Pablo repau Jesure jovosi'ere kuamu

⁶Jã'ajañe cho'ora chini ma'api saiuna nukarepau su'ito Damasco vulejoopo ti'apir'atona te'erum chũ'u nukachejachi'a rühiso'koro cunaumupi rua miañe sukasi'kua'ma chũ'ure. ⁷Miañe sakauna chejana tãisi'kua'ma chũ'u. Tãni ũhiu chũ'ure i'kache'te asasi'kua'ma chũ'u. “Saulo, Saulo, ¿je'se pa'iana mu'u chũ'ure si'arum cu'ache cho'oku pa'iku?” chiisi'kua'ma. ⁸Chikuna, “¿Chũ'ure Paaku, jeeja'iu'u mu'u?” chiisi'kua'ma chũ'u. Chiiuna, “Nazaret rai-si'ku Jesua'ma chũ'u; mu'ure cu'ache cho'ocojñoku'ma”, chiisi'kua'ma Repau chũ'ure. ⁹Chũ'una'me saisina repa miañe ña rua kukusoasome. Jã'ata'ni Repau chũ'ure i'kachu'o asavesuasome repa. ¹⁰Repauji chũ'uni jã'ajañe i'kauna asa ija'che sêesi'kua'ma chũ'u Repau'te: “Chũ'ure Paaku, ¿ũquere cho'oja'che chũ'u?”, chiisi'kua'ma chũ'u. Chikuna, “Vuni Damasco vulejoopona sani ti'auna mu'u cho'ojache peore chũ'u jo'kaja'ma chũ'u mu'ure”, chiisi'kua'ma Maire Paaku chũ'ure. ¹¹Jã'ata'ni ruarepa miañe ñasi'kujekuna ñakocaã ñomanesi'kua'ma chũ'ure. Ñamauna chũ'una'me saisinapi chũ'ure jũtuna chẽa Damasco vulejoopona juha cuaasinaa'me. ¹²Ūcuajooopo'te pa'iana cheku Ananías chũ'ure muta ñasi'kua'ma. Repau Ananías Dios aperum chũ'usi'e cho'oneeku peore masi cho'oku pa'iku'ma. Jã'ajekuna judiõpãi repajooopo pa'ina ucuanuko si'arum rua re'oja'che i'kasinaa'me Ananía'te. ¹³Repau Ananías rani chũ'ure kueñe nukaku ija'che i'kasi'kua'ma: “Saulo, chura mu'u chũ'u majapãija'iu'ma.” Ūcuachi'a, “Mu'u ñakocaã ñoa'ku mu'ure”, chiisi'kua'ma. Chikuna ñakocaãpi teana care'õuna ñasi'kua'ma chũ'u repau'te. ¹⁴Jã'ajañe i'ka pi'ni jo'e ija'che i'kasi'kua'ma repau: “Dios, mai aipãi Cuasacojñokuj, chẽasi'kua'ma mu'ure. Repau chiiche'te masiku re'oja'chechi'a Cho'okuni ñaku Repau i'kache'te asaa'ku chini cho'o ñosi'kua'ma. ¹⁵Ūcuajji chũ'ukuna pãi ucuanukore mu'u ñasi'ena'me mu'u asasi'e sani kuaku pa'ija'ma mu'u. ¹⁶Jã'ajekuna teana vuni okorocojñojũ'u. Maire Paaku'te sêejũ'u, mu'u cu'ache cho'osi'ere tũ'nesokaau”, chiisi'kua'ma Ananías chũ'ure.

Repau'te judío peonare sani chũ'vajũ'u chiisi'ere kuamu Pablo

¹⁷⁻¹⁸Jã'ajañe cho'osirum Jerusalén vulejoopona co'isi'kua'ma chũ'u. Co'i pa'iu Dios vule'ena mua kaka Dioni sêeu Dios ñoñe'te ñaku Maire

Paakuni Jesuni ñasi'kua'mu chu'u. Ñakuna ija'che i'kasi'kua'mu Repau chu'ure: “Ijoopo Jerusalén vu'ejoopo pesa eta saijũ'u. Mu'upi ijoopo pa'inani chu'u pa'iche'te chu'vato jachajanaa'me repaana mu'ure”, chiisi'kua'mu Repau. 19 Chikuna Repau'te ija'che i'kasi'kua'mu chu'u: “Chu'ure Paaku, chu'u cho'osi'e masime repaana. Chu'u aperumu mu'ure cuasanani chëa pâi chëavu'ena cuao vasa chini judiopâi chi'ivu'ña peore mua kaka ku'esi'kua'mu. 20 Ūcuachi'a mu'u neekure Esteban'te, mu'u pa'iche kua-si'kure, catapi vanisorumu pojoku kueñere nukaku ñasi'kua'mu chu'u, repau'te vaina tĩ'te ũhasikãñare sê'sevu ju'isikãñare ñakaiu”, chiisi'kua'mu chu'u Repau'te. 21 Chikuna Maire Paaku jo'e i'kasi'kua'mu chu'ure. “Pesa saijũ'u. So'ña pa'inani judío peonani chu'vaa'ku chini saomu chu'u mu'ure”, chiisi'kua'mu Repau chu'ure —chiniasomu Pablo repaana pâi.

Sôtaopâi chũ'uku repau'te paasi'ere kuamu Pablo

22 Jã'anukoruchi'a Pablo i'kache i'kama'ñe re'oja'che asaasome repaana. Jã'ata'ni, “Judío peonani chu'vajaijũ'u”, chiisi'ere asa pe'ruju ija'che i'kaju cuiasome repaana: “iVanisojũ'u jã'ure! iPa'ivesukuna vanisoto re'omu!”, chiiju cuiasome repaana. 23 Pe'ruju repaana sê'sevu ju'ikãña tĩ'te ũcuakãñapi vevoju cha'ore umuna su'aju cuhama'ñe cuiasome repaana. 24 Jã'aja'ñe cho'ojuna ña sôtao ai chũ'uasomu.

—Ikure batallón vu'ena cuaajũ'u —chiniasomu repau neenani sôtao-pãire. —Ūcuachi'a, “¿Je'se pa'ina pâi mu'ure pe'ruju cuiche?”, chiiju suĩ'suejũ'u repau'te, kuaa'ku —chiniasomu sôtao ai repaana.

25 Jã'ata'ni Pablo repau'te quëo sũo suĩ'suepi'ratona kueñe nukakuni sôtaopâi cienrepanare chũ'uku'te ija'che i'kaasomu:

—Chu'u Romapãiu'mu. Jã'ajekuna musanukonapi chu'u cu'ache cho'o-si'ere charo chekunani masi kuama'to vaicu'amũ chu'ure —chiniasomu Pablo.

26 Chikuna asa repau sôtaopâi cienrepanare chũ'uku repau'te chũ'ukuni sôtao aini kuajianasomu.

—¿Je'se cho'oja'u mu'u? Romapãiu'mu repau —chiiu sa kuaasomu repau.

27 Chikuna asa repau sôtao ai sani Pablo'te ija'che sëniasaasomu:

—¿Mu'u Romapãiu'u? ¿Ūcuarepaa'che jã'a? —chiniasomu. Chikuna Pablo,

—Jũju, ũcuau'mu chu'u —chiniasomu.

28 Chikuna sôtao ai,

—Chu'u ũcuachi'a Romapãiu'mu. Rua kuri ro'isi'kua'mu chu'u Roma-pãiu pasa chini —chiniasomu. Chikuna, Pablo,

—Chu'uta'ni chiirumuna Romapãiu aineesi'kua'mu —chiniasomu repau'te.

29 Jã'aja'ñe i'kauna asa repau'te suĩ'sueñu chiisina vajuchujũ suĩ'sue-ma'ñe jose jo'ka saniasome. Sôtao ai ũcuachi'a kukuasomu, Pablo'te Romapãiu'te cunnamepi tachoche chũ'usi'kujekũ.

Pablo judío ainare i'kasi'ea'me

³⁰ Jo'e apeñatato repau sōtao ai Pablo'te tachosimeäre cūnameäre tu'-seal'ju chini chū'wasomū. Ūcuachi'a judíopāi Pablo'te pe'ruche'te peore masirepa asa masira chini, judío phairipāi chū'anana'me judío aina ūcuanūko chi'ial'ju chini chū'wasomū repau, Pablo cu'ache cho'osi'ere sēniasaa'ju chini. Repanapi chi'irena Pablo'te pāi chēavū'e pa'isi'kure etua mūva repana ti'jñēnena nūkoa'ju chini chū'wasomū repau.

23 ¹ Judío ainare ti'jñēne nūkorena repanani ñakū ija'che i'kaasomū Pablo:

—Chū'ū majapāi, irumujatū'ka Dios ñakū'te chū'ū cuasache si'arumū cho'okū'mū chū'ū Repau chū'ure chū'ūñe —chiniasomū Pablo.

² Jā'aja'ñe i'kauna asa judío phairi ai, Ananías, Pablo'te kueñe nūkanare repau chū'opona vaapu chini chū'wasomū. ³ Chū'ūñna Pablo Ananía'te ija'che i'kaasomū:

—Jā'a pa'ito ūcuachi'a Diopi vaau mū'ure sē'sevūchi'a re'oja'che pa'ikūji i'kakū'te. Ñul'ū ñakū ke'remū mū'ū chū'ure, “Dios chū'ūñe jachasomū iku”, chini. Mū'uta'ni Dios chū'ūñe'te jachasokū chū'ūni vaiche'te chū'ūmū —chiniasomū Pablo.

⁴ Jā'aja'ñe chikūna repau'te kueñe nūkana i'kaasome Pablo'te.

—Phairi aire, Dios chēasi'kure cu'ache i'kamū mū'ū. ¿Ña kūkuma'ku mū'ū? —chiniasome repa.

⁵ Chitena Pablo jo'e i'kaasomū.

—Āa, chū'ū majapāi, vesukū i'kasomū chū'ū, phairi aini. Phairi aia'mū chini jā'aja'ñe i'kamanera'amū chū'ū. Dios chū'o aperumū tochasi'e ija'che i'kamū:

Musanūkonare chū'ūku'te cu'ache i'kamanejū'ū, chiimū. Jā'ajekūna repau'te cu'ache i'cacuhemū chū'ū —chiniasomū Pablo.

⁶ Chini repa aina pa'iche'te cuasa, “Āa, ina chekūna saduceopāia'me. Chekūna fariseopāia'me”, chini cuasaasomū. Jā'aja'ñe cuasa jo'e repanare ainare ūjachū'o i'kaasomū repau.— Chū'ū majapāi, chū'ū ūcuachi'a fariseo'mū. Chū'ū ja'ku fariseo pa'isi'kua'mū. Chū'ūpi pāi jūnisosina jo'e vajurajache cuasa-kūjekūna pāi chū'ure chēa ichejana ra nūko sēniasaju pa'ime —chiniasomū.

⁷ Chikūna repa fariseopāina'me saduceopāi sāiñechi'a ke'reasome. Pabloji, “Fariseo'mū chū'ū”, chikūna, fariseopāichi'a, chiniasome Pablo'te. Chekūnata'ni saduceopāijeju cuheasome repau'te. ⁸ (Saduceopāi, “Jūnisosina jo'e vajuraima'me”, chijū cuasame. Ūcuachi'a, “Angeles peome”, chijū, “Pāi rekoñōa peome”, chiime repa. Fariseopāita'ni jūnisosina jo'e vajurajachena'me ángel pa'ichena'me pāi rekoñōa paache cuasanaa'me.) ⁹ Ūcuanūko rūa asoche cutuasome repa fariseopāina'me saduceopāi. Fariseopāi judíopāi che'chona te'ena vūni nūkaju ija'che i'kaasome:

—Ikũ cu'ache cho'omanesi'kua'mũ. Chekũrũmũ ángelpi i'kacosomũ repaũ'te, chekũrũmũ pãi rekocho —chiniasome.

¹⁰Chitena asa pe'rujũ pãi na'a rũa i'kaasome. Rũarepa pe'rujũna sōtao ai, “Pabloni vanisojũ”, chini sōtaopãire chũ'uasomũ kaka Pablo'te chẽa etua batallón vũ'ena jo'e mũvaaljũ chini.

¹¹Batallón vũ'e mũvasirũmũ ñami peosichejapi rani Maire Paakũ, Jesús, Pablo kueñere nukakũ ija'che i'kaasomũ: “Vajũchũmanejũ'u repa-nare. Koka rekocho paajũ'u. Chũ'u pa'iche Jerusalén vũ'ejoopo pa'inare masi chũ'vasi'kua'mũ mũ'u. Na'a pa'isirũmũna Roma vũ'ejoopona sani ũcuaja'che chũ'vaja'mũ mũ'u repajoopo pa'inare”, chiniasomũ Jesús repaũ'te Pablo'te.

Pablo'te vanisoñu chiisi'ere kuamũ

¹²Jo'e apeñatato judíopãi te'ena Pabloni vanisoñu chini sãĩnechi'a ija'che i'kaasome: “Pablo'te na'mi vanisoñu mai. Æujẽ'e ãima'ñe okojẽ'e ũkuma'ñe pañu mai repaũ'te vanisochetũ'ka. Maipi ũcuarepa cho'oma'to cu'ache ti'jñea'kũ maire”, chiniasome repa. ¹³Cuarentarepana na'a jainũko paniasome repa Pablo'te vanisoñu chiisina. ¹⁴Cutu pi'ni mũa judío phairipãi chũ'unana'me judíopãi chũ'unare kũasome repa.

—Chũkũna Pablo'te vanisoñu chiime. Repaũ'te vanisochetũ'ka ãujẽ'e ãĩmanejanaa'me chũkũna. “Maipi ũcuarepa cho'oma'to cu'ache ti'jñea'kũ maire”, chiime chũkũna sãĩnechi'a. ¹⁵Mũsanũkona chũkũnani cho'okañu chini ija'che cho'ore'omũ: Mũsanũkona ainachi'a cutu pi'ni ũcuanũko sōtao aini i'kajũ'u. Ija'che i'kajũ'u repaũ'te: “Pablo'te che'ro jo'e rajũ'u. Chũkũna judío aina repaũni masi sēniasañu chiime”, chijũ'u. Mũsa-nũkonapi jã'aja'ñe cho'oto pẽ'je pa'ijũ raiũna chuta'a ivũ'e tĩ'ama'kũni repaũ'te vanisojanaa'me chũkũna —chiniasome repa.

¹⁶Jã'ata'ni Pablo majau'chaũ repa cho'oñu chiiche'te asa batallón vũ'ena mũa majacha'chani kũasomũ. ¹⁷Kũaũna asa Pablo cienrepanare sōtaopãi chũ'ũkũni soni rao ija'che i'kaasomũ:

—Ikũ chũ'ũni chũ'ore kũara chini raisi'kua'mũ. Sōtao aini sajũ'u ikũre repaũni kũaa'kũ —chiniasomũ Pablo.

¹⁸Chikũna sōtao cienrepanare chũ'ũkũ Pablo majau'chaũ'te mũa sō-tao aire tĩ'a i'kaasomũ.

—Mai chẽasi'kũ, Pablo, soisi'kua'mũ chũ'ũre ikũni pōsũni mũ'ũni raa'-kũ chini. Mũ'ũni chũ'ore kũara chini raiũasomũ ikũ —chiniasomũ repa.

¹⁹Chikũna sōtao ai pōsũ'te jũtũna chẽa juha sa sēniasaasomũ.

—¿Ïquere mũ'u chũ'ũre kũara chiikũ? —chiniasomũ.

²⁰⁻²¹Chikũna repa pōsũ i'kaasomũ.

—Judíopãi sãĩnechi'a cutujũ che'ro mũ'ũni sēñu chijũasome mũ'ũpi Pabloni mũa judío ainare ti'jñeñe nukũna, repaũni masi sēniasañu

chini. Repana sēēñe cho'omanejũ'u. Pablo'te sēñiasañu chiima'me repaña. Rupũ chekũnapi repañni vanisoa'ju chini sēejanaa'me repaña mũ'ure. Pãi cuarentarepaña na'a jainũko kati pēljejuasome Pablóni vanisoñu chini. Repañ'te vanisochetũ'ka ãujē'e ãima'ñe okojē'e ũkuma'ñe pa'ljũasome repaña. “Ũcuarepa cho'oma'to cu'ache ti'ljñea'kũ maire”, chiniasome repaña. Peore care'va pi'nicuhaasome repaña —chiniasomũ pōsũũ Pablo majau'chau sōtao aire.

²² Chikũna, sōtao ai ija'che i'kaasomũ pōsũũ'te:

—Āja. Chekũnare mũ'u chũ'ure cutusi'e kuamanejũ'u —chiniasomũ. Chini repañ'te saosoasomũ.

Pablo'te Cesarea vu'ejoopona sasi'ere kuamu

²³ Ũcuarũmũ sōtao ai te'eka'chapanare sōtao cienrepanarechi'a chũ'unani soniasomũ. Repanare soni rao ija'che chũ'uasomũ:

—Iñami, nueve pa'ito, Cesarea vu'ejoopona saiche pa'imũ. Sōtaopãi doscientorepanare cũ'api saijanare care'vache chũ'ujũ'u. Kavacho tuhinare setentarepanare care'vache chũ'ujũ'u. Ũcuachi'a sao saonare doscientorepanare care'vache chũ'ujũ'u. ²⁴ Pablo tuhijaure kavacho'te care'vakaijũ'u tuhiũ saau. Masi kuirajũ, pãi chũ'ũkũ Félix vu'ena sa jo'kajũ'u repañ'te, pãipi repañni vanisomaneajũ —chiniasomũ sōtao ai repanare.

²⁵ Chũ'u pi'ni sōtao ai ija'che chiiũ chũ'o tochaasomũ sōtaopãipi pãi chũ'ũkũni sa ísia'ju chini:

²⁶ Chũ'u, sōtao ai, Claudio Lisiapi, ie chũ'o tocha saomũ mũ'ure, rua masikũni, Gobernador Félix. ¿Pa'ikũ mũ'u?

²⁷ Judíopãi ikũre Pablo'te chēa vanisora'asinaa'me. Vanisopi'rajũna chũ'u neenare sōtaopãi saosi'kuamũ, chũ'u repañni chēa vanisochē'te ũsea'ju chini. “Romapãiu'mũ jã'u”, chiiche asasi'kũjekũ jã'aja'ñe cho'okaisi'kuamũ chũ'u repañ'te. ²⁸ “¿Je'se pa'iauna repaña ikũre pe'ruche?”, chini cuasa, masirepa asa masira chini, judío aina pa'ichejana sasi'kuamũ chũ'u repañ'te, repañni repañni sēñiasaa'ju chini. ²⁹ Chũ'u asakũ'te repañni sēñiasarena masimũ chũ'u chura. Repaña chiiche'te cho'omau repaña aipãi chũ'usi'ere masi cho'omaneũna repañ'te pe'rume repaña. Cu'arepacheta'ni cho'omanesi'kuamũ repañ. Jã'ajekũna vanisochē chũ'ũñe peokũ ũcuachi'a pãi chēavũ'e cuaоче peomũ repañ'te. ³⁰ Jã'ata'ni pãipi repañ'te pēlje vanisoñu chiiche'te asa teana mũ'u pa'ichejana saomũ chũ'u repañ'te. Ũcuachi'a repañ'te pe'runare mũ'u pa'ichejana sani repañ cu'ache cho'osi'ere mũ'ũni kuaa'ju chini chũ'usi'kuamũ chũ'u.

Jã'aja'ñe chiiche tocha saomasomũ repañ sōtao ai.

³¹ Ũcuarũmũ sōtaopãi Pablo'te ñamipi Antípatris vu'ejoopo jatũ'ka saasome, repaña ai chũ'usi'ejekũna. ³² Jo'e apeñatato sōtaopãi cũ'api

saisinata'ni ũcuana pa'ivũ'ena co'iasome. Kavachoji saisinata'ni Pablone sasoasome. ³³Cesarea vũ'ejoopona sani tĩ'a pã chũ'ũku vũ'ena Pablo'te mũva jo'kaasome repa. Ũcuachi'a sũtao ai tocha saosija'ova pã chũ'ũkũni sa ĩsiasome repa. ³⁴Ĭsirena tochasi'ere ña pi'ni Pablo'te ija'che sũniasaasomũ repa:

—ĬMũ'u keechejapi rakũ? —chiniasomũ. Chikũna,

—Cilicia chejapi raisi'kũa'mũ chũ'u —chiniasomũ Pablo.

³⁵Chikũna asa jo'e i'kaasomũ pã chũ'ũku.

—Mũ'ũre ke'renapi rani kũajũna asaja'mũ chũ'u, mũ'u kũachena'me mũ'ũre ke'rena rani kũache peore. Asa pi'ni mũ'ũre cho'ojache chũ'ũja'mũ chũ'u —chiniasomũ repa. Chini repa'te pã chẽaruupũna, Herodes vũ'e-kachapa vũ'evũ pa'ĩruupũna, mũva caso pẽ'jea'jũ chini chũ'ũasomũ repa.

Pablo repa pa'iche'te Félini kuamu

24 ¹Cincorepaumucujũna pa'isirũmũna Ananías, judío phairi ai, Cesarea vũ'ejoopona chekũna ainana'me saniasomũ. Ũcuachi'a chekũ i'kakaijaũ, Tértulo ja'me saniasomũ. Sani Pablo cu'ache cho'osi'ere kũaũ chini, pã chũ'ũku'te Félire mũa ñaasome repa. ²Mũarena pã chũ'ũku Pablone raa'jũ chini chũ'ũasomũ. Ũcuarũmũ Tértulo Pablone cu'ache i'kakũ Félire ija'che i'kaasomũ:

—Chũkũna'te paakũ, mũ'ũpi cho'okaiũna rua re'oja'che pa'ime chũkũna icheja. Rua jeerũmũ cavache peomũ. Ũcuachi'a rua chũ'ũmasikũjekũ icheja rua re'oja'che care'vakaisi'kũa'mũ mũ'u. Re'orepamũ jã'a. ³Chũkũna'te mũ'u peore cho'okaiche rua pojome chũkũna. Rua masikũ'mũ mũ'u, Félix. ⁴Re'omũ. Mũ'ũpi asa ca'nakũ chini jmakakarũ i'kaja'mũ chũ'u. Re'okũjekũ chũ'u i'kache asarepajũ'u. ⁵Ikũ Pablo rua cu'ache cho'okũ'mũ. Si'achejũna kul'ũ i'kakũna judíopã rua cavame. Rua tĩĩne cuasanani chũ'ũmũ ikũ Pablo, Jesús Nazaret raisi'kũre cuasanani. ⁶Jã'a-ja'ĩne chũ'ũkũjekũ ichejana rani Dios vũ'ere cu'ache cho'ora chiisi'kũa'mũ ikũ. Jã'ajekũna chẽasinaa'me chũkũna ikũre. Chũkũna aipã chũ'ũsi'e cuasanajejũ, repa aipã chũ'ũsi'ere jachakũna ikũre cu'ache cho'oũu chiisinaa'me chũkũna. ⁷Jã'ata'ni sũtao ai Lisiapi chũ'ũũna sũtaopã jainũko rani tũa sasinaa'me repa'te. ⁸Jã'a cho'o pi'ni sũtao ai chũ'ũsi'kũa'mũ chũkũna'te, mũ'ũni rani ikũ Pablo cho'osi'ere kũaa'jũ chini. Jã'ajekũna mũ'ũpi repaũni sũniasajũ'u. Repaũji cu'ache cho'oũna chũkũna ke're-che'te kũakũna asajũ'u —chiniasomũ Tértulo.

⁹Chikũna chekũna judíopã,

—Chũ'o ũcuarepare i'kamũ ikũ; Pablo rua cu'ache cho'osi'kũa'mũ —chiniasome.

¹⁰Chitena pã chũ'ũku Pablo'te jũtũpi ñou vevoasomũ i'kaa'kũ chini. Vevũna Pablo ija'che i'kaasomũ:

—Félix, rua jeerumu icheja canare chũ'uku pa'imu mu'u. Si'aũsurumu pãi ke'reche asa care'vakaiku'mu mu'u. Jã'ajekuna mu'upi chu'u i'ka-che'te asaneekuna pojoku chu'u pa'iche'te masi kuara mu'ure, pãipi asa chu'uni, “Cu'ache cho'omaneñu jã'ure”, chiapu. ¹¹ Chura docerepaumu-cujñachi'a panicuhamu chu'u Jerusalén raisi'e. Mu'u sêeto ũcuate'ere kuajanaa'me pãi. Dioni pojora chini Dios vu'ena muasi'kuu'mu chu'u reparumu. ¹²⁻¹³ Mua kaka chekunare judiopãi i'kamanesi'kuu'mu chu'u. Ija'che cutume pãi chu'ure: “Pablo Jerusalén vu'ejoopo peore ku'iu Dios vu'ena'me chũkuna judiopãi chi'ivũña kaka rua i'kamũ, cavaa'ju chini”, chiime pãi chu'ure. Chu'upi jã'aja'ñe cho'omauna chu'u cho'оче pãi ñamanesinaa'me. Peore ina chu'ure cu'ache cutuche jorechu'oa'me jã'a. ¹⁴ Ija'che pa'iku'mu chu'u: Dios chu'o Moisés tocha jo'kasi'ena'me aperumu Dios chu'o kuasina tocha jo'kasi'e peore cuasaku'mu chu'u. Jã'ajekuna chu'u aipãi Cuasacojñoku'te Diore cho'оче cho'okaiku'mu chu'u. Ina, “Jesure cuasache rua tĩñea'me”, chiinaa'me. Jesús chu'vasi'e pa'iku'mu chu'u. ¹⁵ Jã'ata'ni ina cuasacheja'che cuasaku'mu chu'u, Dios na'a pa'isirumu pãi jũnisosiva'nare ũcuanukore vasoja'che. Cu'ache pa'isinana'me re'oja'che pa'isina peore jo'e vajurajanaa'me. ¹⁶ Jã'ajekuna Diopi pojoa'ku chini re'oja'chechi'a cho'ora chiiku'mu chu'u. Ũcuachi'a pãipi pojoa'ju chini chekunare pãi re'oja'chechi'a cho'ora chiiku'mu chu'u. Jã'aja'ñe cho'ora chini si'arumu peore cho'ore'ochetu'ka re'oja'che cho'omu chu'u.

¹⁷ Chu'u rua jeerumu chekuchejña ku'iu pa'isi'kupi ichejana chu'u pa'ichejana jo'e co'isi'kuu'mu chuova'na pa'iva'nani kurire isira chini. Ũcuachi'a jo'cha va'iva'nani koo Dioni pojoku Repau vu'ena vani jo'kara chini co'isi'kuu'mu chu'u icheja. ¹⁸ Jã'aja'ñe cho'okuni judiopãi Asia cheja raisina chẽasinaa'me chu'ure, cu'are tunora chini judío phairi cho'okaiche cho'ocojñosi'kuni. Reparumu pãi kuanupujẽ'e cuaama pãi cavachejẽ'e chũ'umanesi'kuu'mu chu'u. ¹⁹ Jã'ajekuna repapani ichejana mu'ure ti'jñeñe rani nukaju chu'u cu'ache cho'osi'ere kuaa'ju, chu'u cu'ache cho'osi'e pa'lito. ²⁰ Repapani rani kuama'to icheja pa'inapi inapi kuaa'ju mu'ure, aperumu judío aina chu'uni sēniasañu chini chi'irumu, chu'u cu'ache cho'osi'e asasina pani. ²¹ Ija'chechi'a cho'osi'kuu'mu chu'u. Repanana'me pa'irumu ujachu'o ija'che i'kasi'kuu'mu chu'u: “Chu'upi pãi jũnisosina jo'e vajurajachere cuasakuna chẽa ra ichejana nuko sēniasaju pa'ime pãi chu'ure”, chiisi'kuu'mu chu'u, repapani sãĩñechi'a cavaa'ju chini. Jmamakaru cu'amũ jã'a —chiniasomu Pablo.

²² I'ka pi'niuna repau Félix, Jesure cuasana pa'iche rua masikujekũ, —Re'omu. Cuhajũ'u. Na'a pani cutuñu. Sōtao ai, Lisiapi rani kuakuna peore asa masi chũ'uja'mu chu'u ie —chiniasomu repau. Chini pãi chi'isinare peore eto saoasomu repau. ²³ Eto cienrepanare sōtaopãi chũ'uku'te Pabluni pẽ'jekaaũ chini chũ'uasomu repau. Jã'ata'ni— Repau cho'ora

chiiche ñsemanejũ'u repau'te. Ũcuachi'a repau'te cuasana rani repauni kuiranu chiito ñsemanejũ'u —chiiu chũ'ñasomũ repau Félix.

²⁴Na'a pa'isirũmu repau Félix rñjona'me jo'e raniasmũ. Repau rñjo, Drusila, judiopãio paniasomo. Rani repau Félix, “Pablo'te rajũ'u”, chiniasomũ. Soni raouna Pablo Jesucristo'te cuasache'te peore kuaasmũ repau'te. ²⁵Ija'che kuaasmũ Pablo repau'te:

—Jesure cuasana Ũcuauji cho'okaiuna re'oja'che pa'ijũ cu'achejẽ'e cho'ocuhenaamẽ. Jã'aja'ñe pa'ijũna Dios pojomũ chũkũna'te. Jã'ata'ni Dios na'a pa'isirũmu Jesure cuasamanare cu'ache cho'osi'e ro'iche chũ'uja'mũ —chiniasomũ Pablo. Jã'aja'ñe kũakũna Félix asa kũkũso Pablo'te i'kaasmũ.

—Re'omũ. Pãi chẽavũ'ena co'ijũ'u. Na'a pa'isirũmu chũ'ure asauarũmũna jo'e soija'mũ chũ'u mũ'ure —chiniasomũ. ²⁶Ũcuachi'a, “Chekũrũmu repau etara chini chũ'ure kuri rũa ñsija'mũ”, chini cuasakũ, cha'akũ repau'te etomaneasmũ repau. Etomairo paakũ ruarepañoã repau'te soni repauna'me cutukũ paniasomũ repau.

²⁷Te'eka'chapaũsurũmu pa'isirũmũna Félipe etasũna chekũpi chũ'ñasomũ repacheja Porcio Festoji. Repau etarũmu Félix judiopãipi repauni pojoa'jũ chini Pablo'te pãi chẽavũ'ena ũcua jo'kaasmũ.

Festo ti'jñeñena Pablo i'kasi'ere kũamũ

25 ¹Ũcuarũmu Festo repacheja canani chũ'ura chini Cesarea vũ'e-joopona raniasmũ. Repajoopo choteumucujña pani Jerusalén vũ'ejoopona saniasomũ repau. ²Sakũna judío phairipãi chũ'unana'me judío aina ũcuachejana Pablo pa'iche rũa cu'ache cutuasome. ³Jã'aja'ñe cutujũ Festo'te Pabloni Jerusalenna jo'e chũ'u raoa'kũ chini rũa sēnia-some repana, chũ'u raokũna pẽ'je ma'ana vanisoũu chini. ⁴Jã'ata'ni Festo repanare ija'che i'kaasmũ:

—Pablo Cesarea vũ'ejoopo pãi chẽavũ'ere pa'imũ. Ũcuachejana co'ipi'ramũ chũ'u. ⁵Jã'ajekũna mũsanũkonare chũ'ũna chũ'ũna'me sani repau cu'ache cho'osi'e ũcuachejana kũaa'jũ, repau cu'ache cho'osi'e pa'ito —chiniasomũ.

⁶Repau Festo Jerusalén vũ'ejoopo ochorepaumucujña jã'apãani dierepaumucujña pa'isirũmũna, Cesarea vũ'ejoopona jo'e co'iasomũ. Co'i jo'e apeñatato pãire soniasomũ repau, Pablo cho'osi'ere kũajũna asara chini. Ũcuachi'a Pablo'te pãi chẽavũ'epi etua ra repau ti'jñeñena nũkoa'jũ chini chũ'ñasomũ repau. ⁷Chũ'u raouna judiopãi Jerusalén raisina rũhiso'koro nũkajũ, jorejũ rũa cu'ache i'kaasome. Jã'ata'ni chekũna repana i'kache'te asavesũjũ jachajũ, “Ũcuarepaa'me”, chiimaneasome.

⁸Repana i'ka pi'nirena Pablo ija'che i'kaasmũ:

—Asarepajũ'u, mũsanũkona. Chũ'u cu'ache cho'omanesi'kũa'mũ. Chũkũna judío aipãi chũ'usi'e jachamaũ Dios vũ'ejẽ'e cu'ache cho'oma'kũa'mũ

chũ'u. Ũcuachi'a maire chũ'ukũ, Césare chũ'ũñejé'e jachama'kua'mũ chũ'u —chiniasomũ.

⁹Chikũna Festo judíopãipi repaũni pojoa'jũ chini ija'che sēniasomũ Pablo'te:

—Jerusalenna sani judío ainana'me jo'e iere peore cutuñũ mai. Cutu pi'nisirũmũna mũ'ure cho'ojache cuasa chũ'ũja'mũ chũ'u. ¿Je'se cuasakũ mũ'u? ¿Saija'u? —chiniasomũ.

¹⁰Chikũna Pablo jo'e i'kaasomũ.

—Saima'mũ chũ'u. Icheja Cesarea vũ'ejoopo pa'inapi César neenapi sēniasato re'omũ chũ'ure. Judíopãĩ cu'ache cho'omanesi'kua'mũ chũ'u. Masimũ mũ'u jā'a. ¹¹Cu'ache cho'osi'kũ pani jũ'iñe cuhemanera'amũ chũ'u. Jã'ata'ni ina chũ'ure cu'ache i'kasi'e, ũcuarepa pa'ima'to inare judíopãĩ jo'kamanejũ'u chũ'ure. César pa'ichejana saojũ'u chũ'ure repaũji chũ'u cho'osi'ere peore asa chũ'ure cho'ojachere chũ'ũa'kũ —chiniasomũ Pablo.

¹²Chikũna Festo repaũ neenare masinajejũna sēniasa pi'ni ija'che i'kaasomũ:

—Jaũ. Cēsani sani ñara chiimũ mũ'u. Saoja'mũ chũ'u mũ'ure —chiniasomũ Festo.

Rey Agripa'ne Festo cutusi'ere kuamũ

¹³Na'a pa'isirũmũna Galilea cheja pa'inare chũ'ukũ, Rey Agripa majaa'cho Berenicena'me Cesarea vũ'ejoopona ranciasome, Festoni pojoñũ chini.

¹⁴Rani pa'ijũna repanare Pablo pa'iche'te ija'che kuaasomũ Festo:

—Icheja Félix chēa jo'kasi'kũ pa'imũ. ¹⁵Chũ'u Jerusalén saisirũmũ judío phairipãĩ chũ'ũnana'me judío aina rũa cu'ache cutusinaa'me repaũ'te. Chũ'upi repaũni vanisoche'te chũ'ũa'kũ chini i'kasinaa'me repana chũ'ure. ¹⁶Jã'aja'ñe i'kajũna asa ija'che i'kasi'kua'mũ chũ'u repanare: “Chũkũna Romapãĩ jā'aja'ñe cho'omanaa'me. Pãĩ cu'ache cutucojñosi'kũre vanisoche teana chũ'ũmanaa'me chũkũna. Charo repaũ cu'ache cho'osi'e ke'renapi repaũ asakũ'te pãĩ chũ'ũkũni kuame. Kua pi'nirena repana ke'recojñokũji repaũ cho'osi'e peore kuamũ. Kuaũna chũkũna Romapãĩ chũ'ũnapi repaũ cu'ache cho'osi'ere asa jachama'to cu'ache cho'oche chũ'ure'omũ repaũ'te. Jachatota'ni cu'ache chũ'ũcu'amũ”, chiisi'kua'mũ chũ'u repanare. ¹⁷Jã'aja'ñe i'kasi'kũpi repanana'me ichejana rani na'a jeerũmũ pa'ima'ñe teana jo'e apeñatato pãĩ cho'osi'e asaruupũna kaka soisi'kua'mũ chũ'u repanare, repaũ cho'osi'ere kuajũna asara chini. Ũcuachi'a reparũmũ Pablo'te raa'kũ chini chũ'ũsi'kua'mũ chũ'u. ¹⁸Soni raouna repaũ'te ke'renapi vũni nukajũ kuajũna asa, kukusi'kua'mũ chũ'u. “Pablo rũa cu'ache cho'osi'kũcosomũ”, chini cuasasi'kua'mũ chũ'u aperũmũ. Jã'ata'ni chũ'u cuasasi'ere kuamanesinaa'me repana, Pablo cu'ache cho'osi'e. ¹⁹Cu'arepache cho'omanesi'ere kuasinaa'me repana. Ija'chechi'a

kuasinaa'me: “Ikũ Pablo chũkũna aipāi chũ'usi'e masi cho'oma'kua'mũ. Ũcuachi'a, Jesure jũnisoma tāsikũre, ‘Vajumũ’, chiikũ'mũ ikũ”, chiisi-naa'me repaña. ²⁰ Jā'aja'ñe kuarena asa te'eũ, ¿Je'se cho'oja'che chũ'u? chiisi'kua'mũ. Masi asamanesi'kũjekũ sēniasasi'kua'mũ chũ'u repaũ'te. “¿Jerusalén vũ'ejoopona sani mũ'ure ke'rena asajũ'te kuama'kũ mũ'u chũ'ure?”, chiisi'kua'mũ chũ'u repaũ'te. ²¹ Chikũna, “Saima'mũ chũ'u. Maire chũ'ũkũ César ti'jñēnena i'kara chiimũ chũ'u”, chiisi'kua'mũ repaũ. Chikũna repaũ'te pāi chēavũ'ere paaajũ chini chũ'usi'kua'mũ chũ'u, César pa'icheja saochetũ'ka —chiniasomũ Festo Rey Agripa'te.

²² Chikũna Rey Agripa Festo'te ija'che i'kaasomũ:

—Repaũ i'kache'te asara chiimũ chũ'u —chiniasomũ.

Chikũna, Festo,

—Jau, che'ro repaũ i'kache asaja'mũ mũ'u —chiniasomũ.

Pablo Rey Agripa'te i'kasi'ere kuamu

²³ Jo'e apeñatato repaũ Rey Agripaña'me Berenice rua ro'ikāñapi re'o-jakāña ju'ijũ jainũko pāi ñajũ'te pāi chi'iruupũna kakaasome. Chekũna ũcuachi'a ja'me chi'iasome sōtao chũ'unana'me repajoopo aina peore. Repanapi chi'irena Festo Pabloni raa'jũ chini chũ'uasomũ. ²⁴ Repaũ'te rarena Festo ija'che i'kaasomũ repanare:

—Rey Agripaña'me chekũna chi'isina, asarepajũ'u. Ñajũ'u ikũre. Judíopāi ũcuauũko ičeja canana'me Jerusalén vũ'ejoopo cana cu'ache cutume ikũre. Cu'ache cutujũ, cuijũ, “Vanisojũ'u ikũre”, chiime repaña. ²⁵ Ikũ pa'iche peore sēniasasi'kua'mũ chũ'u. Cu'ache cho'omanesi'kua'mũ ikũ. Jā'ajekũna vanisoche chũ'ũñe peomũ ikũre. Jā'ata'ni repaũji Cēsani cutura chiũna Roma vũ'ejoopona saoja'mũ chũ'u ikũre. ²⁶ Jā'ata'ni maire chũ'ũkũ'te ikũre cu'ache i'kasi'e kuakũ tocha saochē pa'imũ. ¿Je'se tochaja'che chũ'u? Cu'ache i'kasi'e tochavesũkũjekũ, Rey Agripa, mũ'ure soisi'kua'mũ chũ'u inare peore, mũsanũkonapi repaũ i'kache'te asa chũ'u tochajachere kuaa'jũ chini. ²⁷ Chēacojñosi'kũre cu'ache i'kasi'e tocha saomairo saoto cu'acosomũ. Jā'aja'ñe cuasamũ chũ'u —chiniasomũ Festo repanare pāi.

26 ¹ Chikũna Rey Agripa Pablo'te i'kaasomũ.

—I'kare'omũ mũ'ure chura. Pāi mũ'ure cu'ache i'kasi'e, ¿je'se chiikũ mũ'u? —chiniasomũ.

Chikũna Pablo jũtũ pe'chekũ ija'che i'kaasomũ:

² —Rey Agripa, mũ'ure rua masakũni, iumucuse chũ'ũni i'kare'okũna rua pojomũ chũ'u. Judíopāi chũ'ure cu'ache cutusi'ere chũ'u pa'iche meñe rūhiñe kuaja'mũ chũ'u. ³ Ũcuachi'a mũ'ũpi chũkũna judíopāi pa'iche peore masakũ, chũkũna irũmũ cutuchejatũ'ka masakũjekũna pojomũ chũ'u. Jā'ajekũna mũ'ure chũ'u i'kache pe'ruma'ñe asaa'kũ chini sēmũ chũ'u mũ'ure. Asarepajũ'u —chiniasomũ Pablo.

Pablo repau aperumu pa'isi'ere kuamu

4 Chini ija'che i'kaasomu:

—Chu'u chīrumupi pōsum pa'irumujatu'ka judiōpāi peore ja'me pa'isi'kua'mu, chu'u pa'icheja pa'irumuna'me Jerusalén vū'ejoopo sani pa'irumu. Jā'ajekuna repa judiōpāi ūcuanuko chu'u pa'isi'e masime. 5 Chu'ure rua jeerumu masime repa. Ūcuachi'a pōsumupi chu'u fariseopāi chū'ūne cho'oku pa'isi'e masime repa. Repanare kuauato jā'are kuajū. Chukuna fariseopāi Dios chū'usi'ena'me judiō phairipāi chū'usi'e chekunare pāi na'a rua cuasaju cho'onaa'me. 6 Dios aperumu Repau cho'ojachere chukuna aipāi kuasi'e rua cuasaku'mu chu'u. Jā'a cuasakujekuna chura ina chu'ure ichajana chēa rasinaa'me, pāi chū'una asaju'te chu'u pa'iche'te cu'ache cutuñu chini. 7 Chukuna aipāipi Dios cho'ojachere asa tocha jo'karena chukuna Israelpāi ūcuanuko ūcuare cuasaju cha'ame. Cha'aju Diopi pojoa'ku chini Repau chū'u jo'kasi'e si'arumu umucujñana'me ñami cho'okaiju pa'ime chukuna. Jā'ata'ni chu'upi ūcuare cuasaku, “Dios cho'ocuhasi'kua'mu jā'a”, chiiuna cu'ache i'kame ina chu'ure, Rey Agripa. 8 ¿Je'se pa'iuna musanukona jūniso tācojñosi'kure Dios vasosi'e jachache? ¿“Dios vasovesumu”, chiiche musanukona?

Jesure cuasanare repau cu'ache cho'osi'ere kuamu Pablo

9'Aperumu chu'u ūcuachi'a, “Nazaret raisi'kure Jesure cuasanare rua cu'ache cho'oto re'omu; peore cho'ore'ochetu'ka cu'ache cho'ora repanare”, chiiu cuasasi'kua'mu. 10 Jā'aja'ne cuasaku Jerusalén vū'ejoopo pa'inare Jesure cuasanare rua cu'ache cho'osi'kua'mu chu'u. Judiō phairipāi chū'unapi chū'ujūna Jesure cuasanare jainukore chēa pāi chēavū'ena cuaosi'kua'mu chu'u. Ūcuachi'a pāipi Jesure cuasanani vanisoñu chiito, “Vanisojū'u repanare”, chiisi'kua'mu chu'u chekunana'me. Chukunapi jā'aja'ne chū'uto repanare vanisosinaa'me repa. 11 Chukuna judiōpāi chī'ivū'ña si'arumu mua kaka repanare chēa cu'ache cho'oku pa'isi'kua'mu chu'u. Repanapi Dioni cu'ache i'kaa'ju chini rua cu'ache cho'osi'kua'mu chu'u repanare. Repanare rua pe'ruche pe'rukū tīpāi pa'ijoopoājatu'ka repanani chēara chini ku'isi'kua'mu chu'u.

Repa Jesure jovosi'ere kuamu Pablo

12 Jā'aja'ne cho'oku judiō phairipāi chū'unapi chū'urena Damasco vū'ejoopona pāire chēara chini saisi'kua'mu chu'u. 13 Asarepajū'u, Rey Agripa. Chu'u Damasco vū'ejoopo saima'api saiū nukarepaū su'itona cūnaumupi rūhiso'koro ūsum'te na'a rua miañeji sukakuna ñasi'kua'mu chu'u, chu'ure ja'me saisina ūcuachi'a. 14 Ruarepa miakuna ūcuanuko chejana tāisinaa'me chukuna. Tāni ūhiu hebreo chu'opi chu'ure i'kache

ija'che chiiche'te asasi'kua'mu chu'u: "Saulo, Saulo, ¿je'se pa'ina mu'u chu'ure si'arumu cu'ache cho'oku? Jā'aja'ñe cho'oku mu'upi meñe cu'ache cho'oku pa'im mu'u", chiisi'kua'mu. ¹⁵ Chikuna, "Chu'ure Paaku, ¿kee-ja'iu mu'u?", chiisi'kua'mu chu'u. Chikuna, "Jesua'mu chu'u; mu'ure cu'ache cho'ocojñoku'mu", chiisi'kua'mu Maire Paaku chu'ure. ¹⁶ Chini jo'e i'kasi'kua'mu chu'ure. "Vuni nukajũ'u. Mu'ure chu'u peosichejapi rani ñomu chu'u, mu'uni chēa paara chini. Chu'uni cho'okaa chini cho'oche'te jo'kara chiimu chu'u mu'ure. Irumu chu'ure ñasi'ena'me na'a pa'isirumu ñajañere kuaa'ku chini chēamu chu'u mu'ure. ¹⁷ Judíopāina'me judío peona pa'ichejña chu'u mu'ure saosirumu mu'ure cho'okaija'mu chu'u, repapani mu'uni cu'ache cho'oñu chiito. ¹⁸ Mu'upi sani repapani chu'u chu'ore chu'vakuna asa chēa cu'ache cho'oche'te ũhaso chu'uni cuasaju jovorena, repapare vati ai paanare tua paaku, repapa cu'ache cho'oche'te tũ'neso repapa rekoñoñe care'vauna Dios chũ'uñe'te cho'ojũ paapu chini saoja'mu chu'u mu'ure", chiisi'kua'mu Jesús chu'ure.

Jesupi chũ'uuna cho'osi'ere kuamu Pablo

¹⁹ Rey Agripa, asarepajũ'u. Jesús cunaumu'pi caje ñoku i'kasi'kua'mu chu'ure. Repau i'kaku chũ'usi'e jachama'ñe cho'omu chu'u. ²⁰ Charo Damasco vñ'ejoopo pa'inani Dios chu'o chu'vasi'kua'mu chu'u. Jā'achejapi Jerusalén vñ'ejoopo pa'inare sani chu'vaku Judea cheja pa'inare peore chu'vasi'kua'mu chu'u, judío peonarejatũ'ka. Repapani cu'ache cho'oche'te ũhaso Dioní cuasaju jovo re'oja'che pa'ijuna, chekunapi repapa Diore jovosi'ere ña masia'ju chini chu'vasi'kua'mu chu'u. ²¹ Jā'aja'ñe chu'vakuji Dios vñ'ena muuuna judíopāi vanisoñu chini chēasinaa'me chu'ure. ²² Jā'ata'ni Diopi chu'uni jũ'iñe'te ũsekuna iumucujñajatũ'ka chuta'a vajuu pa'im mu'u. Diopi chu'uni cho'okaiuna Repau pa'iche'te pāi ũcuanũkore kuamu chu'u, rua masinana'me vesuva'nare. Moisés chũ'usi'ena'me Dios chu'o aperumu kuasina tocha jo'kasi'echi'a kuamu chu'u. Dios cho'ojachere kuasinaa'me repapa. Repapa kuasi'e cho'ocuhasi'kua'mu Dios. ²³ Dios Raosi'ku rani rua cu'ache cho'ocojño vanisorena tãcojñosi'kuta'ni jo'e vajuraishi'kua'mu. Chekunare pāi charo vajuraishi'kua'mu Repau. Jo'e jũnisomanejañere charo vajurani pa'iu re'oja'che pa'iche'te Repau majapāi judíopāire chu'vasi'kua'mu Repau, judío peonare ũcuachi'a —chiniasomu Pablo repapũte.

Pablo Rey Agripa'te chu'vasi'ere kuamu

²⁴ Pabloji repau pa'iche'te jā'aja'ñe kuakuna asa Festo ujachu'opi ija'che i'kaku cuiasomu:

—Pablo, vñ'veu'mu mu'u. Ruarepa che'cheku vñ've cho'osomu mu'u —chiniasomu.

²⁵Chikuna Pablo jo'e i'kaasomu.

—Chu'ure paaku, Festo, vē'veuma'mu chu'u. Vē'veu peokujeku chu'ure cho'osi'ere chu'o ūcuarepare kuamu chu'u. ²⁶Iku Rey Agripa chu'u i'ka-che asa masimu. Jā'ajekuna repau'te vajuchuma'ñe kuamu chu'u. Peore chu'u kuache rope'e cho'osi'ema'mu. Jā'ajekuna peore asacosomu repau. ²⁷Rey Agripa, ¿Dios chu'o aperumu kuasina tocha jo'kasi'e kuache cuasama'ku mu'u? Cuasamu mu'u. Masimu chu'u jā'a —chiniasomu Pablo.

²⁸Chikuna Rey Agripa Pablo'te ija'che i'kaasomu:

—Mu'upi chu'vakuna Jesure teana jovora'amū chu'u —chiniasomu.

²⁹Chikuna Pablo i'kaasomu.

—Mu'upi teana jovoto re'ora'amū. Ūcuachi'a na'a pa'isirumu jovoto re'omu. Diore sēekaimu chu'u, mu'una'me peore ina asana chu'u pa'i-cheja'che paapu chini, jā'ata'ni chēacojñoma'ñe —chiniasomu repau.

³⁰Chikuna repau Rey vuni nukaasomu, Festona'me, Berenice, repav'e chi'i ñu'isina peore. ³¹Vuni reparuupu chi'i ñu'isinapi etaju cutuasome repa.

—Iku cu'ache cho'omanesi'kua'mu. Jā'ajekuna vanisoche peomu ikure. Pāi chēavū'e cuaoche peomu ūcuachi'a —chiniasome repa.

³²Rey Agripa Festo'te ija'che i'kaasomu:

—Repau, “Césani i'kara chiimu chu'u”, chiima'to etore'ora'asi'kua'mu repau'te —chiniasomu Rey Agripa.

Pablo Roma vū'ejoopona saocojñosi'ere kuamu

27 ¹Roma vū'ejoopona Pablo'te choovu tutupi savūji saochē care'vasi-ramu repau'te chēa paana Pablo'te chekunare chēacojñosinana'me sa cienrepanare sōtao chū'ukuni jo'kasinaa'me. Pāi chū'uku César Augusto pa'i'joopo pa'ikuanupu, sōtao kuanupu ja'me pa'iku paniasomu repau sōtao chū'uku, Julio. ²Ūcuarumu chukuna Julioni Pablo'te jo'kasirumu choovu Adramitio vū'ejoopo raisi'vuna tuhisinaa'me, Asia cheja choo juosa'ñaroāna saipi'rakuna. Cheku Macedonia cheja cakū, Tesalónica vū'ejoopo raisi'ku, Aristarco, ja'me pa'isi'kua'mu chukuna'te. ³Saiju jo'e apeñatato Sidón vū'ejoopona tī'a juosinaa'me chukuna. Repacheja tī'a-sirumu Julio, Pablóni oiū repau'te re'oja'che cho'onapi repau chiiche'te kuiraajū chini mani ña'ñe ūsemanesi'kua'mu. ⁴Jā'achejapi choovu tuni jo'e saisinaa'me chukuna. Saijuna chukunani ruarepa rache tutakuna, Chipre juupo tī'a tutamakā'kopi caraisinaa'me chukuna. ⁵Chipre juupona'me Cilicia chejana'me Panfilia cheja carani Licia cheja pa'i'joopona Mira vū'ejoopona tī'asinaa'me chukuna.

⁶Tī'a juo mani jo'e chekvū'te choovu ku'esi'kua'mu repau sōtao chū'uku, Julio. Ku'eku Alejandría vū'ejoopoji rani Italia cheja saipi'ravū'te jñaa ūcuavuna, “Tuhijū”, chiisi'kua'mu repau chukuna'te. ⁷Repavū tuni ru

pe'keru saisinaa'me chukuna. Chukunani ruarepa rache tutakuna rua saicu'asi'kua'mu chukuna'te. Ruarepaumucujña pe'keru saiju Gnido vu'e-joopo ti'jñeñena ti'asinaa'me chukuna. Chuta'a ruarepa rache tutakuna Creta juupo chekukã'kopi sañu chini ũcuajuupo chã'tirona ti'jñeñe jëni, Salmón chã'tiroji pachusinaa'me chukuna. ⁸Salmón chã'tiro carani juupo ru'turaji pe'keru saiju Buenos Puertos choo juosa'arona ti'a juosinaa'me chukuna, Lasea vu'ejoopo kueñe pa'isa'arona.

⁹Jeerumu ku'ijuna okorumu, ku'icu'arumu ti'api'rasi'kua'mu. Judíopai ãu ãimaumucuse caraisirumujekuna, chiara ku'inare rua asivajuchua-che pa'isi'kua'mu rua tutarumujekuna. Jã'ajekuna Pablo chekunare pai ija'che chu'vasi'kua'mu:

10—Umupai, asarepajũ'u. Jo'e saimaneñu mai. Rua tutarumuna jo'e saito chiara ujara cu'ache ti'jñeja'mu maire. Choovuna'me pöse cho'oso-ja'mu. Ũcuachi'a maire rua cho'osovajuchua-che pa'ija'mu —chiisi'kua'mu.

¹¹Jã'aja'ñe i'kakuni sōtao chũ'uku Julio jachasi'kua'mu. Pablo i'ka-che'te asacuheku choovu paaku chu'vachena'me choovu tachokaiku chu'vache'te asasi'kua'mu repa. ¹²Okorumu pa'icu'asa'arajokuna choovu pa'ina jainuko jo'e tiichejana sañu chiisinaa'me. Fenice choo juosa'arona ũcuajuupo pa'isa'arona sañu chiisinaa'me repa. Fenice choo juocheja ka'chasa'ñaroã pa'isi'kua'mu. Te'esa'aro ũsuu na'ikã'kore pa'im. Cheku-sa'aro ũsuu muikã'kore pa'im. Okorumu rua pa'ire'omu repasa'ñaroã. Jã'ajekuna ũcuasa'ñaroãre sani pa'iju ũsurumu ti'añe'te cha'añu chiisinaa'me repa. Chekunata'ni saicuhesinaa'me repacheja.

Chiara ku'inare cu'ache ti'jñesi'ere kuumu

¹³Jã'aja'ñe cutusirumu suripu cakã'kopi pe'keru tutakuna choovu paana sañu chini pojoju josesinaa'me. Jose jo'e saisinaa'me chukuna Creta juupo ru'tuvaji. ¹⁴Jmamakarũ saijuna co'covũ cakã'kopi te'erumu juupo cakã'kopi rua tutache tutasi'kua'mu. ¹⁵Ruarepa tutakuna co'covũ saicu'a-si'kua'mu chukuna'te. Tachocu'ache, tuta saokuna, rupũ vavasinaa'me chukuna. ¹⁶Tuta saokuna Cauda juuru ñaju chekukã'kopi caraisinaa'me chukuna. Jã'acheja na'a pe'keru tutakuna chekuvũ choovu jmara'vuru ujavuna quẽo rueo sara'vuru'te na'a masi rueni quẽosinaa'me chukuna. ¹⁷Choovu ujavũ paana jmara'vuru na'a masi quẽosirumu ujavũ pĩsi uja-meapi rũhikorovu repavuji vẽesinaa'me na'a jujaa'ku chini. Jã'aja'ñe cho'o pi'nisirumu, “Choovuji Sirte cheja mejavuna sani tunisoku”, chini repavũ tutasakãñare casosinaa'me chukuna choovuji na'a pe'keru saau chini. Repakãña casosirumu na'a pe'keru saisi'kua'mu choovu.

¹⁸Jo'e apeñatato ũcu cuhama'ñe tutakuna choovu paana chiarana pöse rua sẽjososinaa'me. ¹⁹Jo'e apeñatato choovunque peore sẽjosi-naa'me repa. ²⁰Rua si'aumucujña rua tutache tutasi'kua'mu. Ruarepa

tutakũ umucujña ñsũjẽ'e ñomanesi'kua'mũ. Ñami mal'ñokojẽ'e ñomanesinaa'me chũkũna'te. Jeereparũmũ tutakũna, “Cho'osojanaa'me mai”, chiisinaa'me chũkũna ñcuanũko.

²¹ Choovũ paanapi jeereparũmũ ãure ãimarũna Pablo vũni nukakũ jo'e chũ'vasi'kua'mũ repanare.

— Ñmũpãi, asarepajũ'ũ. Chũ'ũ musanũkonare aperũmũ i'kasi'kua'mũ. “Creta juupona canũkañũ”, chiisi'ere musanũkonapi jachamaneru ie cu'a ti'jñemanera'asi'kua'mũ maire. Põsejẽ'e cho'osomanera'asinaa'me mai. Choovũjẽ'e jonisomanera'amũ. ²² Cu'ache ti'jñecuhamũ maire. Jã'ata'ni vajũchũmairo pa'ijũ'ũ chiimũ chũ'ũ musanũkonare. Mai te'eũjẽ'e cho'osomanejanaa'me. Choovũchi'a cho'osojamũ. ²³ Chũ'ũ Diore cho'oche cho'okaikũ'mũ. Ñami Repaũ, Chũ'ũre Paakũ, Dios, ángelni raosi'kua'mũ chũ'ũre. Raoũna chũ'ũre kueñe nukakũ ija'che i'kasi'kua'mũ ángel chũ'ũre: ²⁴ “Pablo, cho'osoche vajũchũmanejũ'ũ. Roma vũ'ejoopona sani César ti'jñeñe nukakũ i'kaja'mũ mũ'ũ. Repaũ César mũ'ũ i'kache asa pi'ni mũ'ũre cho'ojache cuasa chũ'ũjamũ. Ñcuachi'a inare mũ'ũna'me kul'inare oiũ ñcuanũkore cho'okaijamũ Dios, cho'osomaneajũ chini”, chiisi'kua'mũ ángel chũ'ũre. ²⁵ Jã'ajekũna tutache vajũchũmanejũ'ũ musanũkona. Chũ'ũre Repaũ i'kasi'e cho'okaijamũ Dios. Repaũ i'kache jachama'mũ chũ'ũ. ²⁶ Chiarana runi cho'osoma'ñe juupona ti'ajanaa'me mai. Jã'ata'ni choovũchi'a cho'osojamũ —chiisi'kua'mũ Pablo.

²⁷ Catorcerepaumucujña kul'isirũmũ ñami chuta'a Mar Adriático chiara'te vavajũ pa'isinaa'me chũkũna, tuta saocojñova'na. Ñamirepana cheja kueñe ti'asinaa'me chũkũna. Choovũ paana ñamasinajejũ kũasinaa'me chũkũna'te. ²⁸ Cheja kueñejekũna chiara rũiche'te masiñũ chini cũnarũ pĩsime pa'ipũ'te rũosinaa'me repana. Rũo ñato treinta y seis metros rũisi'kua'mũ chiara. Jmamakarũ saijũ jo'e rũo ñato veintisiete metrochi'a rũisi'kua'mũ. ²⁹ Pẽachejana rũarepa na'mi ti'akũna kũkũsinaa'me repana. “Catapũña ve'ejani joni runisojanaa'me mai”, chini choovũ tũtipũna rũkũmajña ñcuaka'chapamajña quẽ'ke ru'sosinaa'me repana, choovũji na'a pe'kerũ saañ chini. Quẽ'ke ru'so pi'ni Dioni rũa sũesinaa'me repana, na'mi ñataa'kũ chini. ³⁰ Repavũ cho'oche cho'ona te'ena eta sañũ chini jmara'vũrũ'te choovũ ñoma'ñe jose casosinaa'me. “Choovũji na'a pe'kerũ saañ chini jo'e rũkũche'te quẽ'ke choo koovũna ru'sojanaa'me chũkũna”, chini mũa jorejũ jmara'vũrũ'te jose casosinaa'me repana. ³¹ Jose casorena Pablo sũtaopãina'me repanare chũ'ũkũ'te kũasi'kua'mũ.

— Inapi ivũ cho'oche cho'onapi etasoru cho'osojanaa'me musanũkona. Cho'oche cho'ona karasojanaa'me —chiisi'kua'mũ Pablo.

³² Chikũna sũtaopãĩ repanapi saimaneajũ chini choovũ jmara'vũrũ quẽo sũosi'vũ chũto tũa mevososinaa'me. ³³ Ñatapi'ratona repaũ Pablo choovũ pa'inare ñcuanũkore jo'e chũ'vasi'kua'mũ, ãure ãapũ chini.

—Maire ti'ljñejañere chñova'na cuasaju catorcerepaumucujña ãu jma-makarujê'e ãima'me mai. ³⁴Churata'ni ãu ãni vajujũ'u musanukona. Æu ãiñeji karamu musanukonare. Te'eujê'e cho'osomanejanaa'me mai —chiisi'kua'mu Pablo repañare. ³⁵Chini pãpu mini Dioni, “Re'orepamu”, chini repaña ñajutê pãpu tũ'se ãisi'kua'mu repau. ³⁶Æiuna ña vajuchua-mauna ãcuanuko pã mini ja'me ãisinaa'me repaña. ³⁷Chukuna choovu pa'ina peore doscientos setenta y seirepaña pa'isinaa'me. ³⁸Chajiche ãni trigopũare peore sêjosinaa'me repaña, choovuji na'a vũ'sajaa chini.

Choovu cho'ososi'ere kuamu

³⁹Ñatauna vuni ñato cheja ñosi'kua'mu. Choo juosa'aro meja pa'isa'aro pa'isi'kua'mu repacheja. Jã'ata'ni ñavesusinaa'me chukuna aperumuna repacheja ñamanajeju. Mejavu pa'isa'arona ña juoñu chiisinaa'me repaña choovu paana. ⁴⁰Juoñu chini repaña quẽ'kesimajña rukumajña chuto tua ruoso tachova'tire josesinaa'me repaña. Jose pi'ni tutasaokãa charo nukakãare tuupuna muo, quẽo suo juopi'rasinaa'me repaña. ⁴¹Jã'ata'ni chiaraji pëakuna choovu chuta'a tĩ'ama'vupi joopona tunisosi'kua'mu. Choo koovuji tunisouna tutipu okopi fa'a ve'ejani joni ruosi'kua'mu.

⁴²Jã'ajekuna sôtaopãi chëacojñosinare, “Chu'a jëni sanisoju”, chini vaniso-ñu chiisinaa'me. ⁴³Jã'ata'ni repañare chũ'uku Pabloji vajua'ku chini vaiche ãsesi'kua'mu. Æse, chu'amasinare charo chiaraji mejavuna chu'a maaru chini chũ'usi'kua'mu repau. ⁴⁴Chekunare chu'avesunareta'ni chooko'ñapi choovu pa'isimajñapi chëa vavaju jëapu chini chũ'usi'kua'mu repau. Jã'a-ja'ñe chu'aju runisoma'ñe ãcuanuko mejavuna chu'a tĩ'asinaa'me chukuna.

Malta juupo pa'isi'ere kuamu

28 ¹Chukuna ãcuanuko runisoma'ñe mejavuna chu'a tĩ'a repajuupo pa'inani mani sêeto, “Malta juupo'me ijuupo”, chiisinaa'me repaña pãi. ²Repajuupo pa'ina chukuna'te ãcuanukore rua re'oja'che cho'okaisinaa'me. Reparumu okopi raku susukuna chukunapi kũhapu chini toa suhakaisinaa'me repaña. ³Ûcuarumu Pablo jëka mini ra ãcua-toana suhasi'kua'mu. Repaji suhakuna asu chuvokuna vuvu eta aña repau jũtuna kũni su'isi'kua'mu. ⁴Jã'aja'ñe repauni aña tuã'ima'ñe kũni su'iuna ña repacheja cana sãiñechi'a ija'che cutusinaa'me: “Chekuru mu iku Pablo pãi vaisi'kucosomu. Chiaraji choovu raisi'ku cho'osomairo eta pa'imu iku. Jã'ata'ni pãi vaisi'kujeku aña kũ'isi'ena jũnisoja'mu repau. Repau ro'ia'me jã'a”, chiisinaa'me repaña. ⁵Jã'ata'ni Pabloji jũture sa-fakuna aña toana tũni tuã'isi'kua'mu. Aña kũosi'ku jũ'imanesi'kua'mu. ⁶Jũtu jmakarujê'e kotomauna pãi kukusosinaa'me. Jũ'imauna rua jeerumu cha'ate'esinaa'me repaña, “Jũ'ija'mu jã'u”, chini. Jũ'imauna cha'ate'e, “iDioa'mu iku!”, chiisinaa'me repaña churata'ni.

⁷Choo juosa'aro ru'tuva'te chejña paasi'kua'mu repajuupo pa'inare chũ'uku, Publio neechejña. Repau Publio chukuna'te soni repau vü'ere paaku choteumucujña rua re'oja'che kuirasi'kua'mu. ⁸Chukuna repavü'e pa'irumu repau Publio puka'ku cha'vochena'me ñoaku jũ'iu ühisi'kua'mu. Jã'aja'ñe jũ'iu ruupũ ühikuni Pablo kaka ñasi'kua'mu repau'te. Kaka ña Dioni sēni pi'ni jũjñapi ja vasosi'kua'mu repau'te. ⁹Jã'aja'ñe cho'ouna asa repajuupo pa'ina jũ'ina Pabloji vasoa'ku chini raisinaa'me. Rani sēejuna Pablo vasosi'kua'mu repanare. ¹⁰Jã'aja'ñe cho'okuna repajuupo pa'ina pojoku ücuanuko rua re'oja'che cho'okaisinaa'me chukuna'te, repajuupo pa'irumu. Na'a pani chukuna jo'e saipi'rarumu chukuna chiiche peore rupũ isisinaa'me repana, chukunapi re'oja'che kuhapũ chini.

Pablo Roma vü'ejoopo tĩ'asi'ere kuamu

¹¹Repajuupo chotepāimia pa'isirumuna choovu jo'e chekuvuji tuni saisinaa'me chukuna. Alejandría vü'ejoopoji rani juupona juorena okorumu si'achetũ'ka ju'iu pa'isi'kua'mu repavũ. Repavũ choo koovu'te diova'na tē'tosiva'na te'eka'chapava'na nukasinaa'me. Repana diova'na mami Cástoname Pólux. ¹²Choovu tuni saijũ Siracusa choo juosa'arona tĩ'a choteumucujña pa'isinaa'me chukuna. ¹³Jã'achejapi aipa ru'tuvaji saijũ Regio vü'ejoopona tĩ'a juosinaa'me. Jo'e apeñatato suripũ cakã'kopi tuta-kuna jo'e saijũ te'eumucuse sainapi Puteoli choo juosa'arona tĩ'asinaa'me chukuna. ¹⁴Ücuachejana Jesure cuasanare mani mua ñasinaa'me chukuna. Mua ñajuna repanani te'esemana ja'me paapũ chini i'kasinaa'me repana chukuna'te. Jã'aja'ñe i'kajuna, “Jau”, chini ücuanana'me te'esemana pani pi'ni Roma vü'ejoopona cü'api saisinaa'me chukuna. ¹⁵Roma vü'ejoopo pa'ina Jesure cuasana chukuna saijache asaasome. Asasinajepũ eta chukunani tijñañu chini Plaza de Apio, pãi chi'icheja “Chotevũña” chiicojñochejana raisinaa'me repana. Rani tijñajuna Pablo repanare ña pojoku Diore, “Re'orepamu”, chiisi'kua'mu. ¹⁶Tijña ücuanana'me Roma vü'ejoopona maisinaa'me chukuna. Mani tĩ'a sōtaopãi cienrepanare chũ'uku chēacojñosinare chekuni sōtao aini jo'kasi'kua'mu. Jã'ata'ni sōtao ai Pablo'te vü'e jña te'eu pa'iche jo'kasi'kua'mu. Te'eu pa'ikũ'teta'ni sōtao pē'jeku pa'isi'kua'mu repau'te.

Pablo Roma vü'ejoopo pa'isi'ere kuamu

¹⁷Choteumucujña pa'isirumuna repau Pablo repacheja pa'inare judío-pãi chũ'unare soisi'kua'mu. Soni rao repanare ija'che i'kasi'kua'mu repau Pablo:

—Chu'ũ majapãi, asarepajũ'ũ. Chu'ũ judiópãiu'mu. Mai majapãi cu'ache cho'omanesi'kua'mu chu'ũ. Ücuachi'a mai judiópãi pa'iche cu'ache i'ka-ma'kua'mu chu'ũ. Ücuachi'a mai aipãi che'chosile jachama'kua'mu chu'ũ.

Jā'aja'ñe pa'ikũ'teta'ni Jerusalén pa'ina maire judíopāi chũ'una chũ'ure chēa Romapāire jo'kasinaa'me, chũ'uni cu'ache cho'oa'jũ chini. ¹⁸ Jā'ata'ni repa Romapāi chũ'una peore chũ'ure sēniasa pi'ni re'oja'che i'kasinaa'me. “Ikũre cu'ache cho'omanesi'kũjekũna vanisoche peomũ”, chiisinaa'me repa chũ'ure. ¹⁹ Jā'ata'ni mai majapāipi jā'aja'ñe i'kache'te asacuhejũna, “Césani i'kara chiimũ chũ'ũ”, chiisi'kua'mũ chũ'ũ, “Chũ'ũ majapāipi chũ'uni vanisojũ”, chini. Cheke i'kache peosi'kua'mũ chũ'ure. Chũ'ũ majapāijejũna cu'ache i'kacuhesi'kua'mũ chũ'ũ. ²⁰ Jā'are kuara chini soisi'kua'mũ chũ'ũ mʊsanʊkonare. Mai Israelpāi ũcuanʊkore maire Dios re'oja'che cho'okaijachere cha'ame. Ūcuare che'chokũjekũ chēacojñosi'kũ pa'imũ chũ'ũ chura —chiisi'kua'mũ Pablo. ²¹ Jā'aja'ñe i'kaũna asa judíopāi chũ'una ija'che i'kasinaa'me:

—Judea cheja pa'ina chũkũna'te mũ'ũ pa'iche kũaja'o utija'o tocha raomanaa'me. Ūcuachi'a mai majapāi repacheja raisina cu'ache i'kamanaa'me mũ'ure. ²² Jā'ata'ni Jesure cuasanare si'achejñaruã cu'ache cutume pāi. Jā'ajekũna mũ'ũ cuasakũ pa'iche'te asa masiñũ chiime chũkũna. ¿Keeja'chea'che jā'a mʊsanʊkona mama cuasache? Kũajjũ'ũ chũkũna'te; asañũ chiime chũkũna —chiisinaa'me repa.

²³ Jā'aja'ñe i'ka repa judíopāi chũ'una repa asajaumucuse cutu care'vasinaa'me, Pablo chũ'ore asañũ chini. Repaumucuse tĩ'aũna Pablo pa'ivũ'ena pāi jainũko mʊtasinaa'me repa i'kache'te asañũ chini. Apeñatatoji na'itojatũ'ka Dios chũ'o chũ'vasi'kua'mũ repa repa. Pāi cu'ache cho'ochē ũhasosinare Dios chēa paache'te kũasi'kua'mũ repa. Moisés tocha jo'kasi'ena'me Dios chũ'o kũasina na'a cho'je tocha jo'kasi'ere ñakũ che'chokũ Jesús pa'iche peore kũasi'kua'mũ repa. ²⁴ Pabloji kũaũna te'ena asa chēasinaa'me. Chekũnata'ni asa jachasinaa'me. ²⁵ Chekũna cuasacheja'che cuasama'ñe eta saipi'rasinaa'me repa. Saipi'rajũna Pablo ija'che i'kasi'kua'mũ repa:

—Dios Rekocho jorema'kua'mũ. Apeřmũ mʊsanʊkona aipāi, Dios chũ'o kũasi'kũ Isaías Dios Rekochoji chũ'ũkũna tocha jo'kasi'e ija'che kũamũ:

²⁶ Ie chũ'o mũ'ũ majapāire kũajajjũ'ũ:

“Asanata'ni asavesũnaa'me mʊsanʊkona.

Ñanata'ni ñavesũnaa'me.

²⁷ Ina pāi cu'arekoñõare paajũ chũ'ũ chũ'o masi asama'me.

Repa rekoñõ ñakocaã ta'pisochena pa'ijũ chũ'ũ pa'iche ña cuheme.

Asañũ chini asara'ame repa.

Ñañũ chini ñara'ame.

Jā'aja'ñe cho'oto vasa'ama chũ'ũ repa”, chijjũ'ũ mũ'ũ majapāire,

chiimũ repa tocha jo'kasi'e. ²⁸ Asarepajjũ'ũ. Chura Dios mʊsanʊkonapi asacuhejũna judío peonani chēa paaja'mũ. Dios chũ'o asa chēajanaa'me

repana —chiisi'kua'mu Pablo. ²⁹ Jã'aja'ñe i'kauna asa repa judíopã raa cutujũ etasinaa'me.

³⁰ Repau Pablo vu'e paaku'te kuri ro'iku te'eka'chapaũsurumu pa'isi'kua'mu repav'e. Reparumu pãĩ ũcuauana mua ñaju pa'isinaa'me repau'te. ³¹ Ũcuachi'a repav'e pa'irumu vajuchuma'ñe Dios chu'ore, pãĩ cu'ache cho'оче ũhasosinare Dios chẽa paache'te si'arumu chu'vaku, Jesucristo pa'iche'te kuaku pa'isi'kua'mu repau. Jã'aja'ñe Dios chu'o chu'vaku'te-ta'ni pãĩ te'eujẽ'e ũsemanesinaa'me repau'te.

San Pablo Roma

vũ'ejoopo pa'inare chũ'o tocha saosi'ea'me

Chũ'o tocha saosi'ea'me

1 ¹ Chũ'ũ, Pablo, Jesucristo chũ'ũñe cho'оче cho'okaikũ'mũ. Repaũ Jesucristo chũ'ũre Dios chũ'o Repaũ'te cuasache kuachũ'ore chũ'vakũ paũ chini chẽa saosi'kũa'mũ. ² Aperũmũ Repaũ chũ'o kuasina Ũcuauji chũ'ũkũna ija'che i'kajũ tochaasome: “Irũmũ kuache na'a pa'isirũmũ chũ'ũ, Dios, pãire jorema'ñe rũa re'oja'che cho'okaija'mũ”, chiiche tochaasome repaña. ³ Aperũmũ tochasi'e Dios chũ'o Mamakũ pa'ijachere kuamũ. Dios Mamakũ pãiu aineesi'kũa'mũ, aperũmũ pãi chũ'ũsi'kũ David Jojosi'kũ. ⁴ Dios peore Masiũjekũ Re'ojarekocho Paakũjekũ Mamakũ'te jũniso tã-cojñosi'kũre vaso etoasomũ, pãipi ña, “Dios Mamakũ'mũ jã'ũ”, chiijũ masia'jũ chini. ⁵ Diopi chũ'ũkũna Repaũ Jesucristo chũ'ũre re'oja'che chẽa saosi'kũa'mũ, si'achejña ku'iu pãire chũ'vakũna asa chẽa Repaũni cuasajũna chẽa paara chini, repañapi ũcuanũko Repaũni jovo Repaũ chũ'ũñe'te cho'ojũ re'oja'che paapũ chini. ⁶ Mũsanũkonare ũcuachi'a chẽa paamũ Jesucristo. ⁷ Mũsanũkonare Roma vũ'ejoopo pa'inare, Dios chiijũ chẽa paacojñonare ũcuanũkore ie chũ'o tocha saomũ chũ'ũ. Maire Paakũ Jesucristona'me mai Ja'kũ Diopi cho'okaiũna pojojũ re'oja'che pa'ijũ'ũ.

Pablo Roma vũ'ejoopo pa'ina Diore cuasache'te asa sani ñara chiiche'te kuamũ

⁸ Mũsanũkonare charo iere kuamũ chũ'ũ: Mũsanũkona ũcuanũko Dioni re'oja'che cuasajũna pãi so'ña pa'ĩnapi kuajũna asa chũ'ũre Paakũ'te Diore, “Re'orepamũ”, chiimũ chũ'ũ, Jesucristoji cho'okaiũna. ⁹ Repaũ'te Diore cho'оче cho'okaineekũjekũ cho'ore'оче peore cho'okaiũ, Repaũ Mamakũ pa'iche kuakaikũ'mũ chũ'ũ. Ũcuarepaa'me jã'a. Mũsanũkonare si'arũmũ Diore rũa sũekaimũ chũ'ũ. Dios masimũ jã'a. ¹⁰ Mũsanũkonani ñara chini

Repau'te ija'che i'kakũ rua sēmũ chũ'u: “Ja'kũ, mũ'ũre saowato chũ'ũre repaña pa'ichejana saojũ'u chura; sasa”, chiimũ chũ'u. ¹¹Mũsanũkonare sani ñara chiimũ chũ'u, Dios Rekocho chũ'ũre cho'okaicheja'che mũsanũkonani cho'okaiũna cacu'ama'ñe re'oja'che pa'imasial'ju chini. ¹²Mai ũcuaja'che cuasanajeju sãĩñechi'a re'oja'che cho'okaime. Mũsanũkonapi chũ'u Diore cuasakũ pa'iche ñani na'a re'oja'che cuasajanaa'me. Chũ'u ũcuaja'che mũsanũkona Diore cuasana pa'iche ñani na'a re'oja'che cuasaja'mũ. Jã'ajekũna sani ñara chiimũ chũ'u mũsanũkonare.

¹³Iere masijũ'u mũsanũkona, chũ'u majapãijana: Ruarepañoã mũsanũkonare sani ñara chini cuasakũ oiu pa'ikũ'mũ chũ'u. Jã'ata'ni churajatũ'ka saicu'amũ chũ'ũre. Sani Jesucristo'te chuta'a cuasamanani chũ'vara chiimũ chũ'u mũsanũkona pa'icheja pa'inare, Repau'ni cuasaa'ju chini. Chekũchejña pa'inare chũ'upi jã'aja'ñe chũ'vakũna Repau'te jovoju pa'ime. ¹⁴Diopi chũ'ũre chũ'usi'kũa'mũ si'achejñaruã sani kul'iu pãĩ ũcuaukore Jesucristo'te cuasache kũachũ'ore chũ'vaa'kũ chini, mai chũ'o i'kana-na'me tũichũ'o i'kanare, ũcuachi'a masinana'me vesũnare. ¹⁵Jã'ajekũna mũsanũkonare ũcuachi'a Roma vũ'ejoopo pa'inare Jesucristo'te cuasache kũachũ'ore rua chũ'vaũamũ chũ'ũre.

Jesucristo'te cuasache chũ'vachũ'ore kũamũ

¹⁶Jesucristo'te cuasache kũachũ'o chũ'vavajũchũma'mũ chũ'u. Pãire chũ'vakũna asa chẽa Jesuni cuasaju jovoru Peore Masikũji Dios repañare ũcuaukore chẽa paakũ vati toa sani uuche ũsekũ'mũ Repau, judiõpãina'me judiõ peonare. ¹⁷Jesucristo'te cuasache kũachũ'o Dios maire cho'okaiche'te kũamũ. Repauji cho'okaiũna Ũcuau'na'me re'oja'che pa'ire'omũ maire Jesucristo'te cuasanare, cu'ache cho'onareta'ni, re'oja'chechi'a cho'onare pa'ire'очеja'che. Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasile ija'che kũamũ:

Diopi ñato Repau'te cuasana re'oja'che pa'ime.

Jã'ajekũna Repau'te cuasana Ũcuau'na'me si'arũmũ re'oja'che pa'ijanaa'me,
chiimũ.

Pãĩ Diore cuasamana cu'ache cho'оче'te kũamũ

¹⁸Pãĩ Dioni jachaju rua cu'ache cho'ojũna ña pe'rukũ, Dios repañare, “Cu'ache cho'osi'e ro'ijũ paaru”, chiiũ chũ'ũmũ. Repaña cu'achechi'a cho'ojũ Dios chũ'o ũcuarepare asacuheme. ¹⁹Diopi Repau pa'iche'te pãire ña chẽare'оче'te peore ñokũ kũakũna ña, masime pãĩ. ²⁰Ũcuachi'a Noma'kũreta'ni Repau cho'osimajñaruã ñani masire'omũ Repau pa'iche. Apereparũmũ cũnaũmũna'me cheja cu'amajñaruã peore cho'o pi'nisirũmũ irũmũjatũ'ka Repau cho'osimajñaruã re'oja'che ñokũna Dios si'arũmũ

pa'iche masire'omɔ. Ũcuachi'a Repau peore Masiku pa'iche masire'omɔ. Jā'ajekuna Repau'te cuasamana peore Cho'osi'kure, “Vesusi'kua'mɔ chɔ'u”, chini joreme. ²¹ Repau Dios pa'iche masinata'ni Repau'te pojomanaa'me. Ũcuachi'a Repau repanare cho'okaiche, “Re'orepamɔ”, chiimanaa'me repana Repau'te. Dioni jachaju cu'ache cuasaju pa'iju repana rekoñoã cacu'aso rua vesuna carūnisome. ²² “Rua masime chukuna”, chiiju cuasanata'ni rua vesume repana. ²³ Diore Peore Masikuji Si'arumɔ Pa'ikuni cuasache jo'kaso jūnisojanani tūsiva'nare, pāijanana'me pī'ajanare rūni ku'iva'najanare añajanare pojome repana, Diore pojochēja'che.

Diore pojochēja'che tūsiva'uni pojome. (Ro 1.23)

²⁴ Jā'ajekuna Dios repana cho'ojachere masiku repana cu'ache cho'oche ũcuamakaru ũseasomɔ. Ũcuauache repana cu'ache cho'ouache cho'oa'ju chini ũsemauna vajuchuache sãĩnechi'a cu'ache cho'ome repana, ũcuauanare ja'me kãiju. ²⁵ Dios chɔ'o ũcuarepare jachaju jorechɔ're asa chẽame repana. Diore pã si'arumɔ Pojocojñokɔ'te cuheju Repau cho'osimajña-rũachi'a pojome repana.

²⁶ Pãipi Repau'ni cuhejuna repanare ũcuauache cu'ache cho'ouache ũseche'te cuhasouna na'a rua cu'ache cho'ojɔ si'ache vajuchuache cho'ome. Romi umɔ pa'icuheju ũcuajanani romire sãĩnechi'a romineeju cu'ache cho'ome. ²⁷ Umupã ũcuachi'a romi paache cuasama'ne ũcuajanani umupãire sãĩnechi'a umuneeju cu'ache cho'ome. Vajuchuache cu'ache cho'ojɔ rekoñoãna'me ca'nivũã cacu'asome repana. Repana cu'ache cho'oche ro'ia'me jā'a. ²⁸ Repanapi Dioni cuasacuhejuna Diopi sējouna cu'arekoñoã paaju si'ache vajuchuache cu'ache cho'ome. ²⁹⁻³⁰ Cu'ache cho'oche peore cho'ore'ochetu'ka cho'onaa'me repana. Umupã repana paamanare romi ja'me kãiju umupã ũcuajanani umuneeju si'ache

cu'ache cho'onaa'me repaña. Ūcuachi'a romi repañare paamanare ʘmʘ pāi ja'me kāijʘ romi ūcuajanani romineeʘ si'ache cu'ache cho'onaa'me repaña. Re'oja'chejē'e cho'omanaa'me repaña. Si'arʘmʘ na'a rʘa pōse paaneenaamē. Peore cho'oŭsechechi'a cho'onaa'me. Chekʘnani re'oja'che ti'ljñeto pe'runaa'me. Chekʘnare pe'ruʘ cavajʘ vanisonaa'me. Rʘa joreme. Chekʘnare cu'achechi'a cho'oñu chiime. Chekʘnare rope'e te'ena cu'ache cutume. Ūcuachi'a ūcuañko asajʘ'te cu'ache cutunaa'me. Diore rʘa cuheme. Pāi chekʘnare cuheʘ, “Chʘ'uchi'a re'okʘ'mʘ”, chiime. Chekʘnare si'arʘmʘ ija'che i'kanaa'me, “Chʘ'ʘ rʘa masiʘjekʘ rʘa re'oja'che cho'okʘ'mʘ”, chiime. Meñechi'a cuasajʘ, ūcuañache cho'oʘ, chekʘnare cu'ache cho'ome. Cu'ache cho'oñu chini rʘa cuasame repaña. Pʘka'kʘpāi-jē'e rʘa jachanaa'me. ³¹ Repaña rekoñoa masi cuasama'me. Ūcuarepajē'e cho'omanaa'me. Pāi chekʘnare cuasamanaa'me, ūcuachi'a majapāijē'e. Cuhamañe cavajʘ pāi ña oimanaa'me. ³² Jā'ajañe cho'onare, “Repañā cu'ache cho'osi'e ro'i, vati toare ai sani uujʘ paapʘ”, chiiʘ chʘ'ʘkʘ'mʘ Dios. Jā'ajañe masinata'ni ūcuā cuhamañe cu'ache cho'oʘ pa'inaa'me. Ūcuachi'a chekʘnapi ūcuaja'che cu'ache cho'oʘña ñani, “Re'oja'che cho'ome ina”, chiime.

**Dios pāi cho'oche ñani repaña cho'osi'e ro'i
chʘ'ʘni ūcuarepa cho'oche'te i'kamʘ**

2 ¹ Repañare, cu'ache cho'onare ñajʘ ija'che cu'ache cutume mʘsanʘ-kona: “Cu'ache cho'onaa'me repaña. Cu'ache ti'ljñeto repaña ro'ia'me”, chiime mʘsanʘkona. Jā'ajañe i'kanata'ni repaña cho'ocheja'che cu'ache cho'onaa'me mʘsanʘkona. Jā'ajekʘna, “Jā'ajañe cho'ona cu'ache cho'onaa'me; cu'ache ti'ljñea'kʘ repañare”, chini mʘsanʘkona cho'oche'te meñe i'kajʘ cu'ache cho'osi'e ro'iñu chini sēeñeja'ñe cho'ome, ūcuaja'che cu'ache cho'onajeʘ. ² Iere masime mai: Pāi ūcuañana jā'ajañe cu'ache cho'oʘña Diopi ñani repaña cu'ache cho'osi'e ro'ijʘ paapʘ chiiʘ chʘ'ʘni ūcuarepa cho'omʘ Repañ. ³ Jā'ajekʘna mʘsanʘkona ūcuaja'che cu'ache cho'onapi chekʘna cho'oche'te ñajʘ cu'ache cututo Dios ūcuaja'che mʘsanʘkonare ro'ijʘ paapʘ chini chʘ'ʘja'mʘ. ⁴ Jā'ata'ni Dios mʘsanʘkonare rʘa re'oja'che cho'okaimʘ. Mʘsanʘkonare cuhemañe oiʘ cha'akʘ pa'imʘ Repañ, chekʘrʘmʘ na'a pa'isirʘmʘ mʘsanʘkona cu'ache cho'oche'te sʘmañe cuasa ūhaso Repañ chʘ'ʘñe'te cho'oa'ʘ chini. ¿Mʘsanʘkona cuasamañe jā'a? ¿Jā'ajañe cho'okaika'te Diore vajʘchumañe mʘsanʘkona? ⁵ Mʘsanʘkona re'oja'che cho'ocuheʘ cu'ache cho'oche ūhasoma'me. Jā'ajekʘna repaumucuse na'a rʘa ro'iche pa'ija'mʘ mʘsanʘkonare, pāi ūcuañko cho'osi'e ro'i Dios chʘ'ʘjaumucuse. Repaumucuse Dios, pāi ūcuañko ña-jʘ'te ūcuarepa chʘ'ʘkʘ, mʘsanʘkonani cuhekʘ, “Rʘa cu'ache ti'ljñea'kʘ mʘsanʘkonare”, chiija'mʘ. ⁶ Reparʘmʘ pāi ūcuañkore repaña cho'osi-

nakoruchi'a ro'iche chũ'uja'mu Repa. 7 Jã'ata'ni pãi mamaca'nivã jo'e jũ'ima'ne paauakuna, re'ojarekoñõ paauakuna Dios repaare pojoku re'oja'che cutua'ku chiiu cuhama'ne si'arumu na'a rua re'oja'che cho'ona Repa pa'ichejana sani si'arumu Ūcuaua'me re'oja'che pa'ijanaa'me. 8 Jã'ata'ni pãi ūcuauache cho'ou Repa chũ'o ūcuarepare jachaju cu'ache cho'onare rua pe'rumu Dios. Reparumu, "Cu'ache cho'osi'e ro'iju pa'ijũ'u", chiiu chũ'uja'mu Repa. 9 Ūcuauakore cu'ache cho'onare rua cu'ache ti'lñeja'mu, repa cu'ache cho'osi'e ro'i, judiõpãina'me judiõ peonare. 10 Jã'ata'ni re'oja'che cho'onare rua pojoku, "Inaa'me re'ona", chiiu, re'oja'che pa'iche'te ïsija'mu Dios, judiõpãina'me judiõ peonare. 11 Jã'aja'ne cho'omu Dios pãi ūcuauakore ūcuapa'rũvachi'a ñakũjeku.

12 Judiõ peona Dios chũ'ũne vesunata'ni re'oja'che cho'uche masinapi cu'ache cho'onajeju vati toana sani uujanaa'me. Ūcuachi'a judiõpã Repa chũ'ũne masinata'ni cho'omanesinare ña, "Repa jachasi'e ro'iju paapu", chiiu chũ'uja'mu Dios. 13 Repa chũ'ũne peore cho'onare pojomu Dios, "Re'onaa'me ina", chini. Cho'oma'ne ruu asaju pa'inareta'ni pojoma'mu. 14 Ūcuauji chũ'ũna Moisés tocha jo'kasi'e vesunata'ni judiõ peona repa rekoñõ cuasachechi'a cho'ou te'eñõ Dios chũ'ũne cho'ome. Jã'aja'ne cho'oto repa rekoñõ cuasache Dios chũ'ũneja'ne pa'imu repaare, Dios chũ'ũne vesunareta'ni. 15 Dios chũ'ũne cho'ona cho'ochaja'che repa rekoñõ cuasacheji re'oja'che cho'o ñome. Repa rekoñõ Dios chũ'ũne masime, asamanata'ni. Repa rekoñõ re'oja'che cuasache'te cho'omaneni, "Re'oja'che cho'omanesi'kua'mu chũ'u", chini cuasame. Repa rekoñõ re'oja'che cuasache'te cho'oni, "Re'oja'che cho'osi'kua'mu chũ'u", chiiu masime. 16 Pã ūcuauko cho'osi'e ro'i chũ'uumucuse Diopi chũ'ũkuna Jesucristo pã rekoñõ cuasasi'ena'me ñoma'ne cho'osi'e peore ña, "Repa cu'ache cho'osi'e ro'iju paapu", chiiu ūcuarepa chũ'uja'mu. Jesucristo'te cuasache kuachũ'ore chũ'vaku jã'aja'ne chũ'vaku'mu chũ'u.

Judiõpã pa'ichena'me Diopi chũ'ũna

Moisés tocha jo'kasi'ere kuamu

17 ¿Musaukuna te'ena judiõpãia'ne? ¿"Dios chũ'ũne'te masijuna Dios cu'ache cho'omaneja'mu chũkuna'te. Jã'ajekuna vajuchumanaa'me chũkuna", chiiche? ¿"Dios chẽacojñõsinajeju Repa'te masime chũkuna; musaukonata'ni Repa'te vesume", chiiche musaukuna judiõ peonare? 18 ¿Dios chiiche masiche musaukuna? ¿"Diopi chũ'ũna Moisés tocha jo'kasi'e che'chesinajeju re'oja'che cho'uche ña masinaa'me chũkuna", chiiche? 19-20 Ija'che i'kanaa'me musaukuna: "Na'ava'nare juha kuacheja'che rua masinajeju vesuva'nare che'chonaa'me chũkuna. Chijacheja pa'inare mia'ne ñoñeja'ne pa'ime chũkuna. Diopi chũ'ũna Moisés tocha jo'kasi'ere chũ'o ūcuarepare paaju peore masinajeju chĩiva'na rua jmava'na

vesuchaja'che vesunani che'chore'omũ chũkuna'te", chiinaa'me musanukona. ²¹Jã'aja'ñe i'kanata'ni, ¿je'se pa'ina chekunani che'choju che'chema'ñe musanukona? "Põse ñaamanejũ'u", chiiju che'chonata'ni chekurumu põse ñaanaa'me musanukona. ²²"Umupãi, murũjoromi peonare ja'me kãimanejũ'u. Romi, muũjupãi peonare ja'me kãimanejũ'u", chiinata'ni chekurumu musanukona useche'te ũcuauanare ja'me kãinaa'me musanukona. "Pãi rupũ tũosiva'nare Diore pojocheja'che pojomanejũ'u. Rua cu'amũ jã'a", chiinata'ni chekurumu tũosiva'nare jo'kasimajñarũ mini sa řisiju kuri koonaa'me musanukona. ²³"Dios chũ'uñe rua re'oja'imũ", chiinata'ni Repaũ chũ'uñe'te musanukonapi jachajũna Diore cu'ache cutume pãi. ²⁴Jã'are kuamu Dios chũ'o aperumu tochasi'e.

Musanukonapi judíopãipi cu'ache cho'ojũna judío peona cu'ache cutume Diore,
chiimu Dios chũ'o.

²⁵Dios chũ'uñe peore cho'onare Ŭcuau neenajejũna jĩkora'muru chã'tiru pa'ica'niru chũto tũare'omũ. Jã'ata'ni jĩkochã'tiru chũto tũacojñosi'kupi Dios chũ'uñe'te jachani cho'ocojñomanesi'kujajũ pa'imũ. ²⁶Pãiu jĩkochã'tiru chũto tũacojñomanesi'kupi Dios chũ'uñe'te cho'oto repaũ'te cho'ocojñosi'kure cuasacheja'che cuasamu Dios. ²⁷Musanukona judíopãi jĩkochã'tiru chũto tũacojñosina Dios chũ'uñe masinata'ni Repaũ chũ'uñe cho'omanaa'me. Judío peona jĩkochã'tiru chũto tũacojñomanesina te'ena Dios chũ'uñe vesunata'ni cho'ome. Dios repanani ña musanukona cu'ache cho'ochet'e cuasa na'a rua pe'rukũ Repaũ chũ'uñe cho'omanajejũna ija'che i'kaja'mũ: "Ina cu'ache cho'osinajejũ repaũ cho'osi'e ro'ijũ pa'ijanaa'me", chiija'mũ.

²⁸Diopi ñato judíopãi ainee jĩkora'muru chã'tiru pa'ica'niru chũto tũacojñosina ũcuauko judíopãirepachĩ'ama'me. ²⁹Diopi ñato judíorepajĩ, "Dios rua re'okũ'mũ", chiim cuasakũ, rekocho judíoa'mũ. Ŭcuau neekũjekũna Dios Rekochoji repaũ rekocho care'vasi'ku'a'mũ. Diopi chũ'uũna Moisés tocha jo'kasi'ere rupũ masikũji jachani repaũ rekocho care'vacojñoma'mũ. Ŭcuachi'a pãiu'te judíorepajĩ pãi pojocojñoma'kure rekocho re'ojarekocho care'vacojñosi'kũjekũna Diota'ni rua pojomũ repaũ'te.

3 ¹Musanukona judíopãi aineesina ija'che sēcosome chũ'ure: "Jã'a pa'ito, ¿je'se pa'ina, 'Judíopãi peoche judíopãi pa'icheji na'a re'omũ', chiiche pãi? ¿Joreche? Jĩkora'muru chã'tiru pa'ica'niru chũto tũacojñonata'ni re'oja'che jñaamaneni, ¿je'se pa'ina cho'ocojñore mai?", chiicosome musanukona chũ'ure. ²Judíopãi pa'iche rua re'omũ. Jorema'me repaũ. Judíopãi peoche judíopãi pa'icheji na'a re'omũ. Maire judíopãi Repaũ chũ'ore jo'kasi'ku'a'mũ Dios, maipi tocha paajũ cho'ojũ chekunani pãire che'choajũ chini. Jã'ajekũna judíopãijejũna maire re'omũ. ³Jã'ata'ni judíopãi jainũko Dios chũ'o jachame. Jã'ajekũna pãi chekũna ija'che i'ka-

cosome: “Judíopāipi Dioni jachajũ Repaũ chũ'u jo'kasi'ere cho'omarũna, Repaũ, ‘Judíopāi re'oja'che cho'okaija'mũ chũ'u’, chiisi'e cho'omaneja'mũ”, chiicosome repaana. ⁴Jā'aja'ñe i'kani joreme repaana. Judíopāi Repaũ'te masi cuasanare ũcua Repaũ i'kasi'e jorema'ñe re'oja'che cho'okaija'mũ Dios. Pāi rua joreme. Diota'ni jorema'kua'mũ. Ija'che kuamũ Dios chũ'o tochasi'e:

Jakũ Dios, chũ'u cu'ache cho'osi'ere mũ'upi kũato asa,

“Ũcuarepaa'me jā'a”, chiijũ masijanaa'me pāi.

Chũ'ũre, “Repaũ cu'ache cho'osi'e ro'ia'kũ”, chiĩ chũ'ũto,

“Repaũ cho'ora chiisi'e ũcuarepare cho'omũ Dios. Jorema'kua'mũ Repaũ”, chiijanaa'me pāi.

Jā'aja'ñe chiimũ Dios chũ'o tochasi'e.

⁵Chekũna pāi ija'che i'kajũasome: “Maipi Dios chũ'usi'ere jachato re'omũ. Mai Diore jachanare pāipi ñato Dios pa'icheji na'a re'oja'che ñomũ repanare. Jā'ajekũna maipi cu'ache cho'onajejũ Dioni re'oja'che cho'okaiime. Jā'ajekũna Dios maire Repaũ'te re'oja'che cho'okainani pe'rukũ, ‘Mũsanũkona cu'ache cho'osi'e ro'ijũ pa'ijũ'ũ’, chiĩ chũ'ũni cu'ache cho'omũ maire”, chiijũasome pāi. ⁶Rua tĩĩne cuasame jā'aja'ñe i'kana. Repana i'kasi'e ũcuarepa pa'ito repaana cu'ache cho'osi'e te'eũ'terejẽ'e ña ro'iche chũ'ũñe peora'amũ Diore.

⁷Repana i'kasi'e, “Pāi cu'ache cho'oto na'a re'omũ”, chiisi'e ũcuarepa pa'ito judío peokũ'te ija'che i'kare'ora'amũ: “Chũ'upi rupũ tũosiva'nani pojokũna Diorepau pa'icheji na'a re'oja'che ñomũ chekũnare pāi. Tũosiva'naja'ñe pa'imaũ pāire Diopi re'oja'che cho'okaiũna ña na'a rua re'oja'che cutume pāi Repaũ'te. Jā'ajekũna Diopi chũ'ũni ñakũ i'kani, ‘Cu'ache cho'omũ ikũ tũosiva'nare pojokũ’, chinĩ, chũ'ũni cu'ache cho'omũ”, chiito re'omũ. ⁸Ũcuanapi jorema'to chekũna ija'che i'kana ũcuarepare chũ'o i'kara'ame: “Cu'ache cho'oũ re'oja'che ti'jñea'kũ”, chiime. Chekũna pāi, “Jā'aja'ñe i'kamũ Pablo”, chiime chũ'ũre. Jā'ata'ni repaana ũcuanũko joreme. Repanare, “Mũsanũkona cu'ache cho'osi'e ro'i, vati toare sani uujũ pa'ijũ'ũ”, chiĩ chũ'ũni ũcuarepare cho'omũ Dios. Repana ro'ia'me.

Pāi ũcuanũko cu'ache cho'ojũ pa'iche'te kuamũ

⁹Mai judíopāi chekũnare na'a rua re'omanaa'me. Chura chũ'u tocha-cuhasi'kua'mũ jā'a. Pāi ũcuanũko cu'achechĩ'a cho'omasime judíopāina'me judío peona. ¹⁰Dios chũ'o aperiũmũ tocha jo'kasi'e ija'che kuamũ:

“Te'eũjẽ'e Dios chũ'ũñe cho'ona peome.

¹¹Dios chiiche cho'omasina peome.

Ũcuachi'a re'oja'che pa'ijũ Dioni ja'me paũ chiina peome.

¹²Pāi ũcuanũko re'oja'che pa'iche ũhasõ cu'ana carũnisõme.

Te'eũjẽ'e chekũnare ña oina peome.”

- 13 “Pāi ũcuanũko rũa cu'ache cutunajejũ
pāiũ'te tāsicoje ta'pimacoje vũocheja'che cu'amũ repana cutu-
chũ'o. Rũa joreme.”
“Aña eo paakũ kũ'iñeja'ñe repana chũ'opoãpi cu'ache i'kajũ chekũ-
nare asi cho'ome.”
14 “Chekũnare rũa cu'ache i'kajũ ravũ cho'ome.
Si'arũmũ rũa ke'renaa'me repana.”
15 “Chekũnare pe'rujũ vanisõme.
16 Si'achejñaruã ku'ijũ pãire cu'ache cho'ojũ rũa pa'ivesache cho'ome
chekũnare.
17 Chekũnare jmamakarũjẽ'e re'oja'che cho'okaiche vesũme repana.”
18 “Diore jmamakarũjẽ'e vajũchũmanaa'me repana.”

Jã'aja'ñe kũamũ Dios chũ'o aperũmũ tochasi'e.

19 Dios chũ'o aperũmũ tochasi'e mai judiõpãi pa'iche'te peore kũamũ.
Mai judiõpãi masime jã'a. Jã'ajekũna ie ũcuachi'a masime: Mai judiõpãi
te'ejẽ'e re'oja'che cho'omanaa'me. Pãi si'achejña pa'ina ũcuanũko judiõ-
pãina'me judiõ peona Diopi kũakũna mai cu'ache cho'osi'e asajanaa'me.
Asato jachacu'aja'mũ maire. 20 Maire pãi re'oja'che cho'oche si'ache
chũ'usi'kua'mũ Dios Moisés tochasi'ere ña mai cu'ache pa'iche'te masia'jũ
chini. Maipi Repau aperũmũ chũ'usi'ere cho'ojũ cu'ache cho'osi'e ro'iche
peoa'jũ chini jo'kamanesi'kua'mũ Repau. Jã'ajekũna Diopi, “Re'onaa'me
ina”, chiaũ chini, Repau aperũmũ chũ'usi'ere cho'oni, cho'ote'eme pãi.

**Jesucristo'te cuasanare ũcuanũkore Diopi repanani
cho'okaiũna Repau'te ja'me pa'ire'oche'te kũamũ**

21 Chura Diopi cho'okaiũna iere masime mai: Dios maire ñani, “Re'o-
naa'me ina”, chiimũ, Repau chũ'ũñe peore cho'omanareta'ni. Aperũmũ
Diopi kũakũna irũmũ pa'ijachere tocha jo'kaasome Moisenaa'me che-
kũna Dios chũ'o kũasina. Jã'ata'ni chura Dios maire na'a asare'oche
kũamũ. Ija'che pa'imũ: 22 Jesucristo'te cuasanare ũcuanũkore Diopi
cho'okaiũna maire ja'me pa'ire'omũ Repau'te, re'oja'chechi'a cho'onare
pa'ire'ocheja'che, judiõpãina'me judiõ peonare. 23 Pãi ũcuanũko cu'ache
cho'onajejũna mai pa'iche'te ña pojoma'mũ Dios, re'oja'che cho'ocheji
karakũna. 24 Jã'ajekũna Dios maini oiũ re'oja'che cho'okasa chini Jesu-
cristoni chũ'ũna mai cu'ache cho'osi'e jũni ro'ikakũna re'oja'chechi'a
cho'onare cho'ocheja'che mai cu'ache cho'osi'e jmamakarũjẽ'e ro'iche
chũ'ũmanaja'mũ Repau maire. 25 Jesucristo'te Dios raosi'kua'mũ, Repau'te
cuasana cu'ache cho'osi'ere chiere rao jũni ro'ikaau chini. Repau chũ'ũñe
jachanare ro'iche pa'ũna maini oiũ Jesucristoni chũ'usi'kua'mũ Repau'te
cuasanani ro'ikaau chini. Jã'aja'ñe ro'ikakũna maire pe'ruche cuhasosi'-
kua'mũ Repau. Aperũmũ pa'isinare pãire oni repana cu'ache cho'osi'e

ro'iche chũ'umanesi'kuta'ni, peore ũcuarepa cho'o ñosi'kua'mu Repau. ²⁶Chura Repau cu'ache cuheche'te pãipi masia'ju chini repa'ni cu'ache cho'osi'e ro'ia'ju chini chũ'umu. Cu'ache cho'osi'e ro'iche pa'iuna pãire oni Jesucristoji jũni ro'ikaisi'ejekuna Repau'te cuasanare maire ũcuakore cu'ache cho'omanesinare cuasacheja'che cuasamu Dios cu'ache cho'onareta'ni. Jã'ajekuna, “Pã cu'ache cho'osi'e ro'iche paame”, chiisi'kuta'ni maini oni cu'ache cho'onareta'ni cu'ache cho'omanesinare cuasacheja'che cuasaku ũcuarepa cho'omu Repau.

²⁷Jã'ajekuna ija'che i'kacu'amu maire: “Re'oja'che cho'okujeku Dios pa'ichejana saija'mu chu'u”, chiina joreme. Maipi Dios chũ'ũñe'te peore cho'onita'ni, ija'che i'kare'ora'amu maire: “Re'oja'che cho'okujeku Dios pa'ichejana saija'mu chu'u”, chire'ora'amu. Pã ũcuakore peore re'oja'che cho'ovesunajekuna jã'aja'ñe i'kacu'amu maire. Jã'ata'ni Diopi oiuna Jesucristo'te cuasanachi'a Repau pa'ichejana saijanaa'me mai. Jã'ajekuna ũcuachi'a ija'che i'kacu'amu maire: “Re'oja'che cho'onajeku Dios pa'ichejana saijanaa'me chukuna”, chiicu'amu. ²⁸Dios maire cu'ache cho'onareta'ni cu'ache cho'omanare cuasacheja'che cuasamu Repau'te cuasato. Maipi Repau'te cuasama'ñe Repau chũ'usi'echi'a cho'oto tĩ'amanera'amu jã'a. “Re'onaa'me ina; cu'ache cho'osi'e ro'iche peomu inare”, chiimanera'amu Repau maire. ²⁹Dios judiopãichi'a paama'mu. ũcuachi'a judio peonare paamu. ³⁰Dios ũcuate'eu'mu. Judiopã ijkora'muru chã'tiru pa'ica'niru chuto tuacojñosinapi, Repau'te cuasato cu'ache cho'omanare cuasacheja'che cuasamu Dios repanare. ũcuachi'a judio peona jikochã'tiru chuto tuacojñomanesinapi, Repau'te cuasato cu'ache cho'omanare cuasacheja'che cuasamu Dios repanare. ³¹Jã'aja'ñejekuna, ¿Repau'te cuasanajeku Diopi chũ'ukuna Moisés tocha jo'kasi'e sējojanaa'ñe mai? iPãañu! iJã'aja'ñe cho'omaneñu! Mai Repau'te cuasana Moisés tocha jo'kasi'e re'oja'che cho'oche chũ'ũñe na'a rua cho'ome.

Abraham Diore masi cuasasi'ere kuamu

4 ¹Mai aipãũ'te Abrahamre, ¿je'se cho'ũna pojou Dios? ²Diopi, “Chu'u chũ'ũñe cho'okujekuna pojomu chu'u ikure”, chiito, “Re'oja'che cho'okũ'mu chu'u”, chire'ora'amu Abrahamre. Jã'ata'ni Dios asaku'te jã'aja'ñe i'kacu'amu. Asacuhemu Repau. ³ũcuachi'a ija'che kuamu Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'e:

Abrahampi Dioni cuasakuna re'oja'chechi'a cho'okũ'te cuasacheja'che cuasamu Dios repau'te, chiimu.

⁴Pãũ cho'oche cho'okaiũ kuri kooche rupũ ĩsima'ñea'me. Cho'oche cho'osi'e ro'ia'me. ⁵Jã'ata'ni Dioni cuasaju re'oja'che cho'onare ũcuajji repanani, “Re'onajekuna ro'iche peomu inare”, chiaũ chini cho'oma'me

repana. Cu'ache cho'oju Repau'te cuhesinareta'ni re'oja'che cho'onare cuasacheja'che cuasaku rupu cho'okaimu Dios Repau'te cuasanare. Repana re'oja'che cho'osi'e ro'ima'nea'me. ⁶ David jã'aja'ne kuasi'kua'mu. Pãi re'oja'che cho'omanareta'ni Diopi re'oja'che cho'onare cuasacheja'che cuasakuna pojoju pa'iche'te kuasi'kua'mu. ⁷ Iere tocha jo'kaasomu repau David:

Dios chũ'uñe'te jachaju pãi cho'osi'e Diopi cuasama'to rua re'omu repanare.

Ûcuachi'a repana cu'ache cho'osi'ere tunoto rua re'omu repanare.

⁸ Repana cu'ache cho'osi'ere ro'ia'ju chini Diopi chũ'uma'to rua re'omu repanare.

Jã'aja'ne tocha jo'kaasomu repau.

⁹ Judíopãi jĩkora'muru chã'tiru pa'ica'niru chuto tuacojñosinarechi'a re'oma'mu jã'a. Judío peonare ùcuachi'a cho'okaimu Dios. “Abrahamre Repauni cuasakuna re'oja'che cho'oku'te cuasacheja'che cuasamu Dios”, chiiu Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'ere cuasaku tochamu chu'u ija'ova. ¹⁰ Abrahamre repau jĩkomu chã'tiro pa'ica'niru chuto tuasirumuchi'a jã'aja'ne cuasamanesi'kua'mu Dios repau'te. Aperumuna repau jĩkochã'tiru chuta'a chuto tuacojñomarumujẽ'e ùcuaja'che cuasasi'kua'mu Dios repau'te. ¹¹ Abraham chuta'a jĩkochã'tiru chuto tuacojñoma'kupi Diore cuasarumu cu'ache cho'oma'kure cuasacheja'che cuasaasomu Dios repau'te. Na'a pa'isirumu jĩkomu chã'tiro pa'ica'niru chuto tuache'te jo'kaasomu Dios repau'te, cho'oku Repau ùcuarepa repau'te paache'te masia'ku chini. Jã'ajekuna judío peona jĩkochã'tiru pa'ica'niru chuto tuacojñomanapi Diore cuasanare ùcuanuko aipãi'ia'iu'mu repau. Abrahamre cuasacheja'che cuasamu Dios repanare, cu'ache cho'omanare cuasacheja'che. ¹² Ûcuachi'a mai judíopãi jĩkochã'tiru chuto tuacojñosina Diore cuasana aipãiu'mu Abraham, chuta'a repau jĩkochã'tiru chuto tuacojñomarumu Diore cuasacheja'che cuasanajejuna.

**Dios Repau'te cuasanare cho'okaija'mu chiisi'e
ùcuarepa cho'okaiche'te kuamu**

¹³ Diopi chũ'uuna na'a pa'isirumu Abrahamna'me repau jojosinajana Diore cuasana cheja pa'inare ùcuanukore re'oja'che chũ'ujanaa'me. Dios ija'che i'kama'mu: “Abrahamre chu'u chũ'usi'e cho'osi'kujekuna cho'okaija'mu chu'u”, chiima'mu Dios. Jã'ata'ni Abrahampi Repauni cuasakuna repau jojosinajanapi chũ'uju paapu chini cho'okaija'mu Dios, re'oja'che cho'oku'te cuasacheja'che cuasaku. ¹⁴ Aperumu Repau chũ'u jo'kasi'e cho'onare Diopi pãi chũ'uñe jo'karu Repau'te cuasana peoche cuasara'ame. Jã'aja'ne peoche cuasato Dios cho'oja'mu chiisi'e jorechu'o pa'ira'am. ¹⁵ Dios Repau chũ'u jo'kasi'ere pãipi jachajuna pe'rukú cu'a-

che cho'osi'e ro'iche chũ'umũ. Pãire Repau chũ'usi'e jo'kamanesi'e pa'ito jachana peora'ame.

¹⁶Aperumũ Dios, “Chũ'ure cuasanarechi'a re'oja'che pa'iche rupũ ïsi-ja'mũ chũ'u”, chiniasomũ. Repau i'kasi'e jorema'ñe rupũ ïsikũ'mũ Dios, ũcuauũko maipi Abraham jojosiñajanapi repau Diore cuasacheja'che cuasanapi judiõpãina'me judiõ peona re'oja'che paapu chini. Mai ũcuauũko aipãija'iu'mũ Abraham, Diore cuasana judiõpãina'me judiõ peona. ¹⁷Ie Diopi i'kakũna asaju tochaasome pãi:

Abraham, mũ'u jojosiña rũa jainũko pa'iju si'avãjupã pa'ijanaa'me, chiniasomũ Dios Abrahamre. Repau'te cuasakũjekũ Abraham Diopi ñato mai aipãiu'mũ. Repau Dios si'ache cho'omasikũ'mũ. Jũnisosinare vasomũ paapu chini. Ŭcuachi'a pãi chuta'a peorũmũ, “Paapu”, chikũna pa'ime chura.

¹⁸Dios repau'te Abrahamre ija'che i'kaasomũ: “Mũ'u jojosiña rũa jainũko pa'iju si'avãjupã pa'ijanaa'me”, chiniasomũ Dios, chuta'a chũi peokũni. Dios i'kasi'e cuasavesacheta'ni cuasasi'kũjekũna chura repau jojosiña si'avãjupã pa'ime. ¹⁹⁻²⁰Cienrepaũsurũmũ pa'ikũji rũa aiva'uta'ni ũcuachi'a repau rũjo Sara aiva'ojekona chũi paacu'ache masikũta'ni ũcuachio jachamaneasomũ. “Dios peore masikũ'mũ”, chũi cuasaasomũ repau. Dios i'kasi'ere jachamaneũna chũi paacu'asinareta'ni Diopi cho'okaiũna chũi paare'oasomũ repanare. ²¹Jachama'ñe, “Dios Repau cho'ora chũiche cho'omasikũ cho'omũ”, chiniasomũ repau. ²²Jã'aja'ñe Abrahampi Dioni cuasakũna, “Repau'te re'oja'chechi'a cho'oku'te cuasacheja'che cuasamũ Dios”. ²³Abrahamre cuasachechi'a tochaakũ chini chũ'ũmanesi'kũaa'mũ Dios Moiserẽ. ²⁴Ŭcuachi'a maire cuasache kũakũ tochasi'kũaa'mũ. Maire Paakũ'te Jesucristo'te jũniso tãcojñosi'kũre vasosi'kũre Diore cuasanare ũcuachi'a re'oja'che cho'onare cuasacheja'che cuasamũ Repau maire. ²⁵Jesucristo mai cu'ache cho'oche'te ro'ikasa chini jũniso tãcojñosi'kũ jo'e vajũraniasomũ, Diopi maini cu'ache cho'omanare cuasacheja'che cuasakũna.

Diona'me re'oja'che pa'iche'te kũamũ

5 ¹Jã'ajekũna maire Jesucristo'te cuasanare Diopi re'oja'chechi'a cho'onare cuasacheja'che cuasakũna Ŭcuauũna'me re'oja'che pa'ime mai. Jesucristoji paakũna pe'ruma'mũ Repau maire. ²Jesucristoji maire jũni ro'ikakũna pojokũ Repau'te cuasanare Dios maire re'onare cho'osi'kũaa'mũ. Cho'okakũna Repau'te re'oja'che ja'me pa'ime mai chura. Ŭcuachi'a mai Dios pa'icheja'che re'oja'che pa'ijachere cuasaju pojoju cha'ame mai. ³Ŭcuachi'a maini cu'ache ti'jñeto pojoju pa'ime mai, maipi Repau'te cuasache'te na'a rũa che'cheju. Pa'ivesache pa'itojẽ'e ũhasoma'ñe Repau'te ũcuasani na'a rũa koka paaju re'oja'che pa'iche na'a rũa che'cheme

mai. ⁴Jā'aja'ñe pa'ivesache pa'itojê'e ũhasoma'ñe Repaũ'te ũcua cuasani rekoñoã na'a re'ojarekoñoã paajanaa'me mai. Maipi re'ojarekoñoã paani maire Dios re'oja'che cho'okaijachere pojoju cha'ajanaa'me mai. ⁵Dios maire re'oja'che cho'okaijache ũcuarepaa'me. Maini cuasaku Repaũ Rekochote mai rekoñoãna raosi'kua'mu, maipi Repaũ maire cuasache'te masia'ju chini.

⁶Ūcuachi'a mai iere masiju Dios maire cuasache masime: Mai chuta'a re'oja'che cho'ovesuju Diore cuherumu, Repaũ chiisirumu tĩ'auna jũni ro'ikaniasomu Jesucristo maire. ⁷Pãiu'te, ũcuarepa cho'oku'teta'ni, "Ikupi vajuu paau; chu'upi chuenisora", chiima'me pãi. Chekurumu rua te'eñoã pãi chekunani rua re'onajejuna oni chuenisocosome, vajuna paaru chini. ⁸Jã'ata'ni Dios maire na'a rua oimu. Repaũ maire oiche ija'che cho'o ñosi'kua'mu Dios: Mai chuta'a cu'ache cho'orumu Jesucristoji mai cu'ache cho'ochete jũni ro'ikaau chini chu'usi'kua'mu.

⁹Jesucristoji chie rao jũni ro'ikaisi'ejekuna maire re'oja'che cho'onare cuasacheja'che cuasamu Dios. Jã'are masiju ũcuachi'a Repaũ maire na'a rua re'oja'che cho'okaijachere masime mai ie: Pãi repana cu'ache cho'osi'e ro'iju paaru chini Repaũ chu'urumu, Jesucristo cho'okaisi'ejekuna ũcuarepa cho'oku maini oiu vati toa sani uuche'te ũsekaija'mu. ¹⁰Aperumu Diore mai cuherumu Repaũ Mamakuji maini jũni ro'ikaau chini raouna Diona'me re'oja'che pa'ime mai chura. Jesucristoji vajurani pa'iu maire si'arumu re'oja'che cho'okaiuna jmamakarujê'e pe'rumaũ cu'ache cho'omaneja'mu maire Dios, Repaũ'te ja'me pa'inaajejuna. ¹¹Ūcuachi'a Jesucristoji cho'okaiuna, Dioni cuasaju rua pojome mai. Maire Paaku Jesucristo jũni ro'ikaisi'ejekuna, Diona'me re'oja'che pa'inaa'me mai.

Adán cu'ache cho'okaisi'ena'me Jesucristo re'oja'che cho'okaisi'ere kuamu

¹²Ija'chea'me: Chareparo pa'isi'ku Adán cu'ache cho'osi'kujeku jũniso-si'kua'mu. Cu'ache cho'osi'e ro'ia'me jũ'iñe. Jã'ajekuna mai aipãiu Adán jojosinajeju cu'ache cho'ojũ ũcuanuko jũnisonachi'aa'me mai. ¹³Adán pa'irumupi vna pãi cu'ache cho'ojũ paniasome, Dios chuta'a Moisere pãipi cho'oa'ju chini chu'umarumu. Jã'ata'ni reparumu cu'ache cho'onareta'ni Moisés chu'usi'e jachasi'e cuasamaneasomu Dios, chuta'a asamanajejuna. ¹⁴Jã'ata'ni Adán jojosina ũcuanuko Dios chu'ũñe Moisés chuta'a asamarumu pa'isina Adán Dios chu'usi'e jachasi'ēja'che jachamanesinata'ni jũnisoasome. Repaũ Adán pãi ũcuanukore cu'ache cho'okaniasomu. Na'a cho'je raisi'kupi Jesucristo pãi ũcuanukore re'oja'che cho'okaniasomu.

¹⁵Adanna'me Jesucristo pãi ũcuanukore cho'okaniasome. Jã'ata'ni ũcuaja'che cho'omaneasome. Adán Dios chu'usi'ere jachaku cu'ache cho'oasomu. Te'eu Repauni jachauna pãi ũcuanuko jũnisme. Jã'ata'ni

Repau Dios maire oiũ chũ'uasomu, Jesucristo te'eũi pãi ũcuanũko cu'ache cho'оче karama'ñe jũni ro'ikaau chini. Ro'ikaicojñosinajejũna maire si'arumu cho'okaimu Dios, maipi re'oja'che paapu chini. ¹⁶Adanna'me Dios ũcuate'e cho'okaimaneasome. Te'eu Adán Dios chũ'usi'ere te'echo jachaũna pãi ũcuanũko cu'ache cho'osi'e ro'ial'ju chini chũ'ujamũ Dios. Pãi ũcuanũko Repau chũ'ũne ruarepañoã jachasinareta'ni maire oiũ ruu cho'okaniasomu Dios, Jesucristoji jũni ro'ikakũna, “Chu'upi ñato re'onajejũna cu'ache ro'iche peomu inare”, chisa chini. ¹⁷Te'eu Adán Repau chũ'usi'ere jachaũna pãi ũcuanũko jũnisonaa'me. Jã'ata'ni Jesucristo Te'eũi maire jũni ro'ikakũna Dios maini oiũ re'oja'che cho'onare cuasacheja'che cuasamu. Ũcuachi'a re'oja'che pa'iche Dios ruu isiche koonapi re'oja'che pa'ijũ Jesucristo pãi ũcuanũkore chũ'urumu Repau'te ja'me chũ'ujanaa'me mai.

¹⁸Jã'ajekũna te'eũi Dios chũ'usi'ere te'echo jachaũna si'avājũpãi repana cu'ache cho'osi'e ro'iche paame. Ũcuaja'che Te'eũi te'echo re'oja'che cho'okakũna si'avājũpãire Repau'te cuasanare Diona'me si'arumu re'oja'che pa'ire'omu, Diopi repanani cu'ache cho'omanare cuasacheja'che cuasakũna. ¹⁹Te'eu Adán Dios chũ'usi'ere jachaũna pãi ũcuanũko cu'ache pa'inaa'me Diopi ñato. Ũcuaja'che Jesucristoji te'eu Dios chũ'usi'ere cho'ouna pãi jainũko re'oja'che pa'ime Diopi ñato.

²⁰Dios re'oja'che chũ'uasomu pãipi Repau chũ'usi'ere jachajũ cu'ache cho'onapi ũcuana jachache'te masia'ju chini. Jã'ata'ni Repau chũ'usi'e jachajũ si'arumu na'a rua cu'ache cho'onareta'ni ũcuanani oiũ na'a rua re'oja'che cho'okaisi'kua'mũ Dios. ²¹Pãi ũcuanũko cu'ache pa'ijũ jũnisome. Jã'ajekũna maini oiũ jũni ro'ikaau chini Maire Paaku Jesucristo'te raosi'kua'mũ. Re'oja'che cho'onare cuasacheja'che cuasaku mai jũnisosirumu Repau pa'ichejana saja'mũ maire, si'arumu ja'me paapu chini.

Jesucristo'te jovosinajejũ cu'ache cho'oma'ñe re'oja'che pa'imasiche'te kuumũ

6 ¹Pãi chekũna ija'che i'kacosome: “Jã'aja'ñe pa'ito cuhama'ñe ũcu cu'ache cho'oũu mai, Diopi maini oiũ na'a re'oja'che cho'okaau”, chiicosome. ²iJã'aja'ñe cuasache rua cu'amũ! iJã'aja'ñe pa'imaneñu! Cu'ache cho'оче ũhasosinaa'me mai. Chura Diopi cho'okaũna cu'ache cho'oma'ñe pa'ire'omu maire. Re'oja'che pa'imasinata'ni, ¿jo'e cu'ache cho'ojũ pa'ijanaa'ñe mai? ³Ie masime musanũkona: Aperumu pa'isi'e jo'kaso Jesucristoni, “Chu'ure paajũ'ũ”, chini Ũcuauñi jovo, Ũcuauña'me jũ'isinaja'ñe pa'ijũ okoro'vecojñosinaa'me mai. ⁴Maire Jesure jovosinare Ũcuauji jũni ro'ikakũna mai rekoñoã cu'ache cho'ouache sējokaisi'kua'mũ Dios, Jesure jũnisouna tãsi'eja'che. Okoro'vecojñosinajejũ jũniso tãcojño jo'e vajũraisinaja'ñe pa'ime mai. Ũcuachi'a Dios peore Masiũjekũ Jesure

jūnisisi'kure vasosi'eja'che mai rekoñoã re'ojarekoñoã care'vakaisi'kua'm, maipi mama pa'ijũ re'oja'che paapũ chini.

⁵Maipi Jesucristoni jovo mai aperũũ pa'isi'e jo'kasosinaa'me. Jã'aja'ñe cho'osinajeũ Ũcuauña'me jūnisosinaja'ñe pa'ime mai. Repaũ jūniso tãcojñosi'kupi jo'e vajurakũna mai rekoñoã care'vasirekoñoãre paajũ jūni vajuraisinaja'ñe mama pa'ime mai. ⁶Ie ũcuachi'a masime mai: Jesucristo maire jūni ro'ikaisi'kũjekũ Ũcuauña'me jū'isinaja'ñe pa'ijũna maire vati paasinare tuasi'kua'mũ, maipi cu'ache cho'oma'ñe paapũ chini. Jesucristoji jã'aja'ñe cho'oũna cu'achechi'a cho'omasisina chura re'oja'che pa'imasime mai. ⁷Pãi chekũnare paajũ chũ'ũna repaũ koo paacojñonapi jūnisoru jo'e paacu'amũ. Ũcuaja'che maipi Jesucristona'me jū'isinaja'ñe pa'ijũna vatipi maini ũcuamakarũ paauña chura Diopi cho'okaiũna re'oja'che pa'imasijũ cu'ache cho'omanaa'me mai.

⁸Mai Jesucristona'me jū'isinaja'ñe pa'ijũ iere masime: Repaũji vajũjekũna Ũcuauña'me si'arũũ re'oja'che pa'ijanaa'me mai. ⁹Ũcuachi'a iere masime mai: Jūni vajuraisi'kũjekũ jo'e jū'imaneja'mũ Repaũ. Jūnisoche jo'e peomũ Repaũ'te. ¹⁰Pãi cu'are peore jūni ro'ikaisi'kũjekũna jo'e jū'iñe peomũ Repaũ'te. Jūni vajurani pa'iu Dioni re'oja'che cho'okaiũ pa'imũ Repaũ. ¹¹Ija'che cuasajũ'ũ musanũkona: Jesucristo cho'okaisi'ejekũna jūnisosina pa'icheja'che pa'ijũ cu'ache cho'oma'ñe pa'inaa'me musanũkona. Ũcuachi'a musanũkona Jesucristo jūni vajurani pa'iu Diore re'oja'che cho'okaicheja'che vajuraisinaja'ñe pa'ijũ Diore re'oja'che cho'okaiũ pa'ime.

¹²Icheja chejachi'a pa'ire'oca'nivũãre paajũna maire te'eñoã chuta'a cu'ache cho'oũamũ. Jã'ajekũna musanũkonare, Diore re'oja'che cho'okaiũ pa'inare cu'ache cho'oũatojẽ'e cho'omairo pa'ijũ'ũ, chiimũ chũ'ũ. Cu'ache cho'ona re'oja'che cho'ovesũjũ repaũre uachechi'a cho'omasinaa'me. ¹³Musanũkonapi cu'ache cho'omaneũ chini peore meñe ũsejũ'ũ, cu'ache cuasajũ cho'oũache peore. Musanũkona ca'nivũãna'me rekoñoã Dioni ĩsijũ'ũ, Repaũji cho'okaiũna re'oja'che paũũ chini. Jmamakarũjẽ'e cu'ache cho'omairo pa'ijũ jūni vajuraisina pa'icheja'che mama pa'ijũ Dioni re'oja'che cho'okaiũ pa'ijũ'ũ. ¹⁴Dios musanũkonare re'oja'che cho'okaimũ, re'oja'chere cho'omasijũ cu'ache cho'oma'ñe paapũ chini. Aperũũ musanũkona Dios pa'ichejana saũũ chini Repaũ chũ'ũ jo'kasi'e rũa cho'oju pa'isinaa'me. Jã'ata'ni chura jã'aja'ñe cho'oche chũ'ũma'ñe, rupũ musanũkonare oiũ cho'okani cu'ache cho'osi'e jo'e cuasamaneja'mũ Repaũ.

Re'oja'che cho'omasiche'te kuamũ

¹⁵Jã'aja'ñe pa'ito, Diopi maini oiũ mai cu'ache cho'oche'te jo'e cuasamaũna Repaũ aperũũ chũ'ũ jo'kasi'e cho'omanata'ni, ĩcu'ache cho'ojanaa'ñe mai? iPãaũ! iCu'ache cho'omaneũ mai! ¹⁶Ie masime musanũkona: Musanũkonare ja'me pa'ikũji chekũni, “Chũ'ũre paajũ'ũ;

mũ'ũ chiichechi'a cho'okasa", chini repau'te paaku chũ'ũñechi'a cho'oku pa'ija'mũ repau. Jã'ata'ni jã'aja'ñe i'kato repau'te cho'oũache cho'ocu'aja'mũ. Diore jã'aja'ñe i'kanata'ni re'oja'che pa'ime, "Chũ'ũre paajũ'ũ; mũ'ũ chiichechi'a cho'okasa", chiina. Ūcuaja'che musanũkonapi cu'ache'te cho'ojũ re'oja'che cho'oche cavesũsoru re'oja'che cho'oũanareta'ni cho'ocu'aja'mũ, musanũkonare vatipi paakũna. Jã'aja'ñe cho'onare cuhekũ sējomũ Dios. Aperũmũ musanũkona Dios pa'ichejana saũu chini Repau chũ'ũ jo'kasi'e rũa cho'ojũ pa'isinaa'me. Jã'ata'ni chura jã'aja'ñe cho'oche chũ'ũma'ñe rupũ musanũkonani oiũ re'oja'che cho'okani cu'ache cho'osi'e jo'e cuasamaneja'mũ Repau. ¹⁷Iere cuasaku Diore, "Re'orepamũ", chiimũ chũ'ũ: Aperũmũ musanũkonare vatipi paasi'kua'mũ. Jã'ata'ni musanũkonare pãipi Dios chũ'o re'oja'chere che'chojũna asa chẽa pojojũ Diopi cho'okaiũna peore cho'ojũ pa'inaa'me. ¹⁸Diopi cho'okaiũna vati musanũkonare paasi'kũpi teana jũũ'isi'kua'mũ. Chura musanũkona Dios neenajejũ Repau chiichechi'a cho'oũu chiime. ¹⁹Ie asamasire'oche kũamũ chũ'ũ musanũkonare na'a rũa asa masia'jũ chini: Aperũmũ musanũkona cu'ache cuasajũ cu'achechi'a cho'ojũ si'arũmũ na'a rũa cu'ache cho'ojũ pa'isinaa'me. Chura re'oja'chechi'a cho'oũu chini musanũkona ca'ni-vũãna'me rekoñoã Dioni ïsijũ'ũ, Repauji cho'okaiũna re'oja'che cuasajũ si'arũmũ na'a re'oja'che cho'ojũ paũu chini.

²⁰Musanũkonare vati paarũmũ re'oja'che cho'ochejẽ'e cuasamane-sinaa'me. ²¹Aperũmũ musanũkonare uachechi'a cho'ojũ pa'isinaa'me, "Jã'aja'ñe cho'oni'te pojojanaa'me mai", chini cuasajũ. Jã'ata'ni musanũkona chura reparũmũ cho'osi'ere cuasani vajuchũjũ pojoma'me. Aperũmũ musanũkona cho'osi'ejã'che cho'onare cuhekũ sējomũ Dios. ²²Jã'ata'ni chura Jesucristo cho'okaisi'ejekũna Dios neenajejũ vatipi jũũkũna si'arũmũ na'a rũa re'oja'che cho'ojũ Diona'me si'arũmũ re'oja'che pa'ijanaa'me musanũkona. ²³Maire cu'ache cho'onare cuhekũ sējomũ Dios, mai cu'ache cho'osi'e ro'i. Jã'ata'ni Maire Paaku'te Jesucristo'te jovosinare Diopi rupũ cho'okaiũna Ūcuũna'me si'arũmũ re'oja'che pa'ijanaa'me mai.

**Dios aperũmũ chũ'ũ jo'kasi'ere Jesucristo'te
jovosinapi cho'oma'to ro'iche peomũ**

7 ¹Asarepajũ'ũ, chũ'ũ majapãi. Dios chũ'ũsi'e masime musanũkona. Ūcuaja'che masime ie: Pãi vajũna cheja pa'irũmũna, Dios chũ'ũsi'ere cho'oma'to cu'amũ. Jũ'isirũmũ cho'oma'ñea'me jã'a. ²Ija'chea'me. Ija'che kũamũ Dios chũ'ũñe: Romio umũu'te vejani repau jũnisorũmũjatu'ka umũ pa'imo. Repau jũnisoruta'ni umũ peoo'mo. Te'eo pa'imo repao. ³Repao ãjũ jũnisosirũmũna chekũni umũu'te vejani Diopi ñato cu'ache cho'oma'mo. Jã'aja'ñe cho'oni Dios chũ'ũñe jachama'mo repao. Jã'ata'ni ãjũ chuta'a vajũũ pa'itona chekũni umũu'te pani Diopi ñato cu'ache cho'omo repao.

⁴Jā'aja'ñe pa'imũ maire. Diopi chũ'ũũna Moisés tocha jo'kasi'e ũjũja'ñe pa'isi'kua'mũ maire. Jā'ata'ni Jesucristo'te jovosinajeju Ũcuaũna'me jũ'isinaja'ñe pa'ime mai. Jũnisosinaja'ñe pa'ijũna Moisés tocha jo'kasi'e mai ũjũja'ñe pa'ima'mũ chura. Jā'ajekũna aperũmu Repau chũ'ũũna tochasi'e peore cho'oma'to ro'iche peomũ. Jesucristo jũni vajũraisi'kupi paamũ maire, Dioni si'arũmu na'a rua re'oja'che cho'okaiju paapu chini. ⁵Aperũmu mai cu'arekoñoãre paaju cu'ache cho'ouakũna cu'achechi'a cho'osinaa'me. Jā'ajekũna Dios cho'omanejũ'u chiisi'eta'ni asasinajeju ũcuare cho'ouakũna cho'osinaa'me mai. Si'arũmu na'a rua cu'ache cho'ojũ pa'isinaa'me. Jā'aja'ñe cho'ojũ vati toana saira'asinaa'me mai. ⁶Aperũmu Diopi chũ'ũũna Moisés tocha jo'kasi'e peore cho'omanerena rua cu'asi'kua'mũ maire. Jā'ata'ni chura Jesucristoni cuasaju jovosinajeju Ũcuaũna'me jũ'isinaja'ñe pa'iju Repauji chũ'ũũna Moisés aperũmu tocha jo'kasi'e peore cho'omanareta'ni maini oiu re'oja'che cho'okaimũ Repau. Chura Jesucristo chẽa paanajeju, Dios Rekochoji cho'okaiũna mamarekoñoãre paaju cho'oche cho'okaime mai Repau'te.

Jesucristo'te cuasanata'ni ũcua rekoñoã cu'ache paache'te kuamũ

⁷Jā'aja'ñe pa'ito, ¿Diopi chũ'ũũna Moisés tocha jo'kasi'e cu'aku? iCu'ama'mu! Jā'aja'ñe i'kama'kua'mũ chu'u. Moisés tocha jo'kasi'ere peoni chu'u rekocho cu'ache pa'iche vesura'amũ chu'u. Jā'are ñaku che'chesi'kua'mũ chu'u. Ija'chea'me: Moisés tocha jo'kasi'epi, “Chekũna neemajñaruãre tua paauache ñamanejũ'u”, chiima'to chu'ure tua paauache vesura'asi'kua'mũ chu'u. ⁸Chu'ure, cu'ache cho'oneekũjekũna, “Jā'are cho'omanejũ'u”, chiito na'a rua cho'ouasi'kua'mũ. Chekũna neemajñaruã ũcuauamajñaruã paauasi'kua'mũ chu'ure. Chũ'ũmanesi'e pa'ito jachamanera'asi'kua'mũ. ⁹⁻¹⁰Aperũmu Dios chũ'usi'e chu'u vesurũmu, “Re'oku'mũ chu'u”, chini pojoku cuasasi'kua'mũ. Jā'ata'ni Dios chũ'usi'e che'chesirũmu masakuta'ni cho'ocuhekũ jachasi'kua'mũ chu'u. Jā'arũmupi jachakũna cuhekũ sējosi'kua'mũ Dios chu'ure. Dios maire jā'aja'ñe cho'oma'ñe paapu chini chũ'usi'kua'mũ, maipi Ũcuaũna'me re'oja'che paapu chini. Jā'ata'ni chu'upi Repau chũ'usi'ere asa jachakũna cuhekũ sējosi'kua'mũ chu'ure. ¹¹Dios chũ'u jo'kasi'ere asani, cu'arekocho'te paaku rũhiñe cuasamaũ ija'che cuasasi'kua'mũ chu'u, vatipi jorekũna: “Dios chũ'usi'e cho'oma'to ũcua re'oja'mũ chu'ure”, chini Repau chũ'usi'e jachasi'kua'mũ chu'u. Jachakũna Dios chu'ure cuhekũ sējosi'kua'mũ.

¹²Dios chũ'u jo'kasi'e cu'ama'mũ. Rua re'omũ. Re'oja'chere che'chomũ. ¹³Jā'aja'ñe pa'ito, Dios chu'ũni cuhekũ sējoñe'te kuakũ, ¿Repau aperũmu chũ'u jo'kasi'e chu'ure cu'ache cho'oku? iPāamũ! iJā'aja'ñe i'kama'kua'mũ chu'u! Ija'chea'me: Chu'u cu'achechi'a cho'omasiche'te chu'upi masia'kũ chini re'oja'che chũ'usi'kua'mũ Dios. Cu'ache cho'oku chu'u rekocho cu'ache pa'iche masicuhamũ chu'u, Dios chũ'usi'e re'oja'chere asani.

¹⁴Iere masime mai: Moisés tocha jo'kasi'e Dios Rekochoji chũ'usi'ea'me, maipi Repau chiiche re'oja'che cho'ojũ paapũ chini. Chũ'ata'ni chũ'ũre cho'ũache'te cho'okũ vati chũ'ũñe cho'okũ'mũ. ¹⁵Vesumũ chũ'ũ cho'oche. Chũ'ũre cho'ũache re'oja'che cho'oma'kũa'mũ. Chũ'ũ cho'ocuheche'ta'ni cu'ache cho'okũ'mũ. ¹⁶Chũ'ũ cu'ache cho'oche'te cuhekũjekũ iere masimũ chũ'ũ: Moisés tocha jo'kasi'e jã'aja'ñe cho'oche'te ñsechejekũ rũa re'oja'imũ. Ũcuarepare chũ'ũmũ. ¹⁷Chũ'ũ cu'ache cho'oche chũ'ũre cho'ũachema'mũ. Cu'ache cho'ocuhemũ chũ'ũ. Jã'ata'ni chũ'ũ rekocho chuta'a cu'ache pa'iũ chũ'ũni cu'ache cuasokũna jã'aja'ñe cho'omũ chũ'ũ. ¹⁸Iere masimũ chũ'ũ: Chũ'ũchi'a te'eũ pani jmamakarũjẽ'e re'oja'che pa'ima'mũ, chuta'a chũ'ũ rekocho cu'ache paakũ. Rũa re'oja'che cho'ora chiikũ'teta'ni cho'ocu'amũ chũ'ũre. ¹⁹Re'oja'che cho'ora chinijẽ'e cho'oma'mũ chũ'ũ. Cu'ache cho'omanera chini ũcua cho'omũ chũ'ũ. ²⁰Chũ'ũpi cu'ache cho'oche'te cuheto chũ'ũre cho'ũama'ñea'me. Chũ'ũ rekocho chuta'a cu'ache pa'iũ chũ'ũni cu'ache cuasokũna jã'aja'ñe cho'omũ chũ'ũ.

²¹Si'arumũ ija'che pa'ikũ'mũ chũ'ũ: Re'oja'che cho'ora chiikũta'ni ũcua cu'ache cho'okũ'mũ chũ'ũ. ²²Diopi chũ'ũũna Moisés tocha jo'kasi'ere chũ'ũ rekochoji rũa chiiũ cho'ora chiimũ chũ'ũ. ²³Jã'ata'ni chũ'ũ rekocho chuta'a cu'ache pa'iũna jachakũ cu'ache cho'omũ chũ'ũ. Si'arumũ chũ'ũ rekocho cu'ana'me rũa cavamũ. Cu'api cajejanisouũna re'oja'che cho'ocu'amũ chũ'ũre. ²⁴iRũa cu'amũ chũ'ũva'ũre! Cu'achi'a cho'okũjekũna Dios chũ'ũre cuhekũ sũjoja'mũ. ¿Neepi chũ'ũre cho'okaijanaa'ñe? Rũa oimũ chũ'ũ. ²⁵iJã'ata'ni cho'okaikũ pa'imũ! Diopi chũ'ũũna Maire Paakũ Jesucristoji cho'okaĩmũ chũ'ũre. Jã'ajekũna rũa pojokũ Diore, “Re'orepamũ”, chiiũ pa'imũ chũ'ũ.

Chũ'ũ i'kasi'e ija'chea'me: Chũ'ũ rekocho Dios chũ'ũñe peore cho'ora chiimũ chũ'ũ. Jã'ata'ni Diopi cho'okaima'to chũ'ũ rekocho chuta'a cu'ache pa'iũna cho'ocu'aja'mũ chũ'ũre.

Dios Rekochoji cho'okaiũna re'oja'che pa'iche'te i'kamũ

8 ¹Jã'ajekũna chura Jesucristo chẽa paanare Diopi, “Re'onaa'me ina”, chiiũna, cu'ache cho'osi'e ro'iche peomũ. ²Aperumũ chũ'ũre cu'achechi'a cho'omasikũna cuhekũ sũjosi'kũa'mũ Dios. Churata'ni Jesucristo cho'okaisi'ejekũna Ũcuauũni cuasakũ jovouũna Dios Rekochoji cho'okaiũna Ũcuauũna'me re'oja'che ja'me pa'imũ chũ'ũ. ³Dios maire re'oja'chere chũ'ũsi'kũa'mũ, maipi re'oja'che cho'ojũ Ũcuauũna'me paapũ chini. Jã'ata'ni maire re'oja'che cho'ocu'asi'kũa'mũ, vatipi maini paakũna. Jã'aja'ñe pa'inani Dios Repau Mamakũ'te raosi'kũa'mũ, mai cu'ache cho'onaja'iũta'ni jmamakarũjẽ'e cu'ache cho'oma'ñe pa'iũ mai cu'are jũni ro'ikaau chini. Diopi chũ'ũũna mai cu'are Jesupi jũni ro'ikakũna maire pe'ruche cuhasosi'kũa'mũ Dios. Jã'ajekũna chura maire Repau'te ja'me re'oja'che

pa'ire'omu. ⁴Jā'aja'ñe Dios maire cho'okaisi'kua'mu, mai te'ena meñe cu'ache cuasaju cho'ochete cho'oma'ñe pa'iju, Ūcuau Rekochoji cho'okaiuna Repau chũ'ũñe'te cho'ojũ paapu chini.

⁵Pāi repana rekoñoa cu'ache cuasachechi'a cho'ona repanare uachechi'a cuasaju cho'ome. Pāi Dios Rekocho chũ'ũñe'te cuasaju cho'onata'ni Dios chiiche'te cuasaju cho'ome. ⁶Pāi repana rekoñoa te'ena cu'ache cuasaju cho'onare cuhekũ sējomũ Dios. Dios Rekocho chiiche cuasaju cho'onata'ni Repauna'me si'arumu re'oja'che pa'ijanaa'me. ⁷Repanare cu'ache cho'ouachechi'a cuasana Dioni cuheju Repau chũ'ũñe cho'oma'me. Chekũrũ Repau chũ'ũñe cho'oñũ chiitojẽ'e ūcu cho'ocu'ara'amũ repanare. ⁸Pāi repana rekoñoa cu'ache cuasachechi'a cho'ona repanare uachechi'a cho'ojũ Diore pojovesũme. Jā'ajekũna repanare pojoma'mũ Dios.

⁹Musanukonata'ni, Jesucristo chēa paanajeju Dios Rekocho'te paaju Repau chiiche'te cuasaju musanukona cu'ache cuasache cho'oma'me. Pāi Dios Rekocho peonata'ni Jesús neenama'me. ¹⁰Musanukonare cu'ache cho'ojũna cuhekũ sējosi'kua'mũ Dios. Jā'ata'ni Jesucristo'te jovosinajeju Ūcuauuna'me jũ'isinaja'ñe pa'ijũna Diopi musanukonani cu'ache cho'omanare cuasacheja'che cuasakũna Ūcuauuna'me re'oja'che pa'ire'omu musanukonare chura. ¹¹Ūcuachi'a Jesure jũniso tācojñosi'kure Vasosi'kũ Dios Rekochoji ja'me pa'iu cho'okaija'mũ musanukonare, jũnisosirũmũ vajurani mamaca'nivũare koo paaajũ chini.

¹²Asarepajũ'u, chũ'u majapāijana. Dios Rekochoji ja'me pa'imũ maire. Jā'ajekũna maire cho'ouache cu'ache cho'ojũ pa'imaneñũ mai. ¹³Musanukonare uachechi'a cuasaju cho'ojũ pa'ito cuhekũ sējoja'mũ Dios. Jā'ata'ni Dios Rekochoji cho'okaiuna musanukonare cu'ache cho'ouache'te jo'kasoni Diona'me si'arumu re'oja'che pa'ijanaa'me musanukona.

¹⁴Dios Rekocho chũ'ũñe cho'ona ūcuauũko Dios chĩia'me. ¹⁵Musanukona Jesucristo'te jovorũmũ Dios Repau Rekocho'te ĩsisi'kua'mũ, musanukonapi, “Repau chĩia'me mai”, chijũ masia'jũ chini. Aperũmũ cu'achechi'a cho'omasisinaa'me musanukona. Churata'ni Repau chĩijeju re'oja'che pa'imasime. Jā'are masijũ vajuchũma'me musanukona, cu'ache cho'osi'e ro'imanejanajeju. Repau Rekochoji cho'okaiuna, Repau chĩijeju, “Ja'kũ”, chiime musanukona Repau'te. ¹⁶Repau Rekochoji mai rekoñoana kuakũna, “Dios chĩia'me mai”, chiime. ¹⁷Repau chĩijejũna Dios rũa re'oja'che ĩsija'mũ maire, mai a'chũre Jesucristo'te ĩsisi'ēja'che. Icheja cheja pa'irũmũ Dios chĩijeju mai a'chũ Jesucristo cu'ache cho'ocojñosi'ēja'che cho'ocojñome mai. Na'a pa'isirũmũta'ni Repau pa'ichejana sani Repau pa'icheja'che re'oja'che pa'ijanaa'me mai.

Dios maire si'ache re'oja'che ĩsijachere kuamũ

¹⁸Chura sumava'na pa'ime mai cu'ache cho'onajeju. Na'a pa'isirũmũta'ni Dios maire chekũna ñajũ'te re'oja'chechi'a pa'inare cho'oja'mũ. Re'oja'che

pa'ijuna Dios maire rua pojoja'mu. Jã'ajekuna irumu pa'iche cuasama'ne na'a pa'isirumu pa'ijachere cuasaku pojomu chu'u. ¹⁹“Reparumu na'mi ti'aa'ku”, chiiju cha'ame ucuanuko Dios cho'osina, Repau chi pa'ijachere masinu chini. ²⁰Pãipi cu'ache cho'orena Dios chũ'usi'e cu'ache si'ache pa'imu chura. Peore si'asoché pa'imu. Jũ'i'ne pa'imu. Ñaña'ne pa'imu. Rupũ pa'ima'mu jã'a; Dios chũ'usi'ea'me, pã cu'ache cho'osi'e ro'i. Repau chiisirumujatu'ka jã'aja'ne pa'ija'mu icheja cheja. ²¹Jã'ata'ni na'a pa'isirumuna Repau chũ'usi'e cu'ache peore sêjoja'mu Dios. Si'asoché peoja'mu. Jũ'i'ne peoja'mu. Ñaña'ne peoja'mu. Re'oja'chechi'a pa'ija'mu. Dios Repau chi re'oja'chechi'a pa'inare cho'orumuna Repau cho'osi'e peore si'ache re'oja'che care'vasoja'mu. ²²Dios chũ'usi'e cu'a peore irumujatu'ka ucu cu'amũ, romio'te chi jñaapi'rako'te asicheja'che. Jã'are masime mai. ²³Ūcuachi'a mai rekoñoãre Dios Rekochoji apecare'vakuna reparumupi na'mi ti'aa'ku chini cha'ame mai, chuta'a cu'ache pa'iju oiju. Reparumu Dios maire Repau chi re'oja'chechi'a pa'inare cho'oja'mu. ²⁴⁻²⁵Maire re'oja'chechi'a pa'inare Dios cho'ojachere cuasaju Jesucristoni jivosinaa'me mai, Ūcuana'me si'arumu re'oja'che pañu chini. Re'oja'chechi'a pañu chini cha'ame mai, rekoñoãpi chuta'a cu'ache pa'ina. Mai chuta'a paa ñama'ñejekuna cha'ame mai. Pã repana paa ña'ne cha'ama'me. Diopi cho'okaiuna pojoju cha'ame mai.

²⁶Ūcuachi'a pa'ivesunare Dios Rekochoji cho'okaimu maire. Mai rekoñoã cuasache'te maipi Dioni kuavesuto Repau Rekochoji kuakaimu maire. Mai chu'opi Diore sêevesuche Repau Rekochoji sêekaimu. ²⁷Dios mai rekoñoã pa'iche masimu, ūcuachi'a Repau Rekocho cuasache. Jã'ajekuna Repau Rekocho Diorechi'a asare'ochéji Repau chiiche'te sêekaimu maire Repau chëa paanare.

**Dios Repau'te cuasanare maire re'oja'che
cho'okaija'mu na'a rua pa'imasia'ju chini**

²⁸Iere masime mai: Re'oja'che paapu chini Dios chëasinare Repau'te cuasanare maire si'ache ti'ljñe'ne Repau cho'oché'me, maipi si'arumu na'a rua re'oja'che pa'imasia'ju chini. ²⁹Maire teana apereparumuna masicojñonare ija'che i'kaasomu Repau: “Repana chu'u Neeku pa'icheja'che re'oja'che paapu. Chu'u Chi charo cakujeku chu'ure cuasana ucuanuko majaa'chu paa”, chini cuasaasomu Dios maire. ³⁰Apereparumuna maire masiku chëasi'kua'mu Dios. Maire Repau chëasinare cu'ache cho'omana cuasacheja'che cuasamu. Jã'aja'ne cuasacojñonajekuna re'oja'chechi'a pa'inare cho'oja'mu Repau maire, Repau Mamaku pa'icheja'che re'oja'che paapu chini.

³¹Jã'are masiju ija'che cuasame mai: Maini Diopi oiu maire cuhenare cajejaimu. ³²Repa Mamaku'te ũsema'ne rupũ isisi'kua'mu, maini

ũcuaukore jũni ro'ikaau chini. Mamaku'te ũsema'ñe ĩsisi'kujeku ũcuachi'a ũsema'ñe re'oja'chere si'ache rupũ ĩsija'mũ Repau maire. ³³Diopi maini cu'ache cho'omanare cuasacheja'che cuasakũna maire Repau chẽasinajejũna chekũna mai pa'iche ña cuhejũ cu'ache i'kacheta'ni asamaneja'mũ Repau. ³⁴Diopi maire, “Re'onaa'me ina”, chiito, ĩneepi maire, “Cu'ache cho'osinaa'me ina”, chiijanaa'ñe? Jesucristo maire jũni ro'ikani jo'e vajurani pa'iu Diore kueñe ujaŷũtu cakã'kore ñu'iu s̃eekaimũ maire. ³⁵Jesucristo jmamakarujẽ'e cuhama'ñe cuasamũ maire. Maire ruarepa-ñõã cu'ache cho'ocojñoto oimũ Repau. Maire cu'ache si'arũmũ ti'jñeto oimũ Repau. Maipi Repauni cuasajũna pãipi maini cu'ache cho'oto oimũ. Aũ peova'na pa'ito oimũ Repau. Maipi chũova'na pa'ijũ kãña peoto oimũ. Maire asivajuchũache pa'ito oimũ Repau. Pãipi maini vanisoũ chiitojẽ'e oimũ Repau maire. ³⁶Ija'che kũamũ Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e:

Mũ'ũni cuasajũna chũkũna'te pãi si'arũmũ vanisõũ chiime.

Ovejawa'nare vanisõjava'nare cuasacheja'che cuasajũ chũkũna'te ruã cu'ache cho'ome repa,

chiimũ. ³⁷Jã'aja'ñe cho'ocojñonata'ni, Diopi maini oiũna Jesucristo cho'okaisi'ejekũna Repauji cho'okaiũna kokana cava cajejaicheja'che maipi Repau'te cuasache'te ũhamapũ na'a ruã re'oja'che pa'ime mai. ³⁸⁻³⁹Iere masimũ chũ'u: Jesucristo chẽa paanajejũna Dios maire ruã chiimũ. Maipi jũnisoto ũcua cuhama'ñe cuasamũ Repau maire. Maipi ruã jeerũmũ vajũna pa'itojẽ'e ũcua cuhama'ñe cuasamũ Repau maire. Angeleji ũseũ chiitojẽ'e, cuhama'ñe cuasamũ. Chekurũmũ vatipi ũseũ chiitojẽ'e, cuhama'ñe cuasamũ maire. Pãi chũ'ũnapi ũseũ chiitojẽ'e, cuhama'ñe cuasamũ Repau. Chura cho'ochena'me na'a pa'isirũmũ cho'ojachejẽ'e, cuhama'ñe cuasamũ. Jesucristo chẽa paanajejũna Dios maire cuhama'ñe cuasamũ, maipi cũnaũmũ pa'ito ũcuachi'a cheja pa'itojẽ'e. Cuhama'ñe cuasamũ Repau maire Repau cho'osina te'eujẽ'e jujama'ñe ũseũ chiitojẽ'e.

Dios Israel jojosinare chẽa paache'te kũamũ

9 ¹Jesucristo neekujeku jorema'ñe ũcuarepare i'kamũ chũ'u. Ũcuaja'che Dios Rekochoji chũ'u rekochoa kũakũna ũcuarepare kũamasimũ chũ'u. ²Chũ'u majapãire chũ'u rekochoji judiõpãire si'arũmũ oiũna ruã sũma'mũ chũ'ũre. ³Chũ'ũre cho'ore'oto Jesucristo'te ja'me pa'ima'ñe vati toa sani uukũ repa cu'ache cho'osi'e ro'ikũ pasa chiira'amũ chũ'u, chũ'u majapãipi Ũcuauña'me paapũ chini. ⁴Mai judiõpãi aipãire Israel jojosinajejũna Moisés pa'irũmũ Repau chĩ paapũ chini chẽa ja'me pa'iu ruã Miakujĩ ija'che i'kaasomũ Dios: “Musanũkonapi chũ'u chũ'ũñe'te cho'oto ja'me pa'iu cho'okaija'mũ chũ'u”, chiniasomũ Dios. Repau chũ'ũñe'te tochaa'kũ chini chũ'ũasomũ Dios Moiserẽ, tocha paakũ repauni che'-

chokuna asa chēa pa'imasia'jū chini. Repau vu'ena chi'i Repauni pojoche jo'kaasomu. Repanare Repau cho'okaijache kuaasomu Repau Dios mai judío aipāi. ⁵Israel mamachīi chukuna aipāia'me. Ūcuaja'che Cristo, pāiū ainee Israel jojocojñosi'kua'mu. Ūcuajji Cristo Dioa'mu. Peore chū'ukujeku si'arumu pojocojñoku'mu Repau. Jā'aja'ñe paau.

⁶Dios Repau i'kasi'e jorema'ñe Israelpāi cho'okaimu. Jā'ata'ni ūcuanuko Israel jojosina Diopi ñato repana rekoñoā Israelpāirepama'me. ⁷⁻⁹Ija'chea'me: Abraham jojosina ūcuanukore chēama'mu Dios. Abrahamre ija'che i'kaasomu Dios: “Jo'e ūsurumu chu'u jo'e rani ñato chīire paaja'mo Sara”, chiniasomu. Dios i'kasi'ku jojosina Dios chēasinachi'aa'me, Sara mamaku jojosina. Abraham jojosina aineesina ūcuanuko Dios chēasinachi'ama'me. Ūcuachi'a Dios ija'che i'kaasomu repau'te: “Mu'u jojosina ūcuanukore chēama'ñe Isaac jojosinarechi'a chēa paaja'mu chu'u”, chiniasomu Dios Abrahamre.

¹⁰Jā'ata'ni Isaac jojosina ūcuanuko Dios chēasinama'me. Repau rūjo Rebeca chīi teana ka'chanare jñaasomo, mai aipāi Isaac chīi, Esauna'me Jacob. ¹¹Chuta'a repanare jñaamarumu repana cu'achejē'e cho'oma'ñe re'oja'chejē'e cho'omarumu repau cho'ojache cuasama'kuta'ni Repau'te uache cho'ora chini Jacobni chēasomu Dios. “Repau aineesirumu soija'mu chu'u repau'te, chu'u neeku paau chini”, chiniasomu Dios. ¹²Jā'aja'ñe cho'ora chini puka'kore Rebeca'te ija'che i'kaasomu Dios: “Cho'jeu pa'ijau majaa'chuni chū'ujajamū”, chiniasomu. ¹³Na'a pa'isirumu Diopi i'kauna ija'che tocha jo'kaasome pāi: “Jacobni chiiū Esaureta'ni chēacuhesi'kua'mu chu'u”, chiniasomu Dios.

¹⁴Jā'ajekuna, ¿“Jā'aja'ñe cho'oku ūcuarepa cho'omanesi'kua'mu Dios”, chiiche mai? iPāame! iJā'aja'ñe i'kamanaa'me mai! ¹⁵Moisere ija'che i'kaasomu Dios: “Chu'ure uanarechi'a oija'mu chu'u”, chiniasomu. ¹⁶Dios Repau'te oīuanarechi'a oīu chēamu. Jā'ajekuna pāi, “Dios chū'ūñe'te cho'oja'mu chu'u, Diopi chu'uni chēaa'ku chini”, chiiū cuasana ūcuarepa cuasamanaa'me. ¹⁷Aperumu tochasi'e Dios chu'o Repau chiiche cho'ora chini Repau'te uanare chēañe'te ija'che kuamu:

Egipto canare chū'ukū'te ija'che i'kaasomu Dios, Israelpāi cu'ache cho'okū'te:

“Chu'upi mu'ure pāi chū'ukū'te jo'kasi'kua'mu, mu'upi repanare cu'ache cho'okuna

chu'upi re'oja'che cho'okaiuna chu'u cho'omasiche'te pāipi masia'jū chini,

ūcuaja'che pāi si'achejñaruā pa'ina chu'u pa'iche'te asa masia'jū chini”, chiniasomu Dios repau'te,

chiimu. ¹⁸Jā'ajekuna Dios Repau'te oīuanare oimu. Ūcuaja'che Repau'te oīuamanare cu'ache ti'jñeñe cho'omu, repanare uache cu'ache cho'ojū Repauni na'a ruu cuheal'jū chini.

¹⁹Chekurumu mu'u chu'ure ija'che sēemu: “Jā'aja'ñe pa'ito, ¿je'se pa'iuna pāi'u'te, 'Cu'ache cho'omu', chiiku Dios? Diopi Repau'te uache cho'oto, ¿neepi Dios cho'оче üsejanaa'ñe?”, chiimu. ²⁰Jā'aja'ñe i'kak'u'te ija'che i'kaja'mu chu'u: ¿Jeeja'ijeku mu'ure Cho'osi'kure Diore ke'reku mu'u? Pāi'u'mu mu'u. Churupuji i'kamasini repapu tūosi'kure ija'che i'kama-nera'amu: “¿Je'se pa'iuna mu'u chu'ure ija'ipu tūou?”, chiimanera'amu. ²¹Toto tūoku'te repau'te uache tūore'omu. Churupu rua re'oja'ipu tūouato tūore'omu repau'te, pāipi ña, “Masiu'mu iku”, chiapu chini. Ūcuachi'a cu'amajñaruäre mañara chini ūcuate'eca'repuji cu'ara'puru tūouato tūore'omu repau'te.

²²Diore ūcuaja'che toto tūoku'te ūcuauache tūore'ocheja'che Repau'te uache cho'ore'omu. Jā'ajekuna maire Repau cho'osinajejuna Repau'te uache cho'oku pāi cu'ache cho'osi'ere pe'ruku ro'iche chū'uñena'me Repau cho'omasiche cho'o ñora chini chuta'a cho'oma'ñe cha'amu Repau, pāi Repau'te pe'rucojñona sējouato, sējore'onare. ²³Ūcuachi'a Repau oiu chēa-sinapi cu'ache cho'оче ūhaso Repauni cuasaju jovoal'ju chini cha'amu, re'oja'chechi'a pa'inare cho'ouna pāipi ña, “Peore masimu Dios”, chiiju masial'ju chini. Jā'ajekuna aperumu Repau i'kasi'ere cho'ora chini Repau pe'runare cu'ache cho'oma'ñe cha'amu. ²⁴Jā'aja'ñe cho'ora chini Dios maire soisi'kuu'mu, joopoāchi'a, judiöpaina'me judío peonare. ²⁵Diopi i'kakuna ija'che tocha jo'kaasomu Oseas:

“Pāi chu'u neena pa'imaneshinare,
'Chu'u neenaa'me ina', chiija'mu chu'u.

Chu'u cuhesivājupāire, 'Ivājure chiimu chu'u', chiija'mu.

²⁶'Musanukona icheja cana chu'u neenama'me', chiisicheja canare,
'Chu'u Si'arumu Pa'iku chiia'me musanukona', chiija'mu chu'u”,
chiisi'kuu'mu Dios,
chiimu Oseas tocha jo'kasi'e. ²⁷Isaías Israelpāire Dios chu'ore chu'vakū ija'che i'kaasomu:

Israel jojosinare chiara mejavu mejara'karuājanuko jainuko pa'i-nareta'ni te'eva'nare oiu

chēa paaku Repau pa'ichejana saja'mu Dios.

²⁸Repau i'kasi'e jorema'ñe peore na'mi cho'oja'mu Repau icheja pa'inare,
chiniasomu Isaías. ²⁹Aperumu repau Isaías ija'che i'kaasomu:

Dios, cūnaumu pa'inare ūcuauukore Chū'uku, maire Israelpāi te'eva'nare ujama'to

Sodoma vu'ejoopo canana'me Gomorra vu'ejoopo cana cu'ache cho'ocojñōñeja'ñe

cho'ocojñōra'ame mai.

Israelvājupāi peora'ame,

chiiche tocha jo'kaasomũ repaũ Isafas.

Israelpãi Jesucristo repanare cho'okaisi'e jachache'te kũamũ

³⁰ Jã'ajekũna ija'chea'me: Diopi Repaũ'te cuhesinani judío peonare cho'okaiũna chura Repaũni cuasajũna cu'ache cho'omanare cuasacheja'che cuasamũ. ³¹ Jã'ata'ni Israelpãi, Diona'me paũ chini Repaũ chũ'usi'ere cho'oũ chiinata'ni cho'omarũna repanare pojoma'mũ Dios. ³² Repana judíopãi Repaũ chũ'u jo'kasi'ere cho'oũ chiime, Diopi repana cho'oche'te ña poja'kũ chini. Jã'ata'ni repanani oiũ Repaũ rupũ cho'okaisi'ere jachajũ cacu'asosinaa'me repana. Pãi ma'a saiũ catarũna tota tãĩñeja'ñe repanare rani Cho'okaisi'kũni cuhejũ cho'osome repana. ³³ Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e ija'che jã'are kũamũ:

Catarũ pãipi tota tãarũ chini ma'ana ũhañeja'ñe
chũ'ure cho'oche cho'okaikũ'te Jerusalén vũ'ejoopona raoja'mũ
chũ'u.

Raouna Repaũ'te cuhejũ cacu'asojanaa'me pãi.

Jã'ata'ni pãi ũcuauana chũ'u Raojaure cuasani pojojũ pa'ijanaa'me,
repanare si'arũmũ cho'okaiũna,

chiimũ Dios chũ'o.

10 ¹ Asarepajũ'u, chũ'u majapãijana. Chũ'u rekocho ija'che chiimũ Diore sēmũ chũ'u: “Chũ'u majapãi Israelpãi si'arũmũ mũ'u-na'me re'oja'che paarũ”, chiimũ chũ'u. ² Repana pa'iche re'oja'che kũamũ chũ'u; Dios chiiche'te cho'oũ chiime repana. Jã'ata'ni Dios chiirepache cho'oũ chiinata'ni vesujũ cho'oma'me repana. ³ Pãi cu'ache pa'ina Dios re'oja'chechi'a pa'inare care'vakaiche'te cuhejũ cho'okaicojñoma'ñe repa-nachi'a cho'ocheji re'oja'che paũ chiime repana, Dios jo'kasi'ere cuhejũ. ⁴ Aperũmũ pãi re'oja'che paũ chiinare Diopi chũ'ũna Moisés tocha jo'kasi'ere peore cho'oche paniasomũ. Chura jã'aja'ñe cho'oche peomũ ija'che cho'osi'ejekũna: Pãire chũ'ua'kũ chini Dios Raosi'kũ Jesucristoji cho'okaisi'kũamũ maire, Repaũ'te cuasanani ũcuanũkore re'oja'chechi'a pa'inare cho'ora chini.

⁵ Aperũmũ ija'che tochaasomũ Moisés, pãi Dios chũ'u jo'kasi'ere cho'ojũ Diopi ñato re'oja'che paũ chiina pa'iche'te kũakũ:

Pãi Dios chũ'u jo'kasi'ere peore masi cho'ona

Ũcuauana'me si'arũmũ re'oja'che pa'ijanaa'me,

chiimũ. Jã'ata'ni pãi te'eujẽ'e Dios aperũmũ chũ'u jo'kasi'e peore masi cho'omanaa'me. ⁶ Diopi ñato mai Repaũ'te cuasanata'ni re'onaa'me. Diore cuasanare Repaũ'te re'oja'che ja'me pa'iche che'choche ija'che kũamũ:

Ija'che cuasamanejũ'u:

“¿Neepi cũnaũmũ mũni maire Cho'okaijaure Cristo'te
casajanaa'ñe?”

7 Ũcuachi'a ija'che cuasamanejũ'u:

“¿Neepi jũ'isina pa'icheja caje Cristo'te vaso etuajanaa'ñe?”,
chiimũ. Repaũ Jesucristo chejana caje pa'iu jũni vajũranicuhasi'kũa'mũ.
Jã'ajekũna jã'aja'ñe cuasache chiima'mũ. 8 Dios chũ'o ija'che kũamũ:

Mũsanũkona rekoñoãpi Dios chũ'ore asamasĩuache cuasato
masire'omũ.

Ũcuare asa cuasaju cutuju pa'ime mũsanũkona,
chiimũ. Dioni cuasaa'ju chini mai chũ'vachũ'oa'me jã'a. 9 Mũsanũkonapi
Jesucristo'te jũniso tãcojĩnosi'kũre Dios vaso etosi'ere masi cuasaju, “Jesu-
cristo Dios Mamakũ chũ'ũre Paakũ'mũ”, chiiju rekoñoãpi cuasani Dios
pa'ichejana saijanaa'me. 10 Ija'chea'me: Dios Repaũ'te masi cuasanare
re'oja'chechi'a pa'inare cho'omũ. Dioni masi cuasaju, “Jesucristo Dios
Mamakũ chũ'ũre paakũ'mũ”, chiiju rekoñoãpi cuasana Dios pa'ichejana
saijanaa'me.

11 Dios chũ'o aperũmũ tochasi'e ija'che kũamũ:

Pãi Repaũ'te cuasanare ũcuarepa cho'oja'mũ Dios, pãire cacũ'o-
manera chini,

chiimũ Dios chũ'o. 12 Diopi ñato judíopãina'me judío peona ũcuate'e-
pãia'me. ũcuate'eujĩ ũcuanũkore Paakũ, Repaũ'te sēenare karama'ñe
ĩsimũ Repaũ. 13 ũcuaja'che Dios chũ'o ija'che kũamũ:

Diore cuasaju sēena Repaũ pa'ichejana saijanaa'me,
chiimũ. 14 Jã'ata'ni Repaũ'te cuasamaneni, ¿je'se sēejanaa'ñe? ũcuachi'a,
¿je'se cuasajanaa'ñe Repaũ pa'iche asamaneni? ũcuachi'a, ¿je'se asajanaa'ñe
Dios chũ'o chũ'vana peoto? 15 ũcuachi'a, ¿je'se chũ'vajanaa'ñe Dios chũ'o
chũ'vanare Saokũji peoto? Dios chũ'o aperũmũ tochasi'e ija'che kũamũ:

Dios chũ'o re'oja'che mai asamanesi'ere kũana raito rũa re'omũ,
chiimũ.

16 Jã'ata'ni pãi ũcuarepanũko Dios chũ'o re'oja'che asa chēama'me.
Isaías tochasi'e ija'che kũamũ:

Chũ'ũre Paakũ, mai chũ'vachũ'ore jachaju cuasama'me pãi,
chiimũ. 17 Jã'ajekũna ija'chea'me: Jesucristo pa'iche'te kũajũna asa chēa-
nachi'a Diore cuasame.

18 Jã'ajekũna te'eu ija'che cuasaku i'kamũ chũ'u: Chekũrũmũ Dios
chũ'o asamanacosome repaana Israelpãi. Jã'ata'ni asasinaa'me repaana.
Dios chũ'o tochasi'e repaana asasi'e ija'che kũamũ:

Repaana si'achejĩnarũã so'ña ku'ijũ chũ'vajũna repachejĩna pa'ina
asaasome,

chiimũ. 19 Jo'e te'eu ija'che cuasaku i'kamũ chũ'u: Chekũrũmũ Israelpãi
masi asamanacosome. Charo tochasi'kũ Moisés ija'che kũamũ jã'a:

Chũ'u, Dios, judío peonare chũ'ũre cuhenare rũa vesũnare
chũ'ũni cuasaa'ju chini cho'okaija'mũ.

Jā'aja'ñe cho'oŋna mŋsanŋkona judiŋpāi ña pe'rujanaa'me
repanare,
chiimŋ repaŋ tochasi'e. ²⁰Na'a pa'isirumŋna Isaías vajuchuma'ñe Dios
chŋ'o i'kakŋ tochasi'e ija'che kŋamŋ:

Chŋ'u chŋ'o asaneemanesinapi asa chēajanaa'me.
Ūcuaja'che chŋ'ure sēemanesinani i'kaja'mŋ chŋ'u,
chiimŋ. ²¹Israelpāi pa'iche'te kŋakŋ ija'che tochaasomŋ Isaías:
Chŋ'ure, Diore, cuhejŋ jachana chŋ'uni cuasaajŋ chini
si'arumŋ re'oja'che cho'okaikŋ'teta'ni ūcua jachame,
chiimŋ repaŋ tochasi'e.

**Teana aperumŋna, “Chŋ'u neenaa'me ina
Israelpāi”, chiiŋ chēasomŋ Dios**

11 ¹Jo'e te'eŋ cuasakŋ i'kamŋ chŋ'u. ¿Chekŋrumŋ Dios Repaŋ nee-
nare Israelpāi jo'kasomŋ? iPāamŋ; jo'kamanesi'kŋa'mŋ! Chŋ'ure
chēa paamŋ Repaŋ, Israelpāi'te, Abraham jojosi'kŋre. Ūcuaja'che Ben-
jamín jojosi'kŋjekŋ ūcuate'epāi'mŋ chŋ'u. ²Teana aperumŋna, “Chŋ'u
neenaa'me ina Israelpāi”, chiiŋ chēasomŋ Dios. Jā'ajekŋna irumŋjatŋ'ka
repanare jo'kasoma'ñe paamŋ Repaŋ. Dios chŋ'o Elías cho'osi'e kŋache
asacosome mŋsanŋkona, Dioni i'kakŋ, Israelpāire repaŋ cu'ache i'kasi'e.
Ija'che i'kaasomŋ repaŋ: ³“Chŋ'ure Paakŋ, Israelpāi mŋ'u chŋ'o kŋanare
vanisŋjŋ mŋ'ure ūsisimajñaruā ŋochejñajē'e ñañosŋme. Chŋ'uchi'a chu-
ta'a chuenisŋma'ñe pa'imŋ. Jā'ata'ni chŋ'ure ūcuachi'a repaŋa vanisŋŋ
chiime repaŋ”, chiniasomŋ repaŋ. ⁴Chikŋna Dios ija'che i'kaasomŋ
repaŋ'te: “Mŋ'uchi'a chŋ'ure te'eŋ pojoma'mŋ. Ūmŋpāi siete milrepanare
paara chini chēasi'kŋa'mŋ chŋ'u, rupŋ tŋosiva'ure Baal'te pojojŋ ro're
pŋŋmanarechi'a”, chiniasomŋ Dios. ⁵Irŋmŋ ūcuaja'che Dios paara chini
oiŋ chēasina Israelpāi te'eva'naa'me. ⁶Dios maire oiŋ chēasi'kŋa'mŋ. Mai
re'oja'che cho'osi'e ro'ima'mŋ jā'a maire chēasi'e. Mai re'oja'che cho'osi'e
ro'ire chēaru Repaŋ oiŋ chēacojñosina peora'ame. Cu'ache cho'onareta'ni
oiŋ chēasi'kŋa'mŋ Repaŋ maire.

⁷Jā'aja'ñejekŋna Israelpāi repaŋa chiiche jñaaamanesinaa'me. Dios
chēacojñosinata'ni repaŋa chiiche jñaaasinaa'me. Chekŋnareta'ni Dios
chŋ'ore asa cuhejŋna asa chēacu'aasomŋ. ⁸Dios chŋ'o tochasi'e ija'che
kŋamŋ jā'a:

Dios repaŋa rekoñoña asoma'ñe cho'oŋna irumŋjatŋ'ka asama'ñe
pa'ime.
Ña chēamanea'jŋ chini repaŋa ñakocaājē'e ñoma'ñe cho'oasomŋ.
Ūcuaja'che asa chēamanea'jŋ chini repaŋa cājo asoma'ñe
cho'oasomŋ,
chiimŋ. ⁹Ūcuaja'che David tochasi'e ija'che kŋamŋ:

“Karama'ñe si'ache paame chukuna”, chiiyu cuasanare cu'ache ti'jñeja'mu.

¹⁰ Repana ñakocaã na'ava'na pa'icheja'che pa'iyu meñe tã'tavesume repanare ti'jñeja'ñe.

Si'arumu vajuchuyu oiyu simesinachi'a pa'ijanaa'me, chiimu.

Dios Israelpai peonare chëa paache'te kuamu

¹¹ Jo'e te'e'u cuasaku i'kam ch'u. ¿Judíopai ai cacu'asore? Pãame. Ûcuanapi jachajuna judío peonare Dios pa'icheja saire'omu. Jã'aja'ñe cho'oasomu Dios Israelpai ña ùcuaja'che pa'iaakuna Jesuni cuasaa'yu chini. ¹² Jã'ajekuna judío peonare re'oja'che ti'jñemu judíopai cu'ache cho'osi'ejekuna. Jã'ata'ni judíopai Dios Mamakuni cuasaju jovoto chekunare na'a rua re'oja'che ti'jñeja'mu.

¹³ Jã'ata'ni musanukonare judío peonare chu'o i'kache paamu chu'u. Dios chu'ure musanukonare Israelpai peonani Repau chu'ore chu'vaa'ku chini raosi'kua'mu. Jã'ajekuna, “Rua re'omu jã'a”, chiimu chu'u. ¹⁴ Chu'u majapai asa chëa musanukona cuasacheja'che Dios Mamakuni cuasaju Repau pa'ichejare ai sani paaru chini jã'aja'ñe i'kam ch'u. ¹⁵ Judíopaire Diopi sējouna judío peonare Ûcuana'me re'oja'che pa'ire'omu. Jã'ajekuna repa judíopai Dios Mamakuni cuasaju Repau jovo pojocojñoni jūni vajurašina pa'icheja'che rua re'oja'che pa'ijanaa'me. ¹⁶ Ija'chea'me: Judíopai aipai charo pa'isi'ku Abraham Dios neekujekuna repau jojošina ùcuaja'che Repau neenaa'me. Sūkiñu saivu'te Dioni isiru repañu ka peore Dios neea'me.

¹⁷ Diore judíopai te'ena ija'che cho'ocojñome: Olivoñu tãsi'ñuja'ñe pa'ime repa. Jã'ata'ni repa Dios Mamakuni cuasacuheyu olivoñu tãsi'ñu kare tũ'sesosikaja'che pa'ime. Jã'ajekuna musanukona judío peona Repau cuasaju airo olivoñu kapi tãsi'ñu kare tũ'seso ro'kesi'ejaja'che pa'ime. Jã'aja'ñejekuna ùcuate'esaivuji aineesi'ñu pa'ikaja'che pa'iyu repañu ka pa'icheja'che re'oja'che pa'ime. ¹⁸ Jã'ata'ni, “Repanare na'a re'oja'che pa'inaa'me chukuna”, chiiyu cuasamanejũ'u. Jã'aja'ñe cuasani judíopai musanukonare re'oja'che cho'okaisi'ere cuasajũ'u. Judíopai pa'ijuna re'omu musanukonare. Musanukona cho'okaimanesinaa'me repanare.

¹⁹ Chekurumu musanukona ija'che i'kame: “Olivoñu ka tũ'sesocheja'che judíopai jo'kaso chukunani paamu Dios. Jã'ajekuna chukuna chekuka tũ'sesichejãna ro'kesi'ejaja'che pa'inaa'me”, chiime. ²⁰ Ûcuarepaa'me jã'a. Olivoñu kare tũ'sesocheja'che jo'kasosi'kua'mu Dios repanare Repau Mamakuni cuasapuna. Musanukonata'ni Repau Mamakuni cuasaju repa pa'ira'asi'ere pa'ime. Jã'ajekuna, “Chekunare na'a re'oja'che pa'inaa'me chukuna”, chiima'ñe vajuchuyu cuasaju pa'ijũ'u. ²¹ Judíopai

Repau'te jachanafejuna ña oima'mu Dios. Musanukonapi ũcuaja'che jachato ña oimaneja'mu Repau. ²² Asarepajũ'u. Ija'chea'me: Dios rua re'oku'mu. Pãi ũcuanukore oikuta'ni te'enare cuheku sêjomu, Repau cho'okaiche cuhenare. Musanukonare re'oja'che cho'okaimu. Jã'ajekuna Repau'te jo'kasoma'ñe cuasaju pa'ijũ'u. Musanukonapi Repau'te cuasache'te jo'kasoru Repau ũcuaja'che sãĩne jo'kasoja'mu. ²³ Jã'ajekuna judiôpãipi Repau Mamaku'te cuasamanesinapi cuasato olivoñu ka tũ'seso jo'e ũcuakapi ro'kesi'ēja'che jo'e chẽa paaja'mu Dios repanare, jo'kasosi'kuta'ni. Diochi'a cho'omasiche'me jã'a. ²⁴ Musanukona judiô peona airo olivoñu kapi tãsi'ñu ka tũ'seso ro'kesi'ēja'che pa'ime. Pãijẽ'e cho'oma'ñea'me jã'a. Jã'aja'ñe cho'o olivoñu tãsi'ñu ka tũ'se sêjoso jo'e ũcuakapi ũcuañuna ro'kecheja'che judiôpãi jo'e chẽa paache na'a rua chiimu Dios.

Dios Israelpãi ũcuanukore chẽa paajachere kuamu

²⁵ Asarepajũ'u, chu'u majapãijana. Dios Repau cho'ojache aperumu Repau kuamanesi'ere chu'uni kuana musanukonani kuara chiimu chu'u masia'ju chini, “Repanare na'a rua masime chukuna”, chiiju cuasamaneal'ju chini. Irumu Israelpãi jainuko Jesure cuasacuheme. Jã'ata'ni na'a pa'isirumu judiô peona Jesure cuasañu chiina ũcuanuko cuasaju jovosirumuna Israelpãi jainuko Jesure cuasaju jovojanaa'me. ²⁶ Reparumu Dios Israelpãi jo'e chẽa paaja'mu. Repau chu'o aperumu tochasi'e ija'che kuamu:

Vati chẽa paacojñonare Tũakaijau Israelpãiu Dios Mamaku Jerusalen vũ'ejoopoji rani

Jacob jojosinare Repau'te jachache'te ũseja'mu.

²⁷ Chu'u, Dios, repanare cho'okaija'mu chiisi'e ija'chea'me:

Repana cu'ache cho'osi'e chu'upi tũnokaija'mu, chiimu Dios chu'o.

²⁸ Jesucristo'te cuasache kuachu'ore asacuheju judiôpãi Dios cuhecojñona pa'icheja'che pa'ime chura, musanukonapi asa chẽa jovoal'ju chini. Jã'ata'ni Dios repana aipãi chiisi'kũjeku ũcuachi'a chiimu repanare. ²⁹ Dios Repau ĩsisi'e tuasomau ũcuaja'che Repau soisinare cuhema'kuamũ. ³⁰ Aperumu musanukona judiô peona Diore jachasinaa'me. Jã'ata'ni irumu judiôpãipi Dioni jachajuna musanukonani oiu chẽasi'kuamũ Repau. ³¹ Chura judiôpãipi musanukona jachasi'ēja'che jachame, Dios paara chini chẽasinata'ni. Na'a pa'isirumuna musanukonare chura oiu chẽa paacheja'che repanare jo'e oiu chẽa paaja'mu Repau. ³² Dios si'avãjupãi ũcuapa'rũvachi'a oiu paara chiina judiôpãina'me judiô peona Repauni jachajuna repanare cu'ache cho'ouache ũsema'ñe ũcuanukore ũcuapa'rũva jo'kaasomu. Repauni cuasaju jovoto oiu chẽa paaja'mu Repau repanare.

³³ Dios chu'o aperumu tochasi'e ija'che kuamu:

Dios rúa si'ache Masiųjeku peore cho'omasiku'mu.
 Păijě'e vesuče'te cuasamu Repau.
 Repau cho'ora chiiche kuanağě'e peome,
 chiimu. ³⁴Chekučeja ija'che kuamu:
 Păi Ūcuanukore Paaku cuasache te'eųjě'e masima'me.
 Repau'te ūcuanuko na'a rua vesunajeju chu'vanajě'e peome
 Repau'te.
³⁵Păipi ĩsima'tojě'e karama'mu Repau'te, peore paakuna.
 Păipi ūcuauache Repau'ni ĩsiru săiņe ĩsiche peomu Repau,
 chiimu. ³⁶Masiųjeku Dios peore si'ache cho'osi'kuu'mu paara chini. Si'a-
 ru'mu pojocoğĳnoa'ku Dios. Jă'aja'ņe paau.

Dios chiiche'te si'arumu cuasaju cho'оче'te kuamu

12 ¹Asarepajũ'u, chu'u majapăijana. Diopi maini oiũ re'oja'che
 cho'okaiũna musanukonapi Repau'ni masi cuasaju cho'oa'ju
 chini iere chu'vamũ chu'u: Diopi musanukonare oiũ paaku cho'okaiũna
 re'oja'chechi'a cho'uju Repau chiiche'te si'arumu cuasaju cho'okaiju pa'i-
 jũ'u, pojoa'ku musanukonare. ²Păi Diore cuasamana cuasache jo'kaso
 Dios chũ'uņechi'a si'arumu na'a rua cuasaju pa'ijũ'u. Re'oja'che pa'iche
 Ūcuauji jo'kaũna re'oja'che pa'ijũ'u. Jă'aja'ņe pani Dios chiiche re'oja'che
 masijanaa'me musanukona. Repau chiiche rua re'oja'chejekuna ūcuare
 cho'oni pojome păi.

³Diopi chu'ni cho'okaiũna, iere kuamu chu'u musanukonare ūcuanukore:
 Ūcuauji cho'okaiũna Diore cuasame musanukona. Jă'ajekuna musanu-
 kona pa'iche'te masi cuasajũ'u. Dios musanukonare Repau'te cuasache
 jo'karumu te'emajņaruă Repau'te cho'okaimasiche si'acairo jo'kasi'kuu'-
 mu ūcuanukore. Musanukona cho'omasiche cuasaju, "Vesume chukuna",
 chiiju cuasamanejũ'u. Ūcuaja'che musanukona cho'ovesuče cuasaju,
 "Masime chukuna", chiiju cuasamanejũ'u. ⁴Ija'chea'me: Păiu ca'nivũ pa'i-
 majņaruă ūcuate'eca'nivũta'ni ruarepamajņaruă pa'imũ. Repamajņaruă
 si'ache cho'omasiku peore ūcuate'echi'a cho'oma'mu. ⁵Mai ūcuaja'che
 jainukota'ni Jesucristoni cuasaju Repau ca'nivuja'ņe pa'iju ūcuate'eųjakua-
 nu'ũme, Ūcuate'e'u'te cuasanajeju. Ūcuachi'a ūcuate'eca'nivũ pa'imajņaruă
 pa'icheja'che majapăija'ņe pa'iju re'oja'che ja'me pa'ime mai. ⁶Dios maire
 Repau'te ĩsiuache chekunare cho'okaimasiche'te ūcuanukore si'acairo
 jo'kasi'kuu'mu. Diopi păiu'te ūcuauaku'te Repau chu'o kuamasiche ĩsiru
 Repau'te masi cuasani ūcuaja'che chekunare Repau chu'o masi kuua'ku.
⁷Chekunare re'oja'che cho'okaimasiche musanukonani ĩsiru chekunare
 re'oja'che cho'okaiju pa'ijũ'u. Repau chu'o che'chomasiche musanukonani
 ĩsiru si'arumu che'choju pa'ijũ'u. ⁸Diopi cu'ache pa'inare re'oja'che chu'-
 vamasiche ĩsiru si'arumu re'oja'che chu'vaju pa'ijũ'u repanare. Chekunare

kuirawache ñsiru ñsema'ñe rwa re'oja'che ñsijw kuirajw pa'ijũ'u repañare. Pãi chũ'umasiche ñsiru ñamema'ñe masi chũ'ujw pa'ijũ'u. Chwova'na pa'i-wa'nare ña oijw re'oja'che cho'okaiche ñsiru pojoww cho'okaijw pa'ijũ'u.

Jesucristo'te cuasanare chw'vache'te kwamw

⁹Musanukona rekoñoopi sãinechi'a re'oja'che cuasajw cho'ojũ'u. Cu'ache cho'ochewu hejw jo'kaso re'oja'chechi'a cuasajw cho'ojw pa'ijũ'u. ¹⁰Majapãi oicheja'che chekunare sãinechi'a oijw re'oja'che cutujw pa'ijũ'u. “Ina chw'ure na'a rwa masinaa'me”, chiijw, meñe cuasama'ñe, chekunare na'a rwa cuasajw pojoww pa'ijũ'u.

¹¹Ñamema'ñe pojoww peore cho'ore'ochetu'ka Maire Paakuni si'arumw cho'okaijw pa'ijũ'u.

¹²Dios cho'okaijachere cuasajw pojoww cha'ajw pa'ijũ'u. Cu'ache ti'jñe-toj'e jo'kasoma'ñe ucua cuasajw Dioni si'arumw sēejw pa'ijũ'u.

¹³Diore cuasanare repaña chiicheji karato musanukonapi repañare karache'te paani ñsijũ'u repañare. So'ña pa'inapi musanukona wñ'ñana raito ñineña'me kãine ñsijũ'u repañare.

¹⁴Musanukonare cu'ache cho'onare Dioni re'oja'chere sēekaijũ'u. Pe'rujw, “Diopi musanukonare cu'ache cho'oa'kw”, chiimanejũ'u.

¹⁵Pojoww pa'inare ja'me pojokaijũ'u. Oiva'nare ja'me oikaijũ'u.

¹⁶Ūcuate'e cuasajw cavama'ñe re'oja'che ja'me pa'ijũ'u. “Masinaa'me chwukna”, chiima'ñe wesuna pa'icheja'che pa'ijw wesunare ja'me pa'icuhemanejũ'u. Rwarepa meñe cuasama'ñe pa'ijũ'u.

¹⁷Musanukonare cu'ache cho'onare sãine cu'ache cho'omanejũ'u. Ūcuachi'a pãi ucuanuko, “Cho'ore'omu”, chiijw cuasache si'arumw re'oja'che cho'ojw pa'ijũ'u. ¹⁸Chekunana'me re'oja'che pañu chiijw peore cho'ore'ochetu'ka cho'ojw ucuanukore re'oja'che ja'me pa'ijũ'u. ¹⁹Chw'u cuasana, musanukonare cu'ache cho'onare pãi sãine cu'ache cho'omanejũ'u. Diopi repañare ro'ia'kw. Dios chw'o aperumw tochasi'e ija'che kwamw:

“Pãi cu'ache cho'osinare cu'ache ti'jñejañe chw'upi chw'ujajamw”,

chiimw Maire Paakw Dios,

chiimw. ²⁰Jo'e ija'che kwamw Dios chw'o:

Mw'ure cuhekaji, “Ūcuhamw chw'ure”, chiito ãu ãujũ'u repañ'te.

Ūcuaja'che, “Okowamw chw'ure”, chiito oko ũkuajũ'u repañ'te.

Jã'aja'ñe musanukonapi repañ'te re'oja'che cho'oru

Diopi repañ'te sãine cu'ache ti'jñejañe chw'ukaijamw,

chiimw. ²¹Musanukonare cu'ache cho'onare pãi sãine cu'ache cho'omanejũ'u, cu'ana pa'iwama'to. Re'oja'che cho'ojw pa'ijũ'u, repañapi musanukona pa'iche'te ña chēa re'oja'che paapw.

13 ¹Musanukonare chw'wnapi chw'uto jachama'ñe cho'ojw pa'ijũ'u. Diopi repañare pãi chw'ũñe'te jo'kawna chw'ume. ²Jã'ajekuna

musanukonapi pāi chũ'una chũ'ũñe'te jachani Dios chũ'ũñe ũcuachi'a jachame. Repanare jachana cu'ache ti'jñecojñojanaa'me, repa jachasi'e ro'i. ³Pāi chũ'una re'oja'che cho'onare kũkoma'ñe cu'ache cho'onarechi'a kũkoonaa'me. ¿Pāi chũ'ũñare vajuchuma'ñe pañu chiiche musanukona? Re'oja'che cho'oto musanukonare chũ'ũñapi ña, “Re'oja'che pa'ime ina”, chiime. ⁴Dios musanukonare re'oja'che pa'iche'te ĩsira chini pāi chũ'ũñare jo'kasi'kua'mu. Jā'ata'ni cu'ache cho'oni vajuchujũ'u. Dios pāi chũ'ũñare jo'kasi'kua'mu cu'ache cho'onani ro'iche chũ'ũ'ju chini. Rupũ pa'ima'me repa. ⁵Jā'ajekũna Diopi pe'rukũ musanukona cu'ache cho'osi'e ro'i chũ'ũmanea'ku chini pāi chũ'ũñare jachama'ñe repa chũ'ũñe cho'ojũ pa'ijũ'u. Ũcuachi'a cu'ache cho'osi'e ro'ichi'a vajuchujũ cuasama'ñe re'oja'che cho'ũache'te cuasaju pāi chũ'ũñare jachama'ñe pa'ijũ'u. ⁶Musanukonare chũ'ũñapi Dioni si'arũmu cho'oche'te cho'okai-jũna musanukona repa kũ ro'ime, si'arũmu chũ'ũju paapu chini.

⁷Musanukonare chũ'ũna chũ'ũñe peore masi cho'ojũ'u. Repanapi, “Kuri ro'ijũ'u”, chiito ro'ijũ'u. Ũcuaukore pāi chũ'ũñare ña kũkujũ'u. Ũcuachi'a repa re'oja'che cutujũ'u.

⁸Musanukonapi chekũnare pōsero'i paani na'mi ro'i pi'nijũ'u. Jā'ata'ni chekũnare oiju re'oja'che cho'okaiju pa'iche cho'o ca'nasoma'ñe si'arũmu cho'okaiju pa'ijũ'u. Pāi chekũnare cuasana Dios chũ'ũñe'te cho'ome. ⁹Pāipi cho'omaneajũ chini Dios chũ'ũñe ija'chea'me:

Ũmũpāi, mũrũjoromi peonare ja'me kãimanejũ'u.

Romĩ, mũũju peonare ja'me kãimanejũ'u.

Pāi vanisomanejũ'u.

Ñaamanejũ'u.

Chekũna nee tũa paauache cuasamanejũ'u,

chiimu. Ũcuachi'a Dios chũ'ũñe cheke ija'chea'me:

Musanukona meñe oicheja'che chekũnare oijũ'u,

chiimu. Jā'aja'ñe cho'ona Dios chũ'ũñe peore si'ache cho'ome. ¹⁰Pāi chekũnare oina cu'ache cho'omanaa'me repa. Jā'ajekũna Dios chũ'ũñe peore si'ache cho'ome repa.

¹¹Jā'aja'ñe cho'ojũ iere cavesũma'ñe cuasaju pa'ijũ'u: Maire Repau'te cuasanare Dios pa'icheja Sajau Jesús raiche na'a kueña'me chura. Mai Repau'te apēcuaarũmu, “Chuta'a Repau raiche rua karamũ”, chiisinaa'me. ¹²Irũmu pāi cu'ache cho'ona rua jainũko pa'ime. Jā'ata'ni Jesucristo raisirũmu si'asoja'mu jā'a. Jā'ajekũna cu'ache cho'oche jo'kaso re'oja'chechi'a cho'ojũ pañu; Repau raiumucuse tĩ'api'racuhamũ. ¹³Pāipi ñajũna cu'ache cho'omana pa'icheja'che te'ena panijẽ'e cu'ache cho'omaneũ. Fiestarũmũna cono jũ'lju vẽ've cho'omaneũ. Romi ũcuauanare ja'me kãima'ñe pañu. Ũcuauache cho'omaneũ. Cavama'ñe pañu. Chekũnapi cu'amajñarũã mai peoche'te paato teache ñamaneũ. ¹⁴Jā'aja'ñe pa'i-

ma'ñe maire Paakũ Jesucristo pa'icheja'che re'oja'che pa'ijũ pãi pa'iche cu'ache cho'ouache cho'oma'ñe pa'ijũ'ũ.

**Jesucristo'te cuasanajeju majapãijanare
ke'rema'ñe pa'iche'te chu'vamu**

14 ¹ Jesucristo'te cuasanapi chuta'a masi cuasama'to repanare cuhema'ñe repa cuasache ke'remairo cavama'ñe pe'kerũ i'-kajũ'ũ. ² Ija'chea'me: Chekũna Jesucristo'te cuasana ija'che i'kame: “Äu peore äire'omu”, chiime. Chekũnata'ni chuta'a masi cuasamapũ, “Va'i äicu'amũ”, chini cu'amajñaruächi'a äijũ va'ita'ni äima'me. ³ Äiñe si'ache peore äinapi peore äïmanare ña, “Masi cuasamanaa'me musanũkona”, chiïmanejũ'ũ. Ücuaja'che äu peore äïmanapi si'ache äinare ña, “Cu'ache cho'ome musanũkona”, chiïmanejũ'ũ. Ücuanũko Dios chëa paacojño-naa'me musanũkona. ⁴ ¿Mũ'ũ je'se pa'ikũjekũ chekũ paakũni ke'rekũ? Chekũrũmu repaũ'te paakũ chiiche'te cho'omu. Chekũrũmu repaũ'te paakũ chiima'ñere cho'omu repaũ. Repaũ'te paakũ neea'me jã'a. Mũ'ũ neema'mũ. Jã'ata'ni Maire Paakũji re'oja'chechi'a cho'oa'kũ chini cho'o-kaiũna re'oja'che cho'oja'mũ repaũ.

⁵ Cheke ija'chea'me: Chekũna Diore cuasana ija'che i'kame: “Te'eumu-cusechi'a Diore pojochẽ pa'imũ”, chiime. Chekũnata'ni, “Si'aumucujña ücuate'eumucuseja'chejekũna si'arũmu Diore pojore'omu”, chiime. Re'o-ja'che cho'ouato musanũkona cuasache'te, “Ija'che cho'oto re'omu”, chiijũ ücuare cho'ojũ'ũ. ⁶ Te'eumucusechi'a Diore pojona Dioni cho'okaime. Ücuachi'a chekũumucujñana Diore pojona Dioni cho'okaime. Ücuaja'-che äu si'ache äina Diore, “Re'orepamũ Ja'kũ”, chiijũ äu äime, pojoa'kũ chini. Ücuachi'a äu si'ache äïmana Diore, “Re'orepamũ Ja'kũ”, chiijũ äu äime, pojoa'kũ chini.

⁷⁻⁸ Maire uachechi'a cho'ojũ pa'imanaa'me mai. Vajũna pani Jesucristo neenaa'me mai. Ücuachi'a jünisolina pani Ücuau neenaa'me mai. Vajũna pani Maire Paakũni cho'okaijũ pa'ime mai. Ücuachi'a jünisoni Maire Paakũni cho'okaijanaa'me mai. ⁹ Pãi vajũnana'me jũ'isinare paara chini, jũni vajũraisi'kua'mũ Jesucristo.

¹⁰ ¿Je'se pa'iũna musanũkona Diore cuasajũ majapãija'ñe pa'inata'ni ke'reche? Ücuachi'a, ¿je'se pa'iũna majapãijanare chekũnare vesũroi-che? Na'a pa'isirũmu Jesucristo maire Repaũ ti'ljñeñena sani nũkajũna mai ücuanũko cho'osi'e ña kũaja'mũ, cu'ache cho'osi'ena'me re'oja'che cho'osi'e. ¹¹ Aperũmu tochasi'e Dios chu'o ija'che kũamũ:

“Chu'ũ Si'arũmu Pa'ikũ chu'o ücuarepare i'kakũ iere musanũko-nare kũamũ chu'ũ:

Chu'ũre Diojekũna pãi ücuanũko ti'ljñeñe ro're ñu'ijũ pojoja-naa'me”, chiimũ Maire Paakũ Dios,

chiimũ. ¹²Jǎ'ajekũna Diopi mai cho'osi'ere sēeto ũcuanũko te'enachi'a mai cho'osi'e kũajanaa'me.

Ke'rema'ñe pa'ijũ majapāijanare cacũ'oma'ñe pa'iche'te kũamũ

¹³Jǎ'ajekũna mai ũcuamakarũ sǎiñechi'a ke'rejũ pañũ. Ke'rema'ñe pa'ijũ mũsanũkona majapāijanare cacũ'omanejũ'ũ. Repana, “Cu'amũ”, chiiche'te mũsanũkonapi repa na ñajũ'te cho'oni cu'ache cho'ome repanare. Chekũrũmũ repanapi ña, “Cho'ocu'amũ ie”, chiisi'ere, “Cho'ore'ocoso-mũ”, chini cho'oni cu'ache cho'ome. ¹⁴Jesucristo kũasi'ere cuasakũ iere masimũ chũ'ũ: Āũ āicu'achejē'e peomũ. Jǎ'ata'ni pāijũ, “Iere āni cu'ache cho'omũ chũ'ũ”, chiisi'kũpi ũcuare āni cu'ache cho'omũ. ¹⁵Mũsanũkona majapāijanare cuasani repa na, “Āito cu'ache cho'omũ”, chiiche repa na ñajũ'te āimanejanaa'me, repanapi sũma'ñe cuasamaneajũ chini. Repa na āima'ñe āũ āni ñoñeji cacũ'omanejũ'ũ repanare, Jesucristo jũni ro'ikai-cojñosinare. ¹⁶Mũsanũkonare cho'ore'ochetũ'te cho'ojũna chekũnapi ña, “Cu'ache cho'ome ina”, chiiche jo'e repa na ñajũ'te cho'omanejũ'ũ, repanare cacũ'omaneñũ chini. ¹⁷Dios neena pa'iche āũ āiñena'me ũkuchechi'a-ma'mũ. Ija'chea'me: Dios Rekochoji cho'okaiũna re'oja'che pa'ijũ, pojojũ, ke'rema'ñe pa'ime. ¹⁸Jǎ'aja'ñe pa'ijũ Jesucristoni cho'okaito pojoja'mũ Dios. Pǎi ũcuaja'che, “Re'oja'che cho'onaa'me ina”, chiijanaa'me.

¹⁹Jǎ'ajekũna peore cho'ore'ochetũ'ka cho'ojũ ke'rema'ñe pa'ijũ re'o-ja'che pa'iche'te che'che sǎiñechi'a re'oja'che cho'okaijũ Jesucristoni na'a rũa masi cuasañũ. ²⁰Diopi cho'okaiũna re'oja'che pa'inare repa na āima'ñe āũ āni ñoñeji cacũ'omanejũ'ũ. Ŭcuarepaa'me jǎ'a. Āũ peore āire'ochetũ'ka pa'imũ. Jesucristo'te cuasanare repa na āima'ñere āũ āni ñojũ cacũ'ocheta'ni cu'amũ. ²¹Mũsanũkona majapāijanani va'ire āni ñojũ cacũ'omaneñũ chini va'i āiñe'te jo'kasoto na'a re'omũ. Ŭcuachi'a conore ũku ñojũ cacũ'omaneñũ chini cono ũkuche'te jo'kasoto na'a re'omũ. Ŭcuachetũ'te cho'o ñojũ cacũ'omaneñũ chini cho'oma'to na'a re'omũ. ²²Mũsanũkonare cho'ore'ochetũ'che cuasoche ñoma'ñe cho'ojũ'ũ, Diochi'a ñaa'kũ. Pǎi ñajũ'te cho'o ñomanejũ'ũ cacũ'omaneñũ chini. Pǎi repanare cho'ore'ochetũ'te cho'ojũ cu'ache cho'omaneni pojojũ pa'ime. ²³Pǎijũ, “Iere cho'ora, chũ'ũni Diopi pojoa'kũ”, chiiũ cuasache'te cho'oni re'oja'che cho'omũ. Jǎ'ata'ni, “Chũ'ũpi iere cho'oto pojomanejacosomũ Repaũ”, chiiũ cuasache cho'oni cu'ache cho'omũ. “Chũ'ũpi iere cho'ora, Diopi chũ'ũni pojoa'kũ”, chiiũ cuasama'ñere cho'oni cu'ache cho'omũ.

Mai pa'ichechi'a cuasama'ñe chekũnare oijũ pa'iche'te kũamũ

15 ¹Mai Jesucristo'te masi cuasanapi na'a vesũva'nani oijũ cho'oka-ñũ, maire hachechi'a cuasama'ñe. ²Mai ũcuanũko maire ja'me pa'inare re'oja'che cho'okañũ, pojojũ Jesucristoni na'a rũa masi cuasaa'jũ.

³ Jesucristo ũcuachi'a Repau chiichechi'a cho'omanesi'kua'mu. Repau cho'ocojñojañere kua'ja tocha jo'kasi'e Dios chu'o ija'chea'me:

Ja'ku, mu'ure cu'ache i'kana chu'ure ũcuachi'a cu'ache i'kame, chiimu. Jã'aja'ne Repau rani pa'irumu Dios chiichechi'a cho'oku, cu'ache cho'ocojño'si'kua'mu. ⁴ Dios chu'o aperumu tochasi'e peore maipi che'chea'ju chini tochasi'ea'me, ũcuare ñaju che'cheju jo'kasoma'ne Repauni pojoju cha'aa'ju chini. ⁵ Maire Diopi cho'okaiuna Repau'te jo'kasoma'ne cuasaju pojoju pa'ire'omu. Musanukonare Repauji cho'okaa Jesucristo pa'icheja'che re'oja'che pa'iju ũcuate'eujakuanupu pa'iju sãinechi'a re'oja'che cho'oj paapu. ⁶ Ūcuauko jã'aja'ne pa'iju ũcuate'e cuasaju Maire Paaku Jesucristo Puka'kure Diore pojoju, “Rua re'oku'mu mu'u”, chiiju pa'ijũ'u.

Dios judío peonare ja'me chëa paache'te kuamu

⁷ Jã'ajekuna Jesucristo maire cuhema'ne chëa re'oja'che paacheja'che chekunare cuhema'ne sãinechi'a pojoju pa'ijũ'u, pãipi ña Dioni re'oja'che i'kaa'ju chini. ⁸ Jesucristo Repau majapã judiõpãire cho'okasa chini raisi'kua'mu, repana aipãire Dios cho'okasa chiisi'ere ũcuarepa cho'o ñora chini. ⁹ Ūcuachi'a judío peonani Diopi oiũ chëa paakuna repanapi ña, “Ja'ku Dios, chukuna'te oiũ re'oja'chechi'a cho'oku'mu; re'orepamu”, chiapu chini raisi'kua'mu. Dios chu'o aperumu tochasi'e ija'che kuamu:

Jã'ajekuna, judío peona asaju'te, “Dios rua re'oku'mu”, chiija'mu chu'u mu'ure.

Ūcuachi'a mu'uni pojoku ujaja'mu chu'u, chiimu. ¹⁰ Dios chu'o tochasi'e pa'iphuro chekucheja ija'che kuamu: iMusanukona judío peona Dios neenare jovo pojoju pa'ijũ'u! chiimu. ¹¹ Jo'e chekucheja ija'che kuamu:

Ūcuauko judío peona si'avãjupã Maire Ūcuaukore Paaku'te pojoju paapu,

chiimu. ¹² Ūcuachi'a Isaías tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

Isaí Jojosi'kupi rani si'avãjupã chu'uja'mu.

Ūcuauni cuasaju Repau cho'okaijachere pojoju cha'ajanaa'me repana judío peona,

chiimu. ¹³ Diopi cho'okaiuna maire Repau cho'okaijachere cuasaju pojoju ca'nama'ne cha'are'omu. Musanukonare Repau'te cuasanare sëekaimu chu'u, Repauji cho'okaiuna rua pojoju re'oja'che paapu chini. Musanukona Repau Rekochoji cho'okaiuna Repau cho'okaijachere cuasaju rua pojoju cha'ajanaa'me.

¹⁴ Chu'u majapãijana, musanukona pa'iche masimu chu'u. Re'oja'che pa'iju Jesucristo pa'iche'te rua masiju sãinechi'a chu'vamasime musanukona. ¹⁵ Chu'uni Diopi chëa paaku cho'okaiuna masinareta'ni

i'kavajuchuma'ñe te'emajñarua kuaaku ija'ovana tochamu chu'u musanukonapi ña cavesuma'ñe cuasaa'ju chini. 16 Dios chu'ure chëasi'kua'mu Jesucristoni cho'okaiu judío peonani re'oja'che cho'okaa chini. Jesucristo'te cuasache kuachu'ore chu'vamu chu'u repaapi asa chëarena Repa Rekochoji re'onare care'vakaiuna re'oja'che pa'iju Dios neena paapu chini.

17 Jã'ajekuna Jesucristo'te cuasaku pojokujeku Diore cho'oche cho'okaiku'mu chu'u. 18 Judío peonapi asa chëa Repa chu'ũñe'te cho'oju paapu chini Diopi cho'okaiuna re'oja'che cho'o ñoku chu'vamu chu'u. Dios cho'okaisi'echi'a kuara chiimu chu'u. 19 Dios Rekochoji cho'okaiuna Diochi'a cho'omasiche'te cho'osi'kua'mu chu'u, paipi Dios pa'iche'te ña masia'ju chini. Jã'aja'ñe cho'oku Jerusalén vñe'joopoji eta sani si'ache-ñarua ku'iu Ilírico chejatu'ka Jesucristo'te cuasache kuachu'ore chu'va pi'nicuhamu chu'u. 20 Jã'aja'ñe aperumu Jesucristo pa'iche asamanesinani che'chora chini ku'iu chu'vakum chu'u, Dios chu'o pãi chekuna ku'iju chu'vamanesicheña. 21 Dios chu'o aperumu tochasi'e ija'che kuamu jã'a:

Aperumu Repa pa'iche asamanesina asajanaa'me.

Ũcuaja'che aperumu chu'vacojñomanesina chu'vajuna asa chëajanaa'me,
chiimu.

Pablo Roma vñe'joopo saicuasache'te kuamu

22 Jã'are cho'oku musanukonare sani ñara chiikuta'ni saicu'akuna saima'kua'mu chu'u. 23 Jã'ata'ni chura ichejñare chu'u cho'oche'te cho'o pi'nicuhasi'kujeku saipi'ramu chu'u, rua jeerumu sani ñara chiiu cuasakujeku. 24 España chejana sai musanukona pa'ichejana canukara chiimu chu'u. Musanukonare chu'ure ñauasinare ja'me pani pi'ni saiuna musanukonapi cho'okaito re'oja'che saija'mu chu'u. 25 Jã'ata'ni chu'u charo Jerusalenna saimu ũcuacheja pa'inani Jesucristo'te cuasanani kurire sakaiu. 26 Macedonia cheja pa'inana'me Acaya cheja pa'ina kuri jovosinaa'me Jesucristo'te cuasanani oiju Jerusalén pa'inani chuova'na pa'iva'nani saonu chini. 27 Judío peonare judiöpãipi Diore cuasache che'chosinajejuna repaare judiöpãire oiju sãñe repa chiiche'te cho'okañu chini cuasa kurire jovosinaa'me. Jã'aja'ñe cho'oju repa re'oja'che cho'osinaa'me, chiimu chu'u. 28 Repa jovosi'e kuri chekunare sa isisirumu España chejana sai canuka ñaja'mu chu'u musanukonare. 29 Iere masimu chu'u: Musanukona pa'icheja chu'upi sani ja'me pa'ina Jesucristoji cho'okaiuna sãñechi'a pojoju karama'ñe rua re'oja'che pa'ijanaa'me mai.

30 Asarepajũ'u, chu'u majapãijana. Maire Paaku Jesucristo'te cuasanajeju, Dios Rekochoji cho'okaiuna sãñe oiju, ja'me cho'oche cho'okaiju Dioni sëekaijũ'u chu'ure. 31 Dioni sëekaijũ'u Judea cheja pa'ina Repa'te jachanapi chu'ure cu'ache cho'oñu chiito Ũcuajji chu'ure tã'takaiu

ũsea'kũ repanare. Ũcuachi'a Dioni sějũ'ũ Jerusalén pa'ina Jesure cuasana chũ'ũ sache kuri pojojũ kooa'jũ. ³² Jã'aja'ñe Diopi cho'okaito chũ'ũ mʉsanʉkona pa'ichejana pojokũ sani tí'aũna ja'me pani vajʉsojanaa'me mai. ³³ Re'oja'che pa'iche Ísikũji Diopi mʉsanʉkonare ũcuankore ja'me paau. Jã'aja'ñe paau.

Cuharepacho chũ'o saosi'ea'me ie

16 ¹ Mai majapãioja'io, Febe, Cencrea vũ'ejoopo pa'inare Jesure cuasanare cho'оче cho'okaikoji mʉsanʉkona pa'ichejana saio ie chũ'o sakaija'mo. ² Maire Paakũ'te Jesure cuasana pa'iche pa'ijũ, maja-pãio'te pojochēja'che pojojũ'ũ repao'te. Repao chiiche peore cho'okaijũ'ũ. Repao chekũnare jainʉkore cho'okaio chũ'ũre ũcuachi'a re'oja'che cho'okaisi'koa'mo.

³ Chũ'o sa kũakaijũ'ũ, chũ'ũna'me Jesucristo'te cho'оче cho'okaisinare Priscana'me Aquila'te. ⁴ Pãipi chũ'ũni vanisoũ chiijũna chũ'ũni ũsechiijũ chuenisora'asinaa'me repaana. Chũ'ũni ũsechitena Jesure cuasakuanupũ judío peona ũcuankore chũ'ũna'me, “Re'orepamũ”, chiime repanare. ⁵ Ũcuachi'a repaana vũ'e chi'inare Jesure cuasakuanupũ chũ'o sa kũakaijũ'ũ. Ũcuachi'a chũ'ũ cuasakũ'te Epeneto'te chũ'o sa kũakaijũ'ũ, Asia cheja pa'inare na'a charo Jesure cuasakũ jovosi'kũre. ⁶ Ũcuachi'a mʉsanʉkonare cho'оче rũa cho'okaisi'kore Mariare sa kũakaijũ'ũ. ⁷ Ũcuachi'a chũ'ũ majapãi Andróniconamē Juniare sa kũakaijũ'ũ, chũ'ũre pãi chẽavũ'e ja'me pa'isinare. Chũ'ũre na'a charo Jesucristo'te cuasajũ jovo-sinaa'me repaana. Jesús saosina re'oja'che cutume repanare.

⁸ Ũcuachi'a chũ'ũ cuasakũ'te Ampliato'te sa kũakaijũ'ũ chũ'ũna'me Jesure cuasakũ'te. ⁹ Ũcuachi'a Urbano'te maire ja'me Jesucristo'te cho'оче cho'okaikũ'te sa kũakaijũ'ũ, ũcuachi'a chũ'ũ cuasakũ'te Estaqui'te. ¹⁰ Ũcuachi'a Apele'te repau Jesucristo'te cuasakũ pa'iche pãi ña masicojñokũ'te sa kũakaijũ'ũ. Aristóbulo'te chũ'o sa kũakaijũ'ũ, repau majapãi ũcuachi'a. ¹¹ Chũ'ũ majapãiu'te Herodion'te sa kũakaijũ'ũ. Narciso'te sa kũakaijũ'ũ ũcuachi'a repau majapãi Jesucristo'te cuasanare. ¹² Maire Paakũ'te cho'оче cho'okainare Trifenana'me Trifosa'te sa kũakaijũ'ũ. Ũcuachi'a Maire Paakũ'te cho'оче rũa cho'okaiko'te mai ũcuankore cuasacojñoko'te Pérsida'te sa kũakaijũ'ũ. ¹³ Rufo'te Maire Paakũ'te masi cuasakũ'te sa kũakaijũ'ũ, ũcuachi'a repau pũka'kore chũ'ũ ja'koja'che pa'iko'te. ¹⁴ Ũcuachi'a inare chũ'o sa kũakaijũ'ũ: Asíncrito'te, Flegontere, Hermē'te, Patroba'te, Herma'te; ũcuachi'a repanare ja'me pa'inare, mai majapãijanare. ¹⁵ Filólogona'me Juliare Nereona'me cho'jeo'te sa kũakaijũ'ũ, ũcuachi'a Olimpana'me repa-nare ja'me pa'inare, ũcuankore Jesucristo'te cuasanare.

¹⁶ Mʉsanʉkona sãĩnechi'a chẽse pojojũ pa'ijũ'ũ. Ũcuankore Jesucristo'te cuasakuanupũ chũ'o saome mʉsanʉkonare.

¹⁷Chũ'u majapãijana, ñarepaju pa'ijũ'u, chekurũmu pãipi musanukonani i'ka cacũ'ojũ. Jã'aja'ñe i'kana musanukona che'chesi'ere jo'kaso sãĩñe-chi'a ke'reju paapu chini i'kame. Jã'aja'ñe i'kanare ja'me pa'imanejũ'u. ¹⁸Maire Paaku'te Jesucristo'te cho'okaimanaa'me repaana, repanare uachechi'a cho'ojũ. Jã'aja'ñe pa'ijũ pãi na'a vesuva'nare re'oja'cheja'che i'kaju cacũ'onaa'me repaana. ¹⁹Ûcuanũko masime musanukona Jesús chũ'uñe ñamema'ñe cho'okaiju pa'iche. Jã'ajekũna asa pojosome chũ'u. Jã'aja'ñe cho'ojũ re'oja'che pa'imasijũ'u. Cu'acheta'ni cho'oma'ñe pa'ijũ'u, chiimũ chũ'u musanukonare. ²⁰Jã'aja'ñe cho'ojũna maire re'oja'che pa'iche ñisiku Dios na'mi cho'okaija'mũ musanukonare, vati aini cu'ache chũ'ucu'aa'kũ chini. Maire Paaku Jesucristoji si'arũmu re'oja'che cho'okaiũ paau musanukonare.

²¹Chũ'ũna'me Diore cho'oche cho'okaikũ Timoteo ja'me chũ'o saomũ musanukonare, Ûcuachi'a chũ'u majapãi, Luciona'me Jasonna'me Sosípater.

²²(Ûcuaja'che chũ'u, Pablo chũ'uñe ija'ova utija'ova tochakaikũji Ter-cio, musanukonare chũ'o saomũ Jesure cuasanare.)

²³Gayo Ûcuaja'che chũ'o saomũ musanukonare. Repau vũ'ere pa'imũ chũ'u. Repau Gayo Jesure cuasanare chekũchejña rainare Ûcuanũkore kãĩñe ñisikũ'mũ. Erasto Ûcuachi'a vũ'ejoopo kuri care'vakaikũ chũ'o saomũ. Ûcuachi'a mai majapãijaja'iu Cuarto chũ'o saomũ. ²⁴Maire Paaku Jesucristoji si'arũmu re'oja'che cho'okaau musanukonare Ûcuanũkore. Jã'aja'ñe paau.

Dioni pojokũ cuhacho tochasi'ea'me

²⁵Diore, “Re'orepamũ”, chiiju paũ. Musanukonare Ûcuauji cho'okai-mũ Jesús pa'iche chũ'u chũ'vachũ'ore Repau chũ'o re'oja'chere asa chẽa re'oja'che paapu chini. Repau chuta'a cheja cho'omarũmũna Jesucristo cho'okaijache jã'aja'ñe cuasasi'kũta'ni kũamaneasomũ Dios. Chura kũa-cuhasi'ea'me jã'a. ²⁶Si'arũmu Pa'ikũji Diopi chũ'ũna Repau chũ'o kũasina pãipi masia'ju chini Repau cho'ojachere tocha jo'kaasome. Repau cho'ora chiisi'e aperũmu kũamanesi'e churana kũamu Dios, si'avãjũpãi asa chẽa Jesuni cuasaju Repau chũ'uñe'te cho'ojũ paapu chini.

²⁷Dios Ûcuate'eu'mũ Masiu. Jesucristoji cho'okaiũna pãi Ûcuanũko si'arũmu rũa pojoju paapu Repau'te. Jã'aja'ñe paau. Re'omũ.

Pablo

San Pablo Corinto

vũ'ejoopo pa'inare charo chũ'o tocha saosi'ea'me

Chũ'o saosi'ea'me

1 ¹Chũ'u, Pabloji, ie chũ'o tocha saomũ, mai majapãijũ'ia Sóstenena'me. Diopi chũ'ũũna Jesucristo chũ'ũre saosi'kũa'mũ, Repaũ chũ'ore chũ'-vaa'kũ chini. ²Mũsanũkonare Corinto vũ'ejoopo pa'inare, Jesucristo'te cuasakuanupũ'te, ija'ova tocha saomũ chũ'u. Mũsanũkonapi re'oja'che pa'ijũ cu'ache cho'omairo paapũ chini chẽa paamũ Jesucristo mũsanũkonare. Ũcuachi'a chekũnare, Jesucristo'te cuasanare chekũchejũna pa'inare tocha saomũ chũ'u ie, ñaa'jũ chini. Repaũ Jesús, Maire Paakũ ũcuachi'a repanare paamũ. ³Mai Ja'kũ Dios, Maire Paakũ Jesucristona'me na'a rũa re'oja'che cho'okaijanaa'me mũsanũkonare, re'oja'che paapũ chini.

Jesucristo re'oja'che cho'okaiche'te kũamũ

⁴Jesucristoji mũsanũkonani re'oja'che pa'iche cho'okaiũna mũsanũkona re'oja'che pa'iche'te cuasakũ, mai Ja'kũre Diore pojokũ, “Re'orepamũ”, chiikũ'mũ chũ'u. ⁵Repaũ Jesucristo mũsanũkonare si'ache ĩsisi'kũa'mũ. Dios chũ'o asa chẽañena'me Repaũ chũ'o chũ'vamasiche ĩsisi'kũa'mũ Repaũ mũsanũkonare chekũnani masi chũ'vaa'jũ chini.

⁶Chũkũnapi Jesús pa'iche'te mũsanũkonani kũarena asa chẽa Jesucristoni jovosinaa'me mũsanũkona. Jovorena Ũcuauji mũsanũkonani cho'okaiũna re'oja'che pa'ijũna ña, “Pablo chũ'vasi'e chũ'o ũcuarepaa'me”, chiime chekũna. ⁷Mũsanũkonare Jesucristo jo'e rajache pojokũ cha'anare Dios ĩsiche si'ache pa'iche re'oja'che karama'mũ, Repaũ Rekochoji cho'okaiũna. ⁸Repaũ Jesucristo, Maire Paakũ, cuhama'ñe re'oja'che cho'okaiũ pa'imũ, maipi re'oja'che paapũ chini. Maipi Repaũ rairũmũ cu'ache peona paapũ chini jo'e rairũmũjatũ'ka re'oja'che cho'okaiũ pa'ija'mũ Repaũ maire. ⁹Dios Repaũ cho'ora chiiche jorema'ñe peore

ũcuarepa cho'okũ'mũ. Ũcuauji maire chēasi'kũa'mũ, Repaũ Mamakũni Maire Paakũ Jesucristoni ja'me re'oja'che paapũ chini.

Jesure cuasanata'ni sãĩnechi'a pe'ruche'te kuamũ

¹⁰ Mũsanũkonare, chũ'u majapãijanare, Jesucristoji chũ'ũkũna rũa chũ'vamũ chũ'u, ũcuamakaru te'ekuanuchi'a pa'ijũ sãĩnechi'a pe'rũjũ, “Chũkũnaa'me chekũnare na'a re'oja'che pa'ina”, chiima'ñe paapũ chini. Pe'ruma'ñe ũcuachi'a ũcuate'e cuasaju pa'ijũ ũcuate'ẽjakuanupũ jovo re'oja'che pa'ijũ'u. ¹¹ Mũsanũkona sãĩnechi'a i'kaju cavache Cloé vũ'e pa'inapi kuasinaa'me chũ'ũre. ¹² Te'ekuanuchi'a pa'ijũ sãĩnechi'a cuhejũ ũcuauko ija'che i'kajuasome mũsanũkona: “Chũkũna Pablo neenaa'me”, chiijũasome te'ekuanupũ. Chekũkuanupũ, “Apolos neenaa'me chũkũna”, chiijũasome. Chekũkuanupũ, “Pedro neenaa'me chũkũna”, chiijũasome. Chekũkuanupũ, “Cristo neenaa'me chũkũna”, chiijũasome. ¹³ Jã'aja'ñe pa'i-che cu'amũ. Jesucristo ca'nivũ ũcuate'eca'nivũ'me. Repaũ neena ũcuaja'che ũcuate'ẽjakuanupũ'me. Chũ'ũpi, Pabloji, mũsanũkonare kurususẽ'verona jũni ro'ikaimanesi'kũa'mũ. Jesucristo'mũ mũsanũkona cu'ache cho'oche kurususẽ'verona jũni ro'ikaisi'kũ. “Pablo'te cuasanaa'me chũkũna”, chiijũ okoro'vecojñomanesinaa'me mũsanũkona. “Jesucristo'te cuasanaa'me chũkũna”, chiijũ okoro'vecojñosinaa'me mũsanũkona. ¹⁴ Chũ'u inarechi'a okoro'vesi'kũa'mũ: Crispona'me Gayo'te. Jainũkore okoro'vemanesi'kũjekũ Diore pojokũ, “Re'orepamũ”, chiimũ chũ'u. ¹⁵ Chũ'ũpi chekũnare na'a jainũkore okoro'vesi'kũ pa'ito, “Pabloni cuasaju okoro'vecojñosinaa'me chũkũna”, chiira'ame mũsanũkona chũ'ũre. ¹⁶ (Ãa, ũcuachi'a chekũnare Estėfanana'me repaũ majapãĩ okoro'vesi'kũa'mũ chũ'u. Chekũnareta'ni okoro'vemanecosomũ chũ'u.) ¹⁷ Dios chũ'ũre pãire okore ro'vea'kũ chini raomanesi'kũa'mũ. Mũsanũkonani Repaũ chũ'ore chũ'vaa'kũ chini rao-si'kũa'mũ chũ'ũre. Jesucristoji pãĩ ũcuaukore kurususẽ'verona jũni ro'ikaisi'kũa'mũ, Repaũni cuasajũna oiũ cu'ache'te ãsekasa chini. Mũsanũkonare rũhiñe kuasi'kũa'mũ chũ'u jã'a mũsanũkonapi jũniso vati toana sani uujũ chini. Rũhiñe kuama'ñe chũ'u cuasachechi'a che'choru, Jesucristo maire cho'okaisi'e Dios pa'icheja saimanera'ame mũsanũkona.

Jesucristo peore masiche'te kuamũ

¹⁸ Pãĩ Jesucristoni cuasamapũ vati toa saijana ũcuauko, pãĩ cu'ache cho'oche'te Repaũ jũni ro'ikaisi'ere pãipi kuajũna asani, “Pãĩ vesũna i'kache'me jã'a”, chiijũ cuasame. Maireta'ni Repaũ pa'icheja saijanare jã'aja'ñe chũ'vachũ'ore asato re'oja'imũ. Jã'aja'ñe cuasaju, “Dios peore masikũ'mũ”, chiime mai. Jã'ajekũna Repaũ chũ'ore asaju Jesucristo maire jũni ro'ikaisi'ere asamasi Repaũni jovorena mai rekoñõã care'va-kaisi'kũa'mũ Dios. ¹⁹ Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e ija'che kuamũ:

“Chũ'u, Dios, pãi, ‘Rũa masime chũkũna’, chiinare repanajẽ'e vesũche'te cho'o ñoja'mũ.

Chũ'ũpi ãseto repa na masiche repajẽ'e peoja'mũ”, chiimũ Dios. Jã'aja'ñe chiimũ Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e.

²⁰Pãi rũa masinare ñani, “Rũa vesũme ina”, chiimũ Dios. Apeũmũ Repaũ chũ'usi'e judíopãi che'chonare ñani, “Masi che'choma'me ina”, chiimũ Dios. Pãi, repa na cuasacheja'che cuasamanani repa na cuasache'te asa chẽaa'jũ chini i'kamasinare ñani, “Peoche i'kame ina”, chiimũ Dios. Repaũji ñato pãi ũcuanũko rũa vesũnachi'aa'me. Pãi si'ache masinare ñani, “Chuta'a masiche rũa karamũ inare”, chiimũ Dios. ²¹Dios peore Masiũjekũ pãi ũcuanũkore cho'osi'kũa'mũ. Jã'ata'ni maire pãi peore masinare cho'omanesi'kũa'mũ Repaũ. Mai cuasachechi'a cuasani Dios pa'iche vesũra'ame mai. Diopi maire Repaũ pa'iche'te kũama'to vesũra'ame mai. Jã'ata'ni maini oiũ, Repaũ pa'iche kũakũ'mũ Repaũ. ũcuaũji kũakũna pãi chekũnare Repaũ chũ'ore chũ'vame chũkũna. Chũ'vajũna asajũ, “Peoche i'kame ina”, chiime pãi chũkũna'te, Repaũ'te cuasamana. Jã'ata'ni Repaũ chũ'ore asa chẽa Jesucristo'te cuasanare vati toa sani uuche ãsemũ Dios.

²²Jã'ata'ni pãi rũa jachame. Judíopãi Dios cho'omasiche'te ñaũũ chiime. Dios chũ'o chũ'vanapi jã'aja'ñe cho'o ñoma'to repa na chũ'va'che asacuheme repa na. Judío peonata'ni rũa masina i'kachũ'ore asaũũ chiime. Dios chũ'o chũ'vanapi rũa masina i'kachũ'ore i'kama'to asacuheme repa na. ²³Jã'ata'ni chũkũna pãi cu'ache cho'oche'te Jesucristo kurususẽ'verona jũni ro'ikaisi'ere ũcua kũajũ pa'inaa'me repanare. Jã'are chũ'vajũna asajũ judíopãi, “Asaũama'ñe i'kame ina”, chiime chũkũna'te. Jã'a cho'oto judío peona, “Rũa vesũna i'kache'me jã'a”, chiime chũkũna kũache'te asani. ²⁴Jã'ata'ni Dios chẽasinata'ni asa chẽa Jesucristo jũni ro'ikaisi'ere cuasajũ, “Dios peore Masiũjekũ peore cho'omasikũ'mũ”, chiijũ cuasame judíopãina'me judío peona. ²⁵Pãi te'ena, “Dios rũa vesũũ'mũ”, chiinaa'me. Jã'ata'ni Dios peore masikũ'mũ. Pãi rũa masinare na'a rũa masikũ'mũ Repaũ. Chekũna pãi ija'che i'kame: “Dios peoche i'kakũ'mũ. Repaũ cho'ora chiiche cho'ovesũkũ'mũ Repaũ”, chiime repa na, jachajũ. Dios peore cho'omasikũ'mũ. Pãi te'eũjẽ'e cho'ovesũche cho'okũ'mũ Repaũ.

²⁶Asarepajũ'u, chũ'u majapãijana. Dios musanũkonare chẽasi'ere cuasajũ'u. Reparũmũ Dios musanũkonare vesũva'nani na'a jainũkore chẽasi'kũa'mũ. Pãi masinare jainũkore chẽamanesi'kũa'mũ Repaũ. Kurinare jainũkore chẽamanesi'kũa'mũ. Pãi chũ'ũnare jainũkore chẽamanesi'kũa'mũ Repaũ. ²⁷Diopi vesũva'nani ña chẽa paaku che'choũna rũa masinare na'a rũa masime repa na chura. Jã'aja'ñe cho'omũ Dios pãi vesũva'nare, chekũnapi, “Masinaa'me chũkũna”, chiisinapi ña repa na pa'iche meñe cuasa, vajũchũjũ, “Maita'ni rũa vesũme”, chini masia'jũ chini. Re'oja'che pa'ivesũnare

ũcuaja'che chēasi'kua'mu Dios. Chēa paaku Repauji si'arumu cho'okaiuna chekúnare na'a re'oja'che pa'imasime repa chura. Jā'aja'ñe cho'omu Dios pa'ivesunare pāi, chekúnapi, “Re'oja'che pa'imasinaa'me chūkuna”, chiisinapi ña repa pa'iche meñe cuasa, vajuchujū, “Maita'ni re'oja'che pa'ivesunaa'me”, chini masia'jū chini. ²⁸ Repa Dios pāire paara chini chēamu. Jā'ata'ni chekúnare pāi re'oja'che cutucojñonare chēama'mu Repa. Ija'che pa'iva'nani, “Paauamu chū'ure”, chini chēamu Dios: Chuo-va'na pa'iva'nana'me vesuva'nare pāi cuhecojñova'nare chēamu Repa. Pāi chekúnare re'oja'che cutucojñonareta'ni, “Paauamanaa'me chū'ure”, chiimu Dios. Jā'aja'ñe cho'oku'mu Dios, re'oja'che cutucojñonapi vajuchua'jū chini. ²⁹ Pāi chēa jā'aja'ñe cho'oku'mu Dios repanapi meñe ija'che i'kamanea'jū chini: “Rua masijū rua re'onaa'me chūkuna”, chiimanea'jū chini. Jā'aja'ñe i'kache rua cuhemu Dios. ³⁰ Diopi cho'okaiuna Jesús neenajejū na'a rua masime mai chura. Chura Dios maire re'oja'chechi'a cho'onare cuasacheja'che cuasamu. Ũcuachi'a re'oja'che pa'ire'omu maire. Aperumu vati ai paasinare chura Jesucristoji tua re'oja'che paamu maire. ³¹ Jā'ata'ni maipi, “Re'onaa'me chūkuna”, chiijū paapu chini tua paama'mu Jesucristo maire. Dios chū'o aperumu tocha jo'kasi'e ija'che kuamu: Meñe, “Re'oku'mu chū'u”, chiima'ñe Diorechi'a pojoju re'oja'che i'kaju pa'ijū'u.

Jā'aja'ñe kuamu Dios chū'o aperumu tocha jo'kasi'e. Jā'ajekuna, “Peore cho'omasiku'mu mu'u”, chiijū pa'ijū'u Maire Paaku'te.

Jesucristo jūni vajuraisi'ere kuamu Pablo

2 ¹ Musanukona aperumu asamanesi'ere Dios chū'ore kuara chini saisi'kua'mu chū'u musanukona pa'icheja. Sani rua masina chū'opi musanukonare Dios chū'o chū'vamanesi'kua'mu chū'u. ² Musanukona pa'icheja saipi'rarumu ija'che cuasasi'kua'mu chū'u: “Sani Jesucristo pa'ichechi'a kaja'mu chū'u, Repa kurususē'vero jūni ro'ikaisi'ere, repanapi masia'jū”, chini cuasasi'kua'mu chū'u. ³ Vajuchurekocho paakuji musanukonare ja'me pa'iu kurukuruu chū'vaku pa'isi'kua'mu chū'u. ⁴⁻⁵ “Chū'upi pāi rua masina i'kache chū'o i'kato Dios chū'ojē'e cuasama'ñe rupe pāi cuasachechi'a cuasacosome jā'ana”, chini cuasa, saisirumu jā'ajachu'o i'kamanesi'kua'mu chū'u musanukonare. Chū'uni Dios peore Masikuji Repa Rekochoji cho'okaiuna masi chū'vasi'kua'mu chū'u musanukonare, Jesucristoni cuasaa'jū chini. Musanukonare ũcuachi'a Dios Rekochoji cho'okaiuna chū'u chū'vache asa chēasinaa'me.

Dios Rekochoji cho'okaiuna Repa chū'o asamasiche'te kuamu

⁶ Jā'ata'ni Jesucristo'te masi cuasanare Dios chū'o na'a vesacheji che'cho-naa'me chūkuna. Pāi cuasacheja'chere che'chomanaa'me chūkuna. Ũcuaja'che

irumũ cana pãĩ chũ'ũna cuasajũ chũ'ũñeja'ñe cuasajũ che'chomanaa'me chũ-kũna. Repana irumũ pãĩ chũ'ũna si'asojanaa'me. 7Aperumũ Repaũ chuta'a cheja cho'omarumũ Dios maire irumũ icheja pa'inare cuasakũ ija'che te'eujĩ i'kaasomũ: “Re'oja'che cho'okaija'mũ chũ'ũ repañare, icheja chũ'ũ pa'ichejare rani paapũ chini”, chiĩũ cuasaasomũ, maipi Repaũni cuasajũ Repaũ pa'ichejare sani paapũ chini. Aperumũ Repaũji jã'are peore kuamaũna vesusinaa'me pãĩ. Churata'ni Repaũ kuamanesi'ere maire cho'okaiche'te chura Ũcuauji kuauña asa pãĩ ũcuaukore kuame chũkũna. 8Chũkũna kuache asanata'ni irumũ cana pãĩ chũ'ũna ũcuauko Diore cuhena asavesujũ asa chẽama'me. Dios chũ'o aperumũna asa chẽasina pani Maire Paakũ'te Jesure peore Masiũ'te kurususẽ'verona jẽl'jo nukũ vẽasoche chũ'ũmanera'asinaa'me repaña. 9Ija'che kuamũ Dios chũ'o aperumũ tocha jo'kasi'e:

Dios Repaũ'te chiinare rũa re'oja'chere care'vakaimũ,
pãĩ te'eujẽ'e ñama'ñena'me asama'ñe pãĩ rekoñoãjẽ'e cuasama'ñe.

Repaũ re'oja'che cho'okaijache Ũcuauji kuamaũna chuta'a vesũme pãĩ, chiimũ Dios chũ'o. 10Churata'ni chũkũna'te Dios Repaũ pãĩ re'oja'che cho'okaijachere Repaũ Rekochoji kuacuhasi'kuamũ. Dios Rekocho peore Masirekochojekũ Repaũ cho'okũ pa'iche peore masimũ. 11Chekũna cuasache vesũme pãĩ. Repaña rekoñoãta'ni masimũ repaña cuasache. Ũcuaja'che Dios cuasache Repaũ Rekochochi'a masimũ. 12Dios maire Repaũ'te cuasamana rekoñoãja'ñiere ñsimanesi'kuamũ. Repaũ Rekocho'te ñsisi'kuamũ Dios maire, maini Repaũ Rekochoji ja'me pa'ĩũ cho'okaiũna Repaũ maire cho'okaiche'te peore masia'jũ chini. 13Chũkũnapĩ Dios chũ'ore Repaũ Rekocho paanani kuani Repaũ Rekocho che'choche'te kuame. Pãĩ cuasajũ che'chocheja'chere kuamanaa'me chũkũna.

14Dios Rekocho che'choche'te chũ'vajũna pãĩpi asani, “Vesũna i'kache'me jã'a”, chiime Dios Rekocho peona, repaña i'kache'te asavesujũ. Repaña rekoñoãre Dios Rekochoji peokũna asacu'amũ repañare. Dios Rekocho paana-rechi'a asare'omũ Dios chũ'o, Repaũ Rekochoji cho'okaiũna. 15Dios Rekocho paanata'ni Repaũ Rekochoji cho'okaiũna si'ache cuasajũ peore ñamasime. Dios Rekocho peonareta'ni Dios Rekocho paana pa'iche te'eũ'terejẽ'e cuasa ñacu'amũ. 16Dios chũ'o aperumũ tocha jo'kasi'e ija'che kuamũ:

Dios, rekocho cuasache masicu'amũ maire.

Ũcuaja'che Repaũ'te te'eujẽ'e che'chovesũme mai,
chiimũ. Maita'ni Repaũ Rekocho'te paajũ Jesucristo cuasacheja'che cuasame mai rekoñoã, Repaũ Rekochoji cho'okaiũna. Jã'ajekũna Dios chũ'o asamasime mai.

**Dios chũ'ũñe cho'ona Repaũ'te ja'me cho'oche
cho'okaina pa'iche'te kuamũ**

3 1Chũkũna musanũkonare ja'me pa'irumũ, musanũkonapi Jesucris-to'te apecuasanafejũna Repaũ'te masi cuasanare che'chocheja'che

che'chomanesinaa'me. Reparum musanukona chuta'a Diore cuasamana cuasacheja'che cuasaju pa'isinaa'me. Jesure cuasanata'ni chiiva'na vesucheja'che masi cuasavesusinaa'me musanukona. ² Jã'ajekuna chukuna musanukonare vesujuna na'a rua vesache che'chomanesinaa'me. Reparum musanukona Dios chu'o jmamajñaruãchi'a asamasisinaa'me. Chiiva'u ojechi'a chusuku va'i ãivesucheja'che Dios chu'o na'a vesache asavesusinaa'me musanukona. Irumujatu'ka musanukonare chuta'a karamu asamasiche. ³ Chuta'a musanukona Diore cuasamana cuasacheja'che cuasaju sãĩnechi'a ke'reju cuheju Jesure cuasamana pa'icheja'che pa'ime. ⁴ Ija'che i'kajuasome musanukona: “Chukuna Pablo neenaa'me”, chiijuasome chekuna. Chekuna, “Apolos neenaa'me chukuna”, chiijuasome. Jã'aja'ñe i'kaju, chekunani sãĩnechi'a cuheju Jesure cuasamana pa'icheja'che pa'ijuasome musanukona.

⁵ Chu'una'me Apolos rua masinama'me. Chukuna Diore cho'оче cho'okainaam'e. Chukunapi chu'vajuna asa chẽa musanukona Cuasakute Diore cho'оче cho'okainaam'e. Chukuna'te Repau chu'ore chu'vaa'ju chini jo'kasi'kua'mu. ⁶ Chu'ua'mu musanukonare Dios chu'o charo chu'vasi'ku. Apolos cho'je che'chosi'kua'mu. Jã'ata'ni Dioa'mu musanukonare cho'okaiku, asa chẽa Jesuni jovo re'oja'che pa'iche na'a rua che'cheju paapu chini. ⁷ Musanukonare Diopi cho'okaima'to chu'vate'era'asi'kua'mu chu'u. Vesuku'mu chu'u. Ucuachi'a musanukona asa chẽamanera'asinaa'me, Diopi cho'okaima'to. Apolos ucuaja'che vesuku'mu. Diopi cho'okaima'to che'chote'era'asi'kua'mu repau musanukonare. Che'chemanera'asinaa'me musanukona Diopi cho'okaima'to. Pãipi Repau chu'ore asa chẽa Jesuni jovoa'ju chini cho'okaimu Dios, Repauji cho'okaiuna re'oja'che pa'iche'te che'cheju paapu chini. ⁸ Chukuna Dios chu'o charo chu'vanana'me cho'je che'chona ucuate'ere cho'ome. Chukuna cho'osi'e ro'i Diopi ro'ikuna ucuanuko koojanaa'me, charo chu'vanana'me cho'je che'chona. ⁹ Ija'chea'me Dios cho'оче: Chukuna Diore cho'оче cho'okainajegu musanukonani Repau chu'ore che'chome. Musanukonare Repau neenare re'ojarekoñõa care'vakaimu Repau.

¹⁰ Chu'uni Diopi cho'okaiuna re'oja'che chu'vasi'kua'mu chu'u musanukonare. Chu'u chu'vasi'ere Dios chu'ore asa chẽarena chekuna jo'e na'a rua che'chome musanukonare, na'a rua masia'ju chini. Repanapi che'choni cuasarepaju masi che'choa'ju, “Chekurumu mai tĩĩe che'chosome”, chini cuasaju. ¹¹ Aperumu chu'u musanukonare Jesucristo maire jũni ro'ikaisi'ena'me Repau pã re'oja'che chẽa paache kuasi'kua'mu. Jã'aa'me charo chu'vache. Jã'are pãipi charo asa chẽama'to na'a rua che'checu'am repa'ne. ¹² Charo chukuna Jesucristo maire jũni ro'ikaisi'ena'me Repau pã re'oja'che chẽa paache che'chosirumu chekunapi cho'je che'chome. Repana pã Dios chu'o asa chẽa Jesure jovosinare cho'je che'chona te'ena

masi che'chome. Chekúnata'ni masi che'choma'me. ¹³Repana cho'o-si'e Jesucristo jo'e raiumucuse peore masijachea'me já'a. Repau chũ'o masi che'chosinare pojokũ, “Ina masi che'chosinaa'me”, chiija'mũ Dios. Masi che'chomanesinare, “Ina masinata'ni, masi che'chomanesinaa'me”, chiija'mũ Dios repanare rũa pe'rukũ. ¹⁴Masi che'chona che'chosi'epi ai pa'ija'mũ. Já'ajekũna repanare masi che'chosinare ro'ija'mũ Dios. ¹⁵Masi che'chomanesinareta'ni ro'imanaja'mũ Dios. Ro'icojñomanesinata'ni ũcua saijanaa'me repana Dios pa'icheja. Jesucristo'te cuasamanesina pani vati toana saira'asinaa'me repana. Já'ata'ni Jesucristo'te cuasana-jeju saimanejanaa'me.

¹⁶Dios Rekochoji mʉsanukona rekoñoõre ũcuanukore ja'me pa'iũna mʉsanukona rekoñoõ Dios vũ'ēja'chea'me Repau'te cuasarekoñoõjekũ. ¿Já'a mʉsanukona cuasama'ñe? ¹⁷Mʉsanukona Jesucristo'te cuasakua-nupũ ũcuanuko sãĩñechi'a oiju pa'ito re'omũ. Já'aja'ñe cho'oto Dios rũa pojomũ. Já'ata'ni pãipi mʉsanukonare Repau neenani cacũ'oũ chini sãĩñechi'a cuheche'te chũ'vato rũa pe'rumũ Dios repanare. Pe'rukũ Repau neenare cacũ'onare vati toana saoja'mũ. Repau vũ'ēja'che paamũ Dios mʉsanukonare. Já'ajekũna mʉsanukonare Repau vũ'ēja'che pa'inajejũna pãipi cacũ'oto rũa pe'rumũ Repau.

¹⁸Rũhiñe cuasaju pa'ijũ'ũ mʉsanukona. Te'ena ija'che cuasacosome mʉsanukona: “Pãi che'choche rũa che'chesinajeju rũa masinaa'me chũkũna”, chiiju cuasacosome. Já'aja'ñe cuasanare ija'che paapũ chini chũ'vamũ chũ'ũ: Vesũva'na pa'icheja'che pa'iju Dios chũ'ore che'cheju pa'ijũ'ũ. Já'aja'ñe cho'oto Dios Rekochoji che'choja'mũ mʉsanukonare. ¹⁹Pãi Jesucristo'te cuasamana che'choche ija'che i'kamũ Dios: “Pãi vesũna che'choche'me já'a”, chiimũ. Ŭcuachi'a Repau chũ'o aperũmũ tocha jo'-kasi'e ija'che kũamũ:

Pãi rũa masina repana masichechi'a cuasame.

Já'aja'ñe cuasaju cu'ache cho'oũ chiisi'e Diopi cho'okũna, ũcua-nani cu'ache ti'jñemũ, chiimũ. ²⁰Ŭcuachi'a ija'che kũamũ:

Pãi rũa che'chesina cuasache Diopi ñato repajẽ'e peoche tĩĩñere cuasame,

chiimũ repa. ²¹Mʉsanukona chekũnare Jesure cuasanare cuasama'ñe mʉsanukona chiinarechi'a te'enare cuasaju pa'ime. Rũa cu'amũ já'aja'ñe pa'iche. Mʉsanukonare re'oja'che chũ'vanare ũcuanukore cuasaju pa'ijũ'ũ. Jainukoa'me repana. ²²Dios chũkũna'te, chũ'ũna'me Apolona'me Pedro'te mʉsanukonani ĩsisi'kũa'mũ, iena'me: Chejaa'me, vajũche'me, jũ'ijañea'me, irũmũ pa'iche, na'a pa'isirũmũ pa'ijachea'me peore já'a mʉsanukonare Dios ĩsisi'ea'me. ²³Mʉsanukona Jesucristo neenaa'me. Jesucristo Dios Neekũa'mũ.

Jesús saosina Diore cho'оче cho'okaiche'te kuamu

4 ¹ Chukuna Jesucristo'te cho'оче cho'okaina pa'iche cuasajũ'u. Dios Repau aperumu kuamanesichu'ore pãire masi kuaa'ju chini chẽasi'kua'mu chukuna'te. ² Chukuna Dios saosinapi cho'oa'ju chini Dios jo'kasi'ere cho'oma'to cu'amũ. ³⁻⁴ Jã'ata'ni musanukonapi chu'ure re'oja'che cutuma'tojẽ'e oima'mu chu'u. Pãi chekuna chu'ure cu'ache cutuchejẽ'e cuasama'mu chu'u. Ija'che cuasaku'mu chu'u: “Chekurumu Dion i jachamau re'oja'che pa'icosomu chu'u”, chiiu cuasaku'mu. Jã'aja'ñe cuasakuta'ni chekurumu chu'u rekocho cu'ache pa'iku'mu. Vesumu chu'u. Maire Paaku Jesucristota'ni masimu chu'u rekocho pa'iche. ⁵ Jã'ajekuna chukuna cho'оче ñaju ke'remanejũ'u. Jesucristoji chuta'a jo'e raimauna vesume musanukona chukuna rekoñoã pa'iche. Repau jo'e raisirumuta'ni Ũcuauji i'ka jñaukuna mai ũcuanũko mai vesusi'e peore masijanaa'me, chekuna rekoñoã pa'iche peore. Reparumu pãi cho'osi'ere ñani re'oja'che pa'inare, “Re'orepamu”, chiija'mu Dios. Na'a re'oja'che pa'inare, na'a rua pojoku i'kaja'mu Repau.

⁶ Musanukonare chu'u majapãijanare, iere tocha saomu chu'u, musanukonani che'choku. Chu'u pa'ichena'me Apolos pa'iche kuamu chu'u, musanukonapi Dios chu'o chũ'ũñechi'a asa chẽa cho'ojũ paapu chini. Musanukona Dios chu'o che'chonare ñani ija'che cuasamanea'ju chiimu chu'u: “Dios chu'o che'choku'te ikũrechi'a chiinaa'me chukuna. Iku nee-najeju masinaa'me chukuna. Chekunareta'ni cuheju repanare chiinare ũcuachi'a cuhenaam'e chukuna”, chiiju cuasamanejũ'u musanukona. Jã'aja'ñe cuasamaïro Dios chu'o che'chonare ũcuanukore pojoju pa'ijũ'u. ⁷ Jã'ata'ni ija'che i'kajuasome musanukona: “Chekunare na'a masiju na'a rua re'onaa'me chukuna”, chiijuuasome musanukona. ¿Je'se pa'ũna jã'a-ja'ñe cuasache? Musanukona cho'omasiche peore Dios cho'okaisi'ea'me. Diopi cho'okaima'to jmamakarujẽ'e masina pa'imanera'ame musanukona.

⁸ Ija'che cuasacosome musanukona: “Peore che'chesinajeju peore masiju si'ache karama'ñe paanajeju pãi chũ'ũnaa'me chukuna chura”, chiiju cuasacosome. ¿Je'se pa'ũna jã'aja'ñe cuasache? ¿Chukunapi peojuna pãi chũ'ũna carũnisocuhare? Musanukonapi pãi chũ'ũna pa'ito re'ora'amũ. Musanukonare pãi chũ'ũrumu ti'ato chukuna ũcuaja'che ja'me chũ'ujanaa'me reparumu. Irumu Diopi jo'kauna mai Jesucristo'te cuasanapi pãi ũcuanukore chũ'ũrumu pa'ito re'ora'amũ. Jã'ata'ni reparumu chuta'a ti'ama'mu. ⁹ Reparumu ti'ato na'a re'oja'che pa'ija'mu chukuna'te. Chura chukuna'te Jesucristo saosinare rua cu'ache ti'jñemũ, pãina'me ángeles ñaa'ju chini. Re'oja'che pa'inareta'ni cu'ache pa'inare cuhecheja'che cuheme pãi chukuna'te. “Jã'a Dios cho'ochecosomu”, chiiu cuasamu chu'u. ¹⁰ Chukunapi Jesucristoni pojoju Dios chu'ore chu'vajuna, “Vesupãia'me jã'ana”, chiime

musanukona chukuna'te. Musanukonata'ni, meñe cuasaju i'kani, “Jesucristo neenajeju masinaa'me chukuna”, chiijuasome. Chukunata'ni Dios chu'o chu'vani vajuchuva'na chu'vanaa'me. Musanukonata'ni vajuchuma'ñe, ¿“Peore cho'omasime chukuna”, chiiche? Musanukonare rua re'oja'che cutujuasome pãi. Chukuna'teta'ni rua cu'ache cutujuasome repaña. ¹¹Musanukona meñe i'kaju, “Si'ache paanaa'me chukuna”, chiime. Chukunata'ni jã'aja'ñe pa'imanaa'me. Irumujatu'ka ãucuhava'na pa'iju, okouava'na pa'iju, si'ache, kãñajẽ'e peova'na pa'ime chukuna. Si'arumu ku'ichechi'a pa'iju vu'ña pa'ivu'ñajẽ'e peonaa'me chukuna. Ũcuachi'a pãi cu'ache cho'ome chukuna'te. ¹²Si'areparumu cho'ochete cho'oju ca'nasome chukuna. Pãi chukuna'te cu'ache i'kanare, “Diopi musanukonare re'oja'che cho'okaan”, chiinaa'me chukuna repañare. Pãi chukuna'te tuha cu'ache cho'orujẽ'e i'kamanaa'me chukuna. ¹³Pãi chukuna'te cu'ache i'kanare sãĩñe re'oja'chere i'kanaa'me chukuna repañare. Irumujatu'ka pãi ũcuauko rua cuheme chukuna'te. Repanapi ñato chi'ca pa'icheja'che pa'icosome chukuna.

¹⁴Musanukonani i'ka kukora chini tocha saoma'mu chu'u ie. Musanukonani chu'u chiijanare chu'vaku tocha saomu chu'u, musanukonare cuasaku. ¹⁵Chu'u musanukonare Dios chu'o charo che'choña asa chẽa Jesucristoni jovosinaa'me musanukona. Jã'ajekuna muja'kujai'u'mu chu'u. Musanukonare che'chona rua jainukoa'me. Jã'ata'ni chu'u te'eu'mu muja'kujai'u. ¹⁶Jã'ajekuna rua chu'vamu chu'u musanukonare, chu'u pa'iche'te ña chẽa chu'u pa'icheja'che paapu chini. ¹⁷Jã'are chini Timoteo'te chu'u chiija'ia'ni, musanukona pa'ichejana saomu chu'u musanukonani che'choa'ku chini. Rua cuasamu chu'u repau'te. Re'oja'che pa'iu Diore si'arumu rua cuasaku pa'iku'mu repau. Ũcuauji che'choña chu'u Jesucristo'te cuasaku pa'iche asa cuasajanaa'me musanukona. Ũcuare si'achejña ku'iu Jesure cuasana chi'ivu'ñana si'arumu che'choku pa'iku'mu chu'u, Jesucristo'te cuasaju pa'iche.

¹⁸Chekurumu musanukona chu'ure te'ena ija'che cuasacosome: “Jo'e raimaneja'mu repau”, chini cuasaju i'kavajuchuma'ñe, “Pablo'te na'a rua masinaa'me chukuna”, chiiju cuasacosome. ¹⁹Jã'ata'ni Diopi ñsema'to churepara saija'mu chu'u musanukona pa'icheja. Sani pa'iu musanukona pa'iche'te masi ñaku musanukona cho'omasiche'te ñaja'mu chu'u. Chu'ure cu'ache cutuna cutuchechi'a asaku pa'imaneja'mu chu'u. ²⁰Dios neena chu'ochi'a cutuju pa'imanaa'me. Diopi cho'okaia'na re'oja'che pa'iju re'oja'chere cho'oju pa'inaa'me. ²¹Sani pa'iu musanukona ũcua cu'ache pa'ito ña pe'ruja'mu chu'u. ¿Jã'aja'ñere chiiche musanukona? Jã'apãani musanukonapi re'oja'che pa'ia'na, ¿oiu pe'keru i'kaa'ku chiiche? ¿Je'sere chiiche musanukona?

Te'eu rua cu'ache cho'osi'ere kamu

5 ¹Musanukona pa'iche cu'achu'o asa kukusi'kuu'mu chu'u. Musanukonare ja'me pa'iku, pãiu, puka'ku rãjoni paakuasomu. Diore

cuasamanajê'e cho'oma'nea'me jã'a. ²Jã'aja'ñe cu'ache cho'okũji m̄sanukonare ja'me pa'im̄ repaũ. Jã'aja'ñe pa'inata'ni, “Ûcuauko r̄a re'oja'che pa'inaa'me chũkũna”, chiinaa'me m̄sanukona. R̄a cu'am̄ jã'a. ¿Je'se pa'iũna m̄sanukona repaũ cho'oche masinata'ni repaũni cuhemapũna ja'me chi'ikũ repaũ? Repaũ cho'oche'te cuasajũ oijũ pa'ito na'a re'om̄. Jesucristo'te cuasanare ja'me pa'icu'am̄ repaũ'te. ³Chũ irum̄ m̄sanukona pa'icheja ja'me pa'ima'kũta'ni m̄sanukonani cuasacajejaniso chũ'u rekochoji m̄sanukonare ja'me pa'icheja'che pa'im̄ chũ'u. Jã'aja'ñe cuasakũ, “Repaũ cho'oche r̄a cu'am̄”, chiim̄ chũ'u, m̄sanukona pa'icheja ja'me pa'iũ ñama'kũta'ni. ⁴⁻⁵M̄sanukonare r̄a cuasakũ pa'im̄ chũ'u. M̄sanukona Jesús chũ'ũñe'te cho'oũ chini chi'irum̄ chũ'u rekocho m̄sanukonare ja'me pa'icheja'che pa'ikũm̄ chũ'u. M̄sanukonare Maire Paakũ Jesucristoji chũ'ũkũna chũ'ũm̄ chũ'u, m̄sanukonapi cu'ache cho'okũni ija'che cho'oa'jũ chini: M̄sanukonani Jesupi cho'okaiũna, cu'ache cho'okũ'te jo'kasojũ'u. Vati aini jo'kajũ'u repaũ'te cu'ache cho'oa'kũ. Chekũrum̄ repaũji cu'ache cho'ocojñoni kũkũ cu'ache cho'oche ũhasocosom̄ repaũ. Repaũji cu'ache cho'oche'te ũhasoni rekocho Dios pa'ichejana saija'm̄, Jesús jo'e raiumucuse.

⁶M̄sanukona pa'iche meñe cuasajũ ija'che i'kajũasome: “Chekũnare na'a re'oja'che cho'onaa'me chũkũna”, chiijũasome. Cu'am̄ jã'a. Ie masicosome m̄sanukona: Pã saũche jmaca'rerũji harinaca'repũ ũjaca'repũna maña ja'meru peore repaca'repũ kosa na'a ũjaca'repũ saũm̄. Ûcuaja'che m̄sanukonare ja'me pa'iũ cu'ache cho'okũni jo'kasomaneni na'a pa'isirum̄ na'a jainũko cacu'aso cu'ache cho'ojũ pa'ijanaa'me m̄sanukona. ⁷Jã'ajekũna jo'kasojũ'u repaũ'te. Ija'chea'me: Chũkũna judiõpã pascuarum̄ ti'api'rato chũkũna vu'ña pa'iche pã saũche peore s̄jonaa'me cu'are cuhejũ. M̄sanukona ũcuaja'che pã cu'ache cho'onare jo'kasojũ'u pã saũche s̄joñeja'ñe, re'onachi'a paũ chini. Cacu'amanējũ'u; re'oja'che pa'ime m̄sanukona. Chũkũna judiõpã pã kosa saũmanesi'e ãirum̄ pascuarum̄ ovejachiĩni vani ãinaa'me Dioni cu'are tũnocojñõũ chini. Churata'ni Jesucristoji maire ovejachiĩ jũni ro'ikaicheja'che mai ũcuauko cu'ache cho'oche te'euji peore jũni ro'ikaisi'kua'm̄. ⁸Jã'ajekũna re'oja'che pa'inachi'a pa'ijũ Dioni pojoũ chini pã saũsi'e s̄joñeja'ñe cu'ache cuasanana'me cu'ache cho'onare ja'me pa'imaneũ mai. Pã saũmanesi'e-ja'che pa'ijũ Dios chiichechi'a ũcuarepa cho'ojũ paũ mai.

⁹Aperum̄ chũ'u m̄sanukonare, “Cu'ache cho'onare pã ja'me pa'imanejũ'u”, chiĩ chũ'o tocha saosi'kua'm̄. “Pã repaũ r̄joromi peonare ja'me kãinare ja'me pa'imanejũ'u. Ûcuachi'a romi repaũ ũjũpã peonare ja'me kãinare ja'me pa'imanejũ'u”, chiiche tocha saosi'kua'm̄ chũ'u m̄sanukonare. ¹⁰Repanapi chuta'a Diore cuasamana pa'ito jã'aja'ñe i'kamanera'asi'kua'm̄ chũ'u. Diore cuasamana si'ache cu'ache cho'onaa'me. Chekũna repaũ

rũjoromi peonare ja'me kãime. Romi ũcuachi'a repaŋa ĩjũpãĩ peonare ja'me kãime. Chekũna repaŋa neema'ñe pōse rũa uache ñame. Chekũna pōse ñaasome. Chekũna pãĩ rupũ tũosiva'nani pojoju pa'ime, “Dioa'mũ iku”, chini. Diore cuasamanapi jã'aja'ñe pa'inare ja'me pa'imanejũ'u chiima'mũ chu'u. Mũsanũkonapi Diore cuasamanani ja'me pa'icuheto pãĩ peochejana saiche pa'ira'amũ mũsanũkonare. ¹¹ Ija'cheta'ni cho'omaneajũ chini i'ka-ku tochamũ chu'u mũsanũkonare: Pãĩũ, “Jesucristo'te cuasaku'mũ chu'u”, chiikuji ruarepa cu'ache cho'oto jo'e ja'me pa'imanejũ'u repaũ'te. Romi ĩjũpãĩ peonare ja'me kãinare, mũmũpãĩ rũjoromi peonare ja'me kãinare, kurineenare, rupũ tũosiva'nare pojonare, ruarepa ke'reneenare, si'arũmũ cono jũ'inare, pōse ñaanare jmamakarũjẽ'e pojomanejũ'u repanare, jã'aja'ñe pa'inapi, “Jesucristo'te cuasame chũkũna”, chiito. Ũcuaja'che jã'aja'ñe pa'inare aũjẽ'e ja'me ñũ'ijũ ãimanejũ'u repanare. ¹²⁻¹³ Jesure cuasamana pa'iche cuasa ñaãe chu'u cho'ochema'mũ. Dioa'mũ jã'aja'ñe cho'oku. Mũsanũkonata'ni Jesure cuasaju mũsanũkonare ja'me chi'ina cu'ache pa'iche cuasa ñajũ'u. Cu'ache cho'oku'te jo'kasojũ'u, chiimũ chu'u.

Jesure cuasana repaŋa majapãijana pa'iche'te

Jesure cuasamanare sa kuasi'ere kuamũ

6 ¹ Diorejẽ'e masi cuasama'ñe rũa tĩĩne cho'ojũasome mũsanũkona. Te'ena ja'me pa'inani pe'ruju pãĩ chẽaãe chũ'ũkũni Diore cuasama'kũni sa kuajũasome mũsanũkona. ĩJe'se pa'ũna Jesucristo'te cuasanani sa kuama'ñe Diore cuasama'kũni sa kuache, repaũji asa, te'eũ'te, “Ikũpi cu'achũ'o paamũ”, chiaũ chini? Ija'che cho'oto na'a re'omũ: Pe'runapi Jesucristo'te cuasanani sa kuaru asa, “Ikũpi cu'a chu'o paamũ”, chiijanaa'me repaŋa. ² Mai Jesucristo'te cuasana Diopi chũ'ũkũna pãĩ ũcuanũko cheja pa'ina cho'оче peore cuasa ña kuajanaa'me. Ape'ũmũ chu'u mũsanũkonare kuasi'ku'a'mũ jã'a. Jã'aja'ñe cho'ojache asasinata'ni, ĩje'sejekũna mũsanũkona sãĩnechi'a cu'ache cho'omajũaruã care'vavesũche? ³ Angeles pa'iche'te cuasa ña kuache pa'ũasomũ maire. Jã'aja'ñe cho'ojanajejũna pãĩ cheja pa'ina cho'omajũaruã cuasache na'a vesama'mũ maire, chiimũ chu'u. ⁴ Jã'ajekũna mũsanũkonare ja'me pa'inapi jo'e chekũnani sãĩne pe'runi Diore cuasamanare sa kuama'ñe Jesure cuasakuanupũ pa'inani, rũa vesũva'nachi'a pa'itojẽ'e ũcua sa kuajũ'u, care'vakaapũ. ⁵ Mũsanũkonapi vajũchua'ju chini i'kamũ chu'u. Mũsanũkona ke'reche care'vamasina, ĩte'eũjẽ'e peoche? Pa'ime. ⁶ Mũsanũkona, “Jesucristo'te cuasanaa'me chũkũna”, chiinata'ni sãĩnechi'a ke'reju pa'ijũasome. Maja-pãijanapi sãĩnechi'a ke'reju cho'osi'e care'vama'ñe Jesure cuasamanani sa kuajũasome mũsanũkona, repanapi care'vakaapũ chini.

⁷ Jã'aja'ñe cho'ojũ cu'ache cho'ome mũsanũkona. Sãĩnechi'a pe'ruju Jesucristo'te cuasamana cho'ochaja'che cho'ome mũsanũkona. Mũsanũkonare

ja'me pa'inapi cu'ache cho'oto sãĩñe cu'ache cho'omanejũ'ch. Mũsanũkona paache'te repanapi tũasoto sãĩñe pe'rumanejũ'ch repanare. Cu'ache cho'oche'te jũvoto na'a re'omũ. 8 Jã'ata'ni mũsanũkona majapãijanachi'api sãĩñe rũa cu'ache cho'ojuasome. Jorejũ repana paache'te tũa paañu chini pãi chẽañe chũ'ũkũni i'kajuasome mũsanũkona, repaũji tũakaau chini.

9 Rũhiñe cuasaju pa'ijũ'ch mũsanũkona. ¿Ie vesũche mũsanũkona? Cu'ache cho'ona Dios chũ'ũñe asa chẽamapũ Repaũ pa'icheja saima'me. Vejamanapi cu'a cho'ona, rãjoromi peonare ja'me kãina, ũcuachi'a ũjũpãi peonare ja'me kãina, amũpãi ũcuajanare amũneena, ũcuachi'a romi ũcuajanare romineena, kuri kooñu chini ja'me kãinana'me tũosiva'nare pojona Dios pa'icheja saima'me. 10 ũcuachi'a pãi chekũna paamajñaruã ñaasonana'me, kurineena, si'arũmũ cono jũ'ina, ke'reneenana'me jorena Dios pa'icheja saima'me. 11 Aperũmũ mũsanũkona te'ena jã'aja'ñe cho'o-jũ paniasome. Jã'ata'ni Diopi mũsanũkonare chẽa paakũ mũsanũkona cu'ache cho'osi'e tũ'nesokaisi'kũa'mũ. Jã'ajekũna chura mũsanũkona rekoñoã meno peomũ Dios Rekochoji cho'okaiũna. Chura Dios mũsanũkonare, cu'ache cho'omanesinare cuasacheja'che cuasamũ, Maire Paakũ Jesucristo cho'okaisi'ejekũna.

**Jesucristo'te cuasana ca'nivũã Repaũ
neeca'nivũja'ñe pa'iche'te kũamũ**

12 Te'ena ija'che i'kanaa'me mũsanũkona: “Chũ'ũre uache peore cho'o-re'omũ”, chiinaa'me mũsanũkona. ũcuarepaa'me jã'a. Jã'ata'ni chekũrũmũ chũ'ũpi chũ'ũre uache'te cho'oni meñe re'oja'che cho'oma'mũ. Jã'ajekũna chũ'ũre uache cu'ache cho'ocuhekũ'mũ chũ'ch. ũcuaja'che chũ'ũpi chũ'ũre cho'ouache'te te'emajñaruãchi'a cho'okũ che'chesouna na'a pa'isĩrũmũ chũ'ũre ũhasora chiikũ'teta'ni ũhacu'amũ. 13 Te'ena ija'che i'kanaa'me mũsanũkona: “Maipi ãure ãijũ paapũ chini mai cũtaroã cho'okaisi'kũa'mũ Dios. ũcuachi'a ãu cho'okaisi'kũa'mũ mai cũtaroãna ãni mevoa'jũ chini”, chiinaa'me mũsanũkona. Jã'ata'ni ãuna'me pãi cũtaroã si'asoja-chea'me. Icheja pa'ĩrũmũchi'a paache'me jã'a. ũcuachi'a ija'che i'kanaa'me mũsanũkona: “Dios mai ca'nivũã cho'okaisi'kũa'mũ maipi ũcuauanare ja'me kãijũ paapũ chini”, chiinaa'me mũsanũkona. Mũsanũkona jã'aja'ñe i'kache jorechũ'oa'me. Dios mai ca'nivũãre Jesucristoni jo'kara chini cho'osi'kũa'mũ. ũcuachi'a Maire Paakũ maipi re'oja'che paapũ chini cho'okaisi'kũa'mũ. 14 Dios peore Cho'omasikũjekũ Jesucristo'te jũniso tãcojñosi'kũre vasosi'ēja'che maipi jũnisoru ũcuaja'che vasoja'mũ maire, maipi vajũrani Repaũ pa'ichejare sani re'oja'che paapũ chini. Jã'ajekũna mai ca'nivũã meñe cu'ache cho'omaneñu.

15-16 Mai Jesucristo'te cuasana ũcuauũko Repaũ ca'nivũja'ñe pa'ijũasome. Jã'ajekũna maipi Repaũ'te cuasanapi si'ũromire ja'me kãito cu'amũ. Maipi

jã'aja'ñe cho'oni Jesucristo ca'nivuna cu'ache cho'ocheja'che cho'ome. Dios chũ'o aperũmu tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

Pãi te'eka'chapana ja'me kãni ũcuat'e'euja'che pa'ime, chiimũ. Jã'a musanũkona masime, pãiu sũ'uromio'te ja'me kãni repaona'me ũcuat'e'eca'nivũja'ñe pa'iche. Jã'ajekũna musanũkonapi Jesucristo ca'nivũja'ñe pa'inapi sũ'uromire ja'me kãni ũcuao ca'nivũji Jesucristo ca'nivuna ũcuat'e'eca'nivũja'ñe cho'ome. ¹⁷Jã'ata'ni pãiu Jesucristo'te jovoni Repauna'me ũcuat'e'euja'che pa'iu Repau cuasacheja'che re'oja'che cuasaku pa'imũ.

¹⁸Musanũkona umupãi murẽjoromi peonare ja'me kãĩne rua cuhejũ'ũ. Ŭcuaja'che romi muẽjupãi peonare ja'me kãĩne rua cuhejũ'ũ. Pãiu repau rũjoromi peonare ja'me kãiku repau ca'nivũ'te cu'ache cho'omũ. Cu'ache cho'oche si'ache pa'imũ, jã'ata'ni ca'nivũ cu'ache cho'oma'ñe. Pãi ija'chechi'a cu'a cho'ona repaana ca'nivũãre meñe cu'ache cho'ome: romi repaana mũjupãi peonare ja'me kãinana'me umupãi repaana rũjoromi peonare ja'me kãina. ¹⁹Dios Rekocho ja'me pa'imũ musanũkonare, Repau Raosirekocho. Musanũkona ca'nivũã Dios Rekochoji ja'me pa'iuana Repau vũ'ēja'chea'me. ¿Jã'a cuasama'ñe musanũkona? Repau neenaa'me musanũkona. Jã'ajekũna ũcuauache cho'ocu'amũ musanũkonare. ²⁰Repa Mamakũni jo'kasi'kuamũ, jũni ro'ikakũna maini paara chini. Jã'ajekũna musanũkona re'oja'chechi'a cho'ojũ pa'ijũ'ũ, pãipi musanũkona pa'iche'te ña, “Dios peore masiku'mũ”, chiijũ masia'jũ.

Pãi romi vejache chũ'vache'te kuamu

7 ¹Chura musanũkona chũ'ũre sãniasaju tocha raosi'ere kuaku tochapiramũ chũ'ũ. Umupãi romi vejama'ñe pa'iche cu'ama'mũ. ²Musanũkona pa'icheja cana umupãi rua jainũko romineejũ cu'ache cho'ona pa'ijũasome. Jã'ajekũna umupãipi rũjoromi peonani cu'ache cho'ocuheni romire veja paaa'jũ. Musanũkona umupãi romi veja murẽjoromina'me pa'ijũ'ũ. Musanũkona romi ũcuachi'a umũ veja muẽjupãina'me pa'ijũ'ũ. ³Umũ romio'te vejasi'ku re'oja'che paa tĩ'aa'ku repau vejasi'kore. Romio ũcuaja'che umũ'te vejasi'ko re'oja'che pani tĩ'aa'ko repao vejasi'kure. ⁴Romio umũ'te vejasi'ko mũjuna'me pa'imo. Repao ca'nivũ mũjũ neeca'nivũ'me. Cuhema'ñe pao repao. Umũ ũcuaja'che romio'te vejasi'ku rũjona'me pa'imũ. Repau ca'nivũ rũjo neeca'nivũ'me. Ŭcuachi'a cuhema'ñe paa repau. ⁵ũjuna'me rũjo sãĩnechi'a chiijũ pani cuhemanejũ'ũ. Jmamakarũ cu'a cho'omairo pa'ijũ Dioni sũejũ pa'ito re'omũ. Sũni pi'nisĩrũmata'ni jo'e cho'ojũ pa'ijũ'ũ. Musanũkonapi jeereparumũ cu'a cho'oma'ñe pani vatipi chũ'ukũna javo koka peojũ chekũnani cu'a cho'ocosome.

⁶“Ŭcuauko romi veja paa'jũ'ũ”, chiijũ chũ'uma'mũ chũ'ũ musanũkonare. Ŭcuachi'a, “Musanũkonapi vejaru cu'amũ jã'a”, chiima'mũ chũ'ũ. ⁷Ija'che

cuasamũ chũ'u: Pãi ũcuanũko chũ'u pa'icheja'che romi peona pa'ito na'a re'omũ. Dios jo'kasi'ea'me jã'a. Dios te'enare romi veja re'oja'che pa'iche jo'kamũ. Chekũnare romi vejama'ñe pa'ijũ re'oja'che pa'iche'te jo'kamũ.

⁸ Chura va'jeromina'me chuta'a vejamanare iere i'kamũ chũ'u: Chũ'u pa'icheja'che vejama'ñe pa'limasito rũa re'omũ. “Vejajũ'u”, chiima'mũ chũ'u repanare. ⁹ Jã'ata'ni romi ũcuaũanare ja'me kãĩñe'te jũvo vesũni vejajũ'u. Romineenare vejato na'a re'omũ, romi mũneenare ũcuachi'a.

¹⁰ Maire Paakũ Jesupi chũ'ũkũna ija'che paapũ chini chũ'ũmũ chũ'u: Mũsanũkonare vejasinare mũũjũpãi jo'kasomanejũ'u. ¹¹ Romio ũjũre jo'kaso chekũni pa'ito cu'amũ. Jo'ka te'eo pa'ĩcu'ato jo'e ũjũ pa'isi'kũni co'ia'ko. ũmũpãi ũcuaja'che rũjoromi jo'kasomaneajũ.

¹² Chekũnare, Jesure cuasamanare ja'me pa'inare, iere tocha saomũ chũ'u. (Ie Maire Paakũ chũ'ũsi'ema'mũ. Jã'ata'ni Repaũ saosi'kũjekũ chũ'vamũ chũ'u mũsanũkonare.) Mũsanũkona mũmũpãi te'ena Jesucristo'te cuasanapi romi Jesucristo'te cuasamanani paajũasome. Pãĩũ romio'te jã'aja'ñe pa'iko'te paakũ jo'kamaneakũ, repaaji ũcua pasa chiito. ¹³ Romio ũcuaja'che Jesucristo'te cuasakoji mũmũ'te Jesucristo'te cuasama'kũni pani jo'kamaneako, repaaji ũcua paara chiito. ¹⁴ ũmũũ Jesucristo'te cuasama'kũpi romio'te Jesucristo'te cuasakoni paakũ'te Diopi re'oja'che cho'okaija'mũ repaũ'te, rũjore Jesucristo'te cuasakoni paakũna. ũmũũ ũcuaja'che Jesucristo'te cuasakũji romio'te Jesucristo'te cuasama'koni paato Diopi re'oja'che cho'okaija'mũ repaũ'te, ũjũre Jesucristo'te cuasakũni pa'iona. Pũka'kũpãire jã'aja'ñe cho'okaĩũ repana mamachĩi ũcuaja'che re'oja'che cho'okaikũ'mũ Dios. Repaaji jã'aja'ñe cho'okaima'to repana mamachĩi Jesucristo'te cuasamana mamachĩi pa'icheja'che pa'ira'ame. ¹⁵ Jã'ata'ni Jesucristo'te cuasama'kũpi rũjore Jesucristo'te cuasakoni jo'kasora chiito ũsemanejũ'u repaũ'te. ũcuaja'che Jesucristo'te cuasama'kopi ũjũre Jesucristo'te cuasakũni jo'kasora chiito ũsemanejũ'u repaũ'te. Jesucristo'te cuasakũni jo'kasoru te'eu pa'ĩũ romi peou'mũ repaũ. Romio ũcuaja'che ũjũpi jo'kasouna te'eo pa'io mũmũ peoo'mo. Jã'aja'ñe jo'kasoshe ũsemaneni cu'ache cho'oma'me repana. Dios maire cavama'ñe paapũ chini chẽasi'kũa'mũ. ¹⁶ Mũsanũkona Jesucristo'te cuasamana pa'ijũ cho'ojache vesũme. Romio Jesucristo'te cuasakoji ũjũre Jesucristo'te cuasama'kũre pa'iko ũjũ pa'ĩũ cho'ojache vesũmo. Chekũrũmũ repaũ na'a pa'isirũmũna Jesucristo'te cuasajacosomũ, rũjopi Jesucristoni cuasako re'oja'che pa'iona uache ñani. Chekũrũmũ pãaja'mũ. ũmũũ ũcuaja'che Jesucristo'te cuasakũji rũjore Jesucristo'te cuasama'kore paakũ rũjo pa'io cho'ojache vesũmũ. Chekũrũmũ repaũ na'a pa'isirũmũna Jesucristo'te cuasajacosomo, ũjũpi Jesucristoni cuasakũ re'oja'che pa'ĩũna uache ñani. Chekũrũmũ pãaja'mo.

¹⁷ Jã'ata'ni Maire Paakũ mũsanũkonare pa'iche jo'kasi'e ũcuanũko ũcua pa'ijũ re'oja'che pa'ijũ'u. Re'oja'che paapũ chini Dios mũsanũko-

nare chēasi'kua'mu. Jā'are chu'vaku si'achejña ku'iu pāi Jesure cuasana chi'ivu'ñana chu'vaku pa'iku'mu chu'u. ¹⁸ Jīkora'muru chā'tiru caca'niru chuto tūache judiōpāire jo'kasi'kua'mu Dios. Jā'a musanukona masime. Jā'ata'ni judiōpāi Jesucristo'te cuasani judiōpāi cho'ojū pa'iche jīkochā'tiru chuto tūache cuheku jo'kamanea'ku. Ūcuachi'a judiō peokūji Jesucristo'te cuasani jīkochā'tiru chuto tūacojñomanea'ku. ¹⁹ Judiōpāiuchi'a jīkochā'tiru chuto tūacojñosi'ku pa'ito re'omu. Ūcuachi'a judiō peokūchi'a jīkochā'tiru chuto tūacojñomanesi'ku pa'ito re'omu. Jā'aja'ñe pa'ichejē'e cuasama'ñe Dios chū'uñe'te asa jachama'ñe pa'ijū re'oja'che cho'ochē'te na'a rua cuasaju pa'ijū'u. ²⁰ Dios chēasina ūcuanuko repa-nare Repaū chēarumu pa'isi'e jo'kasoma'ñe ūcua pa'ijū cho'ojū paapu. ²¹ Te'enare Dios musanukonare chēarumu chekūnapi chēa paajuna kuri kooma'ñe ruu cho'ochē cho'okaina pani oimanejū'u. Jā'ata'ni musanukonare paanapi saiche ūsema'to sani pa'ijū cho'ochē'te cho'ojū kurire koojū pa'ijū'u. ²² Pāiū, Jesús chēarumu pāi chēa paacojñoku pani, pojoa'ku. Jesupi repaū'te re'oja'che paamu, re'oja'che pa'iche'te masia'ku chini. Ūcuaja'che pāiū, Jesús repaū'te chēarumu pāi chēa paacojñoma'ku pani Jesús chēa paaku'mu chura. ²³ Jesucristo musanukonare jūni ro'ikani koosi'kua'mu. Koocojñosinajeju chura Repaū neenaa'me musanukona. Jā'ajekuna Repaū chiichechi'a cho'ojū chekūnapi musanukonare chēa paaju repa-nare ūache si'ache chū'uñu chiito cuhejū'u. ²⁴ Asarepajū'u, ūcuanuko chu'u majapāijana. Dios musanukonare chēarumu pa'iche ūhasoma'ñe ūcua pa'ijū Dioni pojojū pa'ijū'u.

²⁵ Chura romichīi chuta'a ūmu vejamanare chu'vache'te tochamu chu'u. Maire Paaku Jesús chū'ūmanesi'kua'mu ie. Jā'ata'ni Dios chu'ure oiū cho'okaimu Repaū chiichechi'a cho'oa'ku chini. Repaū chiiche'te cho'oku ija'che chu'vamu chu'u. ²⁶ Chu'u cuasato irumu chejapi rua-repa pa'ivesache pa'iuna musanukonapi vejama'ñe pa'ito na'a re'omu. ²⁷ Jā'ata'ni ūmupāi romi paana mūrūjoromi jo'kasomanejū'u. Chuta'a vejamanareta'ni, “Ku'e vejajū'u”, chiiū chu'vama'kua'mu chu'u. ²⁸ Jā'ata'ni pōsūji romio'te vejani cu'ache cho'oma'mu. Ūcuachi'a romichīioji ūmuu'te vejani cu'ache cho'oma'mo. Jā'ata'ni musanukonare vejasinare rua cuaja pa'ija'mu icheja pa'irumu. Jā'ajekuna musanukonare, “Cuaja peoche paapu chini, vejamairo pa'ijū'u”, chiiku'mu chu'u.

²⁹ Musanukonare chu'u majapāijanare iere i'kara chiimu chu'u: Icheja ai pa'imanejanaa'me mai. Jā'ajekuna Cristo chiiche'te cho'ojū rua cuasaju pa'ijū'u Repaū'te. Chura romi paana mūrūjoromichi'a cuasaju pa'imanejū'u. ³⁰ Ota oina ūcuaja'che musanukona majapāi jū'isinarechi'a cuasaju pa'imanejū'u. Rua pojojū pa'ina ūcuaja'che pojojū pa'ichechi'a cuasaju pa'imanejū'u. Ūcuaja'che pōse koosina pōsechi'a cuasaju pa'imanejū'u. ³¹ Ūcuaja'che pāi icheja cho'ochē'te rua cho'ojū cu'amajñaruā jña paana

jã'achi'a cuasajũ pal'imanejũ'ũ. Chejana'me cu'amajñaruã si'asojachea'me. Jã'ajekũna Cristo chiiche'te cho'ojũ cuasajũ pal'ijũ'ũ Repau'te.

³² Mũsanũkonapi ãũ ãiñena'me pal'iche ruarepa cuasajũ pal'ito cu'amũ. “Jã'aja'ñe pal'ijũ'ũ”, chiima'mũ chu'ũ mũsanũkonare. Ija'chea'me: Pãiu romi peokũ Diorechi'a cuasakũ pojore'omũ repau'te. ³³ Romi paakũ'te-ta'ni rũjopi pojoa'ko chini rũjore kuirachena'me cuasakũna, ³⁴ Diorechi'a cuasacu'amũ repau'te. Romio te'eo pal'iko ũcuaja'che Diorechi'a cuasako cho'оче cho'okaire'omũ repao'te. Ʋmũũ pal'iko'teta'ni ũjupi pojoa'kũ chini ũjũre kuirachena'me cuasakona Diorechi'a cuasacu'amũ repao'te.

³⁵ Mũsanũkonapi ña re'oja'che paapũ chini jã'aja'ñe chu'vakũ tocha saomũ chu'ũ mũsanũkonare. Pa'ivesacheta'ni chũ'ũcuhemũ chu'ũ mũsanũkonare. Mũsanũkonapi re'oja'che pal'ijũ, Diore si'arũmũ pojoju pal'iche'te asani na'a ruã pojoja'mũ chu'ũ.

³⁶ Jã'ata'ni pãiu mamako'te romichĩio'te Ʋmũũ sēcocijñosi'kore paakũ, “Ikore Ʋmũũ'te pal'ire'omũ”, chini cuasani Ʋmũũ'te pal'iche ũsemanea'kũ. “Chu'ũpi ikore ũseni re'oja'chere cho'oma'mũ. Aia'mo iko chura”, chini cuasani ũsemanea'kũ repau. Ŭsemaneni cu'ache cho'oma'mũ repau. Repanapi vejato re'omũ. ³⁷ Chekũta'ni, mamako'te romichĩio'te paakũji, “Chu'ũ neeko Ʋmũ vejama'to na'a re'omũ”, chiimũ. Peore pe'kerũ jã'aja'ñechi'a cuasasi'kupi mamako'te Ʋmũ vejache ũseni cu'ache cho'oma'mũ repau. “İsija'mũ chu'ũ ikore”, chiimanesi'kupi ũseni cu'ache cho'oma'mũ repau. Jã'ajekũna jo'e chekupi sēcũna ũseni cu'ache cho'oma'mũ. ³⁸ Pãiu mamako'te Ʋmũ vejache ũsema'to re'omũ. Jã'ata'ni ũseni na'a re'oja'che cho'omũ repau, chu'ũpi cuasato.

³⁹ Romio Ʋmũũ'te vejani ũjũ vajũũ pal'ichetu'ka paao. Repao ũjũ jũnisoruta'ni repao'te Ʋakũni jo'e vejare'omũ, jã'ata'ni Jesucristo'te cuasakũni. ⁴⁰ Jã'ata'ni repaoji jo'e Ʋmũ vejamaneni na'a ruã pojoko pal'ija'mo. Jã'aja'ñe cuasamũ chu'ũ. Jã'aja'ñe cuasakũjekũ che'chomũ chu'ũ mũsanũkonare, chu'ũni Dios Rekochoji cho'okaiũna.

Tũosiva'nani pojoju ãumajñaruã ĩsiche'te kuamũ

8 ¹ Chura rupũ tũosiva'nani pojoju pãĩ ãumajñaruã ĩsisi'ere kuakũ tocha saopi'ramũ chu'ũ. Mũsanũkona ũcuauũko, “Jã'a peore masinaa'me chũkũna”, chiicosome. Jã'ata'ni masinaa'me chini ija'che i'kato cu'amũ, “Masinajeju chekũnare na'a re'oja'che cho'onaa'me chũkũna”, chiito. Jã'aja'ñe i'kana chekũnarejẽ'e ña oimanaa'me. Pãĩ chekũnare oina re'oja'che cho'okaime repanare, na'a re'oja'che paapũ chini. ² Pãiu ũcuauũakũji, “Ruã masiũ'mũ chu'ũ”, chiikũ repaũni chuta'a masicheji ruã karakũna repau masirũja'chere vesũmũ. ³ Jã'ata'ni pãiu ũcuauũakũ Diore chiikũ ruã masiũ'mũ. Dios ũcuachi'a repaũni masikũ, “Chu'ũ neekũamũ ikũ”, chiimũ repau'te. ⁴ Jã'ajekũna maipi, “Tũosiva'nare jo'kasi'ere ãure

ãito cu'amũ", chini cuasamanapi ãito cu'ama'mũ. Ija'chea'me: Dioma'me repava'na. Dios te'eũ'mũ. Chekũ Dios peomũ. Masime mai jã'a. ⁵Chekũna pãi ija'che cuasajũ i'kanaa'me: "Dios te'eũma'mũ. Maire paava'na diova'na cũnaũmũna'me cheja rĩa jainũko pa'ime", chiinaa'me repana. ⁶Jã'ata'ni mai iere masijũ, "Mai Ja'kũ, Dios, ũcuate'eũ'mũ", chiinaa'me. Repaũji cho'ouna peore pa'imũ chura, chejana'me cu'amajĩarũã, cu'ava'nana'me pãi. Mai Repaũ neenaa'me. Ũcuachi'a Maire Paakũ, Jesucristo, ũcuate'eũ'mũ. Ũcuauji cho'ouna peore pa'imũ chura. Mai ũcuachi'a Repaũ cho'okaisi'ejekũna Repaũ neenaa'me. ⁷Jã'ata'ni pãi Jesucristo'te cuasana ũcuarepanũko masima'me jã'a. Tũosiva'nare jo'kasi'ere ãu ãito cu'ama'mũ. Jã'ata'ni pãi te'ena tũosiva'nare aperũmũ pojojũ che'chesosinajejũ churajatu'ka ãu repava'nare jo'kasi'ere, "Ie ãu diova'na neea'me", chini cuasajũ ãijũ ũcua cuasame repava'nare. "Maire iere ãito cu'amũ", chijũ cuasacosome repana. Jã'aja'ñe cuasanapi ũcuare ãito, ũcuanani cu'amũ. Cu'ache cho'ome repana. Repana cuasache'te jã'aja'ñe cu'ache cho'ojũ pani rũhiñe cuasache cavesũsojanaa'me repana. ⁸Jã'ata'ni Diore ãu ãiñeji pojoma'ñea'me. Āumajĩarũã si'arepache ãimaneni cu'ache cho'oma'me. Ũcuachi'a si'ache ãu ãiñeji na'a re'oja'che cho'oma'ñea'me. Āu ũcuauache ãire'omũ.

⁹Jã'ata'ni mũsanũkona na'a masina ñarepajũ pa'ijũ'ũ. "Ũcuauache cho'ore'omũ chũ'ũre", chini ũcuauache cho'ojũ pa'imanejũ'ũ, mũsanũkona majapãijava'na vesũva'napi ña chẽa cu'ache cho'ochete che'chemanea'jũ. ¹⁰Mũsanũkona na'a masinapi tũosiva'nare ĩsisi'ere ãu ñũ'ijũ ãivũ'ere repava'nare pojomanata'ni ãito chekũrũmũ vesũva'napi ñani ũcuaja'che ãijũ tũosiva'nare pojojanaa'me, "Ina masina repava'nare tũosiva'nare pojojũna chũkũna'te ũcuaja'che pojojũ ãire'ocosomũ", chini.

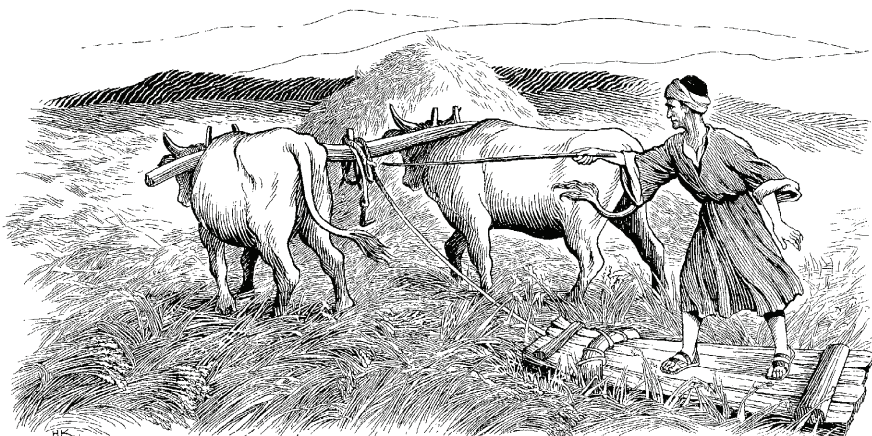
¹¹Jã'aja'ñe cho'oni mũsanũkona majapãijanare re'oja'che pa'ivesũnani na'a masinapi cu'ache cho'ochete che'chojanaa'me. Jesucristo re'oja'che pa'ivesũnare ũcuachi'a jũni ro'ikaisi'kũa'mũ, Diona'me re'oja'che paapũ chini. ¹²Mũsanũkona majapãijanare pa'ivesũnani, "Ija'che cho'ochete cu'ache'me", chijũ cuasajũ pa'inani mũsanũkonapi jã'aja'ñe cho'o ñoni cu'ache cho'ome repanare. Jã'aja'ñe cho'o ñoru, "Cu'ache'me ie", chijũ cuasanapi ña chẽa cho'oni repana re'oja'che cuasajũ pa'iche cho'ojũ cavesũsojanaa'me repana. Repanare jã'aja'ñe cu'ache cho'oni Jesucristo'te ũcuachi'a cu'ache cho'ome mũsanũkona. ¹³Jã'ajekũna chũ'ũ majapãijanare ãu ãni ñoñeji cacũ'ochete cuhekũ'mũ chũ'ũ. Repanapi chũ'ũ ãiñe'te ña ũcuaja'che cho'ojũ repana cu'amũ chiisi'ere cho'ojũna ñani jo'e jmamakarũjẽ'e koo ãimaneja'mũ chũ'ũ, "Repanapi ña ãicu'ache'te ãijũ che'chesojũ", chini.

Jesucristo saosinare kuirache'te kuamu

9 ¹Jesucristo saosi'kũjekũ pãi chekũnare chẽa paacojĩoma'kũa'mũ chũ'ũ. Maire Paakũ'te, Jesure ñasi'kũa'mũ chũ'ũ. Ũcuauji

cho'okaiuna chũ'upi chũ'vakuna Dios chũ'o asa chẽa Repau'te Jesure cuasaju jovo pojoju pa'ime musanukona. ² Jesucristoji saosi'kũa'mũ chũ'ure musanukonani Repau chũ'ore chũ'vaa'kũ chini. Repau neenajeju chũ'u pa'iche masime musanukona. Chura chũ'upi chũ'vakuna asa chẽa Diore cuasaju pa'ime musanukona. Jã'ajekuna pã musanukona pa'iche'te ñani chũ'ure Jesucristo saosi'e masijanaa'me. Jã'ata'ni chekuna te'ena Dios chũ'ure saosi'e jachame. ³ Pã chũ'ure ke'renapi, "Ikũ Jesucristo saosi'kũma'mũ", chiito ija'che i'kakũ'mũ chũ'u repanare: ⁴ Chũ'ure Jesucristo saosi'kũjekuna chũ'u che'chona paache ãiñena'me ùkuche sẽere'omũ repanare, chũ'ure sẽenato. ⁵ Ûcuaja'che chekũrũmũ romio'te Jesucristo'te cuasakoni vejani ku'iũ kuhare'omũ chũ'ure, kuhaato. Jã'aja'ñe cho'ome Pedrona'me Maire Paakũ Jesús cho'jechĩi, chekuna Repau saosina ùcuaja'che; rũjoromi kuhaju ku'ime. ⁶ Chũkũnachi'aa'me te'eka'chapana Berna-bena'me chũ'u, Dios chũ'o chũ'vanapi cho'oche cho'ojũ kuri kooju peore chũkuna chiiche ro'ina. Jã'ata'ni chũkuna chũ'vanapi chũkuna'te kuirato cu'ama'mũ.

⁷ Pã ùcuauache cho'oche cho'ojũ kuri koome. Sõtaopã repanare chũ'unare cho'oche cho'okaiju kurina'me ãu koome. Ûcuaja'che pãiu pĩsi uche tãsi'kũ uche pa'irũmũ ãimũ. Ûcuachi'a pãiu ovejava'nare kuirakũ repava'na oje qui ùkumũ. Jã'ajekuna chũkuna Dios chũ'o chũ'vasi'e ro'i kuri kooto cu'ama'mũ. ⁸ Asarepajũ. Pã cuasache-chi'a tochama'mũ chũ'u. Dios chũ'o aperũmũ Moisés tocha jo'kasi'e ija'che kũamũ:

Trigo'te po'teme. (1 Co 9.9)

⁹ Pãijji vacava'nare trigo po'teche chũ'ukũji repava'nani tri-go'te ãiũseto cu'amũ, chiimũ. Vaca cho'ochечи'a cuasakũ jã'aja'ñe tochache chũ'umanesi'kua'mũ Dios. ¹⁰ Chũkũna'te Repaũ chũ'o chũ'vajanani cuasakũ jã'aja'ñe tochache chũ'usi'kua'mũ Dios. Pãi vea tãnana'me tuana cho'ochе cho'osi'e ro'i kooñũ chini cuasajũ cho'ome repa. ¹¹ Æu tãkaisina repa tãkaisi'e ro'i koome. Chũ'ure ũcuaja'che Diore æu tãkaisi'ēja'che musanũkonare Repaũ chũ'o chũ'vakaisi'e ro'i koore'omũ. ¹² Chekũna Dios chũ'o chũ'vana musanũkonare chũ'vache ro'i kurina'me æu kãĩne koome. Chũ'uni musanũkonare na'a rua chũ'vakũni jã'aja'ñe na'a rua ĩsito re'omũ. Jã'ata'ni kurijẽ'e sẽema'ñe chũ'o re'oja'chere Jesucristo pa'iche'te chũ'vakũ pa'ikũ'mũ chũ'u, musanũkonapi asa chẽaa'jũ chini. Musanũkonapi asa jachamanea'jũ chini kurijẽ'e sẽema'ñe chũ'vakũ'mũ chũ'u. ¹³ Judĩopãi Dioni pojojũ va'iva'nare Repaũ vũ'ena ra vanisome. Vanisojũna phairipãina'me repavũ'e cho'ochе cho'okaina va'i joopo koo ãime, cho'ochе cho'okaiche ro'i. Jã'aja'ñe cho'ochе masime musanũkona. ¹⁴ Ũcuaja'che Maire Paakũ chũ'u jo'kasi'kua'mũ, Repaũ chũ'o chũ'vanapi ãuna'me kãĩne kuri kooa'jũ chini.

¹⁵ Jã'ata'ni kuri sẽema'kua'mũ chũ'u musanũkonare. Chura kurire sẽeu tochama'mũ chũ'u musanũkonare. Kurijẽ'e sẽeuama'ñe chũ'vaua-mũ chũ'ure. Rua ãucuha jũ'iu chũ'vanijẽ'e ũcua kuri sẽemaneja'mũ chũ'u. ¹⁶ Dios chũ'o chũ'vakũta'ni chekũnare ija'che i'kama'kua'mũ chũ'u: "Asarepajũ'u. Re'oja'chechi'a cho'okũ'mũ chũ'u", chiima'kua'mũ. Pãi chũ'vani chũ'ure Dios chũ'u jo'kasi'ere cho'okũ'mũ chũ'u. Chũ'upi jã'are cho'oma'to pojomanera'amũ Dios chũ'ure. ¹⁷ Diopi pojokũ re'oja'che cho'okaikũ'mũ chũ'ure, chũ'uni chũ'vauakũna chũ'vasi'e ro'i. Ũcuachi'a Repaũ chũ'ure chũ'u jo'kasi'e chũ'vañamekũta'ni ũcua chũ'vato ro'ija'mũ Dios chũ'ure. ¹⁸ Chũ'upi Dios chũ'o chũ'vakũji kãĩñena'me æu sẽeto cu'ama'mũ. Jã'ata'ni sẽema'kua'mũ chũ'u. Kurijẽ'e sẽema'ñe rupũ chũ'vakũ rua pojokũ'mũ chũ'u. Chũ'u ro'iche'me jã'a pojochе.

¹⁹ Ija'chea'me: Pãi chekũna chẽa paacojñoma'kua'mũ chũ'u. Ũcuachi'a chũ'u chũ'vache pãi chũ'usi'ema'mũ. Jã'ata'ni pãi ũcuauanana'me pani repa chĩiche cho'okũ repa pa'icheja'che re'oja'che pa'ikũ'mũ chũ'u, repaapi na'a jainũko chũ'u chũ'vache'te asa chẽa Jesucristoni jovoa'jũ chini. ²⁰ Judĩopãina'me pani repa pa'icheja'che re'oja'che pa'ikũ'mũ chũ'u, repaapi chũ'u chũ'vache'te Dios chũ'ore asa chẽa Jesucristoni jovoa'jũ chini. Dios aperũmũ chũ'u jo'kasi'e cho'onare ja'me pani repa cho'ochеja'che cho'okũ pa'ikũ'mũ chũ'u. Jã'aja'ñe cho'oma'to cu'ama'mũ. Jã'ata'ni ũcua jã'aja'ñe ja'me cho'okũ'mũ chũ'u, repaapi chũ'u chũ'vache'te Dios chũ'ore asa chẽa Jesucristoni jovoa'jũ chini. ²¹ Ũcuaja'che pãi Dios chũ'usi'ejẽ'e vesũnare ja'me pani repa pa'icheja'che re'oja'che pa'ikũ'mũ

chũ'u, chũ'u chũ'vache'te asa chẽa Jesucristoni jovoajũ chini. Jã'aja'ñe pa'inare ja'me panijẽ'e repaña cho'ocheja'che cu'ache cho'oma'kũamũ chũ'u. Jesucristoni pojokũ, Repañ chũ'ũñe jachama'ñe re'oja'chechi'a cho'okũ'mũ chũ'u. Chũ'ũpi Jesucristo chũ'ũñe'te cho'oma'to cu'amũ. 22 Rũa vesũnare ja'me panijẽ'e ũcuaja'che repaña pa'icheja'che re'oja'che pa'ikũ'mũ chũ'u, repañapi chũ'u chũ'vache'te asa chẽa Jesucristoni jovoajũ chini. Pãi ũcuaukore ja'me pa'iu, repaña pa'icheja'che re'oja'che pa'ikũ'mũ chũ'u, repañapi chũ'u chũ'vache'te asa chẽa Jesucristoni jovoajũ chini. 23 Peore cho'okũ'mũ chũ'u pãipi Jesucristo'te cuasache kũachũ'ore asa chẽaa'jũ chini. Jã'are chini pojokũ chũ'vakũ'mũ chũ'u. Chũ'ũpi chũ'vakũna Diopi repañani chẽa paato rũa pojomũ chũ'u.

24 ũcuaja'che cho'ome pãi vũ'vũna. ũcuauko rũa vũ'vũme cajejañũ chini. Jã'ata'ni te'euchi'a cajejaimũ. Jã'aja'ñe cho'оче masime mũsanũkona. ũcuaja'che mũsanũkona vũ'vũ cajejañũ chini na'a rũa vũ'vũcheja'che peore cho'ore'ochetũ'ka Diore re'oja'che cho'oju pa'ijũ'u. 25 Vũ'vũra chiikũ repañ ca'nivũ rũa kuiramũ koka paara chini. Ca'nivũ cacũ'omajñarũã cho'оче ũhasomũ repañ, cho'ouakũta'ni. ũhaso pa'iu vũ'vũcheji cajejani rupũ ñsiche'te koomũ repañ. Jã'ata'ni repañ koosi'e si'asojachea'me. Mai Jesucristo'te cuasana ũcuachi'a Repañ rupũ ñsiche'te na'a re'oja'chere si'ama'ñere kooñũ chini cho'oju cacũ'ache ũhasome cho'ouanata'ni, "Dios maire na'a re'oja'chere ñsija'mũ", chiiju. 26 Jã'ajekũna vũ'vũ cajejasa chiikũ pa'icheja'che pa'ikũ'mũ chũ'u. Peorepache pa'ima'kũamũ pãipi Jesucristoni jovoajũ chini. Chekejẽ'e cuasama'ñe re'oja'che cho'очеchi'a cuasakũ'mũ chũ'u. 27 Chũ'u meñe rũa chũ'ũkũ'mũ re'oja'chechi'a cho'ora chini. Chũ'ũni chekũnare re'oja'che cho'okaiñameũato rũa cuasakũ cho'okaikũ'mũ chũ'u, repañapi chũ'u chũ'vache'te asacuheju chini. Chũ'ũpi repañani jã'aja'ñe cho'okaima'to Dios chũ'ũre Repañ chũ'o pãi chũ'vakũ'teta'ni Repañ chũ'ũre ñsira'asi'e re'oja'che ñsima'mũ.

**Tũosiva'nani ña, "Diova'naa'me ina",
chiimaneajũ chini chũ'vache'te kũamũ**

10 1 Asarepajũ'u, chũ'u majapãijana. Mai aipãi Egipto cheja etarũmũ Diopi cho'okũna ũcuauko okomakapi ñaju saisi'e cavesũmanejũ'u. Okomakapi ñaju saiju Maachiara joopoji oko peoacho Diopi jãko nũkũna ũcuachejapi ũcuauko jẽñasome repaña. 2 Reparũmũ Moiseni ũcuauko jovo ja'me pa'iju okoro'vecojñõñeja'ñe okomaka vũ'evũji saiju, chiaraji jẽñasome repaña. 3 ũcuauko si'aumucujña Dios cũnaũmũ raoche'te ãu ãiju paniasome repaña. 4 ũcuachi'a oko peochejare ku'iju Cristoji cho'okaiũna catapũ etasi'ere oko ũcuauko ũkuasome repaña. Reparũmũ Cristo ñoma'kũta'ni ũcuana'ame ku'iu kuirakũ paniasomũ repañare. 5 Dios repañare ũcuaukore kuirakũta'ni te'enare pojoasomũ.

Chekũnareta'ni Repaũni jachajũna pe'rukũ chũ'ũũna pãi peochejare pa'ijũ ũcuanũko jũnisoasome.

⁶Maipi che'chea'jũ chini jã'aja'ñe ti'jñesi'kua'mũ, maipi repa'na cu'a-che cho'ocheja'che cho'omaneal'jũ chini. ⁷Mai aipãi jainũko tũosiva'nani pojoasome, “Dioa'me ina”, chiijũ. Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e ija'che kuamũ:

Jã'ana pãi ãũ ãni pi'ni ujacha'ijũ pojosi'naa'me, chiimũ. Jã'aja'ñe cho'oasome repa'na tũosiva'nani pojoju. Repa'na cho'osi'eja'che cho'omaneũ mai. ⁸Jainũko repa'na rãjoromi peonani ja'me kãniasome. Jã'aja'ñe cho'ojũna pe'rukũ Dios cu'ache cho'osinare ũcuanũkore ũcuate'eumucusena veintitrés milrepanare vanisoasomũ. Repa'na cu'ache cho'osi'eja'che cho'omaneũ mai. ⁹Chekũna te'ena Maire Paakũ re'oja'che cho'okaiche'te cuhejũ, “Maire uache ñisima'kua'mũ Repaũ”, chiijũ pe'ruasome repa'na. Jã'aja'ñe i'karena Maire Paakũ pe'rukũ añare raõũna ũcuanũko kujũo jũnisoasome repa'na, jã'aja'ñe i'kasi'e ro'i. Repa'na i'kasi'eja'che i'kamaneũ mai. ¹⁰Chekũna Maire Paakũni pe'rujũ cu'ache cutuasome. Jã'aja'ñe cutujũna Dios pe'rukũ ángelni casoasomũ repa'nani vanisoa'kũ chini. Repa'na cutusi'eja'che Maire Paakũ'te cu'ache cutumaneũ mai. ¹¹Peore jã'a maini che'chora chini cho'oasomũ Dios. “Tocha jo'kajũ'ũ ie”, chiniasomũ Repaũ, mai aipãi ti'jñesi'ere asa repa'na cu'ache cho'osi'eja'che cho'oma'ñe pa'ijũ, re'oja'chechi'a cho'ojũ paarpũ chini. Aperũmũ Repaũ Dios irũmũ pa'ijachere cuasakũ peore care'vaasomũ. ¹²Jã'ajekũna mũsanũkona ñarepajũ pa'ijũ'ũ; chekũrũmũ ñamejũ, “Re'oja'chechi'a cho'oũ”, chiisinapi cu'ache cho'ojũ cu'ache ti'jñeco'jũoñe. ¹³Te'eñoã vatipi chũ'ũkũna cu'ache cho'ouakũ'mũ maire. Jã'aja'ñe ti'jñe-mũ maire ũcuanũkore. Jã'ata'ni Dios, “Repanare cho'okaija'mũ chũ'ũ”, chiisi'e ũcuarepa cho'okaija'mũ Repaũ mũsanũkonare. Jorema'kua'mũ Repaũ. Mũsanũkonani cu'ache cho'ouakũna Repaũni sũeto ũsekaija'mũ Repaũ, cho'omaneal'jũ chini. ¹⁴Jã'ajekũna chũ'ũ cuasana, jmamakarũjẽ'e tũosiva'nare pojoju pa'imanējũ'ũ.

¹⁵Cuasamasime mũsanũkona. Chũ'ũ i'kacheji ũcuarepa cuasoma'to kuajũ'ũ. ¹⁶Mai Jesucristoni pojoũ chini si'arũmũ chi'i pĩsi uche conore ũkujũ, Repaũ chueniso chie meosi'ere cuasajũ, “Re'orepamũ, Ja'kũ”, chiinaa'me Repaũ'te. ũcuachi'a chi'i pãpũ'te ãijũ Jesucristo ca'nivũ'te cuasajũ ãinaa'me mai. Jã'aja'ñe chi'i ãijũ Jesucristona'me ãiñeja'ñe ãijũ pa'ime mai. ¹⁷Mai Jesucristo'te cuasana pãpũ ũcuate'epũ jainũko ãiñeja'ñe Repaũni cuasajũ ũcuate'eujakuanupũ'me, Jesucristo ca'nivũ ũcuate'eca'nivũ pa'icheja'che. ¹⁸Israelpãi cho'oche'te cuasajũ'ũ. Jo'cha va'iva'nare Dios vũ'ena ra vani va'i joopo ãime repa'na. Jã'aja'ñe ãijũ Dio-na'me ãiñeja'ñe ãijũ ũcuau'na'me pa'ime repa'na. ¹⁹Tũosiva'nata'ni rupũ peoche pa'ime. “Dioa'me jã'ana”, chiima'mũ chũ'ũ. Repava'nare ñisi'e

âu rupu âua'me; cu'a peomu. ²⁰Jâ'ata'ni pâipi tûosiva'nani âure îsini vatire îsicheja'che îsime âu. Jâ'aja'ñe pa'ina Dioreta'ni âu îsimanaa'me. Mûsanukonapi tûosiva'na pa'ivû'ena mûa repava'nare îsisi'ere âu âni vatina'me âiñeja'ñe âijû pa'ime. Jâ'aja'ñe cho'оче cuhemu chu'u. Mûsanukonapi vatire pojoto cu'amû. ²¹Maipi pîsi uche conore ûkuju Maire Paaku'te ja'me pa'inapi vatire ûcuate'erumu ja'me pa'icu'amû. Ûcuachi'a âu âijû Maire Paakûna'me pa'inapi vatire ûcuate'erumu ja'me pa'icu'amû. ²²Maire Paaku'te pojonafejuna vatire pojocu'amû mûsanukonare. Dios maire romi vanûku pa'icheja'che pa'iu ûcuate'eû paara chiimu. Jâ'ajekûna maipi Repau'te pojonapi vatire pojoto pe'rumu Repau Maire Paaku. ¿Repau'te mûsanukona Diore vajuchuma'ñe? Ûcuachi'a, ¿Repau'te mûsanukona na'a rua masinaa'ñe?

Ûcuauache cho'ochena'me chekûnare re'oja'che cho'оче'te kûamu

²³Te'ena mûsanukona ija'che i'kajûasome: “Ûcuauache cho'ore'omu chukûna'te”, chiijûasome. Jâ'ata'ni chekûrumu mûsanukonare uache'te cho'oni re'oja'che jûaama'me. Jâ'aja'ñe mûsanukonare uache cho'ojû chekûnare cu'ache che'chome. ²⁴Mûsanukonare uachechi'a cuasama'ñe chekûnare re'oja'che cho'okaiche'te cuasaju re'oja'che cho'ojû pa'ijû'u, repa'ni re'oja'che che'chea'ju.

²⁵Vali îsivû'e sani, “¿Jeecheja rasi'ea'che ie va'i?”, chiima'ñe vali koo âijû'u. “Chekûrumu chu'u iere koo âni tûosiva'nare jo'kasi'e pa'ito cu'ache cho'ocosomu”, chiima'ñe koo âijû'u. ²⁶Dios cho'osi'e âu âire'очеchi'aa'me. Chejana'me repacheja pa'imajñaruã peore Dios cho'osi'ea'me. Jâ'ajekûna sêni'asama'ñe âire'omu.

²⁷Pâiu ûcuauakûji Jesucristo'te cuasama'kûpi mûsanukonani âure âura chini soito mûsanukonare saiûato sani repau âuñe peore koo âijû'u. “Chekûrumu chu'u iere âni cu'ache cho'omu”, chini cuasama'ñe koo âijû'u repau âuñe. “¿Jeechejapi mû'u ie va'i rau?”, chiima'ñe koo âire'omu mûsanukonare. ²⁸Jâ'ata'ni pâiu ûcuauakûji mûsanukonani, “Ie âu tûosiva'ure îsisi'ea'me”, chiiku'te koo âimanejû'u. Tûosiva'ure cuasakûjeku jâ'aja'ñe i'kamû repau. Repau jâ'are âu âni cu'ache cho'omu. Ûcuachi'a repau cuasato Jesure cuasaku ûcuauakûji jâ'are âu âni cu'ache cho'omu. Jâ'ajekûna mûsanukonapi repau âuñe'te âu koo âni jâ'aja'ñe cho'ojû cu'ache che'chome repau'te âu âusi'kure. Jâ'aja'ñe cho'omanejû'u repau'te. ²⁹Jâ'are âu âni meñe cu'ache cho'oma'me mûsanukona. Repau'teta'ni cu'ache cho'ome. Jâ'are sêni'asama'ñe âito na'a re'omu. Pâipi, “Cho'ocu'amû ie”, chiito cho'ocu'amû mûsanukonare. Pâipi, “Cho'ocu'amû ie”, chiima'ñeta'ni cho'ore'omu mûsanukonare. Chekûrumu sêni'asato, “Ija'che cho'оче cu'ache'me”, chiinaa'me chekûna. Jâ'aja'ñe i'kato mûsanukonare cho'ouache cho'ocu'amû. Cho'omanejû'u. ³⁰Chu'ûpi

ãure ãiũ, “Ja'kũ, re'orepamũ”, chini cu'ache cho'oma'mũ. ¿Je'se pa'iũna pãĩ chũ'ure cu'ache cutuche, “Ja'kũ, re'orepamũ”, chini ãũ ãikũ'teta'ni? 31 Mũsanũkona cho'ochete chekũnapi ña, “Dios rũa re'okũ'mũ”, chiijũ cuasaa'jũ chini re'oja'chechi'a cho'ojũ'ũ. Æũ ãcuauache ãijũ, ãcuauache ãkũjũ peore mũsanũkona cho'ochete re'oja'chechi'a cho'ojũ'ũ. 32 Jã'aja'ñe re'oja'chechi'a cho'ojũ cu'ache che'choma'ñe pa'ijũ'ũ, judiõpãina'me judiõ peonare, Jesucristo'te cuasanare ãcuachi'a. 33 Chũ'ũ pãĩ ãcuauũkore si'arũmũ pojokũ pa'icheja'che pojokũ pa'ijũ'ũ. Chũ'uchi'a meñe re'oja'che cho'ora chiima'ñe pãĩ ãcuauũkore re'oja'che cho'okasa chiikũ'mũ chũ'ũ, repaapi ãcuauũko Jesucristoni jovo, ãcuauũna'me re'oja'che paapũ chini.

Romi Diore cuasana chi'i pojoche'te kũamũ

11 1 Chũ'ũ Jesucristo pa'isi'eja'che re'oja'che pa'iche'te ña chẽa chũ'ũ pa'icheja'che re'oja'che pa'ijũ'ũ mũsanũkona.

2 Mũsanũkonapi chũ'ũni cuasajũ chũ'ũ ja'me pa'irũmũ chũ'ũ mũsanũkonare che'chosiere peore re'oja'che cho'ojũ pa'ijũna rũa pojomũ chũ'ũ.

3 Jã'ata'ni mũsanũkonare iere masijũ'ũ chiimũ chũ'ũ: Dios Jesucristo'te paakũ'mũ. Jesucristo ãcuaja'che ãmũpãĩ paakũ'mũ. ãmũpãĩ ãcuaja'che repaana rũjoromire paame. 4 Jã'ajekũna mũsanũkona ãmũpãĩ chi'ini tuhiroã tuhiijũ Diore sẽejũ, Dios chũ'o kũato cu'amũ. Tuhiroã tuhiijũ sẽnĩ Jesucristo mũsanũkonare paama'ñeja'ñere cho'o ñome. Jã'ajekũna pãĩũ ãcuauũakũjũ tuhiro tuhiũ sẽeũna pãĩ chekũnapi ñani repaũ'te Paakũ'te Jesucristo'te cu'ache cutume. 5 Jã'ata'ni romi chi'ini repaana sũjore kãñase're tuhimanapi Diore sẽejũ Dios chũ'o kũato cu'amũ. Repanare paanare ña kũkũma'ñere cho'o ñome. Romipi jã'aja'ñe cho'oni repaana sũjo raña ko'ũ-socheja'che cho'ojũ vajũchũache cho'ome. Romio ãcuauũakoji kãase'recho tuhima'ñe sẽeona pãĩ chekũnapi ñani repaũ'te paakũ'te cu'ache cutume.

6 Romio repaũ sũjorũ kãase'recho tuhicuheko raña tũ'kasocojũoa'ko. Jã'ata'ni repaõji rañapa tũ'ka ko'ũsoru pãĩ rũa cu'ache cutujanaa'me repaũ'te. Jã'ajekũna Jesucristo'te cuasana chi'ivũ'e mũani repaũ sũjorũ kãa tuhio paaõ. 7 Dios ãmũpãĩ cho'oasomũ, Repaũ chũ'ũñeja'ñe chũ'ũjũ paapũ chini. Pãĩũji re'oja'che pa'ito chekũna pãĩ Diore repaũ'te cho'osi'kũre re'oja'che cutume. Jã'ajekũna ãmũpãĩ Diore cuasajũ vajũchũache'te ñoũũ chini Repaũ vũ'e pa'irũmũ tuhiroã tuhimanea'jũ chiimũ chũ'ũ. Romita'ni ãmũpãĩ paa-cojũona pa'iche'te ñojanaa'me, repaana sũjo kãñase're tuhiijũ pani. 8 ãmũũ i'cheja charo pa'ikũjekũ romioji jũaacojũnosi'kũma'mũ. Romiota'ni ãmũũ ca'nivũ pa'iche ruta cho'ocojũnosi'koa'mo. 9 Dios ãmũũ'te romioji paako chũ'ũa'ko chini cho'omanesi'kũa'mũ. ãmũũji romioni paakũ chũ'ũa'kũ chini cho'osi'kũa'mũ Dios. 10 Jã'ajekũna romi repaana sũjore kãñase're tuhiijũ ãmũ pa'ina ñoñe paapũ. ãcuachi'a ángelepi si'arũmũ maini ña-jũna mũsanũkona rũjoromi jã'aja'ñe re'oja'che cho'ojũ paapũ. 11 Jã'ata'ni

Jesucristo'te cuasana ɯmɯpãina'me romi pa'ito rɯa re'omɯ. ɯmɯpãi peoto karamɯ. Ʋcuachi'a romi peoto karamɯ. Diopi ñato ɯmɯpãina'me romi Ʋcuapa'rɯva masina pa'ime. ¹² Mamarɯmɯ romio ɯmɯ ca'nivɯ pa'icheji ruta cho'ocojñosi'koa'mo. Irumɯta'ni ɯmɯpãi pɯka'koromi cutaroã sa'navɯna ainee jñaacojñome. Dios peore cho'osi'kɯa'mɯ ɯmɯpãina'me romi.

¹³ Cuasajũ'ɯ musanukona. Romioji Dios vɯ'e pa'ikoji, ɿsijopɯ kãase'recho tuhima'ñe sêeto re'oku? ɿJe'se cuasache musanukona? ¹⁴ Mai ɯmɯpãi-chi'aa'me rañapaã ve'emana. Jã'ajekuna ɯmɯuji rañapa ve'ekɯ'te ñani repaɯ'te pãisoju cu'ache cutume. ¹⁵ Jã'ata'ni romichi'a rañapaã ve'eto re'omɯ. “Re'oja'che ñomɯ ikore”, chiime pãi repao'te. Rañapaã ve'eche romire jo'kasi'kɯa'mɯ Dios, repaana kãña pa'icheja'che paaɯ chini. ¹⁶ Pãiu Ʋcuauakɯji romire rañapaã ve'eche jo'kasi'e asa jachakɯ iere cuasaa'kɯ: Chukunana'me chekuna Jesucristo'te cuasakuanupũã Ʋcuauuko jã'aja'ñechi'a cho'ojɯ pa'inaa'me.

**Maire Paakɯ cho'okaisi'ere cuasaju ɯu
ãirumɯ cu'ache cho'ochete kɯamɯ**

¹⁷ Chura jo'e chekere tochamɯ chɯ'ɯ. Musanukona chi'ijɯ sãĩnechi'a re'o-ja'che cho'orɯja'chere cho'oma'ñe sãĩnechi'a cu'ache cho'ojɯ pa'ijɯasome. Jã'aja'ñe musanukona cho'ochete asakɯ pojoma'mɯ chɯ'ɯ. ¹⁸ Musanukona Jesucristo'te cuasaju chi'inata'ni sãĩnechi'a cuheju pa'ijɯasome. Pãipi jã'aja'ñe kɯajuna asa, “Chɯ'o Ʋcuarepacosomɯ jã'a”, chiimɯ chɯ'ɯ. ¹⁹ Sãĩnechi'a cuheju ija'che cuasacosome musanukona: “Chekunare na'a rɯa masinaa'me chukuna”, chiijɯ cuasacosome. Jã'ajekuna chekunare rɯa i'kacosome musanukona, repaapi, “Rɯa masime ina”, chiijɯ cuasaa'ju chini. ²⁰ Chi'i jã'aja'ñe sãĩnechi'a cuheju Maire Paakuni pojoju ja'me ɯu ãirumɯ Repaɯ cho'okaisi'ejẽ'e cuasama'ñe ɯu ãicosome musanukona. ²¹ Ja'me ɯu ãirumɯta'ni rupɯ Ʋcuauache ãĩneja'ñe ãijɯ Ʋcuapa'rɯva ja'me ãima'me musanukona. Te'ena cha'ama'ñe charo ɯu ãijɯasome. Chekuna cho'jepi ãijɯasome. Te'ena ãĩne peoju ɯucuhava'na pa'ito chekunata'ni ɯure rɯa chajiche ãijɯ pĩsi ɯche cono rɯa Ʋkuju cono jũ'ijɯasome. ²² ɿJe'se pa'iuana musanukona vɯ'ña ɯu ãima'ñe? Musanukona majapãijanare Dios chẽa paanarejẽ'e cuasama'me musanukona. Jã'aja'ñe cho'ojɯ chɯova'na pa'ijɯ ãĩne peova'nare cu'ache cho'ome musanukona. ãĩne'te peoju musanukonare ja'me ɯu ãivajuchɯjuasome repaana. ɿPojoja'che chɯ'ɯ musanukonare? Pãara. Rɯa cu'amɯ jã'aja'ñe cho'ochete, chiimɯ chɯ'ɯ.

Maire Paakɯ cho'okaisi'ere cuasaju ɯu ãĩne'te kɯamɯ

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³ Chɯ'ɯ musanukonare kɯasi'e Maire Paakɯji chɯ'uni kɯa jñaunna kɯasi'kɯa'mɯ chɯ'ɯ musanukonare ie. Jo'e Ʋcuare kɯamɯ chɯ'ɯ

musanukonare. Maire Paaku, Jesús, Repau chēacojñojañami Repau neenana'me āikujī pāpu mini, ²⁴ “Ja'ku, re'orepamu”, chiiu Repau'te ja'me pa'inani tū'se īsiku ija'che i'kaasomu: “Ie chū'u ca'nivū'me. Mūsanukonapi re'oja'che paapu chini jūni ro'ikasa chini pa'imū chū'u. Chū'uni cuasaju chi'iju pāre ija'che cho'ojū āijū pa'ijū'u”, chiniasomu Repau. ²⁵ Āu āni pi'nisirumu pīsi ūche conoro'rova mini ūcuaja'che i'kaasomu Repau. “Ie ūche cono chū'u chiea'me. Ūcuanuko ūkujū'u iro'rova. Pāi ūcuanukore cu'ache cho'oche'te jūni ro'ikasa chini chuenisoja'mū chū'u. Jā'aja'ñe cho'oche chū'u chiepi mekūna Dios mamare, 'Ija'che cho'oñu', chiisi'ere cho'oche'me. Jā'are cuasaju chi'i ie ūche cono ūkujū pa'ijū'u”, chiniasomu Repau. ²⁶ Jā'aja'ñe pāre āijū ūche cono ūkujū Maire Paaku Jesucristo jūni ro'ikaisi'ere kuaju pa'inaa'me mai, Repau jo'e raichetū'ka.

MT 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.19-20; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26

Maire Paakũ cho'okaisi'ere cuasajũ ãu ãirũmũ cho'oche'te kũamũ

27 Jã'ajekũna pãĩ ùcuauanapi Jesús chũ'usi'ere jã'aja'ñe pã ãijũ, iche cono ùkunata'ni Repaũni masi cuasamaneni, vajuchũmapũ, Maire Paakũ'te cu'ache cho'ome. 28 Jã'ajekũna mũsanũkonapi pã ãipi'rani mũsanũkona cho'ojũ pa'iche'te cuasa cu'ache cho'osi'ere charo Dioni kua ùhasojũ'ũ. Kũasirũmuta'ni ùkujuũ ãire'omũ. 29 Pãĩũ, “Jã'aja'ñea'me ie”, chiima'ñe pa'ĩũ Maire Paakũ ca'nivũ masi cuasama'kũpi jã'are ùkukũ ãni cu'ache cho'omũ. Cu'ache cho'oche ùhasoma'kũpi ãito Diopi chũ'ũũna cu'ache ti'jñeja'mũ repaũ'te. 30 Mũsanũkona te'ena cu'ache cho'oche ùhasomanapi ãijũ koka peome chura. Chekũna ravũna jũ'ime. Chekũna mũsanũkonare ja'me pa'isina jũnisoasome. 31 Mai ùcuauũko mai pa'iche'te meñe cuasato re'ora'amũ. Cu'ache pa'iche'te meñe cuasa ùhasonare Dios pe'ruma'kua'mũ. Pe'rumaũ jã'aja'ñe pa'inare cu'ache ti'jñeñe jo'kama'kua'mũ Repaũ. 32 Maire Paakũ re'oja'chere che'chokũ mai cu'are ña, cu'ache ti'jñeñe cho'omũ, maipi ña kũkua'jũ chini. Jã'aja'ñe cho'okũ re'oja'chere che'cho-mũ Repaũ, mai jũnisosirũmũ Repaũ'te cuasamana saichejana vati toana sani uumaneal'jũ chini. 33 Jã'ajekũna, chũ'ũ majapãijana, mũsanũkonapi Jesucristoni cuasajũ ãure ãũũ chini chi'ini chekũnare cha'ajũ'ũ. Ûcuapa'rũva ùcuauũko ãijũ'ũ. 34 Te'enare rũa ãucuhato charo mũsanũkona vũ'ñana ãu ãni chi'ijũ'ũ cu'ache cho'ocuheni. Vũ'ñana ãu ãni pi'ni chi'ijũ'ũ ùcuauũko re'oja'che Jesucristoni cuasajũ pãre ãũũ chini. Jã'aja'ñe cho'oto Dios pe'rumaneja'mũ mũsanũkonare. Chũ'ũ sani jo'e chekere che'choja'mũ mũsanũkonare.

Dios Rekocho pãĩ si'ache cho'omasiche jo'kache'te kũamũ

12 1 Chura mũsanũkonare, chũ'ũ majapãijana, iere masia'jũ chini kũakũ tochamũ chũ'ũ: Dios Rekocho maipi masia'jũ chini cho'omasiche'te jo'kamũ maire. Jã'are che'chora chiimũ chũ'ũ mũsanũkonare. 2 Ie masime mũsanũkona: Aperũmũ mũsanũkona chuta'a Diore cuasamarũmũ rũhiñe cuasamapũ chũ'o cutumava'nani tũosiva'nani pojojũ pa'isinaa'me. 3 Jã'ajekũna mũsanũkonare iere masia'jũ chini kũamũ chũ'ũ. Pãĩũ Dios Rekocho cho'okaicojñokũ ija'che i'kama'mũ: “Jesús cu'akũ'mũ; vati toana saau”, chiima'mũ. Ûcuachi'a pãĩũ Dios Rekocho cho'okaicojñoma'kũ, “Jesús pãĩ ùcuauũkore paakũ'mũ”, chiima'mũ.

4 Maire si'acairo cho'omasiche Jo'karekocho Ûcuate'erekochome Dios Rekocho. Pãire ùcuauamajñaruã cho'omasiche'te jo'kamũ Reparekocho. Te'enare cheke cho'omasiche'te jo'kakũ chekũnare na'a cheke cho'omasi-che'te jo'kamũ. 5 Ûcuauũko Repaũ jo'kasi'e si'acairo cho'ojũ Maire Paakũ'te Ûcuate'eu'te cho'okaime mai. 6 Dios maire ùcuauũkore re'oja'che cho'okaiũ pa'imũ, maire jo'kasi'ere re'oja'che cho'ojũ paarpũ chini. Te'enare cheke

cho'okaiũ, chekũnare na'a cheke cho'okaimũ Repau. Maire ũcuanũkore jã'aja'ñe cho'okaikũ Dios Ũcuate'eu'mũ. Maire ũcuanũkore peore rũa re'oja'che cho'okaikũ'mũ Repau. ⁷Dios Rekocho mairẽ ũcuanũkore cho'omasiche jo'kamũ, maipi sãĩnechi'a re'oja'che cho'okaiũ paapu chini. Dios Rekochoji jã'aja'ñe cho'okaiũna Repau mairẽ ja'me pa'iche masime mai. ⁸Dios Rekocho Repau'te jo'kauanani re'oja'che chu'vamasiche'te jo'kamũ, chekũnani re'oja'che chu'vaju paapu chini. Ũcuate'erekochoji chekũnare Repau'te uanare Repau chu'o che'chomasiche'te jo'kamũ, chekũnani masi che'choju paapu chini. ⁹Ũcuate'erekochoji te'enare Diore na'a rũa cuasache'te jo'kamũ. Ũcuachi'a chekũnare pãĩ vasomasiche'te jo'kamũ. ¹⁰Chekũnare, Diochi'a cho'omasiche'te jo'kamũ Reparekocho cho'omasia'ju chini. Chekũnare Dios chu'o kuamasiche'te jo'kamũ. Chekũnare, Dios chu'o kuana kuache asa cuasamasiche'te jo'kamũ, repa kuache'te asa cuasamasi, “Ina Dios chu'o rũhiñe kuanaa'me; ina jorenaa'me”, chiiju masia'ju chini. Reparekocho chekũnare tĩpãichũ'o repañejẽ che'che-manesichũ'o cutumasiche'te jo'kamũ. Chekũnare tĩpãichũ'o cutumasina i'kache'te asamasiju rũhiñe kuache'te jo'kamũ. ¹¹Jã'a peore Ũcuate'eu Dios Rekocho cho'ochẽ'me. Maire ũcuanũkore Repau'te jo'kauache rũa si'acairo cho'omasiche jo'kamũ Repau.

**Jesucristo'te Ũcuate'eu'te cuasanajeju ũcuanũko Repau
ca'nivũja'ñe pa'iju ũcuate'eujakuanupu pa'iche'te kuamu**

¹²Pãĩ ca'nivũ si'ache pa'imũ, jũjña, ñakocaã, cutapu peore. Jã'ata'ni ũcuate'eca'nivũ'me. Ũcuate'eca'nivũ pa'icheja'che mai ũcuaja'che Jesucristo'te cuasana jainũkota'ni re'oja'che ja'me pa'iju, ũcuachi'a Ũcuauña'me re'oja'che pa'iju Repau ca'nivũja'ñe pa'iju ũcuate'eujakuanupu'me. ¹³Mai ũcuanũko Jesucristo'te cuasana, judiopãina'me judio peona, kurinana'me chuova'na pa'ina peore Jesucristo ca'nivũja'ñe pa'iju ũcuate'eujakuanupu'me. Mai ũcuanũko Dios Rekochoji cho'okaiũna Jesucristoni jovo Ũcuauña'me pa'inaa'me chura. Repau'te jovosirũmu pãipi mai Repau'te jovosi'ere ña masia'ju chini okoro'vecojnosinaa'me mai ũcuanũko. Ũcuachi'a maipi Jesuni jovorena Dios Rekocho Ũcuate'erekochoji ũcuanũkore jovosi'kuamũ mairẽ. Maini ja'me jovo pa'iu ũcuanũkore cho'okaiũna Jesucristo ca'nivũja'ñe pa'iju ũcuate'eujakuanupu'me mai chura.

¹⁴Pãĩ ca'nivũã jã'aja'ñe pa'imũ. Pãĩ ca'nivũ ũcuate'eca'nivũta'ni si'ache pa'imũ: jũjña, ñakocaã, cutapu, peore. Ũcuaja'che mai Jesús neena jainũkota'ni ũcuate'eujakuanupu pa'iju Repau ca'nivũja'ñe pa'ime. ¹⁵Chekũrũmu cũ'apũji ija'che i'kamũ: “Jũtũma'mũ chu'ũ. Jã'ajekũna ca'nivũ'te pa'ima'mũ chu'ũ”, chiimu. Jã'ata'ni cũ'apũji jã'aja'ñe i'kani joremũ. Ũcuate'eca'nivũ'te pa'imũ repacũ'apu. ¹⁶Ũcuaja'che chekũrũmu cãjoroji ija'che i'kamũ: “Ñakovama'mũ chu'ũ. Jã'ajekũna ca'nivũ'te

pa'ima'mu chu'u", chiimu. Jã'ata'ni cãjoroji jã'aja'ne i'kanijê'e ca'nivu pa'iche jo'kasoma'ne ũcua pa'imu. Ũcuate'eca'nivu'te pa'imu repacãjoro. 17 Ca'nivuji ñakocaachi'a paato asacheji peora'amu. Ũcuaja'che ca'nivuji cãjochi'a paato chu'echeji peora'amu. 18 Jã'ata'ni jã'aja'ne pa'ima'mu. Dios, Repau'te uache'te cho'oku, ca'nivu pa'imajñaruã peore re'oja'che cho'o jo'kasi'kua'mu. 19 Ũcuate'emajñaruãchi'a pa'ito ca'nivuji peora'amu. Jũjñachi'a pa'ito chekuru mu cũ'achi'a pa'ito ca'nivuji peora'amu. 20 Ca'nivu pa'imajñaruã rua si'ache pa'imu. Jã'ata'ni ca'nivu ũcuate'eca'nivu'me. Mai ũcuachi'a ũcuate'euja'che ja'me pa'iju ũcuanuko Cristo'te cho'оче cho'okaiju Repau ca'nivuja'ne pa'iju ũcuate'eujakuanupame. Ũcuanuko maire si'acairo jo'kasi'ere sãinechi'a cho'okaito karama'mu.

21 Ñakovaji jũture i'kaku, "Jũtu peoto karamanera'amu chu'ure", chiicu'amu. Jã'aja'ne i'kani joremu repa ñakova. Ũcuaja'che sãjopuji cũ'are i'kaku, "Cũ'a peoto karamanera'amu chu'ure", chiicu'amu. Jã'aja'ne i'kani joremu repa sãjopu. 22 Ca'nivu pa'iche rua koka peomakarũ te'e-maka peoni rua cho'omakajeku na'a rua karamu. 23 Ca'nivu pa'iche mai rua cuasamamajñaruã re'oja'che ñoa'ku chini re'oja'che care'vame mai. Ũcuaja'che ca'nivu pa'imajñaruã ñovajuchumajñaruãre paaju kãña sa'che ju'ime mai, repamajñaruãpi ñomauna re'oja'che ñoa'ku chini. 24 Jã'ata'ni re'ojamajñaruãre, "Re'oja'imu ie", chini rua care'vamanaa'me mai. Peore jã'amajñaruã re'oja'che ñomajñaruãna'me vajuchuache ñomajñaruã mai ca'nivuã cho'osi'kua'mu Dios. Repauji ñato repamajñaruã peore ũcuapa'ruva ca'nivu pa'ire'omajñaruãchi'aa'me. 25 Ũcuate'eca'nivu pa'imajñaruãpi cavama'ne ja'me pa'iu sãinechi'a cuasaku peore sãinechi'a kuiraku paau chini jã'aja'ne cho'osi'kua'mu Dios. 26 Pãiu ca'nivuji te'echeja asini ca'nivu peore asimũ. Pãiu repau ca'nivu pa'iche'te chekunapi ñaju re'oja'che cutuni repau'te ũcuaja'che ca'nivu paaku'te re'oja'che cutume. Pãiu repau ca'nivu chekunare re'oja'che cutucojñoku ca'nivu peore pojomu. Ũcuaja'che chekure Jesure cuasaku'te cu'ache ti'jñeto maipi repau'te oikaime, ũcuate'eca'nivuja'ne pa'inajeju. Ũcuachi'a chekure Jesure cuasaku'te pãipi re'oja'che cututo pojokaime mai.

27 Musanukona ũcuanuko jovo ja'me pa'iju Jesucristo ca'nivuja'ne pa'iju ũcuate'eujakuanupame. Ũcuanuko musanukona Repau ca'nivu pa'ima-jñaruãja'ne pa'ime. 28 Jã'aja'ne pa'ime Jesucristo'te cuasakuanupu pa'ina, Repau ni cho'оче cho'okaiju paapu chini Repau chẽa jo'kacojñosina. Charo Dios Jesucristo saosinare soni cho'оче'te jo'kasi'kua'mu. Cho'je Dios chu'o kuanare, na'a cho'je Dios chu'o che'chonare, ũcuachi'a Dio-chi'a cho'omasiche cho'omasinare, ũcuachi'a pãi vasomasina, chekunare kuiramasinana'me Jesure cuasanare chũ'ũnare chẽa Repau'te cho'оче cho'okaiche'te jo'kamũ. Ũcuachi'a pãipi tiipãichu'ore repañajê'e che'chēmanesichu'ore cutumasia'ju chini chẽa jo'kamũ. Jã'aja'ne jo'kakũ

pa'imũ Dios maire. ²⁹Ūcuarepanũko Jesucristo saosinachi'a pa'ima'me mai. Ūcuanũko Dios chũ'o kuanachi'a pa'ima'me. Ūcuachi'a ūcuarepanũko Dios chũ'o che'chonachi'a pa'ima'me mai. Ūcuanũko Diochi'a cho'omasiche cho'omasinachi'a pa'ima'me. ³⁰Ūcuachi'a ūcuarepanũko pãĩ vasonachi'a pa'ima'me mai. Ūcuanũko tĩpãichũ'o cutumasinachi'a pa'ima'me. Ūcuachi'a ūcuarepanũko tĩpãichũ'o cutumasina cutuche na'a rũhiñe kuanachi'a pa'ima'me mai. Jã'are masime mʉsanũkona. ³¹Ija'che i'kajʉasome mʉsanũkona: “Dios Rekocho jo'kache na'a re'oja'chere masiñũ chiime chũkũna”, chiiʉasome. Jã'ata'ni ija'che na'a re'oja'imũ. iAsarepajũ'ũ! Kuara.

Chekũnare ña oiche'te kuamu

13 ¹Pãĩũ ūcuauakũji tĩpãĩ cutuchũ'ona'me ángeles cutuchũ'o peore cutumasikũji pãĩ chekũnare ña oima'to cu'amũ. Te'eu cutukũ rupũ vativũ va'icheja'che cho'omũ repaũ. Chekũrũmũ cũnare're queracheja'che rupũ asochechi'a cho'omũ repaũ. ²Chekũrũmũ pãĩũ ūcuauakũji ija'che pa'imũ: Chekũrũmũ Dios chũ'ore kuamasimũ. Chekũrũmũ chũ'o Dios repaũ'techi'a kuasi'ere te'eu rʉa masimũ. Ūcuachi'a che'choche peore masimũ. Ūcuachi'a Diore rʉa masi cuasakũjekũ aikũtire repaũji, “Chekũchejare kuñũ nukajũ'ũ”, chiito chekũchejana kuñũmũ repakũti. Jã'aja'ñe rʉa masakũta'ni repaũji pãĩ chekũnare ña oima'to Diopi ñato peoche cho'okũ pa'imũ. Masiũma'mũ repaũ. ³Pãĩũ ūcuauakũji repaũ rekocho pãijẽ'e ña oimarekocho paakũji Diopi pojoa'kũ chini repaũ paache'te chũova'na pa'iva'nani peore rupũ ĩsisokũ ĩsite'emũ, repaũ rekocho pãire ūcuarepa cuasamaũ. Jã'aja'ñe pa'ikũji cho'oto pojoma'mũ Dios repaũ'te. Repaũji jũnisoche kuhema'ñe pãĩ repaũ'te ʉo vẽasoñũ chiitojẽ'e ūcua Dios chũ'o chũ'vani cho'ote'emũ repaũ, repaũji pãire ūcuarepa cuasamaũ. Jã'aja'ñe cho'osi'e ro'i Diopi ĩsimaũna kooma'mũ repaũ.

⁴Maipi chekũnare masi cuasani pe'ruma'ñe cha'ame repanare. Ūcuachi'a repanare oijũ re'oja'che cho'okaime. Repanapi maini na'a rʉa cho'omasitojẽ'e teache ñama'me mai, repanare cuasanajejũ. Ūcuaja'che, “Mʉsanũkonare na'a rʉa masinaa'me chũkũna”, chiima'me mai repanare. Jã'aja'ñejẽ'e cuasamanaa'me. ⁵Maipi chekũnare cuasani tĩĩñe cho'omanaa'me mai repanare. Ūcuanũkore ũsema'ñe kuirame mai. Na'mi pe'rumanaa'me mai repanare. Repanapi maire cu'ache cho'oto cu'are cuasacuhejũ cavesũsome mai. ⁶Chekũnapi cu'ache cho'oto pojoma'ñe cuasajũ sũma'ñe pa'ijũ oinaa'me mai repanare. Repanapi re'oja'che cho'otota'ni rʉa pojome mai. ⁷Chekũnani oijũ pãipi repanani cu'ache cho'oñũ chiito ũsenaa'me mai. Ūcuachi'a repanare jachama'me mai. Ūcuachi'a repanare, “Ina re'oja'che pa'ijanaa'me”, chiijũ cuasame. Maire cu'ache cho'otojẽ'e repanare cuasache ũhasoma'ñe ūcua rʉa cuasajũ pa'ime mai.

⁸Pāi chekúnare ña oijũ pa'iche si'amanejaña'me. Chekũmajñarũã-ta'ni Dios Rekochoji jo'kaũna mai cho'omasimajñarũã si'asoja'mũ. Na'a pa'isirũmũ Dios chũ'o kũache si'asoja'mũ, pāipi ũcuare Dios chũ'ore peore masijũna. Ũcuaja'che tĩichũ'o cutuche si'asoja'mũ, pāipi ũcuanũko ũcuate'echũ'o cutujũna. Chura pāi te'ena chekúnare na'a rũa masime. Na'a pa'isirũmũta'ni pāi chekúnare na'a rũa masiche si'asoja'mũ, pāipi ũcuanũko ũcuapa'rũa masijũna. ⁹⁻¹⁰Chura Dios pa'iche peore masicu'akũna joopo masime pāi. Jã'ajekũna Dios chũ'o kũana joopo kũame. Irũmũ, masiche rũa karamũ maire. Jã'ata'ni na'a pa'isirũmũ ũcuanũko ũcuapa'rũa masinachi'a pa'ijũ te'ejẽ'e na'a rũa masina peojanaa'me. Ũcuachi'a peore kũavesujũna Dios chũ'o kũache rũa karamũ maire chura. Na'a pa'isirũmũ Dios chũ'o peore ũcuanũko masina pa'ijanaa'me mai. Jã'ajekũna pāi Dios chũ'o kũana peojanaa'me.

¹¹Ija'chea'me: Chũ'u chĩiva'u pa'irũmũ chĩiva'ujeku chĩiva'u i'kache i'kakũ, chĩiva'u cuasache cuasakũ pa'isi'kũa'mũ chũ'u. Jã'ata'ni ainee pi'nisirũmũ chũ'u chĩirũmũ pa'isi'e ũhasosi'kũa'mũ. ¹²Chura Dios cho'ochẽ masi ñamanaa'me mai. Ñare'ava poresire'ava masi ñoma'ñeja'ñe chura Repaũ cho'ochẽ masi cuasoma'mũ maire. Jã'ata'ni na'a pa'isirũmũ peore masi ñajũ, Dios mai rekoñoã masi ña'neja'ñe Jesucristo'te ti'jñe ñajũ Repaũ pa'iche peore masijanaa'me mai. ¹³Chura pa'iche chotemajñarũã'me si'a-somaneja'ne: Diore cuasachena'me, Repaũ maire re'oja'che cho'okaijache mai cha'ajũ pojochena'me pāi chekúnare ña oijũ pa'iche si'asoma'ñe ai pa'ija'mũ. Jã'ajekũna pāi chekúnare rũa oijũ paũu mai. Re'oja'che cho'ochẽ rũaa'me. Jã'ata'ni chekúnare pāi ña oicheji na'a re'oja'imũ.

Tĩipāichũ'o che'chemanesichũ'o cutuche'te kũamũ

14 ¹Mũsanũkona ija'che cho'ojũ pa'ijũ'u: Pāi chekúnare si'arũmũ cuasajũ pa'ijũ'u. Ũcuachi'a Dios Rekocho jo'kache'te cho'omasiche'te Dioni sēejũ'u ĩsia'kũ mũsanũkonare. Repaũ jo'kache rũaa'me. Jã'ata'ni Repaũ chũ'o kũamasiche'te jo'kaa'kũ chini na'a rũa sēejũ'u Repaũ'te. ²Pāiũ Dios Rekocho jo'kasi'ere repaũjẽ'e che'chemanesichũ'o tĩipāichũ'ore cutuni Diochi'a asamasiche'te i'kamũ. Repaũni Dios Rekochoji cho'okaiũna Diochi'a asamasiche'te tĩipāichũ'o cutumũ repaũ. Pāita'ni asavesũme repaũ i'kache, repaũ ũcuachi'a. ³Jã'ata'ni pāiũji Dios repaũ'te kũasi'ere pāire kũato, asamasijũ Dioni na'a rũa cuasajũ na'a rũa re'oja'che pa'ijanaa'me repaũ. Ũcuachi'a pāi sũma'ñe pa'ina Dios chũ'ore asajũ pojojũ pa'ijanaa'me. ⁴Pāiũ repaũjẽ'e che'chemanesichũ'ore tĩipāichũ'o cutuni Dioni te'eu si'arũmũ na'a rũa cuasakũ na'a re'oja'che pa'imũ. Jã'ata'ni pāiũ chekũna ũcuanũko asamasichũ'opi Dios chũ'ore kũani chekúnare Diore cuasakuanupũ'te ũcuanũkore cho'okaimũ. Jã'aja'ñe kũakũna asani repaũna Dioni na'a rũa cuasajũ na'a rũa re'oja'che pa'ijanaa'me.

⁵Musanukonapi ũcuanuko tĩpāichũ'o cutunachi'a pa'ito pojora'amũ chũ'u. Jā'aja'ñere chiimũ chũ'u. Jā'ata'ni musanukonapi ũcuanuko Dios chũ'o kuanachi'a pa'ito na'a rũa pojora'amũ chũ'u. Tĩpāichũ'o cutumasina re'oja'che cutume. Jā'ata'ni Diopi ñato Repaũ chũ'o asoche kũana na'a rũa re'oja'che kũame. Ũcuachi'a tĩpāichũ'o cutumasina i'kasi'ere chekũnapi ũcuanukore asamasire'oche kũato Diopi ñato rũa re'oja'imũ jā'aja'ñe cho'oche. Te'erũhiñe kũajũna chekũna repaũ aperũmũ asavesũsi'e asamasime, tĩpāichũ'o cutumasina i'kasi'e. Asamasijũ Dioni na'a rũa cuasajũ na'a re'oja'che pa'ime repaũ Jesure cuasakuanupũ. ⁶Asarepajũ'u, chũ'u majapāijana. Chũ'upi musanukona pa'ichejana sani tĩpāichũ'opi cututo asavesijũ asa chẽamanera'ame musanukona. Jā'ata'ni chekũrũmũ chũ'upi Dios chũ'ore kũakũ Repaũ chũ'ure che'chosire asamasire'oche cututo asa chẽa na'a re'oja'che pa'ijanaa'me musanukona.

⁷Jā'aja'ñe pa'imũ uja ujana paamajñarũ. Pāiũji phĩ'covũ masi asoche juhima'to chekũna repaũ ujakũ juhiche asavesũme. Ũcuachi'a arpavũ masi cho'oma'to chekũna pāi asavesũme. ⁸Ũcuachi'a sũtaopāi pāi vaisaipi'rajũ care'vaal'jũ chini chekũnani soim sũtaoji trompetavũ masi juhima'to repaũ i'kakũ juhiche masi asamaneni care'vama'me repaũ. ⁹Musanukona ũcuaja'che chekũnapi tĩpāichũ'opi cututo sũtaopāi asavesũcheja'che asavesũjanaa'me repaũ cutuche. Pāiũ asomachũ'o cutukũ te'eũ cutucheja'che cutumũ. ¹⁰Cheja pa'ina pāi cutuche rũarepa chũ'o pa'imũ. Pāi chekũna repachũ'o peore asamasina pa'ime. ¹¹Jā'ata'ni chũ'ũni chekũna cutuchũ'o asomaneni tĩpāi cutuchũ'ojekũ asoma'mũ chũ'ure. Ũcuachi'a chũ'u chũ'o repanare asomaneni tĩpāi cutuchũ'ojekũ asoma'mũ. ¹²Dios Rekocho jo'kache, cho'omasiche rũa chiime musanukona. Jā'aja'ñe chiijũ chekũnare re'oja'che cho'okaiche na'a rũa che'che Jesucristo'te cuasakuanupũ'te cho'okaijũ'u, Repaũni na'a rũa cuasajũ na'a re'oja'che paapũ chini.

¹³Pāiũ ũcuauakũ tĩpāichũ'o cutumasikũji chekũnani re'oja'che cho'okasa chini Dioni ija'che sēejũ'u: "Ja'kũ Dios, tĩpāichũ'o cutukũta'ni masi asavesũkũ chekũnani masi asoche

Trompetavũ'te juhimũ (1 Co 14.8)

kɛara chiimɛ chɛ'ɛ. Jǎ'aja'ñe masi asoche kɛache jo'kajũ'ɛ chɛ'ure", chiiɛ sɛejũ'ɛ Repaɛ'te. ¹⁴Chɛ'ɛpi Dioni tĩipǎichɛ'opi cutukɛ sɛni Repaɛ Rekochoji cho'okaiɛna sɛemɛ. Jǎ'ata'ni chɛ'ɛ i'kakɛ sɛesichɛ'o asavesumɛ chɛ'ɛ, sɛesi'kɛta'ni. ¹⁵Jǎ'ajekɛna ija'che cho'omɛ chɛ'ɛ: Dios Rekochoji cho'okaiɛna tĩipǎichɛ'opi sɛemɛ chɛ'ɛ Repaɛ'te. Ũcuachi'a chɛ'ɛ asamasicheji chɛ'ɛ chɛ'opi Diore sɛekɛ'mɛ chɛ'ɛ, chekɛnapɛ chɛ'ɛ sɛɛñe'te asamasia'jɛ chini. Ũcuaja'che Repaɛ Rekochoji cho'okaiɛna Diore pojokɛ tĩipǎichɛ'opi ujakɛ'mɛ chɛ'ɛ. Ũcuachi'a chɛ'ɛ asamasicheji chɛ'ɛ chɛ'opi Diore pojokɛ ujakɛ'mɛ chɛ'ɛ, chekɛnapɛ chɛ'ɛ i'kakɛ ujache'te asamasia'jɛ chini. ¹⁶Mɛsanɛkɛna rekoñɔã mɛsanɛkonajɛ'e che'chemanesichɛ'o tĩipǎichɛ'opi Dioni, "Peore masikɛ'mɛ mɛ'ɛ; re'orepamɛ", chiito chekɛna pǎi asavesujanaa'me mɛsanɛkɛna i'kache. Asavesɛnajejɛ, "Ina i'kache ũcuarepaa'me", chiima'ñe ja'me sɛemanejanaa'me repaɛna. ¹⁷Pǎi chekɛna tĩipǎichɛ'o cutumasina re'oja'che i'kajɛ Diore, "Peore masikɛ'mɛ mɛ'ɛ; re'orepamɛ", chiitojɛ'e chekɛna asavesujɛ Diore na'a rɛa cuasama'me. ¹⁸Mɛsanɛkɛna rɛa jainɛko tĩipǎichɛ'o cutumasina pa'ime. Jǎ'ata'ni chɛ'ɛ mɛsanɛkonare na'a rɛa tĩipǎichɛ'o cutumasikɛjekɛ Diore pojokɛ, "Re'orepamɛ", chiikɛ'mɛ chɛ'ɛ. ¹⁹Chekɛrumɛ chɛ'ɛ tĩipǎichɛ'ore Dioni sɛekɛ diez milrepachɛ'o i'kamɛ. Re'omɛ jǎ'a. Jǎ'ata'ni chɛ'ɛ Diore cuasana chi'irumɛna ja'me pa'ɛ cincorepachɛ'oruãchi'a jmanɛkorɛta'ni asamasire'oche cutura chiikɛ'mɛ repaɛnapɛ asamasɛ Dioni na'a rɛa cuasajɛ na'a re'oja'che paapɛ chini. Na'a re'omɛ jǎ'aja'ñe.

²⁰Asarepajũ'ɛ, chɛ'ɛ majapǎijana. Chiiva'na cuasacheja'che cuasajɛ pa'imanejũ'ɛ. Aina cuasache cuasajɛ chɛ'ɛ chɛ'vache asa chɛa masijũ'ɛ. Jǎ'ata'ni chekɛrumɛ mɛsanɛkonani cu'ache cho'omato vĩjachĩi cho'ovesujɛ cho'oma'ñeja'ñe cu'ache cho'oma'ñe pa'ijũ'ɛ. ²¹Diopi chũ'ɛna aperumɛ tocha jo'kasi'e ija'che kɛamɛ:

"Chɛ'ɛ chekɛnare tĩipǎichɛ'o i'kamasinare chɛ'ɛ neena Israelpǎi
pa'ichejana saoja'mɛ,
repanani chɛ'ɛ chɛ'ore chɛ'vaa'jɛ chini.
Rɛa chɛ'vatojɛ'e chɛ'ɛ chɛ'o asacuhejanaa'me repaɛna Israelpǎi",
chiisi'kɛa'mɛ Dios,

chiimɛ.

²²Jǎ'ajekɛna iere masime mai: Dios Rekochoji jǎ'aja'ñe jo'kaɛna Diore cuasanapi repaɛajɛ'e che'chemanesichɛ'o tĩipǎichɛ'o cutuche Diore cuasanapi asani, "Dios cho'osi'ea'me ie", chiijɛ cuasajanaa'me. Jǎ'ata'ni Diore cuasanapi Dios kɛasi'ere asa chekɛnani Diore cuasanani re'oja'che kɛato asa pojokɛ, "Dios cho'osi'ea'me ie", chiijɛ cuasajanaa'me. ²³Chekɛrumɛ mɛsanɛkɛna Jesucristo'te cuasakuanupuchi'a ũcuatɛ'echeja chi'i pa'ijɛ tĩipǎichɛ'o ũcuankɛ asamasire'oma'ñe cutujɛna Diore cuasamanapi kaka asani, "Vɛ'venaa'me ina", chiijanaa'me mɛsanɛkonare. ²⁴Jǎ'ata'ni mɛsanɛ-

kona ũcuanũko chi'i pa'ijũ Dios chũ'o asamasire'оче кuarũmũna pãiu Diore cuasama'ñe pa'ikũji ja'me kaka pani Dios chũ'ore asa kũkũ repaũ cu'ache pa'iche'te sũma'ñe cuasa, “Rũa cu'ache pa'ikũ'mũ chũ'ũ”, chiija'mũ. ²⁵Repaũ rekocho te'eu cu'ache cuasasi'ere sũma'ñe cuasa ro're ñũ'ũ, Dioni pojokũ, “Ja'kũ, inare ja'me pa'iu re'oja'che cho'okaikũ'mũ mũ'ũ”, chiija'mũ repaũ.

Diore cuasana chi'irũmũ masi cho'оче'te kũamũ

²⁶Jã'aja'ñe pa'ũna musanũkonare chũ'ũ majapãijanare ija'che chũ'va-mũ chũ'ũ: Musanũkona, Diore cuasana chi'irũmũ ũcuauakũ Dios ujure ujamũ. Chekũ Dios chũ'ore che'chomũ. Chekũ repaũ'te Dios i'kasi'ere kũamũ. Chekũ tĩpãichũ'ore cutumũ. Chekũ tĩpãichũ'o cutumasikũ cutusi'ere asamasire'оче kũamũ. Chi'i sãĩñechi'a cho'okaijũ, peore jã'aja'ñe cho'ojũ pa'ijũ'ũ, masi asajũ Dioni na'a rũa cuasajũ na'a re'oja'che paũu chini. ²⁷Ūcuachi'a musanũkona chi'irũmũ te'enare tĩpãichũ'o cutuũato te'eka'chapana jã'apãani chotena cutua'jũ. Na'a jainũko cutumanejũ'ũ. Jã'ata'ni ũcuate'erũmũ cutumanejũ'ũ. Te'enachi'a cutujũ'ũ. Ūcuachi'a jo'e chekũpi tĩpãichũ'o cutumasina cutusi'e asamasire'оче kũaa'kũ. ²⁸Repana cutuche asamasire'оче kũakũji peoto tĩpãichũ'o cutumasina i'kamaneajũ. Repana te'ena pa'ijũ Diorechi'a jã'aja'ñe cutua'jũ.

²⁹Ūcuachi'a musanũkona chi'irũmũ Dios chũ'o kũana te'eka'chapana jã'apãani chotena kũaa'jũ. Kũajũna asa, “¿Ina kũache jorechũ'oa'che? ¿Ūcuarepaa'che?”, chiijũ cuasajũ'ũ musanũkona. Ūcuarepa pa'ito repana kũache asa chẽajũ'ũ. ³⁰Chekũrũmũ te'eu Dios chũ'o kũatona Dios Rekochoji jo'e chekũni chũ'o kũamũ, chekũnani kũaa'kũ chini. Jã'aja'ñe cho'oto charo kũakũji cuhaa'kũ, chekũpi Dios Rekocho kũasi'ere kũaa'kũ. ³¹Musanũkona Dios chũ'o kũana te'enachi'a kũajũ'ũ. Charo te'eu kũacuhaũna chekũ kũaa'kũ. Cho'je jo'e chekũpi kũaa'kũ. Jã'aja'ñe cho'oto ũcuanũkore kũare'omũ musanũkonare. Kũajũna ũcuanũko asajũ che'che Dioni na'a rũa cuasajũ pa'ijũ'ũ. ³²Dios Rekocho kũacojũna Reparekocho kũasi'ere jũvũato jũvore'omũ repañare. Cha'are'omũ repañare. Kũare'orũmũna kũame repaña. ³³Dios Repaũ'te cuasanapi chi'i ũcuauache cho'oma'ñe re'oja'chechi'a cho'oto pojomũ repañare. Asa chẽare'оче che'choche'te chiimũ Dios.

Diore cuasana chekũchejũna pa'ikuanupũã cho'очеja'che re'oja'che cho'ojũ pa'ijũ'ũ musanũkona. Ija'che cho'onaa'me repaña: ³⁴Diore cuasanapi chi'i Repaũ chũ'o chũ'varũmũ romipi i'kaũu chiito ũseme repaña. Re'omũ jã'a. Romi mũmpãi chũ'ũcojũnonajejũ repañare che'choma'me. Ape'ũmũ jã'aja'ñe chũ'ũ jo'kaasomũ Dios. ³⁵Romi mũmpãi cutuche'te masi asaũu chini repaña vũ'ũnana mũa ũjũpãire sũniasaa'jũ. Romio ũcuauakoji Diore cuasana chi'isirũmũna i'kani vajũchuache i'kamo repao.

³⁶Musanũkonachi'ama'me Dios chũ'o asasina. Chekũna pãĩ ũcuachi'a asasinaa'me. Ūcuachi'a musanũkonama'me Dios chũ'o charo asa chẽa

jovosina. Chekuna na'a charo asa jovosinaa'me. ³⁷Musanukonare ja'me pa'ina ija'che cuasana pa'licosom. Te'e'u ija'che i'kacosom: “Dios chu'o kuakum chu'u”, chiim. Cheku, “Dios Rekocho jo'kasi'e rua cho'oma-sikujeku cho'okum chu'u”, chiicosom. Jā'aja'ne i'kanapi, Dios chu'o kuarepana pani ija'che i'kame: “Ija'ova maire Pablo tocha raosija'ova Dios chū'usi'ere kuam”, chiime. ³⁸Jā'ata'ni repapani ija'ova tochasi'ere jachato repapa i'kache ũcuachi'a jachajũ'u musanukona.

³⁹Chura musanukonare chu'u majapāijanare ija'chere chu'vam chu'u: Dios chu'o kuache rua re'om. Musanukonapi Repa chu'ore chekunani kuañu chini, Dioni sēejũ'u, Repa chu'o kuamasiche'te musanukonani jo'kaa'ku. Ũcuachi'a chekunapi tiipāichu'ore cutumasiju cututo ũsemanejũ'u repanare. ⁴⁰Jā'ata'ni musanukona Diore cuasana chi'irum peore re'o-ja'chechi'a cho'ojũ'u. Teana ũcuanuko i'kama'ne te'enachi'a i'kaju asa chēare'оче i'kaju pa'ijũ'u.

Cristo jūniso tācojñosi'ku vajuraisi'ere kuam

15 ¹Asarepajũ'u, chu'u majapāijana. Musanukonare chu'u chu'vasi'e Jesucristo'te cuasache kuasi'ere cuasaju pa'ijũ'u, chiim chu'u. Aperum chu'upi chu'vakuna asa chēa Jesucristo'te cuasaju jovosinaa'me musanukona. Ũcuaja'che irumjatu'ka ũhasoma'ne chu'u chu'vasi'e ũcuarepa cho'ojũ'u pa'ime musanukona. ²Chu'u chu'vasi'ere asa chēa Repa'ni ũhasoma'ne cuasajuna Dios musanukonare chēa paaku musanukona rekoñõ care'vakai pa'im, si'arum na'a re'ojarekoñõ paaajũ chini. Jā'ata'ni asa chēamanare repapa rekoñõ care'vakaima'm Dios.

³Dios chu'ure che'chos'ere chu'o kuasi'kuam chu'u musanukonare. “Iere kuama'to vesame ina”, chini cuasaku charo ija'che kuasi'kuam chu'u musanukonare: Cristo mai cu'ache cho'оче'te ro'ikaiu kurususē' verona jūnisoasom. Aperum tocha jo'kasi'e Dios chu'o na'a pa'isirum Jesús cho'ocojñojañere kuam. Repa kuasi'e cho'ocojñocuhasom Repa. ⁴Repa'te Jesure jūnisona tāasome pāi. Jā'ata'ni Diopi vasona choteu-mucujñana vajuranasom repa. Chuta'a jā'aja'ne cho'omarum tocha jo'kasi'e Dios chu'o peore jā'aja'ne kuam. ⁵Ũcuachi'a vajurani pa'iu Pedroni peosichejapi rani ñasom Repa. Ũcuaja'che Repa neenare chekunare Repa'te ja'me ku'isinare rani ñasom. ⁶Na'a pa'isirum chekunare Repa'te cuasana quinientorepana na'a cajejaiche chi'i pa'i-nani rani ñokuna repapa ũcuanuko ũcate'erum ñasome Repa'te. Repa'te ñasina chuta'a jainuko vajuna pa'ime. Chekunata'ni jūnisi-sinaa'me. ⁷Jā'anare ñosirum Jesús Santiagoni peosichejapi rani ñasom. Na'a pa'isirum Dios chu'ore chu'vaa'ju chini aperum Repa saosinani ũcuanukore rani ñasom Repa. ⁸Na'a pa'isirumna chu'ure cho'jere-pana peosichejapi rani ñosi'kuam Repa, cho'jerepa cakureja'che.

⁹Jesucristo chũ'ure Dios chũ'ore chũ'vaa'kũ chini saosi'kua'mũ. Jã'ata'ni chekũna Jesús saosina ũcuanũko chũ'ure na'a rũa masime. Aperũmũ chũ'ũ Jesure cuasakuanupũ'te cu'ache cho'osi'kũjekũna, pãipi, “Dios saosi'kua'mũ ikũ”, chiito vajũchũache asokũ'mũ chũ'ure. ¹⁰Jã'ata'ni Diopi chũ'ũni oiũ cho'okaiũna re'oja'che pa'iu Repaũ chũ'ore chũ'vamũ chũ'ũ chura. Dios chũ'ure re'oja'che cho'okasa chini cho'ote'emanesi'kua'mũ. Chekũna Jesús saosina Dios chũ'o rũa chũ'vame. Jã'ata'ni Diopi cho'okaiũna repanare ũcuanũkore Dios chũ'o na'a rũa chũ'vamũ chũ'ũ. Te'eũ chũ'ũchi'a cuasakũ chũ'vama'mũ. Diopi chũ'ũni ja'me pa'iu cho'okaiũna chũ'vakũ'mũ chũ'ũ. ¹¹Chũkũna Jesucristo saosinapi ũcuanũko Repaũ jũni vajũraisi'ere si'arũmũ kũajũ chũ'vajũna asa chẽa Repaũni cuasajũ jovosinaa'me mũsanũkona.

Jũnisosina vajũraijachere kuamũ

¹²Chũkũna Jesucristo saosina Diopi vasoũna Jesucristo jũni vajũraisi'ere kũajũ pa'inaa'me. Jã'ata'ni mũsanũkona te'ena, “Pãi jũ'isina vajũraima'ñea'me”, chiijũasome. ¿Je'se cuasajũ jã'aja'ñe i'kache? ¹³Pãi jũ'isina vajũraima'ñe pa'ito, Cristo ũcuaja'che vajũraimanera'asi'kua'mũ. ¹⁴Repaũ Cristo vajũraimanesi'e pa'ito chũkũna kũachũ'o jorechũ'o pa'ira'amũ. Ũcuachi'a mũsanũkona Repaũ'te cuasana peoche cuasate'era'ame. ¹⁵Chũkũna Jesús saosina, “Jesucristo Diopi vasoũna jũni vajũraisi'kua'mũ”, chiijũ kũajũ pa'inaa'me pãire. Jã'ata'ni mũsanũkona, “Jũnisosina vajũraima'ñea'me”, chiijũasome. Mũsanũkona i'kacheji ũcuarepa pa'ito chũkũna kũache jorechũ'o pa'ira'amũ, Jesús vajũraimanesi'e pa'ito. ¹⁶Pãi jũnisosina vajũraima'ñe pa'ito Cristo ũcuaja'che vajũraimanera'asi'kua'mũ. ¹⁷Ũcuachi'a Cristoji vajũraimanesi'e pa'ito Dios chũ'o peoche cuasate'e-jũ pa'ira'ame mũsanũkona. Ũcuachi'a mũsanũkona cu'ache cho'osi'e chuta'a tũnoma'ñe pa'iuũna ũcua cuasara'amũ Dios. ¹⁸Ũcuachi'a Repaũji vajũraimanesi'e pa'ito Repaũ'te cuasana jũnisoni vati toare ai sani uujũ pa'ira'ame. ¹⁹Cristoji mai vajũna pa'irũmũchi'a re'oja'che cho'okaito, rũa chũova'na pa'ira'ame mai; Dios pa'icheja saiche peora'amũ. Repaũ'te cuasamanare mai na'a rũa chũova'na pa'ira'ame.

²⁰“Jũ'isina vajũraima'ñea'me”, chiicheta'ni Cristo Diopi vasoũna charo vajũraisi'kua'mũ. Ũcuarepaa'me jã'a. Repaũ jũni vajũraisi'ejekũna Repaũ'te cuasana jũnisorena tãcojñosina ũcuanũko Repaũ vajũraisi'ejache vajũraijanaa'me.

²¹Chareparo pa'isi'kũ Adán Dios chũ'ũñe jachasi'kũjekũ jũnisoasomũ. Jã'aja'ñe te'eũ jũ'isi'ejekũna pãi ũcuanũko jũnisome. Ũcuachi'a Cristo jũniso tãcojñosi'kũpi charo vajũraisi'ejekũna pãi jũnisosinare vajũraire'omũ. ²²Pãi ũcuanũko Adán jojocojñosinachi'ajejũ repaũ jũnisi'ejache ũcuanũko jũnisome. Mai ũcuachi'a Diore cuasana Cristo chẽa paacojñonajejũ

Diopi vasouna ũcuanũko vajurani re'oja'che pa'ijanaa'me. ²³ Chareparo Cristoji vajuraisi'kua'mu. Mai Repau neena na'a pa'isirumuna Repau icheja cheja jo'e raiumucusena vajurajanaa'me. Jã'aja'ñere chiimu Dios. ²⁴ Jesucristo jo'e raisirumu Diore cuhenapi pã chũ'unare repa chũ'ũne peore tuasoja'mu jo'e chũ'ũmanea'ju chini. Pã chũ'ũna chũ'ũne ũcuanũkore tuaso Puka'kuni jo'kaja'mu, Repauji paaku chũ'ua'ku chini. ²⁵ Diopi cho'okaiuna Repau'te cuhenare Jesucristo cajejanisouna repa Repau chiiche peore cho'ojũ pa'ijanaa'me. ²⁶ Jã'arumu Dios cu'ache peore ũseja'mu, pã jũ'ĩne ũcuachi'a. Ũsekuna pã jo'e jũnisomanejanaa'me. Jã'are peore ũsesirumu jo'e cu'ache ũseche peoja'mu Repau'te Diore, cu'acheji peore si'asouna. ²⁷ Dios chũ'o aperumu tocha jo'kasi'e ija'che kuamu: "Cristo Diopi jo'kauna pãina'me cunaumu pa'inare ũcuanũkore chũ'ũku pa'ija'mu", chiimu. Cristo, Repau'te pã chũ'ũne jo'kasi'kure Dioreta'ni chũ'ũmanea'mu. ²⁸ Repau ũcuanũkore cajejani chũ'ũrumu Puka'kure Diore ija'che i'kaja'mu Cristo: "Ja'ku, mu'upi chũ'ũre ũcuachi'a chũ'ũjũ'u", chijja'mu, aperumu Repau'te pã chũ'ũne jo'kasi'kure. Jã'aja'ñe i'kaja'mu Mamaku, Puka'kupi ũcuanũkore peore chũ'ũku paau chini.

²⁹ Pã okoroma'ñe jũnisosiva'nare oiju cho'okaiju vajunapi jo'e okoro-cojñome. Pã jũnisosina vajurajache jachanata'ni, ¿je'se pa'ũna jã'aja'ñe cho'oche? Jũnisosina vajuraima'ñe pa'ito, ¿ũque cho'oũ chini cho'okaiche repanare? ³⁰ Chũkuna'te Cristo pa'iche kuanajejuna si'arumu asivajũchũache pa'imũ. Pã jũ'isina vajuraiche peotota'ni, ¿je'se pa'ũna chũkuna ũcuare chũ'vache?

³¹ Mũsanũkonani Maire Paaku Jesucristo cho'okaiuna re'oja'che pa'ijuna rua pojomu chũ'u. ũcuarepaa'me jã'a. Ie ũcuachi'a ũcuarepaa'me: Chũ'ũre si'aumucujña chuenisovajũchũache pa'imũ. ³² Chũ'u Efeso vũ'e-joopo pa'irumu chũ'ũre cuhena cu'ava'na kokaneeva'na cho'ocheja'che cu'ache cho'osinaa'me chũ'ũre. Rupũ chũ'u cuasachechi'a chũ'vakũ pani jã'aja'ñe cho'onare chũ'vajaimanera'asi'kua'mu chũ'u. Jũnisosina vajuraima'ñepi ũcuarepa pa'ito, ¿ũquere koorare chũ'u jã'aja'ñe pa'inare chũ'vasi'e ro'i? Jũnisosina vajuraiche peoto ũcuauache cho'ore'ora'amũ. Ija'che kuamu aperumu tocha jo'kasi'e:

Che'ro jũnisojanaa'me mai.

Jã'ajekuna mai chura ãupi ãiju conopi ũkujũ ũcuauache cho'ojũ paũu,

chiimu. ³³ Pãipi jã'aja'ñe chũ'vato asacuhejũ'u; re'oja'che cho'oche'te jo'kasõne. Ija'che i'kame pã: "Pã re'oja'che pa'inapi si'arumu cu'ache cho'onani ja'me pani re'oja'che pa'iche jo'kasojanaa'me", chiime. ³⁴ Mũsanũkona te'ena chuta'a Diore cuasamana pa'ime. Masi cuasaju cu'ache cho'oche ũhaso re'oja'che pa'ijũ'u. Mũsanũkonapi asa kũkua'ju chini i'kamũ chũ'u jã'a.

Pāi jū'isina vajurajaca'nivūā pa'iche'te kuamu

³⁵Chekurumu pāi ija'che sēecosome: “Pāi jūnisosina, ¿je'se vajuraijanaa'ñe? ¿Repana vajuraisirumu jeejaca'nivūā paajanaa'ñe?” ³⁶Repana tīñe cuasaju jā'aja'ñe sēeme. Asarepajū'ch. Ija'chea'me: Āura'karuāre tāru aineera chini joimū. Repara'karuāpi joimaneni repara'ñuru aineema'mū. ³⁷Chekurumu āura'karuā ūcuauara'karuāre tāru repacaā joni aineemu. Trigo repara'ñuruāpi tāma'ñe repara'karuāpi tāme. ³⁸Āura'karuā tāsiru-mū āura'ñuruā ainee pa'ijache Repau'te uache jo'kamū Dios.

³⁹Cheja pa'ina ūcuauko pāina'me cu'ava'na ca'nivūā ūcuajaca'nivūā paama'me. Pāi tīica'nivūā paame. Ūcuachi'a cu'ava'na tīica'nivūā paame. Pī'a ūcuachi'a tīica'nivūā paame. Chiacha va'iva'na ūcuachi'a tīica'nivūā paame. ⁴⁰Cūnaumu pa'ina ūcuachi'a tīica'nivūā paame, re'oja'che ñoca'nivūā. Ūcuaja'che icheja cheja pa'ina ūcuajaca'nivūā peonata'ni re'oja'che ñoca'nivūā paame. ⁴¹Ūsūna'me pāimiaū mal'jñoko peore miañe ñome. Jā'ata'ni peore repaŋa ūcuaja'che miama'me. Ūcuachi'a mal'jñoko chekūna miañeja'ñe miama'mū. Ūcuate'e miamaūna ūcuaua-che ñomu repaŋa miañe.

⁴²Pāi ūcuachi'a chuta'a vajūna pa'irumu si'arumu ravu jū'iju pa'ime repaŋa ca'nivūā jū'iñetu'ka. Jūnisorena tāru repaŋa ca'nivūā jāljusomu. Jā'ata'ni jo'e jū'imanejaca'nivūāre vajuraijanaa'me. ⁴³Pāi cu'aca'nivūā paanapi jūnisorena tāsoma pāi. Jā'ata'ni repaŋa jūni vajuraisirumu mamaca'nivūā re'oja'che ñoñe paajanaa'me repaŋa. Ūcuachi'a koka peosica'nivūā paanapi jūnisorena tāsoma pāi. Jā'ata'ni jūni vajuraisirumu ŋua kokaca'nivūā paajanaa'me repaŋa. ⁴⁴Pāi ca'nivūā icheja cheja pa'ire'oca'nivūā paasinapi jūnisorena tāsoma pāi. Jā'ata'ni repaŋa vajuraisirumu mamaca'nivūā paajanaa'me, cūnaumu pa'ina ca'nivūā. Ca'nivūā cheja pa'ire'oca'nivūāna'me cūnaumu pa'ire'oca'nivūā pa'imū.

⁴⁵Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

Chareparo icheja cheja pa'isi'ku Adán Diopi cho'oūna

vajūu pa'iu pāi ca'nivu paasi'kuamū,

chiimu. Repau Adán pa'isi'ēja'che pa'ime mai chura; pāi ca'nivūā paame. Chura Adán charo pāi ca'nivu paaku pa'isi'ēja'che Cristoji rani pa'iu chueniso tācojñosi'kupi charo vajurani pa'iu vajuraisica'nivu'te paaku vajuraijache jo'kasi'kuamū maire. Jā'ajekūna chura Cristo pa'icheja'che re'oja'che pa'ime mai vajurajanajeju. ⁴⁶Mai ca'nivūā vajuraisica'nivūāre teana īsima'mū maire Dios. Charo icheja cheja pa'ire'oca'nivūāre īsimū Dios maire. Jā'api mai jūni vajuraisirumuta'ni cūnaumu pa'ire'oca'nivūāre īsija'mū Repau. ⁴⁷Pāiu chareparo icheja cheja pa'isi'ku Adán cha'opi cho'ocojñosi'ku paniasomu. Na'a cho'je Maire Paaku Jesucristo cūnaumu Dios pa'icheja pa'ikūji cajeasomu. ⁴⁸Jā'ajekūna pāi icheja cheja

pa'ina ũcuanũko cha'opi cho'ocojñosi'kũ Adán pa'icheja'che pa'ime. Mai ũcuachi'a cñaũũũ raisi'kũre Jesucristo'te cuasana Repaũ pa'icheja'che pa'ijanaa'me cñaũũũũ sani. ⁴⁹Pãi ũcuanũko cheja pa'ina cha'opi cho'ocojñosi'kũ Adán ca'nivũja'ñe paame. Mai ũcuaja'che cñaũũũũ raisi'kũre Jesucristo'te cuasana Repaũ jũni vajũraisica'nivũja'ñe paajanaa'me.

⁵⁰Mũsanũkonare chũ'u majapãijanare iere kũara chiimũ chũ'u: Mai ca'nivũã icheja chejachi'a pa'ire'oca'nivũãjekũna Dios pa'icheja saicu'amũ. Ũcuachi'a jũni jã'jusoca'nivũãjekũna Dios pa'icheja sani pa'icu'amũ. ⁵¹Asarepajũ'u. Apeřũũũ Dios Repaũ kũamanesi'ere churana chũ'ũre kũasi'ere kũara. Jesure cuasana ũcuarepanũko jũnisomanejanaa'me. Jã'ata'ni Dios maire ũcuanũkore ca'nivũã mamaca'nivũãre ĩsija'mũ. ⁵²Trompetavũ cuhacho juhithona mai ca'nivũã ñakocaã chami sukacheja'che teana mamaca'nivũã sañoja'mũ. Ũcuaja'che jũnisosina repavũ juhithona ũcuanũko jũnisosica'nivũã paana jo'e jũ'imatejañere vajũraijanaa'me. Ũcuanũko mamaca'nivũã sañosica'nivũã paajanaa'me mai. ⁵³Mai ca'nivũã icheja cheja pa'ica'nivũã cho'osoja'mũ. Jã'ajekũna mai ca'nivũã jo'e jũ'imatejaca'nivũãre sañoñe pa'imũ maire. Ũcuachi'a mai ca'nivũã icheja cheja paaca'nivũã jã'jusoja'mũ. Jã'ajekũna ca'nivũã jo'e jã'jumanejaca'nivũãre sañoñe pa'imũ maire. ⁵⁴Mai ca'nivũã jũni jã'jusoca'nivũãjekũna mamaca'nivũãre jo'e jũni jã'jumanejaca'nivũãre sañojanaa'me. Jã'aja'ñe cho'ojachere kũajũ apeřũũũ tocha jo'kasi'e Dios chũ'o ija'che kũache ũcuarepa ti'jñeja'mũ maire:

Jũ'iñe ĩseja'mũ Dios.

Jã'ajekũna pãi chura jũnisoma'ñe pa'ijanaa'me, chiimũ Dios chũ'o apeřũũũ tocha jo'kasi'e. ⁵⁵Cheke ũcuachi'a ija'che kũamũ: Diopi ĩsekaiũna jũ'ima'ñe pa'ijanaa'me pãi.

Pãi jũ'isina vajũraijanajejũna cu'ama'mũ repañare, chiimũ. ⁵⁶Diopi chũ'ũũũũ apeřũũũũ tocha jo'kasi'e rũa jachame pãi. Jachajũ cu'ache cho'osi'e ro'i ũcuanũko jũnisome. ⁵⁷Jã'ata'ni Dios, Maire Paakũ Jesucristo kurususẽ'verona jũni ro'ikaisi'ejekũna, maire vasokũna jũni vajũraijanaa'me mai. Jã'ajekũna Diore pojoju, "Re'orepamũ, Ja'kũ", chijũ pañũ. ⁵⁸Jã'ajekũna chũ'u majapãijanajejũna mũsanũkonare chiimũ chura iere chũ'vamũ chũ'u: Diore cuasache jo'kasoma'ñe cuasajũ pojoju pa'ijũ'u Repaũ'te. Repaũ chũ'ũũũũ ũhasoma'ñe cho'okaijũ pa'ijũ'u. Jã'aja'ñe cho'oni cho'ote'emanejanaa'me mũsanũkona. Cho'ojũna Dios re'oja'che cho'okaija'mũ mũsanũkonare.

Kuri chi'i Diore cuasanare sa ĩsijachere kũamũ

16 ¹Mũsanũkonapi Jerusalén vũ'ejoopo pa'inani Diore cuasanani kuri chi'i saoñũ chiisi'ere asa chũ'u Galacia cheja pa'ijooopã pa'inare Jesure cuasakuanupũã chũ'vasi'ejache chũ'vamũ chũ'u mũsanũkonare. Repañare ũcuachi'a mũsanũkonapi ũcuaja'che cho'oa'jũ chini kuri chi'i-

che'te chü'vasi'kua'mu chü'u. Ija'chea'me repa: ²Musanukona ücuanuko cho'оче cho'o kooche kuri romicorumu pa'iche musanukonare isire'onu-koru te'enachi'a mini care'vajü'u. Musanukonapi si'arumu jä'aja'ne cho'oto chü'u musanukona pa'icheja saisirumu kuri chi'iche peoja'mu. ³Chü'u saisirumu musanukonapi chekúnare re'oja'che pa'inani jña chëarena Jerusalén vü'ejoopona saoja'mu chü'u repanare, musanukona chi'isi'ere kurire sakaapu chini. Repanare saoni utija'ovana, “Chü'u Pabloji inare saomu”, chiiche tocha isija'mu repanare, sa ñoa'ju chini. ⁴Reparumu tĩ'ato, “Chü'upi ja'me saito na'a re'ocosomu”, chini cuasa chekurumu ja'me saijacosomu chü'u. Chü'u saito chü'una'me saijanaa'me repana.

Pablo repau ku'ijachere kuamu

⁵Chü'u musanukonare sani ñara chiimu. Jä'ata'ni charo Macedonia chejana saija'mu chü'u. Jä'achejapi musanukona pa'icheja Corinto vü'e-joopo saija'mu chü'u. ⁶Musanukona pa'icheja sani jeerumu pa'ijacosomu chü'u. Chekurumu okorumu si'achetu'ka ja'me pa'ija'mu chü'u musanukonare, pani pi'ni jo'e chekuchejana saiuna musanukonapi chü'uni pojoju saoa'ju chini. ⁷Musanukonani jmakaru sani ja'me pa'iche'te cuheku chura musanukona pa'icheja saima'mu chü'u. Diopi üsema'to na'a pa'isirumu sani jeerumu pa'ija'mu chü'u. ⁸Chura saima'ne Efeso vü'ejoopo'te pa'ija'mu chü'u Pentecostés fiesta caraichejatu'ka. Jä'a caraisirumata'ni saija'mu chü'u. ⁹Icheja pa'ina pãi Dios chü'o asaneena jainukoa'me. Jä'ajekuna Diopi cho'okaiuna repanare Ücuau chü'ore chü'vaku pa'imü chü'u. Jä'ata'ni chekuna chü'u chü'vache'te asacuheju cu'ache cho'ome chü'ure chü'vamanea'ku chini.

¹⁰Timoteo musanukona pa'icheja saito pojoju re'oja'che cho'uju kuiraju pa'ijü'u repau'te, pojoku paau. Maire Paaku'te chü'u cho'okaicheja'che cho'okai pa'iku'mu repau. ¹¹Jä'ajekuna musanukona te'eu'jê' cuhemanejü'u repau'te. Cuhema'ne pojoju repau chü'ure jo'e rairumu, “Re'oja'che saijü'u”, chiiju pojoju raojü'u repau'te, ichajana chü'u pa'ichejana pojoku rani tĩ'aa'ku. Chekuna Jesure cuasanana'me cha'aja'mu chü'u repau'te.

¹²Chura mai majapãijua'iu Apolos pa'iche'te kuara. Ija'ova chü'u chü'o i'kaku tochasija'ova sakaijana mai majapãijanana'me sani musanukonani ñaa'ku chini rua chü'vasi'kua'mu chü'u repau'te. Jä'ata'ni irumu saicu'a-kuasomu repau'te. Na'a pa'isirumu repau'te saire'orumuna saija'mu repau.

Pablo cuharepacho i'kasi'ere kuamu

¹³Musanukonapi cu'ache cho'omanenü chini cuasarepaju pa'iju Jesure cuasache ühasomanejü'u. Diopi cho'okaiuna kokarekoñoã paaju vaju chuma'ne Repau'ni masi cuasaju pa'ijü'u. ¹⁴Musanukonapi chekúnare si'arumu cuasaju cho'uju pa'ijü'u.

15 Asarepajũ'u, chũ'u majapãijana. Acaya cheja cakũ Estéfanas repau majapãina'me repacheja pa'inare charo Jesure cuasaju jovosi'e masime musanukona, ũcuachi'a Jesure cuasanajeju repa chekũnare Jesure cuasanare si'arũmu re'oja'che cho'okaiche. 16 Jã'ana pa'icheja'che pa'ini repa chũ'ũñe cho'okaiju pa'ijũ'u, chiimũ chũ'u, ũcuachi'a Jesure cho'oche cho'okainare ũcuanukore.

17 Musanukonare oiu ñauache cuasakũjekũ Estéfanana'me Fortuna-tona'me Acaico'te musanukona pa'icheja pa'inapi ichejana ratena ña pojomũ chũ'u. 18 Repa i'kache asa vaju'si'kua'mũ chũ'u. Musanukona ũcuaja'che repa'api chũ'u kũasi'ere co'i kũajũna asa pojojanaa'me. Rani pa'ijũ chũ'ure rua re'oja'che cho'okaisinaa'me repa. Jã'ajekũna repa'are co'isirũmu pojojũ'u. 19 Jesure cuasakuanupũã Asia cheja pa'ikuanupũã ja'me chũ'o saome musanukonare. Ŭcuaja'che Aquilana'me Priscila Maire Paakũ'te cuasanajeju chũ'o saome musanukonare, ũcuaja'che Jesuni pojojũ repa vũ'e chi'ikuanupũ. 20 Icheja pa'ina Jesure cuasana ũcuanuko chũ'o saome musanukonare. Ŭcuachi'a musanukona re'oja'che pa'ijũ sãĩñechi'a cuasaju si'arũmu chẽse pojojũ pa'ijũ'u. 21 Chũ'u Pablo ija'ova tochange chũ'ũsi'kũ chã'tireparo jmamakarũ chũ'ũrepau jũtũpi tochamũ ie: 22 Maire Paakũ'te Jesucristo'te cuasamanare Diopi cu'ache cho'oa'kũ repa'are. Maire Paakũ Jesucristo cũnaũmu Pa'ikũji na'mi cajea'-kũ. 23 Maire Paakũ Jesucristoji oiu re'oja'che cho'okaan musanukonare, chiimũ chũ'u. 24 Musanukonare Jesucristo'te cuasanare ũcuanukore oiu cuasakũ'mũ chũ'u. Re'omũ.

Pablo

San Pablo Corinto

vũ'ejoopo pa'inare jo'e chũ'o tocha saosi'ea'me

Chũ'o saosi'ea'me

1 ¹ Chũ'ũ, Pablo, Diopi chiiũna Jesucristo saosi'kũpi mai majapãiũja'ũ Timoteona'me ija'ova utija'ova tocha saomũ mũsanũkonare Corinto vũ'ejoopo pa'inare Diore cuasakuanupũ pa'inare, ũcuachi'a Acaya cheja si'achejĩña pa'inare Repaũ neenare. ² Mai Ja'kũ Dios, Maire Paakũ Jesucristona'me mũsanũkonare rũa re'oja'che cho'okaiũ paaw, re'oja'che paapũ chini.

Pablo cu'ache ti'jñecojñosi'ere kuamũ

³ Maire Paakũ Jesucristo Pũka'kũre Diore pojojũ, “Re'orepamũ, Ja'kũ”, chiiũ paũ. Mai Ja'kũjekũ maire oikũ'mũ Repaũ. Diojekũ maipi oito mai rekoñoã si'arũmũ chũrokaikũ'mũ. ⁴ Maini cu'ache ti'jñekũna maipi oito mai rekoñoã chũrokaikũ'mũ Repaũ, ũcuaja'che maipi chekũnani cu'ache ti'jñecojñojũ oinani chũromasia'ljũ chini, maire Repaũ chũrocheja'che chũrojũ paapũ chini. ⁵ Jã'ajekũna maini Cristo'te cu'ache ti'jñesi'ea'che rũa cu'ache ti'jñekũna maipi oito mai rekoñoã Ũcuajji chũrokaimũ. ⁶ Chũkũna mũsanũkonani Dios chũ'ore chũ'vajũ cu'ache ti'jñecojñonata'ni ũcua vajuchũma'ñe chũ'vajũ pa'ime, mũsanũkonapi Dios chũ'ore asa chẽa Repaũni jovorena, Ũcuajji mũsanũkona oiche'te chũroa'kũ chini. Ũcuachi'a chũkũna'te cu'ache ti'jñekũna oinare chũromũ Dios, chũkũna'te ti'jñeñeja'ñe mũsanũkonani cu'ache ti'jñeto chũkũnapi ũcuaja'che chũrojũna Dioni cuasajũ mũsanũkonapi na'a rũa koka paaa'jũ chini. ⁷ Mũsanũkona re'oja'che pa'ijachere cuasajũ pojome chũkũna. Ũcuachi'a mũsanũkona chũkũna cu'ache ti'jñecojñojũ oicheja'che oirũmũ chũkũna'te chũrocheja'che Diopi mũsanũkona rekoñoã chũrokũna, “Ũhasomanejanaa'me repaña”, chini cuasajũ pojome chũkũna.

⁸ Asarepajũ'u, chũ'u majapãijana. Chũ'u Asia cheja saisirũmu cu'ache tijñeũna pa'isi'ere jo'e kuara chiimũ chũ'u musanũkonare. Reparũmu cu'ache cho'ojũna vajũ co'i cuasomaũna, “Chuenisoja'mũ chũ'u”, chiisi'kua'mũ chũ'u, juvo koka peokũ. ⁹ Jã'ata'ni reparũmu chũ'u rekocho jũ'ipi'rakũ cuasacheja'che cuasasi'kũjekũ re'oja'chere che'chesi'kua'mũ chũ'u. Jã'ajekũna chura chũ'u ie masimũ: Mai masichechi'a cuasama'ñe pa'ijũ Dioni jũnisosinare vasokaikũni cuasajũ sēeñe pa'imũ, cho'okaau chini. Ũcuachi'a jũ'ipi'ranare jũ'ĩne ũsemũ Repau. ¹⁰ Reparũmu rua cho'osovajũchũache pa'icheta'ni Diopi chũ'ũni jũ'ĩne'te ũsekũ cho'okakũna chuenisomanesi'kua'mũ chũ'u. Repau chũ'ũre jo'e ũcuaja'che cho'okaija'che masimũ chũ'u. ¹¹ Jã'ajekũna Dioni sēekaiju pa'ijũ'u chũ'ũre jã'aja'ñe cho'okaau. Pãipi chũ'ũni jainũko Repau'ni sēekaiju pani Repauji chũ'ũre re'oja'che cho'okaiũna asajũ ũcuaja'che pã jainũko Repau'te, “Re'orepamũ, Ja'kũ”, chiijũ pa'ijanaa'me.

Corinto vu'ejoopo jo'e saimanesi'ere kuamũ Pablo

¹² Ija'che cho'osi'ere cuasakũ pojokũ'mũ chũ'u: Chũ'u si'achejñarũã ku'iu pã jainũkore tijña cho'osi'ere meñe cuasa ñato chũ'u cho'osi'e peore jorema'ñe re'oja'chechi'a cho'osi'ea'me. Diopi chũ'ũni cho'okaau chini chũ'u masichechi'a cuasama'ñe Repau'ni si'arũmu sēeũ cho'okũ pa'isi'kua'mũ chũ'u. Jã'aja'ñe cho'okũ musanũkona pa'icheja pa'irũmu na'a rua re'oja'che cho'okũ pa'isi'kua'mũ chũ'u. ¹³ Ũcuachi'a chũ'u musanũkonare tocha saosija'o chũ'o rũhiñechi'a i'kakũ tocha saosi'kua'mũ. Musanũkonapi repachũ'ore peore masi asa chēato re'omũ. ¹⁴ Ie chuta'a masi asa chēamanaa'me musanũkona: Maire Paakũ Jesús jo'e raĩumucuse chũ'ũpi chũ'vakũna asa chēa musanũkona Repau'te cuasajũ jovosinajeju chũ'ũre pojojanaa'me. Chũ'u ũcuaja'che reparũmu musanũkonare chũ'vakũna asa chēasi'ere cuasakũ rua pojoja'mũ.

¹⁵⁻¹⁶ Jã'are masikũ chũ'u musanũkonani ka'chañoã ñajaiũ pa'iu pojora chini Macedonia chejana saikũji musanũkona pa'ichejare charo canũka ñara chini cuasasi'kua'mũ. Pani pi'ni sani jo'e co'ikũ ñara chini cuasasi'kua'mũ chũ'u. Jã'aja'ñe kuni pi'ni musanũkona pa'ichejapi Judea chejana teana saito chũ'u saijache cho'okaire'ora'asi'kua'mũ musanũkonare. ¹⁷ Chũ'ũpi, “Jã'aja'ñe saija'mũ”, chiisi'kũpi saimaneũna, ¿“Joreũ jã'ũ”, chiijũ cuasache musanũkona? ¹⁸ Jã'aja'ñe cuasamanejũ'u. Diopi ñakũna jorema'mũ chũ'u musanũkonare. ¹⁹ Chũ'ũa'mũ Silvanoa'mũ Timoteo Dios Mamakũ Jesucristo pa'iche'te kuajũ chũ'vasinaa'me musanũkonare. Repau Cristo jorema'kũjekũ peoche i'kama'kua'mũ. ²⁰ Repau rani cho'okaisi'ejekũna Dios aperũmu, “Ija'che cho'oja'mũ chũ'u”, chiisi'e peore cho'ocojñocuhamũ. Jã'ajekũna Diore, “Re'orepamũ, Ja'kũ”, chiijũ Jesucristoji cho'okaiũna, Dios chũ'ore asamasijũ, “Mũ'u chiiche paau”, chiinaa'me chũkũna, Repau

chũ'o ũcuarepare asajũ. ²¹ Repaũ Dios maire chẽa paakũ cho'okaiũ pa'i-mũ, maipi cu'ache ti'jñecojoñonata'ni re'oja'che cho'omasijũ Jesucristo'te cuasache ũhasoma'ñe ũcua cuasajũ paapũ chini. ²² Pãi repaũ paachena mami tocha sũocheja'che Dios maire Repaũ Rekocho'te mai rekoñoõna raosi'kua'mũ. Jã'ajekũna Ũcuarekochoji ja'me pa'iu kũakũna, "Mai Repaũ neenaame", chiijũ masime mai. Ũcuachi'a Repaũ maire ñisjache masime.

²³ Chũ'u cho'ora chini cuasasi'e mũsanũkona pa'icheja saimanesi'kua'mũ chũ'u, mũsanũkonani oiũ ke'recuhekũjekũ. Masimũ Dios jã'a. ²⁴ "Chũ'u cuasacheja'che cuasajũ'u", chiijũ chũ'uma'kua'mũ chũ'u mũsanũkonare, Dioni cuasajũ re'oja'che cho'omasinare. Mũsanũkonapi na'a rũa pojoju paapũ chini mũsanũkonare karache'te cho'okasa chiikũ'mũ chũ'u.

2 ¹ Jã'ajekũna mũsanũkonapi sũmava'na pa'imaneajũ chini jo'e ke'recuhekũ, "Saima'mũ chũ'u irumũ", chiisi'kua'mũ chũ'u mũsanũkonare. ² Chũ'upi mũsanũkonare asaũama'ñe i'kato, ñeepi chũ'ũre pojojanaa'ñe? Mũsanũkonapi sũmava'na pani chũ'ũre pojomanejanaa'me. ³ Jã'ajekũna chũ'u mũsanũkonapi cu'ache cho'oche'te ũhaso re'oja'che paapũ chini utija'ova'te tocha saosi'kua'mũ mũsanũkonare, chũ'upi sakũna ña pojoajũ chini. Mũsanũkona cu'ache pa'iche'te sani ñakũ sũmava'u pa'iche cuhemũ chũ'u. Chũ'u pojokũ pa'ito mũsanũkona ũcuaja'che pojoju pa'ijanaa'me. ⁴ Mũsanũkonare tocha saosija'ova chũ'u rekocho rũa sũma'ñe cuasa oiũ tocha saosi'kua'mũ. Mũsanũkonani sũma'ñe cho'ora chini i'kakũ tochasi'ema'mũ jã'a. Chũ'u mũsanũkonare oiũ cuasache'te cho'o ñora chini i'kakũ tochasi'ea'me.

**Cu'ache cho'osi'kũre repaũ cho'osi'e jo'e cuasama'ñe
oiju jo'e cu'ache cho'oche ãseche'te kũamũ**

⁵ Mũsanũkonare ja'me pa'ikũ chũ'ũre sũma'ñe cho'osi'kua'mũ. Jã'ata'ni chũ'ũrechi'a sũma'ñe cho'omanesi'kua'mũ. Mũsanũkonare ũcuachi'a ũcuamũkore sũmava'nare cho'osi'kua'mũ repaũ. Chekũrũmũ repaũ mũsanũkonare rũarepa sũmava'nare cho'omanecosomũ. Repaũ pa'iche rũarepa cu'ache cutucuhemũ chũ'u. ⁶ Repaũ cu'ache cho'osi'e ro'i repaũ'te jainũko cu'ache cho'osinaa'me mũsanũkona, jo'e cu'ache cho'omaneakũ chini. Re'omũ jã'a. Ũcuamakaru cu'ache cho'ojũ'u repaũ'te. ⁷ Chura ija'che cho'ojũ'u: Repaũji rũarepa oiũ, "Pani etajaiche cuasoma'ñeame ie", chiijũ cuasamaneakũ chini, repaũ cu'ache cho'osi'ejẽ'e cuasama'ñe cho'okaijũ pa'ijũ'u repaũ'te, jo'e oimaneakũ. ⁸ Mũsanũkona repaũ'te oiche'te cho'o ñojũna repaũji masia'kũ chini i'kamũ chũ'u. ⁹ Aperũmũ mũsanũkonare chũ'u chũ'vakũ chũ'ũñe asa jachama'ñe cho'oche'te cho'o ña masira chini, chũ'o tocha saosi'kua'mũ chũ'u mũsanũkonare. ¹⁰ Jã'ajekũna mũsanũkonapi repaũ cu'ache cho'osi'ere cuasama'ñe pa'ijũna chũ'u ũcuaja'che repaũ cu'ache cho'osi'e cuasamaneja'mũ. Mũsanũkonare cuasakũjekũ

Cristo ñaku'te cho'omu chu'u, ¹¹maini vati aipi cajejaimanea'ku chini. Repau cacu'ora chini cho'оче masinaa'me mai.

Pablo Troas vu'ejoopo saisirumu pojomanesi'ere kamu

¹²Chu'u Jesucristo'te cuasache kuachu'ore chu'vara chini Troas vu'ejoopo saisirumu Repau chu'o rua chu'vare'оче jainuko asaneena pa'isinaa'me. ¹³Jã'ata'ni mai majapãijajai'uni Titoni tijñamaneuna chu'ure masi pojo-ku chu'vacu'akuna repanare jo'ka Macedonia chejana ranisosi'kua'mu chu'u, repauni tijñara chini.

**Jesucristoji maire cuhenare cajejaiuna mai
Dios chu'o chu'vache'te kamu**

¹⁴Diopi maini si'ache re'oja'che cho'okaiuna, “Re'orepamu, Ja'ku”, chiinaa'me mai Repau'te. Ūcuajji chũ'ukuna maire cuhenare Jesucristoji si'arumu cajejaiu pa'iuna ma'ñasuche vuocheja'chere Repau chu'ore si'achejña ku'ijũ chu'vaju pa'ime mai. ¹⁵Diopi ñato mai Repau chu'o chu'vana Jesucristo Repau'te ma'ña isicheja'che pa'ime, Repau chẽa paanana'me cho'osojana asaju'te chu'vana. ¹⁶Maire Dios pa'icheja saijanare mai Repau chu'o chu'vache, ma'ñare chu'e vaju'cheja'che pa'imũ. Cho'osojanareta'ni eopi cu'asukuna chu'e jũnisocheja'che pa'imũ. Pãi te'eujẽ'e Diopi cho'okaima'to Repau chu'o chu'vamasima'me. ¹⁷Chekuna ku'ijũ cho'ucheja'che Dios chu'ore chu'vaju kurire kooñũ chiimanaa'me chũkuna. Jã'aja'ñe cho'oma'ñe Cristo neenajeju Ūcuajji saõuna Dios asaku'te chu'o ũcuarepare chu'vaju ku'ijũ pa'inaa'me chũkuna.

Mama chũ'u jo'kasi'ere kamu

3 ¹Chu'vanare te'enare ña vesuju utija'ore chiime pãi, repa pa'iche'te ña masiñũ chini. Chu'uta'ni masicojñokujeku musanukona tochasi-ja'o chiima'kua'mu. Musanukona ũcuachi'a chu'u re'oja'che che'chosi'e ũcuare masinajeju chu'u pa'iche'te kujũ chekuna tochasiya'o sõeñe chii-ma'me. ²Musanukona chu'u chu'vasi'e Dios chu'ore asa chẽa re'oja'che pa'ijũ chu'u pa'iche'te kujũ tochasiya'ovaja'che pa'ime, pãipi ũcuauko ña masia'ju chini. Chu'u ũcuachi'a musanukona pa'iche'te ñaku pojomu. ³Iere masire'omu: Utija'ova Jesucristoji tochakakuna chu'u sa isisija'ova-ja'che pa'ime musanukona. Tintapi tochasiya'ovama'mu repaja'ova; Dios Si'arumu Pa'iku Rekochoji tochasiya'ovaa'me. Ūcuachi'a Diopi Moise'te kuaku catako'ana tochasi'ejachema'mu repa; pãi rekoñoãna tochasi'ejache repa rekoñoãre Repau chũ'uñe'te paaajũ chini cho'okaimu Repau.

⁴Ūcuachi'a Jesucristoji cho'okaiuna chu'u Repau chu'ore chu'vakuna musanukona re'oja'che pa'iche ñamu Dios. Jã'are masimu chu'u. ⁵Jã'ata'ni chu'u Repau chu'o re'oja'che chu'vaku, “Rua masimu”, chiiu chu'vama-

kua'mu. Te'eu chu'uchi'a cuasaku che'chochema'mu ie. Chu'u che'choche peore Diopi cho'okaiuna che'chochechi'aa'me. Diopi cho'okaima'to Repau chu'oj'e asavesuku chu'vacheje'e vesura'amu chu'u. ⁶ Ūcuauji chu'ure Repau mamare cho'oñu chiisi'e kuamasiche'te jo'kasi'kua'mu, chu'upi musanukonani sa kuaa'ku chini. Repau aperumu, “Ija'che cho'oñu”, chiiu chũ'uku catakoñana tocha jo'kasi'ere pãipi jachaju repare cho'o-maneni cho'osome. Repau mamare cho'oñu chiisi'eta'ni ija'che pa'imu: Mai rekoñoña Repau Rekocho'te raomu Repau, maipi re'ojarekoñoäre paaju re'oja'che pa'iju Ūcuauña'me si'arumu paapu chini.

⁷ Repau aperumu chũ'uku tochasimajña pa'iko'ña pãire jo'karumu rua miañe ñou ïsiasomu Dios. Jã'ajekuna repako'ña kookaisi'ku Moisés Dios pa'ikũtipi cajeku chia ñacu'ache ko'sijachiajekuna chekuna repau chia ñamaneasome, Israel jojosina. Cajé pa'una na'a pa'isirumu Moisés chia ko'sija'isi'e si'asoasomu. Repa aperumu chũ'usi'e rua miañe ñou Dios chũ'u jo'kasi'jeku re'oja'isi'kua'mu. ⁸ Jã'ata'ni Repau mamare cho'oñu chiiu chũ'u jo'kasi'e Repau Rekocho cho'okaicheji na'a re'oja'imu. ⁹ Dios chu'o aperumu tochasi'e mai cu'ache cho'osi'e ro'iche chũ'uñeta'ni re'oja'isi'kua'mu. Jã'ata'ni Dios chu'o mama kuacheji Jesucristo cho'okaisi'ejekuna mai cu'ache cho'oché ro'iche peoché'te kuachejeku na'a re'oja'imu. ¹⁰ Aperumu chũ'usi'e jo'karumu rua re'oja'isi'kua'mu. Jã'ata'ni irumu pa'iche mama chũ'usi'e na'a rua re'oja'imu. ¹¹ Aperumu chũ'usi'e si'asosi'kua'mu. Mama chũ'usi'eta'ni si'asoma'ñe si'arumu pa'ija'mu. Jã'ajekuna mama chũ'usi'echi'a na'a rua re'oja'imu.

¹² Mama chũ'usi'e si'ama'ñe pa'ichejekuna Dios chu'o re'oja'chere vajuchuma'ñe chu'vaku'mu chu'u. ¹³ Moisés repau chiare ñoũseku cho'ochéja'che cho'oma'ñe peore Dios chu'o masi kuaku'mu chu'u. Moisés chiare ko'sija'iu re'oja'che ñosi'e si'asojachere Israel jojocojñosinapi ñamanea'ju chini kãapi pũja paniasomu. ¹⁴ Reparumu Israelpãi Dios chu'o asasinata'ni asa chẽamaneasome. Irumu ūcuachi'a repa na jojosina, chiña kãñapi pũja masi ñama'ñeja'ñe pa'iju aperumu tocha jo'kasi'e ñanata'ni asa chẽama'me. Repau Jesucristo repa nãpi asa chẽaa'ju chini repakãña tuakaicheja'che tuakaimasiku'mu. Jã'ata'ni chuta'a tuakaima'ñeja'ñe Repau cho'okaimauna irumujatu'ka asa chẽama'me repa. ¹⁵ Irumu-jatu'ka repau Moisés tocha jo'kasi'e ñanata'ni repa rekoñoã kãña pũ'inaja'ñe pa'iju asa chẽama'me repa. ¹⁶ Jã'ata'ni pãi Maire Paakuni cuasaju jovosinare Ūcuauji repa chiña pũja ta'pisikãñaja'ñe repa rekoñoã ta'pisi'e tuasokakuna Repau chu'o asamasime repa. ¹⁷ Jã'aja'ñe cho'okaimu Dios Rekocho, Maire Paakujeku. Repau Rekocho paana pãi chẽacojño etasina pojoju pa'icheja'che re'oja'che pa'ime, cu'ache cho'oché'te juvomasiju. ¹⁸ Jã'ajekuna mai Repau'te cuasana ūcuauko mai chiña kãña pũja ta'pisinaja'ñe pa'ima'me. Maire Paaku Dios Rekochoji

cho'okaiuna Repau re'oja'che pa'iche masiju cho'o ñoju Repau pa'icheja'che si'arumu na'a rua re'oja'che pa'ime.

4 ¹Jā'ajekuna, “Pani tī'a cuasoma'ñea'me ie”, chiiju cuasamanaa'me chūkuna, Dios maire oiū Cho'okaikūji Repau chū'o chū'vache'te jo'kauna. ²Chūkuna Dios chū'o chū'vana jorechū'o cutuchejē'e cuheju, rope'e cu'ache i'kachena'me vajuchūache i'kache cuhenaa'me. Jā'aja'ñe cuhenajeju Dios chū'o ūcuarepare i'kache chiinaa'me. Pāi ūcuaukore re'oja'chere chū'vajuna asa, repa rekoñōā, “Ina i'kache chū'o ūcuarepaa'me”, chiiju cuasame. Diopi ñakuna rūhiñe kuanaa'me chūkuna Repau chū'o. ³Pāi te'enare vati toa saijanare chūkuna chū'vachū'o asavesamu, Jesucristo'te cuasache kuachū'o. ⁴Diore cuasacuheju pa'inare paaku chū'ukūji vati aipi ūsekuna Dios chū'o asavesume. Repa rekoñōā na'ava'naja'ñe pa'iju Jesucristo Diojeku miañeja'ñe re'oja'che pa'iche kuachū'o asavesume repa. ⁵Chūkuna pa'iche meñe chū'vamanaa'me. Peore Masiku Jesucristo pa'iche'te chū'vanaa'me chūkuna, pāipi Repauni cuasaajū chini. Ūcuachi'a musanukonare cho'okainaa'me, Jesuni pojoju. ⁶Dios, mamarumu chijachejachi'a pa'irumu, “Miañe pa'ijē'u”, chiiu chū'hasomu. Ūcuauji mai rekoñōāna miañeja'ñe cho'okaiuna Jesucristo pa'iche'te ñaju masime mai chura, “Dios rua re'okumū”, chiiju.

Diore cuasana pa'iche'te kuamu

⁷Chūkuna rua vesuva'najeju totoro'rova rua ro'imaro'rova pa'icheja'che pa'inaa'me. Jā'aja'ñe pa'inareta'ni Diopi Repau chū'o re'oja'chere rua ro'isi'ejache rupū ūsiuna koo paanaa'me chūkuna. Jā'aja'ñe cho'osi'kuamū chūkuna'te Dios, pāipi ña, “Inare Dios rua masiche'te cho'okaku’”, chiiju masiajū chini. ⁸Ija'che pa'inaa'me chūkuna: Rua pa'ivesache pa'inata'ni re'oja'che pani etajaijanaa'me chūkuna. Cu'ache ti'jñecoñonata'ni care'vamasinaa'me. ⁹Cu'ache cho'ocoñonata'ni Cho'okaikū'te paanaa'me. Rua chueenata'ni chuenisomanaa'me chūkuna. ¹⁰⁻¹¹Chūkuna'te vajuna pa'irumu si'arumu Jesucristoni cho'oche'te cho'okaiju kul'iju chū'vanare pāipi asa pe'ruju Repau'te vanisosi'ejache vanisoñu chiinaa'me. Jā'ata'ni chūkuna'te Maire Paakūji cho'okaiuna Repau cho'ocoñosi'ejache cho'ocoñocuhema'ñe pa'iju ūcu chū'vajuna ña Repau pa'iche masinaa'me pāi. Ūcuachi'a Repauji chūkuna'te jū'iñe'te ūsekuna pāire na'a jainukore chū'vajuna Repau pa'iche asa chēame repa. ¹²Jā'aja'ñe chūkunapi cho'ocoñojū Dios chū'ore chū'vaju chuenisopi'rajuna asa chēa Repauni cuasaju si'arumu re'oja'che pa'ijanaa'me musanukona.

¹³Dios chū'o tocha jo'kasikoronv ija'che kuamu:

Diore cuasakūjeku chū'u i'kasi'kuamū, chiimu. Chūkuna ūcuaja'che Diore cuasanajeju chū'vanaa'me. ¹⁴Iere masime chūkuna: Maire Paaku'te Jesucristo'te jūniso tācoñosi'kure Vasosi'ku Dios

chukuna'te ũcuaja'che jūnisoru vasoja'mu. Vasoña vajurani musanukonana'me Repau'te ti'jñeñe nukajanaa'me chukuna. ¹⁵Peore jā'a chukuna cho'ocojñōñe musanukonani re'oja'che cho'okañu chiiju cho'ocojñonaa'me. Ũcuachi'a chukunapi chu'vajuna Diopi cho'okaiña musanukonapi Repauni na'a jainuko cuasaju jovo, “Re'orepamu, Ja'ku”, chiiju pa'ime Repau'te.

¹⁶Jā'ajekuna, “Pani ti'ama'ñea'me ie”, chiimanaa'me chukuna. Chukuna ca'nivua airekoku pa'imu. Jā'ata'ni chukuna rekoñō si'aumucujña na'a rua pōsurekoñō paaju Diore na'a rua masi cuasaju pa'inaa'me chukuna. ¹⁷Maire irumu cu'ache ti'jñeñe si'asojachejekuna jā'are cuasama'me chukuna. Cu'ache ti'jñesi'ejekuna na'a pa'isirumu cunaumuna sani si'arumu re'oja'che pa'ijanaa'me mai. ¹⁸Jā'ajekuna irumu cu'ache ti'jñeñejē'e cuasama'ñe re'oja'che pa'ijache chuta'a ñama'ñere cuasaju pa'inaa'me chukuna. Chura ñōñe na'mi si'ajachea'me. Mai chuta'a ñama'ñeta'ni si'arumu pa'ijachea'me.

5 ¹Ie masime mai: Mai ca'nivua mai vu'ñaja'ñea'me. Mai vu'ñare pāipi ñañosocheja'che maini vanisoru Dios maire vu'ña mama-vu'ñare isicheja'che mamaca'nivua're isija'mu. Repau cunaumu mama cho'osivvu'ñaja'ñere pāi cho'omanesivvu'ñare mamaca'nivua're isija'mu, maipi repachejare jo'e jū'ima'ñe ai paapu chini. ²Chura ichejare pani ca'naso mamaca'nivua're paañu chini Dios pa'ichejana sañu chiime mai. ³Mamaca'nivua koosirumu ca'nivua peona pa'imanejanaa'me mai. ⁴Mai ca'nivua icheja chura pa'ica'nivua cu'ache ti'jñekuna pani ca'naso jo'ka jū'ijaca'nivua teana saño paañu chiime mai, ai pa'ijaca'nivua're, jūni-sosirumu ca'nivua peona pa'icuheju. ⁵Dioa'mu maire re'oja'che paapu chini cho'osi'ku, mamaca'nivua ai pa'ijaca'nivua're paaa'ju chini. Mai rekoñōña Repau Rekocho raosi'kua'mu, ja'me pa'iu cho'okaiña Repau maire mamaca'nivua isijachere cuasaju masia'ju chini.

⁶Jā'ajekuna Repau chu'o pojoju jachama'ñe cuasanaa'me mai. Ie masime mai: Icheja mai ca'nivua pa'irumu Maire Paaku'te Jesure kueñerepa pa'ima'me mai, cunaumu pa'iku'jekuna. ⁷Irumu Repau'te ñacu'amu maire. Rupu Repau'te cuasacheji ja'me pa'inaa'me mai. ⁸Jā'ata'ni ija'che cuasame chukuna: Repauni cuasaju jū'iñe vajuchumapu jūni sani rekochoji Repauna'me pa'ito na'a re'omu. ⁹Jā'ajekuna ichejare jeerumu vajuna pani, chekurumu jūnisonijē'e, “Maire Paaku chiiche'te cho'oju pañu, Repauji pojoa'ku”, chiiju pa'inaa'me chukuna. ¹⁰Mai ũcuanuko jūnisosirumu Jesucristo ti'jñeñe'te nukaju Repauji chū'ukuna mai cheja pa'irumu cho'osi'e ro'i koojanaa'me. Cu'ache cho'osina cu'ache'te koojanaa'me. Re'oja'che cho'osinata'ni re'oja'chere koojanaa'me.

Diona'me re'oja'che pa'iche'te kuamu

¹¹Jā'ajekuna Maire Paakuni vajuchuju, pāipi asa Repauni cuasaa'ju chini Repau chu'ore chu'vaju pa'inaa'me chukuna. Dios chukuna pa'iche

peore masiku'mu. Ũcuachi'a musanukonapi chukuna re'oja'che pa'iche'te masia'ju chiinaa'me chukuna. ¹²Chukuna pa'iche'te meñe kuaju pojoju pa'imanaa'me chukuna. Chekuna, pãi rekoñoã pa'iche ñavesuju sê'sevu pa'ichechi'a ñamasinapi chukuna pa'iche'te cu'ache cutume. Jã'aja'ñe cutuju ke'reto musanukonapi chukuna pa'iche'te masi cuasaju sãñe i'kamasia'ju chini i'kame chukuna. ¹³Pãipi ñato vê'vena cho'ocheja'che cho'osome chukuna. Jã'ata'ni Diopi ñato re'oja'chere cho'uju Repau chiiche'te cho'onaa'me chukuna. Chukunapi vê've peojũ musanukonare cho'okaimẽ. ¹⁴Jesucristo chukuna'te oia Cuasakuni sãñe cuasaju Repau chu'ore chu'vanaa'me chukuna, Ũcuate'ẽji maire ũcuanukore jũni ro'ikaisi'ejekuna Repau'te cuasana ũcuanuko meñe jũni ro'isinaja'ñe pa'iche'te masiju. ¹⁵Repau Cristo pãi ũcuanukore jũni ro'ikaisi'kua'mu, pãipi cheja pa'inapi meñechi'a cuasaju pa'iche'te jo'kaso, repanare jũni ro'ikani tãcojño jo'e vajurani Pa'ikuni cuasaju paapu chini. ¹⁶Jã'ajekuna chura chukuna pãi Diore cuasamana repa chiinarechi'a cuasacheja'che cuasama'me. Aperumu jã'aja'ñe cuasaju Cristo'te cuasama'ñe pa'isinata'ni chura Repau'te cuasaju pa'inaa'me chukuna. ¹⁷Ija'chea'me: Pãiu ũcuauakũ Jesucristoni cuasaku jovoni repau rekocho mamarekocho'te paaku re'oja'che mama pa'imũ. Aperumu pa'isi'e jo'kaso chura mamare pa'imũ repau.

¹⁸Peore jã'a Dios cho'oche'me. Jesucristo cho'okaisi'ejekuna Dios maire care'vakaisi'kua'mu, maipi ũcuaua'me re'oja'che paapu chini. Ũcuachi'a maire chekunare Repau chu'ore kuache jo'kasi'kua'mu Repau, maipi kuajuna asa chẽa Repauni cuasaju Repauna'me ũcuaja'che re'oja'che paapu chini. ¹⁹Pãi cheja pa'ina cu'ache cho'oche'te Jesucristoji jũni ro'ikakuna repa cho'osi'ere jo'e cuasamauna ũcuaua'me re'oja'che pa'ire'oa'ku chini, Dios Jesucristo'te chejana raosi'kua'mu. Jã'are pãire kuaju paapu chini jo'kasi'kua'mu Repau maire. ²⁰Jã'ajekuna Cristo'te i'kakainaa'me chukuna. Dios musanukonare chukuna i'kacheji i'kaku pa'imũ. Jã'aja'ñe chu'vaju Cristoni cho'okaiju, “Dioni jovo ũcuaua'me re'oja'che pa'ijũu”, chijũ chu'vanaa'me chukuna musanukonare. ²¹Cristo jmamakarũjẽ'e cu'ache cho'omanesi'kua'mu. Jã'ata'ni Dios Repau'te peore cu'ache cho'osi'kure cho'ocheja'che cho'osi'kua'mu, pãi ũcuanuko cu'ache cho'oche'te jũni ro'ikaau chini. Maini cu'ache cho'omanesinare cuasacheja'che cuasara chini jã'aja'ñe cho'oasomu Dios.

6 ¹Chukuna Diore cho'oche ja'me cho'okainajeju, “Repau'te cuasamana pa'icheja'che pa'ima'ñe musanukonare cho'okaiku'te Diore cuasaju pa'ijũu”, chijũ chu'vanaa'me musanukonare. ²Repau chu'o pa'ikorovu tocha jo'kasi'e ija'che chiimu Dios i'kache:

Chu'u pãire oia cho'okaumucuse musanukona sêeñe asaja'mu chu'u.

Ũcuachi'a chũ'u pãi chẽa paakũ vati toa saiche ñsekaiumucuse re'oja'che cho'okaija'mũ chũ'u mũsanũkonare, chiimũ. Asarepajũ'u. Chura iumucuse pãire oiũ Dios cho'okaiumucusea'me. Pãire chẽa paakũ Repaũ vati toa saiche ñseumucusea'me iumucuse.

3 Pãipi chũkũna pa'iche'te ña, “Ina chũ'vache Dios chũ'o cu'ache'me”, chiiche'te cuhejũ te'eũ'terejẽ'e cu'ache cho'o ñoma'ñe re'oja'chechi'a pa'ijũ ñojũ pa'inaa'me chũkũna. 4 Jã'aja'ñe pa'ijũ Diore si'arũmũ cho'oche cho'okaina pa'iche'te pa'ijũ chũkũna chiimajñaruãjẽ'e peojũ pa'iche rua cu'ache ti'ljñecojñonata'ni pojojũ cho'o ñojũ pa'inaa'me chũkũna. 5 Suĩ'suecojñojũ, pãi chẽavũ'e cuaocojñojũ, pãi chũkũna'te cuhekuanupũ chenevũna chẽa cuaocojñojũ, cho'oche rua cuaja pa'iche'te chũ'ũjũna cho'ojũ, kãĩnejẽ'e peona pa'ijũ, ãĩñe'te peojũ ãucuhava'na pa'inata'ni ùcua pojojũ cho'ojũ Diore cho'oche cho'okaina pa'iche cho'o ñojũ pa'inaa'me chũkũna. 6 Jã'a-ja'ñe pa'ijũ cu'ache cuasama'ñe pa'ijũ Repaũ chũ'o ùcuarepare masijũ, pe'ruma'ñe chekũnare re'oja'che cho'okaijũ pa'inaa'me chũkũna. Dios Rekochoji cho'okaiũna jorema'ñe chekũnare oijũ cuasanaa'me chũkũna. 7 Ũcuachi'a Repaũ chũ'o ùcuarepare i'kajũ, Ũcuajũ cho'okaiũna re'oja'che pa'imasiũ, Repaũ'te cuhenapi chũkũna'te cu'ache cho'oto re'oja'chepi cajejaijũ Repaũ'te cho'oche cho'okaina pa'iche cho'o ñojũ pa'inaa'me chũkũna. 8 Pãi te'ena chũkũnani chiijũ re'oja'che i'kanaa'me. Chekũnata'ni chũkũnani cuhejũ cu'ache i'kanaa'me. Chekũna ùcuachi'a chũkũna'te cu'ache cutujũasome. Chekũnata'ni re'oja'che cutujũasome. Jorenare cho'ocheja'che cho'ome pãi chũkũna'te chũ'o ùcuarepare i'kanani. 9 Pãi jainũko rua masicojñonareta'ni chũkũna'te vesũva'nare cho'ocheja'che cho'ome pãi. Chuenisovajũchũache pa'inata'ni ùcua vajũna pa'inaa'me chũkũna. Vainata'ni chũkũna'te vanisomanaa'me pãi. 10 Sumava'naja'ñe pa'inata'ni rekoñõ si'arũmũ pojojũ pa'inaa'me chũkũna. Chũova'na pa'inata'ni chekũnani cho'okaijũna repa rekoñõ kurinaja'ñe karama'ñe re'oja'che pa'ime. Cu'amajñaruã peonata'ni chũkũna rekoñõ peore paanaja'ñe pa'inaa'me chũkũna.

11 Asarepajũ'u, Corinto vũ'ejoopo pa'ina. Chũkũna mũsanũkonare cuasanafejũ chũkũna rekoñõ cuasajũ pa'iche'te jorema'ñe i'kame. 12 Mũsanũkonare cuasache jmamakarũjẽ'e jo'kasoma'ñe oijũ cuasajũ pa'inaa'me chũkũna. Mũsanũkonata'ni chũkũna'te cuasamacosome chura. 13 Pũka'kũpãi repa na mamachĩ i'kacheja'che i'kanaa'me chũkũna mũsanũkonare. Mũsanũkonare chũkũna cuasacheja'che mũsanũkona rekoñõ rũhiñe cuasajũ sãĩñe cuasajũ pa'ijũ'u chũkũna'te.

Diore cuasana rekoñõ Repaũ vũ'eja'che pa'iche'te kuamu

14 Jã'ata'ni Diore cuasamanare jovo pa'ijũ repa na cho'ocheja'che cho'ojũ pa'imanejũ'u. Re'oja'chena'me cu'ache ja'me pa'icu'amũ, miachejana'me

chijacheja ja'me pa'ima'ñeja'ñe. ¹⁵ Cristona'me vati aire ũcuate'e cuasamanajejuna re'oja'che ja'me pa'icu'amũ. Ũcuaja'che Jesure cuasanana'me Repaũ'te cuasamana re'oja'che ja'me pa'icu'amũ, ũcuate'e cuasamanajejuna. ¹⁶ Tũosiva'na Diore cuasamana pojoche'me. Diore cuasana pojochema'mũ jã'a. Mai rekoñoã Si'arũmu Pa'ikũ Dios vũ'ēja'che pa'imũ, Repaũ Rekochoji pa'iũna. Repaũ jã'aja'ñe i'kasi'e ija'che kuamũ:

Ũcuanana'me pa'iũ ja'me ku'ija'mũ chu'ũ.

Chu'ũni cuasaju chu'ũ neena pa'ijanaa'me repaña, chiimũ. ¹⁷ Chekũcheja ũcuachi'a, Repaũ chu'o pa'ikorovũ tochasi'e Maire Paakũ Dios i'kache ija'che kuamũ:

Pãi chu'ũre cuasamanare ja'me pa'imanejũ'ũ.

Mũsanũkonapi chu'ũ cho'oũseche'te cho'oma'ñe pa'ito pojoja'mũ chu'ũ mũsanũkonare, chiimũ. ¹⁸ Jo'e chekũcheja ija'che kuamũ:

“Mũja'kũ pa'ija'mũ chu'ũ.

Mũsanũkona chu'ũ chĩi pa'ijanaa'me”, chiimũ Maire Paakũ Peore Masiũ,

chiimũ.

7 ¹ Asarepajũ'ũ, chu'ũ cuasana. Dios maire jã'aja'ñe cho'okaijache kuachu'o asa chẽasinajeju Repaũni cuasaju, vajũchũju mai rekoñoã cu'ache cuasachena'me cu'ache cho'оче peore ũhaso re'oja'chechi'a cho'oju paũu mai.

Pablo repanare cuasakũ pojoche'te kuamũ

² Chu'ũre cuhema'ñe cuasaju pa'ijũ'ũ. Chekũnare pãi te'eũ'terejẽ'e cu'ache cho'oma'ñe, te'eũ'terejẽ'e cacũ'oma'ñe, te'eũ'terejẽ'e repaña nee-majñarũã jorekũ tutesokaimanesi'ku'a'mũ chu'ũ. ³ Mũsanũkonani ke'rekũ i'kama'mũ chu'ũ. Chu'ũ rekocho mũsanũkonare rũa cuasakũ aperũmu mũsanũkonare kuasi'ku'a'mũ chu'ũ ie: Mũsanũkonare chu'ũ jũ'iĩnetũ'ka cuasaja'mũ chu'ũ. ⁴ Mũsanũkona re'oja'che pa'iche'te asa pojokũ, “Chu'ũ chiiche re'oja'che cho'ojanaa'me repaña”, chiimũ cuasakũ chekũnani kuakũ pa'imũ chu'ũ. Jã'aja'ñe pa'iũ rũa cu'ache ti'lñecojoñokuta'ni mũsanũkonani cuasakũ rũa pojokũ pa'imũ chu'ũ.

⁵ Macedonia cheja raisirũmũpi irũmũjatu'ka jmamakarũjẽ'e cuhama'ñe pa'icu'ache ti'lñecojoñokũ pa'imũ chu'ũ. Pãi si'arũmu ke'reme chu'ũre. Ũcuachi'a chu'ũ rekocho, “Chekũrũmu Jesure cuasanapi cacũ'asojanaa'me”, chini cuasakũ oimũ chu'ũ. ⁶ Jã'ata'ni Diopi oinare chũrokũji Titoni raowũna repaũni ña pojokũ oiche cuhasi'ku'a'mũ chu'ũ. ⁷ Repaũ'techi'a ña pojoma'ñe ũcuachi'a repaũji sakũna ña mũsanũkona pojokũ re'oja'che cho'osi'e ũcuajũ kuawũna asa pojosi'ku'a'mũ chu'ũ. Ũcuachi'a chu'ũre oiju ñaneeẽena'me mũsanũkona cu'ache cho'osi'ere meñe sũ-

ma'ñe cuasaju oiju chu'u chu'vache musanukona cho'oñu chiiche'te asa na'a rúa pojosi'kua'mu chu'u.

⁸Musanukonare chu'u tocha saosija'ore ña suma'ñe pa'ijuna cuasaku oiu aperumu, “Chu'u rüarepa suma'ñe cuasoche i'kacosomu”, chiiu cuasasi'kua'mu. Chu'u chura jā'aja'ñe cuasama'mu. Musanukona suma'ñe pa'isi'e cu'ama'mu. Chu'u tochasi'e chu'o ña jeereparumu oimanesinaa'me. ⁹Chura pojomu chu'u. Jā'ata'ni musanukona sumava'na pa'isi'ere cuasaku pojoma'mu chu'u. Musanukona chu'u chũ'uñe cho'ocuhesinapi suma'ñe pa'iju, cuhema'ñe cho'ochete cuasaku pojomu chu'u. Chukuna tocha saosi'e chu'o ña sumava'na pa'inata'ni chura Dios chiiche'te re'oja'che cho'ojü pa'ime musanukona. Jā'ajekuna sumava'nare cho'osinata'ni musanukonare cacu'omanesinaa'me chukuna. ¹⁰Pāi ũcuauana Diore jachaju cu'ache cho'ochete ũhasoñu chini repa'na rekoñõã suma'ñe cuasato re'omu. Ũhaso Repa'ni cuasaju jovoni Ũcuauana'me si'arumu re'oja'che pa'ijanaa'me repa'na. Repa'u'te cuasacuhenata'ni oiju cho'osojanaa'me. ¹¹Diopi cho'okaiuna sumava'na pani etajani re'oja'che pa'iju chura ña-mema'ñe Repa'u chiiche'te cho'oñu chiinaa'me musanukona. Ũcuachi'a chura chu'upi musanukonare cuasaku re'oja'che ja'me paau chiime musanukona. Dioni vajuchuju cu'are cuheju chu'uni cuasaju re'oja'che cho'oñu chiinajeju cu'ache cho'osi'kure cu'ache cho'osinaa'me musanukona, jo'e cho'omanea'ku chini. Jā'aja'ñe cho'ojü chura re'oja'che cho'o ñoju pa'ime musanukona. ¹²Musanukonare repaja'ova tocha saorumu Dios ñaku'te cu'ache cho'osi'kuna'me cu'ache cho'ocojñosi'kurechi'a cuasaku tocha-manesi'kua'mu. Ũcuachi'a musanukona chu'ure cuasache'te meñe cuasa masia'ju chini tochasi'kua'mu chu'u. ¹³Jā'are cuasaku pojomu chu'u.

Musanukonapi ũcuauko re'oja'che cho'okatena Tito ñajani pojoku rai-si'ere cuasaku na'a rúa pojomu chu'u. ¹⁴Aperumu musanukona pa'icheja repa'u chuta'a saimarumu musanukona re'oja'che pa'iche'te kuasi'kua'mu chu'u repa'u'te. Repa'u saisirumu chu'u kuasi'e ũcuarepa cho'oasome musanukona. Musanukonapi repa'ni re'oja'che cho'okaijuna Tito reparumu, “Pablo kuasi'e chu'o ũcuarepaa'me”, chiiu cuasaasomu. Ũcuachi'a chu'u musanukonare kuasi'e chu'o ũcuarepaa'me. ¹⁵Repa'u Tito musanukonare oiu sani ñarumu musanukona repa'u'te ña kuku pojoju repa'u chũ'uñe jachama'ñe cho'osi'ere cuasaku na'a rúa chiimu musanukonare chura. ¹⁶Chu'u musanukona repa'u'te re'oja'che cho'okaisi'ere cuasaku, “Cuhama'ñe re'oja'che cho'ojü pa'ijanaa'me repa'na”, chiiu cuasaku pojomu repa'u.

Diore cuasaju ñiche'te kuamu

8 ¹Asarepajũ'u, chu'u majapãijana. Chura ichaja Macedonia cheja pa'ina Jesure cuasakuanupũ Diopi cho'okaiuna re'oja'che pa'iche'te kuaku tochamu chu'u. ²Repa'na rúa cu'ache ti'jñecoñõju chuova'na pa'inata'ni

rúa pojoju pa'ijü kurinaja'ñe chekúnare kuri rupü ñisinaa'me. ³Chü'ü repaña ñisiche ñasi'kújekü kuamü ie: Repanani ñisüaküna ñisire'onükörü peore ñisio jo'e ñisü'achejatü'ka ñisinaa'me repaña. ⁴Chekúnare Jesure cuasanani kurire ñisinesinaa'me repaña. Chü'üre sêjü rúa i'kasinaa'me repaña, repaña ñisiche'te chü'üpi üsemanea'kü chini. ⁵Já'aja'ñe cho'ojü chü'ü aperümü, “Re'oja'che cho'ojanaa'me repaña”, chiü cuasasi'e na'a re'oja'che cho'osinaa'me repaña. Ücuanapi meñe Dioni ñisü, “Chüküna'te paajü'ü; mü'ü chü'üñe'te peore cho'ojü pañü chiime chüküna”, chiijü Repañü chiiche'te cho'ojü chü'ü chiiche ücuachi'a peore cho'ojü pa'ime repaña. ⁶Já'ajeküna Titore repañü aperümü koo pi'nimanesi'ere kurire müsánükona üsema'ñe pojoju jovoche'te peore müsánükona pa'ijooona sani kooa'kü chini i'kasi'küa'mü chü'ü. ⁷Müsánükona peore rúa re'oja'che cho'onaa'me. Diore masi cuasajü, Repañü chü'o rúa masijü rühiñe küajü, re'oja'chechi'a cho'oñü chini cuasanajeju chü'üre rúa cuasame. Re'oja'che cho'onajeju ücuaja'che kuri üsema'ñe ñisü pa'ijü'ü.

⁸Müsánükonapi kurire ñisial'ü chini chü'ükü i'kama'mü chü'ü. Pãi chekúnare re'oja'che cho'üaküna cho'öche'te küakü i'kamü chü'ü müsánükonare. Chekürümü müsánükona ücuaja'che chekúnare Jesure cuasanare oiju kuri ñisü chiicosome. ⁹Maire Paakü Jesucristo maini oü cho'okasa chini Repañü cho'osi'e masime müsánükona. Peore Paaküta'ni maini oü chüova'ü pa'iküja'ü pa'isi'küa'mü Repañü cheja pa'irümü, maipi rekoñoä kurinaja'ñe karama'ñe re'oja'che paapü chini.

¹⁰⁻¹¹“Ija'che cho'oto re'omü”, chini cuasakü chü'vara müsánükonare. Chekúnare charo kuri ñisinaa'me müsánükona. Müsánükona cho'ojü pojoju caraisüürümü cho'o jujasi'e chura müsánükonare peore cho'ore'ochetü'ka cho'ojü pi'ñijü'ü, müsánükona aperümü pojoju cho'oñü chiisi'e. ¹²Mai rekoñoä ñisüanükörü cuasa maire ñisire'onükörü ñisito pojomü Dios maire. Mai peomajñarüä, “Ñisijü'ü chü'üre”, chiima'mü Repañü.

¹³Müsánükonapi peore ñisio chüova'na pa'ijüna chekúnapi kurina paapü chini i'kama'me chüküna. Ücuanüko müsánükonapi ücuapa'rüvachi'a karama'ñe paapü chiime chüküna. ¹⁴Irümü müsánükona repaña peoche'te paajü müsánükonare cajejaiche'te ñisito karamaneja'mü repañare. Na'a pa'isirümü repaña müsánükona peoche'te paajü repañare cajejaiche'te sãñe ñisito karamaneja'mü müsánükonare. Já'aja'ñe cho'ojü ücuanüko ücuapa'rüvachi'a karama'ñe pa'ijanaa'me müsánükona. ¹⁵Dios chü'o tocha jo'kasi'e Moisés pa'irümü cho'osi'ere küakü já'are ija'che che'chomü maire:

Diopi cho'okaiüna rúa siasi'küre cajejaimanesi'küa'mü.

Jmanükörü siasi'küre ücuachi'a karamanesi'küa'mü, Diopi cho'okaiüna, chiimü.

Titona'me chekúnare Corinto vu'ejoopo saochete kuamú

16 Diopi cho'okaiuna chura Titopi chu'u musanukonare oiú cuasache-ja'che oiú cuasakuna, "Re'orepamú, Ja'kú", chiimú chu'u Repau'te Diore. 17 Chu'u repau'te, "¿Jo'e saima'kú mú'u repacheja?", chiito, úcuauji saineeku pojokú, "Jau, jo'e sani ñaja'mú chu'u repanare", chiisi'kuu'mú repau. 18 Saiuna chekure Jesucristo'te cuasache kuachu'ore masi chu'vakú Jesure cuasakuanupũãre úcuaukore re'oja'che cutucojñókuni repauna'me saau chini saomú chu'u. 19 Úcuachi'a kuri chi'i pi'nisirumuna chu'una'me kurire sakaau chini Jesure cuasakuanupũãpi chẽa jo'kasinaa'me repau'te. Chukuna cho'okaiúache cuasache'te cho'o ñojú Dioni pojójú chuova'na pa'iva'nani kurire ísiñu chini saijanaa'me chukuna. 20 Pãi úsema'ñe pojójú jovosi'ere kurire sakú, pãipi chu'uni cu'a cuasaju ke'remanea'jú chini chekúnare pãi ja'me saja'mú chu'u. 21 Chu'u cho'ora chiú re'oja'che cho'ochete Maire Paakuchi'a masimanea'kú chini úcuachi'a pãi ñaju'te cho'o ñora chiimú chu'u, repanapi masia'jú chini.

22 Úcuachi'a jo'e chekure mai majapãijajau'te repau Diore re'oja'che cho'okaineene chu'ure ruarepañoã cho'o ñosi'kure chekunana'me musanukona pa'ichejana saau chini saomú chu'u. Chura repau musanukonare cuasakú, "Re'oja'che cho'ojanaa'me repa", chiú cuasakú na'a rua Diore cho'okasa chiimú. 23 Repau Tito chu'ure ja'me cho'ochete cho'okaiú musanukonare úcuachi'a re'oja'che cho'okaikú'mú. Chekuna repau'te ja'me saina mai majapãijana re'oja'che pa'ijú Cristo pa'iche'te cho'o ñojúna Repau'te cuasakuanupũãpi chẽasinaa'me ja'me saapú chini. 24 Jã'ajekuna musanukona repanare oijú cuasache cho'o ñojũ'u. Úcuachi'a chu'u repa-nare musanukona re'oja'che pa'iche kuasichu'o úcuarepa cho'o ñojũ'u, Jesure cuasakuanupũãpi úcuauko asa masia'jú.

Diore cuasanare ísiñu chini kuri jovoche'te kuamú

9 1 Musanukona Jesure cuasanare chuova'na pa'inare kuri jovokai-che chu'u chu'vakú tochache chiima'me. 2 Úcuare musanukona repanare cho'okañu chiime. Chu'u musanukona Acaya cheja pa'ina re'oja'che cho'okañu chiiche'te masikú icheja Macedonia cheja pa'inani kuakú pa'imú. Musanukona caraisiúsusurumupi vua kuri ísiñu chiijú pa'iche'te kuauna asa repa jainuko úcuaja'che cho'ojú kuri rua ísiñu chiinaa'me. 3 Jã'ata'ni inare mai majapãijanare musanukona pa'ichejana saomú chu'u. Repa sana t'íasirumú musanukona cho'oñu chiisi'e cho'o pi'nijũ'u, chu'u musanukona re'oja'che cho'ochete kuasi'e jorechu'o pa'ima-neakú. 4 Chu'u musanukona pa'icheja sairumú icheja Macedonia cheja pa'ina te'ena ja'me sani ñato repakuri jovomanesi'e pa'ito kúkusojajamú chu'u, chu'u i'kasi'ere jorejú cho'okaimanerena. Musanukona úcuachi'a

joresinajeju rua kũkũjanaa'me. ⁵Jã'are cuasa mai majapãijanare charo saora chiisi'kua'mu chu'u, repapani musanũkona pojoju ĩsiĩu chiisi'ere kurire jovojuũna koo pi'nia'ju chini. Jã'aja'ũe koo pi'niru repakuri musanũkona pojoju jovosi'e ĩsiũamana ĩsisi'eja'che pa'ĩmanaja'mu.

⁶Iere cavesuma'ũe cuasajũ'u: Pãiu ãu tãku jmanũkoru tãni jmanũkoru paaja'mu. Rua tãsi'kuta'ni rua paaja'mu. Ũcuaja'che jmamakarũ ĩsisi'ku re'oja'che jmamakarũ kooja'mu. Rua ĩsisi'kuta'ni rua kooja'mu re'oja'che. ⁷Maire ũcuanũkore te'enarechi'a ũcuauamajũaruã pãipi chũ'ũjuũna ĩsima'ũe mai rekoũoã ĩsiũache cuasamajũaruãre ũsema'ũe pojoju ĩsiche pa'imũ. Pãĩ repapa neemajũaruã pojoju ĩsinare pojomu Dios. ⁸Dios mai chiiche si'ache peore cajejaiche ĩsiku'mu, maipi si'arumu karama'ũe cajejaiche paaju chekũnani ĩsiju re'oja'che cho'ojũ paapu chini. ⁹Dios chu'o tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

Jainũkore chuova'na pa'ĩnare oiu repau neemajũaruã ũsema'ũe ruu ĩsiku'mu repau.

Repau jã'aja'ũe re'oja'che cho'оче si'amaneja'mu, chiimu. ¹⁰ũu tãku'te jo'e tãjaũena'me ãu repau ãiũe ĩsikuji Dios musanũkonapi si'ache paaju chekũnani ruu ĩsiju paapu chini si'arumu na'a rua ĩsija'mu musanũkonare. ¹¹Jã'aja'ũe ũsema'ũe ĩsiju pani Ũcuauji cho'okaiũna karama'ũe paaju chekũnare ruu ĩsijache si'arumu paajanaa'me musanũkona. Ũcuachi'a chu'u chu'vache'te musanũkonapi asa pojoju ĩsiru chũkũnapi sa ĩsijuũna koo pojoju Diore, "Re'orepamu, Ja'ku", chiijanaa'me repapa. ¹²Musanũkonapi Dios neena chiiche'te chũkũnapi sa ĩsia'ju chini kurire ĩsini repapare karachechi'a cho'okaimanejanaa'me. Diore na'a rua pojoju, "Re'orepamu, Ja'ku", chiiche ũcuachi'a cho'okaijanaa'me musanũkona repapare. ¹³Jã'aja'ũe cho'ojũ musanũkonapi repapani re'oja'che cho'okaiju Dios chiiche jachama'ũe cho'оче'te cho'o ñoru ña pojoju Dioni ija'che i'kajanaa'me: "Repapa Jesucristoni cuasaju Repau'te cuasache kuachu'ore kaju ie repapa paache ũsema'ũe ĩsiju pa'ime chũkũna'te, chekũnare ũcuachi'a; re'orepamu, Ja'ku", chiijanaa'me. ¹⁴Ũcuachi'a musanũkonare pojoju cuasaju Dioni sũekaijanaa'me repapa, Ũcuauji cho'okaiũna musanũkona repapare cho'okaisi'ejekũna. ¹⁵Maire pa'iche re'oja'che, pãĩ te'euje'e kuavesuche'te ĩsisi'kujekũna Repau'te Diore ũcuanũko pojoju, "Re'orepamu, Ja'ku", chiiju paũu mai.

Diopi jo'kaũna Pablo ku'iu chu'vasi'ere kuamu

10 ¹Chura Cristo pe'kerũ chu'vasi'eja'che musanũkonani pe'kerũ chu'vakũ tocha saomu chu'u ie chu'o. Musanũkona te'ena ija'che cutujuasome chu'ũre: "Repau Pablo maire ja'me pani i'kavajuchũku rua i'kama'kuamũ. Jã'ata'ni tũichejare pani rua chũ'ũku chu'o tocha raokũ'mu repau", chiijuasome. ²Chu'u musanũkonare ñara chini sai-

ja'mu. Musanukonapi re'oja'che pa'ito ñaku i'kamaneja'mu chu'u. Pãi chu'ure, “Diore cuasama'kua'che pa'imü ikü”, chiinareta'ni i'kaja'mu chu'u. ³Pãiu'mu chu'u. Jã'ata'ni pãi Diore cuasamana cavacheja'che cavama'kua'mu chu'u. ⁴Pãi vaicheji cavama'kua'mu chu'u. Jã'ata'ni Diore cuasacuhenare cajejaiku'mu chu'u, Dios Peore Masikuji cho'okaiuna. ⁵Pãi Dioni cuasacuheju chekunapi Repauni cuasamanea'ju chini rua i'kanare Diopi cho'okaiuna cajejaimasiku'mu chu'u. Chekunapi Dios chiiche'te cho'omanea'ju chini i'kanapi asa Repauni cuasaju jovoal'ju chini i'kamasi'ku'mu chu'u. ⁶Musanukona ucuanuko Dios chiiche re'oja'chechi'a cho'oju pa'irumuna chekunare Repauni jachaju re'oja'che pa'imanare repa cu'ache cho'osi'e ro'i chũ'uja'mu chu'u.

⁷Sẽ'sevu pa'imajñaruachi'a ñaju pa'ime musanukona. Pãiu ucuaakujji meñe cuasa ña, “Chu'u Cristo neekua'mu”, chiiu cuasaku chu'ure ucua'che, “Cristo neekua'mu jã'u”, chiiu cuasaa'ku. ⁸Maire Paaku Dios chu'ure musanukonani Repaũ chu'ore chu'vaa'ku chini jo'kasi'kua'mu, chu'vakũna asa musanukonapi na'a rua re'oja'che paapu chini. Musanukonani cacu'oa'ku chini chẽamanesi'kua'mu Repaũ chu'ure. Jã'a vajuchuma'ñe kuamu chu'u musanukonare, chu'u chu'vachu'ore asa jachamanea'ju chini. ⁹Jã'ajekũna musanukonapi na'a re'oja'che paapu chini musanukonare pe'rukũ i'ka kukora chini tochama'mu chu'u. ¹⁰Chekũna pãi te'ena chu'u tocha saosija'o ña ija'che cutujuasome chu'ure: “Rua chũ'uku tocha raomu repaũ. Jã'ata'ni icheja rani vesuujeku i'kamaũ pãi te'eũ'terejẽ'e i'ka kukoma'kua'mu repaũ”, chiijuasome. ¹¹Jã'aja'ñe i'kana iere masia'ju: Chu'u musanukonare so'ore pa'iu i'kakũ tocha saochẽ musanukonare ja'me sani panijẽ'e ucua i'kakũ pa'ija'mu chu'u.

¹²Musanukonare ja'me pa'ina te'ena rua vesunata'ni ucuanapi, “Chekunare na'a rua masinaa'me chũkũna”, chiiju meñe cuasaju pojonaa'me. Repana meñe pojona pa'ivesunaa'me. Repana cho'ocheja'che cho'oma'kua'mu chu'u. ¹³⁻¹⁴Dios chu'ure cho'oa'ku chini jo'kasi'ere musanukonare kuaku chu'u pa'iche masi kuaku'mu chu'u. Ucua'ji chũ'ũna musanukona pa'icheja charo sani Cristo'te cuasache kuachu'ore chu'vasi'kua'mu chu'u musanukonare. Chu'uchi'a te'eũ cuasasi'ere chu'vajaisi'ema'mu jã'a. Musanukonare chekũna na'a charo Cristo pa'iche kuajaisina peome. Musanukonare chu'vajaisi'ku pa'imaneni jã'aja'ñe i'kakũ jorechu'ore i'kakũ pa'ira'amũ chu'u. ¹⁵Chekũna cho'oche'te cuasaku kuama'ñe chu'ure jo'kasi'echi'a kuaku chu'vaku'mu chu'u. Musanukonapi chu'u chu'vachu'ore asa chẽa si'arũna na'a re'oja'che pa'ito pojoja'mu chu'u musanukonare. Jã'aja'ñe pa'iju asamasito na'a re'oja'chere chu'vaja'mu chu'u musanukonare. ¹⁶Musanukonare chu'va pi'nisirũna so'ña canani chekũna pãi chuta'a chu'vamachejña pa'inani ku'iu chu'vara chiimu chu'u, musanukona pa'icheja na'a so'o pa'inani. Chekũna charo sani chu'vasinani

chũ'upi cho'jepi sani chũ'va rani, “Chũ'upi chura chũ'vajakuna Diore cuasanaa'me jã'ana”, chiiũ jorecuhemũ chũ'ũ.

17Meñe i'kajũ, “Rũa re'onaa'me chũkuna”, chiimaneñũ mai. Maire Paakũ pa'iche'te kũajũ, “Rũa re'okũ'mũ Repaũ”, chiiũ pañũ mai. 18Pãĩũ ũcuauji meñe, “Re'okũ'mũ chũ'ũ”, chiikũ chekũrũmũ re'okũ'mũ; chekũrũmũ cu'akũ'mũ. Jã'ata'ni Diopi pãĩũni ũcuauakũni, “Re'okũ'mũ ikũ”, chiito re'okũ'mũ repaũ.

Jorechũ'o che'chona pa'iche'te kũamũ Pablo

11 1Chũ'ũ i'kakũ tochache ña cu'ache cuasamanejũ'ũ. Mũsanũkonani vẽ'veũ i'kacheja'che jmanũkorũ i'kara. 2Diopi cho'okaiũna mũsanũkonare romi vanũkũ pa'icheja'che cu'a vanũkũ rũa cuasakũ pa'imũ chũ'ũ. Chũ'ũ mũsanũkonare pũka'kũpi mamakoji chekũnare cho'oma'ñe ũjũrechĩ'a te'eũ'te re'oja'che pao chini ĩsicheja'che Cristoni ĩsisi'kũaa'mũ, mũsanũkonapi Repaũ'techĩ'a cuasajũ re'oja'che paapũ chini. 3Jã'ata'ni vatiaña jore ai i'kache'te asa jachama'ñe cho'oko Eva cacu'acojĩnosi'ēja'che mũsanũkonapi, “Jorechũ'ore asa chẽa jachama'ñe cho'oju Jesure masi cuasache re'oja'chere ũhasojanaa'me”, chini sũmava'ũ cuasakũ pa'imũ chũ'ũ. 4Pãĩ chekũna sani mũsanũkonani chũ'ũ chũ'vasi'ēja'che chũ'vama'ñe Jesús pa'iche tĩĩñe kũajũ jorechũ'o chũ'vanare pojonaa'me mũsanũkona. Jã'aja'ñe cho'oju mũsanũkona rekoñõã Dios Rekocho kooma'ñe tĩirekocho'te pojoju koonaa'me mũsanũkona. Jesús pa'iche ũcuarepa kũache'te asa chẽasina chura tĩichũ'ore asa chẽajũ pa'ime. 5Repana jorechũ'o che'chona chũ'ũre na'a rũa masinama'me. Mũsanũkona, “Rũa masinaa'me ina”, chiime repañe. Jã'ata'ni joreme mũsanũkona. 6Chũ'ũ pãĩ jainũko pa'ichejĩa chũ'o re'oja'che masi i'kavesũkũta'ni Dios chũ'o masikũ'mũ. Peore jã'a chũ'ũ cho'ocheji si'arũmũ cho'o ñokũ'mũ chũ'ũ mũsanũkonare. 7Chũ'ũ mũsanũkona rekoñõãpi karama'ñe re'oja'che paapũ chini chũ'ũ cho'oche cho'okũ Dios chũ'ore kuri sẽema'ñe chũova'ũ chũ'vakũ, ũcu'ache cho'ore chũ'ũ? 8Chũ'ũ chekũchejĩa sani pa'ĩũ Jesure cuasakuanupũãpi kuri ĩsirena koo mũsanũkonare Dios chũ'o kuri sẽema'ñe chũ'vasi'kũaa'mũ. 9Chũ'ũ mũsanũkonare ja'me pa'irũmũ te'eũ'terejẽ'e karache cho'omane-si'kũaa'mũ. Repaũmũ Macedonia raisina mai majapãĩjanapi chũ'ũ chiiche peore ro'ikaisinaa'me chũ'ũre. Jã'ajekũna mũsanũkonare jmamakaruẽjẽ'e karache cho'omaũ ũcua karache cho'oma'ñe pa'ija'mũ chũ'ũ. 10Cristo chũ'o ũcuarepare asa chẽasi'kũjekũ chũ'o ũcuarepare i'kakũ'mũ chũ'ũ. Acaya cheja si'achejĩa pa'inare te'eũ'terejẽ'e ũsecu'amũ jã'a chũ'ũ kũache. 11Mũsanũkonani cuhekũ i'kama'mũ chũ'ũ. Dios masimũ chũ'ũ mũsanũkonare rũa chiiũ cuasache.

12Chũ'ũ cho'oche cuhama'ñe ũcua chũ'vakũ pa'ija'mũ, kuri sẽema'ñe, jã'aja'ñe cho'okũna chũ'ũre ke'renani, “Pablo cho'ocheja'che cho'onaa'me

chukuna”, chiicu'aa'ku chini. ¹³Repana, “Jesucristo saosinaa'me chukuna”, chijju joreme. Cristo saomanesinaa'me repa. Repa cuasachechi'a jorejju che'chome. ¹⁴Vati ai ũcuaja'che te'eño ñgel cho'ocheja'che re'oja'che ñoñe joreku cho'omu. ¹⁵Repa neena jorechu'o che'chona ũcuau cho'ocheja'che cho'ojju jorejju re'oja'che pa'ina cho'ocheja'che re'oja'che ñoñe cho'ome. Jã'ata'ni repa cu'ache cho'osi'e ro'i cu'ache'te koojanaa'me.

Pablo repa'te cu'ache ti'jñesi'ere kuamu

¹⁶Jo'e vë'veu i'kacheja'che i'kaku musanukonapi chu'ani, “Vë'veu'mu jã'u”, chijju cuasamanea'ju chini sëemu chu'u. Jã'ata'ni jã'aja'ñe cuasani-jë'e chu'u vë'veu i'kacheja'che i'kache asa cuhemanējũ'u. Chu'u pa'iche'te jo'e na'a rua kuara chiimu chu'u. ¹⁷Ie i'kaku Jesucristo chu'usi'e kuama'ñe te'eu vë'veu i'kacheja'che i'kam chu'u. ¹⁸Pãipi jainuko repa re'oja'che pa'iche meñe kuana pa'ijuna chu'u ũcuaja'che chu'u pa'iche'te kuamu. ¹⁹Musanukona meñe, “Rua masime chukuna”, chiinata'ni jorena vë'vena i'kaju che'chochu'ore asa pojonaa'me. ²⁰Musanukonare repa nani cho'okaiju paapu chini cho'oche rua chu'unare ũcuachi'a pojaju pa'inaa'me musanukona, jorejju musanukona neemajñaruã tutesonare, ũcuachi'a cuheju cu'ache i'kaju ũcuauache cu'ache cho'onare. ²¹Chu'upi musanukonani jã'aja'ñe cho'omauna jorena pa'iche'te i'kaju, ¿“Repa Pablo'te na'a rua masime”, chijju cuasache musanukona? Vajuchuache'ta'ni ũcu i'kam chu'u.

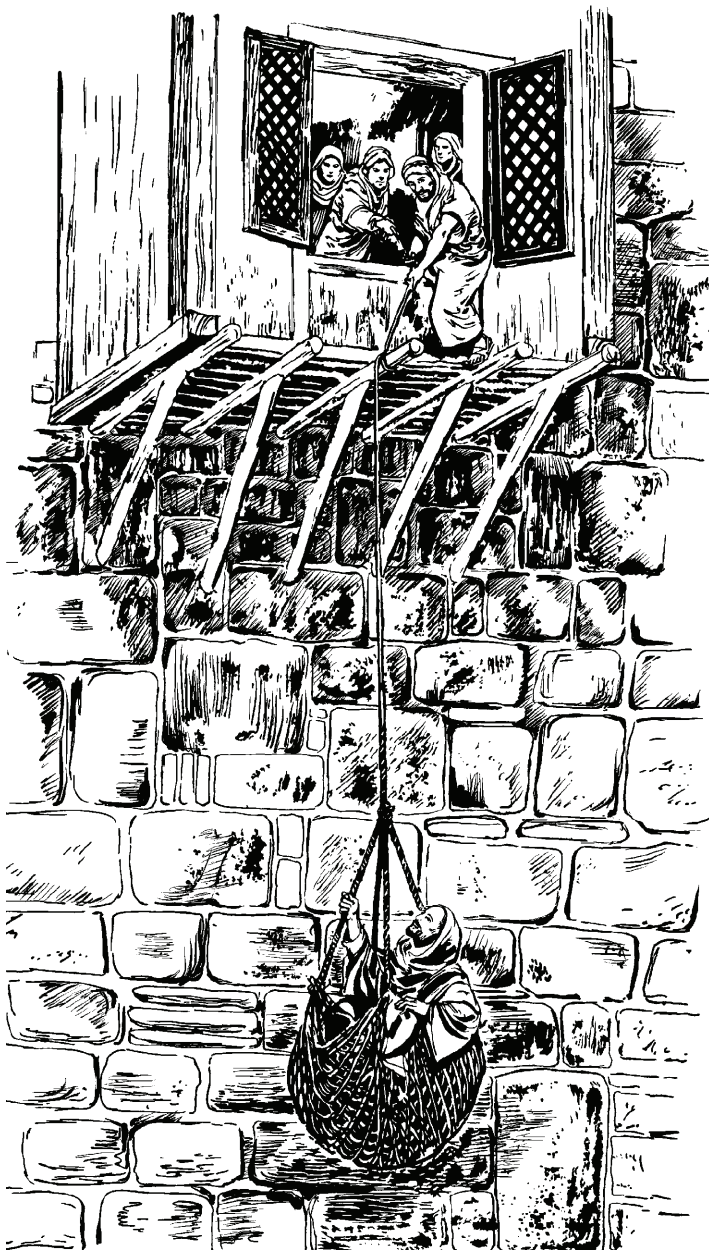
Chekuna repa pa'iche meñe pojaju kuacheja'che chu'u ũcuaja'che chu'u pa'iche'te meñe pojoku kuamu. Vë'veu i'kacheja'che i'kam chu'u. ²²“Hebreopãia'me chukuna”, chiime repa jorechu'o che'chona. Chu'u ũcuachi'a hebreopãiu'mu. “Israelpãia'me chukuna”, chiime repa. Chu'u ũcuachi'a Israelpãiu'mu. “Abraham jojocojñosinaa'me chukuna”, chiime repa. Chu'u ũcuachi'a Abraham jojocojñosi'kuam. ²³“Cristo'te cho'oche cho'okainaam chukuna”, chiime repa. Chu'u repa nare na'a rua Cristo'te cho'oche cho'okaiku'mu. (Jã'aja'ñe i'kaku vë'veu i'kacheja'che i'kam chu'u.) Cho'oche na'a rua cuaja pa'iche cho'oku, pã chëavu'e na'a ruarepañoã cuaocojñoku, na'a ruarepañoã sui'suecojñoku, ruarepañoã chuenisovajuchuache ti'jñecojñoku pa'iku'mu chu'u. ²⁴Judíopã chu'unapi chu'urena vacapĩsimeji te'echo sui'sueche treinta y nuevarepañoãchi'a sui'sueche'te cincorepañoã sui'suecojñosi'kuam chu'u. ²⁵Choteñoã vãsochoji vaicojñosi'kuam chu'u. Te'echo catapi su'acojñosi'kuam. Choteñoã mar chiara saivũã choovũã fa'a ruocojñosi'kuam chu'u. Jã'aja'ñe ru'isiramu te'echo ñamina'me umucuse chiara joopo choovũjẽ'e peou vavaku pa'isi'kuam chu'u. ²⁶Si'arumu kul'u ruarepañoã asivajuchuache ti'jñecojñoku'mu chu'u, vu'ñajooopã, pã te'ena pa'ichejñapi, chiañaã ko'sa mevoñeji, chiara fa'a ruocheji, põse ñaanana'me, ũcuachi'a

tĩpãina'me chũ'u majapãi asivajuchũache cho'ochena'me jorejũ, “Jesure cuasanaa'me chũkũna”, chiina cho'оче. ²⁷Cho'оче rũa cuaja pa'iche ca'nañetũ'ka cho'oku ruarepañoã kãĩñejẽ'e peon ti'jñeco'jñokũ'mũ chũ'u. Ûkuchena'me ãĩñe peokũ ãucuhava'u pa'iu ùcuachi'a te'eñoã kãñare peokũ rũa chũ'rũkũ pa'ikũ'mũ chũ'u.

²⁸Jã'aja'ñe cu'ache ti'jñeco'jñokũ oiu Jesure cuasakuanupũã ùcuachi'a si'achejña pa'inare si'aumucujña cuasakũ oiu pa'ikũ'mũ chũ'u, “Chekũrũ-mũ repapani cacu'asojũ”, chini. ²⁹Repanare ja'me pa'ikũ re'oja'che cho'o koka peoto repau'te cuasakũ oimũ chũ'u. Ûcuachi'a repapani ùcuana-kũji cacu'ocojñosi'kũ pa'ito chũ'u rekocho rũa oimũ repau'te. ³⁰Jã'aja'ñe pa'iu chũ'u pa'iche meñe pojokũ kuani chũ'u cho'ovesũche'te kuaja'mũ chũ'u. ³¹Maire Paakũ Jesucristo Pũka'kũ Dios, pãi si'arũmũ pojocojñokũ, chũ'u ùcuarepa i'kache masimũ. ³²Jo'e chũ'u pa'iche'te kũara. Damasco vũ'ejoopo chũ'u saisirũmũ Aretas ùcuaukore chũ'ũkũ pa'isi'kua'mũ repacheja pa'inare. Repau'te ùcuajoopo canare chũ'ũkaikũji chũ'ũũna chũ'ũni chẽañũ chini pãi rũa pẽ'jesinaa'me reparũmũ. ³³Jã'ata'ni repa-rũmũ chũ'ũre jũ'ena maña repajoopo je'na pachusi'pa jã'acho'jena mũmũ pa'isa'arũji casorena chũ'ũre chẽañũ chini pẽ'jenare chẽacojñoma'ñe sanisosi'kua'mũ chũ'u.

Pablo Repau ñasi'ena'me asasi'e kuamũ

12 ¹Chũ'u pa'iche'te meñe kuakũ ùcu cuhama'ñe kũara. I'kate'ekũ-ta'ni chũ'ũre Maire Paakũ Jesucristo ñosi'ena'me Repau kuasi'ere ùcu kuaja'mũ. ²Chũ'u Jesucristo'te jovoũna Dios Repau pa'icheja chũ'ũre mũasi'e chura ie catorcereaũsurũmũa'me. Chekũrũmũ chũ'u ca'nivũ-na'me rekocho mũicosomũ, chekũrũmũ rekochochi'a. Chũ'ata'ni vesũmũ. Diochi'a masimũ jã'a. ³Ca'nivũna'me saimaneni rekochochi'a saicosomũ chũ'u reparũmũ. Diochi'a masimũ jã'a. ⁴Iechi'a masimũ chũ'u: Dios chũ'ũre Repau pa'icheja mũasirũmũ chekũnare pãi te'eu'terejẽ'e kuaũseche'te chũ'o asasi'kua'mũ chũ'u. ⁵Reparũmũ chũ'u cho'osi'e pojokũ kuaũato na'a rũa kũara'amũ chũ'u. Jã'ata'ni chũ'ũchi'a masiche'te meñe pojokũ kuama'ñe chũ'u cho'ovesũche'te kuato na'a re'omũ. ⁶Chũ'u masiche kua-che ùcuarepajekũna peore kuani vẽ'veu i'kacheja'che i'kamanera'amũ chũ'u. Jã'ata'ni kuama'mũ chũ'u jã'a, pãipi chũ'u meñe kuachũ'ochi'a asajũ pa'ima'ñe chũ'u cho'o ñoñe'te cuasa masia'jũ chini. ⁷Jã'ajekũna Repau chũ'ũrechi'a ñosi'e meñe ruarepa cuasakũ pojomanea'kũ chini vati ai chũ'ũre jũ'iñe cho'оче ùsema'kua'mũ Dios. ⁸Chũ'ũre jũ'iñe'te cho'o-che'te ùsea'kũ chini Maire Paakũ'te choteñoã sẽesi'kua'mũ chũ'u. Jã'ata'ni Repau chũ'ũre ùcu ùsema'kua'mũ. ⁹Jã'ata'ni sẽeto ija'che i'kasi'kua'mũ Repau chũ'ũre: “Chũ'ũpi cho'okaiũna cu'ache ti'jñeco'jñokũta'ni pojokũ pa'iu chũ'ũni masi cuasakũ re'oja'che pa'imasi'kũ'mũ mũu. Re'oja'che

(Hch 9.25; 2 Co 11.33)

pa'ivesunare chu'upi na'a rua re'oja'che cho'okaiuna chu'u Masiu cho'o-che pãi na'a rua ñomu", chiisi'kua'mu Repau. Jã'aja'ñejekuna chu'u cho'ovesuche'te meñe cuasaku na'a rua pojoku pa'imũ chu'u, Cristoji Peore Masiuji chu'uni na'a re'oja'che cho'okaau chini. ¹⁰Chu'upi meñe, "Rua vesuu'mu chu'u", chiiu cuasaku Ūcuuji cho'okaiuna pojoku Diore cuasache na'a rua masiku'mu chu'u. Jã'ajekuna chu'u Cristoni cuasaku pa'ivesache'te meñe pojoku kuamu chu'u, cho'ovesuchena'me, cu'ache cutucojñoñe, cu'amajñaruã karache, cu'ache cho'ocojñoñu pa'iche.

Corinto vu'ejoopo pa'inare jo'e sani ña vajuchusi'ere kuamu

¹¹Musanukonapi chu'uni cu'ache i'karena vë'veu i'kacheja'che i'kakũ tochasi'kua'mu chu'u ija'ova. Chu'ure musanukona rua re'oja'che cho'okai-ku'te, ¿je'se pa'una pojoma'ñe, pojoju re'oja'che i'karuja'chere? Repanare jorechu'o che'chonare, musanukona, "Rua masinaa'me", chiinaa'me. Jã'ata'ni chu'ure rua vesuu'teta'ni na'a rua vesunaa'me repa. ¹²Chu'u musanukonana'me pa'irumu cuhama'ñe Diochi'a cho'omasiche'te pãi vasochena'me cheke peore cho'o ñoku pa'iu chu'u jorema'ñe Jesús saosi'ku pa'iche cho'o ñosi'kua'mu musanukonare. ¹³Jesure cuasakuanupũã chekuchejña pa'inare cho'okaicheja'che cho'okaiku'mu chu'u musanukonare. Jã'ata'ni musanukona pa'ichejachi'a musanukonani karache cho'ocuheku kuri kooma'ñe Dios chu'o chu'vasi'kua'mu chu'u. Jã'aja'ñe chu'upi cu'ache cho'oru chu'u cu'ache cho'osi'e jo'e cuasamanejũ'u.

¹⁴Chura musanukona pa'icheja ka'chañoã sani ñasi'kupi jo'e saipi'ramu chu'u. Jo'e ūcuaja'che karache cho'oma'ñe pa'iu Dios chu'o kuri kooma'ñe chu'vaja'mu chu'u musanukonare. Musanukona pa'amajñaruãre chini chu'vama'mu chu'u; musanukonarechi'a chiiu chu'vamu. Chii'va'napi kuri chi'i puka'kupãire kuirama'me. Puka'kupãia'me kuri chi'i repa mamachii'va'nare kuirana. ¹⁵Chu'u muija'kujai'iu pa'iu musanukonani chiiu pojoku chu'u pacheji peore ro'ikaiu pa'ija'mu. Ūcuachi'a musanukonani oiũ rua ca'nañetu'ka cho'oche cho'okaiũ pa'ija'mu chu'u musanukonare. Chu'u musanukonare si'arumu na'a rua chiiu pa'imũ. Musanukonata'ni chu'u chiicheja'che chu'ure chiiu pa'imacosome. ¹⁶Musanukonare karache cho'okaima'kua'mu chu'u. Jã'ata'ni pãi te'ena, "Repanare rua joreku repa pa'amajñaruãre tua paamu repau", chiinaa'me chu'ure. ¹⁷Pãi musanukona pa'ichejana joreku sao cu'ache cho'omanesi'kua'mu chu'u musanukonare, kurire jñaara chini. ¹⁸Titore musanukonani ñajaa chini, sēni saoku ūcuachi'a chekure Jesure cuasaku'te ūcuau'na'me saosi'kua'mu chu'u. Repau Tito ūcuachi'a musanukonare joreku cu'ache cho'omanesi'kua'mu. Chukuna te'eka'chapana musanukonare ūcuate'e cuasanajeju ūcuaja'chechi'a cho'okaiju pa'inaa'me.

¹⁹Chekurumu musanukona chu'ure ija'che cuasacosome: "Maipi repau pa'iche'te ña re'oja'che cuasaajũ chini jã'aja'ñe i'kacosomu repau". Jã'a-

ta'ni Diopi ñato Cristo neekujeku musanukonare re'oja'che pa'iche'te che'cheju na'a re'oja'che cho'o koka paaaj'u chini peore cho'om'u chu'u jã'a. ²⁰Musanukonare sani ñavajuchuache cuasamu chu'u, "Chekurumu repa na chu'upi saito ũcua cu'ache pa'iju chu'u chiiche cho'omana pa'ijanaa'me", chini cuasaku. Musanukonapi jã'aja'ñe pa'ito chu'u ũcuaja'che musanukona cuheche'te cho'oja'mu. "Chekurumu repa na sãĩnechi'a cava-ju, chekuna nee tua paaneeju, sãĩnechi'a pe'ruju, te'lekuanuchi'a pa'iju, sãĩnechi'a ke'reju cu'ache cutuju, chekunare vesuroju, sãĩnechi'a cuheju ũcuanuko te'enachi'a ũcuauache cho'oj'u pa'icosome repa na", chini cuasaku saivajuchumu chu'u. ²¹Chekurumu chu'u musanukona pa'icheja jo'e sairumu meñe rua pojoku cuasamanea'ku chini Diopi cho'o'una musanukona pa'iche'te ña kukusojam'u chu'u. Aperumu musanukona te'ena vajuchuache cho'oj'u musanukona pa'imanare ja'me kãiju cheke ũcuauache cho'oj'u pa'isinaa'me. Chu'u jo'e sani ñato musanukona aperumu cu'ache cho'osi'e ũhasoma'ñe ũcua cho'oj'u pa'ito rua oija'mu chu'u.

Cu'ache cho'omanea'ju chini chu'vasi'ea'me

13 ¹Chura saichena'me choteñoã sani ñaja'mu chu'u musanukonare. Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

Pãĩ chotena chekurumu te'eka'chapana repa na ñasi'e ũcuat'e le kuato chu'o ũcuarepaa'me jã'a,

chiimu. ²Chu'u chura i'kajache chotena i'kacheja'che pa'im'u. Musanukona pa'icheja chu'u ka'chañoã saisirumu musanukonare i'kasi'e so'o pa'ikuta'ni chura jo'e ũcuare i'kaku tochamu chu'u. Jo'e sani ñani aperumu cu'ache cho'osinana'me chekunare repa nãpi ũhasoma'ñe ũcua cu'ache cho'oj'u pa'ito etoja'mu chu'u repa nã ũcuanukore. ³Cristo chu'ure musanukonani i'kakaan chini raosi'ere musanukonapi, "Cho'o ñojũ'u", chiijuna repa nã etoja'mu chu'u. Repa nã Cristo musanukonare cu'ache ti'l'jñeñe chũ'uñe koka peouma'mu. Peore Masiujeku musanukonapi jo'e cu'ache cho'omanea'ju chini musanukonare cu'ache ti'l'jñeñe chũ'umasikumu Repa nã. ⁴Repa nã te Cristo'te tã'tavesukuna cho'ocheja'che kurususẽ'verona jẽl'jo vėasosinaa'me. Jã'ata'ni Dios Peore Masiuji cho'okaiuna vajurani irumu pa'iku'mu Repa nã. Chukuna ũcuaja'che Cristo neenajeju tã'tavesunaja'ñe cu'ache cho'ocojñoju pa'inata'ni Dios Peore Masiuji cho'okaiuna ũcuaua'me pa'iju ũcua cho'okaiju pa'ijanaa'me musanukonare, na'a re'oja'che paapu chini.

⁵Musanukona rekoñoã pa'iche'te meñe cuasajũ'u; ¿Diore cuasarepache musanukona? Musanukonapi Diore jorema'ñe cuasato Jesucristo musanukonare ja'me pa'im'u. ⁶Ŭcuachi'a chu'u pa'iche'te jã'aja'ñe ña cuasani chu'u Diore cuasaku pa'iche masijanaa'me musanukona. ⁷Ŭcuajji cho'okaiuna musanukona cu'ache cho'oma'ñe paapu chini Diore sėekaimu

chũ'ũ. Chũ'ũ Repau'te cuasakũ pa'iche'te cho'o ñokũ sēema'mũ chũ'ũ jã'a. Mũsanũkonapi re'oja'che paapu chini sēekaimũ chũ'ũ, chũ'ũ Repau'te cuasama'ñe ñokũjẽ'e. ⁸Dios chũ'o ũcuarepajekũna jachacu'akũna jachamaũ mũsanũkonapi cu'ache cho'oma'ñe re'oja'chere na'a rũa cho'ojũ paapu chini si'arũmũ cho'okaikũ'mũ chũ'ũ. ⁹Jã'ajekũna chũ'ũpi koka peoũja'che ñokũta'ni mũsanũkona cu'ache cho'omapũ re'oja'che cho'o koka paato ũcua pojomũ. Ũcuachi'a mũsanũkona Diopi cho'okaiũna na'a rũa re'oja'che paapu chini Repau'te si'arũmũ sēekaiũ pa'ija'mũ chũ'ũ. ¹⁰Jã'are chini chuta'a chũ'ũ saimarũmũna ie chũ'o charo tocha saomũ chũ'ũ mũsanũkonare, cu'ache cho'oche'te ũhaso re'oja'che pa'ijũna sani mũsanũkonani cu'ache cho'omanera chini. Dios chũ'ũre mũsanũkonani Repau chũ'ore chũ'vakũ re'oja'che cho'okaam chini jo'kasi'kũamũ, cu'ache cho'oche'te ũhaso re'oja'che pa'ijũna mũsanũkonare cu'ache cho'oma'ñe che'chokũna na'a re'oja'che paapu chini.

Pablo i'ka pi'ni chũ'o saokũ tochasi'ere kuamũ

¹¹Chũ'ũ majapãijana, ija'ova tocha pi'nicuhamũ chũ'ũ. Mũsanũkonapi pojojũ pa'ijũ re'oja'chechi'a cho'oto re'omũ. Ũcuanũko chũ'ũ chũ'va-chũ'ore asa chẽa cho'ojũ ũcuate'e cuasajũ re'oja'che ja'me pa'ito maire oiũ re'oja'che pa'iche Cho'okaikũji Dios ja'me pa'ija'mũ mũsanũkonare. ¹²Re'oja'che pa'ijũ sãĩñechi'a cuasajũ chẽse pojojũ pa'ijũ'ũ. ¹³Chekũna Jesure cuasana ũcuanũko chũ'o saome mũsanũkonare. ¹⁴Maire Paakũ Jesucristoji ũcuanũkore re'oja'che cho'okaam mũsanũkonare. Dios maire oikũji cho'okaiũna Repau Rekochoji mũsanũkonare ũcuanũkore ja'me re'oja'che paam. Re'omũ.

Pablo

San Pablo Galacia cheja pa'inare chũ'o tocha saosi'ea'me

Chũ'o saosi'ea'me

1 ¹Chũ'u, Pablo, Jesucristo saosi'kũjekũ pãi chẽa saomanesi'kũa'mũ. Mai Ja'kũ Dios, Repaũ'te jũniso tãcojñosi'kũre Vasosi'kũ ũcuachi'a chũ'ũre saokũ'mũ Repaũ chũ'ore chũ'vaa'kũ chini. ²Chũ'u mũsanũkonare, Jesucristo'te cuasajũ Galacia cheja pa'ikuanupũã ija'ova utija'ova chũ'ũre icheja ja'me pa'ina mai majapãijanana'me tocha saomũ. ³Mai Ja'kũ Diona'me Maire Paakũ Jesucristoji mũsanũkona rekoñoãna re'oja'-che pa'iche cho'okaijũna re'oja'che pa'ijũ'u. ⁴Repaũ Jesucristo mai Ja'kũ Diopi chiiũna mai cu'ache cho'oche jũni ro'ikaisi'kũa'mũ, maipi pãi cu'a-che cho'onana'me pa'inata'ni cu'are jãvomasijũ re'oja'che pa'imasia'jũ chini. ⁵Repaũ Dios si'arũmũ cuhama'ñe pojocojñokũ, “Peore masiũ'mũ mũ'u; rũa re'okũ'mũ”, chiicojñokũ paau. Jã'aja'ñe paau.

Jesucristo'te cuasache kũachũ'ore jachajũ tĩĩñere chũ'vache'te kũamũ

⁶Cristo re'oja'che cho'okaisi'ejekũna mũsanũkonare chẽa Paakũ'te Diore cuasache mũsanũkonapi na'mi jo'kasopi'rajũna asa kũkũmũ chũ'u. Jesucristo'te cuasache kũachũ'o asa chẽa cuasasina chura chekere asa chẽajũ pa'ime mũsanũkona. ⁷Repachũ'o mũsanũkona mama che'chechũ'o vati toa uuche Ësekaikũ pa'iche'te kũamachũ'oa'me. Pãi Dios chũ'o Cristo pa'iche kũachũ'ore sa'ñe tĩĩne kũajũ cacũ'oju pa'ime mũsanũkonare. ⁸Pãi ũcuauanapi chũkũna mũsanũkonare chũ'vasi'ere Jesucristo'te cuasache kũachũ'ore jachajũ repachũ'o chũ'vama'ñe tĩĩñere chũ'vani vati toare ai sani uuju paapu, chũkunapi jã'apãani ángel cũnaũmũ raisi'kũpi jã'aja'ñe chũ'vanijẽ'e. ⁹Chura i'kasi'ere jo'e ũcuare i'kara. Chũ'upi chũ'vakũna mũsanũkona asa chẽasi'ere Jesucristo'te cuasache

kũachũ'ore ũcuauakũji jachakũ repachũ'o chũ'vama'ñe tĩĩñere chũ'vani vati toare ai sani uukũ paau.

¹⁰ Chũ'u cho'ochete pãipi ña pojoa'jũ chini cho'oma'ñe Diopi ña pojoa'kũ chini cho'okũ pa'ikũ'mũ chũ'u. Pãipi chũ'ũni pojoa'jũ chini cho'okũ pani Cristo'te cho'ochete cho'okaikũ pa'imanera'amũ.

Dios chũ'ore chũ'vaa'kũ chini saosi'kũ cho'osi'ere kuamũ Pablo

¹¹ Asarepajũ'u, chũ'u majapãijana. Musanũkonapi masia'jũ chini i'ka-mũ chũ'u ie: Chũ'u musanũkonare chũ'vachũ'o Jesucristo'te cuasache kũachũ'o rupũ pãĩ cuasasichũ'oma'mũ. ¹² Chũ'ũre repachũ'o masiche pãĩ chekũnapi che'chomanesinaa'me. Jesucristoji kuasi'kũamũ chũ'ũre jã'a, masia'kũ chini.

¹³ Chũ'u Jesure chuta'a cuasamaũ chũkũna judíopãĩ cuasache cuasakũ pa'irũmũ cho'osi'e asasinãa'me musanũkona. Reparũmũ Jesucristo'te cuasanani ũcuauũkore cacũ'ora chini repanare chũ'ũre peore cho'ore'ochetũ'ka cu'ache cho'okũ pa'isi'kũamũ chũ'u. ¹⁴ Reparũmũ chũkũna aipãĩ jo'kasi'e judíopãĩ cho'ochete peore masi cho'okũ chũ'u majapãĩ jainũkore chũ'ũjare na'a rũa masi cho'osi'kũamũ chũ'u. ¹⁵ Jã'ata'ni Dios chũ'ũni chiũ chũ'u chuta'a jũaamarũmũna chẽasi'kũamũ na'a pa'isirũmũna Repaũni cho'ochete cho'okaau chini. ¹⁶ Chura Repaũ'te chũ'ũre'orũmũjekũna chũ'ũpi Repaũ chũ'ore asa chẽa Mamakũni cuasakũ jovo Jesucristo'te cuasache kũachũ'ore judío peonani chũ'vajaau chini cho'okaisi'kũamũ Repaũ chũ'ũre. Repaũ'te jovosirũmũ Repaũ chũ'ore che'chera chini chekũnare Jesure cuasanare s̃ejaimanesi'kũamũ chũ'u. ¹⁷ Ũcuachi'a chũ'ũre na'a charo Jesucristo saosinare Jerusalén pa'inare sani ñamanesi'kũamũ chũ'u. Jã'aja'ñe cho'oma'ñe teana Arabia cheja pãĩ peocheja saisi'kũpi na'a pa'isirũmũna Damasco vũ'ejoopona col'isi'kũamũ chũ'u.

¹⁸ Choteũsũrũmũ pa'isirũmũna Pedroni ña masira chini Jerusalén vũ'ejoopona sani ũcuauũna'me quincerepaumucujũna pa'isi'kũamũ chũ'u. ¹⁹ Jã'ata'ni reparũmũ chekũnare Jesús saosinare te'eu'terejẽ'e ñamane-si'kũamũ chũ'u. Maire Paakũ cho'jeu'te Santiago'techi'a ñasi'kũamũ chũ'u. ²⁰ Dios asakũ'te jorema'ñe chũ'o ũcuarepare kuakũ ie chũ'o tocha saomũ chũ'u musanũkonare.

²¹ Repanare ñacuhasirũmũ ũcuachejapi Siria chejana'me Cilicia cheja saisi'kũamũ chũ'u. ²² Mai majapãijana Judea cheja pa'ijũ Cristo'te cuasakuanupũ reparũmũ chũ'ũre ñamanajejũ vesũsinaa'me. ²³ Reparũmũ pãĩ chũ'u pa'iche cutuche ija'che chiiche'te asajũ paniasome: “Aperũmũ maire Jesure cuasache'te ũsekũ cacũ'ora chini cu'ache cho'okũ pa'isi'kũ chura pãipi Jesuni cuasaa'jũ chini Dios chũ'ore chũ'vakũ pa'ĩuasomũ”, chiijũ paniasome pãĩ. ²⁴ Jã'aja'ñe chũ'u cho'ochete asajũ reparũmũ Dioni, “Re'orepamũ, Ja'kũ”, chiijũ paniasome repana.

Chekuna Jesús saosina Pablo'te pojosi'ere kuamu

2 ¹ Catorcerepaũsurumu pa'isirumuna Bernabena'me Jerusalén vñ'ejoopona jo'e saiũ Titore ja'me sakũ saisi'kua'mu chu'u. ² Diopi chũ'ũna Repau'te cuasanare ũcuanukore chũ'ũnarechi'a cutura chini saisi'kua'mu chu'u repacheja. Chi'i chu'u judío peonare Dios chu'o chu'vache'te kuasi'kua'mu chu'u repanare, kuaũna masijũ repanapi ũsemapũna chu'u cho'ochaji cho'osomanea'kũ chini. ³ Reparumu Titore chu'ũna'me saisi'kure griegopãijekũ jĩkomu chã'tiro pa'ica'nirũ chũto tuacojĩomanesi'kureta'ni, “Jĩko ca'nirũ chũto tuacojĩojũ'ũ”, chijũ chũ'ũmanesinaa'me repana. ⁴ Pãĩ chekunapi maini Jesure ũcuarepa cuasanani, “Jesure cuasanaa'me chũkũna”, chijũ jorenapi ja'me chi'ijũ ke'rejũna saisi'kua'mu chu'u. Repana jorena maipi Jesucristo neenajekũ mai rekoĩoã cuasache'te re'oja'chere cho'ojũna ñaũũ chini raisinaa'me, ña pi'ni chũkũna'te pa'ivesache peore chũkũna judío aipãĩ chũ'ũ jo'kasi'ere cho'ochet'e chũ'ũũ chini. ⁵ Jã'ata'ni chũkũna musanukonapi Dios chu'o ũcuarepare Jesucristo'te cuasache kuachũ'ore ũcua cuasajũ paapu chini repana jorejũ i'kache jmakarũ-jẽ'e asa cho'oma'ñe ũcua ũcuarepare cho'ojũ pa'inaa'me.

⁶ Jã'ata'ni Diopi pãĩ ũcuanukore ũcuapa'rũvachi'a cuasakũna Repau'te cuasanare chũ'ũnare vajuchũmanesi'kua'mu chu'u. ũcuachi'a chu'ũpi repana chũ'ũna pa'icheja'che pa'ũna chu'ũre pojokũ, “Ija'che chu'vajajũ'ũ mu'ũ”, chijũ chũ'ũmanesinaa'me repana chu'ũre. ⁷ Repau Jesucristo'te cuasache kuachũ'ore judiõpãire chu'vaa'kũ chini Dios Pedro'te jo'kasi'ejache chu'ũre Repau ũcuachũ'ore judío peonani chu'vajaaũ chini jo'kasi'e chu'ũpi kuaũna asa, masisinaa'me repana. ⁸ Repau Dios Pedro'te judiõpãire chu'vaa'kũ chini jo'ka Cho'okaikũji chu'ũre ũcuachi'a ũcuajũ jo'ka judío peonani chu'vaa'kũ chini cho'okaikũ'mũ. Jesús saosinaa'me chũkũna ka'chana.

⁹ Jã'ajekũna repana Jesure cuasanare chũ'ũna Santiagona'me Pedrona'me Juan chu'u Jesús saosi'kũ pa'iche'te asa pojokũ chũkũna'te Bernabena'me chu'ũre ija'che i'kasinaa'me: “Musanukona chũkunaja'ñe pa'inaa'me”, chijũ, “Musanukonapi judío peonani Dios chu'ore chu'vato re'omu; chũkunata'ni judiõpãire ũcua chu'vajũ pa'ijanaa'me”, chiisinaa'me. ¹⁰ Iechi'a i'ka jo'kasinaa'me repana chũkũna'te: “Chũova'na pa'iva'nare cavesũma'ñe cuasajũ re'oja'che cho'okaikũ pa'ijũ'ũ”, chiisinaa'me. Jã'ata'ni chũkũna ũcuare si'arumu cho'ojũ pa'inaa'me.

Pedroji jo'e cho'omanea'kũ chini Pablo i'kasi'ea'me

¹¹ Na'a pa'isirumu chu'u Antioquía vñ'ejoopo co'isirumu Pedroji ũcuajoopo'te rani pa'ũ cu'ache cho'okũna ñakũ jo'e jã'aja'ñe cho'omanea'kũ chini i'kasi'kua'mu chu'u repau'te. ¹² Reparumu Jerusalén vñ'ejoopo

Santiagona'me pa'ina chuta'a raimarum judío peonana'me ãu ãiu pa'isi'kua'mu repau, judíopãitani. Jã'ata'ni repa na raisirumu vajuchuku repauni pe'rumanea'ju chini judío peonare cuhekú pa'icheja'che ja'me pa'imanesi'kua'mu repau, judío peonarejatú'ka jĩkomu chã'tiro pa'ica'niru chuto tuacojñoñe chũ'unapi ratena. ¹³Jã'aja'ñe Pedroji ũcuarepa peoche'te cho'okuna chekuna judíopã ña ũcuaja'che cho'osinaa'me. Bernabeja-tú'ka repa na cho'oche ña ũcuaja'che cho'osi'kua'mu. ¹⁴Repanapi Cristo chu'o ũcuarepa chũ'ũñe'te masi cho'omapuna ña repa na asaju'te Pedro'te ija'che i'kasi'kua'mu chu'u: “Mu'u judíopãitani peore mai judío aipã jo'kasi'e cho'oma'ñe judío peokúja'che pa'ikú'mu. Jã'aja'ñe pa'ikuta'ni chura judío peonare, ‘Musanukona pa'iche cu'amú’, chiũ judío pa'iche paapu chini chũ'ukúja'che cho'omu mu'u”, chiisi'kua'mu chu'u repau'te.

¹⁵Ija'che i'kasi'kua'mu chu'u: “Mai chĩĩrumuna teana judíopã ainee-sinaa'me. Jã'ajekuna judío peona cho'ocheja'che cu'ache cho'omanaa'me mai. ¹⁶Jã'ata'ni ie masime mai: Diopi ñato Repauji chũ'ũna Moisés tocha jo'kasi'e cho'ona pã te'eujê'e re'okú peojuasome. Jesucristo'te cuasanachi'aasome re'ona, Repauji ñato. Pã ũcuauanare re'oja'chechi'a cho'ona pa'iuato Jesucristoni cuasaju jovoche pa'imú. Jã'ajekuna mai judíopã Repau chũ'u jo'kasi'e cho'ojú aineesinata'ni Jesucristo'te cuasaju jovosinaa'me, Diopi mai cu'ache cho'oche'te tunosokani jo'e cuasamaú, ‘Re'onaa'me ina’, chiaú chini. Repau aperumu chũ'u jo'kasi'e cho'onareta'ni te'euterejê'e, ‘Re'onaa'me ina’, chiima'kua'mu Repau, repare peore cho'omapuna.

¹⁷Mai aperumu cu'ache pa'isinaa'me. Jã'ajekuna re'ona pañu chini, ‘Cu'ache cho'onaa'me chukuna’, chiiju Jesucristoni cuasaju jovosinaa'me mai. Jã'ata'ni chekuna judíopã Jesure cuasamana ija'che i'kame maire: ‘Jesucristoji cho'okaiuna judíopã re'oja'che pa'isina mai judíopã pa'iche'te jo'kaso chura cu'ache pa'ime ina’, chiime. Jã'ata'ni joreme repa na. Jã'aja'ñema'mu. Jesucristo jmakarujê'e cu'ache cho'oma'kua'mu. ¹⁸Chu'upi Dios pa'ichejana sasa chini aperumu chũ'u jo'kasi'e cho'osi'kupi Jesucristoni jovo chu'u cho'osi'e ũhaso pa'ikúji churana ũcuare cho'okú re'okú pasa chini jo'e cho'oni Jesucristo chũ'ũñe'te cho'oma'ñe pa'imú. ¹⁹Aperumu, ‘Chu'upi Dios chũ'u jo'kasi'e peore cho'omaneni cho'osoja'mú’, chiũ cuasasi'kua'mu chu'u. Jã'are masiku cho'oche Diore pojouj aperumu cho'osimajñaruãchi'a jo'kaso Jesucristoni cuasaku jovosi'kua'mu chu'u Diona'me re'oja'che pa'iu Repau chiiche'te cho'okú pasa chini.

²⁰Jesucristo jũni ro'ikaicojñosi'kújekú kurususẽ'verona Repau'te jê'jo vêasosi'ejache cho'ocojñosi'kua'mu chu'u. Jã'ajekuna chu'u chura chu'upi meñe jũni ro'isi'ejache pa'iu chu'u chiichejê'e cho'oma'ñe Cristoji cho'okaiuna Repau chiichechi'a cho'okú pa'ikú'mu. Repau'te Dios Mamakú'te chu'uni oiũ Repauji meñe ñisikú chu'ure jũni ro'ikaisi'kũni cuasaku chu'u

icheja cheja pa'irummu cho'oche peore cho'okaiu pa'iku'mu chu'u. ²¹ Dios chu'ure cho'okaiche cuhema'mu chu'u. Ũcuajji chũ'una Jesucristo maire jūni ro'ikaisi'kua'mu maini Ũcuana'me re'oja'che pa'ire'oa'ku chini. Apeummu chũ'u jo'kasi'ere cho'ojuna maini Diona'me re'oja'che pa'ire'oche pa'ito Cristo maire jūni ro'ikaisi'e jūnite'esi'e pa'ira'amu. Maipi re'oja'che cho'o koka peojuna jā'aja'ñe Repau apeummu chũ'u jo'kasi'e cho'ojū Diona'me re'oja'che pa'icu'amū maire. Jā'ajekuna Cristo maire oiū maire cho'ovesache'te cho'okaiū jūni ro'ikaisi'kua'mū maire Diona'me re'oja'che paapu chini", chiisi'kua'mu chu'u.

**Dios pa'ichejana sañu chini Repau apeummu chũ'u
jo'kasi'e cho'oma'ñe Diore cuasache'te kuamu**

3 ¹ Asarepajũ'u, Galacia cheja pa'ina. Jorena chu'vachũ'ore ruarepa asaju vē'vena carūnisosinaa'me musanukona. Apeummu chukuna musanukonare Jesucristo maire jūni ro'ikaisi'ere pe'kerajji rua masi kuasinaa'me. ² ¿Je'se cho'ojū Dios Rekocho kore musanukona? ¿Dios apeummu chũ'u jo'kasi'ere peore cho'ojū kore? Pāasinaa'me. Repau chu'o re'oja'chere asa chēa Jesuni cuasaju koosinaa'me musanukona Repau Rekocho. ³ Jā'ata'ni chura, ¿je'se pa'iuna Dios cho'okaiche'te cuheju rupū apeummu chũ'u jo'kasi'ere cho'ojū Dios pa'ichejana saiche cuasache musanukona, Jesure apecuasarummu Dios Rekocho koosinata'ni? Rua tĩñe cuasame musanukona. ⁴ Jesuni cuasaju cu'ache ti'jñecojñona cu'are juvo koka paaju re'oja'che pa'iche na'a rua che'cheme. ¿Musanukona jā'aja'ñe che'chewanere? Che'chesinaa'me. ⁵ Dios musanukonapi Repau chu'o asa chēasi'ere cuasajuna Repau Rekocho'te īsi musanukona cho'ocheji Repau cho'omasiche pāi vasoche cho'okaiku'mu. Musanukonapi apeummu chũ'u jo'kasi'ere masi cho'ojuna cho'okaichema'mu jā'a.

⁶ Abraham pa'isi'ere cuasajũ'u. Dios chu'o apeummu tocha jo'kasi'e ija'che kuamu repau pa'isi'e:

Abrahamre Repauni cuasakuna, "Re'oku'mu iku", chiniasommu Dios, chiimu. ⁷ Ie masiche pa'imū musanukonare: Diore masi cuasana Abraham jojosinajanaa'me repau cuasacheja'che Diore cuasanajeju. ⁸ Dios judío peonare Repauni cuasajuna cu'ache cho'omanare cuasacheja'che cuasaku Repau repanare cho'okaijachere kuaku Abrahamre i'kasi'e Repau chu'o re'oja'che apeummu tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

Mũ'upi chu'uni masi cuasakuna mũ'u jojojaure icheja chejana rao-
ja'mu chu'u

si'avājupāire re'oja'che cho'okaiū paau chini,
chiimu Abrahamre Dios i'kasi'e. ⁹ Jā'ajekuna Dios Repau'te masi cuasana Abrahamre Repauni masi cuasakuna cho'okaisi'ejache re'oja'che cho'okaimu.

¹⁰Pāi Dios pa'ichejana sañu chini cuasajũ Repaũ aperũmũ chũ'ũ jo'-kasi'e cho'ona vati toana sani cho'osojanaa'me. Repaũ chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e jā'are ija'che kuamũ:

Dios aperũmũ chũ'ũ jo'kasi'e tocha jo'kasikorovũ pa'iche'te
cho'oju

peore si'arũmũ masi cho'omanesina pāi ũcuanũko

cho'osojanaa'me,

chiimũ. ¹¹Chekũcheja ija'che kuamũ:

Diopi ñato Repaũ'te cuasana re'onaa'me.

Jā'ajekũna repaña Ũcuauña'me si'arũmũ re'oja'che pa'ijanaa'me, chiimũ. Aperũmũ Repaũ chũ'ũ jo'kasi'ere cho'oju re'ona pañu chiinare pāi te'eũ'terejẽ'e, "Re'onaa'me ina", chiima'mũ Dios. ¹²Aperũmũ Repaũji chũ'ũna Moisés tocha jo'kasi'e Diore cuasache i'kama'ñe, chũ'usi'e cho'ochechi'a i'kamũ. Repaũ chũ'o tochasikorovũ ija'che kuamũ:

Dios chũ'ũ jo'kasi'e peore masi cho'ona Repaũ pa'ichejare ai sani
pa'ijanaa'me,

chiimũ.

¹³Jā'ata'ni Cristo maire, Dios chũ'ũ jo'kasi'ere cho'ovesujũ te'eujẽ'e peore masi cho'omapũ vati toa uura'asinare, mai cu'ache cho'oche jũni ro'ikaisi'kuuamũ, maipi vati toana saimaneajũ chini. Maipi cu'ache cho'ocojñomaneajũ chini mai cho'ocojñora'asi'e Ũcuauji mai cu'are peore ro'ikaiũ si'ache cu'ache cho'osi'kũ cho'ocojñoneja'ñe cu'ache cho'ocojñosi'kuuamũ Repaũ. Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e ija'che kuamũ jā'a:

Pāiũ'te tiripũna jẽ'jo nukocojñoku'te ñani,

"Repaũ cu'ache cho'osi'e ro'ia'me ie", chiijanaa'me pāi,

chiimũ. ¹⁴Jā'ajekũna Dios maire irũmũ Repaũ aperũmũ Abrahamre, "Mũ'ũ jojocojñojaũre si'avājũpāire re'oja'che cho'okaaũ chini raoja'mũ chũ'ũ", chiisi'ere ũcuarepa cho'okũ Jesucristo'te chejana raosi'kuuamũ, mai cu'are jũni ro'ikakũna maipi Repaũ, "Cho'okaija'mũ", chiisi'ere si'avājũpāi Jesuni cuasajũ Repaũ Rekocho'te kooajũ chini.

Abrahamre cho'okaija'mũ chiisi'ena'me

Moisere chũ'ũ jo'kasi'ere kuamũ

¹⁵Chũ'ũ majapāijana, ija'chea'me jā'a: Pāiũji repaũ cho'oja'mũ chiiche'te kuakũ tocha pi'ni mami tocharu chekũpi jo'e na'a raa kuakũ tochacu'a-mũ jā'a. Ũcuachi'a sējocu'amũ. Jā'aja'ñea'me Dios cho'oja'mũ chiisi'e. ¹⁶Dios Abrahamre Repaũ cho'okaijache i'karũmũ repaũ jojocojñojanare jainũkore i'kama'ñe te'eũ pa'ijachechi'a i'kaasomũ repaũ jojocojñojaũ pa'ijachere. Cristoa'mũ repaũ jojocojñoosi'kũ. ¹⁷Jā'arũmũpi cuatrocientos treintarepaũsũrũmũ pa'isirũmũna Dios pāipi ñajũ cho'oju paapũ chini Repaũ chũ'ũne Moiseni jo'kaasomũ. Jā'ata'ni reparũmũ Abrahamre

Repau charo i'kasi'e ũhasomaneasomu Repau. Repa Abrahamre i'kasi'e ũcua pa'iu ũcuarepa cho'ocojñocuhamu. ¹⁸Diopi Repau aperumu chũ'u jo'kasi'e cho'onani vati toa uuche'te ũsekaito Abrahamre Repau na'a charo i'kasi'e jorechu'o pa'ira'asi'kua'mu. Jã'ata'ni Dios maini oiũ Repau Abrahamre jã'aja'ñe cho'okaiaj'mu chiisi'e ũcuarepa cho'osi'kua'mu.

¹⁹Chekurumu musanukona chu'u i'kaku tochache ija'che cuasaju i'kacosome: “Jã'a pa'ito pãipi ñaju cho'oa'ju chini Moisés tochasi'e, ¿je'se cho'ora chini chũ'uu Repau?”, chiicosome. Ija'chea'me: Pãipi Abraham jojocojñosi'kure Jesucristo'te raorumujatu'ka repa chũ'u jo'kasi'ere ña, “Chu'u cu'akujeku Dios chiiche re'oja'che cho'ovesumu”, chiiju cuasaa'ju chini jo'kasi'easomu jã'a. Repa aperumu chũ'usi'e Moiseni ángelepi kuajuna tocha jo'kaasomu maire. ²⁰Jã'ata'ni Dios Abrahamre i'kasi'e ángelepi kuakaapu chini chũ'uma'ñe ũcuarepauji i'kasi'ejeku na'a re'omu.

**Dios Repau cho'ora chiiche'te Moiserere
chũ'u jo'kaku kuasi'ere kuamu**

²¹Jã'ajekuna Dios Repau Moiserere chũ'u jo'kasi'e Abrahamre Repau i'kasi'ere ũhasora chini jo'kasi'emañasomu jã'a. Maipi Moisés tocha jo'kasi'ere peore masi cho'uju pa'ito Diona'me re'oja'che pa'ire'ora'amũ maire. Jã'ata'ni te'euje'e Dios chũ'u jo'kasi'e cho'o koka peome mai. ²²Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'e ija'che kuamu: Pãĩ ũcuanuko cu'achechi'a cho'uju, pani etajaicheje'e peoche pa'ime, repa cu'ache cho'оче ro'i-janajeju. Jã'ata'ni pãipi Jesucristoni cuasani Dios cho'okaiaj'mu chiisi'e re'oja'che cho'okaicojñojanaa'me.

²³Jesucristo'te cuasache chuta'a tĩ'amarumu chukuna judiopãĩ cu'ache pa'iju Dios aperumu chũ'u jo'kasi'e peore masi cho'ovesusinaa'me. Repare cho'ovesuju pani etajaicheje'e peoche pa'iju Dios Mamaku rajachere cha'aju pa'isinaa'me chukuna. ²⁴Dios chũ'u jo'kasi'e chukuna'te aperumu chĩĩ kuirakaiku cho'ovesunani si'ache chũ'ukuj'a'che Jesucristo rairumujatu'ka pa'isi'kua'mu, repare cho'ovesujuna. Jã'aja'ñe pa'isinare Dios chukuna'te Jesucristo pa'iche'te asa chẽa ũcuauĩ cuasajuna, “Re'onaa'me ina”, chiimu chura. ²⁵Jã'ajekuna chura Jesucristo'te cuasanajeju Dios pa'ichejana saũu chini Repau aperumu chũ'u jo'kasi'e cho'osina ũcuamakaru cho'oũu chiime chukuna. ²⁶Musanukona ũcuanuko Jesucristo'te cuasanajeju Dios chĩia'me. ²⁷Musanukona ũcuanuko Repauĩ cuasaju okoro'vecojñosina chura Cristo pa'icheja'che re'oja'che pa'inaa'me. ²⁸Maire Jesucristo'te cuasanare ũcuapa'rũvachi'a cuasamu Dios, judiopãina'me judío peonare, pãĩ chũ'unana'me chũ'ucojñonare, amupãina'me romi. Mai ũcuanuko Jesucristo'te cuasanajeju ũcuate'ejakuanupu'me. ²⁹Ŭcuachi'a Jesús neenajeju Abraham jojocojñosinaja'ñe pa'iju Dios aperumu re'oja'che cho'okaiaj'mu chiisi'ejekuna repau'te re'oja'che cho'okaicojñojanaa'me musanukona.

4 ¹ Ija'chea'me: Kuriu mamaku puka'ku jūnisosirumu repauji chuta'a chīiva'u pani puka'ku paasi'e peore paava'uta'ni rupe chēa paacojño-va'uja'ne pa'imū. ² Repau ainee pi'nirumujatu'ka repau'te kuiranana'me repau paache kuirakaina chū'uñe'te cho'оче cho'okaiu pa'iche pa'imū repau'te puka'ku i'ka jo'kasirumujatu'ka. ³ Mai ūcuaja'che chuta'a Jesure cuasamarumu chīiva'naja'ne pa'iju Repau'te cuasamanare chū'una vati chū'uñe'te cho'okaiju pa'isinaa'me. ⁴⁻⁵ Jā'ata'ni Dios, Repau i'ka jo'kasirumu tī'auna Mamaku'te chejana raosi'kua'mu, pāioji paaona judiōpāiujeku Repau aperumu chū'u jo'kasi'ere cho'oku ainee pi'ni Repau majapāire repa cu'are jūni ro'ikakuna Dios pa'icheja sañu chini aperumu chū'u jo'kasi'ere ūcuamakarū cho'oa'ju chini. Ūcuachi'a maipi ūcuauko Repau chīi paapu chini jā'aja'ne cho'oasomu Dios. ⁶ Repau Mamaku cho'o-kaisi'ejekuna Maire Repau chīijejuna mai rekoñoāna Repau Rekocho raosi'kua'mu Dios. Jā'ajekuna Repau'te Diore Ūcuau Rekochoji cho'o-kaiuna vajuchuma'ne, "Ja'ku", chiinaa'me mai. ⁷ Jā'aja'nejekuna chura oicojñoma'ne rupe cho'ochечи'a cho'okaapu chini chēa paacojñomanaa'me mai. Dios chīia'me. Repau chīijeju Ūcuauji īsikuna koojanaa'me mai Repau paache peore.

"Jesure cuasanapi cacu'asojū", chini cuasaku oimu Pablo

⁸ Aperumu musanukona chuta'a Diore cuasaju jovomarumu, rupe tōosiva'nare dioma'ñere pojosiinaa'me, Diorepau'te cuasaju pojocheja'che. Jā'ajekuna rupe tōosiva'na chēa paacojñonaja'ne pa'isinaa'me. ⁹ Chukuna judiōpāita'ni Jesure chuta'a cuasamarumu Dios aperumu chū'u jo'kasi'e cho'uju pa'isinaa'me. Chura musanukona chukuna judiōpāi fiestaumucujña cho'ochеja'che si'ache cho'uju pa'ijuasome, Diopi ña, "Re'onaa'me ina", chia chini. Musanukona chukuna judiōpāi Jesure jovorumu jo'kasosi'ere cho'uju musanukona jovorumu jo'kasosi'ere colicheja'che jo'e cho'uju cho'ote'eme. Jesure jovosinajeju Dios pa'iche'te masiju Repau'te cuasanaa'me musanukona. Ūcuachi'a Dios musanukonare masimu. Jā'a-ja'ne pa'inata'ni, ŷjo'e tōosiva'na chēa paacojñosi'еja'che pañu chiiche? ¹⁰ Fiestaumucujña judiōpāi cho'ochеja'che si'ache cho'uju pa'ijuasome musanukona, Diopi ña, "Re'onaa'me ina", chia chini. ¹¹ Musanukona jā'aja'ne cho'ochе'te asaku, "Chū'u repanare chū'vasi'e peore cavesuso-cuhacosome", chiiu rua suma'ne cuasaku pa'imū chū'u.

¹² Asarepajū'u, chū'u majapāijana. Chukuna judiōpāi pa'iche jo'kaso musanukona judío peona pa'icheja'che pa'iku'mu chū'u. Chura musanukonare chū'u Diore cuasarepaku pa'icheja'che pa'ijū'u, chiimu chū'u. Musanukonare ja'me pa'irumu cu'ache cho'omanesinaa'me musanukona chū'ure. Irumu ūcuachi'a chū'ure cu'ache cho'oma'ne chū'u i'kache'te asajū'u. ¹³ Musanukona chū'u pa'iu cho'osi'e masime. Reparumu Jesucris-

to'te cuasache kuachu'o musanukonare chu'u chareparo chu'varumu ravu jũ'ikũji chu'vasi'kua'mu chu'u. ¹⁴ Musanukona chu'upi jũ'ina chu'ure ña vajuchusinaa'me. Jã'ata'ni chu'ure, "Jũ'imũ ikũ", chini cuhemanesinaa'me. Cuhema'ñe ángel'te Dios raocojñosi'kure ña pojocheja'che pojosinaa'me musanukona chu'ure. Ũcuachi'a Jesucristo'te ña pojocheja'che pojosinaa'me musanukona chu'ure. ¹⁵ Jã'aja'ñe pojoju pa'isina, ¿chura je'se cho'ore musanukona pojoju pa'isi'e? ¿Cavesusocuhare? Reparumu musanukona chu'ure peore cho'ore'ochetu'ka re'oja'che cho'okaiju cho'ore'оче pa'ito musanukona ñakocaãjatũ'ka ru'te ñsira'asinaa'me chu'ure. ¹⁶ Chura musanukona chu'upi chu'o ũcuarepare i'kauna, ¿chu'ure cuhena carũnisore?

¹⁷ Repana tĩñe chu'vana musanukonare rua chu'vaneenata'ni repa rekoñoã re'oja'che cuasamanajeju re'oja'che cho'okaicuheme. Musanukonapi chũkunani cuheju repanarechi'a chiiju paapu chini i'kame repa. ¹⁸ Musanukona chekunare pã chiito re'omu. Jã'ata'ni re'oja'che cho'okaichejẽ'e cuasama'ñe rupũ chiito cu'amũ. Ũcuachi'a musanukonapi chũkuna'te ja'me pa'irumũchi'a chiito cu'amũ. Chiirepana pani te'eñoã chiima'ñe si'arumu chiiju pa'ime. ¹⁹ Asarepajũ'ũ, chu'u chiijana. Musanukona pa'iche'te ña jo'e chu'u rekocho romio chĩpi'rasi'ko asikuna oicheja'che oimu chu'u. Musanukona Cristo pa'icheja'che re'oja'che pa'iche che'chesirumujatũ'ka jã'aja'ñe oiu pa'ija'mũ chu'u musanukonare. ²⁰ Musanukonani na'a masi chu'vara chini ja'me pasa chini oimu chu'u. Jã'ata'ni so'ore pa'iu musanukona pa'iche'te ñamauna masi chu'vacua'mũ chu'ure.

Agana'me Sara pa'isi'ere kuamu

²¹ Musanukona aperumu chũ'u jo'kasi'e cho'oñu chiinata'ni asavesume repa kuache. ²² Ija'che kuamu: Abraham te'eka'chapanare chĩ paaasomu, chẽa paacojñoko mamakuna'me rũjorepao mamaku'te. ²³ Chẽa paacojñoko mamaku rupũ chĩ si'arumu paacheji paacojñoasomu. Rũjorepao mamaku'ta'ni Dios ñsija'mũ chiicojñosi'kujekuna Ũcuauji ñsina chĩ paacu'asi'kopi paaasomo. ²⁴ Repana romi te'eka'chapana pa'iche Dios, "Ija'che cho'oñu", chiisi'e ka'chamajñaja'ñe pa'iu, Dios maire cho'okaiche'te kuamu. Aperumu chũ'u jo'kasi'e cho'ochena'me maire jũni ro'ikaisi'kure Jesucristo'te cuasajuna Repa cho'okaiche kuamu repa pa'iche. Aperumu chũ'u jo'kasi'e cho'ona chẽa paacojñonaja'ñe pa'ime. Chẽa paacojñosi'ko Agar pa'isi'e Sinaí aikũti pa'irumu chũ'usi'ere kuamu. ²⁵ Repa Agar pa'iche repaona'me mamachũ chẽa paacojñonachi'ajeju Arabia cheja pa'ikũti Sinaí aikũti chũ'u jo'kasi'ena'me Jerusalén vu'ejoopo irumu pa'ijoopo pa'iche'te kuamu. Jerusalén vu'ejoopo pa'ina judiõpã Dios pa'ichejana sañu chini Repa aperumu chũ'u jo'kasi'e cho'onajeju ũcuauko chẽa paacojñonaja'ñechi'a pa'ime. ²⁶ Jã'ata'ni cunaumu pa'ijoopo mama Jerusalén

vũ'ejooopo chëa paacojñona pa'ijoopoma'mũ. Mai repajoopo pa'inaa'me maire jũni ro'ikaisi'kũre Jesucristo'te cuasanajeju; rñjorepao Sara mama-chĩijanaa'me. ²⁷Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e jã'are ija'che kũamũ:

Chĩi paacu'akũna chĩi peova'ota'ni pojoko pa'ijũ'u mũ'u.

Chĩi paamanesi'kota'ni pojoko cuiko sojũ'u.

Mũ'u jojojanare rũa jainũkore paaja'mo mũ'u.

Irũmũ mũũju chĩi paako'te na'a rũa jainũkore paaja'mo mũ'u, chiimũ. ²⁸Asarepajũ'u, chũ'u majapãijana. Mũsanũkona Dios Abrahamre, “ĩsija'mũ chũ'u mũ'ũre”, chini ĩsicojñosi'kũ Isaac pa'icheja'che pa'ime. Mũsanũkona cho'okaicojñojañere i'kakũ, “Mũ'u jojojaũre chejana raoja'mũ chũ'u, si'avãjũpãire re'oja'che cho'okaaũ chini”, chiniasomũ Dios repaũ'te Abrahamre. ²⁹Reparũmũ repaũ mamakũ rupũ chĩi si'arũmũ paacheji Agar paasi'kũpi chekũni Dios Rekochoji cho'okaiũna rñjorepao Sara mamakũni Isaani cu'ache cho'okũ paniasomũ. Irũmũ ũcuaja'che pa'imũ. Maire Jesure cuasanare Dios aperũmũ chũ'u jo'kasi'e cho'onapi rũa cuheju pa'ime. ³⁰Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e ija'che kũamũ:

Chëa paacojño'ko'te repao mamakũna'me eto saosojũ'u.

Repao mamakũji pũka'kũ paache'te koomanea'kũ;

rñjorepao mamakũji pũka'kũ paache'te kooa'kũ,

chiimũ. ³¹Asarepajũ'u, chũ'u majapãijana. Dios pa'ichejana saũu chini Repaũ aperũmũ chũ'u jo'kasi'e cho'omanajeju chëa paacojñosi'ko chĩi pa'icheja'che pa'imanaa'me mai. Jesucristo'te cuasanajeju rñjorepao mamachĩija'ñe pa'ijũ Dios chĩia'me mai.

Jo'e chëa paacojñonaja'ñe pa'ima'ñere kũamũ

5 ¹Cristo maire chëacojñosinani etocheja'che cho'okaniasomũ, maipi re'oja'chere maire cho'ouache'te cho'omasia'jũ chini. Jã'ajekũna ña-repajũ pa'ijũ pãipi Dios aperũmũ Repaũ'te pojoju cho'oche chũ'u jo'kasi'ere cho'oa'jũ chini mũsanũkonani chũ'ũto juvo koka paajũ cho'omanejũ'u, jo'e chëa paacojñonaja'ñe pa'imaneũu chini.

²Asarepajũ'u. Chũ'u, Pabloji, mũsanũkonare cacu'amanear'jũ chini i'kamũ. Mũsanũkonapi jĩkomu chã'tiro pa'ica'nirũ chũto tũacojño'ni Cristo mũsanũkonare cho'okaisi'e karakũna cho'ocheja'che cho'ojanaa'me.

³Jo'e ũcuare i'kara. Pãi jĩko ca'nirũ chũto tũacojñonare ũcuauũkore Dios aperũmũ chũ'u jo'kasi'e peore masi cho'oche pa'imũ. ⁴Mũsanũkona te'ena Dios aperũmũ chũ'u jo'kasi'ere cho'oju Repaũni, “Re'onaa'me ina”, chiicojñoũu chini cho'onajeju Repaũ re'oja'che cho'okaisi'ere cuhenajeju Cristona'me pa'imanaa'me. ⁵Chũkunata'ni Dios pa'ichejana saũu chini Repaũ aperũmũ chũ'u jo'kasi'e cho'oma'ñe Dios Rekochoji cho'okaiũna Jesure cuasanajeju jmamakarũjẽ'e karama'ñe Diona'me re'oja'che pa'ijachere pojoju cha'ajũ pa'inaa'me. ⁶Jesucristo'te cuasajũ jovo pa'inare,

“¿Jíko ca'nirũ chũto tũacojñoja'ñe chũ'u? ¿Pãaja'ñe?”, chiiũ cuasachej'e peomũ. “Repauũ masi cuasaju chekũnani pãire ña oiju re'oja'che cho'o-kaiju paũ”, chiiju cuasache'me re'oja'che.

7 Rũa re'oja'che pa'isinaa'me mũsanũkona. ¿Neepi cho'orena Jesús pa'iche kũachũ'o Dios chũ'o ũcuarepa i'kache cho'osinata'ni jo'kasore mũsanũkona? 8 Mũsanũkonare chẽa paaku Dios chũ'usi'ema'mũ jã'a, Repau chũ'o ũcuarepare pãipi jo'kasoa'ju chini i'kache. 9 Ija'che i'kanaa'me pãi: “Pã saũca'rerũ jmaca'rerũji harinaca'repũ ũjaca'repũna maña ja'meru peore repaca'repũ kosa na'a ũjaca'repũ saũmũ”, chiime. Ũcuachi'a chekũmũ pãiu te'eũji jorechũ'ore che'choku pani chekũnare pã jainũkore cacũ'omũ. 10 Maire Paakũji cho'okaiũna mũsanũkona masi cuasajache masimũ chũ'u. Jã'ata'ni pã mũsanũkonani cacũ'oũu chini jorechũ'o che'choju ku'inare ũcuanũkore cu'ache ti'jñeñe chũ'ũja'mũ Dios, repaña cu'ache cho'ochẽ ro'i.

11 Asarepajũ'u, chũ'u majapãijana. Chũ'u chura jĩkomu chã'tiro pa'lica'ni-rũ chũto tũacojñoñe chũ'vama'kũa'mũ. Chũ'upi chuta'a Jesure cuasanani, “Jĩko ca'nirũ chũto tũacojñojũ'u”, chiiũ chũ'vakũ pa'ito judiõpã chũ're cu'ache cho'oũu chiimanera'ame. Ũcuachi'a chũ'upi, “Jĩko ca'nirũ chũto tũacojñojũ'u”, chiiũ chũ'vato repaña judiõpã Jesucristo kurususẽ'verona jũni ro'ikaisi'e kũache asa pe'rumanera'ame. 12 iRepaña jorena jĩko ca'ni-rũ chũto tũacojñoñe'te chũ'ũju mũsanũkonare cacũ'oju ku'ina ũcuanapi meñe teana chũto ru'tesoa'ju!

13 Asarepajũ'u, chũ'u majapãijana. Dios mũsanũkonare uache'te re'oja'-chere cho'omasia'ju chini chẽa paamũ. Jã'ajekũna jũvoma'ñe cu'ache'te ũcuauache cho'oju pa'ima'ñe sãĩñechi'a oiju re'oja'chere cho'okaiju pa'i-jũ'u. 14 Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e jã'are ija'che kũamũ:

Mũsanũkona meñe oicheja'che chekũnare oiju pa'ijũ'u, chiiimũ. Jã'aja'ñe cho'ona Dios chũ'ũñe cheke peore cho'ome. 15 Ñarepaju pa'ijũ'u; mũsanũkonapi sãĩñechi'a ke'reju cavache'te ũhasoma'ñe ũcua cavaju pani sãĩñechi'a cho'oju cacũ'osoju pa'ijanaa'me.

Maire cho'ouache cho'oma'ñe Dios Rekocho chũ'ũñechi'a cho'ochẽ'te kũamũ

16 Jã'ajekũna mũsanũkonare chũ'vamũ chũ'u ie: Dios Rekocho chũ'ũñechi'a cho'oju pa'ijũ'u. Jã'aja'ñe cho'oni mũsanũkonare cho'ouache cu'a ũcuauache cho'oju pa'imanejanaa'me mũsanũkona. 17 Dios Rekocho re'oja'checi'a Chũ'ũrekochojekũ cu'ache cho'ochẽ ũsemũ maire. Mai rekoñoã ũcuaja'che cu'arekoñoãjekũ cu'achechi'a cho'ora chiiũ Dios Rekocho chũ'ũñe re'oja'che cho'ocuhemũ. Pã te'eka'chapana sãĩñechi'a cavacheja'che cho'omũ maire rekoñoã cu'ana'me re'oja'che. Jã'ajekũna mai cho'oũu chiiche re'oja'che koka peoju cho'ovesũnaa'me mai. 18 Jã'ata'ni

maipi Dios Rekochoji cho'okaiuna Reparekocho chũ'ũñe'te cho'ojũ pa'ito Repau aperũmũ chũ'u jo'kasi'e cho'oche chiima'mũ maire.

19 Mai rekoñoã cu'ache cho'oũache masime mai. Ija'chea'me: Rẽjoromi peonare ja'me kãĩñe, ũcuachi'a ĩjũpãĩ peonare ja'me kãĩñe, cu'are cuasa-jũ cu'ache cho'oche. 20 Cheke rupũ tũosiva'nare pojoche, chai cho'oche, sãĩñechi'a cuhejũ cavache, chekũna paamajĩaruã tua paaũache cuasache, na'mi pe'ruche, chekũnare na'a rũa masiũache, sãĩñechi'a ke'rejũ ja'me pa'ima'ñe, te'ekuanuchi'a pa'iche. 21 Chekũnare pojojũ pa'ima'ñe, cono jũ'ijũ ãũ ruarepa ãijũ cu'ache cho'ochena'me cheke rũa si'ache. Mũsanũkonare jã'aja'ñe cho'ojũ pa'imanea'jũ chini jo'e i'kamũ chũ'u. Jã'aja'ñe cho'ojũ pa'ina Dios pa'icheja saimanejanaa'me.

22-23 Jã'ata'ni Dios Rekochoji cho'okaiuna ija'che cho'omasime mai: Pãĩ oiche, pojojũ pa'iche, cavama'ñe pa'iche, pojojũ cha'ache, re'oja'che cho'okaiche, ĩsema'ñe ĩsiche, ũcuarepa cho'oche, pe'kerũ pa'ichena'me cu'ache cho'oche jũvomasiche. Jã'aja'ñe cho'ona re'oja'che cho'onaa'me. Jã'aja'ñe cho'oche Dios aperũmũ chũ'u jo'kasi'e te'emakarũjẽ'e ĩseche peomũ. 24 Mai Jesucristo neena maire cu'ache cho'oũache jũvoju ũha-sosinajejũ cho'omanaa'me chura. 25 Chura Dios Rekochoji ja'me pa'iu cho'okaiuna Reparekocho chũ'ũñechi'a cho'ojũ paũu mai.

26 Maipi meñe, “Rũa masinaa'me chũkũna”, chiijũ pojomaneũ. Ũcuachi'a chekũnani cuhejũ cu'ache i'kajũ te'ekuanuchi'a pa'imaneũ mai.

Sãĩñechi'a cho'okaijũ pa'iche'te kũamũ

6 1 Asarepajũ'u, chũ'u majapãijana. Mũsanũkonare ja'me pa'ikũ Diore cuasakũji te'eu cu'ache cho'oche ñani mũsanũkonapi Diore masi cuasanapi pe'kerũ i'kajũ chũ'vajũ'u repau'te jo'e cho'omanea'kũ. Jã'ata'ni ñarepajũ pa'ijũ'u; chekũrũmũ repau cu'ache cho'oche'te ñato mũsanũkonani ũcuaja'che cho'oũakũ. 2 Mũsanũkonare pa'ivesache pa'irũmũ sãĩñechi'a re'oja'che cho'okaijũ pani Cristo chũ'ũñe'te jachama'ñe cho'ojũ pa'ijanaa'me mũsanũkona.

3 Pãiu ũcuauũakũji vesũkũta'ni meñe, “Rũa masikũ'mũ chũ'u”, chiijũ cuasakũ ũcuauũji meñe joremũ. 4 Mũsanũkona ũcuauũko te'enachi'a pa'iche'te meñe cuasajũ'u masiũu chini. Jã'ata'ni mũsanũkonapi re'oja'che pani chekũna pa'iche'te ña, “Jã'anare na'a re'okũ'mũ chũ'u”, chiijũ cuasama'ñe mũsanũkona pa'ichechi'a cuasajũ pojojũ'u. 5 Diopi maini pa'iche'te si'ache jo'kaũna cho'omajĩaruã si'acairo cho'ojũ pa'iche pa'imũ maire.

6 Dios chũ'o che'chocojĩonapi mũsanũkonare che'chokũ'te kuirajũ si'ache ĩsijũ pa'ijũ'u, repau chiiche.

7 Tĩĩne cuasamanejũ'u mũsanũkona. Dios peore ñakũjekũ pãĩ ũcuauũko cho'oche ro'iche chũ'ũkũ'mũ. Pãĩ ũcuauũana Repau'te joreũu chiito cu'amũ, peore masikũna. 8 Pãiu ũcuauũakũji repau'te cho'oũache'te cu'are

ũcuache'te pojokũ cho'okũ pani Diopi chũ'ũna cho'osoja'mũ, repaũ cu'ache cho'osi'e ro'i. Dios Rekocho chũ'ũne'te pojokũ cho'okũ pa'ikũ-ta'ni Dios pa'ichejana ai sani si'arũmũ re'oja'che pa'ija'mũ. ⁹Re'oja'che cho'oche cho'o ca'nasoma'ũe cho'ojũ paũu mai. Maipi cuhasoma'ũe ũcua cho'ojũ pani mai re'oja'che cho'osi'e ro'i koojanaa'me, Diopi Repaũ'te uarũmũna ïsikũna. ¹⁰Jã'ajekũna maire cho'ore'orũmũna pãire ũcuaukore oijũ si'arũmũ re'oja'che cho'okaijũ paũu mai. Jã'aja'ũe cho'ojũ mai majapãijanani Jesure cuasanani na'a rũa re'oja'che cho'okaijũ paũu.

Cuhacho chũ'vakũ chũ'o saosi'ea'me

¹¹Ñajũ'u imajña chũ'u tochasimajña chũ'u jũtũpi rũa ujamajñapi mũ-sanũkonare tocha saochẽ. Inũkorũ chũ'urepaũji ija'ova tocha pi'nimũ. ¹²Repana mũsanũkonare jĩko ca'nirũ chũto tũacojñoa'jũ chini chũ'ũna Jesucristo'te kurususẽ'verona jũni ro'ikaisi'kũre cuasanata'ni pãipi repañarechi'a chiapũ chini cho'onajejũ jã'aja'ũe cho'ome, pãire cu'ache i'kacojño maneũ chini. ¹³Jã'ata'ni repaña jĩko ca'nirũ chũto tũacojño-sina Dios aperũmũ chũ'u jo'kasi'e peore masi cho'omanaa'me. Repaña chũ'ũne'te mũsanũkonapi asa cho'ojũna chekũnapi asa ũcuauanani pojoa'jũ chini jã'aja'ũe chũ'ũme repaña. ¹⁴Chũ'ũta'ni pãipi chũ'ũni pojoa'jũ chini cho'oma'kũa'mũ. Jã'aja'ũe cho'oma'ũe Maire Paakũ Jesucristo mai cu'are ro'ikaiũ kurususẽ'verona jẽ'jocojño jũni ro'ikaisi'ere pojokũ kũakũ pasa chiikũ'mũ chũ'u. Jã'achi'a cuasakũ Repaũ'te cuasamana cho'ocheja'che cho'ocuhemũ chũ'u. Jã'ajekũna repaña chũ'ure cuhenaa'me, repaña pa'icheja'che pa'imaũna. ¹⁵Diopi ñato pãi jĩko ca'nirũ chũto tũacojño-sinana'me cho'omanesina re'onama'me. Repaũ Rekochoji cho'okakũna repaña rekoñoã re'ojarekoñoã care'vacojñosinaa'me re'ona, Repaũji ñato. ¹⁶Jã'aja'ũe pa'iche asa chẽa pa'inare Diopi oiũ re'oja'che pa'iche ïsia'kũ, Repaũ neena ũcuarepa pa'inare ũcuaukore.

¹⁷Pãi chũ'ure jo'e na'a rũa pa'icu'ache ke'remanea'jũ, Jesucristo pa'i-che'te chũ'vakũ chũ'u ca'nivũ asi cho'ocojño ja'jusimajña rũa paakũ'te.

¹⁸Chũ'u majapãijana, Maire Paakũ Jesucristoji oiũ rekoñoãna re'oja'-che cho'okaiũ paau mũsanũkonare. Jã'aja'ũe paau.

Pablo

San Pablo Efeso

vũ'ejoopo pa'inare chũ'o tocha saosi'ea'me

Chũ'o saosi'ea'me

1 ¹ Chũ'u, Pablo, Diopi chũ'uuna Repau chũ'ore chũ'vaa'ku chini Jesu-cristo saocojñosi'kua'mu. Jã'aja'ñe pa'ikũji ija'ova utija'ova tocha saomu chũ'u musanukonare Efeso vũ'ejoopo pa'inare Dios neenare Jesucristo'te cuhama'ñe cuasanare. ² Mai Ja'ku Dios Maire Paaku Jesu-cristona'me musanukona rekoñoãna re'oja'che pa'iche'te cho'okaijuna re'oja'che pa'ijã'u.

Dios maire Jesucristo neenajejuna re'oja'che cho'okaimu

³ Dios maire Jesucristo neenajejuna mai rekoñoã si'ache re'oja'che cho'okaimu Repau pa'icheja saijanajejuna. Jã'ajekuna Maire Paaku Jesu-cristo Puka'kure Diore pojoju, “Re'orepamu”, chiñu mai. ⁴ Chuta'a cheja cho'omarumuna chẽasi'kua'mu Dios maire, na'a pa'isirumuna maipi Jesuni jovo Repau neenajeju Ũcuau ñaku'te re'oja'che cho'ojũ paapu chini. ⁵ Maini oiũ apereparumu chuta'a mai peorumu maipi Repau chĩi paapu chini chẽa jo'kaasomu Dios, Jesucristo cho'okaijachejekuna. Dios maire cho'ora chiisi'e ũcuarepa cho'osi'kua'mu Repau, Repauni cho'ouakuna. ⁶ Repau maire re'oja'che cho'okaiche'te maipi ña pojoju Repauni re'oja'che i'kaa'ju chini jã'aja'ñe cho'osi'kua'mu Dios. Maire Jesús neenare rua re'oja'che cho'okaimu Repau Jesure rua chiikujeku. ⁷ Dios maire oiũ rua re'oja'che cho'okaisi'kua'mu Jesucristo neena paapu chini. Jesucristo maire Repau chiepi jũni ro'ikaisi'jekuna Repau neenajejuna Dios maire, “Cu'ache cho'osi'e ro'iche peomu inare”, chijia'mu. Jã'ajekuna mai cu'ache cho'osi'e jo'e cuasama'mu Dios. ⁸ Ũcuachi'a maipi Repau pa'iche'te karama'ñe masiju maire Repau cho'okaiche'te masia'ju chini maini oiũ rua re'oja'che cho'okaisi'kua'mu Dios. ⁹ Repau aperumu, “Jã'aja'ñe cho'o-

ja'mu chu'u", chiisi'e Jesucristo irumu cho'osi'e churana maipi masia'ju chini te'erūhiñe peore kuamu Repau aperumu kuamanesi'e. ¹⁰ Repau chiisirumu tī'ato cheja pa'inare cho'ora chini cuasasi'e peore cho'o pi-nija'mu Dios. Reparumu cūnaumu pa'inana'me cheja pa'ina ūcuauko Jesucristo neenachi'a pa'iju karama'ñe re'oja'chechi'a ja'me paapu chini cho'oja'mu Repau.

¹¹ Maire Jesucristo'te cuasanare aperumuna chēasi'kujeku irumu soisi'-kua'mu Repau maire, Repau neena paapu chini. Si'arumu si'ache cho'omu Dios Repau chiicheji ūcuarepa ti'jñea'ku chini. ¹² Chukuna'te judiōpāi Jesucristo'te charo cuasaju jovosinani chēasi'kua'mu Dios, chukanapi re'oja'che pa'ijuna pāipi ña Repauni re'oja'che cutua'ju chini. ¹³ Mūsanukona ūcuachi'a Dios chu'orepa asasirumu, "Repauni cuasaju jovoru Dios mūsanukona rekoñō re'ojarekoñō care'vakaija'mu", chiiche'te asa chēa Jesucristo'te jovosinaa'me. Jovorena Dios mūsanukonare Jesucristo neenajejuna Repau Rekocho'te raosi'kua'mu, ja'me pa'iuna Repau cho'-kaisi'ere masia'ju chini, ūcuachi'a mūsanukonare Jesucristo paache'te masia'ju chini. ¹⁴ Dios Rekochoji ja'me pa'iuna maire Repau re'oja'che cho'ojachere jachama'ñe cuasaju cha'ame mai, chuta'a karache īsirumujatu'ka. Reparumu tī'auna Repau'te si'ache re'oja'che cho'okaiku'te pojoju re'oja'che i'kajanaa'me mai.

Pablo Dioni sēekaimu repanapi re'oja'che pa'imasia'ju chini

¹⁵ Jā'ajekuna mūsanukonapi Maire Paaku'te Jesure cuasaju Dios neenare ūcuaukore oijuna jā'are asasirumupi vna, ¹⁶ Diore sēni si'arumu, "Re'orepamu", chiiu pa'imū chu'u mūsanukonani sēekaiu. ¹⁷ Mai Ja'kure Diore si'arumu ija'che sēekaiu pa'imū chu'u mūsanukonare, Maire Paaku'te Jesucristo'te Paaku'te, Peore Masiku'te: "Ja'ku, mu'u Rekocho'te chū'ujū'u, repanani che'choyna cuasamasiju mu'u pa'iche'te na'a raa masia'ju", chiimu chu'u Repau'te. ¹⁸ Ūcuachi'a Repauji mūsanukona rekoñōna che'chokuna Repau re'oja'che cho'okasa chini soisi'ere masiju pojoju cha'aa'ju chini Diore sēekaimu chu'u mūsanukonare. Re'oja'che si'ache karama'ñe īsija'mu Repau mūsanukonare Repau neenare. ¹⁹ Ūcuachi'a maire Repau'te cuasanare Repau'chi'a peore masiku cho'okaiche'te asa masia'ju chini Diore sēekaimu chu'u mūsanukonare. Peore Masiujeku, ²⁰ Cristo'te, jūniso tācojñosi'kure vaso eto Repau pa'ichejana cūnaumuna mna Repau ūjajūtu cakā'kore űu'iu ja'me chū'ua'ku chini jo'kaasomu. Jā'aja'ñe peore Cho'omasikujeku maire ūcuaja'che Repau masicheji raa cho'okaimu.

²¹ Diopi chū'ūna chekunare ūcuaukore chū'uku'mu Cristo. Raa masinajē'e na'a raa masimu Repau. Aijeku ángel chū'unare chū'uku'mu. Ūcuachi'a pāi chū'unana'me vati chū'ūna ūcuauko Repau ūsema'ñechi'a

cho'onaa'me. Chura pa'inare chũ'unana'me na'a pa'isirummu pa'ijanare ũcuanukore repa cho'oñu chiiche'te ũseuato ũseku'mu Repa. ²²⁻²³Diopi jo'kauna peore Cristo neea'me. Aijeku Peore Masiku Repa cho'ora chii-che peore cho'oku Repa'te cuasanare ũcuanukore si'achejñaruã pa'inare re'oja'che cho'okaiu paaku'mu Repa. Mai Repa'te cuasana kueñe pa'inajeju Repa ca'nivujajñe pa'inaa'me. Repa'ta'ni maire Repa neenare chũ'ukujeku mai rekochoja'che pa'iku'mu. Pãiu'te rekochona'me ca'nivu paato karama'mu repa'te. Repa Cristo peore Masiujeku, peore Paaku, si'achejña pa'iu si'ache cho'oku'mu. Jã'ajekuna maire Repa neenare pa'imasische karama'mu, Repa'ji cho'okaiuna.

Dios maire oiũ chẽa paamu

2 ¹Aperumu musanukonapi cu'achechi'a cho'oñu chijuna cuheku sėjosi'kua'mu Dios. Repa'ji ñato jūnisosinaja'ñe pa'isinaa'me musanukona. ²Reparumu musanukona Diore cuasamanajeju cu'ache cho'ojū Diore cuasamana pa'iche pa'isinaa'me. Vati ai paana pa'isinaa'me musanukona. Repa vati ai Diore jachanare chũ'uku'mu. ³Mai ũcuanuko Diore jachana pa'isinaa'me aperumu. Si'ache cu'ache maire cho'ouache cho'ojū mai cuasache cu'a ũcuauache vajuchuache cho'osinaa'me mai. Jã'ajekuna Dios chekunare pã cu'ache cho'onare pe'rukũ sėjoku maire ja'me sėjosi'kua'mu. ⁴Jã'ata'ni Pã Oi Aijeku maire rua chiikujeku Dios ⁵maire cu'are cho'ojū rekoñoã jūnisosinaja'ñe pa'inareta'ni chẽa paaku mai rekoñoã vajuche ĩsisi'kua'mu Repa. Maini oiũ peore Masiujeku Jesucristo'te vasosi'kupi ũcuachi'a mai rekoñoã re'ojarekoñoã care'vakaisi'kua'mu Repa, re'oja'che paapu chini. ⁶Repa Dios maire Jesucristo neenajejuna Repa'te vasosi'epi mai rekoñoã vajuche'te ĩsi Repa'te kueñe pa'iche jo'kasi'kua'mu. ⁷Jesucristo neenajejuna rua re'oja'che cho'okaiku'mu Dios maire, na'a pa'isirumuna pãipi ña ĩja'che i'kaa'ju chini: “Dios Pã Oi Aijeku Repa neenare si'ache re'oja'che cho'okaimu”, chijū masial'ju chini. ⁸Dios maire Repa'te cuasanare oiũ mai rekoñoã re'ojarekoñoã care'vakaisi'kua'mu re'oja'che paapu chini. Mai rekoñoã meñe care'vavesume mai. Diota'ni Masikujeku maire rupũ cho'okaisi'kua'mu. ⁹Maipi, “Chukuna rua pa'imasinnaa'me”, chiimaneal'ju chini mai rekoñoã meñe care'vamasiche jo'kamanesi'kua'mu Dios maire. ¹⁰Diopi cho'ouna pa'inaa'me mai. Maire Jesucristo neenare soisi'kua'mu Repa, re'oja'che cho'ojū aperumu Repa maire jo'kasi'ere cho'ojū paapu chini.

Jesucristoji cho'okaiuna re'oja'che ja'me pa'ire'omu maire

¹¹Jã'ajekuna musanukona judío peona aineesina iere cuasajũ'u: Judíopã, “Dios neenajeju jĩkora'muru chã'tiru pa'ical'niru chũto tuacojñosinaa'me chũkuna”, chiime. Musanukonani cuheju, “Dios neena peonajeju jĩ-

kochã'tirũ chũto tũacojñomanesinaa'me ina", chiime repana. Jã'ata'ni jã'aja'ñe cho'оче rupũ pãi cho'оче'me, chekũna pãi ca'nivũã chũtoche. ¹²Aperũmũ musanũkona judío peona Cristoni vesũjũ Repaũ neena pa'i-manesinaa'me. Israelpãi ja'me pa'icu'asi'kua'mũ musanũkonare, repanapi cuhejũna. Ũcuachi'a Dios neena peonajejũ Repaũ, "Cho'okaija'mũ chũ'ũ", chiisi'e koomanejana pa'isinaa'me musanũkona. Dioni vesũjũ Repaũni cuasama'ñe pa'ijũna Repaũ pa'icheja saiche peosi'kua'mũ musanũkonare, cho'okaikũji peokũna. ¹³Jã'ata'ni Jesucristo Repaũ chiepi jũni ro'ikai-si'ejekũna musanũkona Repaũ neena aperũmũ rũa so'o pa'isina Diore kueñe pa'ime chura. ¹⁴Repaũ Cristoji cho'okaisi'ejekũna Ũcuana'me re'oja'che pa'ime mai chura. Mai ũcuachi'a judíopãina'me judío peona ũcuanũko Repaũna'me re'oja'che pa'ijũ sãĩnechi'a re'oja'che ja'me pa'ime. Repaũ cho'okaisi'ejekũna sãĩnechi'a cuhema'me mai chura. Ka'chakuanu pa'isina ũcuate'eũjakuanupũ pa'ime chura.

¹⁵Aperũmũ Dios chũ'ũ jo'kasi'e peore cho'omanesinare ro'iche pa'isi'kua'mũ, jachache ro'i. Chura jã'aja'ñe pa'ima'mũ maire, Dios chũ'ũñe jachanareta'ni Cristo jũni ro'ikaisi'ejekũna. Aperũmũ mai sãĩnechi'a cuhesinaa'me. Chũkũna judíopãi Dios chũ'ũ jo'kasi'e masina musanũkonare judío peonare cuhesinaa'me Dios chũ'ũ jo'kasi'ere vesũjũna. Churata'ni Cristo'te Ũcuate'eũ'te cuasanajejũ majapãija'ñe pa'ime mai. Jã'aja'ñe pa'inajejũ sãĩnechi'a re'oja'che ja'me pa'ime mai. ¹⁶Maipi ũcuate'eũjakuanupũ pa'ijũ ũcuanũko Dioni re'oja'che ja'me paapũ chini mai sãĩnechi'a cuheche'te sējokaĩũ jũni ro'ikaisi'kua'mũ Cristo maire. ¹⁷Repaũ Cristo caje musanũkonare judío peonare so'o pa'isinana'me chũkũna'te judío-pãire, "Diore kueñe pa'ime mai", chiisinare Dios chũ'ore chũ'vasi'kua'mũ Repaũ maipi Diona'me re'oja'che pa'ijũ sãĩnechi'a re'oja'che ja'me paapũ chini. ¹⁸Repaũ cho'okaisi'ejekũna Repaũ Rekocho Ũcuate'erekochoji maini ka'chakuanupũã pa'isinani ũcuanũkore ja'me pa'ĩũ cho'okaiũna mai Ja'kũre Diore kueñe pa'ijũ Repaũ'te sēere'omũ maire.

¹⁹Jã'ajekũna chura musanũkona judío peona Diopi ñato tĩinama'me. Chekũnare Dios neenare majapãija'ñe pa'ime musanũkona chura. Mai ũcuanũko Dios chĩia'me. ²⁰Mai ũcuanũko Dios vũ'e chuta'a cho'o pi'nimavũ'aja'che pa'ime. Dios maire re'oja'che pa'iche che'chokũ vũ'e rũa re'ojavũ'e cho'очеja'che cho'omũ Repaũ maire. Chũkunapi Jesús saosinana'me Repaũ chũ'o kuanapi chũ'vajũna asa chẽa cuasajũ jovosinaa'me musanũkona. Jesucristoji jũni ro'ikakũna chura ũcuanũko Dios neenaa'me mai. ²¹Cristoji cho'okaiũna mai ũcuanũko sãĩnechi'a re'oja'che ja'me pa'ijũ Dios vũ'e chuta'a vẽe pi'nimavũ'ejekũna si'arũmũ na'a rũa re'ojavũ'e vẽeñeja'ñe pa'ime mai. ²²Jesucristoji cho'okaiũna musanũkona judío peona ũcuachi'a Repaũni cuasajũ pa'iche re'oja'chere che'chejũ vũ'e rũa re'ojavũ'e cho'ojũ pa'icheja'che pa'ime. Ũcuachi'a Repaũ Rekochoji

musanukona rekoñoäre ja'me pa'iuna chukunana'me Dios vü'e re'oja-vü'eja'che pa'ime.

Pablo'te judío peonare chü'vaa'kü chini jo'kasi'ea'me

3 ¹Chü'ü, Pablo, musanukonare judío peonare Jesucristo pa'iche chü'vakuna päipi chëa cuaorena päi chëavü'ere pa'imü. ²Dios chü'üni re'oja'che cho'okaiü Repau chü'o musanukonani judío peonani chü'vaa'kü chini jo'kasi'küa'mü. Jä'a asacosome musanukona. ³Chü'üpi chü'vaa'kü chini aperümü kuamanesichü'o churana küasi'küa'mü Dios chü'üre. Chura repachü'o küache jmakaru küaku tochasi'küa'mü chü'ü musanukonare. ⁴Musanukonapi ija'ova'te peore ñani Cristo musanukonare judío peonare cho'okaiche'te aperümü kuamanesi'ere chü'ü masiche'te ña masijanaa'me. ⁵Aperümü pa'isinare irümü mai masiche kuamanesi'küa'mü Dios. Chura Dios Rekocho chükuna'te, Repau neena Jesucristo saosinana'me Repau chü'o küanare küasi'küa'mü, che'choa'jü chini. ⁶Iea'me Repau chura küacuhasi'e: Chura Jesucristo'te cuasache küachü'ore asa chëa judío peona Dios chüia'me judiopäina'me. Chura ücuate'eujakuanupü pa'ijü peore Jesucristo cho'okaiche'te ja'me koojanaa'me.

⁷Musanukonare judío peonani Dios chü'üre Jesucristo'te cuasache küachü'ore si'arümü chü'vakü paau chini jo'kasi'küa'mü. Peore Masiküjekü chü'üpi masi chü'vaa'kü chini cho'okaimü Repau chü'üre. ⁸Chü'üre Repau neenare na'a rüa cu'ache cho'osi'küreta'ni soisi'küa'mü Dios, musanukonare judío peonani Jesucristo Repau neenare karama'ñe re'oja'che cho'okaiche'te chü'vaa'kü chini. ⁹Ücuachi'a chü'üre si'aväjü-päi che'choche jo'kasi'küa'mü Dios, chejana'me repacheja pa'iche peore Cho'osi'kü aperümü cho'ora chiisi'e kuamanesi'ere repanapi masia'jü chini. ¹⁰Jä'aja'ñe cho'osi'küa'mü Repau irümü canapi si'aväjü-päi judiopäina'me judío peona Jesure cuasajü ja'me chi'ijü ücuate'eujakuanupü pa'ijüna ángelena'me vati Repau si'ache peore masiche'te ña masia'jü chini. ¹¹Aperümü Dios Repau cho'ora chiisi'e Jesucristoni Maire Paaküni chü'üna cho'ocuhasi'küa'mü. ¹²Chura Jesucristoji Maire Paaküji cho'okaiüna, “Dios chü'üre pojoja'mü”, chiijü cuasa, vajuchuma'ñe Diore sëere'omu maire Repau'te cuasanare. ¹³Jä'ajeküna chü'ü musanukonani chü'vakü cu'ache cho'ocojñoñe'te cuasajü sumava'na pa'imanejü'ü, chiimü chü'ü. Chü'üpi musanukonani re'oja'che cho'okaiüna pojojü'ü.

Jesucristo maire rüa chiimü

¹⁴Jä'are peore cuasaku ro're ñu'ia mai Ja'küni sëekaimü chü'ü musanukonare. ¹⁵Ücuajü cho'üna si'aväjü-päi cünaümü pa'inana'me cheja pa'ina pa'ime. ¹⁶Mai Ja'küni sëekaimü chü'ü, si'ache peore Paaku Dios, Rekochoji musanukona rekoñoäna cho'okaiüna na'a masi cuasajü cu'a-

che jüvomasijü re'oja'che paapü chini. ¹⁷Cristoji müsänukonare Repau'te cuasanani ja'me pa'iu chü'üküna Repau chiiche cho'ojü paapü chini sêemu chü'u. Ücuachi'a Repauji cho'okaiüna müsänukonapi chekünani si'arümü cuasaju paapü chini sêemu chü'u. ¹⁸Mai Jesús neenapi Repau maire chiiche'te ücuanüko masiü chini sêemu chü'u. Repau maire cuasaku rüa oiü re'oja'che paamü. ¹⁹Cristo maire oiche'te na'a rüa masia'jü chini sêekaimü chü'u. Jã'ata'ni ruarepajeküna peore masicu'amü maire. Diopi re'oja'chechi'a Pa'iküji müsänukonani re'oja'che cho'okaiüna Repau pa'icheja'che re'oja'che pa'imasia'jü chini sêemu chü'u.

²⁰Dios pã ücuanükore pojocojñokü paau. Repau mai rekoñoã care'-vakaikü'mü. Peore Masiküjekü si'ache re'oja'che cho'okaimasimü maire. Mai sêeñe cho'okaiü sêema'ñejê'e cho'okaimü. Mai sêñü chiiche na'a cajejaiche cho'okaiü mai sêecuasama'ñejê'e si'ache peore re'oja'che cho'okaimü Repau. ²¹Jã'ajeküna Jesucristo maire cho'okaiküjeküna mai Repau'te cuasana Dioni si'arümü cuhama'ñe pojojü paü. Jã'aja'ñe paau.

Dios Rekochoji cho'okaiüna re'oja'che ja'me pa'iche'te küamü

4 ¹Dios maire si'ache re'oja'che cho'okaikü'mü. Jã'ajeküna chü'u Repau chü'uñe cho'okaiküjekü pã chëavü'ere pa'iküji müsänukonare iere rüa chü'vamü: Dios soicojñosinaa'me müsänukona. Jã'ajeküna Dios soicojñosina pa'iche pa'ijü'u. ²“Masinaa'me chüküna”, chiima'ñe pe'kerü pa'ijü na'mi pe'ruma'ñe müsänukonare ja'me pa'ina cu'ache cho'osi'e cuasama'ñe re'oja'che pa'ijü sãñechi'a cuasajü'u. ³Müsänukona cava-mairo pa'ijü re'oja'che pa'iche ühasoma'ñe Dios Rekochoji cho'okaiüna peore cho'ore'ochetu'ka cho'ojü si'arümü re'oja'che ja'me pa'ijü'u. ⁴Mai ücuanüko Jesucristo'te Ücuate'eu'te cuasanajëü Repau ca'nivüja'ñe pa'ijü ücuate'ëüjakuanupü'me. Dios Rekocho maire ücuanükore ja'me pa'imü. Dios maire ücuanükore soisi'küa'mü Repau pa'ichejana sara chini. Jã'are cha'ame mai ücuanüko. ⁵Jesús maire ücuanükore Paakü'mü. Mai ücuanüko Ücuate'eu'te cuasanaa'me. Mai ücuanüko Jesuni cuasaju okorocojñosinaa'me. ⁶Dios maire ücuanükore Paakü'mü. Mai ücuanüko Ja'küa'mü Repau. Maire ücuanükore chü'ükü Repau'te cho'okaimasiche'te jo'kamü. Ücuanükore maire ja'me pa'imü Repau.

⁷Jã'ata'ni cho'omasiche ücuanüko si'acairo koosinaa'me mai, Jesucristo ïsira chiisi'e. ⁸Jã'ajeküna Dios chü'o aperümü tocha jo'kasi'e ija'che küamü:

Vati chëa paasinare tüa cünaumüna müni re'oja'chere repanare jo'kasi'küa'mü Repau,

chiimü. ⁹“Müisi'küa'mü” chini, ¿je'se chiiku? Ija'che chiimü: “Müisi'küa'mü” chini “Charo chejana cajesi'küa'mü” chiimü. ¹⁰Cheja cajesi'küpi cünaumü jä'acho'jena müisi'küa'mü, Dios pa'ichejare pa'iu peore chü'üra chini. ¹¹Ücuajü maire ücuanükore cho'omasiche si'acairo jo'kasi'küa'mü

Repauni cho'okaiju paapu chini. Chukuna'te te'enare paire Dios chu'ore aperumu kuanesichu'ore ku'iju chu'vaa'ju chini saosi'kua'mu Repau. Chekunare Dios chu'o kuakaina paapu chini jo'kasi'kua'mu. Chekunare Repauni cuasaaj'u chini chu'vache'te jo'kasi'kua'mu. Chekunare Repau'te cuasanani kuiraju paapu chini jo'kasi'kua'mu. Chekunare Repau'te cuasana're che'choche'te jo'kasi'kua'mu. ¹²Jā'aja'ñe cho'osi'kua'mu Cristo, maipi ũcuanuko Repau neenapi Repau ca'nivuja'ñe pa'iju ũcuate'eujakuanup'u pa'iju Repauni cho'okaiju na'a rua masi cuasaju sāiñechi'a re'oja'che cho'okaiju re'oja'che paapu chini. ¹³Mai ũcuanuko Dios Mamakuni ũcuate'e'u'te cuasaju jā'aja'ñe cho'oj'u Repau pa'iche'te masiju si'arumu na'a rua re'oja'che pa'iju Repau chiiche cho'oj'u pa'ijanaa'me. ũcuachi'a Dios pa'ichejana sani Repau Cristo pa'icheja'che karama'ñe re'oja'che pa'ijanaa'me mai.

¹⁴Maipi sāiñechi'a re'oja'che cho'okani chiiva'na vesucheja'che vesuma'ñe pāi jorena ũcuauana rani chekere che'choto tuta saoma'ñeja'ñe repauna che'choche asa chēamanejanaa'me. ũcuarepare Dios chu'o jo'kasoma'ñe cuasaju tiiñe pa'ina chu'o asa chēamanejanaa'me mai. ¹⁵Dios chu'o ũcuarepare asa chēa pa'iju chekunare oiju si'arumu na'a rua re'oja'che pa'iju Maire Paaku Cristo chiiche si'ache cho'oj'u pa'ijanaa'me mai. Repau Cristo Maire Paaku mai rekochoja'che pa'iku'mu. ¹⁶Mai ũcuanuko Repauji cho'okaiuna Repau ca'nivuja'ñe pa'inajeju ũcuate'eujakuanup'u pa'iju sāiñechi'a cuasaju mai cho'omasicheji re'oja'che cho'okaiju pāi ca'nivu aineeñeja'ñe si'arumu na'a rua re'oja'che pa'ime.

Cristo'te cuasana mama pa'iche'te kuumu

¹⁷Maire Paakuji chū'ukuna cu'ache cho'oma'ñe paapu chini kuumu chu'u musanukonare. ũcuamakarū Diore cuasamana pa'icheja'che pa'ijū'u. Repauna rekoñoā peoche cuasaju peoche pa'inaa'me repauna. ¹⁸Chija'iuna ñacu'acheja'che asavesume repauna. Asacuhejuna Dios chu'o asoma'mu repanare. Jā'ajekuna Diore cuasamapu pa'ivesume repauna. ¹⁹Asacuheju ũcuauache cu'ache cho'oj'u juvoma'ñe si'ache tiiñe cho'onaa'me repauna.

²⁰Musanukona Jesucristo'te apescuasarumu jā'aja'ñe pa'iche che'chemanesinaa'me. Jā'aja'ñema'mu Repau neena pa'iche. ²¹Pa'iche ũcuarepare Jesús pa'iche asa Repau neena pa'iche che'chesinacosome musanukona. ²²Jā'ajekuna aperumu musanukona pa'iju cho'osi'ej'a'che cho'omanejū'u. Reparumu musanukona pojoñu chini si'arumu na'a rua cu'ache cho'oj'u peoche cho'oj'u pa'isinaa'me. ²³Chura musanukonare mamarekoñoāre paajuna re'oja'chere cuasache pa'imū. ²⁴Mamakāa saño sachacheja'che mama pa'ijū'u. Pa'iche mamare jo'kasi'kua'mu Dios musanukonare, Repau neenajeju Repau pa'icheja'che re'oja'che pa'iju ũcuarepa cho'oa'ju chini.

²⁵Jā'ajekuna ũcuamakarū jorechu'o i'kajū'u. Chekunare i'kani ũcuarepare i'kajū'u. ũcuanuko Jesús neenajeju ũcuate'eujakuanup'u pa'iju

majapāijanaa'me mai. ²⁶Teakuna cu'ache cho'omanejũ'u. Pe'rusi'e ũcuau-mucuse cavesũsojũ'u. ²⁷Vatire cu'ache chũ'uñe jo'kamanejũ'u. ²⁸Ñaaneena ñaañe jo'kaso cho'оче'te cho'oju pa'ijũ'u. Cho'оче'te cho'oju kuri koo chũova'na pa'iva'nare cho'okaire'оче paajũ'u.

²⁹Cu'ache i'kama'ñe re'oja'chechi'a i'kajũ'u, musanukona i'kache'te pāipi asa vajũ na'a re'oja'che paapu chini. ³⁰Cu'ache cho'omairo pa'ijũ'u, Dios Rekochoji Sumarekocho pa'imanea'ku chini. Repaaji ja'me pa'ina Repau pa'icheja saijache masime mai.

³¹Cu'ache cuasache'te ũhasojũ'u, teachena'me pe'ruju rua i'kache, chekunare cu'ache cutuchena'me chekunare si'ache cu'ache cho'оче peore. ³²Sāiñechi'a oiju re'oja'che cho'oju pa'ijũ'u. Dios musanukonare Cristo neenajejuna cu'ache cho'osi'e cuasama'ñeja'ñe musanukonare ja'me pa'ina cu'ache cho'osi'e cuasamanejũ'u.

Dios neena pa'iche'me

5 ¹Puka'kupi mamakuni oiuna puka'ku pa'iche'te mamaku ñaku che'checheja'che Maja'ku Dios pa'iche'te che'cheju pa'ijũ'u musanukona. ²Chekunare oiju pa'ijũ'u Cristo maire oicheja'che. Maini oiu Diopi pojoa'ku chini mai cu'ache cho'osi'e ro'i jūni ro'ikaisi'kua'mu Repau.

³Umupāi, murũjo peonare umuneema'ñe pa'ijũ'u. Romi ũcuaja'che muũju peonare umuneema'ñe pa'ijũ'u. Cheke cu'a ũcuauache vajuchuache cho'oma'ñe pa'ijũ'u. Ŭcuachi'a chekuna nee tua paauache ñamanejũ'u. Jā'aja'ñema'mu Dios neena pa'iche. Jā'ajekuna peore jā'aja'ñe cho'оче cutuma'ñe pa'ijũ'u. ⁴Chu'o cu'achena'me vē'vechu'o vajuchuache i'kama'ñe pa'ijũ'u. Dios neena pa'ichema'mu jā'a. Jā'aja'ñe i'kama'ñe pa'iju Dioni pojoju si'arumu, “Re'orepamu, Ja'ku”, chiiju pa'ijũ'u. ⁵Ŭcuare ie masime musanukona: Cu'ache cho'ona Jesús paamanajeju Dios pa'icheja saima'me. Umupāi repaana rũjo peonare romineenana'me romi repaana ũju peonare umuneenana'me cheke cu'a ũcuauache vajuchuache cho'ona Dios pa'icheja saima'me. Ŭcuachi'a chekuna paache ña tua paauache cuasana pōsechi'a cuasaju Diore cuasama'me. Jā'ajekuna tōosiva'nani cuasaju pojocheja'che cuasanajejuna Dios pa'icheja saicu'amũ repanare. ⁶Jā'ajekuna pāipi musanukonani, “Cho'ore'omu jā'a”, chiito jachajũ'u. Dios jā'aja'ñe cu'ache cho'onare ñani pe'rukũ cu'ache cho'osi'e ro'iche chũ'mu, Repau chũ'uñe jachanajejuna. ⁷Jā'ajekuna musanukona repaana pa'iche ña chēamanejũ'u.

⁸Aperumu musanukona Dios pa'iche'te vesuju chijachejaja'che cu'ache cho'oju pa'isinaa'me. Jā'ata'ni musanukona chura Maire Paakuni cuasaju miañeja'ñe re'oja'che pa'ime. Jā'ajekuna miañeja'ñe re'oja'chere cho'oju pa'ijũ'u. ⁹Jesuni cuasaju miañeja'ñe pa'iche ija'chea'me: Si'ache re'oja'che cho'ochena'me Dios chũ'uñe cho'ochena'me ũcuarepa cho'оче. ¹⁰Maire

Paaku chiiche'te che'che cho'ojũ pa'ijũ'u Repaũji pojoa'ku. ¹¹ Chijachejaja'che pa'ina peoche cho'oche ja'me cho'oma'ñe pa'ijũ repaana cho'oche ñani, "Cu'ache'te cho'ome musanukona", chiijũ'u, repaana cho'oche'te masia'ju. ¹² Repaana rope'e cho'oche i'kavajuchũache'me. ¹³ Jã'ata'ni musanukonapi i'kato miañe peore ñoñeja'ñe repaana cu'ache cho'oche cuasoja'mũ repa-nare. Chekũrũmũ repaana cu'ache cho'oche'te cuasani ũhaso miañeja'ñe re'oja'che pa'ijanaa'me. ¹⁴ Jã'ajekũna Dios chũ'o tochasie ija'che kuamũ:

Vũijũ'u mũ'u, kãnisosi'kuja'che pa'iku.

Cristoni cuasa vajũjũ'u, mũ'ũni miañeja'ñere re'oja'che pa'iche'te ñsia'ku, chiimũ.

¹⁵ Jã'ajekũna ñamema'ñe si'arũmũ re'oja'che cho'ojũ pa'ijũ'u. Pa'ive-sũna pa'icheja'che pa'imanejũ'u; pa'imasina pa'iche pa'ijũ'u. ¹⁶ Irũmũ rũa cu'ache cho'ome pã. Jã'ajekũna musanukonapi Dios chiiche'te si'a-rũmũ cho'ojũ pa'ijũ'u. ¹⁷ Masi cuasamana cho'ocheja'che cho'omanejũ'u. Maire Paaku chiiche'te asa chẽa cho'ojũ pa'ijũ'u. ¹⁸ Conore ũku jũ'ijũ pojomanejũ'u. Dios Rekochoji paaku cho'okaiũna re'oja'chere cho'ojũ pojojũ'u. Dios Rekochoji musanukonani paato pojojũ pa'ijanaa'me musa-nukona. Conore jũ'ijũ pani cu'ache cho'oche'te jũvovesũjũ musanukona rekoñoã cacu'asojanaa'me. ¹⁹ Dioni pojojũ ujare ujaũ Dios chũ'ore i'kajũ sãĩnechi'a re'oja'che che'chojũ'u. Musanukona rekoñoãpi pojojũ ujaũ'u, Maire Paakũji asa pojoa'ku. ²⁰ Musanukonani ũcuauache ti'jũeto mai Ja'kũre Diore si'arũmũ, "Re'orepamũ", chiijũ pa'ijũ'u, Maire Paakũni Jesucristoni cuasajũ.

Ŭjũna'me rũjo re'oja'che pa'iche'te kuamũ

²¹ Musanukona Cristo'te cuasajũ sãĩnechi'a ña, kũkũjũ pa'ijũ'u. ²² Romi, mũũjũpã ña, kũkũjũ pa'ijũ'u Maire Paaku'te vajuchũcheja'che. ²³ Cristo Repaũ neenare chũ'ũñeja'ñe ũjũpi rũjoni chũ'ua'ku chini jo'kasi'kuamũ Dios. Ŭcuachi'a Cristo Repaũ neenare vati toa sani uuche Ŭsekaikũ'mũ, Repaũ ca'nivũja'ñe pa'ijũ ũcuate'eũjakuanupũ pa'inare. ²⁴ Cristo neena repaana Paaku chũ'ũñe'te cho'oto re'omũ. Ŭcuaja'che rũjoromi repaana ũjũpã chũ'ũñe'te peore cho'oto re'omũ.

²⁵ Ŭmũpã, mũũjũjoromi oijũ paajũ'u, Cristo Repaũ neenare oiu jũni ro'ikaisi'eja'che. ²⁶ Mai Repaũ chũ'ore asa chẽa Repaũni jovorena mai cu'are tũnosokakũna rekoñoã re'ojarekoñoã paa'ju chini maini jũni ro'ikaisi'kuamũ Repaũ, maini paara chini. ²⁷ Jã'aja'ñe Cho'osi'kũpi jo'e rani maire Repaũ'te cuasanare sa paaku jmakarũjẽ'e cu'achejẽ'e peonare re'onare carũñoja'mũ Repaũ maire Repaũ neenare. ²⁸ Ŭmũpã musanukona ca'nivũã oijũ kuiracheja'che mũũjũjoromi oijũ kuirajũ pa'ijũ'u. Rũjore oikũ meñe oicheja'che oimũ. ²⁹⁻³⁰ Pã te'eũjẽ'e meñe cuhema'ñe kuirajũ

ãu ãijũ pa'ime. Cristo ũcuaja'che maire Repau'te cuasanare ũcuanũkore ũcuate'eũjakuanupũ pa'ijũ Repau ca'nivũja'ñe pa'inare kuiraku'mũ. ³¹Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e ija'che kuamũ:

Ũmũji romio'te veja pũka'kũpãĩ ja'me pa'isi'e jo'kaso
rũjona'me pani ũcuate'eũja'chea'me Diopi ñato,
chiimũ. ³²Rũa asavesamũ jã'a. Jã'ata'ni Jesucristo Repau'te cuasanare paache'te kuamũ repa tocha jo'kasi'e. Repau neena ũcuanũko Repau ca'nivũ ũcuate'eca'nivũja'ñe pa'ijũ ũcuate'eũjakuanupũ'me. ³³Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e kuache'te kuaku ũcuachi'a chũ'u aperũmũ i'ka-si'ere jo'e i'kara, ũcuare i'kasi'kuta'ni. Ũmũpãĩ, mũrũjoromi oijũ paajũ'u mũsanũkona meñe oicheja'che. Ũcuachi'a romi, mũũjũpãĩ ña, kũkũjũ pa'ijũ'u, chiimũ chũ'u.

Pũka'kũpãina'me mamachĩĩ re'oja'che pa'iche'te kuamũ

6 ¹Chĩĩ, mũja'kũpãĩ chũ'uñe jachama'ñe pa'ijũ'u Maire Paakũni cuasajũ. Jã'aja'ñea'me pa'iche re'oja'che. ²⁻³Diopi chũ'uũna Moisés tocha jo'kasi'e ija'che kuamũ:

Mũja'kũna'me mũja'kore ña, vajũchũjũ pa'ijũ'u. Jã'aja'ñe pani
cheja rũa jeerũmũ pa'ijũ pojojanaa'me,
chiimũ. Repau chũ'uñe cho'onare Repau re'oja'che cho'okaijachere kuaku chũ'uũna charo tochasi'ea'me jã'a. ⁴Mũsanũkona, pũka'kũpãĩ, chĩĩ teache cho'omanejũ'u, pe'rumanea'jũ. Jã'aja'ñe cho'oma'ñe cu'ache pa'iche'te ũsejũ, re'oja'che pa'iche'te che'chojũ jojajũ'u, Maire Paakũni cuasajũ Repau chiiche'te cho'ojũ aineeju paapũ.

Cho'oche cho'okainana'me repanare paana re'oja'che pa'iche'te kuamũ

⁵Cho'oche cho'okaina icheja cheja pa'irũmũ mũsanũkonare paanare ña, vajũchũjũ re'oja'che cho'oũu chini cuasajũ repa chũ'uñe jachama'ñe cho'ojũ pa'ijũ'u, Cristo'te cho'okaicheja'che. ⁶Repanapi pojoa'jũ chini repa ñarũmũchi'a cho'oma'ñe si'arũmũ cho'oche re'oja'che cho'okaijũ pa'ijũ'u, Cristo'te cho'okaina ñamema'ñe pojojũ Dios chiiche cho'okaijũ pa'icheja'che. ⁷Mũsanũkona cho'oche re'oja'che cho'ouache cuasajũ masi cho'ojũ pa'ijũ'u, mũsanũkona Maire Paaku'te cho'okaijũ pa'icheja'che. "Pãichi'a cho'okaimũ chũ'u ie", chiima'ñe, "Dioni cho'okaiũ pa'imũ chũ'u", chijũ cuasajũ rũa masi cho'okaijũ pa'ijũ'u mũsanũkona cho'oche. ⁸Pãĩ chẽa paanana'me chẽa paamana re'oja'che cho'osi'e ro'ire Maire Paakũji repa cho'osinũkorũ pa'iche ũcuanũkore te'enarechi'a re'oja'chere si'a-cairo ñisũna koojache masime mũsanũkona.

⁹Ũcuaja'che mũsanũkona cho'oche chũ'uũna, asarepajũ'u. Re'oja'che cho'ojũ mũsanũkonare cho'oche cho'okainare pe'ruma'ñe chũ'ũjũ pa'ijũ'u.

Iere cavesuma'ñe cuasajũ'u: Cunaumu Pa'iku Maire Paaku musanukonare ũcuanukore Paaku'mu, ainana'me cho'оче cho'okainare. Ũcuanukore ũcuapa'rũava chiiu musanukona cho'osi'e ro'i cho'osinukoru pa'iche re'o-ja'che si'acairo ĩsija'mu Repau.

Diore cuasana vature cavache'te kuamu

¹⁰Asarepajũ'u, chu'u majapãijana. Maire Paakuni cuasaju sêejũ'u, Repau peore masicheji cho'okaiuna koka paaju cacu'ama'ñe pañu chini. ¹¹Sōtao cavapi'raju peore cavakãña sa'checheja'che Dioni rũa sêejũ'u, Ũcuauji cho'okaiuna jorechu'opi musanukonani vatipi cacu'ora chiito koka paaju cacu'ama'ñe pañu chini. ¹²Pãire cavama'me mai. Cunaumu pa'inare cu'ache chũ'unani vati ainani cavanaa'me mai, re'oja'che pañu chini. Repana vati aina chijachejaja'che cu'ache pa'inani pãi paaju chũ'ume. ¹³Jã'ajekuna sōtao cavakãña sa'checheja'che Dioni rũa sêejũ'u, Ũcuauji cho'okaiuna jvomasiju vati musanukonare cu'ache cho'orumu ũcua cacu'ama'ñe pañu chini.

¹⁴Ija'che pa'iju cacu'ama'ñe pa'ijũ'u: Sōtao kãña sa'che ka'raja'imanea'ku chini corejakãña pi'iche tũañeja'ñe Dios chu'o ũcuarepare che'che masijũ'u. Sōtaopãi ã'capũãre asi cho'ocojñoñe'te cuheju cunakãña tũĩñeja'ñe re'oja'chechi'a cho'uju pa'ijũ'u. ¹⁵Sōtaopãi ku'ire'oa'ku chini botakoro ju'iju ku'icheja'che Diore re'oja'che ja'me pa'iche'te kuavajuchuma'ñe kuaju ku'ijũ'u. ¹⁶Ũcuaja'che saõñoã toa pa'ĩñoãre saocojñoñe'te cuheju sōtaopãi tã'tako'ña cãjiñeja'ñe Dioni cuasaju sêejũ pa'ijũ'u, vatipi musanukonani cu'ache cho'oto Diopi tã'takaau chini. ¹⁷Sōtaopãi sũjore asi cho'ocojñoñe'te cuheju cunatuhiroã tuhicheja'che Jesucristo maire jũni ro'ikaisi'ere si'arumu cuasaju pa'ijũ'u. Sōtaopãi cavapi'raju va'jña sia cãjiñeja'ñe Dios chu'ore masiju Dios Rekochoji cho'okaiuna Dios chu'ore i'kaju vature cajejaiijũ'u. ¹⁸Jã'aja'ñe pa'iju ũcuauacheji ti'jñeto Dios Rekochoji cho'okaiuna cu'ache cho'omaneñu chini si'arumu Diore sêejũ pa'ijũ'u, cuhasoma'ñe. Ũcuachi'a, ñarepaju pa'iju, Dios neenare ũcuanukore si'arumu sêekaiju pa'ijũ'u, cu'ache cho'omaneja'u.

¹⁹Chu'ure ũcuachi'a sêekaiijũ'u Repauji cho'okaiuna Repau aperumu kuamanesi'ere Jesucristo'te cuasache kuachu'ore vajuchuma'ñe kuakuna pãipi asa masia'ju chini. ²⁰Cristo Repau chu'ore chu'vaa'ku chini chu'ure chẽa saosi'kuamũ. Chura Repau chu'o chu'vakujukũ pãi chẽavu'ere pa'i-mu chu'u. Diore sêekaiijũ'u chu'ure; vajuchuma'ñe Jesucristo pa'iche'te chekunani kuaku pasa.

Cuhacho tochasi'ea'me

²¹Tĩquico, chu'u cuasakui, mai majapãijaja'ui, Cristo'te re'oja'che cho'okaikui musanukona pa'ichejana sani chu'u cho'ochena'me chu'u

Sōtao cavakāñā ju'ikū'mū. (Ef 6.13)

pa'iche kuaja'mū. ²² Jā'are chini mūsanukona pa'ichejana saomū chū'ū repaū'te chūkūna pa'iche'te kuakūna asa pojoa'jū chini.

²³ Mai Ja'kū Diona'me Maire Paakū Jesucristo cho'okaam mūsanukonare chūkūna majapāijanare, mūsanukonari Repaūni cuasajū sāiñechi'a oijū re'oja'che paapū chini. ²⁴ Maire Paakūni Jesucristoni chiijū cuhasoma'ñe cuasanare ūcuanukore oiū re'oja'che cho'okaam Dios. Re'omū.

Pablo

San Pablo Filipos

vũ'ejoopo pa'inare chũ'o tocha saosi'ea'me

Chũ'o saosi'ea'me

1 ¹ Chũ'ũ, Pablo, Timoteona'me, Jesucristo'te cho'oche cho'okainapi, mũsanũkonare Filipos vũ'ejoopo pa'inare Jesucristo'te cuasajũ jovosinajejũ Dios neenare ũcuanũkore ija'ova utija'ova tocha saome, mũsanũkonare chũ'ũnana'me ũcuanare cho'oche cho'okainare. ² Mai Ja'kũ Diona'me Maire Paakũ Jesucristoji mũsanũkona rekoñõãna re'oja'che pa'iche'te cho'okaijũna re'oja'che pa'ijũ'ũ.

Jesure cuasanare Pablo Diore sêekaiũ pa'isi'ere kuamũ

³ Mũsanũkona re'oja'che pa'iche'te cuasani chũ'ũ Cuasakũ'te Diore, “Re'orepamũ, Ja'kũ”, chiiũ pa'ikũ'mũ chũ'ũ. ⁴⁻⁵ Mũsanũkonapi Repaũ'te apescuasaramũpi irumajatu'ka chekũna pãipi Jesucristo'te cuasache kuachũ'ore asajũ paapu chini cuhama'ñe ja'me cho'okaiche'te cuasakũ mũsanũkonare sêekani si'arumũ pojokũ sêekaiũ pa'ikũ'mũ chũ'ũ Repaũ'te. ⁶ Dios mũsanũkonare si'arumũ na'a re'oja'che paapu chini cho'okaiũ pa'i-mũ. Jesucristo jo'e raiumucusejatu'ka Repaũji cuhama'ñe cho'okaiũna mũsanũkona re'oja'che pa'ijũ, pi'niñetu'ka cho'oju pa'ijache masimũ chũ'ũ. ⁷ Chũ'ũpi mũsanũkonare jã'aja'ñe cuasato rũa re'omũ. Mũsanũkona Diore ja'me re'oja'che cho'okaicojñonare, rũa chiiũ chũ'ũ rekocho oimũ. Chũ'ũ ivũ'e pãi chẽavũ'ere pa'iu chekurumũ chũ'ũpi ku'iu Jesucristo'te cuasache kuachũ'ore chũ'vaku panijẽ'e mũsanũkonare ũcua oiũ pa'ija'mũ. ⁸ Jesucristoji oiũ cho'okaiũna chũ'ũ mũsanũkonare ũcuanũkore rũa oiũ ñaũache cuasache masimũ Dios. ⁹ Ũcuachi'a mũsanũkonapi sãĩñechi'a si'arumũ na'a rũa oiũ Repaũ chũ'ojẽ'e na'a rũa masijũ re'oja'che pa'ima-sia'jũ chini Diore sêekaiũ pa'imũ chũ'ũ. ¹⁰ Jã'aja'ñe pani cuasa, “Iepi na'a re'omũ”, chini masijũ si'arumũ na'a rũa re'oja'che cho'oju Cristo jo'e rai-

rũmũjatu'ka cu'achejẽ'e cho'oma'ñe re'oja'chechi'a cho'ojũ pa'ijanaa'me mũsanũkona. ¹¹Jesucristoji cho'okaiũna mũsanũkonapi re'oja'chere si'ache cho'ojũ pa'ito pãi ña Diore, “Rũa Re'okũji peore Masiũ'mũ mũ'ũ”, chiijũ pojojanaa'me.

Cristo chiiche cho'okaiũ pa'iche'te kũamũ

¹²Chũ'ũ majapãijana, ie masijũ'ũ: Chũ'ũpi si'ache cu'ache cho'ocojño-kũna pãi chura Jesucristo'te cuasache kũachũ'o na'a rũa jainũko asajũ pa'ime. ¹³Chũ'ũ Cristo neekũjekũ pãi chẽavũ'e pa'iche, pãi chũ'ũkũ vũ'e pa'inana'me chekũna pãi icheja pa'ina ũcuanũko masime. ¹⁴Ũcuachi'a mai majapãijana icheja pa'ina jainũko chũ'ũ pãi chẽavũ'e pa'iche'te ña, vajũchũche jo'kasõ Maire Paakũni Dioni na'a rũa cuasajũna Ũcuajũ cho'okaiũna Repaũ chũ'o na'a rũa chũ'vajũ pa'inaa'me.

¹⁵Pãi te'ena chekũna neere tũa paaũ chini cuasajũ ũcuachi'a chekũnare re'oja'che cho'ocheja'chere na'a rũa re'oja'che cho'ocojñoũ chini Cristo pa'iche'te chũ'vajũ pa'ime. Ũcuarepaa'me jã'a. Chekũnata'ni re'oja'che cho'oũ chini cuasajũ chũ'vajũ pa'ime. ¹⁶Repãna re'oja'che cho'oũ chini cuasajũ chũ'vana Diopi chũ'ũni ivũ'ere pãi chẽavũ'ere pa'iu Cristo'te cuasache kũachũ'ore chũ'vaa'kũ chini jo'kaũna masijũ chũ'ũre cuasajũ pãire chũ'vajũ pa'ijũasome. ¹⁷Chekũnata'ni, ũcuarepa cho'omanajejũ te'ena re'oja'che cutucojñoũ chini Cristo pa'iche'te kũame. Ũcuachi'a chũ'ũni pãi chẽavũ'e pa'ikũni na'a rũa pa'icu'ache cho'oũ chini chũ'vame.

¹⁸Jã'ata'ni jã'a cuasama'mũ chũ'ũ. Re'oja'che cuasanapi jã'apãani ũcuarepa cho'omana chũ'vatojẽ'e Cristo pa'iche asame pãi. Jã'ajekũna pojomũ chũ'ũ. Ũcuachi'a iere masikũ jo'e na'a rũa pojoja'mũ chũ'ũ. ¹⁹Mũsanũkonapi Dioni cuasajũ sũekaijũna Jesucristo Rekochoji cho'okaiũna chũ'ũ cu'ache cho'ocojñoñe re'oja'che pani etajaija'mũ chũ'ũ. ²⁰Chũ'ũpi cho'oa'kũ chini Dios jo'kasi'ere vajũchũma'ñe masi cho'okũ pasa chiimũ chũ'ũ, pãipi chũ'ũ cho'oche'te ña, chũ'ũpi ũcuã vajũũ pa'itojẽ'e ũcuachi'a chuenisorujẽ'e Cristoni si'arũmũ pojojũ, “Rũa Masiũ'mũ mũ'ũ”, chiijũ masia'jũ chini. ²¹Chũ'ũ vajũũ pa'irũmũna Cristo chiichechi'a cho'o-kũ pojokũ pa'ija'mũ chũ'ũ. Chũ'ũpi jũnisoru na'a re'oja'che ti'jñeja'mũ chũ'ũre. ²²Jã'ata'ni chũ'ũ na'a jeerũmũ vajũũ pani Repaũ'te na'a rũa cho'oche cho'okaiũ pa'ire'omũ. Jã'ajekũna chũ'ũ chẽajañejẽ'e vesũmũ. ²³Ka'chamajña chiimũ chũ'ũ. Jũnisorã chiimũ chũ'ũ, sani Cristona'me ai pasa chini. Jã'aja'ñepi na'a re'omũ chũ'ũre. ²⁴Jã'ata'ni chũ'ũpi vajũũ pa'iu mũsanũkonare karache'te cho'okaiũ pa'ito na'a re'omũ. ²⁵Jã'are cuasakũ chũ'ũ na'a jeerũmũ pa'ijache masimũ. Pa'iu cho'okaiũ pa'ija'-mũ chũ'ũ mũsanũkonapi Dioni na'a masi cuasajũ, na'a rũa pojojũ paarpũ chini. ²⁶Jã'aja'ñejekũna chũ'ũpi mũsanũkonani jo'e ñara chini sakũna Repaũ'te na'a rũa pojojũ pa'ijanaa'me mũsanũkona.

27 Si'arum re'oja'chechi'a pa'ijũ Dios chũ'o Jesucristo pa'iche kũachũ'ore cuasana pa'iche pa'ijũ'u. Jã'aja'ñe pa'ito sani ñani ũcuachi'a mũsanũkona pa'iche'te rupũ asanijẽ'e masija'mũ chũ'u mũsanũkona re'oja'che pa'iche. Ũcuachi'a mũsanũkona ũcuate'e cuasajũ re'oja'che ja'me pa'ijũ chekũ-napi asa chẽa Dioni cuasajũ jovoajũ chini Repaũ chũ'o chũ'vaju pa'iche masija'mũ chũ'u. 28 Ũcuachi'a mũsanũkonare cuhenare jmamakarujẽ'e vajũchũma'ñe Dios chũ'o chũ'vaju pa'iche masija'mũ chũ'u. Mũsanũkona jã'aja'ñe cho'оче repa na cho'osojachena'me Diopi cho'okaiũna mũsanũkona pani etajani re'oja'che pa'ijachere ñomũ repa nare. 29 Cristo cho'okaisi'e-jekũna Dios maire Repaũ'te cuasachechi'a jo'kama'ñe Ũcuau ni cuasajũ Repaũ cho'ocojĩnos'i'ej'a'che cu'ache cho'ocojĩnojũ pa'iche jo'kasi'kua'mũ. 30 Jã'ajekũna chũ'ũpi cu'ache cho'ocojĩnokũna mũsanũkona aperũmũ ña-si'ena'me irũmũ asacheja'che cu'ache cho'ocojĩnojũ pa'ijũasome.

Cristo Repaũ chũ'ũñe jo'kaso pãiu carũni rani pa'isi'ere kuamu

2 1 Cristoji cho'okaiũna re'oja'che cho'o koka paame mũsanũkona. Repaũji oiu cho'okaiũna rekoñoapi re'oja'che pa'ime mũsanũkona. Ũcuachi'a Dios Rekochoji mũsanũkonani si'arumũ ja'me pa'iũna chekũ-nare oiju cuasame. 2 Jã'aja'ñejekũna ja'me re'oja'che pa'ijũ sãĩñechi'a oiju re'oja'che cho'okaijũ ũcuate'e cuasajũ ũcuate'e cho'oũ chijũ pa'ijũ'u. Jã'aja'ñe pa'ito rũa pojoja'mũ chũ'u. 3 Jmamakarujẽ'e, "Na'a rũa masiũ'-mũ chũ'u", chini chekũnani cajejaũ chini cuasama'ñe, "Ina chũ'ũre na'a re'onaa'me", chijũ cuasajũ pa'ijũ'u. 4 Te'ẽjẽ'e meñechi'a cuasama'ñe chekũnare cuasajũ oiju cho'okaijũ pa'ijũ'u.

5 Jesucristo cuasacheja'che re'oja'che cuasajũ pa'ijũ'u. 6 Ija'che paniasomũ Repaũ:

Dios Mamakujekũ cũnaũmũre re'oja'che pa'iu chũ'ũkũta'ni chũ'ũñe jo'kaso rani somũ Repaũ.

7 Repaũ paache re'oja'che jo'ka rani pãioji paaona maija'iu pãiu ainee

rupũ cho'оче cho'okaiva'u pa'icheja'che paniasomũ Repaũ.

8 Pãiu pa'iu Re'okũta'ni, "Inare na'a re'okũ'mũ chũ'u", chiima'ñe Pũka'kũ chũ'ũñe'te jachama'ñe cho'okũ chuenisoche vajũchũache'te

cu'ache cho'osina chuenisocheja'che kurususẽ'verona chuenisoa-somũ Repaũ.

9 Jã'ajekũna Dios Repaũ'te vaso cũnaũmũna jo'e mũa Ũcuau na'me pãire ũcuauũkore chũ'ũa'kũ chini kueñe ñooasomũ.

10-11 Cheja pa'inana'me cũnaũmũ pa'inana'me vati toa pa'inapi Repaũni ũcuauũko vajũchũjũ, "Jesucristo peore Paakũji Masiũ'mũ", chijũ masia'jũ chini

jo'kaasomũ Dios Repau'te Jesure.
Jã'ajekũna Pũka'kũ Dios jã'aja'ñe cho'osi'kũ rũa pojocojñokũ
pa'imũ.

Jesure cuasana miañeja'ñe pa'iche'te kuamũ

12 Chũ'ũ cuasana, musanũkona chũ'ũ chũ'ũñe asa jachama'ñe rũa jee-
rumũ cho'oju panicuhamẽ. Jã'ata'ni chũ'ũ ja'mẽ pa'irumũchi'a cho'oju
pa'ima'ñe chũ'ũ peorũmũjẽ'e ũcua na'a rũa cho'oju pa'ijũ'ũ. Musanũkona
rekoñoãpi vajuchũju peore cho'ore'ochetũ'ka cuhasoma'ñe masi cho'o-
ju pa'ijũ'ũ, pani etajani ja'mẽ re'oja'che pañũ chini. 13 Dioa'mũ maire
Cho'okaikũ. Maipi Repau chiiche'te re'oja'che cho'ouakũna cho'omasiju
cho'oju paarpũ chini cho'okaimũ maire.

14 Peore musanũkona cho'uche ke'reju cavama'ñe cho'oju pa'ijũ'ũ. 15 Mũ-
sanũkonapi jã'aja'ñe pa'ito pãi musanũkonare ña, "Cu'ache cho'ome ina",
chiimanejanaa'mẽ re'oja'chechi'a pa'ijũna. Ũcuachi'a Dios chĩi pa'iche pa'ijũ,
pãi si'ache rũa tĩĩne cu'ache cho'ona pa'icheja pa'inata'ni jmamakaruñjẽ'e
cu'achejẽ'e cho'oma'ñe re'oja'che pa'ijũ'ũ. Repanare chijachejaja'che cu'ache
pa'inani re'oja'che pa'inapi ja'mẽ pa'ijũ chijachejare mal'ñoko miañeja'ñe
re'oja'che cho'o ñoju pa'ijũ'ũ. 16 Dios chũ'o re'oja'che pa'iche kuachũ'ore
cuasaju chekunani kuaju pa'ijũ'ũ. Jã'aja'ñe cho'oju pa'ito Cristo jo'e raiu-
mucusena musanũkona re'oja'che pa'isi'e rũa pojokũ kuaja'mũ chũ'ũ,
"Chũ'vate'emanesi'ku'a'mũ chũ'ũ repañe", chini cuasakũ. 17 Jã'ata'ni
chũ'ũ musanũkonare Repañi cuasaju jovoajũ chini chũ'vakũ chueniso-
nijẽ'e ũcua pojoja'mũ, musanũkonapi Repau'te cuasanajeju pojoju pa'ijũna.
18 Jã'ajekũna chũ'ũpi pojokũ pa'ĩuna musanũkona ũcuaja'che pojoju pa'ijũ'ũ.

Timoteona'mẽ Epafrodito pa'iche'te kuamũ

19 Maire Paakũ Jesupi chiito Timoteo'te musanũkona pa'ichejana na'mi
saora chiimũ chũ'ũ, musanũkona re'oja'che pa'iche'te ñajani ra kuauña
asa vajũra chini. 20 Chũ'ũ cuasacheja'che musanũkonare oiũ re'oja'che
cho'okasa chini cuasakũ chekũ te'eujẽ'e peomũ. Timoteochi'aa'mũ chũ'ũ
cuasacheja'che musanũkonare oiũ cuasakũ. 21 Chekũna ũcuauũko repaña
chiichechi'a cuasaju Jesucristo chiicheta'ni cuasamanaa'mẽ. 22 Musanũ-
kona repañ Timoteo re'oja'che pa'iche masime. Chũ'ũna'mẽ Jesucristo'te
cuasache kuachũ'ore masi chũ'vakũ pũka'kũre cho'okaicheja'che ja'mẽ
re'oja'che cho'okaiũ pa'ikũ'mũ repañ chũ'ũre. 23 Jã'ajekũna chũ'ũre cho'o-
jachere asa masi, teana musanũkona pa'ichejana saora chiimũ chũ'ũ
repañ'te. 24 Maire Paakũji chiito chũ'ũrepañji ivũ'e pãi chẽavũ'e na'mi
eta musanũkonare sani ñara chiimũ chũ'ũ.

25 Ũcuachi'a chũ'ũ cuasato mai majapãijũ'ũ'te Epafrodore musanũ-
kona pa'ichejana jo'e co'choche chiimũ. Musanũkonapi chũ'ũni kuiraa'kũ

chini repau'te raorena chekuna rua ũsetota'ni ũcua chu'una'me pa'iu Dios chu'o chu'vakũ pa'imũ repau. ²⁶Musanũkonare ũcuanũkore rua oiũ ñara chiimũ repau. Ŭcuachi'a repau ravũ jũ'isi'e musanũkona asasi'ere asa sumava'u pa'imũ repau. ²⁷Rua jũ'iu jũnisorasi'kua'mũ repau. Jã'ata'ni Diopi oiũ cho'okaiuna vajucuhasi'kua'mũ repau. Repau'techi'a oima'ñe chu'urejatu'ka oiũ cho'okaisi'kua'mũ Dios, chu'uni cu'ache ti'jñeuna suma'ñe pa'iva'uni na'a rua cu'ache ti'jñeuna suma'ñe cuasakũ otare oiũ pa'imaneakũ chini. ²⁸Jã'ajekuna repau'te na'mi saora chiimũ chu'ũ musanũkonapi ña pojoju pa'ijuna chu'ujẽ'e ũcuamakaru sumava'u pasa chini. ²⁹Maire Paakuni cuasakũ mai majapãijua'ijekuna pojoju re'oja'che cho'okaijũ'u repau'te. Repau pa'icheja'che pa'inare ũcuanũkore chiijũ pojoju pa'ijũ'u. ³⁰Cristoni cho'оче'te cho'okaiũ jũnisorasi'kua'mũ repau, musanũkonare cho'okaicu'ache'te chu'uni rani cho'okaiũ.

Jesucristo chiiche masi cho'okaina pa'iche'te kuamu

3 ¹Chura, chu'ũ majapãijana, Maire Paakũji musanũkonani paakuna pojoju pa'ijũ'u, chiimũ chu'ũ. Chu'ũ aperumũ i'kakũ tochasi'ere musanũkonapi jo'e asato re'omũ. Jã'ajekuna tocha ca'nasoma'ñe ũcuare i'kakũ tochamũ chu'ũ.

²Ñarepaju pa'ijũ'u musanũkonani jamuchai kokaneenaja'ñe pa'iju pã ca'ni chũtoneenapi jĩkomu chã'tiro pa'ica'nirũ chũto tũacojñõñe chũ'napĩ cacu'omaneajũ. ³Pãĩ Jesurejẽ'e cuasama'ñe rupũ sẽ'sevũchi'a circuncisión cho'ocojñona Dios neenama'me. Maipi Dios Rekochoji cho'okaiuna Jesucristoni cuasajũ jovo vajũ Dioni pojoju, “Rua vesũme chũkuna”, chiinapi Dios neenaa'me. ⁴Sẽ'sevũchi'a re'oja'che cho'ojũ Dioni re'oja'che ja'me pa'ire'oto chu'ũ jã'ajamajñarũ cho'ochẽji Repau'te rua re'oja'che ja'me pa'ira'amũ.

Jã'ajamajñarũ cho'okũ aineesi'kũjekũ pãĩ chu'ũ pa'iche'te ñato rua re'oja'che pa'ikũ'mũ chu'ũ. ⁵Israelpãijekũ ochorepaumucujña pa'ikũji jĩkora'murũ chã'tirũ pa'ica'nirũ chũto tũacojñõsi'kua'mũ chu'ũ. Benjamĩnvãijũjekũ hebreorepau'mũ chu'ũ. Ŭcuachi'a fariseopãijekũ Dios aperumũ chũ'u jo'kasi'e rua re'oja'che cho'okũ aineekũ pa'isi'kua'mũ chu'ũ. ⁶Dios chiiche'te cho'okaineekũ Jesure cuasanare tuha Repau'te cuasache'te ũsekũ vaiche chũ'ũkũ pa'isi'kua'mũ chu'ũ. Ŭcuachi'a Dios aperumũ chũ'u jo'kasi'e chu'ũre peore cho'ore'ochetũ'ka masi cho'okũ pa'isi'kua'mũ chu'ũ.

⁷Peore jã'a chu'ũ aperumũ, “Rua re'omũ ie”, chiiũ cuasasi'e irumũ Cristoni cuasakũ, “Peoche'me jã'a”, chiiũ cuasamũ chu'ũ. ⁸Chura, “Cheke peore peoche'me”, chini cuasa, “Jesucristo'te chu'ũre Paakũ'te cuasachechi'aa'me re'оче”, chiiũ cuasakũ'mũ chu'ũ. Na'a rua re'oja'chere chiiũ Repau'ni cuasakũ jovo, cheke chu'ũni chĩ'ca pa'icheja'che pa'iu

peore sējososi'kua'mu chu'u. ⁹Cristona'me re'oja'che pasa chini cuasa-ku Repau'te jovosi'kua'mu chu'u. Aperumu Dios chũ'u jo'kasi'ere te'e'u cho'oku re'oja'che pa'ito karamu. Jā'ajekuna Diopi cho'okaiuna rua re'oja'che pasa chini jovosi'kua'mu chu'u. ¹⁰Cristo pa'iche'te na'a rua masira chiimu chu'u. Chuenisouna Repau'te Vasosi'kupi Peore Masiuji Diopi cho'okaiuna Cristo cu'ache cho'ocojñosi'kuta'ni ũcua re'oja'che paniasomu. Chu'u ũcuaja'che cu'ache cho'ocojñonijē'e Ũcuauji cho'okaiuna re'oja'che pasa chiimu chu'u. Repau chuenisosi'ēja'che chuenisonijē'e chu'upi meñe Ũcuauñi ũsija'mu. ¹¹Jā'aja'ñe peore cho'ora chiñ ũcuachi'a pāi jũ'isina ũcuanuko vajurairumuna vajurasa chiimu chu'u.

Jesucristo chũ'u jo'kasi'e masi cho'oche'te kuamu

¹²Dios chiiche cho'oche chuta'a peore masi che'chema'mu chu'u. Re'oja'che pa'iche chuta'a karamu chu'ure. Jā'ata'ni che'cheneeku si'arumu na'a rua re'oja'che pa'iu pa'iku'mu chu'u, chu'upi cho'oa'ku chini Jesucristo jo'kasi'ere peore masi cho'ora chini. ¹³Asarepajũ'u, chu'u majapāijana. Chu'u cuasato chu'ure jo'kasi'e cho'oche chuta'a karamu. Jā'ata'ni aperumu pa'isi'ejē'e cuasama'ñe re'oja'chere na'a rua cho'omasira chini re'oja'che cho'ochechi'a cuasaku pa'iku'mu chu'u. ¹⁴Chu'upi cho'oa'ku chini Dios jo'kasi'ere masi cho'o pi'nira chiimu chu'u. Jesucristo cho'okaisi'ejekuna Dios maini pojoku chēa ũsira chiiche'te re'oja'che koora chini peore cho'ore'ochetu'ka Repau chiiche'te cho'oku pa'imu chu'u.

¹⁵Maire ũcuanukore Diore masi cuasanare jā'aja'ñe cuasache pa'imu. Musanukonapi jā'aja'ñe cuasamana pa'ito Diopi che'choja'mu repare masia'ju chini. ¹⁶Mai che'chesi'e re'oja'che cho'oche ũhasoma'ñe ũcua cho'ojũ pañu.

¹⁷Asarepajũ'u, chu'u majapāijana. Chekuna cho'ocheja'che chu'u re'oja'che cho'oche'te ña chēa ũcuaja'che cho'ojũ pa'ijũ'u. Ũcuachi'a chukuna musanukonare che'chosi'e asa chēa masi pa'ina pa'iche'te ñaju repa pa'icheja'che pa'ijũ'u. ¹⁸Ie ruarepañoã kuasi'kua'mu chu'u musanukonare. Jā'ata'ni oiu jo'e ũcuare i'kamũ chu'u. Pāi Jesucristo'te cuasana jainuko Repau kurususē'vero jũni ro'ikaisi'e cuhena pa'icheja'che pa'ijũ Repau'te cuasamanaja'ñe cu'ache pa'ime. ¹⁹Icheja pa'ichechi'a cuasaju repa'ne uachechi'a vajuchuache cho'ojũ pojojũ pa'inaa'me repa. Jā'aja'ñe pa'ijũ cacu'a na'a rua cu'ache cho'ojũ cho'osojanaa'me repa. ²⁰Maita'ni Dios pa'icheja canaa'me ai sani pa'ijanajeju. Maire Paaku Jesucristo repacheja cakũ rani maire sa re'oja'che paajachere pojojũ cha'ame mai. ²¹Reparumu Repau peore Paakuji Masikujeku mai ca'nivũ re'oja'chechi'a pa'ivesuca'nivũ Repau ca'nivuja'ñe sañokaija'mu, maipi Repau ca'nivuja'ñe paa'ju chini, jo'e jũ'imaca'nivuji re'oja'che cho'o koka paaca'nivuja'ñe.

Si'arumũ pojoju pa'iche'te kuamu

4 ¹Jā'ajekũna, chũ'u majapāijana, chũ'u oĩũ ñaũache cuasana, cacu'a-ma'ñe ũcua Maire Paakũni masi cuasaju re'oja'che pa'ijũ pa'ijũ'u. Mũsanũkonare cuasaku rũa pojomũ chũ'u. Mũsanũkona re'oja'che pa'i-che jā'a chũ'u masi cho'osi'e ro'ia'me.

²Evodiana'me Síntique'te ũcuamakarũ cavaju paapu chini chũ'vamũ chũ'u, Maire Paakũni cuasaju majapāiromijanajeju re'oja'che ja'me paapu chini. ³Mũ'ũre, chũ'ũna'me Maire Paakũ'te cho'oche masi cho'okaikũ'te, cho'o-kaiũ pa'ijũ'u repañare re'oja'che ja'me paapu chini i'kamũ chũ'u. Repana romi ũcuachi'a chũ'ũre Jesucristo'te cuasache kũachũ'ore chũ'vakũna ja'me cho'okaisinaa'me, Clementena'me chekũna chũ'ũna'me cho'oche cho'osina. Repana ũcuauko Dios neephũro utija'ophũrona repaña mami tochacojñosi'e paame, pa'iche mama pa'ina mami tochacojñosiphũrona.

⁴Maire Paakũji mũsanũkonani paakũna si'arumũ pojoju pa'ijũ'u. Jo'e ũcuare tochaku i'kara. Pojoju pa'ijũ'u. ⁵Pe'kerũ pa'ijũ pāi chekũnare ũcuaukore re'oja'che cho'o ñoju pa'ijũ'u. Maire Paakũ jo'e na'mi raija'mũ. ⁶Jā'ajekũna mũsanũkonare cu'ache ti'jñejañe vajũchũma'ñe cuasaju Dioni si'arumũ sũeju pa'ijũ'u. Repañ cho'okaijachere cuasaju, "Re'orepamũ, Ja'ku", chiijũ mũsanũkona chiiche'te sũeju pa'ijũ'u Repañ'te. ⁷Jā'aja'ñe cho'oto Dios mũsanũkona rekoñoãna re'oja'che pa'iche pāijẽ'e vesũche'te cho'okaija'mũ. Rekoñoãpi re'oja'che pa'ijũ cu'ache ti'jñetojẽ'e vajũchũju sũmana pa'imanejanaa'me mũsanũkona, Jesucristoji ja'me pa'ina.

Re'oja'che cho'ochechi'a cuasaju pa'iche'te kuamu

⁸Ūcuachi'a ie chũ'vamũ chũ'u mũsanũkonare, chũ'u majapāijanare: Peore re'oja'che pa'iche'te cuasaju pa'ijũ'u, ũcuarepa pa'iche, pojoju pa'iche, re'oja'che cutucojñõe, pe'kerũ pa'iche, rūhiñe cho'oche, pāi oijũ pa'iche, re'oja'che cuasaju pa'ichena'me masi cho'oche. "Peore re'omũ ie", chiire'ochechi'a cuasaju pa'ijũ'u.

⁹Chũ'u mũsanũkonare che'chokũna asa chẽasi'e cho'ojũ pa'ijũ'u. Ūcuachi'a mũsanũkona chũ'u i'kache asasi'ena'me chũ'u cho'oche ñasi'ere ũcuaja'che cho'ojũ pa'ijũ'u. Jā'aja'ñe cho'ojũ pa'ito Dios mũsanũkonare jo'kama'ñe ja'me pa'ija'mũ, pāi rekoñoã re'oja'che pa'iche i'siku.

Filipos vũ'ejoopo pa'ina Pablo'te kuri i'sisi'ere kuamu

¹⁰Aperumũ mũsanũkona chũ'ũre oinata'ni cho'okaicu'akũna repañ-mũ cho'okaimanesinapi chũ'ũni oijũ jo'e cho'okatena rũa pojokũ Maire Paakũ'te, "Re'orepamũ, Ja'ku", chiijũ pa'imũ chũ'u. ¹¹Chũ'u chiicheji karakũna jā'aja'ñe i'kama'mũ. Si'arumũ pojokũ pa'iche che'chesi'kũjekũ chũ'ũni ũcuauache ti'jñeto pojokũ pa'imũ chũ'u. ¹²Te'eñoã chũova'ũ pa'iu

te'eñoã chũ'u chiiche cajejaiche paakũ'mũ chũ'u. Chũ'uni ũcuauache ti'ljñeto pojokũ pa'imasiĩmũ chũ'u. Chekũrũmũ chũ'ũpi ãu karama'ñe paani jã'apãani ãucuhava'u panijẽ'e pojokũ pa'imũ chũ'u. Chekũrũmũ cu'ama-jñaruã karama'ñe paani jã'apãani chũ'uni ũcuauache karatojẽ'e pojokũ pa'imũ chũ'u, si'arũmũ pojokũ pa'imasiĩkũjekũ. ¹³ Chũ'uni ũcuauache ti'ljñeto Cristoji cho'okaiĩna koka paamũ chũ'u. ¹⁴ Jã'ata'ni mũsanũkona chũ'ũre karache'te cho'okaijũ re'oja'che cho'osinaa'me.

¹⁵ Iere masime mũsanũkona: Chũ'u mũsanũkona pa'licheja Macedonia chejapi Jesucristo'te cuasache kũachũ'ore chũ'vajasa chini etarũmũ mũsanũkona Filipos vũ'ejoopo pa'ijũ Jesure cuasakuanupũchi'a kuri ĩsisinaa'me chũ'ũre. Chũ'u Dios chũ'o che'chosĩ'ere cuasajũ, "Re'orepamũ", chiijũ cho'okaisinaa'me mũsanũkona. ¹⁶ Ũcuachi'a chũ'u Tesalónica vũ'ejoopo pa'irũmũ chũ'ũre karache te'eñoã kuri raosinaa'me mũsanũkona. ¹⁷ Mũsanũkonapi ĩsijũna kookũ pojomũ chũ'u. Kurineema'kuta'ni pojomũ chũ'u. Mũsanũkona chũ'ũre rupũ re'oja'che cho'okaijũ pa'iche ro'icojñojañere cuasakũ pojomũ chũ'u. ¹⁸ Mũsanũkona chũ'uni rakaau chini Epafrodito're raosi'ere kooũna chura karama'mũ chũ'ũre. Mũsanũkona chũ'ũre raosi'e peore koosi'kũjekũ cajejaichejatũ'ka paamũ chũ'u chura. Diopi ñato mũsanũkona chũ'ũre raosi'e Repaũni pojojũ pãipi ma'ñare uojũna ma'ñasũche vũocheja'che re'oja'che vũokũna pojomũ Repaũ. ¹⁹ Jã'ajekũna mũsanũkonare Ũcuauji chũ'u Cuasakũji Diopi kuirakũ mũsanũkonare karache'te peore ĩsija'mũ. Jesucristo'te masi cuasanare re'oja'che karama'ñe si'ache ĩsikũ pa'ikũ'mũ Repaũ.

²⁰ Mai Ja'kũ Dios mai Cuasakũni cuhasoma'ñe si'arũmũ pojojũ, "Peore Masiũji rũa re'okũ'mũ mũ'u", chiijũ paũu mai. Jã'aja'ñe paau.

Tocha pi'ni chũ'o saosi'ea'me

²¹ Jesucristo'te cuasanajejũ Dios neenare ũcuauũkore chũ'o sa kũakaijũ'u. Mũsanũkonare mai majapãijana chũ'ũna'me pa'ina chũ'o saome. ²² Ijoopo pa'ina pãĩ Dios neena ũcuauũko chũ'o saome mũsanũkonare. Pãĩ chũ'ũkũ vũ'e cho'oche cho'okaina Jesure cuasana ũcuachi'a rũa chũ'o saome mũsanũkonare.

²³ Maire Paakũ Jesucristo'ji ũcuauũkore rekoñoãna pa'iche re'oja'che cho'okaaũ mũsanũkonapi re'oja'che paapũ chini. Jã'aja'ñe paau. Re'omũ.
Pablo

San Pablo Colosas

vũ'ejoopo pa'inare chũ'o tocha saosi'ea'me

Chũ'o saosi'ea'me

1 ¹⁻² Chũ'ũ, Pablo, Diopi chiiũna Jesucristo saosi'kũpi ija'ova utija'ova mai majapãijũja'iu Timoteona'me tocha saomũ mũsanũkonare, Colosas vũ'ejoopo pa'inare, re'oja'che pa'ijũ Cristo'te cho'оче masi cho'okaina-jejũ chũkũna majapãijanare. Mai Ja'kũ Diopi mũsanũkona rekoũũna re'oja'che pa'iche'te cho'okaiũna re'oja'che pa'ijũ'ũ.

Jesure cuasanare Pablo Diore sũekaiche'te kũamũ

³ Chũkũna mũsanũkonani sũekaijũ Maire Paakũ Jesucristo Pũka'kũre Diore si'arũmũ, “Re'orepamũ, Ja'kũ”, chiijũ pa'ime. ⁴ Mũsanũkona Jesucristoni masi cuasajũ chekũnare Dios neenare ũcuanũkore oijũ re'oja'che cho'okaijũ pa'iche asasinãa'me chũkũna. ⁵ Ũcuachi'a Jesucristo'te cuasache kũachũ'o ũcuarepare mũsanũkona apeasarũmũpi vũa, Repaũ pa'icheja sani re'oja'che pa'ijachere cuasajũ pojojũ cha'ajũ pa'ijũasome mũsanũkona. Mũsanũkona pãi oichena'me Diore cuasache'te asa, “Re'orepamũ, Ja'kũ”, chiijũ pa'ime chũkũna Repaũ'te Diore. ⁶ Pãipi Jesucristo'te cuasache kũachũ'ore chũ'vajũna cheja si'acheja pa'ina pãi asa chẽa na'a jainũko Jesuni cuasajũ jovo re'oja'che pa'ime chura. Mũsanũkona repachũ'o ũcuarepa Dios pãire oiũ cho'okaiche kũachũ'o asa chẽa Repaũ'te cuasajũ jovorũmũpi vũa pa'icheja'che re'oja'che pa'ime repaũ. ⁷ Chũkũnana'me Cristo'te cho'оче masi cho'okaikũji chũkũna cuasakũ Epafrapi che'choasomũ jã'a mũsanũkonare. ⁸ Ũcuachi'a Dios Rekochoji cho'okaiũna mũsanũkona chekũnare oijũ re'oja'che cho'okaijũ pa'iche'te ra kũasi'kũa'mũ repaũ Epafras chũkũna'te.

⁹ Jã'ajekũna chũkũna mũsanũkona re'oja'che pa'iche asaumucusepi vũa cuhama'ũe Dioni sũekaijũ pa'ime, mũsanũkonapi Repaũ chũ'ore na'a rũa

asa chěajũ Repaũ chiiche'te peore masijũ, re'oja'che pa'imasia'jũ chini. ¹⁰Jǎ'aja'ñe pani Maire Paakũ neena pa'iche pa'ijũ Repaũ chiiche'te si'arũmũ cho'ojũ chekũnani si'ache re'oja'che cho'okaijũ Ũcuauña'me na'a re'oja'che pa'ijanaa'me mũsanũkona, Repaũ pa'iche'te na'a rũa masijũ. ¹¹Ũcuachi'a Repaũ'te Peore Masiujĩ Re'okũ'te sěekaimẽ chũkũna mũsanũkonapi re'oja'che cho'o koka paaa'jũ chini. Ũcuachi'a mũsanũkonapi pa'imasiujũ cu'ache ti'jñetojě'e jũvomasijũ, “Pani etajaihe cuasoma'ñea'me ie”, chii-ma'ñe ũcua pojojũ re'oja'che paapũ chini sěekaimẽ chũkũna. ¹²Jǎ'aja'ñe pani mũsanũkona mai Ja'kũ Diore pojojũ, “Re'orepamũ, Ja'kũ”, chiiujũ pa'ijanaa'me. Mũsanũkonare rekoñoã re'ojarekoñoã care'vakaisi'kũa'mũ Repaũ, Repaũ neenare ĩsijachere Repaũ pa'ichejana sani kooa'jũ chini. ¹³Mai vati chěa paacojñonajejũ cu'ache pa'ijũ chijachejaja'che pa'isinare tũa Dios Repaũ Mamakũni Repaũ rũa cuasakũni maini jo'kasi'kũa'mũ, maipi Ũcuau chũ'ũñe'te cho'ojũ paapũ chini. ¹⁴Chura Dios mai cu'ache cho'osi'e jo'e cuasama'mũ, Cristo jũni ro'ikaisi'ejekũna.

**Cristo jũni ro'ikaisi'ejekũna Diona'me
re'oja'che pa'ire'oche'te kuamũ**

¹⁵Repaũ Cristo Dios Ñoma'kũja'iu maire Ñosi'kũ chareparo cakua'mũ. Chekũna vajũva'na ũcuauũko cho'je cho'ocojñosiva'naa'me. ¹⁶Diopi chũ'ũũna Repaũ Cristo peore cho'oasomũ. Chejana'me cũnaũmũ, repa-chejña pa'ichena'me repachejña pa'inare, ñoñena'me ñoma'ñe, ñonana'me ñomanare, pǎi chũ'ũnana'me ángeles chũ'ũnana'me vati chũ'ũnare ũcuauũkore cho'oasomũ Repaũ na'a pa'isirũmũ repaũ ũcuauũko Repaũ'te ña pojoa'jũ chini. ¹⁷Cheke peore chuta'a pa'imarũmũ Pa'ikũjekũ peore Paakũ chũ'ũkũ'mũ Cristo, re'oja'che paapũ chini. ¹⁸Pǎiũ repaũ ca'nivũ'te paacheja'che Repaũ'te cuasakuanupũ'te paamũ Repaũ. Repaũji cho'oũna pa'inaa'me mai. Ũcuachi'a peore chũ'ũkũ pasa chini charo jũni vajũrai-si'kũasomũ Repaũ. ¹⁹Repaũ Cristo Diopi chiiũna Ũcuauja'iujekũ Repaũ pa'iche peore ũcuaja'che pa'ikũ'mũ. ²⁰Jǎ'aja'ñe Pa'ikũ'te chejana raoasomũ Repaũ, Repaũji kurususě'verona jě'jocojño chie rao mai ũcuauũko cho'o-che'te cu'are jũni ro'ikakũna maini ũcuauũkore Ũcuauña'me re'oja'che pa'ire'oa'kũ chini, cheja pa'inana'me cũnaũmũ pa'inare.

²¹Aperũmũ mũsanũkona cu'ache cho'onajejũ rekoñoãpi Repaũni cuhejũ Repaũ paacojñomana pa'isinaa'me. ²²Jǎ'ata'ni irũmũ Jesucristo pǎi ca'nivũ paakũ maire jũni ro'ikaisi'ejekũna Diona'me re'oja'che pa'ire'omũ maire. Maipi Repaũ chiiche re'oja'chechi'a cho'ojũ rekoñoã cu'achejě'e peojũ Repaũna'me pa'ijũ Repaũ neerepana paapũ chini jǎ'aja'ñe cho'o-kaniasomũ Repaũ. ²³Jǎ'aja'ñe paũũ chini Jesure cuasache cuhasoma'ñe ũcua cuasajũ pa'ijũ'ũ. Ũcuachi'a mũsanũkona asa chěa cuasache Jesucris-to'te cuasache kũachũ'o kũache Repaũ re'oja'che ĩsijache pojojũ cha'ache

ũhasomanejũ'u. Repa chũ'o chũ'u Pablo chekũnana'me si'achejña ku'iu chũ'vaku pa'ikũ'mu.

**Diopi jo'kaũna Pablo Jesure cuasakuanupũ'te
cho'okaiũ pa'isi'ere kuamu**

24 Chura mũsanũkonani chũ'vaku cu'ache ti'jñecojñokũta'ni pojomu chũ'u. Jã'aja'ñe cho'ocojñoku Jesucristoni cho'okaiũ Repaũ ca'nivũja'ñe pa'inani Repaũ'te cuasakuanupũ'te cho'okaiũ Repaũ cho'ocojñoñeja'ñe chũ'u ca'nivũji cu'ache cho'ocojñoku cho'okaiũ pojomu chũ'u. 25 Diopi chũ'ũni mũsanũkonani Repaũ chũ'ore peore kuakaau chini jo'kaũna Jesure cuasakuanupũ'te cho'оче cho'okaiũ pa'ikũ'mu chũ'u. 26 Repa chũ'o rua jeerumu aperumu kuamanesichũ'o irũmũna Diopi maini Repaũ neenani kũũna ũcuare chũ'vamu chũ'u. 27 Dios maipi Repaũ neenapi aperumu kuamanesichũ'ore judío peonani Repaũ chũ'o Jesucristo'te cuasache kuachũ'ore kũaju paapu chini jo'kasi'kũũ'mu. Ija'che chiimu repa chũ'o kũache: Jesucristoji maini ja'me pa'ũna Dios pa'ichejare sani pa'ijanaa'me mai.

28 Chũkũna Repaũ Cristo pa'iche'te pãĩ ũcuaukore kũaju masi chũ'-vaju re'oja'che che'choju pa'ĩnaa'me repanapi asa chẽa Repaũni cuasaju jovo karama'ñe re'oja'che paapu chini. 29 Cristoji chũ'ũni cho'okaiũna chũ'va koka paaku peore cho'ore'ochetũ'ka cho'oku pa'ikũ'mu chũ'u.

2 1 Mũsanũkonapi masia'ju chini kuamu chũ'u ie: Mũsanũkonare Colosas vũ'ejoopo canare re'oja'che cho'okasa chini chekũna ũsetota'ni ũcua cho'oku pa'ikũ'mu chũ'u, ũcuachi'a Laodicea vũ'ejoopo pa'ĩnana'me chũ'ũre chuta'a ñamanani. 2 Mũsanũkonapi ũcuauko ũcuate'e cuasaju sãĩñechi'a oiju pojoju pa'ijũ Dios chũ'o kũache'te masirepa asa chẽa cuasaju re'oja'che paapu chini cho'okaimũ chũ'u. ũcuachi'a aperumu vesusi'e Dios churana Raosi'ku Cristo pa'iche'te masiju ũcuauũna'me re'oja'che paapu chini cho'okaimũ chũ'u. 3 Repaũ Cristochi'aa'mu maire Cho'okai-ku, maipi Dios chũ'o re'oja'chere karama'ñe asa masiju re'oja'che paapu chini. 4 Chekũnapi mũsanũkonani joreju re'oja'cheja'che i'kaju te'eujẽ'e cacũ'omaneajũ chini i'kamũ chũ'u jã'a. 5 Mũsanũkonare ja'me pa'ima'kũta'ni chũ'u rekochoji ja'me pa'icheja'che cuasaku'mu chũ'u. Mũsanũkona re'oja'che pa'ijũ Cristo'te masirepa cuasaju pa'iche'te asa rua pojomu chũ'u.

Cristo neena mama pa'iche'te kuamu

6 Jã'ajekũna Maire Paakũni Jesucristoni cuasaju Repaũ neena paũ chini jovosinajeju Repaũ'te cuasache'te ũhasoma'ñe ũcua cuasaju re'oja'che pa'ijũ'u. 7 Repaũ'te ja'me pa'iche'te jo'kasoma'ñe mũsanũkonare che'chosi'ere Dios chũ'ore na'a rua che'che Repaũni na'a rua masi cuasaju si'arumu, "Re'orepamu, Ja'ku", chiiju pojoju pa'ijũ'u.

⁸Ñarepaju pa'ijǎ'u; pǎipi mǝsanʉkonani joreju chēa paañu chini repa na peoche cuasache'te che'choju. Cristo pa'iche che'chomanaa'me repa na. Rupǎ pǎi cuasachena'me pǎi jeerǎm cho'osi'ena'me Diore cuasacuhena chǎ'uñe'te che'chonaa'me repa na.

⁹Repaǎ Cristo pǎi ca'nivǎ paasi'kuta'ni Diojekǎ Dios pa'iche peore ũcuaja'che pa'ikǎ'mǎ. ¹⁰Mǝsanʉkonare ũcuachi'a Cristoji ja'me pa'iǎna Dios chiiche re'oja'che pa'ire'omǎ, Cristoji pǎi chǎ'ǎnare, ángeles chǎ'ǎnare, vati chǎ'ǎnare ũcuanaʉkore na'a rua masikǎna. ¹¹Ŭcuachi'a Cristo neenajeju rekoñoǎ Ŭcuǎni re'ojarekoñoǎ care'vacojñosinajeju jǐkora'murǎ chǎ'tirǎ pa'ica'nirǎ chuto tǎacojñosinaja'ñe pa'ime mǝsanʉkona. Pǎi cho'oche circuncisión ca'nivǎ chǎtocojñomanesina Cristoni circuncisión cho'ocojñosinaja'ñe pa'ime mǝsanʉkona cu'arekoñoǎ Ŭcuǎni re'ojarekoñoǎ care'vacojñosinajeju. ¹²Mǝsanʉkona Repa'u'te Dios vasosi'ere cuasaju okoro'vecojño aperǎm cu'ache pa'isi'ere jo'kaso Repa'na'me tǎcojño vajǎraisinaja'ñe pa'ijǎ mama pa'ime chura.

¹³Aperǎm mǝsanʉkona judío peona ũcuanaʉko Dios pa'iche'te vesuju cu'are cho'ojǎ Repaǎ sējocojñosina pa'isinaa'me. Irǎmǎta'ni Dios mǝsanʉkonare Cristo cho'okaisi'ejekǎna pa'iche mamare jo'ka mǝsanʉkona cu'ache cho'osi'e cuasama'mǎ. ¹⁴Aperǎm maire pǎi Dioni pōsero'ire paajǎna Repaǎ aperǎm chǎ'u jo'kasi'e cho'oche pa'isi'kǎa'mǎ. Jǎ'ata'ni irǎmǎ Dios maire ro'ikakǎna jǎ'aja'ñe cho'oche peomǎ. Pǎi cu'ache cho'osinare repa na cu'ache cho'osi'e ro'i kurususē'verona jē'jo repa na cu'ache cho'osi'ere kǎaju tocha suome. Repa tohasi'e kǎache cu'a jǎni ro'isome repa na. Ŭcuaja'che Cristo jǎni ro'ikaisi'ejekǎna mai pōsero'i tohasija'ova kurususē'verona jē'jo suosi'eja'che cho'osi'ejekǎna peore ro'isi'ea'me chura. ¹⁵Repaǎ Cristo mai cu'are ro'ikaiǎ kurususē'verona jǎni maire cu'ache chǎ'ǎnare cajejani repa na chǎ'uñe tǎasokaniasomǎ. Repa tǎakaisi'e pǎi jainʉko masime.

Cristona'me jǎni vajǎraisinaja'ñe pa'iche'te kǎamǎ

¹⁶Jǎ'ajekǎna mǝsanʉkona pa'iche'te pǎipi ña ǎu ǎiñena'me ũkuche te'emajñarǎ ũseto jachajǎ'u repanare. Ŭcuachi'a Diore pojoju judío fiesta cho'oche'te chǎ'ǎju pǎaumucujña cho'oche cho'oche'te ũseju ke'reto jachajǎ'u repanare. ¹⁷Jǎ'amajñarǎ cho'oche maipi cho'ojǎ che'che re'oja'che pa'ijachere cha'ajǎ paapǎ chini aperǎm chǎ'u jo'kasi'ea'me. Jǎ'ata'ni repa re'oja'che pa'iche Jesucristo'te cuasaju jovo pa'iche'me. ¹⁸Angeleva'nare pojonapi ke'renare jachajǎ'u. Repa na rekoñoǎ, “Rǎa masiǎ'mǎ chǎ'u”, chini cuasanata'ni pǎipi asa ũcuana ni pojoa'ju chini, “Rǎa vesǎmǎ chǎ'u”, chiime. Ŭcuana cuasache'te kǎaju, “Dios ñoñe'te ñaju kǎame chǎkǎna”, chiiju joreju, meñe rua pojonaa'me repa na. ¹⁹Cristo'te mai rekochoja'che pa'ikǎ'te cuasache jo'kasosinaa'me repa na. Maita'ni

Repau neerepanajeju Repau ca'nivɔja'ne pa'inaa'me. Diopi chũ'ukuna mai rekochoja'che pa'iu maire si'arumu cho'okaiu pa'iku'mu Repau, maipi na'a rua che'cheju si'arumu na'a re'oja'che paapu chini.

²⁰ Chura musanukona Cristona'me jünisosinga'ne pa'iju Repau'te cuasamana pa'icheja'che pañu chiimanaa'me. Jã'aja'ne pa'inata'ni, ¿je'se pa'ina repana chũ'ũne chuta'a cho'ouache cuasache? ²¹ Ija'che i'kaju si'ache chũ'ũnaa'me repana: “Chẽamanejũ'u jã'amajñaruã; ãimanejũ'u jã'amajñaruã; jã'ajamajñaruã miimanejũ'u”, chiinaa'me. ²² Peore jã'amajñaruã sê'sevu cho'omajñaruã rupu pãi cuasaju chũ'ũnejeku si'asojachea'me. ²³ Chekurumu pãi jã'are cho'ojũ chekunapi ñato re'oja'cheja'che ñoñe pa'ime. Chekurumu rua masinaja'ne pa'iju, Diore rua pojona'ne pa'iju, meñe pojoma'neja'ne pa'iju cu'ache cho'оче ãseju na'a rua ãseju pa'inaa'me repana. Repana jã'amajñaruãchi'a cho'ona repana rekoñoã cu'ache cho'ouache cuasacheta'ni juvoma'ne ũcua cho'ojũ pa'inaa'me.

3 ¹ Cristona'me jüni vajuraisinga'ne pa'iju re'oja'che pa'inaa'me musanukona. Jã'ajekuna Dios pa'icheja sani pa'ijache cuasana pa'iche pa'ijũ'u. Repau Cristo ũcuachejare pa'iu Diore kueñe ɔajũtɔcakã'kore ñu'iu chũ'uku pa'iuasomu. ² Cheja pa'imajñaruãchi'a cuasaju pa'ima'ne cunaumu pa'iche'te na'a rua cuasaju pa'ijũ'u. ³ Cristona'me jünisosinga'nejeju rekoñoãpi ũcuana'me pa'iju Dios neena'me musanukona. ⁴ ũcuaji Cristo musanukonare pa'iche mamare ñisi'kua'mu. Repau jo'e rairumu ũcuajana carũni Repauna'me chũ'uju pa'ijanaa'me musanukona.

Aperumu pa'isi'ena'me mama pa'iche'te kuamu

⁵ Jã'aja'nejekuna musanukona cu'arekoñoã cu'ache cho'ouache cuasache'te peore juvoju ũhasojũ'u, ija'chere: rãjoromi peonare romineeñe, ɔjũpãi peonare umuneeñe, vajuchuache cho'оче, cu'a cho'oneeñe, cu'ache ũcuuache cho'ochena'me kurineeñe. Pãi kurineena kurichi'a cuasanajeju Diore cuasama'ne tũosiva'nare pojochaja'che cho'ome. ⁶ Jachaju jã'amajñaruã cho'onare pãi pe'rukũ cu'ache ti'jñeñe chũ'uja'mu Dios. ⁷ Aperumu musanukona ũcuachi'a jã'amajñaruã cho'ojũ pa'isinaa'me. ⁸ Jã'ata'ni jã'aja'ne cho'оче'te peore masirepa ũhasojũ pa'ijũ'u chura: pe'ruche, teache, chekunare cu'ache cho'оче, chekunare cu'ache cutuchena'me vajuchuache i'kache. ⁹ ũcuachi'a sãĩnechi'a joreju pa'imanejũ'u, ũcuare aperumu pa'isi'ena'me cho'osi'e jo'kasosinga'ne. ¹⁰ Chura musanukona rekoñoã mamarekoñoã care'vacojñosinga'ne pa'iche mamare pa'ime. Dios maire cho'osi'ku si'arumu cho'okaiu pa'imũ, maipi Repau pa'iche'te masiju ũcuu pa'icheja'che si'arumu na'a re'oja'che paapu chini. ¹¹ Jã'ajekuna chura ija'che cuasama'ne pañu: griegopã pa'ichena'me judiopã pa'iche, jĩkora'muru chã'tiru pa'ica'niru chũto tũacojñosinga'ne pa'ichena'me cho'ocojñomanesina pa'iche, pãirepa pa'ichena'me tĩipã pa'iche, chẽa

paacojñona pa'ichena'me chëa paacojñomana pa'iche. Jã'aja'ñejë'e cuasama'ñe Cristo neena pa'ichechi'a cuasajũ pañu mai. Peore Paakũji maire ùcuanũkore paakũ'mu Repau.

12 Dios musanũkonare Repau neena paapu chini oiu chëa paamu. Jã'ajekũna pa'iche mama pa'inajeju chekũnare pãi oirepache oiju re'oja'che cho'okaiju, “Na'a rua masikũ'mu chu'u”, chiima'ñe, pe'keru pa'iju pe'ruma'ñe pa'ijũ'u. 13 Sãĩñechi'a ke'rema'ñe pa'iju, musanũkonare chekũna cu'ache cho'ochu cuasamanejũ'u. Dios musanũkona cho'ochu cu'a jo'e cuasama'ñeja'ñe chekũna musanũkonare cu'ache cho'ochu jo'e cuasamanejũ'u. 14 Jã'aja'ñe cho'ojũ ùcuachi'a chekũnare oiju si'arũmu re'oja'che cho'okaiju pa'ijũ'u. Jã'aja'ñe cho'ojũ pani re'oja'che ja'me pa'ijanaa'me musanũkona. 15 Cristoji cho'okaiũna musanũkona rekoñoã re'oja'chechi'a pa'ijũ'u. Ùcuachi'a Cristo ca'nivũ ùcuate'eca'nivũja'ñe pa'inajeju rekoñoãpi re'oja'che pa'iju ùcuanũko re'oja'che ja'me pa'ijũ'u. Jã'aja'ñe paapu chini chëa paamu Dios maire. Ùcuachi'a si'arũmu pojojũ, “Re'orepamu”, chiiju pa'ijũ'u Repau'te. 16 Cristo chu'ore asa chëa si'arũmu cuasaju sãĩñechi'a masi che'choju re'oja'che chu'vaju pa'ijũ'u. Dios musanũkonare cho'okaiche'te cuasaju Repau'ni pojojũ Dios ujare uja ju pa'ijũ'u. 17 Musanũkonapi cho'omajñaruãre ùcuauamajñaruãre cho'oni jã'apãani chu'o cutuni si'arũmu Maire Paakũ Jesús neena pa'iche pa'iju re'oja'che pa'ijũ'u. Ùcuachi'a Ùcuauji cho'okaiũna si'arũmu mai Ja'kũni Dioni, “Re'orepamu, Ja'ku”, chiiju pa'ijũ'u.

Ùcuanũkore chu'vache'me

18 Rũjoromi, muũjupãi chũ'ũñe jachama'ñe cho'ojũ pa'ijũ'u. Maire Paakũ'te cuasana pa'iche'me jã'a. 19 Ùjupãi, murũjoromi oiju repanare pa'ivesache cho'oma'ñe re'oja'che cho'okaiju paajũ'u.

20 Chĩi, muja'kupãi chũ'ũñe jachama'ñe peore cho'ojũ pa'ijũ'u. Jã'aja'ñe cho'ojũ pa'inare pojomu Maire Paakũ Dios. 21 Puka'kupãi, musanũkona chĩiva'nare ruarepa cuajare chũ'uju pa'imanejũ'u, repapani pe'ruju, “Pani etajani re'oja'che pa'i cuasoma'ñea'me ie”, chiimaneaju chini.

22 Chekũnare chëa paacojñova'na, icheja cheja pa'irũmu musanũkonare paana chũ'ũñe jachama'ñe peore cho'ojũ pa'ijũ'u. Repapani ña pojoaju chini repaña ñarũmuchi'a re'oja'che cho'ojũ pa'ima'ñe, ùcuarepa pa'iju Dioni cuasa, vajuchuju, repaña ñamarũmujë'e repaña chũ'ũñe masi cho'ojũ pa'ijũ'u. 23 Musanũkona cho'ochu ùcuauache'te cho'oni rupũ pãire cho'okainaja'ñe cho'oma'ñe masi cho'ouache cuasaju Maire Paakũ'te cho'okaicheja'che cuasaju cho'ojũ pa'ijũ'u. 24 Musanũkonapi re'oja'che cho'oni Maire Paakũji ñsikũna rua re'oja'chere koojanaa'me, re'oja'che cho'osi'e ro'i. Cristoa'mu musanũkonare Paarepakũ. Ùcuau'ni cho'ochu cho'okaiju pa'ime musanũkona. 25 Jã'ata'ni cu'ache cho'ona Diopi te'enare

na'a rúa oima'ñe ũcuapa'rúvachi'a oim cuasakúna ũcuauño repana cu'ache cho'osi'e ro'i ro'ijanaa'me.

4 ¹Chekúnare koo paana, mŕsanúkona paanare cu'ache cho'oma'ñe re'oja'che paajũ'u, iere cuasaju: Maire Paaku Dios Cunaumu Pa'iku mŕsanúkona cho'оче peore ñaku'mu.

²Si'arumu ũcuauño Dioni sêeju pa'ijũ'u. Ñarepaju pa'iju Repauni pojoju, "Re'orepamu, Ja'ku", chiiju pa'ijũ'u. ³Chukúna'te ũcuachi'a Repau'te sêekaijũ'u Ũcuauji cho'okaiuna pâipi Dios chu'o chukúna chu'vachu'ore asaajũ chini. Chura, repa chu'o Cristo pa'iche aperumu kuamanesichu'o chu'vakujeku pâi chêavu'ere pa'imũ chu'u. ⁴Ũcuachi'a chu'uri Repau chiiche'te cho'oku Ũcuau chu'ore asamasire'оче chu'vakúna pâipi asa chêaalju chini, sêekaijũ'u Repau'te.

⁵Masi cuasaju Diore cuasamanare re'oja'che ja'me pa'ijũ'u. Repanare chu'vare'orumu si'arumu chu'vaju pa'ijũ'u va'sesomaneñu chini. ⁶Repanare cutuni si'arumu re'oja'chere asare'оче i'kaju pa'ijũ'u, pâipi mŕsanukonani Dios pa'iche'te sêeto i'kamasiñu chini.

Tocha pi'ni chu'o saosi'ea'me

⁷Mai majapãiujai'u chu'u cuasakuji Tíquico chu'u pa'iche'te sa kua-ja'mu mŕsanukonare. Maire Paaku'te chukúnana'me cho'оче rúa masi cho'okaiu pa'iku'mu repau. ⁸Jã'ajekúna mŕsanúkona pa'ichejana saomu chu'u repau'te sa kuauna chukúna pa'iche'te asa masiju na'a rúa pojoju paapu chini. ⁹Mai majapãiujai'u mai cuasaku Onésimo mŕsanúkona pa'icheja cakũ ũcuauña'me saimũ. Maire Paaku'te Jesure cuhasoma'ñe cuasaku pa'iku'mu repau. Repana ka'chana sani ichēja cho'ocojñoñe peore kuajanaa'me mŕsanukonare.

¹⁰Aristarco chu'una'me ivu'e pâi chêavu'e pa'iku ja'me chu'o saomu mŕsanukonare. Bernabé majapãiu Marcos ũcuachi'a chu'o saomu mŕsanukonare. Aperumu chu'u mŕsanukonare, "Repaui mŕsanúkona pa'icheja sani ñato pojoju re'oja'che cho'okaijũ'u repau'te", chiiju chu'vaku chu'o saosi'e asaasome mŕsanúkona. Jã'ajekúna chura jã'aja'ñe cho'okaijũ'u repau'te. ¹¹Jesús Justo ũcuachi'a chu'o saomu mŕsanukonare. Repanachi'a judiópai Jesucristo'te cuasana chekúnapi Dios chiiche'te cho'ojũ paapu chini chu'una'me chu'vame. Chekúna judiópai Jesucristo'te cuasanata'ni Dios chu'o chu'vama'me. Chu'u suma'ñe cuasaku oirumu ũcuana re'oja'che pa'iche'te cuasani na'a pojoku pa'iku'mu chu'u. ¹²Mŕsanúkona pa'icheja cakũ Epafras ũcuachi'a chu'o saomu mŕsanukonare. Jesucristo'te cho'оче cho'okaiu pa'iku'mu repau. Mŕsanukonare si'arumu Diore sêekaiu pa'imũ repau, Ũcuauji cho'okaiuna Repau'te cuasache'te ũhasoma'ñe masi cuasaju Repau chiichechi'a cho'ojũ paapu chini. ¹³Repa Epafras mŕsanukonana'me Laodicea vu'ejoopo pa'inana'me Hierápolis

vũ'ejoopo pa'inare cuasakũ rũa oiũ cho'okaiũ pa'iche ñakũjekũ kũamũ chũ'ũ. ¹⁴Lucas, ãko cho'omasi ai, mai cuasacojñokũ chũ'o saomũ mũsanũkonare, Demas ũcuachi'a.

¹⁵Laodicea vũ'ejoopo pa'inare mai majapãijanare chũ'o sa kũakaijũ'ũ. Ninfate ũcuachi'a chũ'o kũakaijũ'ũ, repao vũ'e Jesure pojojũ chi'ikuanupũ ũcuachi'a. ¹⁶Ija'ova utija'ova tohasi'e ña pi'ni Laodicea vũ'ejoopo pa'inani Jesure cuasakuanupũna saojũ'ũ ñaa'jũ. Mũsanũkona ũcuachi'a chũ'ũ repanare tocha saosija'ova ñajũ'ũ. ¹⁷Arquipo'te ija'che i'kakaijũ'ũ chũ'ũre: “Mũ'ũpi cho'oa'kũ chini Maire Paakũ jo'kasi'e peore masi cho'o pi'niijũ'ũ”, chiiijũ'ũ repaũ'te.

¹⁸Chũ'ũ, Pablo, inũkorũ chũ'o saomakarũchi'a chũ'ũrepaũji tochamũ. Chũ'ũ pãĩ chẽavũ'e pa'iche cavesũma'ñe cuasajũ'ũ. Diopi mũsanũkonare rũa re'oja'che cho'okaamũ. Re'omũ.

Pablo

San Pablo Tesalónica

vũ'ejoopo pa'inare charo chũ'o tocha saosi'ea'me

Chũ'o saosi'ea'me

1 ¹ Chũ'ũ, Pablo, Silana'me Timoteo ie chũ'o tocha saomũ musanũ-konare, Tesalónica vũ'ejoopo pa'inare, Dios mai Ja'kũna'me Maire Paakũ'te Jesucristo'te cuasakuanupũ'te. Ũcuauji musanũkona rekoñõã re'oja'che pa'iche'te cho'okaiũna re'oja'che pa'ijũ'ũ.

Tesalónica pa'ina re'oja'che cho'o ñõñe'te kuamũ

² Musanũkonani ũcuanũkore cuasaju pojojũ Dioni si'arumũ, “Re'ore-pamũ, Ja'kũ”, chiijũ sũekaijũ pa'inaa'me chũkũna. ³ Jã'aja'ñe i'kaju Mai Ja'kũ Diore cuhama'ñe ija'che sũenaa'me chũkũna:

—Ja'kũ, repaña Tesalónica pa'ina mũ'ũre cuasanajejũ re'oja'chechi'a cho'onaam'e. Pãi oijũ chekunare rũa re'oja'che cho'okainaa'me repaña. Ũcuachi'a mũ'ũ chũ'o cuasache jo'kasoma'ñe ũcua cuasaju, repanare mũ'ũ pa'icheja sajachere pojojũ cha'aju pa'ime —Jã'aja'ñe Diore sũejũ pa'inaa'me chũkũna.

⁴ Chũkũna majapãijana, Dios musanũkonare oijũ chẽa paache masime chũkũna. ⁵ Musanũkona pa'icheja pa'irumũ chũkũna Jesucristo'te cuasache kũachũ'o chũ'varumũ chũ'ochi'a peoche i'kamanesinaa'me. Diopi Ũcuau Rekochoji cho'okaiũna Repaũ chũ'ore masi kũajũna asa chẽa, “Ie chũ'o ũcuarepaa'me”, chini teana asa chẽasinaa'me musanũkona. Jã'aja'ñe cho'o, chũkũna musanũkonare Dioni cuasaa'ju chini re'oja'che cho'okaiche masime musanũkona.

⁶ Dios Rekochoji cho'okaiũna Ũcuau chũ'ore pojojũ asa chẽa pa'ijũ rũa cu'ache cho'ocojĩñonata'ni chũkũna pa'iche'te ña chẽa Maire Paakũ pa'icheja'che pa'inajejũ re'oja'che pa'inaa'me musanũkona.

⁷ Jã'aja'ñe pa'ijũ chekunare Diore cuasanare re'oja'che pa'ijũ ñonaa'me musanũkona. Musanũkona pa'icheja Macedonia cheja pa'inare, icheja

Acaya cheja pa'inare ũcuachi'a re'oja'che pa'ijũ ñonaa'me mʊsanʊkona. 8-9 Mʊsanʊkona re'oja'che pa'ijũ Diore masi cuasajũ Maire Paakũ chũ'o mʊsanʊkona chũ'vache Macedoniana'me Acaya cheja pa'inachi'a masi-ma'me. Chekũchejña pa'ina peore masime mʊsanʊkona pa'iche. Masinajejũ chũkũnapĩ mʊsanʊkona pa'iche'te kũato, ija'che i'kanaa'me repaña: “Tesalónica pa'ina Dioni masi cuasajũ re'oja'che pa'iche asanajejũ masi-naa'me chũkũna”, chiinaa'me. “Pablo, Silana'me Timoteo sani ñajũna repacheja pa'ina ña pojoasome repanare. Repaña chũ'vasi'e Dios chũ'o asa chẽa repacheja pa'ina te'ena aperũmũ rupũ tũosiva'nare, ‘Dioa'mũ ikũ’, chiijũ pojojũ pa'isina jo'kaso, churata'ni Diorepaũni Si'arũmũ Pa'ikũni cuasajũ jovo Repaũ chiiche'te cho'okaijũ pa'ijũasome. 10 Ũcuachi'a Dios Mamakũ'te Jesure cũnaũmũpi caje pa'iu jũniso tãcojñũna Dios Vasosi'kũni cha'ajũ pa'ijũasome repaña, Repaũ'te cuasanarechi'a vati toa saiche Ũsejaũni”, chiinaa'me repaña.

Pablo Tesalónica vũ'ejoopo pa'irũmũ cho'osi'ere kũamũ

2 1 Asarepajũ'ũ, chũ'ũ majapãijana. Chũkũnapĩ mʊsanʊkona pa'iche-jare sani pa'ijũ Dios chũ'ore chũ'vajũna asa chẽa Jesure jovosinajejũ chũkũna chũ'vate'emanesi'e masime mʊsanʊkona. 2 Ũcuachi'a aperũmũ chũkũna Filipos vũ'ejoopo sani pa'ijũ repajoopo pa'inare rũa cu'ache cutucojñojũ cu'ache cho'ocojñosi'e asasinaa'me mʊsanʊkona. Jã'ata'ni Diopi cho'okaiũna Jesucristo'te cuasache kũachũ'o chũ'vavajũchũma'ñe mʊsanʊkona pa'icheja sani ũcua chũ'vasinaa'me chũkũna mʊsanʊkonare. 3 Reparũmũ chũkũna vajũchũjũ cu'ache cuasajũ tĩĩñe che'choma'ñe rũhiñe chũ'vasinaa'me mʊsanʊkonare. Ũcuachi'a te'eũ'terejẽ'e cacũ'ochē cuasama'ñe chũ'o ũcuarepare che'chosinaa'me chũkũna mʊsanʊkonare. 4 Dios chũkũna'te Ũcuau chũ'ore Jesucristo'te cuasache kũachũ'ore pãire chũ'vajũ paapũ chini jo'kasi'kũa'mũ. Jã'ata'ni pãipi chũkũnani pojoa'jũ chini chũ'vamanyaa'me chũkũna. Mai rekoñoã pa'iche Ñakũji Diopi pojoa'kũ chini chũ'vanaa'me chũkũna.

5 Ie masime mʊsanʊkona: Diopi ñakũna chũkũna Jesucristo'te cuasache kũachũ'ore chũ'vajũ jorejũ pũsena'me kuri kooũu chini chũ'vamanesinaa'me. Ũcuachi'a pãipi chũkũnani chiapũ chini chũ'vamanesi'ea'me. 6 Chũkũna Jesús saosinajejũ chũ'ũre'onata'ni, “Ña kũkũjũ'ũ chũkũna'te”, chiijũ chũ'ũmanaa'me mʊsanʊkonare, chekũnare ũcuachi'a. 7 Jã'aja'ñe i'kama'ñe pe'kerũ pa'ijũ che'chosinaa'me chũkũna mʊsanʊkonare. Vĩ-jachĩire pũka'ko kuirako jojacheja'che cho'okaijũ pa'isinaa'me chũkũna mʊsanʊkonare. 8 Jã'aja'ñe cho'ojũ mʊsanʊkonare oinajejũ re'oja'che pa'ijũ Dios chũ'o chũ'vasinaa'me chũkũna. Ũcuachi'a mʊsanʊkonare cuasajũ che'chesosinajejũ cheke chũkũna'te peore cho'ore'ochetũ'ka re'oja'che cho'okaisinaa'me chũkũna.

⁹ Chũ'u cuasana, ¿Chukuna cho'osi'e cuasama'ñe musanukona? Musanukona pa'icheja sani pa'ijũ Diopi chũ'ũna Jesure cuasache kuachu'o chu'varũmu musanukonare rũa oinajeju te'eũ'terejẽ'e karache'te cho'ocuheju ãujẽ'e sẽema'ñe pa'ijũ umucujĩnana'me ñami cho'oche cho'ojũ pa'isinaa'me, chukuna chiimajĩaruãre kooñu chini. ¹⁰ Ũcuaja'che chũkuna musanukonare jmamakarũjẽ'e cu'ache cho'oma'ñe re'oja'chechi'a cho'osi'e masime. Dios chiichechi'a cho'osinaa'me chũkuna. Dios ñaku'te musanukonare Repaũ'te cuasanare re'oja'chechi'a cho'okaisinaa'me chũkuna. ¹¹⁻¹² Ũcuachi'a musanukonapi re'oja'che pa'ijũ pojoju paapu chini mũa'kũpãija'ñe oiju pe'kerũ chu'vaju che'chosinaa'me chũkuna musanukonare, re'oja'che pa'ijũna Diopi ña musanukonani pojoa'kũ chini. Dios musanukonare re'oja'che pa'ijũ, Repaũ pa'ichejare sani pa'ijũ Ũcuaua'me chũ'ũju paapu chini chẽasi'kua'mũ.

¹³ Dios chũkuna'te, “Chu'vajaikajĩ'ũ ie chu'o”, chiisi'e chũkunapi sani Repaũ chu'ore chu'vajũna musanukonapi asa jachama'ñe pojoju, “Ie chu'o pãipi cuasaju i'kachema'mũ; Dios chu'orepaa'me ie”, chini cuasajũna, pojoju Diore cuhama'ñe, “Re'orepamũ, Ja'kũ”, chiinaa'me chũkuna. Repaũ Dios musanukonare Jesucristoni cuasaju jovo Ũcuau chu'o che'chenare pa'iche re'oja'che care'vakaiũ pa'imũ cu'ache cho'oche'te jo'kaso re'oja'chere cho'ojũ paapu chini.

¹⁴ Musanukonapi Dios chu'ore asa chẽa Jesucristoni cuasaju re'oja'che pa'ijũna chekuna musanukona pa'icheja cana cu'ache cho'osinaa'me musanukonare, Judea cheja cana, judiõpã, aperũmu Jesucristo'te cuasakuanupũ'te cu'ache cho'osi'ejaj'che. ¹⁵⁻¹⁶ Judiõpã ũcuauko Jesucristo'te cuheju Repaũ'te cuasanare ũcuachi'a cuheme. Dios chu'o kuasinare apereparũmu ũcuunapi vanisoasome. Maire Paaku'te Jesucristo'te ũcuachi'a vanisosinaa'me repaũ. Ũcuachi'a chekuna judiõpã musanukona pa'ijooopo cana Dios chu'o chu'vache'te ãseju repajoopoji eto saosinaa'me chũkuna'te. Repaũ judiõpã ũcuaukore pã cuheju, “Judiõ peonapi asa chẽa re'oja'che pa'ijũ”, chini si'arũmu Dios chu'o kuache ãseme. Jã'aja'ñe cho'ojũ si'ache cu'ache cho'ojũna pe'rukũ, “Repaũ cu'ache cho'osi'e ro'i chu'ũpi tũnokaima'ñe ũcu cuasakuna peore ro'ijanaa'me repaũ”, chiimũ Dios repanare.

Pablo repanare jo'e sani ñara chiiche'te kuamu

¹⁷ Chũ'u majapãijana, chũkuna eto saocojĩnosirũmu musanukonani jo'e ñaakuna si'arũmu cuasaju rũa oiju pa'isinaa'me chũkuna. Ñaakuna oiju jmamakarũ pani jo'e si'ache cho'osinaa'me chũkuna, musanukonani sani ñaũ chini. Jã'ata'ni saicu'akuna saima'ñe pa'ime chũkuna, saineenata'ni. ¹⁸ Chũ'u Pablo, rũa jeerũmu sasa chini cho'oku pa'isi'kua'mũ. Ruarepa-ñõ chũ'u saipi'rarũmuchi'a vati ai si'arũmu saiũsesi'kua'mũ chu'ũre.

19-20 Rúa pojome chukuna musanukonare. Chukuna che'choche Dios chu'ore musanukonapi jachama'ñe asa chëa Maire Paakuni Jesucristoni cuasajuna, Repau jo'e cajesirumu chukuna'te, chu'vasinare rua pojoja'mu. Reparumure cuasaju pojoju cha'ame chukuna. Repau'te tijña musanukona Dios chu'o asa chëasi'e pojoju peore kuajanaa'me chukuna.

3 1-2 Musanukonani oiju sani ñañu chiisinata'ni, saicu'akuna saima'ñe pa'iju cha'aju ca'naso musanukona pa'iche'te masiñu chini, mai maja-paijajai'uni Timoteoni saosinaa'me chukuna. Repau'te Timoteo'te ija'che i'kasi'kua'mu chu'u: “Chu'u ichejare Atenas vu'ejoopo'te Silana'me pa'iu cha'ara; mu'upi te'eu ñajaijũ””, chiisi'kua'mu chu'u. Chini, repau'te Dios chu'ore ja'me chu'vakaiu Diore cho'оче cho'okaiku'te musanukonani che'choa'ku chini saosi'kua'mu chu'u, ũcuauji che'choña Jesucristoni pojoju na'a rua cuasaju paapu chini.

3-4 Musanukonare cuasaku, “Pãire cu'ache cho'ocojñoju Jesucristo'te cuasache'te jo'kasaju”, chini jã'aja'ñe cuasa Timoteoni saosi'kua'mu chu'u musanukonare ũcuauji che'choña jo'kasoma'ñe ũcua cuasaju paapu chini. Aperumu chukuna ja'me pa'irumu, “Pãi maire cu'ache cho'ojanaa'me”, chiiju kuasinaa'me musanukonare, masia'ju chini. Jã'aja'ñe pa'imũ Dios chu'o asa chëa Jesucristo'te cuasanare. Chukuna aperumu kuaju, “Pãi Diore cuhena cu'ache cho'ojanaa'me maire”, chiisi'e cho'ocojñocuhaju masime musanukona. 5 Jã'ajekuna chu'uni cha'auamaña Timoteoni saosi'kua'mu chu'u, musanukona pa'iche'te ñajani ra chu'uni kuaña asa masira chini, “Chukuna cho'okatena Jesucristoni cuasaju, ñrepana re'oja'che pa'iche vatipi ũsekuna jo'kasocuhare?”, chini cuasaku.

6 Chura repau Timoteo musanukona pa'icheja ñajani ranicuhasi'kua'mu. Chu'o rua re'oja'chere musanukona pa'iche ra, ija'che kuasi'kua'mu repau chu'ure: “Re'oja'che pa'iju chuta'a Diore rua cuasaju chekunare pãi oiju re'oja'che cho'okaiju pa'ime repa. ũcuachi'a mai repanare ja'me pa'isi'e chuta'a cuasaju pojoju mai repanare ñañu chiicheja'che maire ũcuaja'che ñañu chiime repa”, chiiu kuasi'kua'mu repau chukuna'te. 7 Jã'aja'ñe kuaña asa pãi chukuna'te cu'ache cho'ochej'e cuasama'ñe jã'achi'a cuasaju oiju pa'isina musanukona re'oja'che pa'iju Diore cuasaju pa'iche'te asa rua pojome chukuna. 8 Musanukona Jesucristo'te jo'kasoma'ñe cuasaju pa'iche asa vajasinaa'me chukuna. 9 Diopi cho'okaiuna musanukona pa'iche'te cuasani rua pojoju Dioni, “Re'orepamu, Ja'ku”, chiiju pa'ime chukuna. 10 Diopi chukunani musanukona pa'ichejana saoa'ku chini Repauni sējē, umucu-jñana'me ñami sēekaiju pa'ime chukuna musanukonare, Repauji saonua musanukonani ñaju ja'me pa'iju Repau chu'ore chuta'a musanukonare karache'te na'a rua che'chorena re'oja'che pa'iche'te peore masia'ju chini.

11 Churata'ni mai Ja'ku Dios Maire Paaku Jesuna'me chukuna'te musanukona pa'ichejana saoa'ku. 12 ũcuachi'a musanukona sãĩnechi'a cuasaju

chukuna musanukonare oicheja'che pāi ūcuanukore si'arum na'a raa oiju paapu chini, Diore sēekaime chukuna musanukonare.

¹³ Ūcuachi'a Diopi cho'okaiuna re'oja'che pa'imasiju Repau chiichechi'a cho'ojū, musanukonapi rekoñoā cu'achejē'e peorekoñoā paajuna Jesús, Maire Paaku, Repau neena re'onana'me peore jo'e cajesirumu musanukonare ña pojoku, Puka'kure Diore, "Ja'ku, cu'ache cho'osi'e ro'iche peomu inare", chia chini Diore sēekaime chukuna. Jā'aja'ñe paa.

Diopi pojoa'ku chini re'oja'che pa'iche'te kuamu

4 ¹ Asarepajū'u, chu'u majapājiana. Chukuna musanukona pa'icheja pa'irumu Maire Paaku Jesucristo chū'asi'e che'chosinaa'me, musanukonapi na'a re'oja'che pa'imasiju Dios chiichechi'a cho'ojū paapu chini. Chura musanukona re'oja'che cho'ojū pa'iche jo'kasoma'ñe na'a raa re'oja'che cho'ojū pa'ijū'u. ² Chukuna musanukonare aperumu chu'vaju kuasi'e chu'o masime, Maire Paaku Jesucristo chū'u jo'kasi'e.

³ Asarepajū'u. Ija'che pa'iche'te chiimu Dios: Repau neena pa'iju cu'ache cho'oma'ñe re'oja'chechi'a pa'iju Repau pojochechi'a cho'okaiju pa'iche'te chiimu. Ūmupāi murūjoromichi'a paaju chekunare romineema'ñe pa'ijū'u. Ūcuaja'che romi mūjupāichi'a pa'ijū'u. Chekunare chiima'ñe pa'ijū'u.

⁴ Ūmupāi musanukona veja paanare romi, pa'irepache pa'iju re'oja'che paaju murūjoromi ña kukujū vaima'ñe paaju re'oja'che kuiraju pa'ijū'u.

⁵ Romineema'ñe pa'iju, Diore cuasamana cho'ochaja'che cu'ache cho'oneema'ñe pa'ijū'u. ⁶ Jā'aja'ñe cho'oma'ñe pa'iju te'eu'terejē'e cu'ache cho'ojū cacu'oma'ñe pa'ijū'u. Cheku paako'te cu'a cho'omanejū'u. Ūcuachi'a tua paamanejū'u repao'te. Mai cho'ochē peore Ūakujeku Maire Paaku Dios mai cu'ache cho'ochē ro'i peore ro'iche chū'aku'mu. Jā'a aperumu kuasinaa'me chukuna musanukonare.

⁷ Dios maire cu'ache cho'ojū paapu chini chēamanesi'kuam'u. Re'oja'che pa'iju Repau chiiche'te cho'ojū paapu chini chēa paamu Dios maire. ⁸ Jā'aja'ñejekuna pāipi chukuna che'chochu'ore asacuheju jachani rupū pāire jachama'me. Dios chu'ore jachame repa. Musanukonare Repau'te cuasanareta'ni Repau Rekocho'te ĩsimu Dios, ja'me paa chini.

⁹ Chekunare pāi sāiñechi'a oiju pa'icheta'ni jo'e kujū tochache chiima'mu chukuna'te. Ūcuare musanukonani Diopi pāi chekunare ña oiche'te che'chokuna pāi chekunare ña oime musanukona. ¹⁰ Jā'aja'ñe pa'iju musanukona pa'icheja Macedonia pa'inare Diore cuasanare ūcuanukore oiju pa'inaa'me musanukona. Jā'ata'ni musanukonapi jā'aja'ñe cho'ochē'te jo'kama'ñe si'arumu na'a raa oiju re'oja'che cho'okaiju paapu chini chu'vame chukuna.

¹¹⁻¹² Chekunare ke'rema'ñe re'oja'che cho'okaiju pa'ijū'u. Cavama'ñe pa'ijū'u. Chekunare pe'keru che'choju pa'ijū'u. Ūcuaja'che ñamema'ñe,

cho'оче cho'оу pa'ijǎ'ч. Jǎ'aja'ñe cho'oni chekǎna nee ǎu si'areparǎmǎ ǎnisokaima'ñe pa'ñu chiijanaa'me mǎsanǎkona. Aperǎmǎ chǎkǎna mǎsanǎkonare peore jǎ'a chǎ'ǎju che'chosinaa'me. Mǎsanǎkonapi jǎ'a-ja'ñe re'oja'chechi'a pa'iju cu'ache cho'oma'ñe pa'ito, chekǎna pǎi Diore cuasamana re'oja'che cutuju, “Ina Diore cuasana rǎa re'onaa'me”, chiijanaa'me mǎsanǎkonare.

Maire Paakǎ Jesucristo jo'e rajjachere kǎamǎ

13 Asarepajǎ'ч, chǎ'ч majapǎijana. Chura jǎnisosina cho'ocojǎñañere kǎajǎ tochapirame chǎkǎna, mǎsanǎkonapi masia'ju chini. Diore cuasanapi jǎnisosinare Repǎu pa'ichejare sani pa'ijǎna rǎa re'omǎ. Repǎu'te cuasamanata'ni Dios pa'icheja pa'iche'te vesǎju repaana majapǎi jǎnisoru, ota rǎarepa oinaa'me, “Jo'e ñamanejanaa'me mai”, chini cuasajǎ. Repaana cho'очеja'che cho'omanejǎ'ч mǎsanǎkona. 14 Mai Jesucristo jǎniso tǎcojǎno vajǎraisil'kǎre cuasanajeju Repǎu'te cuasajǎ jǎnisosiva'na jo'e vajǎrajache masime.

15 Jǎ'aja'ñejekǎna mǎsanǎkonare ie chǎ'o Maire Paakǎji chǎ'чkǎna kǎame chǎkǎna: Repǎu Jesucristo jo'e cajerǎmǎ mai chuta'a vajǎju cheja pa'ina jǎnisosiva'nare jo'ka charo mǎnisomanejanaa'me, vajǎrǎmǎ Jesucristo'te cuasasinare. 16 Reparǎmǎ Maire Paakǎ Jesucristo ǎjachǎ'opi chǎ'чkǎ cajeja'mǎ. Chekǎ, ángeles chǎ'чkǎ, ǎcuaja'che ǎjachǎ'opi soija'mǎ. Dios neevǎ trompetavǎ juhiche asoja'mǎ. Jǎ'a juhitona Jesucristo'te cuasajǎ jǎnisosina mamaca'nivǎ carǎni charo vajǎrani mǎijanaa'me. 17 Repaana vajǎraisirǎmǎ maipi reparǎmǎ chuta'a vajǎna pani, ǎcuanana'me piko pa'ichejana cǎnaǎmǎna mǎijanaa'me, Maire Paakǎni Jesucristoni tijǎǎñu chini. Jǎ'aja'ñe cho'o ǎcuanǎko Repǎu pa'ichejare ai sani pa'iju ǎcuǎna'me si'arǎmǎ pa'ijanaa'me, Repǎu'te cuasanachi'a. 18 Jǎ'a chǎ'o chǎkǎna kǎajǎ tochasi'e chekǎnare kǎajǎ'ч asa pojojǎ sǎmava'na pa'imanea'ju chini.

5 1-2 Chǎ'ч majapǎijana, Maire Paakǎ Jesucristo jo'e cajejacheta'ni chǎ'чpi kǎakǎ tochache chiima'me mǎsanǎkona; maire kǎamane-sil'kǎ'mǎ Repǎu. Jǎ'a ǎcuare masime mǎsanǎkona. Repǎu rajjaumucuse Repǎu'te pǎi cha'amarǎmǎna tǐ'aja'mǎ. Ija'che pa'ija'mǎ: Pǎi, ñaǎni pǎ'jeju raimǎna cha'ate'e repaana pǎ'jemaumucusena ñaǎ raicheja'che Jesucristoji rakǎna ña jǎanojanaa'me, pǎ'jema'ñe pa'iju. Chǎkǎna'te, “¿Keekerǎmǎ rajja'ч Repǎu?”, chiiju sǎniasamanaa'me mǎsanǎkona, ǎcuare masiju. 3 Pǎi Diore cuasamana, “Re'omǎ maire; cu'ache ti'jǎñe peomǎ”, chiiju pojojǎ pa'itona, teana te'erǎmǎ Repǎuji rakǎna ǎcuanǎkore rǎa cu'ache pa'ija'mǎ repanare, Repǎu'te cha'ama'ñe pa'inare. Ija'che pa'ija'mǎ repanare: Romi, chǐi sǎ'inare, repanjǎ'e vesǎumucusena chǐire jǎaarǎmǎ rǎa asicheji tǐ'amǎ. Jesucristo rajjache cha'amanare

pāi ũcuachi'a repanajê'e vesurumuna rûa cu'acheji katichejê'e peoche ti'jñeja'mu repanare pāi.

4 Chû'u majapāijana, musanukonata'ni Repau'te cuasanajeju chijacheja-ja'che pa'ima'ñe Repau raijache cha'aju pa'inaa'me. Repau'te cha'anajeju raito ña jñanomanejanaa'me musanukona. 5 Mai ũcuanuko Jesucristo'te cuasanajeju miañeja'ñe re'oja'che pa'imasinajeju Repau'te cuasamana chijachejaja'che cu'ache pa'imanaa'me. 6 Jã'ajekuna chekuna kãnisosinaja'ñe cu'ache pa'iju Repau'te cha'ama'ñe pa'icheja'che, pa'ima'ñe kãimanaja'ñe re'oja'che pa'iju cu'ache cho'oma'ñe Repau raijachere cha'aju Repaji ratu ña jñanomanenu mai. 7 Ũcuachi'a Repau'te cuasamana chija'ina kãnisosinaja'ñe pa'iju re'oja'che pa'ivesuju cu'ache cho'ocheja'che cho'oma'ñe pañu mai. Ũcuachi'a Repau'te cuasamana ñamina cono jũ'iñena pa'iju re'oja'che cho'ovesuju cu'achechi'a cho'omasicheja'che cho'omaneñu.

8 Maita'ni Repau'te cuasanajeju si'arumu re'oja'che pa'iju pañu; Repau neenaa'me mai. Repau'te rûa chiinajeju jachama'me mai. Ũcuachi'a chekunare pāi oiju re'oja'che cho'okaiju pañu. Jesucristo jo'e caje maire sajachere pojoju cha'aju pañu. Ũcuachi'a Repauni jovo ai sani pal'jachere cuasaju cha'aju pañu. Jã'aja'ñe cuasaju pa'lito vati, “Jesucristo'te cuasache jo'kasojũ'u”, chinite'aja'mu maire, Diopi ãsekuna.

9 Dios maire vati toana saora chini chẽasi'kuma'mu. Jesucristoni cuasaju vati toa saima'ñe Repau pa'ichejare ai sani paapu chini chẽa paamu Repau maire. Cu'acheja saiche peoja'mu maire, ũcuare Jesucristo jũni ro'ikaisi'jekuna. 10 Jesucristo maipi Repauna'me paapu chini jũni ro'ikaisi'kua'mu. Jã'ajekuna Repau jo'e cajerumu chuta'a vajuna pani, reparumu jũnisosina panijê'e ja'me pa'ijanaa'me mai Repau'te. 11 Jã'ajekuna musanukona sãinechi'a oiju re'oja'che cho'okaiju pa'iche jo'kasoma'ñe na'a rûa cho'ojũ pa'ijũ'u, ũcuanuko si'arumu na'a rûa re'oja'che pañu chini.

Pablo Jesure cuasanare chu'vachu'ore kuamu

12-13 Asarepajũ'u chu'u majapāijana. Musanukonare Dios chu'o chu'vaju chũ'unare ña kukuju pa'ijũ'u. Repanapi re'oja'che chũ'uto jachama'ñe cho'ojũ'u. Ke'rema'ñe pojoju cuasaju pa'ijũ'u repanare; rûa re'oja'chere cho'okaime repaana musanukonare. ũcuanuko cavama'ñe re'oja'che ja'me pa'ijũ'u. 14 Ũcuachi'a ija'che cho'ojũ'u chiime chukuna musanukonare: Ñamenare, “Ñamemairo pa'ijũ'u”, chiijũ'u. Vajuchunare, “Vajuchuma'ñe pa'ijũ'u; kokarekoñõ paajũ'u”, chiijũ'u repanare. Chekunare chuta'a Jesucristo chũ'ñe masi cho'ovesunare pe'ruma'ñe pe'keru re'oja'che chu'vaju pa'ijũ'u repanare. ũcuanukore pe'keru i'kaju che'choju pa'ijũ'u. 15 Ũcuachi'a cuasarepaju pa'iju musanukonare cu'ache cho'onare sãine cu'ache cho'oma'ñe pa'ijũ'u. Si'arumu re'oja'chechi'a cho'ojũ Diore cuasanare cho'okaiju, ũcuachi'a Diore cuasamanare cho'okaiju pa'ijũ'u.

16 Si'arummu pojoju pa'ijũ'u. 17 Repau'te si'arummu sēeju pa'ijũ'u cho'okaau chini. 18 Si'arummu Diore pojoju, musanukonare ũcuauache ti'ljĩeto, “Re'orepamu, Ja'ku”, chiiju pa'ijũ'u. Jã'aja'ñe i'kaju pa'iche'te chiimu Dios maire, Jesucristo'te cuasanare.

19 Dios musanukonare Repau Rekocho'te ĩsisi'kua'mu Ũcuarekochoji re'oja'chere che'choa'ku chini. Reparekocho che'choche cuhemanejũ'u musanukona.

20-22 Ũcuachi'a chekũnare Dios chu'ore chu'vaũu chini rainare cuhema'ñe repa na chu'vachu'o asajũ'u. Repanapi chu'o ũcuarepare chu'vato asa chēa repa na chu'vaju chũ'uñe jachama'ñe cho'ojũ pa'ijũ'u. Jã'ata'ni repa napi vati chu'ore jorechu'ore chu'vato asacuheju jachaju che'chemanejũ'u repa na che'choche. Musanukona cu'ache cho'oche peore jo'kaso jmama karujē'e cu'ache cho'oma'ñe pa'ijũ'u.

23-24 Diopi maire re'oja'che pa'iche ĩsikũji cho'okaiũna musanukona re'oja'chechi'a paapu chini sēekaime chũkũna. Musanukonare chēa Paakũjekũ, Dios musanukonare cho'okaikũ'mu peoche I'kama'kũjekũ. Ũcuauji cho'okaiũna Jesucristo jo'e cajerumjatũ'ka re'oja'chechi'a pa'ijũ musanukona rekoñoũ cu'achejē'e peorekoñoũ paaju cha'ajũ'u. Musanukonapi jã'aja'ñe pa'ijũna Maire Paakũ Jesucristo reparummu, “Ro'iche peomu inare”, chiiu kuaja'mu Pũka'kũre Diore.

Cuhacho chu'o saosi'ea'me

25 Musanukona ũcuaja'che Diore sēekaijũ'u chũkũna'te. 26 Repau'te cuasanare ũcuaukore repacheja pa'inare chēse pojoju, chu'o sa kuakaijũ'u chũkũna'te. 27 Maire Paakũji chũ'ũkũna chu'u tohasi'e ie chu'o peore ñaju i'kakaijũ'u, Repau'te cuasanare ũcuaukore. 28 Maire Paakũ Jesucristoji musanukonare re'oja'che cho'okaau.

Pablo

San Pablo Tesalónica

vũ'ejoopo pa'inare jo'e

chũ'o tocha saosi'ea'me

Chũ'o saosi'ea'me

1 ¹ Chũ'ũ, Pablo, Silvanona'me Timoteo ija'ova utija'ova tocha saome mʉsanʉkonare Tesalónica vʉ'ejoopo pa'inare Jesuni cuasajũ ũcua-te'eʉjakuanupũ pa'ijũ, mai Ja'kũ Diona'me Maire Paakũ Jesucristo'te ja'me pa'inare. ² Mai Ja'kũ Diona'me Maire Paakũ Jesucristoji mʉsanʉkona rekoñoña re'oja'che pa'iche'te cho'okaijũna re'oja'che pa'ijũ'ũ.

**Cristo jo'e rairũmũna Dios pãĩ cu'ache pa'inare
ro'iche chũ'ũja'mũ repa'na cu'ache cho'osi'e ro'i**

³ Chũkũna majapãijana, mʉsanʉkona re'oja'che pa'iche'te cuasajũ Dioni si'arũmũ, “Re'orepamũ, Ja'kũ”, chiiche pa'imũ chũkũna'te. Jã'aja'ñe cho'oto re'omũ, mʉsanʉkonapi si'arũmũ Repa'ni na'a rũa masi cuasajũ chekũnani na'a rũa oijũ re'oja'che cho'okaijũ pa'ijũna. ⁴ Jã'ajekũna chũkũna mʉsanʉkona Jesure masi cuasajũ pa'iche'te chekũchejũna pa'inani Jesucristo'te cuasakuanupũãre pojojũ kũame. Mʉsanʉkonapi rũa cu'ache ti'ljñeco'jñonata'ni Repa'ni ũcua cuasajũ re'oja'che pa'ijũ ñojũna kũame chũkũna. ⁵ Jã'aja'ñe masi cuasajũ ie masime mai: Pãĩ pa'iche cuasa ña ũcuarepa chũ'ũkũ'mũ Dios. Jã'ajekũna mʉsanʉkonare Repa' chiiche'te cho'ojũ cu'ache cho'oco'jñonare, “Re'onaa'me ina”, chiiũ ũcuau pa'iche-jana saja'mũ Repa'.

⁶ Dios ũcuarepa chũ'ũkũjekũ maire cu'ache cho'ojũ pa'inare repa'na cu'ache cho'osi'e ro'ia'jũ chini sãĩñe chũ'ũja'mũ. ⁷ Reparũmũ Maire Paakũ Jesús jo'e rairũmũ Diopi cho'okakũna mai cu'ache cho'oco'jñoñeji si'asũna panĩ vajũsojanaa'me mai. Jesús Repa' neena ángeles rũa masinana'me raijũ toana'me miañe ñoñe raijanaa'me. ⁸ Rani Dioni cuasacuhejũ Repa' Jesús pa'iche kũachũ'ore jachajũ pa'inare vati toana saoja'mũ Repa',

repana jachasi'e ro'i. ⁹Vati toa Dios Peore Masiuji Re'oku peochejajeku re'oja'chej'e peochejare ai saocojñosina si'arumu uuju pa'ijanaa'me. ¹⁰Repau jo'e raiumucuse Jesús, Repau'te cuasanani Repau neenani pojo-cojñora chini re'oja'che ñou raija'mu. Musanukona ũcuachi'a chukuna chu'vachu'o asa chëa cuasanajeju Repau'te ja'me pojojanaa'me reparamu.

¹¹Jã'ajekuna musanukonare mai Cuasaku'te Diore si'arumu sêekaiju pa'inaa'me chukuna, musanukonani Repau chëa paanani ña, "Re'onaa'me ina", chiiu re'oja'chere ñsia'ku chini. Ŭcuachi'a Repau masicheji cho'o-kaiuna musanukona re'oja'che cho'oñu chiiche'te peore cho'uju paapu chini sêekainaa'me chukuna. Ŭcuachi'a Jesuni cuasaju re'oja'che cho'omasia'ju chini sêekainaa'me chukuna. ¹²Musanukonapi jã'aja'ñe re'oja'che pa'ito Jesús Maire Paaku jainukore pã pojocojñoja'mu. Ŭcuachi'a Repau mai Cuasakuji Diopi Maire Paaku Jesucristona'me oiju cho'okaiuna musanukonapi rua re'oja'che cho'o ñojuna pojoja'mu Repau musanukonare.

Maire Paaku jo'e raijachere kuamu

2 ¹⁻²Chukuna majapãijana, chura Maire Paaku Jesucristo jo'e rani maina'me pa'ijachere kuamu chu'u. Jã'ajekuna musanukonare paipi tiiñe che'choju, "Maire Paaku jo'e ranicuhasi'kuu'mu", chiito kukuma'ñe jachajũ'u repanare, chiimu chu'u. Chekurumu repana Dios chu'o kuana-ja'ñe i'kaju jã'apãani chu'ore ra kuaju jã'apãani utija'ovana chu'o tocha sao, "Pablo tochasi'ea'me ie", chiiju jorejanaa'me repana. ³Pã musanukonare jã'aja'ñe jorejũ i'kache jmakarujẽ'e asamanejũ'u. Jesucristo jo'e rairumu ija'che pa'ija'mu: Pã jainuko Dioni jachaju cu'ache cho'uju pa'irumuna pã chu'uku te'eu Cristo'te rua cuhekũ charo raija'mu, cu'acheja ai saocojñoja. Repau raisirumuna Jesucristo na'a cho'jepi jo'e raija'mu. ⁴Repau charo raija Diore rua cuhekũjeku, repau'chi'a pojocojñora chini Diore cuasanare ũcuaukore cuasaũseku cavaku pã ñaju'te Dios vu'e ujavu'ena kaka puu, "Diorepau'mu chu'u", chiija'mu.

⁵Chu'u musanukonare ja'me pa'irumu ũcuare kuasi'kuu'mu. ¿Jã'a cuasama'ñe musanukona? ⁶Repau Cristo'te cuheku Diopi ũsekuna chuta'a raima'mu. Repau Dios ũsemarumuna raija'mu Cristo'te cuheku. Chura jã'a masime musanukona. ⁷Vati ai irumu rope'e chu'uku pa'imũ paipi Dios chiiche'te cuheju cho'omaneajũ chini. Jã'ata'ni Diopi ũsekuna repau cho'ora chiiche peore cho'ocu'amu. Dios Repau'te ũseuamarumujatu'ka vati cho'oche ũseku pa'ija'mu. ⁸Dios ũsemarumupi vaa pãiu vati ai neekũjeku Cristo'te cuhekũji rua si'ache cho'o ñoja'mu. Jã'ata'ni Maire Paaku Jesús re'oja'che ñou rani repau cho'oche'te ũseku i'kachechi'api vaniso-ja'mu repau'te. ⁹Repau Maire Paaku chuta'a raimarumu repau cu'ache pa'iku rani vati aipi cho'okaiuna rua masiku Jesús saocojñosina cho'ocheja'che pãijẽ'e cho'ovesuche'te si'ache joreku cho'oja'mu. ¹⁰Ŭcuachi'a

pāi vati toa saina repaŋ jorekũ si'ache cu'ache cho'oche cuasajanaa'me, ũcuauŋi chini. Dios chũ'o ũcuarepare asacuhejũ Jesure jovomanesinajejũ vati toana sani cho'osojanaa'me repaŋa. ¹¹ Jā'ajekũna Dios repanare Repaŋ chũ'o asa chēaŋe ũsemũ jorechũ'ore cuasaa'jũ chini. ¹² Jā'aja'ñe pa'ijũ repaŋa cu'ache cho'oneeñe'te jo'kasocuhejũ Repaŋ chũ'o ũcuarepare asacuhesinajejũ ũcuauŋko vati toana sani cho'osojanaa'me repaŋa, cu'ache cho'osi'e ro'i.

**Repaŋna'me re'oja'che paapũ chini Dios
chēacojñosina pa'iche'te kuamũ**

¹³ Chũkũnata'ni mũsanũkona re'oja'che pa'iche'te cuasajũna Dioni si'arũmũ, “Re'orepaŋ, Ja'kũ”, chiiche pa'imũ. Dios mũsanũkonare Ũcuauŋ Rekochoji cho'okaiũna Jesuni cuasajũ jovosina Repaŋ neenajejũ Ũcuauŋna'me ai re'oja'che paapũ chini chēaasomũ, Repaŋ chuta'a chejajē'e cho'omarũmũna. ¹⁴ Mũsanũkonapi chũkũna chũ'vachũ'ore Jesucristo'te cuasache kũachũ'ore asa chēa Repaŋni cuasajũ jovo Maire Paakũ Jesucristo pa'ichejare ai sani pa'ijũ Ũcuauŋ pa'icheja'che re'oja'che paapũ chini chēaasomũ.

¹⁵ Jā'ajekũna, chũkũna majapāijana, mũsanũkona Jesure cuasache ũhasoma'ñe cuasajũ chũkũna sani chũ'vasi'ena'me utija'opi tocha saojũ che'chosi'e cavesũma'ñe cuasajũ pa'ijũ'ũ. ¹⁶ Repaŋ Maire Paakũ Jesucristo mai Ja'kũ Diona'me oĩũ cuhama'ñe re'oja'che cho'okaiũ pa'ikũ'mũ, maipi pojojũ pa'ijũ re'ojarekoñõ paaa'jũ chini. Ũcuachi'a maire Repaŋ pa'icheja sani re'oja'che pa'ijache jo'kasi'kũa'mũ, maipi repare cuasajũ pojojũ cha'ajũ paapũ chini. ¹⁷ Ũcuauŋi mũsanũkona rekoñõa cho'okaũ re'oja'che cho'o koka paajũ pojojũ i'kajũ re'oja'chechi'a cho'oju paapũ chini.

Dioni sēekaapũ chini Pablo i'kasi'ere kuamũ

3 ¹ Chũkũna majapāijana, Diore sēekaijũ'ũ, chũkũna chũ'vachũ'ore pāipi ũcuauŋachejñũ pa'inapi na'mi asa chēa mũsanũkona cho'osi'eja'che pojojũ Jesuni cuasajũ jovoajũ. ² Ũcuachi'a pāi cu'ache cho'onapi chũkũnani cu'ache cho'omaneajũ chijũ sēekaijũ'ũ chũkũna'te. Pāi ũcuarepanũko Diore cuasanachi'ama'me. ³ Jā'ata'ni Maire Paakũ ũcuarepa cho'okũjekũ vati ai mũsanũkonare cu'ache cho'oche ũsekũ cho'okaija'mũ re'oja'che cho'o koka paaa'jũ chini. ⁴ Ija'che cuasajũ pa'ime chũkũna: “Mai repanapi cho'oa'jũ chini chũ'ũ jo'kasi'e Maire Paakũji cho'okaiũna irũmũ cho'oju pa'icosome repaŋa. Ũcuachi'a na'a pa'isirũmũ cuhama'ñe ũcu cho'oju pa'ijacosome”, chijũ cuasame chũkũna mũsanũkonare. ⁵ Maire Paakũ Jesucristoji cho'okaũ mũsanũkonare, Repaŋ pa'icheja'che re'oja'che pa'imasijũ cu'ache ti'jñetojē'e koka paajũ Repaŋni cuhasoma'ñe ũcu cuasajũ Dios pāi ña oicheja'che sãĩnechi'a oijũ re'oja'che cho'okaijũ paapũ chini.

Ñamema'ñe cho'oché cho'ojü pa'iche'te kuamu

⁶Asarepajũ'ü, chükuna majapãijana. Maire Paakü Jesucristoji chũ'ükuna musanukonare ija'che chũ'ü jo'kame chükuna: Mai majapãijajü'ü ücuauaküji ñamekü cho'oché cho'ocuheküji chükuna che'chosi'e jachakü cho'oma'küre ja'me pa'imanejũ'ü. ⁷Chükuna musanukonare ja'me pa'irümü cho'ojü pa'isi'eja'che cho'oma'to cu'amü. Jã'a masime musanukona. Reparümü ñamema'ñe cho'oché cho'ojü pa'isinaa'me chükuna. Musanukonare ücuaja'che chükuna cho'osi'eja'che cho'ojü pa'iche chiimü. ⁸Reparümü chükuna, ãu cheküna nee ro'ima'ñe ãimanesinaa'me. Jã'aja'ñe cho'oma'ñe musanukonani te'eü'terejẽ'e karache'te cho'ocuhejü umucujñana'me ñami cho'oché cho'ojü pa'isinaa'me chükuna. ⁹Jã'ata'ni chükunapi musanukonani, “Kuirajũ'ü chükuna'te”, chijü sēni cu'are cho'omanera'asinaa'me. Ücu musanukunapi chükuna pa'iche'te ña chēa ücuaja'che cho'ojü paapü chini ñamema'ñe cho'oché'te cho'ojü chükuna'te kuiraa'jü chini sēmanesinaa'me. ¹⁰Reparümüpi vña ija'che chũ'üjü pa'inaa'me chükuna: “Pãiu ñamekü cho'oché cho'ocuhekü ãu ãimanea'kü”, chiinaa'me chükuna.

¹¹Musanukona pa'iche ija'che asajü pa'ime chükuna: Musanukona te'ena cho'oché jmamakarujẽ'e cho'oma'ñe rupü pa'ijü kul'jü cheküna pa'iche'te ña cutujü pa'ijuasome. ¹²Jã'aja'ñe pa'inare Maire Paakü Jesucristo neenajejuna re'oja'che pa'ijü cho'oché'te ñamema'ñe cho'ojü repañare karache'te koo paaa'jü chini chũ'ünaa'me chükuna.

¹³Chükuna majapãijana, musanukona re'oja'che cho'oché jmamakarujẽ'e cho'o ca'nasomanejũ'ü. ¹⁴Ija'ova utija'ova chükuna chũ'üjü tocha saoché'te ücuauanapi ña jachato repaña pa'iche'te ña masi ja'me pa'imanejũ'ü, kükuso re'oja'che paapü. ¹⁵Jã'ata'ni repañare cuhemanejũ'ü. Musanukona majapãijanare pe'kerü i'kajü chũ'vaujũ'ü, repañare ücuamakarü jã'aja'ñe cho'oa'jü chini.

“Diopi re'oja'che cho'okaaü”, chiiü chũ'o saosi'ea'me

¹⁶Maire Paakü, re'oja'che pa'iche ñsi Ai, Ücuauji ja'me pa'iu re'oja'che pa'iche si'ache rekoñõña si'arümü cho'okaiü paau musanukonare.

¹⁷Chũ'ü Pablo, inukorü chũ'o saochéchi'a chũ'ürepauji tochamü. Utija'o chũ'ü tocha saoja'o si'aja'orüã ija'chechi'a tochakü'mü chũ'ü. Ijamajña tochakü'mü chũ'ü. ¹⁸Maire Paakü Jesucristoji musanukonare ücuaukore re'oja'che cho'okaaü. Re'omü.

Pablo

San Pablo Timoteo'te charo chũ'o tocha saosi'ea'me

Chũ'o saosi'ea'me

1 1-2 Dios maire vati toa uuche Ësekaikũji chũ'ũũna chũ'ũ, Pablo, Maire Paakũ Jesucristo saosi'kũpi mũ'ũre Timoteo'te ija'ova utija'ova tocha saomũ. Chũ'ũpi chũ'vakũna Dios chũ'o asa chẽa Jesure cuasakũ jovosi'kũjekũ chũ'ũ chĩija'ĩũ pa'ikũ'mũ mũ'ũ. Mai Ja'kũ Diona'me Maire Paakũ Jesucristo mai pojoju cha'ache Īsijaũpi oĩũ rũa re'oja'che pa'iche'te cho'okaamũ mũ'ũre, re'oja'che paamũ chini.

Jorechũ'o che'choũseche'te kũamũ

3 Chũ'ũ icheja Macedonia cheja raipi'rarũmũ mũ'ũre cho'oa'kũ chini chũ'ũ jo'kasi'ere ũcua cho'okũ paamũ chini jo'e chũ'ũmũ chũ'ũ mũ'ũre, ũcuachejare Efeso vũ'ejoopo'te saima'ñe pa'ĩũ jorechũ'o che'chona che'choche'te ũsekũ paamũ chini. **4** Jã'aja'ñe cho'okũ repañare cuhama'ñe ũcua i'kakũ pa'ijũ'ũ, repañapi aichũ'ona'me aipãi pa'isi'e cuhama'ñe si'arũmũ cutujũ pa'iche'te jo'kasoajũ. Jã'aja'ñe cutujũ sãĩñechi'a ke'reme. Dios cho'okaiche jã'aja'ñe cutucheji asa chẽa cuasajũ jovoma'me Jesure.

5 Repañapi pãire chekũnani ña oijũ re'oja'che cho'okaijũ paapũ chini jã'aja'ñe chũ'ũmũ chũ'ũ. Pãi repaña rekoñoũ cu'achejẽ'e cuasama'ñe cu'ache cho'omanajejũ sũma'ñe pa'imana Dioni masi cuasajũ chekũnare pãi oimasime. **6** Mũ'ũ pa'icheja pa'ina te'ena jã'aja'ñe re'oja'che pa'iche'te cavesũso peoche cutuchũ'ore asajũ pa'imẽ. **7** Dios chũ'ũ jo'kasi'e che'cho-ñũ chiinata'ni repa chũ'ũsi'e kũachũ'o asavesũme repaña. Rũa masiche cuasoche cutunata'ni vesũme repaña.

8 Iere masime mai: Dios chũ'ũsi'e re'oja'imũ. Jã'ata'ni Repañ cho'ora chini chũ'ũ jo'kasi'e masiche pa'imũ. **9** Re'oja'che pa'inani chũ'ũkũ jo'kasi'emaũasomũ jã'a. Ija'che cho'onapi repaña cu'ache cho'ochẽ'te cuasa masi jo'e cho'omaneajũ chini jo'kasi'easomũ: Repa chũ'ũsi'e jachana-na'me chũ'ũnare cuhenare, Diore cuhenana'me cu'ache cho'onare, Diore

vajuchumaru Repau'te pojomajñaruã cho'ocuhenare, puka'kupai vanisonana'me chekunare vanisonare, ¹⁰ rëjoromi peonare romineenana'me ëjupai peonare umneena, umupai ùcuajanare umneenana'me romi ùcuajanare romineenare, pai ùcuajanare chëa kuripi ïsisonare, jorech'u'o cutunana'me pai chëañe chü'unare roiju jorenana'me cheke si'ache cu'ache cho'ojü Dios chü'uñe'te jachaju re'oja'che cho'ocuheju pa'inare. ¹¹ Jesucristo'te cuasache kuach'u'o ùcuarepare jachame repaana. Repach'u'o Dios Re'oku chu'ure jo'kasi'ea'me chu'upi ku'iu chu'vaku paau chini.

Repa'u'te oiü Dios cho'okaisi'ere kuamu Pablo

¹² Chu'upi koka paaku Repau chu'ore chu'vaa'ku chini Maire Paaku Jesucristo chu'ure chëa sao cho'okaimu. “Chu'u chü'uñe masi cho'oja'mu iku”, chiiu Repauni cho'ochet'e cho'okaaü chini chu'ure chëasi'kuu'mu Repau. Jã'ajekuna, “Re'orepamu”, chiiu pa'iku'mu chu'u Repau'te. ¹³ Ape-rumu chu'u Repau'te Maire Paaku'te rua cu'ache cutusi'kuu'mu. Chu'uni teakuna Repau neenare rua cu'ache cho'oku pa'isi'kuu'mu chu'u, repanani cacu'ora chini. Jã'aja'ñe cho'oku'teta'ni Dios chu'ure oiü chëasi'kuu'mu, Repauni cuasamaü pa'ivesuku cho'okuna. ¹⁴ Jã'aja'ñe cho'o Maire Paaku Jesucristo chu'ure oiü re'oja'che karama'ñe ïsisi'kuu'mu, chu'upi Repauni masi cuasaku päire chekunani oiü cho'okaiü paau chini.

¹⁵⁻¹⁶ Ie chu'o ùcuarepajekuna jachama'ñe cuasache pa'imü maire ùcuauukore: Jesucristo ichëa cheja päire, cu'ache cho'onani ùcuauukore jüni ro'ikasa chini raisi'kuu'mu, mai cu'are Repauji jüni ro'ikakuna maipi vati toa saimaneajü chini. Jã'ajekuna Dios chu'ure te'eu chekunare ùcuauukore na'a rua cu'ache cho'osi'kureta'ni oiü Repau Jesucristo jmamakarujë'e pe'ruma'ñe cha'aku pa'iche cho'o ñosi'kuu'mu chekunare, Repauni cuasaju jovo Ûcuauuna'me ai pa'ljanare. ¹⁷ Jã'ajekuna Diore Peore Paaku'te Si'arumu Pa'ikuta'ni Ñoma'kure, “Peore Masiuji rua re'oku'mu mu'u”, chiiu Repau'techi'a Ûcuat'e'eu'te cuhama'ñe si'arumu pojoju paü mai. Jã'aja'ñe paau.

¹⁸ Asarepajü'u, chu'u chiija'iu Timoteo. “Ija'che pa'ijü'u”, chiiu chu'vamu chu'u mu'ure: Dios chu'o kuana kuasi'ere ùcuarepa cho'oku cu'ache ti'jñe-tojë'e cu'are cava cajejani Jesure cuasache ühasomanejü'u. ¹⁹ Ûcu masi cuasaku cu'ache cho'oma'ñe re'oja'che pa'ijü'u. Chekuna te'ena re'oja'che cuasaju pa'iche'te jo'kaso cacu'asojü pa'ime. ²⁰ Jã'aja'ñe cho'osinaa'me Himeneona'me Alejandro. Jã'ajekuna repanare vati aini jo'kasi'kuu'mu chu'u, repanapi kuku Diore cu'ache i'kama'ñe pa'iche'te che'cheajü chini.

Diore pojochë chu'vache'me

2 ¹ Ie rua chu'vamu chu'u mu'ure: Ûcuauukore pai Dioni re'oja'chere sëekaiü, “Re'orepamu, Ja'ku”, chiiu pa'ijü'u Repau'te. ² Maipi ainani,

chũ'nnani ũcuanũkore Dioni sēekaijũ pa'ito repaña maire re'oja'che chũ'ũjũ pa'ivesache cho'omarũna Repañ'te cuasache'te ũsecojñoma'ñe ũcua cuasajũ re'oja'che pa'ijũ chekũnare re'oja'che cho'okaijũ pa'ijanaa'me mai. ³Re'oja'chea'me jã'a. Dios maire vati toa sani uuche ũsekaikũ jã'aja'ñe re'oja'che sēekaiche asa pojomũ. ⁴Repañ Dios pãĩ ũcuanũkore Repañ chũ'o ũcuarepare asa chēa Jesuni cuasajũ jovo ũcuauña'me ai paarũ chiimũ. ⁵Dios ũcuate'eũ'mũ. ũcuachi'a maire I'kakaikũ pãĩũ ũcuate'eũ'mũ; Jesucristoa'mũ Repañ. Jesucristochi'aa'mũ maire Diona'me re'oja'che paarũ chini Cho'okaikũ. ⁶Repañ Jesucristo cho'okaicuhema'ñe maire pãĩ ũcuanũkore cu'a jũni ro'ikaisi'kũa'mũ. Jã'aja'ñe cho'o Dios maire ũcuanũkore vati toa uuche ũsekasa chiiche cho'o ñosi'kũa'mũ Repañ, Dios chiisirũmũjekũna. ⁷Chũ'u i'kache ie chũ'o ũcuarepaa'me. Jorema'mũ chũ'u. Dios chũ'ũre Jesús saosi'kũre ũcuare kũaa'kũ chini chũ'u jo'ka-si'kũa'mũ, judío peonani Repañ chũ'ore ũcuarepa Repañ'te cuasache kũachũ'ore che'chokũ ku'iũ paarũ chini.

⁸Jã'aja'ñejekũna pãĩ si'achejña pa'inare, cu'ache cho'oma'ñe pa'ijũ, chekũnare ke'rejũ pe'ruma'ñe re'oja'che pa'ijũ Dioni sēejũ pa'ijũ'u, chiimũ chũ'u. ⁹⁻¹⁰Romire ija'che chũ'vamũ chũ'u; Romi re'oja'che pañũ chiina kãña re'ojakãña ju'icheji re'oja'che ñoñechi'a cuasama'ñe rekoñoã pa'iche'te na'a rũa cuasajũ pa'ijũ'u. Pe'kerũ pa'ijũ mũsanũkona rekoñoãpi masi cuasajũ re'oja'che cho'ojũ pa'ijũ'u; romi Diore cuasana pa'iche'me jã'a. Jã'aja'ñe cho'ojũ pa'ina repaña rekoñoãpi re'oja'che pa'iche cho'o ñome. Pãipi mũsanũkonani chiapũ chini raña si'ache rũarepa veni care'va, kãña rũa ro'ikãñana'me ko'siũa, pachokuri cho'osimajñarũã ju'ijũ pa'imanejũ'u. ũcuachi'a ũmũpãipi uache ñaa'jũ chini ju'ijũ pa'imanejũ'u. ¹¹Pãĩ Dioni pojoñũ chini chi'irũmũ ũmũpãĩ ña kũkũjũ pa'ijũ cutuma'ñe Dios chũ'ore asa chēajũ pa'ijũ'u. ¹²Romipi ũmũpãire chũ'ũjũ che'chojũ i'kama'ñe pa'ijũ'u, chiimũ chũ'u. ¹³Ija'chea'me: Dios aperũmũ Adanni charo cho'oasomũ, na'a cho'jena Evare. ¹⁴Repanare cho'osirũmũ Eva Dios chũ'usi'ere jachako re'oja'chere cho'ovesũko vatipi jorekũ chũ'ũña asa chēa charo cu'ache cho'oasomo. Repao ũjũ Adán vati jorekũ chũ'ũñe, “ũcuarepama'mũ ie”, chiimũ masakũta'ni ũcua cho'oasomũ. ¹⁵Aperũmũ pa'isi'ko jã'aja'ñe cho'osi'eta'ni mũsanũkona romi Dioni masi cuasajũ, chekũnare oijũ re'oja'che cho'okaijũ pa'ijũ, cu'ache cho'oma'ñe re'oja'che pa'imasiijũ chiire masi paato re'oja'che pa'ija'mũ mũsanũkonare.

Jesure cuasakuanupũ chũ'ũna pa'iche'te kũamũ

3 ¹Ie chũ'o ũcuarepaa'me: Pãĩũ ũcuauñakũji Jesure cuasakuanupũ chũ'ũkũ pasa chiito rũa re'omũ. ²Jã'ata'ni repañare chũ'ũkũ re'oja'che pa'imasia'kũ, pãipi repañni ñajũ i'kamaneajũ chini. Rũjore ũcuate'eo'te paaa'kũ. Masi cuasakũ cu'are jũvokũ re'oja'che pa'ĩũ pãĩ

ña kũkũcojñoķũ paaw. Ũcuachi'a pãĩ so'ña rainare si'arũmũ tijña repaw vũ'ena cuaa kuirakũ au aukũ kãĩñejatũ'ka jo'kakũ paaw. Ũcuachi'a Dios chũ'o che'chomasikũ paaw. ³Conore jũ'iũ cavakũ pa'imanea'kũ. Pe'kerũ pa'iũ ke'rema'ñe, kurineekũ pa'imanea'kũ. ⁴Repaw vũ'e pa'inare masi paaa'kũ. Ũcuachi'a mamachĩi repaw'te ña kũkũjũ repaw chũ'ũñe jacha-ma'ñe cho'onare paaa'kũ. ⁵Pãĩũ repaw vũ'e pa'inare chũ'ũvesũkũ Diore cuasakuanupũ, ¿je'se chũ'ũja'ũ? ⁶Ũcuachi'a Jesure cuasanare chũ'ũjau Repaw'te apecuasakũ jovosi'kũpi pa'imanea'kũ, chekũrũmũ repaw pa'iche'te rũarepa meñe cuasakũ pojokũ vati ai ti'jñecojoñosi'ejache ti'jñecojoñokũ. ⁷Ũcuachi'a Jesure cuasamana ña kũkũ re'oja'che cutucojoñokũ paaw, pãĩpi repawni ke'rejũna sãĩñe pe'rukũ vatini cacũ'ocojoñokũ.

Repakuanupũ chũ'ũnare cho'okaina pa'iche'te kũamũ

⁸Repakuanupũ chũ'ũnare cho'okaina ũcuachi'a pãĩ chekũna ña, vajũchũcojñoņa paarũ. Repana i'kache chũ'o jmamakarũjẽ'e jorema'ñe paarũ. Cononeema'ñe paarũ. Ũcuachi'a jorejũ kuri kooñũ chiimana paarũ. ⁹Dios chũ'o mai cuasache ũcuarepare cuhasoma'ñe cuasajũ paarũ. Cu'ache cho'omanajejũ oima'ñe paarũ. ¹⁰Repanare chũ'ũnare cho'okaiche jo'kara chini charo repana pa'iche'te rũa jeerũmũ ñañe chiimũ. Repanapi re'oja'che pa'ito jã'aja'ñe cho'ochẽ jo'kare'omũ repanare. ¹¹Repana rũjoromi ũcuaja'che chekũnare cu'ache cutuma'ñe pe'kerũ pa'ijũ, cononeema'ñe pa'ijũ, repana cho'ochẽ peore masi cho'ojũ, pãĩ chekũnare ña kũkũcojñoņa paarũ. ¹²Jesure cuasana chũ'ũnare cho'okaikũ rũjore ũcuate'eo'te paaa'kũ. Ũcuachi'a repaw mamachĩi re'oja'che masi chũ'ũkũ repaw vũ'e pa'inare ũcuapũkore masi paaa'kũ. ¹³Repana chũ'ũnare cho'okaina repana cho'ochẽ chekũnare masi kuirani rũa ña kũkũcojñojanaa'me. Ũcuachi'a repana Jesure cuasache kũavajũchũma'ñe chekũnare kũajanaa'me.

Dios kũasi'e mai cuasachũ'o ũcuarepa pa'iche'te kũamũ

¹⁴⁻¹⁵Na'mi sani ñara chiimũ chũ'ũ mũ'ũre. Jã'ata'ni chekũrũmũ sai-cu'akũna chũ'ũpi pesa saima'to mũ'ũpi masia'kũ chini ija'ova utija'ova Dios neena pa'iche che'choche'te mũ'ũni chũ'vakũ tocha saomũ chũ'ũ, mũ'ũpi repacheja pa'inani che'choa'kũ chini. Repana Diore Si'arũmũ Pa'i-kũ'te cuasakuanupũ Repaw chũ'o chekũnani kũajũ paarũ chini Ũcuajũ cho'okaiũna asa cuasanaa'me. ¹⁶Diore ja'me pa'ire'ochẽ'te Repaw kũama-nesi'ere churana Ũcuajũ kũaũna mai asa chẽa cuasachũ'o ũcuarepajekũ rũa re'oja'imũ. Ija'che cuasanaa'me mai:

Icheja chejare pãĩ ca'nivũ paakũ rani paniasomũ Cristo.

Dios Rekochoji cho'okaiũna Repaw cu'achejẽ'e cho'oma'ñe pa'iche ñaasome pãĩ.

Angeles ũcuachi'a Repau cho'оче ñaju paniasome.
 Repau pa'iche si'avajupaire kuakaisi'ejekuna pã si'achejña pa'ina
 cuasame Repau'te.
 Cheja pani pi'ni Dios pa'ichejana cunaumuna jo'e munisoasomu
 Repau.

Jesure cuasache jo'kasona pa'iche'te kuamu

4 ¹Jã'ata'ni Dios Rekochoji masi kuauna ie masime mai: Cristo chu-
 ta'a raimarumu Repau'te cuasana pã te'ena Repau'te cuasache
 ũhaso vatipi chũ'ukuna pã jorena che'chochu'ore asa chẽa cuasaju pa'i-
 janaa'me. ²Sẽ'sevuchi'a re'oja'cheja'che ñoñe pa'iju jorena chu'ore asa
 jachama'ñe cho'ojũ pa'ijanaa'me repaña. Repaña jorena cu'ache cho'ojũ
 che'chesosinajeju repañani cuasomauna repaña cu'ache cho'оче oima-
 naa'me. ³Repaña jorena romi vejache ũseme. Ŭcuachi'a ãu te'emajñaruã
 ãiũseme repaña. Repa ãu Dios cho'osi'ea'me, Repau'te cuasanapi chu'o
 ũcuarepare masiju Repauni, "Re'orepamu, Ja'ku", chiiju ãiju paapu chini.
⁴Ãu Dios cho'osimajñaruã peore re'oja'chea'me. Jã'ajekuna ãimajñaruã
 ũcuauamajñaruãre jñaani cuhema'ñe pojoju, "Re'orepamu, Ja'ku", chii-
 ju ãire'omu maire. ⁵Jã'ajekuna Dios, "Re'omu ie", chiisi'ere ãure maipi
 Ŭcuauuni sãejuna ñisikuna jña ãito re'omu.

Jesucristo chũ'uñe masi cho'okaina pa'iche'te kuamu

⁶Mũ'u cuasaku pa'iche'te Dios chu'o ũcuarepare Repau'te cuasache
 kuachu'ore si'arumu ñaku che'cheku mai majapãijjanani jã'are che'choku
 pani Jesucristo'te cho'оче masi cho'okaiku pa'ija'mu.

⁷Jã'ata'ni aichu'o pã cuasache jorechu'o Dios chu'oma'ñe asacuheku
 cho'oma'ñe pa'iu Dios chiichechi'a si'arumu na'a rua cho'oku che'cheku
 pa'ijũ'u. ⁸Mai ca'nivũpi koka peoca'nivũ pa'imatea'ku chini, cho'оче'te
 rua cho'oto re'omu. Jã'ata'ni rekocho pa'iche Diore cuasaju cho'оче'te
 na'a rua cuasaku pa'ijũ'u. Jã'aja'ñe cho'oto icheja cheja pa'irumuchi'a
 re'oma'ñe jũnisosirumujatu'ka re'oja'mu maire. ⁹Ŭcuarepaa'me jã'a.
 Pãipi ũcuanuko jã'are cuasato re'omu. ¹⁰Jã'aja'ñejekuna pãipi ũcuare
 cuasaa'ju chini, Diore Si'arumu Pa'iku'te maire re'oja'che cho'okaijachere
 cha'aju pojoju Repau'te cho'оче rua cho'okaiju pa'inaa'me mai. Repau
 pã ũcuanukore vati toa sani uuche Ŭsekaimasiku'mu. Jã'ata'ni Repau'te
 cuasanarechi'a uuche Ŭsekaiku'mu.

¹¹Ie chu'o chu'u mũ'ure chu'vache repacheja pa'inare chũ'uku che'-
 choku pa'ijũ'u, peore masi cho'ojũ paapu. ¹²Repanare Jesure cuasanare
 re'oja'che i'kakũ pa'ijũ'u. Ŭcuachi'a mũ'u re'oja'che pa'iu Diore masi
 cuasaku cu'achejẽ'e cho'oma'ñe pa'iu chekunare oiũ re'oja'che cho'okaiũ
 pa'iche cho'o ñojũ'u repañare, ña chẽa ũcuaja'che cho'ojũ paapu chini.

Mu'api jā'aja'ñe cho'oto pōsũteta'ni mu'are ña kukuju pa'ijanaa'me repaña. ¹³Chu'u mu'u pa'icheja sairumajatũ'ka repañare si'arumu Dios chu'o tocha jo'kasi'e repaña ũcuanũko asaju'te ñaku chu'vaku che'cho'ku pa'ijũ'u. ¹⁴Jesure cuasana aina mu'are jũjũapi jajuna Dios Rekocho mu'are jo'kasi'e chekũnare cho'okaimasiche cuhasoma'ñe cho'oku pa'ijũ'u.

¹⁵Chu'u mu'are chu'vachu'o cho'o ca'nasoma'ñe peore masi cho'oku pa'ijũ'u, pãipi ũcuanũko mu'u si'arumu na'a re'oja'che pa'iche'te ñaju paa-pũ. ¹⁶Ñarepaku re'oja'che pa'iu masi che'choku pa'ijũ'u. Mu'api jā'aja'ñe ũhasoma'ñe re'oja'che cho'oku pa'ito Diopi rua re'oja'che cho'okaija'mu mu'are, mu'u che'chonare ũcuachi'a.

Jesure cuasanare kuiraju chũ'uñe'te kuamu

5 ¹Umupãi mu'are na'a rua ainarejẽ'e ke'rema'ñe mũa'kupãijanare pe'kerũ i'kaku chu'vaku pa'ijũ'u. Pōsupãire mũche'uchĩijanare re'oja'che che'choku pa'ijũ'u. ²Romi mu'are na'a rua ainare mũa'koromijanare chu'vaku pa'ijũ'u. Romichĩi mũche'oromijanare cu'ache cho'oma'ñe pa'iu re'oja'che che'choku pa'ijũ'u.

³Val'jeva'nare kuiranare peonare ña oiũ kuiraku pa'ijũ'u. ⁴Jã'ata'ni val'je-va'ore chĩi paako'te repao chĩipi kuiraajũ. Chĩi peokoji majanajechĩichi'a paako'te ũcuanapi kuiraajũ repao'te. Ūcuachi'a Dioni masi cuasaju re'oja'che cho'ochẽ'te che'che pũka'kupãi repañare oiju re'oja'che kuirasi'ēja'che repaña majapãire sãĩne kuirato pojomu Dios. ⁵Val'jeva'o te'eo pa'io chuova'o pa'iva'o Dioni cuasako Repaũ cho'okaijachere pojoko cha'ako umucujña-na'me ñami Repaũ si'arumu cuhama'ñe sẽeo pa'imo. Jã'aja'ñe pa'iva'nani cho'okañũ chiime mai. ⁶Jã'ata'ni chekũna val'jeva'na repañare uachechi'a ũcuauache cu'ache cho'ojũ pa'ina vajunata'ni repaña rekoñõ jũnisosina-ja'ñe pa'ime. Jã'aja'ñe pa'inare cho'okaicuheme mai. ⁷Ūcuachi'a repacheja pa'inare majapãi kuirache'te che'chojũ'u, re'oja'che pa'ijũna chekũnare repaña pa'iche'te ñaju cu'ache cutucu'aa'ku. ⁸Mai majapãi kuirache pa'imũ maire. Na'a so'o majapãijẽ'e cuasaju ũcuate'eko'a pa'inare majapãirepa na'a rua cuasaju kuirache pa'imũ maire. Jã'aja'ñe cho'omaneni Diore cuasana pa'iche pa'imanajejũ Repaũ'te cuasamanare na'a rua cu'ache cho'ome mai.

⁹Jesure cuasakuanupũ kuiracojñojanare val'jeva'nare ija'che pa'inarechi'a repaña mami tochajũ'u: Ūjupãi ũcuate'enare pa'isinapi sesentarepaũsũrũmu na'a rua paanarechi'a. ¹⁰Ūcuachi'a re'oja'che cho'o ñojũ pa'ina paapũ: Mamachĩi re'oja'che jojasina paapũ, repaña vũ'ña rainare pãi pojojũ re'oja'che cho'ojũ pa'ina paapũ, Jesure cuasanare re'oja'che cho'okaijũ pa'ina, chuova'na pa'inare re'oja'che cho'okaijũ pa'ina, re'oja'che si'ache peore cho'ona paapũ.

¹¹Jã'ata'ni val'jenare na'a romichĩi mami tochamanejũ'u. Chekũ-rũmu repañare uache'te cho'ojũ jo'e umũ vejaso repaña Jesucristo'te

cho'okaiche'te jo'kasoju. ¹² Jā'aja'ñe cho'oni repa na cho'ojanaa'me chii-si'ere joreju cho'omaneni cu'ache cho'ome. ¹³ Ūcuachi'a repa na va'jena na'a romichii si'arumu ku'ichechi'a pa'iju chekunani pāire cu'ache cutuju ñamena carūniso Jesure cuasana i'kama'ñere i'kaju pa'inaa'me. ¹⁴ Jā'aje-kuna va'jenare na'a romichii jo'e umu veja chii paaju va'e kuirana paapu, chiimu chu'u, maire cuhenapi repa nani cu'ache cutumanea'ju chini. ¹⁵ Chekuna va'jeva'na te'ena Jesure cuasache jo'kaso vati ai chũ'ũñe'te cho'oj pa'ime.

¹⁶ Romio ūcuauako Jesure cuasakoji repa majapāire va'jeva'nare paani kuirako paao, Jesure cuasakuanupu pa'inani ruarepa kuirache chiimaneakũ. Jā'aja'ñe cho'oto repa nare Jesure cuasakuanupu pa'inare va'jeva'nare kuirare'oja'mu, kuiranare peonare.

¹⁷ Jesure cuasana aina chekunare masi chũ'uju kuirana repa na chũ'unare ru re'oja'che pojocojñuju paapu. Repa nani Dios chu'o si'arumu che'choju chu'vana pa ni na'a re'oja'che cho'okaicojñoa'ju. ¹⁸ Dios chu'o aperumu tocha jo'kasie ūcuare ija'che kamu:

Vacare trigo cha'ca po'tekaiku'te trigo ãiusemanejũ'u; ãiu cho'oa'ku,

chiimu. Chekucheja ija'che kamu:

Cho'oche cho'okaiku'te repa cho'oche cho'osi'e ro'i ro'ijũ'u, chiimu.

¹⁹ Pāipi Jesure cuasana chũ'unani, "Cu'ache cho'osinaa'me ina", chiito jachajũ'u, chekunapi repa na cu'ache cho'osi'e ñasi'ere chotena jā'apāni ka'chana ūcuate'e kamu'to.

²⁰ Cu'ache cho'oreparu jo'e cho'omaneajũ chini pāi ūcuauako asaju'te i'kajũ'u repa nare, chekunapi asa kuku repa na cho'osi'ēja'che cho'omaneajũ chini.

²¹ Ie chu'o mu'upi asa cho'oa'ku chini Diona'me Jesucristo Repa chēa paacojñona ángeles asaju'te chũ'u jo'kamu chu'u mu'ure: Chu'u chu'va-che cho'oku mu'u chiinarechi'a na'a re'oja'che cho'okai pa'ima'ñe pāi ūcuauakore ūcuapa'ruvachi'a oiu cho'okai pa'ijũ'u. ²² Chũ'unare jo'kara chini repa na pa'iche mu'u ru jeerumu ñasinani jo'kajũ'u. Repa na pa'iche mu'u masi ñamanare chũ'ũñe jo'kamanejũ'u, chekumu repa nani cu'ache cho'ojuna ña pāipi mu'uni cu'ache cutuju. Jmamarujē'e cu'ache cho'oma'ñe pa'iu re'oja'che pa'ijũ'u mu'u.

²³ Timoteo, mu'uni chu'vamu chu'u ie: Mu'u te'eño cūtaru jūni oko-repachi'a ūkuku pa'ima'ñe uche conopi jmarakarũ ja'me ūkuku pa'ijũ'u.

²⁴ Jo'e chũ'unare jo'kache'te i'kamu chu'u. Ru jeerumu ñasinarechi'a jo'kato ru re'omu, chiimu chu'u. Iru pāi te'ena cu'ache cho'oche ñomu, pāi ūcuauako cho'osi'e ro'iche Dios chũ'umucuse chuta'a tī'a-marumuna. Jā'ata'ni chekuna ñoma'ñe cu'ache cho'oche pāi ūcuauako

cho'osi'e ro'iche Dios chũ'umucuse Ũcuajji kuaana masijanaa'me pãi. 25 Ũcuaja'che pãi re'oja'che cho'ochē te'eñoã pãi ũcuanũkore masi ñomũ. Jã'ata'ni te'eñoã ñoma'ñe re'oja'che cho'ochē pãi ũcuanũko cho'osi'e ro'iche Dios chũ'umucusenā masicojñoja'mũ.

6 1 Chekũnare chēa paacojñonapi Jesure cuasana repanare paanare ña, vajuchujũ jachama'ñe paapũ, pãipi repaña pa'iche'te ña mai che'chochũ'ore asa, “Cu'amũ jã'a”, chiijũ Dioni cu'ache cutumanea'jũ chini. 2 Chēa paacojñonapi Diore cuasana te'ena repanare paanapi ũcuaja'che Jesure cuasana pa'ito repaña majapãijanajejũna na'a jmamakarũ ña, vajuchujũ pa'ima'ñe cho'ochē na'a re'oja'che cho'okaijũ paapũ, cho'okaicojñonapi repaña cuasana majapãijanajejũna. Ie che'chokũ chũ'ũkũ pa'ijũ'ũ repacheja pa'inare:

Re'oja'che pa'iche'te kuamũ

3 Pãiu ũcuauakujji Maire Paakũ che'chosi'e ũcuarepare jachakũ, Diore masi cuasajũ pa'iche'te kuachũ'o che'choma'ñe jorechũ'ore che'choni cu'ache cho'omũ. 4 Repajji meñe, “Rũa masiũ'mũ chũ'ũ”, chiijũ cuasakũ Dios chũ'o ũcuarepare asacuhekũ rũa vesũ'ũ repaũ. Pãi sãĩnechi'a cutujũ ke'rechũ'ochi'a ũcuarepama'ñere asakũ cutumũ repaũ. Jã'aja'ñe cutuna pãi chekũnare ña pojoma'ñe cavajũ cu'ache i'kajũ sãĩnechi'a jorenaa'me. 5 Cuhama'ñe cavajũ cu'ache cuasanajejũ chũ'o ũcuarepa cuasamanaa'me repaña. Kurire kooñũ chini Dios chũ'o'ja'che i'kajũ repaña cuasachechi'a chũ'vanaa'me repaña. 6 Jã'ata'ni pãi Dioni masi cuasajũ repaña paanũkorũchi'a paajũ pojojũ na'a rũa paaneemana kurina karama'ñe paacheja'che repaña rekoñoã re'oja'chere paame. 7 Mai pãi ũcuanũko ichēja cheja rairũmũ cu'amajñarũãjẽ'e peona raisinaa'me. Ũcuachi'a mai jũnisorũmũ sacũ'akũna peova'na saijanaa'me mai. 8 Jã'ajekũna maini ãĩñena'me kãña karama'to, ũcua jã'ajamakarũ paajũ pojojũ na'a rũa paaneemaneñũ mai. 9 Pãi kurina pañũ chiina pa'ivesujũ cu'ache cuasajũ vati chũ'ũñe'te asa chēa repanare uache'te cho'ojũ ũcuanapi meñe cu'ache cho'ojũ cacũ'a cho'osojũ pa'ime. 10 Kurineena si'ache rũa cu'ache cho'ome kurire kooñũ chini. Pãi te'ena kurire rũarepa chiijũ Jesure cuasache jo'kaso re'oja'che pa'iche'te cavesũso cu'ache pa'ijũ rũa chũova'na pa'ime.

Re'oja'che pa'imasiche'te kuamũ

11 Mũ'ũta'ni Dios neekũjekũ jã'aja'ñe cho'ocuhekũ cho'oma'ñe Repaũni masi cuasakũ pojokũ pe'kerũ pa'iu Repaũ chiiche'te cho'okũ chekũnani oiu re'oja'che cho'okaiũ, cu'ache ti'jñetojẽ'e ũhasoma'ñe ũcua re'oja'che pa'ijũ'ũ. 12 Mũ'ũre peore cho'ore'ochetũ'ka Dioni masi cuasakũ re'oja'che pa'ijũ'ũ, Repaũ pa'ichejare ai sani pasa chini. Jã'are chini Dios mũ'ũre chēa paamũ. Mũ'ũ Repaũ'te cuasakũ jovosirũmũ pãi jainũko asajũ'te

mũ'u Repau'te cuasaku jovosi'e re'oja'che kua jñausi'kua'mu. ¹³Icheja chejana'me cunaumu pa'inare ũcuanukore pa'iche ĩsiku Dios asaku'te, ũcuachi'a Poncio Pilato'te chu'o re'oja'che i'kasi'ku Jesucristo asaku'te chũ'umu chu'u mũ'ure ie chu'o: ¹⁴Dios mũ'ure jo'kasi'e jachama'ñe jmakarujẽ'e cu'ache cho'oma'ñe pa'iu Maire Paaku Jesucristo jo'e rairumujatu'ka rua re'oja'che cho'oku pa'ijũ'u. ¹⁵Repa'u'te raouarumuna Dios Jesucristo'te jo'e raoja'mu. Repau Dios Te'eui Re'oku Masiujeku ainarejẽ'e na'a rua Masiu'mu. Pãi chũ'unare ũsekuna repanare uache'te cu'ache cho'ojũ Repau ũsemamajñaruãchi'a cho'ome. ¹⁶Repauchi'aa'mu te'eu Si'arumu Pa'iku. Ũcuauji ruarepa miaku ñacu'akuna pãi te'eujẽ'e ñamanaa'me Repau'te. Ũcuanuko cuhama'ñe si'arumu Repau'i pojojũ pa'ijũ'u. “Peore Masiu'mu mũ'u”, chiijũ pañu mai Repau'te. Jã'aja'ñe paau.

¹⁷Pãi cheja pa'irumu kurinajeju pōse rua paanare, “Chekunare cuhe-ma'ñe, kuri ai pa'ima'ñechi'a cuasaju, ‘Kurire paaku chu'u chiiche peore paaku'mu chu'u’, chiima'ñe pa'ijũ'u”, chiiũ chũ'ujũ'u, Dios repanare cho'o-kaijachere pojojũ na'a rua cuasaju paapu. Repau Dios maipi re'oja'che paapu chini mai chiiche peore karama'ñe ĩsiku'mu maire. ¹⁸“Re'oja'chere si'arumu karama'ñe cho'ojũ pa'ijũ'u”, chiiũ chũ'ujũ'u repanare, chekunani oiju repana paache'te ĩsiju paapu. ¹⁹Jã'aja'ñe cho'ojũ pani Dios pa'iche-jana ai sani repana cho'ojũ chi'isi'e re'oja'che karama'ñe paaju pojojũ re'oja'che pa'ijanaa'me repana.

Timoteo'te cuhacho chũ'usi'ea'me

²⁰Timoteo, Dios mũ'ure jo'kasi'e re'oja'che cuhama'ñe che'choku pa'ijũ'u. Diore cuasamana peoche i'kachũ'o, “Rua masina cuasache'me ie”, chiiche jorechu'o asama'ñe pa'ijũ'u. ²¹Pãi te'ena Dios chu'o asasina repana jorena chu'vache'te asa chẽa Diore masi cuasache kuachu'o asa-cuheme chura.

Re'omu. Diopi re'oja'che cho'okaiũ paau musanukonare.

Pablo

San Pablo Timoteo'te jo'e chũ'o tocha saosi'ea'me

Chũ'o saosi'ea'me

1 ¹Chũ'u, Pablo, Diopi chiiuna maire Jesucristo'te cuasanare Repau, “Chũ'una'me si'arumu pa'iche'te ñsija'mu chũ'u”, chiisi'ere chũ'vakũ paaũ chini Jesucristo saosi'kũpi ija'ova utija'ova tocha saomu ²mũ'ure, Timoteo'te, chũ'u chĩiũja'ũjekũna chũ'u cuasaku'te. Mai Ja'ku Diona'me Maire Paaku Jesucristo oia rua re'oja'che pa'iche'te cho'okaau mũ'ure re'oja'che paaũ chini.

Dios chũ'o chũ'vache'te chũ'umu

³Chũ'u aipai cho'okaisi'ejache cu'ache cho'omaũ suma'ku pa'imau, Diore cho'okaiku'mu chũ'u. Umucujñana'me ñami Repauni mũ'uni si'arumu sēekaiũ, “Re'orepamu, Ja'ku”, chiiũ pa'imũ chũ'u Repau'te. ⁴Mũ'u chũ'u jo'ka rairumu oisi'ere cuasaku mũ'una'me pa'iu pojora chini ña-neemu chũ'u mũ'ure. ⁵Ũcuachi'a mũ'u Diore masirepa cuasaku pa'iche cuasamu chũ'u. Mũcu'eo Loidana'me mũa'ko Eunice charo Repau'te cuasaju jovosinaa'me. Chura mũ'u ũcuachi'a repa cuasacheja'che cuasamu Repau'te.

⁶Jã'ajekũna chũ'u mũ'ure jũjñapi jarumu mũ'upi cho'omasia'ku chini Dios mũ'ure jo'kasi'ere cho'oku che'che na'a rua cho'oku pa'ijũ'u, chiimu chũ'u mũ'ure. ⁷Dios maire vajuchũrekoña paaajũ chini jo'kama'mu. Maipi rūhiñe cuasa masiju cu'ache cho'omañe re'oja'che pa'iju chekũnani ña oiju re'oja'che cho'okaiju paapu chini cho'okaimu Dios maire. ⁸Jã'ajekũna Maire Paaku pa'iche chekũnare chũ'vavajuchũma'ñe chũ'vajũ'u. Ũcuachi'a chũ'u Repau chũ'o chũ'vakũjekũ pãi chẽavu'e cuaocojño pa'iche'te cuasaku vajuchũma'ñe cu'ache ti'jñecoijnokũta'ni Diopi cho'okaiuna Jesucristo'te cuasache kũachũ'ore chũ'una'me pojoku chũ'vakũ pa'ijũ'u. ⁹Repaũ Dios maire vati toa sani uuche ñseku chẽa paaku'mu, maipi Repau neena pa'iju re'oja'che paapu chini. Mai re'oja'che cho'osi'e-

jekuna chēasi'emañasomū jā'a. Rupū Repau'te uache cho'osi'easomū jā'a. Maire oiū jā'aja'ñe cho'okani chēa paajache chuta'a cheja peorūmūna cuasa Jesucristoni rao cho'okasa chiniasomū Dios. ¹⁰Chura mai cu'are jūni ro'ikaau chini Ūcuau'ni rao Repau mairē oiū cho'okasa chiisi'e kua-cuhasi'kua'mū Repau. Jesucristo'te cuasache kuachū'o asa chēasinajeju ie masime mai chura: Jesucristo cho'okaisi'ejekuna mai jūnisosirūmū cu'anareta'ni toa saima'ñe Repau pa'ichejana ai sani Ūcuau'na'me re'o-ja'che pa'ire'oche.

¹¹Dios chū'ure jā'are kuaku paau chini chū'u jo'kasi'kua'mū, Jesu-cristo saosi'ku pa'iū Repau chū'ore ku'iu che'chokū paau chini. ¹²Chura repachū'o che'chokūjekū cu'ache cho'ocojñokū pāi chēavū'ere cuaorena pa'imū chū'u. Jā'ata'ni chū'u Repau Jesucristo kuiramasiku re'oja'che pa'iche masikūjekū vajuchūma'mū. Repau jo'e rairūmajatū'ka Ūcuauji masi kuirakuna re'oja'che pa'ija'mū chū'u.

¹³Chū'u mū'ure che'chosi'ere Dios chū'o ūcuarepare che'chokū pa'ijū'u repacheja pa'inare. Ūcuachi'a Jesucristoni masirepa cuasaku chekūnare pāi oiū re'oja'che cho'okaiū pa'ijū'u. ¹⁴Dios Rekocho mai rekoñoā ja'me Pa'irekochoji cho'okaiūna Repau mū'ure chū'vaa'ku chini chū'u jo'ka-si'ere Repau chū'ore masi chū'vaku pa'ijū'u.

¹⁵Asia cheja cana ūcuanūko Figelona'me Hermógenejatū'ka chū'ure cho'okaicuheju jo'kasosi'e masimū mū'u. ¹⁶Jā'ata'ni Onesíforore chū'ure ruarepañoā chū'u chiimajñaruā re'oja'che kuirasi'kure Diopi oiū re'o-ja'che cho'okaau, repau neenare ūcuachi'a. Icheja pa'irūmū chū'ure pāi chēavū'e pa'iku'teta'ni vajuchūma'ñe ja'me pa'isi'kua'mū repau. ¹⁷Repau ijoopo Roma vū'ejoopo apeti'asirūmū vajuchūma'ñe chū'ure jñaañejatū'ka rua jeerūmū ku'esi'kua'mū repau. ¹⁸Ūcuachi'a repau Efeso vū'ejoopo pa'irūmū repau chū'ure rua re'oja'che cho'okaisi'e peore masimū mū'u. Maire Paaku Dios Repau pāi ūcuanūko cho'osi'e ro'iche chū'ūmucuse chū'ure re'oja'che cho'okaisi'e ro'i repau'te ña oiū rua re'oja'chere isia'ku.

Sōtao re'oku cho'ocheja'che Jesucristo'te cho'oche cho'okaiche'te kuamū

2 ¹Mū'u, Timoteo, chū'u chīija'iu, Jesucristo mū'ure cho'okaiche re'oja'che cho'o koka paajū'u. ²Chū'u mū'una'me chekuna jainūko asaju'te che'chosi'e asa chēa ūcuarepa cho'oku chekūnare che'chomasi-nare che'chojū'u, asa chēa che'choju paapu.

³Sōtao re'oku pa'ivesache pa'itojē'e pojokū masi cho'oku pa'icheja'che pa'iu Jesucristoni cuasakuna mū'ure cu'ache ti'jñeñe cuhema'ñe ūcu po-jokū cho'oche cho'okaiū pa'ijū'u Repau'te. ⁴Sōtaopāi te'eujē'e repa-nare uache cho'oma'ñe pa'iju repanare chū'una chū'uñechi'a cho'ome repanapi poja'ju chini. ⁵Vi'topū apena ūcuaja'che vi'to apeche chū'una

chũ'ũñe'te peore masi cho'omaneni cajejaima'me. ⁶Pāiũ cho'oche rũa cho'okũ repaũ chio ãu tãsi'kũ ãu kũirũũ ũcuauji charo tũa ãimũ repa. ⁷Peore jã'a chotemajña chũ'ũ i'ka kuasi'e asa cuasakũ che'chekũ pa'ijũ'ũ. Jã'aja'ñe cho'oni Maire Paakũ Diopi cho'okaiũna asamasija'mũ mũ'ũ.

⁸Jesucristo pa'isi'ere cuasajũ'ũ. Aperũũ pa'iũ pãĩ chũ'ũsi'kũ David jojocojñosi'kua'mũ Repaũ. Chuenisosi'kuta'ni Diopi vasouna jo'e vajũ-raisi'kua'mũ. Ũcua kũache'te Repaũ Jesucristo'te cuasache kũachũ'ore chũ'vakũ pa'ikũ'mũ chũ'ũ. ⁹Repachũ'o chũ'vakũjekũ cu'ache cho'ocojñokũ pãĩ chẽavu'ere pa'iũ cu'ache cho'osi'kũre quẽo sũocheja'che cũnamepi quẽo sũocojñosi'kũ pa'imũ chũ'ũ. Jã'ata'ni Dios chũ'o chũ'vacheta'ni ũsecu'amũ pãĩ. ¹⁰Jã'ajekũna Repaũni cuasakũ rũa cu'ache cho'ocojñokũta'ni Repaũ chũ'o ũcua masi chũ'vakũ pa'imũ chũ'ũ, Repaũ chẽa paajanapi asa chẽa Jesucristoni cuasajũ jovo Ũcuauũna'me si'arũũ re'oja'che paapũ chini. ¹¹Ie chũ'o rũa ũcuarepaal'me:

Maipi Repaũni cuasajũ cu'ache cho'ocojñoni Ũcuauũna'me jũnisosi-naja'ñe pa'ijũ

Repaũna'me si'arũũ re'oja'che pa'ijanaa'me.

¹²Cu'ache ti'jñecojñonata'ni maipi Repaũni ũcua cuasani

Ũcuauũna'me pa'ijũ pãire chũ'ũjanaa'me.

Jã'ata'ni maipi Repaũ'te cuasache'te kuavajũchũjũ,

“Repaũ'te cuasamanaa'me chũkũna”, chiito maire ũcuaja'che sãĩñe,

“Chũ'ũ neenama'me ina”, chiija'mũ Repaũ.

¹³Maire Repaũ chũ'ũñe masirepa re'oja'che cho'ojũ pa'imanareta'ni

ũcua re'oja'che cho'okũ pa'ikũ'mũ Repaũ,

ũcuarepa pa'iũ ũcuarepa cho'ochechi'a masikũjekũ.

Diopi pojoa'kũ chini Repaũ chiiche masi cho'okaikũ pa'iche'te kuamũ

¹⁴Ie chũ'ũ chũ'vachũ'o repacheja pa'inare si'arũũ chũ'vakũ pa'ijũ'ũ, cavesũma'ñe cuasajũ paapũ. Ũcuachi'a mai vesũche'te repaña sãĩñechi'a cutujũ ke'reche Dios asakũ'te ũsejũ'ũ repanare. Jã'aja'ñe i'kachũ'o na'a re'oja'che pa'iche che'chochũ'oma'mũ. Jã'aja'ñe i'kache si'arũũ asana pãĩ rupũ cacu'asome. ¹⁵Mũ'ũre peore cho'ore'ochetũ'ka Dios chiiche'te cho'okũ pa'ijũ'ũ, Ũcuauji mũ'ũni pojoa'kũ. Jã'aja'ñe cho'okũ pani Repaũ chũ'o ũcuarepa vajũchũma'ñe chekũnare rũhiñe che'chomasija'mũ mũ'ũ. ¹⁶Diore cuasamana peoche i'kachũ'o i'kama'ñe pa'ijũ'ũ. Jã'aja'ñe i'kana si'arũũ na'a rũa cu'ache cho'ojũ pa'inaa'me. ¹⁷Repaña che'chochũ'o phũ'karavũ chachakũ saicheja'che cu'achejekũna repachũ'o asana cacu'asojũ pa'ime. Himeneona'me Fileto ũcuare peoche chũ'ore che'chojũ pa'ime. ¹⁸Dios chũ'o ũcuarepare cuhejũ chura tiĩñere jorechũ'ore che'chojũ pa'ime repaña, ija'che i'kajũ: “Pãĩ jũnisosina vajũraimanejanaa'me;

Jesure jovorũmuchi'a repana rekoñoã vasocojñoñe pa'imũ repanare", chiiñũ. Jã'aja'ñe i'kajũ jorejũ che'chojũ pãĩ te'enare Jesure cuasanare cacũ'osojũ pa'ime repana. ¹⁹Jã'ata'ni Dios chũ'o ùcuarepajekũ ai pa'iche, ija'che kũamũ:

Maire Paakũ Dios Repaũ neerepanare masimũ.

Ûcuachi'a,

Repanare re'oja'che cho'okaaw chini Repaũ'te sēenare ija'che i'ka-mũ Dios:

"Cu'ache cho'ochē peore ũhasoche pa'imũ mũsanũkonare", chiimũ. Jã'aja'ñe kũamũ Repaũ chũ'o tocha jo'kasi'e.

²⁰Pãĩ pa'ivũ'e ñjavũ'e sa'navũ pa'imajñaruã pachokurina'me pokuri cho'osimajñaruãchi'a pa'ima'ñe chooko'ñana'me toto cho'osimajñaruã pa'imũ. Repa te'emajñaruã si'aumucujña cho'ochē cho'ojũ paamajñaruãa'me. Cheke na'a re'ojamajñaruãta'ni cho'ochē cho'omaumucujñachi'a pojojũ cho'ojũ paamajñaruãa'me. ²¹Pãĩu'te cu'ache cho'ochē peore ũhasosi'kũre re'ojamajñaruãja'ñe pa'ikũjekũna Maire Paakũ Dios chiiche re'oja'che ùcuauache cho'ore'omũ.

²²Jã'ajekũna pōsũpãĩ cu'ache cho'ouache cuasache'te jũvokũ cho'o-ma'ñe re'oja'che pa'iu Dioni masi cuasakũ cavama'ñe pa'iu, chekũnare oiu re'oja'che cho'okaiũ pa'ijũ'u, re'ojarekoñoã paajũ Diore sēenana'me. ²³Mai vesuche'te cutujũ pãĩ sãĩñechi'a ke'rechũ'o asakũ pa'imanejũ'u. Repachũ'o cutuna rũa cavajũ pa'inaa'me. ²⁴Maire Paakũ'te cho'ochē cho'okaikũ'te cavaneema'ñe pa'iu pãĩ ùcuaukore re'oja'che ja'me pa'iche pa'imũ. Ûcuachi'a che'chomasikũ na'mi pe'ruma'kũ paaũ repaũ. ²⁵Ûcuachi'a pãĩ repaũ chũ'vachũ'o asacuhēnare Diopi cho'okaiũna jachache'te ũhaso Repaũ chũ'o ùcuarepare asa chēa cuasaa'jũ chini pe'kerũ i'kakũ paaũ. ²⁶Repanapi jã'aja'ñe cho'oni rũhiñe cuasajũ re'oja'che pa'ijanaa'me, vati aipi paakũ chũ'ũkũna repana ùcuauache cu'ache cho'ojũ pa'isi'ere jũvomasijũ.

Jesucristo jo'e raipi'rarũmũ pa'ijachere kũamũ

3 ¹Ûcuachi'a iere masiche pa'imũ: Jesucristo jo'e raipi'rarũmũ rũa pa'ivesache pa'ija'mũ maire. ²Reparũmũ pãĩ jainũko meñechi'a chiiñũ chekũnare cho'okaicuhejũ kurineejũ, "Chekũnare na'a rũa masiũ'mũ chũ'u", chiiñũ ùcuauachi'a meñe pojojũ pa'ijanaa'me. Ûcuachi'a Diore cu'ache i'kajũ, pũka'kũpãĩ jachajũ, repanare re'oja'che cho'okai-nare pojoma'ñe ke'rejũ, Diore pojojũ cho'ochē ña pãisojũ pa'ijanaa'me. ³Majapãijẽ'e cuasamaũ ña oima'ñe cu'ache cutujũ, chekũna cho'ochē pe'rujũ cuhama'ñe cuasajũ, repanare cho'ouache cu'a jãvovesujũ, chekũnare asi cho'ojũ re'oja'che cho'ochē peore si'ache cuhena pa'ijanaa'me repana. ⁴Ûcuachi'a rũa jorejũ repana cu'ache cho'ochējẽ'e cuasama'ñe

pa'ijɔ, meñechi'a cuasajɔ chekɔnare cuhejɔ, Dios chiiche cho'ochejê'e cuasama'ñe repanare ɰachechi'a cho'oɔjɔ pa'ijanaa'me repana. ⁵Diore pojona cho'ocheja'che jorejɔ cho'oɔjɔ repana cu'ache cho'ocheji Repaɰ re'oja'che cho'okaiche'te jachajɔ pa'ijanaa'me repana. Jã'aja'ñe pa'inare pãi ja'me pa'imanejũ'ɰ.

⁶Repana pãi te'ena ku'ijɔ vu'ñana tĩ'a romiva'nare vesɰva'nare cu'are jɰvovesɰjɔ ũcuauache cu'ache cho'oɔjɔ vajɰchɰva'nare jorejɔ peoche'te che'chojɔ pa'inaa'me. ⁷Repana romi pãi che'choche si'arɰmɰ si'ache che'chejɔ pa'inata'ni jmakarɰjê'e Dios chɰ'o ũcuarepa asa chẽama-naa'me. ⁸Repana jorena Dios chɰ'o ũcuarepare cuhejɔ jachajɔ pa'ime, Janena'me Jambres Moiseni cuhejɔ aperɰmɰ ke'resi'ejja'che. Cu'achechi'a cuasanajejɔ Diore cuasacuhena'me repana. ⁹Jã'ata'ni pãi ũcuarepa-nɰko asa chẽamanejanaa'me repana jorechɰ'o. Repana jorena cho'oche pãi ũcuauɰko ña masijanaa'me, Moise'te cuhesina Janena'me Jambres cu'ache cho'oɔjɔ ña masicojñosi'ejja'che.

Pablo Timoteo'te jo'e chũ'ɰ jo'kasi'ea'me

¹⁰⁻¹¹Mɰ'ɰta'ni chũ'ɰ che'chochɰ'ore masiku'mɰ. ũcuachi'a chũ'ɰ pa'i-che peore masiku'mɰ, chũ'ɰ cho'ora chiiche, chũ'ɰ Diore masi cuasache, chũ'ɰ pe'kerɰ che'chochena'me chũ'ɰ chekɔnare oiɰ re'oja'che cho'okaiche. ũcuachi'a chũ'ɰ cu'ache cho'ocojñokɰta'ni Diore cuasache ũhasoma'ñe ũcua cuasaku Repaɰ'te cho'oche cho'okai koka paache masiku'mɰ mɰ'ɰ. Chũ'ɰ Antioquía vu'ejoopo Iconio vu'ejoopona'me Listra vu'ejoopo pa'i-nare cu'ache cho'ocojñosi'e peore masiku'mɰ mɰ'ɰ. Repanare rɰa cu'ache cho'ocojñokɰta'ni Diopi cho'okaiɰna re'oja'che pani etajaisi'kɰa'mɰ chũ'ɰ. ¹²Re'oja'che pa'ijɔ Jesucristoni masi cuasajɔ Repaɰ chiichechi'a cho'oñu chiina pãi cu'ache cho'ocojñojanaa'me. ũcuarepaa'me jã'a. ¹³Jã'ata'ni cu'ache pa'inana'me jorechɰ'o che'chona jorejɔ, jorecojñojɔ si'arɰmɰ na'a rɰa cu'ache cho'oɔjɔ pa'ijanaa'me.

¹⁴Mɰ'ɰta'ni mɰ'ɰ che'chocojñosi'ere peore masi cuasaku ũhasoma'ñe ũcua cuasaku pa'ijũ'ɰ. Chɰkɰna'te mɰ'ɰre che'chosinare masikɰjekɰ repachɰ'o ũcuarepa pa'iche'te masimɰ mɰ'ɰ. ¹⁵Mɰ'ɰ chĩirɰmɰna masi-che'te Dios chɰ'o tocha jo'kasi'ere cuasajũ'ɰ. Jesucristo'te cuasajɔ jovo ũcuaua'me si'arɰmɰ re'oja'che pa'iche'te kɰamɰ repachɰ'o. ¹⁶Dios chɰ'o tocha jo'kasi'e peore ũcuau kɰasi'ejekɰ maire che'chochɰ'oa'me. Maipi asa cu'ache cho'oche'te ũhasoa'jɔ chini kɰachejekɰ maire re'oja'che pa'i-che chũ'vachɰ'oa'me. ¹⁷Mai Diore cuasanapi repachɰ'ore asajɔ che'chejɔ pani re'oja'che pa'iche che'chenajejɔ si'ache re'oja'che cho'omasijanaa'me.

4 ¹Dios asaku'te ũcuachi'a Jesucristo Pãi ũcuauɰkore Chũ'ɰkɰ Pa'ijau jo'e rani pãi jũnisosinana'me vajɰna cho'osi'e peore ro'i-che chũ'ɰjau asaku'te iere chũ'ɰ jo'kamɰ chũ'ɰ mɰ'ɰre: ²Dios chɰ'o

chũ'vache cuhasoma'ñe si'arũmũ chũ'vakũ pa'ijũ'ũ, chũ'vare'orũmũna'me chũ'vacu'ache pa'irũmũ. Pe'kerũ che'chokũ repa'napĩ cu'ache cho'oto pe'ruma'ñe i'kakũ chũ'vajũ'ũ repa'nare, jo'e cho'oma'ñe Dioni masi cuasajũ vajũchũma'ñe re'oja'che pa'ijũ paapũ chini. ³Na'a pa'isirũmũ Dios chũ'o ũcuarepa che'choche rũa asacuhejanaa'me pãi. Chũ'o ũcuarepare asacuhejũ repa'nare uachechi'a asajũ, repa'na chiichechi'a che'chojũna asajũ pa'ũ chini che'chonare rũa jainũkore ku'e jũaajanaa'me repa'na. ⁴Dios chũ'o ũcuarepare asacuhejũ rupũ aichũ'ore pãi cuasajũ kuache'te asajũ pa'ijanaa'me repa'na. ⁵Mũ'uta'ni si'arũmũ rũhi'ñe cuasakũ pa'ivesache ti'jñetojẽ'e ũcua re'oja'che pa'iu mũ'ũpi cho'oa'kũ chini Dios mũ'ũre jo'kasi'ere Repaũ chũ'o chũ'vache'te peore masi cho'okũ pa'ijũ'ũ, Repaũ'te cuasamanapi asa chẽa Jesuni cuasajũ jovoajũ.

⁶Chũ'ũre vanisojarũmũ ti'a'ñe jmamakarũ karamũ. Dios chũ'o chũ'vakũjekũ chuenisopi'ramũ chũ'ũ. ⁷Jesuni masi cuasakũ chũ'ũre peore cho'ore'ochetũ'ka cho'okũ cu'ache ti'jñeco'jñokũta'ni Repaũ'te cuasache'te ũhasoma'ñe ũcua cuasakũ re'oja'che pa'iu chũ'ũpi cho'oa'kũ chini Dios chũ'ũre jo'kasi'e peore cho'o pi'nicuhamũ chũ'ũ. ⁸Chura chũ'ũ re'oja'che cho'osi'e ro'i Maire Paakũ Re'okũ pãi ũcuanũko cho'osi'e ro'iche Repaũ chũ'ũmucuse chũ'ũre ĩsijachere cuasakũ cha'amũ chũ'ũ. Chũ'ũrechi'a ĩsima'ñe Repaũ jo'e raijache rũa cuasajũ pojøjũ cha'anare ũcuachi'a ĩsi-ja'mũ Repaũ.

Timoteoji cho'okaũ chini Pablo chũ'ũkũ chũ'vasi'ea'me

⁹Mũ'ũre peore cho'ore'ochetũ'ka cho'okũ na'mi rani ñajũ'ũ chũ'ũre. ¹⁰Demas Diore cuasamana pa'iche'te na'a rũa chiũ chũ'ũre jo'ka Tesalónica vũ'ejoopona sanisosi'kua'mũ. Crescenteji Galacia chejana sanisosi'kua'mũ. Titopi Dalmacia chejana saisi'kua'mũ. ¹¹Lucachi'a ja'me pa'imũ chũ'ũre. Marco'te ku'e jũaa rakaijũ'ũ. Chũ'ũre cho'ochẽ rũa cho'okaimasikũ'mũ repaũ. ¹²Tĩquico'te mũ'ũ sani pa'ichejana Efeso vũ'ejoopona saosi'kua'mũ chũ'ũ. ¹³Mũ'ũ rairũmũ chũ'ũ Troas vũ'ejoopo jo'ka raisikãa chũ'ũ sẽ'sevũ ju'ikãa rakaijũ'ũ chũ'ũre, Carpo vũ'e jo'kasikãa. ũcuachi'a chũ'ũ utija'okorovuã rakaijũ'ũ. Chekũja'o utija'o ũcuachi'a rũa chiimũ chũ'ũ. Jã'a cavesũma'ñe rakaijũ'ũ chũ'ũre.

¹⁴Cũna cho'ochẽ cho'okũ Alejandro rũa cu'ache cho'osi'kua'mũ chũ'ũre. Maire Paakũji repaũ cu'ache cho'osinũkorũ cu'ache ti'jñe'ñe chũ'ũja'mũ repaũ'te. ¹⁵Ñarepakũ pa'ijũ'ũ repaũ cho'ochẽ. Mai chũ'vache Dios chũ'o rũa cuheku chũ'vaũsemũ repaũ.

¹⁶Pãi chẽa'ñe chũ'ũna charo chũ'ũni soni chũ'ũ cho'osi'ere cuasa ñarũmũ chũ'ũre ja'me pa'ina te'eujẽ'e ja'me i'kakaima'ñe ũcuanũko jo'ka sanisosinaa'me chũ'ũre. Jã'ata'ni repa'na cho'osi'e cuasamanea'kũ Dios, chiimũ chũ'ũ. ¹⁷Jã'ata'ni reparũmũ chũ'ũre Maire Paakũji ja'me pa'iu

cho'okaisi'kua'mu, chaire ausoma'ne pa'ia Repa ch'uore ũcua koka paa-
ku masi ch'u'vakuna judío peonapi ũcuanuko asaju paapu chini. ¹⁸Maire
Paaku ch'u're cu'ache cho'oche si'ache peore Ũsekai Repa pa'icheja
re'ojachejana saja'mu. Si'arumu cuhama'ne pojoju pañu mai Repa'te.
Jã'aja'ne paa.

Chu'o saoku re'oja'che i'ka jo'kasi'ere kuamu

¹⁹Priscana'me Aquila'te chu'o sa kuakaijũ'u ch'u're, Onesíforona'me
repa majapã ũcuachi'a. ²⁰Erasto Corinto v'ejoopona canukasi'kua'mu.
Trófigmoreta'ni jũ'ikuni Mileto v'ejoopona jo'ka ranisosi'kua'mu chu'u.
²¹Mu're peore cho'ore'ochetu'ka cho'oku chuta'a susarumu tĩ'amaru-
muna raijũ'u ichaja. Eubulona'me Pudente, Linona'me Claudia, chekuna
mai majapãijana ũcuanuko ichaja pa'ina chu'o saome mu're.

²²Maire Paakũji mu'u rekocho'te ja'me paa. Musanukonare ũcua-
nukore Diopi rua re'oja'che cho'okaau re'oja'che paapu chini. Re'omu.

Pablo

San Pablo Titore chũ'o tocha saosi'ea'me

Pabloji Titoni sēemu

1 ¹Chũ'u, Pablo, Dios chũ'ũñe cho'oche cho'okaiku'mũ. Jesucristoji chũ'ũre saosi'kua'mũ Dios chũ'ore chũ'vaa'ku chini, Dios chēa paajanapi Repaũni cuasaju jovo Dios chũ'o ũcuarepare masiju re'oja'che paapu chini. ²Dios apereparumũ chuta'a cheja peorumũ Repaũ pa'icheja pã sani pa'ijachere kuaasomũ. Jorema'kua'mũ Dios. Diore cuasaju jovosina Ũcuau pa'ichejare ai sani pa'ijanaa'me. ³Chura Repaũ paanare vati toa sani uuche Ũsekũji Dios Repaũ chiisirumũjekũna pãipi asa masia'ju chini chũ'ũni chũ'ũsi'kua'mũ Repaũ chũ'ore chũ'vaa'ku chini. ⁴Tito, chũ'u ie chũ'o tocha saomu mũ'ũre. ¿Pa'iku mũ'u? Mũ'ũre rua cuasamu chũ'u. Chũ'ũpi mũ'ũni Dios chũ'ore kuaũna Repaũni cuasaku jovski'kua'mũ mũ'u. Jã'ajekũna chũ'u chĩija'iu pa'imũ mũ'u chũ'ũre chura. Jesucristo'te maire vati toa sani uuche Ũsekũni Ũcuate'eu'te cuasanaa'me mai. Repaũ Jesucristo mai Ja'ku Diona'me mũ'u rekochona re'oja'che pa'iche'te cho'okaijana re'oja'che pa'ijũ'u.

Tito cho'ojachere kuamu Pablo

⁵Chũ'u mũ'ũna'me Creta juupo pa'iu mũ'ũre jo'ka ranisosi'kua'mũ, mai cho'o pi'nimanesi'ere mũ'ũpi na'a pa'iu cho'o pi'nia'ku chini. Mũ'ũre chũ'ũsi'kua'mũ chũ'u Jesure cuasana pa'ijooopõ si'ache repajoopõ ku'iu Jesure cuasanare chũ'ũju kuirajanani, ainani jĩaa jo'kaa'ku chini. ⁶Ija'che pa'inani chēajũ'u: Jesure cuasanare chũ'ũjana ija'che paapu: Cu'ache cho'oma'ñe paapu pãipi cu'ache cutumanea'ju. Romi te'enarechi'a paa'ju. Repana mamachiĩ Jesure cuasaju pũka'kupã chũ'ũñe jachama'ñe paapu. Mamachiĩpi ũcuauache cu'ache cho'oto pũka'kupã pã chũ'ũcu'amũ. ⁷Jesure cuasanare chũ'ũnapi, repaũ chũ'ũnare re'oja'che paaju, Diore cho'oche cho'okaapu. Cu'ache cho'omanea'ju repaũ. “Chũkũna na'a rua masime”, chini chekũna i'kache asacuhemanea'ju. Na'mi pe'ruma-

nea'jũ. Cono jũ'imatea'jũ. Chekũnare vaimanea'jũ. Kurineemanea'jũ. ⁸Jesure cuasanare chũ'ũnapi ija'che pa'ito re'omũ: Chekũnare pãi so'ña rainare ãuna'me kãiruu ïsia'jũ. Chekũnare re'oja'che cho'okaijũ paarpũ. Dios chũ'ũñe'te cho'oa'jũ, cho'ouama'tojẽ'e. Chekũnana'me re'oja'che pa'ijũ Dios chiiche'te cho'oa'jũ. Chekũrũmũ cu'ache cho'ouatojẽ'e cho'o-manea'jũ. ⁹Jesure cuasanare chũ'ũnapi chũ'ũ che'chosi'ere Dios chũ'o ũcuarepare jmamakarũjẽ'e jo'kasoma'ñe cuasajũ paarpũ, pãi ke'retojẽ'e. Jo'kasomaneni chũ'ũ che'chosi'ere chũ'o chekũnani che'chomasijanaa'me repaña. Ũcuachi'a jorechũ'o che'chonare chũ'vamasijanaa'me repaña chũ'vachũ'ore asa chẽaa'jũ chini.

¹⁰Dios chũ'o jachana jainũkoa'me, peoche i'kajũ jorena. Judíopãi rũa jainũko jã'aja'ñe cho'ome. Ʋmũpãi ũcuanũkore ija'che i'kame: “Mũsa-nũkonapi jĩkochã'tiro chũto tũacojñoma'to Dios pa'icheja saicu'aja'mũ”, chiime repaña. Joreme. ¹¹Repanare Dios chũ'o jachanare ũsejũ'ũ, cu'ache che'chomanea'jũ. Kurire kooñũ chini cu'ache che'chome repaña. Jã'aja'ñe che'chojũ te'evũ'ña pa'inare ũcuanũkore cacũ'oju pa'ime. Jã'ajekũna repaña cho'ochẽ'te ũseto rũa re'omũ. ¹²Aperũmũ Creta juupo pa'ikũ rũa masiũjĩ ija'che i'kaasomũ: “Creta juupo pa'ina ũcuanũko jorenapi ãi ainaa'me. Pa'ivesũjũ, ñamejũ, vaineejũ, cu'ava'na pa'icheja'che pa'inaa'me”, chiniasomũ repaña. ¹³Ũcuarepaa'me repaña i'kasi'e. Jã'ajekũna repacheja pa'inare rũa chũ'vajũ'ũ, Dios chũ'ore asa chẽa cuasajũ paarpũ. ¹⁴Rũa chũ'vajũ'ũ repanare, judíopãi aichũ'o kũache'te jorechũ'ore asa chẽa Dios chũ'o ũcuarepare jachana chũ'ũñe'te cho'omanea'jũ. ¹⁵Pãi re'ojarekoñoã paana re'oja'chechi'a cho'onaa'me. Pãi cu'arekoñoã paanata'ni, cu'achechi'a cho'onaa'me. Dioni jachajũ, cu'ache'te cuasajũ re'oja'che cho'ovesũme repaña. ¹⁶Repana cu'ache cuasana, “Diore cuasanaa'me chũkũna”, chiinata'ni re'oja'che cho'omapũna ña jachame pãi repanare. Dios peore, “Cho'omanejũ'ũ”, chiisi'ere cho'ojũna pe'rumũ Dios repanare. Dios chũ'usi'eta'ni cho'oma'me. Re'oja'cheta'ni jmamakarũjẽ'e cho'ovesũnaa'me repaña.

Pablo Tito che'chojachere kuamũ

2 ¹Mũ'ũta'ni, re'oja'chechi'a che'chokũ pa'ijũ'ũ, Dios chũ'o ũcuarepare. ²Ʋmũpãi ainare ija'che che'chojũ'ũ: “Re'oja'che pa'ijũ, cono jũ'ima'ñe pa'ijũ'ũ, chekũna pãi ña kũkũa'jũ mũsanũkonare. Cu'ache cho'ochẽ jũvo-masijũ cho'oma'ñe pa'ijũ'ũ. Diore masi cuasajũ'ũ. Pãi ũcuanũkore oijũ'ũ. Ũcuachi'a mũsanũkonare cu'ache ti'jñeto Diore cuasache ũhasomanejũ'ũ.” Jã'are che'chojũ'ũ Ʋmũpãi ainare. ³Ũcuaja'che romi ainare ija'che che'chojũ'ũ: “Re'oja'che pa'ijũ Dioni cuasajũ pa'ijũ'ũ. Chekũna pa'iche ñani cu'ache cutumanejũ'ũ. Cono jũ'ima'ñe pa'ijũ'ũ. Re'oja'che cho'ojũ pa'ijũ'ũ, mũsanũkona pa'iche'te chekũnapi ña chẽa paarpũ. ⁴Romichĩire re'oja'che

che'choñu chini jā'aja'ñe pa'ijũ'u. Mʉsanʉkona airomipi romichĩi ʉmʉ pa'inare ija'che che'choto re'omʉ: 'Mʉũjʉre cuasaju pa'ijũ'u, chĩiva'nare ũcuachi'a. ⁵Masi cuasaju cu'ache cho'oma'ñe pa'ijũ'u. Namema'ñe masi kuiraju pa'ijũ'u chĩiva'nare, pʉka'kʉre ũcuachi'a. Chekʉnare pāi ña oiju pe'keruji i'kaju pa'ijũ'u. Romi mʉsanʉkona ũjʉpāi chũ'uñe jachama'ñe cho'ojʉ pa'ijũ'u. Jā'aja'ñe pa'ijʉna pāipi ñani, Diore cuasanajeju re'oja'-che pa'inaa'me jā'ana, chijjanaa'me mʉsanʉkonare. Cu'ach'o i'kachejẽ'e peoja'mʉ repanare.' ” Airomipi romichĩire jā'aja'ñe che'choto re'omʉ.

⁶Ũcuachi'a pʉsʉpāire ija'che che'chojũ'u: “Mʉsanʉkonare cu'ache cho'ouatojẽ'e re'oja'chechi'a cho'ojʉ pa'ijũ'u”, chijũ'u repanare. ⁷Mʉ'u-jẽ'e repa na ñaju'te si'arʉmʉ re'oja'chechi'a cho'ojũ'u, mʉ'u pa'iche'te ña chēaa'jʉ. Repanare chũ'vani jmamakarujẽ'e jorema'ñe chũ'vajũ'u. Apema'ñe rūhiñe che'chojũ'u repanare. ⁸Si'arʉmʉ chũ'o ũcuarepare i'kakʉ pa'ijũ'u, pāipi mʉ'uni cu'ache cutumanea'jʉ. Re'oja'chechi'a i'ka-jũ'u maire cuhenapi cu'ache i'kama'ñe paapʉ. Cu'ache cho'omanajeju maire cu'ache i'kavajuchujanaa'me repa na.

⁹Pāi chekʉnare cho'oche cho'okainare ija'che chũ'vajũ'u: “Mʉsanʉkonare paana chũ'uñe peore re'oja'che cho'ojũ'u, repanapi ña pojoa'jʉ. Mʉsanʉkonare chũ'uto ke'remanejũ'u repanare. ¹⁰Repa na nee jmamakarujẽ'e ñaasokaimanejũ'u. Re'oja'che pa'ijũ'u, mʉsanʉkonani repa na cu'amajñarʉa kuirache'te jo'kavajuchumanea'jʉ. Re'oja'chechi'a cho'ojʉ pa'ijũ'u, mʉsanʉkona pa'iche'te pāipi ña ũcuano'ko, 'Dios vati toa sani uuche Ũsekʉ chũ'o rʉa re'oja'imʉ', chijʉ masia'jʉ.” Jā'aja'ñe chũ'vajũ'u cho'oche cho'okainare.

¹¹Diopi oiʉ re'oja'che Cho'okaikʉjekʉ Repaʉ paanare vati toa sani uuche ũsemʉ. Pāipi Repaʉ pa'iche'te masia'jʉ chini ũcuano'kore re'oja'-che cho'okaikʉ'mʉ Dios. ¹²Diopi maini re'oja'che cho'okaia'na re'oja'che pa'imasi naa'me mai. Dios maire che'chokʉ'mʉ Repaʉ, “Cho'omanejũ'u”, chiisi'ere cho'omane'jʉ chini. Che'chomʉ maire, ũcuana'che cu'ache cho'ouatojẽ'e re'oja'chechi'a cho'ojʉ paapʉ chini. Che'chomʉ, maipi chekʉnani re'oja'che ja'me paapʉ chini. Che'chomʉ maire, icheja cheja pa'inapi Repaʉni masi cuasa'jʉ chini. ¹³Icheja chejare pa'ijʉ pojoju cha'ame mai, Jesucristo jo'e cajejachere. Maire vati toa sani uuche Ũsekʉ, Peore Masikʉ, Jesucristo re'oja'che ñoʉ ko'sija'iu cajeja'mʉ. Dioa'mʉ Repaʉ. ¹⁴Repaʉ Jesucristo maini oiʉ vati toa sani uuche'te Ũsekʉ jũ'iñe cuhema'ñe mai cu'ache cho'oche jũni ro'ikaisi'kʉa'mʉ. Ũcuachi'a mai rekoñoãre care'vakasa chini jũni ro'ikaisi'kʉa'mʉ, maipi cu'ache cho'oche'te ũhaso re'oja'che cho'ojʉ paapʉ chini. Maini paara chini jā'aja'ñe cho'osi'kʉa'mʉ Repaʉ.

¹⁵Tito, ie chũ'u tochasi'e peore che'chokʉ pa'ijũ'u mʉ'u. Repaʉ chũ'ore chũ'vaa'kʉ chini Dios mʉ'ure chũ'usi'e Repaʉ'te masi cuasanare chũ'vakʉ

pa'ijũ'u, ũhasomaneal'ju. Ũcuaja'che masi cuasamanare Dios chũ'ũñe'te rua i'kajũ'u masi cuasaal'ju. Ũcuanũkore masi chũ'vajũ'u, mũ'ũni jachamaneal'ju.

Jesure cuasana re'oja'che pa'iche'te kuamu

3 ¹Repacheja pa'inare Jesure cuasanare si'arũmu ũcuanũkore ija'che chũ'vakũ pa'ijũ'u: “Pãi chũ'ũnare jachama'ñe cho'ojũ pa'ijũ'u repana chũ'ũñe. Repana cho'oũseche cho'oma'ñe pa'ijũ'u. Re'oja'che cho'oche-chi'a cuasajũ pa'ijũ'u. ²Pãi chekũna pa'iche ñani te'eu'terejẽ'e cu'ache cutumanejũ'u. Chekũnare ke'rema'ñe pe'kerũji i'kajũ pa'ijũ'u. ‘Na'a rua masime chũkũna’, chiima'ñe, chekũnare ruarepa chũ'ũma'ñe pa'ijũ'u, Jesure cuasanana'me cuasamanare.” Jã'aja'ñe chũ'vajũ'u repanare.

³Aperũmu mai ũcuachi'a rua cu'ache cho'ojũ pa'isinaa'me Jesure chuta'a cuasamarũmu. Pãi chũ'ũnare rua jachasinaa'me. Cu'ache cuasajũ re'oja'chejẽ'e cho'ovesũsinaa'me mai. Ũcuauache cu'ache cho'ojũ pa'inajejũna, re'oja'che cho'ocu'asi'kua'mũ maire. Pãi chekũnare rua cuhesinaa'me mai. Mai ũcuachi'a sãĩñechi'a cuhesinaa'me. Pãi ũcuachi'a rua cuhesinaa'me maire. Pãire cuhejũ cu'ache cho'ojũ pa'isinaa'me mai. Pãi chekũnare re'oja'che ti'jĩeto pe'rusinaa'me mai. Jã'aja'ñe pa'isinaa'me mai aperũmu. ⁴Jã'aja'ñe pa'inareta'ni oisi'kua'mũ Dios maire. Dios Repau chiisirũmu tĩ'aũna chejana raosi'kua'mũ Jesure, mai cu'ache cho'oche'te jũni ro'ikaau chini. ⁵Ija'che i'kama'kua'mũ Dios: “Re'oja'che cho'onajejũna cho'okaimũ chũ'u inare”, chiima'mũ Dios maire. Cu'ache cho'onareta'ni maini oiũ vati toa sani uuche ũsesi'kua'mũ Repau maire. Repau chĩi paapũ chini mai cu'arekoũoã paasi'e re'ojarekoũoã care'vasi'kua'mũ Repau. Mai rekoũoãna Ũcuau Rekocho'te rao mamarekoũoã cho'osi'kua'mũ Repau maire. ⁶Dios cuhema'ñe Ũcuau Rekocho'te rao-si'kua'mũ maire si'ache cho'okaau chini, Jesucristoji maire vati toa sani uuche'te ũsekũ jũni ro'ikaisi'jekũna. ⁷Dios maire oiũ rupũ cho'okaiũ cu'ache cho'omanare cuasacheja'che cuasamũ, na'a pa'isirũmũna mai Repau chĩijejũ Ũcuau pa'ichejare ai sani paapũ chini. Jã'are cha'ame mai. ⁸Ie chũ'o chũ'u tochasi'e peore ũcuarepaa'me. Jã'ajekũna iere chũ'o si'arũmu che'chokũ pa'ijũ'u, repacheja pa'inapi Diore cuasanapi chekũnare re'oja'che cho'okaijũ paapũ chini. Repanani jã'aja'ñe cho'oto rua re'omũ. Chekũnare pãi ũcuachi'a, repana ti'jĩe re'oja'che cho'ojanare ũcuanũkore re'oja'che pa'ija'mũ.

⁹Mai vesũche'te chekũnapi sãĩñechi'a cututo ja'me cutuma'ñe pa'ijũ'u mũ'u. Pãi te'ena aipãi aperũmu chĩi jojosi'ere aichũ'opi jorejũ kuato ja'me cutumanejũ'u. Ũcuachi'a judío aipãi chũ'ũsi'ere cutujũ sãĩñe pe'rujũ pa'imanejũ'u. Rupũ peoche i'kache'me jã'a. Jã'are cutujũ re'oja'che pa'iche che'chemanaa'me mai. ¹⁰Pãi te'ena cu'ache cutume, chekũnapi cavajũ sãĩñechi'a cuhejũ ja'me pa'imaneal'ju chini. Jã'aja'ñe cutunare

ũsejũ'u jo'e cutumaneajũ. Jo'e cu'ache cututo jo'e te'echo i'kajũ'u repa-nare. Ka'chañoã i'kasi'ere cuhama'ñe ũcua cututo chekũnare Jesure cuasanare ja'me pa'iche ũsejũ'u repanare. ¹¹Jã'aja'ñe pa'ina cu'anajejũ ũcuarepa cho'omanaa'me. Cu'ache cho'ojũna repana cu'arekoñoã paa-che masime pãi.

Tito cho'ojachere kũamũ Pablo

¹²Icheja pa'ikũ'te te'eũ'te mũ'u pa'ichejana saojamũ chũ'u, chekũrũmũ Artemani, chekũrũmũ Tíquiconi. Repaũ saisirũmũ saire'oto Nicópolis vũ'ejoopona pesa sani tijñajũ'u chũ'ũre. Ũcuajoopona sani canũka okorũ-mũ si'achetũ'ka pasa chiimũ chũ'u. ¹³Ũcuachi'a Roma chũ'ũna chũ'ũjũna tochasi'e rũa masikũ'te Zena'te Apolona'me mũ'u pa'ichejana saisirũmũ cho'okaijũ'u repanare, jo'e re'oja'che kuhapũ chini. Ũcuauache repana chiiche karato ĩsijũ'u repanare. ¹⁴Ũcuaja'che Jesure cuasana repacheja pa'ina, chekũnare re'oja'che cho'oche che'che sãĩñechi'a kuirato, repana chiiche karamaneja'mũ. Ũcuachi'a repanapi re'ona pañũ chini re'oja'che cho'ojũ paapũ.

Tocha pi'nicuhasi'ea'me

¹⁵Chũ'ũre ja'me pa'inana'me, chũ'o saomũ chũ'u mũ'ũre. Jesuni cuasa-jũ chũkũna'te cuasanare chũ'o sa kũakaijũ'u mũ'u. Diopi mũsanũkonare ũcuauũkore rũa re'oja'che cho'okaau, re'oja'che pa'imasia'jũ chini.

Pablo

San Pablo Filemonre chũ'o tocha saosi'ea'me

Filemonni chũ'o saomũ Pablo

¹ Chũ'u, Pablo, Jesucristo pa'iche chũ'vakũjekũ pãi chẽavũ'ere pa'imũ. Mai majapãijaja'iu Timoteona'me chũ'u ie chũ'o saomũ mũ'ũre Filemonre, chũkũna rũa cuasakũ'te, Dios chũ'o chũkũna sani chũ'varũmũ cho'okai-si'kũre. ² Ũcuaja'che chekũnare Diore cuasakuanupũ mũ'u vũ'e chi'inare Diore cuasako'te Apiana'me chũkũna chũ'vacheja'che Dios chũ'o chũ'-vakũ'te Arquipo'te iere saome chũkũna. ³ Mai Ja'kũ Dios, Maire Paakũ Jesucristona'me mũsanũkona rekoñoãna re'oja'che pa'iche cho'okaijũna re'oja'che pa'ijũ'ũ.

Filemón Diore cuasachena'me repaũ Diore cuasanare oiche'te kuamũ

⁴⁻⁵ Maire Paakũni Jesucristoni chiiũ mũ'u cuasache asasi'kũa'mũ chũ'u. Ũcuaja'che Diore cuasanare ũcuanũkore mũ'u oiche asasi'kũa'mũ chũ'u. Jã'ajekũna mũ'u re'oja'che pa'iche'te asa cuasakũ, Dioni si'arũmũ sêeũ, “Re'orepamũ”, chiimũ chũ'u Repaũ'te. ⁶ Dioni sêekaimũ chũ'u, mũ'ũpi Jesucristo'te cuasache kũachũ'ore chekũnani kũakũ Repaũ maire Repaũ'te cuasanare re'oja'che cho'okaiche'te peore masia'kũ chini. ⁷ Diore cuasa-kũjekũ chũ'u majapãijaja'iu'mũ mũ'u. Diore cuasanare mũ'ũpi oiũna asa pojokũ re'oja'che pa'imũ chũ'u. Mũ'ũpi re'oja'che cho'okaiũna sũmava'na pa'isina rũa pojokũ pa'ime repaũ.

Filemonpi Onésimoni re'oja'che cho'okaũ chini sêemũ Pablo

⁸ Mũ'ũpi chũ'ũni re'oja'che cho'okaũ chini chũ'ũre Cristo saosi'kũni chũ'ũũato chũ'ũre'omũ. ⁹ Jã'ata'ni mũ'ũre Diore cuasanare oikũjekũna cho'okaũ chini sêemũ chũ'u. Chũ'u, Pablo chura aiva'ũa'mũ. Jesucristo pa'iche chũ'vakũjekũ pãi chẽavũ'ere pa'imũ chũ'u. ¹⁰ Mũ'ũpi Onésimoni oiũ re'oja'che cho'okaũ chini sêemũ chũ'u. Chũ'ũpi pãi chẽavũ'ere pa'iu

Dios chu'ore chu'vakuna asa chëa Jesucristo'te cuasamu repau Onésimo. Jã'ajekuna chu'u chiija'iu'mu repau.

11 Aperumu repau Onésimo cu'ache pa'iu mu'u chũ'ũñe re'oja'che cho'o-kaimaneasomu. Churata'ni Jesucristo'te cuasakujeku chu'ure re'oja'che cho'okaiu, mu'ure ũcuachi'a re'oja'che cho'okaija'mu repau. 12 Mu'uni co'chomu chu'u repau'te. Chu'u meñe oicheja'che rua oimu chu'u repau'te. 13 Mu'upi ichejare pani chu'ure Dios chu'ore chu'vakũ chëacojñosi'kure cho'okaira'amũ. Jã'ajekuna mu'u cho'okaira'asi'eja'che Onésimopi sai-ma'ñe pa'iu cho'okaito pojora'amũ chu'u. 14 Jã'ata'ni mu'ure sëema'ñe tua paacuheku co'chomu chu'u repau'te. Mu'upi, “Onésimore paajũ'u”, chiitota'ni paara'amũ chu'u.

15 Repau Onésimo mu'ure jo'ka saniso jmamakarũ ja'me pa'imanesi'e cu'ama'mũ. Chura Diore cuasaku mu'uni co'iuña si'arumu paaja'mu mu'u repau'te. 16 Aperumu mu'u repau'te mu'uni rupũ cho'oche'te cho'okaaũ chini paasi'kua'mũ. Churata'ni Jesucristoni cuasakuna mũche'ure rua chiiũ paacheja'che paaja'mu mu'u repau'te. Repau'te Onésimore rua chii-mũ chu'u. Jã'ata'ni mu'upi repau'te na'a rua chiijũ'u. Repau Onésimo mu'ure rupũ cho'oche cho'okaijachechi'a cuasama'ñe, “Onésimo Jesu-cristo'te cuasakujeku chu'u majapãiuja'iu'mũ”, chiiũ cuasaku pojojũ'u. 17 “Chu'ure ja'me pa'iku'mũ Pablo”, chiiku'mũ mu'u chu'ure. Jã'ajekuna mu'u chu'ure ña pojoku cho'ocheja'che Onésimore ũcuaja'che ña pojoku cho'ojũ'u. 18 Repau Onésimo mu'ure cu'ache cho'osi'e pa'ito chekurumu mu'uni pösero'i paato chu'upi ro'ikaija'mũ. 19 Chu'urepauji ija'ovana tochamu chu'u ie: Repau Onésimo mu'uni pösero'i paato chu'upi ro'i-kaija'mũ. Chura chu'ure i'kauama'ñeta'ni ũcua i'kara. Chu'upi mu'uni cu'are ũsekaimaũ Jesucristo pa'iche'te mu'uni kuamaneru Repau'te cuasama'ku jünisoru cu'ache ti'jñera'amũ mu'ure. Jã'ajekuna mu'u chu'ure rua pösero'i paakujache pa'imũ cu'ache ũsekaisi'e ro'i. 20 Chu'u majapãiuja'iu, asarepajũ'u. Mai Jesucristo'te ũcuate'eũ'te cuasanaa'me. Jã'ajekuna mu'upi chu'uni cho'okaaũ chini sëemu chu'u. Repau'te Oné-simore mu'upi cuhema'ñe jo'e paato rua pojoja'mu chu'u.

21 Ija'che cuasamu chu'u: “Chu'u sëesi'e Filemón cho'okaijacosomu. Ŭcuachi'a chekurumu ikure Onésimore na'a rua re'oja'che cho'okaija-cosomu repau”, chini cuasaku ie chu'o tocha saomu chu'u mu'uni sëeu. 22 Ŭcuachi'a chu'u sani kãijaruupũ care'vakaijũ'u. Mũsanukonapi chu'uni etoa'ku chini Dioni sëekaijuna, ivu'e pãĩ chëavu'e eta sani ñaja'mu chu'u mũsanukonare, chini cuasamu chu'u.

Tocha pi'nisi'ea'me

23 Epafras, ũcuaja'che Dios chu'o chu'vakujeku chu'una'me pãĩ chëa-vũ're pa'iu chu'o saomu mũsanukonare. 24 Ŭcuaja'che chu'upi Dios

chʉ'ore chʉ'vakuna cho'okaisina Marcona'me Aristarco, Demana'me
Lucas chʉ'o saome musanʉkonare.

25 Maire Paakʉ Jesucristoji re'oja'che cho'okaaʉ musanʉkonare. Re'omʉ.
Pablo

Hebreopãi chũ'o tocha saocojñosi'ea'me

Dios Repaũ Mamakũni i'kamũ, Repaũ neenani i'kaa'kũ chini

1 ¹Aperũmũ Dios rũarepañoã si'acairo cho'o ñokũ Repaũ chũ'o kũa-nani Repaũ pa'iche kũa jñauasomũ, mai aipãi pa'isinani kũaa'jũ chini. ²Irumũ Repaũ Mamakũji kũamũ maire. Ũcuauñi peore paakũ chũ'ũñe'te jo'kaasomũ. Ũcuachi'a Repaũji chejana'me peore irũmũ pa'iche cho'oa'kũ chini chũ'ũasomũ Repaũ. ³Mamakũji Pũka'kũ Dios re'oja'che pa'iche peore ñomũ, Ũcuauja'ijekũ. Peore Repaũ chiiche paau chini Repaũ masicheji si'amajñaruã chũ'ũmũ. Mai cu'a jũni ro'ikaisirũmũ sũpaũmũna mũni Diore kueñe Ƴajũtu cakã'kona pũuasomũ Repaũ.

Dios Mamakũ ángeleva'nare na'a rua Masiũ'mũ

⁴Dios Mamakũ irũmũ ángeleva'nare na'a rua Masiũ'mũ. Ũcuaja'che Pũka'kũpi na'a rua masiche'te isiũna koosi'kũjekũ chekũnare na'a aia'mũ Repaũ. ⁵Dios ángeleva'nare te'eũ'terejẽ'e ija'che i'kamaneasomũ:

Mũ'ũ chũ'ũ chĩia'mũ; irũmũna pãi ũcuauũkore kũa jñaumũ chũ'ũ jã'a,
chiimaneasomũ, jmamakarũjẽ'e. Mamakũ'techi'a i'kasi'easomũ jã'a. Ũcuachi'a, ángeleva'nare te'eũ'terejẽ'e ija'che i'kamaneasomũ:

Jã'ũ pũka'kũ pasa chũ'ũ; ũcuaja'che jã'ũ chũ'ũ chĩi paau,
chiimaneasomũ Dios. Mamakũ'techi'a i'kasi'easomũ. ⁶Jã'ata'ni chekũcheja Repaũ chũ'o pa'ikorovũ ija'che chiimũ Mamakũni, chekũnare ũcuauũkore na'a aini, Ũcuate'eũni, chũ'ũñe jo'kacojñosi'kũni, chejana jo'e raora chini, Repaũ i'kache:

Dios neena ángeles ũcuauũko ña, vajũchũjũ pojojũ paaru
Repaũ'te,
chiimũ. ⁷Ángeleva'nani i'kakũ Repaũ i'kasi'e ija'che kũamũ Dios chũ'o:
Chũ'ũ neena ángeles tutu pa'icheja'che paaru chini jo'kasi'kũa'mũ
chũ'ũ,

ũcuachi'a toa pa'icheja'che pa'ijũ chũ'ũni cho'okaijũ paarũ,
chiimũ. ⁸ Jã'ata'ni Mamakũni i'kakũ Repaũ i'kasi'e ija'che kuaũ Repaũ
chũ'o:

Dioa'mũ mũ'ũ.

Mũ'ũ si'arũmũ chũ'ũkũ pa'ija'mũ.

Re'oja'chere masi chũ'ũkũmũ mũ'ũ.

⁹ Re'oja'chere chiiũ cu'acheta'ni cuhekũ'mũ mũ'ũ.

Jã'ajekũna mũ'ũre Paakũ Dios mũ'ũpi chekũnare na'a ai paau
chini

mũ'ũre chẽa pojojũ pa'iche ĩsisi'kua'mũ,
chiimũ. ¹⁰ Chekũcheja ija'che i'kamũ Dios Mamakũ'te:

Pãĩ Ũcuanũkore Paakũ, mũ'ũpi mamarũmũ cunaũmũna'me cheja
cho'osi'kua'mũ.

¹¹ Jã'ata'ni peore si'asojachea'me jã'a.

Mũ'ũta'ni si'arũmũ pa'ikũ'mũ.

Kãña si'acheja'che peore si'asojachea'me jã'a.

¹² Cunaũmũna'me cheja aikãa pũ'se mañasocheja'che cho'oja'mũ
mũ'ũ.

Aikãa ju'isi'kũpi mamakãa saño sachacheja'che mamachi'a sañe-
soja'mũ mũ'ũ jã'a.

Mũ'ũta'ni sañoma'ñe Ũcuate'ẽ chũ'ũkũ pa'ija'mũ.

Mũ'ũ pa'iche si'ama'ñea'me,

chiimũ. ¹³ Dios ángeleva'nare te'ẽ'terejẽ'e ija'che i'kamaneasomũ:

Chũ'ũ ẽjajũtũ cakã'kore pũũ ñũ'ĩũ chũ'ũjũ'ũ,

chũ'ũpi cho'okaiũna mũ'ũre cuhena mũ'ũ chũ'ũñe'te cho'ojũ
paarũ,

chiimaneasomũ, jmamakarũjẽ'e. Mamakũ'techi'a i'kasi'easomũ jã'a. ¹⁴ Ange-
leva'na ũcuanũko Diore cho'ochẽ cho'okaina ñomanaa'me. Maire Dios
neenare Repaũ ĩsiche si'ache re'oja'che koopĩ'ranare Ũcuajĩ chũ'ũkũna
cho'okaime repaña.

Dios Mamakũ maire re'oja'che cho'okaiche jachamaneũũ

2 ¹ Jã'aja'ñejekũna mai asasi'e chũ'o na'a masi asa chẽa cho'ojũ paũũ;
mai cho'omairo pani ma'a tĩĩma'ana sani cavesũsocheja'che cu'are
cho'ojũ cacũ'asojanaa'me. ² Dios aperũmũ ángeleva'nare Repaũ chũ'ũñe'te
pãire kuaa'jũ chini chũ'ũasomũ. Repaũ chũ'ũñe'te ángelepi kũajũna asa
jachajũ cho'omana pãĩ cu'ache ti'jñecoĩñosinaa'me, jachache ro'i. Repaña
cu'ache cho'osi'e peore masi ro'isinaa'me. ³ Jã'ajekũna maipi Dios Mamakũ
maire re'oja'che cho'okaiche asa jachajũ cuheto na'a rũa cu'ache ti'jñe-
ja'mũ maire. Chareparo Maire Paakũ, Dios Mamakũjĩ jã'are kũasomũ,
maire Repaũ cho'okaiche'te. Na'a pa'isirũmũ chũkũna'te Repaũ'te ja'me

pa'isinapi kuasinaa'me. ⁴Repanapi kuajuna Dios Repauchi'a cho'omasi-che'te paipi repaana i'kache'te asa, “Ie chu'o ũcuarepaa'me”, chiapu chini pãĩ jũ'inare vasochena'me cheke si'ache peore cho'o ñosi'kua'mu. Maire ũcuachi'a Dios Repau Rekochoji cho'okaiuna sãĩñechi'a re'oja'che cho'o-kaimasimajñaruã Repau'te uache si'acairo jo'kamũ, maipi Repau chu'o chu'vache'te asa, “Ũcuarepare chu'o i'kame ina”, chiiju masialju chini.

Jesucristo mai a'chu pa'icheja'che pa'iku'mu

⁵Chu'u i'kache ie chu'o ija'chea'me: Dios ángeleva'nare icheja cheja na'a pa'isirumu pa'ijanare pãĩ chũ'ũñe jo'kamanasomũ. ⁶Ũcuachi'a Dios chu'o pa'ikorovu tochasi'ku Repau'te i'kakũ tochasi'e ija'che kuamu:

¿Mu'u pãĩ cuasaku'u? ¿Repanare oiku'u mu'u?

⁷Mu'upi cho'okaiuna ángeles jmamakaruchi'a chukuna'te pãĩ na'a ruu masina pa'ime.

Jã'ata'ni mu'upi cho'okaiuna chekunare ña, vajuchuna pa'ijanaa'me pãĩ.

⁸Peore chũ'ua'ju chini jo'kaja'mu mu'u repanare pãĩ, chiimu. Jã'aja'ñe cho'ojachejekuna pãĩ jmanukorujẽ'e kara ñsima'ñe chũ'umasiche peore jo'kaja'mu Dios. Jã'ata'ni chuta'a jã'aja'ñe cho'oche ñamanaa'me mai. ⁹Ija'cheta'ni masinaa'me mai: Diopi cho'ouna Jesús cheja rani pa'irumuchi'a ángele'te jmamakarũ na'a vesuu paniasomũ. Dios maini oiu cho'okakuna, pãĩ ũcuanukore jũni ro'ikaau chini Repau Chẽasi'kupi chuenisora chiisi'kujeku pãĩ ũcuanukore chũ'uku'mu chura, cho'okaishi'kujeku.

¹⁰Cu'amajñaruã paara chini peore re'oja'che Cho'osi'ku Dios, mai Repau neena ũcuanuko ja'me chũ'ua'ju chini, re'oja'che cho'okaiũ ma'a charo sakuja'che Repau pa'icheja saku'te Jesure cu'ache ti'jñeñe ñsemanasomũ, cho'oku che'che maini cho'okaau chini. ¹¹Ija'chea'me: Mai re'oja'che pa'iche Jesure cho'okaicojñona maire Cho'okaiku Jesuna'me Ũcuate'e'u'te Ja'kure paame. Jã'ajekuna Jesús maire, “Chu'u cho'jechiia'me ina”, chii-vajuchuma'mu. ¹²Dios chu'o tochasi'e pa'ikorovu ija'che kuamu Repau Diore i'kache:

Chu'u cho'jechiire mu'u pa'iche'te kuaku, repanana'me chi'i mu'u ujare ujara,

chiimu. ¹³Ũcuachi'a chekucheja ija'che kuamu Repau i'kache:

Repani cuasaku cha'aku pasa chu'u,

chiimu. Chekucheja ũcuachi'a ija'che kuamu:

Ñajũ'u; Dios neena Repau chu'ure jo'kasinana'me pa'imũ chu'u, chiimu.

¹⁴Mai Dios neenapi pãĩ ainee pa'ijuna Jesús ũcuachi'a pãĩ aineasomũ, mai cu'ache cho'oche'te jũni ro'ikani vati ai chũ'ũñe'te ñsekasa chini.

Repau vati ai toa sainare pāi paaku'mu. ¹⁵ Jā'aja'ne cho'o maire jū'li'ne'te vajuchujuna vati ai chēa paasinare tua re'oja'che paamu Repau chura. ¹⁶ Ūcuarepare ie masime mai: Angele'te cho'okasa chini raimanesi'kua'mu Repau. Maini Abraham Diore cuasacheja'che Repau'te cuasanani cho'okasa chini raisi'kua'mu. ¹⁷ Jā'ajekuna maini cho'okasa chini mai pa'icheja'che pa'iu, mai ti'jñecojñoneja'ne cu'ache si'ache ti'jñecojñosi'kujeku mai pa'iche'te masiku oi'u Puka'kure Diore si'arumu re'oja'che sēekaiu pa'imū Repau maire, judío phairi ai sēekaicheja'che. Mai cu'ache cho'oche'te jūni ro'ikasa chini raisi'kua'mu Repau. ¹⁸ Ūcuachi'a re'oja'che-chi'a cho'ora chiikuni cu'ache ti'jñesi'ejekuna maire ūcuaja'che re'oja'che pañu chiinani cu'ache ti'jñeto cho'okaiku'mu Repau.

Jesús Moise'te na'a rua Masiu'mu

3 ¹ Asarepajū'u, chu'u majapāijana, Repau neenachi'a pa'ina. Ūcuau-na'me re'oja'che paapu chini Dios chēasi'kua'mu musanukonare. Jesucristo maire re'oja'che Cho'okaimasikujekuna, Repau mai cuasaju Pa'iku Jesús pa'iche'te cuasarepaju pa'ijū'u, maire Diore Sēekaiku pa'iche, Dios mamare, “Ija'che cho'oñu”, chiisi'e Kuakaisi'kure. ² Diopi chēa jo'kauna Moisés Repau neenare masi paasi'ejaja'che Jesús ūcuaja'che Puka'ku Repau'te chēa jo'kasi'e Repau neenare masi paaku'mu. ³ Vu'e paaku chekunare ūcuavu'e pa'inare na'a rua ña, vajuchucheja'che, pāi ūcuaukore re'oja'che Cho'okaisi'ku Jesús Moisere na'a rua cuasa, vajuchua'mu. ⁴ Ija'chea'me: Vu'e charo pa'iku jñaacojñosinaa'me repau vu'e pa'ina. Jā'ata'ni Dioa'mu repavu'e pa'inare ūcuaukore Cho'osi'ku. ⁵ Diopi chū'uuna Moisés cho'oche cho'okaiu Repau neenare masi paaasomu. Ūcuachi'a Repau Dios na'a pa'iu i'kajache kuakuna asasi'e repanare masi kuasomu repau Moisés. ⁶ Jā'ata'ni Jesucristo Dios Mamakujeku maire Repau neenare na'a rua masi paaku'mu. Maire Repau re'oja'che cho'okaijache Repau'ni jo'kasoma'ne jmamakarujē'e jachama'ne cuasaju cha'aju pani, Repau neena'a'me mai.

Dios neena cava etajani re'oja'che pa'iche'te kuamu

⁷⁻⁸ Jā'ajekuna Dios chu'o pa'ikorovu tochasi'e kuache Repau Rekocho i'kasi'e asa chēa cho'ojū'u:

Musanukonapi Dios chu'o asani mai aipāi pāi peocheja sani ku'isina

Repau i'kache asa jachaju ke'reju cho'ocuhesi'ejaja'che cho'omairo, irumuna teana cho'ojū'u.

⁹ Chu'u cuarentarepaūsurumu repanare re'oja'che cho'okaiuna ña-sinata'ni chu'u chū'uñe cuheju si'arumu rua ke'reju pa'isinaa'me repaana chu'ure.

10 Jã'ajekuna chũ'u reparamũ aina pa'isinare pe'rukũ ija'che i'kasi'kua'mũ:

“Repana rekoñoã chũ'u chũ'ũñe'te cho'ocuhejũ chũ'u pa'ichejẽ'e vesũjũ

ma'a tĩima'ana si'arumũ saijũ pa'icheja'che cu'ache pa'ime”, chii-si'kua'mũ chũ'u repañare.

11 Jorema'mũ chũ'u.

Chũ'ũni teakuna ũcuarepa cho'ora chini ija'che i'kasi'kua'mũ chũ'u:

“Icheja kaka cava etajani re'oja'che paapũ, chiisicheja kakamane-janaa'me ina”, chiisi'kua'mũ chũ'u,

chiimũ.

12 Asarepajũ'u, chũ'u majapãijana. Ñarepajũ pa'ijũ'u; mũsanũkona te'eujẽ'e rekoñoã cu'arekoñoãre paajũ, cu'ache'te cho'ojũ, Diore Si'arumũ Pa'ikũni cuasacuhejũ jachajũ cacu'asomanejũ'u. 13 Cu'ache'te cho'ojũ jorechũ'ore asa chẽamaneñũ chini, irumũna mũsanũkonare cho'ore'o-rumũna ũcuauũko si'aumucujña sãĩñechi'a, “Re'oja'che pa'ijũ pañũ mai”, chiijũ pa'ijũ'u, Repañũni ũcua cuasajũ pañũ chini. 14 Mai Repañ'te apescuasarumũ mai cuasacheja'che ũhasoma'ñe cheja pa'irumũ si'arumũ cuasajũ pa'isinare Dios maire, “Iere ñsija'mũ chũ'u”, chiisi'ere peore koo-janaa'me mai, Cristo neenajejũ. 15 Aperumũ jã'are kũakũ tocha jo'kasi'e Dios chũ'o ija'che kũamũ:

Mũsanũkonapi Dios chũ'ore asani,

mai aipãĩ pãĩ peocheja sani ku'ijũ

Repañ i'kache asa jachajũ ke'rejũ cho'ocuhesi'ēja'che cho'omairo, irumũ teana cho'ojũ'u,

chiimũ.

16 ũcuauũko asa jachajũ ke'rejũ cho'ocuhejũ pa'isina Egipto cheja Moisés etua sasina paniasome repaña. 17 Dioni jachajũ cu'ache cho'ojũ cuarentarepaũsũrumũ pe'rucojñojũ pa'ijũ pãĩ peochejare pa'ijũ jũnisoa-some repaña. 18 Jã'ajekuna Dios, “Icheja kaka cava etajani re'oja'che paapũ, chiisicheja kakamanejanaa'me ina”, chiniasomũ, Repañ chũ'ũñe jachasinajejũna. 19 Jã'ajekuna jã'are asa cuasajũ masime mai repañare Dios i'kache jachajũna kakaũsesi'e.

4 1 Dios maire ũcuachi'a irumũ cho'okasa chiimũ, mai rekoñoã cava etajani re'oja'che paapũ chini. Jã'ajekuna mũsanũkona jã'aja'ñe pa'i-che te'eujẽ'e va'semaneñũ chini cuasarepajũ pa'ijũ'u. 2 Mai ũcuachi'a Dios chũ'o re'oja'che kũacojñosinaa'me, Moisenaa'me pa'isinare kũasi'ēja'che. Jã'ata'ni repañare Dios chũ'o re'oja'che asa jachasinare re'oja'imaneasomũ, jachajũna. 3 Maire Repañ'te jachama'ñe cuasanareta'ni cava etajani re'oja'che pa'ire'omũ. ũcuare kũakũ Dios chũ'o tochasi'e ija'che kũamũ:

Israel jojosina pāi peocheja ku'rumu po'isi'ea'me. (Heb 3.18)

Chu'uni teakuna ũcuarepa cho'ora chini ija'che i'kasi'kua'mu chu'u:

“Jorema'mu chu'u.

‘Icheja kaka cava etajani re'oja'che paapu', chiisicheja kakamane-janaa'me ina”, chiisi'kua'mu chu'u, chiimu. Repau cheja cho'o pi'nirumuna pāire re'oja'che paapu chini re'oja'che pa'iche jo'kaasomu Repau. ⁴Cheku cheja Dios chu'o pa'ikoronu seirepaumucujña jo'e chekumucuse pa'isi'ere ija'che kamu:

Seirepaumucujñana cho'оче peore cho'o si'aasomu.

Chekumucuse cho'оче peoasomu Dios, chiimu. ⁵Jo'e cheku cheja Dios chu'o tochasi'e ija'che mai aipāire i'kam:

“Ichejare kaka cava etajani re'oja'che paapu”, chiisicheja kakamanejanaa'me ina, chiimu.

⁶Jā'ajekuna repacheja Ūcuau chu'ore asa jachajuna kaka cava etajani re'oja'che pa'icu'aasomu repanare, aperumu pa'isinare. Jā'ata'ni irumu canare maire rekoñōāpi cava etajani re'oja'che pa'ire'omu, Repau chu'o asa jachama'ñe cuasato. ⁷Aperumu pa'isina jachasi'ejekuna na'a pa'isirumu re'oja'che pa'iche koore'orumure jo'e jo'kara chini rua jeerumu pa'isirumuna Davire, “Ija'che chiiche tocha jo'kajū'u”, chiisi'e ũcuare jo'e kuaku ija'ovana tochamu chu'u ie:

Musanukonapi Dios chu'ore asani, irumuna teana jachama'ñe cho'ojū'u,

chiimũ Repaũ kuakũ tochasile. ⁸ Josuepi repacheja kakasinare cava etajani re'oja'che pa'iche ïsiasomũ. Jã'are ïsikũ ũcuachi'a rekoñoã re'oja'che pa'iche ïsito na'a pa'isirumũ Repaũ, “Ïsija'mũ”, chiisi'e jo'e i'kamanera'asi'kua'mũ Dios. ⁹ Jã'aja'ñeje kũna irumũ Dios neenare cava etajani re'oja'che pa'iche chuta'a pa'imũ. ¹⁰ Diopi cho'okaiũna, mai rekoñoã cava etajani re'oja'che pani, Repaũ cheja peore cho'o pi'nisirumũ jo'e cho'oma'ñe pa'icheja'che, mai ũcuachi'a aperumũ cho'osi'e jo'e cho'oma'ñe pa'ijanaa'me. ¹¹ Jã'ajekũna mai ũcuanũko cava etajani re'oja'che paũ chini peore cho'ore'ochetũ'ka masi cuasaju re'oja'che cho'oju paũ; te'eujẽ'e aperumũ pa'isina cho'osi'eja'che jachaju cacu'asomaneñũ mai.

¹² Va'ti ka'chakã'jñõ jũjũsũva'tipi tota cuaojũna sa'navũ kakacheja'che mai rekoñoãna Dios chũ'opi rũa sa'navũ kakaũna cuasomũ maire. Ũcuachi'a mai rekoñoã pa'iche rũa sa'navũ pa'ichena'me mai cuasaju cho'oñũ chiiche Dios chũ'opi kakaũna cuasomũ maire. Dios chũ'opi jã'aja'ñe kakaũna mai pa'iche meñe masime mai, re'oja'che pa'ichena'me cu'ache pa'iche. ¹³ Repaũ cho'osina pa'iche Diopi ñato chavechejẽ'e peoche masi ñokuasomũ. Ũcuauji sêeũna mai cuasachena'me cho'osi'e kuajanaa'me mai Repaũ'te.

Jesús phairipãi ũcuanũko Aijekũ maire Dioni sêekaikũ'mũ

¹⁴ Jesús Dios Mamakũ phairipãi ũcuanũko Aijekũ maire Dioni sêekaiũ pasa chini cũnaumũna mũniasomũ. Jã'ajekũna Repaũ'te maire Sêekai-kũ'te jmakarujẽ'e jo'kasoma'ñe cuasaju paũ. ¹⁵ Maire Diore Sêekaikũ Jesús maire vati cu'ache chũ'ũñeja'ñe Chũ'ũcojñosi'kũjekũ mai pa'iche'te masikũ oiũ cho'okaimũ. Mai pa'icheja'che pa'isi'kũta'ni jmakarujẽ'e cu'ache cho'omanesikũa'mũ Repaũ. ¹⁶ Jã'ajekũna vajuchũma'ñe Dioni sêeju paũ, maire oiũ Sêekaikũji mai cu'ache cho'oche tũnosokani maire karamajñaruãre ïsikũ mai cho'ovesũche cho'okaiũna masiñũ chini.

5 ¹ Dios judíopãi te'enare chẽa jo'kaasomũ phairi aina pa'ijũ Repaũni sêekaiũ repaña cu'ache cho'osi'e ro'ire ro'iñũ chini Diore ïsimajñaruãna'me Repaũ'te pojoñũ chini ïsimajñaruãre ïsikaapũ chini. ² Repaũ phairi ai, mai pa'icheja'che pa'ikũjekũ re'oja'che cho'oche cho'ovesachejekũna chekũnare pãi oiũ re'oja'che cho'ovesũnare cho'okaiũ ma'a cavesũso-sinaja'ñe cu'ache pa'inare cho'okaiũ'mũ. ³ Jã'ata'ni repaũni re'oja'che cho'o koka peokũna ũcu cu'ache cho'okũ chekũnare pãi repaña cu'ache cho'osi'e ro'ire ro'iñũ chini Diore ïsimajñaruãre ïsikaiũ repaũ cu'ache cho'osi'e ro'i ro'iche pa'imũ repaũ'te ũcuachi'a. ⁴ Judío phairi ai pa'iche pãiũ te'eujẽ'e ũcuauji meñe jñaa pa'ima'ñea'me. Dioa'mũ jã'aja'ñe pa'iche chẽa jo'kakũ, Aaron'te chẽa jo'kasi'eja'che, Repaũni pãire sêekaiũ paaũ chini. ⁵ Jesucristo ũcuaja'che Repaũni pãipi ña, vajuchũa'ju chini phairi ai pa'iwakũna ũcuauji meñe jñaa chẽa pa'ima'mũ. Dioa'mũ Repaũ'te jã'a-

Judío phairi ma'ñasuche uokum. (Heb 5.2)

ja'ñe paaw chini chëa jo'kasi'ku. Repaw chü'o pa'ikoronv aperum tocha jo'kasi'e Repaw'te Dios i'kasi'e ija'che kuam:

Mu'u chü'u chüia'mu.

Irumuna pãi ucuanukore kua jñaum chü'u jã'a, chiim. ⁶Ûcuachi'a chekacheja Repaw chü'o pa'ikoronv ija'che kuam Repaw'te i'kasi'e:

“Mu'upi si'arum phairi pa'iu pa'ijũ'u, Melquisedec pa'icheja'che”, chiim. ⁷Repaw Jesucristo icheja cheja chuta'a pa'irum Puka'ku Dioni jũ'iñe ñsemasikuni jünisopi'raku wjachü'o rua oiñ sëniasom, Repawni cho'okaaw chini. Ûcuawni vajuchuku cuasaku Repaw chiiche'te cho'ora chiiuna Puka'ku asa cho'okaniasom Repaw'te. ⁸Jã'aja'ñe cho'oku Jesucristo Dios Mamakujuk ruu oicojñokuta'ni Puka'ku chiiche'te cho'ora chiiu chüova'u cu'ache ti'jñecoñoku pa'iu Puka'ku chũ'uñe jachama'ñe cho'oku che'cheasom. ⁹Jã'aja'ñe cho'oku Puka'ku chiiche peore cho'o pi'ni, mai cu'a jüni ro'ikani Repaw chũ'uñe jachama'ñe cho'onare ucuanukore cho'okaiu Repawna'me Dios pa'ichejana ai sani paapu chini sam Jesucristo maire. ¹⁰Jã'aja'ñe cho'owna Dios maini Sëekaiu paaw chini phairi aire jo'kaasom Repaw'te, Melquisedec pa'icheja'che paaw chini.

Jesucristo'te cuasache ñhasomanea'ju chini chü'vache'me

¹¹Cheke chü'o na'a ruu i'kache paam chü'u, musanukonare che'chora chiiche. Jã'ata'ni musanukonare masi kuavesam chü'ure, masi asamaruna. ¹²Jã'arepa jeerum Jesure cuasanata'ni musanukona, ¿je'se

pa'iuna chekúnare chuta'a che'chovesúche? Aina áu ũha pa'iche áima-sicheja'che Dios chũ'o na'a vesache asamasirũja'chere oje chũsuna ũha pa'iche áivesúcheja'che Dios chũ'o na'a vesache asavesúme mʉsanʉkona. Vesũjũ Jesucristo'te apecuasanare che'chomajũarũäre vesama'ñechi'a che'cheche chiime mʉsanʉkona. ¹³Vĩjachiĩ oje chũsuna pa'icheja'che rũhiñe cuasavesũjũ Dios chũ'ũñe che'che cho'oju pa'iche vesúme. ¹⁴Aina masicheja'che Dios chũ'o na'a rʉa asamasinare na'a vesachũ'ore che'chere'omu, aina ũha pa'iche áimasicheja'che, re'oja'che cho'oju si'arũmũ na'a rʉa che'chejũ, cu'achena'me re'oja'che ñamasinare.

6 ¹Jã'ajekũna Jesucristo'te apecuasarũmũ che'chesimajũarũächi'a che'chemañe na'a vesachũ'ore asaju che'chejũ pañũ mai, aina masicheja'che masijũ Dios chũ'ore na'a vesache'te asamasijũ pañũ chini. Iea'me repa apecuasarũmũ che'cheche: Pãi Dios sējocojñosina cu'ache cho'ocheja'che cho'ouache ũhasochena'me, Diore cuasachena'me, ²Jesu-cristo neenajejũ okoro'vecojñoñe, Jesure cuasanare chũ'ũna chēa vasoche jũnisosina vajurajachena'me, pãi cheja pa'irũmũ cho'osi'e ro'iche Dios chũ'ũjañe. ³Diopi ãsema'to na'a vesachũ'ore kuaja'mũ chũ'ũ mʉsanʉkonare. ⁴Pãipi Dios pa'iche'te miañeja'ñe re'oja'chere asa chēa, Repaũ ísiche koo, Dios Rekocho cho'okaicojñoju, ⁵Repaũ chũ'o re'oja'che asa vajujũ, Repauchi'a cho'omasiche'te cho'okũna ñasinapi ⁶peore jã'are sējosoto Dioni jovaajũ chini jo'e cho'okaicu'amũ repanare, ũcuare Repaũ Mamakũ'te cuhejũ pãisoju jo'e vanisocheja'che cho'osinajejũna. ⁷⁻⁸Jã'aja'ñe pa'ina pãi chio áu kũimachio pa'icheja'che pa'ime. Cu'are cho'oju, Jesucris-to'te cuasache'te ũhasoni chio áu tāsichiota'ni miuna'me u'cha aineeũna uosocheja'che, Diore sējocojñojanaa'me repaña. Ũcuachi'a repanapi ũhasomanesina pani chio re'oja'che áu kũichio pa'icheja'che pa'ira'ame. Repaũni cuasaju re'oja'che pani chio áu tãrena okopi rakũna re'oja'che ainee áu rʉa kũkũna pãiu repa chio tãsi'kũna'me Diore re'oja'che cho'o-cojñoñeja'ñe re'oja'che cho'ocojño'ra'ame repaña.

Dios maire cho'okaijachere cuasaju poju cha'ache'te kuamũ

⁹Diore cuasache jo'kasonare jã'aja'ñe i'kasi'ku'a'mũ chũ'ũ. Mʉsanʉ-konata'ni na'a re'oja'che pa'ime. Jã'are masimũ chũ'ũ. Repanare na'a rʉa re'oja'che pa'inajejũ Dios ísiche koojanaa'me mʉsanʉkona. ¹⁰Dios re'oja'chechi'a Cho'okujĩ mʉsanʉkona Repaũ'te cuasaju chekúnare oju re'oja'che cho'okaiche cavesumaneja'mũ. ¹¹Mʉsanʉkona jũnisochetu'ka jã'aja'ñe re'oja'che pa'ijũ Dios ísijachere cha'ajũ, ũhasoma'ñe ũcua cua-saju pa'ito rʉa pojoja'mũ chũ'ũ. ¹²Mʉsanʉkonapi Diore masi cuasaju re'oja'che cho'oche'te cho'oñamema'ñe poju cho'oju, chekũna Repaũ, “Ísija'mũ”, chiisi'e kooju pa'ina re'oja'che pa'iche'te ñaju che'che ũcuaja'-che re'oja'che pa'ito pojoja'mũ chũ'ũ.

¹³ Abrahamre Dios, “Cho'okaija'mu chũ'u mũ'ure”, chiisi'ere ũcuarepa cho'okakũna koosi'ere cuasajũ'u. Dios kũache'te Abrahampi asa jachamane'a'kũ chini repau'te cho'okaijachere kũakũ, Repau'te na'a rũa masikũji peokũna, Ũcuauji meñe ija'che i'kaasomu Dios: “Diojekũ chũ'u jorema'ñe ũcuarepa cho'okũ'mu. ¹⁴Mũ'ure jorema'ñe ũcuarepa re'oja'che cho'okaija'mu chũ'u. Ũcuachi'a mũ'u na'a jainũkore paajanare si'arũmu ĩsija'mu chũ'u mũ'ure”, chiniasomu Dios. ¹⁵Repau Abraham, asa jachama'ñe cuasakũ pojokũ cha'asi'kũjekũ na'a pa'isirũmu kooasomu repa, Dios, “Ĭsi-ja'mu”, chiiũ i'ka jo'kasi'e. ¹⁶Pãi ũcuachi'a chekũnapi repa na i'kachũ'ore jachamane'a'jũ chini ũcuanachi'a ija'che i'kame: “Diopi cho'okaaũ; chũ'u ũcuarepa i'kache'te cho'o ñora chiimũ chũ'u”, chiime. Jã'aja'ñe i'kato repa na i'kache jachama'ñe cuasame pãi.

¹⁷Dios ũcuaja'che maipi Repau, “Re'oja'che ĩsija'mu”, chiisi'e koojanapi jachamane'a'jũ chini Repau joremairo pa'iche'te kũara chini ija'che i'kaasomu: “Diojekũ jorema'ñe ũcuarepa cho'okũ'mu chũ'u”, chiniasomu. ¹⁸Diojekũ Repau i'kache jorema'ñe ũcuarepa cho'okũ jorecu'akũjekũ jã'aja'ñe i'kaasomu Repau, maipi Repau, “Cho'okaija'mu”, chiisi'ere pojokũ asa chẽasinapi ca'nasoma'ñe cuasajũ cha'ajũ paapũ chini. ¹⁹Maipi jã'aja'ñe ca'nasoma'ñe cuasajũ pojokũ cha'ani rekoñoã re'ojarekoñoã paajũ jũja-rekoñoã paani choovũ masi quẽo sũo vavorena mea cho'osoma'ñeja'ñe mai rekoñoã re'oja'che pa'iche jo'kasomanejanaa'me. Jã'aja'ñe panĩ Dios vũ'e sa'navũ pa'iruupũ kãa rũa rũikãapi jeo ta'pisiruupũ Repau'na'me paũũ chini kakacu'asiruupũna kakacheja'che Diona'me si'arũmu re'oja'che pa'ijanaa'me mai. ²⁰Jesucristo reparuupũ maire vatakanĩ charo kakasi'kũja'che pa'iu mai cu'ache cho'osi'e ro'ikanasomu, phairi ai cho'okaicheja'che cho'okaiũ. Jã'aja'ñe cho'okaisi'kũjekũ Melquisedec pa'icheja'che si'arũmu phairi ai pa'iu Dioni sũekaiũ pa'imũ Repau maire.

Melquisedec pa'icheja'che Jesús phairi aia'mu

7 ¹Repau Melquisedec, Salem vũ'ejoopo aipi, phairijekũ peore chũ'ũku'te Diore cho'oche cho'okaikũjekũ, pãi re'oja'che pa'iche'te sũekaiũ paniasomu. Tiĩpãi chũ'ũnare cava cajejani col'ikũ Abrahamre tiĩña Diopi re'oja'che cho'okaaũ chini, Dioni sũekanasomu repau Melquisedec. ²Ũcuarũmu Abraham repau vani tũa rasimajũaruã dierepakuanu ũcuajakuanuchi'a chi'i te'ekuanupũ ĩsiasomu Melquisede'te. Jã'a mami Melquisedec chini “Pãi chũ'ũku re'oja'che cho'okũ” chiimũ. Ũcuachi'a repau chũ'ũjoopo mami Salem chini “Re'oja'che pa'iche” chiimũ. Jã'aje-kũna ija'che i'kare'omu repau'te: “Pãi chũ'ũku repau neenare re'oja'che pa'iche cho'okaikũ'mu”, chiire'omu. ³Repau pũka'kũpãi pa'isi'eta'ni Dios chũ'o aperũmu tocha jo'kasinapi kũajũ tochamanerena repau pũka'kũpãi pa'isi'ejẽ'e vesũjũ repau aipãi pa'isi'ejẽ'e vesũme pãi. Ũcuachi'a repau

aineesi'ejê'e vesujũ repau jũ'isi'ejê'e vesume pãi. Jã'aja'ñe pa'iu cho'oa'kũ chini repau'te jo'kasi'e Diopi tuamauna Dios Mamakũ si'arumu pa'iche-ja'che phairi ai pa'imũ repau.

4 Repau Melquisedec rua masiũ'mũ. Iere cuasajũ'ũ: Mai aipãirepau pa'isi'kũ rua masiũ Abraham repau vani tua rasimajñaruã dierepakuanu chili te'ekuanupũ ñiasomũ repau'te. 5 Na'a pa'isirumuna Dios chũ'uasomũ Abraham jojosinare Leví jojomanare repa na majapãire Leví jojosinare phairipãichi'a repa na paamajñaruãre dierepakuanure te'ekuanuchi'a ñia'jũ chini. 6 Jã'ata'ni Abraham repau dierepakuanu paache te'ekuanupũ ñiasomũ Melquisede'te Leví jojocojñomanesi'kureta'ni. Ñiuna Melquisedec Abrahamre Dioni sêekanasomũ, re'oja'che cho'okaaũ chini, Dios re'oja'che cho'okaija'mũ chiicojñosi'kure. 7 Ie masime mai: Pãiu Diopi re'oja'che cho'okaaũ chini chekure sêekaikũ sêekaicojñokũ'te na'a rua masiũ'mũ. Jã'ajekũna ie ũcuachi'a masime mai: Melquisedec Abrahamre rua masikũ'teta'ni na'a rua masiũ pa'imũ. 8 Leví jojosina pã paamajñaruã koonã jũnisojanajejũ ai pa'imanaa'me. Melquisedeta'ni repau pa'iu, pã paamajñaruã Diore kookaiũ jũnisi'si'ere Dios chũ'opi kuamauna jũ'i-manesi'kũja'che pa'imũ. 9-10 Ŭcuachi'a ija'che i'kare'omũ: Leví aipãiu'te Abrahamre Melquisedepi tijñauna Abraham cu'amajñaruã te'ekuanupũ ñisumũ Leví chuta'a Abraham ca'nivũ'te pa'isi'kua'mũ. Leví Abrahamre jã'aja'ñe ja'me pa'isi'kũjekũna repau jojosina irumũ pã paamajñaruãre koonã ũcuachi'a Melquisede'te ñicheja'che cho'osinaa'me repa na. Jã'ajekũna ie masime mai: Repau Melquisedec Leví jojosinare na'a rua masiũ'mũ.

11 Ija'che cuasajũ musanũkona sêniasacosome: Aarón jojosina ũcuare phairipã pa'icheta'ni, ¿je'se pa'iu na phairi'te jo'e chekũni Melquisedec pa'icheja'che pa'ikũni Dios raora chiikũ? Ija'chea'me jã'a: Repau'te pojojũ pa'iche'te mai aipãire kuakaũ chini Dios Moiseni chũ'ũ jo'kakũ phairipã pa'iche jo'kaasomũ, Aaronna'me repau jojosinapi phairipã paapũ chini. Jã'ata'ni repa na phairipã Dios chũ'ũ jo'kasi'e cho'ojũ pã cho'okainareta'ni repa na pã rekoñoã re'ojarekoñoã care'vakaicu'aasomũ. 12 Jã'ajekũna phairipã jñaañe'te sañoni ũcuachi'a Diore cuasajũ pojoa'jũ chini chũ'ũ jo'kasi'e sañoñe chiimũ. 13-14 Mai ũcuauko Dios chũ'o pa'ikorovũ aperumũ tocha kuacojñosi'kũ Maire Paakũ Cristo Judá jojosi'kũ pa'iche masinaa'me. Phairipã pa'iche jo'kamanesivãjũ tiivãjũjekũ Leví jojocojñomanesi'kua'mũ Repau Cristo. Jã'ata'ni Moisés Dios chũ'ũ jo'kasi'e phairipã jñaañechi'a Leví jojosinani i'kakũ Judá jojosinare jmamakarũjê'e i'kamaneasomũ.

15 Chekũ phairi mama raisi'kũ Cristo Melquisedec pa'icheja'che phairi ai pa'iche'te cuasato Dios maire na'a re'oja'che cho'okaisi'ere na'a rua masi asare'omũ. 16 Moisés phairi jojojavãjũ chũ'ũ jo'kasivãjũpãiuma'mũ Repau Cristo. Phairi Mamaũ pa'iche si'arumũ Pa'iu peore Masiũjekũ phai-

ri'mu. 17Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'e Repau pa'iche kuachu'ore jo'e cuasajũ'u:

“Mu'upi si'arumu phairi pa'iu pa'ijũ'u, Melquisedec pa'icheja'che”,
chiimu Dios,

chiimu.

18Aperumu Dioni pojoa'ju chini chũ'u jo'kasi'epi karakuna, chura jo'-kasoasomu Dios, maire Repau peore cho'okasa chiisi'e cho'okaicu'akuna. 19Aperumu Repau Moise'te chũ'u jo'kasi'epi pãi rekoñoã re'ojarekoñoã care'vakaicu'akuna chura jo'kaso mamare na'a re'oja'chere cho'okaimu Dios maire. Jã'ajekuna Repau maire re'oja'che mama cho'okaiche'te cuasaju, ũcuachi'a na'a pa'isirumu cho'okaijachere cha'aju cuasaju pojoju mai rekoñoã Repauna'me re'oja'che ja'me pa'ime mai.

20Repau Dios maini na'a rua re'oja'che cho'okasa chini mama phairini jña jo'kaasomu. “Diojeku ũcuarepa cho'oku'mu chu'u”, chiinu Mamakuni Jesucristoni raoasomu. Chekunata'ni Dios jã'aja'ne i'kacojñomanesina ruph phairipãi mamachĩijeju phairi'me. 21Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'e Maire Paaku'te jñaarumu jã'aja'ne i'kasi'e ija'che kuamu:

Chu'u Pãi ũcuanukore Paaku Diojeku ũcuarepa cho'oku'mu.

Jorema'ne ija'che i'kasi'kuamumu chu'u:

“Mu'upi si'arumu phairi pa'ija'mu”, chiisi'kuamumu,
chiimu. 22Dios jã'aja'ne ũcuarepa, “Na'a re'oja'che cho'okaija'mu chu'u”, chiisi'e Jesucristoji cho'okaiuna peore masi cho'ocojñojanaa'me mai. 23Chekuna phairipãi jainukota'ni ai si'arumu pa'imanajeju repa cho'oche cho'ojũ chekunani jo'ka jũnisojuna si'arumu cho'okaicu'amũ repanare. 24Jesuta'ni jũnisoma'ne ai Pa'ikujekũ si'arumu phairi pa'iu, Repau phairi pa'iche chekuni saño jo'kama'kuamumu. 25Jã'ajekuna Repauni Cristoni cuasaju sēenare Si'arumu Pa'ikujekũ maire Dioni sēekaiũ, mai rekoñoã re'ojarekoñoã care'vakaimu Repau.

26Jã'aja'ne phairi ai pa'iu maire karache cho'okaiũ pa'imũ. Si'arumu re'oja'chechi'a cho'oku'mu Repau. Jmamakarujẽ'e cu'ache cuasamaũ cu'achejẽ'e cho'oma'kuamumu Repau. Repau icheja cheja pa'irumu pãi cu'ache cho'onana'me pa'isi'kuta'ni jmamakarujẽ'e repa cu'ache cho'ocheja'che ña chēa cho'omaneasomu Repau. Jã'aja'ne pa'iuuna Pu-ka'ku Dios Repau'te cunaumu na'a jeecho'jena mua kueñe ñũ'iu chũ'ũne jo'kaasomu. 27Chekuna judío phairi aina charo repa cu'ache cho'oche'te ro'iñũ chini si'aumucujña jo'cha va'iva'nare vani no pi'ni cho'jena chekuna pãi repa cu'ache cho'oche'te ro'ijũ ñsiva'nare jo'cha va'iva'nare vani uosokainaa'me. Repa cho'ocheja'che cho'oma'kuamumu Jesús. Repauna'ni te'echoji maire pãi ũcuanukore mai cu'ache cho'osi'ena'me mai cu'ache cho'ojache ro'ikaũ Repau meñe ñsi maire peore jũni ro'ikaniasomu. 28Dios aperumu chũ'u jo'kasi'ere cho'ojũ judío phairi ainare

jñaanaa'me pāi. Jā'ata'ni repanani re'oja'che cho'ovesakuna te'eñoā cu'ache cho'ome repa phairi aina. Jā'ajekuna na'a pa'isirumuna Dios ija'che i'kakū, “Chū'u Diojekū ūcuarepa cho'okū'mū”, chiiu Mamakūni phairi ai pa'iche jo'ka icheja chejana raouna rani pa'iu Repau'te Puka'kū chiichechi'a cho'o pi'ni cūnaumuna jo'e mūni phairi cho'oche'te cho'okū si'arumū Puka'kūni sēekaimū maire.

Jesús mamare chū'u jo'kasi'e cho'okaikū'mū

8 ¹Iere i'kara chiimū chū'u: Jā'aja'ñe pa'iu Repau phairi aijekū sēekaiū pa'imū maire, cūnaumuna mūni Dios űu'isaivū kueñe pūasi'kū. ²Dios vū'erepa Ūcuau cho'osivū'ere Repau'te pojovū'ere pa'iu Dios űu'isaivū kueñe űu'iu phairi aijekū Repauni cho'oche cho'okaiū sēekaimū Repau maire. Pāi cho'omanesivū'ea'me repavū'e.

³Ija'chea'me judío phairi aina cho'oche: Pāi repa cu'ache cho'osi'e ro'iñu chini ĩsimajñaruāna'me Dioni pojoñu chini repa ĩsimajñaruā Repau'te ĩsikaime. Jā'ajekuna Jesús maire phairi aijekū sēekaiū mai cu'are ro'ikasa chini Repau meñe ĩsi jūni ro'ikanasomū maire. ⁴Repañi icheja chejare pani phairi pa'imanera'amū, ūcuare phairipāi jainuko pa'ijūna, Dios aperumū chū'uuna pāi rache'te ĩsia'jū chini jñaacojño-sina. ⁵Repa phairipāi icheja cheja pa'ivū'e Dios vū'e pa'ijū cho'oche cho'okaina cūnaumū pa'ivū'e Dios vū'erepare Moiseni ñokuna ña chēa ūcuajavū'e cho'osivū'ere cho'oche cho'ome. Cūnaumūre Dios vū'erepa pa'imū. Aperumū Moisés repau chuta'a va'i ca'nipi Dios vū'e cho'oma-rumū ija'che i'kaasomū Dios: “Chū'u vū'e cho'oni peore chū'u mū'ure ñosivū'e cūnaumū pa'ivū'ēja'che cho'ojū'u”, chiniasomū. ⁶Repa phairipāi re'oja'che cho'okaisinaa'me maire. Jā'ata'ni Jesús maire na'a rāa re'oja'che cho'okaimū. Ūcuaja'che Dios Moiserere aperumū maini kuaa'kū chini i'kasi'e, “Ija'che cho'oñu”, chiisi'e re'oja'che cho'okaisi'kua'mū maire. Jā'ata'ni mamare, “Ija'che cho'oñu”, chiisi'ere Jesucristoji cho'okakuna chura Repau maire na'a rāa re'oja'che cho'okaimū, “Musanukonare na'a rāa re'oja'che cho'okaija'mū”, chiisi'e.

⁷Charo, “Ija'che cho'oñu”, chiisi'epi karama'to na'a rāa re'oja'chere ku'emanera'ame pāi. ⁸Jā'ata'ni Diopi ñato repa pāi pa'iche karaasomū. “Re'oja'che pa'iche karamū inare”, chini ija'che i'kaasomū Repau: Asarepajū'u.

Na'a pa'isirumū chū'o mamare, “Ija'che cho'oñu”, chiija'mū chū'u musanukonare,

Judá jojosinana'me Israel chīi chekuna jojosinare.

⁹Reparumū repa aipāi chū'u Egipto cheja ma'a pikopi re'oja'che ñokuna

etua rarumū i'kasi'ēja'che i'kamaneja'mū chū'u repanare.

Repanare Egipto cheja pa'isinare chũ'u chũ'ũñe jachasinajejuna
sẽjosi'kua'mu chũ'u.

Pãi Ûcuanũkore Paakũji i'kamũ chũ'u jã'a.

¹⁰ Na'a pa'isirũmu Israel jojosiñare mamare, “Ija'che cho'oũu”, chii-
ja'mu chũ'u, Pãi Ûcuanũkore Paakũ.

Repana rekoñoãre chũ'u chũ'ũñe paaa'ju chini cho'okaija'mu
chũ'u repañare.

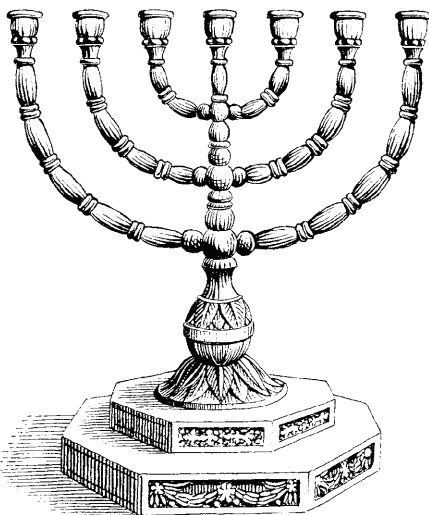
Chũ'ũni Dioni masi cuasaju chũ'u neena pa'ijanaa'me repaña.

¹¹ Repañũmu pãipi repaña majapãina'me repañare kueñe pa'inare,
“Dioni jovojũ'u”, chiiju ùcuamakarũ chũ'vajanaa'me,
repañare ùcuare che'chochiima'ñe ùcuanũko chũ'ũre jovonachi'a
pa'ijũna,
chũova'na pa'iva'nana'me pa'ipãi.

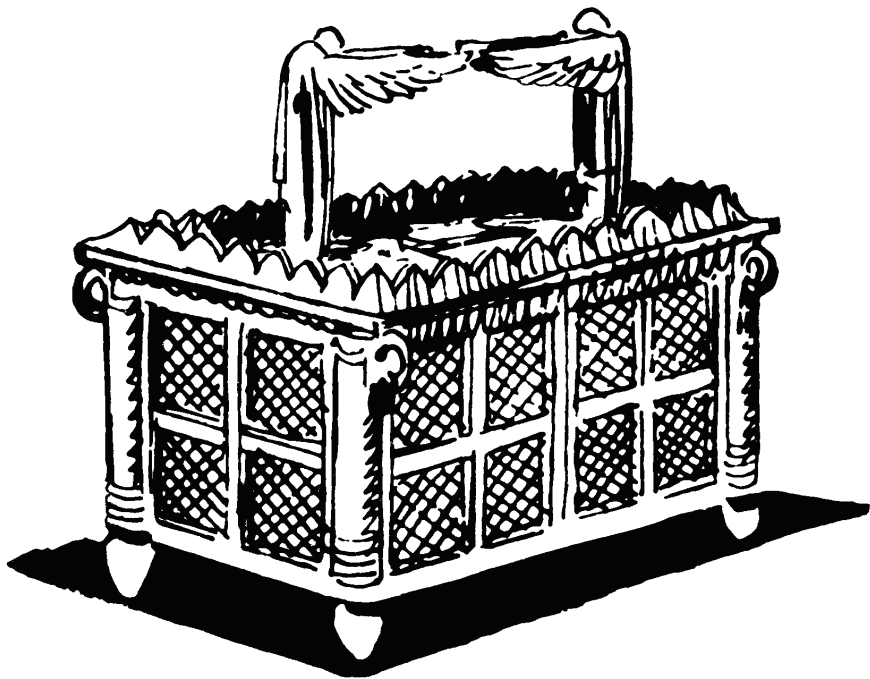
¹² Repañapi chũ'ũni cuasajũna repaña cu'ache cho'osi'e peore tũ-
noso jo'e cuasama'ñe cavesũsoja'mu chũ'u,
chinasomũ Dios. ¹³ Dios, “Ija'che cho'oũu”, chiisi'e mamapi pa'ũna aperi-
rũmu Repañ, “Ija'che cho'oũu”, chiisi'e jo'kasosi'ea'me. Aireko jũ'iñeja'ñe
si'asopi'ramũ repa.

Dios vũ'e cũnaũmu pa'ivũ'ena'me cheja pa'ivũ'e pa'iche'te kuamu

9 ¹ Dios aperũmu, “Ija'che cho'oũu”, chiisi'e Repañ chũ'u jo'kasi'e
cho'orũmu maire cho'оче rũa cuaja pa'isi'kua'mu, Repañ vũ'e
cheja pa'ivũ'e cho'ochena'me Repañ'te pojochẽ. ²⁻³ Dios vũ'e aperũmu
Repañji chũ'ũna va'i ca'nipi cho'o
nũkoasome pãi. Ruu te'eka'chapa-
ruu paniasomũ repavũ'e. Tijũapa
caruupũ'te judío phairipãichi'a
kakare'oruupũ'te hoñoã pa'isaivũ-
na'me mesako'ana'me pãpũã Diore
jo'kasipũã pa'iko'a paniasomũ. Na'a
sa'navũ'te kãa rũikãapi jeo ta'pisiruu-
pũ judío phairi aichi'a kakare'oruupũ
paniasomũ. ⁴ Reparuupũ kakasa'aro
kueñere mesako'a ma'ña uoko'a
si'acako'a pachokuripi je'nasiko'a
paniasomũ. Ûcuaruupũ na'a sa'na-
vũ'te cãjovũ Dios, “Ija'che cho'oũu”,
chiisi'e tohasi'e pa'ivũ pachokuripi
si'ache repakã'jũo je'nasi'vũ pania-
somũ. Repavũ sa'navũ'te churupũ
pachokuri cho'osi'pũ pãi peocheja

Hoñoã pa'isivũ'me. (Heb 9.1)

Cājovɯ Dios, “Jja'che cho'oñu”, chiisi'e tochasi'e pa'ivɯ'me. (Heb 9.5)

ku'isina manacaã mañasi'pɯna'me Aarón vāsocho koropi'rasi'chona'me catako'ña Dios chũ'uñe tochasiko'ña mañaasomɯ. ⁵Repavɯ sē'sevɯ'te tũosiva'na Diona'me pa'iva'na ángelejava'na kue'chaka paava'na nukaa-some, pāi cu'ache cho'osi'e ro'icheja sē'sevɯ'te. Jā'ata'ni chura repavɯ'e pa'iche peore na'a rɯa kɯacu'amɯ jā'a.

⁶Jā'aja'ñe cu'amajñarũ peore masi care'va pi'ni repavɯ'e Dios vɯ'e tijñapa caruupɯchi'a si'arɯmɯ kakajɯ paniasome repaɯ judío phairipāi, Diore pojojɯ cho'omajñarũare cho'ojɯ. ⁷Na'a sa'navɯ pa'iruupɯta'ni judío phairi airechi'a te'eũsɯrɯmɯ pa'iche te'echo kakare'oasomɯ. Repaɯ'te jo'cha va'iva'na chie peoɯ kakacu'aasomɯ reparuupɯ, repaɯ cu'ache cho'osi'ena'me chekɯna pāi vesɯjɯ cu'ache cho'osi'e ro'ire ro'ikasa chini kakakɯ'te. ⁸Jā'aja'ñe pa'isi'e maire Dios Rekochoji iere kɯakɯna masime mai: Chekɯnani repavɯ'e tijñapa caruupɯchi'a kakare'okɯna, na'a sa'navɯ pa'iruupɯ kakacu'akɯna, kakama'ñe pa'ijɯna Diore ja'me pa'icu'aasomɯ, charo cho'osivɯ'e chuta'a pa'irɯmɯ. ⁹Jā'api Dios maire iere ñokɯ che'chomɯ: Pāi Dioni pojoñu chini Repaɯ'te ĩsiche cu'amajñarũana'me jo'cha va'iva'nare repaɯ cu'ache cho'osi'e ro'ire ro'iñu chini phairipāire sa ĩsinareta'ni repaɯ rekoñoã re'ojarekoñoã care'vacu'aasomɯ. ¹⁰Äu

te'emajñaruãchi'a ãiñena'me te'emajñaruãchi'a ũkuche cu'are tũnoñu chini cho'оче sê'sevu cho'очеchi'a paniasomu. Jesucristo rani cho'okaijache mama pa'iche Dios maire jo'karumujatu'ka cho'osi'easomu jã'a.

¹¹Jã'ata'ni chura Cristoji rani mai cu'are jũni ro'ikani cunaumuna jo'e muni Dios vu'erepare pãi cho'omanesivu'e rua re'ojavu'ere pa'iu si'ache re'oja'che cho'okaiu pa'imũ maire mama phairi aijekũ. ¹²Dios vu'erepare kaka pa'iu Repau Jesucristo pãi cu'ache cho'оче chivo chiepi, vacachĩ chiepi ro'ikaimanesi'kuamũ. Rupũ, Ũcuau chiepi maire pãi ũcuanukore te'echoji mai cu'a ro'ikanasomu Repau, Dios neenachi'a pa'ijũ, Repau-na'me ai paapu chini. ¹³Vacachĩio'te uosi'po ũhacũtapoji phairipãipi okona maña popa pãi cu'ache pa'inani chivo chiena'me toro chiena'me sa'faru cu'a tũusoasomu repa'ne. ¹⁴Jã'aja'ñe'jekũna Jesucristo Dios Rekochoji cho'okaiũna Repau jmakarujẽ'e cu'achejẽ'e Peouji meñe Dioni ĩsisi'jekũna Repau chie raosi'epi mai vati toa saina cu'ache cuasaju cho'оче masi tũnokaimũ, maipi re'ojarekoñoãre paaju Dioni Si'arumũ Pa'ikũni cuasaju Repau'ni cho'оче'te cho'okaiju paapu chini.

¹⁵Jã'ajekũna Dios maire Jesucristo chie raosi'epi mai rekoñoã re'ojarekoñoã cho'okaiũ Repau mamare, "Ija'che cho'oñu", chiisi'epi cho'ocuhasi'jekũna Repau, "Re'oja'che ĩsija'mũ chũ'u", chiisi'e koojanaa'me mai Repau chẽasina. Ũcuachi'a aperumũ, "Ija'che cho'oñu", chiisi'echi'a cuasarumũ mai cu'ache cho'osi'e peore jũni ro'ikanasomu Repau Jesucristo. ¹⁶⁻¹⁷Pãi repa'ni jũni-sosirumũ repa'ni paasimajñaruã cho'ojachere chũ'uju utija'o tocha jo'kame. Jã'ata'ni repa'ni chuta'a jũ'imarumũ jã'aja'ñe chũ'uju tochasi'e chuta'a jo'kacu'amũ chekunare. Jã'ajekũna pãipi repa'ni chũ'uju tochasi'ere cho'oñu chini aperumũ repa'ni jũnisosi'ere masi kuache pa'imũ, cho'ore'oa'ku chini. ¹⁸Jã'ajekũna Dios aperumũ, "Ija'che cho'oñu", chiu chũ'u jo'kasi'e ũcuaja'che cho'ore'osi'kuamũ, jo'cha va'iva'na chie rao jũnisosi'jekũna. ¹⁹Moisés repau'te ja'me pa'inare pãi ũcuanukore Dios chũ'ũne peore kua pi'ni oveja raña maajaraña cho'osisuovũna'me hisopaju'avu mini vacachĩ chiena'me chivo chie okona popa ja'mesira'kana chũu Dios chũ'ũne tochasikorovu utija'okorovu'na sa'faku pãi ũcuachi'a ũcuanukore sa'faasomu. ²⁰⁻²¹Ũcuaja'che Dios vu'e sa'faku repav'e sa'navu pa'imajñaruã Diore pojaju cho'omajñaruã peore sa'faasomu repau. Jã'aja'ñe cho'o pi'ni ija'che i'kaasomu repau: "Ie chiere ña musanukonare Dios, 'Ija'che cho'oñu', chiu chũ'u jo'kasi'e cho'okaiche'te cuasajũ'u", chiniasomu. ²²Dios chũ'o tocha jo'kasi'e jo'cha va'iva'na chiepi Diore ĩsimajñaruãna'me pãi cu'a sa'fa tũnoñe rua chũ'umũ. Chie rao jũni ro'ikaiku peoto cu'a tũnoñe peora'amũ.

Jesucristo jũni ro'ikaisi'jekũna cu'a tũnososi'ea'me

²³Dios vu'e cheja pa'ivu'e Diopi chũ'ũna Repau vu'erepa cunaumũ pa'ivu'e repa'ni ñoũna ña chẽa ũcuajavũ'e cho'osivũ'e pãire kakare'oa'ku

chini repa na cu'a jo'cha va'iva'na chiepi judío phairipāipi sa'fakaijuna tūnoasomū Dios. Jā'ata'ni cūnaumū pa'ivū'e Dios vū'erepa kakana cu'a-che pa'iche na'a re'oja'chepi Mamakū chiepi tūnosi'easomū. ²⁴ Jesucristo Repaū chie raosi'e Dioni īsira chini Dios vū'e cūnaumū pa'ivū'e Dios vū'e-repare űokūna űa chēa pāi űcuajavū'e cho'osivū'ena kakamanesi'kua'mū. Dios pa'ichejana cūnaumūna mūni kakaasomū Dioni ti'l'jñēne űakū űū'iū maini sēekasa chini. ²⁵ Judío phairi ai na'a sa'navū pa'iruupū űsurūmū pa'iche jo'cha va'iva'na chiere cuaa īsikū pa'icheja'che Jesucristo cūnaumū kaka Repaū chiere si'arūmū Dioni īsikū pa'ima'mū. ²⁶ Jā'aja'ñe cho'oa'kū chini jo'kasi'e pa'ito Jesucristo mamarūmūpi irūmūjatū'ka si'arūmū jūni ro'ikaiū pa'ira'amū. Jā'ata'ni Repaū mamare, “Ija'che cho'oñū”, chiisi'ere cho'ore'orūmūna churana rani Repaūji meñe īsi mai cu'a te'echoji jūni ro'ikaisi'kua'mū. ²⁷ Maire űcuachi'a te'echo jū'iñe pa'imū. Jū'isirūmū mai vajurūmū cho'osi'ere Diopi űa ro'iche'te chū'ua'kū chini Repaū'te ti'l'jñēne nūkache pa'imū maire. ²⁸ űcuaja'che Jesucristo te'echoji mai cu'a jūni ro'ikaisi'kua'mū, Pūka'kū Diopi mai cu'ache cho'osi'ere jo'e cuasamanea'kū chini. Jā'aja'ñe cho'osi'kūpi jo'e cajeja'mū Repaū icheja. Jā'arūmūta'ni mai cu'a jo'e jūni ro'ikaimaneja'mū Repaū. Rani maire Repaū'te cuasajū cha'anarechi'a chēa saja'mū Repaū, re'oja'chere koo űcuau'na'me si'arūmū paarpū chini.

10 ¹ Moisés aperūmū chū'usi'e na'a pa'isirūmū re'oja'che pa'ijache maire apekūachū'o paniasomū. űcuare űajū cho'ojū che'chea'-jū chini jo'kasi'ejekū re'oja'che pa'iche űcuarepa pa'imaneasomū jā'a. Jā'ajekūna repa chū'usi'ere cho'ojū űsurūmū pa'iche jo'cha va'iva'nare űcuajava'narechi'a Dios vū'ena ra jo'kanareta'ni jmamakarūjē'e repa-nare re'ojarekoñō care'omaneasomū. ² Repa chū'ū jo'kasi'ere cho'ojūna repa na cu'ache cho'osi'ere te'echoji tūnosokaito re'oja'che pa'ijū repa na cu'ache cho'oche, “Ro'iche paame mai”, chiima'ñe pa'ijū repa na cu'are ro'iñū chini va'iva'nare ra īsiche cuhasora'ame repa na. ³⁻⁴ Jā'ata'ni repa chū'ū jo'kasi'e toro chiena'me chivo chie sa'fache pāi cu'ache cho'oche tūnosokairepamaūna űsurūmū pa'iche jo'cha va'iva'nani ra īsijū repa na cu'ache cho'osi'ere cuasame.

⁵ Jā'ajekūna Jesucristo cheja raipi'rarūmū Diore ija'che i'kaasomū:

“Ja'kū, pāi paamajñarūā jo'cha va'iva'nana'me cu'amajñarūā mū'ni īsijūna űosokaiche chiima'kua'mū mū'ū.

Jā'ajekūna chū'ūpi chejana sani pāiū paan chini care'vakaisi'kua'mū.

⁶ Pāi, repa na cu'ache cho'osi'e ro'iñū chini īsijūna űosomajñarūā űani pojoma'kua'mū mū'ū.

⁷ Jā'ajekūna chū'ū mū'ūre ija'che i'kasi'kua'mū:

‘Ja'kū, chū'ūre saojū'ū. Mū'ū chiiche'te sani cho'okasa chiimū chū'ū.

Mu'u chu'o pa'ikorovu chu'u pa'ijachere kuaɣu tocha jo'kasi'ere
sani cho'ora chiimu chu'u', chiisi'kua'mu chu'u", chiniasomu
Repaɣ.

Jā'aja'ñe chiimu Dios chu'o tocha jo'kasi'e. ⁸Ija'chea'me Repaɣ charo
i'kasi'e: "Pāi repana cu'ache cho'osi'e ro'ire ro'iñu chini jo'cha va'iva'na-
na'me cu'amajñaruā ra īsijuna ɰosoche chū'usi'kuta'ni ña pojoma'kua'mu
mu'u, repare chiimaɣ", chiniasomu. ⁹Jā'api jo'e ija'che i'kaasomu:
"Chu'ure saojū'u. Mu'u chiiche'te sani cho'okasa chiimu chu'u", chinia-
somu. Repaɣ cho'okasa chiisi'e ija'chea'me: Pāi aperumu Dioni pojoɣ
cho'osi'ere sējosokani mamare jo'kasi'kua'mu, Repaɣ jūni ro'ikaisi'ere
cuasajɣ re'oja'che paapɣ chini. ¹⁰Repaɣ cho'ora chiisi'e cho'okɣ Repaɣ
meñe Dioni īsi te'echoji mai cu'a jūni ro'ikaisi'ejekuna, mai Repaɣ neena
re'ojarekoñō cho'ocojñosinaa'me.

¹¹Phairipāi ũcuanuko umucujña pa'iche nuka ku'ijɣ cuhama'ñe cho'o-
che cho'okaiɣ pa'ime Dios vu'e. Pāi repana cu'ache cho'osi'e ro'iñu chini
īsimajñaruā si'arumu ũcuajamajñaruā ra īsirena Dioni īsikaiɣ pa'ime,
repana cu'a jmamakaruɣj'e tɰnosokaima'ñeta'ni. ¹²Jesucristota'ni meñe
īsi te'echoji mai cu'a jūni ro'ikani Dios ñu'isaivɣ kueñe pɰasomu.
¹³Repaɣ ũcuachejare ñu'iu Puka'ku Diopi cho'okaiuna Repaɣ'te cuhena
peore Repaɣ chū'uñe cho'orumuɣatɣ'ka cha'aja'mu. ¹⁴Maire Dios nee-
nare Repaɣi meñe īsi te'echoji ro'ikani mai rekoñō si'arumu na'a ruu
re'ojarekoñō paaa'jɣ chini care'vakaisi'kua'mu. ¹⁵Ūcuachi'a jā'aja'ñe
pa'ijachere kuaɣu Dios chu'o pa'ikorovuna ija'che chiiche tocha jo'kaa-
some pāi repanani Dios Rekochoji kɰakuna:

¹⁶ "Na'a pa'isirumu chu'u repanare mamare 'Ija'che cho'oñu' chiija-
che ija'chea'me:

Repana rekoñōare chu'u chū'uñe paaa'jɣ chini cho'okaija'mu
chu'u repanare.

¹⁷Ūcuachi'a repana cu'ache cho'oche peore tɰnoso jo'e cuasama'ñe
cavesuɣoja'mu chu'u", chiniasomu Dios,
chiimu repa tocha jo'kasi'e. ¹⁸Jā'aja'ñejekuna pāi repana cu'ache cho'o-
si'e ro'iñu chini cu'amajñaruā ra īsiche peomu chura, ũcuare mai cu'ache
cho'oche peore ro'ikaisi'ejekuna.

Dioni cuasajɣ vajuchuma'ñe sēejɣ pa'iche'te kuamu

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

¹⁹Asarepajū'u, chu'u majapāijana. Maire Jesucristoji chie rao jūni ro'i-
kaisi'ejekuna Diona'me pa'ijɣ sēevajuchuma'ñe Ūcuani teana sēere'omu
maire chura. ²⁰Repaɣ maire jūni ro'ikairumu Dios vu'e na'a sa'navɣ
pa'iruupɣ jeo tɰsusikāa ruikāa Diopi cho'okuna ɰmɰpi vu'evuna che're
cajeasomu, Diona'me kaka pa'iche ũsesiruupɣ jeosikāa. Chura Repaɣni

jachama'ñe cuasajũ Repaũna'me re'oja'che pa'inajejũna maire ɰarũmũ Repaũni sēeto mai cu'ache cho'osi'eje'ẽe cuasama'ñe asamũ Repaũ, cho'okaishi'kũjekũ. ²¹ Repaũ Jesús phairipãi ũcuanũko aijekũ Pũka'kũni maire Repaũ'te pojonare sēekaiũ re'oja'che paaku chũ'ũkũ pa'imũ. ²² Jã'ajekũna maire Repaũ oiũ re'oja'che cho'okaishi'ena'me chura cho'okaichejekũna mai rekoñoũ oko re'oja'chepi tũ'ne choasokaisirekoñoãja'ñe paajũ, re'oja'che pa'ijũ, Diore sēevajũchũma'ñe, jachama'ñe masi cuasajũ ũcuarepare sēejũ paũ. ²³ Maire, “Re'oja'che cho'okaija'mũ”, chiisi'kũ Diopi ũcuarepa cho'okũjekũna jmakarũje'ẽe jachajũ jo'kasoma'ñe cuasajũ maire Repaũ re'oja'che cho'okaijachere pojojũ cha'ajũ paũ mai. ²⁴ Ŭcuachi'a sãĩñechi'a, “Re'oja'che paũ mai”, chiiijũ, si'arũmũ na'a rũa cuasajũ sãĩñechi'a re'oja'che cho'okaijũ paũ mai ũcuanũko. ²⁵ Ŭcuachi'a Diore chi'i pojoche ũhasoma'ñe ũcua chi'ijũ paũ. Mũsanũkonare ja'me pa'ina cho'ocheja'che chekũna te'ena ũhaso pa'icheja'che pa'ima'ñe si'arũmũ chi'ijũ, “Jesure ũcua cuasajũ paũ mai”, jã'aja'ñe sãĩñechi'a i'kajũ paũ; Dios mai cho'osi'e ro'iche chũ'ũrũmũ tĩ'api'ramũ.

²⁶ Diopi cho'okaiũna maipi Repaũ chũ'o ũcuarepare asa chēasinata'ni re'oja'chere cho'ocuhejũ cu'are ũcua cho'ojũ pa'ito mai cu'ache cho'oche jo'e ro'ikaiche peomũ. ²⁷ Jã'aja'ñe pa'inare cuasavajũchũacheji repaũna cu'ache cho'ocojñoja'ñe pa'imũ. Repaũna cho'osi'e ro'ia'jũ chini Diore cuhena uuchejana vati toana saoche pa'imũ. ²⁸ Pãi aperũmũ Diopi jo'kaũna Moisés chũ'u jo'kasi'ere jachajũ cuhenare repaũna cho'oche'te ña chotena chekũrũmũ te'eka'chapana kũa jĩaurena ũcuanũko repanarejẽ'e oima'ñe vanisoasome. ²⁹ Jã'ata'ni pãi Dios Mamakũni cuhejũ repaũna cu'a ro'ikaishi'ere Jesucristo chie, “Cu'amũ jã'a”, chiiijũ, Dios Rekocho cho'okaiche'te cu'ache i'kana na'a rũa cu'ache cho'ocojñojanaa'me, Repaũ'te cuhejũ cu'ache i'kasi'e ro'i. Jesucristo Repaũ chiepi mai cu'are ro'ikaĩ Dios mamare, “Ija'che cho'oũ”, chiisi'e cho'ocuhasi'kũa'mũ. ³⁰ Maire Paaku ija'che i'kasi'e masime mai: “Pãi cu'ache cho'oche ro'i chũ'ũni chũ'ũñe pa'imũ, ro'ia'jũ chini. Chũ'u cho'oche'me jã'a”, chiniasomũ. Ŭcuachi'a ija'che i'kaasomũ Repaũ: “Chũ'u Pãi Ŭcuanũkore Paaku chũ'u neena cho'oche cuasa ña repaũna cu'ache cho'osi'e ro'iche chũ'ũja'mũ”, chiniasomũ. ³¹ iRepaũ Dios Si'arũmũ Pa'ikũ pe'rukũ cu'ache cho'osi'e ro'i chũ'ũja'ñe cuasajũ vajũchũjũ'u!

³² Mũsanũkona Jesucristo'te cuasache kũachũ'o asa chēa Repaũ'te apecuasarũmũ pa'isi'e cuasajũ'u. Reparũmũ rũa cu'ache ti'jñetota'ni Repaũ'te cuasache ũhasoma'ñe ũcua koka paajũ cuasajũ paniasome. ³³ Mũsanũkona te'ena pãi jainũko ñaju'te te'eñoã rũa pe'rucojñojũ cu'ache cho'ocojñoasome. Ŭcuachi'a mũsanũkonare ja'me pa'inapi te'eñoã cu'ache cho'ocojñojũna repanare ña oijũ cho'okaniasome mũsanũkona. ³⁴ Pãi chēavũ'e cuaocojñosiva'nare oijũ kuiraasome mũsanũkona. Ŭcuachi'a

Jesure cuasanajejuna cu'amajñaruã päire tutesocojñosiva'nata'ni ùcua pojoju paniasome musanukona reparamu, na'a pa'isirumu na'a re'oja'che si'arumu pa'iche koojachere cuasaju. ³⁵Musanukona Maire Paaku'te Jesure sêevajuchuma'ñe cuasaju pa'iche jo'kasomanejũ'u. Jo'kasoma'ñe pojoju Repauni cuasaju re'oja'che pa'iche ro'i Dios musanukonare rua re'oja'chere ïsija'mu. ³⁶Pa'ivesacheta'ni ùcua koka paaju Jesure cuasache ùhasoma'ñe pa'iju Dios chiiche'te cho'ojũ'u, Repaũ ïsija'mu chiisi'ere kooñu chini. ³⁷Dios chu'o tocha jo'kasi'e pa'ikorovu Repaũ Mamaku pa'ijache ija'che kuamu:

Icheja cheja Raijaũ na'mi raija'mu. Cha'ajũ'u Repaũ'te.

³⁸Chu'u neena chu'uni cuasaju re'oja'che pa'inajeju chu'una'me si'arumu re'oja'che pa'ijanaa'me.

Jã'ata'ni cu'ache ti'jñeñe'te vajuchuju chu'ure cuasache jo'kasosinare pojomaneja'mu chu'u, chiimu. ³⁹Maita'ni cu'ache vajuchumapu Repaũ'te cuasache jo'kasomanajeju vati toa sani cho'osoma'ñe Repaũna'me ai pa'ijanaa'me, ùcua cuasaju pa'inani.

Аperumu pa'isina Diore cuasana pa'isi'ere kuamu

11 ¹Diore cuasache ija'chea'me: Repaũ, “Jorema'ñe re'oja'chere ïsija'mu”, chiisi'ere jachama'ñe cuasaju, “Ïsirepaja'mu Repaũ”, chiiju masiju pojoju cha'ame mai. Ûcuachi'a Repaũ, “Jorema'ñe cho'okaija'mu chu'u”, chiisi'e chuta'a repajẽ'e ñamanata'ni jachama'ñe cuasaju, “Cho'okaija'mu Repaũ”, chiiju masime mai. ²Mai aipãi pa'isina jã'aja'ñe jachama'ñe cuasajuna Dios repanare pojoku re'oja'che cho'okaiũ paniasomu.

³Mai Repaũ'te cuasanajeju ñoma'ñere Repaũ chu'ochi'a i'kakũ chu'ũñeji cho'osi'e masime mai, irumu pa'iche peore cunaumuna'me cheja.

⁴Mai aipãi te'ena Repaũ'te cuasanajejuna repanare cho'okaniasomu Dios. Abel Repaũni cuasaku Ûcuauji cho'okaiuna Repaũni pojoku majaa'chu Caĩn ïsiche na'a re'oja'chere ïsiasomu. Repaũ'te cuasaku ïsisi'ejekuna Dios ña pojoku, “Re'oja'che cho'omu iku”, chiniasomu. Jã'aja'ñe Dios chiiche masi cho'oku Repaũ'te pojosi'kujekuna jũnisosi'kureta'ni irumujatu'ka repaũ cho'osi'ere cuasaju Diore pojochere che'chere'omu maire.

⁵Enoc ùcuachi'a Diore cuasakujeku Ûcuauji cho'okaiuna jũnisoma'ñe vajũji cunaumuna sasocojñoasomu. Repaũ'te pã ku'ete'easome Dios sasocojñosi'kuni. Chuta'a repaũ sasocojñomarumu, “Dios pojocojñoku'mu iku”, chiicojñoku paniasomu repaũ. ⁶Maipi, “Dios pa'imũ”, chini Repaũni cuasaju, “Maipi sêeto ïsija'mu Repaũ mai sêeñe”, chini Repaũ'te cuasanarechi'a Ûcuauuna'me re'oja'che pa'ire'omu. Repaũ'te cuasanare pojoku'mu Dios.

⁷Noé ùcuachi'a Diore cuasakujeku Ûcuauji cho'okaiuna pã chuta'a ñama'ñere Repaũ Dios cho'opi'rache'te cho'osovajuchuache'te kuana asa

kukũ jachama'ñe choovũ rũa ɸjavũ cho'oasomũ, repaũ rũjona'me mama-chĩina'me varomi runisomaneñũ chini. Jã'aja'ñepi chekũnare pãĩ repana Diore jachache cho'o ñoasomũ repaũ. Ũcuachi'a jã'aja'ñe cho'oũna Dios repaũ'te rũa pojokũ re'oja'che pa'iche ïsiasomũ, repaũ rekocho Repaũ'te masi cuasache'te cho'o ñoũna.

8 Abraham ũcuachi'a Diore cuasakũjekũ Ũcuauji cho'okaiũna Repaũ soiche asa jachama'ñe repaũ saichejajẽ'e vesukuta'ni repaũ pa'icheja eta sanisoasomũ, Repaũ ïsira chiichejare sani koora chini. 9 Ũcuachi'a Diore cuasakũjekũ Ũcuauji cho'okaiũna Repaũ ïsija'mũ chiisichejare sani pa'iu, “Jmamarũ pa'ija'mũ”, chini chivo rañapi cho'osivũ'ñare paniasomũ repaũ. Mamakũ Isaana'me majanajeũ Jacob ũcuaja'che Dios ïsija'mũ chiisi'e asasinajeũ ũcuaja'che chivo rañapi cho'osivũ'ñare paniasome. 10 Repaũ Abraham na'a pa'isirũmũ pa'ijajoopo Dios ija'che cho'ora chini cho'osijoopo cũnaũmũ ai pa'ijajoopo'te cha'akũ paniasomũ.

11 Ũcuachi'a Diore cuasakũjekũ Ũcuauji cho'okaiũna repaũ rũjore Sarare chĩĩ peosi'koreta'ni, chĩĩ paaasomũ repaũ, aiva'uta'ni, “Dios chũ're cho'okaija'mũ chiisi'e ũcuarepa cho'okaija'mũ”, chini jachama'ñe cuasakũjekũ. 12 Jã'aja'ñe cho'o Abraham aiva'ũpi paa jojosina chura cũnaũmũ pa'ina ma'jñokojanũkojeũ kuẽkuecu'ache rũa jainũkoa'me. Ũcuachi'a chiara mejavũ pa'icaã mejacaãjanũkojeũ kuẽkuecu'ache jainũkoa'me repana.

13 Repana pãĩ ũcuanũko vajũna pa'irũmũ Diore cuasajũ pa'isinata'ni Repaũ ïsija'mũ chiisi'e peore kooma'ñe jũnisoasome. Jã'ata'ni Diore cuasanajeũ Ũcuauji cho'okaiũna repana koomanesi'e so'opi ñajũ pojocheja'che cuasajũ pojoasome repana, “Na'a pa'isirũmũna koojanaa'me mai”, chini cuasajũ. Ũcuachi'a cheja repana jmamarũ pa'ijachere masijũ jũnisisirũmũ pa'ijachejare cutujũ paniasome repana, cheja Dios ïsisicheja pa'inata'ni. 14 Pãĩ, repana ai pa'ijachejare cuasajũ jã'aja'ñe i'kana, “Icheja mai jmamarũ pa'ijachejajekũ mai ai pa'imanejachejaa'me”, chini cuasajũ kũarena masime mai. 15 Repanapi mamachejare sani pa'ijũ aperũmũ repana pa'ijũ eta raisichejare cuasajũ pa'ito co'ire'ora'asi'kua'mũ repanare repacheja. 16 Jã'ata'ni repana jã'achejajẽ'e cuasama'ñe na'a re'ojachejare repana cũnaũmũ ai sani pa'ijachejare cuasajũ paniasome. Jã'ajekũna repanapi, “Maire Paakũ'te Diore cuasanaa'me chũkũna”, chiito pojoasomũ Repaũ. Repaũ repanare pojoche'te cho'o ñokũ repana pa'ijajoopo vũ'ejoopo care'vakanasomũ Dios.

17 Dios Abrahamre Repaũ'te masi cuasache'te cho'o ñara chini ija'che chũ'uasomũ: “Mu'ũ neekũre Isaare chũ'ũni ïsikũ vani ɸosojũ'ũ”, chiniasomũ. Chikũna Abraham Repaũ'te cuasakũjekũ asa jachama'ñe Ũcuauji cho'okaiũna Repaũ, “Re'oja'che ïsija'mũ chũ'ũ”, chini ïsikũna koosiva'ũni ũcuate'eũni vanisopi'raasomũ, Ũcuauji chũ'ũũna. 18 Dios aperũmũ ija'che i'kaasomũ repaũ'te: “Mu'ũ jojosinare rũa jainũkore paaja'mũ mu'ũ,

Isaapi jojoɲna”, chiniasomu. ¹⁹ Jā'aja'ñe i'kacojñosiva'ɲeta'ni Abraham Dioni cuasaku, “Jūnisosinarejē'e vasomasiku'mu Repaɲ”, chini cuasa mamaku'te Isaare vanisopi'rakuni jo'e Ūcuauji ɲseɲna vaimaneasomu. Jā'ajekuna Abraham repaɲ mamaku'te Isaare chuenisora'asi'kujekuna vajuraisi'kure paacheja'che paaasomu.

²⁰ Isaac ūcuachi'a Diore cuasakujeku Ūcuauji cho'okaiuna na'a pa'isirumu Dios re'oja'che cho'okaijachere masiku mamachii kua jo'kaasomu, Jacobna'me Esaure.

²¹ Jacob ūcuachi'a Diore cuasakujeku Ūcuauji cho'okaiuna repaɲ jū'i-pi'rarumu na'a pa'isirumu Dios re'oja'che cho'okaijachere masiku José mamachiire kua jo'kaku vāsochoji juvo űu'iu Diore pojoasomu.

²² José ūcuachi'a Diore cuasakujeku Ūcuauji cho'okaiuna repaɲ jū'i-pi'rarumu Dios, “Ija'che cho'oja'mu chũ'ɲ”, chiisi'ere cuasaku ija'che i'kaasomu: “Na'a pa'isirumuna mai Israelpai jojosina icheja Egipto cheja etarumu repaɲ sani pa'ijachejana saiju chũ'ɲ tara sa tãa'ju”, chiiu chũ'ɲ jo'kaasomu.

²³ Moisés puka'kupai ūcuachi'a Diore cuasanajeju Ūcuauji cho'okaiuna mamava'ure jñaasirumu rua re'ojava'ujekuna pai chũ'ɲku repaɲ Israel-pai mamachii azejñaasinani ɲmũchĩiva'narechi'a jña'nu vanisoche chũ'ɲ jo'kasi'eta'ni asa kũkuma'ñe repava'ure chotepaimia chave paaasome.

²⁴ Repaɲ Moisés ūcuachi'a Diore cuasakujeku Ūcuauji cho'okaiuna repaɲ ainee pi'nisirumu Egiptopai chũ'ɲku mamako'te mamakujai'iu pa'icuheasomu. ²⁵ Repaɲ cu'are cho'ojũ jmanukoru pojoju pa'icheja'che pojoku pa'iche'te cuhekũ, Dios neena cu'ache cho'ocojñoñeja'ñe ūcuana-na'me pa'iu cu'ache cho'ocojño'ku pasa chiniasomu repaɲ. ²⁶ Ūcuachi'a Egipto cheja pa'iche cu'amajñaruã re'ojamajñaruãpi rua ro'iche paaku pojochejē'e chiima'ñe, “Cristo aipaina'me pa'iu repaɲ cutucojñoñeja'ñe cu'ache cutucojño'ku pa'icheji na'a re'omu chũ'ɲre”, chiiu cuasaasomu repaɲ, Dios repaɲ'te re'oja'che cho'okaijache cuasakujeku.

²⁷ Ūcuachi'a Diore cuasakujeku Ūcuauji cho'okaiuna pai chũ'ɲku pe'ruchejē'e vajũchuma'ñe repaɲ cho'ora chiisi'ere ūcuarepa cho'oku Egipto cheja pa'isi'kupi eta sanisoasomu repaɲ, Ñoma'kure Diore cuasakujeku. ²⁸ Ūcuachi'a Diore cuasakujeku Ūcuauji cho'okaiuna repaɲ Israelpai ɲsũrumu pa'iche pascuarumu cho'oche chũ'ɲ jo'kaku paniasomu repaɲ. Ūcuachi'a charo canarechi'a Dios jū'iñe chũ'ɲrumu Israelpai chiipi charo canapi jūnisomaneajũ chini repaɲ va'ña kakasa'ñaroãna jo'cha va'i-va'na chiepi sa'fache chũ'ɲasomu repaɲ.

²⁹ Repaɲ Israelpai ūcuachi'a Diore cuasanajeju Ūcuauji cho'okaiuna Maachiara joopoji ruhiacho jãkũna ūcuachejapi jēniasome repaɲ. Jā'a-ja'ñe jētena ña Egiptopai ūcuaja'che jēñu chini okopi jãkosi'epi co'iuɲa runisoasome.

³⁰Ūcuachi'a repana Israelpāi Diore cuasanajeju Ūcuauji chũ'ũna Jericó vñ'ejoopo sieterepaumucujña repajoopo pa'iche rūhiso'koro pachu kutena repajoopo je'na pachusiso'koro Ūcuauji cho'okaiũna ñaña tãnisoasomũ. ³¹Repajoopo pa'iko Rahab sī'uromio pa'isi'ko ūcuachi'a Diore cuasakojeko Ūcuauji cho'okaiũna Israelpāi ūcuajoopo'te ñañu chini charo saisinare tijña repao vñ'ena sa re'oja'che kuirasi'kojeko Dios chũ'ũne jachanare ja'me pa'ikota'ni repanana'me chuenisomaneasomo.

³²Cheke chekũna cho'osi'e na'a rũa kuache paamũ chũ'ũ ina cho'osi'e: Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, David, Samuel, ūcuachi'a chekũna Dios chũ'o kuana cho'osi'e. Jã'ata'ni jã'are peore kuato ruarepaame. Repana cho'osi'ere churana kuara chini peore kuara'amũ chũ'ũ. Iechi'a kuara: ³³Repana te'ena Diore cuasanajeju Ūcuauji cho'okaiũna tiipãire cava cajejaniasome. Ūcuachi'a chekũna pãi chũ'ũna masi chũ'ũju repana neenare sãĩnechi'a cu'ache cho'оче ãseasome. Chekũna ūcuachi'a Dios, “Chũ'ũni sějũ'ũ; cho'okasa”, chini jo'kasile'ere Ūcuauji sějũna cho'okaniasomũ. Chekũna ūcuachi'a chai pa'icheja sa jo'kacojñosinata'ni kujñomaru ãũnejẽ'e ãusomaneasome. ³⁴Chekũna ūcuachi'a uusoajũ chini toana cuaocojñosinata'ni uusomaneasome. Chekũna ūcuachi'a pãipi repanani valjñapi vanisoũ chiito tã'ta masiasome. Chekũna ūcuachi'a koka peosiva'na kokana carũniasome. Chekũna ūcuachi'a cavavesũva'na pa'isina chekũnapi repanani vaũ chiito rũa cavamasiasome. Chekũna ūcuachi'a tiichejña canapi repana neere cava tũa sasoũ chini raito kũko saosoasome. ³⁵Ūcuachi'a romi repana majapãi jũnisosinare vajuratena jo'e paaasome.

Chekũnata'ni pãipi repana Diore cuasache'te jo'kasoa'ju chini vãsopi vaicojñonata'ni Repau'te cuasache Ūcuauji cho'okaiũna jo'kasoma'ñe pa'ijũ chuenisoasome, Repau pa'icheja re'oja'che pa'ijachere cuasajũ. ³⁶Chekũna pãire cu'ache cutucojñoasome. Chekũna rupũ suĩ'suecojñoasome. Chekũnata'ni pãi chẽavũñana cuaa quẽ'ke sũsocojñoasome. ³⁷Chekũnata'ni catapi su'a vẽasocojñoasome. Chekũnare serruchovaljñapi ãu chã'te vẽasoasome pãi. Chekũnare valjñapi jul'je vẽasoasome. Chekũna te'ena kãñare peojũ val' ca'ni kãñare jul'ijũ kuniasome. Chekũna chũova'na pa'ijũ cu'ache ti'jñeũna ku'ijũ cu'ache cho'ocojñoju paniasome. ³⁸Pãi, repanare cu'ache cho'onapi cu'achechi'a cuasajũ repana re'oja'che pa'iche'te ñavesũju cu'ache cho'ojũna pa'ichejñare peojũ si'arũmũ ku'ijũ paniasome repana. Sũki peochejñana'me aikũjñare ku'ijũ, pa'juroãna'me cojña kãijũ ku'ijũ paniasome repana.

³⁹Dios repanare Repau'ni cuasajũna ūcuaukore pojoasomũ. Jã'ata'ni Repau, “Re'oja'chere ãsija'mũ chũ'ũ”, chiisi'e te'eũ'terejẽ'e repanare peore ãsimaneasomũ, ⁴⁰na'a pa'isirũmũna na'a re'oja'chere maina'me ūcuapa'rũa re'oja'che pa'iche'te kooa'ju chini.

Jesuni masi cuasajũ pañu cho'okaau

12 ¹Jã'ajekũna c̣naũmũ pa'ina ṛua jainũko ñajũna Dios chiiche re'oja'che jo'kasoma'ñe cho'ojũ pañu mai. Vũ'vũna na'a na'mi ṿũ'vũñu chini repaña cãjiñe ũha ṿũ'vũsome. Mai ũcuaja'che maire cho'ouachechi'a cho'ojũna maini Dios chiiche'te cho'ovesato na'mi ṿũ'vũna cho'ocheja'che maire cho'ouache ũhasoñu, Dios chiiche'te cho'oñu chini. Ũcuachi'a ṿũ'vũjũ cãve tãima'ñe ṿũ'vũñu chini ṣẽ'sevũ ju'ikãña tĩ'te jo'ka ṿũ'sajana ṿũ'vũcheja'che maire cu'ache cho'ouache'te jo'kaso re'oja'che cho'oche kokana pañu mai. ²Jesuni masi cuasajũ pañu mai, cho'okaau. Ũcuajji cho'okaiũna Dios chũ'o asa cḥẽa jovosinaa'me mai Repaũ'te. Ũcuachi'a Repaũji cho'okaiũna ũcua cuasajũ si'arũmũ na'a re'oja'che pa'inaa'me mai. Repaũ Jesús na'a pa'isirũmũ pojokũ pa'ija-chere cuasakũ, “Pãĩ cu'ache cho'ojũ chuenisoche vajũchũache'me jã'a”, chini cuasa, cuhema'ñe cu'ache cho'ocojñokũ kurususẽ'verona chueniso jũni vajũraisikũjekũ c̣naũmũna ṃni Dios ñũ'isaivũ uajajũtũ cakã'kona kueñe p̣ũasomũ.

³Jã'ajekũna Repaũ pa'iche'te cuasajũ che'chejũ pa'ijũ'ũ. Pãĩ cu'ache pa'inare, “Joreũ'mũ ikũ”, chiicojñokũ ṛua cu'ache i'kacojñokũta'ni sãĩñe i'kamaneasomũ Repaũ. Jã'ajekũna pãipi ṃsanũkonani jã'aja'ñe i'kato sũmava'na pa'ijũ, “Pani tĩ'añe cuasoma'mũ ie”, chiima'ñe cuasajũ pa'ijũ'ũ Repaũ'te. ⁴Repaũ'te cuasache'te ũhasoa'jũ chini pãĩ cu'ache cho'ocojñona-ta'ni chuta'a chuenisoma'me ṃsanũkona. ⁵Jã'ata'ni Dios ṃsanũkonare Repaũ neenajejũna chũ'vache ie Repaũ chũ'o pa'ikorovũna kũajũ tocha jo'kasĩ'e asa cavesusosinaa'me ṃsanũkona:

Asarepajũ'ũ, chũ'ũ chĩĩ.

Maire Paakũ ṃsanũkonare kũkokũ che'choche cuhemanejũ'ũ.

Ũcuachi'a, “Pani tĩ'ama'ñea'me ie”, chiimanejũ'ũ Repaũji ṃsanũkonani cu'are cho'oũseto.

⁶Dios Repaũ oinare kũkokũ che'chokũ'mũ.

Ũcuachi'a Repaũ neenare te'eñoũ cu'ache ti'jñeñe jo'kamũ Dios, repapani cu'are jũvomasijũ jo'kaso re'oja'che paapũ chini, i'kache'te cavesusosinaa'me.

⁷Ṃsanũkonani te'eñoũ pa'icu'ache ti'jñeto, “Dios maire kũkokũ che'chokũ'mũ”, chini cuasa cuhemanejũ'ũ, jã'aja'ñe Repaũ neenare kũkokũ che'chokũ'te. Ũmũpãĩ chĩĩ paana ũcuaja'che repaña chĩĩ kũkojũ che'chome. ⁸Dios Repaũ neenare ũcuaukore kũkokũ che'chomũ. Repaũji ṃsanũkonani jã'aja'ñe kũkokũ che'choma'to Repaũ mamachĩĩ peonajejũ ja'kũ peonaja'ñe pa'ira'ame ṃsanũkona. ⁹Mai chĩiva'na pa'irũmũ mai ja'kũpãipi cheja pa'inapi maini kũkojũ che'chojũna ña kũkũjũ pa'isinaa'me repanare. Jã'ajekũna mai Ja'kũre Diore C̣naũmũ Pa'ikũ'te na'a

rúa Masikúji maire kúkokú che'chokú'te na'a rúa vajuchúju Repaúna'me si'arumú re'oja'che pañu mai. ¹⁰Mai icheja jmamakaru pa'irumú mai ja'kúpáipi repanare re'oja'che cho'ore'oché cuasoche'te cuasaju kúkoju che'chome. Diota'ni maire oiú re'oja'chere che'chokú'mú maipi Repaú pa'icheja'che si'arumú na'a rúa re'oja'che paapu chini. ¹¹Maipi kúku re'oja'che che'cheal'ju chini Diopi cu'ache ti'jñeñe jo'kato repa cu'ache ti'jñerumú pojomanaa'me mai. Rupú oinaa'me. Jã'ata'ni maipi kúku re'oja'chere che'cheni na'a pa'isirumúna pa'iju etajani re'oja'che pojoju pa'ijanaa'me.

Dios chũ'o asacuhemanējũ'u

¹²Jã'ajekúna pãí vũ'vũju ca'naso repa jũjñana'me ñukasĩ'ka koka peokúna jo'e na'a rúa vũ'vũñu chini cho'ochéja'che cho'ojú Dios chiiche'te peore cho'ore'ochetũ'ka koka paaju cho'ojú pa'ijũ'u. ¹³Úcuachi'a vũ'vũma'a re'ojama'a ro'onarejẽ'e vũ'vũre'oma'a care'vacheja'che re'oja'chechi'a cho'ojú cu'ache cho'omairo pa'ijũ'u, musanukonare ja'me pa'inapi Jesure cuasanata'ni re'oja'che pa'ivesunapi ña chẽa úcuaja'che re'oja'che paapu chini.

¹⁴Úcuauko musanukona rekoñoã re'oja'che pa'iju Dios chiiche'te re'oja'chere cho'ojú pa'ijũ'u, Dios neena pa'iche pa'iju. Jã'aja'ñe pa'imani Repaú'te sani ñamanejanaa'me. ¹⁵Sãíñechi'a kuiraju pa'ijũ'u, cu'ache cuasokúna te'eujẽ'e Dios oiú cho'okaisi'ere cuheju chekunani eo ãñeja'ñe cu'ache cho'ojú cacũ'omaneñu chini. ¹⁶Musanukona amupãí te'eujẽ'e mũũjo peoko'te romineeju pa'imanejũ'u. Romi úcuachi'a mũũju peoku'te amuneju pa'imanejũ'u. Úcuachi'a Dios jo'kache te'eujẽ'e cuhemanejũ'u. Jã'aja'ñe cho'oasomú Esaú. Ñíñechi'a cuasakú Dios jo'kasi'ere pũka'kũ charo cakújekúna repaú'te ísijache cuasasi'e jo'kasoasomú. ¹⁷Musanukona repaú cho'osi'e masime. Na'a pa'isirumú pũka'kũ jũnisopi'rakú repaú'te Dios re'oja'che cho'okaijachere úcuauji kũakúna asara chiitota'ni kũacuhasomú. Asaneekú rúa oikũ'teta'ni care'vachejẽ'e peoasomú repaú'te, úcuare Dios jo'kasi'e cuasache jo'kasosi'kújekúna.

¹⁸Aperumú pa'isina Israelpãí cho'ocojñoñeja'ñe cho'ocojño cuasaju Diore jovomanesinaa'me mai, Jesucristo'te cuasaju jovosina. Moiseni Repaú chũ'uñe'te jo'karumú Diopi aikũtire pa'iu toapi uukú chija'che-na'me fe'neñena'me oko rúa rache paniasomú. ¹⁹Jã'aja'ñe cho'oromú trompetavú asochena'me Dios i'kacheji ruarepa asokú vajuchũache asokúna, asa kũkuso, “Jo'e i'kamanea'kũ Repaú”, chiniasome repa paí. ²⁰Reparumú pãí Diopi jã'aja'ñe rúa ujachu'opi i'kakú ija'che chũ'u jo'kasi'ere asa kũkuso repakũti kueñe pa'icuheasome: “Musanukona neenapi úcuauakúji chekũrumú cu'ava'upi aikũtina ve'ejaitojẽ'e catapi su'a vẽasojũ'u repava'ure. Jã'apãani cũnarúji vanisojũ'u”, chiisi'ere asani.

²¹ Repakūti rua vajuchuache ñoasom. Vajuchukuna Moisejatuka ña, “Kukcajejeani kurukurumu chu’a”, chiniasom.

²² Maita'ni Repaute Diore Si'arumu Pa'iku'te cuasaju jovosinajeju cunaumu pa'ijoopo Si'ón aikūti pa'ijoopo mama vñ'ejoopo Jerusalén vajuchuma'ñe sani pa'ijanaa'me. Angeles rua jainuko kuēkuecu'anuko Diore pojoju chi'isina pa'ichejana saijanaa'me mai. ²³ Ūcuachi'a Dios nee-kuanup'me mai, cunaumu pa'iphuro charo mami tohacojñosina. Diore pāi ūcuanukore repaana cho'osi'e peore ro'iche Chū'ukuni jovosinaa'me mai. Repaute cuasanajeju Ūcuauji cho'okakuna re'ojarekoñō paaju jūnisosirumu cunaumuna sani re'ona carūhisina pa'ijanaa'me. ²⁴ Dios mamare, “Ija'che cho'oñu”, chiisi'e Cho'okaisi'kure Jesure jovosinaa'me mai, Repa chiepi rao mai cu'a jūni Ro'ikaisi'kure. Ro'ikaisi'jekuna Dios Repaute chie rao Jūnisosi'kuni ña, maire oia, “Ro'iche peomu inare”, chiniasom. Jā'ata'ni Abelre chie rao jūnisosi'kure ña, “Ro'iche pa'imū ikure Cainre, repaute vanisosi'kure”, chiniasom Dios. Maita'ni Jesupi chie rao jūni ro'ikakuna Diore re'oja'che ja'me pa'ime chura.

²⁵ Jā'ajekuna cuasarepaju pa'iju Dios maire i'kache asa jachaju cuhe-ma'ñe pa'ijū'u. Aperumu pa'isinare Israelpāi Dios icheja chejare pa'iu i'kache asa jachajuna rua cu'ache ti'jñeasom. Jā'ata'ni irumu Repa chū'o cunaumu i'kache'te maipi asa jachato na'a cu'ache ti'jñeja'mu maire. ²⁶ Moiseni Repa chū'ūñe jo'karumu Diopi ruarepa asoche i'kakuna cheja ñū'kueasom. Na'a pa'isirumu ūcuaja'che cho'ojachere kuaku ija'che i'kaasom Repa: “Jo'e te'echo ñū'kueche cho'oja'mu chu'a. Jā'ata'ni chejachi'a te'echeja ñū'kueche cho'oma'ñe cunaumu peore ñū'kueche cho'oja'mu chu'a”, chiniasom Repa. ²⁷ “Jo'e te'echo cho'oja'mu”, chii-che ija'che i'kam: Diopi cho'oñu cu'amajñaruā Repa cho'osimajñaruā peore si'asoja'mu. Jā'aja'ñe cho'osirumu Repa pa'ichejaqueechi'a pa'ija'mu. ²⁸⁻²⁹ Jā'ajekuna Dios maire chū'ūñe jo'kasi'e tūacu'achejekuna mai si'arumu chū'uju pa'ijache masime mai. Jā'a īsijachere cuasaju Repaute, “Re'orepamu, Ja'ku”, chiiju pañu mai. Ūcuachi'a Repaute mai Cuasaku'te Diore cuhenare vati toa saokujekuna cuasa kukuju, rua chiiju, pojoju pañu mai Repaute, maini pojoa'ku chini.

Diopi pojoa'ku chini cho'oche'te kamu

13

¹ Musanukona majapāija'ñe sāiñechi'a oiche jo'kasoma'ñe pa'ijū'u. ² Ūcuachi'a musanukona vñ'ña sainare ñamanarejē'e pojoju re'oja'che cho'uju pa'ijū'u. Jā'aja'ñe cho'uju chekuna vesuju āngele'te pojoju re'oja'che cho'oasome.

³ Pāi chēavñ'e cuaocojñosiva'nare cuasaju, “Jā'aja'ñe chēacojñoto kuiranare chiicojñokum”, chini cuasa ūcuanana'me chēacojñosinaja'ñe cuasaju oiju kuirajū'u repanare. Ūcuachi'a musanukona chūova'na

cu'ache cho'ocojño'ova'nare cuasajũ repa'na cho'ocojño'neja'ñe cu'ache cho'ocojño'si'ere cuasa, “Cu'akũ'mũ jã'aja'ñe cho'ocojño'to”, chini cuasajũ kuirajũ'u repa'nare.

4 Ʋmũpãi, mũsanũkona rũjoromiva'nare re'oja'che paajũ mũrũjoromi peonare romineema'ñe pa'ijũ'u. Romi, mũsanũkona ãjũpãiva'nare re'oja'che pa'ijũ mũãjũpãi peonare Ʋmũneema'ñe pa'ijũ'u. Dios Ʋmũpãina'me romi repa'na pa'imanani cu'a cho'onare repa'na cu'ache cho'osi'e ro'iche chũ'ũja'mũ.

5 Kurineema'ñe pa'ijũ mũsanũkona paache'te ña pojojũ jo'e na'a rũa paañũ chiimanejũ'u, Dios ija'che i'kasi'ejekũna: “Mũsanũkonare kuirache cuhasomaũ jo'kasomaneja'mũ chũ'u mũsanũkonare”, chiniasoma Repaũ. 6 Jã'ajekũna, “Repaũ cho'okaija'mũ”, chini cuasajũ vajuchũma'ñe maire aperũmũ i'kasi'ere ija'che i'kare'omaũ:

Diopi chũ'ũni cho'okaiũna vajuchũmanejamũ chũ'u.

Diopi ãseto pãi, ¿je'se cu'ache cho'ojanaa'ñe chũ'ũre?
chiisi'e.

7 Mũsanũkonare re'oja'chere Dios chũ'o chũ'vaju chũ'ũsinare cuasajũ pa'ijũ'u. Repa'na jũ'iñetu'ka re'oja'che pa'ijũ Jesucristo'te cuasajũ pa'isinaa'me. Repa'na pa'isi'ere cuasajũ che'che ũcuaja'che cho'oju pa'ijũ'u.

8 Maire Paaku Jesucristo aperũmũ ũcuarepa pa'isi'ena'me irũmũ pa'iche-na'me na'a pa'isirũmũ pa'ijache ũcuate'e cho'oku'mũ. Sañoma'kua'mũ Repaũ. 9 Jã'ajekũna pãi mũsanũkonare ma'a tĩima'ana sacheja'che si'ache tĩiñe che'choche ũcuamakaru asajũ'u. Ʋu te'emajñaruã ãiũseju, “Jã'are ãimaneni na'a re'oja'che cho'ome mũsanũkona”, chiijũ che'chome repa'na. Jã'ata'ni repa'na che'choche jorechũ'oa'me. Ija'chea'me ũcuarepa: Dioni cuasajũna Repaũji oiũ re'oja'che cho'omasirekoñoã cho'okaiũna si'arũmũ na'a rũa re'ojarekoñoã paajanaa'me mai.

10 Jesucristo mai cu'are peore kurususẽ'verona jũni ro'ikaisi'ejekũna ro'iche peoma maire chura. Jã'ata'ni pãi aperũmũ chũ'u jo'kasi'e irũmũjatũ'ka repa'na cu'ache cho'osi'e ro'ire ro'iñũ chini jo'cha va'iva'nare vaniso judío phairipãire ĩsijũ pa'ina Jesucristo cho'okaisi'ere jachame. Jã'ajekũna Repaũ cho'okaicojño'omanajeju repa'na cu'ache cho'osi'e si'arũmũ ro'ijũ pa'ijanaa'me. 11 Judío phairi aipi Dios vũ'e na'a sa'navũ caruupũna Dios pa'iruupũna jo'cha va'iva'na chie cuaamu, pãi cu'ache cho'osi'e ro'ire ro'ikasa chini. Repava'nare va'iva'nare chie paasiva'nareta'ni vũ'ña na'a saitona etua sa Ʋosoasome. 12 Jesús ũcuaja'che pãi cu'ache cho'osi'e ro'ire ũcuau chiepi rao ro'ikaiũ vũ'ejoopo na'a saitona chuenisoasomũ, ro'ikakũna Dios neenachi'a paapu chini. 13 Jesure vũ'ejoopo na'a saitona Chuenisosi'kũni cu'ache cutume pãi. Maijẽ'e ũcuaja'che vũ'ejoopo eta saicheja'che aperũmũ cho'osi'ere ũhaso Jesuna'me re'oja'che pa'ijũ, pãipi maini Repaũ'te cutucheja'che cu'ache cututojẽ'e cuasama'ñe pañũ mai.

¹⁴ Icheja ai pa'ijajoo poji peokuna Dios pa'ijoo po mai ai sani pa'ijajoo po'te so'opi ñaju pojocheja'che cuasaju cha'aju pa'ime mai. ¹⁵ Jã'ajekuna maire jûni ro'ikaisi'kupi Jesucristoji cho'okaiuna, si'arumu Repauni pojoju, “Re'orepamu; rua re'oku'mu mu'u”, chiiju pañu mai, pãi aperumu pa'i-sina Dioni pojoju cu'amajñaruã ra ñisi'eja'che. Mai jã'aja'ñe sêeñe'te asara chiimu Dios. Jã'ajekuna Repaunte re'oja'che sêeju pojoju pañu mai. ¹⁶ Ūcuachi'a musanukona re'oja'che cho'ojũ chekunare kuirachena'me repaunare cho'okaiju pa'iche cuhasoma'ñe cho'ojũ pa'ijũ'u. Jã'aja'ñe cho'oto Repauni ñicheja'che cho'ojuna rua pojoja'mu Dios.

¹⁷ Ūcuachi'a musanukona pa'icheja canare Jesure cuasana ainare ña, vajuchuju repauna chũ'uñe asa jachama'ñe cho'ojũ pa'ijũ'u. Musanukonapi Repaunte cuasache'te ũhasoma'ñe masi cuasaju paapu chini repauna musanukonare kuiraju pa'isi'e ro'ija'mu Dios. Repanani ña, vajuchuju jachama'ñe pa'ito pojoju kuirajanaa'me repauna musanukonare. Jã'ata'ni musanukonapi repanani jachato sumava'na pa'ijanaa'me repauna. Ūcuachi'a jã'aja'ñe jachani re'oja'che pa'ichejẽ'e che'chemanejanaa'me musanukona.

¹⁸ Chukuna'te Dioni sêekaijũ'u, re'oja'che cho'okaau. Repauni cho'okaiju peore chukuna'te cho'ore'ochetu'ka re'oja'che si'ache cho'ojũ pa'ime chukuna, Repaui chukuna pa'iche'te ña pojoa'ku chini. Jã'aja'ñe cho'ojũ meñe cuasa ña, “Re'oja'chere cho'ome mai”, chiinaa'me chukuna. ¹⁹ Dioni rua sêekaijũ'u chu'ure, chiimu chu'u; Repaui chu'uni musanukona pa'ichejana pesa saouna jo'e sani ñara chiimu chu'u musanukonare.

“Diopi re'oja'che cho'okaau”, chini chu'o saosi'ea'me

²⁰ Musanukonare ūcuachi'a sêekaimu chu'u Repaunte. Mai rekoñoã re'oja'che pa'iche cho'okaiku'mu Dios. Ūcuauji maire ovejava'nare masi kuiracheja'che re'oja'che kuiraku'te Maire Paaku'te Jesure jûniso tâcojño-si'kure vasosi'kuu'mu. Mai cu'are ro'ikasa chini jûnisouna Repaun raosi'e chiere ña, “Pãi cu'ache cho'osi'e ro'i peore ro'iche'me ie”, chiniasomu. Jã'aja'ñe cho'osi'jekuna irumu Diona'me si'arumu re'oja'che pa'ire'omu maire, Repaun mamare, “Ija'che cho'oñu”, chiisi'e cho'osi'epi si'arumu pa'iuna. ²¹ Repaui musanukonare re'oja'che cho'okaiu Repaun chiiche cho'oñu chiisi'e karache peore ñsia'ku. Maire ũcuaukore re'oja'che cho'okaau, maipi re'oja'che cho'omasiju re'oja'che cho'ojuna mai pa'iche'te ña pojora chini. Repaun Jesucristo maire re'oja'che cho'okaisi'ena'me re'oja'che cho'okaiche'te jo'kasoma'ñe cuasaju si'arumu, “Re'orepamu, Ja'ku; rua re'oku'mu mu'u”, chiiju pañu mai. Jã'aja'ñe paau.

²² Chu'u majapãijana, ie chu'o jmanukoru tochasi'jekuna chu'u chu'va-ku tochasinukoru peore asa cho'ojũ pa'ijũ'u. ²³ Mai majapãijaja'iu Timoteo pãi chẽavu'e cuaocojñosi'ku etocojñocuhasomu. Repaui ichejana na'mi ratu ũcuauña'me sani ñaja'mu chu'u musanukonare.

²⁴ Chũ'ana'me pa'ina Italia cheja raisina ja'me chũ'o saome mʉsanʉkonare. Mʉsanʉkonare chũ'ana'me mʉsanʉkona Dios neenare ũcuanʉkore chũ'o saomʉ chũ'ũ.

²⁵ Mʉsanʉkonare ũcuanʉkore Diopi re'oja'che cho'okaan, re'oja'che pa'imasia'ja chini. Re'omʉ.

Santiago chũ'o tocha saosi'ea'me

Chũ'o saosi'ea'me

1 ¹ Chũ'ũ, Santiago, Diona'me Maire Paakũ Jesucristo'te cho'ochẽ cho'okaikũji mũsanũkonare mai aipãiu Israel chĩi docerepana jojo-sinani chũ'o saomũ, si'achejñarũã te'ekuanuchi'a sani pa'inare. ¿Pa'iche?

Diopi cho'okaiũna pa'imasiche'me

² Asarepajũ'ũ, chũ'ũ majapãijana. Mũsanũkonani pa'ivesacheji si'ache ti'jñekũna ñani pojoju, “Re'omũ chũ'ũre”, chiiju pa'ijũ'ũ, ³ iere masiju: Jesucristoni cuasajũna pa'ivesache ti'jñekũna kokarekoñoã paaju cu'are jũvomasiju cu'ache cho'oma'ñe pa'iju Repaũni ũcua cuasani rekoñoã na'a rũa re'oja'che pa'imasirekoñoã paajanaa'me. ⁴ Jã'aja'ñe pa'imasirekoñoã paañũ chini pa'ivesache ti'jñeñe cuhema'ñe ũcua Dioni cuasaju pojoju si'arũmũ na'a rũa re'oja'che pa'iche'te che'cheju pa'ijũ'ũ, mũsanũkonapi re'ojarekoñoãre paaju Dioni masi cuasajũna re'oja'che pa'iche karama-ne'a'kũ chini.

⁵ Mũsanũkona ũcuauakũji te'eũ re'oja'che pa'ivesũni Dioni sũejũ'ũ, cho'okaau. Repaũ'te sũenare ũcuanũkore cuhema'ñe pojokũ karama'ñe peore cho'okaiũ pa'ikũ'mũ Repaũ repaana sũeñe. Jã'ajekũna mũsanũkonapi sũeto cho'okaija'mũ Repaũ. ⁶ Jã'ata'ni Repaũ'te sũni Repaũ cho'okaijache jachama'ñe cuasajũ'ũ. Repaũ cho'okaiche jachana repaana rekoñoã rũhi-rekoñoã peonajeju chiacha fa'akũjũna ũcuauakã'jũno tuta saocojũñoñeja'ñe cuasame. ⁷⁻⁸ Pãiu jã'aja'ñe pa'ikũ te'eñoã cuasakũ te'eñoã jachakũ sũe-mũ. Repaũ, “Dios chũ'ũre ñsija'mũ”, chiũ cuasakũ sũesi'e koomaneja'mũ, rũhiñe cuasamaũ ũcuarepa cho'oma'kũjekũ.

⁹ Chũova'ũ pa'iva'ũpi Jesucristo'te cuasakũ Dios ñsiche re'oja'chere paa-kũ pojokũ paaũ. ¹⁰ Ũcuachi'a kuriũ Diopi repaũ kurineesi'ere tũasũũna pojokũ paaũ; kurineena korosi'e si'asũñeja'ñe na'mi si'asũme. ¹¹ Oteñũã ũsũũji rũarepa asuto kuene jũnisũ repaũũã koro re'oja'che ñosi'e tuã'tua

cho'osõmũ. Kurineekũ'te ũcuachi'a jā'aja'ñe ti'lñemũ. Repaũ na'a rũa kurire koora chini põse koo ïsirũmũna cho'osõja'mũ.

Cu'ache cho'ouache jũvomasiche'me

12 Pãiu vatipi repaũni cu'ache cho'oche'te chũ'ũkũna jũvomasikũ cho'o-maneni pojomũ. Jā'aja'ñe cho'o etajaisirũmũ repaũji vati chũ'usi'e cuhekũna Dios, “Chũ'ũre chiinare ija'chere ïsija'mũ chũ'ũ”, chiisi'ere, Ũcuauña'me ai re'oja'che pa'iche'te ïsija'mũ repaũ'te. 13 Chekurũmũ pãiu repaũni cu'ache cho'ouache cuasoto, “Diopi chũ'ũcosomũ ie chũ'ũre”, chiimaneakũ. Repaũ Dios cu'ache cho'ochejẽ'e cuasamaũ te'eu'terejẽ'e cu'ache cho'oa'jũ chini chũ'ũma'kua'mũ. 14 Maire pãi ũcuaukore maire cu'ache cho'ouache cuasochẽ'te cuhema'ñe ũcua cuasajũ pa'ito na'a rũa cho'ouache cuasomũ. 15 Jā'aja'ñe cuasokũna cu'ache cho'oneejũ jũvoma'ñe cho'ome mai. Si'arũmũ na'a rũa cho'oju pani jũnisõsirũmũ cu'achejana saijanaa'me mai, cu'ache cho'osi'e ro'i. 16 Chũ'ũ majapãijava'na, tĩñe cuasama'ñe jorechũ'o cuasama'ñe pa'ijũ'ũ. 17 Re'oja'che pa'iche peore mũpi raiche'me, Dios pa'ichejapi. Cũnaũmũ pa'iche peore cho'osi'kũ Dios ïsiche'me jā'a re'oja'che pa'iche. Si'arũmũ Ũcuau pa'iu Repaũ cho'oche chũ'vosie sa'ñeñeja'ñe sa'ñema'ñe ũcua re'oja'che cho'okũ pa'ikũ'mũ Repaũ. Jā'ajekũna cu'ache cho'oche chũ'ũma'kua'mũ. 18 Repaũ chiiche'te cho'okũ maire Repaũ chũ'o ũcuarepare asa chẽarena pa'iche re'oja'chere ïsisi'kua'mũ Repaũ, maipi Ũcuauñi charo jovo pa'iche mamare pa'ijũ paarpũ chini.

Diore masi cuasajũ pa'iche'me

19 Asarepajũ'ũ, chũ'ũ majapãijana. Iere cuasajũ chekũna pãi i'kache asa cuhema'ñe pa'ijũ si'areparũmũ i'kama'ñe pa'ijũ ũcuachi'a na'mi pe'rumanejũ'ũ. 20 Dios chiiche pe'rucheji re'oja'che cho'oma'ñea'me. 21 Jā'aja'ñejekũna mũsanũkona rekoñoũ cu'ache cuasachena'me cu'ache cho'oche peore ũhasõ Dios chũ'o mũsanũkona asa chẽasi'ere cuhema'ñe pojõjũ cho'oju pa'ijũ'ũ. Maipi repachũ'ore masi cuasajũ asajũ pa'ito mai rekoñoũ re'ojarekoñoũ care'omũ.

22 Jā'ata'ni mũsanũkonapi tĩñe cuasamaneñũ chini asachechi'a asajũ pa'imanejũ'ũ; repachũ'o chũ'ũñe cho'oju che'chejũ pa'ijũ'ũ. 23-24 Pãiu Dios chũ'o asakuta'ni repa chũ'ũñejẽ'e cho'oma'kũ ñare'avaji repaũ chia ñasi'kuta'ni chũri sani repaũ chia ñasi'e, “Jā'aja'imũ chũ'ũ”, chiima'ñe teana cavesũcheja'che cho'omũ. 25 Jā'ata'ni pãiu repaũ asa chẽasi'e Dios chũ'o re'oja'che chũ'ũñe cavesũma'ñe cuasakũ jā'aja'ñe pa'ima'kua'mũ. Repaũ re'oja'che cho'ora chiiche Dios chũ'o chũ'ũñe jachakũ ũhasõma'ñe pojokũ cho'okũ pa'ikũ'mũ.

26 Ũcuauakũji Diore pojõjũ cho'omajñaruã rũa cho'okuta'ni jũvoma'ñe ũcuauache i'kakũ pani tĩñe cuasakũjekũ rupũ cho'ote'emũ repamajñaruã.

27Mai Ja'ku Diopi ñato Repau'te masi cuasaju cho'оче ija'chea'me: Chuviva'nana'me valjeva'nare ña oiju cho'okaichena'me, chüova'na cuasaju oiva'nare chüokaichena'me Repau'te cuasamana cu'ache cho'очеja'che cho'oma'ñe pa'iche.

Ûcuapa'ruvachi'a Ûcuanukore re'oja'che cho'оче'me

2 1Asarepajũ'u, chu'u majapãijana. Maire Paaku'te Peore Masiu'te Jesucristo'te cuasanajeju chekunare pã Ûcuapa'ruvachi'a re'oja'che cho'uju pa'ijũ'u. 2-3Chekurumu musanukona chi'i pa'ivu'ena kuriu, aniñocava pachokuricava ju'iu, kãña rua re'ojakãña ju'ikuj rani kakato repau'te re'oja'che cho'uju, "Ichejana re'ojachejana pũjũ'u", chiime musanukona. Ûcuaterumu chüova'u pa'iva'u, kãñaruã rua aikãñaruã ju'iu rani kakamu. Chekurumu jã'ava'u'eta'ni, "Jã'achejare rupũ nukajũ'u mu'u. Jã'apãani chejarepare pũ ñu'ijũ'u", chiime. 4Jã'aja'ñe cho'oni musanukonare cho'ouache'te cu'are cuasaju chekunare pã Ûcuapa'ruvachi'a re'oja'che cho'oma'me. Jã'aja'ñema'mu Jesucristo'te cuasana cho'оче.

5Chu'u majapãijava'na, masi asajũ'u ie: Pã icheja cheja pa'irumu chüova'na pa'iva'nare repanapi Ûcuau'ni masi cuasaju, Repau, "Chu'ure chiinare iere ñisija'mu chu'u", chiisi'ere ñisüna koo Repau pa'ichejana sani Ûcuau'na'me re'oja'che paapu chini chëamu Dios. 6Jã'ata'ni musanukona chüova'na pa'iva'nare cu'ache cho'onaa'me. Musanukonare cu'ache cho'onani kurinarechi'a re'oja'che cho'oñu chiime musanukona. Jã'ata'ni repanare pösero'ire ro'ima'to musanukonare chëa jñajñu sa pã chëañe chũ'unare ti'jñeñena nuko, "Ro'ijũ'u", chiiu ke'reme repaña musanukonare. 7Ûcuachi'a musanukonare Paaku'te Re'oku'te Jesucristo'te rua cu'ache i'kanaa'me repaña kurina. Jã'ajekuna, çe'se pa'üna musanukona repanare na'a re'oja'che cho'oñu chiiche?

8Musanukonare Peore Chũ'uku Dios, "Ija'che cho'ojũ'u", chiiu chũ'üna aperumu ija'che chiiche tocha jo'kasi'e, "Chekunare pã oiju cuasajũ'u, musanukona meñe oiju cuasacheja'che", chiiche'te cho'oni rua re'oja'che cho'ome. 9Pã Ûcuanukore kurinana'me chüova'na pa'iva'nare Ûcuapa'ruvachi'a oiju cuasaju pa'ijũ'u. Musanukonapi jã'aja'ñe cho'oma'ñe kurinarechi'a na'a rua chiiu pani Diopi ñato cu'ache cho'ome, Repau chũ'uñe'te jachaju. 10Pãiju Dios chũ'uñe peore cho'okuj te'emaka cho'omaneni Diopi ñato peore jachaku cho'oma'ñeja'ñe pa'imü. 11Repau Dios, "Musanukona pa'imanare ja'me kãimanejũ'u", chiiu chũ'usi'kupi Repau, "Pã vaimanejũ'u", chiiu chũ'uasomu. Jã'ajekuna pã repaña rñjoromi peonare romineemanata'ni pãire vanisöni Dios chũ'uñe'te jachame. 12Jã'ajekuna mai re'oja'che cho'oñu chiiche Chũ'uku Dios musanukona cho'osi'e ro'i chũ'ujañere cuasaju i'kaju, pã Ûcuanukore Ûcuapa'ruvachi'a oiju re'oja'chere cho'uju pa'ijũ'u. 13Reparumu Dios musanukonare chekunare

oimanesinajejuna sãĩñe oimaneja'mu. Jã'ata'ni musanukona chekunare oiju pani Diopi ũcuaja'che ña oiũ chũ'ũna re'oja'che pa'ijanaa'me.

Chũ'ochi'a i'kama'ñe cho'och'e'me

14 Asarepajũ'u, chũ'u majapãijana. Pãiu, “Diore cuasaku'mu chũ'u”, chiikujĩ re'oja'che cho'omaneni peoche i'kaku pa'imũ. Masi cuasama'ku-jekuna Dios repau'te vati toa sani uuche ũsekaimaneja'mu. 15 Chekurumu Diore cuasakuni chekurumu Diore cuasakoni repao irumu chiiche kãña-na'me ãu karamu. 16 Musanukonapi repava'ore karache'te ña re'oja'che cho'okaimanapi rupũ chũ'ochi'a re'oja'che cutujũ, “Re'oja'che sani, ãu mu'ũre uache cho'o ãijũ'u. Ũcuachi'a mu'ũre sũsuto kãña ruĩkãñare sa'che ju'ijũ'u”, chiito, ¿ũquepi re'oja'u repava'ore? Cho'okaicojñoma'mo repao. 17 Diore cuasache ũcuaja'che pa'imũ. “Diore cuasaku'mu chũ'u”, chiikujĩ re'oja'chejẽ'e cho'o ñoma'kupĩ rupũ chũ'ochi'a i'kaku Repau'te masi cuasama'kujekũ peoche i'kaku cho'oma'ñe masime mai.

18 Chekurumu pãĩ ija'che i'kame: “Diore cuasakũasomũ jã'u. Ikũta'ni re'oja'chere cho'okũ'mu”, chiime. Jã'ata'ni pãĩ re'oja'chere cho'omaneni, ¿je'se repana Diore cuasache cho'o ñojanaa'ñe? Chũ'u Diore cuasache'te cho'o ñoku re'oja'che cho'okũ'mu. 19 Mu'u, “Dios Ũcuate'eu'mu”, chiũũ cuasakujekũ masi cuasamũ. Jã'ata'ni vati ũcuaja'che Dios pa'iche'te masijũ vajũchujũ kurukurume. Jã'ajekuna rupũ cuasajũ pa'ima'ñe ũcuachi'a re'oja'chechi'a cho'ojũ pa'iche chiimũ maire.

20 Tĩĩñe cuasamanejũ'u. Pãĩ, “Diore cuasame chũkuna”, chiinapi re'oja'chere cho'o ñomaneni Repau'te masi cuasamanajejũ peoche cutujũ pa'ime. ¿Jã'a vesũche musanukona? 21 Dios mai aipãũ'te Abrahamre repau cho'och'e'te ña, “Re'okũ'mu iku”, chiniasomũ, repau mamaku'te Isaare ũsema'ñe Repaũni isiku vani uosũkaipĩ'rache'te ñani. 22 Jã'are cuasa ñato Abraham Dios chũ'ũsi'ere cho'okũ repau Diore masi cuasache cho'o ñosi'e masire'omũ. 23 Jã'are kuaku aperũmu Dios chũ'o tocha jo'kasi'e repau Abraham pa'iche ija'che kuamũ:

Abrahamre Repau'te masi cuasakujekuna, “Re'okũ'mu iku”, chiniasomũ Dios,

chiimũ repa tocha jo'kasi'e. Repau Abraham, “Diore ja'me pa'iku'mu iku”, chiicojñomasomũ.

24 Chura ie masime musanukona: Maire ũcuachi'a Repau'te masi cuasanani, “Re'onaa'me ina”, chisa chini Dios mai cuasachechi'a ñama'ñe mai cho'och'e ũcuachi'a peore ñaku pa'imũ. 25 Aperũmu Rahabre si'uiromio pa'isi'kore ũcuaja'che, “Re'oko'mo iko”, chiniasomũ Dios repao ija'che cho'osi'ere ñani: Repao pa'ijoopo pa'iche'te ñajani ra repana majapãire kuañũ chini charo saisinani repao vu'ena chave cuaa kãu ma'a tĩima'api co'choasomo repao. 26 Cheke ija'chea'me: Pãĩ ca'nivũjĩ rekocho peoni jũ-

nisōsi'kujekũ cho'oma'mũ. Diore cuasache ũcuaja'chea'me. Pãiũji, “Diore cuasakũ'mũ chũ'ũ”, chiikũji re'oja'che cho'omaneni Repaũ'te cuasarepa-ma'kujekũ peoche i'kakũ jũnisōsi'kũja'che cho'oma'mũ.

Chũ'opo cho'oche'te kuamũ

3 ¹Asarepajũ'ũ, chũ'ũ majapãijana. Iere masijũ Dios chũ'o che'chona jairepanũko pa'imanejũ'ũ: Mai chekũnare che'chomasina Dios pãi ũcuanũko cho'osi'e ro'iche chũ'ũrũmũ maipi Repaũ chũ'o che'choche'te masi cho'omaneni Repaũ chũ'ũñe'te vesũjũ cho'omanesinare na'a rũa cu'ache cho'ocojñojanaa'me. ²Ūcuanũko te'ẽñoã tĩĩne cho'ojũ pa'inaa'me mai. Jã'ata'ni pãiũji jmakakarũjẽ'e cu'ache i'kamaneni re'okujekũ cu'a-che cho'oche peore jũvora'amũ. ³Kavachoji maini jachamanea'kũ chini chũ'opona frenomaka jũoru ũcuauachejña tachojũ kuhare'omũ repaũ'te. ⁴Ūcuachi'a choovũ ỹjavũ pa'iche'te cuasajũ'ũ. Rũa ỹjavũji rũa tuta saocojñoũta'ni tachova'tirũ rũa jmava'tirũji pãĩũ repavũ tachokũ repaũ'te ỹachejña tachokũ kuhare'omũ. ⁵Chũ'opoã ũcuaja'che cho'omũ maire. Rũa jmachũ'oruãta'ni ũcuachũ'oruãpi rũa si'ache i'kajũ cho'onaa'me mai, repachũ'opoã chiiche cho'ojũ. Toa ũcuaja'che rũa jmatoarũjẽ'e airo rũa ỹjaairo peore uusõmũ.

⁶Chũ'opoã ũcuaja'che toa pa'icheja'che pa'ichũ'opoãjekũna pãi repana chũ'opoãpi cu'ache i'kajũ cacu'ame. Pãi repana chũ'opoã vati aipi chũ'ũkũna charo jmakakarũ cu'ache cho'o che'chesõ si'arũmũ na'a rũa cu'ache cho'ojũ cacu'asõme. ⁷Pãi cheja pa'iva'nare cu'ava'nare ũcuauava'nare, rũni ku'iva'nana'me pi'ava'nana'me añana'me chiacha cava'nare chẽa repava'na cho'oche ỹsemasijũ jo'cha paame. ⁸Jã'ata'ni repana chũ'opoã cho'oche te'ẽũ'terejẽ'e ỹsecu'akũna repana chũ'opoãpi cu'ache i'kajũ eo ũkuacheja'che chekũnare pãi rũa si'ache cu'ache cho'ome. ⁹Ūcuate'echũ'opoãpi mai Ja'kũre Diore re'oja'che i'kajũ Repaũ cho'osinare Ūcuaujanani pãi cu'ache i'kajũ pa'inaa'me mai. Jã'aja'ñe i'kajũ Diore cu'ache i'kajũ pa'inaa'me mai. ¹⁰Mai chũ'opoã ũcuate'echũ'opoãpi re'oja'chena'me cu'ache i'kajũ pa'inaa'me mai. Asarepajũ'ũ, chũ'ũ majapãijana. Jã'aja'ñe cho'oche cu'amũ. ¹¹Okocoje ũcuate'ecojeje oko re'oja'chena'me cu'ache pa'ima'mũ. ¹²Ūcuaja'che higoñũ aceitunacaã kũicu'amũ. Ūcuaja'che pĩsi ỹcheme higopũã kũicu'amũ. Asarepajũ'ũ, chũ'ũ majapãijana. Okocoje ũhaoko pa'icoje oko re'oja'che pa'icu'amũ. Jã'ajekũna i'kajũ cu'ache cho'omaneñũ chini cu'ache i'kauatojẽ'e jũvoñũ mai.

Dios ñsiche pa'imasina cho'oche'me

¹³Mũsanũkonare ja'me pa'ikũji Dios chũ'ore asamasikũ re'oja'che pa'imasikũ chekũnare i'ka jñauma'ñe repaũ cuasakũ re'oja'che cho'okũ pa'iche cho'o ñoa'kũ. ¹⁴Jã'ata'ni mũsanũkona rekoñõã chekũna neemajñaũã

Higoñu kapu'me. (Stg 3.12)

tua paawache cuasani, re'oja'cheja'che cho'ojũ, “Masikũjekũ re'oja'che cho'okũ'mũ chũ'ũ”, chiijũ joremanejũ'ũ, musanũkonani pãipi re'oja'che i'kaal'jũ chini che'choni. ¹⁵ Jã'aja'ñe pa'iche Dios ïsichema'mũ. Rupũ pãi Diore cuasamanare vatipi chũ'ũkũna cuasache'me jã'a. ¹⁶ Pãi, chekũna neemajĩaruũ tua paawachena'me chekũnani re'oja'che i'kacojĩoñũ chini re'oja'cheja'che cho'ochẽ cuasana cheke cu'a peore ũcuawache si'ache cho'onaamẽ. ¹⁷ Jã'ata'ni Dios ïsiche pa'imasina cu'achejẽ'e cuasama'ñe chekũna ũcuawũko ñaju'te re'oja'che pa'ijũ ñonaa'mẽ. Cheke cavama'ñe pe'kerũ pa'ijũ chũ'ũñe jachama'ñe cho'ojũ pa'inaa'mẽ. Ŭcuachi'a pãi ña oijũ chekũnare ũcuapa'rũvachi'a re'oja'che cho'ojũ jorema'ñe re'oja'che cho'ojũ pa'inaa'mẽ. ¹⁸ Pãi cavama'ñe pa'ijũ chekũnapĩ ja'me re'oja'che paa-pũ chini che'chosina na'a pa'isĩrũmũ na'a rũa re'oja'che pa'imasiñanaa'mẽ, chekũnare re'oja'che pa'iche che'chosi'e ro'i. Repana che'chocojĩnosina ũcuachi'a na'a rũa re'oja'che pa'imasiñanaa'mẽ.

Diore cuasamana cho'ochẽja'che cho'oñũ chiinare chũ'vache'me

4 ¹ ¿Je'se cuasajũ musanũkona sãĩñechi'a cuhejũ cavajũ pa'iche? Musanũkona rekoñõ cu'ache cho'owache si'arũmũ cavanajejũ sãĩñechi'a cuhejũ cavajũ pa'imẽ. ² Musanũkona chiiche'te cu'amajĩaruũre peojũ jĩaa paacu'akũna chekũna neere tua paawache cuasajũ cavajũ vanisõnaa'mẽ musanũkona, repaña paasi'ere tua paañũ chini. Diore sẽemanajejũ musanũkona chiiche jĩaama'mẽ. ³ Chekũrũmũ Repau'te sēni tĩñe cuasajũ sēejũ kooma'mẽ, rupũ musanũkonare wachechi'a ũcuawache cho'oñũ chini sēejũ. ⁴ Musanũkona Diore re'oja'che ja'me pa'imanaa'mẽ. ¿Je'se cuasajũ musanũkona Repau'te cuasamana cho'ochẽja'che cho'oñũ chiiche? Diore cuasana cho'ochema'mũ jã'a. Repau'te cuasamana cho'ochẽja'che cho'oñũ chiina Diore cuhena cho'ochẽ cho'ome. ⁵ Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e ija'che kũamũ:

Mai rekoñoã Repau ïsisirekoñoã oiũ te'eũ paara chiimũ Dios, chiimũ. ⁶Jã'ajekũna Repau maire si'arũmũ na'a rũa cho'okaiũ pa'imũ. Dios chũ'o pa'ikorovũ tocha jo'kasi'e ija'che kũamũ:

“Pa'imasinajeju Diore chiimanaa'me chũkũna”, chiijũ cuasana cho'oche ñsemũ Dios.

Jã'ata'ni, “Pa'ivesũnaa'me chũkũna”, chiijũ cuasanare re'oja'che cho'okaimũ Repau,

chiimũ. ⁷Jã'ajekũna musanũkonapi Dios chiiche'te peore jachama'ñe cho'o-jũ'ũ. Musanũkonapi vati chũ'ũñe'te cho'ocuheju jãvoto jo'ka sanisõja'mũ vati. ⁸Musanũkonapi Dioni cuasaju Repauñi sãejũ pa'ito ja'me pa'ĩũ cho'okaija'mũ Repau musanũkonare. Cu'ache cho'ona, musanũkona jãjña meno choasõñeja'ñe cu'ache cho'oche ũhasõ re'oja'chere cho'ojũ pa'ijũ'ũ. Dios chiichena'me Repau'te cuasamana cho'ocheja'che cho'oũũ chiina, Dios chiima'ñere ũhasõ Repau chiichechi'a cuasaju cho'ojũ pa'ijũ'ũ. ⁹Musanũkona cu'ache cho'osi'ere cuasaju ota oicheja'che oijũ pa'ijũ'ũ. Soju pojoma'ñe oijũ sũmava'na pa'ijũ'ũ. ¹⁰“Vesũnaa'me chũkũna”, chini cuasa Dioni cuasaju pa'ijũ'ũ. Jã'aja'ñe cho'oto na'a rũa masinare carũñoja'mũ Dios musanũkonare.

Majapãijanare ke'rema'ñea'me

¹¹Asarepajũ'ũ, chũ'ũ majapãijana. Sãĩnechi'a cu'ache cutuma'ñe pa'ijũ'ũ. Repana majapãijanare ke'reju cu'ache cutuna Diore cuasanajejũna Dios chũ'ũñe'te cuheju ke'reju cu'ache cutucheja'che cho'ome. Dios chũ'ũñe cu'ache cutuna repachũ'o chũ'ũñe'te asa jachaju ke'reme. ¹²Repa chũ'ũ jo'kasi'kũ Dios pãĩ ũcuanũko cho'osi'e cuasa ña vati toa saochena'me Repau pa'icheja saiche chũ'ũkũ ũcuate'eũ'mũ. Mũ'ũjẽ'e, ¿jeeja'ĩuejekũ chekũna pãĩ cho'osi'e cuasa ñamasikũ?

Che'ro pa'ijache vesũche'te kũamũ

¹³Musanũkona ija'che i'kana, asarepajũ'ũ, “Iřũmũ pãani che'ro vũ'e-joopona sani te'eũsũrũmũ pa'ijũ põsere koo ïsijũ kurire na'a rũa jñaaju pa'ijanaa'me mai”, chiina. ¹⁴Che'ro pa'ijachejẽ'e vesũnaa'me mai. Mai pa'iche, ãũquea'che? Pikoja'che pa'ijũ jmamakaru pani si'asõnaa'me mai. ¹⁵Ija'che i'kato'te na'a re'omũ, “Maipi vajũva'na pani Diopi ñsema'to mai cuasache cho'ojanaa'me mai”, chiito. ¹⁶Jã'ata'ni musanũkonare ti'jñejañe peore masina cutucheja'che cutume musanũkona. Vesũnata'ni, “Masime chũkũna”, chiinaa'me. Cu'amũ jã'aja'ñe i'kache. ¹⁷Iere cuasajũ'ũ: Pãĩ Dios chiiche cho'omasinapi cho'omaneni cu'ache cho'ome.

Kurina cho'ocojñoñe'me

5

¹Musanũkona kurina, asarepajũ'ũ. Musanũkonare cu'ache ti'jñejañere cuasaju rũa oijũ pa'ijũ'ũ. ²Musanũkona chil'i paache cu'amajñaruã

peore phũ'kasōjañea'me. M̄sanukona kāña re'ojakāña chuchu ānisōjañea'me. ³M̄sanukona paache kurire're maconosōjare'rea'me. Kurire're maconoñeja'ñe m̄sanukona chekūnare oima'ñe cu'ache cho'oju pa'ime. Jā'ajekūna m̄sanukona cu'ache cho'osi'e ro'iju pa'ijanaa'me. Ir̄m̄ pāi ūcuanuko cho'osi'e ro'iche Dios chũ'umucuse tī'api'rar̄m̄jat̄'ka kuri chī'iju pa'ijanaa'me m̄sanukona. ⁴M̄sanukonare cho'oche cho'okaiju āu t̄akaisiva'nani ro'imanerena Dioni k̄aj̄u oiju pa'ime rep̄ana, m̄sanukona cu'ache cho'osi'e. Oiju k̄aj̄una asa Rep̄a Maire Paak̄u Peore Masīji cho'okaija'm̄ rep̄anare. ⁵M̄sanukona icheja chejare pa'iju cu'amaj̄nar̄uā si'ache re'oja'che paaj̄u pojoju āu ūcuache r̄arepa āij̄u vaca jujucheja'che jujuj̄u pa'ime. Jā'ajekūna vacava'nare vanisōñeja'ñe cu'ache ti'j̄ñeja'm̄ m̄sanukonare, Diopi chũ'ūna. ⁶Re'oja'che cho'ova'nare pāi sāiñe cu'ache cho'ocuhej̄una cu'ache cutuj̄u vanisōnaa'me m̄sanukona. Jā'ajekūna m̄sanukona cu'ache cho'osi'e ro'iju pa'ijanaa'me, Diopi chũ'ūna.

Pojoju cha'aju Diore s̄eeju pa'iche'me

⁷Asarepaj̄ū'ch̄, ch̄'ch̄ majap̄ij̄ana. Maire Paak̄u jo'e raijachere pojoju cha'aju pa'ij̄ū'ch̄. Āu t̄asi'k̄u oko pa'ito pojom̄. Rep̄a t̄asi'epi āupi re'oja'che ainee r̄ua k̄k̄una t̄ua īsiku rep̄a kuri koojachere cuasak̄u pojok̄u cha'am̄. ⁸M̄sanukona ūcuaja'che Diore cuasache ūhasōma'ñe pa'iju pojoju cha'aju pa'ij̄ū'ch̄; Maire Paak̄u jo'e na'mi raija'm̄.

⁹Asarepaj̄ū'ch̄, ch̄'ch̄ majap̄ij̄ana. S̄aiñechi'a le'rema'ñe pa'ij̄ū'ch̄, Diopi m̄sanukona cu'ache cho'oche'te ro'iche chũ'umaneak̄u chini. Rep̄a Dios pāi ūcuanuko cho'oche ro'iche Chũ'uk̄ji rai'pi'ram̄, mai cho'osi'ere ro'iche chũ'ura chini. ¹⁰Asarepaj̄ū'ch̄, ch̄'ch̄ majap̄ij̄ana. Aper̄m̄ Dios ch̄'o k̄uasina cu'ache cho'ocoj̄ñonij̄e Dios chũ'ūñe ūhasōma'ñe ūcu pojoju cho'oju pa'isi'ere cuasaj̄u che'che ūcuaja'che pa'ij̄ū'ch̄. ¹¹Ch̄'ch̄ cuasato p̄ipi rep̄anani cu'ache ti'j̄ñetoj̄e j̄uvo koka paaj̄u Dioni ūcu cuasani pojome. M̄sanukona Job pa'isi'e k̄ache asasināa'me. Rep̄a'te cu'ache ti'j̄ñer̄m̄ Maire Paak̄u'te Diore rep̄a cuasache ūhasōma'ñe ūcu cuasak̄u paniasom̄ rep̄a. Rep̄a'te cu'ache ti'j̄ñesir̄m̄ Dios Pāi Ūcuanukore Oi Aijek̄u rep̄a'te r̄ua re'oja'che cho'okaniasom̄. Maire ūcuaja'che oiu re'oja'che cho'okaija'm̄ Rep̄a.

¹²Ch̄'ch̄ majap̄ij̄ana, ie ūcuaja'che asaj̄ū'ch̄: M̄sanukona i'kach̄'ore p̄ipi jachamanea'j̄u chini Dioni roij̄u i'kanaa'me m̄sanukona. Jā'ata'ni j̄ā'aja'ñe cho'omanej̄ū'ch̄ chiim̄ ch̄'ch̄. Ūcuachi'a Rep̄a mamire ve'ocuhej̄u, c̄naam̄na'me cheja roij̄u i'kama'ñe cheke ūcuache te'emakaj̄e' roij̄u i'kamanej̄ū'ch̄. M̄sanukonapi jorej̄u si'ar̄m̄ j̄ā'aja'ñe i'kama'ñe ūcuarepa pa'ito, “Ūcuarepaa'me”, chiito, chek̄ur̄m̄ joreche pa'ito, “P̄aam̄”, chiito jachamanejanaa'me pāi. Ūcuachi'a m̄sanukonapi j̄ā'aja'ñe cho'oto Dios ña pe'rumaneja'm̄ m̄sanukonare.

¹³Musanukonare te'enare cu'ache tiljñeto Dioni sēejǎ'ʉ, cho'okaan. Pojojʉ pani Repaʉ'te ʉjaʉ pojojǎ'ʉ. ¹⁴Te'eʉ ravʉna jñni Jesure cuasana ainani soni raojǎ'ʉ Dioni sēekaijʉ Maire Paakujʉ chǎ'ʉkʉna repaʉni u'-chape'ere roaljʉ chini. ¹⁵Repanapi jachama'ñe, “Cho'okaija'mʉ Repaʉ”, chini cuasajʉ sēeto jǎ'iva'ʉ vajujʉ'mʉ Diopi vasokʉna. Ũcuachi'a repaʉji cu'ache cho'osi'ku pa'ito Dios tʉnosō jo'e cuasamaneja'mʉ repava'ʉ cu'ache cho'osi'e. ¹⁶Jǎ'ajekʉna musanukona cu'ache cho'oche sǎiñechi'a kʉajʉ Dioni sēekaijʉ pa'ijǎ'ʉ, Repaʉji vasokaan musanukona rekoñoā. Pǎiʉ re'okujʉ Dioni sēeto repaʉji rʉa ʉache cuasakʉ sēeʉna Dios rʉa re'oja'-che cho'okaija'mʉ repaʉ'te. ¹⁷Aperumʉ Dios chʉ'o kʉakʉ pa'isi'ku Elías, maija'iaji jǎ'aja'ñe rʉa ʉache cuasakʉ okopi ramanea'ku chini Dioni sēkʉna icheja cheja oko rache cuhasō choteʉsurumʉ jo'e chekʉʉsurumʉ joopo jatʉ'ka ramaneasomʉ. ¹⁸Jǎ'aja'ñe pa'isirumʉ ũcuajʉ jo'e Dioni sēkʉna okopi jo'e raʉna pǎi chiño ʉu jo'e kǎniasomʉ.

¹⁹⁻²⁰Asarepajǎ'ʉ, chʉ'ʉ majapǎijana. Musanukonare ja'me pa'ikujʉ Dios chʉ'o ũcuarepa chǎ'ʉñe'te masi cho'omaʉ ma'a cavesʉsō tǎiñe saicheja'che cu'ache pa'iva'ʉni chekʉpi cho'okaiʉna jo'e repava'ʉpi re'oja'che saito repaʉ'te cho'okaisi'ku vati toa sani uuche ʉsekaichena'me repaʉ cu'ache cho'osi'ere Diopi tʉnosō cuasamanea'ku chini cho'okaisi'ku pa'i-che masijǎ'ʉ. Re'omʉ.

Santiago

San Pedro charo chũ'o tocha saosi'ea'me

**Diore cuasanare si'achejña kũko saocojñosinani
Pedro chũ'o saosi'ea'me**

1 ¹ Chũ'u, Pedro, Repau chũ'ore chũ'vaa'kũ chini Jesucristo saosi'kupi musanukonare Repau'te cuasanare ija'ova utija'ova tocha saomu. Chekunapi kũko saorena te'enachi'a tĩipai pa'ichejña sani pa'inare, Ponto cheja, Galacia cheja, Capadocia cheja, Asia chejana'me Bitinia cheja pa'inare tocha saomu chũ'u musanukonare. ² Aperumuna musanukonare mai Ja'kũ Dios “Inani paara”, chiisi'kujekũ chẽa paamu. Musanukonare Ũcuau Rekochoji cho'okaisi'kua'mũ Repau, Jesucristoji musanukona cu'are kurususẽ'verona jũni ro'ikakũna rekoñoã meno peorekoñoã tũ-nesõsirekoñoã paaju Ũcuau neenajeju Repau chũ'uñe'te asa jachama'ñe cho'ojũ paapũ chini. Repauji re'oja'che pa'iche karama'ñe cho'okaiũna re'oja'che pa'ijũ'u.

Maire re'oja'che ïsijachere cuasaju pojoche'te kuamu

³ Diore Maire Paakũ Jesucristo Pũka'kũre pojoju paũu mai, “Peore masikũ'mũ mũ'u”, chiiju. Maire rũa oiũ mai rekoñoã mamarekoñoã care'vakaisi'kua'mũ Repau, Jesucristo jũnisõ tãcojñosi'kũ vajũraisi'eje-kũna. Jã'ajekũna Repau pa'icheja sani Ũcuau'na'me si'arumũ pa'ijachere cuasaju rũa pojoju cha'ame mai. ⁴ Repau maire, “Musanukonare chũ'u pa'ichejana sa rũa re'oja'chere ïsija'mũ chũ'u”, chiisi'ere phũ'kama'ñere porema'ñere ñañasõma'ñere cha'ame mai. ⁵ Repau Dios peore Masiujekũ maire Jesucristoni masi cuasajũna masi paakũ cho'okaimũ, na'a pa'isirumũ Repau pa'ichejana saũna maipi Repau ïsijachere re'oja'chere koo paaajũ chini. Cheja si'arumũna Dios maire aperumũ Repau kũa jũau-manesi'ere re'oja'che peore ïsija'mũ.

⁶ Jã'aja'ñejekũna mai icheja cheja pa'irumũ pa'ivesache chũova'na cu'ache ti'jñecojoju pa'inata'ni Dios maire ïsijachere re'oja'chere cuasaju

rúa pojoju pa'ime. 7Pái pachokuricata cho'ona repapũá mini ña, repare masiñu chini toana ʉo ko'si ñame. Jã'ata'ni repa pachokuri si'asõjañea'me. Pái pachokuri paaneeñeja'ñe Repaũ'te masi cuasanare rúa chiimũ Dios. Jã'ajekũna maire Repaũ'te cuasanare pái pachokuri pa'iche'te masiñu chini cho'ocheja'che cho'okũ, maire pa'icu'ache ti'ljñeto te'eñoã ñsekaima'mũ Repaũ, mai Repaũ'te masirepa cuasache'te masira chini. Diore masi cuasani pa'icu'ache ti'ljñetojẽ'e ũcua cuasaju pa'ijanaa'me mai. Maipi jã'aja'ñe pa'ito Dios aperũmũ Repaũ Raosi'kũ Jesucristo icheja cheja jo'e raumucusena maire Repaũ'te masi cuasanare pojokũ, “Re'onaa'me ina”, chiiũ rúa re'oja'chere ñsija'mũ.

8-9Musanũkona Jesucristo'te jmamakarũjẽ'e ñamanata'ni Repaũ'te rúa chiiju cuasarepame, “Dios maire Jesuni cuasajũna Repaũ pa'ichejana sara chini chẽa paamũ”, chiiju. Jã'aja'ñe cuasanajeju musanũkona Repaũ'te ñamanata'ni cuasaju rúa pojoju pa'ime. Repa pojochẽ Dios cho'okaiche-jekũ rurepajekũ kũavesamũ.

10Dios chũ'o aperũmũ kũasina Repaũ maire, “Toana saimaneal'ju chini chẽa paaja'mũ”, chiisi'e ũcuauji kũaũna asaasome. Jã'ata'ni repare asavesũju asa masiñu chini rúa cuasaju che'cheju paniasome repana. Repaũ maire irũmũ pa'inare oiũ re'oja'che cho'ojache kũaũna asa ũcuare kũaju tocha jo'kaasome repana. 11Dios Rekocho Repaũ chũ'o kũasinare na'a pa'isirũmũ cho'ocojñojañere ija'che kũasomũ aperũmũ:

Pãire cu'ache cho'ocojñoja'mũ Cristo, chiniasomũ. ũcuachi'a jũni vajũrani cũnaũmũna mũni Repaũ chũ'ũkũ pa'ijache kũasomũ. Kũaũna asasinata'ni asavesũasome repana. Vesũju, “Dios Rekocho kũasi'e, ¿je'se pa'ija'ũ? ¿Jeerũmũ ti'ljñeja'ũ repa?”; chiiju masiñu chini rúa cuasaju che'cheju paniasome repana.

12Jã'ata'ni Dios repanare Repaũ cho'oja'mũ chiisi'e ija'che i'kakũ masi kũa jũauasomũ: “Chũ'ũ re'oja'che cho'okaija'mũ chiisi'e musanũkonare cho'okaijachema'mũ; na'a cho'je pa'ijanare cho'okaijachere kũasi'ea'me jã'a”, chiiũ kũasomũ Dios repanare. Irũmũ chũkũna musanũkonare ũcuau Rekochoji cũnaũmũ Raosirekochoji cho'okaiũna Repaũ aperũmũ kũasi'ere Repaũ'te cuasanare chẽa paakũ toa sani uuche ñsekaiche'te kũasinaa'me. Diore ja'me pa'ina ángelejatũ'ka asavesũju asamasiñu chiime repa.

Pãipi cu'ache cho'oma'ñe re'oja'che paapu chini chẽa paamũ Dios

13Jã'ajekũna musanũkona cho'ojachere rũhiñe cuasaju care'vajũ pa'ijũ'ũ, Dios chiiche'te cho'oñu chini. Cu'are juvoju re'oja'che pa'ijũ, Jesucristo jo'e raisirũmũ musanũkonare re'oja'che cho'okaijachere rúa cuasaju pojoju cha'aju pa'ijũ'ũ. 14Dios chĩijeju repaũ chũ'ũñe jachama'ñe cho'ojũ pa'ijũ'ũ. Repaũ'te cuasamarũmũ pa'ivesũju musanũkonare

hachechi'a cu'ache cho'ojũ pa'isi'e jo'e cho'oma'ñe pa'ijũ'u chura. ¹⁵ Cu'ache jmakarũjẽ'e cho'oma'ñe si'arũmũ re'oja'che pa'ijũ'u, mũsanũkonare chẽa Paakũ Dios re'oja'che pa'icheja'che. ¹⁶ Repaũ chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e ija'che kũamũ:

Chũ'u cu'ache cho'oma'ñejekũna mũsanũkona ũcuaja'che cu'ache-jẽ'e cho'oma'ñe re'oja'che pa'ijũ'u, chiimũ.

¹⁷ Mũsanũkonapi Diore, "Ja'kũ", chiijũ pani pãĩ ũcuanũko cho'oche peore ũcuapa'rũvachi'a ñakũ te'enare na'a rũa oima'kũre mũsanũkona icheja cheja vajũna pa'irũmũ si'arũmũ Repaũ'te cuasajũ kũkũjũ pa'ijũ'u. ¹⁸ Aperũmũ mai aipãĩ pa'ivesusi'eja'che re'oja'che pa'ivesusinareta'ni maipi jã'aja'ñe pa'imaneajũ chini chẽa paamũ Dios maire, cu'are ũsekasa chini. Rũa ro'icheji ai pa'iche'te ro'ikaisi'kũa'mũ Repaũ maire cu'are ũsekasa chini. Mũsanũkona masime jã'a. Si'asõñeji kuripi ro'imanesi'kũa'mũ Repaũ. ¹⁹ Jã'aja'ñepi ro'ima'ñe Cristo cu'achejẽ'e peokũ chiepi ro'ikaisi'kũa'mũ Repaũ, ũcuajũ chũ'ũũna mai cu'are ro'ikani chẽa paara chini chuenisõ raosi'epi. Aperũmũ pa'isina mai aipãĩ repaũ cu'are tũnoũ chini Dioni ñisijũ ovejachiĩva'ũre cu'achejẽ'e peova'ũni vanisõjũna rao ro'ikaisi'eja'che Repaũ chiepi rao mai cu'a ro'ikaisi'kũa'mũ Repaũ. ²⁰ Aperũmũna chuta'a cheja cho'omarũmũna Repaũ'te Cristo'te chũ'u jo'kaasomũ Dios, icheja chejana caje pãĩ cu'ache cho'oche'te jũni ro'ikaamũ chini. Jã'ata'ni Dios chureparana cheja si'api'rarũmũna casosi'kũa'mũ Repaũ'te, maini re'oja'che cho'okaamũ chini. ²¹ Repaũ Cristo jũni ro'ikaisi'ejekũna Repaũ'te Diore cuasame mai. Cristo'te jũnisõũna vaso cũnaũmũna mũa Repaũ pa'ichejana Repaũ'te kueñe ñũ'ũ chũ'ũñe jo'kasi'kũa'mũ Repaũ. Jã'aja'ñejekũna mai Repaũni masi cuasajũ ũcuau'ũna'me ai pa'ijachere pojojũ cha'ajũ pa'ime.

²² Chura mũsanũkona Repaũ chũ'o ũcuarepa asa cuasanajejũ mũsanũkona rekoñoã pa'isi'e meno tũnokaicojñosinaa'me Diore. Jã'ajekũna rekoñoã re'ojarekoñoãre paajũ mai majapãijjanare peoche i'kama'ñe oirepache oimasinajejũ peore cho'ore'ochetũ'ka re'oja'che cho'okaijũ sãĩñechi'a si'arũmũ oijũ pa'ijũ'u. ²³ Dios maire Repaũ chũ'o si'arũmũ pa'iche jachama'ñe cuasanajejũna mai rekoñoãquee cu'a tũnosõkani mamarekoñoã sañokaisi'kũa'mũ ũcuau'ũna'me paapũ chini. Repa mama pa'iche icheja cheja pa'icheja'chema'ñejekũ jmakarũjẽ'e si'asõma'ñea'me. ²⁴ Dios chũ'o tocha jo'kasi'e ũcuare ija'che kũamũ:

Pãĩ ũcuanũko u'cha pa'icheja'che pa'ime.

U'chara'ñũrũã jeerũmũ pa'ima'ñe na'mi phã'pha jũnisõmũ.

Korosi'e ũcuachi'a rũa re'oja'che koro ño na'mi tuã'tuasõmũ.

Pãĩ ũcuaja'che ũcuanũko jeerũmũ pa'ima'ñe na'mi jũnisõme.

Repaũna rũa masisi'e ũcuaja'che si'asõmũ repaũna jũnisõto.

²⁵ Dios chu'ota'ni si'asōma'ñe si'arumu pa'iche'me, chiimu repa tocha jo'kasi'e. Repa Dios chu'o re'oja'che musanukonare chu'vasi'ea'me.

2 ¹ Jā'ajekuna musanukona chekunare cuhechena'me joreche, sē'se-vuchi'a re'oja'cheja'che ñoñe pa'iche, chekuna neemajñaruã tua paauchena'me chekunare si'ache cu'ache i'kache'te peore ũhasōjũ'u. ² Vījachĩiva'na ojeneeñeja'ñe Dios chu'o re'oja'chere asaneeju, re'oja'che pa'iche'te na'a rua che'cheju pa'ijũ'u, ³ Dios Re'okũ pa'iche asa chēarepasinajeju.

Catapũ re'oja'ipũjekũ charo ũhasi'pũja'che pa'ikũ'mũ Cristo

⁴ Jesucristo'te jovosinajeju Repaũni si'arumu na'a rua cuasaju pa'ijũ'u. Chekuna pãi catapi vu'ere je'naju catapũ rua re'oja'iputa'ni cuheju sē-joñeja'ñe cuheme Repaũ'te, Dios rua chiiũ Chēasi'kũre. ⁵ Mai Repaũ'te cuasana ũcuaja'che catapũã Repaũ vu'e je'najarpũja'ñea'me. Repaũ'te cuasakuanupũ vu'e rua re'ojavũ'epi, chuta'a pi'nimavũ'aja'chea'me. Pãipi Repaũni si'arumu na'a jainũko cuasaju jovojũna Repaũ'te cuasakuanupũ aineeñeja'ñe na'a ũjakanupũ'me. Ũcuachi'a mai majapãi judío phairipãi Diopi pojoka'kũ chini jo'cha va'iva'nare ĩsijũ vanisōsi'aja'che Jesucristo re'oja'che cho'okaisi'ejekuna Ũcuauũni cuasaju Repaũ chiiche'te cho'ojũna pojomũ Dios maire. ⁶ Jā'ajekuna Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'e ija'che kuamu:

iÑajũ'u!

Vũ'e re'ojavũ'e cho'opi'rakũ catapũ re'orepaja'ipũjekuna mini ra chareparo ũhañeja'ñe

chu'u chēa paaku'te Cristo'te Jerusalén vu'ejoopona raomũ chu'u.

Repaũ'te cuasanare ũcuarepa cho'okaija'mũ chu'u repanani cacũ'omanera chini,

chiimu. ⁷ Maire Repaũ'te cuasanare catapũ rua re'oja'ipũ rua paaupũja'che pa'imũ Repaũ. Jā'ata'ni Repaũ'te cuhenare ija'che kuamu Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'e:

Vũ'e cho'ona cuheju sējosi'pũ Diopi cho'ouna re'oja'ipũjekũ charo ũhasi'pũja'che pa'imũ,

chiimu. ⁸ Chekũcheja ija'che kuamu:

Chu'u, Dios, pãipi tota tãapũ chini ma'ana catapũ ũhañeja'ñe

Repaũ'te raoja'mũ,

chiimu. Jā'ajekuna pãi Repaũ chu'ore asa jachaju tota tãineja'ñe cu'ache pa'ime, aperumuna Diore, “Chu'u Neekũni cuasacuheju cu'ache pa'ijanaa'me ina”, chiicojñosina.

⁹ Maita'ni Repaũ chēa paacojñonajeju Dios pãijeju, re'ovãju pa'iju, phairipãi Diore sēekaicheja'che pãi ũcuanukore sēekaiju pa'inaa'me. Maire

chijachejaja'che cu'ache pa'isinare chëa paamu Repau, maipi miañeja'ñe re'oja'che pa'iju Repau Masiu pa'iche'te chekunani kuaju paapu chini. ¹⁰Aperumu mai Dios neena pa'imanessinaa'me. Chura Repau neenaa'me mai. Ūcuachi'a aperumu Repau oicojñomana pa'isinaa'me. Chura Repau oicojñonaa'me mai.

Dios neena pa'iche pa'iju Repau'te cho'okaina pa'iche'te kuamu

¹¹Asarepajũ'u, chu'u majapãijana. Mai icheja cheja jmakaru pani Dios pa'icheja ai sani pa'ijanajeju icheja canama'me. Jã'ajekuna musanukonare cu'ache cho'ouato juvojũ'u, cacu'ama'ñe re'oja'che pañu chini. ¹²Diore cuasamana ñaju'te re'oja'che pa'ijũ'u, repapapi irumu musanukonare cu'ache i'kanata'ni Dios pã ūcuauko cho'osi'e ro'iche rani chũ'umucuse musanukona re'oja'che pa'ijuna ñanajeju Repau'ni, "Rua re'oku'mu mu'u", chiapu.

¹³Dios chiiche'te cho'uju pã chũ'una chũ'uñe jachama'ñe masi cho'uju pa'ijũ'u. Musanukona pa'icheja si'achejña pa'inare ūcuaukore chũ'uku chũ'uñe cho'uju pa'ijũ'u. ¹⁴Ūcuachi'a repau'te ja'me chũ'ukaiju te'enare chũ'una chũ'uñe jachama'ñe cho'uju pa'ijũ'u. Cu'ache cho'onare ro'iche chũ'uju re'oja'che pa'inare pojoju pa'inaa'me repapa. ¹⁵Dios musanukonare re'oja'che pa'ijũ'u chiimu, pãipi Dios pa'iche vesunapi musanukonani ñaju cu'ache cutumaneal'ju chini.

¹⁶Pã chekunare chëa paacojñomana pa'iche pa'iju musanukonare cho'ouache'te re'oja'chere cho'uju pa'ijũ'u. Jã'ata'ni, "Chëa paacojñomanajejuna ūcuauache cho'ore'omu chukuna'te", chiima'ñe cu'ache cho'ouache'te juvoju re'oja'chechi'a cho'uju Dios chëa paacojñona pa'iche pa'ijũ'u. ¹⁷Pã ūcuaukore ña kukuju re'oja'che pa'ijũ'u. Chekunare Jesure cuasanare oiju pa'ijũ'u. Diore cuasaju, kukuju pa'ijũ'u. Musanukona pa'icheja si'achejña canare chũ'uku'te re'oja'che cutujũ'u.

**Cristo cho'ocojñosi'ejache cu'ache cho'ocojñoju
re'oja'che pa'iche'te kuamu**

¹⁸Asarepajũ'u, chekunare chëa paacojñona. Musanukonare paanare ña kukuju repapa chũ'uñe jachama'ñe masi cho'uju pa'ijũ'u. Re'oja'che paanarechi'a masi cho'okaima'ñe cu'ache paanarejẽ'e masi cho'okaiju pa'ijũ'u. ¹⁹Pãiu Diore cuasakujũ cu'ache cho'oma'kupũ cu'ache cho'ocojñosi'kuta'ni pe'rukũ ke'rema'ñe pani rua re'oja'che cho'omu. ²⁰Musanukonapi cu'ache cho'osi'e ro'ire pe'ruma'ñe cu'ache cho'ocojño'ni, ñũquea'che musanukona re'oja'che cho'ochẽ? Jã'ata'ni cu'ache cho'omanapi cu'ache cho'ocojño-sinata'ni musanukonapi ke'remaneni rua re'oja'che cho'ome, Diopi ñato. ²¹Jã'aja'ñe cho'uju paapu chini chëa paamu Dios musanukonare. Cristo cu'ache cho'omanesi'kuta'ni cu'ache cho'ocojño'ku ke'remanesi'kuamũ.

Maini cho'okaiñ já'aja'ñe cho'osi'kua'mu Repau. Musanukona Repau cho'osi'ere cuasaju ũcuaja'che cho'oju pa'ijũ'u, musanukonare cu'ache cho'oto.

22 Repau Cristo jmakarujẽ'e cu'ache cho'omanesi'kua'mu.

Ūcuachi'a te'eũ'terejẽ'e joremanesi'kua'mu Repau.

23 Pãi Repau'te cu'ache i'kato sãĩñe cu'ache i'kamanesi'kua'mu Repau. Repau'te asi cho'onare, “Sãĩñe cu'ache cho'oja'mu chu'u musanukonare”, chiimanesi'kua'mu Repau. Diopi pãi ũcuanuko cho'oche ro'iche ũcuarepa Chũ'ukũji repana cu'ache cho'osi'e ro'i cu'ache ti'ljñe chũ'ua'ku chini jũvosi'kua'mu Repau Cristo. 24 Ūcuajji mai cu'a kurususẽ'verona jẽ'jocojño jũni ro'ikaisi'kua'mu, maipi cu'ache cho'oche'te ũhasõ re'oja'chere cho'oju paarũ chini. Repau Cristo mai rekoñoã vajua'ju chini chuenisõ ro'ikaisi'kua'mu maire. 25 Aperũmu mai ovejava'na ma'are vesũju cavesõsinaja'ñe pa'isinaa'me. Jã'ata'ni chura Cristoni oveja kuirakũja'che pa'ikũni jo'e co'icheja'che cuasaju jovorena kuiraku cu'ache ũsekaimu Repau maire.

Rũjona'me ũju re'oja'che pa'iche'te kuamu

3 1-2 Rũjoromi, muũjupãi chũ'ũñe jachama'ñe masi cho'oju pa'ijũ'u, repanapi Dios chu'o cuasamana pani musanukonapi repanani ña kũkũju cu'ache cho'oma'ñe re'oja'che pa'ijuna ña chu'vachiima'ñe Jesuni cuasaa'ju chini. 3-4 Ija'chea'me re'oja'che pa'iche: Sẽ'sevũchi'a re'oja'che ñomajñaruã raña vãto pa'iche, pachokuri cho'osimajñaruã ju'ichena'me kãña re'ojakãña ju'iche ruarepa cuasaju pa'ima'ñe rekoñoã re'oja'che pa'iche'te na'a ruã cuasaju pa'ijũ'u. Rekoñoã re'oja'che pa'iche, pe'kerũ pa'ichena'me re'oja'che i'kaju pa'iche ca'nivũ airekocheja'che airekoma'ñea'me. Ūcuachi'a Diopi ñato ruã re'ojalĩmu já'aja'ñe pa'iche. 5 Aperũmu pa'isina romi Dioni cuasaju já'aja'ñe pa'iju repana rekoñoãpi re'ona paniasome; ũjupãi chũ'ũñe jachama'ñe masi cho'oju paniasome repana. 6 Jã'aja'ñe paniasomo Sara. Repao ũju Abraham chũ'ũñe asa jachama'ñe cho'oko repau'te, “Chu'ũre paaku'mu iku”, chiio paniasomo. Musanukonapi vajuchũma'ñe re'oja'chere ũcuaja'che cho'oju pani repao chiijana pa'ijanaa'me.

7 Musanukona ũjupãi ũcuaja'che murũjoromi cuasaju re'oja'che paajũ'u. Na'a koka peonajejuna masi kuiraju paajũ'u repanare, Dios ĩsiche re'oja'che pa'iche ja'me koonajejuna. Jã'aja'ñe pa'iju Dioni sẽeto musanukona sẽeñe asaja'mu Repau.

Re'oja'chere cho'oju cu'ache cho'ocojñoñe'me

8 Musanukona ũcuanuko sãĩñechi'a cuasaju majapãija'ñe pa'iju cavama'ñe re'oja'che ja'me pa'ijũ'u. “Jã'anare na'a ruã masimu chu'u”, chiima'ñe sãĩñechi'a oiju re'oja'che cho'okaiju pojoju pa'ijũ'u. 9 Pãi musanukonare

cu'ache cho'onare sãĩñe cu'ache cho'omanejũ'u. Mũsanũkonare cu'ache i'kanare sãĩñe cu'ache i'kama'ñe Dioni re'oja'chere s̃eekaijũ'u repanare. Jã'aja'ñe re'oja'che cho'oju paapu chini ch̃ea paamu Dios mũsanũkonare. Jã'aja'ñe cho'oto re'oja'che cho'okaija'mu Repau mũsanũkonare. ¹⁰ Repau chu'o aperumu tocha jo'kasi'e ija'che kuamu jã'a:

Pãiu re'oja'che pa'iu pojoku pasa chiiku cu'ache i'kachena'me jorechu'o cutuche juvoa'ku.

¹¹ Cu'ache cho'ochete ũhasõ re'oja'chere cho'oku paau.

Re'oja'che pa'iche'te ku'e j̃naa re'oja'che paau.

¹² Dios re'oja'che pa'inare pãi kuiraku repa Repau'te s̃eẽñe asaku pa'imũ.

Cu'ache cho'onareta'ni repa chiiche ũsemu Repau, chiimu.

¹³ Mũsanũkonapi si'arumu re'oja'chere cho'oju pa'ito pãi te'euj̃e'e cacu'omanejanaa'me mũsanũkonare. ¹⁴ Jã'ata'ni mũsanũkonapi re'oja'che cho'oju cu'ache cho'ocoj̃oni pojou pa'ijũ'u, Dios re'oja'che cho'okaijachere cuasaju. Pãi te'eũ'terej̃e'e vajuchuma'ñe pa'iju kukũmanejũ'u. ¹⁵ Pãij̃e'e vajuchuma'ñe Cristoni cuasaju vajuchuju, "Chu'ure paaku'mu Repau", chiiju cuasaju'u. Si'arumu masi cuasaju pa'ijũ'u, pãipi mũsanũkonani mai pojou cha'ache'te s̃eto kuamasiñu chini. ¹⁶ Jã'ata'ni repanare ña, vajuchuju pe'keru kuajũ'u, "Rua masiu'mu chu'u", chiima'ñe cuasaju. Cu'ache cho'oma'ñe re'oja'che pa'ijũ'u, Jesure cuasanajeu mũsanũkona re'oja'che pa'iche'te pãipi cu'ache cutuni kukũsõa'ju chini.

¹⁷ Chekũrumu Dios maire te'ẽnoã cu'ache cho'ocoj̃noa'ju chiimu. Jã'a-ta'ni maipi cu'ache cho'osi'e ro'ire cu'ache cho'ocoj̃noto cu'amũ. Maipi cu'ache cho'oma'ñe re'oja'chere cho'oju cu'ache cho'ocoj̃noto na'a re'omũ. ¹⁸ Maire Paaku Cristo mai ũcuanũko cu'ache cho'ochete ro'ikaiũ chueni-sõsi'kuamũ. ũcuate'echoji peore ũcuanũkore ro'ikaisi'kuamũ. Re'okũjeku cu'ache pa'inani cho'okaisi'kuamũ Repau, maipi Diona'me re'oja'che paapu chini. Maija'iu pa'iu chuenisõsi'kuta'ni Dios Rekochoji cho'okaiũna jo'e vajũraisi'kuamũ. ¹⁹⁻²⁰ Repau Cristo j̃unisõ rekochoji apereparumu Noé pa'irumu ko'saũna j̃unisõsina pa'icheja pa'inare chu'vajanasomũ. Aperumu repa chuta'a vajũrumu Noé choovu ujavu cho'o pi'niñetu'ka repa pe'ruma'ñe cha'akũni Diore jachaju paniasome. Repavu cho'o pi'nisirumu okopi ra cheja si'acacheja ko'sa timuũna pãi ũcuanũko runi-sõsirumu ochorepanachi'a jũ'iñe ũsecoj̃noasome. ²¹ Okochi'a pa'icheja repa jũ'ima'ñe pani etajani re'oja'che pa'isi'eja'che mai irumu cu'ache pa'iche'te jo'kasõ Jesuni cuasaju jovo okoro'vecoj̃no re'oja'che pa'ime chura. Okoro'veche rupũ ca'nivũ pa'iche meno choachema'mũ. Pãi re'oja'che pa'iju repa Dios chiiche cho'oneeñe okoro'vecoj̃noñeji cho'o ñome. Jesucristo chuenisõ tãcoj̃no vajũraisi'ejekũna jã'aja'ñe cho'ona

Dios pa'ichejare ai sani pa'ijanaa'me. ²² Jesucristo Repaɯ vajuraisirumu cɯnaɯmuna muni Dios ɯjajɯtu cakā'kona kueñe paɯ ñu'iu chũ'uku ñseku pa'imɯ. Aijeku ángeles chũ'unare chũ'mu. Ũcuachi'a pāi ũcuaukore chũ'unana'me vati chũ'unare ñsekuna repanare ɯache cu'ache cho'oju Repaɯ ñsemamajñaruāchi'a cho'ome.

Dios ísicheji masiju chekunare cho'okaiche'te kuamu

4 ¹ Jā'ajekuna Repaɯ Cristo cheja pa'irumu cu'ache cho'ocojño'si'ejache cho'ocojñoju cuasaju pa'ijũ'u. Maipi pāire cu'ache cho'ocojñoju Repaɯni ũcu cuasani cu'a juvoche che'chesōme. ² Cu'are juvomasini maire ũcuauache cho'ouache cu'a cho'oma'ñe pa'iju mai jūnisōñejatũ'ka Dios chiiche'te cho'uju pa'ijanaa'me. ³ Aperumu musanukona Diore cuasamana cho'uche ruu jeerumu cho'uju pa'isinaa'me. Ũcuauache cho'uju romineeju, ɯmuneēju, cono ũkunachi'a pa'iju, vē've pa'iju ruu si'ache cho'uju, tñosiva'nare pojuju pa'isinaa'me. ⁴ Chura musanukonapi aperumu ũcuauache cho'uju pa'isi'ere cu'are ũhasō repanani ja'me cho'oma'ñe pa'ijuna ña jñaneju si'arumu ruu cu'ache cutuju pa'ime musanukonare. ⁵ Jā'ata'ni repaɯ cu'ache pa'isi'e Diore ti'jñeñe nukaju kuache pa'ija'mu repanare, pāi jū'isina cho'osi'ena'me vajuna cho'uche ro'iche chũ'uku'te ti'jñeñe nukaju. ⁶ Jā'aja'ñejekuna Jesucristo'te cuasache kuachu'o, jū'isina jatũ'ka chu'vacojño'si'ea'me, repaɯ vajuna pa'irumu ũcuauko cu'ache cho'osi'e ro'i cu'ache ti'jñecojño jūnisōsinata'ni, rekoñoāpi ũcu vajuju Dios pa'icheja'che ai paapu chini.

⁷ Icheja cheja si'asōrumu ti'api'ramu. Jā'ajekuna rūhiñe cuasaju cu'ache cho'ouache juvoju re'oja'che pa'iju Diore sēemasina pa'ijũ'u. ⁸ Ie ũcuachi'a asarepajũ'u: Sāiñechi'a oirepache oiju pa'ijũ'u. Musanukonapi sāiñechi'a oirepani chekurumu ruarepañoā cu'ache cho'onij'e ũcu re'oja'che ja'me pa'ijanaa'me. ⁹ Sāiñechi'a pojuju te'e'u'terej'e cuhema'ñe musanukona vu'ña ti'anare kāiñe ĩsiju pa'ijũ'u. ¹⁰ Musanukonapi cho'oa'ju chini Dios ũcuaukore si'acairo ĩsi'si'e Repaɯ Rekochoji cho'okaiuna cho'omasiche cho'okaiñamema'ñe chekunare re'oja'che masi cho'okaiju pa'ijũ'u. ¹¹ Chekunare chu'vani Dios chu'ore chu'vaa'ju. Chekunare re'oja'che cho'okaina Diopi cho'okaiuna koka paaju ruu re'oja'che cho'okaiju paapu, Jesucristo'te cuasanapi si'arumu Repaɯni, “Ruu re'okũ'mu mu'u”, chiiju paapu chini. Ũcuachi'a Repaɯ'te cuhama'ñe si'arumu pojuju, “Peore Paakũji peore Masiu'mu mu'u”, chiiju pañu mai. Jā'aja'ñe paau.

Jesuni cuasaju cu'ache cho'ocojño'ne'te kuamu

¹² Asarepajũ'u, chu'u cuasava'na. Pāipi musanukonani cu'ache cho'oto ña jñanomanejũ'u. Jā'aja'ñe pa'imɯ maire Jesure cuasanare, maipi mai rekoñoā Repaɯ'te cuasache'te cho'o ñoa'ju chini. ¹³ Cristo

cho'ocojñosi'eja'che cu'ache cho'ocojñoni Repaṁ pa'isi'eja'che pa'inajeṁ pojoṁ pa'ijũ'u. Ūcuachi'a Repaṁ jo'e rani pāi ūcuauṁkore chũ'urumṁ mai ūcuaja'che pojoṁ ja'me pa'ijachere cuasajṁ pojojũ'u. ¹⁴ Cristoni cuasajuna pāipi ṁsanṁkonani cu'ache i'kato pojojũ'u, Dios Rekocho Masirekochoji ṁsanṁkonani jo'kasōma'ñe ja'me pa'iuna. ¹⁵ Ṃsanṁkonapi ūcuauṁakṁji cu'ache cho'ocojñoni pāi vanisōsi'kupi, pōse ñaasi'kupi, jā'apāani cheke cu'ache ūcuauache cho'okṁ, chekuna cho'ochete ñakṁ ja'me cutukṁ ke'-'resi'kupi cu'ache cho'ocojñokṁ pa'imanējũ'u. ¹⁶ Jā'ata'ni ṁsanṁkonapi Jesure cuasanajeṁ cu'ache cho'ocojñoni kṁkuma'ñe Repaṁ neenajeṁ Dioni, “Re'orepamṁ, Ja'kṁ”, chiiṁ pa'ijũ'u.

¹⁷ Pāi ūcuauṁko cho'osi'e ro'iche Dios chũ'urumṁ tī'api'racuhamṁ. Charo Repaṁ neena cho'osi'ere cuasa ñaja'mṁ Repaṁ. Jā'a cho'o pi'ni Repaṁ chũ'o jachasina cho'osi'e cuasa ña repaṁ cu'ache cho'osi'e ro'i rṁa vajuchṁache peore ro'iche chũ'ujajamṁ Repaṁ. ¹⁸ Dios chũ'o tocha jo'kasi'e ija'che kṁamṁ repa:

Re'oja'che pa'inarejẽ'e Dios pa'icheja saiche vesato,
 ẽje'se pa'ijajamṁ Repaṁni cuasacuheṁ cu'ache cho'onare?

chiimṁ. ¹⁹ Jā'ajekuna ṁsanṁkonapi Repaṁji chiiuna cu'ache cho'ocojñonijẽ'e cuhasōma'ñe ūcu re'oja'che cho'ojṁ pa'ijũ'u, “Maire Cho'osi'kṁ Dios ūcuarepa cho'okṁji cho'okaijamṁ maire”, chini cuasajṁ.

Jesure cuasanare chũ'vache'me

5 ¹ Chura ṁsanṁkonare kuiranani, ainani, chũ'vara chiimṁ chũ'u, repaṁ pa'icheja'che aijekṁ pāi kuirakṁjekṁ. Jesucristo cu'ache cho'ocojñoñe peore ñasi'kua'mṁ chũ'u. Repaṁ pāi ūcuauṁkore chũ'urumṁ chũ'u ūcuachi'a ja'me chũ'ukṁ pa'ijajamṁ. ² Aina, ṁsanṁkonapi kuiraa'-'jṁ chini jo'kasinare Diore cuasanare ovejava'naja'ñe pa'inare kuirajṁ pa'ijũ'u. Kurineema'ñe, re'oja'che cho'okaineeṁ, kuiracuhema'ñe Dioni pojoṁ Repaṁ chiiche'te cho'ojṁ masi kuirajṁ pa'ijũ'u repanare. ³ Ṃsanṁkona chēa paacojñonare cho'ochaja'che cho'oma'ñe re'oja'che cho'o ñojṁ pe'kerṁ che'chojũ'u repanare, ña chēa ūcuaja'che paapṁ chini. ⁴ Jā'aja'ñe cho'ojṁ pani maire ovejava'nareja'che Paakṁji jo'e ratu pāi chũ'una tuhivũjajñere rṁa re'oja'chere iṁiuna koo Ūcuauṁame si'arumṁ chũ'ujṁ pa'ijanaa'me mai.

⁵ Ṃsanṁkona na'a pōsṁpāi ūcuaja'che, ṁmṁpāina'me romi, asarepajũ'u. Aina chũ'uñe jachama'ñe cho'ojṁ pa'ijũ'u. Ūcuauṁko, “Na'a rṁa masiṁ'mṁ chũ'u”, chiima'ñe, chekuna chũ'uñe sāiñechi'a cho'okaiṁ pa'ijũ'u. Dios chũ'o tocha jo'kasi'e ija'che kṁamṁ:

“Rṁa masiṁ'mṁ chũ'u”, chiina cho'ochete ūsemṁ Dios.

“Vesṁva'ṁamṁ chũ'u”, chiinareta'ni oiṁ re'oja'che cho'okaimṁ Repaṁ,

chiimũ. ⁶Jă'ajekũna, Dioni Peore Masiũni, “Peore Masiũjekũ chũ'ũre rũa vesũva'ũjekũna cho'okaijũ'ũ”, chiijũ pa'ijũ'ũ, Repaũji mũsanũkonani Repaũ'te Ƴarũmũna na'a masinare cho'oa'kũ chini. ⁷Maire rũa oikũjekũna mũsanũkonare pa'ivesache Ūcuaũni kũajũ'ũ cho'okaũũ.

⁸Ŋarepaũ pa'ijũ cu'ache cho'oche jũvoju re'oja'che pa'imasiijũ'ũ; vati maire cuhekũ chai kũni ănisũnani ku'ekũ ku'icheja'che cacũ'onani ku'e-kũ si'arũmũ ku'iu pa'imũ. ⁹Ūhasũma'ũe ũcua Dioni masi cuasaju vati chũ'ũne jũvoju pa'ijũ'ũ, mai majapăijana cheja si'achejũna cana ũcuaja'che cu'ache cho'ocojũojũ pa'iche'te masijũ.

¹⁰Jă'ata'ni mũsanũkona jmakarũ cu'ache cho'ocojũosirũmũna Păi Oi Ai Dios mũsanũkonapi koka paaju Repaũni na'a masi cuasaju si'arũmũ na'a re'oja'che paapu chini cho'okaija'mũ. Ūcuaũji maire Cristoni cuasaju Ūcuaũna'me si'arũmũ re'oja'che paapu chini chẽa paamũ. ¹¹Repaũ'te si'arũmũ cuhasũma'ũe, “Peore Masiũ'mũ mũ'ũ”, chiijũ paũũ mai. Jă'aja'ũe paũũ.

Chũ'o saokũ cuhacho tochasi'ea'me

¹²Chũ'ũpi ņato Jesuni cuasakũ Repaũ chiiche masi cho'okaikũ Silva-nopi tochakaiũna inũkorũchi'a chũ'vakũ saomũ chũ'ũ mũsanũkonare, Dios ũcuarepa cho'okũ maire oiu cho'okaiche'te asa pojojũ re'oja'che paapu chini. Chũ'ũ chũ'vachũ'ore ũcuarepare asa chẽa ũhasũma'ũe masi cuasaju Repaũni oicojũojũ re'oja'che cho'okaicojũojũ pa'ijũ'ũ.

¹³Icheja Babilonia vũ'ejoopo cana Jesure cuasakuanupũ mũsanũkona chẽa paacojũũneja'ũe Diore chẽa paacojũona ja'me chũ'o saome mũsanũkonare; chũ'ũ chiijũ'ũ, Marcos, ũcuachi'a. ¹⁴Săiũechi'a cuasaju oijũ sũ'ka pojojũ pa'ijũ'ũ. Mũsanũkona Cristo neena ũcuanũko re'oja'che pa'ijũ'ũ. Re'omũ.

Pedro

San Pedro jo'e chũ'o tocha saosi'ea'me

Chũ'o saosi'ea'me

1 ¹ Chũ'u, Simón Pedro, Jesucristo'te cho'ochē cho'okaiũ Repaũ sao-si'kupi ija'ova utija'ova jo'e tocha saomũ mʉsanʉkonare, chũkũna cuasacheja'che Repaũ'te re'oja'che cuasajũ pa'inare. Dios mai Cuasakũ maire vati toa sani uuche ʉsekaikũji Jesucristo Re'okũjekũ mʉsanʉkonare jã'aja'ñe cuasache jo'kasi'kũa'mũ. ² Maire Paakũ Jesucristo pa'ichena'me Dios pa'iche masinajejũ ʉcuauji re'oja'che pa'iche karama'ñe cho'okaiũna re'oja'che pa'ijũ'ũ.

Dioni cuasajũ re'oja'che pa'iche'me

³ Dios peore Cho'omasijekũ peore Paakũ Re'okũjekũ maire chẽa paa-kũ Repaũ pa'iche'te masia'jũ chini kũakũ'mũ. ʉcuachi'a maipi Repaũni masi cuasajũ re'oja'chere cho'ojũ paapũ chini maire karache peore ʉsimũ Repaũ. ⁴ Jã'aja'ñe Pa'ikũjekũ maire Repaũ, “Rũa re'oja'chere cho'okaija'mũ chũ'u”, chiisi'e cho'okaimũ Repaũ, maipi rekoñõã re'ojarekoñõãre paa-jũ Repaũ pa'icheja'che re'oja'che pa'imasijũ, jũvomasijũ Repaũ'te cuasamana ʉcuauache cu'ache cho'ochē'te ña chẽa ʉcuaja'che cho'omaneajũ chini. ⁵ Jã'ajekũna Repaũni cuasajũ peore cho'ore'ochetũ'ka cho'ojũ, ñamema'ñe re'oja'che cho'ochē'te che'chejũ'ũ. Re'oja'chere cho'ojũ pa'imasiche'te che'chejũ'ũ. ⁶ Pa'imasijũ cu'a jũvomasiche'te che'chejũ'ũ. Cu'ache cho'ochē'te jũvomasijũ cu'ache ti'jñetojẽ'e ʉcua Diore cuasajũ pojojũ pa'ijũ'ũ. Jã'aja'ñe pa'ijũ Diore masi cuasajũ pojoche'te che'chejũ'ũ. ⁷ ʉcuachi'a mʉsanʉkona majapãijanare cuasajũ pãĩ ʉcuanũkore oijũ pa'ijũ'ũ.

⁸ Mʉsanʉkonapi jã'aja'ñe pa'ijũ si'arũmũ na'a rũa re'oja'che pa'iche'te che'chejũ pa'ito chekũna mʉsanʉkona pa'iche re'oja'chere ña chẽajanaa'me, mʉsanʉkonapi Maire Paakũni Jesucristoni cuasate'emapũna. ⁹ Jã'aja'ñe cho'omanata'ni Dioni masi cuasavesujũ repaũna cu'ache cho'osi'e Dios tũnosõkaisi'e cavesũsõsinajejũ na'ava'na pa'icheja'che pa'ime. ¹⁰ Jã'aje-

kuna, chu'u majapãijana, musanukonani Diopi chëa paakuna si'arumu na'a re'oja'che pa'ijü Repau neena pa'iche cho'o ñojü'u. Jã'aja'ñe cho'o-jü pani jmamakarujê'e cacu'amanejanaa'me musanukona. ¹¹Ûcuachi'a musanukonare Dios Repau pa'icheja si'amacheja kakache üsema'ñe rua pojoku cuaaja'mu, Maire Paaku Jesucristo maire vati toa sani uuche üsekaiku chü'uku pa'icheja.

¹²Jã'ajekuna chu'u musanukonare repare cavesumaneal'ju chini peore cuasaku si'arumu kuaku pa'ija'mu, musanukonare che'chosi'e chu'o ücuarepare masiju re'oja'che cho'ojü pa'inareta'ni. ¹³Chu'u vajü pa'irü-mujatü'ka jã'aja'ñe chu'vaku pasa chiimu chu'u, musanukonapi repare cuhama'ñe cuasaju paapu chini. ¹⁴Maire Paaku Jesucristoji kuauna chu'u jmamakarü pani jünisôjañe masimu chu'u. ¹⁵Jã'ata'ni chu'are peore cho'ore'ochetü'ka che'choja'mu chu'u, musanukonapi chu'u jünisôsiru-mujê'e ücua cuasaju paapu chini.

Jesucristo Peore Masiu re'oja'che ñokuna ñasi'ere kuamu

¹⁶Chukuna musanukonare Maire Paaku Jesucristo masichena'me Repau jo'e rajache che'chosi'e rupü aichu'o kuamasinapi cuasa kuarena asa kuasi'ema'mu. Chukunapi ñasinaa'me Repau pa'iche, Ûcuajü Repau päi chü'uku pa'iche'te rua re'oja'che ñokuna. ¹⁷⁻¹⁸Chukuna reparumu Maire Paakuna'me aiküti Dios pa'ikütire muni pa'ijü Repau'te Jesure re'oja'che ñoku'te ñaju Repau päi chü'uku pa'iche'te kua jñauku cunaumupi mai Ja'ku Dios Peore Paaku Re'oku i'kachu'o ija'che chiiche'te asasinaa'me: "Iku chu'u chíia'mu. Chu'u rua oia pojoku'mu iku", chiisi'kua'mu Dios.

¹⁹Musanukona Dios chu'o kuasina aperumu tocha jo'kasi'e kuachu'o ücuarepa asamasiju cuasame. Chura chukuna kuasi'ere asa na'a masi cuasajü'u. Ija'chea'me: Ñami chijacheja uopüji si'añami miakuna jo'e apeñatatojatü'ka re'oja'che pa'ire'omu. Ûcuaja'che Dios chü'üñe asa chëa cho'ojü pani Repau jo'e raiumucusejatü'ka re'oja'che pa'ijanaa'me musanukona. ²⁰⁻²¹Iere masijü'u: Dios chu'o kuasina kaju tocha jo'kasi'e Dios chu'o pa'ikorovu repnachi'a cuasaju tochasi'epi pa'ima'mu. Jmamakarujê'e repna cuasache i'kamapu Dios Rekocho chü'üñechi'a kaju Repau chu'o masi kuaasome repna. Jã'ajekuna repna tocha jo'kasi'e Dios chu'ojeku päi repnare uache cuasaju kuacu'amü.

Jorechu'o che'chona pa'iche'te kuamu

2 ¹Aperumu pa'isinare Israelpäi kuanupü Dios chu'o kuanapi pa'ijuna ücuachi'a jorechu'o che'chona paniasome, "Dios chu'o kuanaa'me chukuna", chiiju jorechu'o che'chona. Irumu ücuaja'che jorechu'o che'chona rani musanukonana'me pa'ijanaa'me. Maire Paaku jüni ro'ikaisi'ere jachaju musanukonani cacu'oñu chini jorechu'o jmanukoruächi'a che'choju

teana cho'osōjanaa'me repana. ²Repana cu'ache cho'ojũ pa'iche'te Jesure cuasanapi jainũko ña chēa repana pa'icheja'che pa'ijũna chekũna pãi repana pa'iche'te ña cu'ache cutujanaa'me. Ūcuarepare, “Dios chũ'o cuasache cu'amũ”, chiijanaa'me. ³Repana jorechũ'o che'chona kurineenajejũ musanũkonarejē'e cuasama'ñe rupũ repanare uachechi'a jñaañũ chini cho'ojũ cu'ache che'chojanaa'me. Jã'ata'ni repana cu'ache cho'osi'e ro'i tã'tachejē'e peoche rũa cu'ache ti'jñeja'mũ repanare, aperũmũ Dios, “Pãi cu'ache cho'onare ija'che cho'oja'mũ chũ'ũ”, chiisi'epi.

⁴Aperũmũ Dios ángeleva'nare Repaũ'te jachajũ cho'osi'e cu'a tũnoma'ñe ũcua cuasakũ vati toana rũa chijachejana sējoasomũ, pãi ũcuanũko cho'osi'e Repaũ chũ'ũrũmũjatũ'ka, quēo suosiva'naja'ñe paapũ chini. ⁵Ūcuachi'a aperũmũ Noé reparũmũ pa'isinare chũ'vasi'eta'ni repapani jachajũna repana cu'ache cho'osi'e tũnoma'ñe ũcua cuasakũ oko rũa ra cheja peore ko'sa timusōñe chũ'ũasomũ Dios, cu'anapi peore cho'osōa'jũ chini. Noere re'oja'che pa'iche chũ'vakũ'techi'a te'eu'te jũ'ĩñe ũsekũ, chekũnare sieterepanare ũcuachi'a ũseasomũ Repaũ. ⁶Ūcuachi'a aperũmũ pa'isinare Sodoma vũ'ejoopona'me Gomorra vũ'ejoopo pa'isinare uusō'ñe'te chũ'ũasomũ Dios, repajoopoãpi peore ũhacũtapoãchi'a uusōa'kũ chini. Na'a pa'isirũmũ pa'ijũ cu'ache cho'ojanapi repajoopoã pa'inare cu'ache ti'jñesi'ere asa kũkũ repana cu'ache cho'oche'te ũhasō re'oja'che pa'iche'te che'chejũ paapũ chini jã'aja'ñe cho'oasomũ Dios. ⁷Jã'ata'ni reparũmũ Lo'techi'a uumanea'kũ chini etoasomũ Dios, re'oja'che pa'ia repana cu'ache cho'oche ñakũ oiũ pa'isi'kũre.

⁸Repaũ Lot re'oja'che pa'ikũji pãi cu'ache pa'inani ja'me pa'ia repaũ rekocho re'oja'che cuasakũjekũ repapani si'arũmũ cu'ache cho'ojũna ñakũ ũcuachi'a asakũ rũa oiũ paniasomũ repaũ rekocho. ⁹Jã'are cuasajũ iere masime mai: Dios Repaũ neenare cu'ache ti'jñeto ũsekaimasiche. Ūcuachi'a cu'ache pa'inare Repaũ pãi ũcuanũko cho'osi'e ro'iche chũ'ũrũmũjatũ'ka chēa vati toa sao paamasiche masime mai. ¹⁰Pãi tĩĩne cuasajũ repanare uachechi'a cho'onana'me Maire Paakũ chũ'ũñe cuhejũ jachanare na'a rũa cu'ache chũ'ũja'mũ Repaũ. Repana cuasajũ pa'iche rũa i'kajũ cũnaũmũre pa'ijũ peore chũ'ũnare ñomanarejē'e cuasa, kũkũma'ñe cu'ache cutunaa'me repana. ¹¹Jã'ata'ni ángeles na'a rũa koka paajũ na'a rũa masinata'ni Dios asakũ'te jã'aja'ñe cu'ache i'kama'ñe ña, kũkũme repaũ jorechũ'o che'chonare.

¹²Repana jorechũ'o che'chona pa'ivesũjũ repanare uachechi'a cho'ojũ cuasavesũjũ cu'ava'na pa'icheja'che pa'inaa'me. Repana ñamamajña-rũãna'me ñamanare cu'ache i'kajũ, cu'ava'na chēa vanisōcojñõñeja'ñe cho'osōjanaa'me repana. ¹³Repanare uache cho'orũmũ pojojũ cu'ache cho'ochejē'e cuasama'ñe cho'osi'e ro'i chekũnare repana cu'ache cho'osi'ej'a'che cho'ocojñõjanaa'me. Musanũkona chi'i sãĩñechi'a pojojũ ãũ

āirum̃ ja'me chi'i vajuch̃ache ñoñe repanare uache r̃ua t̃iñe cho'oj̃u jorenaa'me repana.

¹⁴Romio'te te'eo'terej̃e' uache ñama'ñe pa'imapu r̃ua cu'ache cho'o-nata'ni ca'namanaa'me repana. Dioni apēcuaſaj̃u re'oja'che cho'o koka peova'nare jorej̃u cu'ache che'choj̃u cac̃u'onaa'me repana. Cu'achechi'a cho'onaj̃ej̃u kuri chii ainaa'me repana. Repana cu'ache ro'i Dios toana saoja'm̃u repanare. ¹⁵Ma'a rūhiñe saima'a saicuhej̃u t̃iima'ana sani cave-s̃usinaja'ñe re'oja'che pa'iche ũhasō cu'ache pa'inaa'me repana. Beor mamak̃u Balaam kurire koor̃a chini cu'ache cho'osi'eja'che cho'onaa'me repana. ¹⁶Repau'te Balaamre cu'ache cho'ora chini saik̃uni burraſa'o ch̃u'o i'kamava'ota'ni repau t̃iñe cho'oj̃asa chini saiche'te ũseko p̃ai ch̃u'opi i'kako ke'reko'teta'ni jachaasom̃.

¹⁷Repana jorech̃u'o che'chona oko puni oko raimana pa'icheja'che pa'ij̃u oko rara chini rama'ñe tuta saoch̃ej̃a'che jorenaaj̃ej̃u vati toa r̃ua chij̃achej̃are ai sani pa'ij̃anaa'me. ¹⁸“R̃ua masime ch̃uk̃una”, chiij̃u peoche i'kaj̃u cu'ache cho'oche ũhasō aperepa re'oja'che pa'inare jorej̃u cu'ache che'choj̃u, “Ũcuauache cho'ore'om̃”, chiij̃u cac̃u'ome repana. ¹⁹“Ch̃uk̃una che'choche'te asa ch̃ea m̃usañukonare uache cho'oj̃u pani re'oja'che pa'ij̃anaa'me”, chiij̃u jorenaa'me repana. J̃ā'ata'ni rep̃anapi re'oja'che cho'oñu chiito cu'achechi'a cho'omasinaaj̃ej̃una cho'ocu'ak̃u'm̃u repanare. P̃ai ũcuaũko ch̃ea paacoj̃ñonaja'ñechi'a pa'ij̃u repana si'arum̃ cho'oj̃u pa'iche ũhasōuanareta'ni ũhacu'am̃, cho'oj̃u che'chesōrena. ²⁰Cu'ache pa'isinapi Maire Paak̃uni Jesucristoni vati toa sani uuche Ũsekaik̃uni cuasaj̃u jovo Ũcuaũji cho'okaĩna Repau'te cuasamana cuasacheja'che cuasaj̃u cu'ache cho'oche'te ũhasō re'oja'che cho'oj̃u pa'isinapi caves̃usō jo'e cu'ache cho'oj̃u pa'ito aperum̃ pa'isi'e na'a r̃ua cu'aja'm̃u repanare. ²¹Dioni cuasamapu re'oja'che pa'imanare r̃ua cu'am̃. J̃ā'ata'ni Jesure jovosinapi Repau ch̃ū'uñe jachaj̃u Repau'te cuasache jo'kasōsinare na'a r̃ua cu'aja'm̃u. ²²J̃ā'aja'ñe cho'ona ija'che chiicheja'che pa'ime: “Jamuchai repau sisosi'e jo'e āim̃. Jo'chasēse cuchasina cha'ophanar̃una teana ũme si'si cho'osōme”, chiicheja'che pa'ime.

Maire Paak̃u jo'e raij̃achere kuam̃

3 ¹Asarepaj̃ū'u, ch̃u'u majap̃āij̃ana. Ija'ova utija'ova jo'e tocha saom̃ ch̃u'u m̃usañukonare ch̃u'u ch̃u'vak̃u ka'chañō tocha saoch̃u'ore m̃usañukonapi caves̃uma'ñe rūhiñe cuasaj̃u paapu chini. ²Caves̃uma'ñe pa'ij̃u aperum̃ Dios ch̃u'o kuasina tocha jo'kasi'e cuasaj̃u pa'ij̃ū'u. Ũcuachi'a ch̃uk̃una Repau saosina Maire Paak̃u vati toa sani uuche Ũsekaik̃uji ch̃ū'uñe m̃usañukonare che'chosi'e caves̃uma'ñe cuasaj̃u pa'ij̃ū'u.

³Ie ũcuachi'a cuasaj̃ū'u: Chuta'a Jesús jo'e raimarum̃ p̃ai rep̃anare uachechi'a cuasaj̃u cu'ache cho'oj̃u pa'ina rani p̃aisoj̃anaa'me m̃usañukonare.

⁴Ija'che i'kajanaa'me repana: “¿Je'se pa'iuna Cristo, 'Jo'e raija'mu chu'u', chiisi'kuta'ni raima'ku? Repau'te jovo mai ja'kupāija'ñe pa'ijū maire che'chojū pa'isina peore jūnisōcuhasinaa'me. Jā'ata'ni cheja pa'iche mamarumūpi sañoma'ñe ūcuatē'e pa'imū. Raimanejacosomū Repau", chijjanaa'me. ⁵Repana jorena mamarumū cho'osi'ere cuasacuhejū jā'aja'ñe i'kame. Jā'ata'ni Diopi chū'ukūna cheja pa'iche te'leñoā sa'ñe-ku pa'imū. Aperumū Diopi i'kaūna cūnaumū peosiumūpi paniasomū. Ūcuachi'a Repauji i'kaūna okochi'a pa'isi'e cheja paniasomū. Po'ona'me chiaraā chiañā paau chini jā'aja'ñe cho'oasomū Repau. ⁶Ūcuachi'a na'a pa'isirumū okopi rā ra, chejare peore ko'sa timuūna cheja pa'iche peore cho'osōasomū. ⁷Chura pa'iche cūnaumūna'me cheja pāi ūcuauko cho'osi'e Dios cuasa cu'ache cho'osinare vati toa saoumucusena Ūcuauji chū'ūna peore uu sañosōja'mū.

⁸Ūcuachi'a, chu'u majapāijana, ie cavesuma'ñe cuasaju pa'ijū'u: Maire Paaku cuasato te'eumucuse milrepaūsrumūja'ñeasomū. Ūcuachi'a milrepaūsrumū te'eumucuseja'cheasomū Repau'te. ⁹Pāi te'ena cuasato Maire Paaku Repau, “Jo'e raija'mu chu'u”, chiisi'e na'mi rairūja'chere raimanesi'ku'a'mū. “Churajē'e rā jeerumuta'ni rairūja'chere raimane-cuhamū Repau”, chiime. Jā'ata'ni Repau'te raire'oumucusepi caranisōūna raima'ñe pa'ima'mū Repau. Rupū maini oiū Repau'te jovojanapi repana cu'ache cho'ochē'te ūhasō Repau'ni cuasaju jovo te'eujē'e cho'osōmanea'jū chini cha'aku raima'ñe pa'imū Repau.

¹⁰Maire Paaku jo'e raumucuse teana ti'aja'mū. Ŋaau'ni pē'jejū rai-maūna cha'ate'e pāi pē'jemaumucusena ŋaau raicheja'che Maire Paaku ūcuaja'che Repau'te pē'jemaumucusena raija'mū. Reparumū cūnaumū pa'iche rā vajuchūache asoche peore uu ŋaāñsōja'mū. Cheja ūcuachi'a repacheja pa'ichena'me peore uu sañosōja'mū Diopi chū'ūna.

¹¹Peore jā'aja'ñe ŋaāñsōjañekūna asa kuku cu'ache cho'ochē peore ūhasō Repau'ni masi cuasaju pojoju pa'ijū'u mūsanukona. ¹²Mūsanukonare peore cho'ore'ochetū'ka re'oja'chere cho'ojū Dios Repau masiche peore cho'o ŋoumucusere cha'aju pa'ijū'u, na'a na'mi raau chini. Repaumucuse cūnaumū uu ŋaāñsōja'mū. Cu'amajñaruāta'ni toapi peore uu ko'sisōja'mū. ¹³Maita'ni Dios, “Ija'che cho'oja'mu chu'u”, chiisichejñare cheja mamachejana'me cūnaumū mamaumūre cha'aju pa'ime, re'ona-chi'a pa'ijū re'oja'chechi'a cho'ojachejñare.

¹⁴Jā'ajekūna, chu'u majapāijana, jā'are cha'aju peore cho'ore'ochetū'ka Repau'na'me re'oja'che pa'ijū, re'oja'chere cuasaju cu'ache peona pa'ijū'u, Diopi re'oja'che pa'inani rani ŋaa'ku. ¹⁵Maire Paaku maini oiū vati toa sani uuche'te Ūsekū maipi Repau'ni jovo Ūcuau'na'me si'arumū paaru chini cha'ache cavesuma'ñe cuasajū'u. Mai majapāiūja'iū mai rā cuasaku Pablo ūcuachi'a Diopi cho'okaiūna masiku ūcuatē'ere kaku

tocha saosi'kua'mu musanukonare. ¹⁶ Repa Pablo tocha saosija'o si'aja'o jā'are kuamu. Jā'ata'ni repaja'o tochasi'e te'emajñaruã asavesache kuaku tochasi'ea'me. Jā'ajekuna Diore masi cuasamana repare asavesuju cheke Dios chu'o tochasi'e che'chocheja'che repa cuasachechi'a tiiñe che'chome. Jā'aja'ñe repa cuasachechi'a che'choju masi kuamanesi'e ro'i cho'osōjanaa'me repa.

¹⁷ Jā'ajekuna, chu'u majapāijana, musanukona chuta'a repa raimarumu asasinajeju ñarepaju pa'ijū'u, re'oja'che pa'iche'te repa rani jorechu'ore che'chojuna asa chēa cuasaju cacu'ocojñoñe. ¹⁸ Ūcua re'oja'che pa'iju Maire Paaku vati toa sani uuche Ūsekaiku Jesucristo pa'iche'te na'a rua che'cheju si'arumu Repauni na'a rua cuasaju pa'ijū'u. Irumapi ai si'arumu pojocojñoku paau Repa. Jā'aja'ñe paau. Re'omu.

Pedro

San Juan charo chu'o tocha saosi'ea'me

Jesucristo Puka'ku Dios pa'iche kuasi'ere kuamu

1 ¹ Chukuna ñasi'ena'me asasi'e musanukonani Jesucristo pa'iche'te kuaku ie chu'o tocha saomu chu'u. Ucuachi'a chukuna Repau'te su'ka pojosinaa'me.

Apereparamu chuta'a cheja cho'omarumu sunamure Puka'ku Diona'me paniasomu Repau Jesucristo. Sunamu Pa'ikuji icheja chejare caje pa'iu re'oja'che pa'iche mai rekoñoã vajuche jo'kasi'kua'mu Repau. Ucuachi'a chukunani Puka'ku Dios pa'iche'te kuaku Repau chu'ũñe kuasi'kua'mu Repau. ² Repau Jesús kuache asaju Repau'terejê'e ñasinajeju masime chukuna chura Puka'ku Dios pa'iche. Jã'ajekuna musanukonare Jesucristo Puka'kuna'me Pa'ikuji mai pa'ichejare caje pa'iu maire ucuanukore re'oja'che che'choche asasinajeju ucuare kuame chukuna. ³ Ucuachi'a Jesucristoji che'chokuna asasinajeju Dios pa'iche masime chukuna chura. Repau'te ñasinajeju Dios pa'iche masiju Diona'me re'oja'che ja'me pa'ime chukuna. Dios Mamaku'te Jesucristo'te ucuachi'a re'oja'che ja'me pa'ime. Musanukonapi asa chëa chukunana'me re'oja'che pa'iju ucuachi'a Diona'me re'oja'che paapu chini chukuna ñasi'e peore kuame chukuna musanukonare. ⁴ Musanukonapi ña na'a rua pojoju paapu chini tocha saomu chu'u ija'ova.

Dios re'oja'chechi'a cho'оче'te kuamu

⁵ Ie chu'o chukuna'te Jesucristo che'chokuna asasi'kujeku kuamu chu'u musanukonare. Ija'che che'chosi'kua'mu Repau:

“Dios peore masiku'mu. Re'okujeku cu'achejê'e peoku'mu.” Jã'aja'ñe chiiu pã che'chosi'kua'mu Jesucristo. ⁶ Pã, “Diona'me re'oja'che pa'ime chukuna”, chiinapi cu'ache cho'oni chijachejaja'che cu'ache pa'inajeju joreme repana. Jã'aja'ñe cho'ona Dios chu'ũñe cho'oma'me. ⁷ Repau Dios cu'achejê'e cho'oma'kujeku miañeja'ñe pa'iu re'oja'chechi'a cho'oku jore-

ma'kua'mu. Mai ũcuaja'che miañeja'ñe pa'ijũ re'oja'che cho'oju joremaneni saĩñechi'a pojoju pa'ijanaa'me. Ũcuachi'a Dios mai cu'a tũ'nesõkaija'mu, Jesucristo maire jũni ro'ikaisi'ejekũna.

⁸“Pãi ũcuanũko cu'ache cho'onaa'me”, chiimu Dios. Jã'ajekũna maipi, “Cu'ache cho'omanaa'me chũkũna”, chini joreme. Rũhiñe cuasamanajeju Repau i'kache jachame mai jã'aja'ñe i'kani. ⁹Jã'ata'ni maipi, “Cu'ache cho'onaa'me chũkũna”, chiiju mai cu'ache cho'oche'te Dioni kuato jo'e cuasamanaja'mu Repau. “Jã'aja'ñe cho'oja'mu chũu”, chiisi'kũjekũ jorema'ñe re'oja'chechi'a cho'omu Dios. Jã'ajekũna mai cu'ache cho'oche'te Repauni kuaru mai rekoñoã pa'iche cu'a peore tũ'nesõkani jo'e cuasamanaja'mu Repau. ¹⁰Maipi, “Cu'ache cho'omanaa'me chũkũna”, chiito cu'amũ. Jã'aja'ñe i'kani Dios i'kasi'ere jachaju, “Joremu Dios”, chiime mai.

Dios Raosi'ku Jesucristo maire sēekaiku'mu Puka'ku Diore

2 ¹Musanũkonare chũu chĩijava'nare ie chũ'o musanũkonapi ña cu'ache cho'oma'ñe paapu chini tocha saomu chũu. Jã'ata'ni maipi cu'ache cho'oto Jesucristo Re'okũjekũ maire Repau Puka'kuni sēekaimũ. “Ja'ku, repaña cu'ache jo'e cuasamanajũ'u”, chiiu sēekaimũ Repau. ²“Cu'ache cho'ona repaña cu'ache cho'osi'e ro'ijanaa'me”, chiimu Dios. Jã'ata'ni Jesucristo mai cu'ache cho'osi'e ro'i jũni ro'ikakũna maire chura ro'iche peomu. Jã'ata'ni mairechi'a ro'ikaima'ñe pãi ũcuanũkore ro'ikai-si'kua'mu Repau Jesucristo.

³Maipi Diore masi cuasarepani Repau chũ'ũñe jachama'ñe cho'ome. ⁴Jã'ata'ni pãi, “Diore cuasanaa'me chũkũna”, chiinapi Repau chũ'ũñe cho'omaneni joreme repaña, Dios chũ'o ũcuarepare asa chēamanajeju. ⁵Dios chũ'ũñe jachama'ñe cho'ona Diore masi cuasame. Jã'ajekũna maipi Repau chũ'ũñe'te cho'oni mai Repau'te masi cuasache masime. ⁶Jesucristo cheja pa'irũmu cu'achejẽ'e cho'oma'ñe re'oja'chechi'a cho'osi'kua'mu. Jã'ajekũna pãi, “Diore cuasanaa'me chũkũna”, chiinare, “Jesucristo pa'icheja'che re'oja'che pa'ijũ'u”, chiiu chũ'vamu chũu.

Pãi Dios chũ'usi'e asasinata'ni mamaja'ñe asaju pa'iche'te kuamu

⁷Asarepajũ'u, chũu majapãijana. Ie chũ'o musanũkonani Dios chũ'usi'ere kuara chini tochamu chũu. Jã'ata'ni mamachu'oma'mu ie. Aperũmu musanũkona asasi'ea'me. ⁸Jã'ata'ni musanũkona ie chũ'o asasinata'ni mamaja'ñe asaju pa'ime chura. “Chekũnare rũa cuasaju oiju pa'ijũ'u”, chiimu Dios. Ichejare caje pa'iu Jesucristo pãi rũa oiu pa'isi'kua'mu. Jã'ajekũna maire ũcuaja'che cho'oju paapu chini jo'kasi'kua'mu Repau. Aperũmu maire chijachejaja'che cu'ache pa'iju vesũjũna re'oja'che pa'icu'asi'kua'mu. Chura Jesucristoji cho'okaiũna miañeja'ñe re'oja'che pa'ime mai.

⁹Pāi, “Diore cuasanajeju miañeja'ñe re'oja'che pa'inaa'me chukuna”, chiinapi repaana majapāijanani cuheni chuta'a chijachejaja'che cu'ache pa'iju Diore cuasamanajeju chu'ochi'a i'kame.

¹⁰Repaana majapāijanare ña oinata'ni Diore masi cuasame. Ūcuachi'a Diore cuasanajeju miañeja'ñe re'oja'che pa'iju cacu'ama'me repaana.

¹¹Jā'ata'ni repaana majapāijanare cuhena Repaani masi cuasamaru ūcua chijachejaja'che cu'ache pa'iju re'oja'che cuasachejē'e vesume repaana. Chijacheja ku'inaja'ñe pa'ivesuju na'ava'na pa'icheja'che pa'ime repaana.

¹²Musanukona chu'u chīijava'na, Jesucristoni cuasaju rekoñoa cu'a tu'nesōcojñorena iere chu'o tocha saomu chu'u. ¹³Musanukona aina, Jesucristo'te chuta'a cheja cho'omarumu Pa'ikuni masime. Musanukona pōsūpāi, vati, “Cu'ache cho'ojū'a”, chiiche Dioni cuasaju Ūcuaji cho'o-kaiuna jachaju re'oja'che pa'ime.

¹⁴Musanukona chu'u chīijava'na, Mai Ja'kure Dioni masi cuasaju pa'ime. Musanukona aina, chuta'a cheja cho'omarumu Pa'iku'te masime. Musanukona pōsūpāi, Diopi cho'okaiuna re'oja'che pa'ime. Dios chū'ñe asa chēasinajeju vati cu'ache chū'utojē'e cu'ache cho'oma'ñe pa'ime musanukona. Dioni cuasajuna chu'o tocha saomu chu'u musanukonare ūcuanukore.

¹⁵Diore cuasamana pa'icheja'che pa'imanejū'u. Ūcuachi'a repaana cho'ocheja'che cu'ache cho'oñu chiimanejū'u. Jā'aja'ñe pañu chiina Diore cuhenaamē. ¹⁶Diore cuasamana ija'che pa'ime: Cu'ache cho'oneejū, chekuna nee tua paache ñaju, “Chekunare na'a rua masinaa'me chukuna”, chiiju cuasame. Repaana cu'ache pa'iche Dios jo'kasi'ema'mu. Diore cuasamana cu'ache cuasaju cho'oche'me jā'a cu'a. ¹⁷Cheja si'asōpi'ramu. Na'a pa'isirumu cheja peoja'mu. Ūcuaja'che cu'ache cho'ona peojanaa'me. Jā'ata'ni Dios chū'ñe cho'oneena Repa pa'ichejare ai sani si'arumu re'oja'che pa'ijanaa'me.

Dios chu'o ūcuarepare che'chonana'me jorechu'o che'chona pa'iche'te kuamu

¹⁸Asarepajū'u, chu'u chīijava'na. Chura cheja si'api'ramu. Aperumu musanukona, “Jesucristo'te rua cuhekūji rajia'mu”, chiiche asasinaa'me. Chura Jesucristo'te cuhena pāi jainuko rani pa'ime. Repanapi rani pa'ijuna ña, “Cheja si'asōpi'ramu”, chiime mai.

¹⁹Repaana Jesucristo'te cuhena maire ja'me jovo pa'isinapi Diore cuasamanajeju maire jo'ka sanisōsinaa'me. Maina'me Diore cuasana pani jo'ka saimana'asinaa'me repaana. Jā'ata'ni repanapi jo'ka sanisōrena ña masiju, chekuna pāi, “Diore cuasamanaa'me jā'ana”, chiime repanare.

²⁰Cristo musanukonare ja'me paau chini Dios Rekocho'te raosi'kuuamū. Ūcuarekochoji ja'me pa'iu cho'okaiuna Dios chu'o ūcuarepare masime

musanukona. ²¹Dios chu'o ũcuarepa vesujuna tocha saoma'ñe, musanukonapi ũcuare masijuna ie chu'o tocha saomu chu'u. Pãi chekuna te'ena, “Dios chu'o che'chonaa'me chukuna”, chiijũ jorechu'ore che'chojũ chu'o ũcuarepa che'choma'me. ²²Pãi Dios i'kasi'ere jachajũ, “Dios Raosi'kuma'mũ Jesús”, chiina joreme. Jã'aja'ñe i'kajũ jachajũ Jesure Dios Raosi'kure cuhejũ Puka'kũ Diorejatũ'ka cuheme repana. ²³“Jesús Dios Mamakuma'mũ”, chini Jesuni cuasamana Puka'kure ũcuachi'a cuasama'me. Jã'ata'ni, “Jesús Dios Mamakũ'mũ”, chiijũ Jesure cuasana Puka'kure Diore ũcuachi'a cuasame.

²⁴Musanukona aperumũ asa chẽasi'e Dios chu'ore jo'kasõma'ñe cuasajũ pa'ijũ'u. Jã'aja'ñe jo'kama'ñe cuasajũ pani Dios Mamakuna'me re'oja'che pa'ijanaa'me musanukona. ũcuachi'a Repaũ Puka'kũ Diona'me re'oja'che pa'ijanaa'me. ²⁵Repaũ Jesucristo, “Musanukona Dios pa'ichejare ai sani si'arumũ pa'ijanaa'me”, chiisi'kua'mũ maire. ²⁶Chekuna pãi jorejũ cacũ'oñũ chiime musanukonare. Repana jorena pa'iche'te kũara chini ie chu'o tocha saomu chu'u musanukonare. ²⁷Jesucristo musanukonani ja'me paau chini Dios Rekocho'te raosi'kua'mũ. Raouna Repaũ Dios Rekocho musanukonare jo'kasõma'ñe ja'me pa'iu jorema'ñe Dios chu'o peore ũcuarepa re'oja'che che'chokũ pa'imũ musanukonare. Jã'ajekuna musanukona chekunare che'chonare chiima'me. Dios Rekocho musanukonare ũcuarepare che'chokũ, “Jesucristo'te cuasache jo'kasõmanejũ'u”, chiinũ chu'vamũ. Repa chu'vache asa chẽa jo'kasõma'ñe cuasajũ pa'ijũ'u.

²⁸Asarepajũ'u, musanukona chu'u chiijava'na. Maipi Jesucristo'te cuasache jo'kasõmaneni Repaũ icheja mai pa'ichejana jo'e cajerumũ ña pojojanaa'me, Repaũ'te cuasache jo'kasõmanesinajejũ. Repaũ'te cuasache jo'kasõnita'ni Repaũ cajerumũ ña vajuchujũ katiñũ chiijanaa'me mai. ²⁹Dios Mamakũ Jesucristo re'oja'chechi'a cho'okũ'mũ. Jã'are masini ie ũcuachi'a masime mai: Pãi re'oja'chechi'a cho'ona Dios chiia'me, Jesucristo repanare cho'okaisi'ejekuna.

Diore cuasana Repaũ chiijana pa'iche'te kuamũ

3 ¹Asarepajũ'u musanukona. Mai Ja'kũ Dios maire rua chiinũ, “Musanukona chu'u chiia'me”, chiimũ. Jã'ajekuna Dios chiia'me mai. Pãi chekuna Diore cuasamana Dios pa'ichejẽ'e vesujũ ũcuaja'che mai pa'iche vesume.

²Asarepajũ'u chu'u cuasana. Chura Dios chiia'me mai. Mai pa'ijache chuta'a vesume mai. Jã'ata'ni chura iere masime: Icheja mai pa'ichejana Jesucristoji jo'e ratu Repaũ pa'iche masirepa ñajanaa'me mai jã'arumũta'ni. ũcuachi'a Repaũni ña ũcuajana carũhijanaa'me. ³Jã'ajekuna mai Repaũ'te cuasana Repaũ jo'e rairumũ ũcuajana carũhijañere cuasajũ pojøjũ cu'ache cho'оче ũhasõ Repaũ pa'icheja'che re'oja'che pa'ime.

⁴Pāi cu'ache cho'ona Dios chũ'ũñe jachasōme. Cu'ache cho'оче Dios chũ'ũ jo'kasi'ema'mũ. ⁵Jesucristo mai cu'ache cho'оче'te tũ'nesōkasa chini icheja mai pa'ichejare caje pa'iũ jũni ro'ikaisi'kũa'mũ. Repau jma-makarũjẽ'e cu'ache cho'oma'kũa'mũ. Chura musanũkona masime jã'a. ⁶Pāi Jesucristo'te masi cuasana cu'are juvojũ re'oja'che pa'ime. Si'aru-mũ cu'ache cho'ona Jesucristo pa'iche vesũme. Cu'are cho'oju Repau'te Jesucristo'te masi cuasama'me repaana.

⁷Asarepajũ'ũ, chu'ũ chĩijana. Pāipi musanũkonani jorechu'ore che'choju cacũ'oũ chiito repaana i'kachũ'o asa chẽamanejũ'ũ. Jesucristo re'oja'chechi'a cho'oku'mũ. Jã'ajekũna pāi re'oja'che cho'ona Repau pa'icheja'che pa'ime. ⁸Jã'ata'ni cu'ache cho'ona vati neenaa'me. Repau vati mamarũmũ cu'ache cho'oku chuta'a irũmũjatu'ka cu'ache cho'oku pa'imũ. Jã'ajekũna Dios Mamakũ repau vati cu'ache cho'оче'te ũsera chini chejana cajesi'kũa'mũ.

⁹Dios chĩi, Repau'te cuasana Dios Rekocho'te paaju si'areparũmũ cu'a-che cho'oju pa'ima'me. Repau chĩijeju cu'achejẽ'e cho'ocuheme repaana. ¹⁰Pāi cu'ache cho'ona Dios chĩima'me, ũcuachi'a chekũnare cuasamana. Jã'ajekũna pāi cu'ache cho'oju chekũnare oimanare ña, “Dios chĩima'me ina; vati chũ'ũñe'te cho'ome”, chiire'omũ.

Maire ũcuanũkore pāi, “Chekũnare oiju pa'ijũ'ũ”, chiimũ Dios

¹¹Aperũmũ Dios chu'o apeche'cherũmũ Dios chũ'ũñe chekũnapi che'chojũna asasinaa'me musanũkona. Ija'che che'chosinaa'me repaana: “ ‘Musanũkona pāi sãĩñechi'a oiju cuasaju pa'ijũ'ũ’, chiimũ Dios maire ũcuanũkore”, chijũ che'chosinaa'me repaana. ¹²Aperũmũ pa'isi'kũ Caín jã'aja'ñe cho'oma'ñe cu'ache cho'oku paniasomũ. Repau cho'jeuta'ni re'oja'che cho'oku paniasomũ. Jã'ajekũna majaa'chu Caín cho'jeu'te cuhekũ vanisōasomũ, vati cu'ache chũ'ũñe cho'okũjekũ. Repau Caín pa'isi'jea'che pa'imaneñu mai. Re'oja'che pa'ijũ chekũnare oiju pañu.

¹³Asarepajũ'ũ, chu'ũ chĩijana. Chekũna pāi Diore cuhena maire ũcuachi'a cuheme. Jã'ajekũna, “¿Je'se pa'iũna jã'ana maire cuheche?”, chijũ cuasamanejũ'ũ musanũkona. Jã'aja'ñe cho'ome pāi maire Jesure cuasanare.

¹⁴Pāi chekũnare cuasamana ũcuachi'a Diore cuasama'me. Repau'te cuasamana repaana jũnisōsirũmũ Dios pa'icheja saima'ñe vati toare ai sani uujũ pa'ijanaa'me. Mai Diore cuasanata'ni chekũnare oinajeju chura iere masime: Repau'te cuasana jeju Dios pa'ichejana ai sani mai re'oja'che pa'ijache. ¹⁵Pāi chekũnare cuhena pāi vaina cuasache'te cuasame. Jũnisōsirũmũ Dios pa'icheja saimanejananaa'me repaana. Jã'a masime musanũkona. ¹⁶Jesucristo mai cu'ache cho'оче jũni ro'ikaisi'kũjekũ maire oimũ. Masime mai jã'a. Jesucristo maire oicheja'che chekũnare oiju re'oja'che cho'okaiju pañu. Mai re'oja'che cho'оче'te ũseju chekũnapi

pe'rujũ maire vanisõñũ chiitojẽ'e ũcua chekũnare re'oja'che cho'okaijũ pañũ. ¹⁷Diore cuasana te'ena põse karama'ñe paame. Chekũnata'ni Diore cuasana chũova'na pa'ime. Jã'ajekũna põse paanare, “Chũova'na pa'i-nare ña oijũ cho'okaijũ'ũ”, chiimũ chũ'ũ. Ña oima'to cu'amũ. Chũova'na pa'inani ña oimaneni Diore cuasanama'me repaña.

¹⁸Asarepajũ'ũ, chũ'ũ chĩijana. Maipi, “Chekũnare oinaa'me chũkũna”, chiinata'ni repañare re'oja'che cho'okaima'to cu'amũ. Cho'omanapi i'-kani peoche i'kame mai. Chekũnare oijũ ũcuarepa re'oja'che cho'okaijũ pañũ mai.

**“Dios cho'okaija'mũ chũ'ũre”, chini cuasajũ
vajũchũma'ñe Diore i'kache'te kũamũ**

¹⁹⁻²⁰Jã'aja'ñejekũna maipi pãi chekũnani oni, “Diore masi cuasanaa'me”, chiire'omũ maire. Jã'ata'ni te'eñoã mai, “Dios chũ'ũñe si'areparũ cho'o-ma'kũa'mũ chũ'ũ”, chini oijũ cuasame. Jã'ata'ni Dios peore Masiũ mai rekoñoã pa'iche peore Ñaku mai Repaũ'te masi cuasache ñamũ. ²¹Maipi pãi chekũnare oijũ pa'ito Diore vajũchũma'ñe sēere'omũ. ²²Ūcuachi'a maipi Repaũni pojojũ Repaũ chũ'ũñe re'oja'che cho'ojũ maire uache'te sēeto re'oja'che ñsikũna koojanaa'me mai. ²³Ija'chere chũ'ũmũ Dios maire: “Mũsanũkona chũ'ũ Neekũre Jesucristoni cuasajũ Repaũ chũ'ũñe sãĩñe-chi'a cuhema'ñe cuasajũ pa'ijũ'ũ”, chiiũ chũ'ũmũ Dios maire. ²⁴Pãi Dios chũ'ũsi'e cho'ona si'arũmũ Ūcuauña'me re'oja'che pa'ime. Dios Rekocho maini ja'me paaũ chini Repaũ Raosirekochoji ja'me pa'ia, “Dios mũsa-nũkonare ja'me pa'imũ”, chiiũ kũakũna masime mai.

Diore cuasana cho'ochena'me Diore cuhena cho'ochete kũamũ

4 ¹Asarepajũ'ũ, chũ'ũ cuasana. Pãi mũsanũkonare, “Dios chũ'o che'-chome chũkũna”, chiito repaña che'choche teana asamanejũ'ũ. Dios chũ'o ũcuarepa i'kato'te, repaña che'choche asajũ'ũ. Rũa jainũko jorechũ'o che'chona pa'ime icheja cheja. ²Jesucristo icheja cheja caje maija'ia pa'i-si'kũa'mũ. Jã'are kũajũ che'chona Dios chũ'ũ jo'kasi'ere chũ'o che'chome. Mũsanũkonapi repaña che'choche'te asani, “Dios Rekocho paame ina”, chini repaña pa'iche cuasa masijanaa'me. ³Repaña pãi, “Jesucristo Dios Raosi'kũma'mũ”, chiiũ che'choni Dios Rekocho peome. Na'a pa'isirũmũ Jesucristo'te rũa cuhekũji raija'mũ. Mũsanũkona repaũ raijache asasi-naa'me. Pãi te'ena repaũ cuasacheja'che cuasame chura pa'ina.

⁴Asarepajũ'ũ, chũ'ũ chĩijana. Vati Diore cuhenare paakũ'mũ. Mũsa-nũkonata'ni Dios chēa paacojñonajejũ repañare cajejaime, Diopi ja'me pa'ia cho'okaiũna. Vati na'a rũa masikũ'mũ Dios. ⁵Cu'ache che'chona vati neenaa'me. Jã'ajekũna repaũ chũ'ũñe'te i'kajũ che'chojũna Diore cuhena pãi asajũ pa'ime. ⁶Pãi Diore cuasana chũkũna Repaũ raosina

che'choche'te asajũ pa'ime. Repaũ'te cuasamanata'ni asacuheme. Jã'a-jekũna Dios chũ'o asacuhenare ñani, “Diore cuasamanaa'me jã'ana”, chii're'omũ. Jã'ata'ni pãĩ Dios chũ'o asaneenare, “Diore cuasame ina”, chini repaña pa'iche'te ña masire'omũ maire.

Dios pãĩ ũcuanũkore oiche'te kuamũ

⁷Asarepajũ'ũ, chũ'ũ cuasana. ũcuanũko sãĩñechi'a cuasajũ paũ mai. Jã'aja'ñe paapũ chini chũ'ũ jo'kasi'kua'mũ Dios maire. Pãĩ chekũnare cuasana Dios chĩijejũ Repaũ pa'iche masime. ⁸Pãĩ ũcuanũkore oikũ'mũ Dios. Jã'ata'ni pãĩ chekũnare cuasamana maire Oikũ'te Diore cuasama'me. ⁹Dios Repaũ Mamakũ'te ũcate'eũni chejana casosi'kua'mũ, maipi Repaũni cuasajũ re'oja'che pa'ijũ mai jũnisõsirũmũ Dios pa'ichejare ai sani paapũ chini. Jã'ajekũna maipi Dios Mamakũ'te casosi'ere cuasani, “Dios maire rũa oimũ”, chiijũ cuasame mai. ¹⁰Mai rekoñoã uache cuasajũ chareparo Dioni cuasamanesinaa'me mai. Repaũ Dios maire rũa oikũjekũ Repaũ Mamakũ'te chejana casoũna caje pa'iu mai cu'ache cho'ochet' ro'ikaĩũ chuenisõsi'kua'mũ Repaũ.

¹¹Asarepajũ'ũ, chũ'ũ cuasana. Dios maire rũa oiũna mai ũcuachi'a chekũnare rũa cuasajũ oijũ paũ. ¹²Pãĩ te'eũjẽ'e Diore ñamanaa'me. Jã'ata'ni maire chekũnare cuasanare Dios ja'me pa'imũ. Jã'ajekũna maini ũcuauji cho'okaiũna chekũnare si'arũmũ na'a rũa cuasajũ pa'ijanaa'me. ¹³Dios maini ja'me paapũ chini Repaũ Rekocho'te raosi'kua'mũ. ũcuarekochoji ja'me pa'iu cho'okaiũna Dios maire ja'me pa'iche masime mai. ũcuachi'a mai Repaũna'me re'oja'che ja'me pa'iche masime.

¹⁴Mai Ja'kũ Dios Repaũ Mamakũ'te chejana casosi'kua'mũ, Repaũ'te cuasanani Mamakũji chẽa paakũ vati toa sani uuche'te ũsekaapũ chini. Chũkũna Repaũ'te Jesucristo'te cheja pa'irũmũ ñasinajejũ Repaũ pa'iche'te pãĩ ũcuanũkore kuajũ pa'ime, masia'jũ chini. ¹⁵“Jesús Dios Mamakũ'mũ”, chiinachi'a pãĩ Diona'me re'oja'che pa'ime. ũcuachi'a Repaũ'te cuasanare jo'kama'ñe ja'me pa'imũ Dios.

¹⁶Dios maire rũa oiche'te masijũ Repaũ'te cuasame mai. Pãĩ ũcuanũkore rũa oimũ Dios. Jã'ajekũna pãĩ chekũnare cuasache jo'kasõmana Diona'me re'oja'che pa'ijũna Repaũ repañare jo'kama'ñe ja'me pa'imũ. ¹⁷Jesucristo Repaũ Pũka'kũre vajũchũma'ñe cuasamũ. Mai ũcuaja'che Repaũ'te Diore vajũchũma'ñe cuasajũ pa'ime, Repaũji maini oiũna. Na'a pa'isirũmũ Dios pãĩ ũcuanũkore repaña cu'ache cho'osi'e ro'ia'jũ chini chũ'ũja'mũ. Maita'ni Repaũ'te cuasajũ Repaũ pa'icheja'che re'oja'che pa'inajejũ vajũchũmanejanaa'me reparũmũ tĩ'ato. ¹⁸Jã'ata'ni, “Dios maire cu'ache cho'oja'mũ”, chiijũ cuasani vajũchũra'ame. Vajũchũjũ, “Dios maire oima'mũ”, chiijũ cuasara'ame. Jã'ata'ni, “Dios maire rũa oikũjekũ cu'ache cho'omaneja'mũ”, chini cuasajũ Repaũ'te vajũchũma'ñe cuasame.

¹⁹Pāi te'euj'e chuta'a Repau'te cuasamarumupi pāi ūcuanukore oiku'mu Dios. Jā'ajekuna mai ūcuachi'a Repau'te maire charo cuasasi'kujekuna chura sāiñe cuasame.

²⁰Pāi te'ena, “Diore cuasanaa'me chukuna”, chiime. Jā'ata'ni repa-napi chekunani majapāija'ñe pa'inani cuheni jorenajeju peoche i'kame. Chekunare majapāijanare repa'na ñanare cuhena, “Diore Noma'kureta'ni cuasame chukuna”, chiina peoche i'kame.

²¹Jesucristo maire ija'che chũ'u jo'kasi'kua'mu: “Musanukona pāi Diore cuasana pa'ni ūcuachi'a chekunare pāi cuasaju pa'ijũ'u”. Jā'aja'ñe chũ'u jo'kasi'kua'mu Repau maire.

Diore cuasana Ūcuauji cho'okaiuna vati chũ'uñe si'arumu cho'oma'ñere kuamu

5 ¹“Pāi ūcuanukore chũ'ua'ku chini Dios Raosi'kua'mu Jesús”, chini cuasana Dios chĩia'me. Dios chĩi chekuna Repau'te cuasanare mai Ja'ku Dios chĩijeju'na cuasame. ²Maipi Dioni cuasaju Repau chũ'uñe cho'oni, “Chekunare Dios chĩi cuasame mai”, chiire'omu. ³Maipi Dios chũ'uñe'te cho'oni Repau'te masi cuasame. Ūcuauji maini cho'okaiuna Repau chũ'uñe cho'ovesama'mu maire. ⁴Repa chĩi, “Dios maire oiu cho'okaija'mu”, chijju cuasanajeju Ūcuauji cho'okaiuna vati chũ'uñe cho'oma'ñe re'oja'chechi'a cho'ome. ⁵“Jesús Dios Mamaku'mu”, chijju cuasanachi'a koka paaju vati chũ'uñe cho'oma'ñe pa'ime.

Dios Mamaku pa'iche'te kuamu

⁶Jesucristo icheja chejare caje pa'iu okorocojñosi'kua'mu. Na'a pa'iu mai cu'ache cho'ochete ro'ikaiu kurususē'verona jē'jo nukorena jūnisō chie meosi'kua'mu. Dios Rekochoji ūcuarepare chu'o kuakuna Jesús pa'iche masime mai. ⁷Chotena cunaumu pa'ina, “Jesús Dios Mamaku'mu”, chijju kuame maire. Mai Ja'ku Dios Repau chu'ore kuamu maire. Repau Mamaku ūcuachi'a kuamu. Repau Rekocho ūcuachi'a kuamu maire. Chotena ūcuate'ere chu'o kuame maire. Jā'aja'ñe kujuna masime mai Jesús pa'iche. ⁸Ūcuachi'a chotemajña Repau cheja pa'irumu cho'osi'ere cuasaju Repau pa'iche masime mai. Repau'te Jesure okoroumucuse Dios Rekocho ūkupoja'iu cajesi'kua'mu. Cajeuna Dios cunaumupi ija'che i'kasi'kua'mu: “Chu'u chĩia'mu mu'u”, chiisi'kua'mu Dios. Na'a pa'iu Repau Jesús Dios Mamakujeku Repau chiepi mekuna jūni ro'ikaisi'kua'mu maire. ⁹Pāipi ūcuauache i'kato repa'na i'kache'te asa cuasame mai. Jā'ajekuna Dios na'a rua masiku i'kasi'e, “Ūcuarepaa'me”, chijju na'a rua cuasañu mai, Repau, “Chu'u chĩia'mu Jesús”, chiisi'e. ¹⁰Dios Repau Mamaku pa'iche kuasi'e pāi te'ena asa jachama'ñe cuasaju pa'ime. Chekunata'ni Dios kuasi'e asa jachaju, “Joremu Dios”, chini, cuasama'me. ¹¹Dios Repau

Mamakũ pa'iche'te kũakũ ija'che i'kaasomũ: “Chũ'ũ chĩire cuasanachi'a jũnisõsirũmũ chũ'ũ pa'ichejare rani ai pa'ijanaa'me”, chiniasomũ Dios. ¹²Dios Mamakũ'te cuasana jũnisõsirũmũ Dios pa'ichejare ai sani re'oja'che pa'ijanaa'me. Repaũ'te Dios Mamakũ'te cuasamanata'ni vati toana ai sani uuju pa'ijanaa'me.

Cuhacho chũ'vasi'ea'me

¹³Mũsanũkona Dios Mamakũ'te cuasana jũnisõsirũmũ Dios pa'ichejare ai sani re'oja'che pa'ijanaa'me. Jã'are masia'ju chini mũsanũkonare ie chũ'o tocha saomũ chũ'ũ. ¹⁴Jã'ajekũna, “Dios maire cho'okaija'mũ”, chini masiju Repaũ chũ'ũñe cho'ojũ maire uache'te sêeto asa, ĩsimũ Dios mai Repaũ'te sêeñe. Jã'are masiju vajũchũma'ñe maire uache sêeme mai Repaũ'te. ¹⁵Dios mai sêeñe peore asamũ. Jã'are masiju, “Mai sêeñe Dios cho'okaija'mũ”, chiiju masime mai.

¹⁶Mũsanũkonapi chekũna pãĩ cu'ache cho'ochet'e ñani Dioni sêekaijũ'ũ repanare. Dioni sêekaito repanare re'oja'che pa'iche cho'okaija'mũ Dios. Jã'ata'ni repanapi cu'ache cho'ochet'e jmakarũjẽ'e ũhacuheto Dioni sêekaijũ'ũ repanare chiima'mũ chũ'ũ. Cu'ache cho'ochet'e ũhamanare jũnisõsirũmũ vati toana saoja'mũ Dios, repana cu'ache cho'osi'ere ro'ia'ju chini. ¹⁷Pãĩpi ũcuauache cu'ache cho'oto cu'amũ. Dios rua cuhemũ jã'aja'ñe cho'ochet'e. Jã'ata'ni cu'ache cho'onapi repana cu'ache cho'ochet'e ũhasõru Dios repana cu'ache cho'osi'e tũnosõ jo'e cuasama'mũ.

¹⁸Pãĩ Diore cuasana Repaũ chĩijeju si'areparũmũ cu'ache cho'ojũ pa'ima'me. Vati repanare Diore cuasanare cu'ache chũ'ũra chiimũ, repanapi cu'ache cho'oa'ju chini. Jã'ata'ni Jesucristo Dios Mamakũji ũsekaĩũna repana cu'ache cho'oma'ñe pa'ime. Jã'are masime mai. ¹⁹Pãĩ Diore cuhena vati chũ'ũñet'e cho'ojũ pa'ime. Maita'ni Dios chũ'ũñet'e cho'ojũ pa'inaa'me Repaũ neenajeju. Jã'are masime. ²⁰Jesucristo, Dios Mamakũ chejare caje pa'iu Pũka'kũ pa'iche'te che'chosikũa'mũ, pãĩpi Diorepaũ pa'iche'te masia'ju chini. Jã'are masime mai. Dios Mamarepakũni Jesucristo'te masi cuasanajeju Dios pa'ichejare ai sani pa'ijanaa'me mai. ²¹Asarepajũ'ũ, chũ'ũ chĩijana. Vati chũ'ũñet'e cho'oma'ñet'e pa'ijũ'ũ. Re'omũ.

Juan

San Juan jo'e chũ'o tocha saosi'ea'me

Chekũnare oichena'me chũ'o ũcuarepa i'kache'te kũamũ

1-2 Chũ'u aiva'upi mũ'ũre Diore cuasako'te ie chũ'o tocha saomũ, mũ'u chĩiva'nare ũcuachi'a. Mũsanũkonare cuasakũ pa'imũ chũ'u mai ũcuauũko Dios chũ'o asa chẽasinajejũ. Ũcuachi'a chekũna Dios chũ'o asa chẽasina ũcuauũko mũsanũkonare rũa cuasame. Repau chũ'o ũcuarepajekũna si'arũmũ cuasajũ pa'ijanaa'me mai. ³Mai Ja'kũ Dios Repau Mamakũ Jesucristona'me rũa cuasajũ re'oja'che cho'okaime maire. Ũcuachi'a maini oijũ cho'okaijũ re'oja'che pa'iche jo'kame repa. ⁴Mai Ja'kũ Dios ija'che chũ'ũmũ maire: “Mũsanũkona pã, chũ'u chũ'o ũcuarepare asa chẽa cho'ojũ pa'ijũ'u”, chiiũ chũ'ũmũ. Diopi maini jã'aja'ñe chũ'ũna mũ'u chĩiva'na te'ena ũcuarepa cho'ojũ pa'ime. Repanapi jã'aja'ñe pa'ijũna ñakũ rũa pojomũ chũ'u.

⁵Asarepajũ'u mũ'u. Dios chũ'usi'ere aperũmũqueere mũ'ũni kũara chini tocha saomũ chũ'u. Chura mama chũ'u jo'kasi'ema'mũ ie chũ'o. Aperũmũ mũsanũkona asasi'ea'me ie. Ija'chea'me repa: “Chekũnare cuasajũ sãĩñechi'a re'oja'che cho'ojũ paũ mai”, chiiũ chũ'vamũ chũ'u. ⁶Jã'ajekũna chekũnare re'oja'che cho'ojũ paũ mai. Aperũmũ jã'aja'ñe chũ'u jo'kasi'kũa'mũ Dios maire. Dios chũ'ũñe'te cho'ojũ chekũnare cuasana Diore ũcuachi'a cuasame repa.

Re'oja'che pa'inare jorejũ cacũ'ona pa'iche'te kũamũ

⁷Pã iainũko jorejũ ija'che che'chome: “Jesucristo cheja caje maija'iu pa'imanesi'kũa'mũ”, chiijũ che'chojũ pa'ime, chekũnapi repa jorejũ che'choche'te asa chẽaa'jũ chini. Jã'aja'ñe i'kana Jesucristonĩ cuhejũ chekũnani cacũ'oũ chini i'kame, re'oja'chere ũsejũ. ⁸Jã'ajekũna ñarepajũ pa'ijũ'u. Mũsanũkonapi pã jorena i'kachũ'ore asa chẽato Dios re'oja'che ĩsira Chiisi'kũ ĩsimeja'mũ mũsanũkonare. Jã'ata'ni mũsanũkonapi pã jorena chũ'o asa chẽama'ñe re'oja'che pa'ito mũsanũkonare re'oja'che pa'iche karama'ñe ĩsija'mũ Dios.

⁹ Jesucristo che'chosi'e asasinapi jo'kasō Repaŋ che'chomanesi'ere tīi-ñere cuasato cu'amŋ. Jā'aja'ñe cho'ona Diore cuasamanaa'me. Jā'ata'ni Repaŋ che'chosi'e jo'kasōma'ñe cuasajŋ pa'ina mai Ja'kŋ Diore ūcua cavesuma'ñe cuasajŋ pa'ime. Ūcuachi'a Dios Mamakŋ'te Jesucristo'te cuasajŋ pa'ime repaŋa. ¹⁰ Pāi rani Jesús che'chomanesi'ere jorechŋ'ore che'chonare pojomanejŋ'ŋ. Ūcuachi'a mŋsanŋkona vŋñana rani kãñu chiito űsejŋ'ŋ repanare. ¹¹ Mŋsanŋkonapi repaŋani pojoni repaŋa cu'a-che cho'oche'te ja'me cho'okaime.

Cuhacho i'kasi'ea'me

¹² Mŋsanŋkonare chŋ'o rŋa kŋara chiimŋ chŋ'ŋ. Jā'ata'ni utija'ova tocha saocuhemŋ chŋ'ŋ. Chŋ'ŋrepaŋji mŋsanŋkonani sani ñakŋ i'kara chiimŋ chŋ'ŋ. Jā'ajekŋna chŋ'ŋpi sakŋna ti'jñeñe cutujŋ pojoñu mai. ¹³ Mŋa'cho, Diopi chēaŋna Repaŋ'te cuasako mamachīi chŋ'o saome mŋsanŋkonare. Re'omŋ.

Juan

San Juan cuharepacho chũ'o tocha saosi'ea'me

Gayo re'oja'che pa'iche'te kuamũ Juan

¹ Chũ'u aiva'upi mũ'ure Gayo'te ie chũ'o tocha saomũ. Diore cuasakũ-jekũna mũ'ure rũa oiũ cuasamũ chũ'u.

² Asarepajũ'u, chũ'u cuasakũ. Mũ'u Diore cuasakũjekũ re'oja'che pa'iche masimũ chũ'u. Jã'ajekũna mũ'ure Dioni si'arumũ sêekaimũ chũ'u, re'oja'che ti'jñea'kũ chini. Ũcuachi'a mũ'upi jũ'ima'ñe vajũũ paaũ chini sêekaimũ chũ'u. ³ Icheja chũ'u pa'icheja pãĩ te'ena Diore cuasana rani pa'ijũ mũ'u Dios chũ'uñe rũhiñe cho'okũ Repaũ chũ'o ũcuarepare cuasakũ pa'iche'te kuarena asa pojosi'kũa'mũ chũ'u. ⁴ Chũ'u chĩijana Dios chũ'uñe cho'ojũ re'oja'che pa'ito asa rũa pojokũ'mũ chũ'u.

⁵ Asarepajũ'u, chũ'u cuasakũ. Mũ'u chekunare Diore cuasanare re'oja'che kuirakũ pa'ikũ'mũ, mũ'u aperumũ ñamanesinarejatũ'ka. ⁶ Te'ena mũ'u repañare cuasakũ re'oja'che cho'okaisi'e ichejana rani chũkũna'te ũcuaukore Jesucristo'te cuasakuanupũ'te kuasinaa'me. Chekũna Dios chũ'o che'chona mũ'ure ti'ato ũcuachi'a kuirakũ pa'ijũ'u repañare. Repañapi jo'e chekũchejana saito repaña chiiche cho'okani saojũ'u repañare, Diopi pojoa'kũ. ⁷ Diopi chũ'ukũna ku'ijũ Repaũ chũ'ore che'chojũ pa'ime repaña. Diore cuasamanare, “Chũkũna'te kuirajũ'u”, chiima'ñe ku'ime repaña. ⁸ Jã'ajekũna maipi Diore cuasanapi kuirañũ repañare. Jã'aja'ñe cho'oni repañare ja'me cho'okaime mai, pãipi Dios chũ'ore asaajũ chini.

Diótrfes cu'ache cho'osi'ena'me Demetrio re'oja'che pa'isi'ere kuamũ

⁹ Aperumũ chũ'u mũsanukonare Jesucristo'te cuasakuanupũ'te chũ'o tocha saosi'kũa'mũ. Jã'ata'ni Diótrfes pãĩ chũ'ukũ pasa chini chũ'u tocha saosi'ere asacũhekũ, “Juan chũ'ure chũ'ukũma'mũ”, chiniasomũ. ¹⁰ Jã'ajekũna repaũ cho'оче mũsanukona pa'icheja saisirumũna peore kuaja'mũ chũ'u. Chũkũna'te rũa cu'ache cutukũasomũ repaũ. Jã'achi'a cho'oma'ñe

chekunare Jesucristo pa'iche'te che'choñu chini sainare ũcuachi'a cuhe-
kñasomũ repaũ. Ũcuachi'a chekũna repanare pojoñu chiito ũsekũ Jesure
cuasakuanupũ ja'me pa'iche ũsekñasomũ repaũ. ¹¹Asarepajũ'ũ, chũ'ũ
cuasakũ. Cu'ache cho'ona pa'iche ña chẽa ũcuaja'che pa'imanejũ'ũ. Re'o-
ja'che cho'ona pa'iche'te ña chẽajũ'ũ. Re'oja'che cho'ona Dios neenaa'me.
Cu'ache cho'onata'ni Dios neenama'me.

¹²Demetrioreta'ni pãi ija'che i'kame: “Demetrio rua re'okũ'mũ. Dios
chũ'ũñe ũcuarepa cho'okũ'mũ”, chiijuasome. Ũcuauko repaũ'te jã'aja'-
ñe i'kajũ ũcuarepare i'kame. Chũ'ũ ũcuachi'a, “Re'okũ'mũ repaũ”, chiiũ
kuakũ'mũ chekunare. Jorema'mũ chũ'ũ. Masimũ mũ'ũ jã'a.

Cuhacho i'kasi'ea'me

¹³⁻¹⁴Mũ'ũre chũ'o rua kuara chiimũ chũ'ũ. Jã'ata'ni rupũ tochasi'epi
kuacuhemũ chũ'ũ. Mũ'ũre na'mi sani ñara chiimũ chũ'ũ. Chũ'ũpi sakũna
ti'ljñeñe ñajũ cutujanaa'me mai. ¹⁵Re'oja'che pa'ijũ'ũ mũ'ũ. Icheja pa'ina
maire re'oja'che cho'ona Diore cuasana chũ'o saome mũ'ũre. Mũ'ũ pa'i-
cheja pa'inare chũkũna'te chiinare chũ'o sa kuakaijũ'ũ. Re'omũ.

Juan

San Judas chũ'o tocha saosi'ea'me

Dios chēacojñosinare Judas tocha saosi'ea'me

¹ Chũ'u, Judas, Santiago cho'jeuji, Jesucristo chũ'uñe cho'okaikũji m̄sanukonare ija'ovana ie chũ'o tocha saom̄, mai Ja'kũ Diopi oiũ chēa paakũna Jesucristo cu'ache ũsekaicojñonare. ² Diopi m̄sanukonare chiĩu oiũ rekoñoña re'oja'che pa'iche karama'ñe ĩsikũ paam̄.

Jorechũ'o che'chona pa'iche'me

³ Asarepajũ'u, chũ'u majapãijana chũ'u cuasana. M̄sanukonare Dios re'oja'che pa'iche jo'kasi'ena'me Repaũ maire vati toa saoche ũsekaiche'te kuakũ r̄ua tocha saowache cuasakũ pa'isi'kũa'mũ chũ'u m̄sanukonare. Jã'ata'ni chura chekere kuakũ chũ'vachũ'ore tocha saoche pa'imũ chũ'ure, m̄sanukonapi Diore masi cuasache'te peore cho'ore'ochetũ'ka cho'ojũ cuasajũ maire Repaũ neenare jo'kasi'ere ũcua cuasajũ paapũ chini. ⁴ Pãipi r̄ua joremasinapi te'ena m̄sanukonani ja'me jovo chĩ'ijũna, jã'aja'ñe kũakũ tochache pa'imũ chũ'ure, Dios chũ'o pa'ikorovũ aperũm̄, “Repana cu'ache cho'osi'e ro'ijanaa'me”, chiiche tocha kũacojñosinapi m̄sanukonani ja'me pa'ijũna. Cu'anajejũ ija'che chũ'vame repaña: “Mai Cuasakũji Diopi maini oiũ cu'ache cho'оче cuasamaũna ũcuauache cu'ache cho'oto re'om̄”, chiijũ chũ'vajũ Maire Paakũ'te Jesucristo'te Mai Aire jachajũ pa'inaa'me repaña.

⁵ Ie ũcuare masinareta'ni m̄sanukonapi cuasajũ che'chea'jũ chini kuara chiimũ chũ'u: Maire Paakũ Dios Israelpã Egipto cheja pa'isinare etua ra Repaũ chũ'uñe asa jachajũ cuasamanare pã peochejana jũnisõñe chũ'uasom̄. ⁶ ũcuachi'a ángeles te'enare Repaũ chũ'u jo'kasi'ere pa'icuhejũ repañare uachechi'a pañu chiijũna Repaũ pa'icheja eto si'arũm̄ chijacheja pa'ichejana chēa quẽo sũo paacheja'che paamũ Dios repañare, ũcuanũko cho'osi'e ro'iche Repaũ chũ'uumucusejatũ'ka. ⁷ Aperũm̄ pa'isina Sodoma vũ'ejoopo canana'me Gomorra vũ'ejoopo pa'ina repajoopoã

kueñe cajoopoã pa'inana'me cho'ocojñosi'e ũcuachi'a cuasajũ'ch. Repana pa'imanare ũcuahuanare ja'me kãijũ, ʘmɘpãĩ ũcuajanare ʘmɘneejũ ũcuachi'a romi ũcuajanare romineeju cheke si'ache cu'a cho'ojũ pa'ijũna Dios repapani pe'rukũ sējokũ cho'oũna toa chachama'ñe uutoapi tuãni ʘsōasomũ, repana cu'ache cho'osi'e ro'i. Jã'aja'ñe cho'oasomũ Dios maipi repana cho'ocojñosi'ere cuasa kũkũ cu'ache cho'oma'ñe pa'ijũ re'oja'chere cho'ojũ che'chea'jũ chini.

⁸ Repana, mʘsanũkona pa'icheja pa'ina, cu'ache che'chona ũcuaja'che repana ʘo kãni ñañechi'are che'chojũ repana ca'nivũãpi cu'ache cho'o-jũ, Maire Paakũ chũ'ũñejẽ'e jachajũ cuhejũ, cũnaũmũ pa'ijũ chũ'ũnare ñomanarejẽ'e vajũchũma'ñe cu'ache cutunaa'me. ⁹ Angeles chũ'ũkũta'ni Miguel, repaũ Moiseni tãra chini vati aina'me cavarũmũ, repaũni vajũchũkũ cu'ache i'kama'ñe, “Diopi mũ'ũ cu'ache cho'osi'e ro'i chũ'ũa'kũ”, chiniasomũ repaũ'te. ¹⁰ Repana jorechũ'o che'chonata'ni repana ñamama-jũaruãna'me ñamanare cu'ache i'kanaa'me. “Rũa masinaa'me chũkũna”, chiinata'ni cu'ava'na masichechi'a masinaa'me. Repana masichechi'a cho'ojũ si'arũmũ na'a rũa cu'ache cho'ojũ cho'osõjũ pa'ime repana.

¹¹ Repanapi Caín pa'isi'ēja'che pa'ijũ chekũnarejẽ'e cuasama'ñe cu'are cho'ojũna Diopi chũ'ũũna rũa chũova'nare cu'ache ti'jñeja'mũ repanare. Ũcuachi'a kurire kooũu chini Balaam cho'osi'ēja'che cu'are ũcuauache cho'ojũ pa'ime. Ũcuachi'a Coré cho'osi'ēja'che Dioni jachajũ cho'osõjanaa'me repana, jachache ro'i.

¹² Mʘsanũkona chi'i sãĩñechi'a cuasajũ pojojũ ăũ ăĩrũmũ ja'me chi'i chekũnare jmakarũjẽ'e ña kũkũma'ñe vajũchũache ñoñe cho'ojũ rũa sojũ cono ũkujũ ăũ ăĩnaa'me repana. “Chekũnare pãĩ kuiranaa'me chũkũna”, chiinata'ni repnachĩ'a meñe kuiranaa'me. Jã'aja'ñe cho'ojũ oko rara chini rama'ñe tuta saocheja'che jorenaa'me repana. Ũcuachi'a sũkiũũ repaũũ ăĩñe kũĩrũmũ tĩ'ato kũĩmaũũaja'ñe pa'ime. Saivũăre ruta ũharena jũnisõsiũũaja'ñe pa'ime repana. ¹³ Ũcuachi'a repana cu'ache cuasache chiachaji fa'akũna sui'rika rũa meno ji'richeja'che rũa i'kajũ vajũchũache cho'o ñojũ pa'inaa'me repana. Ma'jũoko repana ku'ima'ña saijũ cavesũsõ tĩĩne saicheja'che cu'ache pa'ijũ Diopi chũ'ũũna rũa chijachejare ai sani pa'ijanaa'me repana.

¹⁴ Ũcuachi'a Enoc Adán majanajeũ mamakũ majanajeũ chĩi pa'isi'kũ Dios chũ'ore kũakaiũ repana jorena cho'ocojñojañe ija'che kũakũ i'kaasomũ: “Diore Repaũ neena ángeles rũa jainũkona'me raiũna ñamũ chũ'ũ. ¹⁵ Pãĩ ũcuauũko cho'osi'ere ro'iche chũ'ũra chini raimũ. Cu'anani repana cu'ache cho'osi'e ro'i, ũcuachi'a cu'anajejũ Repaũni jachajũ cuhejũ cu'ache i'kasi'e ro'ia'jũ chini chũ'ũra chini raimũ Repaũ”, chiniasomũ repaũ Enoc. ¹⁶ Repana jorena si'arũmũ ke'rechechi'a pa'ijũ, cu'ache i'kajũ repanare ʘachechi'a cu'ache cuasanaa'me. Repana pa'ichechi'a meñe

i'kajũ pojonapi, chekũnare ũcuanani re'oja'che cho'okaapũ chini jorejũ re'oja'cheja'che i'kanaa'me repaña.

Ñarepajũ pa'ijũ'ũ; jorenapi cacũ'ojũ

17 Jã'ata'ni mũsanũkona chũ'ũ majapãijana chũ'ũ cuasana, asarepajũ'ũ. Maire Paakũ Jesucristo saosina mũsanũkonare kũasi'e cuasajũ'ũ, ija'che i'kasi'e: 18 “Na'a pa'isirũmũ Jesucristo chuta'a jo'e raimarũmũ pãĩ mũsanũkonana'me pa'ina Repaũ'te masi cuasamanajejũ pãĩsojanaa'me mũsanũkonare, repañare uachechi'a cu'ache cho'ojũ pa'inajejũ”, chii-sinaa'me. 19 Jã'aja'ñe i'kacojñosina mũsanũkonana'me pa'ina jorena ũcuanaa'me. Jesure cuasamana pa'iche pa'ijũ Dios Rekocho'te peojũ ũcuauache cho'ojũ cacũ'ojũna pãĩ te'ekuanuchi'a kũñũsõjũ pa'ime.

20 Jã'ata'ni mũsanũkona chũ'ũ majapãijana chũ'ũ cuasana, asarepajũ'ũ. Mũsanũkona cuasache'te Dios chũ'o na'a rũa che'chejũ masi rũhiñe pa'ijũ'ũ. Ŭcuachi'a Dios Rekocho kũache'te sějũ pa'ijũ'ũ Repaũ'te. 21 Dios maire oiche'te cavesũma'ñe cuasajũ ũcuachi'a Maire Paakũ Jesucristo maini oiũ Dios pa'ichejana ai sajaumucusere cuasajũ cha'ajũ pa'ijũ'ũ.

22 Masi cuasamanare oijũ cho'okaijũ'ũ, masi cuasaa'jũ. 23 Toana tuã-nisõcuhanaja'ñe cu'ache pa'inare tõũsejũ chẽa kũñoñeja'ñe cho'okaijũ'ũ. Chekũnare cu'ache cho'onare oijũ repaña cho'oche ña ũsejũ repaña cho'ocheja'che cho'oma'ñe re'oja'chere che'chojũ pa'ijũ'ũ.

Dioni pojokũ i'kasi'ea'me

24-25 Dios Ŭcuate'eũji Maire Paakũ Jesucristo cho'okaisi'ejekũna maire vati toa sanĩ uuche Ŭsekaikũji peore Masikũji cho'okaiũna Repaũ'te cuasache ũhasõma'ñe cuasajũ re'oja'che pa'ijũ rũa pojojũ pa'ijanaa'me. Jã'ajekũna Repaũ'te cuasache ũhasõmaneni cu'ache peonapi Repaũ'te re'oja'che ñokũ'te ti'jñeñe sanĩ re'oja'che pa'ijanaa'me mai. Dios re'oja'che pa'iu, Aijekũ Pãĩ Ŭcuanũkore Paakũ, peore Masiũjekũ chuta'a cheja peorũmũjẽ'e pa'iu irũmũjẽ'e pa'iu si'arũmũ pa'ikũ'mũ Repaũ. Re'omũ.

Judas

San Juan cheja cho'ocojñojañere Diopi ñokuna ñaku tochasi'ea'me

Dios Jesucristo'te i'kakũ ñosi'ere kuamũ

1 ¹Ie chũ'o iphũro tochasi'e ichēja cheja churepara cho'ocojñoja-ñere Dios Jesucristo'te kuakũ ñosi'easomũ, Ũcuauji Repaũ neenani ũcuare ñokũ kuaa'kũ chini. Diopi kuakũ ñoũna Jesucristo asa chũ'ũ Juan Repaũ'te cho'oche cho'okaikũ pa'ichejana ángelni raosi'kua'mũ, ũcuare chũ'ũni kuakũ ñoa'kũ chini. ²Dios i'kasi'ere ángelpi rani ñokũ kuaũna asa ũcuare kuakũ ie tocha saomũ chũ'ũ mũsanũkonare.

³Ũcuauakũ'te pãiu'te iphũro tochasi'ere ñakũ i'kakaikũ'te re'oja'che ti'ljñeja'mũ. Repaũ ñakũ i'kakaiche'te asa chẽa cho'onare ũcuachi'a re'o-ja'che ti'ljñeja'mũ. Iphũro tocha kuasi'e cho'orũmũ tĩ'apĩ'ramũ.

**Jesucristo'te cuasakuanupũãre sieterepajoopõ
canare Juan tocha saosi'ere kuamũ**

⁴Chũ'ũ, Juanpi, mũsanũkonare Asia cheja cajoopõ sieterepajoopõ canare Jesucristo'te cuasakuanupũãre iere chũ'o tocha saomũ: Dios irũmũ pa'imũ. Chuta'a cheja cho'omarũmũ pa'ikũasomũ Repaũ. Ũcuachi'a si'a-rũmũ pa'ikũ'mũ Repaũ. Ũcuauji oiũ re'oja'che cho'okaũ mũsanũkonare, pojoju paapũ chini. Ũcuachi'a Dios Rekocho Repaũ chũ'ũkũ ñũ'isaivũ ti'ljñeñe'te pa'iu re'oja'che Cho'okairekochoji oiũ re'oja'che cho'okaũ mũsanũkonare, pojoju paapũ chini. ⁵Ũcuachi'a Jesucristo Dios pa'iche chũ'o ũcuarepa Kuakũji oiũ cho'okaũ mũsanũkonare, pojoju paapũ chini. Repaũ Jesucristo jo'e jũ'imanejañere chareparo jũni vajũraisi'kua'mũ. Ũcuachi'a cheja pa'inare pãĩ chũ'ũnare ũcuauko Aia'mũ Repaũ. Repaũ Jesucristo maini oiũ mai cu'ache cho'oche'te ro'ikaiũ jũnisõsi'kua'mũ. ⁶Repaũ Jesucristo maire Repaũ chũ'ũñe'te cho'oja na'a pa'isirũmũna Repaũna'me chũ'ũju paapũ chini chẽa paamũ. Ũcuachi'a maipi Repaũ

Puka'kuni Dioni phairipāi cho'okaicheja'che cho'okaiju paapu chini jo'kam Repau maire. Pāi ūcuanuko cuasaju si'arumu cuhama'ne re'oja'che i'kaju paapu Repau'te. Ūcuachi'a Repauji pāi ūcuanukore si'arumu chū'uku paau. Jā'aja'ne paau.

7 Dios Raosi'kure Cristo'te pikona'me cajeuna pāi ūcuanuko
ñajanaa'me,

Repau'te vanisōsina jojosinajatu'ka.

Pāi si'achejña pa'ina Repauni ña kukucajejani rua oijanaa'me.

iJā'aja'ne paau!

8 Pāi Ūcuanukore Paaku Dios, Peore Masiu ija'che i'kam: “Chuta'a cheja cho'omarumujē'e pa'iu si'arumu pa'iku'mu chu'u”, chiimu. Dios irumu-jē'e pa'iu chuta'a cheja cho'omarumu pa'ikuasomu Repau. Ūcuachi'a si'arumu pa'iku'mu Repau.

Jesucristo'te vajuchuache ñoku'te ñasi'ere kuamu

9 Chu'u, Juan, musanukona Cuasaku'te Jesucristo'te cuasakujeku mua'-chaja'iu'mu. Musanukonare Jesucristoni cuasajuna cu'ache ti'jñeñeja'ne chu'ure ūcuaja'che Repau'te cuasakujekuna ūcuaja'che ti'jñesi'kua'mu. Maire Paaku Jesucristo cho'okaimu maire, cu'ache ti'jñecoñonijē'e Repau'te cuasache'te ūhasōmanea'ju chini. Aperumu chu'upi Dios chu'ore chu'vaku Jesucristo pa'iche'te kuakuna asa pāi chu'ure chēa, pāi peojiupona Patmos juupona sa jo'kasōsinaa'me. 10 Sa jo'karena pa'iu puaumucusena Dios Rekochoji cho'okuna chu'u cho'jepi pāiu i'kache trompetavu juhijuna rua asocheja'che rua i'kache'te asasi'kua'mu chu'u. 11 Chu'ure i'kache ija'che chiiche'te asasi'kua'mu chu'u: “Chuta'a cheja cho'omarumujē'e pa'iu si'arumu pa'iku'mu chu'u. Mu'u ñajañe utija'okorovuna tocha Asia cheja cajoopoā sieterepajoopoā canani Jesucristo'te cuasakuanupūāre saojū'u, Efeso vū'ejoopo canare, Esmirna vū'ejoopo canare, Pérgamo vū'ejoopo canare, Tiatira vū'ejoopo canare, Sardis vū'ejoopo canare, Filadelfia vū'ejoopo canana'me Laodicea vū'ejoopo canare”, chiiche'te.

12 Jā'aja'ne i'kauna asa chu'ure i'kasi'kuni ñara chini chūrisi'kua'mu chu'u. Churi ñato pachokuripi cho'osisaivua ūñoñ pa'isaivuaipi sieterepa-saivua nukasi'kua'mu. 13 Ūcuaja'che repasaivua chenevuna Jesucristo'te Dios Raosi'kure maija'iu nukakuni ñasi'kua'mu chu'u. Kāa cū'achaja-tu'ka repacuecho pa'ikāa ju'ikūji ā'capu pachokurime'te tūisi'kua'mu Repau. 14 Repau raña oveja rañaja'ne poja'isi'kua'mu. Ūcuaja'che nieve poja'icheja'che pojaraña paasi'kua'mu. Repau ñakocaā toaja'che ñosi'kua'mu chu'ure. 15 Repau cū'a pachocuna toana pojuna ko'sija'icheja'che ko'sijacū'a paasi'kua'mu Repau. Ūcuachi'a, Repau i'kache okopi chā'iu asocheja'che asosi'kua'mu chu'ure. 16 Repau uajajūture mal'jñoko sieterepanare cājisi'kua'mu. Ūcuachi'a Repau chu'opoji va'ti ka'chakā'jño

jũjũsũva'tipi etasi'kũa'mũ. Repaũ chia ũcuachi'a re'o pa'iũna ũsũũ rũa miakũ ko'sija'icheja'che rũa ko'sijachia ñosi'kũa'mũ chũ'ũre.

¹⁷Repaũni ña jũnisõsi'kũja'che repaũ ti'jñeñena tãisi'kũa'mũ chũ'ũ. Tãni ũhiũna ũjajũtũpi jakũ ija'che i'kasi'kũa'mũ repaũ chũ'ũre: “Vajũchũmanejũ'ũ. Chuta'a cheja cho'omarũmũjẽ'e pa'iũ si'arũmũ pa'ikũ'mũ chũ'ũ. ¹⁸Ai pa'ikũ'mũ chũ'ũ. Jũnisõsi'kũta'ni vajũrani pa'iũ si'arũmũ pa'ijachere pa'ikũ'mũ chũ'ũ. Chũ'ũre llavemaka paakũja'che pa'iũna pãire jũ'isina pa'ichejana chũ'ũ saouato chũ'ũre'omũ. Ũseuato ũsere'omũ. ¹⁹Mũ'ũ ñasi'e chura cho'ocojñõñena'me cho'je cho'ocojñõjañe peore tochajũ'ũ. ²⁰Mũ'ũ ñasi'e pa'iche chũ'ũchi'a masiche'te mũ'ũpi masia'kũ chini kũaja'mũ chũ'ũ mũ'ũre, chũ'ũ ũjajũtũ cãjisi'e ma'jñoko pa'ichena'me ũoñoã pa'isaivũã pachokuripi cho'osisaivũã pa'iche. Ma'jñoko sieterepana mũ'ũ ñasina Jesucristo'te cuasakuanupũãre sieterepajoopoã canare chũ'ũnaja'ñea'me. Ũcuachi'a ũoñoã pa'isaivũã sieterepasaivũã mũ'ũ ñasi'e Jesucristo'te cuasakuanupũã sieterepajoopoã canaja'ñea'me”, chiisi'kũa'mũ Repaũ chũ'ũre.

*Sieterepajoopoã pa'inare Jesucristo'te
cuasakuanupũãre tocha saosi'ere kũamũ*

Efeso vũ'ejoopo canare chũ'o tocha saosi'ea'me

2 ¹Ũcuarũmũ Jesucristo jo'e i'kasi'kũa'mũ chũ'ũre. “Efeso vũ'ejoopo canare chũ'ũre cuasakuanupũ chũ'ũkũ'te ija'chere tocha saojũ'ũ mũ'ũ”, chiisi'kũa'mũ.

Chũ'ũ ũoñoã pa'isaivũã sieterepasaivũã chenevũji ma'jñoko sieterepanare ũjajũtũre cãjikũ nũka ku'ikũji Jesucristo ija'che i'kamũ mũsanũkonare: ²Mũsanũkona cho'oju pa'iche peore masimũ chũ'ũ. Chũ'ũ chũ'ũñe rũa cho'ome mũsanũkona. Chũ'ũni cuasajũna mũsanũkonare cu'ache ti'jñetojẽ'e re'oja'che pa'iche ũhasõma'me mũsanũkona. Ũcuachi'a cu'ache cho'onare ja'me pa'icuhena'me mũsanũkona. Ũcuachi'a chũ'ũ chũ'o che'chokaimanapi, “Jesucristo'pi raouña Repaũ chũ'o che'chona'me chũkũna”, chiijũna asani, “¿Ũcuanaa'ñe ina? ¿Jorenaa'ñe?”, chini cuasa repaũ pa'iche'te ña masi, “Jorenaa'me ina”, chiinaa'me mũsanũkona.

³Iere masimũ chũ'ũ: Chũ'ũ chũ'ũñe cuhama'ñe cho'oju pa'inaa'me mũsanũkona. Chũ'ũni cuasajũna mũsanũkonare cu'ache ti'jñetojẽ'e chũ'ũ chũ'ũñe ũhasõma'ñe ũcua cho'oju pa'ime mũsanũkona. ⁴Jã'ata'ni mũsanũkona pa'iche iere cuhemũ chũ'ũ: Chũ'ũre mũsanũkona apecuasarũmũ rũa chiisinaa'me. Jã'ata'ni chura ũhasõ aperũmũ chiisi'ēja'che chiima'me mũsanũkona chũ'ũre. ⁵Mũsanũkona aperũmũ chũ'ũre rũa chiisi'ere cuasajũ mũsanũkona pa'iche saño cu'ache cho'oche'te ũhasõ mũsanũkona aperũmũ re'oja'che cho'oju pa'isi'e-

ja'che jo'e cho'oju pa'ijũ'u, chu'uni rua chijũ. Jã'aja'ne cho'oma'to chu'u rani musanukona uoñoã pa'isaivu tuasõja'mu. ⁶ Jã'ata'ni nico-laítapã cu'ache cho'ochete chu'u cuhecheja'che ũcuaja'che cuheju re'oja'che cho'onaa'me musanukona.

⁷ Chu'ure cuasakuanupũre Dios Rekocho i'kache asa chẽa cho'ouana ũcuauko asa chẽajũ'u. Dios Rekocho ija'che i'kamũ: “Jesucristoni cuasaju cu'ache cho'ocojñonata'ni Repau'te cuasache ũhamanesinare vajuũkiũ Dios pa'icheja caũ kũisi'ere ãuja'mu chu'u”, chiimũ, chiisi'kua'mu Jesucristo.

Esmirna vu'ejoopo canare chu'o tocha saosi'ea'me

⁸ Ũcuarũmu Jesucristo jo'e i'kasi'kua'mu chu'ure. “Esmirna vu'ejoopo canare chu'ure cuasakuanupũ chu'ũku'te ija'chere tocha saojũ'u mu'u”, chiisi'kua'mu.

Chuta'a cheja cho'omarũmũjẽe Si'arũmu Pa'ikũji jũnisõ vajuaisi'ku Jesucristo ija'che i'kamũ chu'u musanukonare: ⁹ Musanukona cho'o-ju pa'iche peore masimũ chu'u. Chu'uni cuasajũna musanukonare cu'ache ti'jñeñe masimũ chu'u. Ũcuachi'a musanukona neemajñaruã chekũnapi cuheju tutesõrena musanukona chuova'na pa'iche masimũ chu'u. Jã'ata'ni musanukona rekoñoã kurina pa'icheja'che karama'ne re'oja'che pa'ijanaa'me musanukona. Ũcuachi'a, “Judío pãijeju Dios neenaa'me chũkũna”, chiinapi musanukonare cu'ache cutuche masimũ chu'u. Jã'ata'ni vati chũ'ũnechi'a cho'onajeju repau neenaa'me repaña.

¹⁰ Musanukonare cu'ache ti'jñejañere cuasani vajuçhũmanejũ'u. Asarepajũ'u. Musanukonare vati chu'ure cuasache'te ũhasõa'ju chini pãipi musanukonare pãi chẽavũ'ena cuaoa'ju chini chũ'uja'mu. Diere-paumucujña cu'ache cho'ocojñojũ chuova'na pa'ijanaa'me musanukona. Chu'uni cuasajũna pãi chekũrũmu musanukonare vanisõũ chiija-naa'me. Jã'ata'ni jã'aja'ne cho'oto jũ'iñe'te vajuçhũju chu'ure cuasache ũhasõmanejũ'u musanukona. Chu'ure cuasache ũhasõmaneru Dios pa'ichejare ai sani paapu chini jo'kaja'mu chu'u musanukonare.

¹¹ Chu'ure cuasakuanupũre Dios Rekocho i'kache asa chẽa cho'ouana ũcuauko asa chẽajũ'u. Dios Rekocho ija'che kuamũ: “Musanukona Jesucristoni cuasaju cu'ache cho'ocojñonata'ni Repau'te cuasache'te ũhasõmaneni vati toa saimanejanaa'me”, chiimũ, chiisi'kua'mu Jesucristo.

Pérgamo vu'ejoopo canare chu'o tocha saosi'ea'me

¹² Ũcuarũmu Jesucristo jo'e i'kasi'kua'mu chu'ure. “Pérgamo vu'ejoopo canare chu'ure cuasakuanupũ chu'ũku'te ija'chere tocha saojũ'u mu'u”, chiisi'kua'mu.

Repaŋ chũ'opo'te va'ti ka'chakã'jño jũjusũva'ti Paakũji Jesucristo ija'che i'kamũ chũ'u mũsanũkonare: ¹³Mũsanũkona cho'oju pa'iche peore masimũ chũ'u. Vati ai chũ'ũcojñona pa'ijoopo pa'inata'ni chũ'ũre cuasache ũhasõma'ñe ũcua cuasaju pa'inaa'me mũsanũkona. Ũcuauji chũ'ũũna repaŋ chũ'ũñe cho'ona chũ'u pa'iche masi kuakaiku'te Antipare vanisõñe ñasinata'ni chũ'ũre cuasache ũhasõmanesinaa'me mũsanũkona. ¹⁴Jã'ata'ni mũsanũkona pa'iche iere cuhemũ chũ'u: Mũsanũkonare ja'me pa'ina te'ena aperũmũ pa'isi'ku Balaam chũ'vasi'ēja'che chũ'vana chũ'vache ũhacuhena pa'ime. Aperũmũ repaŋ Balaam Israelpãire cacũ'oa'ku chini Bala'te rũa chũ'vaasomũ. Chũ'vaũna asa repaŋ Balac Israelpãire cacũ'ora chini, “Rupũ tũosiva'nare, Dioa'mũ iku, chiicojñonare isisi'e ãu ãiju pa'ijũ'u. Ũcuachi'a pãĩ ũcuauanare ja'me kãiju pa'ijũ'u”, chiiũ rũa chũ'vaasomũ, repaŋani cacũ'orepara chini.

¹⁵Ũcuachi'a mũsanũkonare ja'me pa'ina te'ena nicolaítapãĩ chũ'vache ũhacuhena pa'ime. ¹⁶Jã'ajekũna repaŋa chũ'vache'te ũhasõ Dioni cuasaju jovoju'u. Jã'aja'ñe cho'oma'to jmamakarũ pa'isiru-mũna mũsanũkona pa'ichejana sani chũ'u chũ'opo etava'tipi cu'ache cho'oja'mũ chũ'u repaŋare.

¹⁷Chũ'ũre cuasakuanupũãre Dios Rekocho i'kache asa chẽa cho'ũana ũcuanũko asa chẽajũ'u. Dios Rekocho ija'che i'kamũ: “Jesucristoni cuasaju cu'ache cho'ocojñonata'ni Repaŋ'te cuasache ũhamanesinare chũ'u cũnaũmũ chave paache manacaãre ãuja'mũ chũ'u. Ũcuachi'a catapũã pojarũãre repaŋa mami mamare tochasipũãre te'epũãchi'a isija'mũ chũ'u repaŋare. Repaŋa mami mama te'eujẽ'e masimanejanaa'me. Catapũ koosi'kuchi'a masija'mũ”, chiimũ, chiisi'kũa'mũ Jesucristo.

Tiatira vũ'ejoopo canare chũ'o tocha saosi'ea'me

¹⁸Ũcuarũmũ Jesucristo jo'e i'kasi'kũa'mũ chũ'ũre. “Tiatira vũ'ejoopo canare chũ'ũre cuasakuanupũ chũ'ũku'te ija'chere tocha saojũ'u mũ'u”, chiisi'kũa'mũ.

Ñakocaã toñaja'ñe Paakũji chũ'u cũ'a pachocũna toana pojũna ko'-sija'icheja'che ko'sijacũ'a Paakũji Dios Mamakũ ija'che i'kamũ chũ'u mũsanũkonare: ¹⁹Mũsanũkona cho'oju pa'iche peore masimũ chũ'u. Chũ'ũni chiiju cuasame mũsanũkona. Ũcuachi'a chũ'ũre cuasanare oiju re'oja'che cho'okaina'a'me mũsanũkona. Chũ'ũni cuasajũna cu'ache ti'jñetojẽ'e chũ'ũre cuasache ũhasõmanaa'me mũsanũkona. Mũsanũkona mama cuasarũmũ cho'osi'e na'a rũa re'oja'che cho'oju pa'ime chura. ²⁰Jã'ata'ni mũsanũkona pa'iche iere cuhemũ chũ'u: Jezabel cu'ache chũ'vache mũsanũkona ũsema'ñere. “Dios chũ'o

kuako'mo chu'u", chiiko'mo repao. Jã'ata'ni musanukonare chu'u neenare cu'ache'te chu'vako te'enare cacu'osomo repao. Ūcuaoji chu'vakona asa chëa re'oja'che pa'iche ũhasō pã ũcuauanare ja'me kãijũ pa'ime repa. Ūcuachi'a rupũ tũosiva'nare, "Dioa'mũ ikũ", chiicojñova'nare jo'kasi'e ãũ ãijũ pa'ime repa.

²¹ Repao cu'ache cho'ochete ũhasō re'oja'che paa chini chuta'a cu'ache cho'oma'ñe cha'amũ chu'u repao'te. Jã'ata'ni chuta'a ũcuauanare ja'me kãñe ũhasōma'mo repao. ²² Jã'ajekũna repao'te ravũ cho'oja'mũ chu'u. Repao'te ja'me kãinare ũcuachi'a repaapi cu'a cho'ochete ũhasōma'to rũa cu'ache ti'jñeñe cho'oja'mũ chu'u repa. ²³ Repao mamachi ũcuachi'a vanisōja'mũ chu'u. Chu'upi jã'aja'ñe cho'ouna asani chu'ure cuasakuanupũ ũcuauko chu'u pã ũcuauko cuasachena'me repa rekoñõ pa'iche peore masiche masijanaa'me. Ūcuachi'a musanukonare te'enarechi'a re'oja'che cho'osi'ena'me cu'ache cho'osi'e ro'iche chũ'uja'mũ chu'u. ²⁴ Musanukona Tiatira vũ'ejoopo cana te'ena repao cu'ache chu'vache asacuhena pa'ime. Ūcuachi'a, "Vati ai te'eũ masiche'te che'chonaa'me chũkũna", chiina chu'vache asaũ chiima'ñe pa'inaa'me musanukona. Cheke na'a rũa cho'ovesache chu'vama'mũ chu'u. ²⁵ Jã'ata'ni, "Musanukona chu'ure cuasache ũhasōma'ñe chu'u jo'e rairũmũjatũ'ka cuasaju pa'ijũ'u", chiiũ chu'vamũ chu'u.

²⁶ Musanukonapi cu'ache che'chona chu'vache'te asa cho'oma'ñe chu'u chũ'ũñechi'a jũnisōrũmũjatũ'ka ũhasōma'ñe cho'oru pã si'achejña pa'inare chũ'ũñe'te jo'kaja'mũ chu'u musanukonare. ²⁷ Chu'ure Ja'kũ pãire chũ'ua'kũ chini jo'kasi'ēja'che musanukonare pã si'achejña pa'inani chũ'ua'jũ chini jo'kaja'mũ chu'u. Dios chu'o aperũmũ tocha jo'kasi'e musanukona chũ'ujũ cho'ojachere ija'che kuamũ:

Pãire chũ'ujũ repa cuhenare cu'ache chũ'ujanaa'me repa, chiimũ. ²⁸ Ūcuachi'a chu'u pa'icheja si'arũmũ sani pa'ijachena'me cheke si'ache re'oja'che ñisija'mũ chu'u musanukonare.

²⁹ Chu'ure cuasakuanupũãre Dios Rekocho i'kache asa chëa cho'ouana ũcuauko asa chëajũ'u, chiisi'kuamũ Dios Mamakũ.

Sardis vũ'ejoopo canare chu'o tocha saosi'ea'me

3 ¹ Ūcuarũmũ Jesucristo jo'e i'kasi'kuamũ chu'ure. "Sardis vũ'ejoopo canare chu'ure cuasakuanupũ chũ'ũku'te ija'chere tocha saojũ'u mũ'u", chiisi'kuamũ.

Dios Rekocho re'oja'che Cho'okairekocho Paakũji ma'jñoko sierepanare Cãjikũji Jesucristo ija'che i'kamũ chu'u musanukonare: Musanukona cho'ojũ pa'iche peore masimũ chu'u. Pã musanukona

pa'iche ñani, “Dioni cuasaju Repau chũ'uñe cho'onajeju re'oja'che pa'inaa'me ina”, chiime. Jã'ata'ni rekoñoã cu'ache cuasaju pa'inaa'me musanukona. ² Jã'ajekuna musanukona che'chesi'ere Dios chũ'uñe'te cavesuma'ñe cho'ojũ pa'ijũ'u, cu'ache pa'imaneñu chini. Diopi ñato re'oja'che cho'omanaa'me musanukona. ³ Ũcuachi'a musanukona che'chesi'ere Dios chũ'uñe'te cavesuma'ñe cuasaju cu'ache cho'oche'te ũhasõ aperumu musanukona cho'osi'eja'che re'oja'chere cho'ojũ pa'ijũ'u. Musanukona che'chesi'e Dios chũ'uñe cho'oma'to põse ñaaũ rai cuasomarumuna raicheja'che rani cu'ache cho'oja'mu chu'u musanukonare. ⁴ Jã'ata'ni musanukona te'ena Dios chũ'uñe che'chesi'ere cavesuma'ñe ũcua cuasaju cho'ojũ re'oja'che pa'ime. Musanukona re'oja'che pa'iche ro'i Dios pa'ichejare sani pa'ijũ kãña pojakãñare ju'ijũ chu'una'me nuka kuhapũ chini jo'kaja'mu chu'u.

⁵ Ũcuachi'a chu'uni cuasaju cu'ache cho'ocojñonata'ni chu'ure cuasache ũhamanesina Dios pa'ichejare sani pa'ijũ kãña pojakãñare ju'ijũ pa'ijanaa'me. Ũcuachi'a Diona'me pa'ijana cunaumu pa'iphuro utija'ophuro tochasi'e repaana mami tunosõmanejamũ chu'u. Jã'aja'ñe cho'oma'ñe na'a pa'isirumuna Ja'kuna'me Repau neena ángeles asaju'te, “Chu'u neenaa'me ina”, chiija'mu chu'u repanare, chu'ure cuasache ũhamanesinare.

⁶ Chu'ure cuasakuanupũãre Dios Rekocho i'kache asa chẽa cho'ouana ũcuanuko asa chẽajũ'u, chiisi'kua'mu Jesucristo.

Filadelfia vũ'ejoopo canare chu'o tocha saosi'ea'me

⁷ Ũcuaramu Jesucristo jo'e i'kasi'kua'mu chu'ure. “Filadelfia vũ'ejoopo canare chu'ure cuasakuanupũ chũ'uku'te ija'chere tocha saojũ'u mu'u”, chiisi'kua'mu.

Chu'u Jesucristo re'oja'chechi'a Cho'oku jmakarujẽ'e jorema'kua'mu. Aperumu pa'isi'ku David pãi chũ'usi'eja'che chũ'umasiku'mu chu'u, David Jojosi'kujeku. Jã'ajekuna chu'upi chũ'uto pãiu'te te'eu'te-rejẽ'e chu'u chũ'uñe ũsecu'amũ. Ũcuachi'a chu'upi chũ'uma'to pãiu'te te'eu'terejẽ'e chũ'ucu'amũ. Jã'aja'ñe Pa'ikuji Jesucristo ija'che i'kamũ chu'u musanukonare: ⁸ Musanukona cho'ojũ pa'iche peore masimu chu'u. Asarepajũ'u. Te'eva'nata'ni chu'u chu'ore asa jachama'ñe pa'ijũ chu'ure cuasache'te ũhasõmapũna jatisa'aro vatakaicheja'che cho'oka'imũ chu'u musanukonare, chu'u chũ'uñe'te cho'ojũ paapũ chini. Repasa'aro pãiu'te te'eu'terejẽ'e jeocu'acheja'che chu'u chũ'uñe musanukona cho'oche pãiu'te te'eu'terejẽ'e ũsecu'aja'mũ. ⁹ Ũcuachi'a vati ai neenapi, “Judío pãijeju Dios neenaa'me chũkuna”, chiijũ jorenapi musanukona ti'jñeñena ro're ñuapũ chini chũ'uja'mu chu'u.

Musanukona pa'iche'te ñajũ, ro're ñu'ijũ, “Jesucristo oicojñonaa'me ina”, chiiũ masijanaa'me repaña. ¹⁰ Chũ'ũ musanukonare, “Chũ'ũni cuasajũ cu'ache cho'ocojñonata'ni chũ'ũre cuasache ũhasõmanejũ'ũ”, chiiũ chũ'ũsi'ere jachama'ñe ũcuarepa cho'onajejũna pãi ũcuanukore cu'ache ti'jñerũmu ti'aru cho'okaija'mũ chũ'ũ musanukonare. Repa-rũmu ti'ato pãi ũcuanuko chũ'ũpi repaña rekoñoãna kũaũna repaña chũ'ũre masi cuasachena'me cuasama'ñe meñe cuasa masijanaa'me.

¹¹ Cuasarepajũ pa'ijũ'ũ. Na'mi cajeja'mũ chũ'ũ. Musanukona che'chesi'e Dios chũ'ũñe ũhasõma'ñe cuasajũ cho'oju pa'ijũ'ũ. Jã'a-ja'ñe cho'oni Dios re'oja'che ñsira chiiche koojanaa'me musanukona ũhasõmanesi'e ro'i. Jã'aja'ñe cho'oru te'eujẽ'e tũa koosõkaimaneja-naa'me musanukonare. ¹² Chũ'ũni cuasajũ cu'ache cho'ocojñonata'ni chũ'ũre cuasache ũhasõmanesinare Dios vũ'e catuupũ etama'ñe ai pa'icheja'che Repaũ pa'ichejare ai sani paapũ chini jo'kaũna repa-cheja jmakarũjẽ'e etama'ñe si'arũmu pa'ijanaa'me repaña. Dios neenajejũ Repaũ pa'ijooopo Jerusalén mama vũ'ejoopo canaa'me ina, chiimũ chũ'ũ. Dios repajoopo cũnaũmũpi casoja'mũ. Ũcuachi'a repañare chũ'ũ mami mamare ve'oja'mũ chũ'ũ.

¹³ Chũ'ũre cuasakuanupũãre Dios Rekocho i'kache asa chẽa cho'ouana ũcuanuko asa chẽajũ'ũ, chiisi'kũa'mũ Jesucristo.

Laodicea vũ'ejoopo canare chũ'o tocha saosi'ea'me

¹⁴ Ũcuarũmu Jesucristo jo'e i'kasi'kũa'mũ chũ'ũre. “Laodicea vũ'ejoopo canare chũ'ũre cuasakuanupũ chũ'ũkũ'te ija'chere tocha saojũ'ũ mu'ũ”, chiisi'kũa'mũ.

Chũ'ũ Jesucristo chũ'ũ cho'ora chiiche peore ũcuarepa cho'okũ'mũ. Ũcuachi'a chũ'ũ ñasi'e jorema'ñe ũcuarepare kũakũ'mũ chũ'ũ. Diopi chũ'ũũna chejana'me pãi peore cho'oasomũ chũ'ũ. Jã'aja'ñe Pa'ikũji Jesucristo ija'che i'kamũ chũ'ũ musanukonare: ¹⁵ Musanukona cho'oju pa'iche peore masimũ chũ'ũ. Musanukona chũ'ũre cuasanata'ni masi cuasama'me. Ũcuachi'a chũ'ũre masi cuasamanata'ni musanukona ũhasõma'ñe pa'iche masimũ chũ'ũ. Jã'ajekũna musanukonapi chũ'ũre chini rũa cuasato rũa re'ora'amũ. Jã'ata'ni chũ'ũni masi cuasacuheni ũhasõjũ'ũ chiimũ chũ'ũ. ¹⁶ Chũ'ũre cuasache ũhama'me musanukona. Jã'ata'ni chũ'ũre rũa cuasama'me. Jã'ajekũna musanukonare chũ'ũre cuasanata'ni masi cuasamanajejũna oko jmajũũrũ asuche ũku ña rũocuhekũ tutusõñeja'ñe cuheja'mũ chũ'ũ musanukonare.

¹⁷ Ija'che i'kanaa'me musanukona: “Pãi kurina karama'ñe paache-ja'che chũkũna chiiche peore paajũ re'oja'che pa'ijũna te'emakarũjẽ'e karama'kũa'mũ chũkũna'te”, chiinaa'me. Jã'aja'ñe i'kanata'ni cu'ache

pa'ijũ musanũkona rekoñoã ñakocaã na'asõsinaja'ñe chũova'na pa'ijũ kãña peova'naja'ñe pa'inaa'me musanũkona. Jã'aja'ñe pa'inata'ni musanũkona rekoñoã pa'iche vesũme. ¹⁸ Jã'ajekũna musanũkonare ija'che chũ'vamũ chũ'u: Musanũkona rekoñoãpi pãĩ kurina kara-ma'ñe pa'icheja'che re'oja'che pañũ chini chũ'ũni pachokurija'chere re'oja'chere koojũ'u. Ũcuachi'a musanũkona ca'nivũã kãña peojũ ju'imapũna vajũchũache ñosica'nivũãre sacha juñũ chini chũ'ũni kãña pojakãñaja'ñere koojũ'u. Ũcuachi'a musanũkona ñakocaã suirijache ũkoja'che chũ'ũni koojũ'u, suirirena ñokũna ñañũ chini. ¹⁹ Chũ'u chiinare ũcuauũkore cu'ache cho'ochete ũhasõ re'oja'che paapũ chini rũa i'kakũ cu'ache ti'jñeñe cho'okũ'mũ chũ'u, repapũ re'oja'che pa'ima'to. Jã'ajekũna musanũkona chũ'ũre jmamakarũ cuasajũ pa'iche'te ũhasõ jo'e chũ'ũni na'a rũa cuasajũ pa'ijũ'u.

²⁰ Asarepajũ'u. Chũ'u musanũkonare vũ'ena rani jatisa'aro'te nũkakũ soicheja'che soiũ pa'imũ. Jã'aja'ñe chũ'ũpi soiũna pãĩũ ũcuauũakũji asa jatisa'aro vatacheja'che chũ'ũni na'a rũa cuasato vũ'ena kaka pũũ ũcuauũna'me ãũ ãĩñeja'ñe repapũ rekocho'te ja'me pa'ĩũ sãĩñechi'a pojojũ pa'ijanaa'me chũkũna. ²¹ Chũ'ũre cuhenare cajejani Ja'kũ chũ'ũkũ ñũ'isaivũ kueñe pũũ ja'me ñũ'ĩũ chũ'ũkũ'mũ chũ'u. Chũ'ũni cuasajũ cu'ache cho'ocojñonata'ni chũ'ũre cuasache ũhasõmanesinare chũ'u ũcuaja'che repapũ chũ'u chũ'ũkũ ñũ'isaivũ kueñe pũũ ñũ'ijũ chũ'ũna'me chũ'ũajũ chini jo'kaja'mũ.

²² Chũ'ũre cuasakuanupũãre Dios Rekocho i'kache asa chẽa cho'ũhana ũcuauũko asa chẽajũ'u, chiisi'kũa'mũ Jesucristo.

Cũnaũmũ cana Diore pojojũ re'oja'che i'kache'te kũamũ

4 ¹ Jã'aja'ñe cho'ocuhasiũmũ cũnaũmũ ñato jatisa'aro vatasisa'aro pa'isi'kũa'mũ. Ũcuachi'a aperũmũ chũ'ũre trompetavũ juhijũna asocheja'che rũa asoche i'kasi'kũ jo'e ija'che i'kasi'kũa'mũ: “Ichejana muijũ'u. Na'a pa'isiriũmũ ti'jñejañere mũ'ũni ñora”, chiisi'kũa'mũ. ² Repapũmũ chũ'ũre Dios Rekochoji cho'okaiũna ñakũ cũnaũmũ Repapũ pa'icheja pãĩ chũ'ũna ñũ'isaivũ Ñũ'ikũni ñasi'kũa'mũ chũ'u Repapũ'te Diore. ³ Repapũ ñũ'ikũ jaspe catapũã pachoko'sija'icheja'che ko'sija'ĩũ ũcuachi'a cornalina cata maakosijapũãja'ñe ko'sija'ĩũ ñosi'kũa'mũ chũ'ũre. Repapũ ñũ'isaivũ ũcuachi'a ma'ñarekovũ esmeralda cata vĩjako'sija'icheja'che ko'sija'ĩvũji rũhiso'koro pa'isi'kũa'mũ. ⁴ Ũcuachi'a chekusaivũã veinticuatrorepasaivũã repasaivũ pa'iche rũhiso'koro pa'isi'kũa'mũ. Ũcuasaivũãre aina veinticuatrorepana ñũ'isinaa'me. Kãña pojakãñare ju'ijũ tuhivũã pachokurivũãre tuhijũ ñũ'isinaa'me repapũ ũcuauũko. ⁵ Ũcuachi'a Dios ñũ'isaivũ rũichejapi fe'nekũ rũa asoche curusi'kũa'mũ. Ũcuachi'a repasaivũ

ti'ljñeñe'te ñoñoã pa'isaivũa sieterepasaivũa nukakũ uukũ pa'isi'kũa'mũ. Jã'asaivũa sieterepasaivũa Dios Rekochoja'chea'me. ⁶Ūcuachi'a repasai-vũ ti'ljñeñe'te mar chiaraja'chepi joicũna ko'sija'iu etajaiche ñoñeja'ñe pa'isi'kũa'mũ. Ūcuachi'a repasaivũ rũichejare vajupãi ũcuaka'chapana repaña ca'nivũare si'acaca'nivũa ti'jñapa cakã'jñona'me cho'je cakã'jño ñakocaã paanapi si'acakã'jño pa'isinaa'me. ⁷Repaña vajupãi te'eũ león chaija'iu pa'isi'kũa'mũ. Chekũ toroja'iu pa'isi'kũa'mũ. Chekũ pãi chia paasi'kũa'mũ. Jo'e chekupi tao cãva ku'ikũja'iu pa'isi'kũa'mũ. ⁸Repaña vajupãi kue'chaka te'eũ seirepakachi'a paasinaa'me. Ūcuakare ñakocaã paasinaa'me repaña vũ'evũaña'me sẽ'sevũa. Ūcuachi'a jmamakarũjẽ'e cuhama'ñe umucusena'me ñami ija'che i'kajũ pa'isinaa'me repaña:

Re'okũ'mũ Dios.

Re'okũ'mũ Dios.

Re'okũ'mũ Dios.

Peore Masiũ'mũ Repaũ.

Irũmũjẽ'e pa'iu chuta'a cheja cho'omarũmũjẽ'e pa'ikũ'mũ Repaũ.

Ūcuachi'a si'arũmũ pa'ikũ'mũ Repaũ,

chii'ũ pa'isinaa'me repaña.

⁹⁻¹⁰Repaũ'te Diore Si'arũmũ Pa'ikũ'te ñũ'isaivũ ñũ'ikũni repaña vajũ-pã pojo'ũ re'oja'chere ija'che i'kasinaa'me: “Peore Masiũ'mũ mũ'ũ. Peore re'oja'che cho'okaikũjekũna, ‘Re'orepamũ’, chiime chũkũna mũ'ũre”, chii-sinaa'me. Jã'aja'ñe i'kato aina veinticuatrorepaña Dioni pojo'ũ Repaũ'te ti'ljñeñe ro're pũũ ñũ'ijũ ũcuachejana repaña tuhivũa ti'te ũha ija'che i'kasinaa'me:

¹¹Dios, Chũkũna'te Paakũ, mũ'ũpi chiiũ cho'oũna peore si'ache pa'imũ.

Mũ'ũpi cho'oma'to peora'amũ jã'a.

Jã'ajekũna pãi ũcuauũko mũ'ũni cuasajũ pojo'ũ,

“Peore Masiũ'mũ mũ'ũ.

Peore re'oja'che cho'okaikũ'mũ.

Peore chũ'ũkũ paapũ”, chii'ũ paapũ,

chiiisinaa'me repaña.

Utija'okorovũ chũ'o tochasi'e pa'ikororũ pa'ichena'me Jesucristo Ovejachĩja'iu pa'iche'te kuamũ

5 ¹Ūcuarũmũ chũ'ũ ñato Dios, ñũ'isaivũ'te ñũ'iu Repaũ ũjajũture uti-ja'okorovũ sa'navũna'me sẽ'sevũ chũ'o tochasi'e pa'ikorovũ'te cãjikũ ñũ'isi'kũa'mũ. Ūcuachi'a repakorovũji koromanea'kũ chini je'nasimajñarũa sieterepamajñarũa pa'isi'kũa'mũ. ²Ūcuarũmũ chũ'ũ ángel'te rũa masiũni ñasi'kũa'mũ. Ūcuajũ rũa ũjachũ'opi, “¿Neepi repakorovũ je'nasimajña-rũa vato korajanaa'ñe? Rũa Re'okũchi'a cho'oche'me jã'a”, chiiisi'kũa'mũ.

³ Jā'ata'ni repakorovũ je'nasimajñaruã vato kora ñamasina te'eujê'e peosinaa'me cunaumuna'me chejana'me jũ'isina pa'icheja. ⁴ Repakorovũ kora ñamasikũni jñaamanerena rua oiche oisi'kua'mu chu'u. ⁵ Jā'ata'ni aina chu'upi oiũna asa te'eu chu'ure ija'che i'kasi'kua'mu: “Oimanejũ'u. Judavajũuji aperumu pa'isi'ku David Jojosi'kupi león chaija'che Pa'ikupi Repau'te cuhenare Cajejaisi'kujeku repakorovũ je'nasimajñaruã sieterepamajñaruã peore vato kora ñare'omu Repau'te”, chiisi'kua'mu.

⁶ Ūcuarumu chu'u ñato Dios ñu'isaivu rũicheja vajupãina'me aina pa'icheja chenevũ'te Jesucristo Dioni ĩsiju ovejachiĩ Vanisõcojñosi'kujaja'uiji vajuraishi'ku pa'isi'kua'mu. E'chosẽ'ña sieterepasẽ'ña paakupi ñakocaã sieterepañakocaã paasi'kua'mu Repau. Repau ñakocaã sieterepañakocaã Dios Rekocho re'oja'che Cho'okairekochoji cheja si'achejña saocojñosirekochoja'chea'me. ⁷ Ūcuarumu Repau Ovejachiĩja'iu sani repasaivu Ñu'iku Dios uajajũtu cãjikorovũ utija'okorovũ koosi'kua'mu. ⁸ Jā'aja'ñe repakorovũ'te koũna ña vajupãĩ ũcuaka'chapanana'me aina veinticuatrorepana Ovejachiĩja'iu Jesucristo ti'ljñeñena tãni pũ ro're ñu'isinaa'me. Repana ũcuanũko arpavũana'me coparo'rovaã pachokuriro'rovaãpi vi'toma'ña timusiro'rovaãre cãjisinaa'me. Repa vi'toma'ña Dios neena Repau'te sēeñeja'ñea'me. ⁹ Ro're ñu'iju uja mamare ija'che ujasinaa'me repana:

Chuenisõsi'kua'mu mu'u.

Chuenisõ mu'u chiepi pãĩ cu'ache cho'оче ro'ikaisi'kua'mu mu'u, pãipi si'achejña pa'ĩnana'me si'ache chu'o i'kanana'me si'avãju

Dios neenachi'a paapu chini.

Jā'aja'ñe cho'osi'kujekũna ikorovũ je'nasimajñaruã vato ñare'omu mu'ure.

¹⁰ Ūcuachi'a mu'upi jo'kaũna mu'u neena, phairipãĩ Diore cho'okai-cheja'che cho'okaiju pa'ijanaa'me.

Ūcuachi'a chejare pa'iju pãire chekũnani chũ'uju pa'ijanaa'me repana,

chiju ujasinaa'me repana.

¹¹ Jā'a cho'ocuhasirumu ñato Dios ñu'isaivu rũicheja vajupãina'me aina pa'ichejare si'acakãljño ángeles jairepanũkojeju kuẽkuecu'anũko pa'ijuna repana i'kache chu'o asasi'kua'mu chu'u. ¹² Rua ujachũ'opi ija'che i'kasinaa'me repana:

Ikũre Jesucristo'te ovejachiĩva'u cho'ocojñõeja'ñe pãĩ ũcuanũko cu'ache cho'оче'te ro'ikasa chini chueni jũni ro'ikaisi'kujekũna

pãĩ ũcuanũko Repau'ni pojoju ija'che i'kajanaa'me:

“Peore si'ache re'oja'che chũ'uku paaku'mu mu'u.

Peore masiku'mu.

Mũ'ure cuasaju vajuchũnaa'me chũkũna.

Mu'u cho'ora chiiche peore cho'omasiku'mu mu'u.

Pāi ūcuanuko mu'uni pojoju re'oja'che i'kaju paapu", chiijanaa'me, chiiisinaa'me repaana.

13 Jā'a cho'ocuhasirumu jo'e chekere űaku Dios cho'osina ūcuanuko, cunaumu pa'inana'me cheja pa'inana'me jūnisōsina pa'icheja canana'me chiacha pa'iva'na i'kachu'ore ija'che i'kache'te asasi'kua'mu chu'u:

Diore űu'isaivu űu'iku'te pāi ūcuanuko pojoju si'arumu ija'che re'oja'che i'kaju paapu,

Ovejachīja'iu'te Jesucristo'te ūcuachi'a:

"Pāi ūcuanuko musanukonare cuasaju vajachua'ju.

Peore masiju, peore chū'ūnaa'me musanukona", chiju paapu, chiiisinaa'me. 14 Jā'aja'ñe i'karena asa vajupāi, "Jā'aja'ñe paau", chiiisinaa'me. Ainapi ro're puu űu'iju Diore Si'arumu Pa'ikuni pojosiinaa'me.

Utija'okorovu sieterepamajña je'nasi'e pa'ikorovu vato ñasi'ere kuamu

6 1 Ūcuarumu chu'u ñato Ovejachīja'iu Jesucristo utija'okorovu je'nasimajñaruā te'emaka vatosi'kua'mu. Vatoūna vajupāi te'eu, "Raijū'u", chiiisi'kua'mu chu'ure. Repau i'kache oko curucheja'che asosi'kua'mu chu'ure. 2 Jā'aja'ñe i'kauna asa kavacho'te poja'iu'ni ñasi'kua'mu chu'u. Repava'ure tuhiku saocupupu cājisi'kua'mu. Ūcuarumu kavacho'te tuhiku repaūni tuhivu'te isirena sanisōsi'kua'mu, repau'te cuhenani cavaku cajejasa chini.

3 Ūcuarumu Repau Jesucristo chekumakare vatoūna vajupāi cheku chu'ure, "Raijū'u", chiiche asasi'kua'mu chu'u. 4 Jā'aja'ñe i'kauna asa ñato cheku kavacho maaja'iu'ji raisi'kua'mu. Rakuna Dios repau'te tuhiu raisi'kure cu'ache cho'omasiche'te jo'kasi'kua'mu, pāire repaana sāiñechi'a re'oja'che pa'iche'te sani űsekuna, repanapi cavaju sāiñechi'a vanisōa'ju chini. Ūcuachi'a Dios repau'te va'ti rua űjava'tire isisi'kua'mu.

5 Ūcuarumu Repau Jesucristo jo'e chekumakare vatoūna vajupāi cheku chu'ure, "Raijū'u", chiiche'te asa kavacho'te chija'iu'ni ñasi'kua'mu chu'u. Repava'ure tuhiku ruesomaka cājisi'kua'mu. 6 Ūcuarumu chu'u vajupāi ūcuaka'chapana pa'icheja chenevūji chu'o i'kache asasi'kua'mu, ija'che chiiche'te: "Āu jmarepanukorūjeku rua ro'imū. Denario kuri te'ere'reva te'eumucuse cho'oche cho'o koochenukoru trigo te'ekilo ro'imū. Cebada chotekilo ūcujanuko ro'imū. Jā'amajñaruāre ruarepa ro'iche'te kooto kurire si'asōrena u'chape'ejē'e conojē'e koocu'aja'mu pāi."

7 Ūcuarumu Repau Jesucristo jo'e chekumakare vatoūna vajupāi jo'e cheku chu'ure, "Raijū'u", chiiche asasi'kua'mu chu'u. 8 Jā'aja'ñe i'kauna asa ñato kavacho pachojajūvūji raisi'kua'mu. Repau'te tuhiku mami, "Jūnisōñe", ve'esi'kua'mu. Repau cho'jepi cheku raisi'kua'mu. Repau mami, "Jūnisōsina

pa'icheja", ve'esi'kua'mu. Ratena Dios repañare ija'che cho'omasiche'te chũ'u jo'kasi'kua'mu: "Cheja pa'inare pã jainukore sani vanisõjũ'u musanukona. Chekũnare jainukore va'jñapi vanisõjũ'u. Chekũnare ãucuhana jũnisõa'ju chini repaña ãu kũĩne'te ãsejũ'u. Chekũnare ravu cho'ojũ'u, ravũna jũnisõa'ju. Jo'e chekũnare cu'ava'napi kokaneeju kũku vẽasõñe chũ'ujũ'u." Jã'aja'ñe cho'omasiche'te chũ'u jo'kasi'kua'mu Dios repañare.

9 Ûcuarũmu Repañ Jesucristo jo'e chekũmakare vatũna ñaku Dios chu'o chu'vaju Jesucristo pa'iche kũaju chuenisõsina rekoñõare ñasi'kua'mu chu'u. Diore ísimajñarũa tuo uoko'a vu'evu'te pa'isi'kua'mu repaña rekoñõa. 10 Ûcuarũmu repaña Dios chu'o kũaju chuenisõsina ujachũ'opi ija'che i'kasinaa'me Repañ'te: "Dios, Peore Chũ'ũku, rua re'oku'mu mu'u. Mu'u cho'ora chiiche ùcuarepa cho'oku'mu. ¿Jeerũmu mu'u, chukũna'te vanisõsinare repaña cho'osi'e ro'iche chũ'uja'u, chukũna'te vanisõsi'ere ro'ia'ju chini?", chiisinaa'me repaña. 11 Chitena Dios repañare ùcuankore kãña pojakãñapi ujacueñoare ísisi'kua'mu. Ísicuha repañare i'kasi'kua'mu Repañ. "Musanukona Jesús neenajeju Repañni cuasaju chuenisõsi'ejache chekũna Repañ'te cuasana ùcuaja'che chuenisõjanaa'me. Jmamarũchi'a oima'ñe cha'ajũ'u musanukona, repaña chuenisõ musanukonana'me chil'irũmujatu'ka", chiisi'kua'mu.

12 Ûcuarũmu Repañ Jesucristo jo'e chekũmakare vatũna ñaku cheja rua pi'ruchejare ñasi'kua'mu chu'u. Jã'aja'ñe pi'rũkũna kãa chijkãaja'ñe chija'iu ñosi'kua'mu ãsuu. Pãimiau ùcuachi'a peore si'acaku chieja'che maaja'iu ñosi'kua'mu. 13 Jã'a cho'oto mal'jñoko higura'pũrũa vñjara'pũrũa ruarepa tutakũna tuã'tuacheja'che cũnaumupi chejana tuã'tuasinaa'me. 14 Cũnaumũ ùcuachi'a utija'ova ca'nesõñeja'ñe si'asõsi'kua'mu. Ûcuachi'a aikũjña si'acakũjña juupoãna'me peore rupũ tũichejñana kũñocojñosi'kua'mu. 15 Jã'a cho'oto cheja pa'ina, pã jainukore chũ'ũna, chekũna pã chũ'ũnana'me sõtaopã chũ'ũnana'me kurinana'me kokanana'me cho'ochetepũ cho'okaapũ chini chẽa paacojñova'nana'me chekũna paacojñomana ùcuankũ aikũjña caripaã cacojñana vajuchũju kaka katisõsinaa'me. Chekũna te'ena repakũjña vu'evũ pa'ipũ catapũ vu'evũna katisõsinaa'me. 16 Jã'aja'ñe katisõ aikũjñana'me catapũare ija'che i'kasinaa'me repaña: "Chukũna katisichejña ti'jñeñe ñaña tuã'tua ta'pisõjũ'u, Diopi Repañ ñu'isaivũji ñu'iu chukũna'te Ñakũji ñama-neakũ. Ûcuachi'a Ovejachũ'ia'ũji Jesucristoji chukũna'te cu'ache Cho'ojaupũ jñaamanea'kũ", chiisinaa'me repaña. 17 Dios Repañ Mamakũna'me pã ùcuankore repaña cu'ache cho'osi'e ro'i ro'ia'ju chini chũ'ũmucuse ti'acuhamũ. Repaumucuse pã ùcuankore repaña cu'ache cho'osi'e ro'i ro'ijanaa'me.

**Aperũmu pa'isi'ku Israel mamachĩ jojocojñosinani Dios
mami repaña chiapũãna tochacojñosinani i'kamũ**

7 1 Jã'aja'ñe cho'ocuhasiũmu ángeles ùcuaka'chapanare cheja si'acakã'jño nukũnani ñasi'kua'mu chu'u. Co'covũ cakã'ko nukakũ

repakā'ko tutache'te ūsesi'kua'mu. Cheku suripu cakā'ko nukaku ūcuachi'a repakā'ko tutache'te ūsesi'kua'mu. Cheku ūsuu mūicheja cakā'ko nukaku repakā'ko tutache'te ūsesi'kua'mu. Jo'e cheku ūsuu na'ikā'ko nukaku ūcuachi'a repakā'ko tutache'te ūsesi'kua'mu. Jā'aja'ñe nukaju tuta ūsejuna chejana'me mar chiara sē'sevuājē'e tutamau si'ache sūki ja'o te'eja'ovajē'e tuta ñu'kuemanesi'kua'mu. ² Ūcuarumu chekure ángel'te ūsuu mūichejapi Dios, Si'arumu Pa'iku mamimaka tochasimakare cājiku raiuna ñasi'kua'mu chu'u. Rani chekunare ángeleva'nare ūcuaka'chapana're chejana'me mar chiara cu'ache cho'oa'ju chini chū'u raocojñosinani wjachu'opi ija'che i'kasi'kua'mu repa: ³ “Chuta'a chejana'me mar chiara-na'me sūkiñuā cu'ache cho'omanejū'u, Dios neenare repa chiapūāna Repa mami chukuna tocha pi'nisirumujatu'ka.”

⁴ Ūcuarumu chu'o ija'che i'kache'te asasi'kua'mu chu'u: “Repa chiapūāna Dios mami tochacojñosina peore ciento cuarenta y cuatro milrepanaa'me. Aperumu pa'isi'ku Israel mamachii docerepana jojosinaa'me repa. ⁵ Ija-nukoa'me repa, Dios mami repa chiapūāna tochacojñosina:

Judá jojosina doce milrepanaa'me.

Rubén jojosina doce milrepanaa'me.

Gad jojosina doce milrepanaa'me.

⁶ Aser jojosina doce milrepanaa'me.

Neftalí jojosina doce milrepanaa'me.

Manasés jojosina doce milrepanaa'me.

⁷ Simeón jojosina doce milrepanaa'me.

Leví jojosina doce milrepanaa'me.

Isacar jojosina doce milrepanaa'me.

⁸ Zabulón jojosina doce milrepanaa'me.

José jojosina doce milrepanaa'me.

Benjamín jojosina doce milrepanaa'me,

repa chiapūāre Dios mami paana”, chiiche'te asasi'kua'mu chu'u.

Pāi jainuko pojakāña ju'ina pa'iche'te kuamu

⁹ Jā'aja'ñe i'kache asacuhasirumu ñaku pāi si'achejña canapi tīichu'o-chi'a cutunapi te'ējē'e kuēkuecu'anuko Dios ñu'isaivuna'me Ovejachīja'iu Jesucristo pa'icheja ti'lñeñe pa'inani ñasi'kua'mu chu'u. Kāña pojakāñapi wjacueñoāre ju'iju pūtijoo cājisinaa'me repa. ¹⁰ Ūcuarumu ija'che i'kaju wjachu'opi cuisinaa'me repa: “Maire Paaku, ñu'isaivu Ñu'iku Diona'me Ovejachīja'iu Jesucristo chēa paame maire, re'oja'che pa'iju vati toana saimanea'ju chini”, chiisinaa'me. ¹¹⁻¹² Jā'a cho'oto ángeles ūcuanku Dios ñu'isaivuna'me ainana'me vajupāi ūcuaka'chapana pa'icheja rūhiso'koro nukasinaa'me. Nukasinapi repasaivu ti'lñeñe ro're puu sime ñu'iju Dioni pojaju ija'che i'kasinaa'me repa:

iJā'aja'ñe paau!

Maire Paaku'te Diore si'arumu re'oja'che ija'che i'kaju pojoju pañu mai:

“Rua re'oku'mu mu'u.

Peore masiku'mu.

Peore re'oja'che cho'okaikujekuna mu'ure, Re'orepamu”, chii-naa'me chukuna.

Mu'ure cuasaju vajuchunaa'me chukuna.

Peore chũ'uku'mu mu'u.

Mu'u cho'ora chiiche peore cho'omasiku'mu mu'u.

iJā'aja'ñe paau!

chiisinaa'me repa.

¹³ Ūcuarumu aina, te'eu ija'che sēesi'kua'mu chu'ure:

—¿Ina pojakāña ju'ina jeejanaa'ñe? ¿Jeechejapi ina rate? —chiisi'kua'mu. ¹⁴ Chikuna, chu'u,

—Masimu mu'u —chiisi'kua'mu. Chikuna repa ai ija'che i'kasi'kua'mu chu'ure:

—Pāi ūcuanukore rua cu'ache ti'jñerumu pa'isinata'ni Diore cuasache ūhasōmanesinajeju Ovejachīija'ia Jesucristo chiepi kāña meno peokāña choasōñeja'ñe repa rekoñōa cu'ache cho'osi'e tunosōcojñosinajeju re'oja'che pa'ime ina. ¹⁵ Jā'aja'ñe pa'inajeju Dios pa'ichejare chũ'uku ñu'isaivu ti'jñe'nte pa'iju umucujñana'me ñami Repa'te cho'оче cho'okaiju pa'ime repa. Dios ñu'isaivu Ñu'ikaji repa'ne oia cu'ache ti'jñe'nte ūsekaija'mu. ¹⁶⁻¹⁷ Ūcuachi'a Dios ñu'isaivu ti'jñe'nte Pa'ikaji Ovejachīija'ia Jesucristoji repa'ne ojea kuiraku cho'очеja'che repa'ne kuiraja'mu. Jā'ajekuna repa'ne jo'e ācuhamaneja'mu. Ūcuachi'a jo'e samava'na pa'imanejanaa'me repa, Diona'me Jesucristo jā'aja'ñe cho'okatena. Ūcuachi'a jo'e okohamaneja'mu repa'ne. Ūsu asuche jo'e uuju phā'phamanejanaa'me repa —chiisi'kua'mu repa.

Je'nasimajña cuhacho camaka vatosi'ena'me pachokuriro'rova ma'ña pa'iro'rova pa'iche'te kamu

8 ¹ Ūcuarumu Ovejachīija'ia Jesucristoji utija'okorovu je'nasimajña cuhacho camakare vatouna cunaumu Dios pa'icheja media hora i'kamacheja pa'isi'kua'mu. ² Jā'aja'ñe cho'ocuhasirumu āngeleva'nare sierepanare Dios chũ'uku ñu'isaivu ti'jñe'nte nukanani ñasi'kua'mu chu'u. Nukaju trompetavūa te'evuāchi'a īsicojñosinaa'me repa. ³⁻⁴ Ūcuachi'a chekure āngel'te pachokuri cunaro'rova cājiku rani mesako'a ma'ña uoko'a pachokuri cho'osiko'a ti'jñe'ne canukauna ñasi'kua'mu chu'u. Canuka nukaku vi'toma'ña rua īsicojñosi'kua'mu repa, ūcuako'ana repa ma'ñare tuo ukuna vi'toma'ñapi uuku piko muina Dios neena

Repaŋ'te sēēñe ma'ña pikona'me Dios pa'ichejana m̄isi'kua'm̄. ⁵ Ūcuarum repaŋ ángel mesako'a pa'itoa toa mini reparo'rovana timuñe maña chejana p̄i pa'ichejana t̄osi'kua'm̄. T̄oŋna cheja fe'nek̄ r̄a asoche curuk̄ pi'rusi'kua'm̄.

Trompetavũaa'me

⁶ J̄a'aja'ñe cho'ok̄na repaŋ ángeles sieterepana trompetavũ paana juhipi'rasinaa'me.

⁷ Ūcuarum ángel te'eu charo repaŋ trompetavũ juhisi'kua'm̄. Juk̄na oko rūhicaāpi toana'me chie ja'mesicaāpi chejana tuā'tuasi'kua'm̄. Tuā'tuaŋna chejana'me s̄uki joopojak̄'ko uus̄osi'kua'm̄. Tachata'ni peore uus̄osi'kua'm̄.

⁸ Ūcuarum jo'e chek̄upi ángelpi repaŋ trompetavũ'te juk̄na, aikūtija-makapi uumakare mar chiarana su'a r̄oŋna repara chiara joopojak̄'ko chie carūnis̄osi'kua'm̄. ⁹ Chie carūk̄na repara chiara pa'iva'na ūcuachi'a jain̄ko jūnis̄osinaa'me. Barcovũ ūcuachi'a repara ku'isivũ joopo ñañas̄osi'kua'm̄.

¹⁰ J̄a' cho'ocuhaŋna jo'e chek̄u ángelpi repaŋ trompetavũ'te juk̄na ūjamal'j̄noko c̄naum̄upi ŋop̄ja'che ñoŋ uuk̄ tuā'iu pu'chu chiañaāj̄'e joopo oko punij̄'e joopo tuā'tuasi'kua'm̄. ¹¹ Repaŋ mal'j̄noko tuā'is̄iñāā chiañaā pa'ichena'me oko puni oko kaja'che carūnis̄osi'kua'm̄. J̄a'aja'ñe okopi kaja'iaŋna p̄i jain̄ko ūku jūnis̄osinaa'me. Repaŋ mal'j̄noko mami, “Kaja'chea'me”.

¹² J̄a'aja'ñe cho'ocuhasirum̄ jo'e chek̄upi ángelpi repaŋ trompetavũ'te juk̄na ūs̄u miañe joopo chachas̄oŋna chija'isi'kua'm̄. P̄aimiaŋ ūcuachi'a miañe joopo chachas̄o miamanesi'kua'm̄. Mal'j̄nokova'na ūcuachi'a joopo miamanesinaa'me. J̄a'aja'ñe cho'ocoj̄ño ūs̄u umucuse ūcuaka'chapahora miamanesi'kua'm̄. P̄aimiaŋna'me mal'j̄noko ūcuachi'a ūcuaka'chapahora ñami miamanesinaa'me.

¹³ J̄a' cho'ocuhaŋna jo'e ñak̄u tao c̄naum̄ure c̄va ku'iu ūjach̄'opi cuik̄ ija'che i'kak̄ni asasi'kua'm̄ ch̄u: “iR̄a cu'ache! iR̄a cu'ache! Chek̄na ángeles chotena repaŋ trompetavũ chuta'a juhimanapi jutu r̄a cu'ache ti'j̄ñeja'm̄ p̄i cheja pa'inare”, chiŋ cui'si'kua'm̄ repaŋ.

9 ¹ J̄a'aja'ñe cho'ocuhasirum̄ jo'e chek̄u ángelpi repaŋ trompetavũ'te juk̄na mal'j̄noko'te c̄naum̄upi chejana tuā'iaŋna ñasi'kua'm̄ ch̄u. Tuāni llavemakare vati pa'icoje t̄sojamakare is̄icoj̄nosi'kua'm̄ repaŋ. ² Repamaka koo ūcuamakapi repacoje jaosi'e t̄so vataŋna ūcuacoje sa'nav̄ji piko toa ūjatao uuk̄ r̄a piko m̄iñeja'ñe m̄isi'kua'm̄. Pikopi r̄arepa m̄iŋna ūs̄uŋna'me c̄naum̄ ta'pis̄osi'kua'm̄. ³ J̄a'aja'ñe cho'ok̄na p̄is̄uva'na piko sa'nav̄ji eta chejana cajesinaa'me. Caje pal'j̄u puniva'na totacheja'che totamasiche jo'kacoj̄nosinaa'me repaŋ p̄is̄u.

⁴Repanare jā'aja'ñe cho'omasiche jo'kasi'kũ ija'che chiiũ chũ'ũ jo'kasi'kũa'mũ: “U'chana'me sũki cu'ache cho'omanejũ'ũ musanũkona. Pãita'ni repaia chiapũare Dios mami tochasi'e peonarechi'a cu'ache cho'ojũ'ũ. ⁵Cincorepapãimia pãire asi cho'ojũ pa'ijũ'ũ. Jã'ata'ni repanare asi cho'o vëasõmanejũ'ũ”, chiisi'kũa'mũ repaũ. Chikũna repaia pũ'su punirepa totajũ asi cho'ocheja'che pãire asi cho'osinaa'me.

⁶Jã'aja'ñe cho'ojũna pãi cho'o jũnisõñũ chini si'ache cho'onata'ni cho'ote'esinaa'me. Jũnisõñanareta'ni jũ'iñe ti'amanesi'kũa'mũ repanare.

⁷Repaia pũ'suva'na kavacho pãi vai saipi'rajũ care'vacojñosiva'naja'ñe ñosinaa'me chũ'ũre. Sijore pachokurivũãja'ñe tuhivũã tuhisinaa'me repaia. Chiña pãi chiñaja'ñe paasinaa'me repaia. ⁸Ũcuachi'a raña romi rañapaãja'ñe paanapi cõji chai cõjija'ñe paasinaa'me repaia. ⁹Repaia ã'capũã sõtaopãi asi cho'ocojñõñe'te cuhejũ cũnakãña tũiñeja'ñe tũisinaa'me repaia. Ũcuachi'a repaia kue'chaka pãũñe, carrosai kavacho jñajñũsaipi pãi vai saijũ vũ'vũjũna asocheja'che asosi'kũa'mũ. ¹⁰Repaia puni jĩkoñõãja'ñe paache cincorepapãimiachi'a pãire asi cho'ore'osi'kũa'mũ repanare. ¹¹Repanare pũ'suva'nare chũ'ũkũ ángel chekũnare repacoje pa'inare ũcuachi'a chũ'ũkũ'mũ. Repaũ mami “Abadón” chiimũ hebreo chũ'o. Griego chũ'ota'ni “Apolión” chiimũ repaũ mami.

¹²Charo ti'jñeñe cu'a, cho'o caranicuhasi'kũa'mũ. Jã'ata'ni chuta'a ka'chañõã jo'e cu'ache ti'jñeja'ñe karamũ.

¹³Ũcuarũmũ jo'e chekũpi ángelpi repaũ trompetavũ'te jukũna Diore ti'jñeñe rũiko'a Repaũ'te ísimajñarũã ma'ña tuo uoko'a pachokuriko'acasẽ'ña e'chosẽ'ña ũcuaka'chapasẽ'ña nũkachejñapi chũ'o i'kache asasi'kũa'mũ chũ'ũ. ¹⁴Repa chũ'o i'kakũ ángel'te trompetavũ juhisi'kũre ija'che i'kasi'kũa'mũ: “Ángeles ũcuaka'chapanare chẽa Eufates ẽjacha chiacha rũ'tuvana quẽo sũocojñosiva'nare jose etojaijũ'ũ”, chiisi'kũa'mũ. ¹⁵Chikũna repaũ ángel asa sani repanare jose etosi'kũa'mũ, pãi jainũkore jña'nu vanisõa'jũ chini. Repaia jā'aja'ñe cho'ojarũmũ aperũmũna care'va jo'kaasomũ Dios, repa horana'me repa umucusena'me repa ẽsũrũmũ. ¹⁶Ũcuarũmũ chũ'ũ ángeleva'nare jose etosirũmũ repanare ja'me cho'okaijanare sõtaopãi kavacho tuhinare kuẽkuesinũko ija'che i'kache'te asasi'kũa'mũ: “Sõtaopãi, kavacho tuhina doscientos millonerepanaa'me”, chiiche'te.

¹⁷Dios ñõñe'te chũ'ũ ñato repaia kavacho tuhina ija'che paasinaa'me: Repaia ã'capũã asi cho'ocojñõñe'te cuhejũ cũnakãña tũisinaa'me repaia. Chekũna maajakãñare tũisinaa'me. Chekũna ra'sojakãñare, chekũna pachojakãñare tũisinaa'me. Kavachova'na ũcuachi'a repaia sijo león chai sijoja'ñe paasinaa'me. Repaia chũ'opoãpi toñana'me pikona'me azufre rũa cu'asũcheji etasi'kũa'mũ. ¹⁸Kavacho repaia chũ'opoã etacheji cho-temajñapi cu'acheji pãi jainũkore vanisõsinaa'me toñana'me pikona'me

azufre rúa cu'asúcheji. ¹⁹Repana chũ'opoã etachena'me repaña jĩkoñoãpi pãi vanisôsinaa'me. Repaña jĩkoñoã aña sĩjoja'ñere paajũ ũcuanoãpi pãi kũku vëasôsinaa'me repaña.

²⁰Jã'ata'ni pãi chekũna vanisôcojñomanesina repaña cu'ache cho'oju pa'iche ũcua ũhamanesinaa'me. Ũcuachi'a vatire pojoche ũhamanesinaa'me. Ũcuachi'a rupũ tũosiva'nare, “Dioa'mũ iku”, chiicojñoa'nare pojoche ũcua ũhamanesinaa'me repaña. Repaña tũosiva'na pachokuripi cho'osiva'naa'me. Chekũrũmũ pokuripi chekũrũmũ pachocũnapĩ chekũrũmũ catapi chekũrũmũ sũkipi cho'ocojñosiva'naa'me repaña. Cãjo paame repava'na. Jã'ata'ni asamanaa'me. Ñakocaã paame. Jã'ata'ni ñamanaa'me. Ũcuachi'a cũ'a paame. Jã'ata'ni ku'ima'me. ²¹Ũcuachi'a repaña vanisôcojñomanesina repaña pãi vanisõñe chaina cho'ochena'me repañare pa'imanare romi ja'me kãijũ ũcuauanare ja'me kãĩñena'me põse ñaãñe ũcua ũhasõmanesinaa'me repaña.

Angel utija'okororũ chũ'o tochasikororũ paaku cho'osi'ere kuamu

10 ¹Jã'aja'ñe cho'ocuhasiũmũ jo'e chekũre ángel'te rúa masiũji cũnaũmũpi piko sa'navũji cajekũna ñasi'ku'a'mũ chũ'ũ. Repañ sũ-jopũ sũ'sevũ'te ma'ñarekovũ tuhiũ cajesi'ku'a'mũ repañ. Repañ chia ũsũ miañeja'ñe ko'sija'isi'ku'a'mũ; cũ'a toaja'che paasi'ku'a'mũ. ²Utija'okororũ korasikororũ'te cãjikũ caje, repañ ẽjacũ'apũji mar chiarana tumukũ kã'kocũ'apũ'te chejana tumu canũkasi'ku'a'mũ repañ. ³Canũka nũkakũ león chai rúa asoche oicheja'che rúa cuiũ i'kasi'ku'a'mũ repañ. Cuiũ i'kacuhũna oko curucheja'che rúa asoche i'kana sieterepana repaña chũ'opi i'kasinaa'me. ⁴Jã'aja'ñe i'karena asa repaña i'kasi'e utija'ovana tochapĩ'rasi'ku'a'mũ chũ'ũ. Tochapĩ'rakũji cũnaũmũpi chũ'o ija'che i'kache'te asasi'ku'a'mũ chũ'ũ: “Mũ'ũ asasi'e chekũnare kuamanejũ'ũ; ũcuachi'a tochamanejũ'ũ repa”, chiiche'te.

⁵Ũcuarũmũ repañ ángel chũ'ũ ñasi'ku mar chiarana'me cheja tumu nũkakũ repañ ẽjajũtũ cũnaũmũna mũñe ñũ'osi'ku'a'mũ. ⁶Ñũ'o nũkakũ cũnaũmũna'me chejana'me mar chiarana'me repachejña pa'imajñarũã si'ache cho'osi'ku Dios Si'arũmũ Pa'ikũ mamire ve'oku ija'che i'kasi'ku'a'mũ repañ: “Dios ñakũ'te ija'che i'kamũ chũ'ũ: Repañ cho'ora chiiche na'a jeerũmũ cha'ache peoja'mũ maire, chiimũ chũ'ũ”, chiisi'ku'a'mũ repañ. ⁷Angeles seirepana trompetavũã junicuharena jo'e chekũ juhĩpi'ratona Dios Repañ, “Cho'oja'mũ chiisi'e”, Repañchi'a masiche'te cho'oja'mũ. Aperũmũ Dios Repañ chũ'o kuana'rechĩ'a kuasomũ jã'a.

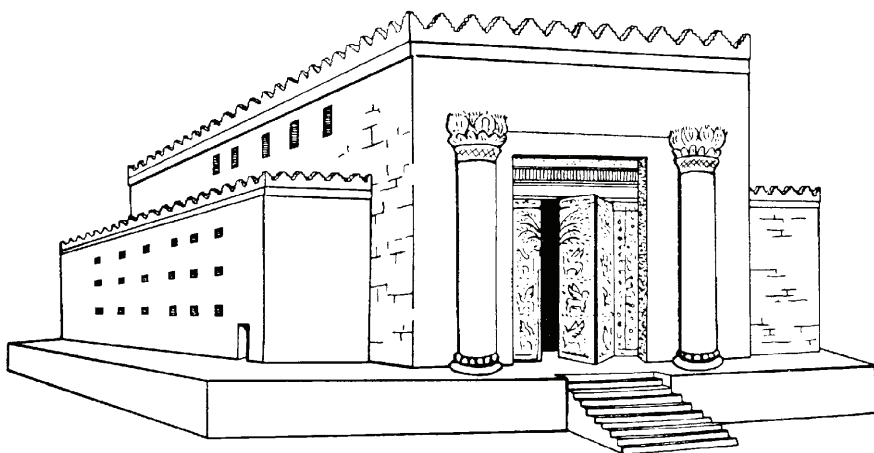
⁸Ũcuarũmũ cũnaũmũpi i'kakũna chũ'ũ asasi'ku jo'e ija'che i'kasi'ku'a'mũ chũ'ũre: “Ángel'te mar chiarana'me cheja tumu nũkakũ cãjikororũ korasikororũ sēni koojaijũ'ũ”, chiisi'ku'a'mũ. ⁹Chikũna asa sani, “Utija'okororũ chũ'ũni isijũ'ũ”, chiisi'ku'a'mũ chũ'ũ repañ'te. Chikũna chũ'ũre

ija'che i'kasi'kua'mu repa: “Ja. Juma; koo ānisōjū'u ikoror. Ikoror ānisōru mu'u chu'opo pūjija'ne sāijachu'opo pa'ija'mu mu'ure. Jā'ata'ni repakoror āni rūsirumu mu'u cutarota'ni kajacutaro pa'ija'mu mu'ure”, chiisi'kua'mu repa chu'ure.

¹⁰Chikuna, “Ja”, chini repakoror īsiuna koo ānisōsi'kua'mu chu'u. Ānisōuna chu'u chu'opo pūjija'ne sāijachu'opo pa'isi'kua'mu. Jā'ata'ni repakoror āni rūsirumu chu'u cutaro kajacutarochi'a carūnisōsi'kua'mu. ¹¹Āni pi'nisirumu jo'e chu'o i'kache asasi'kua'mu chu'u, ija'che chiiche'te: “Dios, ‘Ija'che cho'oja'mu’, chiisi'e pāire jo'e kuaku pa'ijū'u, Repa, ‘Si'avājupāi si'achejña pa'inare pāi si'ache chu'o cutunana'me pāi chū'unare ija'che cho'oja'mu chu'u’, chiisi'ere”.

Dios chu'o kuajana Repa saocojñojana cho'ojachere kuamu

11 ¹Ūcuarumu Dios chu'ure vāsocho cuasa ñajaño īsiku ija'che i'kasi'kua'mu chu'ure: “Ichopi chu'u vu'ere repa ā'capuna'me repacuecho cuasa ñajajū'u mu'u. Ūcuachi'a repavū'e pa'iko'a chu'ure īsimajñaruā tuo uoko'are cuasa ñaku, chu'ure pojoñu chini repavū'e chi'i pa'inare kuēkue ñajū'u. ²Repavū'e ve'se carariputa'ni cuasa ñamanejū'u. Chu'ure cuhenare jo'kasiraripu'me jā'araripu. Na'a pa'isirumu repa chu'ure cuhena rani chu'u neejoopo Jerusalén vu'ejoopo ñañosō repajoopo canare chēa paaju cuarenta y dorepapāimia cu'ache cho'ojū pa'ijanaa'me. ³Reparumu chu'u chu'o kuajanare te'eka'chapanare saoja'mu chu'u, sani pāire chu'u chu'ore kuaju paapu chini. Kāña vākiniokāñare ju'ijū chu'u, ‘Kuajū'u’, chiisi'ere mil doscientos sesentarepaumucujña kuaju pa'ijanaa'me repa”, chiisi'kua'mu Repa chu'ure.

Dios vu'e (Ap 11.1)

⁴Repana Dios chũ'o kuajana Repau peore chũ'uku ti'jñeñe nukañuã olivo sũkiñuã te'eka'chapañuãja'ñea'me. Ūcuachi'a uoñoã pa'isaivũã te'e-ka'chapasaivũã Dios ti'jñeñe pa'isaivũãja'ñea'me repaña. ⁵Pãi repañare cuhenapi cu'ache cho'oñu chiito repaña chũ'opoãpi toa eto repañare peore uosõjanaa'me. Pãi ūcuauana repañare cu'ache cho'oñu chiina, jã'aja'ñechi'a ūcuauko jũ'ijanaa'me. ⁶Ūcuachi'a repaña Dios chũ'o kuarumuchi'a okopi ramanea'ku chini repañare chũ'u jo'kauato chũ'umasijanaa'me repaña. Ūcuachi'a chiañaaña'me chiaraã chie carũouato chũ'umasijanaa'me repaña. Ūcuachi'a repañani chejana'me cheja pa'inani si'ache cu'ache cho'ouato cho'omasijanaa'me repaña. Repa cu'ache cho'ochete repañani te'echochi'a chekumũ ruarepañoã cho'ouato cho'omasijanaa'me repaña.

⁷Repana Dios chũ'o kua pi'nisirumũ cu'arepache cu'aku vati pa'icojepi mũni eta repañare cavaku cajejani vanisõja'mũ. ⁸Vanisõũna ujavũ'ejoopo callejoovũãre ūhijanaa'me repava'na. Aperumũ ūcuajoopona pãi maire Paaku'te Jesucristo'te kurususẽ'verona jẽ'jo vẽasõsinaa'me. Jã'ajekũna pãi repajoopo canare ñaju i'kani, “Sodoma vũ'ejoopo pa'isinana'me Egipto cheja pa'isina pa'icheja'che cu'ache pa'inaa'me jã'ana”, chiinaa'me. ⁹Chuenisõ choteumucujña jo'e chekumucuse joopo ūcuachejña ūhi-va'nani pãi si'achejña canana'me si'avãjũpãina'me si'ache chũ'o cutuna rani ñajanaa'me repava'nare. Repava'nani cuheju repava'nare tãñeta'ni ũsejanaa'me repaña. ¹⁰Pãi cheja pa'ina repañapi Dios chũ'ore pa'i sũma'ñe kuajũna asacuheju pe'ruju cuhejanaa'me repañare. Jã'ajekũna repaña chuenisõsi'ere asani ruã pojojũ fiesta cho'ojũ põse sãñechi'a rupũ isijanaa'me repaña. ¹¹Jã'ata'ni choteumucujña jo'e chekumucuse joopo pa'isirumũna chuenisõsiva'nata'ni Diopi vasoũna vajũrani jo'e vuni nukajanaa'me repaña. Vajũrani nukajũna repañare ñasina ūcuauko ruã kukusõjanaa'me. ¹²Ūcuarumũ repaña Dios chũ'o kuajava'na vajũrani nukaju cũnaumũpi chũ'o ujachũ'opi repañare i'kache ija'che chiiche'te asajanaa'me: “Ichejana mũijũ'u”, chiiche'te. Jã'aja'ñe i'kaũna asa repañare cuhena ñaju'te piko sa'navũji cũnaumũna mũnisõjanaa'me repaña. ¹³Repana mũnisõrumũ ūcuaterumũ cheja teana ruã pi'ruja'mũ. Pi'rukũna repajoopo pa'ivũ'ña te'evũ'ña ñaña tajñosõja'mũ. Jã'aja'ñe cho'ouũna pãi siete milrepana jũnisõjanaa'me. Jã'ata'ni chekũna jũ'imanejana vajuchũju ruã kukusõsinapi, “Dios Cũnaumũ Pa'iku peore Masiũ'mũ”, chijanaa'me. ¹⁴Jã'aja'ñe ka'chañoã cu'ache ti'jñecuhasirumũ jo'e chekũcho, cu'ache ti'jñejañe ti'api'raja'mũ.

Trompetavũ cuhacho juhisi'vũre i'kamũ

¹⁵Ūcuarumũ chũ'u jo'e chekũpi ángelpi cuhacho juhikũji repau trompetavũ'te jukũna chũ'o ruã ujachũ'o cũnaumũpi ija'che i'kache'te asasi'kua'mũ:

Maire Paaku Dios Repau cheja Raosi'ku Cristona'me pāi cheja
 pa'inare ūcuanukore
 cuhama'ñe si'arumu chũ'uku pa'ija'mu,
 chiisi'kua'mu. ¹⁶ Ūcuarumu aina veinticuatrorepana Diore ti'jñeñe
 repa na ñu'isaivũ ñu'isinapi vuni meñe sime ñu'ijũ Dioni pojojũ, ¹⁷ ija'
 che i'kasinaa'me:

Dios Chukuna'te Paaku, peore Masiu'mu mu'u.

Irumujẽ'e pa'iu cheja chuta'a cho'omarumujẽ'e pa'iku'mu mu'u.

Mu'upi pāi ūcuanukore mu'u peore masicheji chũ'upi'rakuna,
 “Re'orepamu”, chiime chukuna mu'ure.

¹⁸ Pāi si'achejña pa'ina mu'ure cuhejũ pe'runa pa'ime.

Chura mu'u repa nare sãine pe'rurumu ti'acuhamu.

Ūcuachi'a mu'u pāi jũnisõsina repa na chuta'a vajurumu pa'ijũ
 cho'osi'e ro'i peore ro'iche'te chũ'uku,

mu'ure cho'okaijũ mu'u chu'o kuasinana'me

mu'ure cuasajũ vajuchunare masinana'me

vesuva'nare ūcuanukore re'oja'che ñsijaumucuse ti'acuhamu.

Chekunare vanisõsinareta'ni cu'ache cho'oja'mu mu'u,

chiisinaa'me repa na.

¹⁹ Ūcuarumu Dios vu'e cunaumu pa'ivũ'e jatisa'aroji vatauna, repa-
 vu'e sa'navu cavu cãjovu Dios, “Ija'che cho'oñu”, chiisi'e tochasi'e pa'ivũ
 ñasi'kua'mu chu'u. Reparumu fe'neku rua asoche curuku, oko rũhicaã
 cunaumupi tuã'tuakuna cheja pi'rusi'kua'mu.

Romio pa'ichena'me vati ai añaja'iu pa'iche'te kuamu

12 ¹ Ūcuarumu cunaumu Diopi ñavajuchache'te ñokuna romio'te
 kãña ñsũ miañeja'ñe ko'sijakãña ju'ikoji pãimiau sẽ'sevũ'te tumu
 nukakoni ñasi'kua'mu chu'u. Ūcuachi'a repa o sijoũ pa'ljñoko docere-
 pana pa'ivũ'te tuhivũ tuhisi'koa'mo repa o. ² Chĩipũ sũ'ikojeko repa o
 chĩiva'ure jñaarumu ti'auna pi'rasõ asikuna rua oio cuiko pa'isi'koa'mo
 repa o. ³ Jã'a ñacuhasirumu cunaumupi jo'e chekere ñokuna ñaku vati
 aire añaja'iu ni rua ujaũji maaja'iu ni ñasi'kua'mu chu'u. Sijo sieterepasijo
 paakũji tuhivũã repasijo pa'iche sieterepavũã tuhikũji e'chosẽ'ña dierepa-
 sẽ'ña paasi'kua'mu repa o. ⁴ Repa o jikochoji cunaumu su'inare ma'ljñoko
 joopojakã'ko e'cho chejana rueni to'ljñosi'kua'mu repa o. Jã'aja'ñe cho'o-
 cuha romio chĩipi'rasi'ko ti'jñeñe'te pa'iu cha'asi'kua'mu repa o, repa oji
 chĩiva'uni cajaona ñanisõkasa chini. ⁵ Ūcuarumu repa o romio chĩiva'ure
 umuva'uni jñaasi'koa'mo, repa o'te cuhenare cajejani pāi ūcuanukore
 chũ'ujava'ure. Jã'ata'ni repava'ure chĩiva'ure jñaona Diopi tua cuna-
 muna Repa o chũ'uku ñu'isaivũ rũicheja ti'jñeñena muasi'kua'mu. ⁶ Jã'a
 cho'oto puka'ko Dios repa o'te care'vakaisichejana pāi peochejana vu'vu

katisōsi'koa'mo. Vū'vū kati pa'iona Dios repao'te mil doscientos sesenta-repaumucujña āu kuirakū pa'isi'kua'mū.

7 Ūcuarūmū cūnaūmū pa'ina cavasinaa'me. Angel, Miguel repaū neena ángelena'me añaja'iūni cavasinaa'me. Añaja'iū ūcuachi'a repaū neena ángelena'me sāiñe ūcuaukore cavasinaa'me. 8 Jā'ata'ni añaja'iū'te repaū neenana'me chekūnare cava cajejaicu'asi'kua'mū. Jā'arūmūpi vūa Dios repanare Repaū pa'icheja pa'iche ūsesi'kua'mū. 9 Jā'ajekūna Dios repaū'te añaja'iū'te cu'a chū'ūmasi aire ángeles repaū neenana'me cūnaūmū pa'iche'te ūsekū eto chejana raosi'kua'mū. Repaū añaja'iū ka'chamajña mami ve'emū, “Vati aina'me Satanás”. Repaū vati ai mamarūmūpi vūa pāi si'achejña pa'inare re'oja'chere ūsekū cacū'ora chini jorekū pa'ikū'mū. Jā'aja'ñe cho'okūjekūna vati ai repaū neena ángelena'me cūnaūmū eto chejana raocojñosi'kua'mū.

10 Ūcuarūmū chū'o i'kache cūnaūmūpi ūjachū'o ija'che i'kache'te asasi'kua'mū chū'ū:

Vati ai, Diore cuasanani re'oja'chere ūsekū cacū'ora chini umucusena'me ñami Dioni ke'rekū Repaū'te cuasanani cu'ache i'kakū pa'imū.

Repaū'te cuasanare jā'aja'ñe i'kakū'te Dios chejana eto raosi'kua'mū.

Jā'aja'ñe cho'osi'kū Dios Repaū neenare Repaū pa'ichejana saja'mū, ai sani paapū chini.

Ūcuachi'a Repaū peore masiche cho'o ñokū'mū Repaū.

Ūcuachi'a pāi ūcuaukō Repaū chū'ūñe cho'ojū pa'ijanaa'me.

11 Chekūna Diore cuasana, “Ovejachīija'iū Jesucristo mai cu'ache cho'oche'te jūni ro'ikaisi'kua'mū.

Ūcuachi'a Dios chū'o ūcuarepaa'me”, chiijū cuasanajejū vati ai chū'ūñe cho'oma'me repaū.

Ūcuachi'a Diore cuasanajejūna, “Pāi maire vanisōjanaa'me”, chini masinata'ni

jū'iñejēle vajuchūma'ñe Repaū'te cuasache ūhasōma'ñe ūcua cuasajū pa'inaa'me.

12 Jā'ajekūna mūsanukona cūnaūmū pa'ina ūcuaukō pojojū pa'ijū'ū.

Jā'ata'ni mūsanukonare cheja pa'inana'me mar chiara pa'inare rūa cu'ache ti'jñeja'mū.

Vati ai repaū cho'oche ai ūsejarūmūpi tī'api'rakūna masikū mūsanukonani cu'ache cho'ora chini rūa pe'rukū cajesi'kua'mū, chiiche'te asasi'kua'mū chū'ū.

13 Ūcuarūmū añaja'iū chejana repaū eto raocojñosirūmū chīiva'ūre jñāasi'koni romioni cu'ache cho'ora chini ku'esi'kua'mū. 14 Jā'ata'ni repao romio tao kue'chaka rūa ūjakare te'eka'chapaka īsicojñosi'koa'mo, pāi

peochejana Dios repao'te care'vakaisichejana cāva ku'io sani paaο chini. Īsi'una koo cāva ku'io sani tī'a pa'iona choteūsūrumu jo'e chekūūsūrumu joopo āu kuiraku repao'te añaja'iu cu'ache cho'oche ūsekaisi'kua'mu Dios. ¹⁵ Ūcuarumu añaja'iu repau chu'opoji chiachaja'che oko etosi'kua'mu repaoni rūo vēasōra chini. ¹⁶ Jā'ata'ni cheja repaoni cho'okaiu pāi chu'opo cha'acheja'che rūhicoje vata añaja'iu raosi'e oko sa'navūna cuaosōsi'kua'mu. ¹⁷ Chejapi jā'aja'ñe cho'oūna añaja'iu na'a rua pe'rukū repao'te romio'te jo'ka chekūnani repao mamachiire Dios chū'ūñe cho'o-jū Jesús pa'iche ūcuarepa kūachū'o ūhamanesinani ūcuanukore cavara chini sanisōsi'kua'mu.

Cu'arepache cu'ana te'eka'chapana cho'osi'ere kuumu

13 ¹ Ūcuarumu chu'u mar chiara ru'tuva'te nukasi'kua'mu. Nukaku cu'arepache cu'aku'te sijo sieterepasijo paakūji e'chosē'ña dierepa-sē'ña paakūni mar chiaraji etaūna ñasi'kua'mu chu'u. Repasē'ña pa'iche tuhivūā tuhikūji repau sijore mami tochasi'e, Diore cu'ache i'kache'te paasi'kua'mu repau. ² Repau cu'aku chu'u ñasi'ku tochachaija'iuji cū'a mie cū'aja'ñe paakūji repau chu'opo león chai chu'opoja'che paasi'kua'mu. Jā'aja'iuñi añaja'iu repau cho'omasiche'te jo'kaku repau chū'uku ñu'isaivū'te jo'kasi'kua'mu repau'te, ūcuasaivū'te ñu'iu pāire chū'uku paaū chini. ³ Repau cu'arepache cu'aku sijo te'esijopu asimaka jūnisō-maka pa'isijopuja'che paasi'kua'mu. Jā'aja'ñe ūjamakapi ja'jusi'ere ña rua cuasaju pāi si'achejña pa'ina ūcuanuko pojoju jovosinaa'me repau'te. ⁴ Añaja'iu'te cu'arepache cu'aku'te pāi chū'ūñe jo'kasi'kūjekūna ro're puu pojosinaa'me repa. Repau'te cu'arepache cu'aku'te ūcuachi'a pojoju, “Ikū cho'ocheja'che cho'omasina peome. Ūcuachi'a ikure cavaju cajejai-masina peome”, chiisinaa'me repa.

⁵ Reparumu cu'arepache cu'aku Diopi ūsemaūna repau meñe rua re'oja'che i'kachena'me Dios asacuheche i'kache jo'kacojñosi'kua'mu. Ūcuachi'a cuarenta y dorepapāimia cu'ache cho'omasiche jo'kacojñosi'kua'mu repau. ⁶ Ūcuarumu Dioni cu'ache i'kaku Repau asacuheche'te i'kaku cūnaumu pa'ivū'ere Repau vū'ere cu'ache i'kaku Repau neenare cūnaumu pa'inare ūcuachi'a cu'ache i'kasi'kua'mu repau. ⁷ Ūcuachi'a Diopi Repau neenani ūsemaūna cavaku cajejaisi'kua'mu repau. Ūcuachi'a Repauji ūsemaūna si'avājupāina'me si'ache chu'o cutunana'me si'achejña pa'inare chū'ūñe jo'kacojñosi'kua'mu repau. ⁸ Pāi ūcuanuko cu'ache cho'osi'ere jūni ro'i-kasa chini chuenisōsi'ku Jesucristo Ovejachiija'iu utija'ophurona repa mami tochacojñomanesina ūcuanuko cheja si'acheja pa'ina pāi pojoju ro're ñu'ijū pojosinaa'me repau'te cu'arepache cu'aku'te. Aperumu cheja chuta'a cho'omarumu Dios Repaūna'me pa'ijana mami ūcuaphurona tocha jo'kaasomu.

⁹Pāi ie chũ'o asa chēaana ũcuanũko asa chējāũ'ũ:

¹⁰Mũsanũkonare Jesucristo'te cuasanare pāi chēavũ'ena chēa cuao-sina na'a pa'isirũmu ũcuaja'che chēa cuaocojñojanaa'me.

Ũcuachi'a pāi mũsanũkonare Jesucristo'te cuasanare pāi vai-va'tipi vanisōsina na'a pa'isirũmu ũcuaja'che pāi vaiva'tipi chuenisōjanaa'me.

Dioni cuasajũ mai jā'aja'ñe cu'ache cho'ocojñojañe masinata'ni koka paajũ Repaũ'te cuasache ũhasōma'ñe, “Dios maire rũa re'oja'che cho'o-kaikũ'mũ”, chijũ cuasajũ paũ.

¹¹Jā'a ñacuhasirũmu chekũre cu'arepache cu'akũ'te cheja sa'navũji etauna ñasi'kũa'mũ chũ'ũ. E'chosē'ña ovejachiĩ e'chosē'ñaja'ñe te'eka'chapasē'ña paakũta'ni añaja'ũ i'kacheja'che i'kasi'kũa'mũ repaũ. ¹²Ũcuachi'a charo raisi'kũ cu'arepache cu'akũ pāi chũ'ũñeja'ñe pāi si'acheja pa'inare chũ'ũsi'kũa'mũ repaũ cho'je raisi'kũ cu'akũ. Reparũmu pāipi repaũni charo raisi'kũni cu'akũni asimaka vasocojñoosi'kũni pojoa'jũ chini chũ'ũsi'kũa'mũ repaũ, cho'je raisi'kũ. ¹³Ũcuachi'a Diopi ũsemaũna Repaũchi'a cho'omasicheja'che si'ache cho'okũ pāi ñajũ'te cũaũmũpi chejana toa tuā'iñe cho'osi'kũa'mũ repaũ. ¹⁴Reparũmu Diopi Repaũchi'a cho'omasiche'te cho'o ũsemaũna cho'je raisi'kũ cu'akũ, charo raisi'kũ ñakũ'te Diochi'a cho'omasicheja'chere cho'ouña ña cheja pa'ina ũcuanũko repaũ jorekũ cho'okũ i'kache asa jachama'ñe cuasasinaa'me. Ũcuachi'a repaũ repanare, asimaka jũnisōmaka pāi vaiva'ti tēosimaka sījopũ'te sũ'ũ vasocojño-si'kũjava'ũre tũo nũko pojoa'jũ chini chũ'ũsi'kũa'mũ repaũ. ¹⁵Jā'aja'ñe chũ'ũna asa charo raisi'kũ cu'akũja'ũ'te tũo pi'nirena repaũni Diopi ũsemaũna repaũ chũ'opoqueepi tutu juju repaũna tũosiva'ũre vajũche cho'osi'kũa'mũ repaũ, ũcuava'ũpi chũ'o i'kakũ repaũ'te pojomanani vanisōñe'te chũ'ũakũ chini. ¹⁶Ũcuachi'a pāi ũcuanũkore pāi chũ'ũnana'me chũ'ũmanare, kurinana'me chũova'na pa'inare, chēa paacojñoanana'me chēacojñoanare, repaũ ɰajjũñana jā'apāni repaũ chiapũāna repaũ mamire tochacojñoa'jũ chini chũ'ũsi'kũa'mũ repaũ. ¹⁷Jā'ajekũna pāi repaũ mamijē'e repaũ númerojē'e tochacojñoananesinare pōse kooche-na'me pōse ĩsiche ũsesi'kũa'mũ repaũ.

¹⁸Repaũ cu'akũ número pa'iche masiũ chiinare rũa kuēkueche chiimũ. Repa número pa'iche'te cuasa kuēkue ñato pāiũ mamire kũamũ. Repa número iea'me: seiscientos sesenta y seis.

Pāi ciento cuarenta y cuatro milrepana ɰjasi'ere kũamũ

14 ¹Ũcuarũmu chũ'ũ Ovejachiĩja'ũ'te Jesucristo'te Sióũ aikũti nũkakũni ñasi'kũa'mũ. Ũcuauña'me pāi ciento cuarenta y cuatro milrepana repaũ chiapũāre Repaũ mamina'me Pũka'kũ mami tochacojñoosina nũkasinaa'me. ²Jā'a ñacuhasirũmu cũaũmũpi ija'che

i'kachu'o asasi'kua'mu chu'u: Oko chã'iu asocheja'che asosi'kua'mu repachu'o. Ūcuachi'a okopi ruarepa curuku asocheja'chena'me pãipi jairepanuko arpanuãre cho'ojuna asocheja'che asosi'kua'mu chu'ure repachu'o. ³Ūcuachi'a repana pãi Dios chũ'uku ñu'isaivuna'me Repan ti'jñeñe pa'ina vajupãi ūcuaka'chapana pa'ichejana'me aina pa'icheja ti'jñeñe'te pa'iju uja mamare ujaju pa'isinaa'me. Repana ujache uja te'eu'terejẽ'e asa chẽa ujacu'ache pa'isi'kua'mu. Jesucristo vati toare saimaneajũ chini chẽa paacojñona ciento cuarenta y cuatro milrepana-chi'a ujamasisinãa'me repa. ⁴Cheja repana pa'irumu romi ūcuauanare ja'me kãima'ñe re'oja'chechi'a pa'isinajeju chura Ovejachĩija'iu Jesucristona'me pa'iju Ūcuau chũ'ñe'te si'arumu cho'ojũ pa'ime repa. Aperumu Diore cuasamanare ja'me pa'isinaa'me repa. Jã'ata'ni Dios repanare paara chini Repa Mamakuna'me charo chẽaasomu. ⁵Ūcuachi'a jmamakarujẽ'e joremaneasome. Ūcuachi'a repa rekoñoã Diopi ñato cu'achejẽ'e peasome repa.

(Ap 14.3)

(Ap 14.6-7)

Angeles chotena rani kuasi'ere i'kamũ

6-7 Jã'aja'ñe cho'ocuhasiřũũ ángel'te cũnaũũ chenevũji cãva ku'ia cheja pa'inani pãĩ ũcuanũkore si'avãjũpãina'me si'ache chũ'o cutuna-na'me si'achejña pa'inare, Jesucristo'te cuasache chũ'vachũ'ore kũakũ Ƴjachũ'opi pãire ija'che i'kakũni ñasi'kua'mũ chũ'u:

—Diore vajuchũjũ re'oja'chere Repaũ'te i'kajũ pa'ijũ'u mũsanũkona, pãĩ ũcuanũko cho'osi'e Repaũ ñarũũ tĩ'api'rakũna. Ũcuajũ cũnaũũna'me chejana'me mar chiarana'me oko puni si'achejña pa'inare cho'osi'kua'mũ. Jã'ajekũna Repaũni cuasajũ, “Peore Masia'mũ mũ'u”, chiijũ pojojũ'u —chiisi'kua'mũ repaũ ángel.

8 Jã'aja'ñe i'kacuhaũna chekũ ángel rani ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Babilonia Ƴjavũ'ejoopo ñañasõcuhasi'kua'mũ, repaana cu'ache cho'osi'e ro'ĩ. Repajoopo pa'isina cu'ache cho'oju pa'iche'te chekũchejña cana ũcuanũko ña chẽa repaana cho'ocheja'che cu'ache cho'oju pa'isinaa'me —chiisi'kua'mũ.

9-10 Jã'aja'ñe i'kacuhaũna jo'e chekũ ángel rani Ƴjachũ'opi ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Cheja sa'navu etasi'kure cu'arepache cu'aku'te repaujava'ure tãosi'kuna'me pojoju repa na chiapuna jã'apãani repa na jũjña repa cu'aku mami tochacojñosinare ũcuanukore rãa pe'rukũ cu'ache chũ'uja'mu Dios. Repauji chũ'uuna vati toa azufre vnocheja'che cu'asũche uutoana sani Dios neena ángelena'me Repa Mamaku Ovejachĩija'iu ñaju'te rãa chũova'na ai uuju pa'ijanaa'me repa na. ¹¹Repa toapi chachama'ñe ai uuku pa'iu na piko si'arumu mũiu pa'ija'mu. Ũcuachi'a cu'arepache cu'akuna'me ũcuauja'iu tãosiva'ure pojoju repa mami tochacojñosinare repa toare si'arumu uujuna asiche cuhama'ñepi pa'ija'mu —chiisi'kua'mu.

¹²Dios neenata'ni Repa ni cuasajuna repa nare cu'ache ti'jñeja'ne masinata'ni Dios chũ'usi'ere cho'uju re'oja'che pa'iju Jesucristo'te cuasache ũhasõma'ñe koka paaju ũcua cuasaju pa'ijanaa'me.

¹³Ũcuarumu cunaumupi chũ'o ija'che i'kache'te asasi'kua'mu chũ'u:

—Iere tochajũ'u mũ'u: “Dios neena Repa'te cuasache ũhamana irumupi vna jũnisõna rãa pojoju pa'ijanaa'me” —chiiche'te. Chikuna Dios Rekocho ija'che i'kasi'kua'mu:

—Ũcuarepaa'me jã'a. Repa na jũnisõsirumu repa nare cu'ache ti'jñesi'e jo'e ti'jñemaneja'mu. Repa pa'ichejana satena repa re'oja'che cho'uju pa'isi'ere cuasa ro'ija'mu Dios repa nare —chiisi'kua'mu.

Trigona'me ũchecha'charuã tua chi'icheja'che Dios Repa'te cuasamanare chi'i cu'ache chũ'uja'ñere kuamu

¹⁴Jã'aja'ñe cho'ocuhasirumu jo'e ñaku poja'chere piko ñasi'kua'mu chũ'u. Piko sã'sevu'te pãire ja'me paau chini Dios Raosi'ku ñu'isi'kua'mu. Repa sijoju pachokuriva'te tuhivu tuhiv va'ti jũjusuche cu'tosiva'tire cãjiku ñu'isi'kua'mu repa. ¹⁵Ũcuarumu ángel cheku Dios vu'epi eta piko sã'sevu ñu'iku'te uja-chũ'opi ija'che i'kasi'kua'mu: “Trigo tuarumu pa'icheja'che pa'irumu ti'acuhamu. Mũ'u va'ti mini trigo tua chi'icheja'che cho'ojũ'u”, chiisi'kua'mu. ¹⁶Jã'aja'ñe i'kauna asa piko sã'sevu ñu'iku repa va'ti mini trigo tua chi'icheja'che cheja pa'inare cho'osi'kua'mu.

¹⁷Ũcuarumu ángel cheku jo'e Dios vu'epi cunaumu pa'ivu'epi va'ti ũcua-ja'che jũjusuche cu'tosiva'tire cãjiku etasi'kua'mu. ¹⁸Reparumu ángel cheku Diore ñisimajãruã uotoa kuirache chũ'uku tuo uoko'a rũichejapi eta va'ti jũjusuva'ti cãjiku'te ujachũ'opi ija'che i'kasi'kua'mu:

—Ũche cha'jisõcuhasi'kua'mu. Chejana caje mũ'u va'ti jũjusuva'tipi ũchecha'charuã chũto tũtemejũ'u —chiisi'kua'mu repa. ¹⁹Chikuna caje ũchecha'charuã cheja pa'iche repa va'tipi chũto tũte pi'ni chi'i ũche cha'ca chachovuna mañasi'kua'mu repa. Dios Repa'te cuasamanesinare ũcuaja'che ũchecha'charuã tua chi'isi'eja'che chi'i rãa cu'ache cho'oja'mu. ²⁰Reparumu ũche cha'cavũji vu'ejoopo jã'acho'-jere pa'iu na ũchecha'charuã etua ũcuavuna maña cha'ca chachojuna

Pîsi uchea'me. (Ap 14.17)

uche okora'ka repavũ vũ'evũ cacojepi eta chiacha meañeja'ñe chie so'ona measi'kua'mũ, trescientos kilómetros repa so'o. Repa chiera'ka rũa rũiisi'kua'mũ.

**Pãi cu'ache cho'osi'ere ro'ia'jũ chini Dios chũ'usi'e cu'ache
sieterepamajña cho'okaina ángeles cuhacho cho'osi'ere kuamu**

15 ¹ Ũcuarũmũ cũnaũmũ Diopi jo'e chekere ñavajũchũache'te ño-kũna ñaku ángeles sieterepanare pãipi repa cu'ache cho'osi'e ro'ire ro'ia'jũ chini Dios pe'rukũ chũ'usi'e cu'ache sieterepamajña cuhacho cho'ojamajña cho'okaijanare ñasi'kua'mũ chũ'ũ.

² Ũcuarũmũ chiara joicũnaja'ñe etajaiche ñora'te ñasi'kua'mũ chũ'ũ. Repara sa'navũ toa pa'isi'kua'mũ. Ũcuachi'a repa rũtũva'te cu'arepache cu'akũ'te cuhejũ ũcuauja'ũ'te tũosiva'ũrejẽ'e pojocuhejũ repaũ mami-na'me repaũ númerojẽ'e tohacojñomanesina Dios ñisisivũãre arpavũã cãijũ nũkasinaa'me. ³ Reparũmũ repa Dioni pojojũ ujaũ aperũmũ Dios chũ'ũne cho'okaisi'kũ Moisés ujasĩ'ere uja ujaũ Jesucristo Ovejachĩija'ũ ujasĩ'e ũcuachi'a ujasinaa'me, ija'chere:

Dios, Chũkũna'te Paakũ peore cho'omasikũ'mũ mũ'ũ.

Mũ'ũ masikũ cho'oche ña jñanosõme chũkũna.

Rũa re'oja'che cho'okũjekũ peore ũcuarepa cho'okũ pãi si'achejña pa'inare chũ'ũkũ'mũ mũ'ũ.

⁴ Mũ'ũchi'aa'mũ re'okũ.

Jã'ajekũna mũ'ũre vajũchũnaa'me chũkũna.

“Peore masikũ'mũ”, chiinaa'me chũkũna mũ'ũre.

Mu'u re'oja'che cho'oku pa'iche'te ña pãi, si'achejña pa'ina mu'u
ti'jñeñena rani ro're ruu ñu'ijũ pojojanaa'me mu'ure,
chiiju ujasinaa'me repaña.

⁵ Repaña ujacuhasirumu cunaumu pa'ivu'e Dios vu'e jatisa'aroji vatauna repav'e caruupu Dios chũ'usi'e tochasiko'ña catako'ña pa'iruupu ñasi'kua'mu chu'u. ⁶ Ūcuarumu repaña ángeles sieterepaña ūcuavu'e sa'navuji etasinaa'me Dios chũ'usi'e cu'ache sieterepamajñaruã cho'okaijana. Lino kãña meno peokãñapi ko'sijakãñare ju'ijũ ã'capũãre pachokurimeã tũisinaa'me repaña. ⁷ Ūcuarumu vajupãi ūcuaka'chapana te'eu repañare ángeles sieterepañare te'eu'te te'ero'rochi'a coparo'ro pachokuriro'rore Dios Si'arumu Pa'iku pãire cu'ache cho'ora chini chũ'usi'e timuñe mañasiro'rore ñisi'kua'mu. ⁸ Reparo'ro ñisicuhasirumu Dios vu'e sa'navu peore piko rua pa'isi'kua'mu, Repauji miañe-ja'ñe Ko'sija'ijji peore Masikuji pa'ina. Repau chũ'usi'e cu'ache sieterepamajña ángeles cho'o pi'nikaichetu'ka pãi te'eu'terejẽ'e kakacu'asi'kua'mu repav'e.

**Coparo'ro pãire cu'ache cho'ora chini Dios chũ'usi'e
mañasiro'roquee ña'ñesi'ere kuamu**

16 ¹ Ūcuarumu Dios vu'e sa'navuji chu'o ujachu'opi ángeles sieterepañani ija'che i'kache'te asasi'kua'mu chu'u: “Musanukona cãjiro'ro pãire cu'ache cho'ora chini Dios pe'ruku chũ'usi'e mañasiro'ro chejana ña'ñejaijũ'u”, chiiche'te.

² Jã'aja'ñe i'kauna ángel te'eu repau cãjiro'rova pa'imajñaruã chejana peore ñatojaisi'kua'mu. Repau ñatojaisirumu pãi cu'arepache cu'aku mami tochacojño ūcuauja'iu'te tũosijava'ure pojonare ūcuaukore cu'aasi rua asicheji etauna rua chuova'na pa'isinaa'me.

³ Jã'aja'ñe cho'ocuhauna ángel cheku repau cãjiro'rova pa'imajñaruã peore mar chiarana ñatosi'kua'mu. Ñatouna mar chiaraquee oko jũni-sõsi'ku chieja'che carũhisi'kua'mu. Jã'aja'ñe cho'ouna va'iva'na repaña pa'iva'na peore jũnisõsinaa'me.

⁴ Jã'aja'ñe cho'ocuhauna jo'e cheku ángel repau cãjiro'rova pa'imajña-ruã peore chiañaana'me oko punire ñatouna repachejñaquee oko peore chie carũnisõsi'kua'mu. ⁵ Jã'a cho'osi'ere ñacuha ángel chiañaã kuiraku Diore ija'che i'kache'te asasi'kua'mu chu'u:

Dios, rua re'oku'mu mu'u.

Irumujẽ'e pa'iu chuta'a cheja cho'omarumujẽ'e pa'iku'mu mu'u.

Pãire cu'ache cho'oku iñaã chiañaã pa'iche oko chie carũnisõñe chũ'uku ūcuarepa cho'omu mu'u.

⁶ Ūcuapani mu'u chu'o kuava'nare vanisõasome mu'u neenare chekũnare ūcuachi'a.

Chura repaña chuenisõsiva'na raosi'ere chiere ña pe'ruku ūcuava'na chiere ūkuamu mu'u repañare vanisõsinare.

(Ap 16.3)

Repana ro'ia'me jã'a,
chiiche'te.

⁷Ûcuarum Diore ïsimajñarũ tũo uoko'a sa'navji chũ'o ija'che chiiche'te asasi'kua'mũ chũ'u: "Pãi Ûcuankore Paakũ, peore masikũ'mũ mũ'u. Pãi Ûcuankũ cho'oju pa'isi'ere ña cuasakũ cu'ache chũ'ũkũ rũhiñe cho'omũ mũ'u repañare", chiiche'te.

⁸Ûcuarum ángel jo'e chekũ repañ cãjiro'rova pa'imajñarũ peore ñsũni ñatosi'kua'mũ. Ñatũna Dios ñsũ'te na'a rũa asua'kũ chini chũ'ũsi'kua'mũ, pãipi uua'ju chini. ⁹Ûsũji jã'aja'ñe cho'oũna pãi

ũcuanũko repana ca'nivũã rũa uusinaa'me. Rũa cu'ache cho'ocojñona-ta'ni repana cu'ache cho'oche ũcua ũhasõma'ñe pa'ijũ repanare cu'ache ti'ljñeñe chũ'ũkũ'te Diore, “Peore masikũ'mũ mũ'ũ”, chiima'ñe Repaũ'te rũa cu'ache i'kasinaa'me repana.

10 Ũcuarũmũ ángel jo'e chekũpi cu'arepache cu'akũ chũ'ũkũ ñũ'isaivũna repaũ cãjiro'rova pa'imajñaruãre ñatoũna repaũ chũ'ũcojñona pa'ichejña peore chijachejñachi'a carũnisõũna repachejña pa'ina asire eto asikũna repana chemeñoãna meñe kũkujũ oisinaa'me. 11 Jã'aja'ñe rũa cu'ache cho'ocojñonata'ni repana cu'ache cho'oche ũcua ũhasõma'ñe pa'ijũ repa-nani asipi ruarepajekũ ca'nivũãpi asikũna Diore Cũnaũmũ Pa'ikũ'te rũa cu'ache i'kasinaa'me repana.

12 Ũcuarũmũ ángel jo'e chekũpi repaũ cãjiro'rova pa'imajñaruã Eufates ẽjachiachana ñatoũna peore repacha veasõsi'kua'mũ. Jã'aja'ñe cho'osi'-kua'mũ ángel, repacha chekũkã'ko pa'inare chũ'ũnapĩ paĩ vaiche cho'oto, jẽ'eñeji vesama'ñe paau chini.

13 Ũcuarũmũ añaja'ĩũ chũ'o'opona'me cu'arepache cu'akũ chũ'o'opona'me, “Dios chũ'o kũakũ'mũ chũ'ũ”, chiiũ joreũ chũ'opoji jojojanapi vati chotena etajũna ñasi'kua'mũ chũ'ũ. 14 Repana vati Diopi ẽsemaũna Repaũchi'a cho'omasicheja'che cho'osinaa'me. Ũcuachi'a paĩ chũ'ũnani ũcuanũkore soni rao chi'ĩũ chini cheja si'achejña ku'isinaa'me repana, chi'irena repa-napi sãĩnechi'a cavajũ paĩ vaiche'te cho'oa'jũ chini. Repana sãĩnechi'a vaiumucusena, Dios Peore Masiũ cu'arepache cu'akũ'te cavakũ cajejajia'mũ.

15-16 Ũcuarũmũ repana vati chotenapi paĩ chũ'ũnare soni chi'isinaa'me. Repana chi'isicheja mami “Armagedón” ve'emũ hebreo chũ'o. Aperũmũ Jesucristo ija'che i'kasi'kua'mũ: “Asarepajũ'ũ. Ñaaũ cuasomaruũmũna raicheja'che rajia'mũ chũ'ũ, paĩ chũ'ũ rajiche cuasamarũmũna. Kãa peo-naja'ñe pa'ijũ vajũchũmaneñũ chini chũ'ũni cha'ajũ kãña care'vacheja'che repana rekoñoãre care'vajũ re'oja'che pa'ina chũ'ũre ña vajũchũma'ñe tijña pojojanaa'me”, chiisi'kua'mũ.

17 Ũcuarũmũ ángel jo'e chekũpi repaũ cãjiro'rova pa'imajñaruãre tutuna ñatoũna Dios vũ'e cũnaũmũ pa'ivũ'e sa'navũji Repaũ chũ'ũkũ ñũ'isaivũ rũichejapi chũ'o ẽjachũ'opi ija'che i'kache'te asasi'kua'mũ chũ'ũ, “Cho'o pi'nicuhasi'ea'me”, chiiche'te. 18 Ũcuarũmũ cheja fe'nekũ rũa asoche curukũ rũa pi'rusi'kua'mũ. Aperũmũ rũa pi'rusi'e na'a jã'achol'je rũa ñũ'kuecheji pi'rusi'kua'mũ cheja reparũmũ. 19 Chejapi ruarepa pi'rũkũna Babilonia ẽjavũ'ejoo po joni chotejoo poã vatasi'kua'mũ. Chekũjoo poã si'achejña pa'ijoo poã ũcuachi'a peore ñañasõsi'kua'mũ. Reparũmũ Dios ẽjavũ'ejoo po pa'ina cu'ache cho'osi'ere cuasa pe'rũkũ repanare cu'ache cho'osi'kua'mũ, repana cu'ache cho'osi'e ro'i. 20 Jã'aja'ñe cho'oũna juu-poãna'me aikũjña peocheja si'asõsi'kua'mũ. 21 Reparũmũ cũnaũmũpi oko rũa ẽjapuãpi paĩ tuã'tua vẽasõsi'kua'mũ. Repa okoruã te'epũ cuarenta

kilos na'a rúa rukupua paniasomú. Jǎ'aja'ñe repañani ruarepa cu'arepacheji ti'jñekuna ña pǎi, “Dios cho'оче'me ie”, chini na'a rúa cu'ache i'kasinaa'me Repa'ute.

Sĩ'uromio'te si'ache cu'ache cho'oko'te

Dios cu'ache chũ'ujañere kuamú

17 ¹Ūcuarumú repaña ángeles coparo'rovaã cǎjisina te'eú rani i'ka-si'kua'mú chũ'ure. “Raijũ'ú. Mũ'uni chiañaã sē'sevuã ñu'iko'te sĩ'uromio'te si'ache cu'ache cho'oko'te Dios cu'ache cho'ojachere ñora. ²Pǎi chũ'una cheja pa'ina repao cu'ache cho'oko pa'iche'te ña chēa repao cho'очеja'che cu'ache cho'ojũ pa'ime. Pǎi chekuchejña cana ũcuachi'a Repao cu'ache cho'oko pa'iche'te ña chēa repao cho'очеja'che cu'ache cho'ojũ pa'inaa'me”, chiisi'kua'mú repaũ chũ'ure.

³Jǎ'aja'ñe i'kacuha Dios Rekochoji chũ'una repaũ ángel chũ'ure pǎi peochejana sasōsi'kua'mú. Sauna repao'te cu'arepache cu'aku'te maaja'ie'te tuhikoni ñasi'kua'mú chũ'ú. Repaũ ca'nivũ Diore cu'ache i'kachũ'ore si'acaca'nivũ tochasi'e paakũji repaũ sĩjo sieterepasĩjore e'chosē'ña die-repasē'ña paasi'kua'mú repaũ. ⁴Repa'ute tuhiko romio kǎa re'ojakǎare ju'isi'koa'mo, ra'soja'chena'me maaja'ñe pa'ikǎare. Ūcuakǎare pachokuri catara'karuã ko'sijara'karuã rúa ro'ira'karuãna'me cheke perlara'karuã sũ'isi'kua'mú. Ūcuachi'a coparo'rova pachokuriro'rova'te cǎjisi'koa'mo repao. Reparo'rova sa'navũ'te repao cu'ache cho'oko pa'isi'e Dios ñacuhecheji pa'isi'kua'mú. ⁵Ūcuachi'a repao chiapũ'te mami tochasi'e pǎijē'e vesuche ija'che i'kacheji sũ'isi'kua'mú: “Pǎi chũ'ure i'kani Babilonia ɰjavũ'ejoopo'te ve'onaa'me. Cu'ache cho'оче aijekona chekuna chũ'ú cu'ache cho'oko pa'iche'te ña chēa ũcuaja'che cho'ojũ pa'inaa'me”, chiiche. ⁶Jǎ'aja'ñe repaoni masirepa ñato rúa pojoko pa'isi'koa'mo, Dios neena Jesuni cuasajũ Repaũ pa'iche kuanafe vanisōñe chũ'usi'kojeko. Jǎ'aja'ñe pa'ikoni ña jñanosi'kua'mú chũ'ú.

⁷Ūcuarumú ángel chũ'ure i'kasi'kua'mú. “¿Je'se pa'ina mũ'ú jñanou? Repao pa'ichena'me repao tuhikũ sĩjo sieterepasĩjore e'chosē'ña dierepa-sē'ña paaku pa'iche chekunajē'e vesuche'te mũ'uni kuara. ⁸Repaũ mũ'ú ñasi'kũ cu'aku aperumũ pa'isi'kua'mú. Chura peomũ repaũ. Jǎ'ata'ni vati pa'icojepi muija'mú repaũ. Mũni cu'ache cho'osinare cu'ache cho'очеjana saocojñoja'mú repaũ. Dios aperumũ cheja cho'omarumuna Repaũ neena mami utija'ophurona tochaasomũ. Jǎ'ajekuna pǎi repaphũro mami tochacojñošanasina cu'arepache cu'akũji aperumũ pa'isi'kũpi irumũ peokuta'ni jo'e ra'ina ña kũkũsōjanaa'me.

⁹Chũ'ú i'kache asamasiñũ chiinapi asamasijanaa'me ie: Repaũ cu'arepache cu'aku sĩjo sieterepasĩjo aikũjña sieterepakũjña romio ũcuate'erumũ ñu'ikũjñaja'ñea'me. Ūcuachi'a pǎi chũ'una sieterepanaja'ñea'me repa

sījo. ¹⁰ Repana pāi chū'una cincorepana jūnisōsinaa'me. Chura chekū chū'ukū pa'imū. Jo'e chekūta'ni chuta'a raima'mū. Repau raisirūmū jmamakarūchi'a chū'ukū pa'ija'mū. ¹¹ Repau cu'arepache cu'akū ape-rūmū pa'isi'kūpi irūmū peokūji pāi chū'unare sieterepanare ja'me pa'iu chū'usi'kūpi repana chū'ucuhasirūmū te'eu jo'e chū'uja'mū. Repau jo'e rani chū'urūmū jūnisō Diopi chū'ūna Repau'te cuhena uutoana sani uukū pa'ija'mū repau.

¹² Ūcuachi'a e'chosē'ña dierepasē'ña mū'ch űasisē'ña pāi chū'ujana die-repana chuta'a chū'umanaja'ñea'me. Na'a pa'isirūmū repana pāi chū'ūñe te'ehorachi'a jo'kacojñojanaa'me. Reparūmū cu'arepache cu'akūna'me chū'ujanaa'me repana. ¹³ Repana pāi chū'ujana dierepana ūcuatē'e cuasajū cu'arepache cu'akūji pāi ūcuanukore te'eu chū'ua'kū chini jo'kajanaa'me. ¹⁴ Reparūmū repana ūcuanuko Jesucristo'te Ovejachīija'īni cavajanaa'me. Jā'ata'ni Repauji pāire chēa paakūna Repau'te cuasache ūhama'ñe pa'ijū re'oja'che pa'inana'me cavakū cajejaija'mū repanare. Peore Masiujekū pāi chū'una Aia'mū Repau", chiisi'kua'mū ángel chū'ure.

¹⁵ Ūcuarūmū repau ángel chū'ure jo'e i'kasi'kua'mū. "Chiañaā sī'uro-mio si'ache cu'ache cho'oko repañaā sē'sevñāre űu'iona mū'ch űasiñaā pāi si'achejña canana'me si'avājūpāina'me si'ache chū'o cutunaja'ñea'me. ¹⁶ Reparūmū e'chosē'ña dierepasē'ñaja'ñe pa'ina pāi chū'una cu'arepa-che cu'akūna'me repao'te sī'uromio'te cuhejū kǎña peoo'te repao nee peore tūasō repao ca'nivūquee va'i āijū juja űosōjanaa'me. ¹⁷ Repana pāi chū'una dierepana, Diopi repanani Repau chiiche'te cho'ouache cuasajū cho'oa'jū chini jo'kauna ūcuatē'e cuasajū cu'arepache cu'akūji repana chū'ūñeja'ñe te'eu pāire chū'ua'kū chini repau'te cu'akū'te pāi chū'ūñe jo'kajanaa'me, Dios i'kasi'e peore cho'o pi'niñejatū'ka chū'ukū paaū chini. ¹⁸ Repao romio mū'ch űasi'ko űjavū'ejoopo Babilonia vū'ejoopoja'chea'me. Repajoopo pa'inare chū'una chekūchejña si'achejña pa'inare pāi chū'unare chū'ūnaa'me", chiisi'kua'mū ángel chū'ure.

Babilonia vū'ejoopo űañasōsi'ere kuamū

18 ¹ Jā'a cho'ocuhasirūmū chekūre ángel'te rūa masiūji cūnaūmūpi cajekūna űasi'kua'mū chū'ū. Repau ko'sija'icheji cheja rūa mia-si'kua'mū. ² Cajē űjachu'opi ija'che i'kasi'kua'mū repau:

iBabilonia űjavū'ejoopo űañasōcuhasi'kua'mū!

iűañasōcuhasi'kua'mū!

Repajoopo pa'isicheja vatichi'a rūa jainuko pa'ime.

Pī'a pāi āicojñomanana'me chekūna cu'ana peore si'ache pa'ime repacheja.

³ Repajoopo cana cho'osi'ere űa chēa pāi si'achejña pa'ina ūcua-nuko repana cho'osi'ēja'che rūa cu'ache cho'ojū pa'ime.

Ūcuachi'a repajoopo canare chũ'usina si'ache cu'ache cho'osi'ere
ña chēa
chekuchejña canare chũ'una ūcuaja'che si'ache cu'ache cho'oju
pa'ime.

Ūcuachi'a repajoopo canapi pōsere si'ache koojuna chekuchejña
cana repanare pōse īsisina rua kurinaa'me,
chiisi'kua'mu.

4 Ūcuarumu jo'e cheke chu'o cunamupi ija'che i'kache'te asasi'kua'mu
chu'a, repajoopo chuta'a ñañamarumu Dios i'kasi'e:

Repajoopo Babilonia vu'ejoopo pa'ina chu'a neena ūcuanuko eta-
jũ'a, repajoopo cana cho'ocheja'che cu'ache cho'omaneñu chini,
ūcuachi'a repanare cu'ache cho'ocheja'che cu'ache cho'ocojñoma-
neñu chini.

5 Ūcuajoopo canapi ruarepa cu'ache cho'ojuña ñaku
repana cu'ache cho'oche cavesuma'ñe cuasaku pa'imu chu'a.

6 Repajoopo cana chekunare cho'ocheja'che cu'ache cho'ojũ'a
repanare.

Repana cu'ache cho'osi'e ro'i ro'ia'ju chini na'a rua cu'ache cho'o-
jũ'a repanare.

Ūcuachi'a repana chekunani cacu'oñu chini cono rua vëañe'te
ũkuaju na'a rua vëañe ja'me ūkuacheja'che na'a rua cu'ache
cho'ojũ'a repanare.

7 Ūcuachi'a, "Peore masinaa'me chukuna", chiiju tiĩne cho'oju rua
pōse paanaa'me repana.

Jā'ajekuna repana pōse paachejanuko cu'ache cho'ojũ'a repanare,
chuova'na paapu chini.

Ija'che cuasanaa'me repana:

"Chuova'na pa'imanajeju pāi ūcuanukore chũ'unajeju cu'ache
ti'jñemanaja'mu chukuna'te", chiinaa'me repana.

8 Jā'aja'ñe cuasaju pa'inaajeju ūcuate'eumucuse ūcuanukore rua
si'ache cu'ache ti'jñeja'mu repanare.

Chekuna jūnisōjanaa'me. Chekuna repanani cu'ache ti'jñeuna
chuova'na pa'ijanaa'me.

Chekuna āiñe'te peoju āucuhava'na pa'ijanaa'me.

Repajoopo ūcuachi'a peore uusōja'mu, chu'upi Pāi Ūcuanukore
Paakūji peore Masiūji chũ'una,

chiisi'kua'mu Dios.

9 Repajoopona'me repajoopo canare uusōku piko muĩne'te ñani pāi chũ'una
si'achejña pa'ina repajoopo cana cho'ocheja'che cu'ache cho'oju pa'ina su-
ma'ñe cuasaju ota oijanaa'me. 10 Repajoopo cana cu'ache cho'ocojñoñe'te ña
kukucajejanisō so'opi ñaju oiju ūjachu'opi cuiju ija'che i'kajanaa'me repana:

iRua cu'ache! iRua cu'ache!

iBabilonia ɁjavɁ'ejoopo cana teana cu'ache cho'ocojɁnosinaa'me!
chijjanaa'me.

¹¹ Ũcuachi'a repajoopo pa'isinare pōse ĩsina, repajoopo pa'isinapi cu'ache cho'osi'e ro'ire cho'osō peojuna, ña cuasaju ota oiju ija'che i'kajanaa'me: “¿Chura neepi mai kuhache pōse koojanaa'ñe: ¹² pachokuri, pokuri, ko'sicatarakarũana'me perlara'karũa rua ro'ira'karũa, rua ro'ikãña lino kãñana'me seda kãña maajakãñana'me chimaajakãña chooko'ña si'ache re'oja'che vɁoko'ña, pachocuna cho'osimajñaruũana'me cunarepa cho'osimajñaruũa, pocata cho'osimajñaruũa ¹³ ma'ñara'jñana'me suiriche, cheke ma'ña Ɂoche mirra ma'ñana'me vi'toma'ña, Ɂche cono, u'chape'e, harina rua me'naja'ñe ãusi'ena'me trigo, cu'ava'nare pōse ve'ova'nare, ovejava'nare, kavachova'na, carrosai kavacho jñajñusai, pãi chekɁnare rupɁ cho'oche cho'okainare? ¿Neepi koojanaa'ñe?”, chini cuasaju oijanaa'me repana pãi. ¹⁴ Jã'aja'ñe cuasaju repajoopo pa'isinare ija'che i'kajanaa'me repana:

iChura, mɁsanɁkona si'ache karama'ñe paaju rua chijju paasi'e
pōse jo'e paamanejañere ai cho'osōsinaa'me mɁsanɁkona!
chijjanaa'me.

¹⁵ Ũcuachi'a pōsemajñaruũa ĩsina repajoopo pa'isina cu'ache cho'ocojñoñe'te ña, vajuchuju so'opi ñaju nɁkaju ota oijanaa'me. ¹⁶ Ija'che i'kaju oijanaa'me repana:

iRua cu'ache! iRua cu'ache!

iɁjavɁ'ejoopo pa'isiva'na, rua chɁova'naa'me!

Lino kãña rua ro'ikãñare maajakãñana'me chimaajakãña
pachokurina'me ko'sicatarakarũana'me perlara'karũa rua ro'i-
ra'karũa sɁ'ikãñare si'arɁmɁ ju'iju pa'isinaa'me repana.

¹⁷ Cu'amajñaruũa repana paasi'e teana rua na'mi si'asōsi'kɁa'mɁ,
chijjanaa'me repana.

ReparɁmɁ Ɂjavuũ choo chiacha ku'ivuũ ku'ina, repavuũ cho'oche cho'okainana'me repanare chũ'una, mar chiaraji ku'iju pōse ĩsina ũcua-
ja'che repajoopo uuku piko muiñe so'opi nɁkaju ñajanaa'me. ¹⁸ Uuku piko muiñe'te so'opi nɁkaju ñaju, “Babilonia ɁjavɁ'ejoopo pa'icheja'-
che pa'ijoopoje'e peomɁ chekɁjoopoã”, chijjanaa'me. ¹⁹ Chini sɁma'ñe cuasaju oiju repana sɁjona cha'opoãpi meñe chu'chuju ota oiju ija'che i'kajanaa'me repana:

iRua cu'ache! iRua cu'ache!

ɁjavɁ'ejoopo pa'isinare rua cu'ache ti'jñesi'kɁa'mɁ.

Pãi Ɂjavuũ choo paana mar chiaraji ku'iju repajoopo pa'isinani
pōsere ĩsiju ũcuanɁko kurina carũhisinaa'me.

Jã'ata'ni repajoopo teana uusōsi'kɁa'mɁ, repajoopo pa'isina peore.

- 20 Ûcuachi'a cunaam pa'ina, repajoopo uusõsi'ere ña pojojũ'ũ.
 M̃sanukona Dios neena ùcuaja'che repajoopo canani ña pojojũ'ũ,
 Repaũ chũ'ore chũ'vaa'jũ chini saosinana'me Repaũ chũ'o kũana.
 Dios repajoopo cana repaana m̃sanukonare cu'ache cho'osi'e
 ro'ire ro'ia'jũ chini cho'omũ,

chijjanaa'me.

- 21 Ûcuarũũ ángel r̃aa masiũji ujacunapũ ãu toapũja'ipũ'te mini ija'-
 che i'kakũ mar chiarana su'a r̃uosi'kũa'mũ:

Babilonia ujavũ'ejoopo ipũ su'a r̃ucojñõñeja'ñe cu'ache cho'ocojñomũ.
 Jã'aja'ñe cho'ocojñomũ pãĩ repajoopo jmamakarũjẽ'e jo'e
 ñamanejanaa'me.

- 22 Ûcuachi'a repajoopo callejoovũã cho'ojũna asosi'e arpavũãna'me
 phĩ'covũãna'me trompetavũã cho'ojũ ujavũna asosi'e jmamaka-
 rũjẽ'e jo'e asomaneja'mũ.

Repajoopo cho'оче cho'ona ùcuachi'a te'eũjẽ'e pa'imanejanaa'me.
 Ûcuachi'a cunapũãpi toajũna asosi'e jmamakarũjẽ'e jo'e asomaneja'mũ.

- 23 Ûcuachi'a repajoopo uoñoã pa'isisaivũã te'esaivũjẽ'e jo'e
 miamaneja'mũ.

Ûcuachi'a repajoopo pa'isina romire vejajũ pojojũ fiesta cho'ojũna
 asosi'e jmamakarũjẽ'e jo'e asomaneja'mũ.

Ûcuachi'a repajoopo pa'ijũ põse ïsisina pa'ipãĩ pa'isinaa'me.

Ûcuachi'a repajoopo pa'isinapi chekũchejña canare chai cho'ojũ
 jorejũ cacũ'ojũ pa'isinaa'me.

- 24 Ûcuachi'a repajoopo pa'isinapi Dios chũ'o kũanana'me chekũnare
 Repaũ neenare r̃aa jainukore vanisõsinaa'me.

Ûcuajoopo pa'isinachi'a chekũchejña pa'isiva'nare vanisõsinaa'me,
 chiisi'kũa'mũ repaũ ángel.

19 1 Jã'aja'ñe asacuhasiũũ cunaamũpi pãĩ jainuko cuijũ ija'che
 i'kache'te asasi'kũa'mũ chũ'ũ:

Dioni cuasajũ, “R̃aa re'okũ'mũ mũ'ũ. Peore masikũ'mũ”, chiijũ
 re'oja'chere i'kajũ pojojũ pañu mai.

Maire re'oja'che pa'ijũ vati toana saimaneal'jũ chini chẽa paakũ'-
 mũ Repaũ.

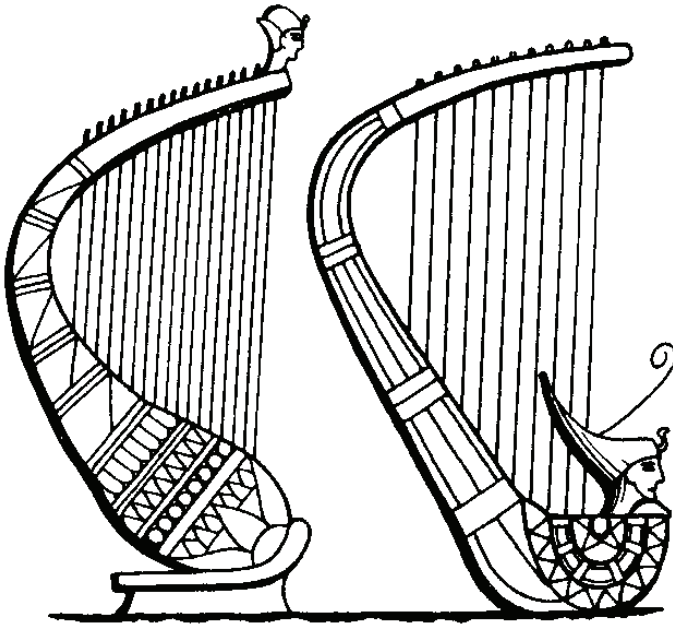
Pãĩ ùcuankore repaana cu'ache cho'osi'e ro'ia'jũ chini chũ'uja'mũ Dios.

- 2 Ûcuarepa cho'okũjekũ romio'te r̃aa cu'ache cho'oko pa'isi'kore
 pe'rukũ cu'ache cho'osi'kũa'mũ Repaũ.

Repaoji cu'ache cho'okona ña chẽa chekũchejña cana repao cho'o-
 cheja'che r̃aa cu'ache cho'ojũ pa'ime.

Ûcuachi'a Repaũ chũ'ũñe cho'okainare vanisõñe chũ'ũsi'kojekona
 pe'rukũ cu'ache cho'osi'kũa'mũ Dios repao'te,

chiisinaa'me.

Агравѣа'те. (Ap 18.22)

³ Jǎ'aja'ñe i'kacuha jo'e ija'che i'kasinaa'me repana:

Dioni pojoju re'oja'chere i'kaju pañu mai.

Babilonia ɰjavu'ejoopo uuku piko muine jmakarujē'e cuhama'-
ñe si'arumu muia pa'ija'mu,
chiisinaa'me.

⁴ Ũcuarumu aina veinticuatrorepana vajupāi ũcuaka'chapanana'me
sani ro're ruu sime ñu'iju Dioni Repa chũ'uku ñu'isaivu ñu'ikuni pojo-
ju ija'che i'kasinaa'me: “iJǎ'aja'ñe paau! iDioni pojoju re'oja'chere i'kaju
pañu mai!”, chiisinaa'me repana. ⁵ Ũcuarumu Dios ñu'isaivu rũichejapi
chu'o ija'che i'kache'te asasi'kua'mu chu'u:

Diore mai Cuasaku'te ũcuauko re'oja'chere i'kaju pañu mai,

Repa'te vajuchuju cho'оче cho'okaina, vesunana'me masina,
chiiche'te.

**Ovejachũja'iu romi vejache'te ja'me pojoju
fiesta cho'ojachere kuamu**

⁶ Ũcuarumu pāipi jairepanuko i'kajuna asocheja'chena'me oko chǎ'iu
asocheja'chena'me okopi ruarepa curuku asocheja'che asoche'te chu'o
ija'che i'kache'te asasi'kua'mu chu'u:

iDioni re'oja'chere i'kaju pañu mai!

Dios, Maire Paaku peore Masiuji pāi ūcuanukore chũ'ukum̃.

⁷ Ovejachĩja'ia Jesucristo romi vejaumucusepi tĩ'auna rua pojoju pañu mai.

“Peore masikum̃ mu'ũ”, chiiju pañu mai repau'te.

Repau vejajao Repauni vejara chini care'va pa'io, kãña rua re'oja-kãñare sa'che ju'io cha'amo.

⁸ Lino kãña re'ojakãñapi menoje'e peokãñapi ko'sijakãñare juhao chini ĩsicojñosi'koa'mo repao.

Repakãña ju'iche Dios neena re'oja'che cho'ocheji ñom̃, chiisinaa'me.

⁹ Ūcuarum̃ ángel chu'are i'kasi'kua'm̃. “Tochajũ'ũ ie: Jesucristo Ovejachĩja'ia romi vejache'te ja'me pojoju fiesta cho'oa'ju chini soicojñojana pojoju paapu”, chiisi'kua'm̃. Chini jo'e cheke ija'che i'kasi'kua'm̃ repau: “Chu'o ūcuarepaa'me jã'a, Dios i'kasi'ejekũ”, chiisi'kua'm̃ repau chu'are.

¹⁰ Chikuna asa repauni pojora chini repau ti'jñeñena ro're puũ ñu'ia ija'che i'kasi'kua'm̃ repau chu'are: “iJã'aja'ñe cho'omanejũ'ũ! Mũ'una'me mu'ũ majapãijana Jesucristoni cuasaju Repau pa'iche'te kuaju cu'ache ti'jñecoñonata'ni Repau'te cuasache ūhasõma'ñe Repau chũ'ũñe cho'oka'ia pa'iche'te ūcuare cho'okaiku'm̃ chu'ũ. Diorechi'a ro're puũ ñu'ia pojojũ'ũ”, chiisi'kua'm̃ repau chu'are. Dios chu'o aperum̃ kuasinapi Jesús pa'ijache kuaju tocha jo'kaasome.

Poja'iauni kavacho'te tuhiku cho'osi'ere kuam̃

¹¹ Ūcuarum̃ cunaum̃pi vatauna kavacho'te poja'iauni ñasi'kua'm̃ chu'ũ. Repau'te tuhiku pāi rūhiñe chũ'ukuji rua pāi vaimasikujeku ija'che i'kacojñoku'm̃: “Repau cho'ora chiiche ūcuarepa cho'oku'm̃ iku. Chu'o ūcuarepare i'kakum̃ iku”, chiicojñoku'm̃. ¹² Repau ñakocaã toñaja'ñe Paakuji tuhivũã ruarepavũã tuhisi'kua'm̃. Ūcuachi'a Repau ca'nivũ'te mami tochasi'e paasi'kua'm̃, Repauchi'a te'eu masiche. ¹³ Kãa chie chũsikãare ju'ia pa'isi'kua'm̃ Repau. Repau mamia'me ie: Dios chu'o Kuaku Jesucristoa'm̃ Repau. ¹⁴ Repau cho'jepi cunaum̃ pa'ina sõtaopāi lino kãña rua re'ojakãñapi menoje'e peokãñapi pojakãñare ju'iju kavacho pojanapi tuhiju raisinaa'me. ¹⁵ Repau chu'opoji va'ti jũjusuche cũ'tosiva'ti etasi'kua'm̃, pāi si'achejña pa'inare Repau cavaku cajejaijava'ti. Repau'te cuhenare cajejani chũ'uku Dios peore Cho'omasikuji pãire pe'ruku cu'ache cho'oche'te chũ'una, kavacho'te tuhiku repanare pāi cu'ache cho'okai-ja'm̃. Repauji vaiuna repana chie, uchere cha'ca chachojuna uche oko menisõñeja'ñe ranisõja'm̃, repana cu'ache cho'osi'e ro'i. ¹⁶ Repau ju'ikãa-na'me toapu, ija'che tochasi'e paasi'kua'm̃ repau: “Pāi chũ'una ūcuanuko Aia'm̃ iku”, chiiche'te.

17-18 Ûcuarũmũ ángel'te ãsũũ asuche chũvochejare nukakũ, cũnaũmũ cãva ku'inani vacho Ûcuanũkore soiũ ẽjachu'opi cuiũũ ija'che i'kakũ soikũni ñasi'kua'mũ chũ'ũ: “Rani chi'i Dios áũñe va'i áijũ'ũ, jũnisõsina va'i, pãĩ chũ'ũna va'i, sõtao aina va'i, kokarekoñoã paana va'i, kavacho va'ina'me repanare tuhisina va'i, chekũna va'i si'ache peore chẽacojño-manesinana'me chẽacojñosina va'i, vesũna va'ina'me masina va'i”, chiiũ soisi'kua'mũ repaũ.

19 Ûcuachi'a cu'arepache cu'akũ'te icheja cheja pa'inare pãĩ chũ'ũnana'me repana neena sõtaopãĩ chi'i, kavacho'te tuhikũni Repaũ'te ja'me pa'inani sõtaopãire cavañũ chini chi'ijũna ñasi'kua'mũ chũ'ũ. 20 Ûcuarũmũ repaũ cu'arepache cu'akũ chekũna'me chẽacojñosinaa'me. Ûcuauji chũ'ũna chekũ, “Dios chũ'o kũakũ'mũ chũ'ũ”, chiiũ joreũ aperũmũ Diochi'a cho'omasicheja'che Repaũji ãsemaũna cho'osi'kua'mũ. Jã'aja'ñe jorekũ cho'okũna ña, “Ikũ cho'oche Ûcuarepaa'me”, chini jachama'ñe cuasa-jũ pãĩ repana ca'nivũãna repaũ cu'arepache cu'akũ mami tochacojño Ûcuaujava'ũre tũosi'kũni pojosiinaa'me. Ûcuarũmũ repana ka'chana joresi'kũna'me cu'arepache cu'akũ, toa azufreji rũa cu'asũche uutoana saocojñosinaa'me. 21 Chekũnata'ni kavacho'te tuhikũni cavajũ repaũ chũ'opo etasiva'tipi chuenisõsinaa'me. Chuenisõrena repanare peore vachopi rũa chajiche ãisinaa'me.

20 1 Ûcuarũmũ ángel'te na'a pa'isirũmũ cũnaũmũpi llavemaka vati pa'icoje tũsomakana'me ẽjacũname cãjikũ cajekũni ñasi'kua'mũ chũ'ũ. 2 Caje añaja'ĩũ'te aperũmũna pa'ikũ'te vati aina'me Satanás ve'e-kũ'te Ûcuameji tachosi'kua'mũ repaũ, milrepaũsũrũmũ tachocojñosi'kũ paaũ chini. 3 Cũnameji tachosi'kũni cojena caso jaoko'api ta'pi tacho jo'kasi'kua'mũ repaũ, repaũji pãĩ Ûcuanũkore milrepaũsũrũmũjatũ'ka jorekũ cacũ'oma'ñe paaũ chini. Milrepaũsũrũmũ pa'isirũmũna jo'e eto-cojño cheja jmamakarũchi'a pa'ĩũ jorekũ pãire cacũ'okũ pa'isi'kua'mũ repaũ vati ai.

4 Ûcuarũmũ pãĩ chũ'ũna ñũ'isaivũã ñasi'kua'mũ chũ'ũ. Repasaivũã ñũ'ina pãĩ Ûcuanũko cho'osi'e ro'iche chũ'ũmasiche'te jo'kacojñosinaa'me. Ûcuachi'a Dios chũ'ona'me Jesucristo pa'iche'te re'oja'che kũajũ sũjo tũ'secojñosiva'na rekoñoã ñasi'kua'mũ chũ'ũ. Vajũrũmũ repava'na cu'arepache cu'akũ'terejẽ'e pojoma'ñe Ûcuauja'ĩũ'te tũosiva'ũrejẽ'e pojo-manesinaa'me. Ûcuachi'a repana chiapũãna'me repana jũjũna cu'arepache cu'akũ mami tochacojñocuhesinaa'me repana. Reparũmũ repana Diopi vasoũna vajũrani pa'ijũ Dios Raosi'kũ Cristona'me milrepaũsũrũmũ pãire chũ'ũjũ pa'isinaa'me. 5 Jã'ata'ni chekũva'na jũ'isiva'na reparũmũ vajũraimanesinaa'me, milrepaũsũrũmũ pa'isirũmũjatũ'ka. Repana sũjo tũ'secojñosiva'na Diopi vasoũna chekũnare pãĩ charo vajũraisinaa'me. 6 Chekũna repana vajũraisileja'che charo vajũraisina Ûcuanũko pojojũ

(Ap 20.2)

pa'isinaa'me. Dios repanare Repau neenajejuna vati toa saomanesi'kua'mu. Jã'ajekuna phairipã cho'okaicheja'che Repau chũ'ũñena'me Repau Raosi'ku Cristo chũ'ũñe cho'okaiju pa'isinaa'me repana. Ũcuachi'a Cristona'me milrepaũsurumu päire chũ'ũju pa'isinaa'me repana.

Vati ai toana saocojñojañere kuamu

⁷Milrepaũsurumu pa'isirumuna vati ai chẽacojñosi'ku etocojñosi'kua'mu. ⁸Etorena sani pã si'achejña pa'inare joreku, “Pã chekunani cavajañu mai”, chiisi'kua'mu repau, Gog cheja canana'me Magog cheja canare. Joreku jã'ajañe i'kakuna asa jachama'ñe repana neenare sõtaopã mar chiara

mejacaãjanukore cavajañu chini ch'i'sinaa'me. ⁹Chi'i pi'ni cheja si'achejña peore sani Dios neena pa'ijoopo rûhiso'koro pachu nukasinaa'me repaña, Dios oiñ paajoopo Jerusalén vu'ejoopo pa'inani pãire cu'ache cho'oñu chini. Jã'ata'ni repañare Diopi chũ'ũna toa cunaumupi tuãni peore uusõ-si'kua'mu. ¹⁰Repañare joreku cacu'osi'ku vati ai ùcuachi'a toana azufreji rua cu'asuche uutoana saocojñosi'kua'mu, cu'arepache cu'akuna'me, “Dios chu'o kuaku'mu chu'u”, chiiu joresi'kure saosichejana. Ûcuatoare pa'ijũ ñamina'me umucujña si'arumu uujũ pa'isinaa'me repaña.

**Pãi ùcuauko Dios chũ'uku ñu'isaivũ pojasaivũ ti'ljñeñe nukajuna
Dios repaña cho'osi'e peore ro'ia'jũ chini chũ'ujañere kuamu**

¹¹ Ûcuarumu ñu'isaivũ ujasaivũji pojasaivũ'te ñaku repasaivũ ñu'iku'te Diore ùcuachi'a ñasi'kua'mu chu'u. Repañ ñaku'te chejana'me cunaumu teana peore si'asõ, jmakarujẽ'e jo'e ñomanesi'kua'mu. ¹²⁻¹³ Reparumu pãi jũ'isinare mar chiaraã runi cho'osõsinana'me jũnisõ cheja sa'navũ tãcojño jũ'isina pa'icheja pa'isinare masisinana'me vesusunare vajurani, Dios chũ'uku ñu'isaivũ ti'ljñeñe nukanani ñasi'kua'mu chu'u. Nukajuna Dios utija'ophu vatasi'kua'mu. Chekuphuro ùcuachi'a Repauna'me pa'ijana mami pa'iphuro'te vatasi'kua'mu Repañ. Ûcuaphure pãi ùcuauko cho'oju pa'iche peore tochasi'e pa'isi'kua'mu. Jã'ajekuna repañare ùcuaukore repaphuqueere tochasi'e ñaku repaña cho'osinukoruã pa'iche ro'iche chũ'usi'kua'mu Repañ, re'oja'che cho'osi'ena'me cu'ache cho'osi'e. ¹⁴ Jã'a-ja'ñe cho'o pi'ni pãipi jo'e jũnisõma'ñe paapu chini jũnisõñena'me jũ'isina saichejapi peoa'ku chini chũ'usi'kua'mu Repañ. ¹⁵ Ûcuachi'a Repauna'me pa'ijana mami tochasiphuro repaña mami tohacojñomanesinare vati toana saouña jo'e etama'ñe ùcuatoare si'arumu uujũ pa'ijanaa'me repaña.

**Cunaumu mama cho'osiumuna'me cheja
mama cho'osicheja ñasi'ere kuamu**

21 ¹ Jã'a ñacuasirumu charo pa'isichejñapi cunaumuna'me cheja-na'me mar chiara si'asõña cunaumu mama cho'osiumuna'me cheja mama cho'osichejare ñasi'kua'mu chu'u. ² Reparumu Dios neejoopo mama Jerusalén vu'ejoopo Repañ pa'ichejapi cunaumupi cajeuna ñasi'kua'mu chu'u. Romio umu vejapi'rako kãña re'oja'chere sa'che ju'iona re'oja'che ñoñeja'ñe ñosi'kua'mu repajoopo. ³ Ûcuarumu Dios ñu'isaivũ rũichejapi chu'o ujachu'opi ija'che i'kache'te asasi'kua'mu chu'u: “Dios chura pãina'me pa'imũ. Repañani ja'me pa'ina Repañ neena pa'ijanaa'me repaña. Ûcuauji repañare ja'me pa'iu paaja'mu chura. ⁴ Ûcuachi'a repaña oiju samava'na pa'isi'e Diopi re'oja'che cho'okakuna pojoju pa'ijanaa'me repaña. Repaña aperumu pa'ijũ pa'isi'e jũnisõñe, ota oiche, rupũ oiche-na'me asiche si'asõña peoja'mu reparumu.”

⁵Ūcuarum repasaivũ Ñu'ikũ Dios ija'che i'kasi'kua'mũ: “Peore mama cho'omũ chũ'u”, chini jo'e ija'che i'kasi'kua'mũ Repaũ: “Chũ'u chũ'o ūcuarepajekũ chũ'u i'kache peore ūcuarepa ti'jñeja'mũ. Jã'ajekũna ie chũ'o tochajũ'u mũ'u”, chiisi'kua'mũ Repaũ chũ'ũre. ⁶Jã'a i'kacuha jo'e ija'che i'kasi'kua'mũ Repaũ chũ'ũre: “Peore cho'o pi'nicuhasi'ea'me. Chuta'a cheja cho'omarumjẽ'e pa'iu si'arumũ pa'ikũ'mũ chũ'u. Pãi okouava'naja'ñe re'oja'che pa'iuava'nare okore sēejũna ūkuacheja'che pa'iche re'oja'chere oko puni si'ama'ñe oko raicheja'che si'arumũ re'oja'che pa'iche'te rupũ ĩsija'mũ chũ'u repanare. ⁷Chũ'ũni cuasajũ cu'ache cho'ocojñonata'ni chũ'ũre cuasache ūhasōmanesinare pa'iche re'oja'chere ĩsija'mũ chũ'u. Ūcuaja'che chũ'ũpi repanani paakũna chũ'u chĩijana pa'ijanaa'me repana. ⁸Jã'ata'ni pãi chekũnare vajuchũnare, Repaũ'te cuasamanare, pãi chekũnare cuhenare, pãi vanisōnare, repana pa'imanare ja'me kãinare, chai cho'onare, rupũ tũosiva'nare cuasajũ pojonare, jorenare ūcuaukore peore jã'anare vati toana azufreji rũa cu'asũche uutoana saoja'mũ chũ'u Dios. Saoũna jo'e etama'ñe ūcuatoare si'arumũ uuju pa'ijanaa'me repana”, chiisi'kua'mũ.

Jerusalén mama cho'osijoo po pa'iche'te kuamũ

⁹Ūcuarumũ ángeles sieterepana pãire cuhacho cu'ache cho'ojachere maña timusiro'ro coparo'ro sietereparo'ro cãjina te'eũ rani ija'che i'kasi'kua'mũ chũ'ũre: “Raijã'u. Mũ'ũni, Dios Mamakũ Ovejachĩija'iu vejaoja'che pa'inani Repaũ neenani ñora”, chiisi'kua'mũ. ¹⁰Ūcuarumũ repaũ ángel chũ'ũre Dios Rekochoji cho'oũna aikũti rũa ujakũtipi rũa umũ pa'ikũtina mũa Dios neejoo po Jerusalén vũ'ejoo po Repaũ pa'icheja cajejoo po'te ñosi'kua'mũ chũ'ũre. ¹¹Diopi ūcuajoo po'te pa'iuana Repaũ ko'sija'icheji miajoo po pa'isi'kua'mũ repajoo po. Cata rũa ro'ipũã jaspe cata ko'sija'icheja'chena'me joicũna etajaiche ñoñe ko'sija'icheja'che ko'sijajoo po ñosi'kua'mũ repajoo po. ¹²Ūcuachi'a repajoo po rũ'tũva si'acakã'ljño catapi ñekua je'na pachusi'pa ujachũ'rivaji umũ nukapa pa'isi'kua'mũ. Jatisa'ña-roã docerepasa'ñaroã pa'isi'kua'mũ repapa. Repasa'ñaroã tiñnapaã ángel te'enachi'a nukasinaa'me. Ūcuachi'a Israel jojocojñosina docerepavajũ mami tochasi'e pa'isi'kua'mũ repasa'ñaroã. ¹³Ūcuachi'a ũsũũ mũikã'ko chotesa'ñaroã jatisa'ñaroã pa'isi'kua'mũ repapa. Co'covũ cakã'ko ūcuachi'a chotesa'ñaroã pa'isi'kua'mũ, sũripũ cakã'ko ūcuajanũko. ũsũũ na'ikã'ko ūcuajanũko pa'isi'kua'mũ repapa. ¹⁴Charo ñekuasi'puã catapuã docerepauã pa'isi'kua'mũ repapa. Ūcuapuãre Ovejachĩija'iu Jesucristo neena, Dios chũ'ore chũ'vaa'jũ chini Repaũ saosina docerepana mami tochasi'e pa'isi'kua'mũ.

¹⁵Repaũ ángel chũ'ũre i'kasi'kũ pachokuricũnaño cãjisi'kua'mũ, vũ'ejoo-pona'me jatisa'ñaroãna'me repajoo po je'nasi'pa cuasa ñajaño. ¹⁶Repajoo po

vũ'ejoopo repacuechona'me repaã'capũna'me repaũũ si'acakãjño ũcuapa'rũvachi'a pa'iu rūhivũja'ñe pa'isi'kua'mũ. Angel, repaũ cãjiñoji repajoopo pa'iche'te cuasa ñato repacuechona'me repaũũna'me repaã'capũ ũcuajanũkochi'a pa'isi'kua'mũ, dos mil doscientos kilómetrochi'a. 17 Jã'a cuasa ñacuha repajoopo je'na pachusi'pa ũũũ pa'iche'te ángel, pã cuasa ñañeja'ñe cuasa ñato sesenta y cinco metros pa'isi'kua'mũ repapa.

18 Repapa jaspe catapi je'nasi'pa pa'isi'kua'mũ. Repajoopo vũ'ejoopo pachokurirepapi cho'osijoopo pa'isi'kua'mũ, joicũnaja'ñe ko'sija'che ñoñeji. 19 Catapuã ũjapuã docerepapuã charo ũha pachusipuã jmara'karuãpi si'ara'karuã rũ ro'ira'karuã ũcuapuãna je'nasira'karuã sũ'isi'kua'mũ. Charo ũhasi'pũ jaspe catapũ vĩañañeja'ipũ pa'isi'kua'mũ. Cho'je ũhasi'pũ zafiro catapũ chira'soja'ipũ pa'isi'kua'mũ. Chekũpũ ágata catapũ vĩañañeja'ipũ pa'isi'kua'mũ. Chekũpũ esmeralda catapũ vĩañañeja'ipũ pa'isi'kua'mũ. 20 Jo'e chekũpũ ónice catapũ chija'chena'me poja'ipũ pa'isi'kua'mũ. Chekũpũ cornalina catapũ maaja'ipũ pa'isi'kua'mũ. Chekũpũ crisólito catapũ pachoja'ipũ pa'isi'kua'mũ. Chekũpũ berilo catapũ ra'sovĩañañeja'ipũ pa'isi'kua'mũ. Chekũpũ topacio catapũ pachovĩañañeja'ipũ pa'isi'kua'mũ. Chekũpũ crisoprasso catapũ vĩañañeja'ipũ pa'isi'kua'mũ. Chekũpũ jacinto catapũ ra'soja'ipũ pa'isi'kua'mũ. Chekũpũ amatista catapũ chimaaja'ipũ pa'isi'kua'mũ. 21 Jatisa'ñaroã docerepasa'ñaroã perla catako'ña te'eko'ñachi'api cho'osisa'ñaroã pa'isi'kua'mũ. Repajoopo pa'ijoovũ callejoovũ pachokurirepapi cho'osijoovũ pa'isi'kua'mũ. Joicũnaja'ñe etaiche ñosi'kua'mũ.

22 Repajoopo chũ'ũ ñato si'achejña Dios vũ'ejẽ'e peosi'kua'mũ. Maire Paakũ Dios Peore Masikũna'me Repaũ Mamakũ Ovejachĩija'iu repa vũ'eja'chea'me. 23 Ũcuachi'a Dios ũcuare ko'sija'iuji pa'iuũna Repaũ Mamakũ Ovejachĩija'iuji'e uopũ miañeja'ñe pa'iuũna ũsũũ miañe chiimaũ pãimiau miañejẽ'e chiima'mũ repajoopo. 24 Pãĩ Dios chẽa paacojñoũna icheja si'achejña pa'ina Repaũ miañeji ñajũ nũka ku'ijanaa'me repajoopo. Pãĩ chũ'ũna ũcuachi'a ũcuajoopo'te pa'ijũ pãĩ cheja pa'ina repanare apearũũ pojosi'eja'che Dioni pojojũ pa'ijanaa'me. 25 Ũcuachi'a repajoopo jatisa'ñaroã repachejapi ñami peochejajekũna jmakarũjẽ'e jeoma'ñe si'arũũ vatasisa'ñaroãchi'a pa'ija'mũ. 26 Ũcuachi'a pãĩ si'achejña pa'ina ũcuajoopo'te pa'ijũ Dioni pojojũ pa'ijanaa'me. 27 Pãĩ cu'ache cho'onata'ni te'eujẽ'e kakamanejanaa'me repajoopo. Ũcuachi'a pãĩ vajuchũache ñoñe cho'onana'me jorena kakamanejanaa'me repajoopo. Ovejachĩija'iu Jesu-cristo utija'ophũro repana mami tochacojñosinachi'a kaka pa'ijanaa'me repajoopo.

22 1 Ũcuarũũ repaũ ángel chũ'ũre Dios ñũ'isaivũ rũichejana'me Repaũ Mamakũ Ovejachĩija'iu ñũ'isaivũ rũichejapi eta mevoñã'te chiacha rũ ko'sija'ichaji oko ũkuni jo'e jũnisõma'ñe ai pa'icha'te ñosi'kua'mũ. 2 Repajoopo callejoovũ joopoji mevosi'kua'mũ repacha.

Vajusũkiñu repacha ru'tuva nukañu kapi chiacha ka'chakãljño jasi'e nukasi'kua'mu. Repañu sũkiñu pãimia pa'iche ãu kũisi'kua'mu. Jã'ajekũna te'eũsurumu docerepañoã kũisi'kua'mu repañu. Ja'o repañunquee pãijũ'ina suiri vajucheja'che repana rekoñoã vajurekoñoã care'oja'oa'me. ³Repajoopo vu'ejoopo jmamakarujẽ'e cu'ache cho'ocojño maneja'mu. Dios chũ'uku ñu'isaivuna'me Repau Mamaku Ovejachĩja'ia chũ'uku ñu'isai-vu ũcuajoopo'te pa'ija'mu. Repau'te cho'oche cho'okaina Repau chũ'ũne cho'ojũ pa'ijanaa'me. ⁴Ūcuachi'a Repauna'me pa'ijũ Repau chia ti'ljñeñe ñajũ, repana chiapũare repau mami tochasi'e paajanaa'me. ⁵Ūcuachi'a ñamijẽ'e peoja'mu repajoopo. Dios Maire Paaku ũcuare Miakujĩ pa'iauna repacheja pa'ina uopũ miañejẽ'e ũsuũ miañejẽ'e chiimanejanaa'me. Ūcuajoopo'te pa'ijũ Diona'me si'arumu chũ'ujũ pa'ijanaa'me repana.

Jesús jo'e raipi'rache'te kuamu

⁶Ūcuarumu ángel chu'ure jo'e ija'che i'kasi'kua'mu: “Te chu'o ũcuarepaa'me. Chu'u i'kache ũcuarepa ti'ljñeja'mu. Maire Paaku Dios, Repau chu'o aperumu kuasinare Repau Rekocho'te ĩsisi'kua'mu. Repau neekũni ángel'te raosi'kua'mu Repau, Repau chũ'ũne cho'onani cheja cho'ocojño jañere kuaa'ku chini”, chiisi'kua'mu.

⁷Ūcuarumu Jesucristo ija'che i'kasi'kua'mu: “Asarepajũ'u. Na'mi raija'mu chu'u. Na'a pa'isirumu cho'ocojñojañere kuajũ utija'ophũro tocha jo'kasi'e asa jachama'ne cho'ona pojojũ paapu. Re'oja'che ti'ljñeja'mu repanare”, chiisi'kua'mu.

⁸Chu'u, Juan, jã'a peore ñaku asasi'kua'mu. Peore ñaku asacuhasi-rumu chu'ure kuaku ñosi'ku ángel ti'ljñeñena ro're pũusi'kua'mu chu'u, repauni pojora chini. ⁹Jã'ata'ni repau ángel chu'ure ija'che i'kasi'kua'mu: “Jã'aja'ne cho'omanejũ'u. Mu'una'me mu'u majapãijana Dios chu'o kuanaana'me iphũro kuajũ tochasi'e asa jachamana Dios chũ'ũne cho'okaicheja'che cho'okaiku'mu chu'u. Jã'ajekũna Diorechi'a ro're pũũ ñu'ia pojojũ'u mu'u”, chiisi'kua'mu repau chu'ure.

¹⁰Ūcuachi'a ija'che i'kasi'kua'mu repau chu'ure: “Na'a pa'isirumu ti'ljñejañere kuajũ iphũro tochasi'epi cho'ocojño'pirakũna, te'eũ masira chiimanejũ'u. ¹¹Iphũro kuasi'e ti'ljñerumu cu'ache cuasajũ cu'ache cho'ona pãĩ cuhama'ne ũcu cu'ache cho'ojũ pa'ijanaa'me. Ūcuachi'a re'oja'che cuasajũ re'oja'che cho'ona ũcu re'oja'che cho'ojũ pa'ijanaa'me. Diore masi cuasana Repau'te cuasache ũhasõma'ne ũcu cuasajũ pa'ijanaa'me reparumu”, chiisi'kua'mu.

¹²Ūcuarumu Jesucristo ija'che i'kasi'kua'mu: “Asarepajũ'u. Na'mi cajeja'mu chu'u. Reparumu pãĩ ũcuaukore repana cho'osi'e ro'iche chũ'ujamũ chu'u, re'oja'che cho'osi'ena'me cu'ache cho'osi'e ro'i. ¹³Chuta'a cheja cho'omarumujẽ'e pa'ia si'arumu pa'iku'mu chu'u”, chiisi'kua'mu.

14 Pāi repana rekoñoã re'ojarekoñoã cu'a tũnocojñosina repajoopo kaka pa'ijũ vajũsũkiñũ kũisi'e āijana pojojũ paapũ. 15 Jā'ata'ni pāi ija'che pa'i-nare repajoopo kakacu'aja'mũ: jamuchai kokaneenaja'ñe cu'ache cho'onare, chai cho'onare, repana pa'imanare cu'a cho'onare, pāi vanisõnare, rupũ tũosiva'nare pojonana'me, jorenare ũcuanũkore.

16 Jesús ija'che i'kamũ: “Chũ'ũ, Jesupĩ, chũ'ũ neekũre ángel'te saosi'kua'-mũ, chũ'ũre cuasakuanupũãre chũ'ore kuakaau chini. Aperũmũ pa'isi'ku David Jojocojñosi'kua'mũ chũ'ũ. Chũ'ũre cuasanare ũcuanũkore vañũũ miañeja'ñe re'oja'che pa'iche si'ache ĩsiku'mũ chũ'ũ”, chiimũ. 17 Dios Rekochona'me Ovejachĩija'ĩũ rũjoja'ñe pa'ina, Repaũ'te cuasana, ija'che i'kame: “Raijũ'ũ”, chiime. Ũcuachi'a ũcuauana ichũ'o asa jachama'ñe cuasana, “Raijũ'ũ”, chiapũ. Pāi okũava'naja'ñe re'oja'che pa'ĩuava'na rani okore kuri sēema'ñe rupũ ũkua vasocheja'che repana rekoñoãna cho'okaicojñojũ re'oja'che pa'ijanaa'me.

18 Na'a pa'isirũmũ cho'ocojñojañe iphũro kuajũ tochasi'e asanare ija'che i'kakũ chũ'vamũ chũ'ũ: Pāiũ ũcuauakũji iphũro tochasi'ere ñakũ, “Karamũ ie”, chini ũcuauji te'eũ cuasa tĩĩñere chekũnare che'chokũ'te, Diopi chũ'ũũna iphũro kuajũ tochasi'epi cu'ache til'ñeja'mũ repaũ'te. 19 Ũcuachi'a pāiũ ũcuauakũji na'a pa'isirũmũ cho'ocojñojañere kuajũ iphũro tochasi'ere ña, cuhekũ tuasõto Dios ũcuaja'che Repaũ vũ'ejoopo iphũro tochasi'e i'kacojñojoopo kakache ãseja'mũ. Ũcuachi'a repajoopo cañũ vajũsũkiñũ kũisi'e āimaneja'mũ repaũ.

20 Iphũro tochasi'e, “Peore ũcuarepaa'me”, chiikũji Jesucristo ija'che i'kamũ: “Na'mi cajeja'mũ chũ'ũ”, chiimũ. iJā'aja'ñe paau! iChũkũna'te Paakũ Jesucristo, raijũ'ũ!

21 Maire Paakũ Jesucristoji ũcuanũkore re'oja'che cho'okaiũ paau mũ-sanũkonare. iJā'aja'ñe paau! Re'omũ.

CONCORDANCIA

TEMÁTICA

Icheja Dios chũ'o i'kakũ tochasi'e ku'eche'te kũamũ. Ũcuauache Dioschũ'o che'choche'te mũ'upi ku'e jĩaa, ña na'a masira chini ija'ore ku'ejũ'ũ. Charo irakusa chũ'opi kũamũ. Jã'api ko'revajučũ'opi ũcuare kũamu. Jã'api iphũro i'kachũ'o pa'ichejĩnare kũamũ. Te'emajĩnaruã ku'e jĩaa ũcuareñakũ che'chekũ pa'ijũ'ũ. Repachũ'o kũache cienrepamajĩna na'a ruã pa'imũija'o. (Paréntesis pa'ito Antiguo Testamento pa'iche'me. Iphũrochi'aku'eni jĩaamaneja'mũ mũ'ũ. Bibliaphũri irakusa chũ'o pa'iphũro ku'eni'tejĩnaaja'mũ.)

Iere ñakũna ija'che cho'ore'omũ mũ'ũre:

- (1) Mũ'ũre che'cheuache Dios chũ'o i'kache ku'e jĩaa, ñakũ che'chere'omũ.
- (2) Che'chekũ chekũnare che'chore'omũ.
- (3) Chekũnare pãi chũ'vare'omũ.
- (4) Mũ'ũ rekochopi Dioni oiũ chũrocojĩnora chini Repaũ chũ'o i'ka-che'teku'e jĩaa, ña masi cuasakũ chũrocojĩnore'omũ.
- (5) Umucujĩna pa'iche iphũro'te ñara chiito mũ'ũre uache ku'e jĩaa, ñare'omũ.
- (6) Tochasiphũroã pa'ichejĩnana'me capítulo versículo ku'e jĩaañeche'chere'omũ.

ADOPCION

Dios Rekochoji cho'okaiũna
Dios chiĩa'me.
Ro 8:14-17,19,23,29; 9:4
2 Co 5:17
Ga 4:1-7
1 Jn 3:2

Ũmupãi rũ joromi peo-
nare cu'a cho'ochena'me
romi ẽ jupãipeonare cu'a
cho'oche
Ũmupãi rũ joromi peonare
romineeñena'me romi
ẽ jupãipeonare ɯmũneeñe
Repana pa'imanare ja'me
kãinare
(Ex 20:14)
(Pr 2:16-19; 7:1-27)
Mt 5:28
Jn 8:3-11

ADULTERIO

Ũmupãi rũ joromi peonare
ja'me kãiĩena'me romi
ẽ jupãipeonare ja'me
kãiĩe

Ro 7:3
 1 Co 5:1-2
 1 Co 5:11
 1 Co 6:9
 Ga 5:19
 He 13:4
 Ap 21:8

AMIGOS, AMISTADES

Ja'me pa'ina
 Re'oja'che cho'ona
 Chũ'ure re'ona
 Chũ'ũ cuasana
 (Pr 18:24)
 Jn 13:34,35
 Jn 15:13-15
 2 Co 6:14-15
 Ga 6:1,10
 He 10:24

AMOR

Pãi ña oiche
 Pãi cuasache
 Pãi chiiche
 Mt 5:44; 22:37-39
 Jn 3:16; 13:35; 15:12,17
 Ro 5:5,8
 1 Co 13:1-13
 Ef 2:4-5
 1 Jn 2:9-11; 3:14;
 4:7-11,20-21

ANGELES

Angeles
 Cũnaũũ pa'ina
 Mt 1:20; 2:13,19-20; 4:11;
 25:31
 Mr 12:25; 13:26-27
 Lc 16:22; 22:43
 Jn 20:11-13
 Hch 5:19; 7:30; 8:26; 10:3;
 12:7-10; 27:23-24
 1 Co 6:3

2 Co 11:14
 Ga 1:8
 Ef 3:10
 2 Ts 1:7
 He 1:4,14; 12:22; 13:2
 2 Pe 2:4
 Jud 6
 Ap 5:11; 7:11-12; 12:7-9

ANTICRISTO

(1) Cristo'te rua cuheku
 Cu'arepache cu'akũ
 2 Ts 2:1-12
 1 Jn 2:18; 4:3
 Ap 13:1-10
 (2) Pãi jorena
 Jesucristo'te cuhena
 Mt 24:5
 1 Ti 4:1
 1 Jn 2:18
 2 Jn 7

APOSTASIA

Jesure cuasache cuhasoche
 Jesure cuasache sējosoche
 Jesure cuasache ũhasoche
 Jesucristo che'chosi'e
 jo'kasoche
 Cacu'asoche
 1 Co 16:13
 Col 1:21-23
 2 Ts 2:15
 1 Ti 1:18; 4:1-3; 5:15; 6:10
 He 6:4-8; 10:36
 2 Pe 2:1,3,12-17
 1 Jn 2:18-19
 2 Jn 8-9
 Jud 3-7

APOSTOLES

Jesucristo saosina
 Jesucristo'te ja'me ku'isina
 Mt 10:2-4

Lc 6:13-16
 Hch 1:26; 2:42; 4:33-35;
 5:12,17-18; 6:1-6; 8:1,14-17;
 15:1-2
 Ro 11:13; 16:7
 1 Co 4:9; 9:1-6; 12:28-30
 2 Co 11:12-13
 Ga 1:17-19
 Ef 2:20; 3:5; 4:11-12
 1 Ti 2:7
 1 Pe 1:1
 2 Pe 3:2
 Jud 17
 Ap 2:1-2; 21:14

ARMADURA ESPIRITUAL

Dios peore masicheji
 cho'okaiuna koka paaju
 cacu'ama'ñepa'iche
 Diopi cho'okaiuna
 cajejaimasiche
 2 Co 10:3-5
 Ef 6:10-18

BAUTISMO

Okoroche
 Okoro'veche
 Okorocojñoñe
 Okoro'vecojñoñe
 Mt 3:13-17; 28:18-20
 Mr 1:4
 Hch 8:35-38; 10:47-48;
 22:13-16
 Ro 6:3-4
 1 Co 12:13
 Ga 3:27
 Ef 4:5
 Col 2:12
 1 Pe 3:21

BIENAVENTURANZAS

Pojoju pa'iche
 Mt 5:1-12

Lc 6:20-25

CIELO

Dios pa'icheja
 Cynaumu
 Mt 5:12,33-34
 Jn 14:2-3; 17:24
 Col 3:1-2
 Ap 4:1-11; 21:1-22:5

CIRCUNCISION

Jíkora'muru chã'tiru pa'ica'-
 niru chuto tuache
 Jíkomu chã'tiro caca'niru
 chuto tuache
 (Gn 17:10-14)
 Hch 15:1-11
 Ro 2:25-29; 4:9-12
 1 Co 7:18-20
 Ga 5:2-6
 Fil 3:2-3

CIUDADANO ROMANO

Romapãiu
 Hch 16:20-21,37-39; 22:25-
 29; 23:27; 25:16

COMUNION CRISTIANA

Jesure cuasanapi chi'iche
 Sãinechi'a oiju re'oja'che
 cho'okaiche
 Sãinechi'a pojoché
 (Sal 122:1)
 Mt 18:20
 Jn 13:34
 Hch 2:42,46-47
 He 10:24-25
 1 Jn 1:7

CONDUCTA DEL CRISTIANO

Jesucristo'te cuasana pa'iche
 Mt 5:38-48; 7:12
 Ro 12:9-21
 2 Co 5:14-15

Ef 4:25-32; 5:1-20
 Fil 2:3-4
 Col 2:6-7; 3:17
 1 Ts 5:12-22
 2 Ts 3:6-10
 1 Ti 4:11-12
 He 12:14-17; 13:1-9,14-17
 1 Pe 2:11-12

CONFESION DE PECADOS

Musanukona cu'ache cho'o-
 che'te Dioni kũajũ'ũ
 jo'ecuasamanea'kũ.
 (Sal 32:5; 51:1-19; 66:18-19)
 (Pr 28:13)
 Mt 3:5-6; 6:12,14-15
 Mr 1:5
 Hch 19:18
 1 Jn 1:9

CONFIANZA EN DIOS

Dios cho'okaijachere jacha-
 ma'ñe cuasache
 Diore sêevajuchuma'ñe cuasa-
 ju pa'iche
 (Sal 27:1)
 Fil 1:6; 4:6
 He 4:16; 10:35
 1 Jn 5:14

CONSUELO

Oinare chũrokaiche
 Oinare cho'okaiche
 (Sal 23)
 (Lm 3:19-25)
 Mt 5:4; 11:28-30
 Jn 14:16-18
 Ro 15:4
 2 Co 1:3-7
 2 Ts 2:16-17

COSAS DUDOSAS

Pãipi ñato cu'ache cho'oche
 cuasoche
 Ro 13:13-14; 14:1-23
 1 Co 8:9-13; 10:23-33
 2 Co 6:14-15
 Col 3:1-3,17
 1 Ts 5:20-22
 Stg 4:4
 1 Jn 2:15-17

CRECIMIENTO ESPIRITUAL

Si'arũmũ Dioni na'a rũa masi
 cuasaju pa'iche
 Ef 3:16-19
 Col 1:9-11; 2:6-7; 3:16
 2 Ti 2:15
 He 5:11-14; 6:1-2
 1 Pe 2:1-2
 2 Pe 1:5-8; 3:17-18

CRISTO (MESIAS)

Pãi ũcuanukore chũ'ũa'kũ
 chini Dios Raosi'kũ
 Jn 1:41
 (1) Jesucristo Dioa'mũ.
 Mt 26:63-64
 Jn 1:1-18; 10:30; 14:9; 17:9-10; 20:26-29
 Ro 9:5
 Col 1:15-19; 2:9
 Tit 2:13
 He 1:3,8
 1 Jn 5:20
 (2) Jesucristo pãiu aineesi'e
 Jn 1:14
 Ro 9:5
 Ga 4:4-5
 Fil 2:5-9
 He 4:15
 (3) Jesucristo'te ve'oche
 Mt 1:23; 9:27; 12:18; 27:37

Mr 10:17; 14:61-62
 Lc 6:5; 9:20
 Jn 1:9,14; 6:51; 10:9,11;
 11:25; 14:6; 15:1; 20:16,28
 Hch 3:14-15; 4:27; 10:36
 Ro 1:4; 8:29; 11:26
 1 Co 2:8
 Ef 1:22
 Col 1:15; 2:9-10
 Tit 2:13
 He 1:2; 2:10; 3:1; 4:14; 5:6;
 6:19-20; 12:24
 1 Pe 2:4
 1 Jn 2:1
 Ap 5:5; 13:8; 19:11,13
 22:13,16

CRITICAR, HABLAR MAL DE

Cu'ache cutuche
 Chekɛnare ke'reche
 Chekɛnare cu'ache i'kache
 Lc 6:37
 Ro 2:1; 14:3-4,10,13
 1 Co 6:9-10
 Ef 4:31
 Tit 3:1-2
 Stg 3:5-12
 3 Jn 9-10

CRUZ, TOMAR SU

Jesucristo'te cuasache jma-
 makarɛjɛ'e ũhasoma'ñe
 cuasache
 Musanukonare cho'oua-
 che ũhaso Jesucristo
 chɛ'ũñe'techo'oche
 Mt 10:38
 Mr 8:34
 Lc 14:27

CUENTAS, RENDIDAS A DIOS

Diore ti'jñeñe nukajɛ
 i'kajache

Mt 25:14-30
 Lc 12:41-48
 Ro 2:1-16; 14:12

CUIDADOS POR DIOS

Dios maire kuirache
 Re'oja'che paache
 Re'oja'che cho'okaiche
 (Sal 23:1-6; 34:10; 37:4-5)
 Mt 6:25-33
 Jn 10:9,11,14,27-28
 2 Co 4:8-11; 9:8
 Fil 4:19
 1 Pe 1:5; 5:7

CULPA, LIBRES DE (véase tam- bién PERDON)

Cu'ache cho'osi'e ro'iche
 peoche
 (Sal 32:1-2)
 Ro 8:1
 2 Co 5:21
 Ef 1:7
 Col 2:13-14

DEMONIOS (ESPIRITUS MALOS) (véase también DIABLO)

Vati
 Mt 10:1; 12:43-45; 25:41
 Mr 1:23-27; 3:10-12,22-27;
 5:1-15; 6:7; 7:24-30
 Lc 4:33-36; 6:17-19;
 7:21; 8:2,26-39; 9:37-43;
 10:17-20;11:24-26
 Hch 5:16; 8:7; 19:11-16
 Col 1:16
 Jud 6
 Ap 12:7-9; 16:13-16

DESANIMO

“Pani etajani cuasoma'ñea'me
 ie”, chiiɽ cuasache

Suma'ñe pa'iche
 “Pani tĩ'ama'ñea'me ie”,
 chiiche
 (Jos 1:9)
 (Sal 27:14; 43:5)
 Lc 6:20-23
 Jn 14:1-3,27; 16:33
 2 Co 4:16

DESILUSION

Pa'ivesakuna suma'ñe pa'iche
 (Sal 43:5; 55:22; 126:5-6)
 Jn 14:27; 16:33
 1 Pe 5:7

DIA DE DESCANSO (SABADO)

Pñaumucuse pa'iche
 (Gn 2:2-3)
 (Ex 20:8-11)
 (Dt 5:12-15)
 Mt 12:1-14
 Lc 13:10-16; 14:1-6
 Jn 5:8-18; 9:13-16
 Ro 14:5-6
 Col 2:16-17

DIABLO (SATANAS)

Vati ai
 Vati chĩ'uku
 Vatiaña
 Vati
 Mt 12:24; 13:19
 Lc 10:17-20
 Jn 8:44; 14:30-31
 2 Co 4:4; 11:3,14
 Ef 2:2; 6:10-17
 2 Ts 2:8-10
 Stg 4:7
 1 Pe 5:8-9
 1 Jn 3:8
 Ap 12:7-17; 20:1-10

DIACONOS

Diore cuasanare chũ'ũnare
 cho'oche cho'okaina
 Hch 6:1-6
 Fil 1:1
 1 Ti 3:8-13

DIETA

Äu äññe
 Mt 15:10-11,17-20
 Ro 14:14-23
 1 Co 6:12-13; 8:1-13;
 10:23-31
 Col 2:16-17
 1 Ti 4:3-5

DIEZMOS (véase OFRENDAS)

Diore ĩsiche

DISCIPLINA DE DIOS (véase JUICIO (DISCIPLINA) DE LOSCREYENTES)

Cu'ache cho'osi'e ro'iche
 chũ'ũñe

DISCIPLINA EN LA IGLESIA

Diore cuasanapi cu'ache
 cho'onare jo'e cho'omanea'-
 jũ chinicu'ache chũ'ũñe
 Mt 18:15-18
 1 Co 5:3-5,12-13
 2 Co 2:6-8
 Ga 6:1
 1 Ti 1:19-20; 5:20
 2 Ti 4:2
 Tit 1:12-14; 3:10
 He 13:17

DISCIPULO, SEGUIR A CRISTO

Jesús neena pa'iche
 Mt 7:21-23; 10:24-26,37-39;
 16:24-26; 28:19-20
 Mr 8:34-35; 14:3-11

Lc 9:23-26,57-62; 10:39-42;
 14:33
 Jn 8:12; 12:26; 13:35; 15:7-8;
 17:19-21
 Ro 12:1-2; 14:19
 1 Co 7:23
 Fil 3:17
 1 Ti 6:11-12
 2 Ti 2:2
 Stg 1:27
 Ap 14:4-5

DIVORCIO

Rũ jore sějõe
 Rũ jore jo'kache
 Ƨ jure sějõe
 Ƨ jure jo'kache
 (Dt 24:1-4)
 Mt 5:31-32; 19:3-12
 Mr 10:2-12
 Lc 16:18
 1 Co 7:10-16,27

DOMINIO PROPIO

Ũcuauache cho'ouache
 jũvomasiche
 Cu'ache cho'ouache
 cho'omañe
 (Pr 25:28)
 Mt 7:13-14
 Ro 6:12; 13:14
 1 Co 9:25-27; 16:13
 Ga 5:22-23
 1 Ti 6:11-12
 2 Ti 2:3-5
 Stg 1:26

DONES ESPIRITUALES

Dios Rekochoji cho'okaiũna
 cho'omasiche
 Ro 11:29; 12:3-8
 1 Co 12:1-11,20,27-30
 Ef 4:11-12

1 Ti 4:14
 2 Ti 1:6
 He 2:4
 1 Pe 4:10-11

ENFERMEDAD

Ravũ jũ'iñe
 (Sal 41:3; 103:3)
 Mt 4:23
 Jn 9:1-3; 11:4
 2 Co 12:7-10
 Stg 5:13-15

ESPERANZA

Dios cho'okaijachere pojojũ
 cha'ache
 Hch 26:6-8
 Ro 5:3-5; 8:20-25; 12:12;
 15:4
 1 Co 13:13; 15:19
 Col 1:23
 2 Ts 2:16
 Tit 1:2; 2:13
 He 6:18-19; 7:19
 1 Pe 1:3
 1 Jn 3:2-3

ESPIRITU SANTO

Dios Rekocho
 (1) Dios Rekocho pa'iche
 Jn 14:16-17,20,26
 Ro 8:9
 1 Co 2:12; 3:16; 6:19; 12:4
 (2) Dios Rekocho chũ'ũñe
 cho'oche
 Ro 8:5-6
 Ga 5:16-17,22-23
 Ef 5:18
 1 Pe 1:2
 (3) Dios Rekocho maire
 cho'okaiche
 Jn 14:16-17,26; 15:26;
 16:7-8,13-14

Ro 8:2,11,16,26-27

1 Co 12:1-31

Ef 1:13-14; 4:30

1 Ts 5:19

1 Pe 1:2

ESPIRITUS MALOS (véase
DEMONIOS)

Vati

ESPOSOS, ESPOSAS, FAMILIA

(1) ʔ jupāi pa'iche

(Gn 2:21-24)

1 Co 7:3-5

Ef 5:25-33

Col 3:19

1 Pe 3:7

(2) Rã joromi pa'iche

(Gn 3:16)

(Pr 12:4; 31:10-31)

Ef 5:22-24

Col 3:18

1 Ti 3:11

Tit 2:3-5

1 Pe 3:1-6

(3) Chiina'me puka'kupāi

pa'iche

(Gn 18:19)

(Ex 20:12)

(Dt 6:6-9)

(Pr 22:6-15; 23:13-14; 29:15)

Ef 6:1-4

Col 3:20-21

EVANGELIO

Jesucristo'te cuasache

kuachu'o

Dios chu'o re'oja'che

Lc 4:18-19

Ro 1:16-17; 2:16

1 Co 15:1-4

2 Co 4:4-5

Col 1:21-23

FARISEOS

Fariseopāi

Mt 3:7-10; 9:14; 12:1-8; 15:1-

9; 16:1-12; 22:15-22; 23:1-33

Lc 7:30; 11:37-54; 12:1;

15:1-9

Jn 7:47-48

Hch 15:1-21; 23:6-8

FE

Diore cuasache

Ro 3:28; 4:2-5; 5:1-4; 10:17

Ef 2:8-9

He 11:1-31

Stg 1:3-6; 2:17

1 Jn 5:3

FRUTOS DEL ESPIRITU

Lc 24:49

Ga 5:22-23

Ef 2:10; 5:9

Fil 4:17

Col 1:6; 3:15

Stg 3:18

GRAN COMISION

Si'achejñaruã ku'ijũ Jesús

pa'iche chu'vache

Mt 28:18-20

Mr 16:15

Lc 24:46-48

Jn 20:21

Hch 1:8

HERMANOS (EN CRISTO)

Majapāija'ñe pa'iche

Mt 10:25; 12:50; 23:8

Hch 9:17

Ro 8:17,29; 12:5; 14:10

1 Co 11:22

Ga 4:31; 6:10

Ef 2:19; 4:25

Col 1:1-2

He 2:11-12

Ap 1:9

HIJO DEL HOMBRE

Pãire ja'me paaŋ chini Dios

Raosi'kũ

Mt 8:20; 9:6

Mr 10:45

Jn 3:13

HIJOS DE DIOS (véase ADOPTION y SALVACION)

Dios chĩi pa'liche

Jn 1:12

Ro 8:16-17

Ga 4:4-5,31

1 Jn 3:2

HUMILDAD

“Masĩu'mũ chũ'u”, chĩiũ

cuasama'ñe

Hch 20:19

Ro 12:3

Fil 2:3-8

Stg 4:6,10

1 Pe 5:5-6

IDOLOTRIA, IDOLOS

Diore pojocheja'che

tũosiva'nare pojoche

Ro 2:22

1 Co 5:9-11; 8:4-10;

10:14,19-20

Ga 5:19-20

Ef 5:5

Col 3:5

Ap 9:20; 21:8; 22:15

IGLESIA, CUERPO DE CRISTO

Jesucristo'te cuasakuanu-

pũ Ũcuau ca'nivũja'ñe

pa'ijũũcuate'eũjakuanupũ

pa'liche

1 Co 1:10; 12:12-14,26-30

Ef 1:22-23; 4:11-12,15-16;

5:31-32

Col 1:24

He 10:24-25

1 Pe 2:4-10

INFIERNO

Vati toa

Cu'acheja

Mt 5:22; 13:41-42,47-50;

18:8-9; 25:41,46

Mr 8:35; 9:48; 16:15

Jn 3:16

Hch 4:12

Ro 1:32

Ga 1:8; 3:13,18

2 Ts. 1:8

Ap 20:14-15

INMUNDICIA, IMPUREZA

Cu'ache pa'liche

Mt 15:11,17-20

Mr 7:15,18-23

Jn 18:28

Hch 10:9-19,28-29

Ro 14:14

Ef 5:5

Tit 1:15

Stg 3:6

Jud 8

Ap 3:2; 21:27

INSPIRACION DE LAS ESCRITURAS (véase PALABRA DE DIOS)

Dios Rekochoji chũ'ũkũna
tochasi'e

JUICIO DE LOS INCREDULOS

Diore cuasamanare vati toana
saoche

Mt 13:37-42; 25:41-46

Ro 1:32

Ga 1:8

2 Ts 1:8

Ap 20:11-15

**JUICIO (DISCIPLINA) DE LOS
CREYENTES**

Jesure cuasanare cu'ache
cho'oche jo'kasoal'ja chini
masi i'kakuche'choche

1 Co 11:31-32

2 Ti 3:16

He 12:5-11

Ap 3:19

**JUICIO Y PREMIOS DE LOS
CREYENTES**

Jesure cuasana koojache

Mt 6:2-4; 25:14-30

Lc 19:11-27

Ro 14:10-12

1 Co 3:9-15

2 Co 5:10

**JUSTIFICADOS (LIBRES DE
CULPA)**

Dios Jesucristo'te cua-
sanare re'oja'chechi'a
cho'onarecuasacheja'che
cuasache

Cu'ache cho'osi'e ro'iche
peoche

Lc 18:14

Hch 13:38-39

Ro 3:23-24,28,30; 4:5; 5:1,9;
8:30,33

1 Co 6:11

Ga 2:16; 3:8

Tit 3:7

JUZGAR A OTROS

Chekuna pa'iche ñajũ i'kache

Mt 7:1-5

Lc 6:37

Ro 2:1-3; 14:1-13

Stg 4:11-12

LIBERTAD CRISTIANA

Chẽacojñosina

etocojñoñeja'ñe Jesure cua-
sana re'oja'chepa'iche

Re'oja'che cho'ouache'te
ũcuarepa cho'omasiche

Jn 8:32,36

Ro 6:6-7,17-22; 7:6; 8:2

1 Co 7:22

Ga 5:1,13

1 Pe 2:16

**MAESTROS FALSOS (véase tam-
bién PROFETAS FALSOS)**

Jorechũ'o che'chona

Mt 23:1-36

1 Ti 4:1-3

Tit 1:10-16

2 Pe 2:1-22

Jud 3-23

**MATRIMONIO (véase SEXO
Y MATRIMONIO, también
ESPOSOS YESPOSAS)**

Romi vejache

MESIAS (véase también CRISTO)

Pãi ũcuaukore chũ'ua'kũ
chini Dios Raosi'kũ

Jn 4:25

**MONTE SION (véase también
SION)**

Sión aikũti

He 12:22

Ap 14:1

MUERTE

Jũ'isirũmũ pa'ijache
(Sal 116:15)

Lc 16:14-21; 23:43

Jn 14:1-3

Ro 14:7-9
 2 Co 5:1,6-8
 Fil 1:21,23
 1 Ts 4:13-18; 5:9-10
 2 Ti 4:6-8
 He 9:27
 1 Jn 5:13
 Ap 20:4-6,11-15; 21:4

MUNDO, LA RELACION DEL CRISTIANO AL

Jesure cuasanana'me cuasa-
 mana jovo ja'me pa'ima'ñe
 Mt 5:14
 Jn 15:18-21; 16:33; 17:14,16
 Ro 12:1-2
 2 Co 6:14-17
 Ga 6:14
 Stg 1:27; 4:4
 1 Jn 2:15-17; 3:13

NATURALEZA VIEJA Y NUEVA

Cristoni cuasajə mama
 pa'liche
 Ro 6:1-23; 7:1-25
 2 Co 5:17
 Ga 2:20; 5:16
 Ef 4:22-24
 Col 3:1-10

NUEVO PACTO

Dios mamare, “Ija'che cho'o-
 ñu”, chiisi'e
 (Jer 31:31-34)
 Mt 26:27-28
 Mr 14:24
 Lc 22:20
 1 Co 11:25
 2 Co 3:5-6
 He 7:18-22; 8:6-13; 9:11-26;
 13:20

OBEDIENCIA

Dios chũ'ña jachama'ñe
 cho'oche
 (Dt 10:12-13; 26:16)
 (1 S 15:22)
 (Sal 40:8)
 (Pr 4:13-15)
 Mt 7:24-27
 Lc 8:15
 Jn 14:15,21
 Ro 6:16-18
 Ga 2:20
 Stg 4:17

OFRENDAS, GENEROSIDAD

Ɔsema'ñe ĩsiche
 (1 Cr 29:9)
 (Pr 3:9-10; 19:17)
 (Mal 3:10)
 Mt 5:42
 Lc 6:38
 1 Co 16:1-4
 2 Co 8:10-15; 9:1-15
 1 Ti 5:17-18

ORACION

Diore sēeñe
 (Sal 34:4,6; 66:18-19; 145:18)
 (Jer 33:3)
 Mt 7:7-11; 9:37-38; 21:21-22
 Mr 11:24-25
 Lc 18:9-14
 Jn 14:13-14; 15:7; 16:23-24
 Ro 10:9-13
 Ef 5:20; 6:18
 Fil 4:6-7
 1 Ts 5:17-18
 1 Ti 2:1-2,8
 He 4:16; 11:6; 13:15
 Stg 1:5; 4:2-3; 5:13-18
 1 Pe 3:7
 1 Jn 1:9; 5:14-16

PACIENCIA (véase también**PERSEVERANCIA)**

Cho'o ca'nasoma'ñe cho'oche

Cuhasoma'ñe pojoju cha'ache

Ro 15:4

Ga 6:9

He 12:1

Stg 1:2-3

1 Pe 2:19-20

PADRE NUESTRO

Ja'ku, Cunaumu Pa'iku

(sêeñe)

Mt 6:9-15

Lc 11:1-13

PALABRA DE DIOS

Dios chũ'o

Dios chũ'u jo'kasi'e

(Sal 19:7-11; 119:9-11)

Mt 24:35

Jn 5:39

Hch 20:32

2 Ti 3:15-17

He 4:12

2 Pe 1:19-21

PASTORES (OBISPOS,**ANCIANOS)**

Oveja kuirakuja'che pa'iku

Jesure cuasakuanupũ

chũ'una

Dios chũ'o chũ'vana

Jesure cuasana aina

Jesure cuasanare chũ'una

Jn 10:1-18

1 Ti 3:1-7; 5:1,17-20

Tit 1:5-9

Stg 5:14

1 Pe 2:25; 5:1-4

PECADO

Cu'ache cuasachena'me cu'a-

che cho'oche

(Pr 6:16-19)

(Is 53:5-6; 59:2-3)

Mt 5:21-48; 15:11,16-20

Jn 8:34

Ro 3:23; 5:12; 6:16,23; 14:23

Stg 1:15; 4:17

PERDON

Cu'ache cho'osi'e jo'e cuasa-

ma'ñe pa'iche

(Sal 32:5; 51:1-17; 103:3,12)

(Pr 28:13)

(Is 1:18)

Mt 6:12,14-15; 18:15-35

Mr 11:25-26

Lc 17:3-4

Hch 3:19

Ef 1:7; 4:32

Col 1:13-14; 3:13

1 Jn 1:9

PERSECUCION (véase también**SUFRIMIENTO)**

Re'oja'che cho'ojũ cu'ache

cho'ocojñoñe

Mt 5:10-12; 10:22

Hch 5:41

Ro 8:17; 12:17-21

2 Ti 3:12

He 11:35-40

Stg 1:2-4

1 Pe 2:19-21; 3:9-17

PERSEVERANCIA (véase también **PACIENCIA)**

Jūnisochejatu'ka cuasache

Dios chũ'uñe jo'kasoma'ñe

si'arumu cho'oche

Mt 10:22; 24:13

Jn 8:31

Ro 2:7; 5:3-4

Ga 6:9

Col 1:23

He 3:6,14

PREOCUPACION

Cu'ache ti'jñejañere vajuchujũ

rũa cuasajũ pa'liche

Mt 6:31-34

Jn 16:33

Fil 4:4-9,19

2 Ts 3:3

1 Pe 5:7

PRIVILEGIOS Y BENDICIONES

GOZADOS POR LOS

CREYENTES

Jesure cuasanare re'oja'che

ti'jñejañe

Jn 17:1-3

Ro 5:1-5,8-11; 8:16-17,36-39

1 Co 6:11

Ef 1:3-14

He 2:10-15; 7:25-26

Stg 2:5

1 Pe 1:3-5

2 Pe 1:4

PROFECIAS CUMPLIDAS POR

CRISTO

Cristo cho'ojachena'me

cho'ocojñojañe aperũ-

mũ kuasi'eũcuarepa

cho'ocuhasi'e

(Sal 2:7) Mt 3:17

(Is 35:5-6) Mt 9:35

(Sal 78:2) Mt 13:34

(Zac 11:12) Mt 26:14-15

(Is 50:6) Mt 26:67-68

(Zac 11:13b) Mt 27:5a

(Is 53:7) Mt 27:12-14

(Is 53:5) Mt 27:26

(Sal 69:21) Mt 27:34

(Sal 109:25) Mt 27:39

(Am 8:9) Mt 27:45

(Sal 22:1) Mt 27:46

(Zac 13:7) Mr 14:50

(Sal 22:16) Lc 23:33

(Is 53:12) Lc 23:34

(Sal 31:5) Lc 23:46

(Sal 38:11) Lc 23:49

(Sal 41:9) Jn 6:71

(Sal 22:18) Jn 19:23-24

(Sal 34:20) Jn 19:33

(Zac 12:10) Jn 19:34-37

PROFETAS FALSOS (véase tam-

bién MAESTROS FALSOS y

ANTICRISTO)

“Dios chũ'o kuanaa'me chũ-

kũna”, jorejũ i'kana

(Dt 18:20-22)

(Jer 23:32)

Mt 7:15; 24:11,24

2 Pe 2:1-3

1 Jn 4:1-3

PRUEBAS, DIFICULTADES

Pa'livesache

Cu'ache ti'jñeñe

Jn 16:33

Ro 8:28

2 Co 4:17-18

1 Ts 3:3-4

He 12:7,11

Ap 3:19

PUBLICANOS

Romapãi chũ'ũnare kuri

kookaina

Mt 5:46; 9:10-11; 11:19;

21:31-32

Mr 2:15-17

Lc 3:12-13; 5:29-32; 15:1-7;

18:9-14; 19:1-10

PUREZA (SANTIDAD)

Re'oja'chechi'a cho'oche

2 Co 7:1

Fil 2:14-15

1 Ts 4:7

1 Ti 5:22

He 12:10,14-16

Stg 3:17; 4:8

1 Pe 1:14-16

1 Jn 3:3

REGLA DE ORO

“Masanukona chiiche chekũ-
nare cho'okaijũ'ũ”, chũ'ũñe

Mt 7:12

Lc 6:31

REINO DE DIOS

(1) Cristo pãi ũcuanukore
chũ'ũñe

Mt 19:28; 20:21; 26:29

Mr 1:14-15; 9:1; 11:10

Lc 17:20-21; 19:11-12; 21:31;
22:16

Jn 18:36

2 Ti 4:1

Ap 11:15

(2) Repaũ chũ'ũñe asa chẽa
cho'ojũ pa'iche

Mt 6:33; 13:24-33,36-50;

19:12; 20:1-16; 21:43

Mr 4:26-32; 12:32-34

Hch 19:8; 26:18

Ap 12:10

(3) Dios neena pa'iche

Mt 18:2-5,23-35; 19:14;

25:31-46

Lc 9:62

Jn 3:3,5

1 Co 4:20

(4) Dios pa'icheja saiache

Mt 7:21; 8:11-12; 16:19;

19:23-24; 21:31-32;

Mr 9:42-48

Lc 12:32-34; 13:28-30

1 Co 6:9-11

Ga 5:16-21

Ef 5:5

1 Ts 2:12

2 Ts 1:5

2 Ti 4:18

Stg 2:5

2 Pe 1:11

(5) Pãi cu'ache cho'oche ũha-
sosinare Dios chẽa paache

Mt 4:23; 24:14

Lc 4:43

Hch 1:3; 8:12; 28:23,31

(6) Jesucristo'te cuasana pãi
chũ'ũjañe

Mt 19:28

2 Ti 2:12

**RESPONSABILIDAD DEL
CRISTIANO**

Dios Jesucristo'te cuasanapi
cho'oa'jũ chiiche

Mt 5:13-16; 28:18-20

Mr 5:19; 16:15

Lc 3:10-14; 24:47-48

Hch 1:8

Ro 1:16; 10:13-14; 13:1-7

2 Co 5:18-20

Ga 6:1-5

1 Ti 2:1-3

1 Pe 2:13-17; 3:15

1 Jn 3:17-18

RESURRECCION

Pãi jũni vajuraiche

Mt 22:30

Jn 5:28-29; 11:25-26

1 Co 15:12-20,35-38,51-53

Fil 3:20-21

1 Ts 4:13-18

1 Jn 3:1-2

RIQUEZAS, EL PELIGRO DE

Kurineeju cacu'aso

vajuchuache

Mt 6:19-21,31-33; 13:22

Mr 10:17-31

Lc 12:15-21; 16:9-13

1 Ti 6:8-10,17-19

Stg 1:9-11

SABIDURIA

Pa'imasiche

Rūhiñe cuasache

(Pr 1-4; 8:11; 9:10)

Mt 7:24-27; 24:45-51;

25:1-13

1 Co 1:17-31; 3:18-21

Ef 5:15

Stg 1:5-11; 3:13-18

SADUCEOS

Saduceopāi

Mt 3:7-10; 16:5-12; 22:23-33

Mr 12:18-27

Lc 20:27-40

Hch 4:1-3; 5:17-33; 23:6-8

SALVACION

(1) Cu'ache cho'onajeju Dios
cho'okaiche chiime.

(Is 55:6-7; 64:6)

Ro 3:10-18,23; 5:12; 6:23

2 Ts 1:8

Stg 2:10

1 Jn 1:8,10

(2) Dios neena pa'iche

Jn 1:12; 6:37-38

Ro 8:14-17

2 Co 1:21-22

Ef 1:4-5

(3) Care'vasirekoñoã paache

Jn 3:3-8

Ef 2:8-9

Tit 3:5

Stg 1:18

1 Pe 1:23

(4) Vati toa saimañe Dios

pa'icheja saijache

Jn 3:16; 5:24; 10:27-30; 20:31

Hch 4:12

Ro 10:9-10,13

1 Pe 1:5

1 Jn 5:11-13

SANTA CENA (LA EUCARISTIA, LA SANTA OSTIA)

Jesucristo cho'okaisi'ere cua-
saju āu āiñe

Mt 26:26-29

Mr 14:22-25

Lc 22:14-20

1 Co 10:16-17; 11:17-34

SANTIFICACION,

SANTIFICADO, SANTO

Re'oja'che pa'iche

Re'ojarekoñoã paache

Dios Rekocho chũ'ũñe

cho'oché

Dios neenachi'a pa'iche

Hch 20:32; 26:18

1 Co 1:2; 6:11

2 Co 3:18

Ga 5:16

Ef 4:15-16; 5:26-27

Col 1:12; 2:6-7

He 10:10; 13:12

SEGUNDA VENIDA DE CRISTO

Jesucristo jo'e rajache

Jesucristo jo'e cajerũmũ

Mt 24:23-27,29-31,36-44

Mr 8:38

Jn 14:1-3
 Hch 1:11
 1 Co 4:5
 Fil 4:5
 1 Ts 4:15-17
 Tit 2:13
 He 9:28
 Stg 5:7-8
 2 Pe 3:10-13
 1 Jn 3:2
 Ap 1:7; 22:12,17,20

SEÑALES DE LOS ULTIMOS**TIEMPOS**

Cheja si'api'rarumu
 cho'ojache
 Mt 24:3-42
 Lc 17:22-30; 21:5-36
 2 Ts 2:1-12
 1 Ti 4:1-3
 2 Ti 3:1-5; 4:3-4
 2 Pe 2:1-2; 3:3-13

SEXO Y MATRIMONIO

ʔ juna'me rū jo sējoma'ñe
 re'oja'che ja'me pa'iche
 (Gn 2:24)
 Mt 5:27-32
 1 Co 7:1-40
 Ef 5:22-33
 Col 3:18-19
 1 Ts 4:3-7
 He 13:4
 1 Pe 3:1-7

SION (véase también MONTE SION)

Jerusalén va'ejoopo
 Mt 21:5
 Jn 12:15
 Ro 9:33; 11:26
 1 Pe 2:6

SOLEDADE

Ja'me pa'iche oiũ cuasache
 Te'eva'ũ pa'iche
 (Sal 23; 27:10; 91:11)
 (Is 41:10)
 Mt 28:20b
 Jn 14:16-17
 He 13:5-6

SUFRIIMIENTO

Cu'ache ti'jñeñe
 Cu'ache cho'ocojñoñe
 2 Co 1:5-7
 Fil 1:29; 3:10
 2 Ti 2:12
 1 Pe 1:3-9; 2:19-21; 4:12-16;
 5:9-10

SUMISION A CRISTO

Cristo chũ'ũñe cho'oche
 Lc 6:46
 Ro 6:12-16; 12:1-2
 1 Co 6:19-20
 Fil 2:9-11

TEMOR

Vajuchuche
 (Sal 27:1-2; 34:1-4; 56:11)
 (Pr 3:25)
 Jn 14:27
 Fil 4:13,19
 2 Ti 1:7
 1 Pe 3:14
 1 Jn 4:18

TENTACION

Vatipi chũ'ũkũna cu'ache
 cho'ouache
 Mt 4:1-11; 26:41
 Jn 16:33
 1 Co 10:12-13
 Ga 6:1
 Ef 6:10-18

He 2:18; 4:15-16
 Stg 1:2-5,12-15; 4:7
 1 Pe 5:8-9
 1 Jn 4:4
 Jud 24

TRINIDAD, INDICACIONES DE

Chotena pa'iche, Diona'me
 Mamakuna'me Repau
 Rekocho
 (Gn 1:1-3,26)
 Mt 3:16-17; 28:19
 Jn 14:26; 15:26
 2 Co 13:14
 Ga 4:4-6

TRISTEZA (véase también DESANIMO y DESILUSION)

Suma'ñe pa'iche
 Mt 11:28-30
 Jn 16:22
 2 Co 1:3-5; 4:16-18
 1 Ts 4:13
 1 Pe 1:6
 Ap 21:4

VICTORIA

Cajejani re'oja'che pa'iche
 Cu'ache cho'ocojñonata'ni
 Jesure cuasache ñhama'ñe
 pa'iche
 Ro 8:35-39

1 Co 15:55-57
 2 Co 2:14
 He 3:1-19
 1 Jn 4:4; 5:4
 Ap 2:7,11,17,26; 3:5,12,21;
 12:11

VIDA CRISTIANA (véase tam- bién CONDUCTA DEL CRISTIANO)

Jesucristo'te cuasana pa'iche
 (Sal 119:9-11)
 Jn 15:4,7,10
 2 Co 5:17
 Ga 2:20
 Col 2:6-7
 1 Pe 2:2
 1 Jn 1:5-7

VIEJO HOMBRE (véase NATU- RALEZA VIEJA)

Aperumu pa'isi'e
 Ef 4:22

VOLUNTAD DE DIOS

Dios chiiche
 (Pr 3:5-6)
 Ro 12:1-2
 Ef 5:15-20; 6:6
 1 Ts 4:3; 5:18
 1 Pe 2:13-15
 1 Jn 2:17

